

శ్రీ

వర్ణనరత్నాకరము

P.C.L.
147.50

3-4 భాగములు.

శ్రీమదభినవాంధ్రభోజ పీఠికాపురమహారాజ
సూర్యరాట్నభూపాపితుండగు
దాసరి లక్ష్మణస్వామిచే

సమకూర్పబడి

పండితులచే బరిష్టరించబడినది.

మొదటికూర్పు 1000.

పితాపురము.

శ్రీ విద్యజ్ఞన మనోరంజనీ ముద్రాక్షరశాల.

1930.

[కాపీరైటు రిజిస్టర్డ్]

[వెల రు 3-8-0 లు.]

అంకితము.

—విశ్వా—

శ్రీమదభినవభోజుండు • మామకప్ప
భుండు పీఠపురీంద్రుండు • పుణ్యతముండు
నయిన వేంకటసూర్యరాఝాధిపతికి
నంకిత మొనర్తు నీకృతి • నధికభక్తి.

—

నే దీనపోషకునిఁ దలంచి శతకంబు
~~చెల్పితిని~~ ~~తెలుపు~~ రచించినాఁడఁ
దొడ్డిబుధులు మెచ్చు • దనరు విజయవిలా
సమ్ము నాటకముగాఁ • జల్పినాఁడ
సర్వవర్ణనములు • సమకూర్చి వర్ణన
రత్నాకరమునాఁగ • వ్రాసినాఁడ
రిపుహంత్ర భర్తహరిప్రబోధంబు నం
చితరూపకమ్ముగాఁ • జేసినాఁడ
లలితభక్తి కీర్తనల నొప్పకృతులును
క్రగతిఁ గూర్చినాఁడ • స్వామియగు ప్ర
ణిత పితాపురీశు • నతిభక్తిఁ గొల్పువా
డను, సుకవిహితుఁడ, సుజనసఖుండు.

వర్ణనరత్నాకరము

3-4 భాగములు

సంపాదక:
డా స రి లక్ష్మణ స్వామి,

పితాపురము, (తూర్పుగోదావరిజిల్లా.)

1927.

రాజమహేష్వరము

జా వత్సవాయి వేంకట సూర్యనారాయణజగపతిరాజు బహద్దరు

జమీందారుగారు, శ్రీ తునిరాజువారు.

నింతలపాటి సూర్యనారాయణరాజు బహద్దరుగారు,

ప్రాప్తిటర్, కోటపురట్ల.

కొత్తపూడి జగన్నాథరాజుగారు, మొఖాసాదార్లు,

అన్నమరాజుపేట.

వత్సవాయి వేంకట లక్ష్మీనృసింహరాజుగారు,

మొఖాసాదార్లు, భీమవరపుకోట.

నాల్గవేంకట సూర్యనారాయణజగపతిరాజుబహద్దరుగారు, తుని.

మూర్తా నల్లపరాజు వేంకటసూర్యనారాయణశ్రీహరిరాజుగారు, తుని.

నింతలపాటి సుదర్శనరాజుగారు, ప్రాప్తిటర్, ఏటికొప్పాక.

కంకిపాటి అప్పలరాజుగారు, బెంచికోర్టుపెసిడెంటు, ఏటికొప్పాక,

గోటగిరిజగన్నాథరాయనింగారు, గంపలగూడెముజమీందారుగారు.

సూరానేని వేంకట పురుషోత్తమ జగన్నాథ గోపాలరావుబహద్దరు

జమీందారుగారు, ఆఫ్ నార్త్ ఎస్టేటు, మైలవరము.

వెల్లంకి శ్రీనివాస జగన్నాథరావుగారు, తిరువూరు.

వెల్లంకి జగన్నాథరావుగారు, తిరువూరు.

వెల్లంకి రాధా వేంకట కృష్ణారావుగారు, తిరువూరు.

వెల్లంకి సత్యనారాయణరావుగారు, తిరువూరు.

వెల్లంకి పార్థసారథిరావుగారు, తిరువూరు.

రావు వేంకట రామారాయనింగారు, కొత్తపల్లి.

రావు వేంకట ప్రకాశరావుగారు, కొత్తపల్లి.

రావు వేంకట నరసింహారావుగారు, కొత్తపల్లి.

రావు వేంకట తిరుపతిరావుగారు, కొత్తపల్లి.

రాజపోషకులు

- చేలికాని అప్పారావుగారు, బొబ్బిలి.
- చేలికాని వేంకటరాజగోపాలనరసింహారాయనింగారు, ఆర్యవట్టి.
- చేలికాని బుచ్చివేంకటాపుగారు, ఆర్యవట్టిము.
- చేలికాని సూర్యనారాయణమూర్తిగారు, ఆర్యవట్టిము.
- రావు వేంకటాపుగారు, కరప.
- చేలికాని పెదబుచ్చివేంకటాయనింగారు, వేళంగి.
- గజరావు సీతారామస్వామిగారు, చేబోలు.
- దామెర సీతారామస్వామిగారిపుత్రులు శ్రీ సీతారామస్వామిగారు, చేబోలు.
- చేలికాని అప్పారావుగారు, గోరస. [పితాపురము]
- చేలికాని వేంకట చార్లసారథిరావుగారు, వేంకటము.
- మోతే గంగరాజు జమీందారుగారు, ఏలూరు.
- మెర్ల వీరన్నగారు, ప్రొప్రైటర్, వేళంగి.
- మెర్ల రామన్నగారు, వేళంగి.
- మెర్ల సత్యనారాయణగారు, వేళంగి.
- మెర్ల వేంకట సుబ్బారావుగారు, వేళంగి.
- గుడివాడ సుబ్బారావుగారు, ప్రొప్రైటర్, పెద్దాపురము.
- ముప్పన సోమరాజుగారు, పెద్దాపురము.
- పెలల సుబ్బారాయణుగారు, మున్సిపల్ కౌన్సిలర్, పెద్దాపురము.
- పత్తచుట్ల సుబ్బరాజుగారు, గ్రామమునసబు, కొత్తలంక.
- ముకుట్ల వేంకట సూర్యప్రకాశరావుగారు, ల్యాండ్ లాద్లు, పనసపాడు.
- వాగి అప్పలనరసింహారాజుగారు, ప్రొప్రైటర్, తంగేడు.
- కుంటముక్కుల వేంకటనరసింహముగారు, ల్యాండ్ లాద్లు, దొంతము.

ఓమ్ !

అభినందనము.

—శ్లోకము—

ఒక నవీనగ్రంథమును దొలుదొలుత ముద్రింపించి ప్రకటింపఁ
వలఁచినప్పుడు తన్మూలమున నెవ్వరిచేనైన నొక కొన్నివిషయములు
“పీఠిక” యనియో, “ఉపోద్ఘాత” మనియో, “తొలిపలు”కనియో
పేరు పెట్టించి వ్రాయించుచుండుట కొంతకాలముచుండి యొక సాంప్ర
దాయముగా వచ్చుచుండుటచే దత్సాంప్రదాయముననుసరించి, గూ
వర్ణనరత్నాకరమును సంకలనమొనర్చిన దాసరి లక్ష్మణకవి లింగు
నాయడలగల భక్తికారవములచే నన్నీగ్రంథమునకుఁ బీఠిక వ్రాయు
గోరెను. పీఠికాదుల పఠమప్రయోజనము గ్రంథమునందలి విషయ
సంగ్రహమును, గ్రంథప్రాశస్త్యమును, పాఠకమహాశయులకుఁ బరిచ
యముచేసి నివేదించుటయేకాదా?

ఈ వర్ణనరత్నాకరము ప్రథమ ద్వితీయభాగములు 1928 వ
సంవత్సరమున ముద్రింపఁబడి యొకసంపుటముగాఁ బ్రకటితములై
యున్నవి. ఆసంపుటమునందు మొదట నొక పర్యాప్తమైనపీఠికయును
బలువురు గొప్పవిద్వాంసులిచ్చిన యభిప్రాయములును విపులముగఁ
బ్రకటింపఁబడియే యున్నవి. పండితులు, కవులు, కవితాప్రియులు,
భాషాభిమానులు, భాషాపోషకులు మొదలగు పెక్కురు తెలుఁగు
నాటినా రాసంపుటమును మిక్కిలి యాదరముతోఁ దిలకించినారు.
దానియందలి వర్ణనములను జదివి యానందాతిశయమునఁ బులకించి
నారు. దానియందలి గుణగుణముల సంతయు నన్వేషించినారు.

దాని గుణవిశేషమును బరమోపయోగమును బహుముఖముల నుద్ఘోషించినారు. దానిని దా మెల్లరు నాదరించితి మన్నారు ; అట్టి యత్యావశ్యకగ్రంథము తమకు లభించుటచేఁ దరించితి మన్నారు ! ఇంక నేనిప్పుడు కొత్తగాఁ జెప్పవలసిన దేమియున్నది ? ఆగ్రధదేశ వివిధభాగస్థులు నపరిచితులు నభిజ్ఞులు నగు మహామతు లెందఱో నిప్పుడు పాతబుద్ధితో నీగ్రంథమును గుఱించి వెల్లడించిన యభిప్రాయ విశేషములకంటెను ఈగ్రంథము గ్రంథాలయములయందుంచఁదగినదని చెన్నపురాంధ్రపఠనీయగ్రంథనిష్ఠాయకసభవా రనుమతించి యాద రించుటకంటెను, నన్ను గురువుగా భావించుకొనుచు నాతో విశేష పరిచయము గలిగియున్న యేతద్గ్రంథకర్త సమకూర్చిన యీగ్రంథ మును గుఱించి నేను వ్రాయు వీరికాదు లధికప్రయోజనకరములు కావుగదా ?

పైని బేర్కొనఁబడిన వర్ణనరత్నాకరము తృతీయచతుర్థ భాగములే యీసంపుటము. ఇదియును బృథమసంపుటమువలెనే సర్వజనామోదమును బడయుటయు నేతద్గ్రంథకర్త భగవదనుగ్రహ మునఁ జిరాయురారోగ్యాదులు గలిగియుండి మఱియు నిట్టియద్గ్రంథ ములు రచించుచుండుటయు మదియాభీప్సితములు.

కవితావిలాసము }
పితాపురము }
19-5-1930. }

ఓ లేటి వేంకటరామశాస్త్రి.
(రామకృష్ణకవులు)

1.0.11/5.11.30

విన్నపము.

—శశివంశ—

ఇతఃపూర్వము నేను “వర్ణనరత్నాకరము” (1, 2 భాగములు కలది) ముద్రింపించి, ఆధ్రుమహాశయులసమ్ముఖమున సమర్పించి కృతార్థతను జెందియుంటిని. మరియు నిప్పుడీ 3, 4 భాగములుగల గ్రంథమునందు బ్రహ్మకాంతర్గతంబుగఁ గొందఱ ప్రోత్సాహమున చమత్కారచాటుపద్యములను, సమస్యపూరణంబులను, ప్రహేళిక చరిత్ర, వామనచరిత్ర, గజేంద్రమోక్షము మున్నగుముఖ్యకథలనుండి కొన్ని పద్యరాజములను, రాజనీతి, లోకనీతి, న్యసహారపద్ధతి, ఆచార పద్ధతి, కవితాప్రశంస మొదలగు రసవత్తరవిషయముల నన్నిటిని సంధానించి, ఆంధ్రలోకమున కర్పింపఁ గలిగినందుల కెంతయు సంత సించుచున్నాను. ఇందును నాయపరిశీలనమున నెవ్వయేని సేకరింపఁ దగినవి మిగిలియుండవని నేఁ జెప్పఁజాలను.

మఱియు నస్మత్ప్రేషకులగు శ్రీశ్రీశ్రీ పీఠికాపురమహారాజా వారి పరిపూర్ణానుగ్రహమువలననే, నే నీగ్రంథమును సాంతముగా వెలువరింపఁగలిగితినిని చెప్పట సత్యేతరము కాఁజాలదు.

ఈగ్రంథసర్వస్వమున, నా కాదిని నాదేశ మొనరించి యభి నందనముఁ బ్రసాదించిన నస్మద్గృహవరేణ్యులును, శ్రీపీఠికాపురసంస్థాన విద్వత్కవులును, శతావధానులును అగు శ్రీ ఓలేటి వేంకటరామ శాస్త్రిగారికిని, గ్రంథపరిశోధనమునఁ గడుంగడు సహాయపడి యా మోదముం గూర్చిన బ్రహ్మశ్రీ పన్నాల మల్లికార్జునశాస్త్రిగారికిని, అమూల్యమగు తమ కాలమును కొంత నినియోగపఱచి, ముద్రణాది

స్థానిత్యములు లేకుండఁ బరిశీలించి వలయుచోట్ల సముచితరీతినవరించి నాయీగ్రంథాభరణమునకు వన్నె వెట్టిన విమర్శ కాగ్రేసరులును, శ్రీ విద్వజ్జన మనోరంజనీ ముద్రాశాలాధికారులును అగు శ్రీ నడకుదుటి వీరరాజుపంతులుగారికిని, ప్రథమ ద్వితీయ భాగములకుఁ బీఠికవ్రాసి ప్రోత్సాహమొసంగిన సహృదయులును, శ్రీసూర్యరాయాంధ్రనిఘంటుకార్యస్థాన ప్రధానపండితులును (మేనేజరు) అగు శ్రీ శ్రీపాద లక్ష్మీపతిశాస్త్రిగారికిని, పత్రికాముఖమునఁ దగుసాహాయ్య మొనరించి నాముద్యమమున కెంతయుఁ దోడ్పడిన ఆంధ్రపత్రికాధిపతులు శ్రీ జేశోద్ధారిక కాశీనాథుని నాగేశ్వరరావుపంతులుగారు, సమదర్శనీపత్రికాధిపతులు పిఁజల సుబ్రహ్మణ్యశెట్టిగారు, ఆంధ్ర ప్రచారిణీగ్రంథనిలయాధికారులు వేంకటపార్వతీశ్వరకవులు 'మున్నగు ప్రముఖులకును, భాషాసేనకుండనగు నాయుండలి వాత్సల్యమున ధనాభిప్రాయాదు లొసంగి నా కత్యంతోత్సాహ మొనఁగూర్చిన మహామహులందఱకును వినయపూర్వకవినతు లొనరించుచు నా యల్పజ్ఞతనలనఁ గలిగిన తప్పుల మన్నించి యొప్పుల గ్రహింప విబుధుల వేడుకొనుచున్నాఁడను.

ప్రీతికాపురము. }
ది 28-5-30 }

ఇట్లు
డా స రి ల క్ష్మణ స్వామి.

సుభాషితగ్రంథప్రశంస.

ఆంధ్రగీర్వాణములలోఁ బరస్పహస్రాబ్దములనుండి సంధాన (సంకలిత) గ్రంథములు గలవు. ప్రాచీనకాలమునుండి యిట్టిగ్రంథములు సంధానింపఁబడుట వానిప్రాముఖ్యమునకు, వానియెడఁగల రసికాభిలాషమునకు నుజ్జ్వలదాహరణము. ఇట్టి సుభాషితరత్నభాండా రములు రెండువిధములు. 1 “భర్తృహరిసుభాషిత త్రిశతి” మున్నగు గ్రంథములవలె నొకకవియే వివిధవిషయములపైఁజెప్పిన సుభాషిత సుభాత్మకములగు మధుకోశములు. 2 “సుభాషితహారావళి” మొదలగువానివలె వివిధవిషయములపై బహుకవీశ్వరులు చెప్పిన సూక్తులు గలగ్రంథములు. లక్ష్మణస్వామిగారి “వర్ణనరత్నాకర” మివిధము.

సంధానగ్రంథము నాంగ్లమున ‘ఏన్థోలజీ’ (Anthology) అని యందురు. ఈపదము పుష్పాపచయమను నర్థము నొసఁగు నొక “గ్రీక్” భాషాధాతువునుండి పుట్టినది. ఇట్టి మహాగ్రంథసంధాన మతిమాత్రకాలవ్యయప్రయాససాధ్యమనియుఁ దత్ఫల మస్తోకమని యుఁ బండితేతరులకు దురవగాహముగా నుండును. ‘గ్రీక్’, ‘లాటిన్’, ‘ఇంగ్లీషు’ మొదలగు నైరోపీయభాషలలో ననేకసుభాషితగ్రంథములు గలవు. “గ్రీక్” భాషలోని సుభాషితగ్రంథ మొకటి కీ. పూ. ప్రథమశతాబ్దిలోఁ గూర్పఁబడినది.

సముపలబ్ధగీర్వాణసుభాషితరత్నకోశములలోఁ ‘గవీన్ద్రవచన సముచ్చయము’ ప్రాచీనతమము. దీనిసంధానకాలము క్రీ. శ. 1200 కుఁ బరముకాఁజాలదని దానింబ్రచురించిన ‘తామస్’ పండితుఁడు వ్రాసియున్నాఁడు. ఈగ్రంథపీఠికలోఁ బ్రాచీనకవిపుంగవసంకలితములగు నిరువదిమూఁడు సుభాషితగ్రంథములు పేర్కొనఁబడినవి. వట్లు దాససూనుఁడగు శ్రీధరదాసుఁడు క్రీ. శ. 12 వశతాబ్దిలో “సమక్తి కర్ణామృతము” ను సంకలనము చేసెను. ఇందు కొంతభాగము కలకత్తాలోఁ బ్రకటింపఁ బడెను. మహామహిమాపాధ్యాయ పండిత రామావతారశర్మపాండేయ (M. A.) మహోదయు లీగ్రంథముం బూర్తిగాఁ బ్రచురింపఁ బోవుచు, గీర్వాణవిద్వల్లోకదారాభ్యముచేఁ

గీర్తిమూర్తిని ధరించిరి. ఇందు 446 కవుల సూక్తులు గలవు.

శార్ఙ్గధరుని 'శార్ఙ్గధరపద్ధతి' (క్రీ.శ. 14 వశ.) యందు 264

కవులసుభాషితములు గలవు. వల్లభదేవుని 'సుభాషితావళి' (క్రీ. శ. 15 వశ.)లో 350 కవితల్లజలకావ్యభూషణములనుండి శ్లోకరత్నములు సంగ్రహింపఁబడినవి. ఇంకను ముద్రితసంస్కృతసుభాషితగ్రంథములలోఁ బ్రధానములు, హరిహరసుభాషితము, సుభాషితరత్నసందోహము, సుభాషితరత్నాకరము, సుభాషితరత్నభాండాగారము; అముద్రితములు బరశ్శతము లనవచ్చును.

మహారాష్ట్రపాకృతములోఁ బ్రథమసంధానగ్రంథమగు 'హాల' సంకలిత "గాథాసప్తశతి" క్రీ. శ. ప్రథమశతాబ్దిలో సంకలనముచేయఁబడినది. [Vide 'Modern Review' Oct. 1919 Page 407] రెండవది జైనజయవల్లభసంకలితమగు "వజ్రాలగ్గము" బౌద్ధగ్రంథమగు "సుత్తనిపాతము" పాళీభాషలోని సుప్రాచీనసంధానగ్రంథములలో నొకటి.

ద్రావిడభాషలో "పురనునురు" అనుసుభాషితగ్రంథము రమారమి 18 శతాబ్దములక్రిందటఁ గూర్పఁబడినట్లు తెలియుచున్నది. [Vide 'Triveni' Vol. I. No 2 for March & April 1928; Page 128; footnote.]

ఆంధ్రమున క్రీ. శ. 15 వశతాబ్దిలో మడికిసింగన "సకలసీతి సమృతమ"ను సుభాషితగ్రంథముం గూర్చెను.

పూర్వోక్తగ్రంథములకంటె 'వర్ణనరత్నాకరము' లో ననేక విశేషములు గలవు. ఉద్భృతపద్యముల కాకరములు (Location) — ఆశ్వాసపద్యసంఖ్యలు — గలవు. కవికాలక్రమానుసారసంకలనమానుషంగికకవితావిమర్శకులకుఁ గవితాపరిణామవిచారకులకుఁ గరం బుపకారకము. అసన్యసామాన్యమగు లక్షణకవి భగీరథప్రయత్న మత్యంతాభినంద్యము.

ఈయూర్ణి వేంకట వీర రాఘవాచార్యులు,

(ఆంధ్రగీర్వాణసాహిత్యపరిషదధ్యక్షులు, విజయనగరము.)

వర్ణనరత్నాకరము

పండితాభి పాయములు.

M. R. Ry.

C. Ramalinga Reddy Garu,
Vice Chancellor, Andhra University,
BEZWADA.

My Dear Sir,

Many thanks for the copy of your valuable book "Varnana Ratnakara" which you were good enough to present to me. It is an admirable compilation which will give people a fairly good idea of the range and beauty of Telugu poetry.

మ. రా. రా. శ్రీ కట్టమంచి రామలింగారెడ్డిగారు,
వైస్ ఛాన్సలర్, ఆంధ్రవిశ్వవిద్యాలయము
బెజవాడ.

అయ్యా !

మీరు దయచేసి నాకుఁ బంపిన 'వర్ణనరత్నాకరము'ను మీ
యమూల్యగ్రంథ మందినది ;

పెక్కువందనములు.

ఆంధ్రకవిత్వముయొక్క విస్తీర్ణతయెట్టిదో సౌందర్యమెట్టిదో చాల
వఱకు లోకమునకుఁ దెలియఁజేయఁగలుగునదియు మెచ్చుకొనఁదగినది
యు నగు కూర్పు మీ గ్రంథము.

ఆంధ్రపత్రికాధిపతులు మ. రా. శ్రీ దేశోద్ధారక

కాశీనాథుని నాగేశ్వర రావుపంతులుగారు, చెన్నపట్టణము
మహారాజశ్రీ దాసరి లక్ష్మణకవిగా రాంధ్రలోకమునకు చిర
పరిచితులు. వారు రచించిన నాటకాదిగ్రంథములు వారిరచనా
సామర్థ్యమును తెలుపుచున్నవి. వారు చిరకాలమునుండియును చాల
పరిశ్రమచేసి ఆంధ్రగ్రంథములనుచదివి పరిశీలించి, "వర్ణనరత్నాకరము"
అను గ్రంథమును సిద్ధముచేసిరి. ఆగ్రంథమునందు మహాకవులు
రచించిన కావ్యాదిగ్రంథములనుండి కాలానుక్రమణముగ వివిధ
వర్ణనలను పరిశోధించి ప్రత్యేకశీర్షికలక్రిందను చేర్చిరి. ఈగ్రంథావ
లోకనస్థులన నాంధ్రవాఙ్మయమంతయును మనోగోచరమయినహజా
నందము గలుగఁగలదు. వీరేరితీసిన పద్యములన్నియును రత్నములవలె
ప్రకాశించుచు మనోహరముగ నున్నవి. ఈగ్రంథము బహుగ్రంథముల
సంపుటిగ నున్నది. గ్రంథమును కలిగియున్నవారందఱును మహాకవుల
సాంగత్యలాభమును బొందఁగలరు.

మహామహోపాధ్యాయ బ్రహ్మశ్రీ వేదము వేంకటరాయశాస్త్రిలుగారు
చెన్నపట్టణము.

సరస్వతిలోకమున ఎన్నివిధముల విలసించునో కని ఎప్పటికప్పుటి
కాశ్చర్యానందము లనుభవింపవలయునేగాని అన్నివిధములును ఊహా
కు ఎవఁకిని ముందుగా అందవు. అట్టివిశేషములలో శ్రీ దాసరిలక్ష్మణ
స్వామిగారి మహిమావ్యయము మొఁకటి. వీరికమున్న వీరివలెనే బహు
గ్రంథగతవిషయములను ఏకత్ర సంగలించి లోకులకొసంగినవారు సర్వ
విషయములను సంపూర్ణముగా పరామర్శించినవారు గారు. వీరు అట్లు
ఏకదేశమాత్రప్రదర్శనముచే తనియక ఈభాషయందు వర్ణనలు ఎన్ని

విధముల నెలకొనియున్నచో అన్నిటికిని సమగ్రముగా సకలగ్రంథముల నుండియు వాఙ్మయమును ఉద్ధరించి ఒక్కధర్మహాష్టమున నిలిపెను. ముద్రితాముద్రితములగు పరశ్వత్తగ్రంథములనుండియు వర్ణనలనుకూర్చి నారు. ఇన్నిగ్రంథముల యుపలబ్ధికి వినియందు తాటిమూకుప్రాతలలోఁ గూడ నున్నవానివిసముశము ఇతరబాల్యములోనే చదివి రసమెఱిగి సమకూర్చుట నాకు ఆశ్చర్యకరముగా నున్నది. ఈ యుద్యమముయొక్క ప్రయోజనము కష్టమెఱుఁగనివారికి తెలియదు. ఇట్టిగ్రంథముకంటే నాకు చిరకాలమునకు మున్ను దొరకియుండిన మదీయచైతన్యధవ్యాఖ్యకు ఆముక్తమాల్యదావ్యాఖ్యకును మిక్కిలి సాయముయి యుండును. దీని యందు కవులకాలక్రమమునుగూడ వాటించినారు అది కిరమపేక్షణీయము. ఇది గ్రంథకోశములందును పండితులకేమి విద్యార్థులకేమి కవులకేమి ఎల్లవారికిని భాషాదేవతయొక్క పండిన పెరటికల్పకముగా నుండునని చెప్పనక్కఱలేదు.

ఆంధ్రసాహిత్యపరిషత్కార్యనిర్వాహకులును

శ్రీసూర్యరాయాంధ్రనిఘంటుసంపాదకులును రిజైక్లడ్డిపూర్వతి కలెక్టరుగారును నగు మహారాజశ్రీ జయంతి రామయ్యపంతులుగారు, ముక్తేశ్వరము.

డాసరి లక్ష్మణస్వామిసంకలితముగు “వర్ణనరత్నాకర” మను గ్రంథ మచ్చటచ్చటఁ జూచినాఁడను. ఇది నేకముగా రసవంతములగు పద్యములు గలవు. దీనివలన నాంధ్రకవిత్వము కాలక్రమమున నెట్లు మారినదో తెలిసికొనుట కవకాశము కలుగునని నాయభిప్రాయము. ఉద్యమము మంచిది.

మ.రా.శ్రీ చిలుకూరి నారాయణరావు
అనంతపుర దత్తమండలకళాశాలయ
కర్ణాటకభాషాధ్యాపక

మహారాజశ్రీ దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారు
కర్ణాటకము " అనేపుస్తకమును చూచినాను.
విషయమునుగురించిన పద్యములనన్నిటిని ఆయన
రించి ఒక చోటికి చేర్చి ఉంచినారు. ఇట్టి గ్రంథములు
తెనుగులోకూడా కొన్ని ఉన్నవికాని, అవి అంత
పోవడముచేత ఉపకారకములు కావు. శ్రీ ల
గ్రంథమున నేకసంవత్సరములనుంచీ, ఎంతో శ్రమ
గొప్ప ఉపకారము చేసినారు. ఈపనిలో ఉం
జనులకు బోధపడదు. ఇట్టి ఉన్యగ్రంథము లింకా
బయలుదేరవలసిఉన్నవి. ఇట్టి గొప్పపనులకు
లక్ష్మణస్వామిగారు మార్గదర్శకులయినారు. వా
లు కృతజ్ఞులుకాగలరని నాఅభిప్రాయము. వా
లంద్రనారస్వతమునకు వన్నె తెత్తురుగాక అని కొ

మ.రా.శ్రీ ఆంధ్రవాల్మీకి వావిలికొలను సుబ్బా

మదీయగ్రంథప్రకటనమున నాకిహపరల
లు గలిగించి యభినవభోజుడని విఖ్యాతిగడించ
రాజులవారి కాశ్రితుండును, నాకుఁ బరమము
పద్మనాభశాస్త్రిలవారిచే సాహిత్యాన్నప్రాశవ
దాసరి లక్ష్మణస్వామిచే గ్రథితంబైనవర్ణనరత్నము

గొర్రెయ్యంకువలు సంపాదించి సాహిత్యమకరాలయమున దేసలూడు
నాడికిని సాహిత్యరసాన్వాదనతత్పరులకు నుపకారంబగుట యీ ప్రయ
త్న మత్యంతశ్లాఘ్యము.

ఉదాహృతపద్యముల కాకరములు వ్రాయుట యత్యంతానశ్చేత
ము. ఈ గ్రంథము కేవలాత్యంతప్రయాసకృతమనుట నిస్సంశయము.
దీనికై దీర్ఘకాలము శ్రమించి యముద్రితగ్రంథములకు సేరించి
పరించి పద్యరత్నము లేతిన వీరియొద్దు, నోపిక, సాహిత్యపటిమయు
శ్లాఘ్యము. ఇది బాలకవుల కేగాక ప్రౌఢకవులకును భావమార్గప్రదర్శ
నంబునను సూచనలయందును మిక్కిలి తోడుపడగలదు. వినోదనరణ
మునకును దగియున్నది గావున నిది సమస్తజనులకు నాదరణీయమగును.

బ్రహ్మశ్రీ చెళ్లపిళ్ల వేంకటశాస్త్రిగారు, శతావధారులు
(తిరుపతి వేంకటకవులు) కడియము.

శ్రీమతు దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారు తాము ప్రయత్నపూర్వ
కముగ బహుగ్రంథములనుండి సంగ్రహించి, రచించి, ముద్రింపించు
చున్న వర్ణనరత్నాకరగ్రంథము నాకుఁజూపిరి. స్థలీపులాకస్వాయమునఁ
జదివిచూచితిని. ఈపుస్తకము తెలుఁగుబాసలోఁ బాండిత్యము సంపా
దించుకోఁగోరు భావివిద్యార్థులకుఁ, గవులకు, విమర్శకులకు సత్యం
తొపకారకంబని ఇదివఱకు నభిప్రాయములొసఁగిన పండితులయభి
ప్రాయములయందలి సంగతులతో నేనుగూడ నేకీభవించుచున్నాను.

మహాపాపన్యాసకులును, విమర్శకులు నగు

బ్రహ్మశ్రీ కాశీభట్ట బ్రహ్మయ్యశాస్త్రిగారు, కాకినాడ.

శ్రీమతు దాసరిలక్ష్మణస్వామిగారు విరచించిన “వర్ణనరత్నా

కర " మను గ్రంథరాజము నక్కడక్కడ వినియున్నాను. ఇది యాంధ్ర నారస్వతమున కిమూల్యాలంకారముగ నుండుననుటకు నేవిధమగు సందియము లేదు. ఇయ్యది కవులకు, విమర్శకులకు, చరిత్రప్రియులకు, భాషాభిచూనులకు మిగుల సాహాయ్యకారిగా నుండుటయేగాక పామర జనులకుఁ గూడ నానందదాయకమ్మను, వివేకప్రదమ్మను నై యల రారుచుండును. ఈయుద్గ్రంథమును విరచించుటకై గ్రంథకర్తగారు తీసికొనినశ్రమ కడుంగడు శ్లాఘనీయము. సారస్వతవిషయములగు సర్వవిశేషములునుగల యిట్టి యుద్గ్రంథములిదివఱ కాంధ్రమునలేవు. నేఁటికాకొఱఁత తీరినదని చెప్పుట కెంతయు సంతసముగనున్నది.

కవిసార్వభౌమ బ్రహ్మశ్రీ శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రిగారు
రాజమండ్రి.

వర్ణనరత్నాకరము. ఇది శ్రీ దాసరిలక్ష్మణస్వామిసంకలితము. ఇందు నన్నయమొదలుకొని వీరేశలింగకవిపర్యంతమునగుకవులు రచియించిన 311 గ్రంథములనుండి సుమారు 1500 వర్ణనాశములు చేర్చఁబడినవి. అందుఁ జివర బంధగర్భచిత్రాదికవిత్వములోనగు కొన్ని కవితాచమత్కారములును బేర్కొనఁబడినవి. ఈగ్రంథ మొక్కఁడు చే నిడికొన్నఁ గవులగ్రంథములన్నియుం జదివిన ఫలంబు గలుగక మానదు. కవులకును గవితాప్రియులకు నిది కల్పవృక్షము. ఇతరుమున్నిట్టికార్యమునకుం గడఁగినవారుకొండఱు గలిగిరిగాని వారువీరివఱఁ గృతకృత్యులు కాఁజాలకపోయిరి. ఈకృషికి 15 సంవత్సరములు పట్టి నట్లు తెలియుచున్నది. అంతిమని యీసంకలనమందున్నదని గ్రంథమే చెప్పుచున్నది. సమగ్రవర్ణనాశములతో నలరారు నీగ్రంథము సర్వజనాభరణీయంబగునని నాయభిప్రాయము.

చూటుపద్యముశిశుజరీత్యాదిగ్రంథప్రకాశకులు ఉభయభాషాకవులు

నగు మ. రా. శ్రీ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రిగారు, చెన్నఘటి.

అయ్యా సంస్కృతమునఁ బద్యరత్న భండాగారమువలె తెలుగున
మీరుసంధానించుచున్న వర్ణనరత్నాకరము ప్రచారముఁగాంచఁగలకు.
కవులకు, విమర్శకులకు, విద్యార్థులకు నిదికరము సాహాయ్యకరము.
కవికాలము, కావ్యాశ్వాసపద్య చేప్పట యత్యావశ్యకమే. ఇది
యోగి పరిశ్రమచేసినఁగాని కానిపని. అనామాన్యమయిన మీ
పరిశ్రమ నబినందించుచున్నాఁడను.

ప్రబంధమణిభూషణాద్య నేకసంగ్రంథసంపాదకులు

విస్మృతకవిగ్రంథప్రకాశకులు విమర్శకాగ్రేసరులునగు

మ.రా.శ్రీ మానవల్లి రామకృష్ణకవిగారు, M.A. చెన్నఘట్టణము.

శ్రీమద్దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారిచే రచింపఁబడిన వర్ణనరత్నా
కరము నచ్చటచ్చటఁ జూచినాఁడను. ఇందుదాహరింపఁబడిన పద్యము
లకు మూలగ్రంథముల నామములను విషయసూచికను దిలకింపఁగా
వీరు బహుకాలము బహుగ్రంథములఁ జాలఁబూనికతోఁ బరీక్షించి
మంచిమంచిప్రకరణములలోని యుత్కృష్టపద్యములనే యేజీయున్నా
రని తెలియుచున్నది. నేటికాలపుష్పితి ననుసరించి బహుగ్రంథములు
సాంతముగఁజదివి నానాకవుల నానావిషయముల మనోభావముల
వ్యక్తులెఱుంగఁజాలని వారికి నిక్కముగా నిట్టిగ్రంథములు నిధిప్రాయ
ములు. ఇందు దేశకాలస్థితులనుసరించి కవికాలస్థియములును
బద్యములు గ్రహింపఁబడిన ప్రకరణములును జూపఁబడియే. భాష
యందు గ్రంథకర్తగారికిఁగల యాదరిణమును నేతజ్ఞామాసేవయుఁ
డప్పక యెల్లరు మెచ్చుకొనుదురని నమ్ముచున్నాను.

విజ్ఞానచంద్రికాగ్రంథమండలీప్రతిష్ఠాపకులు

మ.రా.శ్రీ కొమఱ్ఱాజు వెంకటలక్ష్మణరావుగారు, చెన్నపట్నం

శ్రీయుత దాసరి లక్ష్మణకవిగారు రాంధ్రులయపయోగా ఆంధ్రవాఙ్మయమునంతను పరిశోధించి కూర్చున్న “వర్ణనరకరము” అనుగ్రంథమును చూచి చాల సంతసించితిని. ఇట్టిపనిటకు నెంతయు సహృదయతయుఁ బాండిత్యమును ఓషికయుఁ యును. ఇయ్యది కవిత్వముచెప్పఁదలచినవారికిఁ గల్పవృక్షము దనుటకు సందేహములేదు. వాఙ్మయచరిత్రయు, ఆంధ్రకవిత్వాభియెల్లయినదియుఁ దెలిసికొనఁగోరువారికిని ఈగ్రంథము ఎక్కువ సుపయోగించువనుటకు సందేహములేదు.

రావుసాహెబ్ గి.గు. వెంకటరామమూర్తిపంతులు :

బి. ఏ. పల్లాకిమిడి.

మీరు ప్రకటించు “వర్ణనరత్నాకరము” చూచినాను.

సుభాషితరత్న భాండాగారము వలెనే అనేకవిధములుగ ఆంధ్ర ఉపయోగం కాగలదని నానమ్మకం. ఇందులో అముద్రితగ్రంథ నుండికూడా పద్యములెత్తి ప్రకటించినారు. తాళపత్రగ్రంథః సులభముగాదొరకనివారికి ఈపద్యములు చదవగానే ఆగ్రంథ గురించి కొంతవరకు తెలుసుకొనుటకు అవకాశము కలుగుతే ఆంధ్రసారస్వతములోఉన్న వర్ణనరత్నము లన్నిటిని సంగ్రహి ఆంధ్రులకు మీరందఱేసిరి ఈపని ఎంతకష్టమైనదో అనేకగ్రంథః పరిశీలిస్తూఉన్నవారికి బోధపడుతుంది. మీపరిశ్రమలవల్ల ఆంకెంతో మేలుకలుగవచ్చునని నానమ్మకం.

ఆంధ్రభారతీర్థప్రధానులు మ.రా.శ్రీ బుచ్చా శేషగిరి

రావుగారు, ఎం. ఏ. విజయనగరము.

మహారాజశ్రీ దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారు సమకూర్చిన “వర్ణన రత్నాకరము” అనే తెలుగుగ్రంథములో కొన్ని భాగములు నాకు వినిపించి నాయభిప్రాయము కోరినారు. ఆంధ్రకావ్యమహోదధినుండి హేరినజాతిరత్నము లీవర్ణనలు. ఇవి పలువిధములై ఆంధ్రకవితాచరిత్ర పరిణామమును సూచించును. ఈవర్ణనలు గల యసలుకావ్యములు శృంగారప్రధానములగు ప్రబంధములు. ఈప్రబంధములు పాడినచాటనే పాడుచుండుటచేత నేవో మనుచరిత్ర వసుచరిత్ర కళాపూర్ణోదయములవంటివిహాత్రము ప్రచారములోనుంచి మిగిలినవాటిని ప్రొంగినిడవలయునని కొందఱుమహానీయు లందురుగాని ఆంధ్రదేశమందలి వేవాలయకట్టడములవలె ఈకావ్యములుకూడ ఏకఘక్కిగా నున్నప్పటికిని సమాదరణీయములును, హృదయాకర్షకములును అగు చిత్రకల్పనలతో భాషాశిల్పనైపుణ్యమునందు ప్రత్యేకతను చూపుచున్నవి. ఈసంగతి ఈకూర్పులో విశదము కాగలదు. పలువురుపండితు లిది వలకే చెప్పియున్న ట్లిగ్రంథము కవులకు, విద్యార్థులకు, విమర్శకులకు సాహిత్యపరులకును అత్యంతోపయోగకరము కాగలదు. ఈసంఘటన ప్రయత్నము చాల సశంసనీయము.

జాతీయ సుప్రసిద్ధాంధ్రకవులు

మ. రా. శ్రీ. వేంకటపార్వతీశ్వరకవులు, కాకినాడ.

మనోజ్ఞచిత్రంబులనెల్ల నొక్కయద్దమునఁ బ్రతిబింబింపఁజేసి నట్లు మధురరసంబులనెల్ల నొక్కరసాయనంబున సమ్మేళనంబుగావించు నట్లు బహుముఖంబులఁ బ్రవృత్తుచున్న యాంధ్రకవితాసరస్వతుల

“కేకముఖింబుగావించిన యీ “వర్ణనరత్నాకరము” మహాత్ములగు నాంధ్రమహాకవులనందఱు నొక్కచోఁ బ్రదర్శించు దివ్యజ్ఞానదీపమువలె నియ్యాంధ్రలోకమున వెలయుఁబాలియున్నదని చెప్పట యతిశయోక్తి కాదని భావించుచున్నాము.

అతిప్రయత్నమున నిట్టిసంఘటనముంగావించిన శ్రీ దాసరి లక్ష్మణస్వామిగా రాంధ్రులకృతజ్ఞత కెంతయుఁ బాత్రులైయున్నారు. చిన్నతనముచుండియు నిట్టి భాషావిషయికసత్కార్యములయందే పాలు పడుచున్న వీరికిఁ బరమేశ్వరుఁ డాయురారోగ్యభాగ్యములొసంగుఁగాక

అనేక నాటకాదిగ్రంథకర్తలు సుప్రసిద్ధవక్తలు నగు

మ.రా.శ్రీ చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహముగారు, రాజమండ్రి.

పీఠికాపురవాసులగు శ్రీ దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారిచేత సమ కూర్పఁబడిన “వర్ణనరత్నాకర” మనుగ్రంథమునఁ గొన్నివద్యములు విని దానియేర్పాటునంతయు గ్రంథకర్తగారివలన నాకర్ణించి మిక్కిలి సంతసించితిని. అనేక నూతనాలంకారములతో విరాజిల్లుచున్నయాంధ్రసారస్వతమున కిట్టిమహాగ్రంథము లేకపోవుట గొప్పలోపము. అనేక ముద్రితాముద్రితగ్రంథములను పరిశోధించి చిరకాలము శ్రమపడి యాంధ్రవాఙ్మయమునంగల యాలోపముఁ దీర్చినందుకు లక్ష్మణస్వామి గారి కాంధ్రులు కృతజ్ఞులయి యుండవలెను. ఈమహాగ్రంథ మెవ్వని యొద్దనుండునో యాతఁడు సకలాంధ్రకవులమధ్యమున గూర్చుండి వారితో ముచ్చటించినట్లే యానందపారావారమున దేలుచుండును. సకలపుష్పలతాభిరతమైనయద్యానవనమట్లు సర్వరత్నగ్రథితమైనహార మట్లు సకలవస్తుసంపూర్ణమైన యాగడియట్లు పాఠకుల కీగ్రంథము మహామోదప్రదమై యమూల్యమై మనోరసపూర్ణమై విరాజిల్లుఁగాక.

మ. రా. శ్రీ శేషాద్రిరమణకవులు, శతావధానులు,
నందిగామ, కృష్ణాజిల్లా.

శ్రీయుత దాసరిలక్ష్మణస్వామిగాతుకూర్చిన వర్ణనరత్నాకరము
పఠనార్హమునుటలో సంశయములేదు. మహాకవుల యమూల్యభావము
లు సుస్వరూపమునొందునవకాశము వర్ణనావసరములయందె తటస్థిం
చును. కాన ప్రబంధసముద్రములో వర్ణనపద్యములు రత్నములే.
అట్టిరత్నముల నుద్ధరించి యాంధ్రభాషాసేవకులకు, బంచి యొసంగ
సాహసించి కృతార్థుడైన యీలక్ష్మణస్వామిగాతు ఆంధ్రలోకమున
శాశ్వతకీర్తి గడించిరి.

ముద్రితాముద్రితగ్రంథములచుండి వర్ణనాంశములయందుగల
రసవత్తరములగుపద్యములనేరి కవికాలాదికముల నిరూపించి సంకలితం
బానరించుటలో గ్రంథకర్తగారు మిగుల శ్రమపడి యాంధ్రమహాజన
కృతజ్ఞతాపాత్రులైరి. భగవంతుఁ డీగ్రంథకర్తగాడికిఁ జిరాయుర్భాగ్య
ములఁ బ్రసాదించి యుత్తమగ్రంథముల రచింప ననుగ్రహించుఁగాక.

శ్రీ విజయనగరంమహారాజావారి ఆగ్నేయపాతశాలా ప్రభా
నసంస్కృతోపాధ్యాయులగు మేడేపల్లి వేంకటరమణాచార్యులుగారు.

శ్రీయుత దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారిచే సంకలితమయిన
వర్ణనరత్నాకరమును నే నచ్చటచ్చట జదివియున్నాను. ఇట్టిగ్రంథ
మొకటి లేదనుకొరత నీయాంధ్రలోకమున కీగ్రంథకర్తగారు పూర్తి
జేసివందుకు మిగుల సంతసిల్లుచున్నాను. ఈగ్రంథము కవనముతెప్పు
వారికి నితరాంధ్రపండితులకు మిక్కిలి యుపయోగకరమని తలంచు
చున్నాను. గ్రంథసంకలన మత్యద్భుతముగా నున్నది. ఇది లోకము
నకు మహోపకారము జేయును.

శ్రీ పీఠాపురసంస్థానపండితులు వ్యాఖ్యాతలు నగు
బ్రహ్మశ్రీ పురాణపండ మల్లయ్యశాస్త్రిలుగారు.

మ. రా. శ్రీ చాసరి లక్ష్మణస్వామిగారు తెలుగుగ్రంథము
లన్నిటినుండి యేర్చి కూర్చిన 'వర్ణనరత్నాకరము'ను పోస్తమును
నేనక్కడక్కడఁ జూచితిని. సంస్కృతభాషయందు మున్నిట్టికావ్య
మును బద్ధరత్న భాండాగారమునదానిని జాలంగాలముక్తిందటనేఁ
జూచితిని. అప్పటినుండియు దెనుఁగున నిట్టికావ్యముండునేని మిక్కిలి
యువకరించునుగదాయని తలఁచుచుంటిని. చిరకాలమునకు నేనట్టికా
వ్యమును జూడగల్గినందులకు మిక్కిలి సంతసించుచున్నాను. ఈగ్రంథ
ముచు మిక్కిలి జాగ్రత్తగాఁ జూచినచో నించుమించుగా నాంధ్రగ్రంథ
ముల రచియించిన మహాకవులందఱయూశయములు గ్రహింపవచ్చునని
నాయభిప్రాయము. ఇందు శృంగాతాదిరసములన్నియు ప్రసాదాదిగు
ణములన్నియు మొదలగు కావ్యలక్షణములెల్ల నుండఁబోలునని
తలంచెదను. ఇన్ని మహాగ్రంథములను సంపాదించి చక్కఁగఁబరిశీలించి
ప్రశస్యములగు వర్ణనములఁగూర్చి విభజించి వ్రాయుట మిక్కిలి
శ్రమాకరమనే నిస్సంశయముగాఁ దోచును. ఇట్లు మిక్కిలి శ్రమపడి
యిట్టి మధురతేరగ్రంథము నాంధ్రలోకమువకుఁ గల్గఁజేసిన పేరు మిక్కిలి
శ్లాఘ్యులని నాయభిప్రాయము.

మహారాజశ్రీ కూచి నరసింహమువంతులుగారు బెంగళు.

శిష్యుడు హెడ్ మాస్టరు వీరాపురం హైస్కూలు.

వానరీలక్ష్మణస్వామిగారిచే సంకలితమైన 'వర్ణనరత్నాకరము'ని
కొన్ని పద్యములు చదివినాను, మిగుల మనోహరముగా నున్నవి.
ఇది పితృవివేచనాప్రయాస సాధ్యమైవని. ఈగ్రంథము సమస్తభాగ

పదార్థము లొక్కచో సమకూర్చి పెట్టినయాపణమువలె విద్యాభిలాషులగు పెద్దలకుఁ బిన్నలకుఁగూడ మిక్కిలి యుపయుక్తమై నాతిశ్రేయముతో వానికిఁ జిత్రవిచిత్రభావభాషానందముల పొందిడుననుటకు సందేహము లేదు.

ఆంధ్రగీర్వాణభాషావిశారదులు, కవితల్లజులు నగు
మ.రా.శ్రీ శ్రీ విక్రమదేవవర్మగారు, విశాఖపట్టణము.

గీ. ఆంధ్రసాహిత్యముకురమ్ము ♦ నాంధ్రకవిత
యనెడి పైడివన్నెలఁ గనుఁగొనఁ గషమ్ముఁ
గవులకును రసికులకును ♦ గల్పకమ్ముఁ
బ్రధితవర్ణనరత్నాకరమ్ము సుమ్ము.

మ. రా. శ్రీ రాజా మంత్రిప్రెగడ భుజంగరావు బహద్దరు
జమీందారుగారు, అష్టావధానులు, ఏలూరు.

చ. ఒకనికి నాతిశ్రేయములు ♦ నొక్కవికిఁ గదాభిలాషు తిం
కొకనికిద్రాక్ష యష్టచుటుఁయుఁచుట నందఱికిఁ భుజంపు టు
త్సుకత భుజితచు వర్ణనలతో ఫలతోయముతో సుధాన్వ
ప్రకటితక్షీ సంపద విరాజిలు నీకృతిరాజమంతయుఁ.

మత్రైభవృత్తమాలికః

ఘనఁడో నన్నయభట్టభట్టవీరిప ♦ ద్దానంబుతో వెట్టినా
ర్యనితాంతోన్నతవాక్యవీచికలతో ♦ రరిజల్లునామంత్రి తి
క్కనరమ్యాన్వయసద్గభీరరచనాకాండంబుతో నల్ల పో
తనవక్త్రోదితిపద్యరత్నములతో ♦ నాభాస్కరస్తవ్యపా
వనసాదంబులతోడ ధూర్జటినుఁగోభక్తిధ్వనివ్యాప్తితో

డచు శ్రీనాథనవీనశయ్యచు జొకాటంటై విరాజిల్లు సో
మునిరాకందగునుబ్బితో విమలుడొ ధమ్మైప్రతిష్ఠిండు రా
మునియాశ్లేషవిశేషపోషణముతోఁ ధమ్మొందు తిమ్మన్నదా
రిని బెన్దన్నవచఃప్రవాహములతో ధ్రువమలింగప్రధా
నినవీనామృతకల్పనేత్రజయడింఁడిరంబుతో వీరభ
ద్రునిసత్త్వప్రభతోడ రుద్రునిమహాఽరూక్షప్రయోగంబుతో
డ నృసింహాజ్వలదూరదర్శనపటిష్ఠత్వంబుతో రంగనా
థనృపాలామలశబ్దశబ్దములతోఁ ధమ్మయ్యపూర్ణార్థగుం
భనతో సూరనసత్పథప్రచురశో భాయుక్తసంచారతో
విరుతింగాంచుచు లోకజాలమున వ్యాప్తిగాంచి యీనవ్యవ
స్థనరత్నాకర మెల్లకాలము బుధానందంబుఁ జేకూర్చుతో.

మ. అల రత్నాకర మేమియిచ్చు వలవేయన్ వల్లవేయంగ ని
మ్మలరత్నాకర మిద్దియిచ్చు నమ్మతంబుం బద్ధరత్నంబులం
బలుభంగంబులకాలయంబది; విపద్ధంగంబుఁ గావించు ను
జ్వలరత్నాకరమిద్ది; దీనదరియింపంజాలు లోకంబొగిన్.

దాట్ల సీతారామరాజగారు, జొన్నవలస.

ఉ. ఎన్నిక కెక్కుపద్యము లనేకము గూరిచి వర్ణనాద్భివి
ద్యన్నికరంబు గగ్గొని సెబాసరునన్లొనరించి తెంతయే
నిన్నిను మెచ్చగా వలదె ధీయుణ మీఁగఁగలేరు పారకుల్
సన్నుతిగాంచు నీయశ మజశ్రీము దాసరిలత్మణాహ్వయం.

క. పురుషార్థంబులు నాలుగు

కరతలధాత్రియుచుబోలె ధుటియిల్లును నీ

వరవర్ణనరత్నాకర

మురుతరథక్తి బలిచు యోగ్యుల కెల్లన్.

మ రా.శ్రీ పద్మ మల్లికార్జునరావుగారు, బి. ఏ.

డిప్యూటీ సహస్రీల్ దార్, పికాపురము.

శ్రీయుత దాసరిలక్ష్మణస్వామిగారిచే సమకూర్చబడిన “వర్ణన రత్నాకరము”ను తిలకించినాడ. అయ్యది భాషాయోగ్యమైన కొక య మూల్యభూషణం బనుటకు సందియము లేకు. పూర్వకపు లందఱు సభచేసియుండి యొక్కొక్కవిషయము పోటాపోటిగవర్ణించుచున్నట్లు చదువరుల కీగ్రంథరాజము చదువుపట్ల స్ఫురింపజేయును. ఇది కొత్తవారికి నాంధ్రగ్రంథములయెడ నభిరుచి జనింపజేయుచు గవులకును, వ్యాఖ్యాతలకును, బరమప్రయోజనకారిగ నుండుననుట నిర్వివాదాంశము. మఱియు వర్ణనలు కాలక్రమము ననుసరించియే యుద్భవించింపబడుటచే మన పూర్వు లొక్కొక్కవిషయ మెట్లు పెంపు చేసి క్రమముగా వర్ణించినదియుఁ దెలిసికొనుట కవకాశము గలుగుచున్నది. ఇట్లు వ్రాయుట చాల దుర్బటమగువిషయ మనుటలో భిన్నాభిప్రాయ ముండదు. ఎన్నియోరోజులు శ్రమపడి ఎన్నియో గ్రంథములు పరిశీలించి హృద్యమగువర్ణనలయందు సమగ్రచి కలిగియుండి వాని నొక్కచోఁ బ్రదర్శింపఁగలిగిన యీగ్రంథకర్తగారాంధ్ర పాఠకలోకమునకు మహోపకారముఁ గావించి వారి కృతజ్ఞతకు శాశ్వతియుగాఁ బాత్రులై యున్నారు.

పూర్వగ్రంథాభిమానము సడలుచున్నయీకాలములో సారవంతములైన సత్సంతకల్పనాగ్రంథములకంటెఁ బాటుపడి రచించెడి యీగ్రంథములే భాషకు పెక్కుమడుంగు లుపకారము చేయునని నాయభిప్రాయము. ఇట్టి వింకను విరచించుటకు దేవుఁ డీగ్రంథకర్తగారి కాయురారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధి లొసంగుఁగాత.

మ.రా.శ్రీ సురభి తులసీదాసు నాయుడుగారు, బి.ఎ.బి.ఎల్.

డిప్టీ క్లర్క్ మునసబ్, ఏలూరు.

మ. రా. శ్రీ దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారిచే ప్రకటింపబడుచున్న
“వర్ణనరత్నాకరము” ను మహాగ్రంథము అంధ్రసారస్వతాభివృద్ధికి
అత్యంతోపయోగముగా నుండును. ఆంధ్రభాషయందొట్టిగ్రంథ మిది
వఱకు ప్రకటింపబడియుండలేదు. ఆంగ్లభాషయందును ఆంగ్లకవుల
పాండితీగరిమను బెల్లుగ్రంథములు (anthologies)న్నను వర్ణనరత్నాకరము
కరముచుబోలుగ్రంథములు ప్రకటింపబడియుండలేదు. ముద్రితములు
ను అముద్రితములు నైన అనేకప్రబంధములనుండి తొల్లింటికీ విపుల
పుల పద్యరాజములను ఆయావర్ణనస్థానములందుఁ బొందుపరుపఁబడి
నవి. ఆంధ్రకవితాకల్పవృక్షమని చెప్పవగు నీవర్ణనరత్నాకరము కిప్పు
లకును, కవిత్వేచ్ఛగలవారికిని భాషాభిరుచిగలవారికిని మహాోపయో
గమును టితశయోక్తి కావాలదు. గ్రంథకర్తగారు యేండ్లును పూండ్లును
హరిశ్రమగావించియుండిననేగాని యీమహాగ్రంథము సాంధ్రలోకమున
కందఁ జేయుటకు సాధ్యమైయుండెడిదికాదు. ఆధునికులు ఆంధ్రభాషాభి
మానులును గ్రంథకర్తగారియెడల కృతజ్ఞులై యుండకతీరదు. వర్ణన
రత్నాకరము ఆంధ్రభాషాజ్ఞానజ్యోతియై అచంద్రతారకము విరాజిల్లు
గాక! ఈరత్నాకరమును సకలసద్గుణరత్నాకరమందును ఆంధ్రభాషాంధు
నులగు శ్రీప్రీతికాపురాధీశ్వరునకుఁ గృతియిచ్చు పెంతయుసమంజసము.

కవిభూషణ, కవినాబ, శ్రీరాజా వల్సెవాయ పెట్ట

నీలాద్రిరాజుగారు, తుని.

ఉ. వ్యాకరణం బలంకరణం వైభవమున్ రసభావబోషణ
స్వీకరణంబు వర్ణనవిశేషచమత్కరణం బనంగ నా
నాకవికావ్యలోకమున • నాలుగుసారములందు నిందు ను
స్వీకృత మయ్యె వర్ణనవిశేషచమత్కరణం బశేషమున్.

శ్రీమదుయ్యారుసంస్థానాధిపతులు

శ్రీరాజా వేంకటాద్వైపారావుబహద్దరుగారు,

మహారాజశ్రీ దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారి 'వర్ణనరత్నాకర' మును బూధితిని. ఈగ్రంథము పండితులకుఁ బామరులకుఁగూడ నుపయోగించునది. ఈకవిగారిగ్రంథము లితివరకు కొన్ని జూచియుంటిని. ఈగ్రంథముమాత్రము బహుకష్టముతోఁ బరిశోధించినశ్రద్ధయొక్కఫల్యనసానము. మహాజను లీపుస్తకముఁ బరిశీలించునప్పుడు అనేకగ్రంథములనుండి సారముతీసి తమముందు జేటతెల్లముగాఁ బెట్టిన యేతిస్థగ్రంథనిర్మాత పరిశ్రమముచు దలంతురుగాక.

బ్రహ్మశ్రీ కేతవరపు వేంకటశాస్త్రిగారు, విశాఖపట్టణము

శ్రీయుత దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారు గూర్చిన వర్ణనరత్నాకరమును గ్రంథమును జదివితిని. ఆంధ్రప్రబంధములనెడి మహాగహనంబునఁ బరిభ్రమించి మిక్కిలిగ పరిశ్రమించి మణిఖనిప్రదేశములవంటి యుల్లమువర్ణనములఁ బరిశీలించి యుత్తమజాతిపద్యరత్నంబులను సంపాదించి యొకమాలగా గూర్చి యాంధ్రభాషామతల్లి కంఠసీమ నలంకరించి తదీయకాంతిసంతతులచే నాంధ్రభాషామతల్లి కేకాక తత్పుత్పులగు నాంధ్రమహాజనులకుఁగూడ వింతవన్నెగల్గించిన శ్రీలక్ష్మణస్వామిగారి పరిశ్రమకరంబు శ్లాఘనీయంబు. ఆంధ్రభాషాగ్రంథములఁ జదునతీతిక లేనివారికి మనపూర్వకపుల యుత్తమవర్ణనామృతరససారమును రుచి చూపించినందుల కాంధ్రులెంతయుఁ గృతజ్ఞత చూపవలయును. పెక్కుగ్రంథములసారమును సులభముగా చవిచూచుట కింతకంటె సులభసాధనము మనయాంధ్రమున నిప్పటికి లేదు. ఈగ్రంథ మ్మాంధ్రులకు నాంధ్రభాషకును మిగుల నావశ్యకము.

ఎన్నగూడెము, గారీపట్టణము వగైరాఎట్టేట్ల జమీందారుగారు
 మ.రా.శ్రీ కావ్యనిధి చెలికాని లచ్చారావుగారు, చిత్రాడ.
 దాసరి లక్ష్మణస్వామిచే వ్రాయబడిన “వర్ణనరత్నాకరము”
 నూత్నగ్రంథకర్తలకు శబ్దరత్నాకరముబోలె తనరారుచున్నది. మఱియు
 నిందు సుప్రసిద్ధపూర్వకవిప్రణీతంబులగు అమూల్యగ్రంథరాజంబుల
 నుండి సముత్కృష్టవర్ణనాసమంజసములగు పద్యరత్నంబులు స్వీకరిం
 చుటంజేసి యమృహామహుల యమృతవచనంబు లొక్కయెడ విరా
 జిల్లుచు గంటికద్దముగట్టినట్లు “ఆంధ్రకవులచరిత్రము” జూలె నీపూజ
 నీయుల నెల్లర నొక్క సభామంటపము నలంకరింపజేసినట్లు ఎంతయు
 నెప్పారుచున్నది.

ఇయ్యది పాతశాలలయందును, గ్రంథాలయంబులయందును
 ప్రవేశము గావించిన ఆంధ్రలోకమున కెంతయు నుపయోగకరముగా
 నుండును.

సుప్రసిద్ధవిమర్శకులు సకలజనమనోరంజనాది

మనోహరప్రబంధసంధానచతురులు నగు

మ.రా.శ్రీ నడకునుటి వీరరాజుపంతులుగారు, పితాపురము.

శ్రీయుత దాసరి లక్ష్మణకవివర్య సంకలితంబగు ‘వర్ణనరత్నా
 కర’ గ్రంథమును జాలవఱకుఁ బరీక్షించితిని. ఈయన దీనివిషయమునఁ
 గైకొనిన పరిశ్రమము మిగుల సంస్తవనీయము, ఆశ్చర్యదాయకము.
 అపాతమైన యభిలాషముతోఁ గడుంగడు శ్రద్ధతో నిట్టిసత్కార్యము
 నకుఁ బూనిన యిక్కవికి నాంధ్రులందఱును మిక్కిలియు నవ్వపడి
 యుందురని చెప్పదగును. శర్కర, తైలము, పిప్పము—వీనినివేఱుగ
 ననుభవించుటకంటె వాని నోపికమెయి నొకభాష్యముగ నొనరించి
 యుపయోగించుటవలన నతిశయమైనదని యెరువవనట్లే, యాయాగ్రం

ధభాగముల నప్పుడప్పుడు చదవుటవలనఁ గలిగెడునామోదముకంటె నందిందలి రసవత్తరవర్ణనములనెల్ల నేర్చికూర్చిన యీగ్రంథరాజము తన్నుఁజదువుభాషాభిలాషికి—భాషాభిలాషి కేయననేల?—విద్యాధికి కవికి, పండితునకు—అందఱకును గల్పితరువుంజాలె నతిశయానందముం గూర్చుననుట యతిశయోక్తి గానేతదు. ఈగ్రంథమునందలి వర్ణనములలోని పద్యములన్నియు, నాతూగ్రంథములలోనివర్ణనములలో మేలైనవియే యగుటం జేసి పాఠకులకు నిసుమంతయు విసువు జనింపనేరదు. ఏతద్వర్ణనసంగ్రహకార్యమునందు నీతఁడుచేసినవ్యవసాయము మఱి యేయితరశాస్త్రాభ్యసనమునం దుపయోగించియుండినను గొప్ప పండితుఁడను పదవిం గైకొనియుండును. కాని యప్పండిత్యమును గడియించుటవలనఁ గలుగు నల్పకాలస్థాయిగు యశముకంటె నీ సంకలితగ్రంథమువలనఁ బొడము సమజ్ఞయే యాచంద్రాగ్రముగ రుండునని నిశ్చయముగఁ జెప్పవచ్చును.

ఈగ్రంథమువలన నాంధ్రలోకమున కింకొకగొప్పమేలుగలదు. అది యేదియన, ఏకవియోష, దేనింగూర్చియైన, నేదియే సుకపద్ధమును రచియింపవలయునను తలంపుఁగొనుచో, నిందులేని కొత్తభావమున కై యాకవి యన్వేషించునట్లు చేయుచు, వినూత్నభావములుగలపద్యము లాయాకవులచే రచియింపఁబడునట్లు చేయుచు, నాంధ్రభాషాదేవిని నవనవాలంకారకలితను జేయునట్లేగ్రంథ మొనర్పఁగలదని స్పృహయానందపూర్వకముగఁ జెప్పచున్నాను.

శ్రీ గంపలగూడెము కుమారజమిందారుగారు

శ్రీరాజా కోటగిరి వేంకటకృష్ణారావుబహద్దరుగారు.

అధికశ్రమంజేసి శ్రీయుత దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారు సమకూర్చుచున్న “వర్ణనరత్నాకరము” యొక్క ప్రాశస్త్యము వర్ణనాతీతము.

ఈయత్కృష్టగ్రంథరాజ మాండ్రభౌషాయోషామణికి నూత్నవిభూషణము. విమర్శకుల కీగ్రంథము కడుంగడుఁ దోడ్పడఁగలదు. ఆంధ్రలోకము లక్ష్యణకవి కెంతయుఁ గృతజ్ఞత చూపింపవలసియున్నది.

శ్రీ పితాపురం హైస్కూలుపండితులు

బ్రహ్మశ్రీ పెద్దాల సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు.

శ్రీయుతులగు దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారిచేఁ గూర్పఁబడిన “వర్ణనరత్నాకరము”ను స్థాలీపులాకన్యాయముగఁ జదివెతిని. ఆంధ్రమహాకవుల యల్లికజిగిబిగువులు, ముద్దుపల్కులు, పదగుంభనములు, నొక్కయెడఁగూర్చిన పీరిపరిశ్రమమతిశ్లాఘనీయము. వర్ణనరత్నాకరముఁ జదివినచో వర్ణనవిషయమునఁ జమవరుల కన్యగ్రంథపఠనమనవసరమనియు వర్ణనరత్నాకరముఁ జమవనిచో నన్యగ్రంథపఠనపరిశ్రమము వ్యర్థమనియుఁ దలఁతును.

భవిష్యత్తున నీగ్రంథరాజ మాండ్రవిశ్వవిద్యాలయపాఠ్యగ్రంథములలో నగ్రగణ్యమగుగాత మనియు లక్ష్మణస్వామిగారి కితోధికమగు పరిశోధనాశక్తి యలనఁగఁకయనియు దేవదేవుని వేడుచున్నాను.

కల్పలతాధిపతులు సుప్రసిద్ధులు నగు మహారాజశ్రీ

ఆచంట వేంకటరాయసాంఖ్యాయనశర్మగారు, పార్వతీపురము.

వివిధరత్నములకు వివిధప్రదేశము లుత్పత్తిస్థానములు. అవి

యన్నియు లభించుచోటు రత్నాకరము. కావ్యశరీరమునకు వర్ణనములు రత్నములు. ఆంధ్రసారస్వతమునఁగల ప్రబంధరాజము లనేకముల నుండి వివిధవర్ణనములకు రత్నములకు సంగ్రహించి వర్ణనరత్నాకరమున సులభసాధ్యములఁ గావించినగ్రంథకర్త యెంతయుఁ బ్రశంసనీయుఁడు. సంగ్రహించిన రత్నములన్నియు సమూల్యములగుటచేత వీవర్ణన రత్నాకరమునకు విలువ యంతయుఁ చెప్పు వెలెదరము? కావలెనశ్చంత

నే రత్నాలరాసుల నలవడఁజేయు నీవ్ణనరత్నాకరము హస్తగతమగు
టవలన నాంధ్రలోకము ధన్యమగుచున్నది. గ్రంథసంపాదకులగు శ్రీ
యుతులు లక్ష్మణస్వామిగారిఋణము నాంధ్రు లెన్నటికిని దీర్పఁజాలరు.

బ్రహ్మశ్రీ పేరి పేరియ్యశాస్త్రులుగారు,
స-స్కృతోపాధ్యాయులు, మల్లాది సత్యలింగహైస్థాయి, కాకినాడ.
అనేకగ్రంథసముద్భృతపద్యపూరితంబగు నీవ్ణనరత్నాకర'మను
గ్రంథము మాధుర్యాదిగుణములుగలిగి యనేక పుష్పసముద్భృతమకరంద
పూరితంబగు మధుకోశంబువోలె సర్వజనానన్తకమగుచున్నది.

ఆంధ్రగీర్వాణ విద్యాలయాధ్యక్షులగు చు.రా.శ్రీ తల్లాప్రగడ
సూర్య నారాయణరావుగారు, గోదావరీతీరము, కొవ్వూరు.
శ్రీయుత దాసరి లక్ష్మణస్వామిగారిచే సమకూర్పఁబడిన వర్ణశ
రత్నాకరమగు గ్రంథమును అందిలిపదకమును గాంచితిని గ్రంథమును
చదువుటయే కష్టము. చదివినవానిలో సమానస్కంధములగు భాగ
ములను స్ఫురించుట మఱియొకకష్టము. వానినేర్చి కూర్చుట యింకను
గష్టము. వినినన్నిటిని ఆంధ్రవాఙ్మయమునఁగల పూర్వగ్రంథముల
నెన్నిటితో పరిశోధించి అందందుఁగల వర్ణనలను విడదీసి ప్రోవులు
ప్రోవులుగా నొక్కచోటఁ గనుబడిచిన లక్ష్మణస్వామిగారి పయత్న
మొత్తయు సంతోషించుము. మిగిలినవారిమూల యుండ విచార్యకా
కమున కీగ్రంథమువలనగలుగులాభ మపారము. విరి మహోద్యమము
నకు ఆంధ్రలోకము కృతజ్ఞులు. ఇంకను ఆంధ్రవాఙ్మయమున కిట్టిమ
హోపకారమును చేయ లక్ష్మణస్వామిగారి కాయురారోగ్యములు
కలుగుగాక.

శ్రీ పీఠికాపురసంస్థాన విద్యత్కవులు శతావధానులు
బ్రహ్మశ్రీ ఓలేటి వేంకటరామశాస్త్రిలుగారు,
(రామకృష్ణకవులు)

క. నిర్ణిద్రాదీక్షతో సం

పూర్ణముఁ గావించి లోకమునకిచ్చిన నీ
వర్ణనరత్నాకర మా
కర్ణించితిఁ బరమకౌతుకం బుప్పొంగె.

గీ చెప్పితిమి హేలగా నిట్లు * సేయుమనుచు
నవియె గురుపదముగ హృదయముననిల్పి
శ్రమమునకు నోర్చి వర్ణన * క్రమములరసి
తుదకుఁ బూర్తిచేసితివి సం * తోషమయ్యె.

గీ ప్రస్తుతిం గన్నయాంధ్రప్ర * బంధజాల
మెల్ల శోధించి విసుదొక * యింతలేక
దానఁ గలవర్ణనమ్ములు * తత్తదుచిత
ఫణితి నేర్చి కూర్చుట పయి * పయినఁ గలదె?

గీ. ఆంధ్రకావ్యప్రపంచంబు * నందుఁ గల్గు
వర్ణనములెల్ల నరయంగ * వలయునన్న
నరయఁగావచ్చు నీదు ర * త్నాకరమునఁ
గరతల సమర్పితామల * కంబుపగిది.

గీ. తెలుగుబాసను బెంపునొం * పింపఁజేయ
వలయు పనులెన్నోయున్నవి * వానిలోన
మొకటి గావించి నీపుధ * న్యుండవైతి
నూత్ముబుద్ధివి దాసరి * లక్ష్యణకవి,

గ్రంథాదిప్రణాళిక.

గ్రంథములనామములు.	గ్రంథకర లనామములు.	శతాబ్ది
అంగశృంగారము	ముడుంబనరసింహాచార్యస్వామి	19
అచ్చ తెలుఁగురామాయణము	కూచిమంచి తిమ్మకవి [ర్యలు	17
అచలాత్మజాపరిణయము	తిరుమలబుక్త పట్టణ వేంకటాచా	18
అసిగుద్ధచరిత్రము	కనుపర్తి అబ్బయానూత్యుఁడు	18
అధ్యాత్మరామాయణము	కాణాడ పెద్దననామయాజి	17
అప్పకవీయము	కాకునూరి అప్పకవి	17
అభాగ్యోపాఖ్యానము	కందుకూరి వీరేశలింగకవి	20
అష్టమహిషీకళ్యాణము	తాళ్లపాక తిరు వేంగళనాథుఁడు	16
అహల్యాసంక్రందనీయము	సముఖ వేంకటకృష్ణప్పనాయఁ	18
ఆనందసుందరీచాతుర్యవిలాస	బసవరాజు నాగేంద్రకవి [మ	18
ఆముక్తమాల్యద [ము	కృష్ణదేవరాయలు	15
ఇందుమతీపరిణయము	కుమారధూర్జటి	16
ఇందుమతీపరిణయము	మతుకుమల్లి నృసింహకవి	19
ఉత్తరహరివంశము	నాచన సోమనాథుఁడు	14
ఉత్తరహరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము	తక్కెళ్ళపాటి లింగన	18
ఉత్తరరామాయణము	కంకంటి పాపరాజు	18
ఉశ్చటారాధ్యచరిత్రము	తెనాలి రామకృష్ణకవి	16
ఉషాకళ్యాణము	కైఫ మాయనకవి	18
ఒడయనంబివిలాసము	అజ్జరపు పేరయకవి	18
ఓఘవతీపరిణయము	అక్కి నేపల్లి నృసింహకవి	18
కకుత్ స్థవిజయము	మల్లి అనంతభూపాలుఁడు	16
కళావిలాసము	నన్నెచోడదేవకవి	12
కళాపూర్ణోదయము	పింగళి సూరన్న	16

కవిః స్వరసాహసము	సంకాసాల నృసింహకవి	16
కవిరాజనునరంజనము	కనువర్తి అబ్బయ్యామాత్యుడు	18
కవిజనరంజనము	అడిదము సూరకవి	18
కవిచకోరచంద్రోదయము	అల్లమరాజు రామకృష్ణకవి	19
కవిజనచకోరచంద్రోదయము	నారపరాజు కాంతకవి	19
కార్తికమాహాత్యము	కుందుర్తి వేంకటాచలకవి	18
కార్తికమాసమాహాత్యము	మండపాక కామేశ్వరకవి	19
కాళహస్తిమాహాత్యము	ధూర్జటికవి	16
కాళిందీపరిణయము	శొంతి భద్రాద్రిరామకవి	19
కాన్యాలంకారచూడామణి	విన్నకోట పెద్దిన్న	14
కాశీఖండము	శ్రీనాథకవి	14
కిరాతాద్వనీయము	గోపాలునిసింగయ్య	18
కుచేలోపాభ్యాసము	గట్టుప్రభువు	18
కుఁజ్జాకృష్ణవిలాసము	అక్కినప్పగడ హరిదాసు	18
కుమారనృసింహము	కొక్కండ వేంకటరత్న శర్మ	19
కుమారసంభవము	నన్నచోడ దేవకవి [కుండు	12
కువలయాశ్వచరిత్రము	సవరిము చిననారాయణనాయ	16
కృష్ణకర్ణామృతము	వెల్లపూడి వెంగనామాత్యుడు	19
కృష్ణకర్ణామృతము	అల్లమరాజు సుబ్రహ్మణ్యకవి	19
కృష్ణయాపాలీయము	చంద్రకవి	19
కృష్ణరాయవిజయము	కుమారధూర్జటి	16
కృష్ణజన్మఖండము	గోపీనాథ వేంకటకవి [ధాని	19
కృష్ణార్జునసంవాదము	వెలివెరుకుల వేంకటరామప్ప	19
కృష్ణార్జునచరిత్రము	మంత్రివెగడసూర్యప్రకాశకవి	19
కృష్ణమాహాత్యము	తాతంభట్టుగురుమూర్తి శాస్త్రి	19
కృష్ణాభ్యుదయము	మండపాక పార్వతీశ్వరకవి	19
కేయూరబాహుచరిత్రము	మంచనకవి	13

కొక్కొక్కము	ఎట్టనకవి	16
కౌసల్యాపరిణయము	శ్రీపాద వేంకటాచలకవి	19
క్రీడాభిరామము	వల్లభరాయకవి	15
గంగోదయము	చిలకమణ్ణి నారాయణకవి	19
గయోపాఖ్యానము	రామనాథాచార్యుఁడు	18
గాథేయోపాఖ్యానము	ఆనంతనార్యుఁడు	18
గంగాగౌరీవిలాసము	వీరనార్యుఁడు	17
ఘటికాచలమాహాత్మ్యము	తెనాలి రామకృష్ణకవి	16
చంద్రభానుచరిత్రము	తెరిగొప్పల మల్లనమంత్రి	16
చంద్రరేఖావిలాపము	కూచిమంచి జగ్గకవి	16
చంద్రదేవోపాఖ్యానము	ధూళిపాళ కృష్ణకవి	...
చంద్రాంగదచరిత్రము	పైడిమణ్ణి వేంకటపతి	17
చంద్రికాపరిణయము	సురభిమాధవరాయప్రభువు	18
చంద్రారామాయణము	ఋగ్వేదకవి వేంకటాచలకవి	17
చమత్కరమంజరి	సింహాద్రి వేంకటాచార్యుఁడు	17
చమత్కరరత్నావళి	సత్యవోలు సోమసుందరకవి	20
చారుచర్య	మంత్రి యప్పన్న	13
చారుచంద్రోదయము	చెన్నమరాజు చెన్నమరాజు	16
చిత్రభారతము	చరిగొండ ధర్మన్న	16
చిత్రవతీపరిణయము	కుప్పిలి సీతారామకవి	...
చిత్రసీమ	శొంతి భద్రాద్రిరామకవి	19
చెన్నపురీవిలాసము	మతుకుమల్లి నృసింహకవి	19
చెన్నబసవపురాణము	అత్తనూరి పాపయకవి	18
చౌడేశ్వరీవిలాసము	నన్నయభట్టు	11
జానకీరాఘవము	బేతపూడి కృష్ణయ్య	18
జాహ్నువీమాహాత్మ్యము	ఏనుఁగు లక్ష్మణకవి	18
జైమినిభారతము	పిల్లలమణ్ణి వినోదభద్రకవి	14

తపతీసంవరణోపాఖ్యానము	అద్వంకి గంగాధరకవి	16
తారకబ్రహ్మరాజము	చింతగుంట రాధామాధవకవి	16
తారాశశ్మికవిజయము	శేషము వేంకటపతి	18
తాలాంకనందసిపరిణయము	మరింగంటి సింగరాచార్యులు	17
దశకుమారచరిత్రము	కేతనకవి	13
దశరథరాజనందనచరిత్రము	మరింగంటి సింగరాచార్యులు	17
దశావతారచరిత్రము	ధరణిదేవులు నాగయామాత్యు	18
ద్వాతీంశత్సాలభంజికాకథలు	కోవలె గోపరాజు [డు	17
దిలీపచరిత్రము	కొటికలపూడి శృష్ణకవి	18
ద్రౌపదీపరిణయము	తీరుమలరాజ సూరపరాజకవి	18
ధనాభిరామము	నూతనకవి సూరన	17
ధరాత్మజాపరిణయము	కొత్తలంక మృత్యుంజయకవి	19
ధర్మఖండము	ఈమరుపల్లి భవానిశంకరుడు	18
ధర్మాంగదచరిత్రము	దాసరాజు	...
ధీరజనమనోవిరాజితము	తెనాలి రామలింగకవి	17
నయనోల్లాసము	దేవులపల్లి వేంకటకృష్ణకవి	19
నరసభూపాలీయము	మూర్తికవి	16
నరసభూపాలరాజీయము	సోమశేఖరకవి	19
నలచరిత్రము	సిరిప్రగడధర్మయామాత్యుడు	17
నలచరిత్రము (ద్విపద)	చక్రపురి రాఘవాచారి	17
నాగరఖండము	తుర్కారాజకవి, అయ్యంకిబా	16
నాగ్నజితీపరిణయము	వల్లూరి వరసింహకవి[లసరస్వతి	18
నాచి కేతోపాఖ్యానము	మిక్కిలి మల్లికార్జునుడు	17
నారసింహపురాణము	వారిభట్టు	17
నాసికేతూపాఖ్యానము	దుగ్గుపల్లి దుగ్గయ్య	15
నారాయణచలమాహాత్మ్యము	అల్లమరాజు రంగధామకవి	18
నిరంకుశోపాఖ్యానము	కందుకూరి రుద్రకవి	16

నిర్వచనోత్తర రామాయణము	తిక్కన	13
నిర్వచనవిచిత్ర రామాయణము	వేల్పురి వేంకటకవి	19
నీతిసారము	ప్రతాపరుద్రకవి	12
నీతిశాస్త్రము కావళి	బద్దెనకవి	11
నీలకుంతలావిలాసము	తులగాన నీలకంఠకవి	...
నీలకుంతలీవిలాసము	మావూరి పట్టియ్య	...
నీలానుందరీపరిణయము	కూచిమంచి తిమ్మకవి	17
నృసింహపురాణము	ఎఱ్ఱాప్రిగడ	13
నృసింహవిలాసము	పైడివాటి వేంకటనృసింహకవి	17
పంచతంత్రము	బైచరాజు వేంకటనాథుడు	15
పంచతంత్రము	దూబగుంట నారాయణకవి	15
పండితారాధ్యచరిత్రము	పాలకురికి సోమనాథుడు	15
పట్టాభిరామాయణము	ఘట్టా వేంకటరామకృష్ణకవి	18
పద్మపురాణము	మడికి సింగన్న	15
పద్మనీపరిణయము	ఉన్నవ యోగానందసూరి	...
పరమ యోగవిలాసము	తిమ్మనృపాచార్యుడు	16
పర్వతపురాణము	శేషనాథాచార్యుడు	18
పలునాటివీరచరిత్రము	శ్రీనాథకవి	14
సాండురంగమాహాత్మ్యము	తెనాలి రామకృష్ణకవి	16
ఫాంచాలీపరిణయము	కాకమాని మూర్తికవి	17
పారిజాతాపహరణము	నంది తిమ్మన్న	15
పార్వతీపరిణయము	కోటి రఘునాథతొండమాన్	18
ప్రద్యుమ్న చరిత్రము [విలాసము]	పొన్నాడి పెద్దిరాజు	...
ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయ	గణపవరపు వేంకటకవి	17
ప్రబంధరాజశోభాషణప్రకృ	గుడూరు వేంకటదాసకవి	18
ప్రబలరామచరిత్రము		
ప్రబోధచంద్రోదయము	నందిమల్లయ్య, ఘంటసింగన్న	15

హరిబావతీప్రద్యున్నము	పింగళి సూరన్న	16
సోమలింగలీల	పిడుపర్తి బసవప్ప	...
హరిభులింగలీల (ద్విపద)	పిడుపర్తి సోమనాథుఁడు	16
బలరామక్షేత్రమాహాత్మ్యము	మండపాక కామేశ్వరశర్మ	19
బసవపురాణము (ద్విపద)	పాలకురికి సోమనాథుఁడు	12
బసవపురాణము	పిడుపర్తి సోమనాథుఁడు	16
బహుళాశ్వచరిత్రము	దామెరల వేంగళభూపాలుఁడు	16
బిత్వేశ్వరీయము	కొక్కొండ వేంకటరత్నశర్మ	19
బిల్వదీయము	చిత్రకవి సింగరామ్యుఁడు	18
బృందాననవిహారము	దామరాజు లక్ష్మీనారాయణ	19
బ్రహ్మాత్మరఖండము	శ్రీధరమల్లె వేంకటాచార్యుఁడు	19
భక్తాపరిణయము	అల్లమరాజు సుబ్రహ్మణ్యకవి	19
భరతాభ్యుదయము	మాడభూషి వేంకటాచార్యుఁడు	19
భర్తృహరిసుభాషితము	ఎలకూచి బాలసరస్వతి	16
భర్తృహరిసుభాషితము	పుష్పగిరి తిమ్మన్న	18
భర్తృహరిసుభాషితము	ఏనుఁగు లక్ష్మణకవి	18
భల్లాణచరిత్రము	పోచిరాజు వీరన్న	18
భాగవతము	బమ్మెర పోతనామాత్యుఁడు	14
భానుమతీపరిణయము	రెంటూరి రంగరాజు	16
భారతము	నన్నయభట్టాదులు	11
భారతము	అధర్వాణాచార్యులు	13
భార్గవపురాణము	కాంచూరి వేంకటదాసకవి	18
భీమేశ్వరపురాణము	శ్రీనాథకవి	14
భోజరాజీయము	అనంతామాత్యుఁడు	15
భోజసుతాపరిణయము	కోటిశ్వరకవి	18
మత్స్యపురాణము	వారిభట్టు	17
ఘనననాయకవిలాసము	చదువుల సోమలింగయ్య	18
మరుచరిత్రము	అల్లసాని పెద్దన	16

మ స్త్విణచరిత్ర	ఎడపాటి ఎట్టినకవి	...
మహాలక్ష్మీపరిణయము	వద్దిపర్తి కోనరాజు	...
ముగ్ధశృంగారము	ముడుంబనరసింహచార్యస్వామి	19
మ హేంద్రవిజయము	దేవులపల్లి సుబ్బరాయకవి	19
మార్కండేయపురాణము	మారన	13
మిత్రవిందాపరిణయము	కుందుర్తి వేంకటాచలకవి	17
మిత్రవిందాపరిణయము	రావు జనార్దనరంగారావుగారు	19
ముకుందవిలాసము	కాణాడ పెద్దనసోమయాజి	17
మూర్తిత్రయోపాఖ్యానము	దంతులూరి బాపరాజు	18
మైగావణచరిత్రము	మాడయకవి	19
యతిరాజవిజయము	దేవులపల్లి సుబ్బరాయకవి	19
యయాతచరిత్రము	పొన్నకంటి తెలగనార్యుడు	16
యాజ్ఞవల్క్యచరిత్రము	గట్టుప్రభువు	18
యాదవరాఘవపాండవీయము	నెల్లూరి వీరరాఘవకవి	18
యామినిపూర్ణతిలకావిలాసము	చెళ్లపిల్ల నరసకవి	18
రంగరాయచరిత్రము	దిట్టకవి నారాయణకవి	18
రంగనాథరామాయణము (ద్వి)	రంగనాథుడు	13
రంగనాథరామాయణము ,,	కాచభూపతి, విఠలరాజు	13
రంభానలకూబరవిలాసము	జుండి వేంకటస్వామినాయనికవి	19
రఘురామచరిత్రము	కృష్ణగిరి కృష్ణకవి	19
రసికజనమనోభిరామము	కూచిమంచి తిమ్మకవి	17
రసికజనమనోరంజనము	కందుకూరి వీరేశలింగకవి	20
రాఘవపాండవీయము	పింగళి సూరన్న	16
రాఘవపాండవయాదవీయము	అయ్యగారి వీరభద్రకవి	19
రాజశేఖరచరిత్రము	మాడయగారి మల్లన	16
రాజవాహనవిజయము	కాకమాని మూరి కవి	17
రాజశేఖరవిలాసము	కూచిమంచి తిమ్మకవి	17
రాధామాధవసావాదము	వెలిదండ్ర వేంకటపతి	18

రాధాకృష్ణసంవాదము	మండపాక పార్వతీశ్వరకవి	19
రాధామాధవవిలాసము	సత్యనోలు సోమసుందరకవి	20
రాధికానాంత్యనము	ముద్దపళని	18
రామచంద్రోపాఖ్యానము	వారణాసి వేంకటకవి	19
రామచంద్రోపాఖ్యానము	మిక్కిలి మల్లికార్జునుడు	19
రామవిలాసము	ఏనుగు లక్ష్మణకవి	18
రామరాయవిలాసము	దేవులపల్లి సుబ్బరాయకవి	19
రామాయణము	భాస్కరాదులు	14
శామాయణము	మొల్ల	16
రామాయణము	గోపీనాథ వేంకటకవి	19
రామాభ్యుదయము	అయ్యలరాజు రామభద్రకవి	16
రామేశ్వరమాహాత్మ్యము	ఏనుగు లక్ష్మణకవి	18
రావువంశముక్తావళి	దేవులపల్లి వేంకటకృష్ణకవి	19
రుక్మాంగదచరిత్రము	ప్రౌఢకవి మల్లనాధ్యుడు [మ]	14
రుక్మిణీకళ్యాణము	జన్నాడ వేంకటరంగాచార్యుడు	19
రుక్మిణీపరిణయము	కూచిమంచి తిమ్మకవి	17
రుక్మిణీపరిణయము	సత్యనోలు భగవత్కవి [రులు]	18
రెట్టమతికాస్త్రము	అయ్యలరాజు, అయ్యలభాస్క	18
లంకాచిద్రయము	పిండిపోలు లక్ష్మణకవి	18
లక్ష్మణాపరిణయము	కుప్పిలి సీతారామకవి	...
లక్ష్మీవిలాసము	రాయసము వేంకటపతి	16
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము	శివపల్లి సర్వోత్తమకవి	18
వరాహపురాణము	నందిమల్లయ్య, ఘంటసింగన్న	15
వరాహపురాణము	హరిభట్ట	17
వల్లభీపల్లవోల్లాసము	మాకభూషిన్మసింగచాద్యుడు	19
వసుచరిత్రము	రామరాజభూషణుడు	16
వాల్మీకిచరిత్రము	రఘునాథభూపాలుడు	17
వాసవదత్తపరిణయము	వక్కలంక వీరభద్రకవి	18

వాసవదత్తా పరిణయము	ఎట్టిమిల్లి లక్ష్మీనారాయణ	19
విక్రమసేనము	చిమ్మపూడి యమరేశ్వరుడు	13
విక్రమార్కచరిత్రము	జక్కనకవి	14
విజయసేనము	తిక్కనసోమయాజి (?)	13
విజయవిలాసము	చేమకూర వేంకటకవి	17
విజయనందనవిలాసము	మంగళగిరి ఆనందకవి	18
విజ్ఞానేశ్వరము	కేతన	13
విజ్ఞానప్రదీపిక	చెన్నవీరయ	19
విప్రనారాయణచరిత్రము	చదలువాడమల్లయకవి	16
విశ్వకర్మపురాణము	వీపూరి వేంకటాచార్యుడు	...
విశ్వగుణాదర్శము	తిరుమలఋక్కపట్టనచినతాతా	19
విష్ణుపురాణము	వెన్నెలకంటిసూరన్న [చార్యుడు	15
విష్ణుమాయావిలాసము	రోసనూరి వేంకటపతి	17
వీధినాటకము	శ్రీనాథకవి	14
వీరభద్రవిజయము	బమ్మెరపోతనామాత్యుడు	14
వేంకటాచలమాహాత్యము	డామెర చినవేంకటరాయకవి	18
వేంకటాచలమాహాత్యము	తరిగొండ వెంకమాంబ	18
వేంకటేశ్వరవిలాసము	చెల్లపిళ్ల నరసకవి	19
వేదాంతరసాయనము	మంగళగిరి ఆనందకవి	18
వైజయంతీవిలాసము	సారంగు తమ్మయ్య	16
వైశ్యపురాణము	ఊగురు భాస్కరాచార్యులు	18
శంకరవిజయము	ఆలూరి కుప్పనకవి	19
శిశుతనువిలాసము	అల్లనరాజు రామకృష్ణకవి.	19
శంతనూపాఖ్యానము	శౌంతిభద్రాద్రిరామశాస్త్రి	19
శకుంతలాపరిణయము	పిల్లలమట్టి పినవీరభద్రకవి	14
శకుంతలాపరిణయము	రేవులూరి వేంకటాచార్యుడు	18
శకుంతలాపరిణయము	కృష్ణకవి	18
శకుంతలాపరిణయము	పెద్దాడ నాగయ్యామాత్యుడు	16

శకుంతలాపరిణయము
 శతకంఠ రామాయణము
 శశిరేఖాపరిణయము
 శివజ్ఞానదీపిక
 శివరాత్రిమాహాత్మ్యము
 శివరాత్రిమాహాత్మ్యము
 శివయోగ పాఠము
 శివలీలావిలాసము
 శిశుపాలనధ
 శుక సప్తతి
 శుద్ధాంధ్రోత్తర రామాయణము
 శుద్ధాంధ్రభారతసంగ్రహము
 శుద్ధాంధ్రనిరోష్ఠ్యనిర్వృత్తి నైష||
 శుద్ధాంధ్రనిరోష్ఠ్యనిర్వృత్తిచనకుశ
 శృంగారనైషధము [చరిత్రము
 శృంగారరసమంజరి
 శృంగారరసాలవాలము
 శేషధర్మము
 శేషధర్మములు
 శ్రీరంగమాహాత్మ్యము
 శ్రీరంగమాహాత్మ్యము
 శ్రీరంగమాహాత్మ్యము
 శ్రీరామస్తవ రాజము
 షల్పక్రీడాచరిత్రము
 సువరణచరిత్రము
 సకలకథాసారసంగ్రహము
 సత్యభామాపరిణయము
 సత్యభామాసాంత్వనము

ఫక్కి వేంకటనరసయ్య
 లింగకవి, గంగకవి
 అప్పప్పకవి
 పెదపాటి సోమనకవి
 శ్రీనాథకవి
 లోకేశరావు సోమనాథార్యుడు
 అనియాది గణపతిదేవుడు
 కూచిమంచి తిమ్మకవి
 గోపీనాథ వేంకటకవి
 పాలవేకరి కదరీపతి నాయకుడు
 కందుకూరి వీరేశలింగకవి
 కందుకూరి వీరేశలింగకవి
 కందుకూరి వీరేశలింగకవి
 మచ్చ వేంకటకవి
 శ్రీనాథకవి
 గుడిపాటి కోదండకవి
 వెణుతుర్ల వడ్డికవి
 వెణుతురుపల్లి విశ్వనాథకవి
 అల్లమరాజు సుబ్రహ్మణ్యకవి
 భైరవకవి
 కట్టావర దరాజేంద్రకవి
 నల్లాన సృసింహాచార్యుడు
 ముమ్మిడి మల్లనారాయణుడు
 మల్లారెడ్డి
 తెనాలి రామకృష్ణకవి
 అయ్యలరాజు రామభద్రుడు
 జిఱుమట్టి నరసింహకవి
 కామేశ్వరకవి

సమీరకుమారవిజయము	పుష్పగిరితిమ్మన్న	13
సర్పపురమాహాత్యము	కూచిమంచితిమ్మకవి	17
సర్వకామదాపరిణయము	శిష్టుకృష్ణమూర్తి	18
సానందోపాఖ్యానము	బాంధవకోటిశివరామకవి	16
సారంగధరచరిత్రము	చేమకూరవేంకటకవి	17
సారంగధరచరిత్రము (ద్విపద)	కూచిమంచితిమ్మకవి	17
సారంగధరచరిత్రము (ద్విపద)	బాణాలశంభుదాసు	18
సావిత్రీపరిణయము	దంతుర్తిదత్తాత్రేయకవి	19
సింహాచలమాహాత్యము	కూచిమంచితిమ్మకవి	17
సీతారామూంజనేయసంవాద	షరశురామపంతులగురుమూర్తి	18
సీమంతినీకళ్యాణము [ము	వెనుమళ్ల సోమకవి	17
సుదక్షిణాపరిణయము	తెనాలి అన్నయకవి	16
సునందాపరిణయము	తంత్రుల కోదండరామకవి	18
సుబ్రహ్మణ్యవిజయము	త్యాగరాజమొదతి	19
సుభద్రాపరిణయము	కూచిమంచిజగ్గకవి	17
సుమనోమనోభిరంజనము	ఓగిరాజు జగన్నాథకవి	19
సురాభాండేశ్వరము	గట్టుప్రభువు	18
సూర్యతనయాపరిణయము	తక్కెళ్ళపాటి లింగన	18
సోమదేవరాజీయము	కూచిమంచిజగ్గకవి	17
సౌగంధికప్రసూనసంగ్రహము	అప్పప్పకవి	19
హంసవింశతి	అయ్యలరాజు నారాయణామా	18
హరవిలాసము	శ్రీనాథకవి (త్యుడు	14
హరివంశము	ఎఱ్ఱాపెగడ	13
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము	శంకరకవి	16
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము (ద్వి)	కారన	15
హరిశ్చంద్రనాటోపాఖ్యానము	రామరాజభూషణుడు	16

వర్ణనానుక్రమణిక.

	పుట.		పుట.
అంగదుఁడు	65	అయోధ్య	176
అంగారకలోకము	117	అరిష్టద్వర్గములు	294
అగస్తాశ్రమము	211	అర్యుప్రదానము	358
అగస్త్యస్తుతి	11	అర్జునుఁడు	56
అగస్త్యుఁడు	83	అర్థనారీశ్వరుఁడు	30
అగ్నిపుల్ల-మంత్రపరోపకారి	577	అర్భకాసనము	433
అగ్నిదేవుఁడు	47	అర్థార్థులు	496
అగ్నిస్తుతి	8	అలకాపురము	169
అతిథినత్కారము ✕	382	అల్లమప్రభువు	65
అదితియొనరించినసూర్యస్తుతి	6	అల్లమప్రభువిటనేషము	66
అద్వైతమతము	454	అవధూత	422
అధ్యాపక వర్ణనము	503	అశ్వమేధము	389
అనాగతమన్వంతరములు	223	అశ్వమేధపర్వము	307
అనావృష్టి-అన్నదానము	242, 334	అశ్వలక్షణాదులు	463
అన్యోపదేశము	548	అష్టదశపద్మబంధము	506
అపేయంబులు, నభోజ్యంబులు	413	అష్టదిక్పతులు, వారిపురములు	45
అప్రతిష్ఠనరకము	121	అష్టమీవ్రతము	372
అప్సరసలు	95	అష్టవిధవివాహములు	257
అబ్రహ్మము	65	అష్టశక్తులు	45
అభయదానమహిమ	341	అష్టాదశపురాణములు	302
అమితభోజనము	321	అష్టాక్షరీమంత్రము	362
అమృతము	329	అసత్యము	226

	పుట.		పుట.
అసిపత్రవననరకము	121	ఆశ	453
అహల్య	93	ఆశౌచము, తచ్చుద్ధి	417
అహల్యాదూతికలు	533	ఆశ్రమధర్మములు	398
అహల్యాసంక్రందములు	534	ఆశ్రమవాసపర్వము	307
అహింసాస్వరూపము	448	ఆశ్వయుజశుద్ధసవమి	376
అహోబలశైలము	207	ఆశ్వాసపూర్ణనియతశైలబంధచి	
అత్మహిణీసంఖ్య	215	త్రకందము	507
ఆంక్లేయలు	599	ఇంద్రసభ	153
ఆంజనేయస్వరూపము	70	ఇంద్రుడు	45
ఆంధ్రకవిస్తుతి	15	ఇంద్రోత్సవఫలము	379
ఆఁకలి	320	ఇహపరలోకతారతమ్యము	115
ఆకాశగంగ	195	ఈడిగగృహము	315
ఆగిరిపల్లి	162	ఈడిగవాఁడు	315
ఆచార్యసేవ	384	ఈడిగస్త్రీ	315
ఆచారపద్ధతి	415	ఈశానలోకము	119
ఆత్మబుద్ధి	454	ఈశానుఁడు	48
ఆత్మశక్తి	454	ఈశ్వరవర్ణనము	26
ఆదివారవ్రతము	368	ఈశ్వరసభ	151
ఆదిశేషుఁడు	76	ఈశ్వరుఁడు హాలాహలము	
ఆధ్యాత్మికాదులు	447	మింగుట	487
ఆఁబోతు, ఆవుదూడ	319, 318	ఉచ్చైశ్రవము	327
ఆయుర్వృద్ధిక్షయకారణములు	242	ఉచ్చిష్టము	412
ఆరణ్యపర్వము	306	ఉజ్జయిని	169
ఆరామవ్రతము	343	ఉజ్జయికుంభకము	435
ఆర్షవిచారము	258	ఉత్తరాయణదక్షిణాయన	
ఆలింగనములు	281	ములు	489

పుట	పుట.
శతానకుర్మాసనము	431
శతానకుర్మాసనము	410
శతానకుర్మాసనము	306
శతానకుర్మాసనము	300
శతానకుర్మాసనము	398
శతానకుర్మాసనము	382
శతానకుర్మాసనము	386
శతానకుర్మాసనము	461
శతానకుర్మాసనము	475
శతానకుర్మాసనము	439
శతానకుర్మాసనము	97
శతానకుర్మాసనము	531
శతానకుర్మాసనము	322
శతానకుర్మాసనము	279
శతానకుర్మాసనము	384
శతానకుర్మాసనము	78
శతానకుర్మాసనము	210
శతానకుర్మాసనము	600
శతానకుర్మాసనము	455, 497
శతానకుర్మాసనము	369
శతానకుర్మాసనము	512
శతానకుర్మాసనము	507
శతానకుర్మాసనము	507
శతానకుర్మాసనము	509
శతానకుర్మాసనము	161
శతానకుర్మాసనము	599
శతానకుర్మాసనము	325
శతానకుర్మాసనము	183
శతానకుర్మాసనము	263
శతానకుర్మాసనము	166
శతానకుర్మాసనము	63
శతానకుర్మాసనము	84
శతానకుర్మాసనము	338
శతానకుర్మాసనము	432
శతానకుర్మాసనము	366
శతానకుర్మాసనము	77
శతానకుర్మాసనము	306
శతానకుర్మాసనము	445
శతానకుర్మాసనము	75
శతానకుర్మాసనము	183
శతానకుర్మాసనము	216
శతానకుర్మాసనము	74
శతానకుర్మాసనము	75
శతానకుర్మాసనము	299
శతానకుర్మాసనము	324
శతానకుర్మాసనము	276
శతానకుర్మాసనము	16
శతానకుర్మాసనము	498
శతానకుర్మాసనము	319, 158
శతానకుర్మాసనము	318
శతానకుర్మాసనము	432

	పుట		పుట
కామధేయ	325	కుబేరుడు	68
కామము	294	కులాచారధర్మము	405
కాముడు	72	కుశలపులు	59
కాయసిద్ధి	444	కూర్మాసనము	431
కారవీర్యాజ్ఞుడు	51	కృతత్రేతాద్వాపరయుగములు	221
కార్తికమాసవ్రతము	376	కృతయుగము	222
కాలప్రమాణము	213	కృష్ణబలరాముల జాల్యక్రీడలు	471
కాలము	213	కృష్ణలీలలు	471
కాశహస్తి	167	కృష్ణసభ	153
కాశింది	103	కృష్ణుడు	42
కాళీయమర్దనము	477	కృష్ణుడు—గోపికలు	482
కావ్యాభిలాష	1	కృష్ణుడు చల్లులారగించుట	474
కాపేరి	191	కేదారశారీవ్రతము	377
కాశీదక్షిణరామకుంగల		కేదారలింగేశతీర్థము	184
సామ్యము	185	కైకాదశరథులు	533
కాశీతీర్థమహిమ	180	కైలాసము	113
కాశీపురము	171	కోటిలింగేశ్వరస్తుతి	5
కాశీవిశ్వేశ్వరస్తుతి	3	కోడుకొండ	208
కుంభకర్ణుడు	61	కోలాటము	320
కుంభఘోణము	168	కౌమోదకి	328
కుక్కుటేశ్వరస్తుతి	4	కౌస్తుభమణి	327
కాగితపుబుట్ట-ధుర్మార్గగామి	577	క్రోధము	294
కుక్కుటాసనము	432	కోధుడు	72
కుచేలుడు	48	ఖడ్గబంధము	505
కుబ్జ	101	ఖండితవదహనము	465
కుబేరసభ	156	ఖేచరీముద్ర	434

గుండాపర్ణావము	పుట. 197	గోలోకము	పుట. 367
గుణేంద్రమోక్షము	541	గోవర్ధనోద్ధారణము	479
గుయ	175	గోశకునలక్షణములు	459
గుయఁడు	59	గౌతమఁడు	84
గురగదానము	339	గ్రహచారము	451
గురుకస్తంభప్రతిష్ఠ	346	గ్రహణము	403
గుర్భానపద్ధతి	283	గ్రహములు	458
గుర్భోత్పత్తిక్రియము	287	ఘటికాచలము	206
గాంధర్వవివాహము	258	చందనచర్చాపద్ధతి	253
గాయత్రి	359	చంద్రమతి	100
గాయత్రీస్వరూపము	359	చంద్రలోకము	116
గాలిపడగ—థనగర్వము		చంద్రుఁడు	308
గలవాఁడు	577	చక్రము	327
గిరులు	200	చక్రములు	438
గుడ్డికొంగ—కుకవి	577	చతుష్స్థికళలు	277
గురువారము	381	చమత్కారచాటుపద్యములు	561
గుల్లకందము	509	చలి	321
గృహదానము	339	చాతుర్వర్ణ్యధర్మములు	403
గృహస్థాశ్రమము	399	చాపబంధము	505
గేహాదినిర్మాణము	345	చింత	410
గోదానము	336	చిత్రకూటము	209
గోదావరి	191	చిత్రబంధవిచిత్రకందము	506
గోప్రభావము	366	చిత్రాంగి	105
గోపికావస్త్రాపహరణము	480	చుంబనములు	281
గోముఖాసనము	432	చెంచులక్ష్మీనృసింహమూర్తు	
గోమూత్రికాబంధము	506		లు 524

పుట.	పుట.
చెప్పలజోడు—స్నేహముగొను	తమోనరకము 121
పరోపకారి 577	తలకట్లకందము 509
చైత్రమాసవ్రతము 374	తలవరులు 316
చోళదేశవర్ణనము 490	తలిదండ్రులు 311
చోరసంగహణీయవస్తువులు 316	తక్షకస్తుతి 13
చత్రబంధము 505	తక్షకుడు 76
జగన్నాథము 164	తాటక-తార్కికవర్ణన 106, 502
జగన్నాథుడు 37	తారకమంత్రము 363
జడభరతుడు 59	తారకయోగము 420
జనకచక్రవర్తి 52	తారకాసురుడు 62
జపము 442	తిక్కనస్తుతి 17
జమదగ్ని 84	తిరుమలయాత్ర 186
జయంతివ్రతముజాంబవతి 378, 103	తిలదానము 339
జార్జిచక్రవర్తి 600	తిలోత్తమ 98
జాతకర్మాదులు 397	తీర్థసేవ 185
జోర్దానది 193	తీర్థయాత్రాదిగర్వాణము 189
జోలలు 521	తురగజాతిపురుషలక్షణము 276
జ్యేష్ఠమాసవ్రతము 374	తులసీమాహాత్మ్యము 441
జ్యేష్ఠాదేవి 93	తృప్తి-తృష్ణ 302, 296
జ్యోతిషవర్ణనము 492	తెలుగుభాష 498
టిట్టిభాసనము 433	తోడబుట్ట—లంచముగొను
తెలిగ్రాంతీగ-దేశవార్తలు	కూటసాక్షి 577
తెలుపువాడు 577	త్రివిప్తపేశ్వరమాహాత్మ్యము 183
తటాకనిర్మాణము 344	త్రేతాయుగము 222
తపము 442	దండకావనము 212
తప్తకుంభనరకము 122	దంతధావనపద్ధతి 251

	పుట		పుట
దంతక్షతములు	280	దేవదేవిదాసరిసానివేషము	104
దత్తాత్రేయస్తుతి	9	దేవపితృసమారాధనము	385
దమము	412	దేవాలయప్రతిష్ఠ	342
దమయంతి	100	దైవపౌరుషంబులతెలుగు	450
దర్భ	442	దైవవివాహము	257
దశమీవ్రతము	373	దొంగసన్న్యాసి	423
దశరథుడు	53	దొంగసాక్షి	323
దశావస్థలు	406	ద్రోణపర్వము	306
దక్షారామము	158	ద్రోణుడు	58
దానపద్ధతి	332	ద్రావిడీవస్త్రాపహరణము	482
దానపాత్రులు	333	ద్వ్యక్షరికందము	508
దారిద్ర్యము	239	ద్వారకాపురము	381
దాహము	321	ద్వాదశీవ్రతము	371
దుర్జనపద్ధతి	229	ద్వాదశీస్నానము	381
దుర్జనసజ్జనతారతమ్యము	235	ధననిరసనము	237
దుర్జనసజ్జనమైత్రి	232	ధనప్రాముఖ్యము	236
దుర్యోధనుడు	56	ధనురాసనము	482
దుర్వ్యసనములు	296	ధనుష్కోటి, సేతువు	198
దుష్టస్త్రీ	278	ధన్వంతరి	69
దుష్కర్మము	53	ధర్మము	338
దుశ్శకునములు	247	ధర్మరాజు	55
దుర్వాసుడు	82	ధారణాయోగము	429
ద్యూతనిరసనము	298	ధూపదీపనైవేద్యాదులు	385
దేవతాలక్షణములు	310	ధృవపడవర్ణనము	119
దేవదారువపము	212	ధైర్యము	411
దేవదేవీమధురవాణులు	103	ధౌతికర్మము	445

పట.	పట.
ధ్యానము 444	పంక్తిదూషకులు 413
ధ్యానయోగము 429	పంచభూతములు 448
సంధకము 328 నఖక్షతములు 280	పంచముద్రలు 434
నదీస్తుతి 13 నన్నయభట్టస్తుతి 16	పంచాక్షరీమంత్రము 361
నరకాసురుడు 63	పంపాసరోవరము 195 పగ 410
నరకచతుర్దశి 375	పతివ్రతామాహాత్యము 293
నరకభేదములు 120	పద్మనాయకకులము 308
నరకలోకవర్ణనము 122 నర్మద 192	పద్మనాయకులు 309
నలుడు 50 నవగ్రహస్తుతి 301	పద్మాసనము 430
నవమీవ్రతము 373	పరవశత్వలక్షణము 278
నవరత్నములు 329 నన్యము 574	పరశురాముడు 38
నక్షత్రదానమహిమాతిశయ	పరస్త్రీగమనము 289
నక్షత్రరాసులు 216 [ము 340	పరాన్నభుక్తదోషము 413
నాగాస్త్రము 331 నాడులు 436	పర్ణశాల 317
నారదుడు 87	పర్వసంగ్రహము 306
నారాయణకవచము 549	పర్వతునియోగివేషము 71
నికృంతననరకము 121	పరోపకారము 452 పలివెల 163
నిత్యసంతోషము 301, నిద్ర 321	పశ్చిమస్థానము 433
నిద్రబాంధజాలనిమనుజులు 321	పక్షిశకునలక్షణములు 459
నియమము 455 నియోగులు 573	పాంచజన్యము 327
నిర్గుణము 445 నిర్మతిలోకము 118	పాంచరాత్రమతము 379
నివ్యాళులు 522	పాండవులు 54
నిక్షేపమహాత్మ్యము 345	పాండవులకార్యసాధకత్వము 323
నూజపీడు 161	పాండవులమారువేషములు 54
నేత్రరోగము-తచ్చికిత్స 494	పాతాళగంగ 196 పాతాళము 119
నైమిశము 210 నైర్మతి 48	పాతాళిశుద్ధి 414
నౌబత్తు 319	పాతాపాత్రనిర్ణయము 342

	పట		పట
పాపకార్యములు	132	పై శాచవివాహము	259
పాపాత్ములు	139	పొగాకు	573
పారిజాతము 328	పార్వతి 93	ప్రజ్ఞ, 409 ప్రణవము	434
పాశుపతాస్త్రము	331	ప్రతాపవాక్యములు	406
పాపములు 435	పితృకర్మ 392	ప్రత్యాహారము 436 ప్రయాగ 176	
పితృభక్తి 392	పీఠికాపురము 156	ప్రహ్లాదచరిత్ర 538 ప్రహ్లాదుడు 66	
పుణ్యకార్యములు	130	ప్రాజాపత్యాదుర్గపివాహములు 258	
పుణ్యనదులు	190	ప్రాణాయామము	436
పుణ్యలోకము	129	ప్రాతస్నానాదులు	254
పుణ్యలోకభోగములు	130	ప్రాయశ్చిత్తపద్ధతి	418
పుణ్యక్షేత్రములు	179	ఫాల్గునమాసవ్రతము	376
పుణ్యాత్ములు	134	బంధకవిత్వము	504
పుత్రిగర్హణము	314	బంధననామములు	282
పుత్రిగ్రాడు	313	బదరీవనము 212 బలరాముడు 41	
పురాణపరనము	302	బలిచక్రవర్తి	51
పురాణలక్షణములు	302	బహుపత్నీకుడు	288
పురాణశ్రవణము	302	బాహ్యభ్యంతరతీర్థములు	189
పురుషవశ్యోవధములు	279	బిల్వపంచమీవ్రతము	373
పురుషులబూటకపుశపథాదులు 282		బిల్వాణకవి68, 527 బుధలోకము 117	
పురుకుత్సుడు	50	బృహస్పతిలోకము	117
పురూరవుడు	50	బొట్టు-ముఖచిహ్నము	439
పుష్పధారణపద్ధతి	252	బొబ్బిలి 162 బ్రహ్మచారి	422
పుష్పమాలికాబంధము	506	బ్రహ్మఘాతుకులు	316
పుష్పగుచ్ఛబంధము	506	బ్రహ్మప్రతిష్ఠ	343
పుష్పబంధము 507 పూతన 106		బ్రహ్మయజ్ఞము	360
పూర్వతానము	433	బ్రహ్మచర్యాశ్రమము	398
పెనుగొండ	208	బ్రహ్మరాక్షసాశ్రమము 4	317

బ్రహ్మ 17 బ్రహ్మవిజ్ఞానములు	424
బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరలో	
కములు	116
బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరస్తుతి	2
బ్రహ్మవాత్యాస్వరూపము	317
బ్రహ్మసభ	149
బ్రాహ్మవివాహము	257
బ్రాహ్మణధర్మము	403
బ్రాహ్మణప్రభావము	364
బ్రాహ్మణాతీతస్కారదోషము	365
బ్రాహ్మణపూజాఫలము	365
బ్రాహ్మణవిత్తాపహరణము	365
భద్ర 102 భరతుడు	58
భాగవతులు	347
భాద్రపదశుక్లచతుర్థి	375
భారతమహాత్మ్యము	303
భార్యతేనిబ్రదుకు	292
భార్యభర్తలధర్మములు	291
భార్యవియోగము	291
భీమరథి 103 భీమేశ్వరస్తుతి	5
భీమేశ్వరుడు	37
భీష్ముడు 57 భువనములు	115
భూగోళము 488 భూచరీముద్ర	434
భూదానము 337 భూలోకము 489	
భూషణధారణపద్ధతి	252
భైరవుడు 36 భోజరాజు	52
భోజననియమములు	255

భ్రమరగీతలు	548
మంచు 322 మంత్రములు	361
మంత్రయోగము	430
మంత్రీలక్షణములు	310, 560
మండరగిరి	203, 430
మందోదరి 106 మంధర	107
మణిక్షిప్త 160 మదము	294
మధురాపురము	107
మననాశమహాముని	87
మనస్సు 438 మరుజపశువు	250
మనోనాక్కాయకర్మము	451
మర్మకస్తతి 301 మయసభ	150
మరణచిహ్నములు	451
మహారావవిష్ణుము	171
మహిమాసురుడు	64
మహేంద్రస్తుతి	9
మహిమాత్పాతములు	240
మాంసభక్షణము	449
మాఘన్నానము	301
మాణిక్యము గుణవంతుడు	57
మాతృభక్తి 392 మాతృర్యము	394
మామూప్రభావము	451
మాధవుడు	87
మార్కండేయులు	17
మిత్రవింద 102 మిత్రీవిరహముగి.	1
మీమాంసకవర్ణనము	64
ముక్తపదగ్రస్తము	510

పట.	ఫట.
ముని, 423 మునికన్యకలు 427	యోగాసనలక్షణములు 430
ముసలిమగఁడు-పడుచు	యోగి 423 యోగిని 426
పెండ్లము 292	యోగిధర్మములు 402
మూర్ఖసహవాసము 253	రంభ, రతీఁదేవి 96
మూర్ఖపద్ధతి 231 మూర్ఖ 411	రాజకన్యకాగురుఁడు 299
మూషకముశి19మృద్భక్షణము474	రాజధర్మనాథులు 560
మేఘవిషయము, మెఱుఱు 460, 461	రాజనీతి 550 రాజశ్రేష్ఠులు 49
మేనకావిశ్వామిత్రులు 98, 531	రాజపరదేశగమనము 559
మేనజీకము 262 మేరుగిరి 202	రాజమహేంద్రవరము 160
మేలుకొలుపులు 521	రాజయోగము 470
మోహము 296 మోహిని 94	రాజసూయము 387
మోహుఁడు 73	రాజసేవకులు 557
మోక్షసాధనములు 346	రాజసేవాధర్మములు 557
యజ్ఞము 386 యజ్ఞశాల 388	రాధాకృష్ణులు 529
యజ్ఞోపవీతధారణము 441	రామకృష్ణపట్టాభిషేకము 4-4
యతిధర్మములు 401	రామనామముకి56 రామసభ 152
యమశార్దునభంజనము 475	రామపట్టాభిషేకము 483
యమనియమములు 436	రామాయణపఠనము 307
యమకింకరులు 122	రామానుజమతము 491
యమసభ 155 యముఁడు 47	రాముఁడు 40 రామేశ్వరస్తుతి 10
యక్షప్రశ్నములు 536	రామేశ్వరుఁడు 36
యాగభాగావహము 388	రామేశ్వరయాత్ర 188
యాచకుఁడు 298	రావణుఁడు-సన్న్యాశివేషము 60
యాజ్ఞవల్క్యస్తుతి 12	రాక్షసవివాహము 258
యామినీపూర్ణతిలకా,	రుద్రాక్షధారణము 440
బిల్వములు 101, 527	రైవతకాచలము 207
యోగపద్ధతి 427	రోగి 494 రోదనము 407

	పుట.		పుట.
శౌరద్రవాక్యములు	407	విశ్ననములు చల్లుట	451
శౌరనవగ్గనము	120	విప్రకుమారుడు	496
లంకాదహనము	484	విప్రనారాయణుడు	67
లంకాపురము 170 లయము	444	విభూతిధారణము	440
లక్ష్మములు 435 లక్ష్మీదాసి	104	విమానము 329 విరాడూపము	70
లక్ష్మీకటాక్షాద్వలు	240	విరక్తిస్త్రీలక్షణము	278
లక్ష్మీకటాక్షానద్వలు	241	విరాధుడు 62 విరాటపర్వము	306
లక్ష్మీనారాయణులు	526	వివాహపద్ధతులు	258
లీలావతి 99 లోభము	295	వివాహమాడఁదగ్గుకన్యలు	262
వటసత్త్రశాయి	33	వివాహమాడఁదగనికన్యలు	262
వయోలక్షణము	278	వివిధదానములు	339
వరిదరాజస్వామి	35	వివిధవ్రతములు	384
వనిచేరుకోతి	462	విశ్వకర్మ	311
వరుణలోకము	118	విశ్వకర్మసుతి	17
వరుణసభ 155 వరుణుడు	48	విశ్వకర్మచారిత్రము	312
వనాధినీప్రవరాఖ్యలు	523	విశ్వతిమూర్త్యాత్మికత్వము	313
వల్మీకము 318 వసిష్ఠుడు	81	విశ్వకర్మవలనపంచభూతా	
వస్త్రధారణపద్ధతి	252	ద్యుత్పత్తి	312
వానప్రస్థాశ్రమము	400	విశ్వబ్రాహ్మణులు	313
వాణీలక్ష్మీసార్వతీస్తుతి	2	విశాలాక్షి	311
వామనచరిత్రము 543 వాలి	61	విశ్వామిత్రుడు	80
వాల్మీకి 80 వాల్మీకిస్తుతి	16	విష్ణుని మూర్తిచతుష్టయము	39
వాసుకి 75 వాసుకిస్తుతి	12	విష్ణుపట్టాభిషేకము	483
వాస్తులక్షణాదులు	464	విష్ణుప్రతిష్ఠ	343
వింధ్యగిరి 203 విద్యాదానము	339	విష్ణుప్రసాదము	352
విఘ్నేశ్వరపూజ	367	విష్ణుసాదతీర్థము	352
విచిత్రీవివాహము	572	విష్ణుపూజ	349

పట.	పట.
విష్ణుభక్తపూజ	350
విష్ణునామస కీర్తనామలు	351
విష్ణుభక్తి 347 విష్ణుకథలు	350
విష్ణునర్జనము	20
విష్ణువర్ధనుడు	66
విష్ణుసభ 150 వీరభద్రుడు	38
వీరభక్తాచలము	205
వీరమహేశ్వరాచార్యవరులు	190
వీరముష్టివాడు	314
వృత్తులు 405 వృద్ధముని	426
వృద్ధబ్రాహ్మణుడు	426
వృద్ధవేశ్యలు	107
వృషభేంద్రుడు	77
వృషజాతిపురుషలక్షణములు	276
వృషోత్సర్జనమహిమ	346
వృక్షపుష్పఫలలక్షణములు	460
వృక్షారోపణము	344
వేంకటగిరి	167
వేంకటాచలము	204
వేంకటేశ్వరస్తుతి	2
వేంకటేశ్వరుడు	34
వేంకటేశనము	297
వేణుగానము	476
వేదవ్యాసుడు 79, స్తుతి	15
వేదములు 331 వేదోత్పత్తి	497
వేదాంతము 464 వేదము	328
వేద్యాగ్రహణము	269
వేశ్యాప్రాముఖ్యము	269
వేశ్యాధర్మములు	267
వేశ్యామూర్తిధర్మములు	269
వైకుంఠము	110
వైఖానసముఖి	86
వైఖానసులు	496
వైద్యవర్ణనము	493
వైదికులు	573
వైమూకరణవర్ణనము	503
వైరాగ్యము	454
వైశంపాయనుడు	85
వైశ్యధర్మము	404
వైశాఖమాసవ్రతము	374
వైష్ణవలక్షణములు	310
వేషలై 165 వ్యాసస్తుతి	15
శంకరాచార్యులు	310
శంఖచక్రాంకితములు	363
శకుంతలామవ్యంతులు 90,	532
శత్రుతుల్యులు	299
శనిత్రయోదశీవ్రతము	371
శనివారవ్రతము	367
శనైశ్చరలోకము	117
శమంతికమణి 327 శమము	412
శరణాగతిరక్షము	341
శల్యపర్వము	306
శశిజాతిపురుషలక్షణములు	276
శాండిల్యమాని	86

	పుట.		పుట.
శాంతివ్రతము	378	సంఖ్యానికము	215
శాంతివిముద్ర	434	సంచారములు	438
శార్దూలాది, శార్దూలము	333, 327	సంతానప్రాప్తిములు	379
శివకవచము	550	సంతానసూతము	325
శివకథాశ్రవణము	355	సంధ్యావందనము	358
శివనామసంకీర్తనము	356	సంస్కృతకవిస్తుతి	15
శివపూజ 354 శివభక్తి	352	సగరుఁడు 51 సజ్జనపద్ధతి	227
శివభక్తుఁడు	353	సజ్జనసాంగత్యము	233
శివరాత్రివ్రతము	376	సత్యలోకము	114
శివవిష్ణుప్రతిష్ఠలు	343	సత్యము 224 సత్యభామ	102
శివాలయము	496	సత్త్వరజస్తమోగుణములు	412
శుభశకునములు	244	సకలమారుఁడు	85
శూద్రధర్మము	404	సన్న్యాసాశ్రమము	400
శేషశయ్య	77	సప్తమీవ్రతము	372
శోభనగీతము	522	సప్తర్షులు 79 సమాధి	445
శ్రావణమాసవ్రతము	374	సమస్యలు 580 సరమ	105
శ్రావణశుద్ధదశమి	375	సరస్వతి 90 సర్వపురము	158
శ్రీకారము 1 శ్రీరంగము	177	సర్వతోభద్రశ్లోకము	509
శ్రీరంగశాయి	31	సర్వలఘుసీసము	510
శ్రీవీలుబుత్తూరు	168	సహగమనము	293
శ్రీశైలము	206	సాంఖ్యయోగము	429
శ్రీశైలయాత్ర	187	సామునికము	455
శ్రోత్రీయుఁడు	425	సారథిగధరుఁడు	67
శ్రేష్ఠాదిరోగములు	495	సాలగ్రామమహిమ	442
షట్చక్రవర్తులు	49	స్కాందపురాణము	307
షడక్షరి 362 షణ్ముఖముద్ర	434	స్తానబలము	452
షోడశకళాస్థానములు	277	సింహాచలము	205

	పుట.		పుట.
సింహాసనము	432	స్త్రీవశ్యావధములు	279
సిద్ధాసనము	431	స్త్రీహింసాపదేశము	495
సిద్ధుఁడు 423 సుగ్రీవుఁడు	62	స్వస్తికాసనము	430
సీతలీకుంభకము	435	స్వప్న ఫలములు	456
స్పందోపసుందులు	59	స్వయంకృతాపరాధి	299
సుఖనుఃఖములు	299	స్వర్గమందలిదోషములు	115
సుభద్రార్జునులు 535 సుదంత	103	స్వర్గలోకము	108
సురాపాననిరసనము	298	హర యోగి	428
సువర్ణ దానము	338	హనుమత్కుండము	184
సూతధర్మములు	560	హస్తి నాపురము (ఢిల్లీ)	165
సూతస్తతి 12 సూతుఁడు	85	హాస్యము	410
సూర్య భేదనకుంభకము	434	హిందూ స్తానీ సంస్కృతం తెనుఁగు	
సూర్య నమస్కారము	360	పద్యశ్లోకములు	580
సూర్యుఁడు	308	హిమగిరి 201 హిరణ్యకశిపుఁడు	63
సూర్యలోకము	116	హిరణ్యకశ్యపువరములు	536
సేనాపతిధర్మములు	560	హిరణ్యాక్షుఁడు	64
సోమరాజుపల్లి	162	హుక్కా—సిరతానందకారి	578
సోమవారవ్రతము	368	హేమకూటము	209
స్త్రీకళాస్థానములు	277	క్షత్రియధర్మము	403
స్త్రీపురుషకళాస్థానములు	277	క్షమ	409
స్త్రీపురుషజాతులలక్షణములు	273	క్షౌమము	243
స్త్రీలవలపు నెఱుఁగుట	273	క్షీరసాగరమధనము	486

0-2-2
15.7.50

శ్రీ
పరమేశ్వరాయనమః

వర్ణనరత్నాకరము

తృతీయభాగము

శ్రీకారము

శ్రీకారము శుభకర మగు

శ్రీకారము సకలకార్యసిద్ధి నొసంగున్

శ్రీకారము గీర్తిద మగు

శ్రీకారముః గృతుల నాదిః జేకూర్పః దగున్.

1

(చాటుభార.)

శుభదేవతాత్రయంబును

శుభఖచరత్రయముః గలిగి యశుభవాచక మై

యభినుతిః గాంచినకతమున

శుభములు శ్రీకారమునను జొప్పడు టరుదే.

2

నుమనోమనోభిరంజనము అశ్వా 1 వద్య 1.

కావ్యాభిలాష

ధరణిః దోమ్మిది లిబ్బలు యాచుకొన్న

వాని కై నను ధనకాంక్ష యోనియట్లు

కృతులు పదివేలు గైకొన్నఁ గీర్తికాముఁ

దైనవానికిఁ జగదు కావ్యాభిలాష.

3

ఘటికాచలసూహాత్మ్యము పీఠిక వద్య 19.

బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరస్తుతి

- సీ. తతశుద్ధసత్త్వప్రధానవిగ్రహుల ని, చుట్టల రజస్సత్త్వతమోగుణకుల
స్వసుధర్మశృంగారనై రాగ్యవేషుల, పిశ్నోద్భవస్థితి విలయకరులఁ
డప్తకాంచననీరధరచంద్రవర్ణుల, శుభికమండలుచక్రశూలధరుల
ఘనసత్యవైకుంఠ కైలాసవాసుల, వశహంసఖగవ్యుఁ వాహనులను
గీ. షడ్గుణైశ్వర్యయుతుల భాషావహూపగ్రసన్నుంగళదేవతాసర్వమంగ
ళాధిపతుల సాక్షాత్పరమాత్మచుయుల, బ్రహ్మవిష్ణుమహేశులఁ బ్రస్తుతింతు
సీతారామాంజనేయసంవాదము, పీఠిక, పద్య, 3.

- ఉ. చల్లనిపుట్టినిండ్లుగలఁచాన లరంబున మేన మోమునం
దెల్లపుడున్ వసించి కడుఁనింపులు గుల్కఁగఁ బ్రేమ మీఱును
త్ఫుల్లమునోబ్జతన్ బ్రకట మూర్తియు నై సగమై విలీనమై
తెల్లమి నుండు మూర్తుల నుద్దీర్ణతతో నుతియింతు ముస్కరన్.
కీరాతార్జునీయము, ఆ 1 ప 3.

వాణీలక్ష్మీపార్వతీస్తుతి

- కా. బ్రహ్మాండంబు సృజింపఁ బెంప సమయింపం జాలుసామర్థ్యముల్
బ్రహ్మోపేంద్రనగేంద్రచాపులకు సంపాదించుచున్ వాణీకిన్
బ్రహ్మోత్తైక్రవివేకమిచ్చుచును సంభావించుచుం బ్రోచు నా
బ్రాహ్మిమంగళదేవతాగిరిజలం బ్రార్థింతు నశ్రాంతమున్.
సీతారామాంజనేయసంవాదము, పీఠిక ప 4.

వేంకటేశ్వరస్తుతి

- సీ. ఆలమేలుమంగామనోబ్జభృంగ పరాకు, యహరహర్దానవహర పరాకు
శ్రీతిరుపతిమహాసింహాసన పరాకు, దివిజాధినాథవైభవ పరాకు
నకలభక్తజనరక్షణవిచక్షణ పరా, కజరవందితపదాంబుజ పరాకు
కమనీయునందీప్తుగరుడవాహపరాకు, శతకోటిమన్మథాకృతి పరాకు
గీ. దేవర పరాకు తిరుమలాధిప పరాకు, మాయారే స్వామిచాగుభాషాయటంచ
మాగధులు చేరి సముఖంబువేగ విష్ణు. నలుపుమీఱంగ నిజవాహనంబు దీగ్గి.
ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము, పద్య 79.

సీ. బహుచిత్రచిత్రప్రభావాయ భావాయ, కల్పితాభిలలోకకాగణాయ
 ధీజనస్తుతవానుజేవాయ దేవాయ, సందితాశ్రితనందనంధనాయ
 నభినలోచన జగన్నాథాయ నాథాయ, దాసకామితఫలదాయకాయ
 సశృంగీంద్రనుహ్నిశాంతాయ శాంతాయ, పరమపావనభక్తపాలనాయ
 గీ. శంఖచక్రగరాయ తార్క్ష్యధ్వజాయ, శేషశైలనిహారాయ శ్రీధరాయ
 చివ్యశ్రీవేంకటేశాయ తే నమోస్త,టంచ విమతించిమతీయునిట్లంచుఁబొగడె.
 వేంకటేశ్వరకలాసము, ఆ 3 ప 183.

సీ. అచ్యుతాహ్వాయమున నమరితివే కాని, నిజముగా నాపేరు నీకుఁ దగునె
 యడఁడ బద్మలయేఁజ్ఞుఁడ వనిపరిగి తే,కాని నీ కా పేరు కలుగఁదగునె
 రహిని శ్రీలేఖవంధర మహాహితుఁడవని, తనరితి వే కాని తగునె నీకుఁ
 బరగ నాగేశవిఁపత్నుఁడ వనియొప్పి,తివె కాని యాపేరుఁ దెలియఁ దగునె
 గీ. తనిలి రాత్రివరాంతకుంఁడవను చీపు, తనరితివె కాని యాపేరు తగునె నీకు
 నార నీ కవి యోచింపఁగటపెదె, మత్తిరిపువార్త యలిమేలు మంగభర్త. 9

సీ. మహాదేవమిత్ర శుంభదృక్తవనచైత్ర, జలజాలదిళ నేత్ర జలదగాత్ర
 యరిచయభీమ నిత్యర నాథనుతనామ, నుందరజితకామి సుగుణధామ
 కాస్తుభవక్షు సత్కలపుండరీకాక్ష, నర కేభమాద్యక్ష మురవిపక్ష
 యలివేమంగచిత్తాంభోజమదభృంగ, కరుణాయుతాపాంగ చరణగంగ
 గీ. మహితనవనీతిచోర దుర్మదవిదూర, పంచపాండవపక్షకగ్భగవిశిక్ష (?)
 యమరిచాతక వాదిదయంబుజపద, కల్మషాత్మనివాళ వేంకటగిరీశ. 10

కవిజనచకోరచంద్రోదయము, ఆ 2 ప 88, 89.

కాశీవిశ్వేశ్వరస్తుతి

ద్వి. జయ భక్తమందార సజ్జనోద్ధార, జయ సన్మణాధార సంసారదూర
 జయ సగ్మపాలోల శాంతిశూల, జయ హుతాశననేత్ర జలజాక్షమిత్ర
 జయ మేరుకోదండ జయ విష్ణుకాండ, జయ నిర్లితానంగ శశిధవళాంగ
 చారుకోమలహాస చతురవిలాస, గౌరీమనోల్లాస కాశీనివాస.
 హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము. గౌర. భా 2.

సీ. క్షీరాబ్ధిసంభవక్షేత్రలానలోగ్రీకీ,లావణీనీలకంఠరాజిరాయ
 పవనాశనాధీశపర్యంకకంకష,తాస్తమిత్రతిపురానురాయ

మాశీండుచంద్రికాఁజాలన్సుగదేవ, నిమ్నుగాకైరవేందీవరాయ
 పాపనాచారసద్భక్తలోకానిక, మానసాంభోజాతమధుకరాయ
 గీ. వనుమతీధరకన్యకావర్తులస్త, నాగ్రీకాశ్మీరసురభిదోరంతరాయ
 మందిరాయితైలాసకందరాయ, మాస్తీచర్మాంబరాయ తుభ్యంనమోస్తు.
 హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, ఆ 4 ప 22

పీ. పదియారు పండ్రెండుపరియులు చక్రము, లిట్టట్టుఁ గదఁసి యట్టితేరు
 మేనులుతోమ్మిది యూనినసారథి, నపరిమితంబులై నట్టిహరులు
 మూడగ్రముతోడఁ గూడినచాపంబు, వేయితెలుంగుల వెలయునాది
 దళవిధాకృతులచేఁ దసరినబాణంబు, త్రిప్రకారంబులఁ దివురుదృష్టి
 గీ. యిట్టి పరికర మెల్లఁ జేవట్టినింగిఁ, బటచుగురియుగుతిగవీశ్వఁ బడ నడంచ
 జయముఁ గొన్నట్టి విన్నెన్న శక్య మగునె, కాశికావిశ్వనాథ విక్రమసనా
 బలరామత్రైతమాహాత్యము, ఆ 2.

కుక్కుటేశ్వరస్తుతి

పీ. చిన్నికెన్నెలతేఁడు యెన్నెన నీకపుష్ప, పసమించు పులితోలుపట్టుసా
 చిలువలయెకిమిఁడు బలునూనికపుఁదాళి, వాటంపుఁ దెలిగిబ్బ వారువంబు
 గఱికిపూజలమెచ్చు గారాబుకొమరుండు, వలిగొండకూతురు వలపుటిం
 జేతేతులుములెల్లఁ జేరి కొల్చెడు బంట్లు, మనుచెండిగుబ్బలి యూనికిపట్టు
 గీ. నగుచుఁ జెలువొందభువనంబులనుదినంబు, రమణజాలించునిన్ననేఁబ్రస్తుతిం
 బుధనుతవిలాస పీఠికాపురనివాస, మముదహితకోటిసంకాశ కుక్కుటేశ.

పీ. బృందారకామంద మందారవీతాఘ, బృందారవిందాక్షువందనీయ
 పాటీరవర్ణేందు కోటిర గౌరీవ, ధూటీరతాదిత్య కోటిలేఖ
 ఖోటీరధాంబోధి తూటీరగంగాప్ర, వేటీరవామోద పాణిహరిణ
 వీహరవాగ్భమినిహీరహారాని, లాహర వర్యాభవాహనాగ్వ

గీ. శర్వ సర్వజ్ఞ ద్వాహాఘర్వగర్వ
 సర్వపూర్వాక్షరోద్రగ శార్వరహర
 సారసుకుమార సంతతోదారవీర
 చారుతరకుక్కుటాకార జయ నుగీర.

రుక్మిణీవరిణయము, కూ, తి. పీఠిక, ప 19, 20.

భీమేశ్వరస్తుతి

- గీ. విశ్వనకు కాశ్వతునకు విశ్వేశ్వరునకు, విశ్వరూపాత్మకునకుమహేశ్వరునకు
శ్రీవ్యయంభూమహానుభావస్నిగ్ధలింగ, భీమశాఖేశ్వరునకు సర్పింతు మనను.
- గీ. భీమ భీమేశ్వరేశ్వరభీమశాఖ, భవభవారణ్యపావక భవ్యమూర్తి
భర్త ఫాలాక్షభసితాంగ ఫణివిభూష, శిఖిశిఖాభాసమాసభజింతు నిన్ను. 14
- గీ. శర్వ సర్వేశ్వరేశ్వరు సర్వపంచ్య, శర్వ సర్వప్రదాయకు సర్వధాత
శర్వ సర్వసహామహీచక్రధరుని, శర్వ వర్ణింతు దేవతాసార్వభౌము. 15
- కా. వేదాతీతుని వేదవేద్యుని శివున్ వేదాంతవేద్యున్ భవున్
వేదాంతోపనిషద్రహస్యముఁ జతుర్వేదీవిహారాలయున్
వేదాంగాదిపురాణముఖ్యవిలసద్వేద్యాగమప్రక్రియా
వేది నిన్ను భజింతు నెమ్మనమునన్ విశ్వేశ భీమేశ్వరా. 16
- క. కామేశ్వరు నీశ్వరునిం, గామితఫలదానకల్పకముఁ గామరిపున్
గామాతీతుని దేవ, గామిణి నిను నాశ్రయింతు గౌరీరమణా. 17
- క. ఆనందజ్యోతిని బరమానందానందమూర్తి నవ్యయునిఁ ద్రిలో
కానందామృతతాయి మహానందుని వృషభవాహునభివర్ణింతున్. 18
- సీ. ఓ మహాలింగంబ యో మహాదేవుండ, యో మహాత్ముడ దేవ యో మహేశ
యో మహాసంచత్పః యోగదీక్షాదక్ష, యో మహాపాపేధనాఘధహన
నీమూర్తిసంస్మృతి నీ నామసంస్మృతి, నీకథాశ్రవణంబు నిఖిలదురిత
యాథాంధకారనూర్త్యోదయం బఖిల కల్యాణనికాయసంప్రాప్తిహేతు
- గీ. పంబికాకుచకుంభద్వయాంగరాగ, పరిమళాసారవాసిత భాహుమగ్ధ
దక్షిణాపథకాశికాంతర్విహార, గిరిశ క్రిభీమనాథ రక్షింపు మమ్ము. 19
- క. ఈసప్తమునిస్తోత్రము, వ్రాసినఁ జదివినను వినిన విర్ణించినఁ గై
లాసపతిదక్షవాటిని, వానుఁడు జనులకు నభీష్టివరము లొసంగున్. 20

భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 5 ప 132, 139.

కోటిలింగేశ్వరస్తుతి

- సీ. వేవేలకోటుల వేడివెల్లులప్రభల్, నించువాఁడు ప్రభల మించువాఁడు
వలగొనుభక్తుల తలఁపులు చేకూర్చి, యేలువాఁ డిథుముల దోలువాఁడు

సకలముల గొలుచిచ్చి ♦ సకానివరులఁ జూలించువాఁడగులఁ దూలించువాఁడ
వింతవేగుకలఁ దింపంతటనే ప్రకాశించువాఁ, డానతుల్ ♦ గాంచువాఁడు
గీ. మొల్లము దవర్చి వెలయుశ్రీయెల్లమంద, నగన గానీక మందిరుఁడైనవాఁడు
కోటిలింగేశ్వరుఁడు గడుఁ ♦ గూర్చి వెలయు, సరసకవితాపటుత్వమొసంగుఁగాత.
ఓఘపతీపరిణయము, ఆ 1 ప 12.

సృష్టికై బహయొనరించిన సూర్యస్తుతి

గీ. యోగిజనము లెవ్వనిఁబరంజ్యోతి గాఁగ, దలఁతురఖిలమయాత్ముఁడై వెలుగునెవ్వఁ
డరయ సకలంబు నెవ్వనిఁయందుఁ గలుగు, నట్టిగతికి మొక్కిక్కద నేనుఁ మగ్రభక్తి
ఉ. ఏమహితాత్ముఁ డెప్పుడును ♦ సంతయు వెల్లుచు నుండు ఋగ్యజా
స్సామమయైకమూర్తిరుచిఁసంపద నే నిగమాత్ముఁడర్థమా
త్రామయసూక్ష్మత స్వైలుఁగుఁ ♦ దద్దయు నే త్రిగుణాత్ముఁడోంకృతి
శ్రీమయలీల సంతతముఁ ♦ జెల్వగు నారవి కేసు మొక్కిక్కదన్. 23
క. శ్రుతిరూపుడుఁ గ్రతురూపుఁడు, నతులబ్రహ్మైకరూపుఁ ♦ డాత్మవిదారా
ధితరూపుఁ డాద్యుఁ డవ్యయుఁ, డతితేజుండగు దినేశు ♦ నభినందితున్. 24
క. అపరిమితమైననీయు, గగిపువేడిమిఁ బాణి లెల్ల ♦ గ్రాఁగెడుదేజం
బుపసంహరింపు సృష్టికి, విపరీతము పుట్టకుండ ♦ విశ్వమయాత్మా. 25
మార్కండేయపురాణము, ఆ 7 ప 81, 84.

అదితియొనరించిన సూర్యస్తుతి

క. పరమంబై నూత్నంబై, పరితూర్ణంబై మహమ్నఁ ♦ బ్రభవంబై ను
స్థిరమైనబ్రహ్మ తేజము, ధరియించిననీకు మొక్కిక్కదను నే ద్యుమణి. 26
క. జగముల నుపకారంబుగఁ, దగుతఱి నుదయించుచున్న ♦ తాపకవిలన
న్నిగమమయతీవరిమూర్తికి, గగనమణికి మొక్కిక్కద న్బ్రహ్మకాశితభక్తిన్. 27
క. ఘనవర్షార్థము రసమో, చనము జేయుచును సకల ♦ జగమున కాప్యా
యనకరమగురూపముగల, ఘనాత్ముడగు నీకు వినుతిఁ ♦ గావించు నీవీ 28
గీ. బ్రహ్మ కేశవ రుద్రరూపములు నీవ, యింద్ర పాపక యమ జలధీశ పవన
ధనదయాపము నీవ చంద్రధర మేది, నీద్ర భూవాద్ధిరూపములీవి తరణి. 29
యాగములను సతతాంత, ర్యాగములను నిను భజింతు ♦ రసనినుపగ్యుల్
యోగులు త్రిదివాక్షయనుఖ, భోగంబులై సమస్త భువనస్తుత్యా. 30
మార్కండేయపురాణము, ఆ 7 ప 82, 98.

విశ్వకర్మ యొనరించిన సూర్యస్తుతి

- చ. కనదుకాంబుజాతనవఃకాంతి నుదంచితభూరిచాతుకాం
చనరుచిః దప్తతామ్రవిలసద్ద్యుతి నూత్నలసత్ప్రవాళిదీ
ప్రి నిజతనూద్గతాంకుతతిః ధిక్కులః బర్హి వెలుంగనోష్ఠసీ
దినమణికి న్నభోమణికిః దేవశిరోమణి కేసు మ్రొక్కెదన్. 31
- చ. ఘననిబిడాంధకారరిపుఃఖండనచండమయూఖరాజిచే
ననుదినము స్పృభాతమలఃకాయందన్మృతాంకుమరీచివేడి గా
వనజము లుల్లసిల్లఁగఁ దోవల్ మొగుడన్ బ్రభమాద్రిః బొల్పు నీ
దినమణికి న్నభోమణికిః దేవశిరోమణి కేసు మ్రొక్కెదన్. 32
- చ. దినశరయువక్రదీప్తతనఃతేజము ద్రచ్చెద భక్తి నీకు వం
దన మొనరించుచు చ్చహువిధంబుల నిన్ను నుతించుచు న్దయ
న్నను కుభదృష్టిః జూడుము నఃనాతనకారుణికాగ్రగణ్య య
త్యనుపమపుణ్యసర్వనిగమాత్మక నన్న ననుగ్రహింపుమా. 33
- మార్కండేయపురాణము, ఆ 7 ప 122, 126.

బ్రాహ్మణగణ యొనరించిన సూర్యస్తుతి

- సీ. అదిత్య సూర్యనిశర్యముఁ బూష స్వభాను దివాకరుఁభాను సవిత్
నక్షరుఁ బరము సిఃతాసితవర్ణుని, భాస్కరు దాష్ప్రేక్ష్యుఁ ధింకజాపు
రవిఁ బ్రశయాంతకుఁ రక్తపీతుని దీప, దీధితి నవితయ్యుఁ దీర్ఘరూపు
యజ్ఞాగ్నిహోత్రవేదావస్థితుని యోగి, నిత్య నశతుని ధినిగమవేద్యు
గీ. సాద్య మిత్రుని సఖిలలోకైకరత్న, వ్యక్తు గుణయుక్తుఁ బరమధియనుగక్తు
శాంతు నిన్నుఁ బ్రభాకరు ధిశరణు వేడి, సంతతము నినుఁ గొల్తుమఁనంతభక్తి.
క. మర దనుజ ఖచర కిన్నర, గరుడోరగ సిద్ధ తారకాగ్రహములయం
దరయంగ నధిక తేజ, స్ఫుటితుండగు జేవు శరణుఁ బొచ్చెద మర్థిన్. 34
- గీ. గగనముననుండి నిజమయూఃఖములఁ జేసి, యవనితలమును దిశలనుఁనంతరిక్ష
మునువెలింగించుచునువ్యాప్తమూర్తిఁదాల్చి, పరగుజేవునిగొలుతుముఁశరణువేడి.
ఆ. అరయ బ్రహ్మ యన మహాదేవుఁ డనవిష్ణుఁడనఁ బ్రజాపతి యనఁననిలుఁడనఁగ
నంబరం బనంగ ధిమరుఁ దా నేదేవుఁ, డట్టి భానుఁ గొల్తు మర్థివోడ. 35
- మార్కండేయపురాణము, ఆ 7 ప 158, 159.

అగ్నిస్తుతి

క. భూతాధారుడ వై మహాధ్వరకళాపూజ్యుండ వై యగమ
వాగ్రస్తుత్యుండ వై సురార్చితుండ వై ♦ బ్రహ్మణ్యదేవుండ వై
శ్రాతస్మాత్తరుభక్రియాధిపతి వై ♦ కాంతాంతరంగోజ్జ్వల
జ్యోతిరూపుండ వై వెలుంగునిను సంస్తోత్రం బొనర్తున్ శిఖి.

క. దేవతలకు నీవ యుఖము, దేవతలకు నీవ బ్రతుకు ♦ దెరువు మాతవహ
దేవతల కెల్ల నాత్మవు, నీవ సకలదేవతలును ♦ నీపాణింబుల్.

కా. నీయం దెప్పుడు వేల్పుహవ్యములాగి ♦ స్మేఘములై వర్షము
జ్ఞేయ స్మేదని నోపధులుగుఁ దత్సేవ జ్ఞసక్రేణి దీ
ర్ఘాయుర్వృద్ధి వహించి యధ్వరము లుచ్చ్యత్ప్రీతిఁ గావింపఁ గా
నాయజ్ఞంబులఁ దృప్తిఁ బొందుదురు నాకాధీశ్వరు ల్వావకా.

క. జలముల నీవ సృజించితి, జలముల యగ్ని యగు నీకు ♦ జనన మొనర్చె
జ్ఞలములు నీచే జిక్వ, మృలగుచుఁ బ్రాణులకుఁ జేయుఁబుష్టి మాతవహ. ౧
మార్కండేయపురాణము, ఆ 7 చ 50, 53.

నీ. పావకశిఖి సర్వభక్షణపవనాప్త, విజయ ధనంజయఃపీఠిహోత్ర
సప్తజిహ్వోపలఃజ్వలనధూమధ్వజ, స్వాహామనోహర ♦ తోహితాక్ష
శుక్లమేషారూఢ ♦ శుద్ధజటాబద్ధ, గౌరవర్ణాచుణఃకమలనయన
తపనయజ్ఞేశ్వరఃపహసదిక్పతవహ్ని, యశుశుక్షణికామితార్థఫలద

గీ. దేవవనద్యుమస్తకః ♦ త్రిదశవంద్య, సకలజీవాత్మకస్థ విశ్వసృకాశ
రూఢచాతిత్ర విశ్వానరునినుపుత్ర, యతిపవిత్ర నమస్కార ♦ మగ్నిహోత్ర

గీ. నీవలనఁ దృప్తిఁ గాంతురు ♦ నిర్జరులును, తనియ యజ్ఞఫలం బిచ్చుచాతపీవు
నీవె కనుపట్టువేల్పు పీఠిఖిలమునకు, ఘనుండ నినుఁబోలు దైవంబుగలదెజగతి.

ఆ. గంగమొదలునదులు ♦ కడలిలోపలఁ బడ్డ, నీరుపెల్లుపొంగి ♦ నింగి ముట్ట
వెల్లి విరియ కుండ ♦ విలయ మొందింతువు, పానశక్తి నీదె ♦ బడబవహ్ని. ౨
యాజ్ఞవల్క్యచరిత్రము, ఆ 2.

నీ. నిఖిలాగమస్తోత్రనిరుపమతేజఃప్రచార మేషాగూఢగౌరవర్ణ
లోహితాంబక జటావాహ చతుశ్శృంగ, సప్తజిహ్వ త్రిపాదసరసిబాప్త

- కుండలకుముదాస్త్రముండలస్థితహరి, దరబరనేత్ర విలంబచరిత
జగదంతరాత్మకసజ్జనపూజిత, సకలభువననమస్కారవిభవ
- గీ. యమితసత్సంగ గురునిర్మలాంతరంగ, ప్రణవపర్ణానుషంగ శ్రీపావనాంగ
భక్తచిత్తబ్రభంగ విభక్షభంగ, వరదయాపాంగపాప తిమిరవతంగ. 45
- చ. దివిజాలు నీముఖంబుననె తృప్తి వహింతురు వేద మెల్ల ని
న్నవనిఁ బరాత్పరుండవను నాహవనీయము దక్షిణాగ్నిసం
భవమగునీదు పేనను శుభశ్రీదపావనరూప యోక్తతా
త్సవకలనప్రహేదమునిసన్నతభావుకచిత్తసంయుతా. 46
- అ. యజ్ఞకర్త వీవు యజ్ఞేశ్వరుండ వీవు, యజ్ఞభోక్త వీవు యజ్ఞపురుష
యజ్ఞ యజ్ఞఫలదయజ్ఞనియంత్రిత, యజ్ఞపాలదేవ యగ్నిదేవ. 47
- ఓఘపతీపరిణయము, ఆ 3 ప 202, 204

మహేంద్రస్తుతి

- సీ. బల వృత్త నమచి జంభ పులోమముఖదైత్య, వనవహ్ని హేతి యేవాని హేతి
చిత్రసంగరజయశ్రీకరగ్రహణ నిర్వహణనిహస్త మేవానిహస్త
మనఘకర్తాయాత ఘనతరైశ్వర్యనిర్వ్యధపుణ్యలోక మేవానిలోక
మనమానకారుణ్యరసవర్షిలోచన, వనజనికాయ మేవానికాయ
- గీ. మమర వనమధ్యకేళిసాధాంతరాళ, వర్ణ్యతరసంప్రచరణమేవానిచరణ
మట్టి లోకైకవందితు నప్రమేయు, నిన్ను వర్ణింపఁగా నేర్తునే నురేంద్ర.
- శా. వంశారణ్యమఁ గాల్చు పావకుగతిన్ వర్ధిష్టు వై విద్విష
ద్వంశారణ్యము నిర్దహించు భవదుద్దామప్రతాపాగ్ని శ్రీ
తాంశుస్ఫూర్తులు సంక్రితావలికి నీయాకారశేఖల్ త్రయ
స్త్రీంశతోక్తినుపర్వనాథుండవు శీర్తింప నిన్నున్ శక్యమే. 49
- గీ. తగఁ బరాగము గప్పిన తమ్మిలను, మాడ్కి హరిచందనాలిప్యముగుచువేయి
గమలతో నొప్పు నీయుదగ్రప్రదీప్త, తనువుఁ గీర్తింప నేర్తునే యనిమిషేంద్ర.
నిరంకుశోపాఖ్యానము, ఆ 4 ప 117, 118.

దత్తాత్రేయస్తుతి

- సీ నిజగర్భగతజగన్నిచయ మారయాలీల, నంతర్ముఖాపాంగుండైనవాని
నలినజాండాపృత్తి నాగ్నివీధికి నేర్పు, రీతి నక్షసరంబుఁ దిప్పువాని

- శుక్రతులాత్మయందనిఁబుటఁదెల్పుతెఱఁగున, నవరుద్ధనిశ్వాసుఁ డైనవానిఁ
దనపూనినధరితికి సలాలతఘటించు, వగిది జటిలవృత్తిఁ బరగువానిఁ
- గీ. బ్రాత్తనస్వీయదామోదఁరిత్వ మెఱుఁగఁ, జేయుగతి యోగఁట్టికఁజెలఁగువా
యోగముదైకనూచితామృతచరితుఁ, డైననాని దత్తాత్రేయఁమానిఁగొలుకు
- మ. యతిలీలాయితదత్తచిత్తుఁ డగుపఁద్యాతుండు విశ్వావన
స్థితికిన్ రాజునొసర్చి యాత్మభుజహేతిన్ సర్వసౌభాగ్యయో
గ్యత లెల్లం గరుణించు నాఁగఁ గృతపీఠ్యహృదసనూతి న్నిరా
హతచక్రేశ్వరవృత్తిగా మనుచు దత్తాత్రేయఁ గీర్తించెచన్.
- మ. కమలాకాంతున కెంత సత్కృపయు లోకశ్రేణిపై బ్రహ్మశ
క్రహహేళాదుల నమ్మ కీజగము యోగక్షేమముం గాంచునె
య్యమునం దానె చరించు నెల్లెడల దత్తాత్రేయయోగింద్రవే
షమునన్ దీనులఁ బోయిచున్ ఖలులయుఁచ్చాయంబు వారించుచున్.
- సీ. ఈముని మునివేళ్ళనెనయునక్షసరంబు, పద్యాక్షవిన్నూర్తిఁ బరిధవిల్లె
నీయతి యతిపుష్కాఢృతిఁ గాంచుకుండిక, తీర్థపదభ్యాతిఁ జేజరిల్లె
నీయమి యమితసత్కృపఁ గన్నయజినంబు, నీలవర్ణనిరూఢిఁ నివ్వటిల్లె
నీశమి శమితాఘృవృత్తినూనినదండ, మురుతరానంతవైశిరిఁ దనరెచ్చె
- గీ. డన పరికరంబు లెల్ల నిట్లమపమాచ్యుతప్రభావంబు లై మించఁదా ధరితి
నరుడయోగీశ్వరేశ్వరుఁడగుటయనఁగఁ, బొలచుధన్యుదత్తాత్రేయఁబొగడఁదరమె
- మ. అనుమోక్షం బరహాచలాత్మఘటితోద్యత్కుండలిన్నూర్తిచే
ఘనపంకాబ్ధిమండి నిత్యతరయోగశీనితాంతోపగూ
హనరోమాంశసమంచి తాంగుడగుదత్తాత్రేయ నారాయణుం
డనపహ్యామృతపారము వివిబుధలోకాధీనముం జేయఁడే.

చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 1 ప 46, 50.

రామేశ్వరస్తుతి

సీ రామనాథాయ పురిచ్చిడే శశభవే, పరమేశ్వరాయ తుభ్యం నమోస్తు
పర్వతకన్యకాపతయే నమోస్తుతే, నాగేంద్రముఖగుహనందనాయ
రవిశశివహ్నిశాత్రాయ కవర్దినే, దేవాయ సోమాయతే నమోస్తు
కరుణార్ణవాయ మాత్మిన్ దేయభవభేదే, పభవే నమస్తే కనిస్తుతాయ

- గీ. సాక్షి శేషమ ఉ గ్రామము ♦ శంకరాయ, నీలకంఠాయ భీమాయ ♦ నిగ్మలాయ
కూలిసే సకలజ్ఞాయ ♦ సుస్థిరాయ, మదనవీర్యహరాయ నమశ్శివాయ. 55
- అ దేశకాలభేద ♦ దిగభిన్న మేవస్తు, వద్విధియ మగుచు ♦ నమరు నెద్ది
అట్టి భేదవిరహితాత్మ స్వీకర్త రామ, నాథు నభవు లోకనాథుఁ గొల్తు. 56
- సీ. జన్మజరామృత్యుశలీలప్రపూరంబు, సంతాపబడబాగ్ని ♦ సంకులంబు
దారపురగ్రాత్ర ♦ ధవవీచినికరంబు, దుష్టరోగవ్యాళ ♦ దుస్సహంబు
కామాదిపరిపంథిగణఘోరమకరంబు, విషయస్పృహఘేనఃఖిలసనంబు
బహుళదారుణవిషతాపరీనవారంబు, మజ్జదబాండ్లకుంభప్రజంబు
- గీ. భవ దుదారపదాంభోజభక్తిపారమనగర దగు భవజలరాశియందు మునుఁగు
చున్న నన్నుద్ధరింపు మత్స్యార్జునతాంగ, వృషభరాజతురంగ రామేశలింగ.
- ఉ. పాపము లాశరించియును ♦ బాహుక మర్చ్యుఁడు రామనాథు ని
న్నోపికఁ జేరి భక్తిభరముల్లసెలం బ్రణ మిల్లెనేని త
త్పాపసమూహ మంబురుహాబాంధవబంధురదీప్తిపుంజని
ర్వాపితఘోరసంతమసరాశిగతిన్ లయ మొందు గొల్పినన్. 58
- క. రామేశ నిన్నుఁ జూచిపగ్గి,ణామముఁ గావించి కొలుచు ♦ నగుఁ డుగుబాధా
ధామమగు మాతృగర్భ,గుహామధ్యము మగుడఁ జొరక ♦ యమృతముఁ జెందున్. 59
3. రామేశ మేశనిధిరంతరపూజిత, జితవురానురనురాగ్నిశనుచరణ
రణభయంకరికరి ♦ ప్రవిలసత్పారంగ, రంగధివేంద్రుఁడరంగరాజ
రాజశేఖర ఖరాఠాతిదోషవిదార, దారసంతృప్తశరీరభాగ
భాగమనీరుద్ధబహునూర్వనూర్వబ, దినకరకరిటికృత్తికృతపనస
సనకముఖమునిరంజన ♦ జననరహిత, హితసదాచారచారణస్తతవిహార
హారదహిపాలపాలనాయత్తచిత్త, చిత్తభవభూతివిలసితఃసితనిజాంగ. 60
- రామేశ్వరమాహాత్మ్యము, అ 4 ప. 12 118.

అగస్త్యుని

1. ఏవారిరాశిలోనించువిల్లునితల్లి, కలుము లీనెడు వాలుగంటి పుట్టె
వేల్పులవేలుపు ♦ వెన్నుఁ డేమున్నీటఁ, బడగసానుపుమీఁదఁ ♦ బవ్వలింఁచె
లచ్చికన్నయ యాడునచ్చనగుండ్లునాఁ, గొండలేవార్థిలోనుండు నొకట
నేడినుంటలచేదుఁవిత్తేయోధిలోఁ, బొడిమి యివ్వరకఁగభూషయయ్యె

- గీ. నట్టియూచుక్కమగచానిఁచుయ్యనొయ్యఁ, గొంటివాపోశనంబొక్కఁగ్రుక్క నీవు
నీ ప్రిభావంబు లొకఁడుఁగ్గింపఁగలఁడె, పరమపుణ్యయగస్త్వతాఁపననరేణ్య.
రామాభ్యుదయము, ఆ 5 ప 121.

యాజ్ఞవల్క్యస్మృతి

- సీ. సంయమితిలక నీఁసరసవాక్యంబులు, పరికింప వేదాంతఁ భాషణములు
పరమముషీంద్ర నీఁకరుణాకటాక్షంబు, లభిలంబులకు జీవనావధములు
ధరణీసురేంద్ర నీఁయుచుతరత్రోధము, ల్లావపావకశిఖాఁధారణములు
సజ్జనశ్రేష్ఠ నీఁసభ్యనైస్థిగములు, సకలపురాణానుఁసమ్మతములు
ఆ. దినము నీ వొసంగుఁ దీవనలో నృపతుల, భూరిసంపదలకుఁ గారిణములు
నిన్ను సన్నుతింపఁ నే నెట్లు నేర్తును, యాజ్ఞవల్క్యమునికుఁలొగ్గణ్య. 61
యాజ్ఞవల్క్యచరిత్రము, ఆ 2.

సూత్రస్మృతి

- క. వాస్తామలకీభూత స, మస్తపురాణార్థజాతఁ మాధవచరణ
స్యస్తహ్నాదయాంబుజాత ని, రస్తాఘ్రవాతరోమఁ హర్షణజాతా. 62
మమనోమనోభిరంజనము, ఆ 1 ప 47.

వాసుకిస్మృతి

- చ. అదితపోఽవిభూతి సమఁరారులబాధలు వొందకుండఁగా
సురగుల నెల్లఁ గాచినమఁహోరగనాయకుఁ డానమత్సరా
సురమకుటాగ్రరత్నరుచిఁ శోభితపానున కద్రినండనే
శ్వరునకు భూషణం బయినఁవాసుకి మాకుఁ బ్రసన్నుఁడయ్యెడున్. 64
భారతము, ఆది. ఆ 1 ప 105.

- సీ. పాలయల్క నొకనేళఁ బలుకనిఫార్వతి, వెఱపించి కూర్తువుఁ విశ్వనాథుఁ
బావనబ్రహ్మకఁ పాలమాలికలజో, డొదు వొక్కొకనాఁడుఁహార మగుచుఁ
బడగ మానికపుఁతొక్కడపుఁగ్గిలంకణం, బగుదు వొక్కొకయెడఁహస్తమునకుఁ
గన్నెగ్గేదగి టేకుఁకమ్మతావులు వెల,యింతు వొక్కొకచాయఁ నింపుగాఁగ

గీ. నెన్నిధంగులఁ జూడఁ గఁజేవ్వవనను, నీవెకా కెవ్వ రున్నారునిశ్చలాత్తు
లట్టి నిన్నుఁ బ్రశంసింపఁనలవి యగునె, ప్రణుతగుణగణ్య వాసుకిఁఫణివరేణ్య.
దశావతారచరిత్రము, ఆ 2.

తక్షకస్తుతి

ఉ. గోత్రమహామహీధరనిఁకుంజములన్ విపినంబులం గురు -
క్షేత్రమునం బ్రకామగతిఁఫేలన నోప్పి నహాశ్వనేనుఁడై
ధాత్రిఁ బరిభ్రమించుబలఁదర్పపరాక్రమదత్తుఁ డీక్షుణ
శోత్రివిభుండు తక్షకుఁడుఁ శూరుఁడు మాకుఁ బ్రసన్నుఁడయ్యెడున్. 68
భారతము, ఆ 1 ప 107.

నదీస్తుతి

క. పావనగుణానుభావము, భావనగావింప నెట్టిఁపరమనదులు నీ
కావేరికి సదృశంబులు,గా వేరికి నైనఁ బొగడఁగా వెరవగునే. 67

లయ. ఈనది ప్రవాహాయుగఁబీనిభవిభాసితభు,జానియతరంగ సదఁనూనపరిరంభం
వీవది భజన్నిఖిలఁ మానవమనఃకలుష, తానిరసశాంతిపటుఁతానుతజలౌఘం
వీనది నమస్తతటిఁనీనికరదుష్కరత, రానుపమచిద్విభవఁదానమహానీయం
వీనది పవిత్రతరఁమీనది శుద్ధైకనిధి యీనది విముక్తికి నిఁదానము గణింపన్.

ఉత్సాహ. అమితరంగధామలక్ష్మీఁ నరయఁ బృథతమణినికా
యములఁ బూజ సేయఁదాల్చిఁనట్టి నేత్రభుజసహ
స్రములు గాని జలరుహములుఁ జలరుహములు గావు భం
గములు భంగములును గావుఁ గణన సేయ నీనదిన్. 69

మానిని బంగరుచేలయుఁ బద్మనిభాత్మలుఁ బాహుచతుష్కము భవ్యవిభో
గ్నంగితశంఖనుఁదర్శనశార్దూగఁదాముఖచిహ్నము తత్త్వము నీ
లాంగము నీనది యార స్పృశించు నిఁబాశ్రితదేహికి సంతికన
ద్రంగళయానుఁ దిరంబుగ జూచి కఠంబివివోచతురత్వ మనన్. 70

కళాపూర్ణోదయము, ఆ 2 పద్య 137-140.

కా. తానైరింపక పర్ణయుండఁగ భవఁదర్శమునందాల్చి తే
జోఽసహ్యున్ శరదస్మృఁగాంచి యలనీహారక్ష మాభృతౌమ

- రీసాపత్న్యముఁ గన్న మోహపుఁబురఁ ధీరత్నమా దీపకా
వే సర్వజ్ఞుఁడు నిన్ను నేల దండై నెక్కించుకో జాహ్నవీ. 71
- క. పెల్లుసెగఁ జల్లువినమా, దైనివొర కుతికమోవఁ డిని బ్రతుకుటనీ
చల్లదనమ్మునఁ గాదే, కల్లలవతీమతల్లి గంగాతల్లీ. 72
- క. పువ్వురుఁబోడివై సరియెవ్వారన భీష్ముఁ గాంచిఁయిం పొందితివీ
వవ్వాని యెఱుఁగుదువేమా, యవ్వా పోషింపఁ బాడి యగునను సెకున్. 73
- క. తల నీ గంగాతీర్థము, విలికినవాఁ డీశ్వరుండు ఁ చేరెఁడు లోఁ గోఁ
గలిగినఁ దరఁగలఁ ద్రేపం, గలిగినఁ దస్మహిమ తెన్నఁ గాఁ దర మగునే. 74
- క. మునుకలు గంగానదీలో, నొనరించుటకన్న భాగ్యమున్న దె ? యనుచున్
మును కలు గంగాదిగి పరిజనములు కైలాసంగఁ ఁ స్నానోన్ముఖుఁడై. 75
- విజయవిలాసము, ఆ 1 ప 114, 120.
- సీ. కృపయును మేధయుఁ గీర్తియు సిద్ధియు, శ్రద్ధయు బుద్ధియుఁ డుమయు నీవ
సంఘయు రాత్రియు ఁ శశిమందుగల్గుకాంతియుఁ బావకునియుండుఁ డేజమీష
రవియుండు ప్రభయు సగస్వతిగాముత్రి, సావిత్రీ స్వాహాయుఁ స్వధయునీవ
లక్ష్మీయు గౌరియు లజ్జయుఁ దుష్టియు, కాంతియు భూతియుఁ దాంతినీవ
గీ. నీవ యశ్వీక్షకీదండఁ నీతు లనఁగ, యజ్ఞవిద్యయు నాట్రుఁ డ్యయునునీవ
మఱిత్రయీవార్తలునుమహామతియునీవ, సర్వమునునీవమరమా న్యఁజహ్నుకన్య.
జాహ్నవీమాహాత్మ్యము, ఆ 4 ప 160.
- సీ. అఖిలలోకేశ్వరికాదిశక్తికి జగజ్జననికి శూయకుఁ శంభుపత్ని
కామ్యయవేద్యకు నపవర్గధాత్రికి, పరమకల్యాణికి పాపనికిని
జలబోద్ధవస్థాన సౌధాధిరోహిని, శ్రీణికి కుభవిత్ర సేవధికిని
భరతఖండక్షమా భరణముక్తాహార, వల్లికి భవదుఃఖ పనధితరికి
గీ. కపిలమునివరద్యుగలఁతు పితసగర, తనయునురపదసౌఖ్యసంఘాయనికిని,
గామితార్థైకవితరణకల్పలతకు, నీకుఁ బ్రణతి భగీరథ నృపకుమారి. 77
- జాహ్నవీమాహాత్మ్యము, ఆ 4 ప 166.
- కా. గంగాసంగమ మిచ్చగించునె మదిన్ గావేరి జేవేరిగా
నంగీకారమొనర్చునే యమునతో నానందముం బొందునే
రంగత్తుంగ తరంగ మాస్తముల నా రత్నాకరేందుగిండు నీ
యంగంబంటి నుఖించు నేని గుణభద్రాతుంగభద్రానదీ ! 78
- పాండురంగమాహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 139.

(సగ్ధగ. నీరసేత్రరాజభృంగే ♦ నిరుపమకరుణా ♦ నిద్రాద్రాచితరంగే
తీరప్రద్యత్కుడుంగే ♦ విజయనికృతా ♦ దీర్ఘవాక్యప్రసంగే
ధీరవాతానుషంగే ♦ వృతపవనముఖా ♦ దీర్ఘరంగ తరంగే
పారావారంగసంగే ♦ భవభయచకితం ♦ పాపింగంగే శుభాంగే,

79

వాసవదత్తా పరిణయము, ఆ 4 పద్య 49.

సంస్కృతకవిస్తుతి

శా. లోకాలోకపరీతగూచరమహా ♦ లోకోపకారంబుగా

శ్రీకల్యాణకరోరుకావ్యచయముల్ ♦ సిద్ధంబుఁ గావించి ను
శ్లోకుల్ పుణ్యమతుల్ జగద్గురువు లై ♦ శోభిల్లుచున్నట్టి వా
ల్మీకిన్ వ్యాసమమూరబాణకవికా ♦ భీదానులం గొల్పెదన్.

8

సీతారామాంజనేయసంవాదము, పీఠిక. ప 9.

ఆంధ్రకవిస్తుతి

ఉ. నన్నయభట్టు నాంధ్రీకఁ ♦ నాథునిఁ దిక్కనసోమయాజినిం
బన్నుగ సోమనత్కవిని ♦ భాస్కరబమ్మెరపోతరాజులన్
మున్ను ప్రిసిద్ధిఁ గాంచుకఁ ♦ ముఖ్యుల నందఱు నెవ్వనంబులో
నెన్ని నమస్కరించెద న ♦ భీష్మభలాప్తిదనర్చునట్లుగాన్.

81

సీతారామాంజనేయసంవాదము, పీఠిక, ప 12.

వ్యాసస్తుతి

మ. వివిధామ్నాయలతాలవాలధిషణా ♦ విఖ్యాతవిజ్ఞానదీ
పవిభాలోకితలోకవర్తనుఁ గృపా ♦ పారంగతున్ సాంఖ్యయో
గవిదు శ్ఛారతసంహితావిరచనా ♦ కల్పన్ దపోనిత్య సా
త్యవతేయుం గృతకృత్యుఁ గొల్పెద ము ♦ నీంద్రస్తుత్య నత్యుత్తమున్.

82

మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 ప 7.

క. వినుతింతు ననఘుఁ గవితా, జనకు రఘుస్వామి పుణ్య ♦ చరితాంబుధిభే
లనపరుఁ బ్రాచేతిసుహృ, ద్వనరుహసన్నిహితశివుని ♦ వల్మీక భవున్.

83

క. పంచమవేదగ్రంథసవిరించను బహుగణంపఃరేణ్యుం ద్రిచశా
భ్యంచితనిశ్చలసత్కరు,ణాంచదపాంగునిఁ బరాశఃరాత్రుజాఁ దలఁతున్. ౩౩

రామేశ్వరమాహాత్యము, ఆ 1 ప 9, 10.

మ. నవచిత్రధ్వనిజాతీరీతులఁ బదఃస్వాసంబులఁ జూపఁగాఁ
గవితానర్తకఁ బంచమశ్రుతిసభం ధృగౌళ్య మేపాగఁ దాం
దపితంగా నొనరించి మించి భరతామ్నయాధికాన్నత్యమున్
స్తవనీయంబుగఁ జేయువ్యాసముని డెంతంబందు భావించెదన్. ౩౪

సుమనోమనోభిరంజనము, ఆ 1 ప 10.

వా లీకిస్తుతి

మ. కవిలోకాధ్యునిహృద్యపద్యకవితాకల్పం ద్రిలోకీజన
శృవణానందన రామకీర్తనకథానందదృఢక్షు న్ముని
ప్రపయ శ్భవ్యతపఃప్రభావఃభవః పృఖ్యాతు వాల్మీకిఁ ద
త్త్వవిదు న్నిగ్రలసత్త్వ సంతతము సద్భక్తిం బ్రశంసించెదన్. ౩౫

మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 ప 8.

మ. తొలుతన్ వాక్కులహంసిపద్యమనఃస్రస్తిమస్తుతాస్తోకది
వ్యలనద్రామకథామథాలహరికావారంబులం దేలఁగాఁ
దులనాతీతకనత్కవిత్వకలవాఃస్థోరణ్యపేతంబుగా
మెలఁగఁజేసిన యాదిసత్కవిని వాల్మీకిం బ్రశంసించెదన్. ౩౬

సుమనోమనోభిరంజనము, ఆ 1 ప 9.

కవిత్రయస్తుతి

క. భారతముఁ జెలుఁగుజేసిన,ధీరాత్ము న్నన్నయార్యుఁ డిక్కనమభి నం
భోరుహభవనిభు సిఱ్ఱను,ధీరత్నము నాత్మలో నుతింతు శ్భక్తిన్. ౩౭

రామేశ్వరమాహాత్యము ఆ 1 ప 12.

నన్నయభట్టస్తుతి

ఉ. సారకథానుధారనకుఁజ్ఞునము నాగళపూరింతుగా
నారఁగఁగ్రోలుచు న్దనులు ధృష్టారసాంబుధిఁ దేలువట్లుగా

భారతసంహితానును ద్విపర్వము లెవ్వఁడొనర్చె నట్టి వి
ద్యారమణీయు నాంధ్రకవి తాగుడు నన్నయభట్టుఁ గొల్పెదన్. 88
మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 ప 9.

తిక్కనస్తుతి

చ. ఉభయకవిత్వతత్త్వవిభవోజ్జ్వలు సంవిహితాధ్వరకియా
ప్రభు బుధబంధుభూరిగుణబంధుర భారతసంహితాకథా
విభుఁ బరతత్త్వబోధను నభివచనాశరనూను సంతత
త్రిభువనకీర్తనీయయశుఁ ఁ దిక్కకవీంద్రునిఁ గొల్తు నర్థితోన్. 89
మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 ప 10.

విశ్వకర్మస్తుతి

క వేయివిధంబుల నినుఁ బాఁ, ధేయలమై పిలిచినాము ఁ తీరనిప్రేమన్
మాయంచఁబోకు మా యెడ(?), మాయయ్యా విశ్వకర్మమముఁ బ్రోవఁగ జే.
ళ. జగముల్ కల్పనఁ జెసిన, భగవంతుడ ! సర్వమూర్తి ఁ పాలన ! జేవా
యుగముల నన్నియుఁ గడపిన, మగవాడవు విశ్వకర్మమముఁ ప్రోవఁగ జే. 91
గీ దీవరక్షణ సర్వేశ ఁ దివ్యరూప, అంతకుఁబ్రభువ యవ్యక్తయమల లేజ
విశ్వభర విశ్వకారణ ఁ విశ్వకర్త, విశ్వపర విశ్వరక్షణ ఁ విశ్వకర్మ. 92
సనారీవిశ్వేశ్వరసంవాదము, ఆ 1 ప 192, 193, 206.

బహువరనము

ఉ. తారతుషారహాసమధామసి తాంబూజకారదాభ్రమం
దారనిభోజ్జ్వలం బగుచుఁ ఁ దద్దయా వేగ మరాళవాహుఁడై
భూరిగుణాకరం డమృతభుక్తివంద్యుఁడు ధాత వచ్చె వి
(స్సా)నుఁడు భారతీవిభుఁడు ఁ పార్వతీవాధునిఁ గొల్వ భక్తితోన్.(?) 93
వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 ప 7.

నీ. తారలతాత నత్తమ్మినయ్యపుఁబట్టి, వేలుపు పెద్ద వాఁబలఁడినుగఁడు
తపనులమొన గాఁడు ఁ తపములజట్టికాఁ, డెల్లవిద్యల నెఱఁనెఱుఁగుబాణ
ముక్కుంటిపారధి ఁ ముల్లోకమలఁజేత, నంటక చేయు విఁన్న సువు కాఁడు
పంచాలి రాయంచఁ ఁ బటసియా డెనురౌతు, కైలాసక మునిఁ ఁ గన్నతండ్రి

గీ. జగతి నేరికిఁ దన వ్రాలు * మిగులరాని, బిరుదులేకరి నేర్పులఁ * బంగుహోడ
నాల్గు మొగముల దేవుఁడు * న్నతిదలిర్ప, నచటి కే తేంచుటయు విసఘమునఁ మ్రొక్కె||

శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, ఆ 3 ప 485.

నీ. వాగీశ్వరీవక్త్ర * వనజసారంగంబు, కలహభోజనమానిఁ * గన్నతండ్రి
సప్తలోకీచరా * చరకల్పనాచణుఁ, డాహ్నయరత్న * త్నాకరుండు
కలకాల్ధికాయీపా * క్కిలితమ్మిపసికందు, తోయజాతాన్తుని * తోడఁబుట్టు
పాలును నీరు నే * ర్పటచుతత్తడిరాతు, కడుపు బంగారుబా * క్కసమువాఁడు

గీ. నలు మొగంబులవాఁడు వే * ల్పులకుఁ తేఁడు, బ్రదుకుప్రొద్దుజనులకును * నుదుకుటా
కవిలను లిఖింప నే * త్పినకరణికంబు, గరిమ నొప్పారుధాత జ * గద్విధాత. ||

ఘటికాచలమాహాత్మ్యము, ప 22.

నీ. ఆకారమునఁ జతు * రాహ్నయములుఁ మ్రోయ, చందిబృందమ్ముభా * వములుఁ బొగడ
పాణిస్థితంబైన * పీణయు నొసపరి, పాటల భాషావ * ధూటి గొలువ
స్తుతులు నారదవసి * ఘ్నలు వెంటరా పారి, పజ్జల దేవతా * ప్రభులు రాఁగ
గరుడగంధర్వకిం * పురుషవానాన్మత్త, గీతవాద్యములు ది * గ్వితలి నిండ

గీ. మూర్తివంతంబు లాయాగ * ములు బురాణ, ములును ధర్మంబులును గెల * కులభజింప
హంసవాహనుడై స * రోజాసనుండు, దక్షుఁ డలరంగ ధాత ప్ర * త్యక్ష మయ్యె.

శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, క. వ. ఆ 1.

నీ. వెచ్చుపొక్కిటిదమ్మి * గన్నవేలుపుతేఁడు, తెలిపుల్లునయా * నలరువాఁడు
బయికారిజడదారి * పాపనిగనువాఁడు, పల్కుచిల్కల * కొల్కి పాలివాఁడు
చావంచతూపుల * నైదోడు గలవాఁడు, పొమిన్కు జే * ప్రొద్దుమోమువాడు
మదుటఁ గన్గలవాని * నుదుటఁ గాచినవాడు, జగములగలిగించు * చతురులాడు

గీ. తూడ్పుదొరవేడివేలుపు * దుంతరాతు, తేయినడకరి సం * ద్రంపుతేఁడు గాడ్పు
లిబ్బిదొకగిబ్బనెక్కె * డు గల్పిమగఁడు, కొలువదనరుచునుండును * నలువయెపుడు.

భోజనుతాపరిణయము, ఆ 1 ప 25.

నీ. శ్వేతకేతుఁడు జో * కనేసితెచ్చినపదా, ర్వన్నెయంచహు * మాయి * పడిగ నెక్కి
పనువెంట పచ్చ సా * విత్రీముఖస్త్రీల, ప్రణయభావలమి * ఁది * బాలి మాని
ప్రాచుల్కుతుడలతో * ఁ బ్రణుతించుసంయమి, ప్రవరులనుతి * బెడ * చెవులఁ బెట్టి
స్పష్టక్రమముఁ తెల్ప * కజేరికై నడచుబ్ర, హ్మలదిక్కు గని ము * టకలాడ మఱచి

గీ. గునుకు పరుష, నఁ బఱతెంచుకొడుకు వీణ, విసెడురక్తియుఁబూసక వేల్పుఁజెలువ
లాడఁబాడంగ నెడయొక యాత నమున, దశముఖునకబ్బభవుఁడు పృథ్వీక్షుమయ్యె.

ఉర్దరామాయణము, ఆ 2 ప 178.

సీ. వెలిదమ్మిరేకుపొత్తులచిన్ని పాపఁడు, నలుమోముదమ్ముల వెలయు సామి
తేకుకుబంగారురక్కలవారుపముజోడు, బ్రతుకుపొద్దులలెక్క వాఁతకాఁడు
కడుపుబంగారుబొక్కనమునేసినదొర, జీవనూత్రముల సృష్టించుజాణ
కెందవ్విగ నైయెక్కినవేలుపులఁదెల్ల, పలుకుఁబూబోటికిఁ బ్రాణపదము

గీ దినముఁ బోరడు గాయకుఁ గనినగేస్తు, కలిమిజవరాలు నోముకఁగన్న బిడ్డ
కంతు గాఁచిలితోడు లోకములఁతొడు, నలువగోలువున్న కనకమఁటపముఁజేరి.

దశావతారిచరిత్ర.

చ. దురితవిదూరునత్కరచతుష్కు సమూర్థచతుష్కు సుజ్జ్వలాం

బరమణిపావకోపమవిభాపరిపూర్ణుని వేదశాస్త్రుని

స్ఫురణము మూర్తిగైకొనినపోలిక వెల్లుచునున్నవానిఁ బం

కరుహవరాసనస్థుని వికారవిదూరునిసర్వతోముఖున్.

99

క. సావిత్రియు గాయత్రి, కేవలము వాగ్దానితయున్ శుభ్రతిసోక్తముగా

నేపింప సిద్ధియత్తును, రావలి గొలువంగనున్న యణఁ గని రంగున్.

100

చేంకటాచలమహాత్మ్యము, చా. చి. వేం. ఆ 2.

సీ. కాంచీరచ్చటఁదక్షకనకాభదేహుండు, లోకవంతుండెట్లు లోచనుండు

మహానియదండకమండలుహస్తుండు, బాలభానుప్రభాభాసతుండు

నతిశయవిద్యపదాద్రాసనాసీనుండు, పరమతాపసజనకపరివృతుండు

నిర్మలసత్కర్మనిష్ఠాగరిష్ఠుండు, పరమామృతధ్యానపరవశుండు

గీ. నగును నామ్నాయధర్మశాస్త్రాదులందు, వింతమీఱఁగమాత్మీభవించి మెలఁగఁ
జేరిసావిత్రి గాయత్రి భారతియును, గొలువఁ గాఁగొల్వనందున్న జలజపుండు.

చేంకటాచలమహాత్మ్యము, ఆ 2.

సీ. గరుడవాహను నాభికాసారసంభూత, పానీయజాత మెవ్వనిమాత

పదనతాభిలబ్ధకపుకరదేవశ్రేణి, వాణి ముశ్రోణి యెవ్వనిరాణి

సకలచరాచర జంతునంతతిగుంప, పరస్పష్టిజాల మెవ్వనిసలీల

దివ్యాంగసహితమూర్తిభిషద్భునవేదములపిండు లెవ్వనిమోలనుండు

గీ. నట్టిచతురాననుండుపరాత్మభవుఁడు, సకలలోకేంద్రుఁడైనాఁడు బ్రహ్మాంతమూర్తి
కనకగర్భుండుపరమేష్ఠిఁ డెంతబుధుఁడు, ప్రకటగుణధర్మగుపరమైశ్వరుడు.

నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 1.

విష్ణువరసము

- సీ. శుద్ధనివాసిని ♦ చట్టపువేదియు, నలినాసనుడు ప్రేమ ♦ నందనుడు
విహగాధినాథుండు ♦ మహనీయవాహనం, బహికులాధీశుఁ డింకిపారుశయన
మతిలోకసందకం ♦ బద్భుతోజ్జ్వలహేతి, ఘనపాంచజన్యముత్కటపుఁ జింద
మింద్రాదిమరలు సమిద్ధసేవకకోటి, సిద్ధమునీంద్రు లాశ్రితగణంబు
- గీ. ధర్మపంథావసలుచివోదంపుఁబనులు, క్షుతమునుతులిత్తియతులితోన్నతులఁజేర్చి
లీల బ్రహ్మాండకోటిఁ బాఠించుచుండు, వార్తరత్నాపరుండు నాఁరాయణుండు.
- సీ. భూమిరజోగుణస్ఫురణపద్మజఁ డనా, భువనప్రపంచంబుఁ ♦ బొడవుఁ జేయు
మహనీయనత్వసహధివిష్టుం డనా, బొదలించు జగములఁ ♦ బొలుపు బెలువ
గాఢతమోగుణకలన నీకుం డనా, నొక్కట నిఖిలంబు ♦ నుడిచి యడఁచుఁ
గలితగుణత్రయోజ్జ్వలవరాత్ముం డనా, నెగడి విశ్వమునకు ♦ మిగిలి వెలుఁగుఁ
- అ. గేవలంఁడె నిఖిలఁదేవచూడామణి, యఖిలదేవతామయైకమూర్తి
సకలదేవతరణచరణాంబుకుహుండు ల, క్షీకృత్యుండు జగదధీశ్వరుండు. 104
- చ. శిరి గరుడుండు చారుతులఁసీదశదామము కాస్తుభంబు పృ
మృగరుతుశంఖచక్రములుఁ ♦ బొక్కితితమ్మియుఁ బచ్చపుట్ట మిం
పురిలెడుచూడ్మియు న్నడఁగఁనూనినయల్లము నైవ మూర్తియే
నరువది గ్రామవాఁడొకఁ డకసాధుఁ డకాశ్వతసౌఖ్యసిద్ధికిన్. 105
- సీ. వాలుగుమొగములఁబాలుఁ బొక్కితితమ్మి, నృజయించి జగములుఁసేయఁబనిచె
నించాడు తెలిసీటియే రంభిరలమునఁ, గలిగించి మురితముల్లడుగఁ బనిచె
బుడలు గానఁగరాని చడువులు మనసునఁ బొడమించి తగవులుఁవడువఁబనిచె
గతువంపుఁ గంపులు ♦ కడకంటిచాయల, బుత్తెంచిదివిజాలఁ ♦ బ్రోవఁ బనిచె
- గీ. దలఁపులకుఁ జేరుగడ తానఁ తెలుపులకును, నిక్కజానపలుకులకుఁ నెడముదానఁడు
యజుఁడనుకుండనంకుండవ్యయఁడచింత్యుఁడనఘుండజాడంచితశ్లోకుండచ్యుతుం
న్మనీహపురాణము, అ 1 వ 63-69.
- సీ. సనకాదిమనియోగిసంఘంబు లుభయపా, ర్వ్యములందుభయభక్తిసంస్తుతింపఁ
దుంబుడవారచాక్షులు వీణియు గూర్చి, నంకిర్తనంబులు ♦ సలుపుచుండ
గంభీరరవమున ♦ సంభోజభవశివుల్, నందడు లెడగల్గ ♦ జడియుచుండ
విభ్రాదికాష్మిరోరామానమూహంబు, లభినయంబుల నాట్యంబు సలుపు

గీ వ్యాపకౌతకముఖభాగవతులతోడ, సిద్ధగంధర్వకిన్నర శ్రేణి గొల్వ
గరుడవాహన మెక్కియింపిరయఁదాన, వాదినారాయణుండుద్రుత్యక్షమయ్యె.

రుక్మాంగదగరిత్రము, ఆ 5 ప 184.

సీ. శ్రీవత్సకాస్తుభవహిమోరస్థలం, దతులితపుండరీకాయతాక్షుఁ
డిందీవరశ్యామఁ నుందరగాత్రుండు, హాటకరుచిరపీతాంబరుండు
కవకకుండలకాంతిఁ గండస్థలుండును, నురురత్నఘనకిరీటోజ్జ్వలుండు
నురుచిరకటకనూపురహారభూషితుం, దశుపమరూపయశోవనవిలాసుఁ

గీ. దంతిలస్మితకలితముఖాంబుజాండు, శంఖచక్రగదాభయచారుహస్తుఁ
దతిజవోన్నతి గరుడవాహనము నెక్కి, యంబుతోవతుండపుడుద్రుత్యక్షమయ్యె.

పద్మపురాణము, ఉ. ఆ 6 ప 109.

ఉ. నీరదనీలకాయమును నీరజపత్రనిభాయతాక్షులున్
శ్రీరమణీయవక్షును జెన్నగుకాస్తుభరత్నకాంతులున్
హరికిరీటకుండలసంతుందితదీప్తులు శంఖచక్రవి
స్తారవిరాజహస్తములు నద్యుతమై హరి దోచె ముందటన్ (?)

107

పద్మపురాణము, ఉ. ఆ 7 ప 18

సీ అడుగునఁ బ్రభవించు నాకాశగంగతోఁ గటి నందమగుసీత నటమతోడ
భూతద్రవంచంబుఁ పుట్టించు శిశువుతోఁ దనరాడు నాభిశుద్ధంబుతోడఁ
బదునాల్గుజగములు భరియించు కుక్షితో, సిరికి నాస్పదమైనయ్యరముతోడఁ
గన్నులఁ బోలుకాడు కరుణారసంబుతో, నువ్వినన్నాననఁమ్మార్తితోడ

ఆ వై నతేయు నెక్కి వరభూషణపరిభా,జా మెనఁగ శంఖచక్రకలిత
కాస్తుఁ దగుచు వధయభూస్తంబుతో బొడ, చూడి నిలిచె దశుజనూదకుండు.

సీ ఉభయపార్శ్వంబులనొగి జంద్రెలింబంబు, నూర్యమండలమునుభోభితముగ
నొక దొడ్డు చుక్కయు నొక యింద్రధనువును, నేక వేశంబునఁగిం పెలర్ప
నిడుపారి బెడలుపై నెటిఁజాట్టిపచ్చిన, పొదామిసీరముచ్చయము దనరఁ
దనరుచనీలాంబుజం బుర్వి శ్రీరాజో, చనుదొచె నవ శంఖచక్రములును

గీ కాస్తుభంబును వనమూలికయును మెఱుఁగు, నీతవస్త్రంబుతోఁబురుఁహూతనీల
కాంతిఁదనువొన్నత్యంతకరుణనంబు, జాక్షుఁడందంపులకుఁద్రుత్యక్షమయ్యె.

భోజరాజీయము, ఆ 4 ప 185, 242.

సీ దివ్యవిగ్రహకాంతి దిగ్విలాసినులకుఁ గర్ణోత్పలక్రమఁ గడలు కొలువ
మహితనానాకల్ప మణిత్తులంబఁ, స్థలిఁ జిత్రిరచనలు సంఘటింప

- నభిసంపాదకరుచుటాచగావచహసి, దామోగశంకనీరధికి నింప
శంఖచక్రాంశుపుంజము జత్కొముదీ, బాలాతపంబాల ♦ పసలు చూప
గీ. సితవిశాలాయతేక్షణశ్రీలు తుముద, వారియహాకాసనకునున్నె నెఱపఁ
గరుణ చూర్తిభవించె నిక్కరణినపఁగ, నెలమిఁబ్రత్యక్ష మయ్యెలశ్రీశ్రీశ్రవరుండు.
శ్రీరంగమహత్వము, భైర. ఆ 2 ప 420.
- నీ. శరదిండు చకచకశ్చయజిత్వసన్నామ్య, దొడ్డకెందమిత్రకన్దోయివాని
నతికమ్రగల్గభాగాభోగఫాలాధ్యు, మకరాంకరత్నకర్ణికలవానిఁ
గాంబవోద్యచ్ఛివిడంబివృత్తిశోధి, సిరిపొల్చు మచ్చఁజేయరమువాని
నతనాభియుతపఃప్రితయశాతోదయ, జానులంబితరుభృజములవానిఁ
గీ. గరివరకరోదయచిరజంభురమణీయు, సమతబొందినపది బల్లపములవాని
హైమవసనుఁ గిరిటహారాంగదాది, కలితు శంఖరథాం గారు ♦ లలయవాని. 111
ఆముక్తమాల్యద, ఆ 3 ప 84.
- నీ. నీలమేఘముడాలు ♦ డీలునేయఁగఁజాలు, మెఱుఁగుచామనిచాయ ♦ మేనితోడఁ
నదవిందములకచ్చు ♦ లడఁగించుజగి హెచ్చు, నాయుతంబగుకన్నుదోయిలోడఁ
బులుగురాయనిచట్టు ♦ పలన న్నెనొరవట్టు, హొంబట్టుజిలుగుగెం ♦ టెంబుతోడఁ
నుదయార్కబింబంబు ♦ నొఱపువిడంబంబు, దొరలంగ నాడు కాన్తుభముతోడ
గీ. జయజయధ్వనిమాళినరంజలులు నేర్పు, శర్వశతధృతిశతమన్యు ♦ శయనశరధి
పాలకైలబిలాదిదేవాలితోడ, నెగుటఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె లశ్రీశ్రీశ్రవరుండు. 112
మనుచరిత్రము, ఆ 6 పద్య 101.
- నీ. ఉవ్వతిగ్రహకాంతి ♦ దిగ్విహూతితికి, హాదినీలపల్లరు ♦ లభినయింపఁ
వేయరంబుయందు ♦ బెడఁగైనకాన్తుభం, బెల్లచోఁగలయనీకెండ గాయఁ
బింజించికట్టిన ♦ బిశువుపచ్చనిపట్టు, తొలుకారు మెఱుఁగులఁగుఱఁగలింప
నిడుదహస్తములఁ బూనినశంఖచక్రింబు, లినచంద్రదీప్తుశ్రీనీనికొనఁగ
గీ. శిరనుమకుటంబు నింగిఁజిత్తెరువు గొలువ, గల్లములఁగుండలద్యుతి ♦ నెల్లిగొనఁగ
గలికి తెలిసోగకన్నులఁ ♦ గరుణచిలుక, జననరునిమోలె శౌరి సాక్షాత్కరించె.
కవికర్ణతనాయనము, ఆ 6 ప 190.
- నీ. శయనాసనాంశుకచ్ఛత్రాదికంబులు, దానయై ఘణిమగ్ధోత్తముండు గొలువ
ధ్వజమువాహనమువీధినయను నాతిగఁబెక్కు, గూపమైఁగుడుఁడాధూర్ధిఁగొలువ
పాలువిద్యాధిదేవతయైనవేత్రింబు, పూని నూత్రవశీవిభుండు గొలువ
నారక్షకత్వమింపారఁ దత్పురిఁ గాచు; క్షముదాదినీత్యసంఘములు గొలువ

గీ. భువనములనుప్రసిగ్రహంబునకుఁ దాన, పాలుపడియున్న యాయుధంపంచకంబు
జయజయధ్వనులెవఁగంగఁజూతువురువ, భావమునఁగొల్వ నానిశ్చయ భ ర్త సెఱుము.

మధురగతిరగడ

కెందమ్మలనడఁకించువదంబులు, నిందువై భవము ఁ నేలునఖంబులు
గరమరుదగుచొక్కపుఁజిలుఁదొడలును, గరికరవిభవము ఁ కాదనుచొడలును
బదియూర్వన్నియ ఁ బంగరువలువును, మెదలెడితగుకుల ఁ మేఖల చెలువును
భువనజనకుఁగను ఁ పొక్కిలివితియును, దనిలియురంబునఁ ఁ దనరెడుసిరియును
నరయజీవమయఁమగుకొన్తుభమును, నెరయవై జయఁతీసౌరభమును
బ్రకృతిమయతఁజొప్పడుశ్రీవత్సము, వికసిల్లఁగఁబఁరెడ్డుఘనవత్సము
నహంక్రితూత్మకఁమగుశంఖంబును, మహావీయమనోమయచక్రంబును
దనర నొకవిచిత్రపుపోయగమును, ననువుపఱచువాస్త్రాంబుజయుగమును
సురగతల్పమున ఁ నూఁదివకరమును, బఁగినబామవుపై నొకకరమును
నన్యమకరఁడలనువిలాసయ, భన్యకపోల ఁ ప్రకటితహాసము
పవడమునుగణింపని నెమ్మొవియు, నవచంపకనిభవానికరీవియుఁ
దెలిదమ్మలనగుఁతీరుపయనములు, పాలుపలరెడుకను ఁ బొమల చెల్లుపములు
కనుఁగొననించుగు ఁ కన్తురిసామము, నమరుమానమగు ఁ నలకస్తామముఁ
గలకలనగుచొక్కనిపదనంబును, ధళధళమమఁత్నకిరీటంబును
ననుకృతజలధరఁమగువర్ణంబును, నిసకొటులఁగియొడుజేజంబును
గలుగుదివ్యమంఁగళవిగ్రహమున, నలరుభక్తినిత్యానుగ్రహమునఁ
బరఁగురమావిభుఁబరమపదేశ్వరు, నిరవద్యాత్మకు నిత్యు నిరీశ్వరు
నజా నద్యతు హరి ఁ నఘనంహానుని, త్రిజగన్నాథుని ఁ ద్రిగుణవిదూరుని
నఖిలశేషఁగరుఁజొక డరాయణు, నిఖిలవేదపఞ్చితు నారాయణుఁ
గొలిచి నిత్యముక్తులప్రమదంబున, నలరుదురక్కడ ఁ నతివిభవంబున. 115

కళాపూర్ణోదయము, ఆ 8 పద్య 230, 231.

సీ. శ్రీవత్సమనుమచ్చు ఁ జెలఁగునెమ్మేనితో, గొన్తుభమణిపతాకంబుతోడ
మకరకుండలభాసఁమానకర్ణములతో, డంబైన మణికిరీటంగాతోడ
శంఖచక్రాదిఁ ఁ జదుచ్చజాగ్రములతో, దయ లీను శేత్రపఞ్చములతోడ
నొసఁపరిపలువాటుఁపసిఁడిదువ్వలువతోఁ, గమల గాపున్నపఞ్చంబుతోడ

గీ. హామంజీరకటక కేతూరకంక, జాంగదంబులతో మండకహాసవదన
చంద్రబింబంబుతో గుణసాగరుండం. హరినుబోధునియెదురఁబ్రకృత్యక్షమయ్యె,
శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, క. వ. ఆ 2

సీ. నలువుగాఁ బలుఁగురాఁబలుగుతానిదువారి, దోలవాఁ డభయంబుకేలవాఁడు
దెలువుగా నలువుగాఁదలువగాయెనటంచు, మెచ్చువాఁడన్నింటఁమెచ్చువాఁడు
నీటుగాఁ గరముమాఁనికపుమాటున మాటు, మచ్చవాఁ డిడుమానికరచ్చవాఁడు
చెలయఁగాఁ జెలిమిచేఁగలిమిచేడియయెక్కు, నురమువాడుదిరియంఁబరమువాఁడు
గీ. పాడుగుమడుగునాగాంచిసఁకుడుగువాఁడు, పిడుగువడుగునరిపునొంచుఁనుడుగువాఁడు
చెడుగులుడ్డుగునట్లుగనఁకుదొడుగువాఁడు, బడుగువడుగురూపునబలికవడుగువాఁడు.

సీ. కరకాఖలజనించు ఁ పరపుష్పతరుణవ, త్రేములువా శంఖచక్రములు దనర
గోనబుమై నిండఁబఱివినకొన్తుభచ్చాయ, వడువున నవరంజితవలువ జెలంగ
బహిరీక్షి తాంతఃకృతపారనస్థిమితతై, వాలంబుకూడిక్రిశతస్స మమర
మర మెక్కుసిరితోడ ఁ నొరయికళిర మెక్కు, మహియనహరినీలఁచుకుటమొనర
గీ. నలగునిలుకాఁడులవలీడఁబాయుధములఁజూన్పునిజచిహ్నములుబాఁగఁబోలయుగరి
నవ్యమణిమయమకరకుంఁదలము తెపఁగ, నించువేడుక పాక్షాత్కరించె నుదిసి.

చంద్రాంగదచరిత్రము, ఆ 1 ప 70, 71.

సీ. పదివేలసూర్యబింబము లొక్కప్రోవైన, కరణి నుత్కృష్టప్రకాశ మెనఁగ
శృంగారరసము మాఁగిరిభించిసలీల, ఘనలీల నుండరాంగమా చెలుంగ
నిందుపొడకళకళలేకోత్తరాభివృద్ధి పెసంగెననమోడు ఁ తెలివిమీఱ
సాహమిసీలతఁచ్చనివిచ్చలంబైన, వడువునబాళువాఁవలువ మెఱయఁ

గీ. బాంచజవ్యనుదర్శనఁపరీమఖిదివ్య, సాధనంబులు మరకతఁస్తంభవిజయఁయ్యె,
బాహుప్రలుఁబూనిపతగేంద్రకవాహుఁడగుచు, నాదివా రాయణుండుప్రకృత్యక్షమ
కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 2.

సీ. జోచూపునిలుకడఁయై చూచువారిలో, నుండువాఁ డనురుఁ ఁ జెండువాఁడు
జెచ్చుదితోఁ దన్ను ఁ నమ్మి కొల్పినవారి, నేలవాఁ డంబుధిఁ ఁ దేలువాఁడు
వేడుకఁ దొలుదల్కు ఁ మేడలలోపఁ గీ,డించువాఁ డఘములఁఁద్రుంచువాఁడు
సంచరింపుచు నీప్రపంచమెల్లప్పుడు, జాయవాఁ డమరులఁగారువాఁడు

గీ. ఏక్కి తెక్కి అతేటికైకెక్కువాఁడు, మీటి పెనుబాపపాన్పునఁజేరువాఁడు
చుట్టువాలును నంతునఁబట్టువాఁడు, గొప్ప బంగారుచుప్పటిఁగప్పవాఁడు. 170
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 3.

ఉత్తరాహారము, ఆ 2 ప 43.

గీ. తన మొక్కున గినుకఁగైఁ జొనక అచ్చివిడిర్చి, పదనఖం బంటిఁ ఛాలతలము
వనరాశినందనఁ పలచి ముద్దాడఁగాఁ, హఁబూలమంటినఁ తసుకుఁగన్ను
లరవిందమందిరఁ యామాలమగఁ బీల్చి, మొదటిరక్తి మునిఁచుఁముద్దుమోవి
కెఱ్ఱమోవి నొక్క జంఁకిఁచియిందిరమీటఁ, గొనగోరుసోఁకినఁ మినుకుఁజెక్కు
గీ. చిటులకస్తూరితిలకంబుఁజిరు చెమటయు, గలగినుతలఁత కాంతశృంగార
జాటుఁజేహరిముఖజలఁజమునవ్రాలి, ముఱులువలిపిక్కులట్లినఁ మ్రానివరులు (లక్ష్మీ
గీ. భువనమోహనశృంగారఁశ్రూర్ణ మగుచు, వెలయు హరిదివ్యమంగళఁచిగ్రహమున
మగ్నమై చిత్రమానండిఁమయతఁగాంచె, బివయవిత్తేచముఱులేమిఁబుసివరులకు.

దశావతారచరిత్ర, ఆది,

శ్రీ గజకుని గొట్టి పంపులు గట్టకయన్న, దనకు లే జాయెనే ♦ కనకపటము
వెన నుజామడొవంగు ♦ పిరులుదాల్చకయన్న, పక్షస్థలిని లేదె ♦ వైజయంతి
మిజ్జచేఁ గలపంబుఁ ♦ గొనకున్న సిందిరా, కుచకుంభఘ్రుణంబు ♦ కొదవేతనకుఁ
నంధకారాతిః ♦ ల్లపహరింపకయన్న, నరయమే మును రాముఁడనుచుదన్న
శ్రీ, కరివరదుఁ డయ్యఁ జెల్లునే ♦ కరిపథింప, భువనపతియయ్యఁ జెల్లుతోఁ ♦ బోరపలేనె
హరికి నివియు విన్నోదంబులయ్యే మొ, యనుచుదోవచ్చునక్రూరుఁడనఁగె శౌరి.

దశావతారచక్ర, ఆ 9.

సీ. శ్రీకమలాలయాః సీమంతినీమణి, నాయకుం చభిలాగ్ధాదాయకుండు
చోరకిరీటకేయూఁకుండలముఖ్య, భూచణుం డాశీతః పోషణుండు
శంఖచక్రిగజాసిః శార్క్వాదిసాధన, భూషితుం దసులనంభాషితుండు
ఘనవనమాలికాకాస్తుభగైవేయ, కంధరుం డురుదయాః బంధురుండు
గీ భాసురుండు నురక్షితవాసపుండు, శ్రీధరుండు బలోద్ధృతభూధనుండు
సాధుజనముని దేవతాసకలభక్త, రంజనపరాయణుండు సారాయణుండు. 120
సరసభూషాలరాజీయము, ఆ 1.

ఈశ్వరవర్ణనము

సీ. తలమీదియేటికొంఁ తరంగలతో మించు, తరంగలు చారిఁబారిఁ దార్కొనంగ
నడలిననిడుచికెంజడలును ముదురఁబం, దీన నాచుఁదీఁగలుఁ బెనఁగొనంగ
నటచందురునికొత్త మెఱుంగులునంచట, కల్లలయచ్చితేలుపులుఁ గలయఁబడఁ
నటేతిక్రొన్నలుపునిఁ పగునల్లకలువపు వ్యలనిండుజిగియును జెలిమినేయ
గీ నంగమునభూతిపోలుపునఁసంబుమూర్తి, మిగులఁ జెలుపెక్కెమొగిదినఁమీఁదికంఁ
ఁటన్నవద్మరేణువులంటఁ నొప్ప మిగిలె, నభవునకు గంగ సలిలవిహారలిట. 121
హరిసంకము, ఈ తర. ఆ 7 పే 172.

సీ. తలమీదిచదలేటి దరిమీలఁ దినఁ జేయ, కొంగలు చెలఁగి కొంగొంగు రసఁగ
మెడదన్నుత్రునుకలఁనిడుపేరులాండొంటి, బారిఁబారిఁ దాఁకిబొబ్బణుగురసఁగ
గట్టినపులితోలు ఁ కడకొంగుసోకి యాఁబోతు తిత్తడి చిట్టుఁబుట్టు మనఁగ
గడియంపుఁదాములు ఁ కకపాలతో నున్న, భూతిమైఁ జిలికిన ఁ బున్ను రసఁగ
గీ. దమ్మిపూజాలిపునుకకంచమ్ము సాచి, దిట్టతనమున బిచ్చముఁదేహి యనుచు
వాడవాడల భిక్షించుకూడుగాని, యిట్టి దివ్యాన్నములు మెచ్చునే శివుండు
హరవిలాసము, ఆ 5 ప 18.

సీ. పై నొప్పుఁ బెట్టిన ఁ భద్రవంతావలి, తోలుతో ములఁబులి ఁ తోలుతోడ
కమనీయమైనవే ఁ గండుకంఠముతోడఁ, బొలుపార నెరపూత ఁ భూతితోడ
ఘనతరంబగువాగఁకంకణంబులతోడఁ, దనరారుఁ శూలాముఁగంబుతోడఁ
బలుజటావలిలోని ఁ బాలచండురుతోడ, దయతోడ నభయవాస్తవముతోడ
ఆ. లీల నంది శిక్ష్ణి ఁ లేనపు డొకాడ, పడఁతి కభయ మియ్యఁ ఁ బల్లవించి
భక్తబాంధవుండు ఁ భవుండు ప్రత్యక్షమై, శైలరాజపుత్రి ఁ మౌలి నిలిచె.
వీరభద్రవిజయము, ఆ 2 పే 28.

- నీ. గిరిబాః భుండు ముఱిగిటి పెన్నిధానంబు, కృత్తివాసుండు తంఁగటిజున్న
గోరాజగమనుండుఁగుఞ్జమామిడిపండు, కునుమాస్త్రహారుఁడుముఁగొంగుపసిఁడి
శితాంశుభరుఁ డబుఁచేతిమాణిక్యంబు, కద్రూజకటకుండు ఁ గాదెకొలుచు
కరటిదానవవైరి ఁ పెరటికల్పదుగ్రమం, బసమనేతుగ్రండు సిద్ధరసము చెలమ
గీ. విమగ్నఁడు గాదెఁ గట్టినఁవేల్పుటావు, జాటకాచలధన్వి సిద్ధాంజనంబు
పురహరుఁడు పెట్టెలోనున్న ఁ పరశువేది, ప్రహళధర్తచింతామణిఁధత్తులకును,
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 4.

- నీ. పవరాశిఁ బాడము వాఁడనితలపువ్వతో, జడలఁగట్టిన గంగఁమడుపుతోడ
మినుకు లీ నెడుకన్ను ఁ విసుకరిసామ్రాతోఁ, బూసినమదనఁభూతితోడ
చెలఁగి అంకెలువైచు ఁ వెలిగిబ్బమానతో, డావంక నొరపా విఁతారితోడ
రెంటద్రావుడుగాముఁచట్టదుప్పలువతో, చేరూపుపుణికెఁ ఁ శేరుతోడ
గీ. మంట విడిచిన మిక్కిలి ఁ కంటితోడ, సంకుపన్నియ నెమ్మేలిఁచాయతోడ
ప్రమథవర్తంబుపాలిఁటిభాగ్యరాశి, యత్నునకుఁమోలహరుఁడుప్రత్యక్షమయ్యె.
శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, క. వ. ఆ 4

- నీ. ఆతులసాదామినీ ఁ లతలకెంజిగిమంజు, లతల మీఁతెడు జటాఁబిత్తివాని
నకలంకహరిణాంక ఁ శకలకోటిరంబు, దండమిన్నేటిపూఁదండవాని
వనజాస్త్రచంద్రపాఁవకనివాఁకపా,త్రములైన వివిమనేత్రములవాని
లలితకుండలితకుండలి ఁ ణామణిరాజి, జిగి ధరించినగళ ఁ యుగమువాని
గీ. ననదృశానందహయసుధాఁరసము మిసిమి, పసుపులను నుద్గమించినఁససిమిచాయ
కన్నఁజలునవ్వువెన్నెల, కలిమిచెలువుఁజొపుముఖిచంద్రబింబంబుఁసాగనువాని.
సీమంతినీకళ్యాణము, ఆ 2.

- నీ. రాకేందునీకాశఁరవ్య సేత్రమువాని, రమణీయఁగణిభూషణములవాని
కందర్పశతకోటిఁనుందరాకృతివాని, డమరుత్రహూలఁధ్యములవాని
సవమలదరహాసఁసరసాననమువాని, భసితాంగరాగఁభగ్నిమమువాని
సింధురాజీసమంఁచితకిశోరమువానిఁ, గరుణాకటాక్షవీక్షణమువాని(?)
గీ. ప్రథితభవనాద్భుతోరువైఁభవమువాని, ఘనతిరానందిహృదయపంకజమువాని
సకలలోకాధిపతియైన ఁ సాంబశివునిఁ, గనియె మనిమాళి కన్నులఁకటపుదిరి
శివలీలానిలాసము, ఆ 1 ప 45.

- నీ. కంకణఘణు లాహ్వుకగమెత్తి వృషభంబు, నదిలింప శశిరేఖ ఁ బెదరుచుండఁ
బెదరెడుశశిరేఖ ఁ వదిలిరా మెడచేరు, లాగి నాని వేడమల్ ఁ మగఁడఁబాసి

జదువుచో గానఁగలసంబు మిక్కిటమైన, ఖట్వాంగ మర్పుడొక్కటి జగుర్పఁ
జివురెక్కచెలరేగఁజిఁకను గనునట్టి, పడతివేర్పగునామఁబాగ మమఁ(?)
గీ. వివిధదిక్కుల బహస్త్రిఁనిబుధు లలర, రాగదైత్యులు గోరువఁదర-బు లొనఁగఁ
బొసగఁజనుదెంచెళివుఁడుఁనిన్నూర్తి తోడఁ, దొడ నేతెంచుచుమధసంస్తామమమర,
బడయనంబిదిలాసము, ఆ 2 పే 25.

నీ చలువలు వెదచల్లు ఁ తలవూపుగుత్తితో, జడలలో మించుమిన్దడయతోడ
తెలువైనరంగులు ఁ తుఁకించుమేనితో, సామేన నిడుకొన్నఁచానతోడ
కనలుకాయలమాఁడు ఁ మొవలకై దువుతోడఁ, గట్టిన మువ్వన్నెఁకానెతోడ
బలువైనడాకాలి ఁ పానపెండెముతోడఁ, బాలుపారువలపులఁబూతితోడ
గీ. చక్కనగు నెమ్మ చిలుగంటఁపరులతోడ, నొడలు నేనికతోలుపఁచుడనుతోడ
చేతఁ బట్టిన మద్దులఁజింకతోడ, వెలయు ముక్కంటిఁ గాంచి రాఁవేల్పు తెల్ల,
లక్ష్మీవారాయణపరిణయము, ఆ 3 పే 70.

నీ. మొలకచుక్కలరాజా ఁ మొల్లపువ్వునబోలి, మించినలీల గీఁలించినాఁడు
పొడలఁ గెంజాయల ఁ పులిరక్కమనితోలు, కటిమీద దిండుగాఁగట్టిసాఁడు
వికవరత్నచరిత్రఁవెదజల్లుకేమహి, గొడుగుపావాలుగాఁ ఁ దొడిగినాఁడు
వడకుసుబ్బలిరాచఁపట్టిని పామేన, నునిచినగతినుండఁనిచ్చినాఁడు(?)
గీ కలికిమాపులఁబచ్చఁల్కానిఁజాచి, భూతిగానెరిపూఁతను ఁ బూసినాఁడు
అట్టిదేవుండు సకల కళ్యాణమూర్తి, యాశిలాదునియెదుటఁబ్రతిత్వక్షమయ్యె.
పర్వతపురాణము, ఆ 2 పే 18.

నీ. ముడిచినాఁ డేవేల్పు ఁ మున్నీటి వడువీధి, సింగారపూఁదోట ఁ చిన్నిపువ్వు
కట్టినాఁ డేవేల్పు ఁ కటిమీద దిండుగా, పదితెరంగుల వన్నెఁపచ్చడంబు
అలఁచినా డేవేల్పు ఁ యంగరాగము మేన, కలికివాసన దశఁగతులు దవగ(?)
కై నేయు నేవేల్పు ఁ కమ్మతెమ్మెర లంబు, కడిగినమాణిక్యఁకంకణములు(?)
గీ. సకలలోకంబులనుజేయఁజాల సొబగు, మించి మెరయును నేదేవుఁమేనితోడవు
అట్టిదేవుండు కరుణానుఁధాంబురాసి, యచలపల్లభు నెదుటఁబ్రతిత్వక్షమయ్యె.
పర్వతపురాణము, ఆ 2-

నీ అరుణజటాధారిఁమయ్య భక్తులకుచుజ్జ్వలహేమమకుటముఁల్లలాగఁ జేయు
నాశాంబరుండయ్యఁవాళిత్రేణికిఁ, బట్టాంబరంబులు ఁ కట్టనిచ్చు
భసితలేపమఁడయ్యఁబాదనేపకులకు, ఘనసారసారచంఁదవములొసఁగు
శ్చుచభవాహుఁడయ్యఁచినమజ్జకలకెల్లఁ, గరితుఁగాందోళికలు ఘటించు

గీ. గరళధరుఁ డయ్యు ♦ నాత్మైకశరణ దీప, జనుల నందఱనమ్మకభోజనులఁ జేయు
శంకరునికన్న నమితవాఁచాప్రదాత, యైన దేవుండు భువనంబు ♦ లంగుఁగలఁడె.
మూర్తిత్రయోపాఖ్యానము, ఆ 5.

సీ. బలు కంజడలతోడఁ ♦ దెలిగన్నెరులవన్నె, గలఁగొన్నెలవతంసంజుతోడ
వలుఁదశూలముతోడ ♦ నలినబ్బు నలమబ్బు, వెలిద్రొబ్బు గరళభృంగ్యముతోడ
గిబ్బిత త్తడితోడ ♦ గిరిరాజు హరిరాజుఁ, గిరిరాజునగు మేని ♦ కాంతితోడ
బునుకకంఠముతోడ ♦ ననతూపు లనయేపు, గననోపు దొరబూదిమినుకుతోడఁ
గీ. బ్రహ్మధతతితోడఁ జార్వత్ప్రపదితోడఁ, గరిమఖాదికుమారవర్గంబుతోడ
శివుఁడు మంధానగిరితుంగశృంగవీధిఁ, జెలుపుమీఱంగ స్వారివేం చెయునపుడు,
ఉత్తరరామాయణము, ఆ 1 ప 260.

సీ. నందిశేష్యునెక్కి ♦ నజనసాంపారంగ, నాగభూషణముల ♦ నవ్యముగను
వ్యాఘ్రాజనాంకుశవ్యక్తి సాంపారంగఁ, బాణిపద్మంబులఁ ♦ బరగువరము
నభయంబుశూలంబు ♦ నద్భుతడమరును, విలసిల్ల శృంగార ♦ విభవ మెసగఁ
జందరికళాజాతి ♦ సౌందర్య మొప్పాగ, నమితతేజన్పూర్తి ♦ నపహాసింప
గీ. దివ్యవిభ్రమకాంతులు ♦ వేజరిల్ల, నిఖిల భూషణ లాంఛన ♦ వియతుఁ డగుచుఁ
బ్రమధతతిగోల్వనెంతయుఁ బ్రమద మెసగఁ, హరుఁడుగిరిజకుఁ బ్రత్యక్షుఁ మయ్యెనంత.
వైశ్యపురాణము, ఆ 4.

సీ. శ్రీపార్వతీపరిష్కృతశరీరముతోడ, నవనుధాధవళసర్వంబుతోడఁ
గుండలీకృతమహాశుండలీంధ్రులతోడ, డమరుతిగూలహస్తములతోడ
మందాకినీవినిత్రులకవర్గముతోడ, రమ్యమా వ్యాఘ్రచక్రంబుతోడఁ
జందరిపాండురవృషభేంద్రియానముతోడఁ, గరవిరాజన్మృగాంకంబుతోడ
గీ. నారనాదులు సామగానములు చదువఁ, బ్రమధగణములు నేవింపభద్రయశుఁడు
సకలనురచకప్రార్తి శ్రీసాంబమ్మూర్తి, సౌమతేయువ కపుడు సాక్షాత్కరించె.
బ్రహ్మోత్తరఖండము, ఆ 4.

సీ. ఆనరాగరసమాశ్మృతడఁగ కుప్పొంగెనాఁ, దలగంగఘమఘమధ్వనులు బెరుగ
మకుటస్థవజ్రసామవ్యంబుతోచ నొ,దలఁ జంద్రకళితశక్తిశల నీనఁ
గరుణార్పితరంగములట్లు హర్షక,టాక్షేతి లొండొంటి ♦ ననగిమనఁగ
హృదిమన్థవాత్సల్యమెల్లఁ దెల్పెడులీల, ముసిముసినగపు కమ్మొవి వెనయ

గీ. డంబు మీఱంగ నలఁగఁదంబతోడఁ, బాకశాసనముఖ్యనుఁభవ్యసర్వ
సతులుదేగర్షి తతులసఁన్నతులుగొనుచుఁగంటఁబడె నాకుగలనుముఁకొంటివేల్పు.

రాఘవపాండవయాదవీయము, ఆ 1.

సీ. జడముడిదొలఁకాడుఁ జాన్నవీనదితోడ, మే సగముననున్నఁ మెలఁతతోడ
బ్రక్కలఁ బ్రణుతిందుఁద్రమధవర్గముతోడ, జయవెట్టు గేవతాఁసమితితోడఁ
బొగడెను బ్రహ్మలఁపునుకపేరులతోడ, నటన మిన్నందినఁ నందితోడ
గాలిచేతల్లనఁగదలుసాములతోడఁ, బులితోలుపట్టదుఁవ్వలువతోడఁ

గీ. బొలుపు మిగిలిన వలపుఁభూతితోడ, మహిమదగుకొత్తురుదాతఁమణులతోడఁ
గ్రమ్మసాదలఁచంద్రాఖండమృతోడ, నమరిన ర్వేశ్వరుండుప్రత్యక్షమయ్యె

శృంగారవల్లభాచరిత్ర, ఆ 8.

అర్చనారీశ్వరుఁడు

సీ. పులితోలురెంటెంబుఁవెలిపట్టుగెంటెంబు, కటిమండలంబునఁగరిమఁదనర
భసితాంగతాగంబుఁబహుగంధయోగంబు, బాహుమధ్యంబునఁబరిధవింప
శీతాంశునవకాంతిఁ చేసంతిపూబంతి, యుత్తమాంగంబునఁనొటపుఁజూచు
గండఁకెండేరంబుఁ కలితమండేరంబు, పాదపద్మసులందుఁ బ్రతిఘటింప

గీ. సర్వనారీశ్వరస్వామిఁయై తనర్చు, దక్షపురిభీషలింగంబుఁదయ పొసంగ
సర్ధిగలనాకుఁబ్రత్యక్షమైనఁజూచి, మోదమిగురొత్తఁబాదాబ్జములకుఁజూకి

రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 1 క 29.

సీ. విన్నులవైఁబాలుఁవెల్లముత్యపుజల్లి, చలువలబమ్మచెంగులవకచ్చు
పుటియలచాకీలుఁ పాలుపైనతడపాలు, పన్నగవినరముఁబన్నసరము
బలుకులబూది కొవ్వలపులజవ్వారి, వేలిమిమెకము విఁసాశుకము
చాఱలరెంటెంబుఁ పన్నంపుగింటెంబు, భూలావండులనాలుఁపసిఁడినూలు

గీ. జమువిశిరమునుమణినూపురమును మెఱయ, మురువుగలిగినతొడుగువాఁపురమున
కరుణ నయసాంబుజంబులఁ గడలుకొనఁగ, నెదుటఁగమపఁటైనర్థనారీశ్వరు.

వరాహపురాణము, సం. మ. ఆ 9 ప 68

సీ. గడితంబుఁబూవన్నెఁపాడలదుప్పటియును, పసవినబంగారుఁ పట్టుచేల
రుచిరాభివషమైనఁ రుద్రాక్షమాలికలో, మురునైన యుగుమఁజిఁముత్యస
భువనాభిరామఁభూత్యంగరాగంబు, సారకాస్మిరఁకటిరచర్చ
భూరిశోభాక్షిఁభుజగభూషణములు, మణిమయతపనీయఁమండనములు

గీ. పొండురారుణవర్ణనిభాజహవ, గాత్రమునఁ గల్గి శృంగారగరిమ నలగు
నద్దనారీశ్వరేశ్వరుండభవుఁడెందు, మాళిభక్తాభినవముంబుఁకునుపుచుండు. 143

శివలీలావిలాసము, ఆ 2 పు 150.

సీ. శార్దూలచర్మంబు ఁ మార్దవచేలంబు, భూతియుఁ గన్తురి ఁ బొలుపుమిగులఁ
జాములహారముల్ ఁ పద్మాభిండంబు, నీమంతరేఖయుఁ ఁ జెలుపుదనర
మిన్నెటినటనయు ఁ మేలిమికానయు, ఘటికుండలము దంతపత్రికయాఁ(?)
నూపుస్తనంబు విజృంభితకుచమును, మహనీయసౌందర్యమహిమ లలర

గీ. వద్దనారీశ్వరాకృతియుమరఁదాల్చి, పరిగఁకూలాంకుశాభయవదనాస్త
సరిసిజాతుం డగుచుమించి ఁ నదమలమతిఁ, చారుణేజోమయుండైనశంకరుండు.

వైశ్యపురాణము, ఆ 2.

ఐరంగశాయి

సీ. దక్షిణహస్తోపధానవిధానఁడై, కలపకైక్కుగా నొత్తగిలినవాని
నాబానుదీర్వత్వమభిలవేద్యంబుగా, నెడనుబాహువుసాఁగఁగిడినవాని
వాకుంచితోత్కుంచి తాగజామకములై, యుండనంఘ్రులుసాఁచియున్నవాని
నాకస్త్రికస్త్రితవ్యాకోచలోచన, యుగకోణములఁ గృపయొలుకువాని

గీ. జలధినిశ్చేషభూషణశ్రమహిమాచ, లాగ్నివిశ్రాంతనవమేఘకునఁగ శేఖ
శయశయుండైనకోమలశ్యామలాంగురంగవతిఁ గాంచెభారతీరమణుండపుడొ.

కళకర్పరసాయనము, పీఠిక, పు 40

సీ. ఒసపరివసమించుపసిఁడిదుప్పటివాని, శుభమైన యురముకొన్తభమువాని
బలదమ్మిరేకులఁ ఁ దెగడుకన్నులవానిఁ, గమ్మకన్నురితిలకంబువానిఁ
దొలుపల్కుగిల్కుఁబావలఁ జరించెడువానిఁ, జలువతావులనెఱ్ఱనలడువాని
నింద్రనీలపుడొలుఁజేలువర్ణమువానిఁ, సిరిమరుల్ గొలుపు మైచెలుపువాని

గీ. మకరకుండలదీప్తిడంబరమువాని, డంబు నెఱపెడు మణికిరీటంబువాని
రంగనాయకుఁగాంచిసాఁస్తాంగనతులు, సలిపితన్మాత్రిమంతయుఁగలయుఁజూచి.

శ తమి యమరంగ నొక్కొకటిఁ ఁ దక్కఁగ నేలెడు నార మద్విలో

కములచ ణికిరీటముఁ ఁ గన్తురి నామము నన్వేషాము హి

రములును వై జయంతియు నాఁరస్థలరత్నము శంఖచక్రము

ఖ్యములును బొడ్డుఁదామరయుఁ ఁ గంకణకాంచిపదాంగదారులున్. 156

కళాపూర్ణోదయము, ఆ 2 పద్య 142, 143.

సీ. అమ్మన పసమలికాగతభృంగమో, శ్రీవత్సమో విభజింపరాదు
జఘననీచు నువ్వుశాటిద్యుతియొ నాభి, నలినపరాగమో టెలియరాదు
పదమున లేదతాపగవీచియో నభి, రేండుమరీచియో యెఱుంగరాదు
తెనువున నర్చనా దత్తనూనంబులో, పాఁపమేపారలాయేర్పఱుపరాదు
గీ. కాంచి తెమనోజకించిదాకుచితాంఘ్రి, యుగమిలారమలొత్తఁగానొత్తిగిల్లి
కటినొకకరంబుసాచియొక్కటితలాడ, నమరఁబవలించియున్నరంగప్పనిపుడు,
చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 2 ప 118.

సీ. నికటాక్షశశిభానులొకటసహస్రమా, కరముల శంఖచక్రములు మెఱయ
శ్రీకాంతవత్స్సల్లీకాస్తుభంబున, బంగారుపరిమివాఁబ్రతిఫలంప
ఫత్రాయుదాణశేషఘణామణిప్రభ, విననాధదీప్తులఁ బొనుగు పలుప
వాయుభక్తులు మునీశ్వరులు నురలు నంఘ్రి, సరిసిజమ్ములపైనిశిరను లొగ్గ
గీ. వాసవానల యమ దైత్యవరుణ వాయు, వైశ్రవణ శర్వగీర్వాణవరులుగొలుపఁ
గరుణఁ బ్రత్యక్ష మయ్యె భక్తప్రజాంతరంగవాఁఛాచ్రదాయిశ్రీరంగశాయి,
వైజయంతీవిలాసము, ఆ 4 ప 118.

సీ. తలగడగా నిడి తలయూదివలచెంపఁ, గుడివాస్త మెత్తుగా నిడినవాని
మేలిచేదొడవ్రలు మెఱుంగుదాపలుమించు, వెఱకేలుకటిఁజాచి మెఱయువాని
నిరిమేలిపొందునఁ జిత్తంబు సొగయింప, సరమోడ్పుఁగన్నులనమరువాని
నాకుంచితోన్నతంబగువామపదమున, బిరుదునూపురము శోభిల్లువాని
గీ. మొలకనగవులఁదెలివొందు మోమువాని, మెఱపుగలమేఘరుచిఁబొల్పు మేనివాని
నురగశయ్యపై నొడికిలియున్నవాని, సకలకుభదాయి శ్రీరంగశాయిఁగనియె,
శ్రీరంగమహాత్మ్యము, భై. ర. ఆ 1 ప 80.

సీ. పఱపుగాఁ బఱచిన ఁ ఫణిరాజభోగంబు, నవరత్నసింహాసనంబుగాఁగ
నలఘుపదానంబువాజానుదీర్ఘంబు, లగుచేతులరిశంకయుగముఁ దాల్చ(?)
యభినవో స్త్రీషణిహ్వంబైన తొలుచూపు, జాయమానదయారంసంబుఁ గురియఁ
బవలించిలేమినిబ్బరమునఁ బెనగొన్న, హారము నేనానితేరుపరుప
గీ. బారినికీరిలు మహివైరిచక్కదిద్ద, దివ్యమంగళపారికోద్యుతి మెఱయఁ
జంద్రపుష్కణిసరస్వతిసూమి, జంద్రునకు రంగశాయి సాక్షాత్కరించె. 154

శ్రీరంగమహాత్మ్యము, క. ప ఆ 4.
సీ. ఆమృతాంకుమూర్తిపై నంకంబు పొంకంబు, బెరగుపన్నగశయ్యనొరగువాని
జాచియుఁ జాపనిచరణపద్మంబుల, కమలలేదొడలపై నమరువాని

గీ. లలితవిస్తారవత్సస్థలంబువాని, బ్రహ్మరుద్రాది సేవ్యుడై ♦ పరగువానిఁ
గోటిసూర్యప్రకాశుడై ♦ గుల్కువాని, శార్ఙ్గపాణిసమాఖ్య నెఁసంగువాని. 159
భార్గవపురాణము, ఆ ౩.

వేంక టేశ్వరుఁడు

సీ. మృదువదాంబుజములు మెఱుఁగుటంచెలుపైఁడి దుస్పటియును మెలముప్పిడియును
మణి మేఖలయు బొడ్డు ♦ కూనికంబును వైజయంతియు సురమున ♦ నలరు సిరియు
ఫరదహస్తము కటి ♦ వర్తిలు కేలు శంఖము చక్రమును చాల్చు ♦ కరయుగంబు
తాగహారంబులు ♦ చారుకంఠంబు నిద్రపుఁజెక్కులును నవ్వు ♦ దళుకు పసలు
గీ. మకరకుండలములు నుదా ♦ కురలఁతెగడు, కన్నులును నోజ్జ గానయుఁగలికిబొమలు
ముత్తయపునామము సురత్న ♦ ముకుటవరము, నెఱఁగఁగనుచుట్టు శ్రీవేంక టేశ్వరుఁజూఁచె.
కళాపూర్ణోదయము, ఆ ౨ ప 125.

సీ. పాడుపుగుల్బలిమిఁదఁచాడుచు భాసునిలీలఁ, గలకిరీటముతలఁగలుగువాని
నజచంద్రునివెచ్చుఁజఱచునెన్నుదుటిపై, ముత్యాలతిరుమణి ♦ మురుపునాని
మొసలివామింతుల ♦ మిసమిసల్ దీపించు, నొసపరికుండల యుగమువాని
సెలవులకుదకెక్కు ♦ చిటునవ్వుదాల్ పెక్కు, తపకులేఁజెక్కులఁగలుగువాని

గీ. కలువతామరకోలముల ♦ వలువఁజేయు, చూపులను జలివేఁడియుఁ ♦ జూపువాని
విమలలావణ్యజలనిధి ♦ వేలఁ బొడము, పగడ మన నొప్పు వాతెఱసాగనువాని

సీ. తలనిల్లగట్టువ్రతంబుల గాయని, తోమనిపల్లెల ♦ నేమగాని
చేతెడుబిర్యూల యోరెమల్ దినువాని, కోణంగినేనల ♦ నాచె గానిఁ
గాసుకలకుపడ్డి ♦ కానులుగొనుతీని, ముక్కోటితీర్థపు డెక్కులాని
అడుగడ్డుశక్తు మొక్కు ♦ లంఘెడిదేవునిఁ, గూఁకటిమాడల ♦ గుత్తవానిఁ

గీ. శుక్రవారపు సేవల ♦ సాగనువాని, మానిసులఁ గోరి వలపించు ♦ మాయలానిఁ
దిండి మొండయ గారిని ♦ దిగళగురునిఁ, గాంచి నేదించి సంతోష ♦ కలితు లగుచు.
ఘటికాశలమాహాత్మ్యము, ఆ ౨ ప 40-44.

సీ. ఇలఁ జూపువలచేము ♦ వెలిదమ్మికమదోయి, జెలఁగువానిఁబయ్యాధి ♦ మెలఁగువాని
దట్టఁజేర్చినవంకి ♦ గట్టుమీఁదటిపెంకిఁ, దనరువానిఁబురారి ♦ నెనరువాని
నెడమపెందోడఁజేలు ♦ నెడఁజేరిచినయాల, నెనఁగువానికుభంబు ♦ లొనఁగువాని
నిండుబంగరుపట్టు ♦ కొండవంచినమెట్టు, వెలయువాని శుకాత్మ ♦ నొలయువాని

గీ. చికిలిజగిచుట్టుకన్తి జేజేలుబత్తి, నెఱపువాని నురారులఁబఱపువాని
వేంకటస్వామిఁ గనుఁగొనిఁ విసయవినమి, తొంగపై ఖరి మెఱయసాఁష్టాంగ మెఱఁగి.

చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 5 ప 57.

సీ. సద్భక్తి రెండవఁ చక్కనివర్తియొసంగు, డంఠైనవరికిరీఁటము ధరించి
రవివంశజుండైనఁ రాఘవుఁడిచ్చిన, గణుతింపరావి భూఁమణముఁదాల్చి
తనకు ముత్తాతయఁ ఁ ధర్మజుఁ డిడినట్టి, ఘనమైనయొడ్డాణఁమనువుపరతి
బహుముగాంతరముభూఁపాలుగర్పించిన, యచఁ రేంద్రమణులువత్తుమునఁదాల్చి

గీ. రూప గాంభీర్య నిర్గుణఁరూఢచుహిమ, శిష్యుకాడైనఁ వేంకటేశుఁ జూచి
శరణు శరణని మొక్కికొసాఁష్టాంగమపుడు, నిడుచునవ్వెఱువస్థనుఁ డెలమితోడ.

వైశ్యపురాణము, ఆ 6.

సీ. వలరాజుగాన్పు చిల్వలతాజు పాన్పుగ, ల్వలరాజుతోన్పు శాఁగలుగువాఁడు(?)
కడలేనికన్తి యొక్కడలేనిబల్లి ని, ల్కడబోని చెల్మిసంగఁగమువాఁడు
కరివన్నెచాయవిఁక్కరిఁ గన్నమామతో, ల్గరిఁగన్న మాయనఁచచ్చరికెవాఁడు
కరమున్నరూపుపత్తగమున్నచూపుమొ, క్కరమున్న బాపుచిక్కిలుఁగువాఁడు

గీ. మేలువాఁడు జగజ్జాలఁమేలువాఁడు, నోమువాఁడు వరం బిచ్చుఁనోమువాఁడు
వన్నెవాఁడు దలంపు ముఁవ్వన్నెవాఁడు, యాశ్వరుడగువేంకటేశ్వరుండు.

వేంకటేశ్వరఃలాసము, ఆ 1 ప 24.

మాధవుఁడు

సీ. శంఖచక్రములు హస్తముల శోభిల్లంగఁ, నీతాంబరచ్ఛాయఁ భాతిమిఱ
మణికుండలకేరీటఁ మాక్తిక హారముల్, కడునొప్ప మేనుమేఁఘమును నవ్వ
పనమాలయురమునఁ చనరఁ జక్కఁదనంబు, గోటిమదనులెట్లుఁ సాటియనఁగ
జామాంకమునలక్ష్మీఁ ప్రేమతోనుండంగఁ, గోటిసూర్యప్రభల్ఁ కొమరుమిగుల
గీ నిత్యముక్తులు బ్రహ్మానిర్దయలును, సారదాదులు నప్పరఁస్సారసాక్షు
లరి నేపంపఁ బ్రత్యక్షఁమయ్యె మాధవుండుభూరశబ్దజింపుఁచుండనపుడు.

భార్గవపురాణము, ఆ 7.

వరదరాజస్వామి

సీ. తనశంఖచికి నాతనిమనస్సత్వోదయంబు ప్రత్యుత్తానఁ మాచరింపఁ
దనచక్రమునకు నాతని దివ్యతేజఁబు, గురుభావమున నెదుర్కొలు నేయఁ

దనకృపాలక్ష్యై కాతనిభక్తి నెనరుకెం పెనంగఁ గాఁగిటఁజేర్చియెన్న కొనంగఁ
దనకౌస్తుభమున కాతనిశుద్ధిచిత్పికాశము మైతి సెఱపుచు • సరస మాడ
గీ. వరదరాజదేవుఁడు భక్తవత్సలుఁడు, మిగులఁ గనుపట్టె నతఁడు నట్లగదధీశుఁ
గని పులకితాంగుఁ డగుచును • వినుతిజేసి,పాడుచుభజించెనెంతయుఁభక్తమీఱి,
కళాపూర్ణోదయము, ఆ 2 ప 132.

రామేశ్వరుఁడు

సీ. అది కనాదియై • యాచంటపురిలోన, లలిఁ బరబ్రహ్మమై • వెలసినాఁడు
వరకు కామాదికుంధిద్బాహ్నిహోత్రముల్, దయాఁబూజఁజేయఁగాఁదనరినాఁడు
ప్రేమతోదశరథఁరామభద్రుం డంత, నెఱిఁ బ్రతిష్ఠ యొనర్చు • వినిచినాఁడు
ఒడయనంచి యొనర్చుచున్నపూజకు మెచ్చి, పరమనాచికిచంటఁబలికెనాఁడు
గీ. జలజఞాతామరాచ్యుతఁస్తవనినోడ, సకల నిగమాంతమాత్మసంఘాభిభూరి
విశదభువదివ్యమంగళవిగ్రహుండు, కాశ్వతైశ్వర్యధుర్యరామేశ్వరుండు. 167
సీ. ఏదేవదేవుని • యిల్లాలుప్రాతేయ, శైలసంభవపాగ్వశీలతాంగి
ఏమహాదేవుని • గామంబు పారివ, దాధారమగురజతాచలంబు
ఏసదాశివమామ • లిందాదిపందితుల్, వీరభద్రుమారవిఘ్నపతులు
ఏచంద్రమాశిసమిద్ధభవ్యగుణంబు, లఖిల వేదాంతరిహస్యకృతులు
గీ. అతఁడు బ్రహ్మాండభాండభాసిత సహస్ర,జంతురక్షాకటాక్షుఁచక్షుఁడు
వతమ నాచీకుచోడ్భవప్రాభవుండు, కాశ్వతైశ్వర్యధుర్యరామేశ్వరుండు.
ఒడయనంచివిలాసము, ఆ 1.

భైరవుఁడు

గీ. హస్తములు రెంట నందంద • యదిమి యదిమి,తాటిపండాంగిఁచెడుఁచీటకమున
నత్యయంబున బ్రహ్మాండఁమాస్వదించు, భైరవుం డిచ్చుఁగాతఁకోభనముమనకు.
మ. క్షయకాలంబున సింధుసాగర గసాస్వాదాతి శేకంబునన్
నమనాజ్ఞంబులు ఘూర్ణితంబులుగ సంభ్యాకాలరాత్రీకర
ద్వయతాళానుగతిసకారమున నవ్వారి స్మహాస్మత్తముం
బ్రహ్మ మేపారఁగ నాడు భైరవుఁడు గల్పించునత్రహ్మైశ్వర్యమల్. 170
కాశిఖండము, ఆ 5 ప 81, 82.

- సీ. పగడంపుఁజిగురుజొంపముసొంపువిహరింపు, కడునొప్పకుఁబాచకెఁజడలచాఁడు
విదియఁచందురుతోడ ♦ వీడునోదాడెను, రమణీయదంష్ట్రాంకురములవాఁడు
నీధుపానక్రీడఁ ♦ జెంగల్వపూచాయ, దొంగలించెడుకన్నువోయివాఁడు
కొత్తనీలాలరంఘనకు నించుకమించి, మెఱుఁగారు నల్లనిమేనివాఁడు
- గీ. పృథివి కవతంసమణియైన ♦ బిటగుంటఁ, దానకంబుగ నవతాగమైనవాఁడు
భైరవస్వామి సకలసంపదలనొసఁగి, మనుచుఁ జిల్లరవెన్నయాతమాత్మపరుని.
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 1.

భీమేశ్వరుఁడు

- సీ. గజచక్రమెన్నఁడోకాని నిచ్చలు గట్టు, పసిఁడికమ్మపట్టుపచ్చడంబుఁ
భసితమెన్నఁడో కానిప్రతిదనంచునలందు, చులయజంబుకురింగచుదముగూర్చి
నిడుదపాములరాజు ♦ తొడపు లెన్నఁడో కాని, తారహారములునిత్యముధరించు
కృకరఁకరుండమాఁకలెన్నఁడో కాని, ధరియించుకట్టాగదామ మెపుడు
- గీ. కాటనడుచుక్కి- నెన్నఁడోకానియుండు, దక్షవాటినుపగ్గసాధములమీఁద
నెన్నఁడోపిశాచులను గానియిందుముఖుల, వెల్లకాలంబుఁదలఁచుభీమేశ్వరుండు.
- సీ. ఒకవేళధరించు ♦ యువనాశ్వుఁ డిచ్చిన, కట్టాణియుత్యాలకంఠమాల
మాంధాత్యఁ డిచ్చిన ♦ మాణిక్యఖచితకే, యూరంబుధరించునొక్కవేళ
నిత్యోతుఁ డిచ్చినహీరాంకుధంబుల, యుంగరంబుధరించు ♦ నొక్కవేళ
శిచిచళివర్తియిచ్చినప్రవాళంబుల, యొడ్డాణము ధరించు ♦ నొక్కవేళ(?)
- గీ. వేడ్కధరించు నొక్కొక్కవేళయందు, భరతడువ్యంతరఁతి నాభాగనహుతు
నల భగీరథ నృగమహీనాధవత్త, హేమమణిభూషణములు భీమేశ్వరుండు.
భీమేశ్వరభురాణము, ఆ 1 ప 115, 116.

జగన్నాథుఁడు

- సీ. సకలదేశాయాతసర్వజనవాత, సంకులనిజపరిసరమువాని
సకలజనైకభాజనభోజనాభిలా, వ్యమహాప్రసాదాతిశయమువాని
సపరార్థమాంతరిక్షపదనితాంతస్ఫురద్విమానాగ్రిచక్రింబువాని
శర్కరాక్షీరాజ్యఃపితనానావిధ, భక్ష్యోపభోగ్యానుభవమువాని

గీ. బహుళజలమధ్యమునఁ బెనుఁబాఁపపాన్పు, పై రజశ్చక్తి గైకొనిఁపవ్వలిండు
 లీల నఖిలలోకములు గఁల్పించువినయ, ధుర్యనా రాయణాఖ్యచతుర్థమూర్తి. 181
 మార్కం డేయపురాణము, ఆ 1 ప 158-161.

రాముఁడు

మ అనులాంభోజదళాక్షుఁ డక్షతఘనశ్యామాంగుఁ డాజానుదీ
 ర్ణుహాబాహుఁడు సంహతోరుకకన్తోరనుక్కుండు శింహాదువి
 క్రమణుం డుద్ధతిశౌర్యధైర్యకలనాఁకల్పిండు కశ్యాపాధీ
 రమణీయుండు వెలింగె రాముఁడు గుణాఁగాముండు భూమండలిన్. 182

ఉ శైశవకేళియంద తనసత్త్వము లోకము ప్రిన్తుతింపఁగాఁ
 గౌళికుఁ డప్రక్రోటి యొపఁగంగఁ బ్రదీప్తత నొంది తన్మనః
 శైశవయన్ నుబాహుఁడను కింబృషరాతిచరున్ ససైన్యుఁ గీ
 నాసునిఁ జేర్చి పేర్చి జననాథతనూజుఁ డజేయుఁడై యనిన్. 183
 హరివంశము, ఆ 4.

సీ. కన్నెకయ్యమునందఁగుటిత వాకపురీక, నాటకఁ దాటకఁ గీ టుణంచెఁ
 దూలుకూఁకటి నాడఁలీలఁ గౌళికయాగ, భంజనోత్సాహు నుబాహుఁ జంపెఁ
 దల యొగగట్టునఁత్రటి జేవదైత్యుడు, స్తరము ధూర్జటిధనుఁగ్వరమువిటిచె
 నలవోక దొరసి హేలాజితాఖిలన్యవస్తోము భార్గవరాముఁదూలఁ దోతె
 గీ. ఉండకావనమార్గసంశతనిగోధు, రచితనుజనాపరాధు పరాధు నతీక
 దగితసకలామయనిఁ జతుర్దశసహస్ర, దితీజముఖరుని ఖరుని విధించెఁ గడిమి.
 ధ్రుంగమహత్త్వము, భైర. ఆ 2 ప 356.

సీ. కూఁకటిముడికినైఁకుతులు గూడనినాఁడె, బెదరక తాటకఁలీచ మణఁచె
 గాధేయుఁ డొనరించుక్రతువును రక్షింపఁ, బెక్కండుఁ బైత్యులనుక్కణంచె
 నవనిపై విలసిల్లు నఖిలరాజమ్యలు, వేలఁజూపగలేనివిల్లువిటిచె
 ఘోరాటవులలోనఁ గుఱిమ్మరునప్పడు, ఖరదూషణాది రాక్షసులఁ జంపెఁ
 గీ బాదరజమున నొకరాయఁబడఁతిఁజేసె, లీల మాయామృగంబునుఁగూలసేసె
 రాజమాత్రుండె మేదిని రక్షకుండు, రామభూపాలుఁ డాదినాఁరాయణుండు.
 మొల్లరామాయణము, సుంద. ప 64.

సీ. సిగతు నండక వెన్కఁజిరలాడుకురులతో, లాగియా మట్టికుల్లాయదనరఁ
 జిన్నాని సటికొఁజెయటయాడిగములు, పలిపెంపుచల్వపావడలదుడువ

నును నెడందయురంబునను జీరిసరిపెణల్, మిన్నజన్మిదముతోఁ మేలగొనఁగ
బెడఁగుచెంగుచుచుండముపై బిగియించి, కట్టిన కొఁబట్టుచట్టిదనర
గీ. సంజకంజాయదగు నీలజలదమనఁగ, మెఱుఁగుటెఱుమట్టిజిగిదొట్టి మేను మెఱయ
జికితినాసాకరంబునఁ జెలుపుగులుకఁ, గరడి వెలువడివచ్చురాఁఘువునిఁగాంచి,
దశావతారచరిత్ర, ఆ 6.

నీ. అన్నదాస్యమెతనకెన్న భాగ్యము గాఁగ, నున్న సౌమిత్రితోనున్నవాని
తీరాబ్ధిఘనవి శేషాభచామర, వీజ్యమానాంగుడై నెఱయవానిఁ
బూర్ణేందుసంకాశభూరిసితాతప, త్రచ్చాయచేతను దనరువాని
భవపద్మభవళచీధవముఖ్యజేవతా, నేవ్యమానుం డౌచుఁజెలఁగువాని
గీ. నిజశరీరంబు జగముగాఁ నెగడువానిఁ, బరుని కన్నను బరు డౌచుఁబరగువాని
నక్షర మనంత మవ్యక్తమనఁగ నుండు, వాని జగదుదయాదులఁబూనువాని,
భార్గవపురాణము, ఆ 4.

నీ. మంజులగతి రత్నచుంజీరములుపాద, కంజంబులను ఘట్లుఘట్లు మనఁగఁ
బట్టుదట్టిలాగుపైనున్న కటిసూత్ర, కనకకాంతి జిగాల్జిగాలనంగ
మండిత వవరత్న కుండలోపేతిమా, గండదీప్తి ధగాల్ధగాలనంగ
మౌమునందు బులాకి ముత్తైయంపుగరంబు, మేలిదాలు ధళాల్ధళాలనంగ
గీ. శిరమునందుఁ గిరీటంబు చెన్న మిగుల, వేణికుచ్చులఁబిరుదులువెలయుచుండఁ
గాకపక్షువిలాసంబుఁగ్రందుకొనఁగ, రాముడరుచెంచెనహజాభిరాముడగుచు. 191
సరసభూపాలరాజీయము, ఆ 1 బాల.

బలరాముఁడు

క. కమలాపుడు దేవకిన, ప్రమగర్భముఁ జేరి పిదపఁ దనయోగముచే
విమలంబౌ రోహిణిగ, ర్భమునఁ బ్రవేశించిపుట్టె బలరామాఖ్యన్. 192
గీ. గర్భసంకర్షణమునను సంకర్షణాఖ్యఁ, గలిగె బలరామునకు నంతఁ గంసభీతి
రోహిణీకాంత నందుని గేహమున వ, నించి పోషింపఁ బెరుగుచునీరిపాణి.
మ. హరియుం దామమ గొల్లగుబ్బెతల గేహంబుల్ ప్రివేశింపుచున్
బెరుగుం బాలును గొల్లలాడుచును గోపీశ్వత్తపక్షోజముల్
కగజాగ్రంబులఁజీరుచున్ గదిసినం గౌగిల్పఁ జొక్కింపుచున్
గర మర్ధిన్ విహరించుకీరిసఖసంఘంబుల్ బ్రశంసింపఁగన్. 194
దశావతారచరిత్ర, ఆ 9.

కృష్ణుడు

చ. నునుపగుపచ్చపట్టునఁ గఁనుంగొన నొప్పుగ దిండు కట్టి నూ
తనమగు బర్హిబర్హకృతఁదామము నెట్టెము నుట్టి కమఁకా
ననతరుపుష్పమా లికడఁనర్చు నురస్థలి నుద్యహించి యిం
పొనరఁగ వేణునాదసఁగఁసోత్సుకుఁడై హరి యొప్పె నెల్లెడన్.

191

హరివంశము, ఆ 6.

సీ. మహనీయమణిమయఁ మంజీరములు పూని, వసిఁడితొంగలిపచ్చపట్టు గట్టి
కమనీయపాస్తకఁకణముదికలు దొడ్డి, లలినొప్పుకుండఁములు ధరించి
కొన్నభవనమాలికాకఁతభూషణ, కమఁహారములు వక్షమునఁ దాల్చి
కొమరొంద నెఱికప్పుఁ కొప్పుపై, బర్హిదామము చుట్టువేనలిమలఁచి తుటివి
గీ. మెరయు మలయజపంకంబుమేన వలఁది, తిలక మొప్పారఁ గన్తూరిఁదీర్చిపెట్టి
మదనశతకోటిలావణ్యఁ మహిమ నొప్పెనపుడుకృష్ణుఁడుశృంగారఁమనధరించి

పద్మపురాణము, ఆ 3 ప 201.

సీ. వసుదేవచిత్తభాగ్యవాసనాసారంబు, దేవకీకృతప్రణయజీవనంబు
నందయశోదాజననపంచితఫలంబు, బలదేవసుకృత సంఘంధనీమ
రమ్యబృందావనాశామకేళికంబు, కంసాదిఖలతెమఁగిరమరీచి
రుక్మిణీముఖవయోరూపసరోజాంస, శుకవాక్యమాణిక్యఁ మాత్రసరణి
గీ. యాసగర మేలుమేలునఁ యానఁగడము, భూజనమునకుబహుసౌఖ్యభూజనము
మదనశతక్షూరి వల్లవీమానవస్తు, చౌర్యవిస్ఫూర్తి యదువంశఁ చక్రవర్తి.

192

ఉ. గొల్లమిటారి గుబ్బెతలఁ కొక్కెలపంట తిదీయమానముల్
గొల్లలుబెట్టుదంట మిరుగురిమిఁ గాంచినమేటి రాధికా
పల్లవపాణిభాగ్యపరిపాకము నందునిముద్దు విందిరా
వల్లభుడైనశౌరి చెలువంబు లవంబు గణింప శక్యమే.

చ. పితకివరుండు భాగ్యమునఁ జెల్వమునన్ మడుఁగన్నమేటి ధీ
సరణివిరించికిన్ గురుడుఁ శౌర్యమునం బురభేది నోటమిం
బరిజినయట్టిజోడు సితభామనివియ్యము సత్కళాప్తిసు
స్థిరకృపకౌర యేమరి నుతంపఁగ శక్యమె తద్గుణావళుల్.

193

సీ. ఎల్లలోకనికాయఁ మేలువాఁడజగన్న, మేలువాఁడభవుసామేలువాఁడు
మేనిదువ్వలువగొఁమిమ్మించువాఁడమరుల, మించువాఁడనురసొమ్మించువాఁడు

నలదమ్మి నూడుదో డాలువాఁ డహి నొంపు, డాలువాఁ డసితంబు డాలువాఁడు
నిజభక్తకోటిపఁ డింపువాఁ డొప్పేమ, నింపువాఁ డట్టిలో డింపువాఁడు(?)

గీ. నామధారివిదారి గఁ దారిధారి, యదుకులోద్ధారి దారిడయావిహారి

నీరిసహచారి యయ్యోనీ డిరిమురారి, జేరి యీశౌరి నెన్న సెవ్వారివశము. 200

ముకుందవిలాసము, ఆ 1 ప 132-213.

సీ. ఒకకాంతయొరఁగిన డికమీఁదికుడిపువ్వు, టెత్తుల దొరయఁ దాఁయెతులఁజుట్టి

పన్నీటిచినుకులఁ డబదనైన నికరంపుఁ, గమ్మారి వరతిలఁకంబుఁ దీర్చి

గంబూరమించి కడంబంబు చేసిన, పలుచని కుఁకుమ డకలప మలఁది

చెక్కుటద్దములపైఁ డికిలివెన్నెలసోన, లొలికెడు కట్టాణియొంట్లు దాల్చి

గీ. మెఱుఁగుఁజంద్రకగోణముఁచెఱుఁగుడాలు, వలిపెవతెవాటుడుప్పటివెలికిఁగమ్మ

మినుకు వకంపుఁబావలఁ మెట్టియొక్క, యతివకై దండయొసఁగనొక్కయ్యారి మెసఁగ.

చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 1 ప 89

సీ. నూరుతా నూరుఁదుఁగించె డుద్దులఁ బెకలించెఁగిరిసివత్సకుఁజంపెఁతుని మెబకుని

నఖుదానవునిఁ గూల్చె డనలరి కాళియునొంచె, దివశిఖిమింగెగోతఁగి ముఁధఁగించె

శంఖచూడునిఁ దేర్చెఁసాధించె వృషదైత్యుఁ, గేళి నణంచెముఁగించె వ్యోముఁ

జాణూరుఁదెగటార్చెఁజక్కా డెఁగంసునిఁ, దక్షిణియొయ్యనఁ గాలఁయవనుఁజిదిమె

గీ. నల జరాసంధముఖ్యులొఖలులఁ దటిమె, ద్వానికయనంగ నొక రాజధానినిలిపె

బాంధవలకెల్ల నిత్యశుభంబు లొసఁగె, ననుజమాత్రుండె వేవకీతనయుఁడరయ.

రుక్మిణీపరిణయము, కూ. తి. ఆ 1 ప 123.

సీ. తొడలు తలాడగానిడి రుక్మిణి భజంపఁ, బదము లొత్తుచు సత్యభామకొలువ

నురటిచేకొని భగంశుశూఁషఁ గావింప, విరిచామరము మిత్రవిందముడఁగఁ

గాలింది వేడ్కతోఁ డి గాళంజిఁ దాల్పజాం, బవతితములశాకుఁమడిచియొసఁగఁ

గొమగు పావలు కేలఁగొని నాగ్నజితి యుండ, జలము లగిండిలక్షణవహింపఁ

గీ. గొమ్మెఱుంగులతోడికాఁగొంగులు వోలె, నొప్పు కృష్ణుని చేరువనొప్పహంసి

నిండు నెఱిఁగిఁ దారకాన్వితనభంబు, పాలుపుఁ జెలిపెడి శైత్యమొకొలనికెలన.

భర్తృహరినుభాషితము, ఆ 2 ప 15.

సీ. శ్రీకారసమితి యీఁచెలువువీసలకులోఁ, బడి ప్రబంధంబులఁ డియెనొక్కొ

కరులశాస్త్రంబులీఁగునుని బాహులఁగాంచి, యోడుటచాంచల్యఁ మొందెనొక్కొ

యనఁటులీహరితొడలనుబోలఁజాలక, కలుకుచగ్గమునిండఁ డి గప్పెనొక్కొ

చిగురాకులీశౌరి డిశ్రీపాదతులలేక, తలగి నానాటాడాల్పరెనొక్కొ

శ్రీ కానినో వీని కిటుల నిష్కారణముగ, గంభములబద్ధమైయుంటు ♦ గనలుచుంటు
బలుపొరల పాలు పడుట కోమలతఁడుట, పహజన్మత్తిగ మఱియేల ♦ సంభవించు.

కుబ్జాకృష్ణవిలాసము, ఆ 1 పే 13.

సీ. కమ్మతావులనీను ♦ కన్తూరితిలకంబు, మోముచంద్రునందు ♦ ముద్దుగుల్మఁ
గోటిమార్మప్రభన్ ♦ నీటుమీఁతెడు తేజా, గల కాన్తభంబు వత్తుమునఁ గ్రాల
వమృతబిందుచు, లీల ♦ నలరుచుండెడునాణి, ముత్తెలు వాసాగ్రముననువ్రేల
దరమధ్యముననుండి ♦ ధారగాఁబడురీతి, నలముత్తెములపడులఱుత మెఱయఁ

శ్రీ. గరజలజముల రత్నకంకణము లలరఁ, దమపునెల్లెడ రక్తచందనము దనర
మురళిఁ బాడుచు నాడెడు ♦ పుణ్యశీలు, భక్తపరిపాలు వేణుగోపాలుఁ గంటి.

రాధామాధవవిలాసము, ఆ 1 ప 4.

సీ. క్షీరుక్షేమఁస్సారసమిత్రుండు, మిత్రుండు మన్మథశాత్రువునకు
లసమానపౌందర్య ♦ హావితేక్షుధర్ముండు, ధర్ముండు ఖలకంసధరిణిపతికిఁ
జరణకంజాతదాసననత్కుమారుండు, మారుండు దానవవారమునకుఁ
ఋధానభాపరిభావితచంద్రుండు, చంద్రుండు వృజినారబుజాతములకు

శ్రీ. నిజపదసరోజభజమానఁరజతధరణి, ధరశరణపద్మభవపురందరముఖాభి
లామరప్రాతమానసకామితధరి, జాయకుం డొప్పు యదువంశనాయకుండు.

సుమనోమనోభిరంజనము, ఆ 1 ప 73.

చ. అలరు మెఱుంగు రంగు గలహాటకశాటికమాఁ పాళిఞ్చా
సిలు నవపించకంబు తులనీదళదామముఁ గల్గినట్టి మే
ఘలలితమూర్తిమానికపుఁ ♦ గంబముఁబోసి భుజద్వయంబుచే
పలమి రమావధూటిఁ జెలువందఁ గలం గనుపించె నింపుగన్.

208

ఉ. నెమ్మది యామునాంతరవనిన్ వసియించుచుఁ గావిమోవిసం
దమ్ముగ వంశిఁగీల్కొలికిఁ తద్వివరమ్ముల నంగుశీతతిం
గ్రమ్ముచుఁ జిమ్ముచున్ శుగ్రతినుఁఖమ్ముగ గానముఁ దానమానముల్
గుమ్ముని మోగియఁ జేయురసికుం గనుగొంటిరె కంటి కింపుగన్.

209

కృష్ణకర్ణామృతము, ఆ 2 ప 7, 14.

సీ. తనయశన్మురణంబు ♦ తనయశన్మురణంబు, నలె హందంతప్రవర్తిగాఁగఁ
దవచంద్రహాసంబు ♦ తనచంద్రహాసమ, ల్లతిపుణ్యజనసంఘు ♦ హరిగాఁగఁ
దనధర్మభరణంబు ♦ తనధర్మభరణంబు, బోలె పన్మార్గణఁపాలిగాఁగఁ
దనబంధురాగంబు ♦ తనబంధురాగంబు, కరణి గోపానంద ♦ కరముగాఁగఁ

గీ. దనమ దానవిచక్షణత్వంబు దెలియ, భూరిబుధమోదకరదానఁవారియగుచు
 సతనిగుణములతో పాటియతనిగుణము, అనఁగఁడగియుండునను దేవుఁవాత్మజుఁడు.
 నీ. వానిసౌందర్యంబు ఁ వర్ణింపఁగా నేల, వాత్మసంభవనామఁనుందియండఁ
 ముఖపద్మకాంతివి ఁ మొనపిచెప్పఁగనేల, విధుఁడనుపేరట ఁ వెలయుచుండఁ
 జికురబృంహిముపొరుఁ ఁ బ్రకటింపఁగా నేల, జనులెల్లఁ గేశవుండునుచుఁ బల్క-
 వాని నెన్నఁడుమును ఁ వాక్రువ్యఁగా నేత, కూరిసమాహ్వానామనఁబరఁగియుండఁ
 గీ. బాండరీ కాక్షుఁడనుటకఁతందెయుచితుఁ, డర్హుఁ డాతఁడెపురుపోత్తమాహ్వానమున
 కతఁడెతగియుండుభూమిశ్వఁరాంకితమున, కిలఁగలఁడెనండువానికిఁగులయొకండు.

కాళిందీ పరిణయము, ఆ 1 ప 76, 78.

అష్టదిక్పతులు—వారి పురములు

నీ. అమరావతీపురం ఁ బమరవిభుం డేలు, నర్చిస్మతీపురంఁబనలుఁడేలు
 శ్రాద్ధదేవుం డేలు ఁ సంయమివీపుగం, బనురనాయకుఁడు పుణ్యవతి నేలు
 నమలావతీపురంఁబంబునాయకుఁ డేలు, వాయు వేలును గంధఁవతిపురంబు
 నలకాపురంబు యక్షాధీశ్వరుం డేలు, నైశాని యేలుఁ జన్ద్రార్ధమాళి
 గీ. యనిరి దిక్పాలపురములం ఁ దనవినురుఁడు, రెండవపురంబు నీక్షించిఁప్రీతినుండె
 నపుడు వర్ణింపఁదొడఁగిరఁయ్యగ్నిలోక, మహిమసంపదగోవిందఁమాన్యహితులు.

కాశీఖండము, ఆ 3 ప 204.

అష్టశక్తులు

గీ. పరసిజాలయ సావిత్రిసర్వభద్ర, విమల పద్మ మహాదేవి ఁ విలసదీశి
 జాహ్నువి యనంగ నెనమండుశక్తు లెపుడు, జామరంబులువీతురుఁచక్రిమోర్జిత.
 మహాలక్ష్మీ పరిణయము, ఆ 1 పే 25.

ఇంద్రుఁడు

చ. కనియె సతండు దివ్యగణిఁకాజననేత్రచకోరికానురం
 జనహసచంద్రికాలపనఁచంద్రినిఁ జారుపులోమజాఘన
 స్తవపరిరంభసంభ్రమశస్సుటకుంకుమపంకపౌరభాం
 జనతనుకాంతిరుందుఁవి భుజాబలసాంధ్రునివిర్జలేంద్రునిన్.

714

విక్రమార్కచరిత్రము, ఆ 2 ప 84.

- సీ. అతిమోహనాకారుఁడై చలించెడువాని, నభిసవశ్యం గారుఁడైనవానిఁ
గడిమిమై మాడులోకముల నేలెడువాని, నొడలెల్లఁ గన్నులై ♦ వెలయువాని
బొలుపారఁగేల దఁభోళియొప్పెడువాని, నత్యంతవై భవుఁడైనవానిఁ
నేయూరకఁకణాంకితబాహువులవాని, నిమ్మైనమణికిరీటమువాని
అ. గరుడ సిద్ధ పాద్యగంధర్వ కిన్నర, భుజగపతులు గొలువఁ ♦ జొలుపు మిగిలి
తేజరిల్లువాని ♦ దేవేంద్రుఁబొడఁగాంచి, నమ్మదమున నంగసంభవుండు. 215

వీణభద్రవిజయము, ఆ 2 పే 4.

- సీ. మహిమతోముడిచిన ♦ మందారనుమసౌర, భక్తులు తుమ్మెదల రా ♦ రమ్మనంగ
దివ్యభూషణరత్నదీపులు తోరమై, సకలదిమ్మలఁ బ్రతిఁచ్చాఱు లెసఁగఁ
గరపంకజంబువఁగాఁగెడిదంభోళి, మెఱుఁగులు కడు మెఱుఁమిట్లు గొనఁగ
గంధర్వకిన్నర ♦ గానవాదంబులు, చెవుల కానందంబు ♦ నేయుచుండ
గీ. దివ్యదుంధుభిరవములు ♦ చిక్కు లెల్లఁ, చిక్కుటిల్ల దిగీషులు ♦ బెరిసి కొలువ
నభ్రమాతంగపతి నెక్కి ♦ యమరలోక, నాయకుఁడుచచ్చెవ్వఁగాకా ♦ నగరమునకు.

బ్రహ్మపురాణము, ఆ 8 ప 79.

- సీ. శతవాజిమేఘసంస్కృతపూతమగు మస్తకంబుపై మణికిరీటంబుదనగ
ప్రతివీరహతజనాభయదానకరమైన, కరమున శతకోటి ♦ కరము మెఱయ
నునునోమానఃకాంక్షితములైన దశశత, కరుణాకటాక్షవీక్షణము లమరఁ
బాలోమికాకుచఁస్ఫలనస్నిగ్ధమా, నురమున రతనంపు ♦ నరులు మెఱయ
గీ. మొలకనగుముద్దు మొగమునఁ ♦ దిలకమమరఁ, బైనతలెవాటుబంగరుఁపని మెఱుంగు
వలువచెంకులు జీరాడఁపన్నెమీఱ, నుందరాకృతినుండు పురంబురుండు. 217

వేంకటేశ్వరవిలాసము, ఆ 2 ప 17.

- సీ. వృత్తిగర్వస్ఫూర్తి ♦ పదలించినయిమండు, పాకసామజమదోత్పాటనహరి
పరమహీభృత్తుల ♦ భంజించుజిహ్మఁడు, తఱియైనశరవృష్టి ♦ గురియుఁగునుఁడు
మఘశతయాజియా ♦ మహితనుభర్ముండు, భుషనైకభారంబుఁ ♦ బూనువృషుఁడు
కరమునశతకోటిఁగలస్వస్థజీవనుఁ, డమరభోగిమలతో ♦ నలరుభోగి
గీ. శచికుచంబులమకరీకాసముదయంబు, వ్రాయు లేకర్నభుండన ♦ నద్యహృద్య
మాఘ్యవిచికిలరుచిరసమాఖ్యఁగాంచు, దేవతాసార్వభౌముండు ♦ తేజరిల్లు. 218

అపాల్యాసంక్రందనీయము, ఆ 1.

అగ్ని దేవుడు

క. శిఖిలయ్యేడును వెలుంగంగ, నుఖితరమగునజము నెక్కి ♦ శోభిల్లుదుఁ ప
న్నఖిలమునులు నుతిసేయఁగ, నఖిలేశ్వరుఁ గొల్వ వచ్చె ♦ ననలుఁడు బ్రీతిన్.
వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 7.

ఉ. దేవమునీశ్వతల్ పొగడఁ ♦ దేజము దిక్కులఁ బిక్కటిల్ల
నావిధమూర్తు లొక్కఁ గఁనంజడ మేవహయాధియాధుఁడై
శేవలభక్తియుక్తిఁ గడుఁగేదచు స్వాహనుఁగూడి వేడుకం
బావకుఁ డేగుడంచె విధఁవంబులపేటికిఁ జక్రివీఁటికిన్. 220
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 4 పే 111.

యముడు

మ. కనియెం గోమలనీలమేఘనిలవ ♦ త్కలాంజనాకాద ఘో
రనిశాతోత్కటదంష్ట్రు నుజ్జ్వలచలద్రక్తాక్షుఁ బ్రత్యగ్రికాం
చనవర్ణాంబరు సంత్యకాలడహవఁజ్వాలాపచిందున్ జగ
జ్జనసంతాపకు నొక్కదివ్యుఁ బటాపఁశప్రపాధహస్తోద్ధతున్. 221
ఆర. ఆ 7 ప 226.

క. చండ్రుచండహస్తలు, మండితగతిఁదన్నుఁ గొలువ ♦ మదమహిషారూ
ఢుండై వచ్చెఁ గృతాంతుఁడు, ఖండితకుండాదనుజ ♦ గణములు గొలుచున్.
వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 7.

క. కనుఁగొనియె నప్పురంధ్రీ, జనమణికృతజంతువివిధఁతఁ నుపంయమనున్
వినుతాచారప్రమనున్, భునకల్మషదమను మహిషఁగమనున్ శమనున్. 223
శ్రీరంగమహాత్మ్యము, ఆ 4 ప 790.

ఉ. చండతతోరుకింకరులు ♦ నందడిఁ గొల్వఁగ దేవసంయముల్
దండల నేఁగుజేర వనితాయుతుడై నభ మంటి పైరిభో
ద్దండహయంబునెక్కి నిజదండము శేల వెలుంగుచుండఁగా
దండధరుండు దచ్చె మధు ♦ దండనువీఁటికిఁ మాక్షవాటికిన్. 224
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 4 పే 111.

నైర్వృతి

క. మిక్కిలి విభవము మొరయఁగఁ, గ్రక్కునమానవుని నెక్కి • కడు వేడుకతోఁ
జక్క-నినైర్వృతి వచ్చెను, చుక్కలరాయనిధరించు • శుభగునిఁ గొలువన్. 225

వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 7.

వరుణుఁడు

క వానరము నెక్కి వరుణుఁడు, కానుక లెన్నేనిఁగొనుచుఁ • గాంతలుగొలువన్
దానరుగుదెంచెరాజిత, మీనధ్వజహతునిఁగొలువ • మించినభక్తిన్. 226

వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 7.

కుబేరుఁడు

ఉ. మృగశదివ్యసంపదలు • మానుగ నన్నియుఁ గొంచుఁ గిన్నరుల్
ముంగలఁ బేర్చితో నడువ • మోదముఁ బొంది తురంగవాహుఁడై
సంగతి సిద్ధులు న్నరులు • సంయములున్ దను గారవింపఁగా
పంగడికానిఁ గొల్వ సతి • సంపద నేఁగెఁ గుబేరుఁ డాధ్యుఁడై. 227

వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 7.

చ కరుకులుదేరుబల్మిసిమి • కాంచనరత్నమయూఖముల్ దిశా
వలయముఁ బగ్వనచ్చరలు • వైభవలీల నటింపఁ గిన్నరుల్
బలసి రథంబుచుట్టునస • భక్తినిఁ గొల్వ సరోజబాంధవుం
డిల కరుదెంచెనో యన ధ • నేకుఁడు రాఁగ వియన్నిరీక్షుఁడై. 228

నిర్వచనవిచిత్రరామాయణము, ఆ 3 పే 100.

ఉ. అచ్చర.లాడ మాగధులు • హోయని సమ్మతి నేయఁ గిన్నరుల్
చెచ్చెరఁ గొల్వగాఁ మునులు • సిద్ధులు యత్నులు వోడరా పిరుల్
హెచ్చినవేడ్కఁ బుష్పకము • నెక్కి విలాసవతీసమేతుఁడై
వచ్చె నిధీశ్వరుండు విభ • వంబుల పేటికిఁ జక్రివీటికిన్. 229

మహాలక్ష్మీపురిణయము, ఆ 4. పే 111.

ఈశానుఁడు

క. గణనాథులు కొల్వఁగ గో, గణపతివాహనుఁడు భుజగ • కంకణుఁ గొలువన్.
గణులింపరానివేడుక, ఫణిధరుఁ డీశానుఁ డరిగె • భవ్యాత్మకుఁడై. 230

వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 7.

రాజ శ్రేష్ఠులు

- సీ. ఇట్టొక మాంధాతృ ♦ ఋతుపర్ణ యువనాశ్వ, సగర శంతను హరి ♦ శ్చంద్రనహుమ
రామలక్ష్మణ భగీ ♦ రథ శశిబిందు భాగ్యన విమి సంయాతి ♦ కార్తవీర్య
నల స్వగ దుష్యంత ♦ నాభాగ ముచికుంద, పురుకుత్స వై దేహా ♦ పూరు భరత
గఘు దిలీప సుహృత్త్ర ♦ రంతి పురూరవో, జ్యాయుషు తృణబిందు ♦ సోమదత్త
ఆ. భీష్మ ధర్మపుత్త్ర ♦ భీమ బీభత్సపాం, చాల కేక విరట ♦ సత్యసేన
ముఖ్యస్థులచరిత ♦ ములు విన్న, బేర్కొన్న, మహితశుభము బొదవు ♦ మానవులకు

విష్ణుపురాణము, ఆ 6 ప 409.

షట్పత్తవర్తులు

హరిశ్చంద్రుడు

- సీ. ఎవ్వని మాహాత్మ్య ♦ మెప్పుడు వేదముల్, చెలంగి సుస్తోత్రము ♦ స్నేయుతుండు
నెవ్వని కాసనం ♦ బేడుదీవులరాజు, లకు శిరోభూషణ ♦ లక్ష్మీ నొందు
నెవ్వనిరక్ష మ ♦ హేంద్రాదిసురలకు, బెట్టనికోటయై ♦ పెంపుఁ దాల్చు
నెవ్వని సత్కీర్తి ♦ యీ యజాండంబెంత, యంతయుఁ దానయై ♦ యతిశయిల్లు
గీ. నట్టి మహితగుణాభర ♦ ణాభిరామ, మూర్తి ప్రత్యర్థి స్వపసమ ♦ వర్తి పగను
పూజ్యసామ్రాజ్యవైభవ ♦ స్థూర్తి నిత్య, సత్యవర్తి హరిశ్చంద్ర ♦ చక్రవర్తి. 232

మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 ప 188.

- సీ. నిత్యసత్యవ్రత ♦ స్తుత్యచారితుడై, గౌరీచునోనాథు ♦ కరుణవడసె
సమదశాత్రపలోక ♦ జయరమాకాంతుడై, రాజనూయమహాధ్వ ♦ రం బోసచ్చె
ధారాధరత్యాగ ♦ ధౌరేయుడై వనీ, పశులదారిద్ర్యంబుఁ ♦ బాయఁ జేసె
భుజగనాయకతుల్య ♦ భూరిదోర్దండుడై, వసుమతీధరము స ♦ ర్వమువహించె
గీ. నవనిలోఁ బదునాల్గు మ ♦ హాయుగములు, పూజ్యసామ్రాజ్యపదవిని ♦ భూతి నెగడె
సకలకకుబంతరాళప్ర ♦ శస్త్రకీర్తి, చంద్రమూర్తి హరిశ్చంద్ర ♦ చక్రవర్తి. 233

హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, శంక. ఆ 1 ప 109.

నలుఁడు

- నీ. సౌకర్యరక్షిత ♦ సర్వభూవలయుఁ డై, హరికి సమానాధి ♦ కరణ మగుచు
స్థితరవీర్యసం ♦ నితమహాసేనుఁ డై, యురగకంకణుని పె ♦ న్నుద్ది యగుచు
భాసుగగుచునీతి ♦ పాలనాసక్తుఁ డై, శుత్రామునకు సహ ♦ శ్రోత యగుచు
జనతానిరుద్ధ శా ♦ శ్వతభూతిశాలి యై, కుసుమాస్త్రావకుఁ బ్రతి ♦ కోటి యగుచుఁ
గీ. బాగడికకు నెక్కి నిశ్చల ♦ బుద్ధిచుహిమఁ, బూని తనదానమెప్పుడు ♦ బుధులపాలె
చేయుచున్నాఁడు ధరణిఁ జి ♦ ర్చింప సార్వభౌమమాత్రుండై నలమహీ ♦ పాలమాళి.
మట్చక్రవర్తిచరిత్రము, ఆ 4 ప రి.

పురుకుత్సుఁడు

- నీ. తనదానమునను బ్ర ♦ త్యర్థుల యర్థుల, ప్రియజీవనము లుద్ధ ♦ రించినాఁడు
తనయిష్టమునను గో ♦ త్రజుల గోత్రజులను, ఘనతరాజ్యసమృద్ధిఁ ♦ దనిపినాఁడు
తనపురంబునను బ ♦ ద్మను బద్మనాభుని, నీడితస్థితి నిర్వ ♦ హించినాఁడు
తనధర్మమున రసా ♦ తలమునఁ దద్రసా, తలమునను సమాఖ్య ♦ నిలిపినాఁడు
గీ. తనభుజాపీఠి నహికూర్మ ♦ దంతిదంష్ట్రీ, ధరములకు నూటటగధాత్రిఁ ♦ దాల్చినాఁడు
సత్యవాచాగరిష్ఠుఁడు ♦ చక్రవర్తి, మాత్రుఁడే యెంచఁ బురుకుత్సు ♦ మహివిభుండు.
మట్చక్రవర్తిచరిత్రము, ఆ 6 ప రి.

పురూరవుఁడు

- గీ. ఎలమి ముత్తాతగతిని వా ♦ హినుల మెఱసి, తాతకైవడి సన్మార్గ ♦ నీతి నడచి
తండ్రిచొప్పున గూఢధ ♦ ర్తనము నేర్చి, మీఁతెశౌర్యంబు మెఱయఁబు ♦ రూరవుండు.
నీ. తతభేరిభూరిభాం ♦ కృతులు పర్వకమున్న, పటుకేతుకోటిమా ♦ పడకమున్న
బహురజఃపాళి య ♦ భ్రమునఁ గప్పకమున్న, కరిఘటాఘీంకృతుల్ ♦ గాకమున్న
సైంధవహేమ లా ♦ శలు గప్పకయమున్న, రథచక్రఘోషముల్ ♦ రాకమున్న
చటులభటాట్టహా ♦ సములు పుట్టకమున్న, శరవృష్టి ప్రిబలి ముం ♦ చకయెమున్న
గీ. హితవు గల్గి నవద్వయ ♦ స్వీపపతులు, కట్నము లొసంగి పాదయు ♦ గ్మంబుఁగొలువ
దానగాంభీర్యమహిమలఁ ♦ దనరి సార్వభౌముఁ డన మించె నమ్మహీ ♦ పాలమాళి.
మట్చక్రవర్తిచరిత్రము, ఆ 6 ప రి 39. 40.

స గ రు డు

సీ. తనదానధారాథః ధారకు సత్కీర్తి జాలంబు లతుల సఃస్యములు గాఁగఁ
దనసముజ్జ్వలితప్రఃతాపాఃసలార్చికిఁ, బరభూపతులు శేలఃభములు గాఁగఁ
దనజగత్పరిపూర్ణః ఘనగుణవల్లికి, నక్షత్రములు ప్రసూఃసములు గాఁగఁ
దనరూపచంద్రికఃకుసుఁ గామినీలోచనములు చకోరసంఃసములు గాఁగఁ

గీ. వినుతిఁ గాంచె నవద్వయఃప్రీతిపభూప, కనకకోటీరమాణిక్యః కలితదీప్తి
నికరబాలాతపసదావి యిదితాంఘ్రి, పద్మయుగపాళి తస్మహిఃపాలమాళి. 238

మట్చక్రవర్తిచరిత్రము, ఆ 7 ప 3.

కార్తవీర్యార్జునుఁడు

సీ. నిరతంబుఁ గొల్పఁడే యురతంబు లణగించు, దాశేష్పితత్యాగి యదత్తయోగి
భుజసీమ నిల్పఁడే నిజధానుసంరక్షి, తాభిచతుష్కాంతః సవనికాంతఁ
జేఱసాలఁ బెట్టఁడే మొఱ సాలఁ బెట్టంగఁ, బ్రధనజయోత్కంఠుఁ బంక్తికంఠు
ధృతితృప్తుఁడేయఁడే యతితృప్తుఁడే వేఁడు, సకలదాహాహోదు జాతవేదు

గీ. సకట సామాన్యుఁడే యణిఃసూదిసిద్ధి, సిద్ధికి ర్తిభ భువనప్రసిద్ధికి ర్తి
స్నిగ్ధసద్గుణరత్న ప్రసిద్ధిమూర్తి, శత్రుసమవర్తి యర్జునః చక్రవర్తి. 239

దశావతారచరిత్ర, ఆ 5 ప 202.

బలిచక్రవర్తి

ఆ. అతనిసుతుఁడు బలి మహాగ్ని కల్పఁడు శుచి, సత్యసంధుఁ డధికఃసత్త్వధనుఁడు
విష్ణుభక్తుఁ డభిలఃవిదుఁడు సర్వేంద్రియ, జిత్తు దానరతుఁడు యిష్టసుతుఁడు. 240

పద్మపురాణము, ఆ 7 ప 139.

సీ. ఘనగదాదండంబుఁ యైకొని యిందిరా, కాంతుఁడు హాకిలిఁ గాఁచియుండఁ
దనకు లోఁగాని యుద్ధతులయుద్ధతిమాన్పు, పనిపట్లఁ జక్రంబు పంపుసేయ
నేకార్యమునకైన లోకపాలాదికు, లనిశంబు దనుబుద్ధి యడిగికొనఁగ
లలితరూపవిలాస లావణ్యవతులైన, కన్యకామణులూడిగములు సల్పు

గీ. స్వగ్గలోకంబుకంటెను ♦ శతసహస్రగుణము లెక్కుడుగాఁ గల్గి ♦ ప్రణాతికెక్కు
సుతలముననేఁడు నున్నవాఁడతులకీర్తి, చక్రిసుతవర్తి బలిదైత్యచక్రవర్తి. 241

దశావతారచరిత్ర, ఆ 4.

నీ. త్రైలోక్యవర్తితా♦దాత్యశార్యోదితోజ్జ్వలకీర్తి బలిదైత్యచక్రవర్తి
ఖలజనానీకని♦గ్రహవిప్రహత్యుగ్రి, సమవర్తి బలిదైత్యచక్రవర్తి
జగదీశ్వరాత్పక్షే♦చ్ఛాప్రకల్పితయజ్ఞ, శతభూర్తి బలిదైత్యచక్రవర్తి
యవలోకమాత్రనే♦త్రానందకరనిరంజనమూర్తి బలిదైత్యచక్రవర్తి

గీ. స్వనశచక్రపరిచ్ఛిన్న♦సకలశత్రు, చక్రవిన్ఘ్నూర్తి బలిదైత్యచక్రవర్తి
యమ్మహాత్మునిఁ దొడర నీకలవి యగునె, యైక బోవలతేని బామ్మసురనాథ.

ఉత్తరరామాయణము, ఆ 4 ప 14.

ఉ. భాగవతాగ్రగణ్యుఁడు కృపాపరిపూర్ణుఁడు సర్వభావణం
డాగమవేది యజ్ఞపరుఁ ♦ డాహవదోహాలుఁ డజ్జ్వలాత్ముఁ డ
భ్యాగతపూజకుఁడు సకలార్థిజనాభిమతాగ్ధసంతత
త్యాగపరాయణుండు బలిదానవుఁ డొప్పు నజేయసత్త్వుడై.

242.

జాహ్నువీమాహాత్మ్యము, ఆ 2 ప 3.

జనకచక్రవర్తి

నీ. యనునియమాననా♦ద్యష్టాంగవిధముల, కిరవైన రాజయోగీశ్వరుండు
వేదవేదాంతాది ♦ నివిధశాస్త్రార్థముల్, కడదాక నెఱిఁగిన ♦ గరకలాఁడు
పరచుధర్మాధర్మ♦పథము లేర్పాటుగా, భూమి యేలెడి సృష్టపుంగవుండు
మానుల కెల్ల స♦మ్యక్జ్ఞానపద్ధతుల్, దెలిపిన పరమోప ♦ దేశికుండు

గీ. పాదమొక్కటి మహదుక్ర♦పావకమున, చరణ మొక్కటి కర్పూర♦చందనమున
విలపి సుఖదుఃఖములు సమంబులుగ నడుచు, శేవసదృశుండుజనకధా♦త్రీవిధుండు.

యాజ్ఞ్యవల్క్యచరిత్రము, ఆ 2 పే 10.

భోజరాజు

క. భోజుఁడు ప్రసన్నవదనాం, భోజుఁడు నిఖిలార్థికల్ప♦భూజుఁడు విలస
త్రేజుఁడు సంధ్యకసుకవిసమాజుఁడు రూపాదిజితక♦మాజుఁడు జగతిన్.

243

- నీ. భూచక్రమునంగల ♦ రాచబిడ్డలకెల్ల, దిలకమై ఘట్టిక ♦ చెలువుఁ దిలఁడె
కన్దానిదాతల ♦ కథ లెల్ల చుటపించి, పేరుఁ గాంచిన దాన ♦ శూరుఁ డిలఁడె
సాగంబులగు చతు ♦ ష్టస్త్రివిద్యలకును, దానతానకనుగు ♦ ధన్యుఁ డిలఁడె
తనమోముఁ జూచిన ♦ జనుల కెల్లఁ గవిత్వ, సరణిఁ జేకుటఁ జేయు ♦ చతురుఁ డిలఁడె
గీ. నిఖిలరాజన్యపుకుటచు ♦ శిశ్రుభావి, భూషితాంఘ్రిపద్ముండగు ♦ భోజుఁ డిలఁడె
యనుచుఁ గొనియాడుపౌరుల ♦ మాన్వ భాష, లంబునిధిఘోషమునకంజె ♦ సతీశయిల్లె;
భోజరాజీయము, ఆ 2 ప 12, 94.

దుష్కంతుడు

- నీ. ఏరాజు భేరికా ♦ సూరినిష్ఠోషంబు, ఘోషంబమరఁ జేయుఁ ♦ గుటిలస్సపుల
కేగన్యగుణశాలి ♦ భూప్రతాపంబు, తాపంబుఁ గూర్చు న ♦ భగ్మతుల
కేమేటినిజభుజా ♦ నృతచంద్రహాసంబు, హాసంబుఁ గావించు ♦ నశనిధార
కేధన్యవితగణ ♦ సానుసింకల్పంబు, కల్పంబునకు వెలి ♦ కాంతి నెఱపు
గీ. నతఁడు కేవలస్సపుఁడె క్రూ ♦ రాట్టహాస, చకిత చకితాహితాహిత ♦ స్వర్ణపూర్ణ
విశ్వవిశ్వంధరాధురా ♦ విధురచరభు, జాగ్రజాగ్రద్బలుండు దు ♦ ష్యంతవిభుఁడు. 247
శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణ. ఆ 1.

దశరథుడు

- నీ. గోరథంబుల నెక్కి ♦ కులగురుఁ డాదియా, తాపసోత్తములు నం ♦ దంద నడువ
భద్రదేభములమీఁద ♦ భరతశత్రుఘ్నులు, సరిగాఁగ నుభయపా ♦ ర్శ్వముల నడువఁ
గౌసల్యమొదలై ♦ గరితలు ముచ్చుప, న్నగంపు పల్లవీ ♦ ల్ముందు నడువ
వెనుక డెబ్బదిరెండు ♦ వినియోగములవారు, నాత్తులు స్పృశులు నం ♦ దంద నడువఁ
గీ. జిమటపనిగొనములకప్పుఁ ♦ జెంపకురులు, నెదను నిష్టానిష్టతైలా ♦ నుడుటితిలక
మలర వెలువడె దశరథుఁ ♦ డౌర ముసలి, సాగసనుచువార కామినులు ♦ ల్సానిగంగఁగ.

దశావతారచరిత్ర, ఆ 7.

- నీ. గురూత్రవానేక ♦ తరుకతోరకుతారు, దరిమేఘపటల ♦ హానిలుండు
ప్రత్యర్థికరిఘట ♦ పంచాననోగ్రుండు, పృథుపరాధన్యకృ ♦ నీటశవుఁడు
ప్రతివీరకేసరి ♦ ప్రతతిగంధర్వుండు, పటువైరివార్నిధి ♦ బాడబంబు
సాహసవిమలసా ♦ ర్వాహితుండికమూర్తి, భీకరాహితగోత్ర ♦ భిరురపాణి

గీ. భూరికరుణాసముద్రం డు ♦ దారశౌర్య, ధైర్యగాంభీర్యచాతుర్య ♦ కార్యకార
ణానురాగప్రభావైక ♦ మానధనుఁడు, ధర్మమార్గవిధేయుండు ♦ దశరథుండు. 249

సత్యభామాపరిణయము, ఆ 2.

పాండవులు

సీ. అబ్ధివేలాపరీ ♦ తాభిలోర్వీభార, ధౌరేయభూరిహో ♦ ధూరుదారు
లతిశాస్త్రనిష్ఠ్రింశ ♦ శతధారధారాభి, హతశత్రురాజప ♦ ర్వతకలాపు
లకలంకకీర్తి మా ♦ త్తికవరస్రగ్భాషి, తాశావధూకై ♦ కాభిరాము
లశ్రాంతవిశ్రాణ ♦ నాసారపుషితవి, శ్వంభరామర్త్యభూ ♦ జప్రకాండు

గీ. లసద్భువప్రాజ్యసామ్రాజ్య ♦ హసితశక్రు, లసమఖాణోపమావస ♦ ర్వాంగసౌకు
మార్యతాగుణ్యలావణ్య ♦ మానసీయు, లింపెసగుచుండ్రు పాండవు ♦ లేవు రెలమి.

క. పంచామరతరులో, హరి, పంచాయుధములూ, గిరీశు ♦ పంచాస్యములూ
యంచున్ సకలజనంబులు, నెంచన్ పాండవులు వెలసి ♦ రేవురు ఘనులై. 251

చ. ఒరిమయు భక్తియు న్నైనను ♦ నోర్పు గనంబడె, బెద్దపిన్నయం
తరువు తెఱింగి, మాట జవ ♦ గాటక, చెయ్యల వేటులేక, యెం
డొరులమనమ్ములూ మెలగు ♦ చుండిరి పాండుకుమారు, లెంత నే
ర్పరు! లిల నన్నదమ్ములన ♦ రాగము వారలదేసుమీ యెన్.

252

నిజయవిలాసము, ఆ 1 ప 90, 91.

పాండవులమాటవేషములు

సీ. కాశాయదండంబుఁ ♦ గైకొని యమనూతి, కంకుభట్టనునామ ♦ కంబుఁ దాల్చె
నడఁబాలతనమున ♦ నధముఁడై పావని, వలలుండునాఁగ న ♦ చ్చలన నిలిచె
నటవేషమున వింద్ర ♦ నందనుఁ డొకయేఁడు, పేడితనంబునఁ ♦ బెంపుఁ దొఱఁగె
హయశిక్షుకుండయి ♦ యాలగాపరియునై, మాఁద్రేయు లుండిరి ♦ పుహిమఁ దొలగి

గీ. కృష్ణ సౌభాగ్యశేఖను ♦ తక్కువ్వు యయ్య, నిలిచె నైరంధ్రియనుపేర ♦ నీచవృత్తి
బలసరాక్రమవంతులొ ♦ పతులఁ గలిగి, బ్రతుకరా వారు మగుడంగఁ ♦ బక్షినాథ.

పంచతంత్రము, సుంధి. ప 301.

ధర్మరాజు

ఉ. ఆపురమేలు, మేలు! బళి! ♦ యందుఁ బ్రజల్ జయ వెట్టుచుండ, నా
జ్ఞాపరిసాలనవ్రతుఁడు ♦ శాంతిదయాభరణుండు సత్యభా
సాపరతత్వకొవిదుఁడు ♦ సాధుజనాదరణుండు దాసవి
ద్యాపరతంత్రమానసుఁడు ♦ ధర్మతనూజుఁ డుదగ్రతేజుఁడై.

254

శా. దేవబ్రాహ్మణభక్తిప్రోవు, ప్రియవ♦ కృత్వంపుఁగాణాచి, వి
ద్యావైదుష్యముదిక్కు, ధర్మమునకుం ♦ దార్కాణ, మర్యాదకున్
తా, వాచిత్యము జీవగట్టు, హితః♦ స్వప్రాతసంతోషణ
శ్రీవజ్రాంగి యజాతశత్రుఁడు మహి♦ భృన్మాత్రుఁడే చూడఁగన్.

255

సీ. ఆవలఁ బోయినవెన్న ♦ నాడుటెన్నఁడులేదు, మొగముముందఱనంట ♦ మొదలెలేదు
మనవిచెప్పినఁ జేయ♦ కునికి యెన్నఁడు లేదు, కొదువగా నడుపుట ♦ మొదలెలేదు
చనవిచ్చి చాకచే♦ నినది యెన్నఁడు లేదు, పదరి హెచ్చించుట ♦ మొదలె లేదు
మెచ్చినచోఁ గొంచె ♦ మిచ్చుటెన్నఁడులేదు, మొకమిచ్చకపుమెచ్చు ♦ మొదలెలేదు
గీ. మఱియుఁ దొల్లిటిరాజుల♦ మహిమలెన్న, నితఁడెపోసార్వభౌముఁడ ♦ ప్రతిముఁడనఁగఁ
బ్రజలఁ బాలించె సకలది ♦ గ్భాసమాన, కీర్తివిసరుండు పాండవా ♦ గ్రేసరుండు. 256

సీ. ఎంతలెస్సఁగనున్న ♦ సంతవేడుకెకాని, ప్రజలకల్మి కనూయ ♦ పడుటలేదు
తనుఁ గొల్వవలె నంద♦ అనుప్రియంబే కాని, మానిసివెగటించు ♦ కై నలేదు
నిచ్చవేడిన నర్థి♦ కిచ్చుచిత్తమెకాని, మునుపింతయిచ్చితి ♦ ననుటలేదు
రేవగల్ ధర్మమా♦ ర్జించుదృష్టియెకాని, నాయంబుదప్పిగ ♦ నడకలేదు

గీ. కలఁడె యిటునంటి రాజు లో♦ కమున నెందు, జలధివలయితవసుమతీ ♦ చక్రమెల్ల
నేలవలె శాశ్వతముగాఁగ ♦ నీఘనుండె, యేలవలె నన్యులన నాన్మ♦ పాలుఁ డలరె.

ఉ. కోప మొకిత లేదు, బుధ♦ కోటికిఁ గొంగుపసిండి సత్యమా
రూపము, తారతమ్యము లెఁఱుంగు, స్వతంత్రుఁడు, నూతనప్రియా
లోపములేనినిశ్చలుఁ డిటుల్ కృతలక్షణుఁడై చెలంగఁగా
ద్వాపరలక్షణుండనఁగ ♦ వచ్చునొకొ యల ధర్మనందనున్.

258

అరుఘుడు

ఉ. అన్నలపట్లఁ దమ్ములఁజెఁదాటమునన్ సముడంచు నెన్నఁగా
నెన్నికఁ గన్న మేటి, యెఁకఁకెక్కడలేక కృపాలకోటిలో
వన్నెయు వాసియుం గలిగి వర్తిలు పౌరుషశాలి, సాత్త్వికుల్
తన్న నుతింపఁగాఁ దనరు ధార్మికుఁ డెఱ్ఱునుఁ డొప్పు నెంతయున్. 259

చ. అతని నుతింప శక్యమె ? నఁదుంతునితమ్ముఁడు సోమగమ్మునన్
బతగకులాధిపత్వజుని స్రావసఖుండు కృపారసమ్మునన్
క్షీతిధరకన్యకాధిపతికిన్ బ్రతిజ్ఞోదు సమిజ్జయమ్మునం
దతని కతండె సాటి చతుఁదల్లిపరీతమహితలమ్మునన్. 260

గీ. పాఱఁజూచినఁ బరసేనఁసాఱఁజూచు, వింటికొరఁగిన రిపురాజిఁవింటికొరఁగు,
వేయిసేటికి ? నలపాండఁవేయుసాటి, వీరుఁ డిల లేడు ప్రతిరఘుఁవీరుఁడొకఁడె.
విజయవిలాసము, ఆ 1 ప 92-94.

శీ. ఇంద్రాదిజయకాంక్షఁనెసఁగ సత్యానుసరుండయి తద్దయుం గండు మిగిలెఁ
గాపధశాసనఁజ్ఞత్వంబునకయి ను, దర్శనసాధనఁత్వమున మీఁతె
గోపాలశ్లాఘముల్ (?) గొనుటకై వంశవిభూషణత్వంబునఁ బొలుపుఁ గాంచెఁ
గృష్ణావతరుని విఁక్రిలిగఁ బేరొందుటఁ, గృష్ణాహ్వయంబునఁనిం పెసంగె
గీ. గానఁ గృష్ణార్జునుల నెంచఁగా ధరిత్రి, సీతఁడే, యాతఁడాతడే యీతఁడంచుఁ
బలుకు ప్రజమాట నిక్కమై పరగఁగ్రీడి, వెలయు చుండునుసరిలేనివేడ్కతోడ.

శీ. అతనిధర్మగుణంబు నుతియింపఁ దగునని, భావింపమాగ్గణఁప్రతతిసాక్షి
యతనిబలమ్ము సఁస్తుతియింపఁ దగునని, యాడఁగా వామాబఁబాలిసాక్షి
యతనినూపుతకలాఁసాధిక్యమెంచఁగా, నగుననంగఁ బరసఁభ్యాశిసాక్షి
యతనిధీగత్వంబు నుతియింపఁ దగునని, తలఁచఁగా మహితశఙ్ఖంబెసాక్షి
గీ. యనుచుఁ దనుమూఁడులోకముల్ వినుతిసే ను, వెలఁదిచూపులతేట్లకుఁవిందుసేయు
నలరుతూపులు గలయట్టియందకాఁ డ, నంగ నాగొంతికోమరుండు రంగుమీఱు.

కవిజనచకోరచంద్రోదయము, ఆ 1 ప 94-96.

దుర్యోధనుడు

మ. కొలిచినభృత్యకోటి ననుఁకూలల్ నొప్పెడు మిత్రు లట్లు మీ
త్రుల నుతి బంధువర్గములతో సరిగాఁ ను బంధుజాలమున్

తెలయఁ గృతాధిపత్యమున ♦ విశ్రుతమై తను బోలె నాదరం
బలరఁగ తస్మయిండగుచు ♦ నారయి లెస్సగ సంతతంబుగన్.

263

గీ. అలరుధర్మార్థ కామంబులను త్రివర్గ మతఁడు సమభక్తి విభజించి ♦ యరయునట్టి
గుణవిశేషత సఖ్యంబుఁ ♦ గోరిచేసి, నట్టు లన్యోన్యమునుగూడి ♦ యలరు నధిప.

ఉ. సామము దానవర్జముగ ♦ సల్పుట లేదల భూరిదానమున్
దామటి సత్క్రియావిరహితంబుగఁ జేయఁడు సద్గుణాంచితం
బామహనీయసత్క్రియయు ♦ నర్హ మెటుంగక సేయఁ డెన్నఁదో
సామి సుమోధనుం డతని ♦ జాగ్రతయేమని విన్నవించెదన్.

265

మ. ధనకాంక్షన్మటి కోపకారణమునన్ ♦ దండింపఁ డెవ్వారినిన్
దనరాజ్ఞోచితనీతిమార్గమున కా ♦ స్త్రుజ్ఞుండు బోధించిన
ట్లనయంబున్మటి నూనుఁడేనియఁ బరుఁ ♦ డౌగనియుం దుర్జయం
బున వర్తించినదండనంబు సలుపున్ ♦ భూమిశ నిర్లోభతన్.

266

నీ. పరరాజులకు మది ♦ భయమంది యెంతయుఁ, బరభేదనప్రౌఢిఁ ♦ బగఁగు గూఢ
చారుల సకలదేశములందు నియమించి, పరులకుఁ దాభయఁపడుట గాన
గాకుండునట్టిని ♦ జాకారమున నుండి, పరరాజు లోపలి ♦ వారి శెల్ల
వశులఁగాఁ జేసి య ♦ వ్వారిలో జార యొండ్లారువుల భేదింప ♦ నొనరఁ జేసి

ఆ. చారు లంపు పనులు ♦ సఫలంబు లొనరించి, వచ్చినపుడె వలయు ♦ పన్తు విచ్చి
మెచ్చి జనులు తన్ను ♦ మేలుమేలు కృతజ్ఞుఁడనఁబొగడ్తమెలఁగు ♦ నయ్యయెపుడు.

కిరాతార్జునీయము ఆ 1 ప 36-40.

భీ ముఁ డు

చ. ఇరువదియొక్కమాలు ధర ♦ ణీశులఁ గొట్టినయట్టిమేటి స
ద్గురుఁడని జామదగ్న్యునకుఁ ♦ గొంక కెదిర్చియు నంబకై కడున్
దురమునఁ బాఱఁదోలి తన ♦ దోర్బల మాగురుఁ డాత్మలోన న
చ్చెరుపడి యెంచునట్లుగను ♦ జేసినభీష్ముని గెల్వ శక్యమే.

268

మ. అదిగా కాతని కెంచిమాచిన నిజా ♦ త్మాయ త్తపంచత్వమం
చెద లజ్జించుచు శక్తి లేక జముఁడు ♦ న్నెంతే పరాభూతుఁడై

మది భీతిల్లుచు నట్టిభీష్ముఁ డని భీ ♦ మంబైనవిల్ ద్రిష్వమన్
గదియ నీచితఁ దొలంగ కేరు నిలువం ♦ గా నోపువా రీ భరన్.

269

కిరాతార్జునీయము, ఆ 1 ప 168, 169.

ద్రోణుఁడు

చ. రణమున నుగ్రసాముక పరం ♦ పరలన్ మిణుఁగుర్లు క్రక్కుచున్
గణఁకను జంచలోజ్జ్వలశీఖల్ ఘనజిహ్వలయట్లుగాఁగఁ దాఁ
గణఁగి జగంబుమ్రొంగుబలు ♦ కాంతుచు మండు యుగాంతకహ్నినాఁ
దొణఁగి మహాధృతిన్ నడుచు ♦ ద్రోణునినైనను నోర్వ శక్యమే.

270

మ. పరమాత్మోపవిషణ్ణ ధైర్యరిపుభూ ♦ పాలుండు శూరుండు స
ద్గుణభావాశ్రితజామదగ్న్యుఁడు లసత్కోదండుఁ డాద్రోణునిన్
బరఁగంజూచి యుసంస్తుతంబగు భయఃప్రాప్తిన్ వెసం బొందుచున్
బరువెత్తు న్మఱి మృత్యువేని యతనిన్ ♦ మర్దింపఁగా వచ్చునే.

271

కిరాతార్జునీయము, ఆ 1 ప 170, 171.

భ ర తుఁడు

సీ. ఇంద్రీవరచ్ఛాయ ♦ నిందించురుచిమించు, సుందరంబగుమేని ♦ సాబగువాని
శతపత్రసత్పత్ర ♦ జైత్రంబులై మీటు, వాలుఁగన్నులమేలు ♦ డాలువాని
నాజానులంబాహి ♦ రాజాధిరాజులు, బాహువిలాసవై ♦ భవమువాని
సంపూర్ణపూర్ణిమా ♦ చరడిదుపాందర్యధౌమకా చిటునవ్వు ♦ మోమువాని

గీ. డంబుమీటుజటామకుటంబువాని, సతతవేల్లితబీరవఃస్త్రములవాని

రంజితకవాటదోరంతఃరంబువాని, భరతు శ్రీరామసద్భక్తి ♦ నిరతుఁ గాంచె. 272

నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 5.

భ ర తుఁడు

(దుష్యంతపుత్రుఁడు)

సీ. సరసాన్భటిమేటి ♦ శరభసాగువకోటి, పరభయంకరధాటిఁ ♦ బరిభవించుఁ
గుంచితోరుకపోణి ♦ నొంచిదక్షిణపాణి, బంచాననశ్రేణిఁ ♦ గొంచెపలుచు

వారణంబులఁ గిట్టి ♦ పేరిదొండముఁ బట్టి, భూరుహమ్ములఁ గట్టి ♦ కేరుచుండుఁ
జండవైఖరి మీటి ♦ కొండలోయలఁ దూటి, గండకమ్ముల జేరి ♦ బెండుపఱుచు
గీ. రురుతరక్షుస్సృగాలశా♦ద్దూలకోల, ముఖముఖరదుష్టసత్త్వస♦మూహమూహ
మోహరింపఁగఁ దెగవారి♦సాహసమున, డిందుపఱుచు శకుంతలా♦నందనుండు. 273

శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణ. ఆ 3 ప 89.

జడభరతుఁడు

సీ. ఏయాశ్రయంబున ♦ నిందిరాధీశ్వరుఁ, డచ్చటివారల ♦ నాదరించి
ప్రత్యక్షముననుండుఁ ♦ బాయక యెప్పుడు, నట్టిరమ్యులబై న ♦ యాశ్రమమున
నిలిచి సాలగ్రామ♦ములు గలగండకీ, నది యెందు నెంతయుఁ ♦ గదిసి యుండు
నచ్చోట నేకాకి ♦ యగుచును భరతుండు, బహువిధనవపుష్ప ♦ పల్లవముల
గీ. నతులతులసీదళంబుల ♦ నరిబువులను, గందమూలాదిఫలములఁ ♦ గంజములను
ఘనత నర్పించి నిచ్చలుఁ ♦ దనివిలేక, సేనసేయుచు నుండె నా♦శ్రీపు హరిని. 274

భాగవతము, స్కం. 5 ఆ 1 ప 97.

గ యు ఁ డు

సీ. ధర్మమార్గంబున ♦ ధారుణీజనులను, బ్రేమతోఁ బోషణ ♦ ప్రేషణోప
లాలనశాసన ♦ లక్షణాదులచేతఁ, బోషించుచును యజ్ఞ♦ములను యజ్ఞ
పురుషు నీశ్వరుఁ జిత్త♦మున నిల్పి సేవించి, స్వాంతమందున్న యా♦శ్వగునిఁ గాంచి
యఖిలజీవతతికి ♦ నానంద మొసఁగుచు, నిరభిమానతమెయి ♦ ధరణి నేలె
ఆ. సత్యమందు మిగులు ♦ సత్సేవయందును, ధర్మమందు యజ్ఞ ♦ కర్మమందు
గయుఁడు వసుధలోనఁ ♦ గంజాక్షుండేకాని, మానవుండుగాఁడు ♦ మానవేంద్ర. 275

భాగవతము, స్కం. 5 ఆ 2 ప 9.

కుశలవులు

క. నీతకు నుదయించిరి ప్రద్యోతనశశనిభులు దోష♦దురులు సుగుణో
పేతులు కాకుత్స్థాస్వయవూతులు కుశలవులు కవల♦పుత్తులు వరుసన్. 276

పద్మపురాణము, ఆ 9 ప 21.

సుందోపసుందులు

చ. మునిజనకోటిఁ బట్టుకొని ♦ మోములు రాయుచు యాగశాలలం
దనలము వెట్టి కాల్చుచు జ♦నాశ్రయధర్మము లెల్ల మాన్చి య

య్యనిమిషసిద్ధసాధ్యఫణి ♦ యక్షసురాహితరాజసంతతిన్

గనుగొని పాఠద్రోలుచును ♦ గర్వము దిక్కుల దుస్సహంబుగన్.

217

పద్మపురాణము, ఉత్తర. ఆ 2 ప 4.

రా వ ణు డు

- సీ. కనకాంబరముతటి ♦ త్కల్పమై విలసిల్లి, మేచకాభ్రముభంగి ♦ మేను మెఱయ
రమణీయతరలిప్త ♦ రక్తచందనచర్చ, కలితసంధ్యారాగ ♦ కాంతిఁదనర
భ్రుకుటిరేఖాభీల ♦ భూరిఫాలము లొప్ప, వఁప్త్రాకరాళాస్య ♦ దశక మెసంగఁ
గుండలమణిరుచుల్ ♦ గండభిత్తుల నిండ, మణిముద్రికలు న్నేళ్ళ ♦ ఘృణుల నీన
- గీ. సప్రభగజదంతకులిశప్రవణాంకములను, దనరు బాహుల రత్నాంగ ♦ దంబు లమర
వారికడ నిద్రవోవు రావణునిఁ గాంచె, నమరలోకవిద్రావణు ♦ ననిలసుతుఁడు.

భాస్కరరామాయణము, సుం. ప 106.

- సీ. కైలాసశిఖరంబు ♦ కందుకంబెవ్వని, కంఠూతినిజభుజా ♦ దండములకుఁ
స్పృతైత్మశిరములు ♦ నెత్తమ్ము లెవ్వని, నీలకంఠార్చనా ♦ నియమములకు
శతమఖాంతఃపుర ♦ స్మితము లుగ్ధెవ్వని, యుగ్రాసిపుత్రికా ♦ భృదయమునకుఁ
గనకగర్భాండంబు ♦ కరఁగెడు నుయిద యెవ్వనిరోషశిఖిఖా ♦ వైభవమున
- గీ. కతఁడు నుర్వారదిగ్విజయప్రియాణ, సరళమార్గాంతరాంతర ♦ సన్నిపేశ
భువనవలయీకృతాఖిల ♦ భువనకుండు, రావణుఁడు వొల్చువిశ్వవి ♦ ద్రావణుండు.

కవికర్ణరసాయనము, ఆ 2 ప 113.

రావణుని సన్న్యాసివేషము

- సీ. కరమున రుద్రాక్ష ♦ కటుకముల్ చెవులను, మండితరుద్రాక్ష ♦ కుండలములు
శిరమున భద్రాక్ష ♦ వరకిరీటఁ బెద, భూరిభద్రాక్షాభి ♦ హాగసమితి
గటిఁగృష్ణమ్మగచగ్మ ♦ పటమును వ్రేళ్లను, దగ్ధపవిత్రసంతతులు మాస్త
మునఁ దీర్థకుండిక ♦ యును గతుమునఁబాల, సజ్జ పాలగ్రాని ♦ చయము మెఱుఁచుఁ
- గీ. బేటికయుఁ బంచగడ్డముల్ ♦ బెరిగిచెలఁగి, చేత దండముఁ గొని శివ ♦ శివ యటంచు
పౌష్యగతి వచ్చె నొక ముని ♦ స్వామి యగుచు, రావణుండు సమిజ్జితై ♦ రావణుండు.

నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 3.

కుంభకర్పూడు

- సీ. శ్వాసనూరుతవేగఁ వశమున ముకుగ్రోళ్ళ, వెలికి లోనికి జుతుం ♦ వితతి వాఱుఁ
బొరి గుఱు పెట్టుచోఁ ♦ బొగరించురవమున, గహ్వరవివరఁబా ♦ గలయఁ జేలఁగ
ఘటఘటాయితదంతి ♦ కోటిఘట్టినఁ గల్గు, వదనవిక్రియఁ గాఘఁవారు బెదర
గీర్వాణసంగరఁక్రీడలు వాక్రిచ్చు, కలవరింతలభూతఁగణము గలఁగ
- గీ. భూరిపూత్కృతు లురగేంద్ర ♦ బుద్ధిఁ జేయ, నుగ్రగతి నిద్రాపోవుచు♦నుండఁగాంచి
రన్భుతాకార సమరాట్టఁహాసదళిత, ఘోరదిక్కుంభికర్ణు నఁక్కుంభకర్ణు. 281
భాస్కరగామాయణము, యుద్ధ. ప 355.
- సీ. గుర్వాజ్ఞఁ గడతేర్చి ♦ గర్వోద్ధతిని లేచి, వినువీధి నరికట్టు ♦ వింఘ్యుఁ డొక్కొ
సురదానవులు పునఁశ్శరధిని మథనేచ్చ, రహిఁ దెచ్చువరమంద ♦ రాగ మొక్కొ
యశాంతవారివాఁసాయాసమున లేచి, నాశాంత చరితమైఁనాక మొక్కొ
వైరివైరికిఁదోఁడుఁవడఁగ నేతెంచి, సర్వధరాధరఁస్వామి యొక్కొ
- గీ. గాకయుండిన నీరూప ♦ గరిమ గలదె, యనుచుఁ గవినాథు లెల్లనందందబర్వఁ
జారుమణికుండలాకార ♦ శాతకుంభ, కర్ణుఁడైనట్టి యక్కుంభఁకర్ణుఁ డరిగ. 282
నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 5.

వా లి

- సీ. మహితాహిగుణవేన్ద్య ♦ మానోరుమంథాన, మహిధరోన్మథితోర్మి ♦ మాలిజాలి
మాయావిముఖదైత్య ♦ మాయావనప్లోవ, కేళిభీషణదావ ♦ కీలి నాలి
పదఘట్టినోద్భగ్న ♦ పాదపాదపళిలోజ్జ్వలశృంగశతసప్తఁజైలి వాలి
వజ్రద్వజోత్తాలఁవాలవిక్షేపణో, త్పాతితనక్షత్రఁపాలి వాలి
- ఆ. యట్టివాలిఁ దొడరి ♦ యమృతంబుఁ ద్రావిన, వారికైనఁ బ్రదుకఁవచ్చునోటు
కాదుకూడదతని ♦ కయ్యంబు వలెనన్న, నిపుడె దక్షిణాబ్ధి ♦ కేఁగుచుని. 283
ఉత్తరరామాయణము, ఆ 3 ప 275.
- సీ. భోగిభోగాయతఁభూరిభుజోత్తిప్త, వరవసుధాభృద్ధ ♦ వాలివాలి
విపులవాసుకిగుణాఁవేష్టితత్కాధర, వైశాఖచుధితార్ణ ♦ వాలివాలి
గత్తోవటూస్థలఁగ ముకుళీకృతపంక్తి, వదనప్రమథిదాన ♦ వాలివాలి
చారువిక్రమకళాఁజవనిర్దళీకృత, తాళగోత్రాసంభ ♦ వాలివాలి

- ఆ. యట్టివారియెదుట ♦ నెట్టివీరవరేణ్యులైన నిల్వఁజాల ♦ రైన నోత్ర
యేమి చెప్పుదు వాని ♦ భీమపరాక్రమ, ధామచరితములను ♦ రామచంద్ర. 284
నరసభూపాలరాజీయము, ఆ ౬.

సు గ్రీ వు డు

- స్త్రీ. హిమధామకరకుంద ♦ సుమదామశరబృంద, సమధామమై జన్ని ♦ దము పొసంగ
వినుఁగెంపునగఁజాలు ♦ నునుఁగెంపు తెగఁజాలు, మొనయింపుమండలం ♦ బులు వెలుంగ
శుచిరత్న వరనీల ♦ రుచినూత్న హరినీల, సుచిరత్న హరినీల ♦ చులఁ సెలంగఁ
దులకించుతోలుకారు ♦ బలుమించుఁ బలుమాటు, నలయించు మేనికాం ♦ తులురహింపఁ
గీ. బసిఁడిముంజియు హొంబట్టుఁ ♦ బంచ హేమ, కంకణంబులు నరుణము ♦ ఖంబూదీర్ఘ
వాలమును గల్గునొక మహా ♦ నానకుండు, వచ్చి పొడగన్న రఘువంశ ♦ వర్షుఁ డెరి.
ఉత్తరరామాయణము, ఆ ప 99.

వి రా ధు డు

- చ. అటఁజని కాంచె రామవిభుఁ ♦ దద్రిశరీరసనాథు దేవతా
పటలవిరోధ భూరిగవ ♦ సాటితకర్ణనిశేధనాథు వి
స్ఫుటమునిమార్గకోధు ఘన ♦ శూలవిలస్నలులాయకుంజకో
త్కటమృగనాథు నిష్కరుణ ♦ ఖండితసాధు విరాధు నయ్యెడన్. 286
నరసభూపాలరాజీయము, ఆ ౮.

తార కా సు రు డు

- స్త్రీ. ఆలంబులో నింద్రు ♦ నాలంబుఁ గావించి, వహ్నికిఁ దనకోప ♦ వహ్నిఁజూపి
యంతకునకు దాను ♦ సంతకపూర్తియై, యసురకు నసురయై ♦ యలవు మెరసి
నీరధిశ్వరుపెంపు ♦ నీరుగా నలయించి, గాలిబలంబెల్ల ♦ గాలిచేసి
నెరయంగఁ దననాథు ♦ నిర్ధనుగావించి, హరునిబలంబెల్ల ♦ హతముఁ జేసి
గీ. యసురగంధర్వయక్షరా ♦ తుసపిశాచ, గరుడపన్నగమానవ ♦ గ్రహమునీంద్ర
చయము లెల్లను బలుమాటు ♦ చంపి శౌర్య, భాసురుండగు సత్తార ♦ కాసురుండు.
వీరభద్రవిజయము, ఆ 2 పే 23.

నరకాసురుడు

మ. జలధివ్రాతమునైనఁ గ్రోలఁగఁ గులఁజ్ఞాభృత్సమూహంబునై
న లురక్కులముగాఁ గదల్ప భువియైఁసన్ లోపడం దొక్కఁగాఁ
బ్రళయోదగ్రకృతానునైనఁ గబళింపంజాలు నాభీలవో
ర్బలనిష్ఠాతుఁ డభీతుఁ డాతతభయోఁత్పదిప్రభావుం డిలన్.

288

హరివంశము, ఉత్తర. ఆ 4.

క. ధరణీదేవితనూజుఁడు నరకాఖ్యుఁడు భూరిబలుఁడు ♦ నక్తంచరుఁడు
ద్ధురుడై ప్రిగ్జ్యోతిషును, పుర మేలుచు నుండె నిఖిలఁగోగాస్పదమై. 289
సీ. అతఁడు మహోగ్రుడై ♦ యఖిలరాజన్యలు, నమితులై తనశాసనమున మెలఁగ
నమితబలంబుతో ♦ నమరేంద్రు సాధించి, సురలోకమంతయుఁ ♦ జూఱుచుచ్చి
సాంపేద దేవతాఁసుదతులఁ జెఱపట్టి, యఖిలవస్తువులను ♦ నపహరించి
యమరేంద్రహయమును ♦ నైరావతంబును, గొనిపోయి తనయింటఁనునిచి కల్ప
గీ. తరువులన్నియుఁ దెప్పించి ♦ తనవిహార,వనములోపల నాటించి ♦ వబ్రమాది
యైనసాధనములు దానఁపూని యెందు, నఖిలవిక్రముడై పేర్చి ♦ యంతఃబోక. 290
ఆ. అఖిలదేవనూతఁడైనయ్యదితికుం,డలములంటఁ బట్టి ♦ బలిమిఁ గొనియెఁ
ధనదు పురము మీఁదఁ ♦ జని శంఖపద్మాది, నిఘుల కెల్లఁ దాన ♦ యధిపుఁడయ్యె.
పద్మపురాణము, ఆ 10 ప 76, 78.

కంసుడు

సీ. జలరుహాక్షుండు విశాలవక్షుండురు, శ్యామలదేహుఁ డాఁజానుబాహుఁ
డమితబలోద్ధతుఁ ♦ డతిబాణకాశలుఁ, డతికార్యధుగ్గశౌఁర్యాన్వితుండు
హరిహరాదులకేని ♦ నలవివడనివాఁడు, జనపాలనభ్యాతిఁ ♦ గొనినవాఁడు
వాసవగుహ్యకేశ్వరులమించిన భోగ,భాగ్యాతిశయములఁ ♦ బరఁగువాఁడు
గీ. పుణ్యరహితుండుదుష్కృతిఁ భూషణుండు, గపటవేషుండునుగుతరఁకతినహ్యగయుఁ
డమితచతురంగసేనాసఁపన్వితుండు, నైన యాకంసుఁ డుగ్రసేనాఁతృజుండు. 292
చిత్రవతీపరిణయము, ఆ 1 పే 10.

హిరణ్యకశ్యపుడు

క. కులపర్వతంబులు ♦ కుదురులుకదలి సంఘులు వాసి తటములు ♦ దునిసిపడఁగ
జలరాసు లేడునుఁగలగుండుగొని యెడ, గడ్డల దోరంపుఁడలు వొడవ

దిక్కులములు గూల ♦ దిగ్గజములు గట్టు, పట్టులు విడిచి విభ్రాంతిగూల
 కర్షీకరాధిపుతలల చుట్టులు వీడి, పడగ లొండొంటితో ♦ దొడరి మ్రొగ్గ
 ౧. నాదికూర్మంబునకు భీతి ♦ యగ్గలింప, సప్తపాతాళములు డిగ్గజాటి యడఁగ
 నూర్ధ్వభువనములుత్కంప ♦ మొందనుర్వి, రెండుచెఱుగులబట్టియొం ♦ డొండయూచె,
 హరివంశము, ఉత్త. 239. ఆ 9.

సీ. కనలుబింకపురింక ♦ గలుగువేడిమి యెల్ల, నొక్కటియై యొడ ♦ లొత్తెననఁగ
 గలుకుఁబ్రల్లదమున ♦ గల్గుపోడిమి యెల్ల, నచ్చమై తెగబాడ ♦ వయ్యె ననఁగ
 గట్టికయై తనఁగారు ♦ గర్వంబునకుఁ గల, చేర యెల్లను గూపు ♦ చెందె ననఁగ
 వెగ్గలంబై పేల్చు ♦ వీరంబునకుఁ గల, పసిగ యెల్లను మేను ♦ వడసె ననఁగ
 ఆ. బ్రీళయకాలదహను ♦ బాటించుదొరయనఁ, జండదండధరుని ♦ సఖుడనంగ
 దేజులై నైజతీవ్రమానమని హి, రణ్యకళిపుఁ డపశ ♦ రణ్యరిపుఁడు. 294
 సృసింహపురాణము, ఆ 2 ప 3.

హిరణ్యాక్షుడు

సీ. అంగుష్ఠమునదల్చె ♦ నా కిరీటముగాఁకి, పటపటబ్రహ్మాండ ♦ భాండ మదరు
 నట్టెచేతులుసాచె ♦ నాపూర్వపశ్చిమ, చంద్రదిసేంద్రులు ♦ చంకనిటుకు
 వడిగాఁగ నాలుగై ♦ దడుగులు నడిచెవా, ధారుణీతలము పా ♦ తాళమంటు
 నొకయింత ఘనముగా ♦ నొడ లుబ్బజేసెనా, హరిదంతరములెల్ల ♦ నవియఁబాటు
 ౧. గడిచి నిట్టూర్పుగాడ్పుల ♦ గ్రహగణంబు, లొక్కమూలకుఁ జిక్కున ♦ త్యుగ్రదృష్టి
 నిగుడుచోటెల్ల నిగురులై ♦ యెగయునట్ట, హాసమొసరింపవిధిగుండె ♦ లవియుచుండు
 వానియాధ్యత్య మెన్న నె ♦ వ్వారితరము. 295

దశావతారచరిత్ర. ఆ 3.

మహిషాసురుడు

సీ. అవలీలనంతకు ♦ నతిదీనుఁ గావించి, బలిమిఁగోణాధిపు ♦ భంగపెట్టి
 పరిగొనివరుణుని ♦ బరిభూతి నొందించి, కడిమిమైఁ బవనుని ♦ గాసిచేసి
 మత్తిల్లి విత్తేశు ♦ మానం బడంగించి, గండున నీశానుఁ ♦ గష్టపఱిచి
 యేదిగంధర్వేశు ♦ హింసదశకుఁ దెచ్చి, యలుకమై సాధ్యపుఁ ♦ దలఁగఁదొచ్చి

గీ. చుష్పరంబులు వడిఁ దాస ♦ యాక్రమించి, గనుడసిద్ధవిద్యాధర ♦ ఖచలకాగ
వరులనుద్వృత్తిసతతంబుఁ బఱపిపనులు, గొనుచునున్నాఁడుమహిషుండు ♦ క్రొవ్వుమిగిలి.
మార్కండేయపురాణము, ఆ 6 ప 71.

అంగదుడు

సీ. కడకాలగొనిమత్త ♦ గజముల బలిమిచే, వినువీధిఁ దాఁకంగ ♦ విసరి విసరి
వాలాగ్రమున దైత్య ♦ జాలంబులనుజుట్టి, వెస మహాపథముపై ♦ వేసివేసి
రంగదుత్తుంగతు ♦ రంగంబులను గని, ముంజేత నిలఁబడ ♦ మోది మోది
పరపదాతులడాసి ♦ గురుతరబలమున, త్కృతలి డాకాలఁ ♦ జమిరిచమిరి
గీ. వడి రథంబుల రథముల ♦ వైచివైచి, మఱిమహాకాయశతమాయు ♦ మహితకాయు
ఘోరదైతేయులనుబట్టి ♦ గుడియఁ గొట్టి, యలచెఁ జామికగాంగదుఁ ♦ డంగదుండు.
నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 5.

అబహము

సీ. గంభీరతాధరి ♦ తాంభోనిదానంబు, సాంద్రకృపామృత ♦ సారసరసి
సదమలజ్ఞానల ♦ తుణలతావాలంబు, భూరిసద్గుణరత్న ♦ భూషణంబు
కమనీయతరయశః ♦ కర్పూరపేటిక, నిఖిలార్థినీపవ ♦ నీఘనంబు
చిరసత్యనయశేషు ♦ పీసమాశ్రయభూమి, సన్మార్గహితవృత్తి ♦ జన్మనీసు
తే. యితఁడని యభిజ్ఞులు నుతింప ♦ నిం పెసంగె, బహుదినంబులు సర్వేశ ♦ శక్వనామ
మంత్రపఠనానుమోదశుం ♦ భన్ని జాంత, రంగుఁ డబ్రాహ్మ డవనీసు ♦ రాగ్రగణ్య. 298
వేదాంతరసాయనము, ఆ 2 ప 57.

అలమప్రభువు

సీ. పరమపావనమైన ♦ భస్మత్రిపుండ్రంబు, ఫాలభాగంబునఁ ♦ బ్రజ్వరిల్లఁ
గరపాదనఖరచే ♦ ఖలు రాజయోగసం, భరితసామ్రాజ్య మే ♦ స్పలు మదుడ
ఘోరమాయాసతి ♦ కోలాహలాద్రేక, బిరుదువాక్యంబులు ♦ పరిభవింప
యాజానుబాహుల ♦ నలరారునిజదివ్య, దేహంబు కాలచు ♦ గ్రికల నీన

గీ. సిద్ధులన్నియుఁగోరి ప్రసిద్ధులయిన, సిద్ధు లనురక్తితోఁడుతఁ ♦ జేరి కొలువ
యంబరంబుననుండి తా ♦ నరుగుదెంచె, పల్లకీయెక్కి యల్లునుప్రభుగురుండు. 299
ప్రభులింగలీల, ఆ 1.

అలమప్రభువిటవేషము

సీ. బంగారు మొలచూలి ♦ వైఁ గ్రాలఁగావ్రేలు, మంగుల మొలకట్టి ♦ రంగుమీఱ
పసిడికమ్మలగానఁ ♦ బడుదుపారంబు నెన్నుదుటిపై నొకకొంగు ♦ గదియఁజూట్టి
చలువఁబట్టినయంచు ♦ వలిపెంపునుప్పటి, వలసి యెల్లమి వరె ♦ వాటువైచి
పాదసఖప్రభల్ ♦ పర్వినయచ్చోటి, మేదినియెఱ్ఱనై ♦ మెఱుఁగులీనఁ
గీ. గాలిపెండెంబు వ్రేలనుం ♦ గరము లమరఁ, జెవుల ముత్యాలచొక్కట్లు ♦ చెలఁగియిండఁ
గోరి యేతెంచె విటవేష ♦ ధారి యగుచు, ప్రజ్ఞమించినయల్లుచు ♦ ప్రభువరుండు. 300
ప్రభులింగలీల, ఆ 1.

ప్రహాదుడు

శా. ఆదైత్యేంద్రుఁడు పీనవక్షు నవప ♦ ద్మాక్షుం బిశంగాంబరా
చ్చాగున్ నిర్మలసాధువాదఘనసం ♦ సారాదివిచ్చేదు సం
శ్రీదున్ భక్తిలతాతిరోహితహరి ♦ శ్రీపాదు నిఃఖేమఁ బ్ర
హ్లాదున్ బోధకశావినోదుఁ గనియెన్ ♦ హర్షంబుతో ముండటన్. 301
భాగవతము, స్కం 8 ప 642.

సీ. తనయందు నఖిలభూ ♦ తములందు నొకభంగి, సమహితత్వంబున ♦ జరగువాఁడు
సెద్దలఁ బొడఁగన్న ♦ భృత్యునికైవడిఁ, జేరి నమస్కృతుల్ ♦ సేయువాఁడు
కన్నదోయికి నన్య ♦ కాంత లడ్డ బైన, మాతృభావము సేసి ♦ మరలువాఁడు
తల్లిదండ్రులభంగి ♦ ధర్మనత్సలతను, దీనులఁ గావఁ జిఁ ♦ తించువాఁడు
గీ. సఖులయెడ సోదగస్థితిఁ ♦ జరపువాఁడు, దైవతములంచు గురువులఁ ♦ దలఁచువాఁడు
లీలలందును బొంతులు ♦ లేనివాఁడు, లలితచర్యాదుఁ దైసప్ర ♦ హ్లాదుఁ డధిప. 302
భాగవతము, స్కం 7 ప 115.

విష్ణువరసుడు

ఉ. భూర్జుతిపాదభక్తుఁ డె ♦ మగ్గవిభేదనకౌర్యశాలి న్యా
యార్జితజైభవుండు విమ ♦ ధావనకల్పకుఁ డాద్యసమ్మతుం

డర్జునవంశవర్ధనుఁ డహర్షతివెజ్జుఁడు విష్ణువర్ధనుం
దూర్జితసర్వసంపదల ♦ నొప్పును రాజమహేంద్రనాథుఁడై.

303

వైశ్యపురాణము, ఆ 6.

సారంగధరుఁడు

- సీ. సికపువ్వు టెత్తుఁదాఁ వికి వెంటఁబడు తేఁట్లు, యుంకృతి మాగధఁస్తవము గాఁగ
గడిఁదిరాయకుమార ♦ గండపెండేరంపు, రవళి కంచుకిలోకఁరవము గాఁగ
తలమట్టివచ్చుచ్చగ్ధాశభశ్యప్రభ, లిరువంకవేయు చాఁమగలుగాఁగ
నలుదెసస్మిలుమిట్లు ♦ గొలుపుదేహచ్చాఁచు, తలఁగఁద్రోయఁగరాని ♦ బలముగాఁగ
- గీ. రాజసంబునఁ గఱ్యైంతఁరములు గడచి, యరిగె నపుడు జగన్మోహఁనాంఁగవిజితే
రాజరాజకుమారసాఁరంగధరుఁడు, రాజరాజకుమారసాఁరంగధరుఁడు. 304
- సీ. కలనైనఁ బరకాంతఁ ♦ దలయెత్తి చూడఁడు, పడుచువారలఁగూడి ♦ నడువఁగోఁడు
మిగుల సిబ్బితి కాఁడు ♦ మొగమోటుగలవాఁడు, పతికిబొంకఁడునహుఁభాషి కాఁడు
నేర్చినవారిని ♦ నెగనివారిని, దనవారిగాఁ జూచు ♦ వినయపరుఁడు
కినిసియెవ్వరిని నొఁచ్చినమాటబలుకఁడు, కపట మెఱుంగఁడు ♦ గర్విగాఁడు
- గీ. మేరమానిసి సాధూపఁకారి గోలనిర్మలుం డట్టివానికి ♦ నింద మోఁపిఁ
జేసెఁగా విధి కటుకటా ♦ దోసకారి, దయ్యమున కేడ సత్యంబు ♦ డలఁచి చూడ.

సారంగధరచరిత్రము, ఆ 2 ప 35, 263.

విప్రనారాయణుఁడు

- సీ. ప్రతిమాసవపసముంఁడిత మైన మస్తంబు, పెడతలఁ మా లాడు ♦ పిల్లసిగయుఁ
దులసి నెత్తమ్మిఘాఁసలగొప్పపేరులు, విపులగంధములైన ♦ వ్రేలుఁజెవులు
నడువీధిగలనిల్వుఁనామంబుపట్టెలు, శోభితంబగు తిరుఁచార్ణరేఖ
పెన్నులిత్రాటఁ గీఁల్కొన్న కౌశీనంబు, వితతఁపునీగ్గావిఁవేష్టవలును
- గీ. గలిగి పద్మాసనస్థుఁడై ♦ కన్ను మోడ్చి, భగవదారాధనైకతఁత్పరతనున్న
శ్రీచంద్రాక్షరీమంత్రఁచింతనాప, రాయణుఁడైన విప్రనాఁరాయణుండు. 306

వైజయంతీవిలాసము, ఆ 2 ప 5.

- ఆ. మానసమునఁ జక్రిఁ ♦ బూని తస్మంత్రము, చేఁ జలింప నధరఁసీచుఁ బుష్ప
లతలకొఱకు మాపుఁల జలంబుఁ దోడుచు, నిశ్చలాత్ముఁ డగుచు ♦ నెగడువాని.

- సీ. నెలరవిభంగి పఁన్నెండమూర్తులఁ బాల్చి, ధవళోద్ధృతపుండ్ర విధంబుఁ బూనె
నన మేన పుండ్రముల్దనరఁ దనమఘంబులను రవి తనుకాఁతులను వసింపఁ
దగఁజేసెనన హరిఁద్రాచూర్ణరేఖలు, డంబుగానుండఁదరంబుఁ దపముఁ
జెన్నుగా నొనరించి శ్రీతులసీసగో, జాక్షునూలలఁ దాల్చెనన గళంబు
గీ. నందు దోమాలికలు పాలుపొందఁ ద్రిభువనములు నిండిన హరికిర్తి ధనుసుభక్తి
ధవళసూత్రత్రయాకృతిఁ దా వహించె, ననఁగ యజ్ఞోపవీతాంకుఁడైనవాని. 308
భార్గవపురాణము, ఆ 5 పే 121.

కుచేలుడు

- గీ. తనకుచేలత్వమట యథార్థంబు గాఁగఁ, జింపిధోవతికొంగునఁ జేరెడంత
ముడిచి తెచ్చినయటుకులుపిడికెడఁటి, మనతచ్చుండుమెసవెడిసమయమునను.
సీ. చినిగి మాసికలు వేసినకోక బంగారు, చెఱుగుల చెంగావి చీరయయ్యెఁ
జెవులకుఁ జాలని చిఱుతలక్కాకులు, కట్టాణిముత్యాలకమ్మలయ్యెఁ
బుపైమాత్రమెకాని పోడియెఱుంగని, గళమున హారముల్ నెలవుకొనియె
నొకటి చెండోగాజులున్న కరంబుల, నవరత్నమయకంకణములు వొదవె
గీ. నల కుచేలునిసతికి దుస్సలకుమఱియుఁ, జూడఁజూడంగ మైగ్రమ్మసొమ్ములకును
కొదవ లేదయ్యె ప్రబలుసంపదలవలన, రుక్మిణీనాథు దివ్యకారుణ్యమునను. 310
దశావతారచరిత్రము, ఆ 9 పే 318.

బిలణకవి

- శా. ఆవాచాలత యాకవిత్వసురసఁ బాప్రాధి యారూఢి నూ
భావం బాపదశబ్దగౌరవము లా పాండిత్య మాశాస్త్రబో
ధావిర్భావక మాసుధారసఁగోవ్యాపార మాప్రజ్ఞ యిం
దేవిద్వద్బలభేదికైన గలదే యెంతేనిఁ జింతింపఁగన్.
సీ. ధరణివస్త్రములలో ధవళాంబరము మేలు, ఋతువులలో సుమాన్వితముమేలు
సుమములలో శరవోభివల్లికమేలు, విలుకాండ్రలో రతివిభుండుమేలు
ఘనసౌరభములలో గన్మూరి మేలఁగు, గలయస్త్రముల గార్మకంబుమేలు
తనయవామ్మలలోన దర్శనవాక్యము మేలు, సారసముఖులలో శ్యామమేలు
311

తే. పగగుపదవులలో విష్ణుఁడవి మేలు, దశతయందున యౌవన ఁ దశయమేలు
మహితేగీతులలోఁ బంచఁమలయమేలు, కవులలోనెల్ల బిల్వణఁకవియమేలు. 312

చ. మృగములలోన సింహ మవఁనీంద్రులలో రఘురామమూర్తి ప
న్నగములలోన శేషుఁడు ననమ్ములలోపల నందనమ్ము దే
వగణములోన శంకరుఁడు ఁ వార్ధులలోనఁ బయోభియెట్లనో
మిగులఁ గపింద్రసంతతిని ఁ మేటియ బిల్వణుఁ డెట్లు చూచినన్. 313

బిల్వణీయము, ఆ 1 ప 77-79.

నీ. వివిధాంబరములందు ఁ ధవళాంశుకవితాన, మఖిలర్తువుల వసంతఁతాగనంబు
నెల్లపుష్పములందు ఁ మల్లికాక్షసుమంబు, ధానుష్కచయమందు ఁ దర్పకుండు
సౌరభావళులందు ఁ సారంగనాభంబు, సస్త్రింబులందు శరాసనంబు
సుందరోక్తివిలాసమందు దర్కరసంబు, ప్రియ తమంబులవలఁపించుచామ
గీ. మొనయఁ బ్రాయములందుఁవృన్దము ముక్తి, మూర్ధములయందుశాంకరఁమతమునుధుర
గీతముమయింగు పంచమఁగీతిరీతి, కవులయందును బిల్వణఁకవిఘనుండు. 314

నీ. చిత్తగింపుము దేవఁసింధుజవిద్యావతీపురం బీతనిఁకాపురంబు
లక్షణనాటకఁలంకారకావ్యశాస్త్రాగమభయకవిఁత్వాతిచతుర,
శృంగారవిద్యావిఁశేషశేషాహిబి, ల్పణచోరభుక్కుండుఁ ఁ డనెడిపేరు
లలరెడివాఁడు మేలలరుఁబ్రాయమువాఁడు, తగుగుణంబులమెచ్చఁదగినవాఁడు
గీ. పరమపావనుఁ డఖిలప్రపంచసార, మరసి తావకపురము విద్యాగిదైన
తావిహరణస్థలంబని ఁ దలఁచి తనకు, టుంబసహితంబుగా నివాసంబుఁజేసె. 315

యామినీపూర్ణతిలకావిలాసము, ఆ 2.

ధన్వంతరి

నీ. తొలుకాటు మెఱుఁగుచాఁయలమే నిజగివాఁడు, ప్రవిమలానానుభావమువులనాఁడు
కెందామరలకొంతిఁగేరుకన్నులవాఁడు, కలిరవిశాలవక్షుంబువాఁడు
నవరత్నమయభూషణములు దాల్చినవాఁడు, రమణీయపీతాంబరంబువాఁడు
పద్మనాభాంశసంభవమూర్తి యైనవాఁ, డఖిలవైద్యకళాధ్యుఁ ఁ డైనవాఁడు
ఆ యాగభాగభోక్త ఁ యాయుఃప్రమాణజ్ఞుఁ డమృతకుంభకలితహస్తఁ డగుచు
నమర లోకవైద్యుఁడైన ధన్వంతరి, యనెడు పురుషుఁ డబ్ధియందుఁ బుట్టె. 316

లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 4.

- సీ. పదియునా టేడుల ♦ ప్రియంబుఁ గలవాఁడు, కనునీయతర కంబు ♦ కంధరుండు
కలితమాణిక్యకుం ♦ డలకిరీటాంగద, హార కేయూర భూ ♦ సాన్నితుండు
దివిజేంద్రకరితుండ ♦ వీర్వహోర్ద్రుండు, స్వర్ణపీతాంబర ♦ స్రగ్గుతుండు
కోమలజలధర ♦ శ్యామలవర్ణుండు, సింహసంహననుండు ♦ శ్రీధరాంశ
ఆ. భవుఁడు యాగభోక్త ♦ దివిజేంద్రవైమ్యుండు, నమృతపూర్ణకుంభ ♦ హస్తఁ డగుచు
గడలి వెడలి వచ్చె ♦ ఘనుఁడు ధన్వంతరి, సురసురారితతులు ♦ చోద్యుండ. 11

మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 2 పే 54.

ఆంజనేయస్వరూపము

- సీ. బాలబౌనుప్రభా ♦ పటలంబుకైవడి, నుగ్రలోచనముల ♦ యొప్పు మిగుల
ఘనతరనీలమే ♦ ఘంబుచందంబునఁ, జటులవిస్ఫుటతను ♦ చ్ఛాయ దనర
జండవిగ్నేదండ ♦ తుండంబులట్టుల, నురుభయంకరభాహు ♦ యుగ్మచురుగ
నిరుపమానుతలస ♦ ద్వరుణపాశముమాడ్కి, వసుసనుద్దీపిత ♦ వాల మె సఁగ
గీ. మృత్యుదేవతకత్తుల ♦ రీతి మెఱసి, నిశితఘనదంష్ట్రపిష్టులు ♦ నీటు కొనఁగ
తైర్యభర్మాద్రిమారుత ♦ తనయుఁ డపుడు, పెరిగె నక్షత్రగణములు ♦ పేర్లుగాఁగ
మైరావణచరిత్రము, ఆ పద్య 105.

విరాడరూపము

- సీ. బలిముఖ్యులైనపు ♦ ణ్యులకు శేషాదిభు, జంగవర్యులకు నా ♦ శ్రేయము లగుచుఁ
గరమొప్పు క్రిందిలో ♦ కములైదురెండును, బ్రవ్యక్తముగఁ బర ♦ బ్రహ్మమునకుఁ
బాదమూలపదాగ్ర ♦ సార్ణిగుల్ఫంబులు, చారుజంఘలును జా ♦ నూరుయుగము
సప్తాంబుధివీప ♦ సంయుతంబైనట్టి, ఘనచుహాభాగంబు ♦ కటితలంబు.
గీ. సిద్ధచారణగుహ్యకాం ♦ చితవిమాన, శోభితబిలప్రజేశంబు ♦ నాభితలము
తారకాగ్రహశక్రాది ♦ దైవతప్రజాకలితమైనయట్టి స్వ ♦ ల్లోక మురము. 819
క. మహాదాదిలోకములు త, న్మహితగళానలలాట ♦ మస్తకలీలా
సహితములు బహువిగోశని, వహము భుజాగ్రథము లయ్యె ♦ వర్ణించినచో. 820
క. శ్రవణంబులు విక్కులు త, చ్ఛ్రవణేంద్రియ మరసిమాడ ♦ శబ్దము నాసా
వివరంబు లన్వినీతను, భవు లానననారిజంబు ♦ పావకుఁ డయ్యెన్. 821

- సీ. రవిసుధాకరులు నేత్రములు నిమేషంబు, నున్నేషమును రాత్రియుం దినంబు
భారతి రసన సంభాషణంబులు శ్రుతుల్, దంష్ట్రాకరంబులు ♦ దండభరుడు
దంతముల్ పుత్త్రమిత్రస్నేహబంధముల్, చతురమాయావిశేషంబు నగవు
లలితాధరయుగంబు ♦ లజ్జయు లోభంబు, శఖిలనాడీనివహంబు నదులు
- గీ. భూరుహంబులు రోమముల్వారిదములు, శిరసిజంబులు సోమ ముచ్చిన్నమైన
యట్టికాలంబు శల్యంబు ♦ లదిగణమా, జగర మద్దేవునకు సగ్వసాగరములు. 322
- ఉ. భీషటిమం ద్రిమూర్తిమయదేవుని యద్భుతమైన యావిర
ద్రూపమునెవ్వరేని నెపుడున్మదిలోనఁ దలంతు రట్టి ని
స్తాపరులమ్మహాత్ముని విశాలదయాపరిపూర్ణదృష్టిచే
బ్రాపితసర్వపాంశితఫలాన్నితులై సుఖియింతు రెస్సగున్. 323
- మూర్తిత్రయోపాఖ్యానము, ఆ 2.
- సీ. ఇనచంద్రులక్షులు ♦ హృత్స్పీచవిశ్వంబు, తగసర్వదేవతల్లనువునందు
సరసిజభవుడాత్మకరపద్మములు రత్నహాటకగిరులు ముఖాంబుజములు
మహనీయములగునామ్నాయసమూహముల్, భుజపక్ష్తినాచతుర్భుజుడు శౌరి
భూర్భువస్వర్ముఖ్యభువనపరంపరా, జనుహేతుశక్తికేశములు నిట్లు
- గీ. విశ్వకర్మవలననే యీవిశ్వమొదవె, విశ్వకర్మయె తద్విరాడ్విగ్రహంబు
విశ్వకర్మయె వేదాంతవేద్యమూర్తి, విశ్వకర్మసమానుండు ♦ వేల్పుఁగలఁడె. 324
- నాగరఖండము, ఆ 2 ప 35.

పర్వతునియోగివేషము

- సీ. గట్టిగా సవరించి ♦ చుట్టికట్టినయట్టి, పులితోలుడాచంకఁ ♦ బొదివిపట్టి
కుదురుగా ముదురుజేగురుకావివల్వమెత్తలమూట వలచంకఁ ♦ జాళిఁ జేసి
పోక పొత్తులపొత్తుఁ ♦ బొదలిఁ పుస్తకబండారమనినెత్తి ♦ మైని బెట్టి
సఖువులేకొక్కనుండలముపాశ పుబ్రహ్మనాశంపురూరిపైఁ ♦ జాళిఁ బట్టి
- గీ. బడుగునడకల నుపచారబట్టొకండు, వెంటఁజనుచేర హరిభక్తివివశుఁ డగుచు
గట్టుతెగి శాంతిరసమెల్ల ♦ నుట్టిపడఁగ, నేఁగ నందందఁ బర్వతయోగివరుఁడు.
- వేంకటేశ్వరవిలాసము, ఆ 2 ప 34.

కాముడు

- సీ. రతిజేవి నెవ్వీగు ♦ రారాపుఁ జన్నులు, గడకన్నులకు నింపు ♦ గడలుకొలుప
గుడు నైన పూవింటఁ ♦ గూడి కమ్మనితూపు, కట కాముఖపుఁ గేలఁ ♦ గరము మెలియ
గటిమండలంబుపైఁ ♦ గనకంపుఁ జెఱఁగుల, జినుఁగుఁబచ్చని పట్టుఁ ♦ జేల మమక
నాలీన పాద విఁన్యాసంబు శృంగార, వీ రాద్భుతములకు ♦ విందు సేయఁ
గీ. జిన్నిచిగురాకుఁ జేక్కలఁ ♦ జేతఁబట్టి, పేరుమాచని రాచిల్కఁ ♦ తేరు నడుప
నుక్కడీడయియే తెంచెఁ నుక్కు మిగిలి, కలికి గారాబుఁ జెలికాఁడు ♦ కలికిమరుఁడు
ఉ. చీకటితప్పుఁ బరులఁ చేడియలన్ రమియింప చాతికా
లోకము మాట తీపులకు ♦ లోఁబడి భీ త్యభిమాన లజ్జలన్
బోకడఁ బెట్టి ప్రాణ మొక ♦ పోకకుఁ గైకొన కుండు సాహసుల్
మైకొని చేరి త న్నుభయఁ పార్శ్వములందును భక్తిఁ గొల్చి రాన్.
- గీ. బుద్ధ వేద పరిస్పర్ధఁ బోలెఁ దాల్చె, లోకజి ద్భావ మెవ్వఁడు ♦ లోక మెఱుగ
నీశ్వరునిమీఁదఁ దగిలిన ♦ యీర్ష్యఁబోలె, నతనుఁడై యేలె నెవ్వఁడీ యభిలషగఁ
శృంగారనైషధము, ఆ 7 పద్య 41-43.

క్రోధుడు

- సీ. కట్టెఱు సెగల దీర్ఘవిలోచనంబుల, కడల నగ్ని స్ఫులిం ♦ గంబు లురుల
జృభించి మిగులంగఁ ♦ జేవురించినమేనఁ, బ్రసేద జలముఁ గంఁపంబుఁ బొడమఁ
గుటిల మై చిమ్మచీకటి సంఘటించుచు, నిటల భాగమున భూ ♦ కుటి నటింప
నత్యంత గాఢ దఁతాఁగ్ర పీడనమునఁ, దొట్ట వాతెఱనెత్తు ♦ రుట్టిపడఁగఁ
గీ. గటము లద్రువంగ మీసాలు ♦ గత్తరిల్లఁ, గంత కుహరంబునందు హుం ♦ కారమెసఁగ
నింగి నేలయుఁ దాటింప ♦ నంగలించు, పగిది నేతెంచెఁ గ్రోధంబు ♦ గగన వీధి.
శృంగారనైషధము, ఆ 7 పద్య 46-50.

- (సగ్ధః ఆశో) కాశోశ ఘోషం బయి వికటకతో రాట్టహా సార్భటంబై
వక్ర భూవల్లరీ సం వలన భయద మై స్ఫార నిశ్వాస ధారా
చక్రం బై రక్త రూక్షేక్షణ మయి విగత తాంతి యై నిర్దయం బై
యాశోధం బభ్రోషిన్ హత తి నమృతా హరులన్ ధిక్కరించెన్.

గీ. మండునఁట దానుహృదయమఁర్మములఁదవిలి, కన్నుఁగవనంధకారఁబుఁగఁగయుఁజెట్లు
రాగమొనరించునఁటతావిఁరక్తియెట్లు, తనప్రభావఁబుగోధంబుఁ తానయెఱుఁగు.

మ. భుక్తుఁడీ కాల భుజంగరాజ తరుణీఁపూతార్కర శం కావహః
ధిక నిశ్వాస సమీరణ ధ్వనులు సంఘీష్టాఁగి దం తావళీ
శక్తి భూత ని జాధ రోష్ట రుధిరఁసాగన ప్రతి ద్వంద్వ ర
క్తకటాక్షుల్ దన పారిపార్శ్వకులుగాఁ దగ్గఁపుఁ బెం పేర్చడన్. 332

శృంగారనైషధము, ఆ 7 శ్లో 46.

మోహఁడు

మ. తనకుం బట్టపు రాణివాస మగు మిథ్యాదృష్టిచేఁ సేతఁ గీ
ల్కొన హత్తించి విరించి ముఖ్య దివిషఁతోక్తి నివ్వడంచించుచున్
ఘన మార్గంబున నేగుదెంచెను మహాకాయంబు మోహంబు మో
హన విద్యాగమ సంప్రదాయ ఘటనఁవ్యాపార మేపారఁగన్. 333

గీ. బాలు రాత్మ కుటుంబ జంఘాల మగ్ను, లసధిగత శాస్త్రీ లక్షణఁలగు హతులు
దన్ను సేవింప మోహంబుఁ దప్పుఁద్రోవ, నల్లనల్లన సురల డాఁచుం వచ్చె. 334

స్త్రీ. జ్ఞాన స్రవీపికాఁఝంఝూ సమీరంబు, కాసు లోభ క్రోధఁతారణంబు
సంసార కపటేంద్రజాల విద్యా పింఛ, మామూయ పద కంటఁకాయగంబు
శూన్య వా దారణ్యఁకుండాల కలభంబు, కుసుత సిద్ధాంత విభ్రమ గృహంబు
బహుళ ఘట్టకుటీ ప్రభాత తిగ్మమరీచి, యంధపగంఠరాఁ వ్యాప్త సరణి

గీ. కన్నులకు నిద్ర మదికి జోకన్న ధృతికి, విసమి చెవులకు నెద్ది భావించి చూడ
నమ్మహామోహుఁ డెదురుగాఁ నరుగుజేర, బ్రమసి చూచిరివాసవాఁద్యమరవగులు.

శృంగారనైషధము, ఆ 7 పద్య 57-59.

లోభుఁడు

గీ. హస్తములు విస్తరించుచుఁ నతిపలుకుచుఁ, గంఠ గద్గదికావ్యక్తఁకాకు వికృతి
రాలువడఁ బండ్లిగుల్చుచుఁవీలుసాటుఁ, బ్రకట దైన్యంబుఁదోష లోభంబునచ్చె.

స్త్రీ. కడుపు మండించు నాఁకటి చిచ్చు నెగ దాకి, గవరనై యున్న కన్దవలవారు
భోగించువారలఁ బుల్కుఁపుల్కునఁ జూచి, మెల్లన గ్రుక్కెట్లుఁ మ్రంగువారు
కుక్షింభరిత్వంబుఁకొలఁది కగ్గలముగాఁ, గూడఁజెప్పెట్టింఁ గుఱుచువారు

ప్రాణగొడ్డము లైనఁ పరమసాహసములఁ, బరులసాముల కాసఁపడెదవారు

గీ. పామునకు బలి వెట్టని ♦ ప్రతినవారు, ఈఁగ కెన్నఁడు నే నిలి ♦ యిడనివారు
ధనము గాఁపున్నదయ్యాలఁ♦దఱుమువారు, బలసి లోభంబు నిరువంకఁగొలుచువారు.

మ. కమియం బాపము లొండు రెండు వరుసన్ ♦ గల్పింపఁగాఁ జాలుకా
మముఁ గ్రోధంబును నిచ్చ మెచ్చక యహఁ♦భావంబుతో నుండుఁ బం
చ మహాపాతక సంగ్రహైక ఘటనా♦చాతుర్య ధుర్యంబు లో
భము లోభంబు గదా గుణద్విరద రా♦త్వంచాస్య మాహింపఁగన్. 338

సీ. ఇన్నియింద్రియములు ♦ నెవ్వనికిఁకృహంబు, లయి విశేషంబు జీ♦హ్వించలంబు
సంప్రార్థనా దీన♦చాటూక్తి యెవ్వని, కాజన్మ సరిద్ధ♦మైన మతము
పాత్ర హస్తములపైఁ ♦ జడు దాన జలవృష్టి, వారించు నెవ్వఁ డ♦వ గ్రహమయి
అన్య విత్తాపేక్ష ♦ యాత్మ విత్తాపరిత్యాగ మెవ్వని యంతఃరంగగుణము
గీ. జార వోరాది ధూర్త వి♦హార భూమి, ద్వైత్య కార్పణ్య జలరాశి♦ధవళకరుఁడు
కలిమహారాజునెచ్చెలి♦కాఁడులోభుఁ, డతఁడుసురలకుజ్జోహారు♦వనుచు మృక్యే
శృంగారనైషధము, ఆ 7 పద్య 52-55.

కలిరాజు

ఆ. గగనమండలమునఁ ♦ గాలాయసపుదేర, మాలకాకిపడగ ♦ దూలియాడ
ద్వాపరంబు వాసుఁ ♦ దన్మధ్యవర్తియై, వచ్చువాని నీల♦వర్ణజేహు. 340

సీ. కఱకులై పెరిగిన ♦ కుటువెండ్రుకలతోడఁ, ఒట్టయాడలఁ గావి♦పాగ యమర
నిగిడిపూరెట్టి బా♦గుగ గత్తిరించిన, గడ్డంబు కొనటొమ్ము ♦ గమ్ములింప
బండికందెనతోడఁ ♦ బ్రతినచ్చుమైచాయ, నీలిపచ్చడముతో ♦ మేలవింప
సవరక్తచందన♦ద్రవకల్పితంబై, నూత్నత్రిపుండ్రంబు ♦ నొసల నొప్పఁ
గీ. గోతమీసలు మిడిగ్రుడ్లు ♦ కుటుచపాడవు, డొప్పచెవులును గొగ్గి♦పం♦డులునుగలిగి
యున్న మద్గీవుఁడై వచ్చు♦చున్నవానిఁ, గలిమహారాజుఁ గనిరి ది♦క్పాలవరులు.

చ. పాలుబగు జంబుకాశ్వములఁ ♦ బూన్చిన కాకపతాకనిల్పి వి
ట్టలమగు నెల్లుతోలు పయి ♦ డంబుగఁ గట్టి మహాప్రశల్యకృ
త్సలలితచక్రముల్ నిలిపి ♦ సారథిపన్నిక బల్ రథంబుపైఁ
గలివిభుఁ డేఁగుదెంచెఁ గనఁ♦గా నొక దుర్జనమంత్రియుత్తుఁడై. 342

మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 2 పే 50.

కలిరాజభటులు

- నీ. పాతకంబులు నీతిపట్టుబొందడములు, పగలింటి నిద్రలు ♦ పచ్చడములు
పర దూషణంబులు ♦ ప్రాలంబహారంబు, లగ్యకాంతా సక్తి ♦ యంగరాగ
మిర్వాపరత్వంబు ♦ హేలా వశంసంబు, బుధ జన ద్వేషంబు ♦ పుభ్యదండ
మిథ్యా ప్రహపంబు ♦ మృగనాభితలకంబు, బహులాశనత్వంబు ♦ పరికరంబు
- గీ. పరులఁ జూపులు వాకొల్పఁ ♦ బ్రసభలీల, రాసభాంగ రుహాధూ ♦ మ్రప్రకార
బర్పరాకార దేహు లఁబరము విండి, సరస వచ్చిరి కలిరాజు ♦ సైన్యభటులు.
- నీ. కుండబొజ్జుక్రిందఁ ♦ దిండుగా బిగియించి, గడితంపుమడుఁగులు ♦ గట్టినారు
బూజువట్టినదేహఁములమైఁ దళంబుగా, మలయజపంకంబు ♦ లలఁదినారు
నునుబట్టతలలమైఁ ♦ గనకంపుజెఱఁగులఁ, బట్టుచీరలు మూయఁ ♦ జట్టినారు
కరమువ్రేలుడు లైన ♦ కర్ణపాశంబులఁ, దోరంపుఁబోఁగులు ♦ దొడిగినారు
- గీ. వెలయ మృగనాభినీర్బాటు ♦ వెట్టినారు, పసిఁడిబెత్తాలు నేతులఁ ♦ జట్టినారు
చండముద్రాధరులు నభోచుండలంబుఁ, బూరటిల్లంగఁ గలిరాజుఁ ♦ బొగడినారు.

శృంగారనైషధము, ఆ 7 ప 61-62.

కర్కోటకుఁడు

- ఉ. కోటి భుజంగపుంగవులు ♦ గొల్వఁగ వందిజనంబు ముందటం
జాటువు లుగ్గడింప ఫణఁసంభృత రత్న దిశా విభాసియై
వీటిజనంబు తెల్లఁ దనువిస్మయ మొంది కనుంగొనంగఁగ
కర్కోటకుఁ డేఁగుదెంచె మదఁఘూర్ణిత పాటల నేత్ర పద్ముడై.

345

శృంగారనైషధము, ఆ 4 పద్య 126.

వాసుకి

- మ. ప్రమ ధానీశ భుజాంతర స్థల ఘన ♦ ప్రాలంబహారం బద
భ్రమనోజ్ఞాకృతి వచ్చె వాసుకి ఫణాపర్యంత మాణిక్య మం
జు మయూఖాంకుర పుంజ మంజుల నభస్కుం డై భుజం గాంగనా
సముదాయం బిరువంకఁ బాడఁగ యశస్సంగీతగాధావళుల్.

346

శృంగారనైషధము, ఆ 3 పద్య 127

ఉ. కోటులకొద్ది పన్నుగులు ♦ కొల్వ రసాస్థలినుండి కుండలీ
పాటలగంధు లెల్ల మురి♦పంపుడంకల నేగుడేరగా
మేటిఫణాసహస్రమణి ♦ పేదురకాతులు నిండగా నిరా
ఘాటత వచ్చె వాసుకి జ♦గత్ప్రభువీటికి మోక్షవాటికిన్.

341

మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 4 పే 112.

తక్షకుడు

సీ. ఆరసాతలమునం ♦ దత్యంత రమ్యంబు, మణిచిపకోటి స♦చున్వితంబు
భర్గమిత్రమహేంద్ర♦భవనసంకాశంబు, ఫణిఫణారత్నవి♦భ్రాజితంబు
వజ్రముక్తాఫల ♦ వైడూర్యరాజిత, ప్రిసాదసాహస్ర ♦ భాసురంబు
దపనీయతోరణ♦ద్వారకవాటంబు, చంద్రకాతోడల♦స్థలయుతంబు
గీ. మంజులంబైన నొక దివ్య♦మందిరమున, సంచితంబైన రత్నసి♦హాసనమున
బన్న గేదురుగొల్వంగూ♦ర్చున్న ఘనుని, దత్తుకునిగాంచెఁజంద్రాంగ♦దప్రభుని,
బ్రహ్మోత్తరఖండము, ఆ 3.

ఆదిశేషుడు

సీ. తనమహాసవనిరం♦తరసమ్యగాసక్తి, కుండలీంద్రత్వంబు ♦ కుదులుపలుపఁ
దనశ్రీవహన సము♦ద్భాసితోత్సాహంబు, చక్రిభావమున కా♦జ్జ్వల్య మెసంగఁ
దనభోగినీభోగ♦జనితానుభావలీల భుజంగపుంగవో♦ల్లాస మెసంగఁ
దనమహాబలసము♦ద్యద్విగ్రహ ప్రవృద్ధి యహీనభావంబు ♦ దేటంబలుప
గీ. సోమరుచియు ననంతఁ♦చ్ఛార్తిభోగి, ముఖ్యతయు భూమిభరణన♦ముత్సుకత్వ
మలరఁ జెలువొందు నెవ్వఁ డు♦దారఫణితి, నట్టి శేషాహి వచ్చె న♦య్యవసరమున,
దశావతారచరిత్రము, అ 2.

చ. సలలితకుండచందన ని♦శాకరహారఽటీర హీరకా
మలఘనసారవారసుచి♦మండేతమై నిజభోగమొప్పగా
వెలికి సహస్రశిఖ్వాకల ♦ వేదఃఖోరువచోవిశేషముల్
పలుకుదుఁ బద్మలోచనుని ♦ పజ్జ ననంతుఁడు పొల్చు నేమకన్.

350

మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 24.

శేషశయ్య

- సీ. సాంద్రశరచ్చంద్ర ♦ చంద్రికాకర్పూర, నీహారహారాభ ♦ జేహా మమర
నిందినిరేందీవ ♦ రేంద్రీ నీలద్యుతిఁ, గరమొప్పు మేచక ♦ కంఠసమితి
యరుణాంకుబింబభా ♦ సురపద్మరాగ విశ్వస్త సహస్రీయ ♦ వస్త్రకంబు
విశృతాననోద్గత ♦ విషధూమరేఖల, లీలఁజూపట్టిన ♦ నాలుకలును
- గీ. గలితసాయతనజ్వల ♦ జ్వలనకుండ, ముల విడంబించు వేడిచూ ♦ పులునుగలిగి
భూరికలధాత గిరినిభా ♦ కార మమరఁ, బరఁగు భాగీంద్రభోగత ♦ ల్పంబునందు. 351
- భాగవతము, స్కం 10 ఉత్తర పద్య 1307.

కబంధుడు

- చ. ఉరమునయందుఁ గన్నులుఁ బృ ♦ గూదరదేశమునందు నోరు ప్ర
స్ఫురితభుజద్వయంబుఁ గుల ♦ భూమి ధరోన్నత భావముం గరం
బరుదుగ నున్ర మ్రోవికృ ♦ తాకృతితోడి సశేషనత్వము
స్మరఁ డగుచున్నవానిఁ బటు ♦ సత్త్వఁ గబంధునిఁ గాంచి రచ్చటన్. 352
- భారతము, ఆర. అ 6 పద్య 357.

వృషభేంద్రుడు

- సీ. ఖురపుటాహతి రేఁగు ♦ ధరణీపరాగంబు, పంకేరుహాప్త బిం ♦ బంబుఁ బొదువ
విపులవాలాటోప ♦ విక్షేపనాతవా, తాహతి వాంఛా ♦ హములు విరియఁ
గులుచత్స్నిని వాడి ♦ కొమ్ములఁ జిమ్మిన, బ్రహ్మాండభాండక ♦ స్వరము వగుల
నలవోకనలె ఖణి ♦ ల్లని అంకె వైచిన, గోదసీకుహరంబు ♦ భేదిలంగ
- గీ. గళచలద్భర్మకుంటికా ♦ సుణసుణప్రభూషమున దిక్తటంబు లా ♦ కులత నొంద
లీల నడతెంచు కలధాత ♦ శైలమనఁగ, నుక్కుమిగిలిన వృషభేంద్రు ♦ నెక్కి వెడలె.
- భాగవతము, స్కం 10 ఉత్తర పద్య 402.
- సీ. కులుచలై మెలవంక ♦ గుబ్బికొమ్ములరెట్టి, తుదలయందును వైడి ♦ తొడవులనుర
అంకెవేసిననూగి ♦ యొంకారములు వల్కు, గంటలపేరుల ♦ గళము మోయిం
జటురల్ప మయమైన ♦ బంగారుపల్లంబు, వైని బెబ్బులితోలు ♦ భాసిలంగఁ
ఫాలలోచనానాజ్ఞఁ బరుపడి చనుదేర, నదియత్ ఫల్లుఘ ♦ ల్లచుచు మ్రోయ

గీ. నాత్మపురదీప్తులను రాజహారహీన, కలశపాథోధిరాణ్ముల్లికలను గెలువ
నుబ్బుచునువచ్చిఁపుమ్రోలనొనరనిల్చె, రూఢిమెఱయఁగధర్మస్వరూపుడవు
ఒడయనంబివిలాసము, ఆ 1.

సీ. ముగురువేల్పులకాఁగి మూలమై చెన్నొందు, పరశివతత్త్వసాఁగ్రాజ్య మనఁగఁ
ద్రిఘవనసంచారఁగీప్తమై వెలుఁగొందు, చంద్రనుండలసుధాసార మనఁగఁ
వటపత్రశాయియై నటించు శ్రీవిష్ణు, రమణీయక్షీరవాఁరాశి యనఁగ
సాంబఁగివుండు నఁతాహంబుతో నున్న, గొప్పైన కైలాసకుధర మనఁగ

గీ. ధవళకళకళదశషిశఁ దళితముగను, మంజుముక్తనికుంజముల్ రంజితముగ
ఘనఘనాకాంతమూపురాఁగ్రంబు గదురఁ, గేరుచును వచ్చె నా నందికేశ్వరుఁ

సీ. మోముపట్టాంచితముక్త ఝల్లరులతో, నసియాడశృంగముల్ విసరుచుగడు
విసరుకొన్నంతలో వీరక నొండ్డాంటితో, దాకి ఘంటాధ్వనతతులుచెలగు
చెలఁగి అంకెలువేయఁ గలఁగి సింహంబులు, పర్వతగుహలకు బాఱఁజూచు
బాఱఁజూచిత్రిలోకభయదంబుగాఁదోచు, దోచిసృత్యమునేయఁదొణఁగుచుండఁ

గీ. దొణగి యాసాంబమూర్తిని దువ్వఁబిలుచు, బిలిచి రేమాయటంచును బెదరిమఱు
మఱి దనయంగములతీటమాన్వ నెమరు, నెమరు వేయుచు బసవన్న నిండుసభఁ
బృందావనవిహారము.

ఋషిశ్రేష్ఠులు

సీ. వ్యాసభరద్వాజఁ వాల్మీకి గౌతమ, కాశ్యప జాబాలి కణ్వ పులహ
యాజ్ఞనల్కాత్రైభ్యాంగిహో భృగు పరాశరధూమ్ర గాలవ శంఖలిఖిత
హరితసంవర్తక హయశిర శ్శౌనక, భద్ర కక్షివద్విభాండకోర
బక దాల్భ్యి కౌశికఁసస్తంబ మాండవ్య, మంకణ రోమశ మందపాల

గీ. కథకలాప రోహిత కామ కాయనాది, మునులు చిరతపోనిర్మలమూర్తు లాధ్యక్ష
లరుగుదెంచి కాంచిరి పరమాత్ము నభవు, నాదిదేవు నచ్యుతుఁ గృష్ణానధికభక్తి
హరివంశము, ఉత్తర ఆ 5.

సీ. మార్గల్య మాతంగ మంజూయన మరీచి, మైత్రేయ మాండవ్య మందపాల
కపిల కశ్యప కాత్మ కామంద కణ్వాత్రై, కౌశిక కాండిన్య కలహభోజ

వాత్స్యాయన వ్యాస ♦ వాల్మీకి పరతంతు, వాలఖిల్య వసిష్ఠ ♦ వాచుదేవ
శరభంగ శుకశక్తి ♦ శార్ఙ్గ శారద్వత, శౌనక శాండిల్య ♦ శాలిహోత్ర

4. జడభరత జహ్ను జాబాలి ♦ జామదగ్న్య, ఫలహ పిష్పల పర్వత ♦ పుండరీక
గార్గ్య గౌతమ గాలవ ♦ గణక ముఖ్యులైన యాసంయమీశ్వరు ♦ లర్హిః గౌలవ.
విక్రమార్కచరిత్రము, ఆ 2 ప 25.

సీ. శాండిల్య మాద్గల్య ♦ మాండవ్య కశ్యప, వ్యాసాత్రి కౌండిన్య ♦ వాలఖిల్య
హరిత పిష్పల రైభ్య ♦ వరతంతు గాలవ, బక దాల్భ్య గౌతమ ♦ శుక వసిష్ఠ
కౌశిక చ్యవన మాఝ్కండేయ నారద, జమదగ్ని భృగు పగాశర శమీక
కణ్వ జాబాలి సాంఖ్యాాయన వాల్మీకి, కపిల భరద్వాజ ♦ కలశజన్మ

గీ. శృంగి తృణబిందు భరత మతంగ శక్తి, గర్గ శ్రీవత్స మునివరుల్ ఘోత మెఱయ
వర సభాసీనులై వినువారలకును, విమలవాగ్భంగిఁ గర్ణామృతములుగాఁగ. 359
రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 1 పద్య 51.

సప్తకులు.

గీ. కశ్య పాత్రి విశ్వామిత్ర ♦ గౌతములును, విను భరద్వాజ జమదగ్నులును వసిష్ఠుఁ
డును జగంబుల నెల్లఁ బేర్కనిన ఋషులు, వారి సప్తర్షి గణ మండుర్ కారవేంద్ర.
భారతము, ఆ 2 పద్య 208.

వేదవ్యాసుఁడు

శా. వేదజ్ఞుండు ద్రిలోకవేది ధృత సంవిత్సం ప్రమోదుండు ని
ర్వదుం డప్రతిచక్రభావుఁడు లహోవిద్యానవద్యాత్మకృ
త్యోదీర్ఘం డవిదీర్ఘధర్ముఁడు సదుద్యుక్తుండు యుక్తుండు శ్రీ
వేదవ్యాసమునీశ్వరుండు గరుణన్ ♦ విచ్ఛేస సహోటికిన్.

361

హరివంశము, ఉత్తర ఆ 9.

సీ. ప్రావృట్సుయోధగఁపటలంబుకైవడి, మెఱుఁగారు నల్లని ♦ మేనివాఁడు
చండవిధితికరఁసాదృశ్యకుగు చలజ్ఞాంబునదాగ్ర్యదఁడంబువాఁడు
చిగురాకుజొంపంబుఁజెలువునఁ గనుపట్టు పాటలపటుజటా ♦ పటలివాఁడు
కటకీయమానచీకటుల నుల్లంఘించు, నవ్యకృష్ణస్పృగాఁగఁబంబువాఁడు

- గీ. భవ్యపదనన్దసత్కృతః ప్రాధి మెఱయ, బుద్ధ్యజుస్సానువేదముల్ ధూధిఃజడుపు
శిష్యజనములు దాను వేఁచేపె బాద, రాయణమునీంద్రుఁ డాబ్రహ్మరాతికడకు.
యాజ్ఞవల్క్యచరిత్రము, ఆ 1.

వా లీ కి

- నీ. తరుణాబ్జబంధుబంధురతరాంశుల నీను, లలితజటాపటలము బిగించి
శరదిందుకొముదీస్ఫురితకృష్ణాజినంబును జరమాంగంబునను ధరించి
యుదయాతపచ్చాయనొంటి పెంపలరారు, చతురత కటిశాటి సంఘటించి
నీలాంబుదప్రభాజాలమై తళోక్త, సలలితంబగు కమండలముఁ బూని
గీ. కలుషసమదయదందశూకములపెంపు, ఖండన మొనర్చు దండవఁ ఖండలీలఁ
గొని పురారికి సాధ్యమున నటించు నలువయనఁ జోలు నమ్మని నాయకుండు.
నిర్వచనవిచిత్రరామాయణము, ఆ 2.

వి శ్వా మిత్రు డు

- నీ. పంచాక్షరీమంత్ర ధరమోపనిషదర్థ, వాసనాసురభి యెవ్వానిబుద్ధి
శ్రుతిపాఠపూతవాక్పతిముఖస్తుతులచే, వఱలె నెవ్వఁడు నవస్వర్గసృష్టి
బాహుజుండయ్యుఁ దపశ్శక్తి నెవ్వఁడు, బ్రహ్మర్షియైయెక్కు బ్రహ్మరథము
బందెమోడిదివంబు పంచి యిప్పించె నిశ్శృంక నెవ్వఁడు హరిశ్చంద్రునకును
గీ. నమ్మహాత్ముండు సకలలోకైకవినుతుఁ, డౌర్వశ్యేయునితోడి మండ్రాటకాఁడు
నిష్ఠతోడుత నాశ్చర్య నియమవృత్తి, దపమునకు నుండె నంబికాధవునిఁగూర్చి.
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 2.
- నీ. కరుణారసము వెలి కుటికెనో యన మాళిఁ, బల్లవస్ఫుటజటాపటల మమర
బాల్మిలీపూజేన జాతెనో యన మేన, సతనుభూతిప్రభా వితతి మెఱయ
రహిఁ గంటిలోవహ్ని రాజుచున్నది యన, నొసల మేలిమిబొట్టుపసలుమసలఁ
దొలకినగాంగబిందుపరంపరో యన, నటుతను స్ఫటికహారాళి బెళుకఁ
గీ. గలికివన్నియపులితోలు కటిని గట్టి, యీశ్వరుడువోలె గాధేయుఁ డేఁగుదేర
నెదురుగా నేఁగి భయభక్తులెసఁగ పృపతి, యర్థి దండప్రణామంబులచరించె.
మట్చక్రవర్తిచరిత్ర, ఆ 2 పద్య 21.

- నీ. తపము పెంపునఁ దోచు ♦ దహనకీలములతో, జటిలంబులగుపల్ల ♦ పడలవాని
భసితాంగరాగసః ♦ పదల సొంపదలింపఁ, దగునలీవలితగా ♦ త్రొంబువాని
మైఁబుట్టుపుట్టకో ♦ మఁచీరులెగఁబ్రాకి, మార్పనేర్పడనిలో ♦ మములవాని
వ్యాఘ్రాజినోత్తరీ ♦ యముమేనిచాయగా, బలుమొగఁబులఁ దొట్టు ♦ పఱచువానిఁ
గీ. గందమూలాది కాశన ♦ కాయశోమ, ణోద్యదష్టాంగసంతత ♦ యోగభాగ
పావనబ్రహ్మఋషిభావ ♦ భావనాప్రితీతదీక్షావిధేయు గా ♦ ధేయుఁ గాంచె. 366

శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణ. ఆ 2 ప 109.

- నీ. రవిధారుణీస్థతి ♦ రాఁ గారణంబేమి, యవి లోకు లాశ్చర్య ♦ నుందుచుండ
ననలుండు నరరూపమును దాల్చివచ్చిన, భంగి యేమని ద్వార ♦ పాలు రరయ
ముక్కుంటినరరూపమును దాల్చివచ్చిన, హేతువేమని పౌరు ♦ లెల్లఁ జూడ
నలున గా మూఁడుమోములు వీడివచ్చిన, పనియేమియని రాజ ♦ భటులు జూడ
గీ. దళితరవిదీప్తితో శుచి ♦ త్వంబుతో జటాపటలితోఁ ప్రభావదార్ధ్యంబుతోడ
వచ్చె సాకేతపట్టణ ♦ వరవరిష్ట, రాజవీధిన యల గాధి ♦ రాజసుతుఁడు. 367

నరసభూపాలరాజీయము, బాల. ఆ 1.

- జా. విశ్వామిత్రుఁ డమిత్రభీకరభుజా ♦ వీర్యం బవాగ్యంబుగా
విశ్వం బేలి వసిష్ఠమానిపతితో ♦ విశ్వేషియై యంతటన్
శశ్వద్భ్రహ్మ ఋషిత్వముం గనియె సా ♦ త్తాద్భ్రహ్మ దేవాగ్రణి.
విశ్వేశాదులు దన్ను తింపఁగ జగ ♦ ద్విభ్యాతకీలంబున్.
నీ. ధరణి యేకాతపత్రంబుగాఁ బాలించె, బ్రహ్మఋషిశ్వర ♦ పదవిఁ గాంచె
మేనకాధరసుధా ♦ పానంబునకుఁ జొక్కె, రంభను దిట్టె జట్రాయిగాఁగ
నలుకశక్త్యాదిపుత్తుల నున్నిఁగొనిపించె, బశువగుద్విజపుత్రు ♦ బ్రతుకఁజేసె
గురుశాపహతుఁ ద్రిశంకుని దివంబున నిల్పె, బీడించె దత్పుత్రుఁ బెక్కుగతుల
గీ. వేదమాతను గాయత్రీ ♦ వెలయఁజేసె, వివిధశస్త్రాస్త్రము లెఱింగ ♦ విశదముగను
విసవిచిత్రము గాధిపుత్తుని చరిత్ర, మనఘగుణగణ్యా దశరథ ♦ జనవరేణ్య. 369

దశావతారచరిత్ర, ఆ 7.

వసిష్ఠుడు

- చ. కనియె శ్రుతిస్మృతిప్రకర ♦ గాఢతరార్థపరిష్ఠాదివ్యభో
ధగపదవీమహత్త్వసముదగ్రాగ్రాస్థుఁ దపోవిశేషసం

ఓనితనితాంతపుణ్యముఁ జూచుచును ప్రతనిష్ఠఁ జేయుచు
ఓనితహితప్రభావమునిఁ జూచుచును వసిష్ఠుఁ జెప్పుచును.

370

గ. పరమవిశేషసాగరుఁడుఁ జూచుచును పంకజసంభవసన్నిభుఁడుఁ జూచుచును
మరహితవహ్నితుల్యుఁ డనుచును మానతపోనిధి నిష్ఠుఁ డనుచును
త్పరుఁ డనుచును సుమారుఁడు గృహసారసచిత్తుఁడు దివ్యబోధను
స్థిరుఁ డనుచును నవ్యసింహుఁ డనుచును దెంచె దిలీపనృపాలుపాలికిన్.

371

పద్మపురాణము, ఆ 4, ప 188.

సీ. మానసాబ్జవిరాజఁ మానసపన్నగహారుఁ, బల్లవోపచుజటాఁ పటలధారు
భూతిత్రిపుండ్రవిఁ స్ఫురితకోమలఫాలు, వత్సోనదృక్షురుద్రాఁ తుజాలుఁ
బుండరీకాజినఁ ఖండరచ్యుతీకీటు, శతదశభానుభాఁ స్వచ్ఛరీరు
లాలితస్ఫటికాక్షఁ మాలికాంచితహస్తు, భాసురస్యస్తపఁ ధ్మాసనస్థు

గీ. యోగగతినిష్ఠు విపులతఁ పోషిష్ఠుఁ, దాపసశ్రేష్ఠు నిఖిలవిఁ ద్యాపటిష్ఠు
నూనృతశ్రేష్ఠు మృగులకఁ చోవరిష్ఠు, నావసిష్ఠుని వీక్షించెఁ జూచుచును విభుఁడు.

372

మత్స్యక్రవర్తీచరిత్ర, ఆ 2 పద్య 123.

సీ. ఉదయించురవియింపుఁ జూచుచును నదలించుజిగినొంపు, జడలతో బలితంపుఁ బూడలితోడ
సరసీనములగేరుఁ జూచుచును కరసీమఁ జెలఁగుదం, డంబును నూర్ధ్వపుంఁ ద్రంబుతోడఁ
రంగారు గడితంపుఁ చూచుచును రంగారురత్నకుం, డలముతో ఘనకమంఁ డలముతోడఁ
దెలిజందెములఁ గూడిఁ చూచుచును కలజెందునక్షమా, లికలతో దివ్యుఁ ద్రికలతోడ

గీ. భూతితోడను మిగులసంఁప్రీతితోడ, దంబుమీరిన కృష్ణాజినంబుతోడ
మానిపుంగవు లిరువంకఁ చూచుచును మసలిగొలువఁ, జెలఁగి నిష్ఠాగరిష్ఠు వఁసిష్ఠువచ్చె.

373

కవిచకోరచంద్రోదయము, ఆ 4.

మూర్వాసుఁడు

సీ. అనుభావశక్తిఁ జూచుచును హృదయ నొకపూరి, పుడకకుఁ గైతొనిఁ జూచుచును
సుఖోపవాదిన్యాయునఁ దపోవైత్రజ్ఞానముఁ గూడఁ దెట్టెడుఁ చూచుచును
సంగళంబుకు మాధవచత్యభామల, గుత్తాలఁ జేసినఁ చూచుచును
యతిసతీకులరత్నఁ చూచుచును మాధవగోపన, మునుమునఁ బుట్టినఁ చూచుచును

గీ. సకలకల్యాణకరుడు సాక్షాదనంగ, హనుడు నిగ్మతత్త్వపిఁ గ్యపిచార
ణావిలాసుడు దూర్వాసుఁడావసుంధ, రాధిపతికి వగలు శీఘ్రగుడెంచె. ౩74

వరాహపురాణము, నం. మ. ఆ 2 ప 180.

సీ. నిండు కెంజాయ నీరెండ లీనెడు జటా, మకుటబాలార్కబిఁబలు వెలుఁగ
భసితలేపనచారు ఁ పొందురాగేందుబింబమునఁ గృష్ణాజినాఁకము ఘట్టెల్లఁ
బంచాక్షరీమంత్ర ఁ పఠనసంఖ్యావృత్తి, నుహితరుద్రాక్షాతఁమాల యమరఁ
గలితపుణ్యోపేత ఁ గంగానదీజలోజ్జ్వలచివ్యచుణికమఁడలువు మోయఁ

గీ. గన్ను లగుణాంబుజంబుల ఁ గరిమఁ జెలఁగ, డంబు గనుపట్టుబూచిగడ్డంబు దనగ
శిష్యగణములు నెనువెంటఁజేరి కొలువ, నపుడుదూర్వాసుఁడెదురయ్యెనమగఁ తఱి.

లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ ౪.

క. భూసుగఁ డత్యుత్తమో, భాసురుఁ డభవాంశభవుఁడు ఁ పటుకోపిజనా
శ్రేసరుఁ డఖిలజాతస్సం, త్రాసుఁడు దూర్వాసుఁ డత్రితనయుఁడు పేర్మిన్ ౩75

మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 2.

అగస్త్యుఁడు

సీ. పంచాక్షరీమంత్రఁసారాయణమునకు, నెవ్వానిమానసంజేడఁగడయు
దర్శోద్ధను లగువాతాపీల్వలులకును, వధశిలాస్థాన మెవ్వానిగుఱి
యాది నెవ్వానిదివ్యావతారమునకుఁ, బూర్ణాంబుకుంభంబు ఁ పురిటియిల్లు
మెఱసిలోపాముద్రఁమెఱుఁగుఁబాలిండ్లవై, బవళించు నెవ్వాని ఁ భవ్యమూర్తి

గీ. క సరి యెవ్వానికంతహుంకారరవము, కొండచిలువలకులములోఁగూర్చె హుషా
నట్టి పరమమహాతేజు ఁ నలఘుతేజు, వెదకి రానందవనములోఁ విబుధమునులు.

కాశీఖండము, ఆ 2 ప 40.

సీ. ఎవ్వాఁడు వింధ్యాద్రిఁనిఱ్ఱింకు లింకించె, గంభీరహుంకారఁగర్జనమునఁ
బ్రణవపంచాక్షగోపనిషత్ప్రపంచంబు, లెవ్వాఁడు శివునిచే నెఱిగికొనియె
గడసిల్లునరయొడ్డఁగడవైన నెవ్వాఁడు, త్రాసువై గల్లెచందమునవంచె
సంబోను లేడింట ఁ నాపోశనంబెత్తి, కలిగించె నెవ్వాఁడు ఁ క్రమ్మఱంగ

గీ. భీమనాథేశ్వరుఁడు గౌరఁ ఁ బెండ్లియాడి, దక్షిణాముఖకల్యాణదర్శనమున
వత్సరము వత్సరంబు నెవ్వానిఁజూచు, నతఁడు గగనాగ్రమాణిక్యఁమరుగుడెంచె.

భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 2 పద్య 77,

సీ. సరిగా జగత్స్రీపఁ ♦ చముతోడ నొకవంకఁ
 దూనికవచ్చిన ♦ దొడ్డకపిలె
 శ్రీమ రెట్టింపలో ♦ పాముద్రమోముడా
 ,మరతావిఁ గోలుచుఁ ♦ దిరుగుతేటి
 వానకాలంబుచే ♦ వండువట్టినజలం
 బెల్లఁ దేర్పఁగఁజాలు ♦ చిల్లగింజ
 పరిపూర్ణకుంభగ ♦ ర్భంబనుశుక్తిలో
 మొనసినకట్టాణి ♦ ముత్తియంబు
 గీ. సింధురామాశుగము రోద ♦ సీకటాహ
 కుహరపాటనపటుకూట ♦ కోటికోటి
 వింధ్యనగబలిదైత్యత్రి ♦ విక్రమాంఘ్రి
 ఋషికులాగ్రేసరుఁ డగస్త్యుఁ ♦ చేఁగుదెంచి.

378

వరాహపురాణము, సం. మ. ఆ 3 ప 89.

జ మ ద గ్ని

క. జమదగ్ని మునియుసకలా
 ,గమనిగమపురాణకాస్త్రు ♦ కలనాచణుడై
 శమదమయమనియమాదిమ
 సమధికగుణశాలియగుచు ♦ సన్నతికక్కెన్.

379

దశావతారచరిత్ర, ఆ 5.

గౌ త ము డు

క. కృతయుగమున గౌతమఁ డను, నతిపావనమూర్తి మునివ ♦ రాగ్రణి వహ్ని
 ప్రతిమానతేజుఁ డిలఁ,ప్రతిహతకోపండు వేద ♦ పారగుఁ డొప్పున్.

380

పద్మపురాణము, ఉత్త. ఆ 3 ప 3.

క ణ్వు డు

సీ. పరమార్థతత్త్వాను ♦ భవము వక్కాణించు, సమధికబ్రహ్మవ ♦ స్పృసమువాని
 కైవల్యవాంఛాను ♦ కలనంబు వివరించు, వ్యాఘ్రాజినోత్తరీ ♦ యంబువాని

- వెలిచూడ్కి లోలక్ష్మ్యః సులః తిబాహిరముగా, మునుక్నోన్న కాంభక్ః ముద్రవాని
వేదములో మూర్తిభిః విచు మేదలశించు, సముచితాధ్యయనఘోః వంబువాని
గీ. హుతిహుతాశనతేజుఁడై యొప్పువాని, హరిచరణభక్తిపుంభావమైనవాని
నాశ్రమాభిముఖంబుగా నడుగుదెంచు, తాతఁ శ్రీపుణ్యదేవాలయఁ దలరుచోడి.
శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణ. ఆ 3 ప 73.

సూ తు డు

- ఉ. ఆతటి నేగుదెంచె సకలాగమశాస్త్రపురాణసత్కథా
నీవుతుఁడు తత్త్వవిస్తృతిని నిర్జితమగ్ధయగూఢకేతుఁడు
ద్యోతతపోబలస్థణుత యోగసమేతుఁడధూంధకారఖ
ద్యోతుఁడరివ్రజాద్రిపురుహూతుఁడు నూతుఁడు సద్వివేకుఁడై.
నాగరఖండము, ఆ 1 ప 73.

- క. నూతున్ వివిధకథారథ, నూతున్ నిజకీర్తిహానితః శుభ్రాంశు సుధా
నూతున్ ధీజితపంకజ, నూతున్ విద్యాసమేతుఁ డాచికడంకన్.
పట్టుకప్రపత్తిచరిత్రము, ఆ 1 ప 13.

వై శంపాయనుడు

- నీ. గాలవ జాబాలిఁ మైలముఖ్యులకును, నిరుపమాధ్యయనంబు నేర్పువానిఁ
బంచేంద్రియంబులఁ పుసమును బంధించి, యోగనిద్రావస్థ నుండువాని
మహితనారాయణఁ మంత్రసముచ్చగ, తామరాగంబుల నలరువాని
మొదలివేల్పుచతుర్థఁ మూర్తి నొక్కనిఁ దక్క, నొండుదైవము నొల్లఁకుండువాని
ఆ. బాదరాయణునకుఁ బరికింపఁ బ్రియశిష్యుఁడైనవానిభ్రమల నణఁచువాని
గాంతులేనివాని ఘనుని వైశంపాయ, నాఖ్యుఁ గని బ్రణామమాచరించి.
యాజ్ఞవల్క్యచరిత్రము, ఆ 1.

సనతు మారుడు

- నీ. తరుచైనమాలూరు తరువాటికాంతర, సైకతవేదికాస్థలులయందు
గంగానదీతైః కాంతరభూముల, జిత్రసింహాసనానీనుఁడగుచు

సమన్వితప్రజ్ఞావిఃకాలభాషాపుణ్య, గోష్ఠీవిరోధంబు ♦ గోనలుసాగ
శివపురాణాగమ ♦ సింధువీచికలలో, లాలితోత్సవలీల ♦ కేళి నలుపు

గీ. సకలమునివరశ్రేణికా ♦ సహితుఁ డగుచు, మహిమ దీపింప వైధాత ♦ మానినసుగం
మృదులభావలసంతోష ♦ మృదయుఁ డగుచు, వివిధవేదాంతనూక్తులు ♦ విస్తరింప

నీ. మైత్రాయణీయంబు ♦ మండూకశుక్లేశు, సౌరమణీయాది ♦ శాఖలందు
వార్తాంతవేయంబు ♦ వై నేయశౌవకీ, శాపాయనీయాది ♦ శాఖలందు
కాపాలవారాహ ♦ గార్గ్యాసురాణీయ, జగరకాత్యాయనీ ♦ శాఖలందు
వైదేయముద్గల ♦ వారాసురాణీయ, శాటీయభాష్కల ♦ శాఖలందు

గీ. తమసశాఖారీమా క్తిప్ర ♦ వానపరన, బరగువేదాంతనూక్తులు ♦ పన్యసింప
ఖండనాఖండనోద్బంధ ♦ గరిమ మెఱసి, వేదభాష్యంబు సెప్పించు ♦ విధిసుగుండ.

పర్వతపురాణము, ఆ 1.

వై ఖానసముషి

ఉ. భూతలశాఖుఁ డీర్ఘపరిఃపూర్ణయశోనిధిఁ గాంచె వృద్ధుఁ
రీతుని సత్తపోధనపఃరీతుని మార్ధ్వజలౌఘపూతు వి
ఖ్యాతకులప్రసూతుని నఃగాధకృపాఃసికాంతరంగసం
స్థీతునిఁ జిత్తభూవిపదఃభీతుని సజ్జనతావినీతునిన్.

387

ఆ. ఊతకోలకట్టి యొడలితో లెమ్ముల, నంటి వరము లెల్ల ♦ నంగకములఁ
గానలువలఁ దొంటి ♦ గతిఁ దప్పి ముదిసిమై, వదలి పతితుఁడైన ♦ వాని విప్రు.
పద్మపురాణము, ఉత్త. ఆ 1 ప 119, 120.

శౌండిల్యమౌని

గీ. స్వకటాకువిశ్రమఃస్థానస్సరశ్రేణి, యెడఁబోలె వలభూతి ♦ యొడల నొప్పె
హృదయసారసవీధి ♦ యెడఁబోలె నలినాక్ష, సంభృతికంధరాస్థలి నెసంగ
మసాతఃహృదితాఃహ్నయాళియెడఁబోలె, నలఘుజటారేఖ ♦ తలఁజెలంగ
కాశ్యపఃచిత్రాగ్యఃరావళియెడఁబోలె, సత్ప్రాయకస్ఫూర్తి ♦ చక్షు లూనె

• ననుమ నెమ్మడి నద్భుతం ♦ బడర నఖిల, జనములు నుతింప నరుదెంచె ♦ సమ్మదంబు
నూని సుకలానిరస్తోడు ♦ జూనిసుగుణ, మణినికరఖాని శాండిల్య ♦ మాని యపుడు.

చంద్రికాపరిణయము, ఆ 1 ప 124.

మనవాళ మహాముని

౧. కనకాంచలోల్లస ♦ త్కౌ-శేయవస్త్రము, ల్పరిధానసంవ్యాస ♦ సరళినొంద
రత్నకుండలకాంతి ♦ రమ్యకపోలుడై, మణికిరీటాంచిత ♦ మస్తకుడయి
తారహారములుర ♦ స్థలిఁగ్రాలుచుండఁగా, మణినూత్రసన్నద్ధ ♦ మధ్యుడగుచు
బద్మాక్షమాలికా ♦ సద్మహస్తుండయి, పద్మాక్షకలితహృ ♦ త్పద్ముడగుచు
౨. నామహామనవాళమ ♦ హామునిమణి, కనులఁ గరుణారసంబెల్లఁ ♦ గరమునొల్క
రామరాయమహారాజ ♦ రాజమణికి, స్వప్నమున సంతలోన సా ♦ ఙ్గాత్కరించె. 889

వాసవదత్తాపరిణయము, వ. వీ. య. ల. పే 19.

మారండేయులు

సీ. తనయశంబునకు నా ♦ ధారమై విలసిల్లు, ధవళయజ్ఞోపవీ ♦ తములతీరు
తనతపోధన్యత్వ ♦ మునకు సార్థక మయ్యె, రవిబింబరుచిశరీ ♦ రప్రభాళి
తనమృత్యుగర్వని ♦ ర్దళనప్రభావంబు, గనిపట్టుచనిన యు ♦ గంబులందుఁ
దనసాంగవేదశా ♦ స్త్రజ్ఞత నెఱిగించు, వితతవిద్యార్థివా ♦ గ్విభవములను
గీ. అంగమున భూతిపూర్ణరు ♦ గ్రాక్షదామములు శివధ్యానమాత్మలో ♦ నిలిపి నివురు
గప్పుకొని దనరాచెడు ♦ నిప్పు వోలె, నందు వచ్చె మృకండుని ♦ నందనుండు. 890

నిర్వచనవిచిత్రరామాయణము, ఆ 1.

నారదుడు

శా. త్రైలోక్యాతిథియై విశ్వంఖిలవిచి ♦ త్రప్రాధి నెల్లప్పుడుం
గేళింగ్రుమ్మరు యోగసిద్ధు డఖిల ♦ త్తేనుంకరప్రజ్ఞుడున్
మొలన్మూర్తివికాసనిర్జ్వి తళర ♦ స్కేళుం డమోమార్ధవా
జ్ఞాలుం డబ్బజనూతియైన ముని వే ♦ డ్కన్ వచ్చె నచ్చోటికిన్.

391.

సీ. మందారతరువున్న ♦ మంజరీమండిత, మస్తకయై యొప్పు ♦ మహితవీణ
పదరించి శ్రీస్థాన ♦ బంధురశ్రుతిభేద, ములతొడ వడ్డంబు ♦ మొదలుగాఁగ

సప్తస్వరంబులు * సారణావధినభి, వ్యక్తయై మూర్చ్ఛ * లలితయై
 చాయించి మధురది * వ్యధ్వని మెరియఁ జి, త్రప్రబంధోజ్జ్వల * తా సరచనఁ
 గీ. బూర్వభువనరక్షణములా * భోగములుగ, నద్భుతావతారంబు లిం * పారఁ బొడి
 యభిలలోకశరణ్యు డే * నాదిదేవు, విష్ణు నలరించె సభ్యులు * వేడ్కఁ బొగడ.
 హరివంశము, ఆ 6.

నీ. మహానీయ కాంచన * మాంజీసమేతమై, జిగిఁ జెల్వచుగుమ్మగా * జినముతోడఁ
 బరిలిప్తపాండుర * భసితరజోధూళి, తములైన బ్రహ్మనూ * త్రిములు వెలయఁ
 గరనఖచంద్రికా * కలితమై నిర్మల, స్ఫటికాక్షమాలిక * ప్రజ్వరిల్లఁ
 బుణ్యతీర్థోదక * పూర్ణమై దీప్తిమం, దలిఁ బొల్చు మణికమం * డలువు వెలుఁగఁ
 ఆ. బల్లజడలసాంపు * బాలార్కరునిపెంపుఁ, గడవ రామచంద్రు * కడకు వచ్చె
 రమ్యకాంతిజితశ * రన్నీరదుండు వీ, నావిశాగదుండు * నారదుండు.
 భౌస్కరరామాయణము, యుద్ధ. ప 607.

నీ. ప్రబలమైనజటాభ * రంబుమైఁ జాట్టిన, కాషాయవస్త్రప్ర * కాశదనర
 వక్షస్థలమున క్రే * వదనర్చువనజాక్ష, మాలికాదీప్తిసా * మగ్నినిగుడఁ
 గటిమండలమునసం * గతమైన కృష్ణాజినోత్తరీయకము చె * న్నలరుచుండ
 సంస్థలమున నా * రాయణసంకీర్తనము మ్రోయుమహతిగా * నము దలిర్ప
 గీ. దండము సకలతీర్థక * మండలువును, లాలితమ్పార్తిఁ దగుజప * మాలికయును
 వాస్తమన మీఱఁగాఁగల * హప్రియుండు, వచ్చె నారదమునిసమ * వర్తికడకు.
 రుక్మాంగదచరిత్రము. ఆ 1 ప 156.

నీ. అంతరాంతరముల * నాకాశచరణోటి, మోక్షుఁజేతులు షుస్త * ముల ఘటింపఁ
 దనుకాంతి చంద్రికా * ధవళచయ్యును బేర్చి, నాదిత్య వీపుల * నతకరింపఁ
 జదలేలు వీచిహ * స్తముల నిర్మలవారి, సంఘులకర్ష్యపా * ద్యంబు లాసఁగ
 నావహసంవహ * ద్యనిల ఘట్టనముల, శతతంత్రిమూర్చనా * స్వరము లీన
 గీ. గహన సంసార ఘోర సా * గరముదాఁటి, పరమయోగీశ్వరుఁడుమోక్ష * పదము వో
 బహుళతరమైన యాకాశ * పథము దాఁటి, నాకభువనంబు సాత్తెంచె * నారదుండు

శృంగారనైషధము, ఆ 3 పద్య 6.
 నీ. శారదచంద్రికా * సాగంగరుచితోడ, జడముడికెంపుచేఁ * జఱచి నవ్వ
 శరదంబు వాన్మిత * సౌదామనీలతా, శోభా గాంచనకటి * మాత్ర ములర

లలితపూర్ణేందుచుండ్లకలంకముగతి, మృదుమృగాజినరుచి ♦ మించుఁ జూపఁ
గల్పశాఖాగ్రసంగతపుష్పగుచ్ఛంబు, లీలఁ గేలను నక్షుమాళ యచుర
• భూకపుణ్యవదీతోయ ♦ పూరణమునఁ, దగు కమండలు మొక్క హస్తమునఁ దనర
వెల్లజన్నిదరుఱుత శోభిల్ల వచ్చె, నారదుండు వివేకవిశారదుండు. 398

భాగవతము, స్కం. 10 ప 654.

స. స్వర్గాసర్గము ♦ సవదరించిన విరుదముగాఁగ మహతియంసమునఁ దనర
నమితతపోనిధానముఁ గాదు భుజగనా, మరుగునా యోగపట్టిక యెసంగఁ
దనుకొంతి వెడఁదహస్తమున వ్రాలిన నిశా, నేతనా స్ఫటికకుండిక చెలంగఁ
గంజవిభ్రాంతిఁ జెంగట డాయుతేంట్లు నా, వలకేల నలినాక్షువలయు నరచుర
గీ. నారదుండు గానఁ బెనఁగొన్న ♦ నవ్యచంచలతలకై వడి జటాకాశ మెసఁగ
నపుడు దివినుండి యుట్టిపడ్డట్లు వచ్చె, దివిజసంయమి హరిసభా ♦ భవనమునకు.

చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 1 ప 114.

సీ. వాతపోతక సమాఘాతపింగళజటా, ఝూటసాదామనీసముదయంబు
రమణీయతరమాఠరమణీమణీరమ, నానుభవాశ్రుపయఃకణములు
గతిభణద్వల్లకీకాండసంఘటితాభి, రామ కోమలకృష్ణనామగర్జ
భండనాఖండిత ♦ తాండవోచితచామ, రాంకమిశ్రద్భలాకావళియును
గీ. మెండుకొని మిట దుగ్ధాభిదండమండి, నీరదమువోలె జనుదెంచె ♦ నారదుండు
బహుళతనుకాంతినిర్జితపారదుండు, సకలవేదాంతవిద్యావిశారదుండు 340

చమత్కారమంజరి, ఆ 3 ప 4.

సీ. హంసపీఠికయందు ♦ నమవొందువల్లకీ, తంత్రులువల్లికాతతులుగాఁగ
సుందరముఖపద్మమందస్మితచ్చవి, సాంపారు పువ్వుల ♦ గుంపుగాఁగ
రాజిల్లుతులసీపయోజాక్షమాలికల్, ఫలశలాటులతోడి ♦ గెలుగుగాఁగ
హరినామసంకీర్తనాలాపనినదంబు, శుకశారి కాపికస్ఫూర్తిగాఁగ
గీ. భసితలిప్తాగరుచినితప్రభలు నిగుడ, గహ్వరీభాగవిహారణగతివిలాస
జంగమాకారకల్పభూజంబుభాతి, నాకముననుండి విచ్చేసె ♦ నారదుండు. 341

అనిరుద్ధచరిత్రము, ఆ 4 ప 7.

సీ. సాగసుగాఁ దనరు పన్నగశాయిగీతంబు, నగశాయిగీతంబు ♦ నగడుపఱుపఁ
గరవిసంగీతంత్రికలరవోల్లాసంబు, కలరవోల్లాసంబు ♦ గార్గజింప

బడుగు నెమ్మెయిగ్రమ్ముఁ బసుమంపురుచికదం, బసుమంపురుచికదంఁ బములఁబెసఁగఁ
 బదపదంబుననొప్పఁ మృదుపరాగమ్ముల, మృదుపరాగమ్ములఁ మెలఁగి వెలుఁగ
 గీ. ఫాలమున నూర్ధ్వపుండ్రంబుఁ పరిధవిల్లఁ, జిత్తము ముగారిచింతనాఁ యత్తముగను
 నిల్వ గాంధర్వసర్వస్వఁ నిధి కళావి, శారదుం డచ్చటికి వచ్చెఁ నారదుండు. 342

అచలాత్మజాపరిణయము, ఆ 1.

సీ. నును వెండిరేకునఁ దనరారు తగటునా, నొసలఁ ద్రిపుండ్రంబుఁ మినును తీఁ
 గండ్రబింబస్థలాంఁ ఛనముకైవడి నుర, స్థలిఁ బద్మబీజంబుఁ సరులు వెలుఁగ
 వజ్రసౌధముమీఁదిఁ స్వర్ణకుంభ మనంగ, దలఁ గెంపుజడచుట్టుఁ చెలువునింప
 హరకంతగతహాలాఁ హలకాంతిరీతి నం, సంబులఁ గృష్ణాజిఁ నంబు మెఱయ
 గీ. నరససరిగమపదనిసఁ స్వరనికరము, కరముఁ గరమున వీణ పల్కంగ వచ్చె
 నుగ్ర సేనజన్యాలోకఁ నోరుమైత్రి, కొమరఁగాంచె నారదుండుఁ నమరమాని. 343

రాఘవపాండవయాదవీయము, ఆ 2.

చ. అతులనవాంబుదచ్చవిమ్మఁగా జినబద్ధవలగ్నుండై సము
 ద్యతకపిశోరుమాంజయుతుఁడై శశితోఁ దులహఁగు మేనితో
 వితతసువర్ణ నూత్రిపరిఁవీతవినీలవిశాలచేలుండై
 చతురత నొప్పు నీరిక్రియఁ సంయమి గన్తోన నయ్యె నయ్యెడన్. 344

శిశుసాలవధ, ఆ 1 ప 66.

సీ. కెంపు వెంపు వహించిఁ సాంపారు జడలు బం, భుర్నగైరికాదిధాఁతువులు గాఁగ
 మహితాంగుబీధూతఁ మహతీరుతులు మాను, తథ్మాతకీచకఁ వ్యనులు గాఁగ
 మందహాసాంకూరఁ మంజులాచ్చచ్ఛాయ, లభిగంగాప్రవాహములు గాఁగ
 గటిభాగవేష్టితఁ ఘనమృగాజినరుచుల్, బహువర్ణవిపినసంఁపదలు గాఁగ
 గీ. నగనిఁ జరియించువచ్చె శీతాద్రి యనఁగ, నిజకళాజితశారదఁ నీరదుండు
 సరసవాచావశీకృతఁ శారదుండు, నారదుండు చనుదెంచె విశారదుండు. 345

నృసింహవిలాసము, ఆ 3.

స ర స్వ తి

*ఉ. శారద నీరదేందుఘనఁ సారపటీరమరాళమల్లికా
 హారతు మెరఁగేనరఁదఁ తాచలకాశఁ ణీశకుండమం
 దాగసుధాపయోధినితఁ తామరసామరవాహినీశుభా
 కాంతి నొప్పు నిన్ను వడిఁ గానఁగ నెన్నడు గల్గు భారతి.

ఉ. అంబ నవాంబునోజ్జ్వలకఃరాంబుజశారదచంద్రచంద్రికా
దంబరచారుమూర్తి ప్రకటస్ఫుటధూమణరత్నదీపికా
చుంబితదిగ్విభాగశ్రుతిఃసూక్తివిచక్తనిజప్రభావభా
వాంబరవీధివిశ్రుతవిహారణి నన్ గృహజూడుభారతీ.

347

భాగవతము, స్కం. 1 ప 8, 9.

ఆ. మౌక్తికాక్షసూత్రమాశిక్యవల్లకీకలితపాణిః బద్ధఃకర్బురాణి
వాక్యరాజకీరవరనీలవేణికా, కలితయైశ వాణి గారవించి.

348

శ్రీరంగమహాత్మ్యము, భైర. ఆ 5 ప 1250.

సీ. వివిధబుగ్యజుషాది వేదయాసంబుచే, నలరుచునుండు నేయలరుఁబోడి
యనవద్యతర్కనేదాంతాదిమూర్తిచే, గనుపట్టు నేదత్తంజనేత్ర
లాలితనాటకాలంకారశబ్దశాస్త్రాకృతిఁ గాంచు నేయబ్జవదన
సంగీతభరతశాస్త్రవిశేషరీతిచే, భాసిల్లుచుండు నేపల్లవోష్ఠి

గీ. యట్టిభారతి మృదులదయావలోక, నయసుధామయవర్ష దానంబునేత
మామకోదారకావ్యనిర్మాణవేళ, సరసచాతుర్యమహిమ యొపంగుఁగాత.

349

సీమంతినీకళ్యాణము, ఆ 1 ప 3.

చ. బలుతెలిపుల్లువారువము బంగరువీణెయు మిన్నుటందెలున్
జెలుకతుటారిబోటియును జిందపువన్నియమేచుభౌత్తముం
జెలువపునల్లదమ్మివిరి సింగపుగడ్డెయఁగల్గి యొప్పున
ప్పలుకులచాన జానలరు పల్కులొసంగెడుఁగాత నిచ్చులున్.

350

ల క్షి

మ. హరికింబట్టెపుడేవి పున్నెములప్రోవర్ణంపుఁబెన్నిక్కచం
దురుతోబుట్టువు భారతీగిరిసుతల్ దోనాడుపూఁబోడి దా
మరలం దుండెడుముద్దరాలు జగముల్ మన్నించునిల్లాలు భా
సుగతన్ లేములు వాపుతల్లి సిరి యిద్దున్ నిత్యకళ్యాణముల్.

351

భాగవతము, స్కం. 1 ప 11.

*. ఈరెండుపద్యములు వ్రాతప్రతులందుఁ గానంబడవు. ప్రక్షిప్తములుగాఁ
దోచెడిని. 2 వ పద్యము భారతమునందలి యారణ్యపర్వములోని చతుర్థాశ్వాసంబున
సత్రిగౌతమ సంవాదఫట్టము తుడిచున్నది.

సీ. తామరకనువోయి ♦ సామిపట్టపురాణి, క్రొన్నఃవిలుకాని ♦ గన్నతల్లి
 ముజ్జగమ్మలవారి ♦ మొదలియేలికసాని, వాడెంపుఁజక్కద ♦ నాలకుప్ప
 మొక్కికొల్పినవారి ♦ ముంగొంగురత్నంబు, నెత్తమ్మిమేడల ♦ నిలుచుచుగవ
 తొలుతలేములుబాఱ ♦ ద్రోలెడు జవరాలు, కలుములొసంగెడు ♦ నలరుబోడి
 గీ. పట్టువొరపట్టితో వాడు ♦ కలువకంటి, పలుకుటింతిపనుల్ గొవి ♦ వెలయుగరిత
 యిట్టిసిరిముద్దయను ముద్దు ♦ పట్టిగాఁగఁ, గనుటకంటెను భాగ్యంబు ♦ లదె చూడ

సీ. సిరి దరిద్రునిబట్టి ♦ శ్రీమంతుగాఁజేయు, సిరి గోగినాగోగ్య ♦ సిద్ధుఁజేయు
 సిరి లోభి సతిదాన ♦ శీలునిగాఁజేయు, సిరి దుష్టచిత్తు వి ♦ కష్టుఁ జేయు
 సిరి కురూపుని మనో ♦ హరమూర్తిగాఁ జేయు, సిరి దుర్బలునిబల ♦ స్థితునిఁజేయు
 సిరి మాధు సతిశేము ♦ పీసమన్వితుఁ జేయు, సిరి పాతకుని పుణ్య ♦ పరునిఁజేయు
 గీ. సిరి నిరాయుష్యుఁ జీరకాల ♦ జీవిఁ జేయు, సిరి మహాకోర్కిధిఁగారుణ్య ♦ సిద్ధుఁజేయు
 సిరి గలుగువారి కిష్టార్థ ♦ సిద్ధిగాన, సిరి పాలతుక నాపాల ♦ జెలఁగవలయు. 353

క. సిరి యెవనియింట నుండును, హరియును దాఁ బొయకుండు ♦ నాతనియింటన్
 సిరియును హరియును గలిగిన, పురుషుం డిహపీఠసుఖములఁ ♦ బొందుట యరుదే,
 లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 2.

చ. అలరులపెల్లుతల్లి చర ♦ శాశ్రితపోషణకల్పవల్లి ని
 ర్మలగుణరత్నరత్నముల ♦ రాసులుల్లి నిజార్చనాకుతూ
 హరితసురీమతల్లి కడు ♦ నక్కటికంబుల పాలవెల్లి వే
 డ్కలఁదగుతల్లి తల్లి మద ♦ గారమునందు వసించుఁ గావుతన్. 355

రాఘవపాండవయాదవీయము, ఆ 1 పే 1.

సీ. మకరందచరదళీ ♦ నికరయుఁకారమై, యలరారు నాకమ ♦ లాకరమున
 నాజవంజవసాగ ♦ రాంతర్నిమగ్నచింతాన్వితజనముల ♦ నరసికరుణ
 నుద్ధరింపఁదలంచి ♦ శుద్ధజాంబూనద, పద్మరాజమ్మున ♦ ఘాల్మనమున
 నుత్తరర్జుమ్మున ♦ నొవ్వైనపార్జుమి, శుక్రవారమ్మున ♦ శక్రముఖులు
 గీ. బులిసేయంగ లోకైక ♦ వినుతయైన, సుందరాంగి మహాలక్ష్మీ ♦ శుభము లొసఁగ
 కలితతమకల్పవల్లి లో ♦ కములతల్లి, యవతరించెను వాల్మీకి ♦ హువులతోడ. 356

భార్గవపురాణము, ఆ 4 పే 105.

పా ర్వ తి

ఉ. ఆమ్మలఁగన్న యమ్మ ముగుఁరమ్మలమూలపుటమ్మ చాలఁ జె
ద్దమ్మ సురారలమ్మకడుఁపొడడివుచ్చిసయమ్మ దన్ను లో
నమ్మినవేల్పుటమ్మలమఁసమ్మల నుండెడియమ్మ దుగ్గ మా
యమ్మ కృపాబ్ధి యిచ్చుత మఁహత్త్వకవిత్వపటుత్వసంపదన్.

357

భాగవతము, స్కం. 1 ప 10.

సీ. మగనికి సగ మిచ్చిఁ సగముఁ దాఁ గొనియెనాఁ, దుటుమున జాబిల్లిఁతునక జెలఁగ
సంచితభాగ్యారుఁకాంశపుంజంబునాఁ, గరుణారసంబు కన్గవలఁ దొలఁగ
సాంఘమై గన్పట్టుఁ శాంతరసంబునాఁ, బూసిన గందంపుఁ బూతఁ దనర
ఋసికిఁ గోర్కు లాసంగఁ నిది వేళ యనురీతి, రతసంపుటండియల్ఁ రవళిఁజూపఁ
గీ.దనదు సౌందర్య మిల దృష్టిఁదాఁకకుండ, దండిమై నెత్తు సొన్నంపుఁగుండ లనఁగ
ముత్తైసరిమిన్న చన్దవఁమురువుఁ జూప, నమ్మహాదేవి జటికిఁ బ్రత్యక్షమయ్యె 358

చంద్రాంగదచరిత్రము, ఆ 3 ప 139.

సీ. రాకేందుబింబవిఁభ్రాజితాస్యముతోడ, ధవళాంబుజాతనేఁత్రములతోడఁ
గటిభాగశోభితఁకనకాంబరముతోడ, డమరుత్రిశూలఖడ్గములతోడఁ
గళవిలాజన్మణిఁగ్రైవేయములతోడఁ, జంద్రావతంసమస్తకముతోడ
సౌదామినీపుంజఁ సన్నిభప్రభతోడ, మహితలావణ్యవిగ్రహముతోడ

గీ. హీరమంజీరకటక కేయూరముఖ్య, భూరిభూషణరాజివిఁస్ఫూర్తు లాలయ
నిర్భరకృపాప్తితోడ విదర్భపతికి, నందికాదేవి యవుడు ప్రత్యక్షమయ్యె. 359

బ్రహ్మాత్మరఖండము, ఆ 3 పే 89.

జ్యేష్ఠా దే వి

చ. తరమి సురాసురుల్ కడలిఁద్రచ్చఁగఁద్రచ్చఁగ రక్తమాలికాం
బరములు దాల్చి నల్లనగుఁమై యెసఁగన్ జనియించి జ్యేష్ఠనా
గరిత నిలింపవల్లభులఁ గన్గొని నవ్యుచుఁ దా వసించున
య్యిరవులు చేయుకృత్యములుఁ సేర్పడఁ జెప్పుఁ డటంచుఁ బల్కినన్.

360

మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 2 పే 49.

సీ. అటుల నిబ్బరముగ ♦ నడుగు నయ్యెలనాగఁ, గనుఁగొని విబుధు లిట్లనిరి తెలియఁ
బరుసాస్పతంబులు ♦ పలుకుచుండెడువాండ్రు, నిచ్చెద మన్నర్థ ♦ మీనివాండ్రు
కాదంబరీపాన ♦ గరిమగల్గినవాండు, వాదులాడి మెలంగు ♦ జూదగాండ్రు
చరణముల్ గడుగక ♦ జపము జేసెడువాండ్రు, సంజలందునునిద్ర ♦ సలుపువాండ్రు
గీ. కామలోభాదిగుణములు ♦ గలుగువాండ్రు, చెలఁగిదోసంబులేప్రొద్దు ♦ సేయువాండ్రు
చెడి కులాచారధర్మము ♦ ల్విడుచువాండ్రు, నీకు నమ్మినబంటులో ♦ సీరజాక్షీ. 301
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 2 ప 49.

మోహిని

సీ. పాలిడ్లవైమన్న ♦ పయ్యెద జాతించు, జాతించి మెల్లన ♦ చక్కనొత్తుఁ
దక్కుదల్కనుగండ ♦ ఫలకంబులొలయించు, నొలయించి కెంగేల ♦ నుజ్జగించుఁ
గడు మెఱుంగులువాఱు ♦ కడకన్ను లల్లార్చు, నల్లార్చి తెప్పల ♦ నండగొలుపు
సవరనిదరహాస ♦ చంద్రికఁ జిలికించు, జిలికించి కెమ్మొవి ♦ జిక్కుపఱచు
గీ. దళితధమ్మిల్లకుసుమగంధమ్ము నెఱుపు, గంకణాదిరుణంకృతుల్ ♦ గడలుకొలుపు
నొడలికాంతులు పట్టులేకులుకఁ బాటు, సన్నవలిదంపుఁబయ్యెద ♦ సౌకళింప.
భాగవతము, స్కం. 8 ప 301.

సీ. నిగిడెడుమెయిచాయ ♦ గగనభాగముదాయఁ, భాగరుతేఱులుకొప్పు ♦ పూలమ్రోయఁ
గులుకుగుబ్బలజాడ ♦ కులుకుకొ ననియాడ, బంగారుపైఱుచెఱంగు జాఱ
నొయ్యారి యాతాగ ♦ యుయ్యలలో నూఁగఁ, దమిలేచి బాలేందు ♦ ధరఁడుచూ
పోయినప్రాణ మ ♦ ప్పడు తోనచనుజెంచి, యెడలున గాంచిన ♦ ట్లుత్సహించి
గీ. కట్టి నొకార మజ్జ యీ ♦ కలువకంటి, పలుకు ముందర నేఁ గంటి ♦ బచ్చవింటి
బోయ కడగండ్లు విడ నుంటి ♦ పూవుపొదల, నొంటిగా నేలుకొననిలఁ ♦ గంటిమంటి
విష్ణుమాయావిలాసము, ఆ 3 ప 60.

సీ. ధారుణీస్థలిఁ దోచు ♦ చూచుమూలముఁ గాంచ, నింత సిగ్గేల మో ♦ మెత్తు మనుచుఁ
బయ్యెదఁ దొలఁగ గు ♦ బ్బలు చూడఁ బల్లంటఁ, గెమ్మొవినొక్కిజం ♦ కించుకొనుచు
భుజమాల మీక్షింపఁ ♦ బొదలుసిగ్గున నీకు, వడ్డించ నని కేలు ♦ వంచికొనుచుఁ
గనుతెప్ప తెత్తి గ ♦ న్గొనిమెచ్చితలయూఁచి, యమృతపానముసాలు ♦ నాయటంచు
గీ. దియ్యసరసంపుమాటలఁ ♦ దేనె బొలికి, యమృతరసము కదంబింప ♦ నమరపతికి
మొదట వడ్డించి వడ్డించుఁ ♦ ద్రివళితతికి, మోహినీకాంత జగదేక ♦ మోహనముగ

చ. మఱియిది యటంచు బావ యనిమామ యటంచును నట్లు దంచునం
దఱకును నన్ని వాపు లిడితచ్చనలన్ మటుమాయగుద్దులన్
ముటిపెములన్ విలాసముల • మోహము లెంచి నిశాటచిత్తముల్
గఱచె లతాంగి యంగనలు • గారె మనోధనపశ్యతోహరల్.

365

గీ. సుదతి వడ్డించునపుడు పయ్యెడయొకింత, తొలగగుబ్బలునూచున • బ్బలియుఁబల్క
రింప లేడయ్యెడ దాఁబల్క • రింపఁదెలిసి, యట్టెపయ్యెడఁగప్పునో • యనుభయమున
దశావతారచరిత్ర, ఆ 2.

సీ. వలుదగుబ్బలు నూపి • వలపించుఁ గొందఱి, జేసన్నఁ గొందఱి • నాస కొల్పుఁ
జెక్కుల తళుకులఁ • జొక్కించుఁ గొందఱి, కనుగిల్పి కొందఱి • గాకు నేయు
వాతెఱిగి చూపి • వాకట్టుఁ గొందఱి, మాటలఁ గొందఱి • మరులు కొల్పు
జింకచూపులచేతఁ • జిక్కించుఁ గొందఱి, జేవులఁ గొందఱి • జిక్కు వఱచుఁ

గీ. గలికినగవునఁ గొందఱి • వలలఁ బెట్టు, కక్షకాంతులఁ గొందఱి • గరఁగజేయు
సురల కమ్మతంబు వడ్డించు • వోఁ గడంగి, యసురపంక్తుల వంచించు • నవసరమునఁ

సీ. తాతరో నీవెంత • తత్తరపడకుమీ, పడిమారెదనువేగ • కడఁకతోడ
మనుమడరో నిన్ను • దినుమని యిదె ప్రిసా, పాటు వెట్టెద నుల్కి • పాటువలదు
బావరో వేగిర • పడకుమీ లెస్సఁగా, వడ్డింతు నిదిగో నీ • తెడ్డుకొలఁది
మఱిదిరో తాళుమీ • మాననీయంబుగా, గట్టిగా చేకొద్ది • బెట్టుదాన

గీ. ననుచు వావులు కల్పించి • యా మురారి, జాణతనములతో భవి • వ్యతక్రమములు
పలుకుచును రక్కసులనొడ • బటిచి యమృత, రసము వడ్డించె దేవతా • విసరములకు
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 4.

అ ప్స ర స లు

సీ. విధివత్సనూపిత • వివిధయజ్ఞ ఫలంబు, లుంకువయైన యే • ణాంకముఖులు
పటుసంగరాంగణ • ప్రాణదానంబులు, రోవెలయైన మె • టుంగుఁబోండ్లు
నిరుపమతమతపః • పరమపుణ్యంబులు, కట్టడయైన శృం • గారవతులు
కల్పోక్తతీవ్రనై • కవ్రతాచరణముల్, మూల్యంబులైన యం • బుజవదనలు

గీ. పట్టుఁగొమ్మలు రమణీయభావములకు, జన్మభూములు తారుణ్య • సంపదలకుఁ
బ్రాప్యజేశంబు లతులాభి • రూప్యములకు, వచ్చి రచ్చర లనిమిష • స్వామికడకు.

కవికర్ణగసాయనము, ఆ 6 ప 45.

- సీ. పలుకువాల్మగలయాఁకలిఁ దీర్చు చలుప యే, మగువలఁ గనిపించుఁమంత్రసాని
తెలినిండుపండువెఁన్నెలసోన లేచాన, లుదయించుటకు ముందు ఁ యుమ్మనీరు
పుత్తడిపాలదిండిఁనెత్తు రేనవలాలఁ, గన్న బాలెంతకుఁ గాపుబొట్టు
చుట్టుబొరపట్టి ఁ పట్టంపురాణి యే, మానినీమణులకు ఁ మాటుదల్లి
గీ. పేరుగలయట్టి జన్మంపుఁబైరుబాఁప, వెట్టిజవరాండ్ర కిరుగోరు ఁ వెట్టికాఁపు
లట్టి యచ్చరజాతిలో ఁ మొట్టమొదలి, పేరుఁగలదాన మేనక ఁ పేరుదాన. 370
చంద్రాంగదచరిత్రము, ఆ 3 ప 101.

- సీ. రంభ ఘృతాచి యూఁర్వశి మణిప్రభ చిత్ర, రేఖ మేనక శశిఁరేఖ హరిణి
హేమ స్వయంప్రభఁహితమోహ మోహిని, పుంజకస్థల రత్నఁపుంజ సరస
ధాన్యమాలిని తిలోఁత్తమ వరూధిని మంజు, ఘోష సాగంధిని ఁ కుంద తార
మణిమాలిక సుమంబుఁమంజరి మణిభద్ర, మణిక విద్యున్నామిలి ఁ మదమయూర
గీ. దివ్యమూర్తి సువర్ణదేఁదీప్యమాన, రుచిర మకరంద సుమదామ ఁ విచికిలాంగి
యనఁ దనరు నప్పరస్త్రీలఁకన్న మిన్న, చెన్నలరు వారసఖులహఁచెన్నఁగలఁడు
హంసవింశతి, ఆ 5 ప 118.

ర తి దే వి

- సీ. తరితీపుఁజూపు బిఁత్తరిసోగనునుజూఁపు, లలులకు బయలువిండులు ఘటింప
మృదుభజాయుగళంపు ఁ మిసమిసల్ రాయంచ, తెగలకు రిత్తపండుగ రచింపఁ
గలికితీయనిముద్దుఁపలుకులు చిలుకల, కూరకూరకయ నోఁరూరఁ జేయ
జిగిగుల్కు చికిలిలేఁనగవు తేటచకోర, ములఁ బట్టి పట్టి బంతులకుఁ జొనుప
గీ. నడుగడుగు కెంజిగురుటాకు ఁ కడుపుకూటి, బంటుగములకురవళిసంఁబథములొసంగ
నిండు మురువున నొకతె కైఁవండఁ బూని, పతికడకు వచ్చినిలిచెనాఁరతివధూటి
చంద్రాంగదచరిత్రము, ఆ 3 ప 53.

రంభ

- సీ. మోవివైఁ గనిపించుఁములువాఁడిపలునొక్కు, లొగిఁజిన్ని కెంపులఁసాగసుఁజూపఁ
జెక్కుల్పైజాటిఁచెదరు కుంతలములు, మకరికాపత్రసంఁపదవహింప
జిగిగుబ్బచన్నులఁ జిటులుగందపుసరుల్, జిలుఁగుబయ్యెదలోనఁ జెంగలింప
నలువొందు నునుమేని ఁ నవనఖాంకురములు, బాలేందురేఖల ఁ పస హసింపఁ
గీ. జూఁగుఁగొప్పున ముడిచిన ఁ జాజివిరుల, తావి తనతోడియచ్చరఁతలిరుఁబోడ్ల
కైశ్యకల్పప్రమానసాఁగంధ్యచండఁ, రంభ చనుదెంచె దేవతాఁరాజసభకు. 373
నిరంకుశోపాఖ్యాము, ఆ 4 ప 39.

సీ. నునుముత్తి నుపుతీవ * పనిరుట్టుకనపట్టు, పట్టుచన్కట్టు సంక్రభిచుముఁ జూప
నిండుచందురుకావి * నెరికెచే రంగారు, కడవన్నెబంగారు * కాసె యొసఁగ
వలిచుట్టి పూదండ * వెలిచుట్టు గననొప్పు, కప్పుచిప్పిలుసాముఁగొప్పు దనర
యుళయుళంయుళనాద*హళహళితందైన, బిరుదువజ్రపుజల్లి*పెండె మసుర

గీ. మాటికినిమ్రోలజయడిండి*మంబు మెఱయ, రయము భయమునున మమును బ్రియమునకుగ
నమరవల్లభుకొలుపున*కరుగుడెంచె, రంభ సన్నతనాట్యసంఘంభ యగుచు. 874

వాల్మీకిచరిత్రము, ఆ 3.

సీ. మగరాలభిల్ల * నిగనిగదగినట్టి, వాలుకీట్టడ మొల*నూలుఁ బొనిపి
రైకపానడనిగ్గు*పోతుండఁ గలచుట్టు, కండెకోరావిత*గాను చాల్చి
నిదిరించుచురులేప*రొదనేయుగతిఁ గాళ్ళ, గలగలమనఁగ గడ్డెలను పట్టి
రేరాజుపోల్కిఁ గ*త్రించుసంచపుతేకు, బొట్టును నొసలికి * బొందుపఱచి

గీ. యోరమాపులఁ జిలునవ్వు*లొదుగుఁబాట్లు, తప్పుమొక్కులుమైదునఁగప్పవగలు
తెచ్చుకోల్గొంతులును మోర*త్రిప్పడమ్ము, లలరఁ గేళిక కరుదెంచె*నల్లగంభ 875

పార్వతీపరిణయము, ఆ 5.

ఊ ర్వ శి

సీ. పదునాల్గునాతుల*త్రిదశాంగనలయందుఁ, బేరుబెంపును గల*నీగజాక్షి
నీరజవాభుని * యూరుకాండంబున, నుద్భవంబందిన * యుజ్జ్వలాంగి
యంభోనిధానంబు * నాపోశనముఁ గొన్న, కలశసంభవుఁ గన్న*కంబుకంతి
వసుధయందుఁ బురూరు*వశ్యకృపర్తికిఁ, బ్రాణవల్లభయైన * పద్మవయన

గీ. కట్టితోడిపూసికై సేసి * కౌతుకమునఁ, గొస దిగఁగ నీలిపుట్టుంబు*ముసుఁగు పెట్టి
గాజు లెగ్గదోసి చప్పుడు * గాకయుండ, వచ్చె నూర్వశి యుద్భవా*వాసమునకు.

హరవిలాసము, ఆ 7 ప 119.

సీ. రంభకునాట్యసంఘంభంబు దిటువని, కానిగర్వంబు శక్యంబుగాదు
మంజుషూషకులాస్య*చుహిమపాఠముగాని, తాళమానమునకుఁ * దాళ బెప్పుడు
చిత్ర రేఖయది వి*చిత్రనృత్యముగాని, ప్రాధినుద్దండించు * భరతరీతి
మేనకనటనము * మెఱుపుజూపెడుఁగాని, యభివయంబునకు గో*రంతజంకు

గీ. నర్తకము మించు గర్వమి*తమును లేదు, తాళమున కోర్పు భరతంబు*గారివినుచ
దభినయంబు భునంచెంచఁ*ద్రిభువనముల, నూర్వశీ కాంతకుమ సాటి*యువిదగలదె.

పట్టుక్రవర్తిచరిత్ర, ఆ 6 పద్య 130.

- సీ. చరణమంచీరపుంఁ జరవప్రమాణంబు, భద్రేభగతివిలంఁబనము దెలుప
కనరానినడుమునఁ ఁ గనిపించుజవసవలీ, కుచకుంభభారంబు ఁ గుట్టు దెలుప
నవికారవచనవీఁ ట్లాదివిలాసంబు, లుత్తమనాయి కా ఁ వృత్తిఁ దెలుప
హజగంధభ్రాంతిఁ ఁ దనువు వెన్కగుతేఱు, లొగిఁ బద్మినీజాతిఁ యగుట దెలుపఁ
- గీ. జురుషనికరంబు మీఁదను ఁ బుష్పశరుఁడు, తెగి ప్రయోగంబునేయమాఁ ద్రీభవించి
వచ్చు మోహనమంత్రదేవత యనంగఁ, జనియె నూర్వశి సురరాజఁ సన్నిధికిని. 378
- కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 4.

మే న క

- సీ. కమనీయసురసభాఁ గారమధ్యమునకు, దీపించుమాణిక్యఁ దీప మనఁగ
రంభాదిదేవతాఁ రంభోగువులకెల్లఁ, జారుమాఁడావతంఁ సం బనంగ
జగములు గెలువంగ ఁ సానఁబట్టించిన, రతిరాజానవఖడ్గ ఁ లతిక యనఁగ
యతులమానసములుఁ ద్ధతుల నాకర్షించు, వరవశ్యమంత్రదేవత యనంగఁ
- గీ. బంతసూడిన హరినైనఁ ఁ బద్మభవునినైన హరునైన మోహరఁ సాల్ధిఁ ద్రోచి
యీఁదులాడింప నోపెడు ఁ నిగురుబోడి, మేనకాసతిఁ జూచిసఁ న్మానమొసఁగి
- శకుంతలాపరిణయము, ఆ 2.

తి లో త్త మ

- క. అలకలతావికి నలికుల, కలకలములియంగవీణ ఁ గదలించుచుఁ దాఁ
గలికికనుఁగొనలకొలుకుల, నులుకులు దలకొనఁగ లలిఁ దిఁ లోత్తమ యొప్పెన్. 380
- పద్మపురాణము, ఉత్తర. ఆ 2 ప 16.

అ హ ల్య

- గీ. పుష్పలత నెండినాకులు ఁ పొదివిసట్లు, బెరసి కర్కశవల్కలాంఁ బరముఁ గట్టి
క్రొత్తగా గర్లుగట్టినఁ ఁ గొమరుమిగులు, నంగభవబాణతుల్య నఁ హల్యఁ గనియె.
- పద్మపురాణము, ఉ. ఆ 3 ప 11.

- సీ. జలమధ్యసందీప్తఁ సవిత్పదీధితిమాడ్కి, నతిదురాధర్షయై ఁ యమరుదాని
భూరిశిమావృత ఁ పూర్ణచంద్రికవోరె, నశ్రుధారామగ్నఁ యైనదానిఁ
ప్రథితిఘామావృత ఁ పావకశిఖిభంగి, నుడుపాంశు కలితయై ఁ యున్నదాని
శ్యామషేఘచ్ఛన్న ఁ చారుతటిల్లత, కైవడి జడచేతఁ ఁ గాలుదాని

- గీ. బ్రహ్మనిర్మితశుభమూర్తిఁ ♦ బరఁగుదాని, విపులశాపభరంబున ♦ వ్రేఁగుదాని
సఖిలలోకభూతాదృశ్యఁడైనదాని, సంతికాత్తమాంగల్య సహల్యఁగనియె. 382
భాస్కరరామాయణము, బాల. ప 515.

వి శా లా క్షి

- సీ. పసిఁడికమ్మలతోడి ♦ కుసుమపూవన్నియ, నిద్దంపుఁబుట్టంబు ♦ నెఱిఁగి ఁట్టి
యంద్రానీలములతో ♦ నెడకట్టిఁగ్రుచ్చిన, గమనీయతాగహారము ధరించి
పారిజాతకతరుఁప్రసవగర్భిణియైన, కబరిమైఁ జెంగల్యఁకచ్చు నిలిపి
ఫాలభాగంబునఁ ♦ బన్నీట మెదిచిన, కమ్మకస్తుతిలఁకమ్మ దీర్చి
గీ. వలుఁదచన్నుల జిలుగుఁగంఁచుళికఁ దొడిగి, కటిభరంబున వజ్రాలఁకనురుఁదాల్చి
యరసి యాఁకొన్నవారికిఁనమృతభిక్షుఁ, గరుణ నిడు శ్రీవిశాలాక్షి ♦ కాశీయఁదు.
కాశీఖండము, ఆ 7 ప 5.

శ కు ం త ల

- సీ. సుగకన్య కాఁబోలు ♦ సురకన్య యయ్యెనే, తీనిమై తెప్పలాడించు టెట్లు
పుత్తడి కాఁబోలుఁ ♦ బుత్తడి యయ్యెనే, హంసీగతుల నడఁచూడు టెట్లు
వనలక్ష్మి కాఁబోలు ♦ వనలక్ష్మి యయ్యెనే, కటివల్కఁబులు ♦ గట్టు టెట్లు
రతిదేవి కాఁబోలు ♦ రతిదేవి యయ్యెనే, వలరాజుఁ బెడఁబాసి ♦ వచ్చు టెట్లు
గీ. కన్నుఁగవయ్యుటను సురకన్యకాదుఁనడచియాడెడుఁగానఁబుత్తడియుఁగాదు
లలిఁ దపశ్చిహ్నుఁమన వనలక్ష్మికాదు, ప్రసవశరముక్తయైనదిరతియుఁ గాదు. 384
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 2.

వీ లా వ త్రి

- సీ. కురులు నున్నఁగ దువ్వి ♦ కొప్పు వెట్టెనె కాని, తోరంపువిరిసరుల్ ♦ గుఱుమఁబోదు
పాలుపొందఁ గుంకుమ ♦ బొట్టు వెట్టెనె కాని, ముద్దుగాఁ దిలకంబు ♦ దిద్దబోదు
పొటిగా నెమ్మేనఁ ♦ బసుపు పూయునె కాని, యందమా కలపమ ♦ లందఁబోదు
పతికి నేచుమె కోరి ♦ వ్రతము నేయుటె కాని, శృంగారవని విహారింపఁబోదు
ఆ. కంటె తాలిబొట్టు ♦ కమ్మలు కడియంబు, లొక్క వన్నెచీర ♦ యొకటి రెండు
వీడియములె కాని ♦ విభవముల్ గలిగియు, వల్లకుండు దైత్యవరపురంధ్రి. 385
దశావతారచరిత్ర, ఆ 4.

స త్య భా మ

సీ. మాతస్యత్యసూనమేఘు ♦ మాలికాపగమప్ర, కాశితహిమధామ ♦ కళ యనంగ
విరహానిశీధినీ ♦ విరమసంప్రాపితో, స్మిలనామోదపద్మిని యనంగ
గోధదంతావళ ♦ ఊభవిభ్రు పున, స్సంజాతవైశ్మల్య ♦ సరసి యనంగ
సంతాపనైవాఘు ♦ సమయనిర్గతకోర, కితనవమాలతీ ♦ లతక యనంగ
గీ. గాంతిః జెన్నా రితిక సిత ♦ స్వాంతయగుచు, గలకయంతయుదిగఁద్రోని ♦ చెలువమెస
జేతవచ్చిఁప్రియభామ ♦ గారవించి, యున్న యత్తటి ముగవైరి ♦ సన్నిధికిని. ౩౩
పారిజాతాపహరణము, ఆ 2 ప 15.

చ. గమకపుగోరగొప్పు సిరి ♦ గందఘ్రబాట్టును శుక్కుగమ్మి ము
త్తెము మెడగందమున్ పసిడి ♦ తీవలచీరయు వీడెమున్ విలా
సము తులకించుకుందనపు ♦ సందిటితాయెతు లొప్పు సత్యనా
నమరెడు ప్రోడ వచ్చె వరఁదున్ మొరయింపుచు గిల్కుమట్టిదుల్. ౩౪
చమత్కారమంజరి, ఆ 1 ప 54.

మి త్ర వి ం ద

సీ. నీలంబులైన పెన్నెరులజొంపము నుచిత సువర్ణ వర్ణయు ♦ క్తముగఁ జేసి
కంసారిజేపట్టు ♦ గలిగి ముక్తాఫలం, బైన చన్దవఁ జంద్రఁమలరఁ గూర్చి
యల పుష్కరాగంబు ♦ లగు పాదనఖముల, వరకర్పరాప్తితో, వజ్రల నిల్వి
పద్మరాగంబులొ ♦ పాదతలంబులఁ, దగినకళ్యాణపత్రిములఁ బొదివి
గీ. జంభవిధ్వంసి మణిమయఁ స్తంభజనిత, తిమిరమీషద్విహసితచంద్రికఁ దొలంగ
నప్పు జేతంచె మిత్రవిం ♦ దాఖ్యనీల, వేణి లీలానమితకార్జునాణి యగుచు. ౩౫
చమత్కారమంజరి, ఆ 1 ప 56.

భ ద్ర

సీ. జాటుకొప్పుననున్న ♦ సంపఁగు లిరులలోఁ, గదిసివఖవ్యోతఁ గణముఁ బోల
నుదుటుఁజన్నులఁ బుటఁ బుదుకునీలపుఁదాళి, గిరులపై జలదాళి ♦ క్రియ నెసంగ
సన్నవల్పము మేనఁ జాళువా యనఁటిలేఁ, జిగురాకుపై మంచు ♦ వగల మించఁ
గనఁగఁభూమధ్యస్థ ♦ కస్తూరిరేఖసిం, గిణి ఘటించినకోల ♦ గేలి సేయఁ

గీ. జేతచిల్కకు మాటలు • చెప్పకొనుచు, గల్లుగల్లున నిజపాదు • కారవములు
కుంజరంబులఁ జప్పట్లు • గొట్టునపుడు, తోడ నేతెంచె భద్రాభ్యుత్థోయజాక్షి.
చమత్కారమంజరి, ఆ 1 ప 55.

కా లి ం ది

క. చొక్కపునడతోఁ దళుకుం, బుక్కాఘమఘమలుతట్టు • పునుఁగుబుగులునల్
దిక్కులు నిండఁగ నెంతయుఁ, జక్కనికాళిందియనెడు • జవ్వని వచ్చెన్. 400
చమత్కారమంజరి, ఆ 1 ప 53.

జా ం బ వ తి

మ. చెలువై జాంబవతీవధూటి చనుదెంచెన్ వేడ్కతో నప్పు డు
జ్వలనుండీరయుగంబుమంజుతరఘోమం బొట గోపాలుఁ డ
త్యలఘుప్రీతివహింపకున్నె తగభద్రశ్రీవరంబొటచే
నలకాశేయము చక్రియుత్సుకనిజస్వాంతుండు గాకుండునే. 401
చమత్కారమంజరి, ఆ 1 ప 57.

సు ద ం త

ఉ. ముక్కటముతైమున్ మిగుల • మోహపుఁజొక్కనుగుడి వక్త్రమన్
రిక్కలఁటేఁడుఁగాంచి సవరించి సనామపుముద్దుఁగుట్టుకున్
జొక్కపుబాహులన్ బసిఁడి • సోఁగులఁ గట్టినలాలిలీలతో
నక్కున వ్రేలు తాళి చెలువారఁగ వచ్చె సుదంత యంతటన్. 402
చమత్కారమంజరి, ఆ 1 ప 58.

సీ. సంగీతసాహిత్య • సత్కళాభూతికి, శారద యొక్కింత • సాటివచ్చు
భవ్యసౌందర్యవై • భవమున కా పురం, దరురాణి యినుమంత • పురుడు వచ్చు
నవిరతపావన • త్వవిలాసమునకు నిర్జరఘని గోరంత • సవతు వచ్చు
తావకపదభక్తి • తత్సరత్వమునకు, హిమగిరినుత కొంత • యీఁడు వచ్చు
గీ. ననుచు జగతీజనంబులు • వినుతిఁ జేయ, సకలసద్గుణసంచయ • సహితయై ర
మాకళాపరిభాసియై • మహితరీతి, నలరుచుండు జనార్దన • యల సుదంత. 403
సుమనోమనోభిరంజనము, ఆ 2 ప 25.

దేవదేవీమధురవాణులు

సీ. వలరాజుశృంగార • వనములోఁ గ్రొమ్మావి, కందర్పమాయల • మండ్లుఁ గ్రోవి
చిత్తసన్నుఁడువిటు • శ్రేణి కిచ్చినయీవి, మదనుసామ్రాజ్యసం • పదలదీవి

- కమలాతనూజరాఁగరసంపునడఁబావి, జలబాస్తు) టెక్కెపుఁ సన్నకాపి
పుష్పకేతనువలఁపులయేటిసడుదీవి, శంబరారాతియాఁర్జవపుతీవి
- గీ. దానిసౌందర్యమునకేవిఁధాతృస్పష్టి, సరిసమం బీడు జోడెన్నఁసతులు గలరె
పచ్చవిల్కానితో నల్లివచ్చి రంగ, భూవసతినున్న రతిదేవిఁ దేవదేవి. 401
- గీ. ఆతరుణియక్క బహువృత్తిగీతవాద్య, కళల పెన్నిక్క వలతాజుఁ కంచుఘక్క
ధరసహి ప్రతిదానిసౌందర్యమునకు, భువితశృంగారరసవేణిఁ నుధురవాణి. 402
- సీ. ముఖమజ్జన మొనర్చిఁ నఖరేఖరేఖగాఁ, గన్ముకన్తూరినాఁమమ్ముఁ దీర్చి
నునుపుగాఁ దట్టుపుఁన్దన దువ్వి పువ్వుదండలతోడఁ గోరకొఁపాలు ఘటించి
సామ్ములసామ్ములఁ నెమ్మేనులకు వింత, యందంబుగాఁ దావిఁగండ మలఁది
పావడరంగువైఁ వైసన్నియలు గుల్కు, వవిపెంపుమడుఁగుఁజల్వలు ధరించి
- గీ. కప్పురపుఁదావిచిలుకు బాఁగాలొసంగ, నడపకత్తెలు తెలనాకుఁ మడుపులొసంగ
నందియలు మ్రోయ నాస్థానిఁ కరుగుదెంచి, రింతు లలకంతుపట్టంపుఁదంతులనంగ
వై జయంతీవిలాసము, ఆ 1 ప 102, 103, 153.

దేవదేవిదాసరిసానివేషము

- సీ. నడిముక్కుమీఁద సఁన్నపునాభినామంబు, నడుమ మంజడికావిఁ నిడుదరేక
యలఁతివీనులవిచ్చుఁటాకులదుద్దులు, సిక వేసిముడిచినఁ చిన్నితులుఁ
జనుదోయినిటియఁఁటినచుట్టుపయ్యెద, క్రొత్తదోమినకంతఁ శోరకములు
త్రికమువై నెగఁగట్టుఁ దిగఁగట్టు దువ్వల్య, నేలపైఁ జీరాడుఁ వేలుఁగచ్చ
- గీ. కంతపార్శ్వంబున సగంబుఁ గానిపించు, తులసితామరపూసలఁ వలుదసగులు
పూని నిక్కంపుదాసరిఁ సానివోతె, విప్రనారాయణారామఁ వీధిఁ జొచ్చె.
వై జయంతీవిలాసము, ఆ 2 ప 54.

లక్ష్మీదాసి

- సీ. ఏయింతిమేల్బలఁతఁ స్వీయవిన్యాప్రాధి, నచ్చరలనె యొచ్చుఁనట్టి దయ్యె
సెన్నాతిమిన్న దానెంతేని గలిమిని, గనియును గరువంబుఁ గాంచ దయ్యె
నేయన్నగన్నాకుఁ గేయులా శ్రీవైష్ణు, పులనెకాకన్యలఁ గలయ దయ్యె
నేపాల్తలకట్టుఁ శ్రీపరాశరభట్ట, సద్గురుశుశ్రూషఁ సాధ్వీయయ్యె
- గీ. నద్దియకా నత్యభావ మాన్యగుణభావ, యుల్లమునను బ్రసన్నఁయోపపన్న
శ్రేష్ఠఘోషమరక్త సృసింహభక్త, లక్ష్మీదాసియనబడుఁ లలిత వినుము. 408

౩. ఆటపాటలచేత ♦ నభినయంబులచేత, నార్జుంజెఁ బ్రభుసఖి ♦ లందు ధనము
సద్భక్తి సత్వాత్ర ♦ జనులకోయెల్లపు, స్వాపతేయం బిచ్చి ♦ పడసె నసము
విష్ణురూపులటంచు ♦ వైష్ణవులనెపాండె, దనపేరుసార్థక ♦ తనుగన నన
వైష్ణవధర్మసం ♦ భరణరక్షణకార్యధుర్యసాక్షిలక్ష్మి ♦ శ్చుత్య యనఁగ
౩. శుద్ధసత్వప్రధానయై ♦ శోభిలునది, యిద్దియేయని సాధువు ♦ లెల్లఁ బొగడ
నగరమండనయనుజేరు ♦ దగఁగఁ దనకె, తనరుఁ గోర్కొండపురిలక్ష్మి ♦ దాసివాసి.
కుమారనృసింహము, ఆ ౩.

చిత్రాంగి

- ద్విపద. అప్పుడు చిత్రాంగి ♦ యబ్బరం బొదవ, గుప్తన లేచి యెక్కువతత్తరమున
బిత్తరించుపిసాళి ♦ బెళుకువాలూపు, మొత్తముల్ తొగలనిమ్ముగఁ గ్రుమ్మరింప
వెన్నంటుగీల్గంటు ♦ వ్రేగునఁదద్ద, సన్నంపులేఁగొను ♦ జవజవలాడ
కట్టాణిసుత్యాల ♦ కమ్మలడాలు, ధట్టించి చెక్కుట ♦ ద్దములఁ జింబాడ
మేళూతకలపంపు ♦ మేలిసెత్తావు, లేపొంది దిశల నెల్లెడ గుబాళింప
గాటంపునలియూర్పు ♦ కమ్మఁదెమ్మెరలు, మేటితుమ్మెదలనా ♦ మెతలకుఁ బిలువఁ
జిలుగుపైతాణికం ♦ చెల పిక్కటిల్లి, కులుకుసిబ్బెపుగబ్బి ♦ గుబ్బ లుప్పొంగ
ఒలితంపుఁజెంగావి ♦ పావడరుచులు, వలిపెక్రొందగటచ్చు ♦ వల్వపైఁ బొదల
మంజులాలంకార ♦ మణిగణకిరణ, పుంజము ల్కడల విప్పుగఁ గప్పుకొనఁగ
ఘంటలమొలనూలి ♦ ఘణఘణధ్వనుల, నంటి జంటగిల్కు ♦ టందెయల్ మొరయ
మురువై నహురుమంజి ♦ ముత్యంపునరులు, పరిపరిగతుల గుబ్బలపై నటింప
కొఱమించుతొలుకరి ♦ క్రొమ్మెఱుం గనఁగఁ, జెఱుకువిల్తునివాడి ♦ చేకర్తి యనఁగఁ
దొగలసంగడికాని ♦ తునియ యనంగఁ, బొగడొందు జంత్రపు ♦ బొమ్మ యనంగఁ
లలితంపునవపుష్ప ♦ లలికయో యనఁగ, జిలిబిలివలపులఁ ♦ జిక్కి యక్కొమరుఁ
... .. 410
సారంగధరచరిత్రము, ఆ 1.

స ర మ

- స్త్రీ. రాజరాజనగను ♦ రంజిల్లు దివసప్రభావుండు మాపెద్ద ♦ భావగారు
విపులతపశ్చక్తి ♦ వెలయు విశ్రవసుండు, మహనీయమూర్తి మా ♦ మాయగారు
మాలివిక్రమకళా ♦ శాలిశమాజయకా, యల్ల కైకసియు మా ♦ యత్తగారు
మూడులోకంబులఁ ♦ బీడించుచున్నయ,ప్పంక్తికంధరుఁడిరు ♦ భావగారు

గీ. జానకీనాథ పదభక్తి ♦ సంగతుండు, భీషితాఘచయుండు, విభీషణుండు
నల్లభుండు మహాకపిచల్లభుండు, సరమ యందురు నాపేరు ♦ తరుచరేంద్ర. 411
నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 5.

తాటక

చ. ముందటిత్రోవకడ్డపడి ♦ మోమునఁ గోపము పిచ్చలింప నం
దంద దిశల్ చెలంగ వెస ♦ నార్చుచు శూలము కేలఁ గ్రాల మి
న్నుండిన తన్నుఁ జూచి వెఱుఁగంపి మునీంద్రులు పాటుచుండఁగా
సుందునిభాగ్య తాటక యఁజూచు దలిర్పఁగ వచ్చెఁ జెచ్చెరన్. 412
పద్మపురాణము, ఆ 3 ప 64.

చ. చనిచనికాంచె రామశృపఁచంద్రుఁడు దీర్ఘకరాళదంష్ట్రసం
జనితపయోదగర్జితనిశాతవిభీతకఠోరనాటకన్
తనుజపసత్వసాహసవితానహతప్రమదోగ్రహాటకన్
దనుజనితాంతబాహుబలదర్పణమంచితయైన తాటకన్. 413
నిర్వచనవిచిత్రరామాయణము, ఆ 1 పే 16.

ఉ. తాటక ఘోరఘోరదురితాటక యానజితోగ్రవేగవ
ద్భోటక సత్కపాలయుగ ♦ కుండలనాటక నాంత్రమేఖలా
కేటక భూరిసారజిత ♦ భేటక బాణినికృత్తభూమిభృ
క్షాటక నేత్రకూపయుగ ♦ ఘోరలలాటికఁ గాంచి రయ్యెడన్. 414
నరసభూపాలరాజీయము, బాల. ఆ 1.

పూతన

సీ. నారుణలాఁగుల ♦ దండదంతఁబులు, నగగహ్వరముఁ బోలు ♦ నాసికయును
గండఁజైలాకృతి ♦ గలకుచయుగమును, విరిసి తూలెడిపల్ల ♦ వెండ్రుకలును
జీకటినూతులఁ ♦ జెనయునేత్రంబులు, బెనుదిబ్బఁబోలెడి ♦ పెద్దపిఱుఁదుఁ
జాంగుకట్టలఁ బోలు ♦ చరణోరుహస్తంబు, లింకినమడుపుతో ♦ నెనయుకడుపుఁ
గీ. గలిగి మట్కోశపీర్వ మైకడిసిచూడ, భయద మగుదానిఘనక శేబరముఁ జూచి
గోపగోపీజనంబులు ♦ గుంపుగూడి, బెగడు చుండిరి మనముల ♦ బెదరు గదిరి. 415
భాగవతము, స్కం. 10 పూర్వ పద్య 230.

మందోదరి

సీ. సునమేఘనాదాది ♦ తనయులఁ దలపోసి, కాటుకకన్నీరు ♦ గారుదానిఁ
దిరంబుజేరిన ♦ సారసంబన వాడి, విన్ననా నైమ్మాము ♦ చెన్నుదాని

రాముని గెలువనీ ♦ రాజుశక్యమెయందు, జెలులతో, బలుమాటలు ♦ దెలుపుగాని
హృదయతాపముజేడి ♦ నొడవుచుండుటకంది, విరిసినముత్యాల ♦ సగులుదాని
గీ. రుదిరసింహాసనమునఁగూర్చున్నదాని, శ్రోణితలమునఁ బెనగొన్న ♦ వేశికాని
విన్ననైయున్న తొడవుల ♦ వన్నెదాని, దేవవిద్యేషిపట్టంపు ♦ దేవిఁ గనియె. 416
నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 5.

మ ం థ ర

సీ. శ్రీరానుచంద్రుని ♦ చికగాయపట్టంబు, గట్టగా దశరథఃత్మావిభుండు
సమకట్టి పురమెల్ల ♦ జాశృంగారింపఁ, బనిచినయట్టి సంత్రమముఁ జూని
దురితాత్మురాలు మంధర సహింపఁగలేక, గునుగుపర్వన గూను ♦ గునియ నేఁగి
యింక నేటినిదురలే ♦ వేయని కైకను, దొడదట్టి లేపి యోపడఁతి వినవె
గీ. రాము పట్టము గట్టఁగా ♦ రాజు పూనె, భరతుఁ డింకిట గఘురాము ♦ బంటువాఁడు
నీవు కొసల్యదాసివి ♦ నేనిఁకేల, వెబది తొత్తుకు బడితొత్తు ♦ గలదెయెందు. 417
గీ. అటులఁ గాజేని రాముపట్టాభిషేకవిష్ణు మొనరింపఁగా నొక ♦ వింతయుపను
గలను అద్దాని నీకుఁగావలసె నేని, చెప్పెద నటంచుఁ జెవిలోనఁ ♦ జెప్పిననిచె.
దశావతారచరిత్ర, ఆ 7.

వృ ద్ధ వే శ్య లు

సీ. అక్కలమ్మలపేర్ల ♦ టెక్కు లక్కజముగఁ, జారుచన్నులమైని ♦ జౌర సరచి
తొలినాఁడు ముద్దుబిడ్డలు దాల్చి పొరవై, చినసుమంబులు కొప్పు ♦ లను ధరించి
వ్రేలాడుకుచయుగ్మ ♦ మోలిపై కెత్తిగు, త్తములుగా రైక లింపమగఁజేసి
కురుమాపుమాసిన ♦ కోకజిట్టలునాకు, నెలవుకుచ్చిలిలోన ♦ నిగుడఁ గట్టి
గీ. యాకులును కాచు పోక పొగాకు సున్న, మేకిముగఁ జేసి పుక్కిళ్ల ♦ నిరవుచరచి
పాపలబిరుందరాగసంపదలు డాయ, సాగి గత్తరి వృద్ధ వేశ్యాశయంబు. 419
మ. వినవే పయ్యెద యోరనేయగదె కావేరీ విటుం గన్న స
య్యన నూరిళ్లకు దోసిలొగ్గకువె మీనాక్షీ భుజంగాలి కో
యసరాగుల్కులు తేల్కు లందవలెఁబద్మాస్యా బ్రియుంజూచి వా
రనిమోహంబుధిలో బొరల్పనగు శ్రీరంగీ మెటుంగారఁగన్. 420
ఉ. నేవయసప్పు డందుటకు ♦ నేర్చితిఁ బైకపుమందు బచ్చలున్
వావిరి కొల్లఁజేసితి జవం కికనల్లి విలంబమానసం
భావితగండయుగ్మకుచభాగుర నాచు విహీనదంతనై

జేవునితోడు పెన్నెయల ♦ తేజము వెల్వెల బాలునాటనుం

డీవలగాని సేతకు వహించివగాసిడఁడెవ్వఁడక్కటా.

421

సీ. మును కలింగుని గలింగుని జేసి సాల్వభూ, వరుని సాల్వంబుగఁ ♦ బరిహసించి

తగధార్తరాష్ట్రానిధార్తరాష్ట్రాఖ్యాతిఁ, బరికించి యధికసంభ్రమ మలర్చి

పటునైంధవుని నైంధవముగాగఁ బాటించి, కోసలేళుమనంబుఁ ♦ గోస పరిచి

శకవంగపతికబ్బు ♦ శకవంగగాఁజేసి, మోహనాకారుల ♦ మోహపరచి

గీ. రంభ నూరులఁ గేడించి ♦ రహిఁ బరగుఘృ, తాచిమేనెల్లఁ గరగింపఁదలంచి యత్తి

లోత్తమకు నల్పు రప్పించి ♦ యొనరునట్టి, దాన నిపుడెన్నఁ గొఱిమాలుదాననైః

సత్యభామాపరిణయము, ఆ ౪.

స్వర్గలోకము

సీ. స్వాధ్యాయసంగీత ♦ సాహిత్యవర్తన, మాననీయము లగు ♦ మండపములుఁ

గోకిల శుక భృంగమలనాదముల నభి, రామంబు లైనయా రామములును

హంస సారస రవాత్యంతమనోజ్ఞంబు, లై సొంపు మిగులుపద్మాకరములుఁ

జారుమయూర కేకారుతకలితంబు, లగుచు నొప్పారు క్రీడాచలములు

గీ. వీనులకుఁ జూడ్కులకు నింపువెల్లిగొల్పు, నేర్పు గలిగినవిభవంబునెఱయమెఱయః

గరము విలసిల్లు చునికి నాకంబు వేడ్క, నయ్యెడకుఁ గాపువచ్చినయట్టులుఁ

భారతము, ఆ 2 పద్య ౩18.

మ. కనియెం బుణ్యజనాకమున్ విగతరోగస్వప్నపీడాన్నభా

దననంశోకముఁ బుష్పపల్లవఫలోద్ధామదురిమానీకమున్

స్వనితోద్ధూతపతాకముం బ్రవిచరదైవమానికానీకమున్

ఘనగంగాసలితైకమున్ మఘవయుక్తశ్రీకమున్ నాకమున్.

422

భాగవతము, స్కం, 6 పద్య 444.

ఉ. నాకముఁ గాంచె నట్టియెడ ♦ నందనమందచరన్నితంబినీ

లోకము సంయమింద్రధృతి ♦ లోపకలోలవిలాసమేనకా

లోకము వాసవేధమదలోలుపచంచలచంచరీకమున్

స్వీకృతసత్తపఃఫలవిశేషవిపాకముఁ బుణ్యలోకమున్.

423

విక్రమార్కచరిత్రము, ఆ 2 ప 82.

సీ. వదరువట్టువహరివాణంబుగలమేటి, బండికం డ్లేయూరి ♦ పారిబంట్లు

లిచ్చరాచూరినేలినచానమొదలైన, పడఁతుక లేయూరి ♦ పడుపుగొమ్మ.

తృ తీ య భా గ ము

లెడ కఃపురమువాని ♦ కుడియడుగుండమ్మి, తేనియ రోయూరి ♦ తేటచెలమ
జేజేలకోరికల్ ♦ చేపెడినచ్చయా,మనిగిడ్డి రోయూరి ♦ మందపసర
గీ. మిచ్చమానిక మేయూరి ♦ రచ్చతాయి, పెట్టెఱుగుమాఱు తేయూరి ♦ పెరటిచెట్టు
లట్టి సురపురియేలుచు ♦ సమరపతి మ,హాన్నైశ్వర్యధుర్యుడై ♦ యొక్కనాఁడు.
చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 2 ప 66.

శా. కాంచె న్మొనివరుండు ముందట నభో ♦ గంగాతరంగచ్చటా
చంచచ్చంచలచంచరీక చయపం చారంబు భూసంచయా
కించిద్భురగంధశాంధవమరు ♦ త్తేలాగ వాఱ్ఱావళి
ప్రాంచత్సోధచగప్రియాన్వితసుప ♦ ర్వానీకమున్ నాకమున్. 427

సీ. వివిధధనాధ్వరో ♦ త్సవపుణ్యపరిపాక, ఫలభోగ దేశమే ♦ పట్టణంబు
తావలంబై యొప్పు ♦ నేవీడుకల్పపా,దపకామధేనుచిం ♦ తామణులకు
భువనత్రయాధిప ♦ త్యవిభూతి నొప్పు సు,త్రామునకేప్రోలు ♦ రాజధాని
గరుడగంధర్వకి ♦ న్నరసిద్ధచారణా,హింద్రాది నేవితం ♦ బేపురంబు
గీ. సకలసౌభాగ్యలక్ష్మీప్ర ♦ శస్తి నగ్రి, మగుచు నేపుట భేదనం ♦ బమరుమండు
నట్టి యమరావతినిగాంచి ♦ యంతరంగ,మునఁ బ్రమోదంబునొందెన ♦ మ్మునివరుండు.
కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 1.

సీ. నందనారామంబు ♦ నకు నాలవాలంబు, రమణీయతరసుధా ♦ రసము చెలమ
యైరావతమునకు ♦ నంచితావాసంబు, వినుతచింతారత్న ♦ మునకు భరణి
యుచ్చైశ్రవంబున ♦ కున్నతమందుర,యని జన్మశూరుల ♦ కును ఘశూరి
కామధేనువునకుఁ ♦ గసవునించినగాఁడి, నవ్యాప్సరస్త్రీల ♦ వాట్యశాల
గీ. గరుడగంధర్వసిద్ధకి ♦ న్నరసుపర్వ, యక్షరక్షోహిదై త్య వి ♦ న్యాధరులకు
రచ్చపట్టు శచీజాని ♦ రాజధాని,యై పాలుపుమీఱు సమరావ ♦ తీపురంబు. 429
పట్టుక్రవర్తిచరిత్రము, ఆ 1 ప 42.

సీ. వేదోక్తసద్ధతి ♦ వెలయంగయాగంబు, లలవరించినసోమ ♦ యాజులకును
బగటకు వెన్నిచ్చి ♦ పరవక సంగర,క్షోణిఁ గూలిన మహా ♦ శూరులకును
నన్నదానాంబుదా ♦ నావనీదానక,న్యాదానములు సేయు ♦ ననఘులకును
న్యాయంబుఁ దప్పక ♦ యభిలభూప్రజలను, రక్షింప నేర్చిన ♦ రాజులకును
గీ. బారతౌకికఫల్మై య ♦ వారమహిమ, నాహవశతైకయోగ్యమై ♦ యలరు త్రిదిన
మాహవశతంబుగావించి ♦ యాక్రమించె, సమరవరజేత పూర్వదే ♦ వాధినేత. 430
దశావతారచరిత్ర, ఆ 3.

ఉ. కోరినకోర్కు లిచ్చునట ♦ గోవును జెట్టును తాయి మేలిబం
 గారట నేలయెల్లఁ ద్రిజగంబుల నప్పుర మగ్రగణ్యమై
 పేరిమిగాంచి మించునట ♦ వేయవిధంబులజాగరూకుడై
 యారసిప్రోచు నాగుడట ♦ యచ్చటివారలభాగ్య మెట్టిదో.

481

ఉ. పాయనిజవ్వనంబుగల ♦ ప్రాయముసానలఁ దీర్చి యెవ్వరుం
 జేయని వాడితూపులును ♦ జింగిరిమాంగిరిగాఁగనవ్వరున్
 నేయని వల్వ లప్పులను ♦ నిప్పుల వండనివంటకంబులున్
 నూయని కన్ను లన్నగరి ♦ పోడుము లెంతయు వింతలై తగున్.

482

మ. తనకే మున్నగ మ్రొక్కె నూర్వసి వధూ ♦ త్తంసం బటం చొక్కఁడుం
 దనకే కల్పఫలం బొసంగె దొలుదొ ♦ త్తన్ రంధ యం చొక్కఁడుం
 దనకేమేనక మేనమున్నలఁదె గంధం బంచు వేటొక్కఁడుం
 దనియుం గర్మసురాళిలో నచట ధన్యంబునభావంబునన్.

483

సీ. స్వాశ్రితావనమునే ♦ యక యన్యులను బ్రోచు, భూవరుల్ సారరాని ♦ భువన మెద్ది
 యుపకారవిముఖులై ♦ యపకారము లొనర్చు, మూర్ఖులు సారరాని ♦ భువన మెద్ది
 పరగుణస్తుతికిఁ బాల్పడక నిందలు సేయు, ముష్కరుల్ సారరాని ♦ భువన మెద్ది
 స్వమతవిమూరులై ♦ పరమతాశ్రయులై న, యవగుణుల్ సారరాని ♦ భువన మెద్ది
 గీ. త్యాగభోగంబులకుఁగాక ♦ ధనముఁ గూర్చి, పాసఁగు లుబ్ధులుసారరాని ♦ భువన మెద్ది
 యద్ది దనకుద్దిగనక నిత్యానపాయి, మోదభివనము శ్రీస్వర్గ ♦ భువన మెప్పుడు.

మహేంద్రవిజయము, ఆ రె ప 9, 18.

వైకుంఠము

సీ. నారాయణునిదివ్య ♦ వామసంకీర్తనం బనిశంబుఁ జేయు మహాత్ములకును
 బద్మాక్షుక్రీపాద ♦ పద్మంబు లత్యంత, భక్తిమైఁ బూజించు ♦ పాజ్ఞానకును
 విశ్వరూపునిమూర్తి ♦ విభవంబు నేకాగ్ర, బుద్ధిభావించు సత్పురుషులకును
 లక్ష్మీశ్వరుని సముల్లాసహేతువులగు, వ్రతములు సల్పు సద్వర్తనులకు

గీ. భవముదీక్షింతుది వచ్చి ♦ భవ్యసుఖము, లనుభవింపంగఁ దగు నెలవగుటఁ జేసి
 యఖిలవస్తుపంపధలకు ♦ నాకరంబు, గుణవిధావిభాసురము వైకుంఠపురము. 484

నృసింహపురాణము, ఆ 1 ప 45.

శ్రీ. సూర్యచంద్రానలఁస్ఫురణలఁ జొరనీక, నిజదీధితిన్నూర్తి ♦ నివృట్టిల్ల
 దివ్యచుండప్రభా ♦ దీపిత పాదవి, మానగోపురసూర్య ♦ మండపములు

ద్రీసవగుచ్చస్వచ్చ ♦ భరితకామితఫల, సంతానపాదప ♦ సముదయములు
 గాంచనదండసం ♦ గతమారుతోద్ధూత, తరళవిచిత్రకే ♦ తనచయములు 436
 గీ. వికచకైరవదళదర ♦ విందగతమ, రందరసపానమోది తేం ♦ దిందిరప్ర
 భూతమంజులనినదప్ర ♦ బుద్ధరాజ, హంసశోభితవరకమ ♦ లాకరములు
 నీ. వల నొప్పఁగా నదై ♦ వం కేశవాత్పర, మృని, పల్కురాజకీ ♦ రావళియును
 మహిమ జగద్విష్ణు ♦ మయ మఖిల మృని, చదివెడుకారికా ♦ సముదయంబు
 దీపారఁగా జితం ♦ తే పుండరీకాక్ష, యని లీలఁ బాడుపి ♦ కావళియును
 లలిమోఱఁగా మంగ ♦ లం మధునూదన, యనుచుఁ బల్కెడు మయూ ♦ రావళియును
 గీ. దవిలిక్రౌఢద్వనత్స్వధే ♦ త్యాదిశబ్ద, కల్పితముగ మోయు మధుపని ♦ కాయములును
 గలిగి యభిలైకదివ్యమం ♦ గళవిలాస, మహిమఁ జెన్నొందు వై కుంత ♦ మందిరంబు
 భాగవతము, స్కం. 2. పద్య 227, 228.

నీ. రవిచంద్రితారక ♦ ప్రభలు వర్తిల్లక, దివము రాత్రియు లేక ♦ జేజరిల్లు
 పారచతుర్ముఖ సురేం ♦ ద్రాదుల కై నను, సప్రవిష్టద్వారమై వెలుంగు
 నెట్టకేలకు నందు ♦ వేఁగినవారలు, మగిడిరా రెన్నఁడు ♦ మాననీయ
 హరిపదాబ్జధ్యాతలగు మహామోగింద్ర, విస్రాలయంబులు ♦ వెలయుఁ బెక్కు
 గీ. లఖిలభోగాఢ్యమై నిత్య ♦ మై వెలుంగు, నట్టి వై కుంతనిలయవి ♦ భ్యాతిఁ బొగడ
 వేదవిదులకు బ్రహ్మకు ♦ వేదములకు, నమరవరులకు నాకును ♦ నలవి యగునె. 438
 గీ. త్రివిచూచినకాని ర ♦ త్నములెకాని, యన్యమగుతాలు వొడగాన ♦ మప్పురముఁ
 దగువు లెల్లను సంతాన ♦ తరులెకాని, మందునకునైన నొండొక ♦ మాను లేదు.
 నీ. వెలయ నమోవిష్ణు ♦ వేప్రభవిష్ణువే, యని చెలంగెడు శుకా ♦ ధ్యయనములును
 గోరినమోనమో ♦ నారాయణాయని, రాజిల్లు కలకంఠ ♦ కూజితములు
 కెరలిహరేకృష్ణ ♦ కృష్ణ మాధవయని, భోరున నెలుఁగించు ♦ శారికలును
 ననిశంబుఁ బ్రణవార్థ ♦ మభ్యసించుచు సామ, గానంబు నేయుభృం ♦ గములయులివు
 ఆ. గలిగి సకలకాల ♦ ఫలపుష్పఫలితమై, కల్పవృక్షసమితిఁ ♦ గరము మిగిలి
 హరివిహారయోగ్య ♦ మై సంతతశ్రీల, నొప్పు నప్పురంబు ♦ నుపవనములు. 440.

పద్మపురాణము, ఆ 5 ప 132, 148.

నీ. ఘటమంచుఁ బటమంచుఁ ♦ గారుయు త్తులఁబెంచు, దుష్టతార్కికులకు ♦ దూరమగుచు
 శ్రుతియంచు స్మృతులంచు ♦ శుష్కకర్మములెంచు, మీమాంసకులక ప్ర ♦ మేయమగుచు
 ఝరియించు ఖరయంచు ♦ జనులపీనుల నొంచు, శబ్దైకరతుల క ♦ సాధ్య మగుచు
 మృషయంచు నిషయంచు ♦ విషయోక్తిఁగలహించు, నద్వైతపరలక ♦ సాధ్యమగుచు

గీ. గృష్ణవిష్ణోహృషీకేశకేశవ యను, భక్తున కొకప్పుడును దుర్లభంబు గాక
పరఁగుఁ బ్రకృతివికారదుఁస్పర్శతరము, గురుతరానందఋరము వైఁకుంతపురము.
కథాపూర్ణోదయము, ఆ 8 పద్య 220.

సీ. నునుగాలి దూదిపాఁనుపు లెన్నియో కాని, యందఱు శయనీకృతాహిపరులు
సురలోకవాహినిఁగర్భము లెన్నియో కాని, యందఱు దివ్యతీర్థాంబుపదులు
నీటజనించుమానికము లెన్నియో కాని, యందఱు కాస్తుభహారయుతులు
చలివేడివెలుగులఁ సాము లెందఱో కాని, యందఱు నిందుకఁజాప్తదృశులు
గీ. భగతులార్ధశు లెందఱుఁ కలఁగొ గాని, యందఱును బుల్లుగొఁపెక్కియములవాగు
నారువోసినతీతి నుఁస్సారు ధీమ, లన్నగరియందుఁ గాపురంబున్నవారు. 442

ఘటికాచలమాహాత్మ్యము, వ 25.

సీ. పదీయాలువన్నెలఁ బంగారమే కాని, యితరలోహంబు లిందెందు లేవు
నవనీయముగమిందుఁ నవరత్నములే కాని, యితరోపలంబు లిందెందు లేవు
కామితార్థము లిచ్చుఁ కల్పంబులే కాని, యితరభూరుహము లిందెందు లేవు
శ్రుతివచోరచనమింఁచువిహంగములే కాని, యితరభిగంబు లిందెందు లేవు
గీ. సరసిరుహనాథ సారూప్యధరులే కాని, యితరు లై నట్టి వార లిందెందు లేరు
తరమే యెంచ గుణాకుండతరము ముక్తి, గురుకుచాకంతసరము వైఁకుంతపురము.
దశావతారచరిత్ర, ఆ 3.

సీ. కమలాక్ష గోవిందఁ కమలేశ యని పల్కు, కమనీయతరశారిఁ కాశుకములు
నారాయణ ముకుందఁ శౌరే హరే యంచు, చెలరేగిపల్కు కోకిలకులంబు
చక్రపాణిగదాసిఁ శార్ఙ్గసాణీయని, సారెకుఁ బల్కు మయూరచయము
నారాయణాత్పరం నాస్తిదైవ మటంచు, లలిని బల్కెడి మరాఁళవ్రజంబు

గీ. గలిగి కిసలయసమగుచ్చుఁ ఫలమధుప్రవాహములఁ బూర్ణమైయుండిఁ వరలుకనక
వృక్షసంఘాంచితారామఁ విసరమొప్పు, నారమాధీశపురరాజఁ మందుఁగనఁగ. 444
భార్గవపురాణము, ఆ 1.

సీ. పదియునాతీఁడులుఁ ప్రాయంబునఁ జెలంగి, కమనీయతనువిలాసముల మీఱి
పద్మాక్షకైంకర్యఁ పారవశ్యామోద, భోగులై తనరారుఁ పురుషవరులు
వరవయోవిహితయాఁ వనరూపముల నొప్పి, పాలుపొందుశృంగారములఁ జెలంగి
భాగవీమృగుపాదఁ పల్లవార్చాభక్తిపూర్ణలై చెన్నారఁ పుణ్యసతులుఁ

గీ. గలిగి పగయు వగయుఁ గలుషంబు ముదిమియు, నెగులుతెగులులేక నిత్యధూరి
నందె మోక్షుక్తిఁ కాధారభూతమై, యతులమై వెలుంగుఁ నప్పురంబు. 445
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 18.

కైలాసము

- సీ. రసరసామనసుధా ♦ రసనిర్ద్వరంబులై, క్రమ్మంగ నలరారు ♦ కల్పతరులఁ
బరుసవేదులఁ బొంది ♦ హరికాంతిశిఖిఁ గ్రాఁగి, కనకంబులగు నయఁ ♦ స్కాంతశిలల
సురుచిరౌషధితృణ ♦ జ్యోతిప్రభావీల, మాయించి వెలిఁగెడు ♦ మణిగణముల
బహులచింతామణి ♦ ప్రాసాదవృతభూమి, తాంబూరబాసపా ♦ నాంగతాగ
గీ. మాలికాంగలతానంద ♦ మందిరముల, మ్రాగఁ బండులూ నేతులకు ♦ మరఁగియాడు
సిద్ధవిద్యాధరామర ♦ స్త్రీవిలాస, భాసితంజగు కైలాసు ♦ పవ్వలంబు. 446
కుమారసంభవము, ఆ 6 ప 979.

- సీ. ఈకొండసెఱయేలు ♦ లీశ్వరువృషభంబు, గోరాడుకూలము ♦ ల్లాడియొత్తు
నీగిరికుంజంబు ♦ లిందుశేఖరుదేవి, మెచ్చుపూఁబఱపులు ♦ మెఱయ మెఱయ
సీయద్రినెత్తంబు ♦ లీశతాండవరంగ, భూమలై యసమాన ♦ భూతిఁ దనరు
నీపర్వతముతోఁట ♦ లిభదై త్యదమనుపూ, జతు భృంగి కోయు పు ♦ స్వములు పూమ
గీ. నీనగంబుక్రేవలు ప్రమ ♦ భేష్వరులకు, రుద్రక న్యాసహస్రంబు ♦ రుచిరకేళి
నలర నెలవులై యెంతయు ♦ నమరు ననిన, బొగడఁబగదెయిరాజత ♦ భూధరంబు.
గీ. తలలు దటిగిపూజించిన ♦ దర్పలీల, నెసఁగు వీరుఁడునీశైల ♦ మెత్తఁబోయి
బాహులికంగఁ దాల్మిని ♦ బాసికూసె, దీనిగౌరవంబునకెద్ది ♦ మానమరయ. 448
హరివంశము, ఉత్తర. ఆ 6.

- ఉ. భాసురలీలఁ గాంచిరి ను ♦ పర్వులు భక్తజనైకమానసో
ల్లాసముఁ గిన్నరీజనవి ♦ లాసము నిత్యవిభూతిమంగళా
వాసము సిద్ధగుహ్యాకని ♦ వాసము రాజితభూవికాసికై
లాసముఁ గాంతినిర్జితకు ♦ లక్షితిభృత్సుమహద్విలాసమున్. 449
సీ. ధాతువిచిత్రతో ♦ వాత్తరత్నప్రభా, సంగతోజ్జ్వలతుంగ ♦ శృంగములును
గిన్నరగంధర్వ ♦ కింపురుషాప్సరో, జననికరాకీర్ణ ♦ సానువులును
మానితనిఖిలవై ♦ మానికమిగువస, ద్విహరణై కశుభప్ర ♦ జేశములును
గమనీయనవమల్లి ♦ కాసుమనోవల్లి, కామతల్లీలస ♦ త్కందరములు
గీ. నమరసిద్ధాంగనాశోభి ♦ తాశ్రమములు, విబుధజనయోగ్యసంపన్ని ♦ వేశములును
గలిగి బహువిధపుణ్యభో ♦ గముల నొప్పూ, వినుతసుకృతములకుదండ ♦ వెండికొండ.
శా. ఆవిద్యాధరభర్త గాంచె హరనీ ♦ హరిరామృతాహాసమున్
శ్రీవిభ్రాజితమున్ నిరస్తగిరిజా ♦ సేవాగతాయాసమున్

జేవానీకవికాసమున్ శుభచుహాః జేవాంఘ్రిసంవాసమున్
భూవిఖ్యాతవిలాసముం ద్రిభువనీః పూతంబుఁ గైలాసమున్.

451

భాగవతము, స్కం. 4, 6 పద్య 133, 134, 485.

సీ. గంధర్వకామినీ * గానంబు విని తల, లెత్తి యాడెడుభుజ * గేంద్రములును
భుజగఢానారత్న * ముల దీధితులఁ బ్రకాశించుతమస్సమా * శిష్టగుహలు
గుహలప్రతిభాసుల్ * ఘనఘనమయఁబాటు, నిర్మలాదకముల * నిర్మగములు
నిర్మగతటముల * నిరుపాధికసమాధి, యోగనిద్రారతి * నుండుమునులు
గీ. మునులతపములు నిర్విఘ్న * ముగఫలింప, భక్తిరక్షించుకొనివచ్చు * ప్రమథగణము
బ్రమథగణభామినీయుత * పార్వతీవిలాసములు గల్గి దనకు కై * లాసనగము. 452

కాళహస్తీమాహాత్మ్యము, ఆ 4 ప 152.

స త్య లో క ము

ఆ. అనఘ యింద్రలోక * మనకంటె మోద నిశ్శోక మగుచు బ్రహ్మ * లోక మమరు
నది యనన్యదీప్త * సదన మై తనదైన, వెలుంగునను జగంబు * వెలుంగఁ జేయు. 453
చ. మనువులు ధాతలున్ మునులు * మానుగ నుండుదు రందు లోభముం
గినుకయుఁ దాపముం బగయుఁ * గిల్చిషమున్ ఘనదుఃఖవైకృతం
బును జనియింప వీభువన * ముల్ దెగునప్పుడు నాశ మొంద ద
వ్విసుతపదంబు దానియెడ * వేడుక నేయుదు రింద్రముఖ్యులున్.

454

భారతము, ఆర. ఆ 6 పద్య 132, 133.

సీ. ఉపస్పృష్టక్రమమెల్ల * నొప్పించి బహుమాన, మంది వచ్చినకర్ద * మాదియుషుల
జనులకర్మశరీర * సంఖ్య లెల్ల దినాంత, కమువేసి లిఖించు * కరణికులను
దమతమయాధిప * త్యములు దీర హజార, మందుఁ గాఁపున్న యిం * ద్రాదిసురుల
వినికివేళయటంచ * వీణలతంత్రులు, సారించు తుంబురు * నారదులను
గీ. దానవరుసలు వెంచు గంధర్వగాయ, నులను జతగూడునట్టువ * కులమువారిఁ
గానెగట్టువియచ్చర * కంబుకంధ, రలను జూచుచుఁ గత్కొంత * రములు గడచి. 455
దశావతారచరిత్ర.

ప. ఏప్రోలువాణివ * రేధితాశోకంబు, శోకంబు మోదంబు * సుడియ దెందు
ఏపురిరవిశోటి * ఘృణీయుతాభోగంబు, భోగంబు మోక్షంబు * పాసఁగు నెందు
ఏపురంబంబర * శ్రీపరమాకల్ప, మాకల్పము వసెంతు * రార్యు లెందు
ఏపూర్వతల్లి య * హీతరానంద, రానంద దఘకర్మ * రతుల కెందు

గీ. సంతతవసంతసరసరః సాలసాల, ఫలరస్నానోలకీరాదిః పత్తిజాల
గతితః గృజామంబు నిఃస్కల్మషంబు, నగుచు నవ్వీడు న్నోమలేకలరు నెపుడు
అహల్యాసంక్రందనము, ఆ 1.

సత్యలోకమునఁగలనాట్యశాల

సీ. తోరంపుసాంబ్రాణిః ధూపధూమము గట్టు, పగదాయబాబాలః గాయదీర్ఘ
బంధురమురజాదిః ధింధిమిధ్వానంబు, బహుళగర్జ్వావిజృంభణము నెఱప
వేలుపుమిన్నలః వివిధభూషణకాంతి, శక్రచాపస్ఫూర్తిః సవదరింపఁ
దికువులగట్టుచిః త్తరులమైవీగలు, గ్రొక్కారుమెఱుఁగులః కోపుఁజూపఁ

గీ. బుష్పవర్షంబు వడగండ్లః పాలుపుఁ దెలుప, సారమృదుగీతికామృతః సారమెసఁగ
వర్ష వేళను బోలు నః వ్యనజభవుని, నాట్యశాలను దరిసె దాఁనవవిభుండు. 457
దశావతారచరిత్ర.

స్వర్గమందలిదోషములు

గీ. ఇందుఁ జేసినపుణ్యాలుః తెల్ల నందుఁ, గుడుచుఁ గానిమర్త్యనకందుఁ గడఁగిపుణ్యా
మాచరింపంగఁ గాదు పుఃణ్యావసాన, మగుడు భూమిక త్రోతురుః మగుడెనెని.

క. కడు మరఁగిన సౌఖ్యంబులు, విడుచుటఁ జిత్తంబు దుఃఖవిశఃశముగ మహిం
బడుఁ జూవె పుణ్యలోకం, బెడలిన మనుజుండు దేవః మేడి మబలుఁడై. 459
భారతము, ఆర. ఆ 6 పద్య 135, 136.

ఇహపరలోకతారతమ్యము

క. ఇది కర్మభూమి భోగా,స్పద మాలోకమ్మ ధర్మః పరులకు సులభం
బది సత్యశాచసౌజన్యదయాదులు లేనివారిః కప్రాప్య మగున్. 460

క. ఈలోకము దుఃఖబహుళ, మాలోకము భూరిసుఖనిఃరంతర మం దే
జాలియును లేక యొడారు,తో లెస్సగఁ బొందియుండుః గురు జను లనఘా. 461

గీ. హస్తీచుశ కాంతరము గలః దరసిచూడ, వాసస్పృహశయనాసనః వసనగంధ
మాల్యతౌర్యత్రికారామః మానినీజ, నాదిసుఖసాధనములకుః నందు నిందు. 462
భారతము, శాంతి. ఆ 4 పద్య 110, 111, 112.

భువనములు

గీ. సాల మున్నతి భూయ్యవః స్వర్గహర్ష, ససుతలస్సత్యములు భేయః వైష్ణు మతల
నితల సుతల తలాతలః త్రితి రసాతలము మహాతల బలిసదః సము లెఱుంగు. 463
హంశబంశతి, ఆ 5 ప 91.

—♦ బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరలోకములు ♦—

- క. ముందటిది బ్రహ్మలోకము, సందర్శింపుము త్రినేత్రశర్మ ! ధరిత్రీ
బృందారక ! యిది పరసూనందస్థానంబు ద్రుహిణునకు సెల వగుటన్. 461
- గీ. ఉర్వి కెనిమిది కోటుల ♦ యోజనముల, పొడువునందుండు నీధాతృభువన మనఁ
యీప్రమాణంబుననయుండు ♦ నిందుమీఁద, విష్ణులోకంబు సతతకర్ణిష్ఠు వగుచు
- గీ. సంతానారపక ! దాని ♦ సంస్తుతింప, మాక కా దచ్యుతునకుఁ దామరసభ్రమ
కైన శంభున కైనను ♦ నహివిభునకు, నైన గీన్పతికైనను ♦ నలవిగాదు. 462

కాశీఖండము, ఆ 4 ప 288, 292.

—♦ సూర్యలోకవర్ణనము ♦—

- సీ. సిద్ధాంతసంకుద్ధి ♦ సిద్ధసంఘాతంబు, విద్యుత్తపరిపాటి ♦ విబుధకోటి
చాటుధారాప్రాళిఁ ♦ జారణవ్యూహంబు, కిన్నరవ్రాతంబు ♦ గీతసుదణి
ఖచరసంఘము విశ్వంఖతచచోవై చిత్రి, యాతుధానశ్రేణి ♦ యధికభక్తి
గరుడలోకము నమఃస్కారవాక్యంబున, నేకాగ్రమతి దంద ♦ ఊక సమితి
- గీ. ప్రతితినంబును బ్రాతరాఽరంభవేశ, నిర్ణి బంధననిరుపాధి ♦ నిరవగాధ
నిర్ణిరోధనిరాఘాట ♦ నిరుపమాన, భక్తిసంభజియింతు రీ ♦ పద్మబంధు. 463
- సీ. సంచారలోలుఁడౌ ♦ జగదుపక్రియకునై, సమధికస్థైర్యంబు ♦ జరుపుఁ గాని
జనులదృష్టికి వెక్కఁడంటై విభాసిల్లు, లోపఁ జైతన్యంబు ♦ నీనుఁ గాని
సంతాపహేతువౌ ♦ సంయమిశ్రేణికి, నిర్వాణలీల యీ ♦ నేర్పుఁ గాని
ఖరచుచిత్వముఁ బూనుఁ ♦ గాలక్రమంబున, శీతలౌమ్యతమువర్షించుఁ గాని
- గీ. ప్రాగవస్థాభ్యధికతరోఽపర్యవస్థ, నతిశయిల్లుచు భువనంబు ♦ లఖిలములును
వార కత్యంతసత్కృపా ♦ వైభవమున, ననఘ ! రక్షించుచుండునీ యబ్జహిమము.

కాశీఖండము, ఆ 3 ప 174, 175.

—♦ చంద్రలోకము ♦—

- సీ. ఆవేశమార్గంబు ♦ లఖిలేంద్రియములకు, శృంగారరససముజ్జీవనములు
శంబరాంతకభుజా ♦ జయకీర్తిచుహిమలు, కోకదంపతికి దృక్కులశిఖిలు
బ్రహ్మాండపురమీధి ♦ రత్నతోరణములు, యామినీకర్పూరహారలతలు
నీరదాధ్యాంభోజి ♦ నీవిస్సాంకురములు, కుముద కాననముల ♦ కూర్మిచెలులు
- గీ. గళకంఠాష్టహాసంబు ♦ గర్వరేఖ, కైటభారాతినవనాభి ♦ కమలకోభ
చంద్రకలు గాయమన్నవి ♦ సాంద్రలీల, భువనమిదియెద్ది పరమభాగవతులూ.

మ. చుధురాపట్టావిప్రముఖ్య! శివశఃక్మా! వేదశాస్త్రాగమాం
బుధిచంద్రోదయ! చంద్రలోకమిది యీప్రో లేలుచుండు గళా
నిధి యాత్మీయచయూఖకందళశిఖానిష్ఠ్యాతధారాసుధా
విధులన్ భానుగభస్తీతప్తమగు నీవిశ్వంబు రక్షించుచున్.

469

కాశీఖండము, ఆ 4 ప 169, 171.

—♦ అంగారకలోకము ♦—

గీ. పాంచముద్రమహాస్థానః పదమునందు, గంబశాశ్వతరేఖోప ♦ కంఠభూమి
నిష్ఠ సంగారకేశుఁ బ్రతిష్ఠ సేసి, కాంచె నీలోకమేలఁ నంగారకుండు.

470

కాశీఖండము, ఆ 4 ప 245.

—♦ బుధలోకము ♦—

గీ. ప్రతిబింబమోకాని ♦ రజనివల్లభుని క,ధ్యాహారమోకాని ♦ యమృతరుచికి
వినిమయంబోకాని ♦ విధున కన్వాదేశ,మోకాని యత్రినేత్రోద్భవునకు
వీష్ణుమోకాని భూవిలుకానిసఖునకు, నామ్రేడితమోకాని ♦ యబ్ధిజునకు
నభిసాంతరమోకాని ♦ యరవిందవైరికి, సారూప్యమోకాని ♦ చంద్రునకు

గీ. ద్రుమికయూడ్చినవాఁడు భర్గునికిరీట,కోటి కాభరణంబైన ♦ కువలయాపు
మిగులఁజక్కనికొడుకండ్రు ♦ మిఁటినడుమ, గ్రహములందీతఁడెవ్వండు ♦ గణములార.

కాశీఖండము, ఆ 4 ప 191.

—♦ బృహస్పతిలోకము ♦—

క. అదే వీక్షింపు బృహస్పతి,పదము ధరామరవరేణ్య ♦ బహువిధశుభసం
పదలకు నాస్పద మీతఁడు, చదివినవాఁ డర్థశబ్దశాస్త్ర మఖిలమున్.

472

కాశీఖండము, ఆ 4 ప 247.

... ..

—♦ శనైశ్చరలోకము ♦—

ఉ. పాండురపద్మలోచనుని ♦ పార్శ్వగులార! మహాత్ములార! మా
ర్తాండసమానులార! యిదే ♦ ప్రాంతమునందు సముజ్జ్వలప్రభా
మండలమధ్యవర్తియు సమగ్రవిలాససమన్వితంబునై
రెండవనాగలోకమన ♦ దృష్టికి నింపానరించె నెంతయున్.

473

గీ. సంశితవ్రత! యిది శనైశ్చరునిలోక, మితఁడు గ్రహములలోనెల్ల ♦ నతిబుద్ధిమం
డమ్మహాత్ముని శుభచరిత్రము వినుము, విశేషముగఁ జేప్పెదము నీకు ♦ విస్తరించె

కాశీఖండము, ఆ 4 ప 258, 259.

—♦ ని ర్మ తి లో క ము ♦—

- గీ. తీర్థములయందు విధి మూడిఁ తేగినపుణ్యులనఘ! యీలోక ముననుందుఁ తాత్మహుఁ
మొక్క కాశీపురంబునఁ ♦ దక్కనొందు, తీర్థములయందుఁ బాపంబుఁ దెచ్చునన్ద్ర
నీ వింధ్యాద్రినడుమ నిర్వింధ్యాతటంబునఁ, గాసలో నొక్కపఁక్కణము గలను
పింగాక్షుఁ డనియెడు ♦ పేరివాఁ డావెంటఁ, బల్లె యేలెడు భిల్లఁపరివృఘుండు
గూరకర్మపరాజుఁఖుం డక్కిరాతుండు, వ్యాఘ్రాదిదుష్టసఁత్త్వములఁ దక్కి
దండింఠఁ డితరసఁత్త్వముల నేణాదు, సాఖేకుమార్దంబు ♦ నంద్రబతుకు
గీ. విశ్వసించిన నీరు ద్రావినను నిద్రపోయినను జాలుకొన్నను ♦ బొర్లుచున్నఁ
దేవులుచడ్డను గుంటైన ♦ చిట్టచెడినఁ, జంపఁ డనుకంప నెట్టిహింసఁబ్రంబు నైః 371
నీ. ఫలమూలముల నామఁపక్వాశనంబుల, వధిపయఃప్రద్రాజ్యఁతక్రములను
శిశిరాంబువులఁ దృప్తిఁసేయుసంబడమిచ్చు, బాదరక్షులునాతఁపత్త్రములును
దృశ్యవృంతములు వస్త్రములు గోవణములు, నొసఁగురోగార్తులనుపఁచరించుఁ
దస్కురబాధనొందకయుండ నెడరైన, యటపీఠంబున ♦ ననుపుఁ బెట్టుఁ
గీ. వీర్థములు పోవువారికి ♦ దివసదివస, మటు విశేషించి కాశికి ♦ నరుగునట్టి
పుణ్యులకుఁజేయుసత్కారఁములునెరవుగఁ, బింగళాక్షుండుశబరరాఁబ్బంగవుండు,
గీ. సంతతంబును నాశీర్వఁదింతురతనిఁ, దీర్థముల కేఁగువారు సంత్సృష్టి నొంది
యగ్నిహోత్రాంతములను జఁపాంతములను, భోజనాంతములనుదృష్టిఁపూర్వకముగఁ
క. దక్షతనివ్విభమునఁ బింగళాక్షుండు సంతతముతీర్థఁయాత్రాపరులన్
రక్షింప నటవి నగరస, దృక్షుంబై యుండఁ గొన్నిఁదినములు చేర్చిన్. 479

కాశీఖండము, ఆ 4 ప 58, 63.

—♦ వ రు ణ లో క ము ♦—

- గీ. వరుణజేప్తునిలోకంబు ♦ ధరణిదేవ, ఇందు నుండెడు పుణ్యాత్ము ♦ లెవ్వ రవిన
వాపి కాకూపకాసాఁవారిపద్మ, వాటికోద్యానకల్పవాఁవ్యాప్తిపరులు. 480
నీ. తరుణేందుమాళిపై ♦ ధారాంబుకుంభంబు, నియమవ్రతంబుగా ♦ నిలిపినారు
తవియఁ దియ్యనిపంచఁదారపానకములు, భూసురోత్తములకుఁ ♦ బోసినారు
చల్లఁగా నెడరువోఁ ♦ జలిపందియు నెట్టి, యధ్వనీనులదప్పి ♦ యార్చినారు
దీర్ఘయాత్రాపరాధీనమానసులకు, నుదకుంభ్యుపానట్టు ♦ లొసఁగినారు
గీ. వెల్లిలో చేయుపాయంబుఁవెంటనైన, మునుఁకుండంగ జంతువు ♦ మనిచినారు
గారపంబునవరుణలోకంబునందు, నిండుజేహుకి సుఖియిండు ♦ ముందువారు! 481

గీ. పుణ్యతటినుల కవతారభూములందు, శిలలసోపానపంక్తులు • చేర్చినారు
జనులసంకిర్ణ విడిపించి • పనిచినారు, వరుణలోకంబునందున్న • వారలనుఁ ఘు! 486
కాశీఖండము, ఆ 4 ప 65, 67.

—♦ ఈశానలోకము ♦—

గీ. అలకయవలమహోదయమన్నరంబు, బ్రాహ్మణోత్తమ! యీశాను • రాజధాని
యందు నుందు రజైకపాదాదులైన, పదియు నొక్కండ్రు రుద్రులు • పారిషదులు.
సీ. ఫాలభాగములనంబకము లందఱికిని, సవతంసశశిరేఖలందఱికిని
ఉమరుఖట్వాంగభేటకము లందఱికిని, హస్తీచర్మపటంబు • లందఱికిని
శ్యామకంఠప్రదేశమ్ము లందఱికిని, నౌపవాహ్మవృషంబు • లందఱికిని
బవమానభుక్కులాపంబు లందఱికిని, నాపాండుదేహంబు • లందఱికిని
గీ. సందఱికి నగ్నితాపతప్తారకూట, పాటలచ్చాయఘనజటా • బంధనములు
దేటగొనఁజూడు మీశాను • దిక్కునందు, బ్రాహ్మణోత్తమ! రుద్రులు • పారిషదులు!
కాశీఖండము, ఆ 4 ప 164, 165.

—♦ ధ్రువపడవర్ణనము ♦—

సీ. త్రైలోక్యచుంటుపస్తంభసంభారంబు, గగనలక్ష్మీకంఠ • కనకభూమ
బ్రహ్మాండకేతకీ • పాదపప్రసవంబు, గంగాతరంగిణీ • క్రౌంచఖగము
బలిదైత్యమథవాంఘ్రి • పంకేజనఖరంబు, దారకావళితులా • దండయష్టి
ధాతృలోకద్వార • దంతకపాటంబు, గ్రహమండలీపకు • గ్రామవేది
గీ. తారకాశింశుమారకాకారుడైన, యాదినారాయణునితోఁక • యలఁతివిప్ప
దప్పకీక్షింపు ధరణిబృందారకేంద్ర, వివిధకల్పపరంపరా • ధ్రువుని ధ్రువుని 489
కాశీఖండము, ఆ 4 ప 277.

—♦ పాతాళము ♦—

సీ. అయుతయోజనసువర్ణాశ్వత్థగహనభేలత్పన్నగము వితలంబు సొచ్చి
ఫలితకాంచనశమీపాదపచ్చాయావి, లాసవాసము సుతలంబు గడచి
శాతకుంభరసాలసాలచిత్రానక, తరుసంకులము మహాతలము దాటి
మరకతమాణిక్యమయచండనద్రుకాం, తారాంతరము రసాతలము పెడలి
గీ. కనియె భోగవతీతీర • వనవిహార, హేటకేశ్వరభవనడో • లాధిరూఢ
గూఢపాత్కన్యకాగానగుంభమాన, తాళకోలాహలమ్ము పాతాళతలము. 490
జైమినిభారతము, ఆ 7 పద్య 70.

చ. విలసదనంతరత్నరుచిః విశ్రుతి భూగనాంతరాశమై
 బలవదహీనభోగిచయః ♦ భాసురః ధృతి నాకలోకమై
 సలలితచక్రిచారుతరః ♦ సంశ్రయయాధిసుధాంబుగాఢయై
 బలినిజనద్వైతై వెలసిః ప్రస్తుతి కక్కు రసాతలం బాగిన్.

491

మట్చక్రవర్తిచరిత్ర, ఆ 6 పద్య 16.

నరకభేదములు

సీ. రౌరవం బనఁగ ధరాస్థతిక్రింద మ, హారౌరవం బనఁనవుల దాని
 కావల విను కంటఁ కావనం బన నుండుఁ గ్రమవృత్తిఁ బేర్చుదుఃఖములు గలిగి
 యగ్నికుండంబు నానట పంచకన్యంబు, నాఁ గల విట్లున్న నరకతలము
 లైదందు చాపక్రియాతారతమ్యంబు, లూహించి యంతకుం దునుపఁ బనుచుఁ
 గీ. దగినయెడలఁ బాపాత్ములఁదదృటాలి, దహనకర్తనబంధన తాడనములఁ
 బలుప వారలఁగుక్కలుఁ గఱచుఁగ్రిములు, దొలునుగ్రద్దలునొప్పించుఁ మండనిహరి
 ఉ. అమ్మెయిఁ బాపముల్ వొలియు నంతకు దుఃఖము లంది కీటజ
 న్నమ్ములఁ బక్షియోనులఁ గ్రమంబునఁ బొంది మృగత్వమానుష
 త్వమ్ములఁ నోలిఁ బొందుదురుఁ వారిను మెంతయుఁ గ్రాగి కల్మష
 త్వమ్ము దొఱంగుమాడ్కి ననఁతామరసప్రతిమానలోచనా.

492

భారతము, ఆ 5 పద్య 170, 172.

గీ. రౌరవం బనఁగను మహారౌరవ మనఁ, నాలనూత్రంబు గుంభిపాకం బనంగ
 సంభతామిశ్రమనఁగ సంహార మనఁగ, నారకంబులు మఱియు నెన్నంగఁగలశ్చ
 కాశీఖండము, ఆ 3 ప 155.

సీ. రౌరవంబును మహారౌరవంబును నసి, పత్రవనము కాలసూత్రకూప
 మంధతామిశ్రలాంబు నేవఃములు, కంటకంబు నధోముఖంబు కూట
 శాల్మలియునువిశేసనమయఃపాత్రభంజనము తప్తాగ్నిశేషనము తైళ
 భాండమజ్జనమగ్ని కుండగోపనశిలా, భక్షణంబులు క్రిమి భక్షణంబు
 గీ. రాక్షసకరాళమును వికరాళమును విధుంతుదముఁ కుంభిపాకంబు ♦ ధూమగర్త
 మనఁగ నిరువదియొక్కటి నైనయట్టి, ఘోరనారకబీభత్స కూపములను.

493

శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, క. వ. ఆ 8.

— రౌరవవర్ణనము —

సీ. శ్వీసహస్రయోజన విస్తారమును జాను, దఘ్నుంబునైన గర్తముననుండి
 యనలకజంబులు గనగనఁ గనలంగ, దారుణంబైన యారౌరవంబు

నడుమఁ గింకరులచే ♦ విడువంగఁబడి వడినొఱులుచు నలుగడఁబఱవఁజగణ
యుగము నీఱగుచును ♦ మగుడంగ మొలచుచు, నుండ హాహాకృతులుడుగకడర
ఆ. ఘోరదుఃఖ మొక యహోరాత్రమమ్మొయి ♦ ననుభవించి యంతఁనచటా వాయు
వేయియోజనముల ♦ వేడలుపుగలవహ్ని, యందు జిట్టువైతుఁరతని నెత్తి.

మార్కండేయపురాణము, ఆ 2 ప 48.

—♦ మహారౌరవవర్ణనము ♦—

సీ. విను చతుః, పంచయోజనవిస్తృతమ్మును, దామ్రమయమునైన ♦ దారుణాగ్ని
తప్తమై విద్యురుద్దామప్రభాజాల, దేవీప్యమానమై ♦ తేఱిమాడ
రాక యత్యంతభైగవమగుచుండు మహాశౌరవంబుండు ♦ యమునిభటులు
కాళ్లునేతులుపట్టి ♦ కట్టిజైచినఁ బడి, వృకములు బకములు ♦ వృశ్చిక ఘో
గీ. కములు గారు లులూకముల్ ♦ గ్రద్దలు దినునఱుచ్చుచును దహ్యామానులై ♦ యతులదుఃఖ
మనుభవించి వెడలుదురు ♦ హోయనాయు, తార్జితంబైన దురితంబులడఁచి నతులు.

—♦ త మో న ర క ము ♦—

మ. అతిఘోరంబు తమోభిదాననరకంబుండుండి దుష్కర్ములు
గ్రతమశ్శితనిర్దులై యొఱులుచున్ ♦ గంపించుచున్ తుత్తృణా
హతి వాపోవుచు శైశిరానిలవిభిఁన్నాన్యోన్య దేహాత్మనో
ణితమద్యంబులు ద్రావుచున్ నిరయవహ్నిం గాంతురేణస్థితన్.

—♦ నికృంతననరకము ♦—

చ. అరుగు నికృంతనాఖ్యనిఁచుంబడి యందుఁ గులాలచక్రముల్
దిరుగుచునుండు వానిపయిఁదేచ్చి యఘాత్ములఁ బెట్టి కాలకిం
కరు లొగిఁ గాలపాశములఁ ♦ గాఢులనుండి శిరంబువారక భీ
కరముగఁ దెంచుచుండుదురు ♦ ఖండము లెప్పటిరూపుదాల్పద్రున్.

499

—♦ అప్రతిష్ఠనరకము ♦—

గీ. అప్రతిష్ఠాఖ్యనరకంబునందు దుష్టనరునిఁ ద్రిష్టదు రొగిరాటానములఁ గట్టి
పెక్కువేరేండ్లు నెత్తురుల్ ♦ గ్రమ్మఱోచ, నములఁజేవులునురలివత్తములవ్రేల.

—♦ అసిపత్త్రవననరకము ♦—

సీ. అసిపత్త్రవననిరయంబు సహస్రయోజనవిస్తృతము పటుఁజ్వలనమయము
దానిమధ్యమున శీతలమును నసీరూప, దలఘలకలితంబు ♦ బలవ దుగ్ధి

సారవేయాయుతఃస్వసంతులమున్ననై, పెనుపొంది యొక మహాఃపనము వొలుపుః
బాహుబహిగర్జితః బడి తనువులు గాఁగి, వనముదారుగఁ జనియనిలహతేని
గీ. రాలు నాతులతాఁతునఁ ప్రస్థి యొడఱు, లవనిఁ గూలంగఁ గుక్కలాఁ కపిసికఱవ
బహువిధంబుల నలుగులఁ పడుదు రింకఁ, దప్తకుంభంబు దారుణత్వంబు వినుము.

—♦ తప్తకుంభనరకము ♦—

క. ఉడుగక యనలము మండఁగ, నుడుకుచు నూనియలు నిండియున్న కడవలన్
వడిదుమ్మర్మలఁగింకరు, లిడుదురు దలక్రిందుగాఁగఁ నెత్తి యటవఁగన్.
చ. తలలును నెమ్ములున్ బగులఁ దందడితోఁగితమజ్జతోయముల్
గలయఁగఁ జర్మమాంసములుఁ గ్రక్కున ముద్దులుగట్టఁ కీరి గ్ర
ద్దులు వడిఁబీకఁ గింకరులుఁ దత్త్వల్లఁ ద్రిప్పఁగఁ బ్రాణవాయువుల్
వెలువడకుండఁ బాపులనుఁ వేతుగు దారుణతైలవహ్నులన్.

మార్కండేయపురాణము, ఆ 2 ప 65—71.

—♦ యమకింకరులు ♦—

క. కింకరుల ధర్మరాజవ్యశంకరుల దురంతదురితఁ సమధికజననా
శంకరుల సకలలోకభయంకరులం గనియె నింద్రియాకులుఁ డగుచున్.
క. ఘాతుకుల దండదండిత, పాతకుల మహాగ్రకర్మభరనిష్కరుణా
జాతకులఁ బ్రేతనాయక, దూతకసంతతుల నతఁడుఁ దూరమునందున్.
మ. కనియెన్ బ్రాహ్మణుఁ డంత్యకాలమున వీఁకన్ రోషనిష్ఠ్మాతులన్
ఘనపీనోష్ఠవికారవక్త్రవిలసద్ధర్మక్షణోపేతులన్
జనసంతాసకరోద్యతాయతసుపాశశ్శ్రేణికాపేతులన్
హననవ్యాప్తివిభీతులన్ మువుర నాత్మావేతలన్ దూతలన్.

508

భాగవతము, స్కం. 6 పద్య 68, 70.

నరకలోకవర్ణనము

ని

సీ. ఎఱ్ఱఁగాఁ గాఁగినఁ యమపకంబములతోఁ, గట్టినగమగమఁ గమరువారిఁ
గ్రాఁగినవేడఁదమంఁగలములఁ బొరఁటిన, పెల్లనఁ బెరపెరఁ ప్రేలుపారిఁ
పండుతిగఁ జెక్కిఁ గంట్లను గొజవులఁ జూఁడినఁ జూఱుచుఁ స్రుక్కుపారి
గుడినుభుఁ గైకొనిఁ గుండెలు కుళ్ళంగ, మోఁదిన మురమురఁములుగు పారి

గీ. ముడియకట్టలక్రియఁ గట్టువడినవారి, నోలఁ దలక్రిందుగా ప్రేలుచున్నవారిఁ
జూపి దుర్వర్తనములకుఁ జొరకు మనుచుఁ, జిత్రగుప్తుండొ బుద్ధులుఁచెప్పిపుచ్చె.
దశకుమారచరిత్రము, ఆ తి పద్య 16.

కవిరాజ. ఒక్కనిచేత నిచుంతితుడై మఱియొక్కనిశ్రద్ధమునందు మదిన్
సుక్కుకపోయి భుజించినవిప్రునిఁజూడు ఖగంబులు చీరెడుఁ బెం
పెక్కిన సాధుజనంబులమర్మము లెప్పుడు దూఱగసాడుఖలున్
దొక్కి ఖగంబులు ముక్కున నంగము లదూటులు పుచ్చుచునున్న వొగిన్.

నీ. కొండీనినాలుక లెందుగాఁ జీఁతుడు, నల ఖగంబులఁ జూడు లమననాథ
పూయమూత్రపురీష లపూర్ణగర్తంబున, మునుఁగుచున్నాడెఱోముఖత నొంది
జననీజనకగురు లజనుల కవజ్ఞుఁజేసిన దుర్మచాంధుండు లవినుము దేవ
తాతిథిపితృవహ్ని లభూతపక్షివ్రజాభ్యాగతభృత్యజనాపకులకు

గీ. నిడక యన్నంబు మను దాన లకుడిచినట్టి, పాపకర్ముండు పర్వతఁప్రతిమతనుఁడు
నూచినూక్షుముఖుండునై లక్షుత్ప్రీషిడఁనొంది చీముబంకయుసానుచున్నవాఁడు

గీ. ఒక్కబలితిన విప్రున లకొరునకైన, విమనునతిఁ గూడిడినతండు లవిష్మగుడుచు
యాత్రానతోనవచ్చిన లయతనికన్న, మిడక భుజియించిజ్ఞేష్మంబుఁగుడుచనితఁడు

ఉ. ఎంగిలితోడ గోవును మహీసురవహ్నుల నంటినట్టియా
వెంగలికేలుకుండఱిఖి లజేమఱుఁ గాల్చెద రట్లు కైరవా
త్తుం గమలాత్తుఁ జుక్కలను లబోలఁగఁ జూచినవారికన్నులం
దింగలమిడ్డవారదె నలశ్వర కర్మఫలంబు దప్పునే.

మ. జననిం దండ్రి సహోదరుం జెలియలిన్ లజ్ఞాతిన్ గురున్ వృద్ధు వి
ప్రుని గోవున్ శిఖి నల్కఁదన్నినయతి లక్షూరాత్ముపాదంబులన్
ఘోరీవ్రాతతప్తశృంఖలనొగిన్ లగాఢంబుగాఁ గట్టి ప
ట్టినవాఁడుం దొడబంటినిప్పుకలలో లడిందున్ మహీశల్లభా.

511

నీ. ఛాగమోసము పాయసము పులగంబును, నాదిగా చేవయోగ్యాన్నచయము
దగినసంస్కృతిచేయ లకొగి భుజించినవాని, నవనిపైఁ బడవై చి లయంగకంబు
నదె మునిపండ్లఁజీఁకెద రంతకునిఫటుల్, చేవతాగమగురున్వజ్జుల నింద
నేయ వినినవారి లచెవుల నూచులుగాల్చి, యొండొండఁ గూర్కొనుచున్నవారు
గీ. కోఁధలోభాత్ములై రచ్చుకొట్టమును ము,తాలయంబును బ్రపయును లగూలఁద్రోచి
యతని తిత్తోత్పదకు లోభిఁమైననకల, ముక్కుతవిక్రయు నుజీచెదలూర్చుడుమధిప

- క. మున్నొకనికిచ్చి యొకనకుఁ, గన్నియ మతి యిచ్చిఁజ్జి ♦ కష్టఁగుశస్త్ర
చ్చివాండుండై తేలుచు, నున్నాడదె తొరనది నఁచూనార్తిమెయిన్.
- సీ. తెగి మూత్రమర్కగో ♦ ద్విజులకు నెదురుగా, నాచరించినతుచ్చు ♦ నట్లు కాక
మును నాటఁ బొడుచు రా ♦ ముక్కులఁ బ్రేవులు, గఱవున నాలిని ♦ గన్నప్రేల
విడిచి తా నొక్కఁడు ♦ కడుపుఁ బ్రోచికొనిన, ఖలునిపండ్లన్నియు ♦ దులినియొడలు
దటిగి కండలునోరఁ ♦ దుటిగద రదె భీతి, కరణంబుఁ బొచ్చిన ♦ వరుని లంద
గీ. మర్థితోఁ గొని యొప్పించి ♦ నట్టియధము, నధికచారుణతరఘటి ♦ యంత్రపీడ
నలచుచున్నవా రెంతయు ♦ యమునిభటులు, చూచితే పాపఫలముల ♦ సొంపులధి
క. ఇల్లడగొని యూచికొనిన, బల్లిను లదె యిటియఁగట్టఁబడి కీటకముల్
పెల్లుగఁ దేల్లుగావులు, తల్లడపెట్టంగ నొజలెదరు నోరెండన్.
- తల. తనువు రెంతయు వ్రిసి నెత్తురు ♦ ధారలై తొరఁగంగ ని
య్యమపముండులబూవు ర్వెనఁ నెక్కఁద్రోవఁగఁ జీలువా
గ్మనుజశాధ పరాంగనాకుడ ♦ మండలీపరిరంభణం
బును దివాసురతంబుచేసిన ♦ భూరిపాపపరాయణుల్.
- క. మనుజేశ్వర విను శ్రాద్ధంబునఁ దమలోఁదారు గలసి ♦ భోజన మొనరిం
చినభూసురు లొండొరుల వదన లాలలురక్తములను ♦ ద్రావుట కంటే.
- క. చెలులును నతిథియు నిజభృత్యులు చూడఁగ సురుచిగాన్న ♦ మొక్కఁడు వడిని
మ్ములఁ గుడిచిననరుఁ డిదె ని, ప్పులు మ్రింగెడు భృకనికాయ ♦ ములు వీవు దినన్.
- చ. అసఘ కృతఘ్నుడైనమనుజాధముఁ డొలినతప్తకుంభవే
దనలఁ గరంభవాలుకలఁ తాపములన్ బహుయంత్రపీడనం
బున నసిపత్రిఖండననఁ ముచ్చునయాశనఁ, గాలమాత్రకృం
తనకృతతీవ్రదుఃఖమునఁ ♦ దక్కెడు నిష్కృతివీనికెన్నఁడో.
- చ. వినుము పసిండిమ్రొచ్చిలుట ♦ విప్రునిఁ జంపుట గల్గుద్రావు లే
పున గురుపత్నిఁ జెందుట ప్రభూతతరాఘములెందు వీనిఁజే
సిననరుఁడుండుఁ జుట్టుఁ బెను ♦ జిచ్చిడి పెక్కుసహస్రవర్షముల్
ఘనముగఁ గాల్పఁ బుట్టుభువిఁ ♦ గ్రమ్మఁ గువ్వమహాక్షయాంగుడై.

- గీ. చచ్చు మతీయును నరకాగ్ని ♦ వెచ్చుమగుడఁ, బుట్టుక్షయకువృథాధలఁ భౌందుమాన
వేంద్రకప్పంబుతుదిదాఁక ♦ నిట్లతిరుగుచుండుఁ బాతకమైనయాతండు వినుము.

సీ. అన్నవిక్రయులు దేవాధికారులు సురా, సాహవర్తనులు గోబ్రాహ్మణాంగ
నాహంతల లన్యకాంతాపరాయణులు విశ్వాసఘాతుకు లనాచారనిగతు
లస్పృతవాక్యులు సజ్జనాపవాదులు గురు, ద్రోహులు పిశునతాద్యతరతులు
స్పృహదాహకులు విష్ణుకీర్తనద్యేషులు, శివదూషకులు కులశ్రేష్ఠిగూఢ

ఆ. లంటఁగానిసతుల ననురక్తిఁ బొందిన, ఖలులు బాలవృద్ధగణము లుండ
భుక్తిఁగొన్నదువ్వుభులు నేగుదెంతురు, ప్రతిదినంబు నాదు భవనమునకు.

సీ. కూటపాక్షులు హీనకులసేవకులు వృష, లీపతు లన్యధాపహరణు
లన్వయచ్యుతులు రణావనివిముఖులు, చౌర్యవర్తనులుపాశుండమతులు
సుకృతవిక్రయులు భూసురగురుద్యేషులు, శరణాగతావనవిరహితులును
మిత్రఘాతుకులు స్వావిద్రోహు లాశ్రిత, జనవిసర్జనులు విషప్రియోగు

గీ. లాదిగాఁ గల్గు పాపాత్ములనుదినంబు, మనుజులొకంబునందుండి మత్స్వరమున
కన్నిత్రోవల నప్పుడన్యర్బుదముల, సంఖ్య లేతెంతు రుడుగని సందడులను.

రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 1 ప 163-164.

సీ. పాదంబు లిరుచేతఁ బట్టి గుంజుండు జర్జరితంబుగా వీనిఁజట్టుతొల
మెడమెట్టి గోర్గాండి మెటికిపుచ్చుడు వీని, గ్రుడ్లుచెక్కులనెత్తురులుస్రవింపఁ
గడికండలుగవీని కంఠంబు వేయుడు, గరసానఁ బట్టిన ఖడ్గధారఁ
బలుత్రాళ్ల బంధించి తలక్రిందుగా వేలఁ గట్టుడు వీని వృక్షంబుకొమ్మ

గీ. అంషమునఁ వీని కంఠంబుఁ ద్రెంపివిడుడు, మడమతాపులవీనిమర్మములనొంపుఁ
డెఱ్ఱఁగా నగ్నిఁ గాఁగినయినుపయిసుకఁ, గులికిపోయూడువీనిముక్కుననుజెవుల.

గీ. పరకళత్రంబుకుచకుంభపాళియందు, నఖిముఁ దివిచిన పాపాత్మునఖిమునంతు
నెఱ్ఱఁగా నగ్నిఁగాచిన యినుపనూదు, లుగ్రదృష్టిని జొన్నుడత్యాగహమున.

కాశీఖండము, ఆ 3 ప 152, 153.

క. ఎడతెగక ముజ్జగంబుల, కడపల నయ్యామృదిశేను గడలక నిలుచుం
గడుఘోరములుగ నరకము, లడరంగా సంతరాళ మందుల నధిపా.

క. పరపుత్త్రకళత్రంబులఁ, బరికింపక యపహాసిండు పాపాత్ముడు దు
ష్కరపాశబద్ధుడై యమ, పురుషులచే నధికబాధఁ బొందుచు నుండున్.

క. పరకాంత నెవ్వడేనిం, బురుషుం డుండఁగ నెఱుఁగి పొందిన యచుకిం
కరు లతనిఁ బట్టి వడిఁ ద, త్తఱమునఁ బడ వైతు రంధతామిస్రమునన్.

527

సీ. తల్లిదండ్రులకును భరణీసురులకును, నహితంబు నేసిన యట్టివాఁడు

కాలనూత్రం బను కడుదీప్రసరకంబునందును నందఁడ యయుతద్రోహ

నాయతపోత్రాదుఁలందుల నూర్వఁడా, నూదఁ గ్రిందను పహ్ని • మిగుల మంద
సత్యంతక్షుత్పిపాఁసాదులచేతను, బాధితుం డగుచుండుఁ • బాయ కెపుడుఁ

ఆ. బరువు పెట్టుచున్నఁ • బడియున్న నిల్చినఁ, గదల కున్నఁ జాల • నొడిఁగియున్న
బాధఁబొందుచుండుఁ • బశురోమములలెక్క, వరుస సపరిమేయ • వత్సరములు.

క. దండింపఁ దగనివారల, దండించిన విప్రవరుల • తనువులు ముట్టం
దండించిన దుర్మతులం, దండింతురు కాలనూత్ర • నరకములందున్.

529

ఆ. మఱియు నట్టిదువ్వు • మానవుఁ గింకరుల్, విఱిచి చెఱుకుఁగోల • విఱిచినట్లు
బాధపెట్టుచుండఁ • బడి మూర్ఖుఁ జెందుచు, మొఱులుపెట్టుచుండు • భూపవగ్య.

క. తనకలిమి పెవ్వఁడేనిం, దనబాంధవవరులఁ గూడి • తగఁ గుడువక తా
నును వాయసంబు భక్షిం, చినమాడ్కిఁదిన్న వాని • శీఘ్రమె యచటన్.

క. క్రిమిభోజన మనియెడి సర, కమునం బడి క్రిములెకూడు • గాఁ గుడుచుచుఁ దాఁ
గ్రిమి యగుచు లక్షపరిమా,ణముఁ గలక్రిమికుండమందు • నాటుకయుండున్.

ఆ. సర్వజంతుజాల • సంగమ మొందెడు, వానిఁ బట్టి కట్టి • వజ్రదంష్ట్ర
కములు గలుగునట్టి • ఘనతరళాల్మలీ, శరువులందుఁ జేర్చి • దంతు రెపుడు.

ఆ. పార్థివేంద్ర సరుఁడు • పామండదర్శనుఁ, డగుచు ధగ్మమార్గ • మడఁచెనేని
వాఁడు నకరనుండు • వైతరణీనది, నుడుగ కెపుడుఁ బొరలి • పడుచు నుండు.

క. శునకములఁ జెంచి యెవ్వం, దనయంబును వేట సలిపి • యాత్మార్థముగా
వనమృగములఁ జంపునొ యా, మనుజాధము నస్త్రములను • మర్దింతు రొగిన్.

ఆ. ద్రవ్యలోభమునను • దంభార్థ మై పశు, శ్రులను జంపి జన్న • ములను జేయు
వానిఁ బట్టి యముచి • వారలు గోయుచు, నుందు రెపుడు మిగుల • సందడిలుచు.

సీ. లంచంబుఁ గొనిసాక్షి • పంచింది యన్యతంబు, వలికెడు పాపాత్ముఁ • బట్టి కట్టి
యంతి నూనక వీచి • యనునరకమునందు, శతయోజనోన్నత • శైలశిఖర
మునఁ వక్రమిచుగా • నునిచి యథోముఖం, బుగఁ బడద్రొట్టిన • బొబ్బలిడుచుఁ
గల్గోలములులేని • కమలాకరమువోలె, జటులమై యున్నపా • పాణమందు

గీ. వడినయంతన జేహంబు • పగిలి పెత్కు, తునుక లై పాసియదిగూడి • కొనుచునుండ
నుండి యాకులతనుబొందు • చుండుఁగాని, చావు లేకుండునా • దువ్వు • జంతువునకు.

ఆ. సోమయాజిభార్య • గామించి పొందిన, వానిఁ గపటకుద్య • పానసోప
పాన మనుదినంబుఁ • బానంబు సేయు విట్టుత్త్రీయులను బట్టి • సంభ్రమమున.

ఆ. తొమ్మిదొక్కి మోము • తీమ్మపట్టఁగ మోది, యనలముఖమునందు • నగ్ని శక్తి
ముగను గాచి వక్త్ర • మున నెడఁగా నుక్కు, నీరు వోతు లేచి • నిష్ఠూరముగ.

3. ఎనయ దొడ్డిలోన ♦ నిండ్లలో నైనను, బళుపతంగహరిణిపంక్తి నెల్లఁ
బట్టి హింస సేయు ♦ పాపాత్ము విషవహ్ని, ధూమశిఖల ద్రోబ్బు♦దురు నృపాల.
4. తనయింటికివచ్చినమను,జుని నతిథిం గ్రోధదృష్టి ♦ జూచినవానిం
గనుఁగవల వజ్రదంష్ట్రులఁ, దనరినయాకంక గృధ్ర♦తతి భక్షించున్. 541
5. ధనవంతుం డగుమానవుండు గడఁకన్ ♦ ధర్మోపకారంబులన్
భునతం జేయక యుండె సేని యమలో♦కంబందు నూచీముఖం
బమనాదుర్గతిఁ బట్టి త్రోచి యిది గాఁ♦వై యున్నభూతం బటం
చును బాశంబులఁ బట్టి కట్టి వడితో ♦ నొప్పింతు రత్యుగ్రు లై.
6. నరవరేణ్య యిట్టి ♦ నరకమూల్ యమలోక,మందుఁ గలవు మఱి స♦హస్రసంఖ్య
లందు శమనశూత ♦ లనిశంబు బాధింతు, రవని ధర్మదూరు♦లై ననరుల.

భాగవతము, స్కం. 5 వద్య 188-160.

- సీ. బలుఁజంపములదేహ♦ములు ద్రెవ్వఁగోసి యూ,మరకర్దమంబులఁ ♦ జదియఁద్రోచి
పటుకుశారములచేఁ ♦ బరమొండెములుచేసి, తలగాన రా నేలఁ ♦ ద్రవ్విఁ పాఁతి
వాడికొట్టుల నాటు♦వై చి మేడెములోనఁ బులులముందఱఁగట్టి ♦ పారలద్రోచి
క్రొవ్వాడి యిచుపము♦క్కులకాకములచేతఁ, బొడిపించియుచ్చులు♦మెడలఁబెట్టి
గీ. వేలఁగట్టి దంచనముల♦వ్రేసి తప్త, తెలకుండంబులోఁ ద్రోచి♦దారుణాస్త్ర
శస్త్రనిహతుల నొంపించి ♦ జంతుతతుల, బాధసేయును గాల్గుని♦భటుచయంబు.

విష్ణుపురాణము, ఆ 8 ప 889.

- సీ. ఉక్కుకోటలకుక్క♦లొక్కింతమర్మమున్, వట్టితీయఁగ మొఱల్ ♦ పెట్టువారి
గొప్పరిష్టలఘేటఁ♦గూల్చి పోనీయక, పొదివి యమ్ములనేయఁ♦బొరలువారి
నెత్తురుచీమునిం♦డినకూపముల వ్రాతి, పురుగు లంగముఁ దొల్పఁ ♦ బొగులువారి
గత్తులఁగోసిన ♦ కాయముల్ జౌరవా,హినులముంపఁగబెట్టు ♦ పనవువారి
గీ. బిట్టుగాలినపెనములఁ ♦ బెట్టి వేఁప, మిట్టిపడి యట్టై మూర్ఖుల్ల♦నట్టివారిఁ
దప్తతెలకటాహపా♦తమున శోక, తవులగువారిఁ జూచె న♦ద్దశముఖుండు.
సీ. పతుపాతులుఁ గూట♦పాతులు నన్యత్రోక్తి,పరులు రౌరవబాధ ♦ పడెడువిధము
కులహంతలును భూణ♦గోఘ్న లుచ్చాస్వసని,రోధకంబునఁ బడి♦రోజువిధము
బ్రహ్మహంతయు సురా♦పాని స్వర్ణ స్థేయి, నూకరంబునఁ బడి♦సూక్కువిధము
స్వగురులెల్పఁగుడుచు ♦ స్వస్థగామిన్యపహంతె, తప్తకుంభికఁ బడి♦తలఁకువిధము
గీ. కూతునుం గోడలిని బట్టు♦కొన్న చెడుగు, లురుమహాజ్వాలవ్రాగిబి♦ట్టొజులువిధము
దగనిమగువలఁ గవయుపా♦తకులు లవన,యాతనలఁ గూలువిధమతఁ♦డచటఁజూచె

సీ. భృతికి వేదంబు నెఁప్పడిమాబవేదనింపకుండు విమోహపాఠంబుఁ గనుట
 నతిథుల వృద్ధుఁ ♦ సరయ కన్నముఁ దిన్న, పాపకర్ముండు కృమిఁ ధక్షి యగుటఁ
 గ్రతువు సేయఁగనాసఁకతన నసద్దాహి, యగునాఁ డధోముఖియై యొలిలట
 బ్రాహ్మణుండయ్యు బేఁగము లాడుదుర్జాతి, యంధకూపంబునఁనపశుఁ డగుటఁ
 గీ. బర్వగామియు గృహదాహి ♦ బంధురోధి, వైలరణిఁ గూలికాలుట ♦ వనమునటిక
 వైవినదురాత్ముఁడసిపత్తిఁ వనిఁదొరఁగుటఁ, జూచిదశకంధరుఁడుదలఁలూఁచిమఱియు,

ఉత్తరరామాయణము, ఆ రి ప 421, 22, 23.

ఉ. ఒక్కెడ బెబ్బులుల్ గవియ ♦ నొక్కెడ సింగములున్ జరింపఁగా
 నొక్కెడ సేనుఁగుల్ దఱుమ ♦ నొక్కెడ భీకరనూకరాళిపైఁ
 ద్రొక్కుకురాఁగ సంతఁ దమఁదోపము తమ్మునె ముంచెనంచు నే
 దిక్కునులేక యేడ్చెదరు ♦ దీనత నచ్చటఁ బాపవర్తనుల్

మ. ఒకచో నిప్పులకుప్ప లొక్కతటి ముండ్లొక్కొక్కచో ఘామ మె
 క్కొకచక్కిన్ని బిడాంధకారపటలం ♦ బొక్కొక్కచో శైవలం
 బొకవంకన్ వడగండ్లవానలొకచో ♦ నుష్టాంబు లొక్కొక్కచో
 నొకచో ఘోరసమీరముల్ దఱుచుగా ♦ నుండున్ దదీయస్థలిన్.

సీ. సారమేయాలాక ♦ జంబుకశబ్దంబు, లొక్కొక్కచోటుల ♦ నుప్పతిల్ల
 గంట కాంగారక ♦ కరకాదివర్షంబు, లొక్కొక్కవంకల ♦ నుప్పతిల్ల
 సంతప్తకర్ణచుఁనైకతగ్రావంబు, లొక్కొక్కత్రోవల ♦ నుప్పతిల్ల
 వాతశీతాతపఁవహ్ని సమాహంబు, లొక్కొక్కదిక్కుల ♦ నుప్పతిల్ల

గీ. నొక్కచక్కినిఁ జీకటు ♦ లొక్కత్రోవఁ, జటులవృశ్చికపన్నగ ♦ సముదయము
 లొక్కతటి నాచు పెంచులు ♦ నుప్పతిల్ల, పాపవర్తను లరిగెడి ♦ పద్ధతులను.

ఉ. కొందఱ ముక్కుగుట్టుచును ♦ కొందఱ జేతుల నూలుచోసియున్
 కొందఱ గంఠపాశములఁ ♦ కొందఱ నుగ్గిరదాకళాహతిన్
 కొందఱ ముష్టిఘట్టనలఁ ♦ కొందఱశూలములందుఁ గ్రుచ్చుచున్
 కొందలమందఁజేయుచును ♦ క్రూరులు కాలునిమాత లచ్చటన్.

551

శేషధర్మము, ఆ రి.

సీ. పరసతివై దృష్టి ♦ పఱపినకన్నుల, నెఱ్ఱిఁగ్రాఁగినయట్టి ♦ యిసుముఁ బోయఁ
 డితరాంగనలయిండ్ల ♦ కేఁగినపదముల, నాటుండు కొవ్వాడి ♦ నారసములు
 మొనసి యొండులసొమ్మ ♦ మ్రుచ్చిలుచేతులఁ, జొనుపుండు మామలు ♦ చునిపిరిలిసి
 యన్యకాంతలనన్ను ♦ లానినయురమున, నెత్తుండు కరఁగిన ♦ యినుపముద్దఁ

- గీ. జేరి కొండెంబు నొరులకుఁ ♦ జెప్పినట్టి, జిహ్వఁ గత్తుల నింతింత ♦ చీటి విడుఁడు
మించి యన్యాయవిత్తమాఁర్జించినట్టి, కుటిలదేహంబు అంపానఁ ♦ గోయుఁ జిపుడు.
- గీ. ఇతరకాంతలఁ దనతోడ ♦ నిచ్చుగించి, యుపరిసురతంబు సలుసం ♦ నొడ్డుకొన్న
యల్లచోటులఁ గ్రాఁగిన ♦ యట్టిలోహ, పాత్ర) నెత్తుఁడుకడుఁగ్రాఁగి ♦ భస్మముగను
- ఉ. పట్టుఁడు కారులం దవుడ ♦ పండులు డుల్లఁగవ్రేసి సంపెటన్
గొట్టుఁడు కర్పటం బవియ ♦ గ్రుద్దులద్రొబ్బుఁడు బిల్లఁగోలలన్
గుట్టుఁడు గొంతు గోలముకు ♦ గోళ్ళను మొత్తుఁడు తప్తలోహముల్
చట్టనఁ జీటి పొట్టనిడి ♦ చర్మముఁ దీయుఁడు తిత్తిదోఁపుఁడున్.

554

శృంగారమల్పాణచరిత్ర, ఆ 3.

పు న్ద్య లో క ము

- క. ఈలోకమునకు మీఁదై, చాలఁగ వెలుఁగొందు చుండు ♦ స్వగ్లోకము నా
నాలంకారయుతము ది;వ్యాలోకము దేవయాన ♦ మది ముని నాథా!
- చ. అమలతపోనివాసులు మ♦హాధ్వరశీలురు సత్యసంఘు లు
త్తములు జితేంద్రియుల్ సములు ♦ దానపరుల్ రణశూరు లందు హ
ర్షమున వసెంతు రచ్చరలు ♦ సాధ్యులు దేవమునుల్ మరుద్వసు
ప్రముఖులు వేటువేచి తగు ♦ పట్టుల నుండుదు రంద యిమ్ములన్.

555

556

భారతము, ఆర. ఆ 6 పద్య 129, 130.

- సీ. తల్లిదండ్రులకు ని♦ద్దపుభక్తిరవణిల్ల, శుశ్రూషచేసిన ♦ శుద్ధమతులు
పతులకునిర్వ్యాజఃపరమతాత్పర్యతఁ, బరిచర్యసలిపిన ♦ పద్మముఖులు
సజ్జనావళికి ని♦ష్కారణంబున నుప, కారమొనర్చిన ♦ ధీరగుణులు
దఱిదప్పకుండ సం♦ధ్యాసపహోమతం, త్రంబులు నెఱపిన ♦ ధర్మవిధులు
- గీ. బ్రహ్మరతులు తపస్సులు ♦ భవ్యతీర్థ, సేవకులునుసద్వ్రతులుని♦స్పృహలుమొదలు
గాఁగనొప్పెడు తత్పుణ్యకర్మపరులు, వీరె చూడుఁడు సుఖమున్న ♦ వార లిందు.
- క. నుతిచేసి యిష్టధనములు, ఊతిసురులకు నొసఁగినట్టి ♦ శిష్టులునుండీ!
యతులహిరణ్మయహర్మ్యస్థితులగుచుఁ జరించువారు ♦ చిరశుభలీలన్ !
- గీ. ఉభయముఖు లగుగోవుల ♦ నొండెనొండె, గపిలగుధేనువులఁ బుణ్యకాలతిథుల
దానమొనరించినట్టి స♦త్యవ్రతిజ్ఞు, లీమహార్హ పీఠంబుల ♦ నెసఁగువారు.

558

559

కాశీఖండము, ఆ 2 ప 11-13.

- సీ. ననగత్తుచుచుభూషణములఁ బూనినవారి, దివ్యయాసము లెక్కిఁతిరుగువారి
వికచమందారమాళికలు చుట్టినవారి, దెలిగొడుగులనీడఁ వెలయువారి
మృగమదశ్రీగంధఁమిళితాంగులగువారి, వీణాదిగానముల్ • విసెడువారి
నచ్చరల్ గొలువఁ గొల్వై చెల్వు గనువారి, మేలిమిచ్చులమీఁద • మెలఁగువారి
గీ. జంద్రుసౌమ్యంబు తపసుతేజంబు మరుని, చెలువ మింద్రునిభోగంబు • శివునివిభవ
మాని భద్రాసనస్థులై • యున్నవారి, ధార్మికులఁ జూచె నొకవంక • దశముఖుండు
ఉత్తరరామాయణము, ఆ రి ప 326.

పుణ్యలోకభోగములు

- సీ. ఎల్లపుష్పంబులు • నెక్కాలమును దద్ద, విలసిల్లుఁ గల్పక • వృక్షజనిత
మనులేప మాహార • సుమృత మంబరములు, నిత్యాచులినములు • నిరుపమాన
భంగి దీప్తంబు లాభరణముల్ వాన ర, మించుచు నన్యోన్య • మిత్రభావ
మొప్పంగ మేనుల • యొప్పును మనముల, మార్దవంబును గుణమాన్యతలును
గీ. గలిగి పురుషులుఁ గాంతలుఁ • గామహర్ష, లీల లెసఁగఁ గ్రోధాదులు • లేకరుజయు
జరయు నెఱుఁగక నలిఁ జరింతురు దివంబు, నందు సంతతనిర్భరానంద మొంద.
భారతము, ఆ 5 పద్య 217.

పుణ్యకార్యములు

- సీ. ధర్మంబుభయమున • దారిద్ర్యసంబాధమున రోగమును బాపములుఁ దొఱంగఁ
జేతకు నైనఁ జేసినదేవకార్యాగ్ధ, పశుహింసనమ్మును • బరమతపము
శుశ్రూషయునుగల్గి • శ్రుతము సంపాదించి, యప్రతిగ్రాహకుఁడైన మద్య
మాంసపరస్త్రిసమాగమవైముఖ్యమున నాశ్రమస్థులఁ • దనకులంబు
గీ. వారి భరియించినను హేమవస్త్ర మందిరాన్న పానంబు లొసఁగిన • నాశ్రయంబు
దీనులకు నిచ్చినను హింసమానినను స, చుంచితస్వర్గలక్ష్మి సిద్ధించు నంద్రు. 562.
సీ. రచ్చకొట్టంబు నాఁరామంబుఁ గూపంబుఁ బ్రపయుఁ గావించుట • భయభరార్త
తోటిఁ గాచుట కన్యఁగోవువాహనము దాసుని దాసి నిచ్చుట • దనకుఁ గీడు
సేసిననైచుట • చెలులఁజుట్టంబులఁ, బోచుట పెక్కండ్రఁపొందెఁ గార్య
మునఁ బరాక్రమమున • ధనమునఁ దా నల, జడిపాటు దుష్కర్మ • సరణిఁ బొరయ
క. తునికె నాకలోకమునకు నిచ్చెన లగు, నెక్కులమునఁ బుట్టిరేని బహుసు
తుండు • రి కృపాన్వితుఁడు వేయు నెలలవై, బ్రదికితఁడుఁగండ్రు • త్రిదశపదము

చ. జనులకుఁ గీడు రోయక యజ్ఞసము ధర్మరతిం జరించి స
జ్జనగురుపూజనంబులును ♦ సత్యహితోక్తులు దీనపోషణం
బును నతిధిప్రియత్వమును ♦ భూరిదయార్ద్రతయుం గలట్టివా
రనిమిషలోకగాము లనియాత్మ శెఱుంగుము మేనకాత్మజా.

564

భారతము, ఆను ఆ 2, 5, ప 63, 64, 219.

సీ. క్షమఁ గ్రోధ మకృతసంకల్పతఁ గామంబు, చిరనిద్ర సత్త్వసంసేవనమున
గాఢదైర్యమున రాగద్వేషములు భయమప్రమాదమున మోహంబు భ్రమము
వినివర్తనాభ్యాసమున రోగములు నుపద్రవములు హితము మితంబుఁ గాల
యోజితంబును నగుభోజనంబున జీవ, సందర్శనమున నిశ్వాస మఖిల

గీ. విషయములు నంతవిరసతావేక్షణమున, నిత్యసంతోషమున లోభనిరతి కృపన
ధర్మ ముచితకృతావేక్షధర్మచువులఁ, ద్రోహనేర్చుట ముక్తికై ♦ ద్రోహ యధిప.
శాంతి. ఆ 5 పద్య 370.

సీ. కావున ముక్తికై ♦ గారణం బగుదాని, నేర్పడఁ జెప్పెద ♦ నెఱిగికొనుము
దానంబు శమమును ♦ దమమును బ్రహ్మచర్యంబును వ్రతపరిరక్షణంబు
దయయును బరధన దారగర్జనమును, నిరుమయమేంద్రియానిగ్రహములు
జననీజనకగురుజనపూజలును దేవ, తాత్పరిపితృదేవతార్చనములు

గీ. సత్యమును శౌచమును శుభసంవిధాన, నిరతియునుదైర్యమునుగ్రౌర్యనిరసనము
గలిమి పుణ్యవృత్తంబిది ♦ గలుగునరుఁడు, మొనయుపీనినూతగఁగొని మోక్షమునకు
ఆశ్వ. ఆ 1 పద్య 192.

మ. గురు నేవర్షి పితృప్రపూజనము సద్గోష్ఠీప్రియత్వంబు సం
స్థిగసత్యోక్తి సరుస్తభూతదయ మైత్రీసానుసాంగత్యముల్
పరలోకాభ్యుదయక్రియారతి శ్రుతిప్రామాణ్యసందర్శనం
బరయన్ స్వర్గముఁ బాసిపుట్టినమనుష్యశ్రేణిసంజ్ఞల్ నృపా.

567

మాగ్గుండేయపురాణము, ఆ 2 ప 121.

సీ. తనశక్తికొలఁచి సత్కర్మముల్ ఫలవాంఛ, మానికృష్టాగ్పణగుతి సలుపుట
ప్రతిషిద్ధకర్మంబు ♦ సరిహరించుట విష్ణుభక్తిపైఁ గ్రమమునఁ ♦ బాదుకొనుట
తద్భక్తి లపుణ్యతముల సంసర్గంబు, దుర్జను లున్నట్టి ♦ త్రోవఁ జనమి
విష్ణుసన్నిధి కళావిఖ్యాతవివిధ దివ్యతేత్రతీర్థయాత్రాచరణము .

గీ. బ్రహ్మచర్యంబుఁ దపము వైరాగ్యగుణము, వలయు వైకుంఠమునుగోరువారికెల్ల
వీనిలోపలఁ గొన్ని గావింపఁ గనిన, వృథఁజనవు చేర్చుఁ గ్రమమునవిష్ణుపదము.
కళాపూర్ణోదయము, ఆ 2 పద్య 107.

సీ. యజ్ఞానిత్యకః ధర్మచారవిధియును, దానంబు సత్యంబు ధర్మము శ్రమము
 దేవతాభజనంబు ధర్మజలస్నాన, మాతృశుద్ధియు నింద్రియములగెలుచు
 తస్యతంబు విడుచుట ధర్మంబు నొందుట, చేరి సజ్జననిందఁ ధర్మజేయకుంటు
 గోవిప్రభక్తిసంధావితుండగుచుంటు, సర్వసమత్వంబు ధర్మజరుపుచుంటు
 గీ. తపఃచగనువేడ్కలొదవను ధర్మధలువినుట, క్రోధభయములణంగంగఁగుది మఁదిగురు
 టప్రయాససంప్రాప్తవ్యంబుండుకొనుట, కణకతోవిను సుజ్ఞాన ధర్మకారణములు
 మత్స్యపురాణము, ఆ 1 ప 152.

సీ. అత్యాహితాక్రాంతః ధర్మయంబు వేడినఁ, గరుణార్ద్రానిత్తుడై ధర్మకాచినదియు
 సత్యంతరూప్రయాణభిన్నుడైన, పథికునాయాసంబు ధర్మవాపినదియు
 మునుపు జీర్ణత్వమందైనదేవభూదేవ, నిలయము ల్మగుడంగ ధర్మనిలిపినదియు
 బలిమిచే గలిమికై ధర్మబంధవత్కాంది, శీకునకు విముక్తి ధర్మజేసినదియుఁ

గీ. దస్కురాదులచేత విధ్వస్తమైన, దీనునిధనంబు మగుడ సాధించితెచ్చి
 యిచ్చినదియును మొదలుగా ధర్మనెన్నఁదగిన, సుకృతములువిశ్రుతంబులు సుందరము

క. సత్యంబగు సప్రియము న, సత్యంబగు ప్రియముఁ బలుకఁ జనదని విబుధుల్
 సత్యంబు ప్రియముఁ బలుకుట, యత్యంతవిశేషధర్మ మందురు తస్మిన్ 510

ఆ. సాధురక్షణంబు సమదర్శనంబును, సర్వభూతజాత సదయవృత్తి
 వితరణంబు ననఁగ వివిధపుణ్యంబుల, సుత్తమోత్తమంబు లుత్పలాక్షి. 511

సీమంతినీక ధ్యానము, ఆ 2.

క. కృతయుగమున జ్ఞానముసం, తతతపములు శ్రేతయందు ధర్మపరవేశన్
 గ్రతువులు గలిని బురాణ, శ్రుతిపఠనము లిహపరైక సుఖము లొసంగున్. 512

శేషధర్మము, ఆ 3.

పా ప కార్య ము లు

గీ. కల్లు గావుట గురుపత్ని ధర్మగవయుటయును, విప్రజంభుట బ్రహ్మస్వ వివరము
 మ్రొచ్చిలుటయును నివి కలఁ క్రూరజనుల, బ్రీతిఁబొందుటయును మహాపాతకములు

సీ. అదిత్యునుదయాస్తమయకాలములనిద్రఁ, బొందుటయును బాత్ర భూతుఁడగు
 కరుగుదొంచినబూజ ధర్మయాచరింపమియును, బరదారగమనంబు ధర్మగురుల శిష్యులు
 సేత్యము గ్రామంబు సెఱచుటయును వేదవిక్రయంబును రసవిక్రయంబు
 భృత్యుఁ బ్రోసమియు నసత్యోపచారంబు, గహనదాహమునన్యఃకర్మకృతియుఁ

గీ. దనదుకర్మంబు విడుచుటయును వృథాపశుప్రహరణంబు మేదినీ • సురులకవిమిఁ
గొనుటయును శరణార్థిఁ జేకొనమి విప్రవధయుఁబాపంబులందురు • బుధజనములు •
భారతము, శాంతి. ఆ 1 పద్య 168, 293.

చ. పరుసనిపల్కులం బరులఁ • బల్కుట మర్మమునాటనాడుటన్
నరులకు నెగ్గునేత కృపఁణత్వ మశౌచము దేవదూషణం
బొరులధనంబుగొంట కృపఁనొందమి యల్క కృతఘ్నభావమి
నిరయముఁ బాసిపోయి ధరఁణిం బ్రభవించినవారిచిహ్నముల్. 575

మార్కండేయపురాణము, ఆ 2 ప 120.

ఆ. అన్యదేవసేవ • యన్యకాంతాసక్తి, పరధనాపహృతియుఁ • బ్రాణిహింస
నలి నభక్ష్యభక్షణమున గమ్యాగమనములు నరుల కివియు • నరకగతులు. 576

సీ. అవియు నెట్లెంటేని • యభిలేశు హరిఁబూజ, నేయకయొరుఁబూజ • నేయుటయును
దనభార్యయుండంగ • మనమాన నొరుకాంతఁ, గోరుటయును లోభఁగుణము గదిరి
లలిఁ బ్రతిగ్రహములు • పలుమాటుఁ గొనుటయు, నవనిలోఁబగధనా • హరణమయ్యెఁ
గ్రతుకర్మములఁ గాక • కణఁగి యేజీవికి, నెగ్గుసేయుట ప్రాణఁహింస యయ్యె

ఆ. నుల్లిదెలికపిండి • ముల్లంగియును నేతి, బీట మునగకాయ • బిల్వఫలము
వఱులుతుంబి తెల్లఁవంకాయ మధుమాంస,ములు నభక్ష్యకములు • ముదిత వినుము.

పద్మపురాణము, ఆ 11 ప 34-35.

సీ. బహివడ్డద్విజునక • ల్పపుఁబాచితంబిడి, పసిఁడికై తావాని • బంతిఁ గుడిచి
కలసి వణిక్పరోధలతోడఁ బుణ్యాహ,ముల బియ్యములకునై • మొత్తులాడి
శశిరవిగ్రహజపఁ • స్నానాదికములెల్ల, దొరలవాకిండ్లకే • దొద్దయిచ్చి
పచ్చిఱ్ఱితోబ్బటై • చు చ్చాలమెట్లంది, కొనఁ దాన యూరెల్లఁ • గుత్తవట్టి

గీ. దర్భపోటులఁ దినిలేవి • తఱులమైత్రి, నంటి పితృ శేషము భుజించి • యదియు నెడల
నక్కవాడలనరకూళ్లు • మెక్కి మీఁద, వీని శేఖరమొకతులా • ర్త్విజ్యముకొని. 578
ఆముక్తమాల్యద, ఆ 7 ప 5.

గీ. విహితధర్మంబుసేయక • విడుచుటయును, మానక విహితధర్మంబుఁ • బూనుటయును
ననఁగ రెండు నధర్మంబు • లరసిచూడ, నవియె పాతకకర్మంబు • లరసిచూడ. 579

గీ. బ్రాహ్మణులహింసయును సురా • పానరతియు, స్వర్ణ సౌర్యంబుగురుదార • సంగమంబు
తత్సమాగమమునుబ్రశ • స్తంబులైన, యెచునునుహోగ్రదురితంబు • లనఁగబరఁగు.

ఉ. ద్యూతము కైతఁబు పరఁదూషణముం గటుభావణంబు ని

ర్హే శుపరాపకారమును • నీర్వ్య యశూయాయు సూచకత్వమున్

భూతదయావిహీనతయుఁ ♦ బుణ్యముఁగాదనునాస్తికత్వమున్
బాతకమూలముల్ వికచఃపంకజపత్రవిశాలలోచనా.

591

క. పరవనితాజనితాశయ్యుఁ, బరకాంచనవంచనంబు ♦ పరికించినచోఁ

బరమోత్తరపాతకములు, పరిపూర్ణశశాంకనిభవిభాసురవదనా.

592

సీ. తలిదండ్రు లధికవాఁర్థకవికారముల నొచ్చిన ననాదరమును ♦ జేయుటయును
నాచార్యునొద్ద విద్యాభ్యాస మొనరించి, మించి యాయన ధిక్కరించుటయును

దనునేలఁజేర్చి, ధవుని మంత్రము విధే, దించి వంచనముగాఁ ♦ వించుటయును

ననిమిత్తముగ నుత్తమాచారవతియైన, సతిఁ బరిత్యాగంబు ♦ సలుపుటయును

గీ. దగవులందునఁ బక్షపాతంబు కలిమి, కలిమి వేళల నిడలేని ♦ గడుసుఁదగము

కూటసాక్షిత్వమునైన ♦ క్రూరవృత్తి, తరళలోచన యధికపాతకము లందున్.

గీ. అతిథి నాకటనలసి మధ్యాహ్న వేళ, యందుఁ దనయింటి కేతేర ♦ నన్న మిడక

యాదరింపక పరుషంబు ♦ లాడినట్టి, కిల్బిష మశేషపాతకాగ్రేసరంబు.

593

గీ. విప్రనిందయు గురునింద ♦ వేదనింద, యనఘసాధ్యవినిందయు ♦ నాదిగాఁగఁ

గలవు కలవాణి మనుజులొకంబునందు, నెన్నఁగారాని దురితంబు ♦ తెన్నియెన.

సీమంతినీక శ్వాణము, ఆ 2.

పుణ్యాత్మలు

సీ. ఇట్లు మాతలి యచుఁజేంద్రుని నడిగిన, ధర్మార్థకామముల్ ♦ ధర్మచరిత
వర్తనఁ జెల్లించువాఁ వామాత్ములు, గోరఁగాఁ దగురూప ♦ గుణసమృద్ధి
విగియు వర్జిత కామ లయ్యెడువారు, విద్యాధనైశ్వర్య ♦ విషయగర్వ

విరహితు లగువారు ♦ విజితేంద్రియులు నిజ, దారతృప్తులుఁ దపోధనము గాఢ

గీ. తత్పరతః గూర్చుకొను సత్యవ్రతులును, బరమశాచులు బహుకార్యః పరతపో
గూర్చుకొను సన్న్యాసః కోవిదులును, దనకు నభివంద్య లగుటయఁ తండు సెప్పె

భారతము, ఆను ఆరి పద్య 328.

సీ. సత్త్వ వే మియులేని ♦ జగతీసురార్భకుఁ, జేపట్టియుపనీతుఁ ♦ జేసినతఁడు

ధనహీనుడైన యుత్తమవంశసంభవుఁ, జిరకృపామతిఁ బెండ్లిఁ ♦ జేసినతఁడు

వృత్తిగూర్చుండెఁ ♦ విప్రవర్యుఁకు సత్, తేత్రంబు దానంబు ♦ జేసినతఁడు

దీక్షంబులకు నేగు ♦ దీక్షమానవులకు, నేమైన సంబంధం ♦ విచ్చినతఁడు

గీ. దండెత్తిఁజూడిఁ బ్రసన్నబుద్ధిఁ, జంపకుండంగ సందతు ♦ నలిపినతఁడు

సత్సంగుల నరములు ♦ నలిపినతఁడు, వనదహితపుత్రు నీపుకంబునకు రాఁడు

- సీ. సాధ్వసంబున రిపుల్ ♦ శరణంబు వేడిన, నభయదానం బిచ్చు ♦ నట్టివారు
ఘగ్మకాలమున గో♦గణమున కుదకంబు, ఛేగిపోయించిన ♦ శిష్టజనులు
దేవసద్మములు భూ♦దేవసద్మంబులు, జీర్ణత్వ ముడిపిన ♦ సిద్ధమతులు
తల్లిదండ్రుల నిరం♦తరము జరావేళ, నరసిపోషించిన ♦ యార్యహితులు
- గీ. నృపతికడనుండి యార్తుర♦నిగ్రహంబు, శాంతమును నొందజేసిన♦సదయహృదయు
లంబురుహమిత్రపుత్రుని ♦ యామృదిక్కు, స్వప్న మునైనగనుగొంట♦సందియంబు.
- క. గొడుగులును బాదరక్షులు, జడపాత్రలు వేసవులను ♦ సద్విజతతికిన్
గడుభక్తి దాన మొసంగినఁ, బుడమిజనుల్ రారు నీదు♦పురమున కనఘా.
- క. అనలముఖంబునఁ బతితోఁ, జనినవధూమణులు సర్వ ♦ సంగత్యాగం
బొనరించినసంయములును, గన రెన్నఁడు నీపురంబుఁ ♦ గంజాప్తమతా. 589
- సీ. ప్రజప్రేగుతోవఁ జ♦ప్పరము శీతలముగాఁ, గట్టించి యుదకంబు♦వెట్టితఁడు
పులికిలోబడి చలింపుచునున్న చోట బె,బ్బులిదోలి ధేనువుఁ♦బ్రోచునతఁడు
దుర్భిక్షవేళలం♦దునఁ బటై డన్నంబు, గృపఁబెట్టి యతిథి ర♦క్షించునతఁడు
కుంతితంబైనచో ♦ గురుబద్ధిమైకొని, వృతివిచారంబు హ♦త్తించినతఁడు
- గీ. నగ్నిభయమైనతఱి నాల♦యంబు సొచ్చి, ద్రవ్యములతోడఁబ్రాణుల♦దహనమునకుఁ
జిక్కికుండఁగఁ దెచ్చిన ♦ చిరయశుండు, చూడఁడెన్నండునీమోము♦సూర్యపుత్ర
- సీ. పసులకై కుయిపోయి ♦ పరులశస్త్రములచే, ననిలోన సమసిన ♦ యట్టివాఁడు
పరుసదోచఁగనడ్డ ♦ పడిదురాత్ముల బిట్టు, దెఱులించి వారిచేఁ ♦ దెగినవాఁడు
ద్విజులబాధింపంగ ♦ వెఱవకుండనివారి, బందికారులచేతఁ ♦ బడినవాఁడు
చెఱబట్టుకొనిపోవ ♦ నుటికి భూప్రిజఁగాచి, రిపులచేఁ గెడసిన ♦ విపులయశుఁడు
- గీ. దళమువిడిగినచోటను ♦ ధవునిపిఱుఁద, నిలిచి శత్రుల కెదురేగి♦నృపతి మెచ్చఁ
బోరి రణవీధిఁ దునిసిన ♦ పుణ్యయుతుఁడు, దినకరాత్మజ నీపురంబునకు రాఁడు
- శా. ఆచంద్రార్కముగా మహాకృతులు నె♦య్యుంబోరఁగానంది యీ
త్మాచక్రింబున నిత్యకీర్తులఁ బ్రశ♦స్తంబొందుదాతల్ కథా
ప్రాచుగ్యస్థితి శంకరాచ్యుతకథా♦భంగుల్ ప్రబంధంబులన్
వాచాప్రాధి నొనర్చు సత్కవులు ని♦న్వర్జింతు రెక్కాలమున్. 592
- సీ. కలకాలమును బరాం♦గనలఁ జెల్లెండ్రఁగా, నాత్మలో భావించు♦నార్యహితులు
పరులయర్థములు స్వ♦ప్నంబులోనైనను, నంటగా నొల్లని ♦ యమలమతులు
మఱచితప్పియును ధ♦ర్మంబునందు దొఱంగి, యన్యతంబు లాడని♦ఘనవివేకు
లభిలబీపులయంగు ♦ ననుదినంబును పృషా,రసభావ మెడలని ♦ యసమసుకృతు

శీ. లాశ్రీతుల బంధువర్గంబుఁ నతిథిజనుల, నరసి సంరక్ష యొనరించు • నఘవిదూరు
లాత్మశుద్ధిఁ దనర్చు మఁ హానుభావు, లర్కనందన నీపురి • కరుగుజేరు. 591

కవిరాజు పనసలు నిమ్మలు మాదిఫలంబులు • బొటలముల్ వకుళంబులు గాం
చనములు నారికెళంబులు నీడలు • జంపకముల్ సురపాన్నలు జం
దనములు దాల రసాల తమాల కదంబ సురంగము లందముగా
వనములు వెట్టిసధన్యులు నీదునిఁ హాసముఁ గన్గొన రర్కసుతా. 591

శీ. నైవేద్యములులేని • దైవంబులకు నుపహారముల్ గల్పించు • నశఁ డొకండు
పగవానిరాజ్యంబుఁ పై దండుచన్నచో, భూమిఁ గారింపని • పుణ్యుఁ డొకఁడు
వ్యాధిచేఁ బలవించుఁ హరి కౌషధ మిచ్చి, యారాట ముడిపిన • యతఁ డొకఁడు
గోగణంబులలోన • గోవు నొక్కటి నేర్చి, జన్నె చేసినధర్మ • శాలి యొకఁడు

శీ. గ్రహణసంక్రాంతిముఖముఖ్య • కాలములను, పితరులకుఁ బూజగావించు • నతఁ డొకఁడు
కన్న సొమ్మిందమనియిచ్చు • ఘనుఁ డొకఁడు, కనఁడు నీవేలుపట్టణం • బినతనూజ

శీ. చెలమనీరున నదీ • జలములందైన స్నానంబు మాఘమునం దొ • నర్చినతఁడు
సంతతంబును విశే • షము పదార్థమునిజా, చార్యసద్గమనకు • జరిపినతఁడు
స్థితిఁ దప్పి యరుగుదెం • చినభూవిభునిఁ దొంటి, స్థితి దృఢంబుగఁ బ్రతి • స్థించినతఁడు
కాశి గయా ప్రయా • గల ముఖ్యులుగునట్టి, మహిమ సుంకంబులు • మాన్వినతఁడు

శీ. నమరనొక రేయి తగినప్ర • యత్న మలర, నిజగృహంబున ధారుణీ • నిర్జరునకు
శయన మర్పించినటువంటి • సజ్జనుండు, చూడఁ దెన్నుండు నీమోము • నూర్యపు!

క. చెలువులు గట్టినపుణ్యులు, దఱపకధాన్యములమ్ము • ధన్యులు ప్రజలన్
చెఱవిడిపించిఁ సుకృతులు, నెటి నర్కతనూజ రారు • నీపురమునకున్. 591

మత్త. తాళవృంతములాతపత్రవి • తానముల్ ధ్వజచామరాం
దోళికల్ రథదర్పణంబులు • తూర్యతల్పచయంబు హా
గ్గాళియల్ బహువస్త్రభూషణ • గంధముల్ హరికర్పణం
బోలిచేసినవారు నిన్దన • నొల్లకుండుదు రర్కజా. 598

రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 2.

క. ధర్మంబు నేయ నేర్చిన, నిర్మలమతు లెల్ల విబుధ • నికరము పొగడన్
భర్మమయాంబరధరులై, శర్మస్థితిఁ జనుదు రెపుడు • శమనుని పురికిన్. 599

ఉ. అన్నము పెట్టావారలకృ • తాన్నముదించు జలంబు దప్పికిం
గన్నమహామహు ల్బు టుఁగఁ • గాచిన యావులపాలు గ్రావుచున్

- వెన్నయుఁ దేనెయున్ ఘృతముఁ వెచ్చ మొనర్చు నరు ల్సుధారసం
బున్నతి గ్రోలుచుం జనుదుఁడుగ్రకరాత్మజుఁ డున్నచోటికిన్. 600
- సీ. హయగజమందిర ఁ యానంబు లొసఁగెడి, నరులెల్ల మణివిమాఁనంబు లెక్కి
జయఫలపుష్పకృష్ణాజినభూదాన, కర్తలుప్రమదంబు ఁ గడలుకొఁగ
వస్త్రదాతలుహేనుఁవసనము ల్భరియించి, దీపము ల్దివటీలు ఁ దేజరిల్ల
శాకప్రదులుపాయఁసంబు భుజించుచు, గోత్యాగనిపుణులు ఁ కోర్కు లలర
అ. సర్వభూతకరుణ ఁ సల్పెడువారలు, విద్యసేర్పఁ జాలుఁవిమలచతులు
సకలదివిజపతులు ఁ సన్నుతు లేయంగ, యమునిపురికిఁ జనుదు ఁ రవనినాథ. 601
- గీ. అనుదినంబుఁ బురాణముఁల్వినెడువారు, చమపునారలు పూర్ణిమాఁచంద్రధవళ
దివ్యయానంబు లెక్కియు ఁ దీప్యమాను, లగుచుఁ గైకొండ్రు వై వస్వతాంకతలము
క. కలియుగమునను బురాణంబులు చదివిన విన్న జనులు ఁ పుత్తులుపోత్తుల్
వెలయుఁగ నిహసౌఖ్యంబుల, బలసి తుదిం జేరువారు ఁ పరమపదంబున్. 602
- క. తనకైన నొరులకొఱకైనను బుణ్యకథల్ వచించు ఁ నరుఁ డధికసుఖం
బునఁ బొందు దేవలోకము, మునిదివిజస్తుతులు దిశలఁమ్రోయుచు నుండన్. 603
- ఉ. కొందఱు దేవత ల్వాగడఁ ఁ గొందఱు దివ్యవిమానయానులై
కొందఱు వారణోష్ఠ్రివృష ఁ ఘోటకబృందము నెక్కియాడుచున్
గొందఱు దివ్యవస్త్రసుమ ఁ నోమణిగంధము లొప్పఁ దాల్చియున్
బొందుదురాయమాలయ మ ఁ పూర్వసుఖంబునఁ బుణ్యవర్తనుల్. 604
- అ. నిత్యదానపరులు ఁ నెమ్మిత్తోఁ బాదోద, కంబుఁ గొనుచు విప్రఁగణము పూజ
సలుప నమరసిద్ధసాధులు నుతీయంప, నాటుకొందు రెపుడు ఁ నాపురమున. 605
- క. ఈరీతినిఁ బుణ్యాత్ములు, చేరుదు రంతకపురంబు ఁ సిద్ధం బెపుడున్
ధారుణి ధర్మమె చెలికాఁ, డారయ నిహపరము లొసఁగ ఁ నదియే చాలున్. 606
- సీ. స్నానభోజనహోమ ఁ జపదేవపూజావ, సరముల మానంబు ఁ సలుపువారు
జనసీజనకతీర్థ ఁ సారరక్షకులగు, శివవిష్ణువుల భక్తిఁ నేయువారు
వేదశాస్త్రంబులు ఁ వివిధపురాణేతి, హాసంబు లర్థంబు ఁ లరయువారు
మనములఁ జెయ్యుల ఁ మాటల నొరులకుఁ, గొంచక హిత మాచఁరించువారు
గీ. నఖిలజనములయెడ సముఁలై నవారు, పరధనాంగనలకు నాసఁపడనివారు
సత్యవాక్యంబువ్రతముగాఁజరపువారు, బ్రహ్మలోకంబుఁగాంతురుఁబ్రాహ్మణేంద్ర.
శేషధర్మము, ఆ టి.

క. విడితేలద్రెయులై మనుజులు, నిజముగ వర్ణాశ్రమములు ♦ నిలిపినవారల్
సుజనత్వంబున నెప్పుడు, నజలోకము నాశ్రియింతు ♦ రానందమునన్. 609

క. ఇష్టాభూర్తరతులును విశిష్టమతిం బంచయజ్ఞ ♦ సేవకులును ను
తక్ష్మాప్తదయాత్ములు నతివిస్వప్తయమాలయముఁ జూడఁ ♦ జన రెన్నఁటికిన్. 610

సీ. విషయనివృత్తులు ♦ వేదవాదులు నగ్ని, పూజారతులు నాక ♦ మన వసింతు
రరులుదాఁకినకూడఁ ♦ లై మృతులగువార, లర్కమండలభేదు ♦ లగుదు రెప్పుడు
భువిననాథాంగనా ♦ భూసురార్థముగాఁగఁ, బ్రాణము విడిచిన ♦ భవ్యమతులు
బంధుల వృద్ధుల ♦ బాలురదారిద్ర్యయుతుల రక్షించిన ♦ యుత్తములును
గీ. దివ్యలోకంబుఁ గాంతురు ♦ తివిరి గోవుఁ, బంకమునబ్రాహ్మణునిరోగ ♦ పంకమునను
మునుఁగకుండంగఁ గాచిన ♦ యనఘు లశ్వ, మేధలోకంబుఁ గాంతు ర ♦ మేయచరిత.
క. గోవుల నడువక యొక్కక, నేవించుచు నీరుపూరి ♦ చెచ్చెరనిడి సం
భావనచేసినపుణ్యులు, వావిరి గోలోక సన్ని ♦ వానులు సుమ్మి. 612

ఆ. ప్రాణిసమితికెల్లఁ ♦ బ్రాణంబు లుదకంబు, లందయుండుఁ గాన ♦ నచటనచట
నుదక దాన మిడిన ♦ యుత్తములకుఁ బ్రాణ, గానఫలము లొందు ♦ ధర్మచరిత. 613

సీ. ఏపుణ్యుఁ డొనరించు ♦ కూపవాపీతటా, కంబుల వెంతజలంబు నిల్చు
నెన్ని జీవులుద్రావు ♦ నన్ని వేలేడులు, నమరలోక ప్రాప్తుఁడగు నతండు
జలములులేనిచోఁ ♦ జలిపంది రిడుపుణ్య, లక్షయలోకమునందు నెపుడు
నశ్వత్థ బిల్వ వింశామలక కపిత్థ, వటుతింత్రిణి కామ్రీ ♦ విటపితతులు
గీ. భువిఁ బ్రతివృత్తు చేసిన ♦ పుణ్యుఁ డెపుడు, నరకగోళంబుఁజూడక ♦ నాక మొందు
మూలఫలపుష్పపత్రాదులొలి నిచ్చు, తరువు లెల్లపుడును బుణ్యతమము లగుట.
క. జీతరోషు లమరలోక, స్థితినుండి ధరిత్రుఁ బుట్టి ♦ శ్రీమంతులునై
పితృజనశుక్రూషణజన, రతులై యమపురముదిక్కు ♦ రాచెన్నఁటికిన్. 615

ఆ. తండ్రికంటె నధికతములుగా గురువులఁ, బూజసేయునట్టి ♦ పుణ్యమతులు
బ్రహ్మలోకమునను ♦ బ్రహ్మసన్నిధినున్కి, సకలవేదశాస్త్ర సమ్మతంబు. 616

పద్మపురాణము, ఆ 2 ప 65, 105.

సీ. పరదారపరధనా ♦ హరణవై ముఖ్యంబు, వశేవర్తిగావించు ♦ వారు దక్కఁ
బరగుణపరమాణు ♦ పశ్యతకరణంబు, వ్రతముగాఁ బాటించు ♦ వారు దక్కఁ
బరుడైనఁ గొడుకైన ♦ మరియుదచెడ సమ,త్వమున శిక్షయొనర్చు ♦ వారుదక్కఁ
బరమసంపదలనా ♦ పద్వేళ సత్యంబు, వదలక భాషించు ♦ వారు దక్క

గీ. నూగమగుకోర్కిఁ గోరనిఁవారు దక్కఁ, గ్రూరకర్మంబు లుడివోవుఁ బాగుదక్కఁ
బూరుసార్థపరతఁ గ్రాలుఁవారు దక్కఁ, దక్కువారెల్ల భవవహ్నిఁదక్కువారు.
పాండురంగమాహాత్మ్యము, ఆ 4 ప 279.

సీ. బయలసంగంభి లోఁపల నసంగంభియై, కార్యతంత్రంబులు ♦ గడవెనేని
సఫలప్రయత్నంబు ♦ విఫలప్రయత్నంబుఁ, దనకుఁ దుల్యంబుగాఁ ♦ దలఁచెనేని
ననివాగ్యమై కర్మఁమునవచ్చు సుఖము వర్జించిన యట్లుభోఁగించెనేని
సౌఖ్యంబు దుఃఖంబు ♦ సంప్రాప్తమైనచో, నుబ్బు స్రుక్కులు లేకఁయుండెనేని
గీ. జీవపరమేశ్వరై కృతఁబ్బిత్సుఖానుభూతి నిస్సంశయాత్ముడై ♦ పాలించెనేని
నతఁడు ప్రాచీన్ద్రమున వ్యవఁహరియై, ముక్తిసామ్రాజ్యపట్టాభిఁషిక్తుఁ డగును. 618
కవిరాజమనోరంగనము, ఆ 1.

పా పా తు లు

సీ. సత్రంబు సాలయుఁ ♦ జలిపంగిరియు రచ్చ,కొట్టము వ్రచ్చుట ♦ గురుజనముల
నిందించు టాగఁనుండ దదీయని, క్రయవిధి దద్విలేఁఖనము గొండి
యము సంధిభేదన ♦ మన్యకగోష్ఠిపశీ,చన ముక్తజ్ఞత ♦ వాసనాగ
వృత్తిమంత్రసుశాస్త్రఁవిధ్వంసనము చుద,లోల ననాధను ♦ బాలవృద్ధఁ
గీ. దాపసిని భీతవంచనఁ ♦ దలరఁ జేయు, టలిథిపుత్త్రభృత్యులకు నాఁహాగకలన
మాచరింపకకుడుచుట ♦ యాగ్యకోటి, నిరయహేతువులుగఁ జెప్పా ♦ శృపవరేణ్య.
సీ. వివశస్త్ర కేశముల్ ♦ విక్రియించుట శస్త్రములచేత కన్యాజఁసులను విప్ర
తతిని గోగణమును ♦ దటిసిపోవుట యుపా,ధ్యాయు సభక్తికుంఠైసభృత్యు
విడుపుమాగ్గముఁగ్రంపఁనడిచి కొయ్యలు ప్రాతి, చెఱచుటనరకంబు ♦ సేయునండ్రు
నేరమి లేకయు ♦ నెవ మిడి యర్థంబుఁ,గొనురాజుఁ బ్రజరక్షు ♦ వినికి గలిగి
గీ. యాచరింపనివిధుఁడును ♦ నప్పవంబు, పునుబడి దప్పికొనియెడు ♦ పతియు గోవు
ముక్కుఁ గుట్టెడువాడుఁ దఁముమ్మఘాతి,యగునతండు నధోగతి ♦ కరుగునారు
క. కొలు చపహరించునన్నరుఁ,డెలుకయుఁ బందియును నైన ♦ యీదుర్జననం
బులఁ బొందు సంతఁ బాపము, వొలియక యాతనికిఁ గుక్కఁపుట్టువుఁ గ్కున్.
క. పరవారగమనదోషము, వరుసన వృకకంకశృభ్రఁవలిముఖశతభు
క్తిగతంబు లై నభవములఁ, బొరయించుం గృమియుఁగాఁగఁ ♦ బుట్టించుక దుడిన్.
సీ. తనయ నొక్కని కిచ్చి ♦ మనసు మరలఁ బడి, యన్యన కిచ్చిన ♦ యట్టివాఁడు
కృమి యగు దేవకాఁవ్యము సేసి మఱి వైతృకంబు సేయక భోజనంబు సేయు

నతఁడు కాకం బగునన్నఁ నిట్టినఁ గొంచమై పుట్టు బ్రహ్మదళాభిజాతఁ

గవసి శూద్రుఁడు నరకపుగుంటపు ర్వగు, నంతకుకింకరులంటఁ బట్టి

గీ. కట్టి క్షానిపోయికోసియుఁ గాల్చియునుగృతఘ్నునుగ్రకంటక సముదయముచొడ
గ్రందసదిమియుచుటియుచుఃఖములఁబెట్టు, తెఱఁగులెన్నియన్నింటను బలుకురధిప.

క. ధనవాంఛ నిరాయుధుఁ జంపిన గాడిద మొదలుగాఁగఁ బెక్కులు తిర్య

గ్జననంబులఁ బొందును శస్త్రనిహతిఁ దోడ్తోడ మరణదశ వాటిల్లున్. 624

ఆ. అఁడుదానిఁ జంపి నతఁ డేకవింశతి, దూష్యనరకవాసదుఃఖ మొందు

నన్నదధిపయోఘ్నతాపూపహరణముల్, మక్షికాదికీట మయత సేర్పు. 625

ఆ. ఫలము నినుము పెండిఁ బసిడి మ్రుచ్చిలికొన్నఁ, గ్రోతివాయసంబుగ్రువ్వనీచ
కృమియు నగు సదంబరము హరించిన శశఃజనన మొందు నరుఁడు మనుజనాథ.

గీ. నమ్మి యిల్లడ వెట్టిన సొమ్ము గొనిన, మీను లోనగునీచపుయోనులందుఁ

బుట్టు గంధవస్తువులుగొన్నట్టివాఁడు, వినుముమఱుపుట్టువునఁజొంచుతనమునొందు.

గీ. వనిత లీ పాపములు సేసి వాని వాని, పత్నులై జనియింతురు పాపభీతిఁ

దెరువు దప్పక నడచిన నరులు సౌఖ్య మందుదురు రెండులోకంబులందు నధిప.

చ. పరుసనిపల్కు బొంకు లగుపల్కులు నన్యధనాభిలాషముం

బరవనితావిలోలతయు బాంధవసజ్జనవిప్రియంబు దు

శ్చరితులతోడిమైత్రియును సంతతధర్మరతాభ్యనూచయు

గరినిభయాన ఘోరనరకంబున కేగెడివారిచిహ్నముల్. 629

భారతము, ఆను. ఆ 2, 4, 5, ప 61, 62, 261—268, 220.

సీ. పరనిందకుండును బరువ వాక్కుండును, యమలోకదుఃఖార్తులగుదు రెపుడు

వాగు చేసినతపోవ్రతతీర్థదానంబు, లన్నియు విఫలంబులై నశించు

ధరఁ గృతఘ్నుఁడు సేయుదానధర్మంబులు, నష్టంబులై వాఁడునరకమునకుఁ

బోవుఁ దీర్థములాఁడు పుణ్యండు నశనవర్జనుఁడును నింద్రియసమితి నోర్చు

గీ. నతఁడు చూడంగనొల్లఁ డయ్యమునిపురము, తీర్థసేవఁ గావించి వర్తించునతఁడు

కడఁగి లోభంబునను బ్రతిగ్రహముఁ గొనిన, యతని తీర్థంబు నిష్ఫలమనిరముచులు
మార్కండేయపురాణము.

సీ. విప్రాలయములందు విడిచుట్టుగానుండు, వానిచుంటలలోన వై వలేదు

విప్రు నిందించంగ విచవానిచెవులందు, కఱకునారసములు బఱపలేదు

విప్రువై నలిగి యుద్వృత్తిఁ దిట్టినవాని, జిహ్వా మంగలకత్తిఁ జీఱలేదు

విప్రుసొమ్ము భుజించు వృజివాత్ముచవరంబు, కఱకుఁజంపంబులదఱు లేదు

గీ. విప్రతతిమీఁద సధికారఁచృత్తిఁ దిరుగు, నధము నసిప త్త్రవనధారఁయంత్రతప్త
వాలు కాకుంభశిఖిరారఁవములఁ ద్రోచి, భీకరంబైన బాధలఁబెట్టలేదు. 631

క. దేవాధికారులను భౌర్యావర్జితులను సురాలఁయఁబున సురతం
బావర్తించినహీనుల, పావకగుండములలేదు ♦ పడఁద్రోయంగన్. 632

చ. అన్యతము లాడినట్టియధఃపాదమునాలుకఁ గోసివేయలే
దని శరణన్నఁ గావని దుఃరాత్ముల నిష్ఠులయేటిలోపలన్
మునుఁగఁగఁ ద్రోయలేదు ఋణఁముంగొని పెట్టకపాయఁద్రోచుదు
ర్జనుఁ బురివెంట్లుచుట్టి పరుఁమంబునఁ గాల్వఁగలేదు వీధులన్. 633

క. చెట్టికిమిగులఁగ ఋణధన, మిట్టలమునఁ గొన్నపాపఃపూదయునివ్రేలం
గట్టివడినినుపగుదియలఁ, బెట్టఱవఁగ మోదలేదు ♦ పేర్చినకినుకన్. 634

క. కొండినిమేను గ్రాఁగుచు, నుండినతైలంబులొన ♦ నుడికింపఁగలే
దెండఁబడఁ దిగిచికండలు, ఖండింపఁగలేదు దేవఃకనకాపహరున్. 635

క. గోవిప్రస్త్రీచాత్యలు, గావించినఖలులబ్రహ్మఃకల్పంబులు నా
నావిభనరకశతఁబుల, లోవడివ్రేయంగలే దఁలుక నిగుడంగన్. 636

క. విందసుచుఁ బిల్చిమానవులం దునిమినపాపకర్ములను బరదాగా
నిందితులఁ దప్తవాలుక, లంపీడ్వఁగలేదు కన్నులను జల మొలుకన్. 637

సీ. పరిధాన మంది భూఃపతికాగ్యతతిహాని, సేయునజ్ఞునిపొట్టఁచింపలేదు
పతిసొమ్ముఁదిని యన్యఃపతికి లోఁజేయిచ్చు, కలుషచిత్తునివన్నిఁ ♦ గడుఁలేదు
బహుమానపాత్రుఁడై ♦ పతిభూమినుహితభూఃపతికిచ్చుద్రోహఁగూఁల్పంగలేదు
పతినిల్చినట్టివో ♦ ఓల్మినుండఁగనొంటి, వచ్చినఖలుఁ ద్రుంచివైవ లేదు

గీ. పతికి మాతాడి పతిమాట ♦ భక్తితోడఁ, జేయనొల్లని తులుసనిర్జింపలేదు
ప్రజలతోఁ గూడి పతిసొమ్ము ♦ పరఁగఁబంచి, కుడుచునధములతలదెగఁగొట్టలేదు.

క. భూవరుదుర్గమునకునై, చావక పగతురకు నిచ్చి ♦ సన్మానముతో
జీవించునధమునురమున, గ్రావం బెత్తంగలేదు ♦ కల్పంతఁబుల్. 639

క. పతికవసరమగుచోటను, పతిముందఱు నిలువలేక ♦ పాతినభటులన్
చిలిఁ గాల్వలేదు భగ్నుఁడతఁ దోయఁగలేదు ముళ్ళఃరాసులమీఁదన్. 640

ఉ. చేసినభర్మముల్ హృదయఃసీమల సిగ్గొకయింతలేక యు
ల్లాసముతోడఁ జెప్పుకొను ♦ లక్షణశూన్యులనోళ్లు గాలఁగా
సీసము వోయలేదు సరఃసీయకానేత్రలఁ బర్వరాత్రులం
డాసినహీనులం ఘృతఘటంబుల వ్రేల్చిఁగలేదు నిర్దయన్.

- క. వెఱవక బ్రాహ్మణ కాంతలఁ, జెఱవట్టినక్రూరమతులఁ ♦ జిత్తజుకేళిం
జెఱచినదారుణకర్ములఁ, గొఱతల వేయంగలేదు ♦ గురుశౌర్యమునన్. 642
- క. ధర్మంబు తప్పఁ జెప్పిన, దుర్మార్గుల నెరయఁ గట్టి ♦ త్రోయంగాలే
దర్మిలి సేయక శంబర, నిర్ముక్తంబై నకూప ♦ నివహములందున్. 643
- చ. మగని మొఱంగి యన్యచుగు ♦ మానవుతో రతిసల్పుచుండు న
మ్మగువశరీరయష్టేగల ♦ మాంసము చెండఁగలేదు సోదరుం
బగగొని రాజ్యలోభమునఁ ♦ బట్టి వధించినదుష్టకర్మునిన్
భగభగమండుచుంటులకుఁ ♦ బట్టి కమర్పఁగలేదు పద్మజా. 644
- క. జనపతిచే దుర్దాసముఁ, గొని ధర్మవ్యయముసేయఁ ♦ గొలుపనిలోభా
త్మునిఁ గ్రిమికూపములోపల, నునుపంగాలేదు బాధ ♦ నొరలుచునుండన్. 645
- సీ. అసిపత్త్రననముల ♦ యందుఁ ద్రోయఁగలేదు, విలపింపఁగన్యకా ♦ విక్రయులను
దారుణులముల నం ♦ దందఁ ద్రిప్పఁగలేదు, దారుణక్రియగురు ♦ తల్పగులను
కూటకాల్మలులందుఁ ♦ గుదియఁ గట్టఁగలేదు, పాటిదప్పిన ధరా ♦ పాలకులను
కాలసూత్రముల వీఁ ♦ కగుదింపఁగాలేదు, పటుశక్తివిశ్వాస ♦ పాతకులను
- గీ. వహ్నికుండంబులను బడ ♦ వైవలేదు, తల్లడం బందఁగా గృహ ♦ దాహకులను
బెబ్బులులచేత వడిఁ గఱ ♦ పింపలేదు, గరళ మన్నంబులోనిడ్డ ♦ కష్టమతుల. 646
- గీ. సంక్తిభేదంబొనర్చి ♦ పాపినోర, నిప్పు లిడలేదు లేదవ ♦ నీసుపర్వఁ
దల్లిఁ జెల్లెలి గోవును ♦ దన్నినట్టి, క్రిమచరణంబు లలుకఖం ♦ డించివై వ. 647
- చ. వదలకతీవ్రదాహమున ♦ వారికినై పఱతెంచుచోటన
య్యదక సమీపభూమి నురు ♦ లొడ్డి మృగంబులఁ బట్టి చంపుదు
ర్మదులను దప్పి నాఁకటను ♦ మాడఁగ నెండలఁ గాల్గు సేతులున్
గురియఁగఁ గట్టి త్రోయనొనఁ ♦ గూడ దడేమి త్రిలోకవందితా. 648
- క. ఉపకారము నుఱచినపా, పపునరుఁ దలక్రిందుగాఁగ ♦ బహుష్వాద్దనపా
దపశాఖవేలఁగట్టఁగ, నిపుడేమియు దొరకకున్న ♦ దింద్రాదినుతా. 649
- క. హరిపాదభక్తులై యీ, శ్వరనిందయు శంభుచరణ ♦ సంసేవకులై
హరినిందయుఁ గావించిన, దురితాత్ములలేదు దప్పి ♦ తోఁ గృణియింపన్. 650
- క. ఫలవృక్షంబులు నఱికిన, ఖలులందటాకములు వగులఁ ♦ గాఁజేసినదు
ష్టుల గిరిశృంగంబుల నిడి, దొలువంగాలేదు దప్పి ♦ తోఁ గృణియింపన్. 651
- క. ప్రభునొద్దనుండి సుజనుల, యభిమానముఁ దూలనాడి ♦ యధిపతియిడు న
య్యభిపతిములు దప్పించిన, త్రిభువనకంటకులలేదు ♦ త్తొలువంగన్. 652

ఉ. అన్నము వేదమున్ వెలకు • నమ్మినయజ్ఞుల నోరఁ గ్రొత్తరా
సున్నము వివ్వయుం బలిమిఁ • జొన్నఁగ లేదరిగాను విపుచ్చేఁ
గొన్నవివేకశూన్యులను • గొట్టులఁ బెట్టఁగలేదు గోష్ఠముల్
దున్నినదోషి మేను బలుఁదూటులు వుచ్చఁగలేదు ముప్పిరిన్. 653

గీ. ఆవులను బందెగొన దొడ్డి • వాఁగి నీరు, గసవు నిడనిజనంబుఁగఁల్లానుగలను
జదుపఁగాలేదు లేదుకుంఁచమును చూము, బాటిసేయనివానిఁగుంఁపటులఁ గాల్వ.

క. అగ్రజునిపెండ్లిసేయక, వ్యగ్రతఁ చా మున్నుఁ బరిణయమున్ నొందినదు
ష్టాగ్రేసరు నీడ్వఁగలే, దాగ్రహ మొదవంగఁ గర్క • శావలిమిఁదన్. 655

చ. ఒకనిమిషార్థదుఃఖమునఁకొర్చి నిజేకునితోడఁ గూడి పా
యక యనలార్చులందెగి మహావిభవంబున స్వర్గభోగమొం
దక పతిఁ బాసి ప్రాణములు • నమ్మిచరించువితంతుఁ బట్టి పా
వకనిబిడోగ్రకుండముల • వైవఁగలేదు సహస్రపద్మముల్. 656

ఉ. నేవరతోటఁ బుష్పములు • దెచ్చి శిరంబునఁ చాల్చుకొన్న పా
పావహుఁ గూటశాల్మలలులయందులఁ బ్రాఁకఁగఁ ద్రోయలేదు వో
రావలి నేలి విత్తము నహర్నిశమున్ హరియించుకూరులన్
వావిరి సంధకూపముల • వైవఁగలేదు మహాగ్రహంబునన్. 657

సీ. పరభామ నభిలాషఁపడి నిరీక్షించిన, దుర్మార్గుకనుదోయిఁ • దొలుచలేదు
పరకళత్రముచేయి • వట్టినపాపాత్ము, కరముఁ గామలగాల్గఁ • గఱపలేదు
పరసతివదనచుంబన మొనర్చినదుష్కృతాత్మువక్త్రమునఁ గొట్టుదమలేదు
పరునియిల్లాలిలోఁబడఁ గొఁగిలించిన, తులువదేహంబు తిత్తోలువలేదు

గీ. పరపయోరుహముఖికుచప్రాంతములను, నఖిము డిగిచినఖిలునివ్రేల్చుటకలేదు
పరవధూమణిఁ బొందిన • భాగ్యహీనుఁ, గోశ మసిధార మొదలంటఁ • గోయలేదు
క. ఋతుమతియైయుండినకుల, సతిఁ గవయక వేటె యొండఁ • జలజాననతో
రతిసల్పిన భూరిఘ్న, వ్రతుఁ జెఱఁబడఁ ద్రోయలేదు • వ్రక్కలు వాఱన్. 659

క. ధరణీసురపృథ్వులు దమ, పరిధానము కొఱకు నడ్డఁపాటొనరుచున
ద్దురితాత్ములఁ ద్రోయఁగలే, దిరువదియొకనరకముల న • నేకాబ్దంబుల్. 660

చ. జనకునిఁ దల్లి నగ్రిజుఁ బ్రసన్నులఁ జేయక హీనవృత్తిఁ గ
న్గొనినమహాపరాధితలఁగొడ్డట వ్రక్కలువాపలేదు లే
దనవగతంబు, నల్లభుని • నప్రియభాషలఁ గూలనాడుదు
ర్వనితముఖంబుఁ గాల్చి కరఁవాలునమాంసముచెండి వేయఁగన్. 661

క. గురునిందాపరులదినా, సురతపరాయణుల శుశక ♦ సూక గరత్నా

పరుల నసిపత్తిగహాసాం, తరములవడిఁ ద్రోయలేదు ♦ తామరసభద్రా.

662

ఉత్సాహ. నదులలోఁ దటాకముల వ♦నంబులందు జేవతా

సదనకూపగోష్ఠబిలకు ♦ శస్త్రలంబులందు దు

ర్మదమునన్ మలంబునిడిన మానుషాధముల భయం

బొదవఁ గదలఁ దలలమెదడు ♦ లాలుక నడువలే దొగిన్.

663

క. కాళినయమ్ములఁ జిట్లల, కోలలవిషయుక్తమైన ♦ గురుశరములచే

హలముఁజేసినక్రూరులఁ, బ్రేలింపఁగలేద యిరుప♦పెనములమీఁదన్.

664

గీ. అశుచియైయుండి గోవిప్ర♦శావ్యవహుల, నంటుకొనుఖలుకరముల♦నట్లు నూగ్య

చంద్రితారలఁ గనుగొన్న ♦ జడునికన్నులనలములఁ గాల్వలేదు భా♦షాధినాథ. 665

క. కలకొలఁదిక్రాద్ధకాలంబులఁ బితృజేవతలభక్తిఁ ♦ బూజింపనిక

ర్ములఁగాలపాశమందునఁ, బొలియఁగ నునుపంగలేదు♦భువనశరణ్యా.

666

క. అమవసలనేరుపూన్చిన, గుమతులఁ దద్వాసరమునఁ♦గ్రూరతఁ దరువున్

సమయించినయవివేకులఁ, గమలోద్భవ ద్రోయలేదు ♦ గరళములందున్.

667

క. తనవెనుకభీతిఁ బొందిన, జనునిన్ రక్షింపలేక ♦ శాత్రువునకు న

ప్పనజేసినయధమాధముఁ, గనియలుగాఁ గోయలేదు ♦ కరపత్తిములన్

668

ఉ. శ్వానము కోడిఁ బేడి వ్యభిచారి ననామకు నూరబంది ము

ట్టెనసతిన్ సురాపుని నిజాన్వయదూరు నశేమ నూతకున్

బీనుఁగు నెల్క గార్దభముఁ ♦ బిల్లిని నూరి నంటినప్పుడే

స్నానము సేయఁడాఖిలు నజస్రముఁ ద్రోయఁగలేదు నగ్నులన్.

669

రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 2 ప 7, 48.

క. పట్టుదురు కొఱువులను వడిఁ, బెట్టుదు రసిపత్తికలను ♦ బెనుమంటులయం

దొట్టుదు రొడల్లు నలియన్, మట్టుదు రప్పాపచిత్తు ♦ మత్తుం బెలుచన్.

670

ఉ. ముంతురు తప్తతోయముల ♦ మొత్తుదు రుగ్రగదాసిధారలం

ద్రెంతురు పొట్టప్రేవులు వధింతురు మీఁద నిభేంద్రపంక్తి తొ

ప్పింతురు ఘోరభంగిఁ గఱిపింతురు పాములచేత బిట్టు ద్రొ

బ్బింతురు మీఁద గుండ్లు దినిపింతురు దేహముఁ గోసి కండలన్.

671

సీ. ఎకసక్తమునకైన నిందిరారమణునిఁ, జలుకంగ లేనిదు♦ర్భాషితులను

గలలోన నైఁ శ్రీకాంతునిసత్పాద, కమలమున్ నూడని♦కర్మరతుల

నవ్వుచు నైనఁ గృష్ణప్రశంసకుఁ జెవి, దార్పనేరని దుష్కథాప్రవణుల
యాత్రోత్సవంబుల • నైన నీశునిగుడి, త్రోవఁ ద్రొక్కఁగలేని • దుష్పదులను
ఆ. బరమభాగవతుల • పాదధూళి సమస్త, తీర్థసార మనుచుఁ • వెలియలేని
వారి వారి వారి • వారిఁ జేరినవారిఁ, దొలుతఁగట్టి లెండు • దూతలార. 672

ఆ. ఎల్లపాపములకు • ని లైన యింటిలో, బద్ధత్పష్టలగుచు • బుద్ధిదలఁగి
పరమహంసకులము • గురిదప్పి వర్తించు, ధూర్తజనులఁదెండు • దూతలార. 673
ఆ. అరయఁ దనదు జిహ్వా • హరిపేరు నుడువదు, చిత్తమతనిపాదఁచింతఁ జనదు
తలఁపఁ దమకు ముక్తి • తంకేటిజు న్నొక్కో, సకలవిష్ణుభక్తులకును బోలె. 674
భాగవతము, స్కం 3, 6 ప 985, 86, 189, 90.

సీ. అగ్నిముఖంబున • నలమివేల్వనివారు, హరిపూజసేయని • యట్టివారు
నాత్మవిద్యాహీను • లగువారుఁ గుహకులుఁ, బరపీడకులును బాపవ్యసనులు
బాలవృద్ధార్థవిప్రస్త్రిలయందుల, దయలేనివారును • దహనవిధులఁ
గూటసాక్షులుఁ గాలఁకూటదాయకులును, గ్రామయాజకులును • గంటకులును
గీ. దల్లిదండ్రులఁ బత్నులఁ • దనరుప్రజల, విడిచిపోయెడువారును • వేదవిక్ర
యమున మెలఁగెడువారును • నశనమొసన, కమ్ముకొనియెడువారును • నవనిమతీయు.
పద్మపురాణము, ఉత్తర. ఆ 4 ప 28, 78.

ఆ. వినుము పక్షపాతమునఁ గూటసాక్షులఁ, గూడి బుధుల కియ్యోకోలుగాని
తగవు జెప్పి నూన్యతము దప్పి వర్తించు, వాఁడు గూలు రౌరవంబునంద. 676
ఆ. కుతికఁ బిసికిఁ చంపి • గురుప్రాణముంగొని, యావు నటికి భూణహత్యఁజేసి
నట్టి నరులు రోధమనునరకంబునఁ, బడుదు రవధిలేని • పాపములను 677

గీ. మద్యపానము జేసిన • మానవుండు, పసిడి దొంగిలువాఁడును • బ్రహ్మహత్య
చేసినయతండు వీరితోఁ • జెల్మికాఁడు, నూకరంబనునరకంబు • సోత్తురనఘ. 678

క. గురుతల్పగతులు ధరణీ, వరపైశ్చులఁజంపువారు • వసుధేశధనా
హరులును సోదరిఁ బొందిన, నరులునుబో తప్తమంభ • నరకనివాసుల్. 679

తరల. హితము భక్తియుఁ గల్గు మిత్రుల • కెగ్గు చేసినవారలున్
సతుల నమ్మినవారలుం జెఱసాలఁ గాచినవారు డు
ర్వృతపరాయణు లైనవారును • వాజిపణ్యులుఁ జువ్వె సం
తతము భీకరతప్తలోహము • నం జరింతురు దీనులై. 680

క. వేడుకతోడం గూతును, గోడలిఁ గామించువారు • గురుజనములకున్
గీడ్డొనగించినవారును, గూడి మహాజ్ఞాలయండుఁ • గూలుదురుసుమీ. 681

- ఆ. వేదవిక్రయులును ♦ వేదదూషకులు న, గమ్యగాములైన ♦ కష్టమతులు
పోయి లవణసరకమునఁ గూలియుండుదు, రధికపాపకర్మలై మునీంద్ర. 682
- గీ. దేవతారత్నగురుజనద్విజనమాజ, దూషకులును మర్యాదలఁద్రోచి నడచు
వారు బరధన మాసించు ♦ చోరకులు వి, లోహనరకాంతరమునఁ గూలుదురుసకావె.
- క. దేవాతిథియుషిపితృపూ, జావిరహితులైన దుష్టజనములుక్రిమిభ
క్ష్యావేశమతులుఁ గూలుదు, రావల గతిలేక క్రిమిశమనునరకమునన్. 683
- సీ. అపవిత్రదానంబు ♦ లందినవాఁడు న, య్యాజ్ఞయాజకుఁడు నృష్టాన్న మొరుల
కడక తా నొంటిమైఁ ♦ గుడిచినవాఁడు న, తుత్రనూచకుఁడు దుర్జ్ఞనరతుండు
లవణంబు పాలు బెల్లము నెయ్యి మాంసంబు, తిలలు తైలము చల్ల ♦ తేనెపెరుగు
విక్రయించినయట్టి ♦ విప్రుండు మార్జ్జాల, కుక్కుటచ్చాగన ♦ మలవరాహ
- ఆ. సారమేయపక్షి ♦ జాలంబుఁ బెంచి, వాఁడు కరుణలేని ♦ వాఁడు విప్రు
వరుఁ డధోముఖాఖ్య ♦ నరకంబులోపల, నుండు ఘోరమైన ♦ యునికితోడ. 684
- సీ. కైవర్తకుఁడును ♦ గముఁ జెప్పవాఁడును, విషము వెట్టినవాఁడు ♦ వెలఁదిపలన
బ్రతికెడువాఁడును ♦ బర్వకారియుఁ బాపనూచకుఁడును గ్రామయాజకుండు
నిల్లుగాల్చినవాఁడు ♦ హితునిఁ జంపినవాఁడు, శకునజ్ఞుఁడును గ్రతుఁ సమయములను
సోమచమ్మినమహిఁసురుఁడు దారుణరుధి, రాంభంబులోపల ♦ నవధితేక
- గీ. చెందదు : తేనె పెరటు రేఁచినయతండు, తొంటిమర్యాదలుడిపిన ♦ దోషయుతుఁడు
గ్రామమునఁ గీడొకర్చిన ♦ పామరుండు, వైతరణిఁ గూలుదురుబహు ♦ వత్సగుఁగులు,
- క. ఆచార్యనిందకులు వంశాచారం బుడిగినట్టి ♦ యధమాధములున్
ఏచికుహకములు పన్నెడు, నీచులుఁ గూలుదురు కృష్ణ ♦ నిరయములోనన్. 685
- క. వ్రతలోపం బొనరించిన, యతఁడు నిజాశ్రమము విడుచు ♦ నతఁడును బాక
చ్యుతిఁజేసి కుడుచునాతఁడు, సతతముఁ గూలుదురు సూర్య ♦ సందంశమునన్. 687
- ఆ. పగలు నిద్ర పోవు ♦ బ్రహ్మచారియు దివాస్థలితమతియు మిత్రఘాతుకుండు
వాశితఘ్నుడైన ♦ యధమాధముండు శ్వభోజనమునఁ గూలిపోదు రనఘ. 688
- విష్ణుపురాణము, ఆ రి ప 111, 126.
- సీ. క్షీరమ్ము లమ్ముచో ♦ నీరుగల్పినవారు, దివిరి సజ్జనుల నిం ♦ దించువారు
శంకరస్తుతికి నసహ్య మొందెడువారు, పరమసాధుల నొవ్వఁ ♦ బలుకువారు
పరకృతధర్మముల్ ♦ పరిహరించెడువారు, పరకామినులఁ బొంది ♦ దిరుగువారు
సైద్ధాంతింబులు ♦ చెలఁగి యమ్మెడివారు, క్రమలేక సతులఁ గా ♦ రించువారు

- గీ. ధాత్రి నిందలం బొందియఁతటను మీఁద, జండకరనందనోగ్రివిఁస్సారిభూరి
హస్తవిన్యస్తఘోరదంఁడాగ్రనిహత, మూర్తులై రౌరవంబునఁమునుఁగఁగలను. 689
- సీ. ఆత్మజాయలయందు • ననయంబు రతిసల్పు, కన్యకాంతలఁగూడుఁనట్టివారు
తనశాఖవారికిఁ • దగునన్నపానాదులరయ కన్యల కిడుఁనట్టివారు
స్వకులంబుమాని మైతృకకర్మముల భుక్తి, యవనినొడ్లకుఁ బెట్టిఁనట్టివారు
శీలవంతులను దుఃశీలవంతుల నొక్కటని మదిఁ దలఁచిన • యట్టివారు
- గీ. యెంత పున్నెంబుఁజేసిన • నిహమునందె, చెడుదురౌ విత్తు లూసరఁజేత్రములను
బెట్టుచందాన నెంతయుఁరట్టుగాంతు, రఖిలజనులెల్ల నిందింప • సంబుజాక్షి. 690
- ఒడయనంబివిలాసము, ఆ 5.
- గీ. కన్నుఁగవ సూదిగోరుల • గసికగొట్టి, మలము మాత్రంబు ద్రావించి • మాటిమాటి.
కగ్నిఁ బడవైచి వేతురా • యమునిభటులు, మద్యపానంబుచేసిన • మానవులను.
- సీ. ఋతుమతింబొందిన • మతిహీనుఁ డెంతయు, రక్తకూపముల నిర్మగ్నుఁడగును
శౌద్రచండాలాది • సతులఁ గూడినవాడు, శునకమాంసాశ్రియై • సాదలఁ బొందు,
విశ్వసించినవాని • వెలఁదిఁ బొందినఁ దుల్యఁ, బృథులిలాపాతనఁసీద నొందుఁ
బణ్యభామాసక్తిఁ • బరఁగినపాపుఁడు, ఋక్షహ్రదంబులో • నెపుడునిలుచుఁ
- గీ. బరులకాంతల బలిమినిఁ • బట్టుకొన్న, వారిదుర్గతి లెక్కింపఁవశము గాదు
తన్ను నేలినభూపతి • తరుణిఁ గవయు, నీచుఁ డుండును గడలేని • నిరయమునను.
- గీ. ఒక్కయేఁడాది వీరితో • నున్నవాఁడు, నరకమార్గంబు లాయాతఁనల్పుఁజింది
పుల్కసాదిక దుష్టాతి • బుట్టిపుట్టి, ఘోరదుఃఖంబుఁ గుడుచును • గురువరేణ్య. 691
- గీ. పక్షిభేది పృథక్పక్తిఁ బ్రహ్మనింద, కుండనాదేశి శ్రుతులమ్ముఁకొన్నవాఁడు
నయుతయుఁమును కుంభిసాఁకముననుండి, పుడమిసంకరజాతులఁబుట్టుచుండును
- సీ. ఇచ్చెదననిపిల్చి • హీనాశ్మలైయర్థి, జనులకు లేదుపాఁమ్మనెడివారు
హితవును ధర్మంబు • నెఱిఁగించువారిఁ బూ, జింపక ద్వేషంబుఁ నేయువారు
గోవుపద్విజవధూఁకులములయాహార, ములకు విఘ్నంబులు • దలఁచువారు
తనువిశ్వసించిన • జనములపట్లను, వంచనలోఁ గీడు • గాంచువారు
- గీ. బ్రహ్మహత్యాసమంబైన • పాప మొంది, కఠినతరులైనకాలకింకరులచేత
బ్రహ్మకల్పాంతరంబులా • పదలఁ బడుచు, ఘోరనరకంబులందుండఁకురువరేణ్య.
- గీ. బ్రాహ్మణోపేక్షకారులుఁ • బాపచింత, దెలుపువార లసత్యంబుఁబలుకువారు
మగ్ధుఁడేదు లనూయచే • వలయువారు, బ్రహ్మహత్యేనమానల • పార్థివేంద్ర. 692

- క. ఎంగిలి దాతుచు నన్నము, వెంగిలియై యెసగునరుని ♦ వెంటబడి స
 ర్వాంగంబులు యచుకింకరు, లంగారంబులనువేతు ♦ రనవరతంబున్. 697
- గీ. స్నేహమునవైన లోభంబు ♦ చేతనైన, నలసియైనను బొత్తుల ♦ వారగించు
 ఒరుడు స్నేహపుముద్దలో ♦ శతయుగములు, పొరలికడపటశునకమై ♦ పుట్టుచుండు.
- గీ. మణులుఁ గోకలుఁ గిస్తూరి ♦ మలయజంబుఁ, గప్పురంబును హరియించు ♦ ముప్పెల్లె
 నేకవింశతియుగముల ♦ సేకనరకముల వసించియుఁ గాకులై ♦ పుట్టుచుండ్రు. 699
- గీ. కంచు నీసంబు రాగి య ♦ వించుకొన్న, యతడు వై శ్వానరజ్జ్వల ♦ యనెడినరక
 మునను వేగుచు యుగముండి ♦ శునకయోని, జన్మశత మెత్తిపేకయై ♦ సంభవించు
- గీ. జాత్యహవర్తి తచ్చాస్త్రు ♦ పాఠకుండు, శూద్రకాంతానురక్తుండు ♦ స్మృతుల నింద
 యొరవచియించువాడు న ♦ వనిసురులకుఁ గీడుగావించువాడుని ♦ పక్ష్పతులుదనరు.
- గీ. అచ్చతవాదులకొండిల ♦ యన్యమంది, రాన్నభోక్తల మర్యాద ♦ నడచువారి
 విశ్వసించినచోఁ ద్రుంచి ♦ వేయునట్టి, ఖలుల జిహ్వలు గోతురు ♦ కాలభటులు. 702
- గీ. అగ్రహారంబు కానుక ♦ నడుగఁ దలచు, నతని కబ్బునుబ్రహ్మహ ♦ త్వాయుతంబు
 లతిథిపూజలు వర్జించి ♦ యన్నమార, గించువారికిఁ బాపంబు ♦ లెంచ నరిది. 703
- గీ. భానురక్షేత్రము హరించు ♦ బుద్ధి నెవ్వఁ, డడ్డపెట్టును వానిని ♦ యమునిదూత
 లినుపజ్జోత్సవ బడవైచి ♦ యనుముగాఁగఁ, గుమ్మమందురుసతతంబు ♦ గోడుకుడువ.
- గీ. ఒరులువేసినతోటలో ♦ నున్నపూలు, దేవపూజావికల్పనఁ ♦ దెచ్చువారి
 నగ్నిశిఖలందుఁ బడవైచి ♦ యమునిభటులు, వేతురంతయుయుగ మెల్ల ♦ వెట్లుదనుక.
- గీ. జన్మనక్షత్రములయందు ♦ సంధ్యవేళ, వైధృతినిఁ జతుర్దశిఁ బితృ ♦ వాసరమునఁ
 గాంతఁ గూడెడు మూర్ఖమొ ♦ గంబు విండి, పాపములఁ బోలునలగలు ♦ బాధఁబెట్టు.
- గీ. శక్తుఁడయ్యును దురా ♦ చారంబు మాన్పని, యతనితద్దోషార్థ ♦ మందియుండు
 లేనిపాపము లెన్ను ♦ మావాధముజిహ్వ, యమభటుల్ చిరుముదు ♦ రనుదినంబు
 కన్యతో రమియించు ♦ కలుసాత్మకునిఁ బట్టి, భక్షించు సతతంబుఁ ♦ బక్షివితతి
 ప్రాచినవ్రతమును ♦ బూర్ణంబు నేయని, జను నొందుగసిపత్ర ♦ వనములోనఁ
 దగవు దిద్దురుఁ బక్షిసా ♦ తమునఁ బలు, జనుని నత్యుష్ణనైకత ♦ స్థలములందు
 మిరువేతురు పరివేల ♦ యుగము లెల్ల, నంతకంతకుఁ గుంతిను ♦ తాగ)గణ్య-707
- గీ. తల్లిని దండ్రుచి ♦ దైవంబు నతిభు, నొగిఁ బూజ నేయక ♦ నుండువారు
 తేవునుమాపురు ♦ నోపినకై నడి, దినముఁ బురాణము ♦ ల్వినివారు
 దేవతాభాషలు ♦ దిగఁద్రావి యన్యభాషలకాస్త్రముల్లాని ♦ చదువువారు
 భర్మబుద్ధంబులు ♦ దప్పించువారలఁ, దెలిసెయు వెంటడి ♦ చిరుగువారు

గీ. ఎంగిలికి గోతపడక పెనుగువారు, గానవిద్యలపైఁ బ్రేయఁ గలుగునాన
విష్ణునామత్రయజపంబు • విడుచువారు, నిరయమాగ్ధానవర్తులు • నిశ్చయంబు. 708
శేషస్మృతి, ఆ 3.

బ్రహ్మసభ

చ. దళితవిరోధి యిట్టి దని • నానితెజం నెఱుంగంగ బ్రహ్మకుం
గొడియె తా నవాచ్యుతస • గోచర మద్భుతగూఢ మీవియ
త్తల మనుకంబ మొక్కటియ • తాల్పంగ సుస్థిగ మై నిజప్రభా
వలి పెరిగించు చుండు శశి • వారిజమిత్రులమండలంబులన్. 709

భారతము, సభా ఆ 1 పద్య 79

సీ. మొగిల దమ్ముల బడసిక • మునులసూర్తులరూఢి, ధర్మశాస్త్రములు మా • ద్దములుదనర
మణిదీధితులపెంపు • మాయించి సాగోక్య, ముక్తులు తనుతేజ • ములు పెలుంగ
వాణివీణారుచి • వారించి సామగా, నంబులురుతులఁ ది • య్యంబుల బెంప
మృగమదదులతావి • మగిడించి సుడిసి నీ, జాననాంబుజగంధ • మతిశయిల్లఁ
గీ. జామరగ్రాహిణీకర • చారురత్న, రుచులు వెలుంగఁజేయక పాశ • రుచులు వొలయఁ
గనకమయపద్మకర్ణికా • గ్రమున విశ్వ, కర్త సుఖలీలఁ బేరొల • గమున నుండె.

కుమారసంభవము, ఆ 4 ప 353

సీ. అఖిలవిద్యారహ • స్యముల శంకలు దీర్ప, సరస నుండెడు మునీ • శ్వరులు వొగడ
స్వస్తి కహస్తులై • సమ్ముఖంబునఁ బరా, బరిగాంగసర్వసు • పర్వ లుండఁ
గరతలయుగళివ • క్త్రిములు గప్పగవిన్న, పంబులకొఱకు ది • క్పతులు సేరఁ
బూర్వదేవతలు కిం • కుగ్వాణులై తన, కనుసన్న వలసిన • పనులు సేయ
గీ. గరుడగంధర్వభుజగకి • న్నరపిశాచ, భటులు చావడిముంగటి • బట్టిబయలఁ
జటులతరవృత్తిగోటుల • సంఖ్య లెసంగ, నజ్జగర్భుడు గొలువున్న • యపసరమున
కాశహస్తిమాహాత్మ్యము ఆ 2 ప 4.

సీ. గానం నకార్యమి • దానీంసుఖేన వి, శ్రీచ్యుతాం గంధర్వ • సముదయేన
నాట్యప్రసంగాయ • నహి సమయోచితం, ప్రాచల్యతామప్న • రాంగణేన
పాపర్యతాంనైవ • పరమార్థజిజ్ఞాస, యాద్యవేదాంతి స • మాజకేన
పరచితానోన్యజ • ల్పైరటంస్థీయతాం, మా సేనదేవతా • మండలేన

గీ. భారతీరమణాధునా • పరమపురుష • భావనాపావనసుధాను • భవవశేన
చిరమనుక్రీడతే యంను • దిరుగుచుందు, రజునిసభయందు వేత్రిహ • స్తాగ్రసరులు
మూర్తిత్రయోపాఖ్యానము. ఆ 2

సీ. కపిలసూక్ష్మందేయ ♦ కణ్వాదిమునిశిఖా, మణులతో నొకమోము ♦ మాటలాడ
నిక జేయఁదగుస్పష్టి ♦ యిది సేయుఁ డనియుప, బ్రహ్మల కొకమోము ♦ బయలుపలుక
భావగర్భము లాడు ♦ భాసావధూటితో, నొకమోము నగుచు నర్మోక్తి నుడువ
నప్పరఃకమలాస్య ♦ లాడులాస్యములొక్క, మొగము నూచుట కాభి ♦ ముఖ్య మొంద
తే. సర్వతోముఖచాతుర్య ♦ ధూర్వహత్వ, మొంది డెందంబు చెలువొంద ♦ నున్న సౌభ్య
రాగసింహాసనస్థుడై ♦ రాజసమునఁ, జెద్దకొలువున్న జేజేల ♦ పెద్దఁ గనిరి. 713
ఉత్తరరామాయణము. ఆ 5 ప 8

సీ. క్షణకళాఘటికాది ♦ కాలంబు సాకారమై గడియారమం ♦ దందపల్క
గ్రహతారకారాశి ♦ గణము లల్లఁ జేరి, పంచాంగదిశశుద్ధి ♦ బల్కరించ
సకలదిగ్దేవతల్ ♦ సభికుల నెల్లఁ, జూలు లెటింగి కూ ♦ ర్చుండ సనుప
పంచభూతంబులు ♦ ప్రణమిల్లి యేస్పష్టి, సేమించునోయని ♦ మోముఁ జూడ
గీ. వేదములు వనిజనములై ♦ వినుతి సేయ, శాస్త్రములు వేత్రపాణులై ♦ సంచరింపఁ
జెలఁగి కొలువున్న త్రైలోక్య ♦ స్పృశ్చికర్త, నగరివాకిట నిజవాహ ♦ నంబుడిగ్గి.
అహల్యాసంక్రందనము. ఆ 1

విష్ణుసభ

సీ. అతులితధర్మబో ♦ ధైశ్వర్యవై రాగ్యములును దశ్చక్తులు ♦ మొగిని నాల్గు
వేదచతుష్కంబు ♦ నాదిగానాలుగు, పాదంబు లందును ♦ భక్తి నిలువ
సూర్యసోమాగ్నులు ♦ సారిదివ ధ్యంబులఁ, గమరనాగాధిప ♦ గరుడముఖ్యు
కాధారమైత్రాల ♦ సఖిలమంత్రములతో, సావిత్రికర్ణిక ♦ నావహిల్ల
గీ. సతతనతదివ్యమకుటకీ ♦ లితనవీన, రత్నరుచిజాలపరివృత ♦ రమ్య మగుచు
సఖిలయోగీంద్రహృద్ధైర్యము ♦ మై వెలుంగు, నంబుజోదరునివ్యసిం ♦ హాసనంబు. 715
సీ. అశ్మహాపీఠియంద్విష్టదళంబుల, విమలాదిశక్తులు ♦ వెలయుచుందు
గమ రేంద్రుడిశేనుండు ♦ విమలయుత్కర్షిణి, ప్రజ్ఞాక్రియామోగ ♦ ప్రహితసత్వ
యీశానయనుపేళ్య ♦ నెనిమిదిదిక్కుల, రమణతో వింజావ ♦ రంబు లిడుచు
నదేవు సేవించు ♦ రంతఃపురాంగన, లేవురు విమలపూ ♦ ర్ణేందుముఖులు
గీ. కమలలాంచనహస్తలై ♦ కమలనేత్రుఁ, గొలిచియుండుదు రెప్పుడు ♦ కొమరుమిగిలి
విహగనాయకశేషాహి ♦ విబుధవరులు, నిత్యముక్తులుగొలుతురు ♦ నియమమెసఁగ.
సీ. అంబుబోదల ధిక్కు ♦ రించుయానము లొప్పు, నలినాయతాక్షులు ♦ నాట్యమాడఁ
గీ. తమలపాదక ♦ చణుచుకంతము లొప్పు, పర్వేందువదనలు ♦ పాటఁ బాడ

మణిబింబముల నెంచు ♦ మధురాధరములొప్పు, పువ్వురుబోండ్లుతొ ♦ బూలమీయఁ
జమరువాలములబిం ♦ కెము లూడ్చ కురులొప్పు, రమణీమణులు చామ ♦ రములువీపఁ
గీ. బసిడిబెత్తములు ధరించి ♦ కుసుమగంధు, లంత నంత ననంతప ♦ వ్వాసనాది
ప్రాణికోటులు మనవులు ♦ పన్యసింప, నిండుకొలువుండె దై తేయ ♦ ఖండనుండు. 717
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 24.

ఈశ్వరసభ

సీ. దశనసౌదామనుల్ ♦ దనర మోమలరించి, నీరజోదరుఁ దన్ను ♦ జేరఁ బిలిచె
వచనామృతౌఘప్ర ♦ వాహాభిషిక్తుగాఁ, జేయుచుఁ బరమేష్ఠి ♦ వాయఁ బిలిచెఁ
గరతలారుణచీప్తి ♦ కరరుహద్యుతులలో, సంధిల్ల నింద్రుఁ జే ♦ సన్న నునిచె
దృఙ్మరీచులు వర్ష ♦ విగదీశ్వరుల నోలి, మన్నించి కన్నుల ♦ సన్న నునిచె
గీ. నంత నందిచుహాకాళు ♦ లఖిలసిద్ధ, సాధ్యదేవాసురేంద్రాది ♦ జనుల నెల్ల
వరుస నునిచిరి శివుఁడు దే ♦ వతల కెల్లఁ, గరుణఁ గొలు విచ్చి పేరొల ♦ గముననుండె.
కుమారసంభవము, ఆ 6 ప 990.

సీ. తననిజరూప మిం ♦ తయునుని దెలియక, వాదంబు సేసెడు ♦ వేదరవముఁ
గరుణావలోకనా ♦ కాంక్షితు లైయున్న, బ్రహ్మాదిసనకసం ♦ ప్రాణుతిరవము
సారశివానంద ♦ సల్లాపముల నొప్పు, ప్రమథగణాళియా ♦ ర్భటరవంబు
డమరుమృదంగాది ♦ ఘమఘమధ్వనితోడి, పటుభృంగివాట్యవి ♦ స్ఫారవము
గీ. మానుగాఁ జామరలు వీచు ♦ మాతృకాది, కామినీజనమహితకం ♦ కణరవంబు
మెండుఁ జెలఁగంగఁ గన్నుల ♦ పండువయ్యెఁ, గొండరామాలిపెనిమిటి ♦ నిండుకొల్వ
భాగవతము, స్కం. 6 పద్య 486.

సీ. కైలాసగిరిమీఁద ♦ గాలకంఠుఁడు దివ్య, హాటకరత్న సిం ♦ హాసనమున
నద్రీజ నుంచి మ ♦ హాప్రదోషంబున, సకలదేవర్షులు ♦ సన్నతింప
వాణీమహాదేవి ♦ వీణమీటుచు నుండఁ, గమలసంభవుఁడు దా ♦ శములు వైచ
దాసవాంతకుఁడు మృ ♦ దంగవాద్యము సల్ప, శ్రీలక్ష్మీగానంబు ♦ సేయుచుండ
గీ. వాసవుఁడు వైణవోన్నన ♦ స్వరముఁ గూర్చ, గరుడగంధర్వయక్షకి ♦ న్నరపతంగ
సిద్ధవిద్యాధరాధిపుల్ చేరి కొలువ, హర్ష మిగులొత్తఁ దాండవం ♦ బాడుచుండు.
బ్రహ్మోత్తరఖండము, ఆ 3.

సీ. అమరకోటులవేత్త ♦ హస్తుడోనందికే, శ్వరుఁడు మందర బరా ♦ బరులుసేయ
కంకణముఁ బుణ్ణి ♦ త్కారముల్ దయద, కనకా చామగో ♦ ర గమునక

జగతిని నకగిణఁ యుండుంతరికియని, తవణించి భృంగితాంఁడవమొనర్ప
 జయజయభక్తవత్సలశర్వయని సనకసనందనాదు లంగ్గలికఁబొగడ
 గీ. గిరిజవామాంకతలమునఁ గరము మెఱయ, మాననీయప్రభాదీప్యమానరత్న
 చిత్రసింహాసనమున నాఁసీనుడగుచు, హరుఁడు పేరొలగంబుండె • నమితమహిమ •
 నాగరఖండము, ఆ 1 ప 96.

సీ. తొడమీఁదఁగూర్చుండిఁ తొడరియేనిక మోము, కొడుకు సయ్యాసముద్దుఁగురియుచుండ
 వేమారు గౌరతా • వెనకయ్య వెనకయ్య, యగు కుమారుని ముద్దుఁబాడుచుండ
 గారాము నెఱయంగ • సారెసారెకు వచ్చి, వీరభద్రుఁడు దండఁ జేరి యుండ
 బిత్తరిపుచుఁ జేరి • భృంగీశ్వరుఁడు మ్రోల, నందంద నట్టువఁ మాడుచుండ
 గీ. నారదుఁడు పీఠ మీటి గాఁనములు బాడ, బారలుగ నంది కడుబరాఁబరలుసేయఁ
 బ్రమధనర్గంబు లొగి విన్న • పములు సేయ, తీవిఁగొలువుండెనమ్మహాఁదేవుఁడపుడు •
 లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 3.

రా మ స భ

క. కొలువుండెఁ గలశఁడలనిధి, వెలిచిలువమెఱుంగుగద్దె • విష్ణుఁడుపోలెన్
 ధళధళలుగుల్కు వజ్రపు, బెళుకుల విలసిల్లుసింహాపీఠము నందున్. 723
 సీ. శృంగసంగతమైఁబంగారుగట్టుచందమున సామిత్రి వేత్రము ధరింపఁ
 జెంత జాబిల్లికిఁజేయిచ్చెనో యన, భరతుండు ధవళాతఁపత్ర మూన
 వామనాకృతిఁజూపుఁవహి నానతాంగుడై, లవణారికార్యజాఁలంబుఁ దెలుప
 స్వాభీష్టఫలసిద్ధులందుకై వడి వాలి, యనుజుండు కానుకఁలందు కొనఁగ
 గీ. నడప మంసంబువై వ్రేలఁనంగదుండు, మట్టముగఁ జీల్చి తెలనాకుఁమడిచియొసఁగ
 ననిలనూనుండు వైఁజూచు • నడుగులాత్త, నుండువిభుకొల్వకన్నులఁపండువయ్యె •
 సుదక్షిణాపరిణయము ఆ 1 పద్య 89, 90.

సీ. మణిసహస్రముల ద్యోమణిసహస్రంబుల, డంబు మెచ్చని కిరీటంబుఁ చాల్చి
 మొగముచందుని గెల్వ • మొనయుక్తియునంగఁ, దెలివిగాఁగపురంపుఁదిలకమూని
 నిజగుణావలిలీల • నిర్మలకీమించు, తళుకుముత్యాలచాకళి ధరించి
 బలిమి కేళికిఁ బూను • బలుబిరుదములు నాఁగరముల వజ్రాలఁకటకము లిడి
 గీ. పాసఁగఁ గుంకుమగంధంపుఁపూత రత్న, హారములు గానగా ముత్తియంపుటంగి
 రహిఁ దొడిగి పెద్దసీతాంబుఁగంబు వెలయఁ, కొలువుసింగారమయ్యెగఁఁగూప్రభుండు •
 ఉత్తరరామానుజము, ఆ 5 ప 247.

కృష్ణసభ

- సీ. విడియంబు రుక్మిణీ విమలాంగి యొసంగంగఁ, జంచనం బురమున ♦ సత్య పూయ
సుగతి బాంబవతి పీచుచు నుండఁ బూసరుల్, కాళింపి సిగమైని ♦ గడలుకొలుప
నిల్వటద్దముఁ బూని ♦ నెఱి సుదంత వసింప, మిత్రవింద కరంబు ♦ మేనఁ దాల్చి
భద్రపాదాబ్జముల్ ♦ భద్రంబుగా నొత్త, లక్షణ డాసి మేలంబు లాడఁ
- గీ. దక్కిన పదారువేలకాంతలును జుట్టు, గొలువఁగొలుపుండెచ్చెష్టుఁడు ♦ లలిత సకల
మైనశృంగారమును మూర్తిఁ బూనినట్లు, నిండుమతితోడఁ గన్నుల ♦ పండువుగనూ
వేకటాచలసూహాభ్యైము.

- సీ. బలభద్రముఖ్యులు ♦ భద్రపంచాననా, ననముల నుభయసాఁర్వములఁ జెలఁగఁ
గంకణ నాదసంకలితశయాబ్జలై, రామా మణులు చామగములపీఠ
నయనహస్తముఖాభి నయములు మీఱంగ, నచ్చరల్ రమ్యలాస్యముల సలుప
నఘకంసశకటాది ♦ హరణజయాంకముల్, వినుతింపుచును వందిజనము గొలువ
- గీ. భువనమోహనకరమూర్తి ♦ భువనజాత, జాతశంకరముఖసురజాతహృదయ
వర్తి యాదవకులచక్రవర్తి భవ్య, తమసుధర్మను బేరొలగఁగనుననుండి. 727
సుమనోమనోభిరంజనము, ఆ 2 ప 4.

ఇంద్రసభ

- క. శతమఖుసభ శుభరత్నాం, చితకాంచితరచిత వతిని చిత్రము లోక
త్రితయాభిలక్ష్మీసం, త్రిత మలవియె దానిఁ బొగడఁ శేషున కయినన్. 728
- చ. అతుః విభూతితో మణిమయాభరణద్యుతు లొప్పఁగా శత
క్రతుఁడు శచీసమేతుఁ డయి ♦ కాంచనచారువిమానమాలికా
గతదివిజోత్తముల్ గొలువఁగాఁ గొలు వుండు వరాప్సరోంగనా
యతవిలసత్కటాక్షుకును మార్చితసుందరవక్త్రచంద్రుఁ డై. 729
- సీ. వదలక యేలినవానిప్రస్తవమునఁ, బోరిలో నీల్గిన వీరభటులుఁ
దమకులధర్మముల్ ♦ దప్పక సలిపిన, గృహమేధులును జగన్మహితకీర్తి
బరఁగినధన్యులు ♦ బరహితవ్రతు లైన, పురుషులు గుగ్గరామరణశోక
భయబుభుక్షుర్తిసి పాసావ్యపేతు లై, కొలుతురు సురరాజునొలసియర్థ

అ. ధర్మకామములు సందక్షిణక్రతువులు, శ్రీవిలాసములు యశేషయజ్ఞ
వాహమంత్రతతులు ♦ వచ్చి సేవింతురు, మూర్తిమంతు లగుచు ♦ ముదముతోడ.
భారతము, సభా. ఆ 1 పద్య 61-65.

సీ. నిండుపున్నచునాడు ♦ గండరించినచంద్ర, మండలశ్రీలతో ♦ మారుమలయ
భద్రవిద్యోతాతపత్రంబు గ్రాలుచు, మిన్నేటితరంగల ♦ మేలుకొలుపఁ
గలిగెదెవ్యాంగనా ♦ కరతలచాతుర్య, చామికగశ్రేణి ♦ జాడపరుపఁ
చింతామణిస్ఫుట ♦ కాంతరత్నానేక, ఘటితసింహాసనా ♦ గ్రంబునందు
గీ. నూరుపీఠంబుపై శచియూండ నుండి, వరుసదిక్పాలకాదిదేవతలుగొలువ
సాటిసెప్పంగరానిరా ♦ జసముతోడ, నింద్రుఁ డొప్పారె వైభవసాంద్రుఁడగుచు.
భాగవతము, సంక్. 6 పద్య 260.

సీ. బహులక్షణానురూపప్రభావంబులఁ, గనుపట్టు సుకవివాక్యములచేత
నరిదరకరమహిమాధాయకంబులై, తనరెడు గురునిచుఁత్రములచేత
కాస్త్రాదికరణచర్పాభీతవిమతయై, కొఱలునూతనబుధగోష్ఠిచేత
శ్రుతపితృర్ణవిస్ఫురణమాధురిజాల, సాగయవిద్యాధరస్తుతులచేత
గీ. నుముసుపోవఁ బురందరుఁడూర్వశీశ, శీప్రభావారిణీఘృతాచీతిలోత్త
మాప్రధానాప్సరోవధూమణులు గొలువ, నొనరియొడ్డోలగంబయియుండునపుడు.
చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 2 ప 70.

సీ. ఒకచోటఁ బ్రకటహాటకసముద్యద్దీప్తి, పుంజమాతపపరిన్ఫూర్తిచూప
నొకచోటఁ బద్మరాగోహలప్రభలు సంధ్యారాగవిభ్రమంబావహింప
నొకచోటవజ్రమాక్తికధాశధశ్యవినిర్మలరుచులు వెన్నెలలు గాయ
నొకచోట హరినీలనికరవిస్ఫుటవైల్యకాంతులు చీకటుల్ గ్రమ్మజేయ
గీ. మిశ్రబహువిధమణిగణామితమరిచి, బాలమొకచోటఁ గిమ్మరలీలనింప
వైభవశ్రీసమున్నతివర్ణనీయమగు సుధర్మాభిధానసభాంతరమున. 733
కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 1.

సీ. శచిముద్దుమోముఁ జూచుచు నాగకన్యానవీనగానము వినువంతహోయలు
వేల్పులయనవులు ♦ వినుచు నచ్చరమచ్చె, కంటులనటనంబుఁ గాంచుమురువు
ధనదాదిహితమంత్రి ♦ జనులతోఁ బల్కుచు, మునులవాదులకు నవ్వెనయుహారువు
మొక్కువారలకుఁ గేల్ ♦ మోడ్చుచు గురుఁడాన, తిచ్చుయుక్తులెఱుంగు హెచ్చరికయు

గీ. దనకుఁ జెల్లు ననంగ సంతస మొసంగ, వైజయంతంబువైఁ గొలుఁపై జయంత
ముఖులు బర్హిర్ముఖులు చంద్రఁముఖులుగొల్వ, నిండుకొలుపున్న దేవతాఁ నేతఁ గనిరి
ఉత్తరరామాయణము, ఆ 4 ప 278.

సీ. కనకాంగియపరంజి ఁ కాళాంజధరియింప, సాగసుగా మేనక ఁ సురటివిసర
శశిరేఖవలిపెంపు ఁ చల్వపావడ వైవ, రంభోర్వసులు చామఁరములు వీవ
తారాసరోజాక్షి ఁ తాలవృంతముఁ బూనఁ, గర్పూరతిలక బాఁగా లొసంగఁ
జిత్రరేఖపసింఁడిఁచే గిండిధరియింపఁ, గ్రీతుశుల్క మణిపాదఁకలు వహింప

గీ. దాన్యమాలిని నిల్వటఁద్దంబు సూప, మంజుఘోషాలివేణిసాంఁబ్రాణి వేయఁ
జంద్రకళచేరి పాదాంబుఁజంబు లొత్తఁ, దెన్దగొలుపుండ దై తేయఁభిదురపాణి.
దశాపతారచరిత్ర, ఆ 8.

— య మ స భ —

క. ధర్మసభ లోకధర్మా, ధర్మవివేకాస్పదంబు ఁ తైజసము లస
ధర్మమణితతుల దానిన్, నిర్మించెను విశ్వకర్మఁనిపుణత యొప్పన్. 788
భారతము, సభా. ఆ 1 పద్య 67.

సీ. కణ్వ గాగ్లేయ మాఁర్కండేయు లొకవంక, సముచితస్మృతివివాఁగములుసలుపఁ
దమరుదెచ్చినప్రాణఁతతులముందట నుంచి, యెడనెడఁ గింకరుల్ ఁ హొచ్చరింప
నెవ్వరెవ్వరినొంతు ఁ మెందెందుఁబోదుమం, చాకృతుల్ గనియామఁయములుపలుకఁ
గవితెలోనున్నప్రఁకారానఁ బ్రజపాపపుణ్యముల్ చిత్రగుఁపుండు దెలుప

గీ. ధర్మపీఠంబుననుగాఁడండమ్మత్తు, సహితుఁడై నిండుకొలువుండి ఁ సకలలోక
వంద్యుఁడాతండు సురమానిఁనచ్చరాకఁ, గాంచియెనురేఁగి మొక్కియర్చ్యుంజొసంగి.
ఉత్తరరామాయణము, ఆ 8 ప 316.

— ప రు ణ స భ —

క. పరుణసభ సర్వలోకో, త్తర ముజ్జ్వలచణిమయముఁ సిఁతప్రభ మతిసుం
దర మం దుండును పరుణుఁడు, పరుణానీసహితుఁడై ధృఁగం బగుచుసొమన్.

సీ. అందు శుభానీనుఁడైనయవ్వరుణేంద్రు, నంబుధుల్ నాల్గును ఁ నధికభక్తిఁ
గాలింది నర్మద ఁ గంగ గోదావరి, విదిశ విపాళ కాఁవేరి కృష్ణ
వేణి సగస్వతి ఁ షెన్న ధైరావతి, యనఁగఁ బ్రసిద్ధంబుఁలయిననదులు
నగనీతిల్లాకనిఁర్పగడిర్పికాదలు, ధిక్కులు నధికధాఁత్రీధరములు

జి. ననుచుతియును దేహఁ జంజలము లై వచ్చి, మకరకూర్మశింశుఁ మార సింహ
శరణ సావజాది • జలచరస్థలచర, తత్తులతోడ సంతఁతంబుఁ గొలుచు.

భారతము, సభా: ఆ 1 పద్య 69-71.

—♦ కు బే ర స భ ♦—

క. కనకచక్ర యింద్రసభతో, నెన యగుచు మహావిఘ్నాది ♦ నెంతయు నొప్పించి
దన నిత్యశక్తి నాతం, దూరదర్శ నిర్మించె దాని ♦ సుత్యంపములనన్. 740

క. అంశుఁ గుజేరుఁడు పరమానందంబున నుండు ధర్మనందన విలస
స్సందార పారిజాతక, నందనమందానిలాభి నందితుఁ డగుచున్.

ఉ. చానికీ నెయ్యూరై యమర ♦ వంద్యపనాంబుజుఁ దంచికాబ్బహ
త్పిఁపయోధరాగ్రపరి ♦ పీడితఁడుఁడు భూషణీకృతా
హీనుఁ డశేషలోకగురుఁ ♦ డీశ్వరుఁ డెప్పుడు నంద యుండు నా
నానిశితాయుధాయుతఁ ♦ నాథమహద్భుతభూతకోటితోన్.

భారతము, సభా. ఆ 1 పద్య 73-77.

— మ య స భ —

క. సులిలములు లేనితావున, పలువలు వెన నెఱయఁ దిగిచి • వాగక తోయిం
బులు గలచోటను జేలంబులు దడియఁగఁ బడియె నిజవిఁభుత్వమువలుఁగన్.743

భౌగవతము, స్కం. 10 పద్య 824.

పీఠికా పురము

సీ. ఏకట్టణము మ్రోల ♦ నేలేటు ప్రవహించు, బృథివికి ముత్యాల ♦ పేరు వోలె
మున్నుటయగువది ♦ మూర్తిభేదములతో, విహరించు నేవీటు ♦ నేల్పుపిండు
జీతాంబచెలియోగ ♦ వీరిహలుంకృతిదుగ్ధ, ననచి కాపుండునే ♦ వగరికలనఁ
గుంతిదురూదేవి ♦ కూర్మిహేసల్లుండు, మాధవుం డేవీటు ♦ మరగినాఁడు

మృత్యువును నేపుటఁ జేదనమున, నెలమి నిలుచుండు వ్రీడావిఁ హాసజన్ముని
ఆ యో బలాత్కరముఁ జేయఁ గరుగుడంచొ, బరహితైచ్చుండు శ్రిపరాశరసుతుండు.

3. నాశనకృతమట్టు నెక్కుడిమిచాయ, దళములగును బోలె సంతతముఁ బాటు
చేడికానాచలులయందు • విస్మయముగ, జగతి నెక్కుడివేలేటిఁ సాటినదులు. 74

శ్రీ. ఏదేనిది విరిగిపోయింది • నిరుగాధమయిపోయింది, బ్రాహ్మణ్యమేలేదు • బసిడినామ
బరిహాకమునవేరు • పనస పండులత్రావి, యిదినిదిరములను • విందు నేయు

వేదోక్తజ్ఞులుపారు ♦ వింధ్యాద్రిపవనంబు, పోక్తపుష్పలతావి ♦ బుక్కిలించు
వేశ్యనాటికలందు ♦ విహరించు వలరాజు, ననయంబుఁ జెఱుకువిత్తిల్లును ధరించు
గీ. నారదంబులవలపు పొన్నలఁ బెనంగి, విచికిలామోదములతోడ ♦ వియ్యనుందుఁ
బాటలీపుష్పకేతికీ ♦ పరిచుళములు, పొదలవిలసిల్లుఁ బీఠికాపురమునంగు. 746

భీషేశ్వరపురాణము, ఆ 2 పద్య 52-54.

సీ. పాదగయాక్షేత్ర ♦ పరమపవిత్రంబు, పురుహూతి కాంబకుఁ ♦ బుట్టినిల్లు
యేలొనదీజలాన్యతతటాకానీక, మఖిలశక్తులను విహారభూమి
తోగంపులవణపాఞ్ఞోనధితీరంబు, నిర్మలగౌతమీనికటసీమ
కుంతిమాధవుదేవు ♦ గురుతరస్థానంబు, విలసితభీమమండలతలంబు
గీ. సేతుకాశీప్రయాగాద్యశేష దివ్యతీర్థరాజంబులందుఁ బ్రతిష్ఠ గాంచి
సకలదోషాపనోదకశక్తి నలరు, పుణ్యసారంబు పీఠికాపురపరంబు. 747

సీ. చక్రవాళాహార్యజలధితుల్యోన్నత, ప్రాకారపరిఘావిరాజితంబు
సాంద్రముక్తాసాధ చంద్రశాలానేక, భర్మనిర్మితహర్మ్య శర్మదంబు
కరిసైంధవాంశోలి కాధేనుధనధాన్య, వనదేవగృహసగోపర్జితంబు
విమలచాతుర్వర్ణ్య విద్యతక్రవిశ్రేష్ఠ, భటనటామాత్యవిస్ఫారితంబు
గీ. రాజనూహేంద్రవరదుర్గ రాజ్యభూరి, భారసంభరణాశ్రాంతభాసమాన
రావు మాధవస్వపషణ్ణరతీతంబు, భోగనికరంబు పీఠికాపురపరంబు. 748

రుక్మిణీపరిణయము, కూ. తి. ప 23-24.

సీ. ఎలమిచే శ్రీకుంకుశేశ్వర శ్రీకుంతి, మాధవస్వాము లేచుగనిచోటు
హితమూని రాజరాజేశ్వరీపురుహూతి, కాశక్తు లభివృద్ధి గఱపుతావు
గడఁగి యేలామహాకల్లోలిని సతంబు, నెసఁగి చుట్టును బ్రవహించునెలవు
ప్రతినవట్టిసరీరిఁ ♦ పాదగయాక్షేత్ర, మోపి పితృణముల్వాపుచునికి
గీ. మఱియు నెల్లెడ వాల్లుసీమలకు నడుమఁ, దరిసి ముగ్ధులు నలువదిదైవతములు
గృపను రాజేంద్రునికు జనుంబిచ్చు చక్కి, విభవశుభవృద్ధికరము శ్రీపీఠపురము.
శా. భ్యాతశ్రీ ద్విజగత్ప్రభూతమహిమంబా కుంకుశేశాకృతి
శ్లోతిర్లింగము చుట్టుఁ బావనముగ ♦ పూతిక్షమాభాగమా
సాతాళంబుగనంచు నంచితమతిం ♦ బ్రాజ్ఞు ప్రశంసెంతు రా
పూతక్షేత్రము పీఠికానగర ముంపున్ యాచ్యుదిక్కాఁడై. 750

సీ. దుర్భిక్షహర్యక్ష ♦ దుర్వారశరశ్శంబు, జైరిహరిదహరమారుతంబు
నాపదంధతమసాహరణప్రభాతంబు, పాపమత్తేభేంద్ర సాకలంబు

- విజ్ఞానచంద్రికా ♦ విలసనేందూదయం, బైశ్వర్యవనవసంతాగమంబు
 ఘనపుణ్యసస్యరా ♦ శ్యమకూలవర్షంబు, ముక్తికన్యోద్వాహా ♦ ముఖ్యలగ్న
 గీ. చుచటి కరుదెంచు జనులక ♦ యత్న సిద్ధఫలము శ్రీకుంతిమాధవ ♦ స్వామి దివ్య
 మందిరవిమానదేవీప్య ♦ మానవిపుల, ధామధామసుదర్శన ♦ దర్శనంబు. 751
 రామరాయవిలాసము, ఆ 1 ప 64-66.

స ర్ప పు ర ము

- సీ. శ్రీసుదర్శనశంఖ ♦ చిహ్నంకితముగాక, యెపుడు మిన్నకయున్న ♦ యిల్లు లేదు
 బహులోర్ధ్వపుండ్రసం ♦ పదలేక వృధయైన, ఫాలశేఖలతోటి ♦ ప్రజయు లేదు
 వైష్ణవోత్తచుభాగ ♦ వతసాత్వికులగోష్ఠి, వెల్లియై నవాటికా ♦ వేదిలేదు
 నలి నేక్షణుఁడు భావ ♦ నారాయణస్వామి, దప్పించి పరదైవ ♦ తంబు లేదు
 గీ. పరమగీర్వాణయాగవై ♦ భవము నెలవు, నిఖిలకల్యాణగుణకేలి ♦ నిలయ మనఘ
 దివ్యములు నూటయెనిమిది ♦ తిరుపతులకు, బరమపదమైన శ్రీసర్ప ♦ పురమునందు.
 భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 2 పద్య 65, 66.

కా కి నా డ

- సీ. చంద్రశాలాగ్రవ ♦ సద్వధూచిత్రక, రచనామకురభూత ♦ రాజబింబ
 మతిచ్చుచుచురగా ♦ నానుగుణచ్ఛదంగ, రావదబ్ధితరంగ ♦ రవకదంబ
 మపనీసుధాజగ్ధి ♦ నివహాసకృత్కృత, సవహామధూమహ్న ♦ పృథ్వతశంబ
 మురుసుధామయసౌధ ♦ యూధసమాలోక, నరజతాద్రిగవేషి ♦ హరికలంబ
 గీ. మాత్రీవిష్టపవాస్తవ ♦ నేత్రచిత్ర, దీపికాస్తంభజృంభణా ♦ దిగతభీక
 కల్పశాఖ్యాశగచ్ఛద ♦ ఖిలసుపర్వ, గణము శ్రీకాకినాడ పట్టణము దనరు. 753
 సుమనోమనోభిరంజనము, ఆ 1 ప 5.

ద క్ష రా మ ము

- సీ. కామ్యార్థఫలసమ ♦ తక్రకల్పతరువాటి, దళితపాతకకోటి ♦ దక్షవాటి
 ప్రిణుతకల్యాణైక ♦ గుణమణిప్రజపేటి, ధాత్రీకటీశాటి ♦ దక్షవాటి
 సన్మునీంద్రారామ ♦ సస్యమేఘస్ఫోటి, దమితరోగనిశాటి ♦ దక్షవాటి
 రథవిమానాతపత్రోపతాకగజఘోటి, తాపాద్రిశతకోటి ♦ దక్షవాటి
 గీ. దర్శితకాలతాకోటి ♦ దక్షవాటి, దనరు నిగమావిపురిచేటి ♦ దక్షవాటి
 ద్వారసేవితకణ్ణాటి ♦ దక్షవాటి, రక్షితేంద్రకీరీటి శ్రీదక్షవాటి. 754
 యక్ష్మాంగదచరిత్రము, ఆ 1 ప 28.

గీ. దక్షవాటికఁ బశ్చిమఁ ద్వారభూమిఁ, బ్రతివసించును సర్వాంగఁ • రమ్య యగుచు
సేవకులపాలి సురశాఖి • పూవుఁగొమ్మ, కోమలాద్ధేయధరుకొమ్మ • గోగులమ్మ.

గీ. దక్షపురమునను త్తర • ద్వారమందు, నూర్జితంబుగ నుండు మహాజ్వలాంగి
కామితార్థైకసంకల్ప • కల్పవల్లి, మహితసుగుణమతల్లి శ్రీ • చుండలల్లి. 755

క. సారమణిదక్షవాటిక, తూరుపుగవనిన్ బ్రసిద్ధిఁ • తో వసియించున్
హేరాభక్రీడాసం,చారిణి నూకాంబ భక్త • జనరక్షణకై. 756

క. మట్టయినయట్టి దక్షుని, పట్టణమున దక్షిణంబు • పార్శ్వపుఁ గవనిన్
నెట్టుకొని వెలసి నిలిచిన, ఘట్టాంబికఁ గొల్వఁ గలుగుఁ • గామితఫలముల్. 757

గీ. పృథివిఁ బదునెనిమిదియొగ • పీఠశక్తి, గణములో నెంచ సర్వశృం • గారయగుచు
భీమనాథునిసన్నిధిఁ • బ్రేచు వెలయు, మాణికాదేవి సకల క • ల్యాణమూర్తి. 758

ఉ. ఏదెసఁ జూచినన్ విబుధు • లేదెసఁ జూచిన మౌనిమండలం
బేదెసఁ జూచినన్ హరిదః • ధీశ్వరవర్గము వాసవాది యం
బేదెసఁ జూచిన స్నవమ • హేశ్వరమూర్తులు శ్రీనికుంభకుం
భోదరతండు భృంగిరిటి • హలాహుకహాహులు దక్షవాటికన్. 759

సీ. అగ్రజుండైనను • సంత్యజుండైనను, బూఁబోడియైనను • బురుషుండైనఁ
బరమమూర్ఘుండైనఁ • బండితుండైనను, దారిద్ర్యిగుండైన • ధనికుండైనఁ
బలవంతుండైనను • బలహీనుండైనను, బ్రాయంపువాండైనఁ • బంగువైన
నాస్తికుండైనను • నశృతవాదియైనను, బరంగగార్దభమైనఁ • బందియైనఁ
గీ. గీటుకంటైన బకమైనఁ • గిరిమియు నైనఁ, బాదపంటైనఁ దృణమైనఁ • బ్రాణరహిత
మై రహిని దక్షవనచతు • ర్ద్వారసీమఁ, బొందుఁ గైవల్యకల్యాణ • భోగలక్ష్మి. 760

సీ. దక్షవాటీమహా • స్థానంబులో లేని, యమరులేస్థానంబు • నందు లేరు
దక్షవాటీమహా • స్థానంబులో లేని, యర్థ మేస్థానంబు • నందు లేదు
దక్షవాటీమహా • స్థానంబులో లేని, యమృతమేస్థానంబు • నందు లేదు
దక్షవాటీమహా • స్థానంబులో లేని, యజ్ఞ మేస్థానంబు • నందు లేదు
గీ. దక్షవాటిక సకల తీర్థముల కిరవు, దక్షవాటిక సకలవి • ద్యులకు గరిడి
దక్షవాటిక విభవంబు • తానకంబు, దక్షవాటిక శివునియం • తఃపురంబు. 761

రాజమహేంద్రవరము

- సీ. కసులాచలాగ్రమాఃఽర్కంజేయశివశిర, శృశిచంద్రికాథాతః ధృవీధి
 ధోహావరీపుణ్యః ధృవంకసాజల, స్పారితశ్రీరుద్రః సాదయుగళి
 బలదధ్యస్తతః ప్రాకారపరివేష, గంఢాపితాజాండః మండలంబు
 ధదంతావళః కైవేయసుతికా, రంకారముఖరఘంఃఽటాసఫంబు
- గీ. రాజబింబాననానూత్నః రత్నపేటి, వీరరాహుత్తసుభటుకంఠీరవాద్రి
 వేమధూపాలరాజ్యాభివృద్ధిరము, సాంద్రవిభవంబు రాజమహేంద్రవరము. 762
 భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 1 ప 42.

- సీ. ఉండు నేవీటి మాఽర్కంజేయసునినాథ, సజ్జలింగ మనంగః శాసనుండు
 ప్రవహించు నేవీటిః పశ్చిమప్రాకార, మొరసిగంగమ్మ సాగరముకొమ్మ
 యావిర్భవించినాః డేవీటికోటలో, బలభేది మదనగోపాలమూర్తి
 పాలించు నేవీటిః ప్రాగుదక్కోణంబు, నుమబోటి శ్రీముల్లః గూరిశక్తి
 ప్రబలధారాసురత్రాణః భద్రజాతి, కరిఘటాశైవ్యదుస్సాధః కనకలోహ
- గీ. గోపురద్వాకవాటపః వీపితమతి, సాంద్రవిభవంబు రాజమహేంద్రపురము.
 కాశీభండము, పద్య 58.

- ఉ. రాజిలు వేగినాటి కపఃరాజితమైనదిరాజధాని శ్రీ
 రాజమహేంద్రపట్టణముః రాజనరేంద్రునిచేతఁ బాలితం
 బై జగతీసతీగళమునందును గౌతమితోడఁ దాలిబా
 బై జిగిమించువాగ్ధవ రఃమాధిప వీర కవీశవంద్యమై.

764

- ఉ. బంగరుగిండ్లొ యయ్యమ్మతః భావితకుంభములో యనంగ నొ
 ప్పం గమలాఫలంబులవిఃపాల్పుగఁ దత్పరి మాణికాంచనా
 ప్తిం గననట్టివారుకనిఃపింప రటం చెఱిగించు నెందు శ్రీ
 సంగతి రాణ్మహేంద్రపురిః సంపదుదంచితలీల మించదే.

765

- మ. తమ జాతు ల్పరికింప నేటి కిటు నిఃచ్ఛల్ సర్వవర్ణస్థులున్
 సములై మించెద రంచుఁ దెల్పనొ యనంజానొంద నాబాలపు
 ధ్ధముగా నందఱు నాగ్నిహోత్రులుగనే డైవారుచుం ద్రౌరచి
 త్రము శ్రీరాజమహేంద్రపత్తనము సఁ స్తవ్యంబు గాదేరికిన్.

766

- ఉ. వీరపతి గమంగొనినః నిష్ఠురి నొప్పుక నావకాయనా
 మూడియూర గాయదగుః మూగుచు నూనియ లోన దీవలిన్

- మావిడియుం గదాయటలె ♦ మాన్యమిచ్చొనన మించి రుచ్యమై
సేవిత మెల్లవారికగు ♦ సిద్ధరసాయనమోయనంగడున్. 767
- ఉ. రాజమహేంద్రపూర్వరము ♦ రమ్యమగుం బతకంబుగాఁగవి
భ్రాజితగౌతమిమణిస♦రంబునఁ దత్పురలక్ష్మిప్రొడయై
శ్రీజగతుల్ సుభాగ్యయుతుఁ ♦ జెందెడుచంద మెఱింగి కాంచెడున్
దా జలజాక్షియై యనునిఁ ♦ దామరసాని నుత్పలాక్షియై. 768
- ఉ. అంగుగమామలేఁడి మఱి ♦ యంగన యయ్యెనొనా మృగాక్షి చి
త్రాంగి సపత్ని పుత్రకునిఁ ♦ దామరసాంబకుఁ గోరి రామి సా
రంగధరుండు దన్ జెఱిచె ♦ నంచును దబ్బుటలాడి కేలుగా
శృంగ గోళగాకయుండఁగ వెల్లాయుట దండనుగొండదెల్సెడున్. 769
- మ. ధర సారంగధరుం డదోషుడని త♦త్సాక్ష్యంబునుం దెల్పి వ
చ్చిగొనా నుత్తరదక్షిణంబుల నొగిన్ ♦ శ్రీచన్మృకండాద్భవే
శ్వరఁడున్ శ్రీపతియౌ జనార్దనుఁడు ని♦చ్చల్ పొల్తు రెద్దానికా
పురమే రాజమహేంద్రనామమున నె♦ల్లం జూప నొప్పుం గడున్. 770
- ఉ. ఐదువరాలు రూపఱు ♦ నైదువరాలగు సంత నట్లుగా
నైదువరా లదెంతవఱు ♦ కై నను నైదువరాలుగానొగిన్
గాఁదగుఁబెంపు గాననిల ♦ నాకము రాజమహేంద్రపత్తవం
బేదయివాటు నిత్యశుభ♦వృద్ధి సువిశ్రుతిగౌతమితటిన్. 771

కుమారనృసింహము, ఆ 2.

ప లూ రు

- సీ. బహురత్నవిరచిత ♦ ప్రాసాదములచేత, రమణీయమగు గోపు♦రములచేత
యిందిరాకరదివ్య ♦ మందిరంబులచేత, సుకరకపోతపా♦లికలచేత
తపనీయమయదేవ♦తాధామములచేత, పటువజ్రసోపాన ♦ పటులిచేత
భర్మజైలోన్నత ♦ ప్రాకారములచేత, దివిజేంద్రనీలవే♦దికలచేత
- గీ. విమలపద్మాకరోద్యాన ♦ సమితిచేత, గంధగజవాజిధేనుసం♦ఘములచేత
ధరణిసురముఖ్యసజ్జనో♦త్తములచేత, భవ్యగతిబొల్చు నేలూరి ♦ పట్టణంబు. 772

శివలీలావిలాసము, ఆ 1 ప 63.

నూ జ వీ డు

- సీ. ద్విజరాజకేతన ♦ ద్విజరాజధరసిత, ద్విజవాహసన్నిభ ♦ ద్విజగణంబు
కార్తవీర్యార్జున ♦ కార్తీకేయార్జున, కీర్తితక్షుత్రియ ♦ వర్తనంబు

రాజీవరదచుహా • రాజీవనిధిరాజ, రాజసమ్మితవజి • గ్రాజతంబు
 కర్ణణాంచితబాహు • దర్శితవైరి సం, కర్ణణామిత సత్వ • కర్ణ ౩ ంబు
 గీ. చటులనిక్రమపటురటు • దృఢచయంబు, నటువిటు శ్రేణిరంజిత • నరచయంబు
 మత్తవేదండతండంబు • మహితచక్రి, తురగనికరంబు మాజివీ • ట్పురవరంబు. 773

శల్లవీపల్లవోల్లాసము, ఆ 1 ప 12.

ఆ గి రి ప లి

సీ. మహనీయవిజ్ఞాన • మహిమయుగై వ్యష్టవ, నిత్యనూరశ్రేణి • నివ్యటిలగ
 దీప్యపద్మోత్సల • దేదీప్యమానవా, రాహపుష్కరిణీక • రజ జెలంగ
 వేదశాస్త్రపురాణ • వేదాంతవిద్వన, స్మార్తమా నీశ్వర • సమితి మెలంగ
 శుకపికారావసం • శోభితానోకహ, సురుచిరకీర్తాది • సాంపు గవంగ
 గీ. విధిగీవాఙ్మసమస్తవి • బుధవరేణ్య, సేవితాంబుజపదనార • సింహమూర్తి
 సంగతావాసమై శ్రీశ • సదన మనంగ, బరంగు మేదిని నాగిరి • పల్లిపురము. 774

శల్లవీపల్లవోల్లాసము, ఆ 1 ప 36.

సో మ రా జు ప లి

సీ. లవణాబ్ధివేలహే • లాకాంచియగునంద్ర, ధరణిమండలికి ము • త్యాలసల్లి
 సంగ్రామపార్థరా • జన్యరాజ్యశ్రీకి, బెంపుమీతినజగ • జంపువెల్లి
 దాతలు సముదంచి • తప్రనూనములుగా, గామితార్థములిచ్చు • కల్పవల్లి
 యటువడినాల్గువి • ద్యలకు నపూర్వఘం, టాపధంబైన ప • ట్టణమతల్లి
 గీ. పంటనృపకాస్తుభములకు • బాలవెల్లి, కదనజయలక్ష్మీతొలుఱ్ఱాలు • గన్నతల్లి
 విపులభుజగర్వదర్శిత • విమతరాజ, రాజిహృద్భల్లి ధరసోమ • రాజుపల్లి. 775

శకుంతలాపరిణయము, ఆ 1.

బొ బ్బి లి

సీ. కొన్నాడివసియాల్పు • గుమిదొరగానిడ్డ, బలితంపులగ్గడి • పులబెడంగు
 మొనలుగామలచితి • ర్చినవీలికాసపు, గురిరాతిదంచిన • గుల్లసాబగు
 నూనెకాకలదేరి • జూనైవజిగురుటం, బలి గాచుపెనముల • పదనుతీరు
 యీగకాలంతైన • యెత్తిపారనిగురి, నలవోనిగుండుకో • పులయెయార

- గీ. మారసాతలకలితః • భీరనీర, పరిహరన్న కృకమతాహి • భయదపరిఘ
యకార బాద్ధిలికోటనూ • హత్యమరయ, నబ్బరము నింపదే యేరికై న నహహా.
- ఉ. బెబ్బలిమిసమైన మెలి • పెట్టి తెమల్పఁగవచ్చుఁగాని హా
నిబ్బరగండఁడైన భర • టీపతిరావుకులీనుఁడెలునా
బాద్ధిలికోటపై నడచి • సోరగరాదు కిరీటికై న మా
యబ్బపదంబులాన నిజ • మాడెద హైదరుజంగుసాహెబూ.

717

రంగారాయచరిత్ర, ఆ 2 ప పే 21.

ప లి వె ల

- నీ. కుంభసంభవునాజ్ఞ • కును మీర కిందుండి, కర నుర్ధి కొప్పులిం • బంబునకును
రంభాదికామినీ • రమ్యవంశజులైన, కంజనేత్రలఁ దెచ్చి • కాను కిచ్చె
దత్తాంతలీనరా • స్థలి నింద్రశరికుంభ, గురుకుచకుంభలై • కొప్పులింగ
మున కెంచ నాట్య మి • మ్ముగ సల్పుచుందురు, ప్రతిదినంబున మహా • ప్రాధి మెఱయ
గీ. దక్షవాటిపురంబులోఁ • దనరుచున్న, చంద్రముఖులట్లు పల్వెల • స్థానమునను
భాసురశ్వరమన్మథ • ప్రబలగోత్ర, చాన లన నిల్చి రమరమా • నిను లనంగ.
- 718
- చ. మొదలనుపద్మసూత్ర నవ • మోహినులాతెఱగంటికొమ్మలన్
ముదమున గాగచించి సుమ • నోహరమూర్తుఁడక్షవాటికా
సుదతులగానొనర్చి యట • సొంపునఁ బల్వెలవారకాంతలన్
గదలకఁదా సృజించెఁ గర • కాశల మొప్పుచునుండమానినీ.
- 719
- ఉ. శ్రీమహితప్రభావులు బ్ర • సిద్ధిగ నిందు వసించుమానవుల్
స్వామి సదాశివుండు గడు • పర్ణసనేయఁగఁ గొప్పులింగమీ
భూ మి సమస్తసున్ శివుని • పొల్పుచుహించిన మోక్షలక్ష్మీనే
నేమని చెప్పనేర్తు లర • శేతుణ పల్వెలభోగసౌఖ్యముల్.
- 720
- చ. జలదగ్ధవాండభౌండమున • సన్నుతి కెక్కిన ముక్తులందునన్
వలసినసోక్షముల్ గలుగు • వారిజలోచన కాశికానదీ
బలములయందు గ్రుంకు లిడి • సంతతమున్ భయభక్తిమీఱఁగాఁ
బలివెలకొప్పులింగమును • బ్రార్థనఁజేసినవారి కెంతయున్.
- 721
- ఉ. పంకజపత్రేనేత్ర విను • పల్వెలలోపల వేశ్యవాటిలో
ఱంగని యెవ్వడేఁ బలుకు • రంగుగవానినిఁ బట్టి మీఁది న
శ్శంకను సౌరిమాతలురు • చంద్రకతారకతోరణాలబా
ణాకపకౌటోమగమ • హత్రహేతులఁ దుగ్గెరు రె. రయన్.
- 722

చ. కుచునునుగంధముల్ సాగను • గుల్కెడుచూపులు తీయమోవియున్
 గసగనిప్రౌఢవాక్యములు • గంధకరీంద్రసమానయానముల్
 గొసరివడంకుకొనులును • గుత్తపుగుబ్బలు ముద్దుమోములున్
 పొసగగగగల్గుకామినులె • పొందుగఁ బల్వెలపట్టుఁబునన్.

783

ఒడయనంబివిలాసము, ఆ 5 పే 112.

జ గ న్నా థ ము

సీ. తతఘాపఘామవిస్తాతాంభోధర, పటలోన్నటభ్యజ • శటయుతంబు
 హరిశీలచరకత • కురుఖిందవిద్రుచు, కృతచుణిస్తుభసు • శ్రీపదంబు
 తస్తహాటకనిర్మితద్వారబంధబం, ధురవజ్రకీలితా • రరయుగంబు
 సఖిలదెగ్దేశాంతా నేకమానవ, మహితసింహద్వార • మంటపంబు
 గీ. విశ్వకర్మతపోబలా • విష్ణుతంబు, సర్వగీర్వాణసంఘాత • సన్నతంబు
 నగు జగన్నాథదేవు దే • వాలయంబు, గాంచియా రాజుకృతనమ • స్కరణుండగుచు
 వాసవదత్తాపరిణయము, ఆ 4 పద్య 71.

సీ. తతసరియురచరత్సితగరుద్వరగరు, ద్భవమరుత్పదసర • ద్దివిజవార
 మతిలసద్వదనస • న్మతిమివత్పరిహస, త్పతివసద్రతిహస • త్సుతనుజాత
 మభిలద్దరదల • త్సుభవలత్సుమగల, న్మధుమిర్యురఫల • న్మహిజజాల
 మచులహృత్పికగహద్రుమబృహత్కుసుమభృ, త్కలుమహృద్ధరణిభృ • త్కలితసిద్ధ
 గీ. మవ్యయానందగాయక • శ్రావ్యగాన, భవ్యసౌధాగ్రనిర్మిత • నవ్యకాంతి
 దివ్యచింద్రశిలాగార • దివ్యభీరు, సేవ్యతాజగన్నాథ • సీమఁ గాంచి.
 సర్వకామదాపరిణయము, ఆ 2.

785

సీ. నలినాక్షునానతి • బలవత్తరంబు త, ద్భుక్తారశిష్టాన్న • భోజనమున
 వర్ణాశ్రమాచార • నిర్ణయం బిందులే, దానిగవంతుండు • పాభవంబు
 తనర నన్నము బ్రహ్మ • మసుశ్రుతివాచ్యాన్, మగువరమాద్వైత • మాదరాతి
 రేకంబునస్ఫుటీక • రించె నిచ్చట నిది, యావేదమోరిది • వ్యాజ్ఞచహిను
 గీ. మహాకవియోహరినివేది • తాన్నము భువ, నేశ్వరక్షేత్రమందు • ద • వీశ్వరవిని
 వేదతాన్నము మదిశంక • విడిచి కుగుర, నచ్చు గుడిచిర సద్గతి • వచ్చు మఱియు.
 బలరామక్షేత్రమాహాత్మ్యము, ఆ 2.

హస్తి నాపురము

(ఢిల్లీ)

28. శ్రీరమణాంశువృ • శిఖరీంద్రమధితావ, రణపయోధిజనుధా•రస మనంగ
భువనరక్షక సవా•శివ సిద్ధశాగీంద్ర, సంభృత సిద్ధగ•సం బనంగ
భూరిమేఘాళి ని•స్ఫుటపత్ర పుష్కరా, శిందపూరిత మక•రంద మనంగ
ధరణీవధూచుహీ•ధర పయోధరభాగ, లక్ష్మితక్షమ చే•లంబనంగ

29. దనరు గంగాతరంగిణీ•తటమునందు వెలయుఁ ద్రిభువనవిఖ్యాత • విభవవిజిత
దేవతాపురభోగవ•తీపుర క్షు, మాపనానాపురము హస్తి•నాపురంబు.

787

దశావతారచరిత్రము.

మ. కల దుర్విన్ బలగర్వితాహితకచ•గ్రాహగ్రహహోద్యమృజా
ర్గళరాజద్విజరాజగోత్ర శిఖర•ద్రాజన్యసౌజన్య పు
ష్కలసద్వస్తు సమస్తహస్తి నగరా•ఖ్య ప్రఖ్య రాజన్వతీ
తిలకం బంగకళింగవంగముఖ ని•గ్దేశాధిపాశాస్యమై.

788

మ. స్ఫుగనాకాశతరంగిణీ చుధురవాః • పూరమ్మలం ద్రావఁగాఁ
గరమభ్రమ్మన కెత్తి హత్తిన మహా•గంధేభ రాజంబనన్
హరినీలద్యుతి తీవ్రవస్రవలయం•బై యున్నత ద్వారగో
పురమై హస్తిపురంబు పేరునకుఁ బెం•పుం గూర్చు నశ్రాంతమున్.

789

30. చూపట్టు నొకవీధి • సుమహాతరపద, క్రమణ మాతంగచం•గములగములు
కనుపట్టు నొకవీధి • ఘణఘణ క్వణ రణ, ద్వుంటి కారవశతాం•గములగములు
ససిహిటు నొకవీధి • జక్రచంక్రిమణాది, గమన దుర్గమ తురం•గములగములు
మొసనూపు నొకవీధి • ఘనభుజ్గృథనిగ ర్గళవాణినీపురో•గములగములు

31. తివురునొకవీధి బధిరిత•దిగిభరాజ, కర్ణకోటరపాటన • క్రిమసమగ్ర
పటహ డిండిమ భేరికా•పణవమర్ద, శప్రముఖ హృద్యవాద్య కో•లాహలములు.
శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణ. ౧ 1 ప 48.

వే ప లె

మ. యునునాతీరమునందు బృందదరి బా•గొపల్లె రేపల్లెచాఁ
బరగున్ గొల్లలపల్లె తజ్జులసౌ•భాగ్యంబు వర్ణింతు మొ

ల్లమిగా నందలు కొల్లలాడుచురు సాఁలన్నేత తన్నేతయై
యమితానందుఁడు నందుఁ డందు దగు దేవాధీశభోగంబులన్.

791

- సీ. తీసుగాఁ గైసేయు ♦ దేరులచందానఁ బొదుగులతోటి యాకదుపు లమరఁ
గనుగానక మదించు ♦ గజములకైవడి, కొమ్మలవృషభములొక్కచురు మిగులఁ
జివ్వకు నటుగాలుఁడ్రవ్వువీరులరీతి, జలపోరిపెనఁగు కోడెలు చెలంగఁ
జెంగువగాటు తురంగములవితానఁ, జూరుకై నలేగలు ♦ సొంపు మిగుల
గీ. నదియే చతురంగబలములై ♦ యతిశయిల్లు, మొల్లమైయున్న రేపల్లె ♦ నల్లుకొన్న
ఫలితవనములు కోటలై ♦ పరిభవిల్లు, నందుఁ జెలువొందు నందుఁ డానంద మొంది
రాధామాధవసంవాదము.

కంచి

- సీ. ముడువంగ నేర్తురు ♦ మూలవాపటికిగాఁ, జీకురబంధములీగి ♦ జీరువాఱఁ
బొన్నపువ్వులఁబోలు ♦ పొక్కిళ్లుబయలుగాఁ, గట్ట నేర్తురు చీర ♦ కటిభరమునఁ
దొడువంగ నేర్తురు ♦ నిడువ్రేలుఁ జెవులందు, నవతంసకంబుగా ♦ నల్లిపువ్వు
పచరింప నేర్తురు ♦ పదియాఱువన్నెల, పసిఁడిపాదంబులఁ ♦ బట్టుచేలఁ
గీ. బయ్యెదయు నిగ్గుఁ బాలిండ్లఁ ♦ బ్రాకనీక,తఱచు పూయుదు రొడల గంధంబుఁ
బసుపు, బందికత్తెలు సురతప్రపంచవేళఁ గంచయిఱవత లసమాస్త్ర ♦ ఖడ్గలతలు.
కాశీఖండము, ఆ 3 ప 109.

క. నరుఁ డొక పుణ్యముఁ జేసినఁ, బరువడి నది కోటిగుణితఫలదం బగుటన్
ధరఁ బుణ్యకోటియనఁగాఁ, బరఁగుం గాంచీపురంబు ♦ ప్రతియేపురముల్. 794

- సీ. ఘనతరసౌధాగ్ర ♦ కనకకుంభము లవి, కమలమిత్త్రునిదృశ్య ♦ కరణిఁ జూపఁ
బ్రాహ్మదళీలిత ♦ బహురత్నదీధితు, లింద్రచాపంబుల ♦ నీనుచుండఁ
బ్రతిచుందిరధ్వజ ♦ సటుశీతపవనంబు, సిద్ధిదంపతులమై ♦ సేదఁ గేర్ప
గంధసింధురతురం ♦ గమలసాహిణములు, శ్రీకాంత కేకాంత ♦ నీచుగాఁగ
గీ. నాపణంబులఁ బచరించునట్టి సరకు, లగ్ధపత్రవైభవంబుల ♦ నపహసింప
రమ్యమైయున్న కాంచీపురంబుతోడ; నితరపురముల నుపమింప ♦ నెట్లువచ్చు.
విక్రమార్కచరిత్రము, ఆ 7 ప 117, 118.

- సీ. ఏపట్టణము ముక్తి ♦ హేతు సప్తపురాంత, రభిగణనాతి విఖ్యాతశాలి
ఏపట్టణము భేల ♦ దేకామ్రవిభు శిర, సింధు మత్సరిసరశ్శ్రీవిభాసి
ఏపట్టణము సముద్భిర్ణ కామాక్షీ త, పరిపాకసంపద్విధాయి
ఏపట్టణము సరి ♦ చూపవాగ్దేవతా, సంశ్రియాంచితనరుస్తద్విజాళి

తే. బ్రహ్మయజ్ఞసహాహోమ • పరిమళసహ, జాత సాత్తాత్పరబ్రహ్మ • సన్నిధాన
భాగ్యసాభాగ్యయోగ్య మే • పట్టణంబు, పుణ్యతరమైన యాకాంచి • పురముఁగనియె
కళాపూర్ణోదయము, ఆ 2 పద్య 180.

సీ. వెలయనేవీడు నిర్మలధర్మమహిమచే, ధాత్రీ సత్యవ్రతక్షేత్ర మనఁగఁ
బ్రవహించె నెందు వేదవతిపేరిట బ్రహ్మ; దేవునింతి సరస్వతీ స్రవంతి
కావించె నెచట నిష్కామధీమహితుడై, హరిగుఱించి విరించి • యధ్వరంబుఁ
జవిచూచె నెచ్చోట • సవనాన్ని హుత మహా, హుతి హవిస్సారమఃజ్ఞోదరుడు

గీ. కటకమాత్రంబె యది విశంకటజలగ్రీ, హగ్రిణ విగ్రహాయస్త • హస్తీపరద
చిరదయావాల మోక్షులక్షీవిశాల, కటితటీనూత్న కళ్యాణకాంచి కాంచి. 797

శా. ఆ కాంచీనగరీమణి నె్వలయు నాహానారికేళంబు ల

స్తోకాసేకరసాలసాలపనసాశోకార్జునక్షీరరం

భాకమక్రముకప్రియాశుబదరీ • భల్లాతకప్రస్ఫుర

న్నాకత్మోరుహవాటిఁ గూటిజగదానందంబుగా నెప్పుడున్.

798

వైజయంతీవిలాసము, ఆ 2 ప 65.

కాళ హ స్తి

సీ. సంసారపారదోచ్ఛాటనానలకీల, కలుషసంచయతామ్రగఁధకంబు

కామలతామూల • కందకుద్దాలంబు, సంకల్పపాపాణఃటంకముఖము

రాగశాలివనాంకురకడంగరీయంబు, శంకాకళంకభుజంగనకుతి

నవమనోగోరాజ • నాసికారజ్జువు, కోపనేక్షుణవిశిఖోపలంబు

గీ. దివ్యదేశికనాంసోపదిష్టమార్గ, నిర్గుణధ్యానసంధాననిరుపమాన

సౌఖ్యసంపన్నసాధకజననివాస, మమృతలింగాకరము కాళహస్తీపురము. 799

మ. జనలోకోన్నత మైన తత్పురము తూచా తప్పకుండంగ వ

ర్ణన నేయన్ వశమానేఁ గీటమున కైసం జక్రికైనన్ మదాం

ధునకైనన్ బహుజీవహంతకయినన్ • దుర్వాసనం బాసి మో

క్షునిధిం గొల్ల గొనంగవచ్చునటవైబాడన్ విలోకించినన్.

800

కాళహస్తీమాహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 17, 20.

వేంకటగిరి

చ. నటితహరిజ్జయేందిరకు • నాటకరంగ మనంతవై భవో

త్కటంబున కాలవాలము లలస్ఫుటవిద్యల కాటపట్టు ను

ద్భటభటసింహకోటులకు ♦ భర్తమహీధరగహ్వరంబు వేం
కటగిరిఃట్టణం బలరు ♦ గాంతిజితామరరాజధానియై.

801

- గీ. గాఢపుణ్యంబులకుఁ గాఢి ♦ కాపురంబు, కలిత సౌభాగ్యముల కల ♦ కాపురంబు
కాంతిసంపదలకు ద్వార ♦ కాపురంబు, కాపురము సేయువారల ♦ కాపురంబు. 802
- గీ. విప్రులునుయోధవరులుఁబు ♦ త్విజులునచట, ననిశమునుశాస్త్రజీవులై ♦ యలరుచుండ్రు
వారి ముంగిళ్లు సంతాన ♦ భూయహములు, నాకపద మప్పురంబునె ♦ న్నంగదరమె
శిశుపాలవధ, ఆ 1 పే 3.

కుంభ ఘోణము

- గీ. తూరుపున నాలుగామడ ♦ మేర తామ్రమచట హేమాబ్జ వనిమించు ♦ నందుఁగుంభ
ఘోణ మొప్పును గీర్వాణ ♦ కులము పొగడ, నాతటమొనలక్ష్మీసర ♦ మతిశయిల్లు.
- క. తనపేరిట ఘనతపమున, నొసరించిన మడుఁగుగాన ♦ నున్నది యిపుడున్
వనజనివాసిని యచ్చట, మునుకొని యది తేత్రములకు ♦ ముఖ్యము చంద్రా. 805
- గీ. అచట నొకపూట స్నానంబు ♦ లాచరింపఁ, దనరు స్వర్గంబునాసర ♦ త్రయమునిల్చి
నరుఁడు పూనిక నంబుదా ♦ నంబుసేయఁ, బితరు లెల్లను ముక్తిసం ♦ ప్రీతిఁ గండ్రు.
శేషధర్మము, ఆ 4.

త్రివిలుబుత్తూరు

- మ. లలితోద్వానపరంపరాపికశుకా ♦ లాపప్రతిధ్వానముల్
వలభీనీలహరిన్మణీపికశుక ♦ స్వానభ్రమంబూన్ప మి
న్నులతో రాయసువర్ణసౌధముల నెం ♦ దుం జూడఁ జెన్నొంది శ్రీ
విలుబుత్తూరు సెలంగుఁ బొండ్యనగరో ♦ స్వీరత్న సీమంతమై.

807

ఆముక్తమాల్యద, ఆ 1 ప 51.

మధురౌపురము

- చ. మధురమణీయకేళిఁ దన ♦ మంజుళవంజుళకుంజమంజరీ
మధురసధారలన్ రమణ ♦ మానితమానితమానినీమణీ
మధురవచోవిలాసముల ♦ మాసరమాసరమైకవాసమై
మధుర యనంగ నొక్క పురి ♦ మండితమామహిమండనంబునన్.

808

దశావతారచరిత్ర, ఆ 9.

ఉజయిని

- సీ. చెలువొందు నేపురి ♦ శృంగారముగఁ గాల, కంఠుఁ డెప్పుడు మహా♦కాలసంజ్ఞఁ
గోటిలింగంబులు ♦ కొమరారు నేపీట, సంధ్యాత్రయమహోప♦చారగరిమ
విలయాంబునిధిపూర♦ములయందుడిందక, వెనుపొందు నేపుట♦భేదనంబు
యుగయుగఁబునయందు ♦ నొక్కొక్కదివ్యాభి,ధానంబు నేరాజ♦ధానిపూను
- గీ. నచి కావేవి యేపట్ట♦ణంబునందు, శ్రీమహాకాళినా నుతి♦శ్రీవహించు
నట్టియుజ్జేని యోగపీ♦తాభిరామ,మైహికాముష్మికప్రద♦నాద్యసీమ. 809
- ఆ. ద్వారవతి యవంతి♦వారాణసి యమోధ్య, మధుర వృణ్యకోటి ♦ నూయ యనఁగ
నలఘుముక్తిదమ్మ♦లగుపట్టణములందు, నగ్రగణ్యయుజ్జ♦మనిపునరంబు. 810
- విక్రమార్కచరిత్రము, ఆ 2 పద్య 41, 42.

అలకాపురము

- చ. అనుదినపద్మసంఖ్యలస♦దక్షయముఖ్యవిధానయుక్తమై
యనుపమనిర్జరీగణస♦మంచితగానవిశిష్టమై త్రిలో
చనమకుటేందుఖండరుచి ♦ సంచయధౌతసువర్ణహర్మ్యమై
ధనదునిపట్టణం బమరుఁ ♦ దద్దయు వస్తుసమృద్ధి నెప్పుడున్. 811
- పద్మపురాణము, ఆ 3 ప 106.
- సీ. ఏపట్టణమునకు ♦ నెలఁదోటనందనా,రామంబుచెలిచైత్ర♦రథవనంబు
క్రీడావిహారదీ♦ర్షిక యేపురమునకు, మధురామృతాంబువు ♦ మానసంజు
మాణిక్యముకురచిం♦బంబు కైలాసమే, నగరివారవధూజ♦నప్రతతికి
నేపీటిపాలిమేర ♦ యింతయం తనరాని, దవ్వునందున్నయు♦త్తరభుదిక్కు
- గీ. పృథివితొడవై నయప్పుట♦భేదనంబు, రాజధానిగఁ డారకా ♦ రాజమాలి
రాజితంబైనకృపపెంపు♦ప్రాపుగాఁగ, రాజరాజుపేరను నేలె ♦ రాజసమున. 812
- కాశీఖండము, ఆ 4 ప 162.

ద్వారకాపురము

- సీ. త్రిదివంబుకంటె ను♦ద్దీపితంబై విశ్వకర్మమానససృష్టి♦కలన నగుట
యంభోధిపరిఘయై ♦ యలరారదేవతా,దులకు నసాధ్యంపు ♦ దుర్గ మగుట
తను నేలువాఁడు ని♦త్యస్థిరలక్ష్మితోఁ, బ్రాజ్ఞేశుఁడై జగ♦ద్భర్త యగుట
హరుకోపఖిఁ గాగ్రి ♦ యడఁగినమదనుండు,తనయందుఁ దనుసిద్ధి ♦ ధన్యుడగుట

౬. దక్షిణ కాలి నేజి ♦ ధరణీతలంబున, నితరనగరములకు ♦ నెందు లేక
యల్లదిలియు ననున ♦ మోదాత్త దీప్తమై, పాలుదు యాదవేంద్ర ♦ పునమున గలిగి
హరివంశము, ఆ 4 ఉత్తర.

౭. ద్వాపర యన్ పురీవన ముద్దించిత కాంచనరత్న కీలిత
ద్వారకవాట మండుకజ ♦ వాతనిరుద్ధవభశ్చరస్మరు
ద్వారకకర్ణజ ప్రజమ ♦ ధాతృత సౌరపురీసురీతిభృ
ద్వారకలంకబింబ నుది ♦ వాన్నిధి జొప్పడి యొప్పు నెప్పుడున్. 814
చమత్కారచుంజరి, ఆ 1 ప 19.

౮. దీక్షిణి జూచిన ♦ శ్రీవిష్ణుకల్యాణ, కల్యాణవైభవా ♦ కర్ణనములు
నేపీరు జూచిన ♦ ప్రాసాదశృంగార, శృంగారలీలాని ♦ రీక్షణములు
నేవాడ జూచిన ♦ నావాసకల్పాగ, కల్పాగసుమ రసా ♦ ఘోషానములు
నేనాట జూచిన ♦ నానారసారాల, సారాలసానిల ♦ స్పర్శనములు
గీ. నెందు జూచిన సంతతా ♦ నందజాత, నందజాతగుణాస్వాద ♦ నములు గలిగి
యార సకలేంద్రియప్రీతి ♦ నావహించు, కాపురంబున నా ద్వార ♦ కాపురంబు. 815
ముకుందవిలాసము, ఆ 1 ప 102.

౯. ద్వారక తత్త్వహృద్వహని ♦ ద్వారక విప్రశృహంతకస్థబ్ధు
ద్వారక సర్విలాగృహ ♦ ద్వారక ఘోరభవార్ణనార్తిని
ద్వారక సాధయూధచర ♦ తారక నూన్న చిరత్న రత్నవ
ద్వారకయై పురాగ్రవ్యమగు ♦ ద్వారక పశ్చిమవారిధిం దగున్. 816
బలరామక్షేత్రమాహాత్మ్యము, ఆ 1.

౧౦. సునుమందనపుగోడ ♦ లను వినదలుముమేడ, లనునందమగువాడ ♦ లను దనర్చి
తొగొల్కుపగడాల ♦ తెగతక్కు మొగరాల, వగగుల్కు మొగసాల ♦ లగదమించి
సిరిగాంచు నల్లిండ్ల ♦ దరినించు వాకిళ్ళ, నెటిమించులనగళ్లు ♦ నొఱపునెఱపి
బలుహాటకకవాట ♦ ములవాటమగుహోట, లనుదోటలను పేట ♦ లను జెలంగి
గీ. తొగలరాచట్టుమేల్ జిగా ♦ జిగిజిగిలెల, దమ్మికెంపులయోరుల ♦ దగుగవనుల
గ్రోత్తముతైంపుజికిలిము ♦ గ్గుల గలిమికి, గాపురంబుగదగు ద్వార ♦ కాపురంబు.
శ్రీకృష్ణకల్యాణము, ఆ 3.

లంకాపురము

౧౧. మహి మహిశాశో ♦ మణిరత్నరంజిత, నూపురం బల్ల లం ♦ కాపురంబు
సహ్యాదివనవిధి ♦ సహ్యాదివిజితాల, కాపురం బల్ల లం ♦ కాపురంబు

- వీరరావణలోక ♦ విజయలక్ష్మీదాలి, కాపురం ఒల్ల లంకాపురంబు
దప్తచామికరఃసప్తసాలాశ్లిష్ట, గోపురం ఒల్ల లంకాపురంబు
- గీ. నిశిచరాధిప భుజబలా♦నీతభాను, చంద్రదేవేంద్రపావక ♦ శమనదనుజ
వరుణవాయుకుబేరమా♦హేశరమకు, గాఢపురం బెన్నిచూడ లంకాపురంబు. 818
- సీ. ఏవంకఁ గన లంక♦నేణాంకరత్నాంక, మహిసమట్టంకిత ♦ మందిరమ్ము
లేదండఁ గనఁజండ♦వేదండ రథకాండ, కోదండరథదమా♦కోటికోట
లేచెంతఁ గనవెంత ♦ లింసిందిరాక్రాంత, పారిజాతలతాంత ♦ పరిమళమ్ము
లేసీమగనరామ ♦ హేమాదిసురభామ, సత్కామినీమణి ♦ సంచయములు
- గీ. వెలయ దేవేంద్రపురమును ♦ వెక్కిరించి, దివ్యకౌబేరపురమును ♦ ధిక్కరించి
మెఱయు నవరత్నరత్నచా♦మికరాంత, కుట్టిమూబు సురద్యేషి ♦ పట్టణంబు. 819
నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 5.

కాశీపురము

- సీ. దేవేంద్రభోగంబు ♦ నేవగింపఁడు గదా, కాశిలోపలఁ జావఁ♦గలిగినతఁడు
ధననాయకత్వంబు ♦ ద్రస్తరింపఁడు గదా, కాశిలోపలఁ జావఁ ♦ గలిగినతఁడు
గంధర్వసౌఖ్యంబు ♦ కాకునేయఁడు గదా, కాశిలోపలఁ జావఁ♦గలిగినతఁడు
నాకలోకసుఖంబు ♦ నోకిలింపఁడు గదా, కాశిలోపలఁ జావఁ♦గలిగినతఁడు
- గీ. గరుడభేదరయక్షరా♦క్షుసభుజంగ, సిద్ధవిద్యాధనోల్లస♦చ్చివిభూతి
తొత్తువలెఁజూడఁడొక నాఁడు♦మూరముననె, కాశిలోపలఁజావంగఁ♦గలిగినతఁడు.
- ఉ. ఎంగిలిదిన్నపాపము మ♦హీసురహత్యయు నన్యకామినీ
సంగమదుష్కృతంబు పుఖ♦శాసనదోషము మాతృమస్తకం .
బంసఁ గొట్టివై చినయ♦ఘోరశిల బామును విశ్వధర్తమై
రంగు కాశికాపురంబున నిల్చుటఁజేసి భూసురా ! 821
- ఉ. ప్రాణముతోడనుండి బహు♦భంగులఁ బుణ్యము లాచరించియుం
బోజిమిగాఁగ మోక్షమును ♦ బొందుట దుర్లభ మప్రజమ్మ ! వా
రాణసియందుఁ జచ్చిసుక♦రంబుగఁ గాంచు సమస్తజతువుల్
రాణ విరించికిం బడయ♦రానికృషధ్వజరూపసంపదల్. 822
- క. విషమెక్కుఁ దలకుఁ మెసఁగిన, విష మమృతంబై తనర్చు♦విషమాస్త్రీఃను వి
ద్విషుడై యణంగుఁ గాశీ,విషయమునన్ దెగిన జంతు♦విసరంబులకున్. 823
- చ. కరి కరితోలుఁ గప్పు నుర♦గంబురగంబు ధరించు కాక్య
బిరవుఁ కాక్యరంబుగని♦యొక్కు మృంబు యెట్లు భూ

సురవర కాశిలో సధికఁనుప్తి వహించిన తత్త ణంబ యే
పురముల త్విభూతి పరిపూర్ణత నొందుఁ దలంచిచూచినన్.

824

కా. శ్రీవిశ్వేశ్వరుసాటిదైవమును గాఁగిత్తేత్రముం బోలుపు
జ్యావాసంబును జహ్ను కన్యసరిభఁవ్యంబైనతీర్థంబు దే
జోవిఖ్యాతివికాలనేత్ర కెనఁగాఁ ఁ జూపన్ మహాశక్తియున్
భౌవింపన్ సమకూరు పెట్టఖిలధూఁభాగంబునన్ భూసురా.

825

నీ. కల్పవృక్షము లిందుఁగలగోగణము లెల్లఁ, సిద్ధశింగము లిందుఁ విడిపిరాలు
కామధేనువు లిందుఁగలగోగణము లెల్లఁ, పటుసుధాంబుధు లిందుఁ పల్వలములు
గంగాశుమము లిందుఁగలనిర్భరము లెల్లఁ, నమరు లిందుఁ జరించుఁ సంత్యజనులు
ఖగకులాధిపు లిందుఁగలమశకము లెల్లఁ, సంచీవిలత లిందుఁ కుంజసమితి

గీ. పరుసవేడులునగునిందుఁవరుసగోచరంబులగుచున్న గండవైఁబంబు లెల్లఁ
గమలగర్భనకై నవీఁ కాశిమహిమఁ, బ్రస్తుతింపంగవచ్చునాఁప్రాభవమున.

826

క. కాశీసంస్మరణంబును, కాశీదర్శనము గాఁకానివసనమున్

కాశీకురణము గలనరుఁ, దాశంభునిరూపుఁదాల్చుఁ నాశ్చర్యమునన్.

827

రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 5 ప 55, 62.

నీ. కాశికానగరంబుఁ కడసీమమున నున్న, చండాలుఁ బోలగాఁ ఁ ఖండలాదు
లావందవనములోఁ ననశఁస్థితి నున్కి, భువనసామ్రాజ్య వైఁభవముఁ బోలు
నవిముక్త దేశస్థుఁ ఁ దయ్యోనేఁ బతితుండు, నశ్వమేధాధ్వరాఁహర్తదొరయు
వారణాసీసంభఁవంబైన మశకంబు, నైరావణముతోడఁ నవఘుళించు

గీ. నాటుకొని శ్రీమహాశ్మశాఁనమున నున్న, యణుకనగ్నాలవటుఁడైనఁ నాగ్రహమున
గర్వితోద్ధతిసేతెంచుఁ కాశరాత్రి, మృత్యుదేవతమునిపండ్లుఁ మెఱుకఁజాలు. 828

గీ. ఎన్ని కల్పంబులరిగినఁ నెడలిపోవ, దెంద రింద్రులు గడచినఁ నెలమిదప్ప
తెన్ని మన్వంతరంబులుఁ చన్న నెపుడుఁ బసిమిదప్పదు కాశికాఁపట్టణంబు. 829

నీ. ధగ్గంబు కాశికాఁస్థానమధ్యంబున, నాల్గుపాదంబులఁ నడచియాడు
నర్థంబుకాశీపుఁరాంగణంబునయందు, నానాప్రకారమైఁ వీనుమిగులుఁ
గామంబుగాశికాఁకటకఘంటావీధి, గర్వింపురాజలోఁకంబులేవ
మోక్షసంపదలు గాఁగిత్తేత్రమునయందుఁ, బ్రవ్వితిండంబులైఁ నివ్వటిల్లుఁ

గీ. గాశి కల్పాణమునకాదిఁకారణంబు, కాశి యణిమాదిసిదులఁ కట్టుపట్టు
కాశి జనలోక సంకల్పఁ కల్పవల్లి, కలుషపిశితంబు మెసపు రాఁకాసికాశి. 830

కాశీఖండము, ఆ 2 ప 47-50.

క. చిరనిద్రయొందుచోటుల; సరయంగా నుఖహేతువనఁగాఁ బరగుం
బరమానందద్రవమా, చిరనిత్రయకాశి నిట్టి ♦ చిత్రము గలదే.

831

చ. చెలువగు కాశి కామహిమ ♦ చిత్రము బెబ్బులి లేడి మ్రింగి యాఁ
కలిచెడ కెద్దుఁ బట్టఁ బులి ♦ కాటున నెద్దును నెద్దుపోటునన్
బులియు శరీరమున్ దొరఁగ ♦ బోరన లేడొక లేడిఁ బట్టుటల్
పులిపులితోలుగప్పటయుఁ ♦ బొల్పగునెద్దొక యెద్దు నెక్కుటల్.

832

సీ. రూపమొక్కటి రెండు ♦ రూపులై చెలువొందు, మూడుమొనలపోటు ♦ ముట్టుఁజట్టు
బాహుచతుష్కంబుఁ ♦ బంచాస్యములుఁ బూను, మణ్మఖువైఁబ్రేమ ♦ సలుపుచుండు
సప్తాశ్వచంద్రులీ ♦ క్షణములుగానొప్పు, నెనిమిదిమూర్తుల ♦ వినుతి కెక్కు
నవనిధీశసఖుం డ ♦ నంగఁ గీర్తి వహించుఁ, బదికొంగుతైన యం ♦ బరము గట్టుఁ
గీ. బదునొకండువిధంబులఁ ♦ బ్రణతి కెక్కు, వెలయఁ బండ్రొండుగనుపుల ♦ విల్లుపట్టు
గర్మహాశలవిత్రవి ♦ ఖ్యాతి మెఱయుఁ, గాళిలో మేను దొఱఁగిన ♦ ఘనయశుండు. 833
విక్రమార్కచరిత్రము, ఆ 2 ప 190-192.

సీ. కైలాసగిరికిని ♦ గాళికాపురి సాటి, గంగసృవంతికి ♦ గంగసాటి
విఘ్నేశునకు డుంతి ♦ విఘ్నేశ్వరుండు సాటి, రహిఁ గుమారునకు భైరవుండు సాటి
ప్రమథవర్గములకుఁ ♦ బాశుపతు ల్సాటి, సురలకు నిచటి భూ ♦ సురులు సాటి
యద్రాక్షరాట్పుత్రికి ♦ పన్నపూర్ణయె సాటి, హరునకు విశ్వనా ♦ యకుండు సాటి
గీ. యందు వృషభేశ్వరున కిందు ♦ నంది సాటి, రుద్రకన్యల కీసుంద ♦ రుఖన సాటి
చాటుచున్నవి శుక్రములు ము ♦ జ్జగములందు, నిందులకు సంశయము వల ♦ దిందువదన.

సీ. ఇచటి వాక్యము లెల్ల ♦ నచలితప్రణవపంచాక్షరీమంత్రంబు ♦ లబ్ధగంధి
యిచటి సంచారంబు ♦ లెల్ల మహాప్రద, క్షీణము లుత్పల్ల పం ♦ కేరుహాక్షి
యిచటఁ బరుండుట ♦ లెల్లను సాష్టాంగ, దండప్రణామముల్ ♦ తలిరుబోడి
యిచటి నిద్దుర లెల్ల ♦ హితనిశ్చిజ్ఞాన, యోగసమాధులు ♦ నాగయాన
గీ. యిచటి నరు లెల్లఁ బ్రమథులె ♦ యిచటి పశువు, లెల్ల నిర్జ్వరధేనువు ♦ లిచటి తరువు
లెల్లఁ గల్పమహీజంబు ♦ లెంచిచూడ, నినియె భూలోకకైలాస ♦ పిందువదన. 835

పట్చక్రవర్తిచరిత్ర, ఆ 3 పద్య 100, 101.

ద్విపద. మగిరాక్షి యిందుల ♦ మహిమ వర్ణింపఁ, బదినూఱుముఖముల ♦ ఫణియునుజాలఁ
డిని వేదవిఖ్యాత ♦ మిది ముక్తిహర్గ, మిది స్వర్గసాపాన ♦ మిది సిద్ధసేవ్య
మిది దోషచయదూర ♦ మిది తీర్థసార, మిది భుక్తిముక్తిప ♦ మిది సత్యచరిత
మిది శ్రకరక్షేత్ర ♦ మిట్టి చిత్రంబు, కంఠునికొఱిగోసి ♦ కన్నులు మూసి

చింత లొక్కటి కేసి ♦ శ్రుత దలపోసి, యలసంతలోగ్లాసఁ మంచెడుపాసి
 పరించునీకా ♦ ఘనపుష్పరాశి, వామాక్షి విపులి ♦ వధియించునతఁడు
 కామాంధుడై తల్లి ♦ గదిసినయతఁడు, నడుగక సురద్రాగు ♦ మండదహిణిగఁ
 వనితల శిశువుల ♦ వధియించునతఁడు, గినుకమై ధేనువు ♦ గడవినయతఁడు
 గొండీడు పూవాహు ♦ కుడుగరదుండు, జండాలుండభిలదూ ♦ పరుడనునును
 మ్రొకుచు పక్షి ♦ కీటాదిజంతు, సముదాయమైన ని ♦ చ్చట మృతిల బొంగి
 మిచ్చే టుజడలును ♦ మిక్కిలిగన్నుల, గ్రొన్నెలపువ్వును ♦ గుల్లకనలుపు
 చుర్రోట కానెయు ♦ బునుకకంచంబు, వలుడకూలము నన్ధి ♦ వనయానికయును
 గలయితఁడాతడై ♦ కమనీయరత్న, కలితమై తలచిన ♦ కడలసే పెలలగు. 836

హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, గౌరవ. ఆ 2.

- శ్రీ. ప్రకాశకాపురీణింహసనానీను, మునివంద్య విశ్వసాధుని భజిం
 యచీకచక్రమధ్యమరీహితపదాబ్జనన్నపూర్ణను విశాఖాక్షి గొలిచి
 యాఖువాహునిలోకారాధ్యు ఘను దుంతి, విఘ్నేశదేవుని ♦ వినుతిల చీసి
 కారవ్యవహారిక స్తంభగంభీరబాహుని శైరవస్వామి ♦ గని నులిచి
 గ. దండపాణిని బొగడి వంధన మొనర్చి, తోలివలె నున్న లింగమాధ్యులనప్రసన్న
 విశ్వమైత్రీ ముక్తిమంతులము గాంచి, మునిమతంబులజూచెన్ జ్ఞానవిభంధు. 837
 వాసుదత్తాపరిణయము, ఆ 4 పద్య 57.

- శ్రీ. కాలోవనియించుకతన విశ్వేశుని, కతులితంబైన మాహాత్మ్య ముద్భవ
 గాఢదనియట్టికతన విశాఖాక్షి, కావిశ్వనాథుడధ్రాంగ మొసంగ
 గాఢాంధ్ర ప్రదీపించుకతన బాహువికి విశ్వేశాంఖినిసంగతి ♦ నిర్భగ నుదయ
 గాఢ త్నండి ప్రకాశింపగా ధాత్రి, కభిలసంవహనబాహుని గల్గి
 గ. గాఢ నికాయకతమున ♦ వ్యాసునికి సుమస్తవేదపురాణ ప్రశస్త
 నైపుణ్య ప్రవాహంబు ♦ నివృట్టెల, గాఢ కేస కాశియే కాక ♦ గలదె బంగలి. 838
 శ్రీ. వ్యామై కాలో సంచరింపగఁగోరు, వా రింద్రపదమైన ♦ గోరల బులు
 కాలోన భరత్వతిల గోరువాదబ్జభవపదం బబ్బిన ♦ బాళిపడరు
 కాళియంద గిమిత్వంబుటన గోరినవారు, గోరరు వైకుంఠగోపనంబు
 కాలో గీటులై భరిం గోరువారుకై, లాసరక్షణపత్తి ♦ కాసుగొనరు
 గ. గాఢ గుప్తు డిచ్చిన ♦ కతివతులు, భుజగములు భూమణములు గా ♦ బూన్చునీగొ
 గాఢ వాహులములు దాఁగి లతెరా, దహనగోళముల్ కరముల ♦ చాల్చుచు. 839

- స్త్రీ. తనుఁజూడపలెనందుఁ ♦ దలంచువారలఁబోచు, దురితసంఘములెడఁ♦ద్రోసికాశి
కైవల్యమాటలు♦గా నిచ్చుఁ బాపాత్మ,తిలకులదనుచేరఁ♦వేసికాశి
పొంగి తనందు మె♦లంగువారికొసంగు, మీసరంబగువన్నె♦వాసికాశి
తనువులు తనకొసం♦గినవారిని భజించు, శివునిరూపములు రాఁ♦జేసికాశి
- గీ. యొసరు ద్వీపాంతరంబుల♦నుండియేని, దనుఁదలంచుచునుండెడు ♦ జనులడాసి
కలుషములురోసి గళ మెల్ల ♦ నలుపుచేసి, వేడ్కఁజేయును డోల్తుపై ♦ వేసికాశి.
శంకరవిజయము, ఆ 5.

- స్త్రీ. ధారుణిఁగల్గుశీ♦గ్ధప్రజఁబురకంఠె, వర్ణింప నొక్కింత ♦ వాసికాశి
దై వ్విపాయనుండాది ♦ తాపసులకు నంద,రానిదివ్యజ్ఞాన♦రాశికాశి
దీపించుఁదనయందు ♦ దీర్ఘనిద్ర వహించు, జీవుల శివులఁగాఁ ♦ జేసికాశి
తనుఁజూచుచుర్త్యసం♦తత సాపదుర్మాంస,ఖండము ల్మృసఁగు రా♦కాసికాశి
- గీ. ప్రోచు నివసించునేజాతి♦పురుషునైన, గరిమవిలసిల్ల ధర్మార్థ♦కామమోక్ష
లక్షణంబులు గలిగించి ♦ లాఘవమునఁ, బ్రస్తుతింపఁ దరంబె యి♦ప్పగిది కాశి. 886
- స్త్రీ. మణికర్ణికాతోయ ♦ మజ్జనం బొనరించి, మరల జన్మించఁ డే♦మనుజుఁడైన
భాగీరథీవారిఁ♦దోఁగి సర్వాఘముల్, కడగంటఁజూడఁ డే♦కష్టుఁడైన
ముక్తిమంటపమధ్య♦మున శంభుజపియింది, దుర్గతకేఁగఁ డే♦దోషి యైనఁ
గాలభైరవుడుంతి ♦ గణనాథు భజియించి, యముపాంతఁజొరఁడే దు♦రాత్ముఁడైన
- గీ. నన్నపూర్ణాబిశాలాక్షి ♦ నఖిలజననిఁ, గాంచి బాధలఁ బొరయఁ డే♦కర్మియైనఁ
గాశికాతీర్థమహిమలు ♦ గణుతిసేయఁ, దరమె ఫణివల్లభునకైన ♦ ధాతకైన. 887
సురాభాండేశ్వరము, ప 18, 26.

గ య

- స్త్రీ. పలువురఁ గొడుకులఁ ♦ బడయంగ వలయు నం,నొక్కరుం డయినను♦నోపి గయకు
నరుగునో యనియును ♦ నశ్వమేధం బొప్పఁ, జేయునో యనియు న♦శ్వేత మైన
యాఁబోతు విడుచునో ♦ యనియును గోరుదు, రనపత్యు లై నగృహస్థు లట్టి
గయ కేఁగి యుభయప♦క్షములు వసించినఁ, గడుఁబుణ్య లుభయప♦క్షములవారి
- ఆ. నుద్ధరింతు రట్టె♦యొగిఁ బిండ మిడినవా,రనఘ పితృదయను గృ♦తార్థ లగుదు
రందు ఫల్గుతీర్థ♦మాడినవారికిఁ, బరమసిద్ధితో శు♦భంబు పెరుఁగు. 888
భారతము, ఆర. ఆ 2 ప 60.

చ చనిచని పుష్పితోన్నతర♦సాలతటీకతటాకవిస్ఫుటా
జ్ఞానమందెలింగునో ♦ సుందరపుగనేనితాంగనా

జనకుచకుంభమర్దనహాః సత్కృతునాశ్రితభర్మహర్మ్యర
మ్యనటదనేక కేకిగణః మా గయ గానఁగ నయ్యో ముందటన్.

889

సర్వకామదాపరిణయము, ఆ 2.

ప్ర యా గ

సీ. మహిఁబుత్త్రకాముఁడై ♦ నహుషాఖ్యుఁ డీతీర్థమాడి సత్పుత్త్రు యఁదూతిఁగాంచె
ధనకాంక్షియైయత్తుఁడనుపమంబైనయీ, నదిఁ గ్రుంకి నవనిదానంబులోలి
మాయాబలంబును ♦ నాయతంబుగ నొందె, నారాయణుఁడు దొల్లిసరునిఁగూడి
యశనంబు గుడువక ♦ యైదువత్సరము లిందుండి మహాబల యుక్తుఁడయ్యెఁ
గీ. గశ్యపుఁడు దొల్లి యిందు శంకరునిఁగొల్చి, తపముఁగావించెనాభరఁద్వాజుఁడిందు
రూఢి వర్తించి క్షేత్రజ్ఞుఁడూప మొందె, ననఘ యిన్నదిఁగొనియాడఁనలవియగునె.
పద్మపురాణము, ఉత్త. ఆ 4 ప 162.

ఉ. వేగమయేఁగి కాంచెఁ బృథివీవరముఖ్యుఁ డశేషయోగిసం
యోగము లోకకల్మషవియోగముఁ జారుతరంగమాలికా
భోగసముద్ధితాంబుకణః పూర్ణ సమీరణపాలితాప్తది
గ్భాగము సన్మనీంద్రపరిఁకల్పితయాగము నాప్రయాగమున్.

891

భోజరాజీయము, ఆ 2 ప 17.

అ యో ధ్య

మ. సరయూతీరమునందు నొక్కపురఁజం బుగ్రభాస్వత్ప్రభా
పరయూధప్రతిరోధకృష్ణణిమయః ప్రాసాదహర్మ్యాంకమై
పరశాక్షోత్కరదుర్నిరీక్షపరిఘాః ప్రాకారనిశ్శంకమై
మేఘయున్ ధాత్రి నయోధ్యనాఁబ్రకటమై ♦ మిత్రాన్వయాధారమై.

892

ఘటికాచలమాహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 87.

సీ. భర్మపయోన్నత ♦ ప్రాకారములతోడ, రజత కాంచనగోపురములతోడ
వసుభామరతుత్త్ర ♦ వైశ్యహూద్రులతోడ, గందేభరథతురంగములతోడ
విటనటగాయక ♦ విద్యాధికులతోడ, బణ్యపుణ్యాంగనాఁప్రతతితోడ
లవణాదివివిధవఃప్రసవస్తువులతోడ, గలమాదిధాన్యప్రకరములతోడ.

గీ. బుశ్వుతోటలతోడ సంపూర్ణకుముద, కమలకాసారములతోడ ♦ ఘనత కెక్కి
యేపుమిఁగిసక్రియమోధ్యాపురంబు, గాంచియత్యంతసంభ్రమాఁకాఁతుఁడగుచు.
యాజ్ఞానల్కృతచరిత్రము, ఆ 1.

శ్రీరంగము

- సీ. ఏయ్యెడ లక్ష్మీసః మేతుఁడై వసియించు, నాదినారాయణుంఁడవిరతంబు
నెచటితోయస్వర్గః మింతగల్గినమాత్ర, నరులు పాపశ్రేణిఁ బరిహరింతు
రెచ్చోట నొకదినంబేని నిల్చినవారి, కపునర్నరత్వమహత్త్వ మొనవు
నెందు దపస్థితిఁ జెందిసిద్ధులు, బహులతాగుల్మరూపములనుందు
- గీ. రేనెలవునందు దళమాత్రమైవఁ దునుమ, బ్రహ్మహత్యసమంబగు పాప మొదవు
నేస్థలంబునఁ గీటాది హింసఁజేసి, పతన మొందుదు రతిపుణ్యభావులైన. 894
- క. ఎందు వసింపును జేతన, బృందం బాధ్యాత్మికాది పీడావశులం
జెందక యాపద నలజడి, బొందక యాకటఁ గృశించిపోవక యెలమిన్. 895
- మ. విననేర్చుం జెవిటైన మూఢుఁడయినన్ పద్మాంబుఁడొ వెట్టియొ
నను విజ్ఞానియగున్ ఖలుండు నతిశాంతస్వాతుఁడొ వక్రుఁడై
నను సౌమ్యాకృతిఁ దాల్చుఁ బాపరతుఁడైఁ న్ దోషనిర్ముక్తుఁడొ
ఘనపుణ్యంబగు నేప్రదేశము చొరఁ గాఁగల్గుమాత్రంబునన్. 896

శ్రీరంగమహత్త్వము, ఆ 1 ప 97-101.

- సీ. నిలిచె నేరాజధానిఁబయోరుహాసను, సజ్జపూల ననంతశయనమూర్తి
చెందె నేకటకంబునందు సంతతసర్వ, పరిపూర్తితోఁ దత్త్రిపాద్విభూతి
పుట్టి రేపట్టణంబునఁ దృణద్రుమలతామూర్తులై తన్నిత్యము క్తవరులు
ప్రవహించె నేనీటఁ బరిభావిభూతి న,వ్విరజాస్రవంతి కావేరిపేర
- గీ. వేదశృంగంబు నోంకారవిగ్రహంబునైన శ్రీరంగదివ్యవిమానరాజ
మెచట నివసించె నిల దాని నెన్నఁ దరమె, పుణ్యనికరంబు శ్రీరంగపురవరంబు.
- సీ. ఆశించు నెపుడు సత్యాసక్తి నమ్మహానటుఁడు నేనగరిఁగోణంగి యగుట
వాంఛించు వాగ్వధూవరుఁ డతిప్రేమ నేపట్టణంబున మూఁగఁబారుచనము
కాంక్షించు నిందుఁడుత్కంఠతో నేరాజధానిలోపల నుపాదానపరత
కామించు దేవర్షిగణము లేపెనుఁబ్రోల, శ్వపచపక్షిమృగాదిజంతువృత్తి
- గీ. విరజకావేరియైపుట్టి పరిఖగాఁగఁ, బరమపదవల్లభుఁడు రంగభర్తపేర
నాయకుఁడుగాఁగ వైకుంఠనగరితాన,యైన శ్రీరంగపురము శక్యంబె పొగడ.

వై జయతీవిలాసము, ఆ 1 ప 41, 42.

- ఉ. తోవనె దృష్టి నిల్చి తడిదోవతి మూపునఁ దాల్చి స్తోత్రపా
రావళిరాసులై శయనంబులఁ జెంబుల బూని యేఁగుసి

కేవలపుణ్యమూర్తుల నకించనవృత్తుల రంగనాథుల

స్తావరణప్రదక్షిణపఃరాయణులం గనుఁగొంటె మన్మథా.

899

సీ. అగ్రహారముల మాన్యక్షేత్రములఁ బండు, గరిసెలు కొలు చరఃకాండ్రు నింప
సతతంబుఁ బైరుపఃచ్ఛలుఁదోటదొడ్డులుఁ, గావలు లరసి రఃక్షణ మొనర్పఁ
గీలార్లుపెరుఁగునుంఁబాలు మందలనుండి, వడి తేపుమాపుఁగావడులఁదేరఁ
బై వెచ్చమునకుఁ దప్పక యాకసాలికల్, ప్రియశిష్యతతినమఃర్పించి యెసఁగ

గీ. సతిథిసంతర్పణంబె నిత్యవ్రతంబు, గాఁగ వ్యాఖ్యానమునఁ బ్రాద్దుఁగడపి గేహ
దేవతార్చనమఱవక ఁ భావశుద్ధిఁ, దనరునచటిగృహస్థులఁగను మనంగ! 900

చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 2 ప 104-115.

రగడ. బ్రహ్మధ్యానపరాయణనానాభాగవతానందము శ్రీరంగము
కోడిహరుఁడు దెల్పఁగ వినుగొరికిఁ గొరిక తీడేయను శ్రీరంగము
కూరిమితనలోఁ జంద్రపుష్కరిణిఁ గురింకిన జయ మిచ్చును శ్రీరంగము
కల్పకచింతామణికరధేనూత్కరములఁ గరమొప్పును శ్రీరంగము
కల్పాదినిమును ధాతకుఁ బూజాఁ గారంబై దనరును శ్రీరంగము
దాసులవేషముఁ బూనినసురలను ఁ దలఁగఁద్రోయరానిది శ్రీరంగము
దాసోహంబను వైష్ణవకోటులఁతానకమై మించును శ్రీరంగము
చూచినవారికి నపవర్గముమదిఁ జూపఁగఁ జేయిచ్చును శ్రీరంగము
వాచయములకు నేకాంగములకు ఁ వాసంబై తనరును శ్రీరంగము
యేఁటికిఁ బోవఁగఁదపము లాడఁగా ఁ నిదిగో నేవింపుము శ్రీరంగము
యేఁటికి నొకనాఁడైన దలఁచినను ఁ నిహపరము లొసంగును శ్రీరంగము
కంటిమి కన్నుల శఱువెల్లునుబోఁకామితము లొసంగెడు శ్రీరంగము
కంటిమి జన్మాంతరసుకృతంబుల ఁ కళ్యాణఫలంబగు శ్రీరంగము
అపగతకల్మషమగు శ్రీరంగము ఁ అపవర్గాంజనమగు శ్రీరంగము
జపసిద్ధిప్రదమగు శ్రీరంగము ఁ జటిలాస్పదమగు శ్రీరంగము
శ్రీరంగము నాచారనివాసము ఁ శ్రీరంగము దివ్యనుహోల్లాసము
శ్రీరంగము హనుమత్పరిచర్యము ఁ శ్రీరంగము నుతసన్మవివర్యము
శ్రీరంగము సజ్జనగుణసేవధి ఁ శ్రీరంగము సద్గుణమణినీరధి
శ్రీరంగము శోభనవిభవారిణి ఁ శ్రీరంగము నేవకచింతామణి
శ్రీరంగము శ్రీరంగము శ్రీరంగము శ్రీరంగము.

901

శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, క. వ. ఆ. 2.

~~రంగము~~ రంగము సర్వవిద్యలకు • రంగము సద్గుణదుర్గుణాభికిన్
రంగము సాధురాణికిఁ గు•రంగము భాగవతేంద్రుశ్రీకి సా
రంగము చక్రపాణికి సు•రంగము ముక్తికిఁ జూర్వరంబు శ్రీ
రంగము సహ్యాజాంచితమ•రంగము శ్రీముఖమౌఁగదా కనన్.

902

కుమారస్మసింహము, ఆ 3.

స్రీ- సాగరసంవృత • జగతీతలముభంగి, కావేరిచుట్టునుఁ • గల్గుదానిఁ
సప్తావరణవృత • జలజబాండమురీతి, నేడుకోటలతోడ • నెనయుదానిఁ
గైరవహిణతోభి • గగనముక్తికియఁ జంద్ర, పుష్కరిణినిఁ గీర్తి•బొందుదాని
దేవర్షియుతసిత•ద్వీపమువలె వైష్ణవశ్రేణిచేతను • పఱలుదానిఁ
శ్రీ- బ్రణవగోచరుడై జగద్భర్తయై, రంగధాముఁడు తనయందు • రంగుమీఱఁ
బ్రణవరూపముఁ దాల్చిన • రంగసంజ్ఞ, ఘనవిమానము గలదానిఁ•గాంచెనపుడు.

భార్గవపురాణము, ఆ 4.

పుణ్యక్షేత్రములు

శ్రీ- ఉజ్జయిని కాశి మాయ య•యోధ్యకాంచి, మధురద్వారకయనెడినా•మములుగలిగి
పట్టణములేడు గీర్తిసం•పద వహించు, మహితకైవల్యలక్ష్మికి • మందిరములు. 904
కాశీఖండము, ఆ 3 ప 87.

శ్రీ- పుణ్యతీర్థములైన త్రిపుష్కరములు, ద్వారవతి వారణాసి య•వంతి మాయ
మధుర కాంచి యయోధ్యనా•ధిక పాపహరములై వార్త కెక్కిన•పురవరములు.
ఘటికాచలనూహాత్మ్యము, ప 70 ఆ 1.

మ. మధురా ద్వారవతి చిదంబరమహా•మాయాకురుక్షేత్రముల్
మిథిలానంతి గయా ప్రయాగములు రా•మేశాది పుణ్యస్థలుల్
నిధులున్ నూగ్యగుతాసరస్వతులు వేణీతుంగభద్రాకలా
నిధిపుత్రిసుశికర్ణికాదినదులున్ • నిశ్రేయసంస్థానముల్.

906

బ్రహ్మోత్తరఖండము, ఆ 1.

స్రీ సమాలిక. మత్స్య కూర్మ వరాహ•మాండన్యసరసింహ, రామపరశురామ•రామవాహ
న మహేంద్ర చక్రగో•నారద శంఖ పాండవ శాత్రుజ్ఞిపత్యు•స్త్వవిజయ జయ
కపిల వసిష్ఠ మా•ర్కండేయ భృగు జహ్ను, వాయుముని బ్రహ్మ•పరమ విష్ణు
భర్మచరాశర • రామోదర కపింజ్ఞు శక గౌండివ గా•ంధారిరణ్య
కసు కృష్ణ శాంఘ్య•వద్రా కాశిక ఘనంధయ ముక్తి దే•ర్షి • సర్వపంప

అ. సరస్వతీ ముద్గళ భరత పర్వత, పరమకాశ్యపశేషపంచగోప
 రైభ్య భరద్వాజశైభ్య తుంబురు గౌతమ జటిలభాగవత మాధవ గురు
 శాఖ్య పుణ్య గోపాల ముకుంద త్రివిక్రమ సార గోవిందమోక్ష
 కల్యాచ్యుతామృత గోమద సురకృప, నారాయణసునునానార్దనహరి
 వైకుంఠ కేశవ వాసుదేవ పతంజరిజ రథ భన్వంతరి కురుభోగ
 పావనశ్రీధర పావన ప్రద్యుమ్న, పురుషోత్తమ పగమ పురుష సిద్ధ
 పాతకనాశన పాపహరణ్యోరు, విమతిభాస్కర నుధుకమల సోమ
 ఆ. నామధేయములను భూమిలో సార్థత్రి, కోటితీర్థములను మేటి వనఁగ
 దనరునట్టి నూటయొనిమిది తీర్థాల, స్నానదానవిధులు సలిపె నంత.

907

హంసవింశతి, ఆ 4 పద్య 209.

కాశీతీరమహిమ

ధి

శ్రీ. కసియింపవలయు యావజ్జీవ మనురక్తి, పరతవారాణసీపట్టణమునఁ
 జక్రపుష్కరిణి నిచ్చలుఁ దీర్థ మాడంగ,వలయు సంకల్పపూర్వకముగాఁగ
 నర్చింపవలయు గంధాక్షతంబులఁ బుష్ప, ఫలపత్రముల విశ్వపతిమహేశు
 నిలుపంగవలయును నెఱును వాటిలకుండ, నాత్మధర్మస్వశాస్త్రాశ్రమముల
 గీ. స్నానమహిమంబు భక్తితాత్పర్యగరిమ, వినఁగవలయుఁ బురాణార్థవిదులవలనఁ
 దన యధాశక్తివలయును దాన మిడఁగఁ, గాశిఁ గైవల్య మన్నింటఁగానిలేదు.
 శ్రీ. చక్రవాళపరీత సర్వంసహచక్ర, భాగంబులోఁ బుణ్యపదము గాశి
 కాశికాపట్టణ శ్రోతపంచకతీర్థ, సమితిలో సారంబు జహ్నుకన్య
 జహ్నుకన్యాతీర్థ సముదాయమునయందు, గడుఁ బెద్దమణికర్ణికాహృదంబు
 మణికర్ణికాతీర్థ మజ్జనఫలముకం, టెను విశ్వనాథు దర్శన మధికము
 గీ. విశ్వపతికంటెఁ గైవల్యవిభునికంటె, గాలకంఠునికంటె ముక్కంటికంటె
 దీర్థములు దైవములు లేవు త్రిపురనముల, సత్యమింకను సత్యంబు సంయమింద్ర.

కాశీఖండము, ఆ 7 ప 112-124.

మణికర్ణికాప్రభావము

తగడ. శ్రీమత్కాశీపుటభేదనలక్ష్మీశ్రుతి మణికర్ణిక మణికర్ణిక
 యామవతీ వరమాడామణికిని హరకమలదీర్ణిక మణికర్ణిక
 పాదోదకపంచనాదానిమహి పావన తీర్థోత్తమ మణికర్ణిక

వేదపురాణాగమవిద్యాపణ • వీధీనూణిక్యము మణికర్ణిక
 పంచమహాపాతకతిమిరౌఢువి • పాటనరవిమండలి మణికర్ణిక
 కాంచనగర్భహిరణ్యకమండలు • గండ్నాపితజలధర మణికర్ణిక
 పంచారింఛినైవల్యశుభ • పృచయంబులకును ఖనిమణికర్ణిక
 పంచక్రోశీముక్తి తే త్రా • జ్జరుధూళీపూరము మణికర్ణిక
 బిందుమాధవుండను నాకెంతయుఁ • బ్రేమకళాపాత్రము మణికర్ణిక
 మందాకి న్యంభోవేణీధర • మధ్యనాభిచక్రము మణికర్ణిక
 గరుడ భచర విద్యాధర కిన్నర • గంధర్వ నిషేవిత మణికర్ణిక
 దుంతివినామక మదనలమితన కటుప్రవాహపుష్కర మణికర్ణిక
 కంఠేకాలగీరీటపిఠుంక • గ్లౌరునిచుళుకితజల మణికర్ణిక
 మాణికర్ణికం బనుతీర్థంబున • మజ్జనమాడిన మానవోత్తముఁడు
 భూమిహత్య మొదలైనయఘాతము • పాదపడఁగించును నిమిషమాత్రమునఁ
 గాశీతీర్థము లెన్నియన్నియును • గదలివచ్చి మధ్యాహ్నకాలమున
 రాగూడి శ్రీమణికర్ణికతిర్థంబు నాశ్రయించుఁ బ్రతిదినమును
 నొకయాగము కోటియాగసమమై • యొసఁగుఫలము నరునకు మణికర్ణిక
 మధ్యాహ్న సమాగమమున నేనును • మదనధ్వంసియునుం బరపేష్టియు
 సాధ్య సిద్ధగంధర్వాదులతో • సంసేవితము శ్రీమణికర్ణిక
 వత్తురు మధ్యాహ్న స్నానమునకు • వాసుకిశేషాదులు భుజగేశ్వరు
 లుత్తరవాహినియగు గంగాఁది • కుత్తచభూషణ మగు మణికర్ణిక
 నిచ్చలుఁ బ్రాతఃకాలము మణికర్ణిక మణికర్ణిక మణికర్ణిక యని
 యుచ్చరించు మానవుల హస్తముల • కుసిరిక కాయలు మోక్షవై భవము
 లొకదానము కోటిదానసమమై • యొసఁగు ఫలము నరునకు మణికర్ణిక
 యొకపూర్తము కోటిపూర్తసమమై • యొసఁగు ఫలము నరునకు మణికర్ణిక
 యొకధర్మము కోటిధర్మసమమై • యొసఁగు ఫలము నరునకు మణికర్ణిక
 యుదయవేళ నెవ్వఁడు మణికర్ణిక • యుదకంబునఁ గ్రుంకుచు మాధుఁబుడ
 ద్రిదశులు నమ్మానవునకు సంపా • దింతురు సేనాంజయులు మహతముల
 మణికర్ణి హరిశ్చంద్రతీర్థమున • మానవుఁ డెవ్వఁడు పిన్నతగ్గుణములు
 ప్రణిదానంబునఁ జేయునాతనికి • భద్రపరంపర కత్తురు పితరులు
 మణికర్ణిక స్రాదతీర్థరాజతట • మధ్యమున హరిశ్చంద్రేశ్వరుఁడను
 గణనాథుని భజించువారలకుఁ • గామధేనువై యభిమతము లొసఁగుఁ

మణికర్ణ్యంతరమున గాయత్రీ ♦ మంత్రం బాకమా యుచ్చరించినను
 గణనకుఁ బదివేలమాల్లగాత్రీ ♦ గాయత్రీ జపించిన ఫల మొసఁగును
 నొకవంకను గంగాకేశవులను ♦ నొకవంక హరిశ్చంద్రమంటపిని
 నకలుషమానస ! మణికర్ణికతీర్థావధిసీమంబులుగా నెఱుఁగుము
 యావజ్జీవం బగ్నిహోత్రవిధి ♦ యాచరించినట్టి ఫలము గలుగుఁ
 బావకునందుపమణికర్ణిక నొక ♦ భవ్యాహుతివోసినమాత్రంబున
 నుపమణికర్ణిక నాజ్యతిలాహుతి ♦ హోమవిధానము మానవవర్యున
 కపరిమితంబై నిరతిశయంబై ♦ యక్షయ్యంబగుఫలము ఘటించును
 జక్రపుష్కరిణి యను నామమునఁ బ్రశస్తివహించినయది మణికర్ణిక
 చక్రనేమిచంక్రమమునఁ దిరిగెడు ♦ సంస్మృతికేని విడుగరమణికర్ణిక
 శివుఁ గాశీపతి విశ్వనాయకుని ♦ నేవింపఁ దలం పెత్తిన యప్పుడు
 ద్రవరూపంబుపరిత్యజించివనితారూపముఁ దాల్చును మణికర్ణిక
 చిత్రక్షుంబై పుణ్యపురంద్రీభావంబు భజించిన సమయంబున
 నత్యంతమనోహరిహావభావాభిరామయగు శ్రీమణికర్ణిక
 నాలుగుభుజములు వాలికకన్నులు ♦ నయనాన్వితమగు ఫాలభాగమును
 బాలేందుకళామధ్యంబున సితభసితంబు ధరించును మణికర్ణిక
 కటకహారకేయూరమేఖలా ♦ కంకణాదిభూషణభూషితయై
 కుటిలాలకములమీఁదఁ జిన్నిపువు ♦ గుస్తరించునచ్చు మణికర్ణిక
 బహుకల్పాంతంబులు సరి గడచిన ♦ పండ్రెండేడుల చిన్నప్రాయమున
 జహదజహద్వీడంబగుచేత ♦ స్సంపుటము వహించును మణికర్ణిక
 యొకచే నింద్రీవరమాలికయును ♦ నొకచే మాచీఫలముఫలంబును
 బ్రకటితమగుదోర్ద్వయమున నంజలి ♦ బంధంబు వహించును మణికర్ణిక
 పద్మసమానంబగునానసబింబముచే నొప్పెడు నదిమణికర్ణిక
 పద్మరాగమాణిక్యంబులనగు ♦ పలువరుసలుగలయది మణికర్ణిక
 పడమరముఖమై వాసాఃఖరముపై నిష్కంపంబగుచూడ్కు లెసఁగ
 నుడురాజకళాభరణు నుల్లమున ♦ నుద్వీక్షించును శ్రీమణికర్ణిక
 కన్నియ గేదఁగిపూరేకుఁ గబరి ♦ కాభరమునఁ దుఱుమును మణికర్ణిక
 చిన్నిపూఁపచన్నులవలిపెపుకంఁచెల ధిరియించును శ్రీమణికర్ణిక
 మణికర్ణిక చింతామాణిక్యము ♦ మణికర్ణిక బృహదాక్షకథేనువు

మణికర్ణిక కల్పద్రుమవాటిక ♦ మణికర్ణిక సిద్ధరసస్యందము

శ్రీమణికర్ణిక యణిమాదిమహా ♦ సిద్ధికారణము సేవకతోటిక

శ్రీమణికర్ణిక నగ్నిబిందుముని ♦ సేవింపుము పుణ్యాత్ముడ వయ్యెడు.

910

కాశీఖండము, ఆ 6 ప 125.

కలహంసతీరాదిమాహాత్మ్యము

మ. కలశీసంభవ ! యద్భుతం బాకటి యా ♦ కాశంబునన్ రెండు గా

కులు గా కాకృతిఁ గాకలీకళకళ ♦ క్రూరప్రకారోద్ధతిన్

గలహం బాడి కొలంకులోనఁబడి లో ♦ కంబెల్ల వీక్షింపఁగాఁ

గలహంసత్వము నొందె నిట్టివి సుమీ ♦ కాశీప్రభావోన్నతుల్.

911

కాశీఖండము, ఆ 6 ప 188.

త్రివిష్టపేశ్వరమాహాత్మ్యము

గీ. అమ్మహాదేవు ప్రిసాదమాశ్రయించి, యుండుఁ బారావతంబులు ♦ రెండు నెమ్మి
నాలుమగఁడుగగర్వగా ♦ ద్దస్థ్యగరిమ, సకలకాలంబుఁ గవఁగూడి ♦ సంచరించు.

సీ. పక్షాగ్రములవీచి ♦ ప్రాసాదవలభికా, పర్యంతములధూళి ♦ పాఱఁ దుడుచుఁ
జలుపుయాతాయాతాములఁ బ్రదక్షిణములు, మాటిమాటికి గర్భ ♦ మంటపికకు
సోమశూత్రప్రణా ♦ లీమార్దనిష్ఠ్యాత, తీర్థోదకంబులు ♦ దివుటఁ గోలు
భక్షించు దేహళీ ♦ బల్యర్థవిక్షిప్త, పిండస్థికములు సం ♦ ప్రితియొసఁగఁ

గీ. వినుఁ ద్రికాలంబు నర్చనా ♦ వేళలందు, శంఖకాహళపటహజర్జ్వరరవంబు

కాశినగరంబునఁ ద్రివిష్ట ♦ పేశునగరి, నవ్విహంగమఁత్నంబు ♦ లనుదినంబు.

912

కాశీఖండము, ఆ 6 ప 291, 292.

ఓంకారేశ్వరమాహాత్మ్యము

సీ. ఆనందవిపినంబు ♦ సందాదిమబ్రహ్మ, దపమాచరించె న ♦ త్యంతనిష్ఠఁ

బర్యాయమున నేఁగఁ ♦ బదినూలులు యుగంబు, లంతఁ బాతాళలో ♦ కాంతరమున

నుండి యుత్థితమయ్యె ♦ నొకదివ్యలింగంబు, బహుకోటిరవివిభా ♦ భాసితంబు

విధిమనోవీధిభా ♦ వించు సేతేజమా, తేజంబు లింగమూ ♦ ర్తిత్వ మొందె

గీ. భూరిభువనాగ్రభాగవి ♦ స్ఫుటనవేళ, సంభవించినఛటఛట ♦ చ్చబ్దధారఁ

గ్రమముతోడ సమాధియొ ♦ గంబుపడిచి, కన్ను లెనిమిదియునువిచ్చె ♦ గమలభవుఁడు

- సీ. ఆదిమతేజంబు ♦ సంధకారముదోఁచె, గైటభారాతియ ♦ కారరేఖ
 నటఁ జూడఁ జూడఁ బ్రత్యక్షమయ్యె నుకార, మంబుజాసనునిరూ ♦ పంబుఁ దాల్చి
 తదనంతరంబచం ♦ ద్రశిఖావతంసుచం, దంబుఁ గైకొనిమకా ♦ రంబు మెఱసె
 సంతశబ్దబ్రహ్మ ♦ మైననాదంబున, భువనహేతువును బిం ♦ దువును దోఁచె (మునుకాగ
 గీ. నఖిలమునుగూడి యొంకార ♦ చయ్యెఁ బదపఁ, గ్రమముతోఁ గుంభభవ ! యకా ♦ ర
 మును మకారంబునగువర్ణ ♦ ములును నాద, బిందువులు ధాతయగ్రంబు ♦ నందు నిలిచి.
 కాశీఖండము, ఆ 6 ప 248, 249.

కేదారలింగేశతీరము

- సీ. శిశిరభూధరకన్య ♦ చిటుబంతిపసుపాడు, నెందుసాయంకాల ♦ మిం పెలగ్న
 సరుఁడెందు జలమున ♦ ధ్రువణంబు సేవించి, శంభులింగముఁ దాల్చు ♦ జతరపితరి
 వినువీధిఁ బోరాడి ♦ వివశంబులై కూలి, హంసంబు లయ్యెవా ♦ యసము లెందుఁ
 బ్రవహించు నెందు శ్రీ ♦ భాగీరథికిఁ బోటి, యమృతస్రవాహ్వయ ♦ యైనతటిని
 గీ. యది విముక్తవధూకంఠ ♦ హారలతక, దివ్యకేదారలింగేశ ♦ తీర్థభూమి
 నదనదీపాపిపల్వల ♦ ప్రాదసమగ్రి, ద్రాక్షపందిలికాశో ♦ ద్యానమునకు. 916
 కాశీఖండము, ఆ 6 ప 304.

హనుమత్కుండము

- మ. మనుజుండై వసుధన్ జనించియు హనూ ♦ చుత్కుండతీర్థంబునన్
 ఘనభక్తిం బితృకార్యమర్థి సలుపం ♦ గానొల్లఁ డెవ్వఁడు కో
 పనులైసోదురు వానిఁ జూచి పితరుల్ ♦ పాకారిముఖ్యామరుల్
 మునులున్ సిద్ధులు గోప మూనుదురు ద ♦ మ్మాధాత్మువై నెంతయున్. 917
 గీ. హనుమతకుండసన్నిధి ♦ ననఘలార !, జపము ఘోమము దానంబు ♦ సలుపఁడేని
 జనునిజీవిత మప్రయో ♦ జకము దుఃఖ, భౌజనంబగు గడు విష్ట ♦ పద్వయమున. 918
 క. హనుమతకుండసన్నిధి, నేనరుండు తిలోదకంబు ♦ లిడు నియతుండై
 వానిపితరు లాజ్యనదీ, పానము సేయుదురు నిజము ♦ పలికితి వత్సా. 919
 రామేశ్వరమాహాత్మ్యము, ఆ 3 ప 85, 87.

కాశికీ దక్షరామకుఁగలసామ్యము

- సీ. జహ్నుకన్యాతీర • సన్నివేశమునకు, దక్షిణాంభోరాశి • తటము సాటి
కమనీయమణికర్ణి • కాప్రవాహమునకు, సప్తగోదావర • జలము సాటి
కటకరక్షుకుఁడైన • కాలభైరవునకు, బ్రకటపాతాళభై • రవుఁడు సాటి
విశ్వాధిపతియైన • విశ్వనాయకునకు, భీమనాథేశ్వర • స్వామి సాటి
- గీ. మోక్షవిభవంబునకు సాటి • మోక్షులక్షి, భోగమహిమంబునకు సాటి • భోగమహిమ
వారణాశికి శ్రీదత్తు • వాటమునకు, దారతమ్యంబుఁ జర్చింప • ధర్మ మగునె. 920
భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 4 పద్య 40.

తీర్థ సేవ

- చ. వ్రతములు లేనివారు నుప • వాసపరాశ్ముఖు లైనవారు దు
ర్మతులు విహీనశౌచులుఁ గ్ర • మంబునఁ దీర్థము లాడ నోప రా
తతగుణకాలి నీవఖిల • ధర్మవిదుండవు గావునన్ శుభ
స్థితిఁ జని తీర్థసేవనము • సేయుము నీకు నభీష్టసిద్ధిగన్. 921
భారతము, ఆర. ఆ 2 పద్య 275.
- క. విను తీర్థసేవఁగామంబును గ్రోధము మదము లోభ • మును జేరనినె
మృతము గలిగి నడవవలయు, ననఘా ! ఫలసిద్ధి దాన • నగుఁ బురుషునికిన్. 922
భారతము, ఆను. ఆ 2 ప 90.
- సీ. చెలువ ! శ్రీగిరియందు • శిఖరేశ్వరంబను, శిఖరంబుఁ జూచినఁ • జేరు ముక్తి
కాంత ! శ్రీశైలంబు • కంటె వేగంబునఁ, గేదారమిఁజాలుఁ • గేవలత్వ
మంతకంటెను వేగ • మరవిందలోచనా !, యమృత మీనో • పుఁ బ్రయాగతీర్థ
మాప్రియాగముకంటె • నతివేగమునఁ జేయు, నపవర్గమింతి ! మ • హాశ్మకాన
- గీ. మతివ ! యానంద కానన • ప్రాప్తికరము, లఖిలతీర్థంబులును సంది • యంబులేదు
కాశికాతీర్థమాడక • కదియరాదు, లక్షతీర్థంబులాడిన • మోక్షులక్షి. 923
- సీ. పొడిదగ్గు కంఠంబుఁ • బొరిపుచ్చకయమున్న, తలప్రకంపంబుఁ • బొడకయమున్న
బొనులు కన్నులమీదఁ • బొదివి వ్రాలకమున్న, పొరనేత్రములకడ్డు • చొరకమున్న
శుక్తిపురంబులశక్తి • సురింగిపోవకమున్న, వశు లాననమునఁ బ • ర్వకయమున్న
హృదయంబులో జాగ • పదను దప్పకమున్న, గాత్రంబు శథిలంబు • గాకమున్న

గీ. పండ్లు వేర్వారి కదలుమా పకయమున్ను, కాకికడకంటిపైఁగూపు ♦ చాకమున్ను
కాసునే నూ మతటియంద ♦ కదలవలయు, తీర్థ సేనకు దేహా పుష్టిగము గాన ! 924
కాశీనిండము, ఆ రి ప 78, 84.

సీ. శంకేశతీర్థంబు ♦ ఋషి సమాక్షీర్ణంబు, సిద్ధేశ్వరము సర్వ సిద్ధికరము
గంగేశతీర్థంబు ♦ యోగలక్ష్మీగాయి, కాశేశ్వరము భక్త కల్పతిరువు
శంకేశతీర్థంబు ♦ శాంతిదాతవిధాయ, పీఠభద్రేశంబు ♦ విశ్వనాథము
బ్రహ్మేశతీర్థంబు ♦ బ్రహ్మర్షి సేవ్య ము, మైశ్వర్యదము కపాతేశ్వరంబు

గీ. కుక్కుటేశంబు కాశికః ♦ గొంతవెలితి, సోమనాథేశ్వరము ముక్తి నూనికఁగా
క్రీమహేశ్వరతీర్థంబు ♦ శివునిమెచ్చు, శ్రీభువనాభ్యర్చిలం బుహు ♦ తీర్థ సేనగా 925
భీమేశ్వరపురాణము, ఆ రి పద్య 74.

తి రు మ ల యా త్ర

సీ. అనశవ్రతముచే ♦ సతులకార్మ్యంబునఁ గనుపట్టునోరిబి ♦ గములనాగు
మ్రొక్కుచీర్పుటకునై ♦ మూఁకమూఁకలుగూడి, యే తెంచుతలమోపు ♦ తీర్థ సేనగా 926
బ్రాహ్మణుల్ పిడికిటఁ ♦ బట్టుక యిట్టట్టు, దేమలని శరసుతోడముల వారు
జైహివానాసంబు ♦ దలఁపక దొర్లుచు, నడతెంచు పొరలుదఁడములనాగు

గీ. నామ టామటమ్రొక్కు-వా ♦ రడుగునడుగు, దండములవారుమిగులసఁ ♦ దడియొనర్చు
నడరి పన్నగసార్వభౌమాచలేంద్రుఁ, గొలువఁ గోటానకోట్లు పెన్మాట పెగుగు

సీ. చేమాకుతాళము ♦ లెచ్చలఁగ రొండఁలఁ జేతులుంచి యందఱ వెక్కిరించిపోనుచుఁ
బజ్జిమాపమున దీ ♦ పపుఁగోలరాజహ, స్తము సాచి జేగంటు ♦ చఱచికొనుచుఁ

దలమోరగిలఁ గ్రుంకి ♦ తప్పెటగతికివా, యించి గంగెడ్ల నాడించికొనుచు

దిగువడిసానుల ♦ బెరసిగంటలు మోయి, వోడచప్పరముల ♦ నాడికొనుచుఁ

గీ. ద్రోవఁగూర్చుండిబొంతలు ♦ మోలఁబఱచి, ముదురు పెండలకోరగా ♦ మునుఁగుఁ జీర్చి
పటైదండలు మొరయించి ♦ పాడుకొనుచు, నలరు దాసత్వ వీక్షించి ♦ యాత్మసముదా

గీ. పంకజేక్షణ మొరవైరి ♦ భక్తసులభు, వేంకటస్వామి వీక్షించు ♦ వేదకృష్ణాదహ
పద్మమునఁ దొంగిలింప సఁభ్రమము మెఱసి, యామహీధరమెక్కితి ♦ పట్టివేళ.

సీ. చెక్కుల చుకరికాచిత్రము ల్గరఁగఁగఁ, గలయ నూర్చుచు సారెనిలిచి నిలిచి
కటులభారమున వెన్కకు వీఁగి యందంద, పతుల యంసము లూతఁ పట్టిపట్టి
తిరులనీడలు చేరఁనరిగి నెచ్చెలి వీచు, సురటితెమ్మెరలకుఁ జొక్కి చొక్కి

పావార్జములు తొట్రుపడఁగ జానువులూడి, యెమ్మడుదగ మెట్టు ♦ తెక్కిరెక్కి

గీ. వలుగగుబ్బలఁ జెమటలు ♦ వడియఁబయట,లుబ్బనొత్తుచునుస్సని♦యూర్చియూర్చి
యలఁతఁ దూలుచు వ్రాలుచు♦నలఘుహర్ష,జలఁధిఁడేలుచుసోలుచు♦జలఁజముఖులు.

ఉ. మందలుగూడి యొక్కిరతి♦మంజులవంజులకుంజమంజరీ

బృందమరందబిందులహా♦రీబహురీతిసగీతినందదిం

దిందిరవందితుందిలను ♦ తిప్రతిహాజదళిందకందరా

మందసరజ్ఞరీఘమఘు♦మధ్వనిజాలము శేషశైలమున్.

930

చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ ర్థ వ 41, 45-48.

శ్రీ శైల యాత్ర

క. మనుజుడు కార్తికమాసం,బున నిశ్చలతత్పరత్వ♦మున శ్రీనగముం

గనుఁగొనిసమాత్రఁ గలుగును, ననఘునకును వాజిపేయ♦యజ్ఞఫలంబుల్.

931

క. జేసరక మార్గశిరమను, మాసంబున శ్రీనగంబు ♦ మనుజుఁడు గనినం

జేసినదురితము తొలఁగును, భాసిల్లును పొందరీక ♦ బహుమఖిఫలముల్.

932

గీ. పుష్యమాసంబునందు నే♦పురుషుఁడైన, పర్వతంబున కేఁగిన ♦ పావనాంగుఁ

డగును పాతకనిర్మక్తుఁ♦డగును పుణ్యుడతడు వొందును సాహస్రీయజ్ఞఫలము.

క. కృతకృత్యుండగుగుఁడి,క్షీతిఫాల్గు నమాసమునను ♦ శ్రీగిరికరుగన్

హతకల్మషుండగు కలుగును, నతనికి సౌత్రామణీమ♦హాధ్వరఫలముల్.

934

క. మధుమాసంబున శ్రీగిరి, విధియుక్తముగాగఁజూచు ♦ విమలాత్మనకున్

ప్రీతితశుభంబులు జేకుఱు, నధికంబగు బహుసువర్ణ♦యజ్ఞఫలంబుల్.

935

క. వైశాఖమాసమున నా, శ్రీశైలముఁ జూచునతడు ♦ జితమోహతమః

పాశుండగు లతుగోవుల, పేశలమతులకు నొసంగు ♦ పెంపు వహించున్.

936

గీ. శ్రీనగంబున కెవ్వఁడీ♦క్షేప్తమాసమున బ్రయాణంబుఁ జేయు నా♦పుణ్యనకును

వాంఛితార్థంబు లోటిను♦వర్ణదానఫలము సిద్ధించు నధికశుభంబు లొందు.

937

క. జనులెవ్వరేని నియతం,బునఁ జని యాహాహమాస♦మున శ్రీనగముం

గనుఁగొనినఁగోటిగోవుల, ననఘుల కర్పించుఫలము♦లపుడే కలుగున్.

938

క. వెండియు మనుజుడు శ్రావణ, కాండంబున శ్రీనగంబుఁ ♦ గనుగొనుచుంతన్

బండితులకు యోజనమునఁ, బండినచేనిచ్చు పుణ్య♦ఫలముం గలుగున్.

939

క. అతిశక్తి భౌద్రపదమున, గతికొఱకును నరు.డు శ్రీనగంబున కరుగన్

గుతుకమునఁ గోటిగోవుల, కృతచతుర్కు నిచ్చుచున్న♦కృతములుగలుగున్.

940

క. అతిశయనియమవ్రతసంయుతుడై శ్రీనగము యాశ్విముజమునఁ జూడన్
మతిమంతులకును వేపుర, నతివల నర్పించుఫలము • లపుడే గలుగున్.

941

పర్వతపురాణము, ఆ 3.

రామేశ్వరయాత్ర

క. రామస్థాపితలింగం, బేమానవుఁ డేకవార • మీక్షించు నతం

డోమునులార శకాంకశి, ఖామణిసాయుజ్య మొందు • గతగల్గువాడై.

942

చ. శ్రుతిమయు రామనాథుఁ దనఁ మాడ్కుల కింపుగఁ జూడఁడేసరుం

డతఁడు జడుండు మాథుఁ డత • డంధుఁ డతండు కరాంఘ్రివర్జితం

డతఁడు దరిద్రుఁ డాతఁడు రుఁజార్తుఁ డతండు ఖలుం డతండు త

త్సుతధనధాన్యమందిరపఁశుప్రకరంబు నశించు నెంతయున్.

943

గీ. శ్రీమికులంబు శకుంతమల్ • కీటకములు, జనులు బృందారకులు తపో • భనులుమునులు
పుణ్యరామేశ్వరక్షేత్ర • భూమియందు, సములు రామేశ్వరుని సుప్ర • సాహకలన.

గీ. పుణ్యుడ నటంచు గర్వంబుఁబూన వలదు, పాతకినటంచు మనమున • భయమువలదు
సాంపు దీపింప రామేశుఁ • జూచిరేని, యెల్లజనులును సములని • యెఱిఁగి తొనుఁడు.

గీ. రామనేతువునకుఁజని • రామనాథ, శంకరునకుఁ బ్రియంబుగ • సద్విజానకు

గ్రామ మొకటిని నొసఁగిన • భూమిపతికి, నఖిలభూచక్రదానపు • ణ్యములభించు.

క. దళమును కుసుమము ఫలమును, జలమును శ్రీగామనాథ • శంకరునకు ని

శ్చలభక్తి నొసఁగుజనముల, నలరామేశ్వరుఁడు బో • చు • ననవరతంబున్.

947

గీ. భక్తితోడ మహాదేవు • భవునిరామ, నాథు శరణంబు వేడిన • నరులకల్ల

కాంతమతులార లాభంబు • జయము గల్గు, నరయ నిహపరలోకద్వ • యంబునందు.

క. రామేశ్వర రామేశ్వర, రామేశ్వర యనుచు జనులు • ప్రత్యూషమునన్

నేమంబుతోఁ బఠించిన, నామేటికేఁ బూర్వదినకృ • తాఘము వాయున్.

949

గీ. రామనాథుని మందిరము దారువులఁ జేయు, నునుజుండుసురలోక • మునఁద్రొక్కె

కులయుతుడై నిల్చు • కుదురుగా నిటుకఁగ, ట్టినవాఁడు వైకుంఠ • మున పసిలచు

శిలలచేఁ గట్టించు • నలఘుపుణ్యుఁడు బ్రహ్మ, పట్టణంబున నెల్ల • కాయకుండు

స్ఫటికాదిబహువిధో • పలములరామేశు, భవనంబు నిర్మించు • పావనుండు

గీ. భానుమండలకురితవి • మాన మెక్కి, సురవధూకరచారుచా • మరమనోజ్ఞ

హరుతాంశూరసంఖ్య • మానుఁ డగుచు, హరునిలోకంబునకుఁ జను • సుగంధపాగడ.

రామేశ్వరమాహాత్మ్యము, ఆ 1.

తీర్థయాత్రాదిగర్హణము

- గుడిగుండములఁ గొండఁగుహలఁ గారడవులఁ, గూరనారలనిరాఁహారములను
బండుగుపర్వాలఁ బాడిని బంటను, నేర్పునేరంబులఁ నోర్పుఁబచుల
నిప్పుల నీళ్లనుఁ చప్పిడుప్పిళ్లను, దీగ్గాఁ దిరునాళ్ళఁద్రిప్పటలను
వడుగులఁబెండ్లిండ్లఁ వన్నెలవాసుల, వ్రాతలచదువులఁ వాదములను
విందుల వినుకూళ్లఁ వితరణగుణములఁ బొందు పోరటలనుఁ పోణుములను
మోక్ష మబ్బ దయ్యోఁ ముక్తికాంతామణి, నాథుఁజేరకున్నఁ నరులకధిప. 951
- శ్రీరామస్తవరాజము, ఆ 2.

బాహ్యభ్యంతరతీర్థములు

- శ్రీ. తీర్థములు మానసములు ముక్తిప్రదములు, తరుణి! యివిమేలుబాహ్యతీర్థములకుఁ బె
మానవుం డివి యేమటిఁ మధురవాణి, బాహ్యతీర్థంబు లాడ నిష్ఫలము నూపె !
సీ. తీర్థంబు సత్యమింద్రియనిగ్రహము తీర్థ, మననూయ తీర్థంబుఁ వనరుహాక్షి !
తీర్థంబు దానంబుఁ తీర్థంబు సంతోష, మనుకంప తీర్థంబుఁ కనకగౌరి
బ్రహ్మచర్యంబు తీర్థంబు తీర్థము ధృతి, యమము తీర్థము విద్రుఁమాధరోష్ఠి
సమతతీర్థంబు విజ్ఞానంబు తీర్థంబు, పుణ్యంబు తీర్థంబుఁ పువ్వుఁబోడి
శ్రీ. తీర్థములు మానసంబులుఁ ధీవిశుద్ధి, యతిశయిల్లంగ నివి యాడఁకాడిఁటి
పంచజనులకుఁ గలహంసఁ పక్షిగమన, బాహ్యతీర్థావలులు తీర్థఫలము నీవు. 953
చ. బిసరుహపత్రిలోచన ! కృపీటములందు మునింగియాడవే
మొసళ్లు మిలు కర్కటకఁముల్ గమరంబులు వానికబ్బునే
యసదృశమైతీర్థఫలఁ మట్టివిధంబునుమీ తెలంప మా
నసమగు తీర్థమాడని జనంబులకుం బహుబాహ్యతీర్థముల్. 954
శ్రీ. నుదతి ! యేటికి నంతర్విఁ శుద్ధిలేని, బాహ్యసంశుద్ధి ? బహుతీర్థఁపరిచయమున
జేయుఁగడవలజలమునఁ వెలిఁ గడిగిన, గలుగునే శుద్ధి వారుణీకలశమునకు ! 955
శ్రీ. రాగదోషమలాపహారక్షమంబు, మానసంబై న తీర్థంబుఁ మందగమన
యవనిఁ బంకగజోన్మసాఁయక్షమంబు, బాహ్యతీర్థంబుపెచ్చరఁత్పలదళాక్షి ! 956
సీ. దర్శించినపుడ చిత్తము నిర్మి బంధనం, బగుఁ బ్రసాదగుణంబుఁ నందునేనిఁ
గలువంబుగాని దుర్గంధంబుఁ బొరయని, సలిలంబు నెరవుగాఁ గలుగునేనిఁ

- బావనక్షేత్రపుఃశ్యావనీధరతపో, వనసన్నికర్షంబు ♦ దనరునేనిఁ
 సంశితవ్రతులైన ♦ సంయమిశ్రేష్ఠుల, యధితపరిగ్రహం ♦ బబ్బునేనిఁ
 గీ. కీర్ణమది దక్కుఁగలయది ♦ తీర్థ మగునె, ధవళలోచన ! సలిలమాఃత్రమునఁ జేసి
 ముదిత ! దేహమునందంగఃములకుఁ లోలెఁ, దారతమ్యంబు గలదు తీర్థములకవని.
 కాశీఖండము, ఆ 3 ప 69-76.

వీరమాహేశ్వరాచార్యవరులు

- స్తీ. సిరియాలు గరికాలుఁ ♦ జేరమునుద్భటు, బాణుఁ గేశవరాజు ♦ బసవరాజు
 కన్నప్ప జన్నయ్య ♦ కరయూరిచోడయ్య, కుమ్మరగుండయ్య ♦ నెమ్మినాథు
 పండితారాధ్యుని ♦ భల్లాణు నజు నంది, మాహేశు మడివాలు ♦ మాచిరాజు
 చేరమరాజయ్య ♦ చిటుతొండనోహళి, సాంఖ్యతొండనిసుర్యఃచాడదేవు
 ఆ. వెలయమటియుఁగల్గు ♦ వీరమాహేశ్వరా, చారవరుల వీరఃసత్యవ్రతుల
 వీరసచ్చరితుల ♦ వీరవిక్రములను, పరగఁ దలఁతు మ్రొక్కి ♦ భక్తితోడ. 958
 వీరభద్రవిజయము, ఆ 1 పే 2.

పుణ్యనదులు

- స్తీ. కలుషపంకజకళి ♦ గౌతమి గౌతమి, సకలసజ్జనమాన్య ♦ జహ్నుకన్య
 జంతుసంతతమనఃశ్శర్మద నర్మద, శమితతాపత్రయఃదమన యమున
 శ్రీతసాధుజనలబ్ధి ♦ జీవిక దేవిక, సత్యసంవిద్యోగ ♦ చంద్రభాగ
 సతతజన్మాచలాఃశనిభవనాశని, దూరీకృతక్షుద్రా ♦ తుంగభద్ర
 గీ. బహులసౌభాగ్యదానసంఘన్న పెన్న, భగ్నుమర్మోహపాశవిఃపాశ యనఁగ
 భువిఁ బ్రసిద్ధికి నెక్కిన ♦ పుణ్యనదులు, హరికి లీలావిహారయోగ్యములుగావె. 959
 శ్రీరంగమహత్త్వము, ఆ 1 ప 75.
 స్తీ. శీతాంబుజాహిని ♦ శీతమహావక్ర, చక్రపద్మావతి ♦ చంద్రమత్త
 శతభద్రహంసహంఃసావతి వనమాల, పంచపర్ణసువర్ణ ♦ బ్రహ్మభాగ
 కావేరి సురసశాఃఖాపతిహారితోయ, యింద్రనది హిరణ్య ♦ కృష్ణతోయ
 యరుణావతి సువప్రయంగారవాహిని, క్షీరోదమణివప్ర ♦ శివసుదంతి
 గీ. స్కంధవతి సోమవతి ధనుఃస్మృతి వసుమతి, నాశవతి మణితల మహానది పంచాద
 విమలపుష్కోదవామోద ♦ విష్ణుపదియు, మొదలుగాఁగొన్ని పెదపెదఁనదులుగలవు.
 వరాహపురాణము, స. మ. ఆ 10 ప 114.

గో దా వ రి

- సీ. త్ర్యంబికాచలశిఖాః గ్రమునందు నుదయించి, పొదలి యార్యావర్తః భూమి దటసి
మలఁగి దిండకవనీః మధ్యభాగమున నా, ప్రసవణాచలః ప్రస్థ మెఱసి
పట్టిసశ్రీవరః భద్రేశు సేవించి, తీరసోమేశుమంః దిరము డాసి
యేచి యనంతభోః శేష్యరస్థానంబు, రుద్రపాదములపైఁ డ్రోవగాఁగఁ
గీ. గోటిపల్లీశుకోమలాంః ఘ్రిలకు మ్రొక్కి, కుండలాముఖతీర్థంబుఁ డగు స్తరించి
భీమమండలిడాపలఁ డబ్బుకొనుచు, గౌతమిగంగలవణాల్లిఁ డగొఁగిలించె. 961
భీమేశ్వరపురాణము, ఆ రి పద్య 21.

- సీ. తటరూఢకుటవారః చటులాళి పటలాఖ్య, నటజాలగానముః తక్రటము గాఁగ
కమనీయవిమలాబ్జః గమనాధ్వతమహంస, రమణీవిరావముః తక్రమము గాఁగ
లహరీచరహితాప్తిః సహసోద్ధబహుచక్ర, మహిళానినాదమాః గ్రహము గాఁగ
నిరతోదకరతాగ్రః సరరామతరుణప్లవరవప్రపంచముః త్తరము గాఁగ
గీ. నలికిచూచుచు నిసుకడిఁన్నెలఁ జరించు, మానిమాణవు లొప్ప విఁప్వైనదాని
గౌతమినదిఁ గాంచితెఁ కమలముకుల; సద్భవక్షోరుహద్వయీః సన్నతాంగి.
సర్వకామదాపరిణయము, ఆ 2.

కా వే రి

- సీ. ఎయేటిసడుఁదిన్నెఁ నేప్రాద్దుఁ జలిగొన్న, సికతాతలంబులఁ జెలఁగి చెలఁగి
యేతరంగిణి నించుఁకించుక వికసించు, కొత్తమ్మితావులఁ గొసరి కొసరి
యేనదీక్రీడలఁ నెసఁగురాయంచల, కలకలంబుల కాత్మఁ నలరి యలరి
యేసరిత్తటమునఁ నేచినకల్పక, మేదురచ్చాయలఁ మెచ్చి మెచ్చి
గీ. నేఁడు నొకనాఁడుఁ బాయకుఁన్నాఁడు శౌరి, యతిమనోహరి నిశ్రేయఃసానుకారి
వివిధతాపనివారిభూః వినుతవారి, కలితకానేరి భవకరిఁ కలభవైరి. 963
ఉ. ఉన్న తరంగధామలలితో భయపార్శ్వములం బ్రసన్నయా
నన్నది యుబ్బిపాటుఁగలిఁతాయతకంకణమాక్తి కద్యుతి
చ్చన్నమృదుప్రవాహములుఁ సాచి చిరాగతుఁ బ్రాణనాయకుం
జెన్నుగ నిండుకాఁగిఁటికిఁ జేర్చి చెలంగు మృగాక్షిక్తవడిన్. 964
శ్రీరంగమహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 87, 89.

- శా. ఆవీణాధరుఁ డేఁగి కన్గొనియెఁ బుణ్యఖ్యాతదర్శోల్లస
ద్దైవదీప్తపతీసమత్సరవివాః దప్రాధిమానర్గళ

వ్యాకర్త్యైరభావభృల్లహరికావర్త్యైతవ్యోమముం
గావేరితటిసీలలామము సహాఘ్నాశనోద్ధామమున్.

965

కళాభూష్ణోదయము, ఆ 2 పద్య 135.

మ. చిరకాలాగతప్రాణనాయకునితాఁ డేదోయి నాలింగనా
దరణన్ మెచ్చుఁగఁ జేయు మానవతివఁదం బొప్పఁ గావేరి తా
నిరువ్వాగై కవగూడి యెన్నఁడును రంఁగేశున్ భజించెన్ దయా
పరుడై యచ్చొట్టు వాయకుండెను బరఁబ్రహ్మాంబు రంఁగేశుఁడున్.

966

శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, క. వ. ఆ 2.

సీ. కవులకు జీవనకృమ మొసంగినయట్టి, యీ సరస్వతినుతిఁయింపఁ దరమె
పరరాజహంసారి ధంగంబు నొందించు, నీవాహినీలీలఁ తెన్నఁ దరమె
యనిమివప్రతతికిఁ నమృతంబు లొనఁగూర్చు, నీసింధుమాళినూఁహింపఁ దరమె
కాదంబవితతి నుత్కలికలఁ జేలించు, నీహృదినిమహత్త్వఁ మెన్నఁ దరమె
గీ. నూనపాయకతామెంతఁ సుడులఁ బడిన, పాటినేయంగఁదగునె యసహ్యగోత్ర
జాతలౌ నన్యనదులనీసహ్యగోత్రజాతకు ననంతభువనవిఘ్నాతకరయ.

967

చంద్రభానుచరిత్రము, ఆ 2 ప 100.

న ర్మ ద

మ. నలినపోద్భవనూతి గన్గొనియె వింధ్యక్షోణిభృత్కంధరా
బలవద్గండశిలాభిఘాతవిలుతఁ త్వాధస్తరంగచ్చటా
స్థలనారంభవిజృంభమాణపటుఝంకారస్ఫుటాంతర్మదన్
గలనాతత్పరభక్తలోకపరిరక్షాశర్మదన్ నర్మదన్.

968

కాశీఖండము, ఆ 1 ప 94.

పి నా కి ని

ఉ. నందిగిరీంద్రసంభవజనప్రకరాఘసమూహశైలపా
రందరవజ్రదారతటిఁభంగ దభంగురభంగసంగతా
మందసరోజబృందఁతఁ మాఘక రామలగానశోభితా
నందితతీరభూసరిదఁ నీకిని గాంచెఁ బినాకినీనదిన్.

969

వైశ్యపురాణము, ఆ 6.

భీ మ ర థి

శా. ఆభైమి నది విశ్వమున్ నిజకృపీటార్ద్రంబు గావించుచున్
శ్రీభామావిభుజేత్రమండలము డాన్ సెన్ డాసిసెన్ వీచిరే
భాభీలం బగుదాని వెంపు గని మున్నందుండు పొణుల్ మహా
క్షోభోద్విగ్నమనస్కులై వెలుచ నాశ్రోశించుచున్ బెంపఱన్.

పాండురంగమాహాత్మ్యము, ఆ 5 ప 138.

జ్యో రా న ది

సీ. అలిమండలీమనోహరవేణిభరముతో, శఫరీచలత్కటాక్షములతోడ
ధవళాంబుజాతవక్త్రవికాసలక్ష్మితో, గంబూజ్జ్వలగ్రీవ గరిమతోడ
మదచక్రవాకసమ్యగురోజపటిమతో, దరలోర్మికావళిత్రయముతోడ
నతిగూఢతరణీవనావర్తనాభిణో, సురుచిరనైకతశ్రోణితోడ
గీ. గమ్యకచ్చపహృమపదాగ్రములతోడ, గలితకలహంసయానవైఖరులతోడ
నలరుజ్యోర్దాభిధేయదీప్యన్నదీలలాను బొడ గాంచె నెదుట నుల్లాస మెసంగ.
వేదాంతరసాయనము, ఆ 3 ప 8.

ధనుష్కోటి (సేతువు)

సీ. అంధతామిద్రుమహారావదిదుర్గమజాతయాతనా ఖండనంబు
మహితాశ్వమేధాది బహుళాధ్వరక్రియా, తతపుణ్యవిభవసంధాయకంబు
భువనాభినుతతులాపురుషప్రభృతిమహాదానఫలోత్కర్షదాయకంబు
బ్రహ్మహత్యాసురాపానహేమస్తేయ, గురుతల్పగమనాఘక్షోటిహరము
గీ. బ్రహ్మచర్యోపవాసాది పరమనియమ, గమ్యబహువిధపుణ్యలోకప్రదంబు
కామితార్థైకవితరణకల్పతరువు, ధీరులార ధనుష్కోటిశీర్షవరము. 972

ఉ. రావణు నాజి ద్రుంచి రఘురాముడు లంకకు నవ్విభీషణున్
శ్రీవిలసిల్లగా నధిపుజేసి సురాసురసిద్ధసాధ్యసం
భావృతుడై వెసన్ మరలి యంచితభూతిని గంధమాదన
గ్రామము జేరె లోకములు రంజిల సేతుమహాపదాబునన్. 973

సీ. అంత రాముని జూచి పొంజిలియై సత్యభావణుడైన విభీషణుండు
పలికె నోదేవ నీభక్తునివిన్నప, మహధరింపుము వీరులై నయన్

- మనుజేశులును సేతుఁ మార్గంబువలనలం, కకువచ్చి పీడింపఁ గలుగుగానఁ
 జెలఁగి ధనుష్కోటి • చేసెడుభేదనం, బాచరింపుము కరుఁ ణార్ద్ర) చిత్త
 గీ. యనుచుఁ బ్రార్థింపఁ గాకుత్ స్థుఁడట్లు చేసె, నందువలనధనుష్కోటిఁ యాయ్యుచు
 దర్శనంబున జంతుసంఘాతానికి ముక్తి, గలుగు నవగాహఫలమే మొ • తెలియరాదు.
 గీ. రామకరచాపకోటినిఁ ద్విధితసేతు, శేఖైకైలాసమునకు విఁరించిలోక
 మునకు వైకుంఠపట్టణంబునకు స్వర్గ, మునకుఁ నెరుఁది తాపసఁ ముగ్ధులారా. 975
 రామేశ్వరమహాత్మ్యము, ఆ 1.
- సీ. కడఁగి సేతువుఁ జేరఁగానె ముక్తి లభించు, భవకేశవులయందు • పుట్టి పుట్టు
 ద్రివిధకర్మంబు సిద్ధించు నచ్చోటను, నిందుకంతయు సంశయించరాదు
 మనుజుఁ డెవ్వఁడు జన్మ • మధ్యంబునను సేతు, బంధంబుఁ బడఁగాంచుఁ భక్తి
 ధన్యతనతఁడు మాతాపితృవంశకోటిద్యయోపేతుఁడై • తీవి మెలుగు
 గీ. బ్రహ్మపదమున నొక్క కల్పమువసించు, ముక్తుఁడగుఁ దారలుపరాగఁ ములుగనెఱవ
 శక్యమగు సేతుదర్శన • జనితపుణ్య, మహిపతికినైన లెక్కింపఁ నలని గాదు. 976
- క. ధర సేతుస్నానముగల, గురుపుణ్యఁడు సప్తకోటి • కులములతోడన
 హరిభవంబునకుం జని, సురుచిరగతి ముక్తిఁ బొందు • సుప్రతులారా. 977
- గీ. మానవుఁడు సేతువును గంధఁ మాదనంబుఁ, బ్రీతిరా మేశుఁదలంచుచుఁ • జెప్పి కులముల
 లక్షకోటులు గూడి కల్పత్రయంబు, శంభుపదముననుండి మోక్షంబుఁ గాంచు.
 గీ. సేతువున నవగాహంబు • సేయునాఁడు, పంచపాతక ముక్తుఁడై • పద్మనాభు
 పీఠఁబితృమాతృకులశత • కోటితోడ, మూడొకల్పంబులు వసించి • ముక్తిఁ గాంచు
 సీ. గూఁగంబు సేయక • నమరలోకాంగనా, సంగమసుఖవాంఛ • సలుపువాని
 జ్వలవాయులను దేవతల నుపాసింపక, కుశలంబు మదిలోనఁ • గోగుపంతుఁ
 దిలచుహీ హేమతఁ • డులధాన్యదానంబు, సేయక స్వర్గార్హ • సేయువార
 సతతోపవాసనిఁ • వ్రలదాప మొందక, బలభేదిపురినుండఁ • దలంచువారు
 గీ. సేతుత్థిర్ధాభిషేకంబు • సేయవలయు, సేతుమజ్జనముననగుఁ • జిత్తశుద్ధి
 యనఁకుచుతూర జపతపో • యజ్ఞహోమ, దానములు సేతువున మోక్ష • దాయకములు
 క. ఆరోగ్యము రూపంబును, దారిద్ర్యవిమోచనంబు • ధనవృద్ధియును
 గోరి మది సేతుజలముల, నారూఢిమునుంగువారి • కవి సిద్ధించున్. 981
- గీ. శ్రద్ధచేసెన మనుజుఁ డశ్రద్ధనైన, సేతుసలిలావగాహంబు • సేయువాఁడు
 శంకతపింప నుభయలోకంబులందు, బాధ లెఱుఁగక సౌఖ్యసంపదలు గాంచు.
 రామేశ్వరమహాత్మ్యము, ఆ 1.

స్తీ. తనుఁ గనుఁగొనిసమాత్రంబున బ్రహ్మహ,త్యాసు మేస్థలముతద్దయు నడఁచుఁ
దనపేరునుడివినఁతనె సమస్తవదీన,దన్నానఫలములేస్థల మొసంగుఁ
దనసీటఁ గుంకిసంఠనె యశ్వమేధాది, సవఃపుణ్యంబులేస్థలి మొసంగుఁ
దనయందు మెలఁగినఁతనె ముముక్షువుల క,త్యలఘుకైవల్యమేస్థలి కుదుర్చు
గీ. నిసుక లెచ్చట శివరూప • మెసఁగి ప్రబలు,నిలుచునీళ్లెచ్చటనుతీర్థములనఁబొల్చు
కట్టి శ్రీరామసేతువు • నరసి మోద, మందె నలశంకరాచార్యుఁ • డాత్మలోన. 983

శంకరవిషయము, ఆ 2.

పంపాసరోవరము

స్తీ. కూల చంపక నారికేల సాల రసాల,తాలహింతాల కఁకొల్ల లతలు
తీర భూజారూఢ • హారిత టిట్టిధ, కీర కోకిల కాక • కేకికులము
సారస కలహంస • చక్ర బక క్రౌంచ, కారండ వాలాప • కలకలంబు
కైరవేందీవర • కల్హాగ కువలయ, పుండరీ కాంభోజ • పుష్పతతులు
గీ. నింగి తుష్పాంగు రంగత్తరంగసంచ, యముల నిందిందిరలసితవిచలవారి
మత్స్య కచ్చసారగ శింశు • మారచటుల, జలదరమ్ములకలఁచువల్ • గలుగువని
మ. ప్రివిలాసాంబులెద్దభీన విమలాంభోజాగ సంశ్లేష
నవిహంగోత్కర సమ్మదావహాసహాశక్రశ్రేతాభ్యంతరన్
సవిశేషోర్మితరంగసంకుల జః • జ్ఞాభ్యుప్రభావన్ సరః
ప్రవరంబుం గని రాన్వపాత్మలు పంపన్ బెంపు సాంపారఁగన్. 985

భాస్కరరామానుజము, ఆచ. ఆ 2 ప 421, 422.

స్తీ. చక్రవాకగకోట • చక్రతి త్తిరేధేట, నక్రాదివీగాట • నందితంబు
శతపత్రికల్హాగ • శతపత్రిరథవాగ,సిశపత్రిసంచార • చిత్రతంబు
గరులచారుస్నేహ • కరులకై గవజాత, విరులవాస్సంఘాత • విస్తృతంబు
సాలాచ్రముల్లీగ • సాలాన్లుసంబీర, వేలాగుచిస్సార • వేల్లితంబు
గీ. పుష్పసాగపయఃపూర్ణపూర్ణతంబు, రాజహంసాదికవిరాజరాజితంబు
జారుతరభృంగసంగీత • సంగతంబు, భాసురంబు జెలంగె బంపాసరంబు. 986

నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 3.

ఆ కా శ గంగ

స్తీ. అరుణాశుకుండలం • బగధకారముఁ బోలె, దంభోళివసుచుతీధ్రములఁ బోలె
ఖగ సాగ్వభౌముండ. • కాద్రీజేయులఁ బోలె, గంధీరవము గంధకరులఁ బోలె

దివ్యోపధంబు వ్యాధినికాయములఁ బోలే, మండుపేసవి నిండుఁచుడువుఁ బోలే
జంఘాసమీరంబు ఁ జలధరంబులఁ బోలే, మానదంభంబు ధర్మంబుఁ బోలే
గీ. భక్తి సేవించువారిసాఁసము లడంచు, దురితతరుషండశతఖండఁపరశుధార
మదనవైరిజటాటవీఁమల్లికళిక, యభ్రగోధిపయోధంగ ఁ యచరగంగ. 987

కాశీఖండము, ఆ ర ప 49.

సీ. బ్రహ్మకమండలూఁద్భవమైనజాలున, భోరమావత్తోజ ఁ హారలతిక
నందనందనపాద ఁ వాళీకచుధుధార, భోగికంకణుతల ఁ భూవుదండ
కనకాశ్రీశృంగనిర్గళితనిర్భగరేఖ, మున్నీటిరాయని ఁ ముద్దురాణి
నెలవైనవేల్పుచుఁన్నీనికేశాక్షాళి, సగరులు ముక్తికిఁ ఁ జనినతొర్రవ
గీ. పద్మముఖులార యిదిమమి ఁ భక్తజనుల, కామితాగ్ధంబు లొనఁగూర్చుఁకల్పవల్లి
ప్రస్ఫురితమీనకాబకఁప్రకటితప్ర, కాశసన్మ్యగపాంగ యాఁకాశగంగ. 988
సీ. తనుఁ దలంచినఁ బాపఁమును వేగ పాపును, దను నుతించిన నాపఁదల నడంచుఁ
దనుఁ జేరవచ్చినంతనె కోర్కు లొనఁగూర్చుఁదనుఁజూడ నెల్లకోఁభనమునిచ్చుఁ
దనువర్ణనముసేయ ఁ నొనఁగూర్చుసంపదల్ తనునంట సమకొల్పు ఁ ఘనజయంబుఁ
దనవారికణసేవ ఁ నణఁగించు పాపముల్, తనుఁజొచ్చినను పుణ్యతములఁజేయు
గీ. సెట్టకేలకు తనయందు ఁ నెవ్వరేని, మునిగినంతనె సాయుజ్యఁముక్తి నొసఁగు
నిదుముఖులార యీవేల్పుఁటేటిమహిమ, నలువకైననుఁగొనియాడఁనలవియగునె.
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 2.

సీ. వికచపద్మకుడుంగఁవిహరమాణరథాంగ, సహచరచ్చక్రాంగఁచటులభృంగ
గాహమానపతంగ ఁ కరతప్తమాతంగ, మదఁఁధిలతరంగ ఁ మయశుభాంగ
తీరజాతలవంగ ఁ నారంగ తరుసంగ, కలనినాదవిహంగఁకలుమభంగ
బహుళశ్రమోత్సంగఁపథికవార్షణచంగ శురభిశీతకురంగఁవరతురంగ
గీ. నురగశయనపదాంగజాఁశ్యుత్తమాంగ, జీవితోత్తుంగ జననస్థితి ప్రసంగ (?)
కనకశిశ్యంగ నిర్గళఁద్వచమ్పవంగ, ఘనరవజలానుమంగ నాఁకాశగంగ. 990
దశావతారచరిత్ర, ఆ 7.

పాతాళగంగ

సీ. అనిమిషలోచనా ఁ యావర్తనతనాళి, పృథురథాంగస్థనిఁఫేనహార
శృంగారనైకత ఁ శ్రీజఘనస్థలీ, వికచపద్మానన ఁ విద్రుమోష్ఠి
కంబుకంధరి చుధుఁకర నీలకుంతలి, యంభోజపుష్పరఁసాంగరాగ
మృహనీయ కల్లోలఁమాలికాకరయుగ్మ, యభిరామ నవకలఁహంసయాన

గీ. తరుణిక్తపడి యొప్పు పాతకవిభంగ, నగతత్వోత్సంగ మరితపఃస్నగవిహంగ
భవశిరస్సంగ సేవితఃపావనాంగ, తరళరంగత్తురంగ పాతాళగంగ. 991

పర్వతపురాణము ఆ కి.

గం గా ప్ర భా వ ము

గీ. త్రిపథగాసేవనమున సిద్ధించుట్రీ, గతి జనములకు నియతకల్పితము లయ్యు
నధ్వరంబున బ్రహ్మచర్యంబుఁ దపము, సంపరిత్యాగమును జేయఁజాల వనఘ
క. మే నించుక సోకిన గం, గానదితోయములు జనుల కల్మషకోటిం
బోనడిచి పురందరలో, కానందముఁ బొందఁ జేయు నాగమవేదీ. 993

క. మును పాపము లెన్ని యొనర్చినఁ బదపను గంగ నాడఁ జీకటిరవి దోఁ
చినవిరియుగతి విరియు నయ్యనఘుఁ డిలాతలము దొఱఁగి యమరత నొందున్.

గీ. ఎన్నియేడులు మనుజుని యెమ్ము గంగ, వారియం దుండునన్ని వేల్వత్సరములు
నాకలోకమహాసుఖశ్రీకి నాతఁడై యుండు నిర్మలచిత్తస్పర్తి. 995

సీ. అనఘ సోమములేని యధ్వరంబును శశి, లేనిరాత్రియు రవిశేనిభము
నాత్మధర్మములేని యాశ్రమంబును బుష్ప, సంపదలేనిభూజమునుబోలె
హీనత నొందు గంగ గానదిలేనిదేశంబు చాంద్రదాయణశతము లైన
గంగాపయఃపానకరణంబు గావించు, నిర్మలత్వముఁ జేయనేర వగ్ని

ఆ యుండుఁ బడినదూడయి ట్లగు గంగావ, గాహనమునఁ బాతకంబు లఖిల
భూతములకు దుఃఖములు వాపికొనుటకు, నేవిధములు గంగకీడు గావు. 996

క. శరణంబు లేనిసనులకుఁ, బరమశరణ మండ్రు బుధులు బాగీకథి ని.
ర్జనులకు నమృతము లట్టుల, నరులకు గంగాజలంబునఁగ నేవిందున్. 997

క. తలపై జాహ్నువివాలుక, యలికికొనిన ఫాలతటిఁ దదంతర్మృతస్సం
కలితముఁ జేసినఁ బాపంబులు దొలఁగు సుపర్ణుఁ గవిన భుజములక్రియన్. 998

క. గంగాతరంగశీకర, సంగత మగుమారుతమున సద్యస్సప్తర్షం
బంగీకరించు నెవ్వఁడు, భంగపఱచు నతఁడు ఘోరపాపచయంబున్. 999

గీ. ఇవల నేడుతరంబులనవల నేడు, తరములను బిత్పవర్గంబు నరుండు గంగ
నాడి శుచిఁ జేయుఁ జూచినయంతమాత్రీ, బాచు వాఙ్మనఃకాయజపాపతతులు

గీ. వినిన నేడుక నేసినఁ గనినఁ జేత, నంటినను రెండఁకులములయందుఁ గలుగు
పితృగణంబుల నెల్ల సద్గతికిఁ బుచ్చు, గంగ యెటు నేయునో యవగాహనమున్

- క. విను గంగ గంగ చానుకీ, ర్తనములతో నొందునీటఁ ♦ దగ మునిఁగినయ
జనులు దురితములఁ నొఱిఁగుదు, గని యార్దులు నెప్పు విందు ♦ నంచితచరితా. 1002
- సీ. అఁఘ చూడ సమర్థుఁడగువాఁడు జాహ్నవి, జూడక యున్నఁ బశుప్రతిఘఁ
నంధసమానుండు, నగు నింగుఁ డాదిగా, సుగలు గోరెడుగంగ ♦ నరులు గోర
వలదె చేకుటు నపవర్గ ముత్కృమణకా, లంబున గంగఁ దలంచి రేని
రాజభయంబుఁ యోరభయంబుఁ బాపభ,యంబును భూతభయంబు లోను
- ఆ. గాఁగఁ గలుగు భయనికాయంబు గంగాప్ర, శంసనమునఁ బాయుశంభుఁ డగ్ని
నతులపుణ్య యైన యద్దేవి దివినుండి, రా భరింపఁడే శిరస్థలమున. 1003
- గీ. చూడుపథములఁజనిలోకములకుమూఁటి, కుజ్జ్వలాలంకృతియుఁబెంపునొసఁగున్
యమలతరమూర్తియగు దేవి నాశ్రయించు, వాడుకృతకృత్యునిదినిక్రవముకృతాన్
- క. జనులకు నింగ్రుఁడు గ్రహముల, కినుఁడును చితరులకు నోవధీశుఁడు పోలెన్
మనుజోత్తమ కడు నెక్కుఁడు, వినుము నదుల కెల్ల జాహ్నవి మహత్త్వమునన్.
- ఆ. సగరనృపతి పుత్రి ♦ చయము మునీంద్రశా, పమున భస్మ మై యపారదురిత
కల్మషంబుఁ బొందఁగా గంగ నిజజల, నేక మొసఁగి యనిచె నాకమునకు 1004
- గీ. దేవతలఁ జిత్రితపమునఁదెలచి గంగఁ, బ్రచురపాయుషఁ డగుభగీరథుఁడు దగ్ధు
పూర్వలైన సగరనృపపుత్రిలకు ను, దాత్తతకయి తెచ్చె నిద్ధరణి కనఁకు. 1005
- ఆ. విష్ణుపదమువలన ♦ విధునివలన నూర్యు, వలన మేరురూపకలితుఁడైన
విష్ణువలనఁ ద్రిపురవిజయమౌళి వలన, నుండి హేమనగమున ♦ నొలసె గంగ. 1006
- క. విను తత్పరభావంబున, మనంబు నిశ్చలత వొంద ♦ మనుజుఁడు శరణం
బని యాశ్రయింప జాహ్నవి, సనాతనదోపలబ్ధి ♦ సంపద నొసఁగున్. 1008
- క. ఏ నెఱిఁగినంత నెప్పితిఁ, గాని యనంతమహిమంబు ♦ గంఠాగ్రణసం
తానంబు శతానందము, ఖానిమిషప్రవరకార్త్యమనఁకుచరిత్రా. 1009
- క. మేరువుమణులును వారిధి, వారికణంబులును నెన్నువడు వగు గంగా
స్ఫారగుణంబులు దగుసం, ఖ్యారూఢంబులుగఁ జేతయతులవివేకా. 1010
- ఆ. వేడ్క నీకు నేను ♦ వివరించినట్టి యీ, జాహ్నవీగుణములు ♦ సంతతంబు
మనసు వాక్కుఁ దనువుననఁ గలసాధన, ముల భజింపు భక్తిపూర్వకముగ. 1011
- గీ. అట్లు లైన గంగాప్రసాదాతిశయము, వలన సిద్ధుండ వై త్రిభువనములందు
నర్చనీయసంక్రీడన ♦ మవిహతముగ, సంచరించుమాహాత్మ్యంబు ♦ సంభవించు.
- క. నిజధర్మనిరతుఁడై తను, భజించు నజ్ఞునిచిత్తపద్మముఁ గృపఁ దా
భజించి గంగయతనిం, బ్రజనితచిరసౌఖ్యుఁ జేయుఁ ♦ బావనచరితా. 1013

క. అనిచెప్పి శాంతనవుఁ డిట్లను గంగాస్తోత్రసహితమై పరగినయి
వ్వినుతేతిహాసముఁ బఠించిన వినినను రుజలు వాయుఁ ♦ జెంద వఘంబుల్. 1014
భారతము, ఆను. ఆ 2 పద్య 102-128.

క. ఒకమాటు గంగ నాడిన, యమటిలచుతి బ్రహ్మయంతయైనను బుణ్యా
త్మకుడై కాలునివట్టణ, మొకమాటును జూడ కొందు ♦ నరుతరముక్తిన్. 1015

సీ. వ్రతదానజపములు ♦ క్రతువులు పావన, ధగ్గంబులును బుణ్యాకర్మములును
గంగాజలాభిషేకమునకు సరిగావు, గంగ కేతీర్థముల్లావుసాటి
పావనహరిపదప్రభవమై హరుమాళిఁ, గర మెప్పుచున్న గంజలంబు
నందుఁ గృతస్నానుఁ ♦ డగుపుణ్యపురుషుండు, పాతకసంఘంబుఁబాయు టరుడె
ఆ. నరుండు నూలుయొజనములనుండియు వేడ్క, గంగగంగయనుచుఁగరముభక్తిఁ
దలఁచెనేని దురితతతిఁ బాసి విష్ణులోకమును బొందు నరకగామి గాక. 1016
పద్మపురాణము, ఆ 2, 4 ప 100, 101.

ఉ. మేలుగ మానవుండు తలఁమోద నొకించుకయైన జాహ్నువీ
వాలుకఁ జల్లుకొన్న ననివారితభక్తిని గంగచుట్టిచే
ఫాలమునందు బొట్టిడినఁ బాతకముల్దొలఁగున్ భయంకర
వ్యాళతతు ల్విహంగమకులాధిపుఁ జూచి తొలంగు కైవడిన్. 1017

సీ. గంగాతరంగ శీకరసుసంగతపవ,మానంబు లెవ్వాని ♦ మేనిసోఁకు
నతఁడు భంగించు దుర్గతిజాతయాతనా, హేతుభూతములైనఁ ♦ పాతకముల
గంగానదీనిలోకనమాత్రవాఙ్మనః, కాయసంభవమైన ♦ కలుష మణఁగు
వినినవేడుకజేసినను గనుఁగొనినఁ జేనంటిన మునిఁగిన ♦ ననఘచరిత

గీ. తల్లివంక నుగల యేడుతరములందుఁ, దండ్రవంకనుగల యేడుతరములందుఁ
గలుగు పితరుల నెల్ల సద్గతికిఁ బుచ్చు, సకలసంయమి జనమాన్య ♦ జహ్నుకన్య
చ. అసఘచరిత్ర చూడఁగ సమర్థత గల్గియు జాహ్నువీనదిం
గనుఁగొన కున్నవాఁడు పశుకల్పుఁడు సందియ మేమి పంకజా
సనుండు పురాంతకుండు బలశాసనుఁడున్ మొదలైవదేవతల్
గొనకొని జాహ్నువిం గొలువఁగోరుదు రాత్మశుభాభిలాషులై. 1018

సీ. సకలదేవతలలో ♦ సంక్రందనుఁడువోలె, గ్రహములలో దివా,కరుండు వోలె
నచలసంఘములలో ♦ నఘటకాద్రియు వోలె, దరువులలోఁ గల్పతరువు వోలె
నుడుమండలంబున ♦ నోషధీశుండు వోలె, గరులలో నింద్రుని ♦ గజము వోలె
నాశ్రమంబులలో స్థావరస్థావరము వోలె, మణులలోఁ గౌస్తుభకుణియు వోలె

- గీ. వాహములలోన నుచ్చైశ్శ్రీవంబు వోలె, నగరములలోనఁ గాశికానగరివోలె
భువనమునఁ గల్గు నదులలో • భూరిమహిమ, గంగ యొక్కడు వేదోక్తకర్మచరతః
క. ఒకయెడ గంగాజలకణ, మొకయెడఁ జాంద్రదాయణంబు • లోగినూలును బొం
దికగాఁ దులనిడి తూచినఁ, బ్రకటితముగ గంగజలము • బరువై హెచ్చుకొ. 1021
ఆ. ఒక్కఁ డోపి చేసెనుగ్రతపంబు వే, తొక్కనరుఁడు గంగ • నోల లాడె
నాతపస్వి చేరె • నమరేంద్రపురము గం, గాభిషేకకర్త • యమృత మొందె 1022
సీ. అనవరతాధ్యాపకునికన్న నెక్కుడు, జాహ్నవీస్మరణంబు • సలుపువాఁడు
భాగీరథీతీరభాగంబున వసించు, దోమఁ బోలదు సురేం • ద్రునిగజంబు
గంగచెంగట నొక్క • గవ్వ విప్రుని కియ్య, నదిమేరుగిరితుల్యమై ఫలించు
గీ. కోటిజన్మార్జితానంతఃకోటిదురిత, కూటకుధరవిపాటనా • కుంతకులిశ
ధారయగుజాహ్నవీదేవి • భూరిమహిమ, నలువక్షసను వచియింప • నలవినుగునె.

జాహ్నవీమాహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 23, 53

- సీ. తొల్లి కశ్యపుఁ డిందు • ధూర్జటిఁ గూర్చి తపంబు చేసి యభీష్టఫలముఁ గాంచె
నిందుఁ మార్కండేయుఁ • డిందు శేఖరుఁ గూర్చి, కాలమృత్యుభయంబుఁ • గడచినిలిచె
బరశురాముఁడు దోష • పరతఁ జేసిన రాజ, వాసనము దోషముఁ • బాపు కొనియె
నలుఁ డిందు నొకనెల • నిలిచి తేజస్వియై, కలి గల్చి • సామ్రాజ్యకలితుఁడయ్యె
గీ. నృగమహీపతి యియ్యేటి • నీట మునిగి, విప్రశాస్త్రోక్తకీటత్వవికృతిఁ బాసె
నిమ్మహానదిమాహాత్మ్య • మెన్నఁ దరమె, ధాతకైసను మఱినాని • తాతకైస. 1024

జాహ్నవీమాహాత్మ్యము, ఆ 4 ప 153.

గి రు లు

- క. వినుము మహేంద్రము మలయ, మ్మును సహ్యాము ముక్తిమంత • మును ఋక్షునగ
మ్మును వింధ్య పారియాత్రం, బును ననఁగా నేఁడు మిగులఁ • బొలుచుఁ గులగిరుల్ •
మార్కండేయపురాణము, ఆ 4 ప 173.
సీ. మందరశైలంబు • మైనాకకుధరంబు, పాండురాచలము శ్రీపర్వతంబు
గోమంతము చకోర • కూటంబు గురసంబు, వైద్యుతాహార్యంబు • వాతభవము
రైవతకంబు శా • రదము జయంతంబు, కృష్ణమహేంద్రంబు • ఋష్యకంబు
కోలాహలము చిత్ర • కూటము వైకృతస్థలము మంగపర్జి • ధరణిభరము
గీ. ననఁగ నివియుఁ బ్రసిద్ధంబులైనగిరులు, మఱియు నుపపర్వతంబులు • దఱుచుగలవు
వీని యవకాశములయందె • వెలయు నార్యజనపదష్టేచ్ఛజనపద • సంచములు.

హి మ గి రి

- సీ. హేమాద్రివిస్తారః మంత సప్తాశ్వుండు, నిశ్చలు నోరెలవచ్చు నట్టై
తారాచలమువ్రేకఁదనమెంత వింశతి, బాహునిచే నెత్తువడియె నట్టై
సెరిగిన వింధ్యాద్రి మెంపెంత కలశజుం, డెడగాలమెట్టిన నడఁగె నట్టై
సెగడు మంధరగిరి నిలుపెంత కఱభోగి, వీర్చినఁ జీఱునఁ దిరిగె నట్టై
- గీ. యనఁగ విస్తారమునవ్రేకఁ దనమునందుఁ, బెంపువందును నిలుపునఁబెఱునగముల
సుఱక తనలోన నవ్వుచునున్న కరణి, వెలుఁగు శీతాద్రి ప్రాలేయ విమలరుచుల
కుమారసంభవము, ఆ రి వ 248.
- సీ. ధారుణీఋకి రత్నమయాపథంబులు, చేపు పుట్టించిన క్రేపుఁగుట్టు
కఱకంఠుఁకుఁ గాళ్లుగడిగి గౌరీకన్య, నారవోసిన మహానానఁగుఁడు
మానికోటికినెల్ల మన్నింపఁదగిన మే, నామానినికి బ్రాణనాయకుండు
తనకూఁతు సవతి మఁదాకినీడికి నా, ధారమై నిలిచిన తగవులాఁడు
- గీ. సురధరిత్రీధరమునకుఁ జూడుకోడె, వనఁగిసఖమైన మైనాకముఁకుఁ దండ్రి
కాంత కన్నులపండువు గాఁగఁ జూడు, మంచు నమ్మంచుగొండ వర్ణించి మఱియు
క. ఈమహికాచలవరుఁడు గుహాముఖసంచారి మారుతారావములన్
దామించు నెపుడు ప్రాణా, యామంబును జేయుచున్న హఠయోగివలెన్. 1027
వరాహపురాణము, సం॥ మ ఆ 10 ప 48, 49.
- సీ. నిడుదపెన్నెటిగుంపు జడగట్ట సగరు ముమ్మనుమఁడు తపముఁగైకొనినచోటు
జరతకచ్చపకులేశ్వరువెన్ను గాన రా, జగతికి మిన్నేటు దిగినచోటు
పుచ్చడీకతనంబు పోఁ బెట్టి గిరికన్య, పతిగొల్వ నాయాసపడినచోటు
వలరాచరాచవారఁ డలికాక్షుకనువెచ్చఁ, గఠగిన యల కనికరపుఁజోటు
- గీ. తపసియిల్లాండ్రచెలువంబుఁదలఁచితలఁచి, మున్ను ముచ్చిచ్చునువిరాళిఁగొన్నచోటు
కనుపపులువేల్పుఁబడవాలుఁగన్నచోటు, హర్ష మునఁజూచిప్రవరాఖ్యుఁడాత్మలోన.
- సీ. పసుపునిగ్గులు దేలు పాపజన్నిద మొప్పు, బ్రహ్మధాధిపతియింటిపట్టెటింగె
శచి కీత గఱపుచు జడలేట సురరాజు, జలకేళి సవరించు చెలు వెటింగె
నదనుతోఁ జేపి చన్నవిసి యోషధుల మన్, మొదవుకొండలకెల్లఁబిదుకనెటింగె
వేల్పుటితులలోన విట్టువీఁగుచు మేన, నవరత్నరచనల రవణ మెటింగె
- గీ. బరిపరివిధంపుజన్నంపుఁ బరికిరంపు, సొంపుసంపదనిఖిల నిలింపసభయు
నప్పటప్పటికిని జిహ్వాశ్రుప్పు డుల్ల, నామెత లెటింగె నీతుసారాద్రికతన. 1029
మనుచరిత్రము, ఆ 2 ప 9, 11.

సీ. పరిమాణువన్నె గుట్టులిరాచకూతురు, పట్టుపురాణిగాఁ ♦ బరంగుజుఁగ
పలి మధ్యజేహాయి ♦ సతయంట నిజముగాఁ, బ్రబలుకన్నియఁ గన్న ♦ భావ్యకాళి
ముజ్జాఁజు పవిత్రముగఁజేయుతీర్థమ్ముఁ గొనసాగఁజేసిస ♦ యనఁగనుచుఁగ్గి
భూమిభరాదాతి ♦ చే మొక్కచోవని, యరినిదిద్దనిఁ గాంచి ♦ సట్టి మేటి

గీ. మోహముల మొలపించిఁ యుత్తముందు, శల్లవనముల శెల్ల దీ ♦ మౌగులదా
సకలమాణిక్యరాశికి ♦ జననసీమ, యానగస్వామి సద్గుణ ♦ స్థాభూమి. 1050
విజయవిలాసము, ఆ 1 ప 192.

సీ. రమణీయగుగువిచి ♦ త్రమహత్త్వమొక్కటి, వినుమీనగఁబున ♦ ననగిరి
పల్వలస్థులెల్లఁ ♦ బరిష్కర్మములె కాని, లేలెల్లై మొనయుట ♦ లేదుచూర
శ్యామలత్వమెకాని ♦ జలజాతవనములు, పాండుత్వ మొందు టే ♦ గ్వమటలేదు
వివిధరూపములు ♦ విస్తీర్ణకాఖాభ్యుతంబులై యనవర ♦ తంబుఁ గల కలు

గీ. మొనసి నన లెత్తి చిగిరించి ♦ పూచికాఁ నిఘనముగాఁబండియుండు ♦ గిరి
బరిణతను జేసి యాపాండు ♦ భావ మొంది, యాకురాలెడు దినమొక్క ♦ స్థాభూమి
కిరాతార్జునీయము, ఆ 2 ప 47.

సీ. సురసరిత్పరిసర ♦ స్ఫురదురస్సరపున, స్సరదురుత్త రమన ♦ త్తగువగఁబు
దివనస్తనితని ♦ స్వనక సమ్మనిమనఁ, పనితనూతనఘనా ♦ సునఘనంబు
కలభలిక్కులచల ♦ చ్చలదలస్థలదల, ద్దలమిలఱ్ఱులజల ♦ జ్జులజలంబు
ప్రవణవజ్జవనవ ♦ త్పవనవన్న వనవ, శ్రీవణవత్స్వపనవి ♦ ప్లవపదంబు

గీ. గజవయగండభేరుంధ ♦ ఖడ్గచమర, శరభశార్దూలశంబర ♦ శల్యశృక వ
రాహ సింహ వలీముఖ ♦ ప్రముఖదుష్ట, సత్వముఖరంబుఁ గనియె ♦ దుఁ పారనగము.
శకుంతలాపరిణయము కృష్ణ. ఆ 2 ప 105.

మేరుగిరి

చ. కనియె నతండు శంకరశి ♦ ఖాశశిరంజితచంద్రకాంతసం.

జనితజూర్ధ్రకల్పతరు ♦ జాలముఁ గిన్నరకన్యకాప్రమా

దనమణిశృంగసంగతల ♦ తావనజాలము దివ్యవాహినీ

వనజవనీతలద్రావిడి ♦ వాహమరాళము మేరుశైలమున్.

1055

సీ. ఈకొండ మణికాంచ ♦ నాకారయచిఁ గాంచె, గొండ లెల్లను దనుఁ ♦ గొండఁ జేరి
నీకొండఁ గాపుండి ♦ యింద్రాదిసురముఖ్యు, లెల్లభాగములకు ♦ నెల్లనైది
యీకొండ దండగా ♦ నీరేడు జగములు, సుప్రతిష్ఠితములై ♦ సాంపు మిగిలె
నీకొండ కోదండ ♦ మైకాలకయన, కనకానజయలక్ష్మి ♦ నాపనెంచె

గీ. నిర్జరాపగ యీకొండఁ నిర్న్యగంబు, పద్మబాంధవుఁ డీకొండఁ పారికాఁపు
కొండయల్లునికొండ యీకొండశిఖర, మని సుమేరు ప్రభావంబుఁ లభినుతించి. 1034
విక్రమార్కశ్చరిత్రము, ఆ 2 ప 13, 15.

మం ద ర గి రి

సీ. కిన్నరకిన్నరీఁ క్రీడావినోదాభి, రామానుమోదవిఁ క్రామసీమ
హరిణీహరిణసోతఁ కానీకనిఘవన, వ్యాపారలీలానిఁ వాసభూమి
మర్కటిమర్కటోఁ న్మాదభేలనకలా, కర్షణాకంపకాఁ ఖాకులంబు
కలభికాకలభఘీంఁ కారప్రతిభవని, స్ఫురితగంభీరగఁ హ్వరసచ్చుద్ధి
గీ. సిద్ధగంధర్వభేదరఁ స్త్రీసఖాగ్ర, ముఖరితాతోద్యవాద్యసంఁ భూతగాన
పులకితాశేషతరులతాఁ విలసితంబు, సానుబిభ్రాజపంధానఁ శైలభూమి. 1035
రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 2 ప 131.

శా. కాంచెస్మందరనైలమున్ మృదుతటీఁ గంఠోపలశ్రేణికా
చంచన్నిర్ఘ్నరవేణి కాఘమఘునుఁ స్పాయద్దిశాగోళమున్
బంచాన్యస్ఫుటకంఠ కాళనినదఁ ప్రధ్వస్తశుండాలమున్
సంచారాలసకిన్నరీశచలతాఁ సంచ్ఛన్నహింతాలమున్. 1036
హరవిలాసము, ఆ 6 ప 42.

విం ధ్య గి రి

గీ. పద్మరాంగనభోమణిఁ ప్రభలు మెఱయఁ, జంద్రకాంతచంద్రద్యుతిఁ జాల మెసఁగ
బహులతరవజ్రనక్షత్రఁ పంజ్జి వెలుఁగ, నంబరస్పర్ధియైఁ వింఁ ద్యంబుఁ నిలి. 1037
మార్కండేయపురాణము, ఆ ప 141.

చ. సకలధరాధురంధరభుఁ జాభుజగేంద్రుఁ డతఁడు గాంచె హా
టకతటకూటకోటినికఁ టప్రకటభ్రమరాంబుచ్చుద్వితా
సకశేకలప్రకాండమహాఁ నాగహనద్విపయూఢనిగ్రహా
స్పృకజవనోత్పతద్ధరికిఁ శోరవిశాలము వింధ్యశైలమున్. 1038

సీ. కరిణీకరోత్కిర్ణఁ యుదిణీకసిక్తాభ్ర, చరిణీకుచోపరిఁ చ్ఛన్నకాటి
జలజాతరాగాద్యుఁ పలజాతమయదరీ, స్థలజాతతప్రభాఁ సాంద్రమాత్రి
నటనాధిగతశిఖిఁ స్ఫుటనాదహృదయసంఘటనా రణవిలంఘితభుజంగి
విజయరథయఁ విశిరాఁశసాన్నిధ్యః సుఖరఁ లక్ష్యేనఁ స్ఫుటతనరసి

- గీ. కిలయఘలలసదసమఃకుసుమవిసద, సరసతతయవిహరణఃపరసరస్పత
నికరమధుకరకలరవఃశుకకులముఖ, విహగముఖరవముఖి యఃవిద్వంధ్యశిఖి. 1039
కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 5.

వేంకటాచలము

- సీ. హరునిబాణంబునఁ కాధారమగుకొండ, యెలమితోఁ గోర్కఁ గీఁజేర్చుకొండ
యాపదమొక్కులఁ కాధారమగుకొండ, భక్తులహాసముల్ఁ వాపుకొండ
పారిఁ జతుర్ద్యుగములఁ బూజఁ గాంచినకొండ, ప్రేమగుణ్యంబుఁ బ్రియమకొండ
చెల్లనికాసు లాఁర్జించుతక్కిరికొండ, సారిది మోక్షపదంబుఁ జూపుకొండ
గీ. యవనిజనులకు మంచివాఁడైనకొండ, యంబుజాక్షుని కాటపఁటైనకొండ
గఁగుణ బాపాత్ములకు నెక్కఁరానికొండ, మించుతిరుమలకొండవఁగ్గించఁదరమె
చ. వరములకొండ భక్తిఁగనుఁవారికి మోక్ష మొసంగుకొండ ను
స్థిరవిభవోన్నతుల్ ప్రబలఁ జేయునిజబుతలంచుకొండ వే
గిరఫల మిచ్చుకొండ సిరికిన్ వారికి న్నెలవైనకొండ యీ
తిరుమలకొండ యెన్నఁదగఁజే ధరలోపల మించువేదఃసం. 1041

విశ్వకర్మమండనము, ఆ 1 పే 31.

- సీ. సకలకళాపూర్ణఁచక్రమునకు ధాత్రి, భువఃత్రయాబ్జకుఁబుట్టినెల్లు
భాసురనిగమాళిఁపాళికి దొరసాని, పరమసాభ్యాంబుఁ పట్టుఁగొమ్మ
నిఖిలప్రపంచసన్నిధికి నిదానంబు, మానసంపదలకుఁ మందసంబు
పావనక్షేత్రకల్పకలతావాలంబు, మహిమాతిశయములఁ మనువుఁ దల్లి
గీ. మహితగుణవిశ్వకర్మనిఁర్మాణధర్మ, నూత్రకౌశలమునకు దొల్పూ లనంగ
వరధరణియందుసకలదైవతవితాన, ఘట్టణము వేంకటాచలఁపట్టణంబు. 1042

వేంకటేశ్వరవిలాసము, ఆ 1 ప 1.

- సీ. ఆశైల మొకతటిఁ చుచ్చుతాంఘులకు నెల్ల, శ్రీనివాసాకృతిఁగాఁగ బడియె
నందుచే శ్రీనివాసాద్రి యనఁ దగె, వైకుంఠవాసుఁశ్వసుమతీప్ర
మానందపర్వతఁమండ్రః విష్ణుక్రీడ, ప్రబలచుండెట శ్రీప్రదమునగుట
శ్రీనివాసంబనుఁ స్థిరశబ్దయుతమాట, శ్రీనివాసాద్రివాఁజెలఁగు మండె
గీ. బహుళవామంబు లగ్గిరివడపెఁ గల్పభేదముల విష్ణుకల్యాణఁ పృథుగుణంబు
తెన్నిగల వన్ని దానియంఁదగ్గుకతఁగ, బరమశోభనదంబయిఁ గిరి వెలింగె. 1043

వేంకటాచలమాహాత్మ్యము, పే 45 ప 71.

సీ. కనకమయమ్మలై ♦ గగనంబు కఖరంబు, లసుజెంది వనముల ♦ దళరుదాని
సకలయృగస్తోమ ♦ సదఃమై నిర్జిత, మదనమై కీర్తిరెం ♦ పాదవుదాని
సాష్టోత్తరశతస ♦ హస్తభాసుగతీర్థ, భరితమై నిరతము ♦ బ్రబలుదాని
బంచయోజనముల ♦ బరపయి శతయోజ, నాయతంజౌచు ♦ శైశ్నలగుదాని

గీ. భుక్తిముక్తిప్రదంబును ♦ భూతిపాపహరము ఫణిరాజరూపంబు ♦ నఖిలతీర్థ
పావనస్వామిపుష్కరి ♦ ణీవిరాజమానమై వేంకటాఖ్యను ♦ బూనుదాని. 1044

భాగ్యవపురాణము, ఆ 2.

సింహాచలము

సీ. ఈవరగిరి హిమ ♦ గ్రావసంఘాతసం, గతి తుషారాచల ♦ గణన మేల
ఈరసాధరమాళి ♦ సారకాంచననగ, తతి యుక్తి మేరువు ♦ దలఁప నేల
ఈభూభృదుత్తంస ♦ మితచందనాలయ, సంతతి మలయ మెం ♦ చంగ నేల
ఈరమ్యభిరి వి ♦ స్ఫారలోకాలోక, చయహారి వలయాద్రి ♦ సంగ మేల
గీ. ననుచు గొందఱునం ని ♦ తనఁగ నేల, శర్వచేమూతమండల ♦ సదన మయ్యె
నందు రొకకొంద తెంజేని ♦ యట్టిసింహ, శైల వల్లదె కనుగొం తె ♦ సానసాక్షి.

సర్వకామదాపరిణయము, ఆ 2.

సీ. పరిపంధిదర్పభూ ♦ భరగరుత్పటలోగ్రి, హరిశతారంబు సిం ♦ హాచలంబు
నితతపాషండ దు ♦ ర్మతమహారణ్య దా, వాగ్ని కీలంబు సిం ♦ హాచలంబు
ఘనజగత్త్రియఘోర ♦ కలుష నిహారమా, ర్తాండప్రళంబు సిం ♦ హాచలంబు
కాంచనకళిపుర ♦ క్షుః క్రూరభుజగవి, హంగేశ్వరంబు సిం ♦ హాచలంబు
గీ. దానకల్పంబు నిర్వాణ ♦ దాయకంబు, నద్రిరాజంబు భవ్య ది ♦ య్యస్థలంబు
పరమకళ్యాణధామంబు ♦ పంకజాల, యాదివాసంబు చారుసిం ♦ హాచలంబు. 1046

మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 10.

వీరభద్రాచలము

సీ. అంతఃప్రవాహయై ♦ యావిర్భవించె నే, ధరణీధరముపాంత ♦ దల్లిబావి
సాతె నేనైలంబు ♦ పాదమూలంబుగఁ, గల్లేటితో వృద్ధ ♦ గంగవారి
యుగయించె నేకొండ ♦ యుత్తరాశా రసా, తలకుక్షి సప్తగో ♦ దావరంబు
జనియించె నేళిలో ♦ చ్చయము దక్షిణమునఁ, గల్పవాహినియుష్టు ♦ పరిగోష్టు

గీ. పద్మగిరితోడఁబుట్టునేఁ సర్వతంబు, బలసియుండు నేయద్రికిఁ బంచలింగి
యట్టి వీరభద్రాఖ్యుఁ హాచలమున, కరుగుదెంచెను వింధ్యమఁ దాపహరి.

101

కాశీఖండము, ఆ 3 ప 28.

ఘటికాచలము

సీ. సంచితాద్యఘసమిత్సమితికేఁ గార్చిచ్చు, హరివైభవస్వర్ణమొరయ మచ్చు
సకలసత్యపురాణసారాంశములహెచ్చు, కైవల్యరమభీతి కలువవచ్చు
విష్ణుస్థలమణుల వెలచేర్చుబలుబచ్చు, శ్రీలతాంగివసించు మేలుమచ్చు
సాఘసమాగమజ్ఞానవిద్యకునచ్చు, వివిధజన్మార్థముల్ వెరజుమచ్చు

గీ. సకలజనకాదిసురవరశయముమెచ్చు, విపులతరనవవిధభక్తి వెదుకవచ్చు
పుణ్యసాధవితానంబు పూలకుచ్చు, వినుము దానిమహత్త్వ మెంతనఁగవచ్చు
ఘటికాచలమాహాత్మ్యము, ప 77 ఆ 1.

శైలము

ఉ. శీలితయో వైభవఁడు సిద్ధుఁడు వేడుకమించఁ గాంచె శ్రీ
శైలము నీలలోహితల సస్మణిచిత్రిత సానువైభవో
త్తాలము సేవకేష్టఫలదానవిధాన నవీనదేవతా
సాలము నిత్యవర్ణగుణజాలము ముక్తిలతాలవాలమున్.

1019

కళాపూర్ణోదయము, ఆ 5 పద్య 111.

మ. పురుషార్థంబులు పాదముల్ శుభము తత్పుచ్చంబు తచ్చుంగముల్
గిరిశృంగంబులు గోమరాజి తరువుల్ క్రేపుల్దిదృక్షాపరుల్
వరపుణ్యంబులు శుభధారలు చతుర్థ్వార్థస్థలింగంబులు
ద్భుతవక్షోజము లీనంబు నుతులొందున్ కామధేనుక్రియన్.

10

సీ. గోకర్ణగోకర్ణగోకర్ణసేవ్యంబు, కాశికకాశిక కాశికంబు
శ్రీధరశ్రీధర శ్రీధరావాసంబు, కామదకామద కామదంబు
నిర్వాణనిర్వాణ నిర్వాణనివహంబు, భైరవభైరవ భైరవంబు
గంధర్వగంధర్వ గంధర్వజయశాఖి, శైలాదిశైలాది శైలయుతము

గీ. యంజనాద్రిశవాక్యవివాదవద్య, సకలసంతోషనీయ సంస్తంభశుంభ

కళ్యాణపరకాయభోగి కాయశుద్ధి, ఫలదమహిమోన్నతంబు శ్రీపద్యతంబు.

10

పద్మతేజపురాణము, ఆ 12 ప 1.

అ హూ బ ల శై ల ము

ఉ. ఫల్లసరోజగంధపరిఃపుష్పచరుచ్ఛిశులోల మప్సర
స్తల్లజగాననాదవివఃశక్రమసర్వశరీరిజాలమా
పల్లవహీనమానిజనఃపాల ముదగ్రశలాటుగుచ్ఛరే
భోల్లసదేలమై పెదయఃహోబలశైలముమించు నెన్నికన్. 1052

నృసింహవిలాసము, ఆ 1.

సీ. గురుతరప్రాకారఃగోపురప్రాసాద, మణిరాగ-చుంబితా మర్త్యపదవి
విధుకాంతసోపానఃపీఠీలసత్సంక, జవ్రాతసురభి కాసారపటలి
యక్షీణసౌభాగ్యఃలక్షణాంచన్మత్త, కాశినీపురుషశృంగారపేటి
వారాశితులితగంభీరసాధస్సాస్పర, పరిఘాసమావృతఃప్రాంతభూమి
గీ. హరిమదనాగతురగవిఃహారసీమ, యగుచుఁ దత్ప్రధానాచలాఃహ్వాయమై పూని
పరగు వన్యాపలాశయఃపుబ్బబలచారు, పుష్పవల్లి యహోబిలఃపురమతల్లి. 1053

నృసింహవిలాసము, ఆ 1.

రైవతకాచలము

సీ. చమరీనికరవాలఃసమరీతి రతిభేల, దమరీగళితవాలఃసమితిలీల
మతికాంత మణిగూటఃతతికాంతి కృతభేట, గతికాంతచుచిర్ఘాటఃరగనాట
మబరీణఘనభవ్యఃశబరీఘటితనవ్య, కబరీధరితదివ్యఃకాల్యభావ్య
మసమానసురగానఃరసమాన సుసమాన, లసమాన తరుసూన ః రసదళీన
గీ. మలఘతరశీతకరశిలాఃఫలక ఫలిత, కలితపరిసరశశిక రావళితలలిత
తతవినాశయనానతఃత్తటతటాక, జాలజాలపదాళి యూఃశైలమాళి. 1054

ముకుందవిలాసము, ఆ 1 ప 259.

సీ. అభ్రాప గాహాటఃకాఙ్గపరాగసంఘాదితాఖిలరత్న సామతలము
కిన్నరకన్య కాగీతరావామోద, కటకచరద్దినౌకశ్చయంబు
మండితోన్మత్తవేదండతుండోద్గీర్ణ, శీకరధారాభిషిక్తభూమి
హర్యక్షున్పుగయావిఃహారలంపట కిరా, తాహృతఘోరగుహాంతరంబు
గీ. ఘనమునీంద్రోత్తమాశ్రయఃవన రసాల, సాలకిసలయ ఫలరసాలోలపాల
శారి కాకీరకోకిలఃచక్రవాల, హరినినదంబు రైవతకాచలంబు 1055

రుక్మిణీవరిణయము, కూ' టి. ఆ 4 ప 20.

కోరుకొండ

1. చిటిపాటికొంపలు ♦ చిన్నవి పెద్దవి, యిండ్లుమిద్దెలు నాటి ♦ తెగు నెలండెలు
నాగుపోసినయట్లు ♦ వారక యెన్నేని, పూర్వాచగణములు ♦ పోల్కినెల పులక
చుచేకొన్ని సుహృదా ♦ గమ్యములు నూత్నాచార, ములయట్లు స్థితియు ♦ ముగియు
కైత్యమందుబులే ♦ సత్రంబులు వార, మునకొక సంతయె ♦ మునగనిచు
2. గాంధీశక్తికచ్చుకాచి ♦ కాయమె ఘన, రాజమందిరముగల గడు ♦ రాజులంగ
జాపదజననమాజమె ♦ యెరచార, కోవిదావాసమునగుల గో ♦ గోగొండెగోమి
3. కోగొండె వలగొచ్చె ♦ గోగొండె నెక్కిన, ముజ్జి మునిశట్టి ♦ మోమనయ్య
చునాచినకో ♦ చరమున నాడిన, గ్రీగలవాకల గ ♦ ల్లింపచయ్య
చెల్లెళ్లవెయ్యు ♦ సాంకత్యముంగల్ల, ధరరథాంగంబులం ♦ చాచుచయ్య
చి చర్చిసాచంబు ♦ భక్షించినం జాలు, పిబుఘల కమృతమ ♦ ప్పింపచయ్య
4. చాచి చిక్కామొండిన ♦ నందవయ్య, వైజయంతినె గాచ్చును ♦ బయ్యచయ్య
గొస్తునమునక్తివిడిన వక్షమునలక్ష్మి, బూనవచ్చును ద్విజు సెక్కి ♦ పోవచయ్య
కుమారస్పదించు, 1054.

పెనుగొండ

1. పెనుగొండనుండ ♦ నెలమిమూలస్థాన, మల్లికార్జునుడు శ్రీ ♦ చుండెనుండ
చిట్టణంబున ♦ గోపికాపతి దైత్య, మర్దనుండైన జ ♦ నార్దనుండ
చిచ్చింపుభూస్థలి ♦ బ్రాగ్భాగమునజెట్ట, కడలిరాయనికొమ్మ ♦ గొరడుమ్మ
చేటిటజెలువొందు ♦ నేప్రాద్దుగరుణతో, విశ్వనాథునిచేవి ♦ వింధ్యవాసి
2. పెనుగొండనుండ ♦ విమలహర్మ్యకూటసంస్తాపితస్వర్ణ ♦ తంభదీప్త
బాలానీతబ్రహ్మాండ ♦ గోళకంబు, ధరణిస్వర్గంబు పెనుగొండ ♦ పుగవరలు 1058
3. పెనుగొండనుండ ♦ బ్రాగ్భాగమున మించి, శ్రీమత్తరంగ వా ♦ పిష్టగంగ
దర్శించు నేటిట ♦ దక్షిణంబున మగ్ధ, కాసారపురమేలు ♦ ఘనండు శివుడు
పాలించు నేటిట ♦ బల్లిమయినను గౌరీశ్వరుండైన రా ♦ మేశ్వరుండు
యోడించు నేటిట ♦ సుత్తరంబుననుండి, యంబుజాక్షుండు బ ♦ నార్దనుండ
4. అట్టిపుత్రగమణివి ♦ ద్యానుకిని, వైశ్యవశేపరాక్రమ ♦ పర్వనీయ
మందిరాక్షుగంపూర్ణ ♦ కాననాగ్ని, కీర్తిసీయంబు యమ్మచా ♦ గిరివరలు 1059
వైశ్యపురాణము, 1051.

హే మ కూ ట ము

౧౦. లోకలతఁ గాంచె నాసుగుణఁ లోలుఁడు చారుణిలాగఁ శృంగి
బాలతఁ టిప్రవాళఘనఁ సత్తరువాటముఁ బార్శ్వతుంగభ
ద్రాలహారీవిదోదవిరఁ హజ్జలశీకరనిర్గతశ్రమ
ద్యేవలహరప్రణామమతిఁ వీపితకూటము హేమకూటమున్. 1060

విక్రమార్క-చరిత్ర, ఆ 2 ప 218.

౧౧. అలపతి గాంచెఁ జెంత ఘనఁ హైమగుహాగృహవాసికిన్నరీ
తరలమణివల్లకీసమనుఁ కూలమనోహరగీత్యుపాంగదు
జ్జ్వలసురసాలజాలసుమ ఁ వల్లరికావిచరన్నిళిందని
ద్రులరవభగ్నపాంధజన ఁ మానకనాటము హేమకూటమున్. 1061

చంద్రికాపరిణయము, ఆ 1 ప 167.

చిత్ర కూ ట ము

౧౨. అటుఁ జని కాంచి రంత వసుఁ ధాధిపు లారతిలోలకిన్నరీ
ఘటితగుహాకుటీకనకఁ కమ్రకవాటము సన్మణిప్రభా
మాటుదురుశృంగజూటము సఁ మావృతమాల్యవతీతరంగిణీ
తటుతరువాటమున్ బహుళఁ తాపసకూటముఁ జిత్రకూటమున్. 1062

౧౩. మహానీరుతరహామ ఁ మంత్రస్వరంబులు, గంధర్వమంజుల ఁ గానతతులు
విలసితకిన్నరీ ఁ వీణారవంబులు, శారికోపన్యాస ఁ చతురతలును
రాజకీరాలాప ఁ రచనాకలాపముల్, కలహంసనిస్వన ఁ కలకలములు
కమనీయకోకిల ఁ కలనినాదములు రో,లంబర్పుంకారకోఁలాహలములు

౧౪. గలుగుదాని వేదఁ గంభీరఘోషముల్, గలయఁ జెలఁగుదాని ఁ గాలి నోలి
మొత్తయు వేణురంధ్రఁ ములదానిఁ జేరఁగ, నేఁగుదెంచి యన్నఁ గేంద్ర మెక్కి.
రామాయణము, అయో. ప 159, 160.

౧౫. కల్లాలిడోలాసఁ ముల్లాలిలీలాస, రాశమరాశవాఁ చాలర్పురము
లుంగ లవంగానుఁ మంగిభృంగీజాత, సంగీతభంగీత ఁ రంగితంబు
వాతపోతోద్ధూత ఁ వాసనావశలస, న్మల్లికావల్లికా ఁ నేల్లనంబు
కిన్నరీభేచరీ ఁ పన్నగీజనగీత, సుఖదనానాగార ఁ ముఖరశిఖర

- ఉ. అంచలు తీర్థతోయముల ♦ నాడవు పువ్వులజాడనేఁగ వ
భ్యంచితవృత్తిఁడేఁటులు ఫలాహృతిఁ జేయవు కీరముల్, చిగు
ళ్లంచుఁ దలంచ వించుకయు ♦ నాత్మఁబికంబులు మాను లీశుఁ బూ
జించినయంతఁగాని దృఢఃశీలత నవ్విపినాంతరంబునన్. 1069
- గీ. అందుఁ జెలువొందు గోమతియను స్రవంతి,దాని జలపూరములు గ్రోలిమానివరులు
నిర్జరతనొందియుండఁ జింతింతు రమరు, లబ్ధిమధనంబు శ్రమమునకయ్యె ననుచు.
- క. అమృతంబులెపో సరిచుద,కము లిష్టఫలౌఘకల్పకంబులెపో భూ
జములవ్వనమునఁ గలవిభ,వముఁ బొగడఁగ నేరికై నవాగ్దోచరమే. 1071
- గీ. అందుఁ గులసతి శౌనకుండనుమహర్షి, మొదలుగాఁగల తాపసముఖ్యు లధిక
తత్సరత్వంబు వెలయుగ ♦ ద్వాదశాబ్ద, సత్రయాగంబు సల్పిరి ♦ శాస్త్రవిధిని.
జాహ్నవీమాహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 1-7.
- సీ. కీరముల్ వేదాంతసారంబుఁ దెల్పఁగా, దివిరి యాచించు జక్కువలకవలు
భ్రమరముల్ సాంఖ్యయోగము పచరింపఁగా, నిదమిత్థ మనును బర్హిప్రజంబు
శారికల్ తర్కప్రిసంగంబు సేయఁగా, భళిభళియనిమెచ్చుఁ ♦ బారువములు
కలకంఠములు సాఁగఁగానం బొనర్పఁగాఁ, వలలూదికొనియాడుఁ ♦ జిలుకచాలు
- గీ. బకము లుపనివదర్శముల్ ♦ పలుకుచుండ, నార లెస్సా యనుచు రాజహంసలనిన
నచటి మానులవేదశాస్త్రాదినిత్య, పాఠకోలాహలములు చెప్పంగ వశమే. 1073
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 1.
- సీ. మాధవీమదనసంపత్సరీతంబయి, శ్రీపతి మందిరాకృతి వహించె
కాత్యాయనీరుద్రగణసేవితంబయి, శ్రీకంఠపర్వతశ్రీనిమించె
నారూఢనారదశారదావాసమై, చతురాననాలయసరణిఁ గాంచె
నలనీలపనసాదికచిత్రమై హితసరిత్సతి సేతుబంధనస్థితి భరించె
- గీ. ఊక పి కాళిమయూరసత్ప్రకటితోరు, గానతాండవవేణునిస్వానతతుల
సతులమగునాట్యరంగము ♦ ననుకరించె, బ్రథితమునిధామ వైమిశారణ్యసీమ.
లక్ష్మణాపరిణయము, ఆ 1 శ్లో 6.

అగస్త్యశ్రమము

- గీ. వృక్షశాఖాంచలంబువైవ్రేలుచున్న, కోటిసంఖ్యలనీర్కావిగోపణములు
విఘ్న పృగములఁ బట్టంగవేసినట్టి, చీరతెరలను నంస్కృతి ♦ జిగురుగొల్పు. 1075

- నీ. ఎనుక లోపాముద్ర ♦ పదపద్మముల ముద్ర, సికతిలంబగు నేల ♦ జెలువుమిగుల
శ్యామాకముప్పిమా ♦ ఘ్నాగంబు మృగములు, ఋషికన్యకలరాక ♦ కెదురుచూడ
దేవార్చనాధూప ♦ దివ్యగంధములచే, హోమధూచముతావి ♦ యుద్ధినడయ
వటుజనస్వాధ్యాయ ♦ శర్లసందోహంబు, శారీశుకంబులు ♦ చర్చనేయ
గీ. గాళికాపట్టణమునకు ♦ శ్రోశమాత్ర, గగన గంగాప్రవాహనై ♦ కటిక భూమి
ప్రహ్వలోకమునకు నను ♦ ప్రాసమైన, కలశజువి పల్లకాల డగ్గటిరి వారు. 1076

కాశీఖండము, ఆ 2 ప 55, 56.

దేవవారువనము

- నీ. కర్ణికామాణిక్య ♦ కనకపద్మినులతో, గల్పవల్లీకుడు ♦ గములతోడ
వినులచింతారత్న ♦ వేదికాస్థలులతో, సిద్ధరసాపగా ♦ శ్రేణితోడ
దివ్యలోకాప్పర ♦ స్త్రీకదంబమతోడ, గావదుగ్ధేను సంఘములతోడ
దివ్యోపధీలతా ♦ వీపమాలికలతో, సకలర్తు సన్ని వేశంబుతోడ
గీ. మదనవైరికి గారాపు ♦ మామయైన, మంచుగుబ్బలి తేనిశీ ♦ నాంచలమున
దేవతాముని సేవ్యమై ♦ తేజదిల్లు, ధర్మసంజీవనము చేక ♦ వారువనము. 1077

హరివిలాసము, ఆ 5 ప 27.

బదరీవనము

- మ. కనకయ్యోన్ బదరీవనంబు విలసత్కల్హార పాధోరుహం
కనకశ్రీక సరోవనంబు కృతమాత్మర్థపూజానీడోద్భవా
దివ్యోల్లాసక జీవనంబు నుతిభృద్దేవావళీసేవనం
బనివార్యస్విపభావనంబు గతతృప్తిష్టార్యావనం బయ్యెడన్. 1078

సర్వకామదావరిణయము, ఆ 2.

దండకావనము

- పీ. మదలకప్రతిరుల్ల ♦ పల్లసంకల్పెల్ల, భిల్లసన్నమగ్గల్ల ♦ భల్లతమము
పంకజాతవిఫాల ♦ ఫాలలలాజా, జాలలాలితసాల ♦ సాలకులము
ధీరయానగభీర ♦ భీరహితోదార, దారకపరివార ♦ వారణంబు
జ్వలితానలపిచణ్డ ♦ చణ్డదారుశిఖిణ్డ, ఖండకుండలికాండ ♦ కాండకంబు
గీ. గండలసమానకుండల ♦ కంపమాన, మస్త కాణ్డలసుముఖాది ♦ చుండలాగ్గ
భండనఖరాదిమాన్తి ప్త ♦ కాండదండ, కావనంబన ♦ దగుదండ ♦ కావనంబు. 1079

దశావతారచరిత్ర, ఆ 7.

కా ల ము

క. ఉన్నట్లయిండఁగాదరి, క్షిప్తులను నావచ్చేచ్చుఁక్రియ పెసఁ దాఁ బో
కున్నట్లయిండి కాలం, బున్నరులకు వయగుఁ బుచ్చిఁ మోసముఁ చెచ్చున్.
చ. సగరు నలుం బురూరవుఁ ద్రిశంకుసుతున్ బురుకుత్సుఁ గార్గవీ
య్య గయుఁ బృథుం భగీరథు సుహృతోత్సరి శిబిం భరతుం దిలీపునిన్
భృగుకులు యౌవనాశ్వు శశిఁ బిందు ననంగుని నంబరీషుఁ బూ
తుఁ గురుని రంతి రాఘవు మధుత్తునిఁ గాలము కోలుపుచ్చడే.

1080

ఆముక్తమాల్యద, ఆ 2 ప 79-80.

కా ల ప్ర మాణ ము

క. వినుము నిమేషంబులు పదు, నెనిమిది యగుఁ గావ్య గాఢ్యఁ లిరువదియుం దో
డన పదియుం గళ యఱువది, యును మున్నూఱుఁగళలై ముహూర్తమునడచున్.
గీ. మూడుపదులుముహూర్తముతోఁ మోహదూర, యగు నహోరాత్రునుట్టివిఁ యన్ని గూడ
మాఁ మవిరెండుఋతువనుఁ మహితసంజ్ఞఁ, బరఁగుఋతువులైనవఁ త్వగమువత్స,
గీ. అందు మూడేసిఋతువులఁ కయననామ, కంబు లగు నుత్తరాఖ్యమొకండు దక్షి
ణాభిధానమొక్కటియుఁ గాఁబిరామ, యవియహస్సునురాత్రీయుఁ ననఁగఁ బగగు
గీ. అనఘ యుత్తరదక్షిణాఁ యనములచ్చు, హాత్ములగ్ని యుధూమంబుఁ నండ్రుమఱియను
వినుము శుక్లంబుఁ గృష్ణంబుఁ ననుటగలుగు, సుగతి కగతికి హేతువుఁ లగుటఁ జేసి
క. నరులనెలలు నేడులుఁ బితృ, సురులకు దినము లగు నండుఁ ఁ నూరులు వరుసం
బరగుకృతత్రేతాద్వాపరకలియుగవత్సరములఁ భంగిఁ చెలినెదన్.

1081

శాంతిపర్వము, ఆ 5 పద్య 37. 44.

పీ. భువిఁ దన కార్యాంశమున నంతమున నన్యమస్తుమోగంబునేఁ గలనలేక
ఘటపటాదికజగత్కార్యంబునకు నిజ, సమవాయకారణత్వమునఁ బరగి
జలదనూర్యచరీచిఁ సంకతగగనస్థ, మగుత్రిసరేణుషఁడంశ మంగయి
బగమాణువయ్యెఁ దత్పరమాణువదగ్గ, గలియెంతదడవుదఁ త్కాల మగును
గీ. నూత్మకాలంబు వినుమదిఁ నూర్యచండ, లంబు ద్వాదశగాఢ్యాశ్మకం బనంఁ
గలు సుజగమున నొకయేడుఁ గడచిచినినఁ, గాలమెంతగునదిమదఁ త్కాలమసఘ
నీ. కైకొనిబహువిధఁ కాలగిత్యుపలక్షి, తములై యహోరాత్రీతతులు జరగ
శతవత్సరంబులుఁ జనులకుఁ బరమాధూ, వైశీతని బంకఁ బాసనునకుఁ

బరనూయురకుశనాః బంబులందులసఁ, మరిగిననదియఁ రార్థ మండ్రు

గాఁపూర్వార్థంబు ఁడచుటఁజేసి ద్వి,తీయపరార్థంబు ఁ దీనిపేరు

గీ. గడఁగి పూర్వపరార్థార్థిఁకాలచుందు, బ్రహ్మకల్పాఖ్యసెంతయుఁ ఁ బరగునందు

బ్రహ్మముదయించుటఁజేసిఁ బ్రహ్మకల్ప,మనియుశబ్దాత్మక బ్రహ్మఁమనియునగడె.

భాగవతము, స్కం. 3 పద్య 345, 359.

సీ. లఘువక్తపాఠకాఁలము నిమేషంబగు, నదియ మాత్రాసంజ్ఞఁనతిశయిల్లు

ఒరగ నిమేషముఁల్పదియు నెన్నిఁదయైనఁ, గాఢముప్పదియవి ఁ కళ యనఁ దగుఁ

గళలు ముప్పదియైనఁ ఁ గలుగు తుణుంబన, నవియాఱుఱుటికాసఁమాఖ్యఁ గాంచుఁ

దమ్యగళము మహాఁర్తంబని ముప్పది,యొక యహోరాత్రమైఁయొనరియుండు

గీ. నవిపదేనుగ నొకపక్షఁచువియ రెండు, మాస మమ్మాసములురెండుఁమలయఁబుతువు

మూఁడుఁబుతువులననయంబు మొనసియుండు,ననయములురెండుసౌరాబ్దమునఁగనుండు.

గీ. అట్టి సౌరాబ్ద మొకతైన ఁ నమరులకొక, దినస మావెంబడినవచ్చుఁదివ్యవత్స

రములు పండ్రెండు వేలైన ఁ రనుణనదియ, దేవతాయుగసంజ్ఞయైఁజేబరిల్లు. 1089

గీ. అమరయుగములు వేయిఁట ఁ నజునికొక్క,పగలుచను శగ్వరియునట్లుఁపరగుచుండు

నట్టిదినములచేనైఁఁబుబ్బశతము, వనజనూతికిఁ బరమాయుఁవనఁగ నొప్ప. 1090

మూర్తిశ్రయోపాఖ్యానము, ఆ 2.

సీ. లఘువుచ్చరించుకాఁలము నిమేషంబగు, నవి పదునెనిమిదియైనఁ గాఢ

కాఢము ముప్పదిఁకళ కళలన్నియ, తుణుమగుఁ బండ్రెండుఁతుణము లొకము

హూగ్రము త్రిశక్తుఁహూర్తంబు లొకయహో,రాత్రకం బయ్యహోఁరాత్రపంచ

దశకంబు పక్షంబుఁదద్విత్వతయంబు మా,సంబు మాసద్విత్వతయంబు యుతువు

గీ. అయనమగు మూఁడుఁబుతువులఁనవియునుత్త,రాయణంబును మఱిదక్షిఁణాయనంబు

ననఁగ నవి రెండు వత్సరంబై తనర్పు,నది యహోరాత్రమై చెల్లుఁనమగులకును.

సీ. పదియేడలక్షలఁనైరునదియెని,మిదివేలవర్ష ముల్ ఁ మొదలియుగము

సమలు పండ్రెండులక్షలమొదఁ దొంబది,యాఱు సహస్రంబులయ్యెఁ ద్రేత

యవ్యలక్షలమొదఁ ఁ నరువది నాలుగు,వేలేండ్లు ద్వాపరఁవేళ చెల్లె

మొగినాల్గులక్షలఁముప్పదిరెండువే,లబ్బముల్ కలియుగఁమై తనర్పు

గీ. నోలి నాలుగుయుగములు ఁ నొక్కదివ్య,యుగమునాఁజనునమ్మహాఁయుగము సంఖ్య

వెలకు నలువదిమూఁడులక్షలు నిరువది,వేలహాయనములు గల్గిఁవిప్రముఖ్య. 1092

తే. పట్టియుగములు వేయి నొఁయినపితౌమహ,హునకు నాలుగుజాములఁదినమునోవు

నిండుఁనన్నాటముప్పదిఁరెండుకొట్ల,హాయనంబుల వర్తిల్లుఁనాదినంబు.

109

కే. అంతేనుకాలము వాణి, కాంతుని రాత్రియును దానిఁ ఘస్రము లామ

శ్లోంతరములు పదునాలుగు, సంతతమును జెల్లుచుండు ♦ సర్వయో యోచున్. 1094

క. ఒక్కొక్కమనువు డెబ్బది, యొక్కమహాయుగము లింత ♦ యును నేలుసుధా

భుక్కులము మునులు నింద్రులు, నక్షాలమునందు మనువులట్ల ముసేంద్రా. 1095

ఆ. మనువు మనువు మాని ♦ మనువు వచ్చినదాక, నంబురాసు లేక ♦ మై చెలంగు

నట్టి సత్య కాలః మాదియుగప్రమాః జాబ్ద కాలమయ్యే ♦ ననఘచరిత. 1096

క. వినుము పితామహునిసంబును సృష్టియు రాత్రి ప్రళయమును బాటిల్లున్

మునివర యశినైమిత్తిక,మనుసంకల్పంబిట్లు చెల్లు ♦ ననవరతంబున్. 1097

క. ఇట్టి దినంబులు ముప్పది, నెట్టనఁ బద్మజున శొక్క-నెల యట్టి నెలల్

గట్టిగఁ బండ్రెండఁ గుసమ, మట్టిసమలునూలు బ్రహ్మ * యాయుస్సుసుమీ. 1098

తే. అగ్నిమహాకల్పమై చెల్లు ♦ నంబుజాత, భవుని ప్రథమపరార్థంబు ♦ పద్మకల్ప

మగు ద్వితీయపరార్థంబు ♦ దగు వరాహ, కల్ప మహ్నాట వర్తిల్లు ♦ గాలగతులు

క. కల్పాదులఁ బరమేష్ఠియు, నల్పకృతసత్వయుక్తుఁడై లోకంబుల్

కల్పించును నారాయణ, కల్పించగుదివ్యమూర్తిఁ ♦ గై కొనిగరిచున్. 1099

విష్ణుపురాణము, ఆ 1 ప 63=73.

అక్షాహిణీనంఖ్య

సీ. వరరథ మొక్కండు ♦ వారణ మొక్కండు, తురగమల్ మాఁడు కా ♦ ల్వరును నేవు

రనుసంఖ్య గలయది • యగుఁ బత్తి యది త్రిగుణం బైనసేనాముఖంబు దీని

త్రగుణంబు గుల్మంబు • దీనిముమ్మడుఁ గగు, గణము తద్దణము త్రిగుణిత మైన

వాహినియగుదాని ♦ వడిమూటగుణియింపఁబృతననాఁబరఁగుఁద♦త్పతనమూట

ఆ. గుణిత మైనఁ జము వఁగున్ మఱి దానిము, మృదుఁ గనీకినీసఁమాఖ్య నొసరు

నదియూఁ బదిమడుంగుఁలైన నక్షుఁహిణి,యా నిరంతరక్రమానుసంఖ్య. 1100

భారతము, ఆది. ఆ 1 పద్య 80.

సంఖ్యాచోక్తము

చ. శతములు వేలు లక్షలును ♦ శంఖశతంబులు నర్బు దార్బు దా

యంత్రములు గోటిశిల్పములు ♦ నొప్పు సముద్రమహా సముద్రసం

హతులును వేయిఖర్చుములు • సత్యపరార్థసహస్రబృందముల్

క్షీతివతియున్ మహాక్షీతియుఁ • జెప్పనసంఖ్యవనాటపైన్యముల్.

1101

భాస్కరరామాయణము, కిష్కిం. పద్య 587.

న క్ష త్ర రా సు లు

సీ. అంగుళక్రమమున • నన్విని భరణియుఁ, గృత్తిక రోహిణి • మృగశిరార్ద్ర
పాసంగఁ బునర్వసు • పుష్య మాశ్లేషయు, మఘ పుబ్బ యుత్తర • మఱియుహస్త
సరవిఁ జిత్రయు స్వాతిఁపరగ విశాఖాను, గాధలు జ్యేష్ఠయు • రమణమూల
పూర్వాత్త రాషాఢ • లుర్విని శ్రవణ ధనిష్ఠలు శతభిష • పోర్విష్ఠపదలు

గీ. సుత్తరాభాద్రా చేనకు • లాసర నెంచి, మేష వృషభ మిథున కర్కి • మృగప కన్య
కాధటాభిధనుల్ల • కలశమోన, రాశిసంఖ్యలు వరుస నేర్పడ గుణించి. 1102

హంసవింశతి, ఆ 4 పద్య 55.

క లి యు గ ము

సీ. సత్యంబు నరులకు • సంక్షిప్త మగు సత్య, హాని నాయువు గడు • సరిగి పోవు
నాయువు తఱిగిన • నల్పంబు లగు విద్య, లల్పవిద్యల విమో • హంబు మిగులు
మోహంబునలనఁ బై • ముసరు లోభంబు లో, భావేశమునఁ గామ • మగ్గలించుఁ
గామంబు పెంపునఁ • గడఁగుఁ గ్రోధంబు క్రో, ధంబువ వైరమెం • తయునుజెరుగు

ఆ. వైరమున నశేష • వర్ణులు నన్యోన్య, పీడ సేయుచును వి • భిన్నబుద్ధి 1103

నొక్కఁ డొకనిమేర • నుండక వర్ణసం, కరము సేయఁ గలరు • కలియుగమున.

క. జపనియమస్వాధ్యాయ, ప్రపంచములు విడువఁ గలరు • బ్రాహ్మణులు జనా
ధిప కూదులు విపులతపః, క్షపితులుగాఁ గలరు వినవె • కలికాలమునన్. 1104

మ. వివిధవ్యాఘ్రమృగోరగాకులము లై • విస్తీర్ణకూన్యాటవీ
నివహాభీలము లై యరాజకము లై • నిర్మూలధర్మంబు లై
ద్రవిడాధీరకురుష్కబర్హరపులిం • దవ్యాప్తి దుష్టంబు లై
భువిలో నెల్లడఁ బాడగున్ జనపదం • బుల్ దద్యుగాంతంబునన్.

క. క్షత్రియజాతులు కూద్రచరిత్రంబున శౌర్యమును సి • రియుఁ దేజంబున్
మైత్రియును లేక చెదరి ధరిత్రీశ్వర కూన్య లై చ • రించెదరు ధరన్. 1105

క. తనగంధద్రవ్యంబులు, పస చెడు సస్యంబు లల్ప • ఫలము లగు మహిం
బసిపాఁడి దఱుఁగుఁ దరువులఁ, గుసుమఫలంబులును గరముఁ • గొంచెంబు లగున్.

- క. అరులు మిగులఁ గొని రాజులు, నరులకు నెంతయును భయ మొసర్తురు ధరణీ
సురులు గడఁగి వాణిజ్యముఁ, గరిసఁగమును జేయఁ గలరు ♦ కలికాలమునన్. 1108
- సీ. పాపండదర్శన ♦ బహుళంబు లై యుండు, వర్ణాశ్రమంబులు ♦ వసుమతీశ
తవిలి శరీరంబుఁ ♦ దద్దయుఁ బ్రోతురు, పుణ్యపలంబులు ♦ బొంకులనుచుఁ
గాలంబుతోఁ గూడఁ ♦ గల్గవు వాసలు, జ్ఞాల్లులై బీజముల్ ♦ పాలిసిపోవుఁ
గ్రయవిక్రయంబులఁ ♦ గపటంబు దఱ చగుఁ, గడఁగియిల్లడసాన్ము ♦ లడఁచి కొండ్రు
- ఆ. పాఘచరితు లైన ♦ జనులు దుర్గతుల రో, గములఁ దెగుదు రల్ప ♦ కాలమునన
పాపపరులు లగ్గుఁ ♦ బరమాయువును నరో, గతయు సిరియుఁ బొందఁ ♦ గాంతురెంచు
- క. ఉఱవగునారుగపంటలు, గొఱియలపాఁడియును దఱ చగుం బురుషులకుం
దెఱవలమట్టుము లయ్యెద, రెఱచియ భజియింతు రర్థి ♦ నెల్లజనంబుల్. 1110
- క. పితృదై వతకార్యంబుల, నితరేతరభోక్త లగుదు ♦ రెల్లయెడలఁ గు
త్సిత దేశ కాలపాత్ర, ప్రతతియు వర్తించు దైవ ♦ పైతృకవిధులన్. 1111
- క. హేతుప్రత్యయవాదవి, చేతసు లై వేదనింద ♦ సేయుచును మఖ
హృదయంబులు వ్రతములుఁ బెడఁ, బాతురు దుర్మార్గకర్మ ♦ పరు లై విప్రుల్. 1112
- మ. వనితాదుర్బలవీనబంధుజనస ♦ ర్వస్వాపహోహల్ సుహృ
జ్ఞనమాతాపితృపుత్రహంతలు యదృ ♦ చ్ఛాకర్మశీలుర్ ధరన్
జనసంపూజితు లై చరింతురు విన ♦ స్త్రీశ్రీకు లై విప్రు లా
జనులం జేరి పరిగ్రహించెద రవ ♦ జ్ఞాపూర్వదుర్విత్తముల్ 1113
- మ. ధరణీరక్షణ మాచరింపక నృపుల్ ♦ దర్శంబునం బశ్యతో
హరు లై సాధుల దోచి చేతులుతడి ♦ చుస్త్రీధనక్షేత్రముల్
హరియింపం గలవారు దారుణతరం ♦ బై పెల్లు చెల్లుం బర
స్పరవైరంబు ధరాతలేంద్రులకు వి ♦ శ్వప్రాణినాశంబుగన్. 1114
- క. సుతుఁ డవమానించు జనకుఁ, బతి నవమానించు భార్య ♦ పడఁతులుఁ బతులున్
మతి నొండొరువుల మెచ్చక, సతతముఁ జరియింతు రిష్ట ♦ సంహారములన్. 1115
- క. నడవవు దేవపితృక్రియ, లుడుగును వేదార్థసమ్య ♦ గుపదేశంబుల్
గడఁగు మహామోహతమము, పుడమి సమస్తంబుఁ గుజన ♦ భూయిష్ట మగున్.
- సీ. పదియాణువర్ష ముల్ ♦ పరమాయు వయ్యెడు, ధరణీశ కలియఁ గాం ♦ తమున వినవె
యేడు నెన్నిదియును ♦ నేండ్లప్రాచుంబునఁ, బ్రజ లుద్భవింతురు ♦ భామినులకు
ద్రవిణవిహీను లై ♦ దాతయొక్కఁడు లేక, యన్యోన్యతస్కరు ♦ లగుదు రెంచు
నెఱిగెడువారును ♦ నెంతయుఁ గ్రూరులై, చెనసి పాపంబు నే ♦ నెదరు నూతె

గీ. యన్నవిక్రయ మొనరింతుఁకఱిలదనులు, వేదవిక్రయం లగుదురు * విప్రవరుణ
పూజ్యమోనుల యగుదురు*పద్మముఖులు, కప్పతరమైన యక్కలి*కాలవేళ. 1117
తరువోద. ఉక్కునశూద్రులత్యుగ్రులైకవినిఁయొండొండెక్కండ్రనుఱకచంపుటయు
దిక్కెవ్వరును లేక * పీను లై వసుకు, తీసురల్ నాలుగుఁదెసలఁ బాటెదరు
ముక్కడిచోరులు*ముట్టి నిశ్చేషముగ ధనావలిఁ గొని * మొగి వధింపంగ
సుక్కి కాపలయాట్లు * శూన్య లై చెదరి, సొంపరి యడవులు * సొత్తురు జనులు.
౨. శ్రుతిధర్మంబులు శూద్రులు, ప్రతిభం జెప్పంగ వినుచు * బ్రాహ్మణజాతుల్
ధృతి సెడి తత్వేనకు లై, యతినిదితకర్మకారు * లయ్యెద రధిపా. 1119
మత్తకోకిల. దేవతాయతనంబులున్ జగ*తీసురావసథంబులం .

బావనాశ్రమభూములుం జెడి * పా డగున్ శుభవృక్షవ
ల్లీవనంబులు వాళ మొందుఁ గ*విప్రచారమునందు దువ
స్త్రీవివారము మద్యపానముఁ * జెల్లఁ బెల్లగ నెల్లడన్. 1120
క. గురుఁ గొనియాడఁడు శిష్యుఁడు, గురుఁడును శిష్యునెడ వంచ*కుం డగు మదిన్.
జొరువుల నొల్లనబంధులు, పారిఁబారిఁగఱవులగుఁబ్రజకుఁ*బొడమును భయమున్
గీ. ఇవ్విధంబున ధర్మంబు*లెల్ల సవగ,తమునఁ బడ జను లెల్లను * దల్లడిల్లి
బహవిధోత్పతములు వుట్టుఁ * బార్థివేంద్ర,కడఁగిరత్మలికాలసం*క్షయమునంగు.
క. క్రమమున రాష్ట్రములును నగరములును వాళంబు నొందు*రజ్జుచ్యుతు లై
భృమియింతురు జను లతి దుర్గచుగిరిసరిదంతికములఁ * గడు వాతురు లై.

భారతము, ఆర. ఆ 4 పద్య 288-308.

లే. ఆయుధీయులై బ్రాహ్మణ*లాత్మవిధులు,విడిచి శూద్రులఁగొల్తురు*వినుముశూద్రు
లంచిత బ్రాహ్మణాచార*లై చరింతు, రిరుదెఱఁగువారు భుజియింతు*లేకపంక్తి.
క. చోరులు నరపతు లగుదురు, చోరు లగుదు రపనిపతులు * నుజనచరిత మె
వ్వారికి నపూజితము ధనమేరూపునఁ బడయుటయ య*భీష్ట మొకండున్. 1125
క. భృతి గానక భృత్యజనులు, పతియొసఁగని సామ్యుల*సంపదగుదురు మనుజుల్
పతికులవెన నొక్కింతయు, మతిగోయకు గలయుటకు స*చుస్తక్రియలన్. 1126
క. కూడమ్మిక్కింద్రు జనములు, కూడబులాగమము లమ్మి*బ్రతుకుదు రెందుం
జేడియలమ్ముదు రచ్చొట్టు,గాడుపడిన కలియుగమునఁ * గౌరవముఘ్య. 1127
లే. పండ్లతెలుపును నిండ్రియ*ప్రతీతిఁగెలుపు, దలబోడతనంబుఁ గా*వులబెడంగు
గలుగు ధర్మంబు శూద్రుల*తలన నిలుచు, కాక్షబౌద్ధాదిమర్మత*జ్ఞానులెసంగు.

- క. క్రూరపుష్పగములు గములగు, గోరాజయాడంగిపోవుఁ ♦ గుజనులు వృద్ధి
గూరుదురు సాఘజనులకు, దారుణదుర్దశలుపొందుఁ ♦ జటుమగ నెందున్. 1129
- క. కడపటిభూములు నడుమగు, నడుభూములు కడపలగు వి♦నప్రస్థలినుల్
కడగొండ్రుజనులుసెలుపం, బడుఁజేనులు చిత్రవృష్టి ♦ బండవు మిట్టల్. 1130
- క. అడిగెడువారలు మునుమయి, పుడికెడువాఁ డొకఁడులేక ♦ పురుషులృత్తయై
పడఁతులు తలుచై తలములు, సెడి యన్యులు ప్రబలి జగముఁ కెఱిలత నొందున్. 1131
- క. ఒడఁబొటులు సత్యములున్, గడునమ్మగఁబలుగుటలును ♦ గయికొనక వృథా
విడుతురు జనములు ఋణిమి, చెడికొనియెడిచోటఁ దగవుఁ సెల్లక పోవున్. 1132
- క. చదువక పెద్దలగోష్ఠికి, నొదవక ధర్మంబు లెఱుఁగఁకూరక మిగులన్
జదివినవారై యెఱుకలు, పదివేలు నటించు రుద్వి ♦ బండితమానుల్.
- చ. వినిమయయాజ్ఞయాజనము ♦ విప్రు లొనర్తురు యజ్ఞమున్ దపం
బు ననఘ జట్టియిత్తురు వి♦మాధతఁ బాయుదు రన్ని హోత్రముల్
గొనకొని బ్రహ్మవాదులయి ♦ కొందఱు మద్యముఁగ్రోవి మాంసమున్
దిని ధనవాంఛమై జనులఁ ♦ ద్రిప్తాదు రున్రపుంచనంబులన్. 1134
- తే. కొడుకు తండ్రీనాశ్చాపించుఁ ♦ గోడ లత్తఁ నాదరింపక పసిగొనుఁనతివ మొఱుగి
మగఁడుఁ బతి దాగురించి భా♦వయుఁ దిరుగుదు, రుజక గురుని కివ్వఁడు నిష్ఠఁ ♦
రోక్తి నడుచు.
హరివంశము, ఉత్త ఆ 9.
- సే. ధరణీశకలియుగో♦దయవేళ విఠరీత, రీతి నిన్నియుఁ బ్రవ♦ర్తిలుచునుండుఁ
గల్ల నిజంబగుఁ ♦ గవ్వఁడు దుష్టుడై, నెగడు ననిత్యంబు ♦ నిత్య మగుచు
చేయ మహేయమై ♦ యెసఁగు ననాచార, హాచారమై చెల్లుఁనవగినురులు
మతిచెడి కూద్రులఁగతిఁ జరింతురు కూదుగి, లావిప్రధర్మంబు ♦ లాచరింతు
- ఆ. రాలు మగని విడుచు ♦ నాచార్యు నిందించు, నమ్మఁ డభిలషేనీవృత్తడైన
హరిభజంప నొల్లఁకన్యదైవంబుల, నెపుడుఁ గోరి కొల్మఁకెల్లవారు. 1135
- శ్రీరంగమహాత్మ్యము, భైర ఆ 4 ప 984.
- క. అల్పప్రసాదములఁ గడు, నల్పవివేకములు నాయుఁనల్పము మఱియ
ల్పాల్పపరిజ్ఞానంబులు, నల్పములగు వైభవములఁనగు రాజాఱున్. 1137
- క. ఆవులఁ బడఁబొడుచుటయును, శ్రీవధ లొనరించుటయును ♦ కిశువులహాత్యల్
గావించుటయును నైదుము, లై వెలయును జగమునండు ♦ కిశిలజనులకున్. 1139

- క. అవపుడు నతడమ్మునిసుతుఁ, ననుఁగొని యిట్లనియెఁ గలియుఁగంబున ధగ్గఱ
బొనరంగ నేకపాదమ్మున నడచుటఁ జేసి ధగ్గఱములు లేకుండున్. 1149
- ఆ. అవనియందు వైడిఁకాచారములుఁ దపో, యజ్ఞములును దేవతార్చనాన్ని 1140
హోత్రములు వివాహఁయోగ్యవారత్యక్రియలుఁ దొలంగిపోవుఁ గలియుగమున.
సీ. కులహానుదకుఁ గన్యకల నిత్తు రధికుఁబ, బలవంతుఁ డగువాఁడెఁయిలకుఁ గగ్గ
స్వికానామమాత్రులుఁప్రేమితు లగుదురు, మనుజు లేజేల్చునైఁసను భజింతు
రాచరించినదె ప్రాచుశ్చిత్తగుగుఁ బల్కి, నని శాస్త్రములు చెప్పిఁగనియె నీతి
జానంబుఁ గావించి ఁ తపములు విడుతురు, ధగ్గమెలాగువర్తనము వైన
గీ. ధనముఁగలవాఁడెరాజుమాఁధ్యముననున్న, వాఁడెసీనుఁడుకల్లాడుఁవాఁడెపోద
పాపవర్తమలగువారె ఁ భాగ్యవంతు, లెలమిగలవారె పూజ్యులు ఁ కలియుగమున.
క. కులవతుల విడిచి పురుషులు, కులహానులయిఁడ్లఁబోయి ఁ కూటికొఱకుఁ గ
న్నెలఁ బెండ్లియాడియుందురు, నిలువరుసలుఁ జారుషములుఁసెదలి మునీంద్రుఁ.
ఆ. అగ్గ మిచ్చెనేని ఁ యధమాధమునినైన, నాశ్రయింపఁ జూతుఁ ఁ రాగ్యగుతులు
సూచ్యతంబుబలముఁసూరత్వమునులేదు, కల్లతనము గలగు ఁ కలియుగమున. 1143
సీ. కామతత్పరవృత్తిఁఁగాఁగాని పనిపూని, వర్తింతు రెన్నడు ఁ నావిదబిప్ప
క్రోధించి నూత్నాపఁరాధంబునకువైనఁ గావించు రెప్పుడు ఁ జీవహింస
లోభఁలై బహుచిత్తఁలాధంబు లాసించి, హరియింతు రెప్పుడుఁపరధనంబు
మోహపాశంబున ఁ ముడివడ్డకటమునఁ, దిరుగుదు రెప్పుడు ఁ దెలివిమాలి
గీ. మదముచే కిక్కిరింతురు ఁ మాన్యజనుల, మచ్చరమెకాని తలఁపరు ఁ మంచితనము
దోసములకెల్లఁ నామె నిఁనాన మగుచు, హెచ్చుదురుధాత్రిఁగలివేళఁనెల్లజనులు.
క. ఆలము విఫ్రులు చేయఁగ, హలికులై రాజు లడఁగ ఁ సంత్యజులు బెహ
రాలాడం గన్తపుఁగలి, కాలంబున వర్తనములు ఁ గత్తరిఁగలయున్. 1145
ఆ. భువమి సమస్త గర్భములఁపొల్లులు నీలువుఁ దప్పి లంజెలై
పడిది గడింతు గర్భములు ఁ గ్రాహ్మణభూనవైశ్యవృత్తి
మడిముఁ గొందు గర్భమున ఁ మందగు శూద్రులు సత్యకౌచముల్
పాడవఁడగుం లిం చెరసిఁపోవు మహత్వము దేవకోటికిన్. 1146

వరాహపురాణము, సం. మ. ఆ ౧ ప 124, 126.

- గీ. అమ్మాయపథవిహీనాచారములచేతఁ బ్రబలు ననోన్యవైఁగములచేత
సామ్యమవర్తనులైనరాజులచేత, సమకొన్నధుర్వ్యసఁములచేత

ధర్మసత్త్వినిరాధరకృత్యములచేతఁ, బ్రభవించువేశ్యాభిఁకతులచేతఁ
బరధనపరదారఁహరణబుద్ధులచేత, నలమినఘోరమోహములచేత

గీ. జాలికాదులచేత దూఁమకులచేతఁ, బ్రల్లదులచేత వంశవాఁపకులచేత
డాంబికులచేతఁ బచ్చిబఁడగులచేతఁ, గల్లరులచేత దర్పించుఁ గలియుఁబు.

క. సారిది ననాచారంబుల, ముగువగుచుం బ్రభమపాదఁమునఁ గలిమహిమం
బెరుఁగును వడ్లును గలిపిన, కరణిన్ వర్ణాశ్రమములు ఁ కత్తరిలయున్. 1149
జై మినిభారతము, ఆ 8 పద్య 212. 213.

సీ. పతిభక్తియుడిగి సంఠతమును దమయిచ్చునచ్చినతెరువులఁవ్యభిచరించి
పెక్కుబిడ్డలఁగాంచి ఁ పేదటికముచేత, బడలుచు జీవనోపాయములకు
చెరవేమియునులేక ఁ విచ్చలవిడి నీచ, కర్మంబులకుఁ జొచ్చి ఁ గాసిపడుచుఁ
దల్లిదండ్రుల నన్నఁదమ్ముల సత్తమామల బంధుజనులఁ బుత్తులను విడిచి

గీ. యుండుదురు చెండుచేతులఁనొక్కపరియ, మస్తకము గోఁకకొందురుఁమగువలెల్లఁ
గల్గలాడుచుఁ బరుషవాక్యములతోడ, నలిగియును భాగ్యహీనలైకలియుఁమున.

సీ. తఱుచు వాసలు లేవు ఁ ధరణిఁ బంటలు పండ, రాజులన్యాయవర్తనము లుడుగ
రుర్వీసురులు వేదఁమొల్లరు దుర్భిక్షువులు నెల్లకాలంబు ఁ తగవువెడలి
వార్తావిహీనులై ఁ బైశ్యులు శూద్రులయట్లు వర్తింపుదుఁరధమజాతి
నాశ్రయింపుదురు ధనార్థులై యధికులు, కడు నీతి బాధయుఁ గలిగియుండు

గీ. విప్రవరులకు శూద్రులు ఁ వేదశాస్త్రధర్మములు చెప్పుదురు తల్లిదండ్రులందు
భక్తిచెడి యత్తవారలఁప్రాపుఁ గోరి, మెలఁగుదురు సర్వజనములఁకలియుఁమున.

తే. కాంతకైదునాఁడెండ్లకుఁగలుగుసుతుఁడు, పదియుపండెండుఁడెండ్లలోనుదిమి కెందు
మనుజుఁ డిరువది యేండ్లలోఁమరణమొందుఁ, దాపసోత్తమకలియుగాఁతెలునందు.

విష్ణుపురాణము, ఆ 8 ప 296, 307.

కృతప్రేతాద్వాపరయుగములు

సీ. ఆర్కశయుగమున ఁ నలగుఁ జతుష్పాద, చాఁదయై ధర్మంబు ఁ జనవశ్యా
త్రేత సత్యపదంబుఁతెగి పదత్రయగామి, యగు క్షత్రియులతపఁబపుడు తఱుచు
తరుతపోమహిమల ఁ ధరణీజనులఁ బ్రోశు, రాముకాశోఽభ్యాగ్యములు గలుగు
నన్మరయుల్ పలుకుదుఁరచ్చటచ్చటఁబుల్, బుధులుచూత్రికుఁగొంతుఁబారయతుందు

గీ. ద్వాపరంబున సకపాలు ♦ ధర్మ మేఁగు, నందు ద్విజరాజశ్రూష ♦ లాచరించి
వైశ్యులు తపం బొనర్తు ర ♦ వార్యనివృ, నదివిపర్యాసమైతోచ ♦ దయ్యుగమున 1153
ఉత్తరరామాయణము, ఆ 7 పద్య 199,

త్రేతాయుగము

సీ. త్రేతాయుగంబున ♦ భ్యాతిగా ధర్మంబు, మూడుపాదంబుల ♦ మోసియుండు
రాజీవసేత్రుండు ♦ రక్తవర్ణాకృతి, వేడుకతోఁ బ్రోచు ♦ విశ్వ మెల్ల
జనులుతపోదాన ♦ సత్యము ల్వదలక, హరిభక్తితో నుండు ♦ రనుదినంబు
ధామణీశ్వర విను ♦ ధర్మంబు ద్వాపర, యుగమందు యుగపాద ♦ మొప్పుచుండు
గీ. మాధవుఁడు పీతవర్ణుడై ♦ మనుచునుండు, నవనిలోపల వర్ణాశ్రీ ♦ మంబు లెపుడు
రక్షణము సేయుచుందురు ♦ రాజు లరయ, జారచోరత్వములు లేవు ♦ జనులయందు
విశ్వగుణాదర్శము, తిరు|| బు||

కృతాయుగము

కా. ఆరామప్రజచైత్యసద్మవనదే ♦ వాగారసౌమ్యంబు లై
భూరిబ్రహ్మతపస్విసంకులము లై ♦ పుణ్యాభ్యురారంభసం
భావోదారము లై నితాంతఫతిత ♦ భ్రాజిష్ణుసస్యంబు లై
యారూఢస్థితి నెల్లదేశములు నొ ♦ ప్పారుం బ్రకాశంబుగన్. 1155
క. సమయముతోడఁ గురియు వర్షములు గరము లేజ మెక్కి ♦ చరియించు నవ
క్రమ లై గ్రహంబు లాగో, గ్యము సౌఖ్యము సమధికముగఁ ♦ గలుగు నరులకున్.
భారతము, ఆర. ఆ 4 పద్య 313, 314.
తే. కుటిల మన్నియుచుమఁదమ్ము ♦ గూడిప్రజలు, పెద్దసేయఁగనొక రాచ ♦ పేగుఁదాల్చి
బలియు లేలేద రకులఁ మాటలుగఁద్రుంచి, ధరణిఁదామయేలికలును ♦ దస్కురులుగ
సీ. తమలోనరాశిబా ♦ ధవులు చూటలుగొన్న, గలుము లెల్లనుబోయి ♦ నెలవువెడలి
బాంధవులును దారు ♦ బహుకుటుంబము మదు, సల్ల బాలర నట ♦ చట్ల మోచి
నీరు కూడును గాన ♦ కారటంబున భీతు,లయి పాతెదరు కళిం ♦ గాంగవంగ
కాశ్మీరభూములు ♦ గోశికి యనునేలు, చలికొండయును బెట ♦ యలఘుగరులు
గీ. సాగరోపవనంబులు ♦ సంక్రయింపఁగలరు జనులు పాడునుబాడు ♦ గానియదియుఁ
శాకయూయుర్వియుండువ ♦ త్తుకులుగాని, వారుఁ గాకుడఁదరు ధరా ♦ వరులునపుడు.

ఉ. నారలు పట్ట లాకులు జనంబులు తాపను లట్లు కట్టుదుర్
చీరలు గాఁగఁ బల్లములు ♦ చిక్కనికొయ్యలఁ ద్రవి విత్తుదుర్
గోరినయారటంబులుగఁ ♦ గొండలకాలువ లడ్డకట్టుదుర్
నీరికిఁ గాఁగ దీయరతి♦నీచత నొంది మనుష్యు లెయ్యెడన్.

1159

చ. మలినములై శరీరముల*మంగళతం గులగోత్రచిహ్నముల్
దొలఁగఁగ నల్పసంతతుల*తోఁ జరహాయువు ముప్పదేడుల
కొలఁదికివచ్చి లావులును ♦ గ్రొవ్వులుఁ బోవఁగ నింద్రియార్థసం
కలనము గొంచెమై మఱియుఁ ♦ గల్గు వసేకరుజావికారముల్.

హరివంశము, ఉత్తర ఆ 9.

తే. కలియుగము దీటి కృతయుగ*కాలమైన, ధర్మమార్గంబు నాల్గుపాదముల నడచు
ననిమిషము భూమి కరుదెంచి*మనుజుకోటిఁ, గలిసి వర్తింతు రత్యంత*గౌరవమున.

క. కలియుగదోషములకుఁ గడు, మలికి తపము లాచరించు*చున్న నరేంద్రుల్
నతినాప్తసోమవంశజు, లెలమిన్ దొల్లింటియట్లు ♦ యేలుదు రవనిన్.

1162

విష్ణుపురాణము, ఆ 6 ప 405, 406.

సీ. కృతయుగంబున ధర్మ*మతులితంబుగనాల్గు, పాదంబులను గల్గు*పాంశుతనయ
హరి రుక్మవర్ణుడై ♦ కరుణతో జగములు, బ్రోచుచు నుండఁగా ♦ భూమిసురలు
వసుధాధినాథులు ♦ వైశ్యులు శూద్రులు, వర్ణాశ్రమంబులు ♦ వదల రెళుడు
మదమత్సరాదులు*మాని వర్తింపుచు, పుణ్యులై యుందురీ*భూమిజనులు

గీ. సుతులు లేకను చింతించు ♦ సతులు లేరు, సతుల నెడఁబాసి వర్తించు ♦ సతులులేద
మగువలను బాసి చరియించు*మగలు లేరు, లేమిచేఁ గుందువారలు ♦ లేరు లేరు.

సౌ గంధిక ప్రసూనసంగ్రహము, అ. 2.

అనాగతమన్వంతరములు

సీ. యుగచతుష్టయమును ♦ నొక్కటియై యేక, సప్తతివారముల్ ♦ సనియెనేని
మన్వంతరంబగు ♦ మన్వంతరంబున, సలిలప్లవంబగు ♦ సలిలసంప్ల
వావసానము సృష్టి*యంచితచరితయీ, సరణిని యుగసహ*స్రంబు దెగిన
శబ్దాసనునకు ది*నాత్యయంబొందున, త్తటి సర్వభూతబృం*దముల నొక్క

గీ. పెట్టయాదిత్యరశ్మిలు ♦ పేర్చి పేర్చు, నట్టి బెడిదంబునకు నోర్వ*కమరవరులు
మునులు నజుఁడు మున్ను గమహా*మూర్తివిష్ణు, నుదరదేశంబు సాత్తురు*బ్రదుతుఁగోరి

హరివంశము, ఆ 1.

సత్యము

- చ. నుజలపురితంబు లగు మాతులు నూటిటికంటె నూన్పుత
 ప్రత యొక బావిమేలు మఱి బావులునూటిటికంటె నొక్క స
 త్కృతు వది మేలు తత్కృతుశతంబునకంటె సుతుడు మేలు త
 త్సుతశతకంబుకంటె నొక మాన్పుతవాక్యము మేలు నూడంగన్.
- క. వెలయంగ నశ్వమేధం, బులు వేలును నొక్కసత్యమును నిరుగడలం
 దుల నిడి కూపంగ సత్యము, వలనన ములునూపు గౌరవంబున పేర్పిన్. 1166
- క. సర్వతీర్థాభిగమనంబు మా సర్వవేద, సమధిమము సత్యంబుతో సరియుఁ గావ
 యెఱుఁగు మెల్లధర్మంబులకెందుఁ బెద్ద, యంద్రు సత్యంబు ధర్మజ్ఞులైనమునులు
 భారతము, ఆది. ఆ 4 పద్య 93, 95.
- క. సమతయు దమముఁ దితితయు, నమత్సరముహ్రీయు ధృతియు మా ననసూయాఝ
 త్యములు నహింసావాన్మతమాత్యజనసూన్యతములు మా సత్యముమూర్తుల్.
- క. సత్యాకృతు లగుగుణములు, నిత్యామృతసమగ్ర నిర్మలయోగ
 స్థిత్యభిముఖునకు సులభము, లత్యంతసుఖప్రదంబులవికార్యంబుల్.
- చ. కుదురు సమస్తధర్మములకున్ విను సత్యము యోగమోక్షుస
 త్పదములు సత్యకార్యములుపాప మసత్యముకంటె నొండు లే
 దు దలఁప నశ్వమేధములు మా దొమ్మిదినూలు వెండి నూలు నై
 యొదవిన నీడు గావు భరతోత్తమ సత్యముతోడ నారయన్. 1170
- క. సత్యమ బ్రహ్మము దపమును, సత్యమ ప్రజలనుసృజించు మా సత్యము లోక
 స్థిత్యాధానముఁ జేయును, సత్యం బన్వతంబుచేత మా సంపిహిత మగున్.
- క. సత్యమ తపమును యజ్ఞము, సత్యమ వేదంబు దాంతి శాంతులు నగుటన్
 సత్యము దొఱఁగుట నిర్మల, నిత్యామృతానందములును మా నిష్ఫలము లగున్. 1172
 భారతము, శాంతి. ఆ 3 ప 417-419 ఆ 4 ప 100, 151.
- సీ. చిరభక్తి దీర్ఘముత్ మా నేవించుపుణ్యంబు, సత్యవాక్యమునకు మా సవతురాదు
 ఘనతులాపురుషంబు మా గావించుపుణ్యంబు, సత్యవాక్యమునకు మా సవతురాదు
 కలకాలమును దపంబులు నేయుపుణ్యంబు, సత్యవాక్యమునకు మా సవతురాదు
 ధృతిశతక్రతువు లర్థి నొసర్చు పుణ్యంబు, సత్యవాక్యమునకు మా సవతురాదు
- గీ. దేవతాపూజలును భూమి దేవపాద, పూజలును నేయు నతిశయ పుణ్యఫలము
 సత్యవాక్యమునకు నెన్న మా సవతురాదు, మనుజుడనువాడు సత్యము మా సవతురాదు.

- ఉ. సత్యముఁబోలు ధర్మమును ♦ శాంతముఁబోలుఁ దపంబు సాగుసాం
గత్యముఁబోలు లాభము న♦గర్వముఁబోలు గుణంబు సన్నతా
పత్యముఁబోలు మోదముఁ గృ♦పామతిఁబోలఁగఁ దీర్థమున్ బుధ
స్తుత్యముఁబోలు భాగ్యము వ♦సుంధగఁ గల్గునె రాజశేఖరా. 1174
- శా. శ్రీలన్ మించు సమస్తరాజ్యసుఖమున్ ♦ జిత్రంబుగా డించి యి
ల్లాలిం బిడ్డని నమ్మి మాలనికి బం♦పై మున్ హరిశ్చంద్రభూ
పాలగ్రామణి యెల్లలోకములకున్ ♦ బ్రహ్మతిగా సత్యమున్
బాలింపండె నిలింపవర్గము నుతిం♦పన్ రాజదూడానుణీ. 1175
- క. పాటకు సత్యము శ్రుతి గడి, కోటకు సత్యంబు సమతఁ ♦ గొల్చెడి వైశ్యం
బాటకు సత్యము తాళము, మాటకు సత్యంబు నిజము ♦ మనుజాధీశా.
- ఆ. శమములేనితపము ♦ సతిలేనిసౌఖ్యంబు, పతిహితంబులేని ♦ భటుని సేవ
పాత్ర మెఱుఁగనీవి♦పగచేగ్గఁగాలేని, బలిమి నిజములేని♦పలుకు లేల. 1177
- క. కులసతికి వన్నె మానము, కలిమికి వితరణము వన్నె ♦ కదనంబునకున్
తలఁకమియె వన్నె భటునకుఁ, పలుకునకు నిజంబువన్నె ♦ పార్థివముఖ్యా.
- క. అకలఁక “నాన్యతాత్వా, శకంపరం” బనుచు సూన్య♦తం బెప్పుడు ద
ప్పక నిర్వహించుఁగావునఁ, బ్రకటింపుము నీవు సత్య♦సజితి నరేంద్రా.
రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 5 ప 97, 103.
- క. సత్యమున నున్నదీధర, సత్యమున వెలుంగుఁ దరణి ♦ సత్యముననె తా
నిత్యమయి స్వర్గ మమరును, సత్యము ధర్మములఁబోఁ బ్ర♦శస్తం బనఘా. 1180
- గీ. వినుము తులనిడియెత్తుచో♦వేయుఁదురగ, మేధములకంపె సత్యంబు♦మిగులఁగూఁగఁ
గాన సత్యయుక్తుండవు♦గమ్మ సొమ్మ, దెమ్మ మమ్మ రమ్మనకు నీ♦దెసకునింక.
మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 ప 253, 254.
- శా. కూపంబుల్ తగుతోటలుం జెలుపులుం ♦ కుళ్లున్ ధర న్నిల్పఁగా
నేపుణ్యం బొనఁగూడు మర్త్యులకు ధా♦త్రీశాన్వయగ్రామణీ
యాపుణ్యంబు రయంబ సాప్తమగు నిత్యసూరియై సత్యభా
షాపారీణులకున్ వివేకము మదిన్ ♦ సంధిల్ల నూహించినన్. 1182
హరిశ్చంద్రోవాఖ్యానము, ఆ 4 ప 43.
- సీ. బొంకెడుపురుషునిఁబొంద నొల్లమ లక్ష్మి, తొల్లింటి సిరియును ♦ దొలఁగిపోవు
బ్రహ్మహత్యాదిసా♦పము లెన్నియైనను, నిల నసత్యంబుతో ♦ నెత్తుగావు
మద్యపానము చేయు ♦ మరఁగి నాతనికింపె, గీడును మృచ్ఛతంబు♦బాడువాఁడు.

జ్యోతికమత్రోక్తముగడించి యధమలో, కప్రాప్తిగానించుఁ ♦ గర్భావస్థానము
 ౪. కాశీకాంతనుండిమానవేశ్వర నీవు, నిత్యసత్యనిష్ఠ ♦ నెఱపు మయ్య
 సత్యమందె నిలుచు ♦ సర్వలోకములు సత్యవ్రతంబుకంటెఁ ♦ దపము నేరగు.
 బసవరాజీయము, ఆ 2 ప 216.

సీ. నిరలంబులైనకూపములు నూటిటికంటెఁ, బరికింప నొకనడ♦బావి నీయి
 నానాచే నడబావులరయ నూటిటికంటె, గణులింప నొక్క సత్త్వ♦కృష్ణాచార
 నానాచే నట్టియా♦గములునూటిటికంటె, సుగుణాధ్యుడగునొక్క ♦ సుగుణుని నీయి
 సుగుణాధ్యులగునట్టి♦సుతులు నూర్వరకంటె, ససినొక్క సత్యధ♦గములు నీయి
 ౫. “నాన్మతాత్పతకంపర”మనుచువినుచు, వేదవాదులవచనంబు ♦ వివేచి మున్న
 వినియ మఱచితివో కాక ♦ వేదబ్రమున, నేచరదలచితివో భాగ్య♦వేద సర్వ
 శకుంతలాపరణయము, కృష్ణ ఆ 3 ప 187.

అ స త్య ము

౩. విను మిచ్చెద నని యామియుఁ, గొనియెద నని పలికి పిదపఁ♦గొనకునిదియు న
 సత్త్వతంబులు సత్యవ్రతమునకుఁ దొలఁగంగ మనకు ♦ భూవగ తగునీ.
 భారతము, శాంతి. ఆ 4 పద్య 1506

సీ. మహానాథబొంకినఁ ♦ బంచపశుఘ్నుడౌ, గోసృతాత్ముడు దశ♦గోప్రపత్త
 గుర్వాత్ముడు శతాశ్వపాంసకదోషి, పుగుజాన్మతిసహస్ర♦పురుషహరియు
 బొంకిన బొంకిన♦వాడు సర్వధ్వంసి, కనకంబుకొఱకు బొంకినఖిలుండు
 కలకాతాజాత♦జనులఁ ద్రుంచినవాడు, తనపల్కు మిధ్యచే♦సినయతండు
 ౪. దమ్మ వాత్తజనులఁదా వధించినపాపి, భువి గృతఘ్నుఁ డఖిల♦భూతఘ్న
 యవి కృతఘ్నఁగూర్చి ♦ యఖిలలోకేశుండు, పరగఁ బల్కినట్టి ♦ పలుకు వినులు
 భాస్కరరామాయణము, కిష్కిం. పద్య 473.

ద్విపద. బొంకిన ముగ్ధసికి ♦ వొలియునాయుష్య, మింకుఁదేకువదప్పు♦నెడతేగుఁగ్గి
 సమ్మికమాలు మానము దూలపోవు, వమ్మగుఁ బుణ్యంబువచ్చు నాపదలు
 ౫. “నాన్మతాద్వత్పతకంపర”మనుచు, మరువడి మ్రోయుచునుండు వేదములు.
 హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, గౌరన. ఆ 2.

౬. బొంకిన తాతకం బొలయు ♦ బొంకిన నాశము నొందుఁ బుణ్యములో
 బొంకిన కోగములో వొడము ♦ బొంకిన నిర్మలకీర్తి హీనమా
 బొంకిన లక్ష్మి వాసించు ♦ బొంకిన నాయు వణంగుఁ గావునన్
 బొంకిన మహాత్ములు ప్రభుత్వముదప్పి నరేంద్రశేఖరా.

- సీ. అంత్యజన్మనితోడ ♦ నన్యతంబు లాడినఁ, జరియించుఁ బదియేండ్లు ♦ జమునిపీట
శూద్రుతో మిథ్యలు ♦ సోఁక నాడిన నల్వ, దేఁడులు నివసించు ♦ నినజువీట
వైశ్యుతోడ నన్యత ♦ వాక్కు లాడిన దండ, ధనుస్రొల నూతేండ్ల ♦ దాఁక నిలుచు
క్షుత్రయాన్వయునితోఁ ♦ గల్ల లాడిన దక్షి, ణేశులోకమున వె ♦ య్యేఁడు లుండు
- గీ. ననని నిర్జరుతో మృష ♦ లాడెనేని, నరకముల నొందు లక్షజ ♦ న్మయుల నరుఁడు
పుణ్యసతితోడ బొంకులు ♦ బొంకి యగణి, తొబ్బములు కౌరవంబుల ♦ యంగుఁబడును

రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 5 ప 95, 95.

- చ. సేరులు దొలంగు శోభనము ♦ సేరదు రాదు యశంబు గౌరవ
స్ఫురణ మడంగుఁ బుణ్య ముడి ♦ వోవు విషద్దశ లొందుఁ బాపముల్
ధరణిధరంబులై పెరుఁగు ♦ లాఘవ మబ్బు జవాసవాదముల్
వొరయు రుజాభరం బొదవు ♦ భూవర సత్యములేనిపట్టునన్.

1190

శకుంతలాపరిణయము, ఆ 3 వ 239.

- క. భూవరవివరింపఁగ భౌగ్యావిక్రయసాతకంబు ♦ నైనను బాయం
గావచ్చుఁగాని చుటి మి, ధ్యావాగ్దోషంబుఁ బాముఁ ♦ దర మెవ్వరికిన్.
- గీ. అన్యతభాషణుకం టె దో ♦ షాధికుండు, సత్యవాచాన్వితునికం టె ♦ నిత్యసుకృతి
వెతకిమాచినఁ బొదఁచుఁడు ♦ స్వీతలేశ, పవనభుక్మానవాచుర ♦ భువనములను.

హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, శంక. ఆ ప 52, 53.

సజనపదతి

జ ధి

- సీ. చలిచీమనేనియుఁ ♦ బాఁగ్రొక్క శంకించుఁ, బలుకఁ డెన్నఁడుమృషా ♦ భాషణములు
కలుషవర్తను లున్న ♦ పాలముపొంతఁ జనండు, కలిమి కుబ్బుఁడులేమి ♦ కలఁగఁడాత్మఁ
దలయెత్తిచూడఁ డె ♦ వ్వలనఁ బగ, స్త్రీల, ధైర్యంబు విడఁ డెట్టి ♦ వద్దఱుటల
కొరులసంపదకునై ♦ యుపతపింపఁడు లోన, నిందింపఁ డెంతటి ♦ నీచునైన
- గీ. మిన్నకయచూడఁ డాకలి ♦ కన్నకడుపు, సర్వభూతదయోదయో ♦ త్వచమొనర్చు
నిగమఘంటాపథై కాధ్వ ♦ నీనబుద్ధి, బ్రహ్మవిద్యానవద్యుండు ♦ బ్రాహ్మణుండు.

పాండురంగమాహాత్మ్యము, ఆ 2 పద్య 6.

- మ. దమసంపత్తి మహేశభక్తి నిజకాం ♦ తాసక్తి విద్యాసుర
క్తి మహత్సంగమవాంఛ దేశికవరాఁ ♦ ఘ్రిప్రీతి దుస్సంగమో
క్షుచునిండామయబుద్ధి యన్యగుణహ ♦ వ్నం దేరియందుండు వా
రమరన్ భూమికలకృతల్ సురభిమ ♦ ల్లా నీతివాచస్పతీ.

1191

శా. ఆపత్తిన్ భృశి సంపదన్ తుమ శ్రుతిఃస్వాస్యసక్తి సద్దోష్టి వా
చాపాండిత్యము పోరవిక్రమము భాఃస్వత్క్రియైవనాంఛయున్
నూపింప స్మహానీయులౌ జనులకెంతినున్ లక్షణంబుల్ సువి
యాపూర్ణప్రతిభావిధి సురభిమఃల్లానీతివాచస్పతీ.

భర్తృహరిసుభాషితము, ఎ. బా. ప 51, 52.

చ. పరకృప భృత్యులందు నిజఃకర్మమునం దనుకూలవృత్తి కా
పురుషులయందు శౌర్యము సుఖబుద్ధులయం దనురక్తి గాల్మీ స
ద్గుణులయందు గౌరవము ధోషిదులందు నయంబు రాజులన్
వసుసః గళాప్రవీణులగువారలయందు వసించు లోకముల్.

1197

ఉ. ఆపదలందు ధైర్యగుణఃమంచితసంపదలందుఁ దాల్మియున్
భూపసభాంతరాళమునఁ ధి బుష్కలవాక్చతురత్వ మాజిబా
హాపటుశక్తియున్ యశముఃనం దనురక్తియా విద్యయందు వాం
ఛాపరిపూర్ణియున్ బ్రకృతిఃసిద్ధగుణంబులు సజ్జనాశికిన్.

చ. సరహింసాపరకీయవిత్తహరణాఃభావంబు సత్యవ్రతా
దరముం దానపరత్వ మన్యవనితోఁదంతోక్తి మూకల్లముం
బరహృష్టాఘరభంజనంబు గురుఃప్రత్యంబునుం బ్రాణిభృ
త్కరుణాశాస్త్రసమత్వసద్విధులు భఃద్రప్రాప్తికిన్ మార్గముల్.

1199

భర్తృహరిసుభాషితము, ఎ. ల. నీతి పద్య 19, 53, 55.

చ. పరగుణరీతిఁ బ్రీతి గురుఃపట్ల వినీతి బుధాప్తి వాంఛయున్
రజమగ విద్య నాస్థయు సధర్మిణిపై రతి లోకనిందలన్
వెలుపు శివార్చ భక్తి మతిఁవిహళిక్తియు దుష్టసంగమం
దరతియఁ గూర్చి యొప్పెడు మఃహాత్ములఁ గూర్చి నమస్కరించెదన్.

1200

భర్తృహరిసుభాషితము, పుష్ప. తి. ప 51.

క. దుష్టఃసహ వాసంబున, దుష్టఃసంభాషణంబు ధి దుష్టనతలఁపున్
వర్జింపవలయు నెప్పుడు, నూర్జితపుణ్యులకు నెల్ల ధి మత్పలనయనా.

గీ. హరునందు శ్రీమనోహరునందు నవిధేద, భక్తియోగంబునఁ ధి బరగువాఁడు
విగమోదితంబైన ధి నిత్యకర్మంబువిశ్వాసపూర్వకముగా ధి జరుపువాఁడు
నార్యభూదేవతాఽచార్యమాతాపితృ, నేవ లక్రాంతంబుఁ ధి జేయువాఁడు
నన్వితభాషణమును ధి నన్యదూషణమును, నెప్పుడు నాలుకసోఁక ధి నీనివాఁడు

గీ. మాయయు నమాయ గర్వంబు ధి మత్సరంబు, నన్యధనవంచనంబును ధి నాదిగాఁగ

నవగుణము లాత్మఁ జొరనీని ♦ యట్టివాఁడు, సజ్జనుం డనంబరఁగు నిజ్జగతియందు.

శ్లో. పురునియర్థంబు లోహ్యంబు ♦ పగిదిగాఁగఁ, బరకళత్రంబు జనయిత్రి ♦ భాతిగాఁగ
బురునిక ధ్యాని మాత్మశుభంబుగాఁగఁ, సమ్మతివహించు సుజనుండు ♦ చంచలాక్షి.

ఉ. చిత్తము చాలనిర్మలము ♦ చెయ్యులు ధర్మనివాసశాసనా
యత్తము లుత్తమంబు వినయంబు నయం బనయంబు మూలపున్
విత్తము నిత్యము నిగమవిత్తము లెన్నఁగ నిష్టదేవతల్
మత్తగజేంద్రయాన వినమా భువి సజ్జనుడైనవానికిన్.

1204

ఉ. ఉత్తముడైనవాఁడు విభవోన్నతి గల్గిన నంత కంత క
త్యుత్తచుచ్చత్తచే వెలయుమఁ డెడుఁగాని యఖ్యగర్వదు
ర్వృత్తికి నేల వచ్చు రజనీశునకున్ గళ లెక్కువైన లో
కోత్తరరీతిచే నమృతమూరక వేటొక వారి గల్లునే.

1205

శ్లో. కామంబు కామారి ♦ కారుణ్యరూపచింతారత్న లాభయత్నంబు నొంద
క్రోధంబు బోధానరోధకగాక్షునం, తాననిష్ఠాఁడు ♦ ద్యుమము నంద
లోభంబు సురలోక ♦ వైభవప్రియకారి, ఘనపుణ్యవిత్తసంగ్రహము నంద
మోహంబు మోగిసం దోహమోహనశక్తి, కాంతానితాంతసంగమము నంద

శ్లో. ముదముచిదమేయహృదయసంస్కృదమునంద, ప్రకటమాత్సర్యముగ్రహతకములంద
కాని వేటొక్కవోటఁ జాఁగంగనీని, యతఁడు సజ్జనుడొకఁడుపద్మాయతాక్షి.
సీమంతనీకళ్యాణము, ఆ 2.

దు ర న ప ద్ధ తి

మ. కరుణాలేశములే దకారణమె యుగ్రంబైనకోసం బిడున్
బరనారీపరవిత్తవాంఛితము లాత్మన్ నిత్యమున్ జేయు వే
మటు విద్వజ్జనబంధుబృందము నలంపన్ జూచు నిస్పాటఁ గ
ల్లరియౌవానిగుణంబగున్ సురభిమల్లా నీతివాచస్పతీ.

1207

మ. బహువిద్యానిదుడయ్యు దుష్టజనుఁ డెఁజ్పాటన్ విసర్జ్యుండుగా
ని హితుం జేసికొనం దగండు ఫణమాఁడికోర్కొజ్జ్వలంబయ్యు న
య్యహి సంత్యాజ్యమెకాని చేకొనఁగ నగ్గంబే విభాస్వద్దయా
లహరీనిర్మలచీర్వరా సురభిమల్లా నీతివాచస్పతీ.

భర్తృహరిసుభాషితము, ఏ. బా. 41, 42.

తే. విద్యచే భూషితుడయి ♦ వెలయుచున్న, దొడరి వర్జింపనగుఁజూమి ♦ దుర్జనుండు
చారుమాణిక్యభూషిత ♦ శస్త్రమస్త్ర, కంబుగల పన్నగము భయం ♦ కరముగాదె.

శా. హీరమ్యం జడుఁగాఁగ సువ్రతుని మా యింగా శుచి దంభిఁగా
శూకన్ నిర్దయుఁగా మునిన్ విరుతిఁగా ♦ శ్రోత్రప్రియాలాపు ని
స్సారుంగా బలవంతు గర్వితునిగా ♦ సద్వక్త వాచాలుఁగాఁ
గ్రూరుం డెన్ని సుధీగుణులు దురితా ♦ రూఢంబుఁ జేయుం గదా.

1210

చ. ఓననులినాంగుడైన హిమ ♦ దీప్తియుఁ బ్రాయముదప్పు నాతియున్
వనరుమాశూన్యమా కొలను ♦ వర్ణితరూపు నిరక్షరాస్యమున్
ధనపరుడైనరాజు సత ♦ తంబును లేమిని గుందు సాధువున్
జనపతీచెంతదుర్జనుఁడు ♦ శల్యము లేడివి నామనంబునన్.

1211

భర్తృహరిసుభాషితము, ఏ. ల. నీతి. పద్య 43, 45.

ఉ. కారణ మింతలేకొకరిఁ గాంచినఁ గిన్న వహించు టాత్మని
ష్కారుణికత్వ మొందు టొరు ♦ కాతఁ దలంచుట లగ్యవిత్తముల్
గోరుట బంధులున్ సుజనులున్ గనుమేలు సహింపకుండుటల్
గూర్చవిచారుతా నరుల ♦ కున్ మృషగాదు స్వభావసిద్ధముల్.

1212

చ. లభితకళావిలాససమ ♦ లంకృతుడైనను దుర్జనుండు చెం
తల వసియింపఁగాఁ దగఁడ ♦ నర్హుఁడువానిఁ ద్యజింపనే తగున్
గలిత నవారుణారుణ ధ ♦ గర్భగిత్తోరుఫణామణిప్రభల్
గలవని చెంతనున్న భయ ♦ కంప మొనర్చుదె సర్ప మేరికిన్.

1213

చ. పగలిటఁ గాంతిలేనిశక్తి ♦ పాయము దీటినభామ పద్మినిం
దగులమి రిత్తయౌ కొలన ♦ నక్షరరూపనదాన్యమున్ ధనా
శగలప్రభుండు లేమి నని ♦ శంబుఁ గృశించుబుధుండు భర్తయౌ
లగముననుండు నూచకుఁ డి ♦ లన్ విడఁగూడనిసప్తశల్యముల్.

1214

భర్తృహరిసుభాషితము, పుష్ప. తి. ప 41, 42, 45.

ఉ. కోపమువానిసామ్మ ఘనుఁ ♦ గొంచెము నేయుట వానివిద్య చూ
పోపమి వానివృత్తి పరు ♦ పోక్తియె వానిగుణంబు సాధుసం
తాపము వానిసంతసము ♦ దంభము వానికి గన్న శల్లి యా
పాపపు దుర్జనుం దలంచు ♦ పాపము వాయ నుపాయ మున్నదే.

1215

గీ. పరధనముకన్న రుచియైన ♦ భక్త్య మేది, నూచకునికన్న ననుజైన ♦ చుట్ట మేఁడి
సాధు ననబాధకన్న న ♦ త్యాహ మేది, దుష్టజనునకు నెన్నంగి ♦ దోయజాక్షి.

అ. వే. పరుని సద్గుణముఁ ♦ బరమాణువుగఁ జూచు, దొడ్డ కొండ సేయు♦దుర్గుణము
నాత్మవినుతియందు♦సత్యంతరసికుండు, దుష్టనుండు వికార♦తోయజాప్తి. 1216
సీమంతనీకశ్యామము, ఆ 2.

మూ ర ప ద తి భి ధి

క. తెలియనినరుఁ డెలుపఁగనగుఁ, దెలిసినమానవుని వలదు ♦ తెలుపఁగ మదిలోఁ
దెలిసియుఁ దెలియనికఱికికె, గలితన మెఱిఁగింపఁ గమల♦గర్భునివశమే. 1217
పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 1.

శా. కాలాహిం దలఁదాల్పవచ్చు విరిపాం♦కానందరంగవ్రజో
త్తాలంబైనపయోధిఁ జేతులనెయిఁ♦దన్వచ్చు నక్రోగ్రదం
ప్త్రాలగ్నంబగుమానికంబు హరియిం♦పన్వచ్చు నెట్లేని మూ
ర్ఖాళిం దెల్పఁగరాదు శ్రీసురభిమ♦ల్లా నీతివాచస్పతీ. 1218

మ. వసుధం గుండెటికొమ్ము తెచ్చుకొనఁగా♦వచ్చుం బ్రయత్నంబునన్
వెసఁ ద్రావన్ జల మెండమావులనెయే♦నిం గాంచవచ్చున్ నిజం
బిసుక న్నూనియఁ బిండవచ్చుఁ బ్రతిభా♦హీనాత్ముడౌ మూర్ఖుఁ దె
ల్పు సమర్థత్వము లే దిలన్ సురభిమ♦ల్లా నీతివాచస్పతీ. 1219

మ. దిరిసెంపున్ విరిచేత వజ్రఃపణిభే♦దింపందలంచున్ మద
ద్విరదేంద్రంబు మృణాళతంతువున బంధింపంగ నూహించు మా
ధురి నింపంజనుఁదేవచే లవణషాఢో♦రాశికిన్ మూర్ఖుఁ దె
ల్పు ఋజూక్తం బిడువాఁడు శ్రీసురభిమ♦ల్లా నీతివాచస్పతీ.
భర్తృహరిసుభాషితము, ఎ. బా. ప 4-6.

ఉ. అజ్ఞుఁడు సజ్జనోక్తు లెటు♦లైన వినున్ సులభంబుగా విశే
షజ్ఞుఁడు దెల్పినంత సర♦సస్థితి నూకొను జ్ఞానలేశదు
ష్ప్రజ్ఞల దుర్విదగ్ధుడగు ♦ పామరుఁ డేగతిఁ దెల్పఁబోయినన్
బ్రాజ్ఞతఁ జెందఁ డజ్ఞుడని ♦ బ్రహ్మయు రంజిలఁజేయ నోపునే. 1221

చ. మకరముకొఱనున్న పెను♦మానికమైన హరింపవచ్చు దు
శ్శకచలమార్మిఘోషమగు♦సాగరమైనఁ దరింపవచ్చుఁ తు
త్ప్రకృపితభోగినైనఁ బువు♦దండవలెన్ దలఁ దాల్పవచ్చుఁ బా
యక ప్రతికూలమూర్ఖహృద♦యంబది త్రిప్పఁగరాదొకప్పుడున్. 1222

- చ. ఇసుకఁ బ్రహత్నతన్ బిడిచి • హెచ్చుగఁ దైలముఁ గ్రావవచ్చుఁ బే
దైసఁగడు డప్ప స్రుక్కి మృగఁతృష్ణజలంబులు గ్రోలవచ్చు నల్
దేసలఁ జరించి యొక్కపుడు • దేవరకున్ శశపున్ విషాణమున్
బాసఁగదు దుర్వివేకియగు • మూర్ఖునిచిత్తము ద్రిప్ప నేరికిన్.
- క. తెలియనిమనుజుని సుఖముగఁ, దెలుపందగు సుఖతరముగఁ • దెలుపఁగవచ్చున్
దెలిసినవానిం దెలిసియు, దెలియనినరుఁ దెల్ప బ్రహ్మ • దేవునివశమే.
- చ. మకరముఖాంతరస్థుగు • మానికముం బెకలింపవచ్చుఁ బా
యకచలదూర్మికానికరఁమైన మహాదధి దాటవచ్చు మ
స్తకమునఁ బూలదండవలె • సగ్పమునైన ధరింపవచ్చు మ
చ్చిక ఘటియించి మూర్ఖుజనఁచిత్తముఁ దెల్ప నసాధ్య మేరికిన్. 1225
- గీ. తివిరి యిసుమునఁ దైలంబుఁ • పీయవచ్చుఁ, దవిలిప్పుగతృష్ణలోనీరుఁ • గ్రావవచ్చుఁ
తిరిగి కుంజేటికొమ్మ సా • ధింపవచ్చుఁ, జేరి మూర్ఖులచునను రం • జింపరాదు.
- మ. కరిరాజున్ బిసత్తు సంతతులచే • గట్టన్ విజృంభించువాఁ
డురువజ్రింబు శరీవపుష్పములచే • నూహించు భేడింపఁ దీ
ప రచింపన్ లవణాబ్ధికిన్ మధుకణఁప్రాప్తిం బ్రవర్తించు ని
ర్ధరణిన్ మూర్ఖులఁ దెల్పు నెవ్వఁడు సుధా • ధారానుకారోక్తులన్. 1227
- గీ. స్వవశము హితంబు మూఢతా • చ్ఛాదనంబు, గాఁగ నీగతి నిర్మించెఁ • గమలభవుఁడు
సర్వవిదులగు సుజనుల • సభలలోన, మానమె విభూషణము మూఢ • మానవులకు.
- చ. జలముల నన్ని ఛత్రమునఁ • జండమయూఖుని దండతాడనం
బుల వృషగార్దభంబులను • బొల్పగుమత్తకరీంద్రమున్ సృణిన్
జైలఁగడు రోగమావధము • చే విషముం దగుమంత్రయుక్తి ని
మ్ములఁ దగఁ జక్కఁజేయనగు • మూర్ఖునిమూర్ఖత మాన్వవచ్చునే. భర్తృప ల. 3-11

—♦ దుర్జనసజ్జనమైత్రి ♦—

- ఆ. మంటికడవఁబోలె • మతిదుర్జనస్నేహ, మధికశీఘ్రముననె • హత్తు విరియుఁ
గనకకలశభాతిఁ • గల సజ్జనస్నేహ, మొదవుఁ బగులఁబడక • పదిలమగును. 1230
పంచతంత్రము, నారా. సుహృ. ప 57.
- గీ. మొదలఁ జూచినఁగడుగొప్ప • పిదపఁగుఱుచు, యాదిఁగొంచెముతర్వాత • ధికమగుచుఁ
దనరుదినపూర్వపరభాగ • జనితమైన, చాయపోలికఁగుజన • జ్ఞనులమైత్రి. 1231
భర్తృహరిసుభాషితము, ఏ. ల. ప 50.

— ♦ మూర్ఖ సహవాసము ♦ —

గీ. ఎఱుకగలవానిపొందైన నెందు నమరు, నతఁడుకపటాత్ముఁడయ్యెనే నదీయుఁగాదు
మూర్ఖుతోఁ గూడి దొలఁగెడు ♦ మూర్ఖశకుని, సఖ్యమెన్నఁడుకొఱగాదు ♦ సజ్జనులకు
పంచతంత్రము, నారా. మిత్ర. ప 516.

సజ్జనసాంగత్యము

గీ. అన్యధనములు దగినప్రయత్నములను, మించుగా మానవులకు లభించుఁగాని
యనఁగు సజ్జనసాంగత్యమనుమహాధనంబు గొట్టుయదిమర్లభింబుగాదె. 1232

క. మునివరసంసారులకును, ఘనతరభయనాశనములు ♦ కలుపచయవినా
శనములు నిరతము శుభసూచనములు గదసాధుజనుల ♦ సందర్శనముల్. 1233

కుబ్జాకృష్ణవిలాసము, ఆ 4.

సీ. అభినవాగణ్యపుణ్యాపాదకంబులు, శభిలాఘజలధిదావానలములు
అలఘుచేతస్సంశయచ్ఛేదకంబులు, సఖ్యకర్ణపుటీరసాయనములు
అత్యంతసంస్తుత్యసత్యాశ్రయంబులు, నమిరశస్త్రాశయవ్యంజకములు
నంగీకృతస్వరూపాంతరామ్నాయముల్, నిఖిలధర్మాధర్మనిర్ణయములు

గీ. వర్ణ్యవైభవభవదీయ వదనకమల, గదితపూర్వకధాసుధా ♦ కల్పఫణితు
లనఁగు మీవంటి పుణ్యవర్తనులతో సమాగమముకన్న మిగుల భాగ్యంబు గలదె.
నారాయణాచలమాహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 121.

చ. కరఁగిన నెల్లలోహములు ♦ గ్రక్కునఁ గూడు నిమిత్తమాత్రమై
జరగుటఁజేసి పక్షిమృగసంతతిగూడు భయంబు లోభమున్
బరగుటఁజేసి మూర్ఖు సులభంబుగఁ గూడు గుణాధ్యులైన స
త్పురుషులు చూచినంతట నె పొందొనరింతురుసూ హిరణ్యకా. 1235

పంచతంత్రము, నారా. సుహృ. ప 57.

మ. మతిబాధ్యం బడఁచున్ నిజంబుగఱపున్ ♦ మానోన్నతి న్నించుదు
మృతముల్ ద్రుంచు మనఃప్రసాదమిడుఁ గీర్తిస్ఫూర్తి గావించు నీ
క్షీతి నార్యుండు తదీయసంతతిమెయిన్ ♦ సిద్ధిందుసర్వాగ్రముల్
ప్రతిభానూత్న ఫణిశ్వరా సుభిచుల్లా నీతివాచస్పతీ.

మ. మనులేక్ గూడిననీళ్లయన్ నిజగుణంబుల్ పాలిడున్ బాలుగ్రాఁ
గునెడన్ నాని నట్టించి యజ్జలము గ్రాఁగున్ దానె తన్నిత్రనా

శేవమున్ గన్గొని వహ్నిఁ గూలఁజనుఁ బాల్ శాంతం బొనర్చున్ జలం
బనయం బిట్టివి సఖ్యముల్ సురభిమఁల్లా నీతివాచస్పతీ.

1437

భర్తృహరిసుభాషితము, ఎ. బా. ప 19, 66.

గీ. సత్యసూక్తిఘటించు ధీఁబడిమ మాన్పు, గౌరవమెసంగుజనులకుఁ గలువనుడఁచుఁ
గీర్తిఁ బ్రకటించుఁ జిత్తవిఁన్నార్తిఁ జేయు, సాధుసంగంబు సకలార్థఁ సాధనంబు.
ఉ. క్షీరము మున్ను నీటి కొసఁగెన్ స్వగుణంబును దన్నుఁ జేరుటన్
క్షీరము దప్తహాట గని ఁ చిచ్చుటికెన్ వెతచే జలంబు దు
ర్వారసుహృద్విపత్తిఁ గని ఁ వహ్నిఁ జొరంజనె దుగ్ధ మంతలా
నీరమఁగూడి శాంతమగు ఁ నిల్చి మహాత్ములమైత్రి యీగతిన్.

భర్తృహరిసుభాషితము, ఏ. ల. నీతి. ప 20, 67.

చ. వినయమునెచ్చుఁ బాతకపుఁవృత్తికిఁ జిత్తము వాత్తనీదు పా
వనత ఘటించుఁ ద్రుంచుబలఁవంతపువంత పురాణధర్మవ
ర్తనము తెఱంగెలుంగనివిధంబు నడంచి ముదంబు గూర్చుఁ స
జ్జనుని సమాగమంబునకుఁ జంద్రముఖి సమమేది మేదినిన్.

1240

సీమంతినీకళ్యాణము, ఆ 2.

గీ. సజ్జనసమాగమంబుతో ఁ సాటిసేయఁ, దగవు జగములలోపలఁ దానధర్మ
సత్యవచనతపోయాగఁ శతములైన, నదియ నిశ్చేయసనిదానఁ మగుటఁ జేసి.

మూర్తిత్రయోపాఖ్యానము, ఆ 1.

కా. సత్సంగంబునఁ జేయుచుందురు జనుల్ ఁ సత్కర్మముల్ సంతతా
త్యుత్సాహంబునఁ బుణ్యకర్మఫలసంఁయోగంబునన్ కాంతులై
సత్సంతానపరంపరానుగతులై ఁ సౌజన్యసంవేద్యులై
సత్సంజ్ఞానవివేకులై నియతులై ఁ సర్వజ్ఞులై ముక్తులై.

1242

సీ. సత్సంగవశమున ఁ చర్చచేసినయట్టి, బుద్ధియు క్తంబైన ఁ బోధచేత
కడఁగి భక్తిజ్ఞానఁకర్మముల్ దెలిసిన, యతనికిఁ దెలియుదేహంబుకొలఁది
దేహసంస్థావంబు ఁ దెలిసినయతనికి, ధర్మార్థకామముల్ ఁ దనరుచుండు
ధర్మార్థకామముల్ ఁ దనరినయతనికి, మోక్షంబువైబుద్ధి ఁ మోనసియుండు
ఆ. మోక్షబుద్ధిగలముఁముక్షువులకు నెల్లఁ, దత్త్వభేదమందుఁ ఁ దలఁపు గలదు
తత్త్వభేద మెఱుంగఁదలఁచినయతనికానందమయప్రకాంతఁనందఁగలుగు.

విజ్ఞానప్రదీపిక, ఆ 1.

దుర్జనసజ్జనతారతమ్యము

గీ. తనకు మేలొనరించు బాంధవునకైనఁ, దోడనే కీడు చింతించు ♦ దుర్జనుండు
తనకుఁ గీడొనరించు శాత్రువున కైనఁ, జాలమేలు విచారించు ♦ సజ్జనుండు.

ఉ. కారణమేమిలేక యుషఃకారము సేయు దురాత్ముపోలికన్

గారణ మేమిలేక యుషఃకారము సేయు మహాత్ముఁ డెంతయున్

గారణ మేమిగల్గె శిఖికావన మంతయు నీరుసేయఁగాఁ

గారణ మేమి గల్గె శశికైరవముల్ వికసింపఁ జేయఁగన్

1245

గీ. దుర్జనునికల్మిదురితంపుఁడ్రోవ కగును, సజ్జనునికల్మి పుణ్యంపుఁసరణి కగును

పాముబలిసినగరళంబు ♦ ప్రబల మగును, గోవు బలిసిన దుగ్ధంబుఁగురియునుండు

ఉ. మైకొని దుర్జనుండు కడుఁబాంధవమందు దురాత్ముతోడనే

కైకొని సజ్జనుండు చెలికార మొనర్చు మహాత్ముతోడనే

ఘూకము లంధకారమునఁ ♦ గూడి చెలంగవో! చక్రవాకముల్

లోకవిలోచనంబుఁ దమలో విమలోన్నతిమైత్తిప్రూఁవో!

చ. ఒరునకు నెద్దియేనిన్రణమున్నవిశాలము సేయు హేనుడౌ

నరుఁ డదిగప్పు సజ్జనుఁడు ♦ నాయమునన్ బరికింపనీఁగత్రో

సరియగువాఁడు వాఁడు బలుఁసత్వము మీటినయకౌషధంబుతోఁ

దరమగువాఁ డితండు వసుఁధాతలనాధకుమారికామణి.

1248

గీ. కలుగకుండిననీఁజాలుఁఘనుఁ డొకండు, కలిగియుండియు నీలేని ♦ ఖలుఁ డొకండు

నుత్తమాధమగణనికుఁద్యుక్తుఁడైన, యజునియాయాస మణఁగించుఁనట్టివారు.

నీమంతినీకళ్యాణము, ఆ 2.

ధనప్రాముఖ్యము

క. ధనమూలము జగ మంతయు, ధనవంతుని కిప్తమగుపదార్థము లెల్లన్

దనచేతిలోనివగుటను, ధనమార్జింపంగ నెవ్విధంబున వలయున్.

క. శ్రీమంతుఁడె కులవంతుఁడు, శ్రీమంతుఁడె సుభగరూపఁజితకంతుఁడునూ

శ్రీమంతుఁడె గుణవంతుఁడు, శ్రీమంతుఁడె సిద్ధశేషుఁషీమంతుండున్.

1251

సీ. సంరక్ష సేయని ♦ స్వర్ణచుప్పుడె చెడు, వృద్ధిబొందింపని ♦ విత్తమెడయు

ననుభవతకురాని ♦ యర్థంబు గల్గియు, లేనిఫలమెగాని ♦ లేదు సుఖము

తిగనుపార్జించియు ♦ ధనము పాత్ర మెట్టి, దక్షిణాది న సంరక్ష యడియ

- నిండిన చెలువును ♦ సెరయవాటముగాఁగ, నలువులువీర్చిన ♦ యట్లకాన
గీ. ధనము లార్జించి సంరక్షితగ నొసర్చి, వృద్ధిఁ బొందించి యనువుగా ♦ వెచ్చపఱిచి
నడవ నేర్చినవానిని ♦ స్మంబు సఫలమున్న వారలజీవన ♦ మెన్న నేల. 1252
- క. కలవాడె చెలులు చుట్టలు, కలవాడెగు నతఁడు బుద్ధి ♦ గలవాడెనగున్.
లలి నతఁడె లోకపూజ్యుఁడు, బలవంతుఁడు నతఁడె వంశ ♦ పావనుఁ డెందున్.
- క. పరదేశమె నివదేశము, పరులే బాంధవులు ద్రవ్య ♦ పరిసాలునకున్
ధనణి ససాక్ష్యం బెయ్యది, పరమాశ్శయు ధనము నూపె ♦ ప్రజలకు నెల్లన్. 1254
- సీ. ఒకవేళ దాత యా ♦ చకవృత్తిమైనుండు, యాచకుం డొకవేళ ♦ నగును దాత
యొకవేళ శాత్రువ ♦ నికరంబు భంజించు, నొకవేళ నిలువక ♦ మోడిపాటు
నొకవేళ సంపద ♦ నుప్పొంగుఁ బై పయి, నొకవేళఁ గడులేమి ♦ నొందియుండు
నొకవేళఁ బుత్రిమి ♦ తృకళత్రయకుండగు, నొకవేళ నొక్కఁడు ♦ నొదిగియుండు
- గీ. నొచ్చుగుందులు తఱుచుగా ♦ నెల్లయెడల, నెవ్వరికినైనఁ గలుగుచో ♦ నివ్విధమున
భాగ్యవంతుఁడు కొనసాగి ♦ బ్రతికియుండు, ధాత్రి యదిగానభాగ్యప్ర ♦ ధానమగను.
- పంచతంత్రము, నారా. మిత్ర. ప 70. సుకృ. ప 104, 123.
- క. అర్థమునఁ బండితుండగు, నర్థమునం బలనమగ్రుం ♦ డగు నర్థమునన్
బాధ్యపుడగుఁ బుష్కలండు, నర్థమునను భువనపూజ్యుం ♦ డగు ననుఁ డెందున్.
- ఆ. అస్వపామవృద్ధు ♦ లాచారవృద్ధులు, శౌర్యవృద్ధు లెద్ద ♦ సత్యవృద్ధు
లాగనూర్ధవృద్ధు ♦ లఖిలాగ్రవృద్ధులు, కొలుతు రర్థవృద్ధు ♦ గోరి వేడి.
- చ. కనకముగూర్చి యెన్నబడుఁ ♦ గాదె సమస్తగుణంబు లర్థమె
వృనికి వసుంధరంగలదు ♦ వాడె కులీనుఁడు వాడె పండితుం
డగుఁడు వాడె వాడె సక ♦ లార్థవిధిజ్ఞుఁడు వాడె వక్త వా
డె నయపరుండు వాడె ప్రక ♦ టప్రియభాషణుఁడుం బ్రసిద్ధిగన్. 1258
- క. కలవానికిఁ బట్టి నులు, లలు పోతు ల్లలు ధటులు ♦ ల గభిలంబున్
గలదు మఱిలేనియట్టిది, కలవానికి నీడుజోడు ♦ కలవా జగతిన్.

పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 4.

- కా. పోవున్ బాతి యథోగతంబయి కడున్ ♦ బోవున్ సదాచారస
బావం బువ్వయశుద్ధి నివ్వలమగున్ ♦ బాహుబలశ్రీ వృధా
భావంబొందు గుణానుభావము తృణ ♦ ప్రియంబగున్ నిర్ధనుం
డొ వాడెన్నిట ముఖ్యుఁడొ మరభివ ♦ ఙ్గా నీతివాచస్పతి.

మ. భని యెవ్వఁడగువాఁడె సత్కులుఁడు పేఁధాశాలి సర్వాన్ధద
 ర్శనుఁ డత్తుజ్జ్వలహార్తి శుప్రతిఁపవాఁగ్జ్ఞుఁడు సర్వజ్ఞుఁడౌ
 ననఁగా శోభిలు నెల్లసద్గుణము లున్దైవాశ్రయంబున్ గుమీ
 యనిశ్శ్రీజిత వాసవాసురభి మఁల్లా నీతివాచస్పతీ.

1261

భర్తృహరిసుభాషితము, ఏ. బా. ప 32, 33.

ఉ. బాతి దొలంగుఁ గాత గుణశక్తి గసాతలసీమకుం జనుం
 గాత కులంబు బూదియగుఁ డ గాత నంబున నుండి శీలముం
 బాతముఁ జెందుఁగాత బహుభంగుల విత్త మె నూప మేలు వి
 ఖ్యాతగుణంబు లెల్లఁ దృణకల్పము లొక్క ధనంబు లేవడిన్.
 క. ఏనుగు విత్తముగల, దానరుఁడు కులీనుఁ డధికుఁ డాచ్యుఁ డతంజే
 ధీనిధి ధన్యుఁడు నేర్పరి, నానాగుణగణము కాంచనంబున నిలుగున్.

భర్తృహరిసుభాషితము, ఏ. ల. నీతి. 32, 33.

చ. కులము రసాతలస్థలినిఁ గూలిన మందిగుంబు లభిఁగి
 బాలసిన శీల నుగ్రితటఁ భూమిని బాటి విదగ్ధమై యి
 ట్కులహరశౌర్యమందు చిగుఁగున్ పడినన్ గతు మేల్ ధనంబెకా
 వలె నది లేనిచోఁ దృణలఁవంబులుగా గుణగోటు లిన్నియున్.

1264

ఉ. వాఁడె కులీనుఁ డుత్తముఁడు • వా ఁడె రసజ్ఞుఁడు వాఁడె యాచ్యుఁడున్
 వాఁడె బహుశ్రుతుండు మతిఁవాఁడె గుణాఘ్నుఁడు వాఁడె వక్తయున్
 వాఁడె సుగూపియంచు ధనఁవంశుని శందలు నెంతు చెంతయున్
 బోఁడిమిగాన సర్వగుణముల్ గనకాశ్రయభూతముల్లగా.

భర్తృహరిసుభాషితము, పుష్ప. తి. ప 31, 32

ధ న ని ర స న ము

గీ. జలములందు మత్స్యంబులు • చవలఁ బతు, లామమం బెట్లు భక్షించుఁకట్లు నివిరి
 యెల్లనారునుజేరి య• సేకవిధుల, ననుదినంబును భక్షింపుఁకర్థవంతు.

క. లగ్ధి యగ్ధమూలం, బగ్ధ మాయావిమోహ • నాచహము నగుం
 డగ్ధజ్జ నదుఖమున న,పార్థీక్ష్పతజన్ముఁ డగుట • పరమగ్ధ మిలన్.

1267

భారతియు, ఆరణ్య. ఆ 1 పద్య 27, 28.

క. ధనము కలిమియు లేమియుఁగ్రాసునందు, నితిపి యెత్తంగ ములు నూకెఁనిర్ధనత్వ
 మెక్కుడై దానిదిక్కునఁనెట్లు లగ్న. ధనము గుణదోషములభంగిఁవిస్తరితు.

క. ధనము గలవాఁడు పృథ్వువ, దనమున నున్నట్లు భయము ♦ దనచిత్తమునం
దనుకఁగ నుల్లల నుడువను, విను శిఖిచోరాదిముఖ్య ♦ విమయాపదకున్.

క. కోపంబును లోభంబును, నేపారి మనంబు గలఁప ♦ నెప్పుడుఁ జింత
తాపంబు నొందు సధనుం, డాపదగా కవిధము సుఖావహా మగునే. 1270

క. ఎచ్చోట నైన నధరుఁడు, విచ్చలవిడి నుండు లేదు ♦ వెఱ పించుకయుం
బొచ్చెపుఁ జందం బొల్లఁడు, మెచ్చరె సుర లైనఁ బలుకుఁమృదువై యుండున్.

క. లోకముచందము గనికొని, యీకానఁగ నగుధనాదుఁలెల్లను గాల
వ్యామలతఁ బొందఁ గలయవిఁగా కుండమి యెఱిఁగి విడుపుఁగడుఁ జదు రెందున్.

క. ధనవత్త్వము దుఃఖకరం, బని కని తత్కాంత విడుచుఁతని కధనతా
జనితాత్మాధీనత్వం, బసుపమసౌఖ్యంబు నేయుఁనక్షీణముగన్.

భారతము, శాంతి. ఆ 4 పద్య 33-38.

పీ. శాల్యోదనాపూపఁసద్యోఘ్నతంబులు, మెసఁగ మేనునఁ గండఁమెండు గలిగి
రక్త మాంస ప్రాణాఙ్గత నింద్రియంబులు, ప్రబల మోహంబు లోఁభంబు నిగుడ
దార సుతుల యందుఁ ♦ దనివి చాలక బహుద్రవ్యచందు నపేక్షు ♦ దారసిల్లు
మున్నె “యథాతురాఽణాన్నగురు ర్నబంధు” వనెడి వాక్యంబుఁతోడుఁగాగఁ
గీ బేదలకు బాంధవులకును ♦ బెట్టులుడిగి, పరమ నాస్తికు లై జనుల్ ♦ బ్రదుకు నాస
పడి చెడుదు రంతమున జనుఁబారిఁ ద్రెల్లి, జీవులకు దొడ్డ సంపదల్ ♦ చేటుగావె.

ఆ. ధనముఁ గూర్చి నరుఁడుఁతస్కరుల్ తుత్రియు, లపహరింతు రొక్కొఁయనికృశిండు
స్త్రీలు నేలు వాండ్రఁచిత్తంబు లేవై, బాఱునో యటంచుఁ ♦ బరితపించు.

ఆ. పేర్కొనదురు గుండె ♦ పిక్క చెదరు లేక, యుండవచ్చుఁ బేద యులుకుఁదక్కి
రమణ “గోచిపాతఃకాయఁడు దొంగల, మిండఁ” డనెడు మాటఁమేలు దెలిసి.

కుచేలోపాఖ్యానము, ఆ 3 పద్య 43, 44, 47.

ఉ. కన్నులఁ జూపు గల్గినను ♦ గాంచఁగ నీ దెదురైన వీనులన్
బహుగ విన్ని గల్గిన దఁవన్విన నీ దిఁక నోరు పల్కఁగా
మన్నును బల్క నీదు మఱియున్నను జేతులు మ్రొక్క నీదు సం
పన్నుని గర్వ మత్తెవులుఁ ♦ బాపెడి లేనడి యేన్విరక్తుఁ డేన్.

1271

క. కలిమినిఁ గలిగెడు గరవము, బలు దయ్యము దానిఁ దోఁకఁతి విరాగుం
డలుక విడు కాప మవు మ్మను, నల గామెడలెడును మేలఁయవుఁ గాదె కఁన్.

విశ్వేశ్వరీయము, కీ.బ. ఆ 3. పద్య 15, 16.

సీ. కామరోగాది ముక్కుగ శత్రు వర్గ ప్రతాప ప్రధాన సాధనము ధనము
జన్మ పరంపరాసంపాదితానేక, ఘన కర్మ జాల వర్ధనము ధనము
కైవల్య సంప్రాప్తికారణ వైరాగ్య, ధర్మమా గ్ధావరోధనము ధనము
సక లావ గుణ పుంజసంశ్ర యాశా రూప, గాయణ నిగళ బంధనము ధనము

గీ. గలిగి గర్వంబు దొట్టి దుఃఖంబు మదికి, బెనుచు నజ్ఞాన పావకేంధనము ధనము
స్వస్థు లబ్ధ పదార్థంబు చందమునను, దలచి చూడంగ వట్టి దంధనము ధనము.

కవిరాజమనోరంజనము ఆ 1.

ఉ. లజ్జకుఁబాపు శీలముఁ గులంబు వడి నివిడిపించు సూన్యతం
బుజ్జనసేయుఁ జేయ మొగమోటమిఁ దూలుచుఁ బాతకంబులన్
మజ్జన మార్చునార్చు నభిమానము రోతల కియ్యకొల్పునీ
ముజ్జగమైనఁ ద్రిప్పఁ దుదిముట్టను నా ధనకాంక్ష యేరికిన్.

1279

కవికర్ణరసాయనము, ఆ 5 ప 121.

సీ. నెమ్మేనితిమిరంబు నేత్రిగోళంబుల, పర కర్ణపుటముల ప్రత్తి నోరి
వాకట్టుచుందు గర్వలతాలవాలంబు, వినయకృత్యంబుల వేరువిత్తు
కరుణారసంబులెక్కులికాఁడు మదిచొక్కు, పాతకంబులపాలిపట్టుగొమ్మ
మొగమాటు కుడుగనిపగ రాజసంబుల, యిక్కువ గుగుసేవకెదురుచుక్క

గీ. పరుషవర్తన కునికి లోభంబుటెంకి, బాంధవస్నేహసిందూరపాలకంబు
కలశపాథోధిపుత్రికేఁగంటిచూడ్కి, గానిరాజులనేరమి కాగుసువ్వె.

రాజశేఖరచరిత్రము, ఆ 2 ప 21.

క. ధనమున రిపుషడ్వర్గము, జనియించును గర్వ మెచ్చు సద్బుద్ధి చెడున్
ఘనరాజవోరభయములు, ననిశము ఘటియించుఁ బ్రాణహానియుఁ గల్గున్.

కుబ్జాకృష్ణవిలాసము, ఆ 4 పే 95

దా రి ద్రి య ము

క. కులసతి రోయును చుట్టంబులు వాయుదు రొరులు గష్టపుంబలుకుల ని
మ్ముల నాడఁ దొడఁగుచుందురు, కలియుగమున ద్రవ్యహీనుఁగలకాలంబున్.

క. మృతిజెందిన జనునైనను, హితులెల్లను డాయుదురు మహీస్థలి లోనన్
మతి దలఁపఁ బేదఁ జేరరు, బతిమాలిన నైన సఖులు బంధులు నెపుడున్. 1283

సీ. వఱలు దారిద్ర్యంబువలన సిగ్గు జనించు, సిగ్గున నోత్యంబు శిథిల మవును
సత్యహీనుఁడు తిరస్కారదూషితుఁ డగుఁ, బరిభవయుక్తి నన్నరుఁడు తెగడు

బెడిన వాడు నెవ్వగలచే దురటిల్లు, నధిక ముఖిత బుద్ధియడంగి పోవు
బుద్ధిహీనుడైనఁ ♦ బొడవడంగును వేగ, పొడ వడంగినఁ గీర్తియడంగు ధాత్రి
గీ. నల్లు గావు నిర్ధనుడైనవాడు, బహువిధంబుల నీచెప్పఁబడినయట్టి
యాపదల కెల్ల మూలమై ♦ యార్తి బొందు, నెవ్విధంబుననతడెన్న నీడుగాఁడు.

పంచతంత్రము, మా. నా. ఆ 2 పద్య 104, 116.

క. ధనహీనుఁ డధముఁ డల్పుఁడు, ధనహీనుఁడ మూఢుఁ డప్రధానుఁడు ధర న
ధనహీనుఁడు తలపెట్టిన, పని గ్రీష్మసరిజలంబు ♦ పగిది నడంగున్. 1285

పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 3.

సీ. కులచుహీరుహమహా ♦ మౌరకుతారంబు, కోపాగ్నివృద్ధిక్ప ♦ దోరనాడి
సంసారసుఖశైల ♦ శతకోటిపతనంబు, దేహవ్యథాలతా ♦ దోహదంబు
శశముఖీదృక్పాత ♦ సంఘోధిజంబీర, ఫలరసం బతిధైర్య ♦ భర్మకమము
ప్రతిభాంబుహృద్గీష్మ ♦ పవనంబు నిజవధూ, రచితనిందాపార ♦ నిచయాశురము

గీ. సంతతాహారిసంపాది ♦ సంభ్రమప్రయత్న విఘ్న దమతను త్న ♦ ధార్తిగాయి
యమితః ఘుతాశ్రయస్థాన ♦ మై కడంగు, భూరిదారిద్ర్యదోషంబు ♦ పాపలెనపుడు
హంసవింశతి, ఆ 2 ప 150.

సీ. రూపింపనిర్మల ♦ రూపంబు లెడలిచు, రక్తమాంసములభా ♦ రము లడంచు
నుద్యోగములకునై ♦ యూహఁ జేరఁగనీదు, మగల కింతులకును ♦ బగలు నేయు
బహుళంబులైన లో ♦ థంబు లుత్పాదించు, సూర్యతవాక్యంబుఁ ♦ జూఱువుదప్పఁ
జాల దురాశావిచారంబుఁ గల్పించు, మానంబు చెడ బతి ♦ మాలిపించు

గీ. నసదృశానందవసమున ♦ కగ్ని కీల, యతిశయాక్రాంతచింతావి ♦ హరణభూమి
భూరిముఖములకు నెల్లఁ ♦ బుట్టినిల్లు, ప్రజలకును లేమికంటెఁ బా ♦ పంబు గలదె.
కుచేలోపాఖ్యానము, ఆ 1 పద్య 50.

లక్ష్మీ కటాక్షార్థులు

సీ. నిత్యసత్కులు శౌచ ♦ నిరతులు గురుభక్తు, లప్రమత్తులు దక్షు ♦ లమలమతులు
సత్కర్మపరులు వి ♦ జ్ఞానముఁ దపము దానము బ్రహ్మచర్యంబు ♦ శమముఁ గల్లు
వారలు ప్రీతినా ♦ వసియించునిక్కలు, క్రూరు, నాస్తికుఁ గృత ♦ ఘ్నునిఁ గుబుద్ధి
వర్జింతు నెంగిలి ♦ వర్జించి యిలువడి, ఘటశుద్ధి గలిగిన ♦ కాంతలందు

గీ. నిల్లు వల్లభప్రతికూల ♦ నిష్కరాత్మ, నవ్యమందిరగామిని ♦ నధికనిద్ర
యై నమానినిఁ దోడ్గొను ♦ నబ్జినీత, టాకతరువండపుష్పనా ♦ టముల నిల్లుతు. 1289

సీ. పురుషుని పదములఁబొంది యిందిర శుభ, మందిరస్థితి కటిఁబుడఁగున
 నుండి మాణిక్యవస్త్రోన్నతత్వము గుర్యామునఁ జెంది భార్యాప్రమాదలీల
 క్రోడాంగమున నెలఁకొని సుతబహుచ్ఛర్ధి, హృదయంబునొంది యభీష్టసిద్ధి
 గళమునవసియించి ఁకంతభూషణబ్ధి, వదనాబ్జమున నిల్చి ఁచృదుతరాన్న
 గీ. మంజువాక్యకవిత్వసమగ్రకాంతి మహిమ గలుగంగఁజేయుఁ నాఁచుస్తకమున
 కరిగెనేని రయంబున ఁనతని విడిచి, యతిముదంబున నన్యని ఁనాశ్రయించు.
 మార్కండేయపురాణము, ఆ 2 ప 236, 238.

ఉ. తాలిమిఁగల్గి తాఁ బరులఁదైవ్యము వాపుచు శాంతిఁగల్గి సం
 జ్ఞాతచిత్తుఁడయ్యుఁ దగఁ సాహసకార్యము సేయ మైకొనం
 జాలి పరోపకారియై ఁసంపద కుబ్జనియాతఁ డెప్పుడున్
 శ్రీలలనాకటాక్షసరఁసీరుహధాముఁడు మంత్రిశేఖరా.
 చారుచర్య, ప 67.

సీ. కలిమి దాఁపక మైతృకంబుఁ జేసినవాఁడు, పుణ్యతీర్థము లాడఁబోవువాఁడు
 వితరణశీలుండు ఁవినయంబు గలవాఁడు, పరకాంతలకు నాసఁపడనివాఁడు
 శూరత మెఱసి ప్రస్తుతికి నోర్వనివాఁడు, సత్యశౌచంబులు ఁసల్పువాఁడు
 బాంధవపితృమాతృభక్తి జెందినవాఁడు, కిల్బిషంబులకు శంకించువాఁడు
 గీ. సప్తసంతానవిఖ్యాతిఁజరగువాఁడు, నిఖిలఘాతదయాశక్తి ఁనెఱడువాఁడు
 మేలు మఱవనివాఁడు లక్ష్మీకిఁ బ్రియుండు, వానియొద్దనె హరియునువదలకుండు
 జైమినిభారతము, ఆ 3 పద్య 40.

లక్ష్మీకటాక్షాన్సకలు

క. వ్యవసాయరహితు సాహస, వివర్జితుని నుచితముత్సఁవిముఖుని నలసున్
 దివిరి సిరి గవయ నొల్లదు, యువతీరత్నంబు వృద్ధునొల్లనిభంగిన్. చారుచర్య, ప 65.
 ఉ. జూదరి సుప్తు దుర్వ్యసనుఁ ఁజ్ఞోరుని సజ్జనదూషకున్ మృషా
 వాదిఁ గృపావిహీను గృహఁపప్రవిఘాతకు లోభి సంతత
 స్వోదరపూరకున్ బిశునునుద్ధనునిం బెడఁబాయు లక్ష్మీ వే
 నాదినమస్తవిద్యలు పఁరాన్న పరాయణుఁ బాయుకై వడిన్.
 క. శృతిపాతయోగమునైశ్చర్యతి సంక్రాంతులను బర్వదినములఁ దీర్గ
 ప్రతచర్యలఁ బైతృకముల, సతివలఁ గామించువాడఁ ఁర్హుడు సిరికిన్.
 జైమినిభారతము, ఆ 3 పద్య 40, 44.

సీ. కట్టలులు పిశనులు ♦ గురుభక్తిశూన్యులు, కరుణావిరహితులు ♦ పగభననద
 దాదాభిలాషులు ♦ ధర్మహీనులు కృత, ఘ్నులు దరిదురిలు నిత్య ♦ కలుషమశుభులు
 కలహప్రియులు హరి ♦ కథలనువిననట్టి, వారు నిజాన్వయ ♦ దూరులైన
 భులులు కామాంధపం ♦ గులు బధిరులు నాత్మ, నుతి జేసుకొనువారు ♦ సతతముపగ
 గీ. నిందఁ జేయుచు నున్నట్టి ♦ నీతిబాహ్యులు, లాత్మజాయావిదూరు లా ♦ త్యాగ్యమునకు
 బరపలవిఘాతకులు లోభ ♦ పరులు నీదు, కంటఁబడనట్టివార లో ♦ కమలచాణి.

భార్గవపురాణము, ఆ 4.

ఆయుర్వృద్ధిక్షయకారణములు

గీ. క్షయమునత్యంబుఁగృహయు శౌచమునుగురుల, వలనభక్తియు నాయువుపాలు సునిచ్చు
 నలుక బొంతుకూరతశుచి ♦ తాపగమము, గురువిరోధమాయువుఁగడుఁ ♦ గుండఁ జేయు.
 గీ. తపమునను బ్రహ్మచర్యవ్ర ♦ తమున హితమి, తాశనమున రసాయనా ♦ భ్యోసమునను
 జెరుగునాయువాక్రియలవైనరుఁడుప్రీతి, గలుగుటయుఁబూర్వభవకృతకర్మఫలము
 గీ. లోలావున కధికమయిన, పనిసేయు టయుక్తమును న ♦ పధ్యమునగుభో
 జనములు హరిందు నాయువు, వనిత యవియుఁ బూర్వకర్మ ♦ వశతన కలుగున.
 ఆ. ముక్తికు లమరలోక ♦ సుచిరవాసులు నిట, దిగి చిరాయువులును ♦ నగుదు రితగు
 లుచియుగ నరక ♦ గతు లయి తుది నాయు, వల్న మగుమనుష్య ♦ లగుట గలుగు.

భారతము, ఆను. ఆ 5 పద్య 130, 34.

ఆ. ఆవురింత నోర ♦ నాచి ముక్కునఁబుచ్చి, వెలయఁ దుమ్ము నట్లు ♦ వీడుకొలిపి
 చిరమధాతురక్ష ♦ సమ్మతి నొనరించు, సజ్జనుండు వర్ష ♦ శతము బ్రదుకు. 1301
 చారుచర్య, ప 62.

అనావృష్టి

గీ. పొండ చూచిన ♦ వెరగలివడిఁ బర్వి, పొగలేనియనలంబు ♦ లెగయుచుండ
 జేర్చెట్టు చూచిన ♦ నెలమిఁ బచ్చనియాకు, వెదక మందునకైనఁ ♦ జిదుమలేక
 యెడది చూచిన ♦ నెల్లెడజలమింక, విసరెడిగాలితో ♦ నిసుముచల్ల
 వెదిక్కు చూచిన ♦ నెండమావులపజ్జ, మృగములుఁ జలమంచుఁ ♦ దగిలి పటవ
 గీ. నెలతత్వము వశమహా ♦ సనుండు మాన్ప, బోలునో కాక యింతలోఁ ♦ బొడవడంగ
 కలగ నకలబంతుధయాశ ♦ హంబుగాఁగ, దూషితముగ ననావృష్టి ♦ దోష మరెయ్యి
 శంచతంత్రము, నారా. సుంధి. ప 78.

సీ. ఒండొంటితోఁ గాలిఁనొసరి రాజక మండి, భూతిరాసులరీతిఁ ♦ పోల్చి వనము
లిట్టింతు లింకి బీఁరెండచిస్వేటికల్, గాతంబులై తటాఁకములు బలసె
తాళప్రమాణభేదము లైన, జొడిజొడి, యిసుకదిక్కుల నడుఁరెల్ల నింకె
కాఁగినయట్టి మంఁగళము కైవడి, సహ్యా, విరహితధరణిగా ♦ విరులు గప్పె
గీ. విత్తన మొదలుకూరూరు ♦ వెదకనేని, కుడ్యములుకానె మనుజసంఁకులముమాని
దోషమున రా జనావృష్టిఁదోషమేమి, నేయ నేరదు తాఁ బ్రవేశించెనేని.

శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, క. ప. ఆ 4.

క్షౌ మ ము

క. రోషముతో నిజమహిమ, స్మేషము చూపంగ వలసి ♦ మోనంబునకున్
బూషాత్మజుండు వచ్చిన, దోషంబునఁజేసి కఱవుఁదోడనె రాగన్. 1204
లయవిభాతి. విసరెఁ బెనుగాడుపులు ♦ మసలె జలదాగమము

పసిమి చెడె సస్యములు ♦ కనవుఁ దిన లేమిం
బసరములు కట్టె నదు ♦ లిసుకలునుఁ జిప్పలును
మిసమిసమనన్ విగతఁరసఁగిమ నింకెన్

వసుమతి పడన్దిలికెఁ ♦ గుసుమఫలపత్రముల
పస దతిగ భూసుకము ♦ లుసుకుడిగెఁ బ్రాణి
ప్రసరములు నొండొకటి ♦ మెసఁగఁదొడఁగెన్ గఱవు
గసిమసఁగె విశ్వమున ♦ వెస లయవిభాతిన్. 130

సీ. మిగులభీకరవృత్తి ♦ మిన్నముట్టిఁ ధూమ, కేతువె బిరుదుటెఁక్కంబు గాఁగ
నోరంతప్రాద్దును ♦ హోరని విసరుదుఁ, శరలుకరువలి నఁకీబు గాఁగ
చెట్టుచేమలు గారు ♦ చిచ్చునఁ గమన, మన్నని గిరులె యేఁనుఁగులు గాఁగ
నిప్పులు గ్రొక్కుచు ♦ నెప్పుడుఁ గాయుని, బృరపుటెండలె ప్రతాపంబు గాఁగ

గీ. అనశనప్రాప్తి మృతమనుఁష్యప్రతాన, మాంసభక్షణదృష్టగోఁమాయుకాక
ఘాతబహుజంతువులు బంట్లఁగుంపు గాఁగ, రాజసంబున దుర్భిక్షఁరాజు మెఱుగ
వరాహపురాణము, సం. మ. ఆ 10 ప 27-80.

సీ. చనుడెంచె శని మోనఁమునకుఁ దూర్పున, ధూమ, కేతువు దోచెఁ తీఁమూతడంబు
రం బేచె మధ్యదిఁనంబుల లేపాడి, చినికెఁ దుషాగంబు ♦ దినదినంబు
రాత్రుల మిన్న నిఁగ్మలభావమును బొందె, వెలియెండఁ గానె గఁర్వతి దొరం
వర్షగర్భము నడఁనకపోయె విడియలఁ, గుముదాప్తధారణఁకొమ్ము దతిగ
గీ. కన్య భిన్నింక దయ్య వఁఖాప్రజేశఃకాలమున నులువదయ్య నఁఖండగర్జ

తెలఁగె జముదెసఁ దొలకరిఁ నేమి నెప్పు, నెల్లజనముల మనములు ♦ దల్లడిల్ల.

గీ. గునుకు లూడర్లు బరపటల్ ♦ గోళ్ల గుండు, లల్లిబియ్యంబు వెదురుబిఁయ్యంబు గొల్చె

చెట్లు నింజెట్లు తుంగ ము ♦ స్తిమల నీత, గుంజుమొవలుగఁదినదొరఁకొనియె జనము

ఉ. తోలును నెమ్ములు నిగిలి ♦ వ్రోసినఁ దొంబదిహోట్లఁ గూలువా

రాలిని విడ్డల నివడిచి ♦ యాఁకటిచిచ్చున వెచ్చి పోవునా

దేలికబట్టు వాసియొక ♦ యిందుక లేకఁ గృశించువారు నై

తూలె జనంబు మీనశశిఁదోషము దాకి నికస్తసస్యమై.

1309

క. నవయుమ నుండీయు తొక్కొక, దివసంబున నశన నుల్బుఁ దినిదగమి గులన్

భువి నొరగి లేవ నోపక, శివశివజనకోటి విడుచు ♦ జీవానిలముల్.

క. కల వంతుతకు నొత్తఁగఁ, గరవెరుకతికంగనోపఁ ♦ గలుగకమనుజుల్

సురసుర స్రుక్కిరి కొందఱు, పరదేశంబులకుఁ జనిరి ♦ బ్రతుకులకొఱకున్. 1311

కాళహస్తిమాహాత్మ్యము, ఆ రి పద్య 149, 151, 153, 154, 155.

శుభ శ కునములు

తే. సీతకప్పడు మంగళఁచిహ్న లొదవె, నెడమదెసఁ జన్నఁ న్నుచు ♦ వొడయుభుజము

మొగినదరఁజొచ్చెరాహువిఁముక్తుడైన, చంద్రగతివెల్లు గునుచుభిఁ చంద్రుఁడొప్పె

రాహుయణము, నుంద. ప 261.

సీ. గంధనాహుఁడు మందఁగతి ననుకూలుఁ డై, వీచె నల్లిక్కులు ♦ విశద మయ్యె

నఖిలలోకంబులు ♦ నానందమునుబొందె, దుముల మై దేవదుంధుభులు మ్రోసె

గర మొప్పు జలధుల ♦ కలఁక లడంగెను, మించినగతిఁ బ్రవఁహించె నదులు

గంధర్వకిన్నరఁగానముల్ వీతెంచె, నప్పఱోజనములాఁస్యములు సెలఁగె

గీ. సురలు గుఁదియించి రందంద ♦ విరులవాన, మునిజనంబులు సంతోషఁమునఁ జెలంగి

వినుతు లొనరించి రవ్వేళఁవిష్వ మెల్లఁ, బరమమంగళ మై యొప్పెభవ్యదరితి.

భాగవతము, స్కం. 4 పద్య 29.

కీ. నగనవల్లభు నె పొ. ♦ మనవాచాసము వీర్చె, దలి దక్షిణమున ♦ గొలి పలికె

ఘోర్మకుంభయుంబు ♦ పొడవై ముదట, నిద్దఱుబ్రాహ్మణు ♦ తెదిరిరెదట

సకిలిగచె నుత్తమాశ్వము సమీపంబున, వైతేయుఁడు కేకఁవైచి యాడె

గుడినుండి యలపాల ♦ యెడమకుఁ జనుదెచ్చె, వలఁతొక్కఁజూపుచు ♦ మెలగఁజుచు

ప్రజ్వరిల్లిమఁ గనుపట్టెఁ ♦ బావకుండు, దధి ఫలంబులు సుమములు ♦ దారసిల్లె

సుదునసుచుచు వెనువెంటఁ నధిపునకును, హితవుమీఱంగ నిజరాజపురోఁకొతుఁడుదెలివె.

మత్తుక్రవర్తిచంద్రిము, అ. రి పద్య 83.

సీ. నేదనాదముతోడ ♦ విప్రియుగ్మము నిల్చె, నుజ్జినిల్చె బూర్ణుడు ♦ భద్రయంబు
పాలకుండలును ద♦శ్వణమును గనుపించె, గన్యకయాభిముఖ్యముగ నిల్చె,
బువ్వుదండలుఫలములు నెదుటఁ జెలంగె, శంఖభేరీసున♦స్వనము మ్రోసె
వృషభఘోటకమద♦ద్విరదరాచము మించె, దీప్యమానాన్నిక♦ర్తిలై దిశల

గీ. దివ్యధవళాతపత్రముల్ ♦ చీప్తిఁదోచె, జేరుచు దీర్చె బాలతో♦క్షేమకారి
యిట్టికళ్యాణశకునంబు♦లెన్నియేని, సుకరముగ నయ్యె శోభఁ♦సూచకములు. 1315
నాగఖండము, ఆ 5 పద్య 97 సంపుట 2.

గీ. కాకి కఱ్ఱనెఁ దోడనె ♦ గౌళి పలికె, బొలిచె నట్టింటఁ గుమ్మరి♦పుయ్య మెలఁగి
యిన్నియునుగల్గగాకుండ♦నేగుదెంచె, హృదయనాయకుఁడో మన్న ♦యిదియెఱాట.
శుకసప్తతి, ఆ 2.

ఆ. ధూసురద్వయంబు ♦ పుష్పముల్ ఫలములు, మాంసఖండమును♦చుభుఘటంబు
నెదుటఁ బేర్చె వాజి♦హేసారవంబులు, ద్గతిఁ దగర్చె బక్షి♦గతులు దీర్చె.
శృంగిహవిలాసము, ఆ 3.

సీ. మును క్షేమకారి యాడినపాలకుడినుండి, యెడ నుకే తెంచినః ♦ గుడిఘజ మద
రిన వాయసంబు దీర్చిన పైఁడికంటె వే, కలయఁ బలికినబం♦గానుకలశ
మెదురైనఁ గుడిపల్కు ♦ వెనసినగాడిద, లెలుఁగిడ వేశ్యల ♦ నెలమిఁ గన్న
కలకలదక్షిణ ♦ గౌళి పల్కిన మేకఁ, జల్లనిగాడ్పువి♦సరినఁ గవగ

గీ. గ్రాహ్మణు లెదిర్చినను ఘట♦గవళి వినిన, నైదునలుపాటఁబాడిన ♦ నశ్వ హేమ
వినఁబడినఁ బండ్లుగానవ♦చ్చినవిమొదలు, మేలుశకునంబు లెఱిఁగి య♦వ్వేళలందు.
ప్రబంధరాజ వేంక టేశ్వరవిజయవిలాసము, పద్య 761.

సీ. హర్మ్యంబు వెడల వాయసము చేరువఁ దీర్చె, వృషభం బెదుగ అంకె♦వేసి నిలిచె
వాడలో శునకంబు♦వచ్చెను దక్షిణాంబుద పూర్ణసుంధంబు ♦ లెదురుపడియె
గవనివెల్పుటబెరి♦కయుఁ బోతునలగొనె, వలతెక్కనూపెఁ జేవలతిఁ జెమరు
పరువు నెలనువచ్చె ♦ బాలపయ్యదనంక, కుడినుండి యెడమకు ♦ చడిచె నక్క

గీ. నీవు నేటకు విచ్చేయు♦నెడ నృపాల,పంబి పెండ్లిఁ నగుశకునంబు లయ్యె
నెఁమ గొల్లలమాట మ♦న్నించి నీలిని, మృగము కరుగుట మిక్కిలి♦మేలుతేపు.
శకుంతలావరిణయము, ఆ 1.

గీ. పురుషులకుఁ గుడిపార్శ్వంబుసాలఁకులకును, చాగుపార్శ్వంబునదరిన♦వాంఛకొలది
శుభము చేకూరుననిబుధ♦సూక్తు లెలమి, గలవు గావున శుభముగాఁ♦గలదు నీకు.
కృష్ణాక్షవిలాసము, ఆ 3.

తాము జగదముకలిగిన, శ్రీపతి మైనందు దగదు ♦ శిఖినరసింహా.

క. తలపట్టుబెట్టుతలయును, దలనూనెయు నెట్టిడడలతల విరివలయున్

నిలగని పయనముబోయిన, జెలువము నెడబాసించును ♦ శిఖినరసింహా.

1816

శిఖినరసింహశతకము, ప 8 11.

మ హా త్నా త ము లు

మ. కులశైలంబులు గ్రక్కదం గదలె దిక్కుల్ వ్రయ్య లయ్యెన్ మహి
వలయం బంతయు జిట్టినం దిరిగె దేవవ్రాతముల్ సాధ్యసా
కులతం బొందె బయోధు లన్నియును సంతోభించె సప్తాశ్వస
పులు ఓట్టుల్ని రథంబు నల్ దెసలకుంబో వీడ్చె నుద్భ్రాంతిమైన్.

భారతము, ఆర. ఆ 5 పద్య 208.

క. ఉర్వీవలయము వడకెను, బర్వము గాకయును రాహుభానుని బట్టెం
బర్వతము లురిలె వటశలు, సర్వనిశల నటచె నభయశర్కర గురిపెన్.

భారతము, శల్య. ఆ 2 ప 240.

సీ. చిలుకలు గూబల యెలుగులచందంబు, దోపంగ నటమ రాత్రులను దివము
లందును నక్కలయట్లు మేకలు గూయు, మొదవుపిండునకు గాడిదలు వుట్టు
ముంగుల కుదయించు మాషికంబులు గుక్క, లెల్లను ఓట్టులనీను బలుడు
హరియును దక్కంగ యాదవవివహంబు, బ్రాహ్మణప్రతితికి బాధసేయు

గీ. గురుల కవమాన మొనరించు ♦ దిరుగు లజ్జ, విడిచియభిలాషములవెంట ♦ విభులపర
సేయ కున్మార్గముల దమచిత్తములకు, వచ్చిట్లు వర్తింతురు ♦ పనిత లధిప.

క. అనలములు హోమకాలంబున నానాభూతవర్ణములతోడ కఖల్
మనుజేశ్వర వామావర్తన మొందంగ నుగ్రగంధశౌద్రంబు లగున్.

క. విను కూడగూర పాకము, గనుగొని ప్రాయి వాపి డింపగానప్పడ సం
జనితము లై ప్రవృత్తులు గల, గొన మిలమిల మెదలు నందు ♦ గురుకులముఖ్యా.

భారతము, మాస. ఆ 1 పద్య 18-21.

సీ. జంతువు లొండొండు ♦ జాతుల నీనుట, పెల్లుగర్జిల్లుచు ♦ బెనుమెయిల్లు
నెత్తురుగురియుట ♦ నిష్టరంబుగ శారి, కలురొదసేయుట ♦ గములుగట్టి
నక్కలు నెలవుల ♦ నగరపీఠుల బట్టపగలు వాపోవుట ♦ బలులు గాత
లంతుకుండుట గూబలంతఃపురంబులు, సొచ్చుట సేనలు ♦ సొంపువడుట

1814

గీ. గతిగొన్నది మతియును ♦ శ్మశ్రి యొకరు, శాతదర్శిలు నిష్టశేషములు ♦ శ్మశ్రి

దేహమును నట్టహాసప్రదీప్తముఖమునగుచు లంకలోఁ దిరిగెను. ట్టుగోఁచు.

భాస్కరరామాయణము, యుద్ధ. పద్య 423.

మ. వసుధామండలి సంచలించెఁ గలయఁన్వారాశి ఘూర్ణితై నా
కస మెల్లం బొరిఁ గప్పెఁ జీకటులు దిక్పక్రంబు గంపించె న
శ్వసమాహంబులు మ్రొగ్గె మత్తకరటిఁవ్రాతంబు దూలెన్ రథా
త్తసమస్తాంగము భగ్నమై పడియె నుత్పాతప్రవేశంబుగన్.

1344

మ. కురిసె న్నెత్తురువాన మేఘగణముల్ • క్రూరాశనిస్తోమముల్
దొరఁగె నిమిశ్చక జంబుకప్రజములుం • దోడ్తోన వాపోయె ని
ష్ఠురభంగిం బడియెన్మహాల్కలుపరిఁతో భంబుగా గాలియలుం
బరువప్రక్రియ వీచె శర్కరిలమై • పృత్యంతజేశంబుగన్.

భాస్కరరామాయణము, యుద్ధ ప 1484, 1485.

క. మాఙ్గాలంబులుచెలఁగుచు, గర్జించెను గొబలనుండి • కంపించె బహు
స్ఫూర్జితనినదముతోధర, కర్జితపద్మఁడయి రాహు • వడిఁ బట్టె రవిన్
గీ. విడువ కెప్పుడుపెనుగాలి • వీవఁదొడఁగెఁ,దోఁచెదక్షిణదిక్కున • ధూమకేతు
హసురకన్యలుపూజింప • నరుఁగుతోడ, నున్నతంబైనరచ్చహాఁనొఱగికెడసె
గీ. కృత్తికలయందు వక్రించిఁకీడునూపె, మంగళుండు దివాకరఁమండలంబు
ప్రచ్చికొనెఁ జుక్క వడి యెల్లఁవారిఁగలఁచెఁ, గూర్గనిగ్నాతపాతంబుఁగుండెదిగులు
గీ. రచ్చమ్రాకులనెల్లను • రక్తధారలుద్భవించెఁ బ్రభాకరుండుక్కుమడుపఁ
గడఁగి బాణునిజన్మనఁక్షత్రమైన, భరణి వీక్షించె నది దనఁపక్షమైన.
గీ. తెలుపుఁగెంపునుప్రక్కలఁవెలయనలుపు, మెడబెడంగుగఁగొత్తంపుఁమెఱుఁగువోతె
మూఁడువన్నెలతోనొక • మొండె మెగసి,సాంధ్యసమయంబునందుభాఁస్కరునిఁగప్ప
ఉత్తరహరివంశము, ఆ ర్ ప 35-40.

సీ. ఓడకనామందఁతొకసారవేయంబు, మెఱుఁగుచు నున్నది • మోర యెత్తి
యాదిత్యుఁ డుదయింప • నభిముఖం బై నక్క,వాపోవు మంటలు • వాతఁగలుగ
మిక్కిలు చున్నవి • మెఱసి గృధ్రాదులు, గర్దభాదులు దీర్చి • క్రిందుకొనియె
నుత్తమాశ్వంబులఁకుదయించెఁ గన్నీరు, మత్తగజంబుల • మదము లుడిగెఁ

ఆ. గాలుమాతభంగిఁ • గదిసెఁ గపోతము, మండ దగ్ని హోమఁమందిరములఁ
జుట్టుఁబొగలు దిశలఁసారిసి నాచ్చానించెఁ, దరణి మాసెఁ జూడుఁధరణిగదలె.

క. వాతములు విసరి లేలు,వాతము లొకసముఁ గప్పె • వడి సుడిగొని ని
ద్వైతములు వడియె నునఁసం,ఘాతంబులు రక్తచర్మ • కలతములయ్యెన్.

1354

క. ప్రహములు పోరాడెడి నా, గ్రహముల వినబడియె భూలకలకలములు దు
స్సహము లగుచు శిఖిరీలా, వహములక్రిమి దోచె నగనవసుధాంతగమున.

క. కూడలు గుడువవు చన్నులు, దూడలకున్ గోవు లీవు ♦ దుగ్ధము లూడలం
జీవలు మానవు పశువుల, గూడవు వృషభములు దళిపికుఱ్ఱుల నెక్కున.

క. కదలెడు వేల్పులరూపులు, వదలెడు గన్నీరు వానివలనం జెనుటన్
వొడలెడి బ్రతిమలు వెలెఁ జని, మెదలెడి నొక్కొక్కగుడిని ♦ పో గని కుంఠునో

క. కాకంబులు వాపోయెడి, ఘాకంబులు నగర బగలు ♦ గుండ్రలు గొలిపెనో
లోకంబులు విభ్రష్ట, శ్రీకంబులగతి నశించి ♦ శిథిలము లయ్యెన్.

1855

భాగవతము, స్కం 1 పద్య 317-342.

స. కాకఘాకంబులు ♦ కనకసాధములలో, బగలు వాపోయెడి ♦ బహువిధముల
నశ్వవాటములందు ♦ ననలముద్భవ మయ్యె, నన్నంబు మొలిచె మహాద్యుతిముగ
శుకశారికలు రాత్రి ♦ సోగనె విస్మయముల, జంతువు వే తొక్కజంతువుల గని
నొగిఁ జొరగృహముల ♦ మత్పల లుదయించె బెరసెఁగావిరి రవిబింబు నుత్పడు

క. గాన సుత్వాతములు చాలఁగానఁ బడియె, నరయ నిందుండ వలనదు ♦ సుగుఢులగా
తదయ కిపుడ ప్రభాసతీర్థమునకరుగు, డనుచు శ్రీకృష్ణుఁ డెంతయుఁ నానతి వృ

భాగవతము, స్కం. 11 పద్య 46.

ద్విపద. పన్న గేంద్రనివేయు ♦ పడగలు గురింగె, మిన్ను బిట్టవలె నిమ్మొని నిరిగ
లములు గలఁగె నక్షత్రముల్ రాలె, గులగిరు లగలె దిక్కులు ద్రక్కలయ్యె
వెల్లుగాఁ గావిరి బెరసి యద్వంపు, శిల్లపోలికి రవిబింబంబు దోచె
గుండె జల్లనఁ జేతికులిశంబువెది, పండె బొమ్మనిదేవపతి కొల్వ విచ్చి.

హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, గౌరన. ఆ 1.

క. సురగాలి యెదురువీచెను, వఱి దొక్కటఁ గూఁక వెట్టె ♦ వసుమతి వణకెన్
ఉరకంబులు పొడచూపెను, హరిణసమాహంబు త్రోవ ♦ కడ్డము నాఁతున్.

క. ఎడమనుండిపాలకుడికి నేలెంచెను, బసిడికఁటివీచె ♦ బయలు రొన్నె
పటిగిపడియె దరువు ♦ వొరలుచు ధరమోడ, గుండెలవియమింటఁ గొలుడుదోచె.

మైరావణచరిత్రము, ఆ 2 పద్య 3-4.

ద్విపద. నేల గాలఁగఁ జొచ్చె ♦ నాగివడ్డట్టు, చాలిమేఘంబు లాసన్నమై బర్వ
పలు మక్కలుగానఁబడియె ధూమ్రంబు, గవిసె నెల్లెడవంటకంబులుపుచ్చె
భావంపరావ మద్భుతమయ్యె రాత్రి, కాకకౌశికజంబుకములార్వఁ దొడఁగ
గాఁఘోయుఁ బర్వఁగడు మోర లెత్తి, తూలుచుఁ బశువులు ♦ వొగలంగఁ జొచ్చె

నింద్రచాపములు ఖంఠేందుచాపములు, చంద్రార్క-పరవేష-జాలము ల్వాడిచె.
పండితారాధ్యచరిత్ర, మహి. ప్రక.

- సీ. ఆవేళఁ గంకగ్ధావళిపురివిచ్చి, యాడఁగాఁ దొడఁగె శతాస్యమిందఁ
గరమునెత్తురువానఁగురినె సేనలమిందఁ, బిడుగులు వడఁజొచ్చెఁబుడమివణఁకె
వఱడు లంతంతకు ఁ వాపోయెఁ దలతెత్తి, వెసఁగొన్ని గొడుగులు ఁ విఱిగిపడియె
నెదురుగా నేతెంచె ఁ నెపుమైఁ బెనుగాలి, మెఱుఁగేదితురగముల్ ఁ మేఁతలుడి గె
గీ. గడు విలాపించి యొఱలె నాఁకాశవాణి, చెలఁగి యడ్డఁబుగావచ్చెఁజెవులపోతు
మఱియు ముందట నొక మహాఁచులినమైన, విధవరాలేఁజ్చెఁబోయినఁవిభునిదలఁచి
సీతావిజయము, ఆ రి పద్య 124.

దంతధావనపదతి

- క. రేపకడ మేలుకొని యును, నాపకచుతి దంతధావఁము విశిష్టం
దై పుణ్య కావ్యమున వశానోపేతుం డగును వలయు ఁ నొనరింపంగన్. 1363
- ఆ. ఖదిరమును వటమును ఁ కానుగు జిల్లేనా, వేము వద్ది జువ్వి ఁ వీనియందు
నొగురు చేగు కార ఁ మొనరినచెక్కలం, దడిపి తోమ వలయు ఁ దంతములకు.
- సీ. ఆయురాశోగ్యంబులగు నుద్దిమామిడి, కణమున శీలక్షి ఁ గలుగు మిగులఁ
బీడ లెల్లను బాయు ఁ బీజపూరంబున, రణజయం బొదవుఁ గఁరంజకమున
విత్తలాభము సంభవించు మారేడున, నొదవు ఘనప్రజ ఁ యుత్తరేన
నరుచిహరము బాడ్యఁహారము నగును జండ్ర, సిద్ధించు చతులవాఁక్సిద్ధి జువ్వి
గీ. జాజి దాడింబ మున దరిశమున గొడిసె, మొదల నంకోలమునఁ గల్గు ఁ మోక్షులక్షి
సిందువారంబునను రావు ఁ చెడ్డ కలలు, దంతధావన కర్మంబు ఁ లింతవట్టు.
- క. ప్రియరుచ్యము కఫవైశ్య, క్షయకారి మనఃప్రపాదఁకారణము శుక్రి
ద్వయనాడీశుద్ధికరము, నయసహితము దంతధావఁనము మనుజులకున్.

చారుచర్య, ప 4-7.

- క. పాలాండె ముందు లాండెన్, జాలఁ గలిగి తోలుగలుగు ఁ సరసపుఁ బుడకన్
శీలోత్కృష్టఁడు ప్రాతః, కాలమునన్ వలయు దండఁకావ్యము చేయన్.
- గీ. పంచపర్వంబులందును ఁ బాడ్యములను, జన్మదినములవ్య తిపాత ఁ వష్టినవమి
శ్రాద్ధకాలంబులను ప్రతఁచర్యలందు, దంత కావ్యంబు కొఱుకుట ఁ తగవుగాదు.
విజ్ఞానశ్వరము, ఆచా. ప 44, 45.

భూషణధారణపదతి

చ. కేళులులు పెండ్ల నోడునధిఃదేవత లిట్టును మెచ్చి సంతతో
 స్మరములు కట్టి భూషణవిఃతానముఁ దాల్పఁగ నట్లు లేనినాఁ
 డనయకత్తె హేమరుచిఃసాధరణంబులు దాల్పఁగాఁ దగున్
 రివణము పొంటె లక్కయును ♦ రాగయు నిడ్డవిగావు దాల్పఁగన్.

1868

చారుచర్య ప 20.

వస్త్రధారణపదతి

కా. కీడుం గండువఁబట్టుచీరలును చూంఁజివ్వగలుగున్ దోఁపులున్
 నాతిశ్లేష్మవికృత్తి హేతువులు దుఃస్వాగోష్ఠకాలంబునన్
 జేతఃప్రీతియుఁ జైత్యహానియుఁ గడుంఁజేకూరుఁ జెంగావులన్
 శ్వేతచ్ఛాయపటంబు లభిపటలీఃపేళన్ ద్రిదోషఘ్నముల్.

ఈ మలిన మైన యదియు ♦ మగువఁట్టినయది, యితరజనులయదియు ♦ నెలుకపోట్ల
 లంక మైనయదియుఁ ♦ గాలినయదియు వర్జింప వలయుఁ దాగున్ ♦ పీఠలంఘు.

ఉ. గూఢవాచఁ దీటుయు నఁచుంగళభావమునొందు నంగనా
 నానముఁ గట్టి భాగ్యము నఁవారితశౌర్యముఁ దస్మాఁ బుణ్యముల్
 చేసినఁ గోలుపోవు నొరుఁచీర ధరించిన నెల్కపోటు సరి
 త్రాసముఁ జేయు ఖండపరిఃధానము శ్రేష్ఠకుఁబట్టు మేదినిన్,

క. చాలినచీర ధరించిన, మేలు దొలంగుటయె కాదు ♦ మిక్కిలి కీడై

కాల్చి వశిమగుఁ గావున, వాలాయము దానిఁ బాఱఁవైవఁగ వలయున్.

1873

చారుచర్య, ప 25-28.

పుష్పధారణపదతి

క. పరిశుభము కలుగు పువ్వులు, ఫరియింపఁగ దానఁ జూండు ♦ తలఁబట్టుచు చె

చ్చెరఁ జెమటుకంపు దొలంగును, నరులకు చుటిదెలియుననువు ♦ నయనముల కగున్.

ఉ. శరణిపువ్వుఁ దాలిచి సుఁఖింతురు మేలుజవాది పూని హృ

ష్యాదముగాఁగఁ గన్నెరులు ♦ మొల్లలతో వడుతప్రసూనముల్

కాదు పాటలంబులును ♦ సంవేగలున్ శతపత్రకంబులున్

క్రితవరారు ధోనులు ధరింతురు కస్తూరి గూర్చి వేసుకన్.

- క. గోరంటపువ్వు మరువము, జేరిచి విరజాజివిరులు ♦ చెంగలుకలు గ
 ర్వాగమునఁ గూర్చి ముగతురు, నారీజనపంచభాణ ♦ నాగమయప్పా.
 ఉ. మొల్లలు జాజి క్రొవ్విరుల ♦ మొత్తములుం గరవీరరాజియున్
 వెల్లి చొలంకుపువ్వు కురు ♦ నేరు త్రిదోషహరంబు లారయన్
 చల్లదనంబు వీన సహ ♦ జంబుగు గొజ్జగినిగు గొంత మైఁ
 జల్లి ధరితు రవి మెయి ♦ జాణలు వేసవిరాత్రు లెప్పుడున్.
 క. గురువిందలు గన్నేరులు, పరువపు నవనూలికలును ♦ బాటలములు చి
 ర్భరశీతోష్ణంబులుగా, వరయఁగ నవి పేలు ముడువ ♦ నంబుదవేళన్. 1378
 క. పొన్నలు చేమలలు సుర, పొన్నలు సంపెంగలు మొగలి ♦ పువ్వులు పొండల్
 పన్ను గ హినుమున ముడుతుర, యిన్నియు నుష్ణంబు లగుట ♦ యెఱిగినభోగుల్
 నీ. ఘటికాద్వయముదాకఁ ♦ గంపు జామలనుండు, విరజాజిమొల్లల ♦ వీనిరెట్టి
 పొన్నలయందుండు ♦ బొలుపాళి నొకజాము, మల్లెలనా యిను ♦ మాలు దడవు
 కరవీరములయందు ♦ గురువిందపువ్వుల, బొండల నంతియ ♦ ప్రొద్దు నిలుచు
 నొకపగల్ రేయియునుండు సంపెంగల, వెలయుఁ జేమంతి త ♦ ద్విగుణ ముండు
 గీ. దాని యోవర్తు చెంగల్వ ♦ నావి యునికి, నయిదు రాత్రులు గేదంగి ♦ యందు వలపు
 పుడమి గలుగొట్టు సురపొన్న ♦ పువ్వులందు, నూన చెప్పుడు గంధంబు ♦ గుంతిచుప్ప.
 క. విరనాదులు మొల్లలు క్రొవ్విరిజాజులు ముడువ పేలు ♦ వెండ్రుకలు గడున్
 గరగర నై యుండుతఱిన్, శిగమున నెపుడైన ముడువ ♦ జెంగలువ దగున్.
 క. ధర నుష్ణవస్తువులలో, నిరతంబును నుష్ణకరము ♦ నేత్రములకు దు
 స్తరబాధకమగు మతిహిత, కరమును గాదనిరి మల్లి ♦ కాకుసుమంబున్.
 ఆ. మైదపువ్వుకంటె ♦ చుల్లియ కంటెను, బుడమిలోనగీడు ♦ పువ్వులేదు
 మొగలిపువ్వుకంటె ♦ మొగి జెంగలువకంటె, పేలిపువ్వు పుడమి ♦ గొడ లేదు.
 క. తల మాసినపుడు మల్లెలు, నలయున్ ముడువంగఁ దొంటి ♦ వారలు కేశం
 బుల నూనియ విడువనితఱి, గలుగు హితం బండ్రు కేత ♦ కంబులు ముడువన్.

చారుచర్య ప 12-22.

చందనచర్మాపద్యత్ర

- మ. అగరుం గుంకుమపువ్వుఁ గూర్చి శిర ♦ వ్యాసంగికాలంబునన్
 మ్మిగులం గొజ్జగినిగు కప్పురమునన్ ♦ పేదించి ఘగ్మంబునన్

మృశాభిన్ ఘస్యకంబునుం : లిపి యః మేఘావలీవేళలన్
దగు నుద్వర్తనపూర్వకంబుగ నలంఘన జందనం బిమ్ములన్.

1885

చారుచర్య, ప 23.

ప్రాతఃస్నానాదులు

- క. తొమ్మిదిచిల్లులబొందిన్, గ్రమ్మెడు మలములును గీడు + కంపులుఁ జెడుఁ బు
ణ్యముగలుగుఁ బ్రాతస్నాన మొప్పుదుఁజేయు బుధజనంబుల కెల్లన్.
- సీ. పోతనీశులకంటె + భూమిస్థములు మేలు, హనికంటెను గూపఁవారిమేలు
కొలనిజలంబు తఁజ్జలమునకంటె మే, లేటినీశులు వానికన్న మేలు
పుణ్యతీర్థోదకంబులు వానికిని మేలు, గంగాజలము లధికముగ మేలు
తొలివారంగల్గిన + జలములనదులలో, ముట్టునీశులయట్లు + ముట్టఁ జనదు.
- ఆ. గంగనీ రదెంత + కలఁకను బడసిన, బ్రాచిపడిన కడవఁ + బట్టియున్న
స్నానయోగ్య మృత్యుదులజలంబుల, కంటెనఁగ్రు ధర్మకర్మవిములు.
- సీ. తెలియఁ బ్రజాపతితీర్థంబు చిటికెన, వేలిమొదలు జుట్టుఁవ్రేలిమొదలు
పిప్పితీర్థమనఁజెల్లుఁ + జెనువేలిమొదలితీర్థంబునా బ్రహ్మతీర్థమనఁ బరగు
నన్నివేళులకును + నగ్రంబు దేవతాతీర్థం బనంగ వర్తిలుచునుండు
నయ్యయివారల + కయ్యయితీర్థంబు, లందిచ్చు జలములయందుఁ దృప్తి
- గీ. బ్రహ్మతీర్థజలంబులు + బ్రాహ్మణుండు, వెలయ ముచ్చోటు చఱచుట + విశితప్యత్తి
తొడలు చేతులు మోకాళ్లు + నడుచునుండ, నొనరఁగూర్చుండివార్చుట + యుత్తనంబు.
- సీ. పూర్వార్థముఖమొండెఁ + బోలనుత్తరమొండె, నొనరఁ గూర్చుండి శుద్ధోదకముల
వరుస బ్రహ్మక్షత్రవైశ్యులు హృత్కంఠ, తాలుదేశంబుల + నోలి నిలిపి
ముమ్మాటు ప్రాకించి + మాతి యడ్డమునిచ్చు, నొకమాటు ముమ్మాటు + నొనరఁదుడిచి
నాసికాపుటములు + నయనముల్ శ్రోత్రముల్, బొడ్డును వక్షులు + భుజములందు
- ఆ. వలప లాదిగాఁగ + జలముల దడియఁగ, మట్టి వార్షవలయు + ముదముతోడ
నివ్వినమున వార్చి + చెల్లకృత్యములను, నుఱియొనర్చు టుచితమార్గ మండ్రు.
- గీ. ప్రీతి మంచమువైచుండి + పేటచుండి, చెప్పినానలు దొడి తల + చీరచుట్టి
నల్లచును మాటలాడుచు + నడిచినడిచి, వంగి శమించి నిలుచుండి + వార్షజనము
- గీ. అరుపనీతద్విజుండుచు + నాడుదియును, కూడ్రుండునునీశులొకమాటు + సోకఁబెడిచి
యందునక్షణ శుద్ధాత్ములగుటనిక్క, మనిరి ధర్మజ్ఞులైన మహాత్ములెల్ల.
- ఆ. ప్రార్థనా మహాసంక్రాంతి వృతజాతీ, నూతకముల నత్యంతజాతముట్టి

1891

- నపుడు పుణ్యనదులఁ జూచునుదక్కగా, స్నాన ముష్ణవారిఁజన దొనగ్గ.
- ఆ. అంటరానివారి ఁ నంటిరేనియును నే, కాసనముననునికి ఁ యట్లు నుపుడె
 స్నానమాచరింప ఁ సంతృప్తిఁజుగుఁగాన, ముట్టననుచునునికి ఁ మూర్ఛితనము.
- గీ. కుక్కనక్కఁబండిఁ ఁ గోడిగాడిదె వాయ, సంటు నంటెనేని ఁ శౌచముఁకు
 జలములేనియెడల ఁ మలమాత్రములుసేయు, నేని ద్విజుఁడు వలయుఁనీట మానుఁగ.
- గీ. చాకి బోయవాఁడు ఁ జలఁగి నొడఁగి, కుక్కసూనగాఁడు ఁ కోడి పంది
 బొడ్డుక్రిందియంగఁములు విప్రుసోఁకెన, నచట గడుగవలయుఁవండ్రు బుధులు.
- క. పీనుఁగు మాలని నూతకి, నూనరి బ్రహ్మాంతకారిఁసోఁక సచేల
 స్నానము నన్ని స్పర్శయు, మౌనముననుజేసి ఘృతము ఁ మఱినాకఁదగున్.
- క. నూతకిఁ బీనుఁగు మాలను, నాతతముఁ నంటునతని ఁ నంటునతఁడు ను
 స్నాతుఁడగునేని శుద్ధుం, డాతని నంటుటయు శుద్ధిఁచుగు ముచ్చట్లన్. 1399
- క. స్నానమున భోజనంబున, దానమునఁ బ్రతిగ్రహమున ఁ దైవతపితృపూ
 జానియమఁబులయందును, దానినుమడి నాఁర్వవలయుఁ ఁ దగ విప్రుఁ డెటన్.
 విజ్ఞానేశ్వరము, ఆచా. ప 49-61.
- క. స్రాతస్నాయికి లోవెలి, పాతకములుడుగుదివిసుఖిఁపడుచుధ్యాన
 స్నాతుఁడు స్నానవిహీనుం,డై తినువాఁ గామిషాఁ ఁ యనఁబడు సధిపా.
- ఉ. స్నాన మొనర్చి భుక్తిగొనుఁసాధులు భక్తులు నాకు గావునన్
 స్నాన మొనర్చి రేపకడ ఁ నాదగునామవిధిం జపించువాఁ
 డై నవకుభ్రవస్త్రోధరుఁడై పితృతర్పణ మర్ఘ్యముం దృఢ
 ధ్యానము సల్పెనేని సకఁలామరులు న్నుతియింతు రాతనిన్.
 శేషధర్మములు, ఆ. సు. ఆ 2 పే 45.

భోజననియమములు

- క. పెక్కిండ్ల భిక్షుఁ గుడుచుట, చక్కనిధర్మంబు బ్రహ్మాఁచారికి నది దా
 నొక్కింటియన్నమైనను, నక్కఱపడి కుడువఁజెల్లఁదని గాచార్యుల్.
- క. అంగనసంగతి గురువుల, యెంగిలి మధుమాంససేవఁయేరిఁ బలుకులన్
 భంగముపఱుచుట తమలము, శృంగారము వడువునకు నిఁషిద్ధములు మహిన్.
- క. నలుమూలయు ముమ్మాలయు, వలయుమఁ బ్రోక్షణముచేసి ఁ వర్ణలయినయా
 నలువురకుఁ గుడుపువోట్లం, జెలువొందకమున్నె శుద్ధిఁచేయఁగవలయున్.
- గీ. చరణములు కేలు గడిగి ముఁచ్చట్లు చఱచి, పీఠముననుండి కాళ్లుదాఁబృథివి నోపి
 యర్థి నాహోశనమును బ్రాఁతాహుతులును, గొనిగృహస్థుండుమానియైఁకుడువవలయు

- గీ. మీదియన్నంబులోఁ గొన్ని ♦ మెతుకు లెత్తి, ధర్మరాజాయచిత్రగు ♦ స్థాపనయనుచు
చూచి, కైనిత్తి పిదప నా ♦ శోశనంబు, గొనుట ధర్మంబు విప్రుండ ♦ గుడుచుచువుడు
క. పాపాహంబులు గొని ♦ క్రుటి, మానయుఁ గాల్పుం వలయు ♦ పూనినసూరికా
క. పాపంబుల జెడుచు గావున, మానవ్రసము నడచుదు ♦ మతిమంతంబులకున్. 1414
- గీ. తలచు కన్యా కులము, శిశువులకును వేల్పులకును ♦ బెట్టిన శేషం
2 తిశుద్ధ మట్టియన్నము, సతతముఁ గుడుచుట గృహస్థ ♦ సద్ధర్మ మిలన్.
- క. ఇరుమును బొదిగినపీటను, మునుగొలినయట్టిపీట ♦ మోదుగుపీటన్
జనఁటిగఁ బగిలినపీటను, గొనకొని విపుండు గుడువఁ ♦ గూర్చుండఁ డిలన్.
- క. ఇనపతెలె న్మంటితెలెన్, బెనుచేతుల నాకుపెణకఁ ♦ బీటపయిన్ భో
జన మొనరించుట తగదని, మును చెప్పిరి జనుల కాది ♦ మునివచు లెల్లన్.
- క. వెక్కండ్రు చూచుచుండగ, నొక్కఁడుఁ దాఁగుడువఁగఁజన ♦ చొక్క దుఁడుచూచున్
బెక్కండ్రు గుడువఁ జనదని, తక్కక చెప్పుదురు ధర్మ ♦ తత్త్వవిధిజ్ఞుల్.
- క. నెలనాళ్లు సునియతుండై, పలాశపత్రములపులియఁ ♦ బాయక ద్విజుఁ డి
మ్మలభోజనంబు చేసిన, ఫల మిలఁ జాండ్రాయణంబు ♦ ఫలముం గలుగున్.
- క. ఒకఁ డుదకంబులు ద్రావఁగ, నొకరునికంచంబులోని ♦ యున్నిష్ఠుఁడొడిచి
గుకణంబొలికిన నాపా, త్రికయన్న మభోజ్య మండ్రు ♦ ద్విజవరు లెల్లన్. 1415
- క. పూనితపాత్రయన్నము, ప్రాణాహుతి గొనినపిదపఁ ♦ బాత్రిక యుచ్చ
స్థానమున నుంచి కుడుచుట, తానుత్తమసరణియండ్రు ♦ ధర్మవిధిజ్ఞుల్.
- క. మెండియపువ్రేలవెండియ, మెండినికిఁ బొరుగువ్రేల ♦ మేలిమిపసిండిం
గొంజొక వ్రేలజలంబును, నుండంగావలయు బ్రాహ్మ ♦ ణోత్తముచేతన్.
- క. వడ్డింపఁగ నెంగిలి దొడి, బడ్డవెసలవంటకంబు ♦ పాయ నిడఁదగున్
వడ్డించునతనిసోకిన, వడ్డింపక డించి వార్చి ♦ వడ్డింపఁదగున్. 1416
- క. కూటిముడిమోచునాతఁడు, పాటించక వేసె నేని ♦ ప్రస్థానంబా
కూటిముడియు డించక ముచ్చాటులు చఱవంగవలయు ♦ సద్ధర్మగతిన్.
- క. కుడిచివకుడిగొట్టము గొని, పుడిపెటిలో సగమునీళ్లు ♦ భూతలముపయిన్
పడిచిఁ బాతాళంబున, నొడఁగూడిననారకులకు ♦ నుత్సవమందున్.
- క. కుడిచివనెంగిలిచేతను, దడయక నొట్టంబు గొనుట ♦ తగు నెంగిలివోఁ
గడిగతుడిఁ గొనె నేనియు, గడువల్లు సమస్తచేవంగణ పితృగణముల్.
- క. ఒడబాష్ట్ర లాష్ట్రులు, కుడిచివకుడు పలుకఁజేసి ♦ కుశలప్రదుల
య్యెవమామననుచు వలచే, గడుపు నిమిరి చదువఁగట్టి ♦ కండ్లుం గడుపున్.

క. ప్రాణాపానవ్యానో, దానసమానములు తృప్తిఁ ♦ దలకొని మద్యే
హానందం బిడుఁగాకని, జానుఁగ దనకడుపు నిమిరి ♦ చదువఁ వలయున్. 1422

విజ్ఞానేశ్వరము, ఆచా. ప 64-83.

చ. మనమున నన్ దలంపుచును ♦ మౌనియు సంస్కృత వాణియాయ్యు ఘో
జన మొనరించువాఁడు దివి♦జత్వము నొందు మచీయనామము
బ్రవరఁబతింపుచున్నకబ♦ళంబులు ముప్పదిరెండుగాభుజిం
చిననరుఁడుండు నాకమున ♦ సిద్ధులు గిన్నరులు న్నుతిపఁన్. 1423

క. మితభోజి నిరామయుడై, యతిసుకృతము నొందుఁ గువల♦చూరికిఁగాల
త్రితయమునం దర్ఘ్యస్తుతి, నతు లిడుననుఁ డాతనిభువ♦నంబున నిలుచున్.

క. గృంజనలశునద్వయములు, నంజుడులోనుగభుజించి♦నన్ నిరయామనన్
సెంజలిజెందునుబహువా, కృంజము వలుక నఘ మగును ♦ భోజనజేళన్.

శేషధర్మము, అ. సు. ఆ 2 పే 46, ఆ 3 పే 51.

గీ. పతిత నూతక దేవల ♦ యతిగణాన్న, ములు భుజించిన నెరిగితి ♦ ముట్టుకొనుచు
నైన ఋతునుతివాక్యంబు ♦ లాలకించి.యైన సశేషంబుఁగొన సురా ♦ పానసచుము.
శేషధర్మము, ఆ 3.

గీ. ద్విజుఁడు భుజియించుతటి బహు♦దేశభాష, గములు పలికినలశునద్వ♦యమునుగృంజ
నంబు నింద్యము నూతకా♦న్నంబుఁ గొనిన, ఘోరనరకంబుపాలయి♦కుందుచుండు.

గీ. తల్లిదండ్రులు కొడుకులు ♦ తాతమనుచు, లాఁడుబిడ్డముఁ దోఁబుట్టు♦వత్తమామ
లైనఁ బొత్తున భుజియింప ♦ సధికపాప, మనినసురునకువడుగైన ♦ యతహాఁద. 1428
ఒడయనంబివిలాసము, ఆ 5.

అష్టవిధవివాహములు

క. కమలదళనయన వినుమా,ర్షము బ్రాహ్మ్యము నాసురము వె♦సన్ బ్రాహ్మ
త్యము వైశాచ్యము గాంధ,ర్వము దైవము రాక్షసము వి♦వాహాష్టకమా.

శకుంతలాపరిణయము, ఘ. వేం. ఆ 3.

—♦ బ్రాహ్మ్యవివాహము. ♦—

క. తగువరుని బిలిచి కన్యకఁ, దగినయలంకార మిచ్చి ♦ ధారాపూర్వం
బుగఁ బెండ్లి నేయుటయు నది, వగవక బ్రాహ్మ్యంబు నెడివి♦వాహం బయ్యున్.

—♦ దైవవివాహము. ♦—

క. క్రతువ్రతకు ఋత్విజుడై, సతతంబును మంత్రవిధులు ♦ నల్పితనికిన్

సుతః బెండ్లిసేయుటయు నీ, క్షీతి దైవవివాహ మనఁగఁ ♦ గీర్తిత మయ్యెన్.

—♦ ఆర్ష వివాహము. ♦—

క. మొదవులు కెండుంకువగా, ముద మాఱఁగ నొచ్చి గుణసముత్సుకుడై యిం
పొదవంగఁ బెండ్లి యాడిన, నది యార్ష మనెడు వివాహమయ్యె ధర్మత్రయన్. 1432

—♦ ప్రాజాపత్యాసురవివాహములు. ♦—

క. ఆర్థంబుఁ గొనక వరునకు, బ్రాథమతో నిచ్చుటయును ♦ బ్రాజాపత్యం
బర్థించి వరునకును సుత, సర్థముఁ గొని యిచ్చుటయును ♦ నాసుర మయ్యెన్.

—♦ గాంధర్వవివాహము. ♦—

క. రమణియు రమణుఁడు నొడఁబడి, తమలోపలఁ గూడి తల్లిదండ్రులు వెలిగా
సమయముఁ గైకొనియున్నను, గ్రమమున నాపెండ్లిపేరు ♦ గాంధర్వమగున్.

—♦ రాక్షసవివాహము. ♦—

క. నైయ్యమున నడిగిపుచ్చుట, యియ్యకొనక యగ్ధమిక ♦ యీర్ష్యాపరుడై
కయ్యమున గెలిచి కన్యకఁ గ్రయ్యంబడిచేసికొనిన ♦ రాక్షస మయ్యెన్.

—♦ వైశాచవివాహము. ♦—

క. గుతుజను లెఱుఁగకయుండను, వెగవిడియై మినుకుగట్టి ♦ వెళ్లిచనువునన్
వరియింపఁదగినపురుషుఁడు, పరిణయ మగునేని యదియ ♦ వైశాచ మగున్.

విజ్ఞానేశ్వరము, ఆచార. ప 95-101.

వి వా హ ప ద త్తు లు

క. కులమును కీలము విద్యయుఁ, గలవానిం బిలిచి ప్రీతిఁగన్నియ నీఁగా

వలయు నుదకప్రదానా, కలితంబుగ బ్రాహ్మకర్మగతి యిది యధిపా.

అ. ఖాత్ర మండ్రు బుధులు ♦ గన్య పురుషుఁగోర, నతఁడు గన్యమిఁద ♦ నాసనేయ

వచల మగుపరస్పరానురాగము గని, ప్రమద మెసఁగఁ జేయు ♦ పరిణయంబు.

క. కన్ను మనంబును దనిసేవఁ, గన్నియ యెవ్వనిఁ గోరు ♦ గాంధర్వం బా

యన్న నతని కిచ్చుట వెలవన్నుట యాసురము నూవె ♦ పౌరవముఖ్యా.

క. బలిమిమెయి వరుఁడు గన్నెకుఁ, గలవారిం బొడిచి కరము ♦ క్రౌర్యంబున న

స్వౌలఁకుక దుఃఖింపఁగ వారల వొగులఁగఁ దెచ్చికొనుట ♦ రాక్షసము నృపా.

అ. అయిదుదెఱుఁగులందు ♦ వారయ మూఁడువిధములు ధర్మకృతులు ♦ ధర్మపుత్రి

యాసుకీలు రాక్షసాహ్వయంబును ధర్మమారసంవిధాన ♦ దూషితములు. 144

గీ. మాతృపితృహీన యైనను ♦ భ్రాతృరహిత, భావ మొందిన నబ్బాల♦పరిణయాన్త
వరణమున కర్హగాదని ♦ కురుకులాగ్ర, గణ్య చెపుదురు పరిణయ♦కల్పవిదులు.

ఆ. ఆత్మజాతీయందు ♦ నవులజాతులు రెంటు, గ్రమవివాహ మొప్పు♦బ్రాహ్మణునకు
ననఘ శూద్రవనిత♦యందు నాతని కప,త్యంబు గలిమి పాప♦మనియుఁ గలరు.

గీ. రాజునకు రాజవంశజ♦రమణి యైన, వెనుక వైశ్య వర్ధించుట ♦ విహితవిధము
వైశ్యునకు శూద్రునకుఁ దమ♦వంశములన, పరిణయంబుగాఁ దగు నర♦పాలనర్య.

ఆ. అనఘ విషమ మైన ♦ యట్టికార్యంబు వా,టిలిసఁ జూచి వెద్ద♦వలచి యైన
లోభమునను శూద్రఁ ♦ దాభార్యఁగాఁ గొను, విప్రుఁ డధికపాప♦వృత్తిగామి.

క. విను హవ్యకవ్యములు మ,జ్జనభోజనములును విద్ర♦జాతివనిత దాఁ
జని సేయ నడపునది య,ప్పనులకుఁ బెరిసతులు గామి♦బ్రాహ్మణుఁడు నృపా.

భారతము, ఆను. ఆ 2 పద్య 221-229, 240.

క. కులమున నధికుం డొండెను, గులమున గురిపుకఁకుం డొండె ♦ గుణయుతలగు క
న్యలఁ బెండ్లియాడు యుచితము, కులహీనుఁడు కులజఁజేసి♦కొనఁ జనఁ డెందున్.

క. కులమొక్కటియై గోత్రము, కలయక శుభలక్షణములు ♦ గలిగి ప్రియంబున్
గలకన్నియలను విప్రులు, వలయు సమంత్రకముగా వి♦వాహం బొడన్.

ఉ. శూద్రుయ శూద్రభార్యయగు ♦ శూద్రీయు వైశ్యయు వైశ్యభార్య లా
శూద్రయు వైశ్యయున్ స్వపతి♦నూతియు రాజతనూజభార్య లా
శూద్రయు వైశ్యయున్ స్వపతి♦నూతియు విశ్రుతవిప్రకన్యయుం
భద్రగుణప్రిసిద్ధుఁడగు ♦ బ్రాహ్మణభార్య లనుక్రమంబుగన్.

క. మేలగు విప్రుఁడు శూద్రుని, నాలింగాఁజేసికొనుట ♦ యవ్యాయ్యంబా
యాలి యుదరమున విప్రుఁడు, పోలంగా, దానెపుట్టి ♦ పుత్తుం డగుటన్. 1450

క. జనకుఁడు తాతయు భ్రాతయుఁ, దనకులజుఁడు తల్లియును య♦థాక్రమమున నీ
జనవరులగుదురు కన్యకు, మనమున దోషంబు లేక ♦ మనువారైనన్.

క. కన్నియఁ దగువరునకు నీ, కున్నను నది యెన్నిముట్టు♦లొనరఁగనగుఁ దా
నన్నింట భూణహత్యలు, పన్నుగఁ బ్రాపించునంత♦పాపము వచ్చున్.

క. జనకుఁడు మొదలుగ నేవురు, భగవరునకు నిచ్చువారు ♦ దగలేకున్నం
దనకును దగియెడువరునిం, దనకుంతన చేసికొనుట ♦ తగుఁ గన్నియకున్. 1453

క. ఇచ్చినకన్యక మగుడం, బుచ్చుకొనుట చాలతప్పు ♦ పురుషునకును దాఁ
బుచ్చుకొనునేని నాతఁడు, మచ్చుక్రియన్ దఁడ్యఁ డెఁడు ♦ మనకకు లెల్లన్.

చ. 2. నికిఁ గూఁతు నిచ్చి తగఁ నుంకువ గైకొని పెండ్లిసేయ ను
 త్సుకమతినున్నచోట గుణఁ శోభితుఁ డొక్కఁడు వచ్చెనేనియుం
 బ్రకటితదోషముల్ మొదలి ♦ భర్తపయిం గలవేని తండ్రి క
 న్యక గుణవంతుఁడైనపతి ♦ కచ్చుగ నిచ్చుట భర్త మెమ్మొయిన్. 1455

సీ. ఒక్కకన్నియకును ♦ నుంకువెల్లనుబెట్టి, వడిమాడుముల్లును ♦ బడకమున్నె
 యంత కాలయమున ♦ కరిగిననాతని, తమ్మునినక్కన్యక ♦ దగవుదోష
 వరియింపనీదగు ♦ వానికిఁ బ్రాయంబు, చాలదేనియుఁ దగఁ నాలిఁగాఁగఁ
 జెలియలి నీదగుఁ జెలియలిఁ బెండ్లాడ, నతనికి నిచ్చలేదయ్యెనేని

అ. పెద్ద లెటిఁగి మున్ను ♦ పెట్టినయుంకువ, యెనయఁ గ్రమ్మఱంగ ♦ నీగిపాడి
 యంద్రు సన్నునీంద్రు ♦ లరయంగ నయ్యాజ్ఞ, వల్క్యయోగియట్లే ♦ పలికియుంటు.

క. చెప్పక చూపక కలిగిన్న యొప్పనిదోషములు కన్యక యొడలఁ గలుగఁగాఁ
 జెప్పక యిచ్చుట జనకుని, తప్పుత్తమసాహసంబు ♦ దండుగదగుటన్.

క. దోషరహితకన్యకవై, దోషంబులు గట్టి రిత్త ♦ దూషించినయా
 మామకుని నూలుచుడుఁగులు, దోషానుగుణముగ భూషఁతులు గొనవలయున్.

క. పరపూర్వలయినకాంతల, వరియింపఁగఁ దగదు దానఁ ♦ బాసము దగులుం
 బకపూర్వ రెండుదెఱఁగులఁ, జరియించుఁ బునర్భు వనఁగ ♦ వైరిణి యనఁగన్.

క. మగఁ డీల్గఁ గన్య పెండ్లిలి, మగుసేనియు నది పునర్భు ♦ వగు వైరిణిసాఁ
 దగు మగనివిడిచివేటొక, మగనిఁ దగిలి లజ్జలేక ♦ మనియెడుసేనిన్.

చ. పెడలఁగనీక గొది నిడి ♦ వేయువిధంబుల భంగపెట్టుచుం
 జడకలుగట్టనిచ్చి నిజఁ సంపదకుం జొరనీక నిచ్చులుం
 గడియెఁడుకూడుపెట్టుచును ♦ గాసి యొనర్చుచు నేలతెంకిపై
 నిడుగడసేయఁగావలయు ♦ నీలుపుమాలిఁజంతుటాండ్రుకున్.

క. ఉత్తమఁ డిశాద్రుఁడో, జిత్తఁ సుఖకేలివాంఛఁ ♦ జేసినఁ బ్రాయ
 చ్చిత్తమున శుద్ధిఁబొందును, నత్తరిపురుషునకుఁబ్రాయఁ ♦ గర్భఁ బ్రేసన్.

మ. సురసేవించిన వాతివాఁడియయినన్ ♦ సొమ్మెల్లఁ బోనాడినం
 బురుష. ద్వేషిణియైన గొడ్డయిన నెఁపుం గూఁతులంగన్న మైఁ
 బరహితోగములున్న భూర్తయయినన్ ♦ భార్యంబెడంబాసి య
 ప్పురుషుం డొండొక పెండ్లియాడినను నొఁప్పుం దప్పు లేదేమియున్. 1463

క. పంచినపని వెరవునఁ గానియట సత్పుత్రుఁ గనుట ♦ వికలుముగో భా

షిండుట గలిగిననతివర్జించి పయిం బెట్టి యాడఁ ♦ జెల్లదు పతికిన్.

క. పతియున్నను పతిచచ్చిన, నితరులఁ దాఁ బొందకున్న ♦ యీలువుటాలీ

క్షీతిఁ గీర్తియుఁ బిచ్చుటఁ బాఁవ్వతితోడ సఖిత్వమును ధ్రువంబుగఁ బడయున్.

క. పతిపంచినంత సేయుట, పతిపతితుండైనఁ బాసి ♦ ప్రాయశ్చిత్తం

బతఁ డొనరించినఁ గ్రమ్మఱఁ, బతిఁ గూడుట ధర్మమండ్రు ♦ పత్నులకెల్లన్.

క. చాలం బుత్తులి గల్గిన, యాలిపయిం బెట్టి మాడునప్పుడు దాఁ బె

ద్దాలికినిధనముమాడవ, పాలిచ్చుట ధర్మమండ్రు ♦ భర్తల కెల్లన్.

క. మున్ను వివాహము సేయని, కన్నియ యొరుఁ గలిసెనేని ♦ క్షతయగు మగపాం

దెన్నఁడులేక విధవయగు, కన్నియ యక్షతసమాఖ్యఁ గలిగి చరించున్. 1468

శిల్పాశేష్యము, ఆచా. ప 91-109.

చ. వరుసను బ్రాహ్మణోత్తముఁడు ♦ వర్ణచతుష్టయజాతకవ్యలన్

బరిణయమౌట ధర్మమని ♦ పల్కుదు రాదిమనీంద్రముఖ్యుల

వ్వెర వొడఁగూడునేనిఁ బృథివీనర యావదవర్ణి నీమణిన్

గరమనురాగలీలఁ బ్రియఁ కామినిగాఁగఁ బరిగ్రహించెదన్.

విక్రమార్కచరిత్రము, ఆ 1 ప 155.

ఉ. ఈగతిఁ జెప్పితిన్ వసుమతీశ చతుర్యుగవర్తనంబుగ

న్యాయమనంబునందుఁ బరిహారము చెప్పెద నింక బ్రాహ్మణ

స్త్రీగమియింప రాజునకుఁ ♦ జెల్లదు కోమటిరాకుమారిసం

యోగముచేసురాదు కడుఁ నొప్పదు కూడ్రుఁడు వైశ్యఁ బొందఁగన్.

గీ. బ్రాహ్మణుఁడునాల్గుజాతులఁ రాజుమూఁడు, జాతులవనివ్యరుఁడురెండుఁ జాతులను జ

తుర్గుఁ డొకజాతిఁ బెట్లాదితొయ్యలుల ర, మింపఁదగునట్లుగాక రఁ మింపరాదు.

సీ. నాల్గుజాతులకునీఁ నలువునఁగానితఁ క్కినహీనజాతికాఁ మినులఁ బెట్టి

యాడి కూడంగ భావ్యము గాదు విప్రున, కష్టమున నగఁ మ్యగమనము

ప్రాపించెనేని సప్రణవగాయత్రిబ్రాణాయామశతము చేయంగవలయు

సంకరాన్వయవధూఁ సంగతిఁ బెక్కెండ్రు, నడచె సేనియును దన్మంత్రమునన

గీ. వలయు మున్ను ముమాలు ♦ వరుసవాయు, ధారణముచేయ సేవాయుఁ ధారణమున

బ్రహ్మహత్యాదిపాతకఁ ప్రకరమైనఁ, దప్పు నుపపాతికంబులు ♦ చెప్పనేల.

వరాహపురాణము, సం. మ. ఆ 9 ప 127-129.

మ. స్తుతిపాత్రంబగు నీకు విప్రకులబంధుత్వంబు దూష్యంబులే

దతిభక్తింబతిగాఁగ శాంతగనె శాంతావాసువై భండకిన్

బతిగాఁగోరె నృతుధ్వజాత్మజ జగత్ప్రఖ్యాతిగా గౌతమున్
మతి నర్చింపదె గాశిరాజసుతధర్మావాసకున్ గౌశికున్.
చ. వలపగురూపురేఖగలఁవానిగఁ గోరును కన్నె ద్రవ్య స
ల్లలితునిగోరు తల్లి శ్రుతిఁ లత్యురసజ్ఞునిగోరుఁ దండ్రి స
త్కులజునిగోరు బంధుతతిఁకూరిమిశోభనకార్యవేళ లో
కులు సరసాన్నభుక్తిఁమదిఁ గోరుదు రీధరలోన నెల్లెడన్.

యామిసీపూర్ణ తిలకావిలాసము, ఆ 6.

—♦ వివాహమాడఁదగుకన్యలు. ♦—

తే. ఆనఘ ! తనవయసునఁ దృతిఁయాంశమైన, ప్రియమునఁగలకన్నియఁబరమసాధ్వి
నాభయకులములఁ దనయట్లఁయొప్పుదానిఁ, బెండ్లి యాడంగ వలయుసంఘీర్తితోడ.
ఆ. తల్లివంక నైదుతరముల వినరించి, తండ్రివంక నేడుఁతరము లరసి
చారినాది గోత్రఁవంశసంకరముగా, నియక యతివఁ బెండ్లిఁయయిన మేలు. 1476

విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 182, 184.

—♦ వినాహమాడఁదగనికన్యలు. ♦—

సీ. నైసర్గికాంగహీఁనను శోభి నతికేశర, గేశహీన నతివఁ గృష్ణవర్మ
శోమాంగిఁ గులటనుఁ టోగి దుష్టాత్మను, దుష్టవాత్సల్య నిఁకృష్టవృత్తి
నధికపింగళ విసఁయాచారహీన మా, తాపితృప్రతికూలఁ బాపహృదయ
శ్మశ్శ్రుముఖిని బురఁవస్వరగూఢాక్షి, ఖర్వరూఃకహీనఁ కంఠనాద.
ఆ. హస్తపాదహీనఁ నతిచీర్మవాచనఁ, క్లిన్నరక్త నతివిఁకీర్ణకేశర
గపటహృదయఁ బంగుఁగమనఁ బాణిగ్రహ, ఇంబుగాఁగఁ దగదుఁనగవశేణ్య.

విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 184.

మేనటికము

చ. కొమరగు మేనమామకునుఁ గూతురు బుట్టినయేని నాట నే
నమరఁగ మేనయల్లుని కుఁలాంగనయా సుముహూర్త మప్పుడే
ప్రేమజయతోడఁ జేయఁగ కుఁభంబగు దశకుసంబు దుర్నిమి
త్తములు తలంప కిచ్చుటదిఁ ధర్మపు వైశ్యుల కెల్లకాలమున్. 1478
చ. మేనక్కయిదొడవ దప్పక, పూని యొనర్చినయతండుఁ పుణ్యుండగు నా
మేనక్కయిదొడవదొడవ, హీనుఁడు కులబాహుళ్యఁ దగుచుఁ నిలమిదఁ జెడ. న్.
చ. తొలుత వివాహఁబ్రేరను, వలనుగ నది తప్పెననుచుఁ వచ్చినయేనిన్

1480

సలలితముగ నీవలయును, యిలనలువదియేండ్లదాక ♦ నెన్నికమీరన్.
మ. కులహీనుండు నపుంసకుండు ముసలిన్ ♦ కుబ్జుండు జాత్యంధుడున్
బలురోగిన్ సతికంఠెచిన్నయయినన్ ♦ భార్యాసమేతుండు క్రొ
వ్వలరన్ వెట్టియు సంగహీనుడు విహీనాంకుండు శస్త్రోక్తమై
యిలలో నర్హులుగారు బాలికలఁ దాకికున్నఁ బుణ్యంబగున్.

సీ. తలిదండ్రులేకున్న ♦ దగ నొంటిగాఁడైన, నల్పరోగైనఁ గృతాంగుడైన
మూగైనఁ జెవుడైన ♦ మూఢుడైనను పాపరతుడైన బాంధవరహితుడైన
మతిహీనుడైనను ♦ మతిపొట్టివాడైనఁ, బీనశైనను గడుఁ బేదయైనఁ
జూదరిగాఁడైన ♦ జునుగరివాడైన, రాజులకొల్పిన ♦ రట్టడైన

గీ. ననువు దప్పినవాడైన ♦ నవలుడైన, దిటుము లేకున్న నత్యంతకుటిలుడైన
మేనవానికి నెటువంటివానికైనఁ, గన్య నీవలె దద్వరక్రమ మెఱింగి.

1482

వైశ్యపురాణము, ఆ 8.

పౌరసాదిపుత్రభేదాదులు

- గీ. పరమసంస్కృతయగునాత్మ ♦ భార్యయందు, ధర్మవిధిఁ గలిగించినఁ తనయుఁ డనఁగఁ
దాన యారసుడనునభిదాన మొప్పుఁ, బరఁగు నుత్తముఁ డాతఁడుఁ ప్రధముఁడధిప
గీ. తగినవరునకు నిచ్చిన ♦ తనదుదుహిత, గనినపుత్తు నయ్యిరువురు ♦ వినఁగ నియ్య
కొనఁగ వీడునాకొడుకనఁ ♦ గొడుకు వాని, పేరు పుత్తికాపుత్తుండుఁ పౌరవేండ్ర.
గీ. ధర్మపథమునఁ బనిచిన ♦ దనదుపత్ని, యర్హపురుషసంగతిఁ గన్న యాత్మజుండు
క్షేత్రజుం డనఁగా నిజపుత్తిభావ, మొందు ధర్మప్రపంచాభి నందితాత్మ.
క. జననీజనకు లుదకదా, ననిరూఢము గాఁగ నిచ్చినంబడసిన నం
దనుపేరు దత్రిముం డని, మువిజనములు నెప్పుదురు విమోహవిదూరా.
ఆ. కల్లెఁ దండ్రెఁ బాసి తనయంత నెచ్చట, నేనిఁ దెరుఁగునట్టివానిఁ జూచి
యాత్మసద్భుఁ డైన యాత్మజుఁ జేసికొనంగఁ గృత్రిముం డనంగఁ బరగు.
గీ. ఎవ్వనికిఁ బుట్టినేనియు ♦ నెటుఁగకుండ, నొక్కనికిఁ బరభార్యయం దుభయమైన
నూనుఁ డాభార్యలనాని సుతుఁడు వాని, పేరు గూఢజుఁ డనఁబడుఁ గౌరవేండ్ర.
క. విను తల్లిదండ్రు లొల్లక, తనయుని విడిచిన నొరుండు దనకుఁ దనయుఁగాఁ
గొని నెమ్మి నడప నపవిధ్దనాముఁ డగు వాఁడు విమలధర్మప్రవణా.
ఆ. పెండ్లి గాకమున్న ♦ పితృపుహంబునఁ గన్య, నూనుఁ గనిన విసుముదానిఁ జేసి

- కొనినయతని కతఁడు ♦ గొడుకగుఁ గానీన, నామకమునఁ బగుగు ♦ నరవ లేబ్యా.
- క. విను గర్భిణి యగు టెఱుఁగక, యును నెఱిఁగియుఁ బెండ్లి యైస ♦ నుదయించిననం
దనుఁ డా వరునకుఁ గొడు కగు, జననాథ సహాధుఁడనఁగఁ ♦ జను నంద్రు బుధుల్
- గీ. విభునిఁ దాను వొఱంగిన ♦ వెలఁది విభుఁడు, విడిచి నట్టి సుమధ్యుఁ ♦ విభవ యక్ష
తాత్పదశ నెవ్వనికెఁ గనుఁ ♦ దనయుఁ డాతఁ, డతనికొడుకపొనర్చవుండనఁగఁ బరగు.
- క. జననీజనకులు లేకున్న ను వారలు దన్ను విడిచినం దాన తగున్
దనయుఁడుగ నొరుల కిచ్చిన, ననఘా యాతండు సను స్వ ♦ యందత్తుఁ డనన్.
- ఆ. తల్లిదండ్రు లమ్మఁ ♦ దనయుఁ గా నొక్కరుఁ, డాత్మసదృశజన్మఁ ♦ వైదేనవాని
విలిచికొనినఁ పాండ ♦ వేయమహత్తర, యహ్మమారుఁ గ్రితుఁ ♦ డండ్రు బుధులు.
- క. అని భీష్ముఁడు వెండియు నిట్లఁచు నాపన్నిరువును ధ ♦ రాధిప యోగ్య
త్వనిరూఢు లెల్లకర్మం, బున కౌరసుఁ డెందులోన ♦ ముఖ్యుం డరయన్.
- ఉ. జానిన పోలు నంద్రు బుధ ♦ వయ్యలు గౌరవనాథ ! పుత్త్రికా
నూనునిఁ దక్కునీవినిన ♦ చూనులు యోగ్యత గాంతు రుత్తమం
బైకులద్యయంబును స ♦ మాగత మై విధివత్ప్రియోగతా
నూనత గల్గెనేని నిగ ♦ మోదితకర్మకలాపయుక్తికిన్.

1496

భారతము, ఆను. ఆ 2 పద్య 242-256.

- క. ధరణీసురరాజవణి, క్తరుణులకును విప్రవలనఁ ♦ గల్గినతనయుల్
గురునాథా ! ద్విజు లనఁగాఁ, బరఁగుదు రది లేమ శూద్ర ♦ భానుసుతులకున్.
- సీ. విను జనమేజయ ♦ మనుజేంద్ర యమ్మేది, నీశ్వరుతో భీష్ముఁ ♦ డిట్టు లనియె
బ్రాహ్మణు నర్థంబు ♦ పదిపాళ్లుగాఁ జేయ, నాలుగు బ్రాహ్మణీ ♦ నందనుండు
క్షత్రియాత్మజుఁడుభా ♦ గములుమూఁడునువైశ్య, తనయుండురెండుశూ ♦ ద్రాతనూజుఁ
డొకపాలు గొనుటకు ♦ నొడయలు గుడినాఁడు, వలచిపెట్టఁగఁ గొను ♦ వాఁడు గాని
- ఆ. తండ్రితోడఁ ద్రివిధ ♦ తనయుఁతోడను, దనదుభాగమువకుఁ ♦ బెనఁగి కొనఁగఁ
దగదు వారలకును ♦ దగదు నిర్దయతఁ ద, ద్దశమభాగమీక ♦ తార కుడూప.
- సీ. క్షత్రియుధనము భా ♦ గము లెనిమిది నేయ, భూపాల వైశ్యుల ♦ పుత్త్రికలకు
శూద్రపుత్త్రికకును ♦ సుతు లైనయట్టివా, రోలి నాలుగు మూఁడు ♦ నొక్కటియును
గొనువారు పాళ్లులు ♦ కురుముఖ్య వైశ్యుని, సొమ్మున వైశ్యకు ♦ నూనుఁడైన
యితఁడు నాలుగునుశూ ♦ ద్రాత్మజుఁడొకటియుఁ, గాఁగనైదుగనంశ ♦ కములుగొంద్రు
- ఆ. పెనఁగి కొనఁగఁ దగమి ♦ విను శూద్రకొడుకున, కెందుఁ గలదు వాని ♦ రీక కుడూపఁ
గామియును సరుంబ ♦ యేమిబాతులవారి, కయిన నిట్లు దెలియు ♦ మంశకృతులు. 1497

- గీ. ఆలు నిజహతియందు శూద్రులై కెల్ల, సమములుగఁబంచికొందుఁగ్గాఁగములశూద్రుల
తనయు లెందఱు గల్గినఁ దండ్రుభవము, భర్మసంగ్రహతత్పరఁ భర్మతనయ.
- క. విను భక్తియు పెఱపుఁ గలిగి, యనుజన్ములు పెద్దవానినారాధింపజే
జనవర యతండుఁ దమ్ములఁ, గొనికూడవ సిరికిఁ బట్టఁగుదు రుజ్జ్వలు లై. 1501
- క. అనుజుఁ డొకఁడు వెంగిలి యై, నను దప్పెడుఁ గాని పెద్దఁవకుఁ గార్యజ్ఞా
ననిరూఢిలేక తక్కిన, ననుజన్ములు సిక్కువడుదుఁ రవనీనాథా. 1502
- చ. జనవర యన్నదమ్ములు ప్రసన్నపతిఁ గలకల్పి పంచి కు
డ్చిన వినుతించు లోకమునుఁ శ్రీయుఁ బొరిం బొరిఁ బెంపు నొందు లో
భనిరతిఁ బెద్ద కాసపడిఁ పాడి దొఱంగినఁ బ్రాణగొడ్డపుం
బను లగు న వివధంబునుఁపడ్డది గాదె జగం బెఱుంగఁగన్.

ధారతము, ఆను. ఆ 2 వ 230-233.

- క. చూలై యుండఁగ నొకరుం, దాలిగా నేలుకొనినఁ యాగర్భమునం
దాలలనగన్న పుత్తుఁడు, పోలంగ సకళాహనానుఁ పుత్తుఁడయ్యెన్.
- క. తల్లియుఁ దండ్రుయుఁ బుత్తుని, నొల్లక పుత్తైంచుటయునుఁ నుచితస్థితిమై
నుల్లం బలరఁగఁ జొచ్చినఁ, దెల్లం బపవద్ధ నామఁధేయసుతుఁ డగున్.
- క. డేత్రజుఁ డాదిగఁ గలిగిన, పుత్తులు గ్రహములనుబోలెఁ బొనుపడుదురుస్వ
క్షేత్రమున నారసుండును, పుత్తుఁడు గ్రహరాజుఁబోలెఁ బొడనూపుటయున్.
- క. గోమేధము సేయుటయును, రామాజనములకు దేవరన్యాయంబున్
భామకు రెండవపెండ్లియు, నీమహిలోఁ గలియుగమునఁ నెగ్గని రార్యుల్.
- క. ఒకతల్లిగన్న సుతులం, దొకనికి సుతుఁడుడయమైనఁ నోలినిమటి వా
రికినెల్ల వాడె సుతుఁడని, యకుటిలుఁడగు నలమునీంఁడుఁడానతి యిచ్చెన్. 1503
- క. మునువిప్రునకును క్షత్రియు, పనితకు నుదయించినతఁడుఁ వైశ్యుఁడు వైశ్యాం
గనకును విప్రోత్తమునకు, ననుకూలతఁ బుట్టునాతఁ డంబఘ్నఁ డగున్.
- క. భూదేవుఁడు శూద్రస్త్రీ, నాదరమునఁ పెండ్లియాడిఁ గూసతియందు
త్పాదించినపుత్తుండు ని, పాదుండనఁ బరగుచుండుఁ సమ్మదలీలన్.
- క. రాజన్యవలన వైశ్యస్త్రీజుఁడు మాహిష్యుఁ డనఁగఁ డెల్లును శూద్ర
స్త్రీజాతుఁ డుగ్రుఁ డనఁ జను, ధీజనమతకీర్తిపూరఁ ధీరవిచారా.
- క. కోమటికి శూద్రభామిని, కామినియై కన్న సుతుఁడుఁ కరణుండను నీ
నామమునఁ బరఁగుననియును, ధీచుంతులు తేటపడఁగఁ డెలిపిరిజ. తిన్.

- క. రాజితవిప్రప్రాంగనకును, రాజునకుం బుట్టినతఁడు ♦ రథనూతుఁడు వి
 ధ్రాజితవిప్రప్రాంగనకును, వైభాతికిఁ బుట్టినతఁడు ♦ వ్యవహారి యగున్.
- క. కొలకై బ్రాహ్మణకన్యక, దొఱసినకూద్రుండుఁ ద్రితి♦తో నొక్కటొద్దె
 వెనుక పుట్టించినయా, జఱికిఁ బుట్టినయతఁడు ♦ చండాలుఁ డగున్.
- క. కోమటికిని శూద్రునకును, భూమిశ్వరపుత్రియఁడు ♦ బుట్టుదు రోనిం
 కామాగధుండునాద్య, గ్రామాభ్యుండువైన ♦ తుత్తయుననఁగన్.
- క. సోపునిజవంశంబునఁ, జేరి వివాహంబు తనకుఁ ♦ జేసినపతియం
 దానఁగఁబుట్టిన పుత్తుఁ, డౌనకుఁ డనఁ బరగు నాతఁ ♦ డధికుం డెంబిన్.
- ఉ. పుత్తులు లేరు నాకు నిది ♦ పుత్రిక దీనినలంకరించి నీ
 ధైత్రముగాఁగ నిచ్చెన నకిల్చిమమానసనీకు దీనికిం
 బుత్తుఁడు పుట్టఁగానతఁడు ♦ పుత్తుఁడునాకనిపల్కి కొన్న యా
 పుత్తుఁడు నారసుండు సరి♦పుత్తుల కెల్లను ♦ బెద్ద లిద్దఱున్.
- క. తనగోత్రము నతఁ డొందెను, దనవంశము నాతఁ డొందె ♦ దగ ని బుట్టున్
 తనపత్నికిఁ బుట్టించిన, తనయుఁడు ధైత్రజుఁ డనఁగ ♦ ధరణిం బరగున్.
- క. దనముగలదు పుత్తులు లేకని యాసనుజూపి యొరుని ♦ యాత్మజుఁ గా
 మ్మన వెద్దు వెట్టి తనకే, కొనె నేనియఁ గృత్రిమంపుఁ ♦ గొడు కాతనిన్.
- క. కానీనుండకుఁ గన్పా, కూచుండు మాతామహునకు ♦ సుతుఁడం ద్రుతిన్
 వారిచుని యొరునకు నాఁలైనను వాఁడతనిపుత్తుఁ♦డగు నిక్కమున్.
- క. గుని దిగవిడిచి యొందెను, మగఁ డీల్లిననొందె వేలు♦మగనికినాఁలై
 తొలగిన సుతుఁడు రెండవ, మగనికిఁ బానచ్చవాఖ్య ♦ మహిఁ బుత్తుఁ డగున్.
- క. పుత్తాధముగా నడిగినఁ, బుత్తులుగలయాతఁడాత్మ♦పుత్తునిఁ దనకుం
 బుత్తునిగా నిచ్చినయా, పుత్తుఁడు దనకెందు దత్త ♦ పుత్తుం డయ్యెన్.
- క. జనియు జకుండు తనకును, ధన మొడఁబడి యడిగి కొనిన ♦ తనయుఁడు కొన్నా
 తనికిఁ గృతకృత్యుడనియెడు, తనయుండగునంద్రు ధర్మ♦తత్త్వజ్ఞు లిలన్.
- క. వాళిరు లేరును లేరే, నీకొడుకై యుండువాడ ♦ నిజముగ నన్నుం
 జేకొనుమని చనఁ జొచ్చిన, యాకొడుకాతనికిఁ దా స్వ♦యం దత్తుఁడగున్.
- క. తనపుట్టింపమియెఱుంగును, జనకునిఁ దెలియండు గూఢ ♦ సంగతిగఁ గులాం
 గకును జన్మించినయా, తనయుఁడు గూఢజుఁడు ధర్మ ♦ తత్త్వం బరయన్.
- క. ప్రితిరోమజాతుఁ డధముఁడు, సతతము ననులోమజుండు ♦ సజ్జనుఁ డని వి

శ్రుతధర్మవిదులు చెప్పిరి, నుతశతవందితగుణాశ్శాస్త్రానూతనదండీ.

విజ్ఞానేశ్వరము, ఆచా. ప 120-141.

- గీ. తండ్రిపిమ్మట నన్నయఁ తండ్రి పిన్న, వారలకు నెల్ల నాతని ఁ వనిత దల్లి
దల్లిగడచన్న; నని చెప్పి ఁ తాత మఱియు, మనుషునికి నిట్టులను నభిఁచుమ్యుపేత్త్రు.
- క. మానవనాయక యగ్రజుఁ, డైనను ననుజన్ముఁ డేని ఁ నన్వాయంబుం
బూని సహోదరులకుఁ గీ, డైన నతఁడు దండ్యు డండు ఁ రపనీపతికెన్.
- క. విను మప్పఁ దల్లియట్లుగఁ, గొని నడపఁగ వలయుఁ జన్న ఁ గుడిపి పెనిచే నె
వ్వనిత యదియు నాతనికిని, జననీసమ యండ్రు బుధులు ఁ సౌజన్యనిధి.

భారతము, ఆన. ఆ 4 ప 132-138.

వే శ్యా ధ ర్మ ము లు

- క. కళలుఁ బ్రమాణంబులుఁ జూ, ములు జాతులు గతులు బంధఁములుఁ బరిరంభం
బులు సత్వంబు లాస్థులఁ, డెటసి విటులఁ గలసి ముఖముఁ ఁ డెలుపఁగవలదే. 1530
- గీ. జడ్డునాలుక జలము ర ఁ జీవదళము, నడ సుఁగుఁమ్మరిఫడవులేఁవఁబు చ్చ
కాయ బూడిదపొగయనిఁకరణి విటులఁ, గలసియుఁ గలియకుడంఁకఁ పలయలలన.
- చ. జిగురునఁబడ్డ రాచిలుక ఁ చెప్పిన సంపెఁగపువ్వుతావికిం
దగిలినమిండతుమ్మెదవిఁధంబునఁ డేనియఁ జిక్కిఁట్టి యీఁ
గగతి విటుండు కూర్మిఁ దనఁకాఁగిటిపొందునఁ జిక్కమన్న న
మ్మగువకునేల యిచ్చు నసఁమానధనంబులు రిత్తమాటలన్.
- సీ. మణిమంత్రతంత్రముల్ ఁ మందులుమాయలు, సరసభాషలు వృథాఁసంక్రమములుఁ
దెచ్చుకో లేడ్పులు ఁ నిచ్చకఁబులు వట్టి,యానలు దమ్ములు ఁ నలసగతులు
నలుకలుఁ దరితీపుఁబాసలుఁ బ్రేయములు, నగవులు దెగువులు ఁ నయము ధయము
బలిమియుఁ జెలిమియుఁ ఁ బాసలు ననుభులుఁ, నిట్టులుఁ గొట్టులు ఁ నిట్టతనము
- గీ. గాయవాటులు సన్నలు ఁ గాయకములు, మెచ్చులునుదచ్చనలుఁబొరఁపొచ్చెములును
దగవులును వారకాంతావిఁతానములకు, జలజలోచనలార నైఁసర్గికములు.
- క. ననుభువిటునిఁ దమ్ముచు నా,తనిచెలికానికిఁ బ్రియంబుఁదగఁ జెప్పిన న
వ్వనితిపయి నివ్విటుగదు మన, మనుమానము లేదు ధనము ఁ ననుభుగఁ జేరున్. 1534
- గీ. వేకువలయందు విటునిచే ఁ వీడియంబుఁ, బుచ్చుకొనఁ దగ దింటికిఁబుచ్చుకొన్న
నూరనూరంగఁ దద్రవంబుమియవలయు, వెలఁదులకు మందుఁ బెట్టెడుఁవేళగాన.

కాళహస్తీమహాశ్మృతిము, ఆ 4 పద్య 27-32.

ఉ. ఒక్కని డాయ రమ్మని మఱొక్కనిఁ నన్దొనిఁ ముచ్చటించి వే
 ఱొక్కనిఁ బొంది రొక్కము మఱొక్కనిఁ జూచుచు వేడ్క వారికిన్
 నెక్కుడుఁ బ్రేచు లుండ వలఁపించుట ధర్మముగాక యయ్యయో
 యొక్కనియందె తా వలచి యుండుట న్యాయమె వారకాంతకున్.

ఒడయనంబివిలాసము, ఆ 4.

క. పొజ్జలు పెరిగినసెట్లు, న్నొజ్జలునుదడికద్రోపు యింట్లకాందున్
 లజ్జమెఱుంగివిలులును, సజ్జకముగ వారసతుల జన్మఫలంబుల్.

1537

క. చక్కనివారలు జారులు, కక్కసమగువారు వన్నెకాండ్రున్ రసికుల్
 చొక్కమగురాకుమారులు, మిక్కిలియుఁ గురూషియైన మెచ్చఁగవలయున్

క. చొక్కము ధన మిగలిగిన, మిక్కిలియుఁ గురూషియైన మెచ్చఁగవలయున్
 తెక్కలియై ధనవిఠయని, యక్కాతునినైన గదియ న్నర్థం బగునే.

క. దేవం బేరికి నీయక, యందఱిఁ దనయాత్మలోన నడపుచు నయానా
 నందంబుగ మెఱయఁగవలె, నందంబున వారకాంత యద్దముభంగన్.

1540

చ. బలపము లేతనవ్వు నునుఁడయ్యెద సన్నపుఁగావిచీర మిం
 చును గొనుజల్లఁజంపునును జూడ్కియె కన్నపుఁగత్తి మోవితీ
 పలవడఁ జొక్కుమన్ దగ విటావలిడేందముఁ గన్న వెట్టి యిం
 పుల ధనమెల్లఁ దీసికొని పోవలె గామిని గండికొంగియై.

క. మగవానిచిత్తచుంతయు, నిగు రొత్తఁగఁజేసి వేట యిట్టియపోలెన్
 దగిలింపకఁ దాఁ దగిలిక, మగు వెంతయు సొంపుచెడి యమాన్యత నొందున్.

క. వలచుట కష్టము వనితల్, వలచుట పురుషునికిఁ గాక వారాంగనకున్
 వలపు దగ దెన్నిభంగుల, వలచినయెడ విఱుగ నేర్పువలె దరుణులకున్.

సీ. పురుగుని పెచ్చిఁ యోవంగ నీయక, వింతచే దలగురివేయవలయు
 నవచనమంతతాఁడవసౌఖ్యవార్ధిలో, ముంచి యింపుల బొడలింపవలయుఁ
 గలసినయప్పుడు వలచినయట్లుండ, యెనసి వేడుకఁ జిత్తమెఱుఁగవలయు
 మందుమంత్రంబులు మాయలు ప్రతివన్ని, తెగువమై నవలీలఁ దిరుగవలయుఁ
 గీ. గలసినప్పుడు చన విచ్చి కలయవలయు, బాయనప్పుడు నిచ్చయి సేయవలయు
 నయముః వ్రయమును దప్పక నడవవలయు, నమ్మికలు గాఁగఁదగవులు నడపవలయు.

శృంగారపల్నానిచరిత్ర, ఆ 2.

వేశ్యామాతృదర్శములు

- క. తనయఁ గని గారవంబున, ననుదినమును సావిధానఁజేయె యొడికమునం
బెనిచి పదంపడి యెలజ,వ్యవసయ,పటము చేద్దన్ శోడఁ ♦ వారిజముభికిన్.
- క. ధనవంతుఁడైకవానిం, దనయిచ్చనతియగువాని ♦ దానగుణమునం
బనుపడువానిం గైకొని, యనుపంగా వలయుఁ గూతు ♦ నాతనికడకున్. 1546
- క. మగలం బబువురఁ దన్నుం, దగులింపఁగ నొంపుగఱపి ♦ లా నొక్క నిమైఁ
దగులము చేసిన నొకమెయి, మగిడింపుచుఁ గూతుఁ ఒడపు ♦ పురపఁ వలయున్.
- నీ. ఒరుఁ డొసంగినయీఁగి, పురుడుచూపుదు లోభి,చే నన్ధమెయ్యనఁజేరికొనుచుఁ
బురుడుసూపిననైనఁ ♦ బుడుక నేరనివాని, నంగడిఁ బొచ్చెపోఁనాఁగికొనుచు
నాఁగినసరకునేఁయనివానిధనము భూ,తలనాఘనకుఁ జెప్పి ♦ బలిమిఁ గొనుచు
ధనమెల్ల నిచ్చి పేదటిక మొందిగవాని, కీగిగా ధనమిచ్చి ♦ యేదికొనుచుఁ
- గీ. బండువులు శోభనంబులు ♦ బహువిధంబు,తై ననోములు సుమకట్టి ♦ జానుమొటి
యల్లుతండంబుచే ధనఁమెల్లఁ గొనుచు, మెలఁగుటలు వారసతులతల్లులకుఁ బనులు
దశరూపచరిత్రము, ఆ 5 పద్య 13-17.

వేశ్యాప్రాముఖ్యము

- క. శ్వేతాదులు కైవల్యం, తాతతమతిఁ గనిరి వేశ్యలందునె కాదా
జాతియు నీతియుఁ గలిగిన, యాతెఱవలపొందువలగ ♦ హానియుఁ గలదే.
- క. కులసతిసంతానార్థము, నిల దాసీసంకయంబు ♦ హానము పరకాం
తలు హానియనుచుఁ గాదే, వెలయాండ్ర సృజించె నజుఁడుఁవిశ్వములోన్.
- శృంగారశల్పాచారిత్రము, ఆ 2.

వేశ్యాగర్హణము

- ఆ. మాంసవిక్రయంబు ♦ మనుగడగానున్న, పరికి వాఁడు చూపఁకర్కఁ దనని
సంతకంబుఁ బాపఁ సూత్యసౌఖ్యం బొయి, కమ్ముకొనిచూచు ♦ నంగనలకు.
- ఆ. పువ్వు పూత యాటఁపోకఁ చీరలు సొమ్ము,లొనరఁ బూనుపెల్లఁనొకనికొఱకుఁ
గాని యాత్మసుఖముఁమాని భోగింప లే, దరయఁ బడసి కుడుచుఁనంగనలకు. 1552
- పద్మపురాణము, ఉ. ఆ 2 ప 222, 226.

ద్విపద. కలసిరి సతు లని ♦ తలపోయెడు, కలి సూనియయు లేడు ♦ గలసిరియట్లు

పట్టిః కన్ముని ♦ భౌవింపరాదు, పట్టుగా జెలగలు ♦ బట్టిసయట్లు
 సరసమా మాపని ♦ చర్చింపరాదు, పారపాచ్చెముగడ నూ ♦ సరపెల్లులట్లు
 మెలపన రెఱుగుదురిల నాగరాదు, జొచ్చికట్టుదు గల్ల ♦ జూదదులట్లు
 పడనాపర గుంపింపగా మున్న తేదు, విడచినర బాదుదుర్వడి డేగలట్లు
 పట్టింప వెంబడి ♦ బసరింపరాదు, పట్టి కట్టాడు దుగర్వడి దీగలట్లు
 తేలవ్విచ్చితిమి నాగరాదు, వ్రాలుదుర్ తులలట్లు ♦ పరిగింజర జూపర
 గావు నిట్టి వేశ్యావిడంబనము, లావనితలమాటలాటలు దుమ్మ
 భావముతో మనసులు ♦ పరకించిమాడ, నేనము ల్గాక నందెంతసుఖంబు. 1553

పండితారాధ్యచరిత్ర, పురా. పృథ.

సీ. కర్మకర్మోక్తులు ♦ నక్కటస్కులు వింత, నయ గారములు బహు ♦ నాటకములు
 క్రియపిచ్చవిద్యలు ♦ పీకవన్నియలును, దెలుచదనంబులు ♦ ప్రేలడములు
 పక్షభౌవంబులు ♦ వలకారెహులు, వలవిఘ్నములును ♦ వట్టిపసలు
 కేరదంబులు సాళిగింపులు కిల్పిమ, క్రీడనంబులు నడకించుచును

గీ. నానానానములు విడంబములుభ్రమలు, లేనిమచ్చిక లివియాదిధ్వనినాటిధ
 దుష్టంబులప్రోవులు ♦ దోహమతులు, వారకాంతల దడవిన ♦ వచ్చుగ గీను.
 పాండురంగమాహాత్మ్యము, ఆ రి పద్య 43.

క. లంకెయును బీరకాయయు, మంజయు బాల్యమునర జాల ♦ మోహమున గొలుసున
 మంజులగతినుదెసినవెను, కం జూడకు ముట్టబోర ♦ గద నరు తెందున.

సీ. పక్షనాకర్షణప్రాంతంబు స్వాతంబు, వ్యర్థమాయావదోవ్యసనరసన
 శతవిచ్చిచ్చిస్తాతి సదనంబు వదనంబు, పలుబాజుగులచొంగ ♦ బావిమోలి
 పల్లవభయదక్ష్మపాణులు పాణులు, కుటిలాభువితతుల ♦ కోపునూపు
 కృత్రిమగుణగణగేహంబు దేహంబు, స్నిగ్ధసంఘంబుల ♦ సజ్జబాజ్జ

గీ. పంచకాయక ఘోరప్రపంచరోగ, యాత నాధూత మాయాప్రయాపితున
 చుకుదాని ♦, ననుగొనంగ వేల్య హేయభాజనముగద.

సీ. లఘుర్లగుమల్లలక్షణం బరయక, సరసపదార్థముతో ♦ సంప్రమించి
 పృథ్వీధరామునకు ♦ వెడ పితయము లేక, గుణనిర్ణయ నిరూఢి ♦ ఘనతల
 యవర్జముకు గోమక సంధి విప్రహ, స్రాణహాని విచార ♦ పరతలదక్కి
 భావం జెఱుంగక ♦ బండితోత్తములతో, గలయ నొల్లక మహాకపటము

గీ. యాతులః పోనాడి మూర్ఖసంధి వహించి, తిరుగు వెలభామజీవనస్థితి గడకలప

గుకవికృతకావ్యరూపానుగూణము పూను, నరసిమాచిన నిస్సారమును పిదప.
చంద్రారేఖావిలాపము, ఆ 2.

౪. ఒక్కని విన్నదాక మఱియొక్కరుపై దలనై నదాక వే
తొక్కని గన్నదాక దనుకొక్కడు వైకొని సోకుదాక నొం
డొక్కని దక్కుచూపి తగులూడ్చెడునంతటిదాక మిండచే
రొక్కము చెల్లుదాక నె సొగోరుహలోచనలందు గూరుముల్. 1558

౫. మధురము లూనెడునాలుక, విభురమతిం బులుసునొనగ • వేడుకపడున
ట్లధికుడగుపటుని గూడియు, నభముని మడి గోరకుండ • వంగన యెట్లున్.
౬. కువిటుడగిలినమదిచాటు • నొనదుగాని, వెలసతికి గూర్చి రసికుపై విలుగు దలుచు
హేయమగుచుడు మెక్కి • నిందుగాక, యెందుశునకంబునకు నెయ్యి • యిందు జెట్లు.
౭. విటుడు రోయిచ్చి వేశ్యని • ల్పుటయె కాని, యెగుల గోరెడుగుణమెట్లు • నుడుపలేగు
డొల్లునీరంబు నాకట్ట • జెల్లుగాక, డొల్లుగుణచుది మాన్పంగ • జెల్లు నెట్లు.
౮. ధనమాన వేతొండు • దలపదయేనది, జలజలోచనకు నా • మధపుగూర్చి
భునునొద్దచుండియు • దనకానపడియె నే, బాలతుకకదియె యూ • ర్నొకకూర్చి
తగిలినచో నెల్ల • వహతహనొందె నే, బోటికి నదియల • నాటగూర్చి
తనకట్ల కెలనికి • దనమేలుచూపు నే, జేడియ కదియు వై • కికపు గూర్చి
౯. తనదుపైత్యభ్రమంబున • ధరయుడిరిగి, నట్లయగుగంగి విటునిమో • హమునదోచు
గాన నిక్కంపుగూరిమి • గణికయందు, బొరయ దిల బొచ్చె నేనది • తెరువునెసర.
కవికర్ణరసాయనము, ఆ 4 ప 114-121.

౧౦. అర్థప్రమాదజా • యత్తంబు చిత్తంబు, బహుమృషాభాషణా • భ్యసనరసన
యాజన్మపశ్యతో • హరములు కరములు, ప్రచురహేయాశన • భక్షికుశీ
సంతతాన్యాయప్ర • చార మాచారంబు, మతకంపుమాయల • మనువుతనువు
సకలవర్ణోచ్చిష్ట • సదనంబు వదనంబు, వితతకు తర్కాభి • వృద్ధిబుద్ధి
౧౧. అంగజవ్యాధి గడు పుబ్ధి • నట్టివిటుల, యాత్మజలపూరముల తెట్టు • వల్లపుట్టు
హేయభాజన మెన్నిట • నెన్నిచూడ, వేశ్యజన్మంబు జన్మమే • విప్రవర్య.
౧౨. కాకులు రావిపండ్లు దిని • క్రక్క శిలామయదేవమందిరా
నీకములందు రావులు జ • నించును సజ్జనచిత్తవృత్తి య
వ్యాకులలీల తాతిగుండి • వంటిది లోకములోన వేశ్యలుం
గాకులవంటివార లటు • గాన బ్రమాదము చేరనిచ్చినన్.
౧౩. లతకూనల జన్మనమున, వితతంబుగ వార్ధక ప్ర • వేశంబైనన్

శతకంచుకంబు లూడ్చిన, కృతకభణమల్ వారసతులు ♦ కేవల మరయన్.

వైజయంతీవిల్వాసము, ఆ 2 ప 75, 48, ఆ 3 ప 124.

సీ. పడవుఁబూఁబోడికి ♦ బత్తి యెదురుచుక్క, పణ్యాబ్జపాణికి ♦ బాస దన్వ

వెలవెలదికి విటు ♦ వీధిపై దయసున్న, వారవామాపీకి ♦ వావి తవలి

వెల్లాటకత్తియ ♦ కెల్ల నంటు హుళిక్కి, గణికామతల్లికి ♦ గావివావి

లంజకుమర్యాద ♦ లాగు దుత్తూరంబు, వేశ్యకు సత్యంబు ♦ వీరకుద్దు

గీ. నాగవాసంబునకు వర్తకంబు టక్కు, సూళియకుఁ బ్రేమబద్ధు భో ♦ గాలపూలతి

కిని గృతజ్ఞత యట్టట్టుఁగనుక వెనుక, వెనకవలదు రూపాజీవ విశ్వసనము.

బహులాశ్వచరిత్రము, ఆ 5.

క. ఏరీతివారు చెందిన, నారీతిఁ దదీయరాగ ♦ మందెడి నారా

వారాంగనయది సాక్షాత్కారపుఁ బటికంపుబొమ్మ ♦ గాఁబోలుఁ జూచి.

కావ్యాలంకారసంగ్రహము, ఆ 2 పద్య 22.

మ. సకలోచ్ఛిష్టము మోవి వావియన లేశంబైన కారాదు మ

చ్చికచే నెల్లపదార్థముల్ గొనుటయే ♦ చిత్రవ్రతం బెన్న మా

రకథాలాపములే సువిద్య బహుజాఁరశ్రేణితోఁ గూడ వా

రకశాధామము జీవములకు విప్రశ్రేష్ఠ యేవేళలన్.

1568

భార్గవపురాణము, ఆ 5.

మ. అవిఘ్నేనన్ జడుఁడైనఁ బంగయినఁ జీకై నన్ మహారోగియై

న విమూఢాత్మకుఁడైన రోయకమది ♦ న్మాకల్పలాభస్వరూప్

సువిలాసంబగు మే నొసంగు వెలయింతులొక్కగ్యలే జ్ఞానక

ల్పచనీవల్లికుఁచారము ల్సురభిమల్లా మానినీమన్మథా.

1569

మ. అలరు న్గాక మనోహరంబులయి వేశ్యవక్త్రము ల్దుర్విటా

దు లనేకుల్చవిగ్రోలిగ్రోలి విడువన్మాష్యంబులై నట్టి యెం

గిలిమాకు శ్లేషియేల ముద్దుగొనఁ దర్కించు స్థులస్థానముల్

గలచారిత్రమునుండు శ్రీసురభిమల్లా మానినీమన్మథా.

1570

భర్తృహరినుభాషితము, ఎ. బా. ప 58, 60.

ఉ. విడువక పుట్టుగుడ్డనకు ♦ వృద్ధశరీరికి గుప్తరోగికిన్

జడునకు జాతిహీనునకుఁ ♦ జారునిజాంగమా లొక్కరూకకై

కడువడి నిచ్చు వారిగుణ ♦ కల్పలతల్ విదళించుకత్తులం

బడుపుబడంతులం దనదు ♦ భోవముఁ జేర్చునె యెవ్వఁ దేనియున్.

1571

క. జాగధటచోగచేటక, చారనటప్రభృతినీచః జననిష్ఠివా
ధాగళరావము వార, స్త్రీరమ్యాధగము సంస్పృశితురె కులజుత్.

1572

భర్తృహరిసుభాషితము, ఏ. ల. నీతి. పద్య 57, 60.

క. తొలినెలదొరగాఁ జూతుగు, నులినెల చనవునను మగని ధ మాటుగ నావై
గలనెల సేవకుక్రియగాఁ, జులకన సేయుదురు జార ధ సుదతులు విటులన్.

నీలకుంతలీవిలాసము, ఆ 1.

క. ఉల్లివలెఁ బెక్కుపొరలై, నల్లివలెన్ నిద్రచెఱచి ధ నమ్మినదాఁకన్
బిల్లివలెఁ గాళ్లఁ బెనఁగుచు, పల్లివలెన్ గడవఁ బాటు ధ వేశ్య ధరితిన్.

1574

శృంగారమల్లణచరిత్ర, ఆ 2.

స్తో. భోగినుల్ కపలాసు ధ రాగసంపాదిత, జీవనల్, ఘోరదుఃశీలఖనులు
వైధవ్య మెన్నఁడు ధ బాధింపకుండవ, ర్తిందువిఠాసినుల్ ధ స్త్రీరహితలు
దూష్టచేష్టితములు ధ దోషంబులేదండ్రు, దుగ్గయనిర్ణయ ధ దుర్నివార
లతులహయోపాయ ధ లభిమానశూన్యలు, కరుణావిహీనదుఃస్కామమతులు

గీ. రాజధయమిందుకయులేని ధ రాజవదన, లట్టివారలఁ గామించి ధ యాటపాట
లనుచు నామోదముంబొంది ధ స్వార్జితమును, జిల్లివ్వగనెంచి జెచ్చింపఁ దగునె.
హేమసుందరోపాఖ్యానము.

క. తొక్కొక పాల్లఁ బదిపినఁ, జక్కనినాఁడైన రాజః చంద్రుండైనన్
మిక్కిలిరొక్కము లియ్యక, చిక్కదురా వారకాంత ధ సిద్ధము సుమతీ.

క. పులిసొబుదెచ్చియిచ్చిన, నలవడఁగా గుండెగోసి ధ యరచే నిడినం
దలపోడుగుధనముఁబోసిన, వెలయాలికిఁ గూర్మిలేదు ధ వినరా సుమతీ.

క. వెలఁగొలివలనఁగూరిమి, గలుగదు మఱిగలిగెనేని ధ కడతేటదు గాఁ
బలుపున నడచెడుతొలుపునఁ, బులుమొలవదు వెలచెనేని ధ సొదలదు సుమతీ.
సుమతీశతకము, ప 40, 55, 83, 100.

స్త్రీపురుషజాతులలక్షణాదులు

స్తో. తనువుపూర్వమును ధ మనసుచాంచల్యంబు, తనివివేజమియుఁ జిత్తినికి నమరు
భావన ... ద్వంద్వంబు ధ కఠినాంగకములును, దృఢచుగు ... హస్తీనికి నమరు
ఇతి ... ధ నిరుపేదకానును, గినుకయు నరయశంభినికిఁ దొరయు
సగసంపుఁజేతలు ధ చతురసంభాషణల్, మృదువత్తనములు బద్ధినికి మెఱయు
గీ. పరిఘపువాసనయును నిశ్చయదముకంపు, నింపుగంధంబు కేకచపఃదమ్మంపుఁ దావి

- వలమవలరసమలకుఁబల్కునుతోడ, సంధ్రు కామకళావేదః • • ఖిలకంధ్య. 1579
- శీ. కన్నులు త్రిప్పుచు • వన్నెలు పచరించు, గూపుఁ జూపుచును భేదమందు నొనరు
నెరిరియింపెఱుఁగక • యీబయింతేనిచ్చి, తనయిచ్చనెపుడు దత్తకుఁడు దివిగు
మందుమంత్రంబులు • మాయలు పచరించి, ఖండించి కూచిమాఁడుండు తిరుగు
మనసులు గరగించి • మర్మజ్ఞుడై ప్రేమఁ, జేరించు సతులఁ బాఁచాఁడుఁడెపుడు
- గీ. భద్రకుఁడు నూనెచిత్తినిఁప్రాణవిభుఁడు, హస్తీనికిదత్తకుఁడుమనోఁహరుఁడుమిగులఁ
కూచిమాఁడుశంభినిఁకూర్పుప్రియుఁడు, బాలఁబద్మినిమెచ్చుఁబాఁచాఁడుఁడెపుడు
- క. లోలల భద్రకువిధమున, బాలలఁ బాఁచాలురీతిఁ • బ్రాథమ నెల్లన్
బాలఁగ దత్తకుగతి జవరాలిం దగఁ గూచిమార • రమణుఁడుగవయున్. 1581
- శీ. పరకాంతఁగూడనిఁపతి యనుకూలుండు, తరుణికి మొఱుఁగునేఁ • బొరితనుండు
దక్షిణుం దాత్మనంఁదతీసరిగాఁ జూచు, నపరాధియయ్యుఁ గీఁదాడు దృష్టు
విఱుఁడు వేశ్యలయిండ్లు • వెదకి క్రమ్మఱుచుండు, మతసేవకుఁడు పీఠఁమగ్నకుండు
నాఁరకుఁడు పరఁ స్త్రీగమనాపేక్షి, నుల విమావకుఁ డపఁహాస్యకారి
- గీ. అరయ సారికఁపతికెఁయైఁనోటి, చతురభావలఁ జతురిక • చాలప్రాడ
సతులఁ సతులను గూర్చుసంఁచారనిపుణ, తిరుగు నేపనులకునుదూఁతికధరిత్ర. 1582
- శీ. బాలయయ్యిను గళాఁప్రాధిఁ జూపు విదగ్ధ, యొకపాటి యొలుక మైఁనాండుఁబుధ్య
యాచుంబుననుండే • యతిసూధయగు ముగ్ధ, పరుషంబు లాడెడు • పడఁలిపనువ
అమైఁగరఁగెడు • నంకనామణిశ్లఘనయమసతి యతిఁకతినగాత్రి
యరిగి కీర్పడకుండు • నట్టికోమలి ధీర, పతిభక్తిగలిగిన • సతి స్వకీయ
- గీ. జాగ పరకీయ యనియెడు • చపలశేత్రి, విత్తమంతయు లోఁగొని • వెడలఁద్రోయు
... .. వారకాంతలలామసాఁధారణాభ్య.
- శీ. అచారధీసుగుఁజాన్వితమునిసత్వ, నలిగిద్దురయెకోరు • నాగసత్వ
భూతసత్వయువెంచుఁ • బొందదు సంతృప్తి, జడమలినాంగిపిఁజాచసత్వ
గంధర్వసత్వః • క్కనిది పాడఁగ నేర్పు, దలఁక దేపనులకు • దైత్యసత్వ
శృంగారపతి కోమఁలాంగి కిన్నరసత్వ, యధిపుఁ బోషించును • యక్షసత్వ
- గీ. జడకోమందు సతి విప్రఁజాతి దరయ, సధికరాజస నృపజాతి • యగు లతాంగి
వినుగుగను వైశ్యజాతిసాఁధ్యలలామ, చతురయగు నన్నిటను శూద్రఁజాతిలలన.
- శీ. స్వాధీనపతిక నిఁజాధీశువకునిగా, మెలుపంగ నేర్చిన • మీననయన
వాచకఁజ్ఞక • వరునిరాకకునేను, నిల్లుశృంగారిండు • విందువడన
పరిఁజిత్తిఁ గలసి • పతి చిహ్నములు జూచి, వగచుఖండితయను • వనజగంధి

రమణుండు వేళకు ♦ కాకున్నఁ బొగిలెడు, నది విరహాత్కృంత ♦ హనులతాంగి
గీ. యొరలుఁ బ్రోసితదవుఁ డెడఁయున్న పతికి, చలరుఁ గలహంతరితనాథుఁ నలిగిత్రోచి
ప్రేఁగుఁ బతినిచ్చఁగానక ♦ విప్రలబ్ధ, మణవ కభిసారికాఖ్యగ్రుఁమ్మరును నిచ్చు.
శృంగారమల్లాణచరిత్ర, ఆ 2.

సీ. పూర్వయామమునందు ♦ పాలుపాందఁజిత్తిని, మనసిచ్చి యాకూచి ♦ మారుతోడ
హస్తీ రెండవ ♦ యామంబునను బ్రేమ, దళకొత్తగాను ద ♦ త్తకునితోడ
మురసిమూడవయామ ♦ మున శంఖినీభామ, యలరుచు భద్రనా ♦ యకునితోడ
చాలవయామంబు ♦ నను పద్మినీకాంత, చతురతదనరఁ బాం చాలుతోడఁ

గీ. గలయువిధమున నాల్గుజాములకునాల్గు, జాతులేర్పడఁదదనుజే ♦ పములభావ
ములను దద్ధర్మములగుణంబులవహించి, శారితోఁ గుబ్జక్రీడించు ♦ జాణయగుచు.
కుబ్జాకృష్ణవిలాసము, ఆ 2.

సీ. మగపోడుములు గల్గు ♦ మానినీరత్నంబు, కెడవునుండిన మద ♦ కీరవాణి
వ్రతమధ్యమందున్న ♦ పనితాళిరోమణి, పగలు తాఁజూడని ♦ పద్మగంధి
తనకన్న నిడుమీఁతినముద్దువగలాడి, జవ్వనం బెడలిన ♦ రవ్వలాడి
పూపప్రాపులచిన్ని ♦ గూపంబుకన్నియ, కులధగ్మ మెడలిన ♦ కోమలాంగి

గీ. నేడిచే మాలుపడియున్న ♦ విద్రుమోష్ఠి, దుఃఖసంతాపమొదవిన ♦ తోయజాస్వ
మదిని బగగల్గువగలాడి ♦ ... కళిఁ, గొని వినేపథ్యయగుదానిఁ ♦ గూడరాదు.
యామినీపూర్ణతిలకావిలాసము, ఆ 5.

సీ. కలుద్రావి యరయొక్కు ♦ గవినీనకమలాక్షి, దూరంబునదచిన ♦ తోయజాస్వ
యొకనాటివేకిమై ♦ నొదవినయంగన, నాట్యమా డలపిన ♦ నాగయాన
నాల్గుళ్లు గడచిన ♦ నారీశిరోమణి, గర్భమై యార్చెల్లు ♦ గలుగుకాంత
కోపంబుమగనిపైఁ ♦ గొన్నలతాతన్ని, విరహంతమునఁగూడు ♦ విద్రుమోష్ఠి

గీ. డడ్డగన్నట్టి నెలనాళ్ల ♦ భీరుమధ్య, మొదలపొలిపొకనుండిన ♦ ముద్దరారిఁ
జేరునప్పటిసౌఖ్యంబుఁ ♦ జెప్పుటకును, నించువిల్లుండు నిండ్రుండు ♦ నెఱుంగలేరు.
శిశ్కోకము, ఆ 1.

సీ. గండోపలంబునకంటె నొక్కొక వేళఁ గాతన్యగుణమును ♦ గలిగియుండుఁ
దులలేనిమేఘకాంతులకంటె నొక వేళ, నానావిధాకృతుల్ ♦ పూనియుండు
శంపాలతలకంటె ♦ సరవి నొక్కొక వేళఁ, గడఁగి దృశ్యదృశ్య ♦ తులనుండు
నవ్యశిరీషనూఁకముకంటె నొక వేళఁ, ఘనమార్దవంబును ♦ గలిగియుండు

గీ. గాని ప్రణాభరంబులు ♦ గలవొ లేవొ, నలినగంధులచి త్తముల్ ♦ తెలియ నశమె
... .. మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 5, పే 149.

తృత్యగజాతిపురుషలక్షణములు

- సీ. శిరమునుకైకవియుఁ ♦ జెవులునుముఖమును, గడుపునుబండ్లు ♦ ర్థములునునన్ను
ములు నాభికరకక్షు ♦ ములు సచుభుజములు, బొండ్లై నక చభరం ♦ బునుగలాఁడు
కోకవక్రము లెన్న ♦ చూపులుపిక్కలు, నిడువాలుఁగన్నులు ♦ నిడుపుగోళ్లు
గంధిరమభురవా ♦ క్యములు తిన్ననినడ, లాఁకలిపెద్దని ♦ ద్రాలగుండు
ఆ. ప్రాణవత్సవాది ♦ బహుభోగనిరతుఁడు, మెఱపుమేమత్పక్షు ♦ మిగులఁగలదు
చలువఁలుగునొడలు ♦ చపలచిత్తుఁడు, ♦ హయనరుండు.

వృషజాతిపురుషలక్షణములు

- సీ. ఆతివిశాలాన్నత ♦ మగుమస్తకముమెడ, వలమువక్రాలకం ♦ బులుభునములు
చెవులుచక్కవిడుద ♦ చేతులుకూర్మోద, రముక శాంగుళులున ♦ ఖములుకొలఁపు
లడుజ్జాన్మకేత్రము ♦ లలసయానముమంజు, భావలుత్యాగియా ♦ పదలతోఁగ్చు
వాఁకలిపెద్దని ♦ ద్రానత్తుఁడునుసత్త్వ, శాలిశ్లేష్మకుఁడుల ♦ జ్ఞావిశీని
సీ. ప్రాణవయసునమభిరుధి ♦ రంబుగలుగు, వేనుకారంబువలపగు ♦ మానినులగి
కలువఁడుగువాఁడు, ఆతఁడు వృషజాతిపురుషుఁడ ♦ త్యలభిభోగి.

శశిజాతిపురుషలక్షణములు

- సీ. శిరులకకెంతు వ్రువమొ ♦ గంబు శరీరము సుందగంబు వ
క్షమవిరూఢి యల్పసమ ♦ వత్రము లింపగువాక్కు మానసుం
వసుఁడుకనోడుజానుచర ♦ ఇంబులు హాసములన్న మించుతొ
శశివృద్ధిబోగి మెయి ♦ తామరకంపుశశంపుజాతికిన్.

1592

క ల్ల లు

- సీ. శిరముపాద్యమి ♦ యం గుప్తముననుండు, విదియపాదంబుల ♦ వెలసియుండు
వియగుల్పమునుండు ♦ దగుచవితిచొడను, పంచమికటియందు ♦ బరగియుండు
పద్మివాభిగతుండు ♦ సప్తమినురమాన్య సప్తమిఁ ♦ నమతయుండు
నమతయుండు ♦ నయమొప్పదశమిని, కంఠమూలములందు ♦ గలిగియుండు
గలిగియుండు ♦ బదిరెంటునధగంబు, పదియూమూఁటఁగనులు ♦ బదియూనాల్గొ
మియుండు మతియుఁ ♦ దివిపున్నమునాఁడు, తలకునెప్పుడ్దిగ్గు ♦ కల్ల లకుండ్రు.

కొక్కొక్కము, ఆ 1.

చ తు ష షి క ల్ లు

- చ. తతఃపనియోపరిష్టమును ♦ దంతనఖక్షతసంప్రవేశశం
బులును గళస్వనంబులును ♦ బూహవలీలయుఁ జూంబనంబుగౌఁ
గిలియునుగాఁగ నెన్నిదిటికింగలదొక్కటి కన్ని నేసియై
యలనడుచి త్తజాతికళలర్వదినాలుగు లెక్కజూచినన్.

1594

చోడశకలాస్థానములు

- సీ. తల యుగస్థలి వామ♦దక్షిణకరములు, వతి...లూరు లా♦వర్తనాభి
ఫాల మధర నితెం♦బస్థలంబులు వీఁపు, చంకలు ... ♦ జరణతలము
లాదిగాగలపది♦యూరుస్థానములను, బ్రతిదినంబునఁ బం♦బాణుఁడుండుఁ
గావున శ్రీలయం♦గంబుల శుక్లపక్షములెక్కి కృష్ణపక్షములఁదిగును
గీ. విడిచులుతలములు పదియూరు ♦ విస్ఫులింగ, భావములుగాఁగఁజూచియ♦ప్పట్లఁదలఁచి
పొంద నేర్చినమోహంబు ♦ బాడముచుండు, తయణివలపించుచుండులు♦దలఁపనేల.

స్త్రీ పురుషకలాస్థానములు

- సీ. అంగుష్ఠముఖమున ♦ నఱకాలియందున, మడిచును మోకాలి ♦ ముడఁసునందు
... .. నాభిని ♦ యురమునఁ, గక్షభాగంబున ♦ గండమునను
జెక్కున నభరానఁ ♦ జెలువారఁజెప్పను, నుదుటు శిరఁబున ♦ మదనుఁ జెలమి
శుక్లపక్షమునందు ♦ సుదతుల కెల్లను, బాద్యమితిథులను ♦ బలముకెక్కి-
గీ. నామభాగంబునందుండి ♦ వలపటికిని, బోవు బహుళంబునందునఁ ♦ బురుషులను
నామభాగంబునకు డిగ్గు♦వగుననోడ,

స్త్రీ కలాస్థానములు

- మ. పెనువ్రేలన్ పదగుల్ఫజాచుకటినా♦భీభాగభాగాంతర
....కక్షంబులఁ గర్ణగండరదనా♦సాత్త్వవానోత్తమాం
గనిరూపంబుల నెక్కు డిగ్గుఁ గలయిం♦గా శుక్లకృష్ణంబులన్
దిసమున్ మన్మథుఁ డంగనాజనములన్ ♦ దేలించువామాడయై. కొక్కో, ఆ 1.
గీ. సభియయంగుష్ఠపదగుల్ఫ♦బానుజఘన, నాభ్యుర స్తనః కక్షకఁ♦రసుకపోల
దంత ల్లాక్షిఫాలప♦స్తకశిరోజములు ప్రతిపదాదిగలకళా♦స్థలములంటి.

హంసవింశతి, ఆ 5 ప 147.

వి ర క్తి స్త్రీ ల క్త న ము

క. చూడదు చాళు వెచ్చెలిని ♦ జూపానరింపదు పిల్చిరేని మా
 చూడదు పోయియచుదు తను ♦ నంటక పాసిన సంతసిల్లుడు దా
 చూడెడు గంటకించు ననుకూలతలేక విరక్తికాంత మో
 మోడదు చుంబనంబునకు ♦ నోర్వదు నిద్దురవోవు పాన్పునన్.

1799

స్త్రీలవలపునెఱిగెడిలక్తనములు

చ. పెదవిఁగదల్పుఁ గమ్మఁగవ ♦ పెంపెసలారఁ బీఱుందుఁజూచుఁబ
 యొకవిదలించుఁ ... బయల్పడఁగొప్పుననున్న క్రొవ్విరుల్
 జెదరినబల్మఱున్ దుఱుముఁ ♦ జెక్కునఁజెక్కుటనించుఁ జీరక
 త్తిదరినఁ జక్కఁగట్టుఁ జపఁలాక్షి మనోహరమూర్తిఁ జూచినన్.

1800

పరవశత్వలక్తనము

క. కొరకన్ బల్కులుబల్కుచు, విసువక తహతహనటించు ♦ విహ్వలయగుచున్
 రస మొలుకన్ గనుమూయుచు, నగురై పరవశతనొందు ♦ నంగన

వ యో ల క్త న ము

క. పదియాఱుబాలకును ముప్పదియగు నెలజవ్వనికెని ♦ ప్రాథకు నైదున్
 బదియేడును నటమీదటఁ, దుదియేడులు లోలకయ్యెఁ ♦ దోడ్తోవగునన్. 1802
 కొక్కొక్కము, ఆ 1.

దుష్టస్త్రీ

సీ. అత్తమామల కెదుఁరాకు గుళ్ళారిణి, వానివర్తనలేని ♦ వాడవడిన
 కొండెలంపలుఁ ♦ కూర్చు పాతకురాలు, బలిభిక్ష మిడని ని ♦ ర్భాగ్యరాంబు
 మగనతో నేవేళ ♦ జగడించు జగజంత, పసిబిడ్డలను దిట్టుఁపాపజాతి
 దీనికై బాసలు ♦ తెగినేయు నట్టిగొట్టిళ్ళకమ్మలు దెచ్చు ♦ ముల్లమారి
 గీ. కాముఁ బ్రాణమిగాఁ జూచు ♦ న్నృపాలు, బరవగూయలుకూయుద ♦ బ్బరలుజాని
 కలువేలు సహింపని ♦ గిల్చివంబు, దీనికై నీవు కనికరఁమానఁ దగునె.

శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, క. ప. ఆ టి.

ఋ తు మ త్రి

చ. ఋ తు మ త్రియైః కాంత మదిః సమ్మియః గోపము లేక శాంతయైః
కుతుకముతోడ సేమియును ♦ గోరక నాధునిమిఁదికూర్చిచే
సతతము భోజనాదులను ♦ సంతసమందుచు నిర్మలాత్మయై
యతిముద మొప్పగాదగు రఃసాస్యనివాసమునందు నెయ్యెడన్.

క. బాలికఋతువగుతిథికిని, నాలవదివసమున వజ్రఃసముగాఁగఁ దగున్
దాలిమినిఱఁగ నత్తటి, నాలుగ నభ్యంజనాది ♦ వైభవలీలన్.

1605

ఉ. అలలితాంగియత్తరి సఃమంచితనవ్యతగాంబరావళుల్
తాలిమితోడఁగట్టుకొని ♦ ధన్యత మేలివిభావణావళుల్
చాల ధరించి నాధునిదె ♦ సం దగ నిల్చి మనోనురాగియై
మేలి...ప్రసంగముల ♦ మేలములాడఁ నొప్పు నయ్యెడన్. విజ్ఞానప్రదీపిక, ఆ 2.

నీ. మునుదానుకడకుఁ బోఁయినదినం బాదిగా, దెచ్చుకదినమును ♦ దినములెన్ని
మధురముల్ ప్రియమైన ♦ నూని భోజనవేళ, సారెకు, నావపఁబ్బల్లు మెసవు
దురుమున నొకపువ్వు ♦ దురుము నెచ్చెలిమోర్తు, తెరవపుష్పవతివై ♦ తవనభ్రమయు

గీ. తెలిసి కామన్న వగచు నఃవ్యవసహాతీ, యంతనెలవైఁ ఋతువై నఃయాత్మజయును
తాను మూన్నాళ్లునూఁడేండ్లు ♦ గానుగడఁపి, నాలవదినంబునందున్నాఁసములుచేసి
దశావతారచరిత్ర, ఆ 6.

స్త్రీ వ శ్చౌ ష ధ ము లు

నీ. శత్రుకణికగంధము తేనె వగనూరి, లేపించికూడిన ♦ లేమవలచు
కరకతాడి యుసిరిఁకలుకోప్పుచాలచే, నూరిపట్టించిన ♦ నూరిచేరు
జెలిగారమును నెట్టివిసెనూలు నిజతనూ, జలముల నూరిడ్డఁ ♦ జెలియ కలియఁ
గలుగొట్టునీరావు ♦ కాల్యడిచే నూరి, విడెములోఁ దగిలింప ♦ వెలఁదిచిక్కుఁ

గీ. గూర్చిజల్లేడు గూరిని ♦ గోశఫలగ, సముదము మెదించి వర్తిగాఁ ♦ జక్కఁజేసి
కుసుమనూనెను దీపంబు ♦ బొసఁగఁబెట్టి, చూప లోనాదు శెటువంటిఁ సుదతులైన
హంసవింశతి, ఆ 5 ప 132.

పురుషవశ్చౌ ష ధ ము లు

నీ. గంబూరమును నాజఁ కాదు లు మొత్తవిత్తులు మల్లమాతంగి ♦ కలువగడ్డ
బచ్చెలిమిన్నులు కోప్పు ♦ పచ్చికమంచేనుఁ, గమదము గుల్లసున్నమును రుద్ర

జడవేరు వస ఖురా ♦ సానివామము పుడు, కలపోలు గాడ మై ♦ గారుచెచుట
 నీరావు జ్జు ♦ చేరివమస్తు, గాల్మడిగాతంబు ♦ గాను నూరి
 గీ. కలయ గురుగింజలంతేసి ♦ గుళిక లమర, జేసి నీడ నెయూరించి ♦ తీసి దాచి
 యున్న చుండింత మడుపుతో ♦ నొసఁగెనతని, కధికతరిమోహమానసా ♦ హంసయానా
 హంసవింశతి, ఆ 5 ప 152.

సీ. ఈజారశీలుని ♦ నేజారవనితయొ, వలపుమందు ఘటించి ♦ తలకుఁబ్రామి
 కుక్కపాలును నత్త ♦ గుల్ల బూడిద తొండ, మాంసంబు యుట్టిన ♦ చుచ్చుత్రాటి
 బూడిదఁజేల్లేడు ♦ పువ్వు తామరదుంప, లొనఁగూర్చి చెల్లము ♦ లొనఁగూర్చి
 కలిపి రంభఫలంబు ♦ గదియించి తినిపించి, మఱపించె ముందుండు ♦ మంచిగుణము
 గీ. గాకయుండిన నిట్టివి ♦ కల్పగుణము, లంటియుండునె యెట్టిచె ♦ నంటికైన
 నతనిజన్మంబు తలిదండి ♦ కుతుక మడఁచె, గులమనెడు వృక్షవాటికి ♦ గొడ్డలయ్యె
 నీలకుంతలీవిలాసము, ఆ 1.

న ఖ క్ష త ము లు

క. కుకతుండంబులఁ గింశుక, ముకుళంబులఁ గేరువాడి ♦ మొనలై ననఖ
 ప్రకరమునఁ జిమ్మె నచ్చెలి, చికిలద్దముఁబోలుమిసిమి ♦ చెక్కులమోఁదన్.
 సురాభాండేశ్వరము, ప 118.

క. చంద్రార్థ కేళి లిరుగడ, సాంద్రతఁగొని కొనలువరుస ♦ సంగతిజేరన్
 చంద్రాస్య కలర నిడె కవి, చంద్రుం డివి మండలప్ర ♦ చారము లనుదున్.

ఆ. నాల్గు మూడు రెండు ♦ నఖరేఖ లంగన, ఘననితంబజనున ♦ కక్షమూల
 ముల విభించి లక్ష్మ్య ♦ ముల జూడుఁచునెఁ బద్మ, పత్ర నేత్రిమముద ♦ పత్రములకు.
 యామినీపూర్ణతిలకావిలాసము, ఆ 5.

ద ం త క్ష త ము లు

చ. పుమోన లంటినీక నుకు ♦ పారఁగ వాతెఱఁ గోలి మూఢకం
 బలవడెనంచుఁ గెంబెదవి ♦ నంటఁగఁ బల్మాన లేర్పరించి సాం
 పలరఁగ సత్ప్రవాళమణి ♦ మంచు రదాంశుకమూలమందు గుం
 పిల నొక గంటిపంటనిడి ♦ బిందుక మంచు వచించె నెంతయున్.

క. మాసుక నభరము బల్మాన, లానుచుఁ దగఁ బీల్చిచూడు ♦ మన్తానభయ
 మ్చాకమిగి యానుచుఁ బలికెను, మానక జిల్వణుఁడు నృపకు ♦ మారికతోడన్ . 161
 యామినీపూర్ణతిలకావిలాసము, ఆ 5.

చుంబనములు

మొకమునముద్దు కెంబెదవిముద్దు కనుంగవముద్దు తేనుతే

నకవునముద్దు మంజురదనంబులము ద్దలికాళిముద్దు బల్

జిగిచనుదోయిముద్దు చెలిచేతులముద్దు నఖాళిముద్దునూ

మగనికిమూతియొక్కటియో • మానినికిన్ గనుఁజెన్నిముద్దులూ !

1616

ముద్దాశ్చింగారము, పే 10 ప 31

తనమోవి ముదిత సిగ్గునఁ జుంబనము సేయ, దానిపై పెదవిఁ దానానుకొనుచు

సుదతినెమ్మోమున • కెదిరించి తోలుతఁ గెమ్మోవిపానక మాని • ముద్దు గొనుచు

కరములఁ గనుదోయి • గప్పఁగఁ దనమోవి, దానినాలుక కొనఁ నాననిడుచు

వెనుక నిల్చికరంబులను బుగ్గలంటి నెమ్మోగ మెద్ది చెలియని • ముద్దు గొనుచు

ముదిత నడ్డము నిల్చి కెమ్మోవిఁ గొనుచు, భ్రాంతితియ్యముగలవెంట • బహురసాప్తి

చుంబనము నంటి స్ఫురతామితంబులు ఘటి,తంబు భ్రాంతితియ్యస్పీడి • తంబులనియె.

ముదిత కెమ్మోవి యుగువ్వు • ములను దిగిచి, పట్టి నాలుక బగపి చుం • జనముఁ జేసి

విఘటితాఖ్యులక్ష్యంబు • విద్యమోష్టి, తెలియుచునిపల్కెఁగవిరాజు • తేటసడఁగ.

• పలుమొన లంటక నాలుక, నలముచుఁ గెమ్మోవియధర • నామక పునియెన్

లలి నిటుల సుత్తరొవ్వుము, నలముచుఁ జెలియుత్తరాఖ్య • మగునని పల్కెన్.

• తనదనచ్చదనయుగంబును వనితాధరయుగంబు • పుటము నిడి చుం

బన మొనరింపుచు సంపుట,మని లక్ష్యముఁ జూపె బిల్లు • కావ్యాయుఁ డెలమిన్.

• అటులఁ జొంబించువేళ జిహ్వోంచలంబు, మొనెననువదనంబని • డెలియఁ బల్కి

కపటనిద్రయొనర్చి తానపుడు నచ్చి,నటులఁ జొంబించె నిద్రామా • దాఖ్యయనుచు.

దర్పణంబులఁ దమినీడ • లేవ్పరించి, గదిసి చుంబించె ఛాయకంఠిది యటంఘ

దానిబోలికనున్న చిత్తపువ్వుబొమ్మ, నొనరఁ జొంబించి క్రాంతికం • బనుచుఁబలికె.

• కనుదెరవాతెరకుత్తుక, ... చెట్కులును ముక్కు • చక్కనిఫలం

బనువుగఁ జొంబించుచు నివి, వనితామోహాన్వితముల • వైఖరు లనియెన్.

యామినీపూర్ణతలకావిలాసము, ఆ 5.

ఆలింగనములు

• ఎఱుకగను నిల్చి నునునొడల్ • గదియ నీచు,జూనువులఁబట్టిపట్టిచ్చ • తుమునఁబ్రాకు

తీగపోలిక కెమ్మోవి • తేనెఁద్రాగి, వెలది భావింపు మిది లతా • వేష్టితంబు.

చ. ఉనివగొ నాదుపాదమున • నొక్క పదం బిడి యూరులంబు రెం

డెఱవద్యముంచి ముంపున దండంబడవిక భుజంబు లాని చ

స్తవ గదియించి కాగి లిడి • కమ్మనివా తెలుగ్రోలి చూడు మీ
పవుడ బాల నీరుదికి • నారయ వృక్షనిరూఢభావముల్.

క. వివిసాన్పునఁ దరుసేనిరా, కవణాద్యవయవములఁచాను • గొంగిటు నిడి బి
గ్గముడుచుచు విడచుచుఁ గవి,వరుఁ డనె తిలతండులాఖ్యఃవైఖరి దెలియన్.
యామినీపూర్ణతిలకావిలాసము, ఆ 6.

బంధననామములు

క. ఆనతము నాభి నతమున, నానతతీరస్థితావ్యాఃయాత్రానితముల్

గా నైచువిధములని స, న్మానముతోఁ దెల్పె బంధ • మర్మము రెల్లన్.

సీ. ప్రేమాభిరామంబు • గోముఖాంగోద్వేగ, పాదఘట్టనచక్రఃపాదకురళి
మండలప్రభ నాగ • మకరసంపుటపద్మ, కార్థపద్మక సమి • తాంగకరణ
చంద్రార్థవేణుక • సర్వతోభద్ర సిం, హావలోకన ఘనఃహస్తలాఘ
వస్కందయుగ సాఘ • వాతయంబరుహభా, రచరణ తుంగచక్రభ్రమణము

గీ. టొప్ప బంధానుకాగముల్ • మెప్పుగాఁ, యోగములఁ జూపెఁజ్జ్ఞఁడఃత్యుత్క
టముగ.
సత్యభామాపరిణయము, ఆ 8.

పురుషులయూటకపుశపథాదులు

సీ. భరణీతలవోయ • దశదిశల్ సాక్షులు, కలనైన నినా యఁగంబుకంతి

తరణిసుధాకరఃతారలు సాక్షులు, నీమాటగడువనే • కోమలాంగి

పవమానవహ్నివై • వస్వతుల్ సాక్షులు, పగనైన నినుదూరఁ • బద్మగంధ

పూర్వాపరస్థజీఃకూతముల్ సాక్షులు, నిమిషంబు నినువిడ • నీలజేణి

గీ. కాభిసంహోహములు సప్తఃసాగరములు, స్వాంతగంగానదీముఖ్య • సకలనదులు

సాక్షిగా దెల్పుచుంటిని • సౌమ్యభావమొంది మనసిచ్చి పలుకజే • కుందరదన.

చిత్రవతీపరిణయము, ఆ 1 పే 40.

క. కరముపయిన్ శిరముపయిన్, గురు...యగ్గంబుపయిని • నొబ్బిన జేడ్కున్

గరము నిడి వట్టు బెట్టినఁ, బురుషుల నమ్మంగ వలదు • భువి నెనరై నన్ . 1630

సీ. కడుముదంబున వడఁగండ్లు గట్టినమాట, వసుధలోపల మగఃవారిమాట

యింపుమీఁకఁగనుండు • నేడమూకులపాట, వసుధలోపల మగఃవారిమాట

యుడుపథంబునఁ గడు • నడరుచువృత్తులతోఁట, వసుధలోపల మగఃవారిమాట

తీసికొలుగంధర్వ • నగరమందలితోట, వసుధలోపల మగఃవారిమాట

గీ. వైవరినిమధ్యనుండెడి • వైకతమును, జూచివేపోవునీటిలోఁ • జొచ్చినట్లు

గానఁ బురుషుల నమ్మిక • కాంతలకును, హాని గుటియించు ననుటకు • బుద్ధులచే.
చిత్రవతీపరిణయము, ఆ 1 పే 18, 38.

బ హు ప త్ని కుఁ డు

మ. ఒక కాంతన్ గొనువాఁడు యోగ్యుఁ డనఁగా • మర్చిన్ వెలుంగొందు వే
టొక కాంతన్ గొనువాఁడు మధ్యముఁడునా • నూహింపఁ జెన్నొందు నిం
కొక కాంతన్ గొనువాఁడు చా నధముఁడై • చూడఁజ్జితన్ గాంచు నిం
కొక రీతిన్ బహు కాంతలన్ గొవినవాఁ • డున్మత్తుఁడై ద్రిమ్మరున్. 1682
చిత్రవతీపరిణయము, ఆ 1 పే 39.

గ ర్భా ధా న ప ద తి

క. ఆదట గర్భాధానం, బాదిక సంస్కారములు వ • కాలున వసుపన్
భూజేవనశ్రమిని స, హృదయతో మంత్రపూతముగఁ జేయఁ దగున్.
గీ. చారుతగలీలమై ఋతు • స్నాతయైన, గొలఁతి నెంతయు వేడుకఁ • బురుషుఁ డొంద
నందు సచుతిథి నుదయించు • నందనుండు, విషమదివసంబునందును • వెలఁదిపుట్టు.
విజ్ఞానశ్వరము, ఆ. బా. ప 12.
క. స్త్రీతిమై నెలనెల కొక్కొక, ఋతువు గదా గర్భ మొదల • స్త్రీయకు నదియే
మితము ఋతువు దప్పించి, నతఁడు గదా బొందు భూణ • హత్య ధరిత్రిన్.
క. మూనాళ్లలోనుగా నే, మానినితోఁ గూడినట్టి • మనుజుం డెపుడున్
గా నరకకూపమునఁబడు, నానాళ్లకు నంటుఁదగును • నళినదళాక్షిన్.
క. మొదలగుపక్షము నస్మతీ, యొదగు నృతిమీఁదఁజేమ • యువికల కెల్లన్
దుదిసకుంబున నించుక, యొదగ నృతిమీఁదఁజేమ • యుర్విస్థలిమై.
క. బుడఁదికి నొక పక్షముతోఁ, బొడమును గర్భంబు నటులఁ • బొడచుకయొప్పన్
బుడమి నది వింతయనఁగాఁ, బొడమున్ దరువాతపక్ష • మున ధరణింబ్రా.
నీ నానాళ్లు చనిననా • నాతినిఁగవగూడఁ, బుట్టును సుజ్ఞాని • భూమిమీఁద
నైదవనాఁడు పు • జ్యోత్సుండు జనియించు, నాటవనాఁడు పా • పాత్ముఁ డగును
ఏడవతినమునం • దింతికి నీశ్వర, నరమూరుఁడు పుట్టు • వరుసతోడ
నెనిమిదియవనాడు • హీనమానసుఁడైన, వాఁడు రోగిఁబుట్టు • వనితయందుఁ
గీ. నొమ్మిదకజాః • డుపా పవి • దూగుఁడొదవుఁ, బదిఁటఁబుట్టును శాంతుండు • జంభుహితుఁడు
పది నొకఁడును భోగియై • యుదయ మొందు, గూఢిఁదిరెంటఁగూడిన • రోగియగును

- క. పరుమాడపదినమున సతి, కుదయించున్ మిగుల నుత్తమోత్తమఁ డగుచున్
బదునాలగ దివసంబున, నుదతియుఁ బురుషుండు జాడఁబోరులు ధరణిన్. 164 ()
- ఆ. పదునయిదవనాఁడు • పరనుపవిత్తుండు, పుట్టు లోకమంత • బొగడుచుండ
పోడశంబగు దివఁసోద్భవంబగునాఁడు, జ్ఞానియగును మిగుల • దానియగును.
- మ. అది యట్లుండ నృపాల యింకొక రహస్యంబున్ విసన్ జెల్పెదన్
ముదిత ల్నాథు లనేకచిత్తముల నింపుల్లా శుచిర్భూతులై
యదనంగూడినఁ బుట్టు నుత్తమఁడు ధర్మాత్ముండు సుజ్ఞానియై
ముద మొప్పు న్మలినుండు పుట్టు మలినంబుల్ తగన్ జెంగినన్.
- క. పరులవి యెఱుంగక నెఱిగియు, వెఱపున ... గూడువేళల మిగలన్
ధర మానంబున నుండిన, వరనివృత్ బుట్టు నూగఁవాఁడు ధరిత్రన్.
- ఆ. కన్ను లపుడు మాసుకొన్న కన్యనుగూడ, నంధకుండు బుట్టు • వవలిలోన
బంధభేదములను • బలిసి మిక్కిలి క్రుంగి, కూడిరేని పొట్టిఁవాఁడు బుట్టు.
- ఆ. మంచివారమునను • మంచిల్పంబున, మంచివేళలందు • మంచితిథిని
సకసుడైనవాఁడు • తరుణిని గూడినఁ, బుడమి శుచిత నొంది • పుట్టు నరుండు.
- క. పరచి త్తయైతరుణిన్, ... గూడఁబుట్టు • మఱియొకరివలెన్
పురుషు డాగతినుండిన, నరవిందాక్షికి జనించు • నాకాంతవలెన్.
- క. ఒద్దిక పరచి త్తంబున, నిద్దఱుఁ గూడుండిరేని • నెడబడదొడచున్
పద్దెంచి చూత్రబద్ధుఁడు, ముద్దియఁగలసినను శుద్ధఁమాధుఁడుఁ బుట్టున్.
- క. ఆహారనియమములచే, దేహాంబులకాంతివలనఁ • దేహోపరుడై
కోహిణివిభురూపయై, మోహస్పరుడైనవాఁడు • ముదితకు బుట్టున్.

విశ్వకర్మపురాణము, ఆ 10 పే 32.

- గీ. కులగుతిని బుతువేళలఁ • గూడకున్న, నరుండుబ్రహ్మన్ను సృష్టఁడైవరక మొగ్గు
బుతుసమయమేని వ్రతపర్వఃసేత్సత్తిథులనుబగటసంధ్యలసతిఁగూడఁద? మసటి.
- గీ. అట్టివేళల వృత్తిఁపకతివతోడ, మోహమునఁగూడెనేని విఘ్నాఘాతముఁడు
వ్యాధితుఁడుఁకృతఘ్నఁడఁల్పాయువమిత, దుర్గుణోపేతుఁడైనపుఁత్తుండుబుట్టు.
- శేషధర్మము, ఆ. సు. ఆ 31 పే 54.
- గీ. నాచునను మున్ను హరియించిఁజావునీవు, నీరుననునాకు నీకున్న • నీతిగాడు
నునలయిద్దఱి నడుమ ధర్మంబు నెఱవఁ, బంచశరుఁ డున్న వాఁడుగా • పద్మకంఠ.
- సీమంతినీక శ్లోణము, ఆ 31 పే 95.

సీ. కలికి కప్పురపువాఁగా లాసంగినయట్లు, వేడుకతో ముచ్చటాడితేని
 మగువ యీతెలియాకు • మడుపు లిచ్చినయట్లు, యెలమిఁజెక్కిలిగీఱఁనిచ్చితేని
 చెలి పాదములఁగీలుఁ • జగురు లుంచినయట్లు, చిగులువాతెఱ దయఁసేసితేని
 కొమ్మవీజనము చేఁకొని విసరినయట్లు, కమ్మయూర్పొలయఁ బైఁగ్రమ్మితేని
 గీ. వెలది తగునేవ నీవుగాఁవించినటుల, గోర్కి మీఱంగ నన్నెలుఁకొంటివేని
 నేల యాలస్య మీవేళఁ • చాళ నీయఁ, డించువిల్తుండు కాఁగిలీవే లతాంగి.

ఉత్తరరామాయణము, ఆ 7 ప 474.

సీ. కలికిమిటారి నిఁక్కనిచొకాటపు...లెదకు నాటకమున్న • నెదకు నాట
 మగుపబిసాళిసోఁయగ పుతీయనిమోవి,రుచుల నందకమున్న • రుచుల నందఁ
 జెలువ మేల్ కళలూరు • మొలకనవ్వులమోము, ముద్దుజూపకమున్న • ముద్దుజూప
 వెలదిబిల్కుటాయారి • బెరుకువాల్జూపులు, కలియికియ్యకమున్నఁ • కలియికియ్యఁ
 గీ.దమిబెనుచ చూచి చెలువుఁడాఁతరుణిఁదిగిచి,కుచ్చి కాఁగిటఁజేర్పనాఁకొలఁదులెంచఁ
 బరవశంబులఁ దముదామెఁయెఱుఁగరైరి,యొగులెటులఁదెల్పనవ్వధూఁవరులసుఖము
 ముకుందవిలాసము, ఆ 8 ప 279.

గీ. కప్పురముగుల్కు కమ్మబాఁగాలు మడుపు, లతివచేనిడి తానవి • యందుకొనియొఁ
 జిట్టకంపుఁదనాలకుఁ • జేయిచాఁచి, విడెము పెట్టు ననంగ నవ్వేళ విభుఁడు.

క. రతిపతివాళావాళిందన, యతిధైర్యధనంబుకొల్లఁలాడు నటంచున్
 గతమిచ్చుకరణి విచ్చుక, బతి యొకతెలనాకుమడుపు • ప్రాణేశ్వరికిన్.

గీ. కుంతలంబులవాలారు • గోళ్ల దువ్వి, యాభిముఖ్యంబునకుఁ దెచ్చిఁయనఁగి పెనఁగి
 పుడెము చవిగొల్ప నపు డహోఁవిషమశరుఁడువిభుఁడధూధై ర్యపరిపాటిఁవీటిఁబుచ్చె.

రామాభ్యుదయము, ఆ 4 ప 161-171.

సీ. పతికప్పురపుతావి • బాగాలు గైకొన్న, మదిరాక్షి సగమాకుఁమడుపు లొనఁన
 నెరుతోఁ గాంతుఁజొఁయ్యనఁ గొగిలించినఁ, గొమ్మ • గ్రుమ్మిక్రమ్మెఁ
 బ్రాణవాధుఁడు మోవిఁపై గంటుచేసిన, నలివేణి పారవశ్యమునఁ జొక్క
 విభుఁడు నిల్కుడే కేకిఁవిధమున రొదగుల్క, లోలాక్షి చెవి యొగ్గి • యాలకించె

గీ. మోహవాంగుఁడు నును...ముడి నడల్ప, భ్రమసి జితయయ్యెఁ

ఉ. రమ్మని చాచుచంద్రుఁడ • థాగము మీఱ ధరాపమానిన
 కమ్మన నుంచ సిగ్గునను • క్రిక్కున డిగ్గినఁడగ్గనక హ

ప్రసన్నుఁ డట్లు ముగియును ♦ శక్కుఁగ దువ్వునుఁ దక్కుచెక్కుమై
చెక్కుట గోటచాటి వలిసిబెప్పెపు .. సరుల్ దేమల్పుచున్.

- సీ. చందమాదసీయవే ♦ చంద్రబింశాస్య నీ, ఖండ చక్రైరమోవి ♦ గలఁగిపోదు
రీలఁ గలఁగేలఁ నీలింపనియ్యవె కొమ్మ, వలి ♦ వాడిపోవు
చంద్రికైకాఁగి ♦ లింపనియ్యవె బొం, బాళింవా నెప్పేను ♦ సహసిపోవ
లింపుతో ముద్దావ ♦ నియ్యవేకామివీ, మణిచెక్కుటద్దము ♦ ల్మాసిపోవు
గీ. తెలువ తల యెత్తి చూడవే ♦ దృష్టి నాఁక, దిందుముఖి పల్కనే తేనె ♦ జిడిపోవ
మవిద నవ్వవె క్రొవ్విరు ♦ లుడిగిపోవ, వగచు వేడుచు రఘుభర్త ♦ మిందుబిమిని.
సీ. ఉదుటు మేలివొరయవగ్గర నిల్చుఁ, గొఁగిలింపినఁ బ్రేమఁ ♦ గొఁగిలింప
మోహముమీర నెమ్మోము నెక్కిలిజేర్చు, ముద్దుగొన్న నువేడ్క ♦ ముద్దుగొన్నను
తావిచెఁగానికెమ్మోవి మోనినిగూర్చు, గంటిచేసినఁ దమి ♦ గంటిసేయు

- గీ. బిలుగుపయ్యవసురటిచే ♦ నేదదేర్చి, వేడ్కనిఱుంగఁ గపురంపు ♦ విడె మొసంగు
రమణుఁ డేటురమ్మనిన నొగ్గు, కాంతిహరిమధ్యమధ్యశృంగారములను.
దశావతారచరిత్రము, ఆ 7, 9.

- క. గోతర మలరున్నెను, గాళుతనం బెఱుంగ నింతె ♦ కానిమఱియు నీ
పాలైకానమికిల్లి ♦ మేలిమిగను నిద్దుకొమ్మ ♦ మేలిది సుహృద్. 1661
గీ. కన్నెలాడికొ నీకుదిచచ్చిఁటుల, వెలయసుఖముగ నినుగార ♦ వింతుఁ గళలఁ
దీప్తిగొని కన్ను నలిచిన ♦ నేర్పుతోడఁ, దాల్మి విడజూతు నేనవ్వు ♦ తాలకై న.
గీ. కన్నెయపుగాని యలలవై ♦ ఖరుల వలసి, నట్లు బలికెద విది మన ♦ మాతృలంఘ
గలుగురచుకయు తెన్నఁగా ♦ దలిపినట్లు, మెలఁగును మె యంచునగుచు ♦ స్మరిదలిగ్వు.
యామినీపూర్ణతిలకావిలాసము, ఆ 5.

- సీ. ఎలనాఁడనచెంత ♦ నిలిచినవేళను, బన్నీరు ♦ పైనిజల్లు
చల్లినగ్గిళ్ళే ♦ నభి యావలికిఁ జన, గొబ్బునఁజని పైట ♦ కొంగు ఒట్టు
పట్టిఁ బడలింపి ♦ పరువున వెడలంగఁ, గ్రొక్కున గదియించి ♦ కాఁగిలింపఁ
కొఁగిలింపినయంతః ♦ గరములఁబెనగంగ, బలిమిచే నదలించి ♦ పట్టితెచ్చి
గీ. పొంపుగాఁ బాన్పవైదిగా ♦ పుండఁబెట్టి, బోటి నీవిటు బెనఁగ నా ♦ తోటి యంత
నంతమా యని చక్కిలి ♦ నింతఁబెట్టి, కొసరి నవ్వింపచు హరి యొక్క ♦ కొంతనేగు.
వజ్రాకృష్ణవిలాసము, ఆ 4 పే 80.

- గీ. భువనరాజుఁ యును మును ♦ కల్పకల్పవగునిశానమయధబు నఁ మోముమును

నేకతృప్తిహృతమయ్యోః సస్తాకసౌఖ్యం శతధి నిర్మగ్నలగువహాః పరుల కపుడు.
సు. నోమనాభేరంజనము, ఆ ప ఆ 73.

సీ. చేర్చుక్కరాయడిఁ జెడఁచి నీ బొట్టంచు, గోటదిద్దుచును ముఁగురులు దుష్ట
చిలికెనీమకరికల్ఁ చిత్రసౌరభచుంచు, మూర్ఖులనుఁ జెక్కిలిఁ యుద్దులాడి
హృదయంబుమదనాన్నిఁ నెంతగాగునొ యంచు, నెదనుజెయ్యిడుగుఁ.... నొక్కి
యొదిగె నీకుచ్చిత్కఁ నొడ్డాచపుంగట,లని కొంగుగొనుచు వదల్చి

గీ. నాగుకొస్తుభమణియు నీ నవ్యగత్న, మాలికానాయకంబు సుఃపంబు లగునొ
కనొ యనియురమురమునఁ గడియఁగూర్చి, కలికినెమ్మెనుఁజెలువుఁడు గొంగిలింజె
కృష్ణకళ్యాణము, ఆ 3.

సీ. మల్లికారసముల మాటికి దురుముచోఁ, జక్కనికీల్బడఁ జమిరి చమిరి
లలితగంధామల మలయాజం బలఁదుచోఁ, కిరములఁ బట్టి పట్టి
చెక్కుటద్దంబులఁజేరి ముద్దాడుచో, నధరామృతస్వాదమాని యాని
సడలిసకాంచిక సవరింపబోవుచోఁ, చొక్కిలి న్నేళ్లచేఁ బొదివి పొదివి

గీ. మాటి కచ్చోటి చెంగులు మాటిపట్టు, జేల మల్లన సిగ్గుపట్టు
జెలిసిసంతనె నునుసిగ్గు దొలగి పొలె, నెలవుపరు లాక్రమించిన నిలువవశ మె
కాళిందీపరిణయము, ఆ 3 ప 16కి.

క. బిగిగోరుబిక్కు లొడులు, దిగునొక్కులు నొచ్చి కసరి తిట్టెడుదిట్టుల్
సొగ సులరఁ గొట్టుగొట్టులు, నొగి నయ్యిద్దటికి హళి నొనఁగూర్చి రహిన్.
శుద్ధాంధ్రనిరౌఢ్యనిర్వచనకుశలచరిత్ర, ఆ 3 ప 126.

గ ర్భ తృ త్రి క మ ము

క. మగవానికుక్ల మధికం, బుగఁగూడిన గర్భమందు బురుషుఁడు పుట్టున్
మగునగుధిరంబు హెచ్చిన, మగువై జనియించు శాస్త్రుఁడుతము సృసాలా.

చ. పతిసతినంటువేళ నల పద్మము నీతిని గర్భకోశ, మా
యతనునికేళిచొది తనఁచుంత వికాసము గాంచి వీర్యమున్
దతముననొందుకు క్కిఁ బతితంబగు బిందువుమాడ్కిఁ గాంతకుం
గుతుకములేకయుండినను గూడదు గర్భము సిద్ధ మిద్ధన్.

1670

క. రమణీగర్భమున వీర్యము పద్మములొన గిరిఁగిరిం దిరుగుచుఁబా
గసురున్ మూనాల్లకు నది, కొమరుగఁజేకొన్నయంతఁ గోర్కెఁజెలంగున్.

క. మునాల్పనిఁబఁ చేబంబై నవ్యస్ఫురణమై బలాంతరయు క్తం

బై నాటికినాటికి హెచ్చె నలిసములోఁ బిండమై విలసిల్లున్.

క. క్రమ్మగ నేడవదిసముఁ, గ్రమ్మరుచు న్నెరుగుగూడు • గూరిచిసట్ల
తొమ్మిదవదిసమునాడా, పిచ్చుట నదియుండుదోస • పిందెవిధమునన్.

క. తోడంటుదెట్టిసటులన్, గూడుకనెలలోన శిరము • గూడు నురమ్మున్
గూడును రెంటుకరములు, గూడున్ మూనెల్లతనువు • గుబ్బెతయందున్.

ఉ. నాలవమాసమందు నయఃసంబులు శ్రోత్రకరాంగుళంబులున్
ఫాలము రోమము ల్చరణఃపద్మములున్ రదనచ్చదంబులున్
బాలుఃపం జెలంగు మఱి • బ్రాణముతీర్పడునంతవీఁడ నీ
చాలుగ నింద్రియస్ఫురణఃజాల వహించు మనంబులోపలన్.

ఉ. ఇమ్ముగ గర్భమందు శిశుఃపీఠి దేహవికారభావముల్
గ్రమ్మగ నేరికిం బెలియఃరానివిధంబున నావళింపుచున్
దుమ్ముచు దగ్గుచుండి సుఖఃదుఃఖము లందుచునుండి యాత్మలో
హమ్మినచింతబల్కు నిటుఃనల్కును బూర్వము నూచి నవ్వుచున్.

విశ్వకర్మపురాణము, ఆ 10 పే 326.

క. నెలనాళ్ళకు శిరశేర్పడు, నలవణరెణ్ణెల్లబాహుః • లగు మూణ్ణెల్లన్
చెలువమగు నుదరమేర్పడు, సలలితముగ నాల్గునెలల • జరణము లచురున్.

క. ఏనిమిదవనెలనుజీవుఁడు, తననిజమెఱుఁగంగ నేర్చి • తత్త్వజ్ఞుండై
మునుషటిజననమునందలి, యనుభవసుఖదుఃఖములకు • నాపదనొందున్. 1678

విజ్ఞానప్రదీపిక, ఆ 2.

సీ. లలనలగర్భంబులం బ్రవేశించుచో, వీర్యంబు తోడసం • వేష్టితమయి
పురుషజీవాంశంబు • తరుణులశోణితం, బునుగూడి యభివృద్ధి • బొందుఁ బిదప
నొక నెలమిగిలిన • చుండుఁ బిండముభంగి, మాసద్వయంబున • మత్స్యరీతి
నెగడుమూడవనెల • నిండినం గరచర,ణంబు రేర్పడియుండు • నాలవనెల

గీ. గతపీఠంబులు నైవఃనెలను సకల,చుగు నవయవంబులు దనర్చు • నాఱవనెలఁ
బ్రాణధారణచుగును స • ప్తచుమున నెఱు,లాదవు నష్టచుమునవృద్ధి • నొందుచుండు.

శేషధర్మములు, ఆ. సు. ఆ 3 పే 60.

గీ. చాలఁతికిని గర్భ మేర్పడఁ • జంసవసము, మానుగా నాఱునెలలసీ • చుంతనిధిచూడ
శేషుఁడగు దప్పెనేని ద • చ్చిక్షువుతల్లి, యేనిజేయంగవలయు వి • హితఫణిగని.

విజ్ఞానేశ్వరము, ఆచా. ప 14.

ప ర స్త్రీ గ మ న ము

గీ. అయు రై శ్వర్యకీర్తుల ♦ నపహరించు, బరసతీసంగమము ధర్మ ♦ పథమునందుఁ
బరగువారలు పరిహరింపంగఁ గనియు, కనియుఁ దెలియవె యిది దుర్వి ♦ వేక మగుట.

భారతము, విరాట. ప 20.

క. దురితముఁ దలఁపరు గానరు, జరుగుదు రెటకై న నిమిష ♦ సౌఖ్యంబునకై
పరవనితా స క్తులకును, బరధనర క్తులకు నిహముఁ ♦ బరముం గలదే. 1682

భాగవతము, ఆ 9 ప 310.

గీ. తొల్లి చేసిన సుకృతంబు ♦ లెల్లఁ బొలియు, శ్రీయ నాయన శయించుఁ ♦ జేటువచ్చు
గానఁ బరదారసుఖవాంఛఁ బూన నొల్ల, రాత్మసుఖులైన పుణ్యాత్ము ♦ లనుదీనంబు.

పద్మపురాణము, ఆ 3 ప 44.

మ. నరక ద్వారక వాట ఖేది యవమా ♦ స ప్రాప్తి నాలంబు దుః
ఖరుబాపధ్యము పుణ్యలోక గమన ♦ ధ్నుం బస్థలత్కర్తిసా
గరమంధాద్రి జనాపవాద హుతభు ♦ క్కాష్టంబు సత్కారసం
వారణోజ్జ్వంభము గీడుగాదె పరభా ♦ మాసంగ మెవ్వనికిన్.

పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 4 పే 163.

సీ. మొదల నధవ్యయంబునకు సుత్తిగవెట్టుఁ, బెట్టి జీవనముపైఁ ♦ బ్రీతి విడుచు
విడిచి యసన్మాగ్ధ ♦ వృత్తికిఁ జేచాఁచు, జాచి యాచారంబుఁ ♦ జౌకనేయు
చేసి దుర్జనులగో ♦ స్థికి మానసముఁ దూర్చు, దూర్చి ప్రాభవలక్ష్మీ ♦ దొలఁగఁదోలు
దోలి దూరస్థితి ♦ మేలుగాఁ దలపోయు, బోసి యన్యాయంబు ♦ పొత్తు గుడుచు

గీ. గుడిచి బంధుల కెడయగుఁ ♦ గులమువాయు, బైసివో కార్చుకొనుఁ బాప ♦ పంకనిహతి
గూలుఁ గాల్జాతీ నారక ♦ కూపమునను, సంతత స్త్రీరతుండు దు ♦ వ్యంతతనయ.

శకుంతలాపరిణయము, ఆ 4.

క. పరదాగాపేక్షకులగు, పురుషుల కాయువు నశించుఁ ♦ బుణ్యము నెడు స
త్పురుషులు దూషింపగఁ దుది, నరకంబునఁ బడుదు రనెడి ♦ న్యాయము వినవే.

మొల్లరామాయణము, సుంద. ప 48.

క. సోదరి గోడలు గూతురు, సోదరుసతి తుల్యలందు ♦ సోదరపత్నీం
గాదనక గూడినాడెవు, మీఁదెటుఁగక యిట్టిపాప ♦ మెందునుఁగలదే.

నరసభూపాలరాజీయము, ఆ 3.

క. పరవనితలఁ గూడుట యతి, దురితావహ మన్యసతుల ♦ తొడుసునఁగాదే

- హరుఁడు వశాంగచ్యుతుడై, పరిపరిగతుల నవమానఁపడె నృపతనయా.
- క. వరకర్ణినియైన జలం,ధరుసతి బృంద నెనసి హరి ♦ నానాకృతులన్
ధరణీస్థుల గవ్వపడియె, నరులను వనచరులఁ గూడి ♦ నరసాధసుతా.
- క. సరసిహసంభూతుఁడు, ధరాధరతనూజఁ గాంచి♦తమిఁ గొనుటఁగదా
శరమొకటి గోలుపోయెను, సుర లెల్లరు చీయనంగ ♦ త్రోచీశసుతా.
- క. సురలోకేశుఁడు గౌతమ, తరుణీమణిఁ గలసి కాదె ♦ తనదేహరుచిన్
దరుణులు రోయఁగఁ బాసెం, బరభామినిపొందు పొందె ♦ పార్థివతిలకా.
- క. శితమయూఖుఁడు గీష్పతి, నాతిని బైకొనుటఁగాదె ♦ నయమగుకథలన్
గేతని బాసి చరించుట, భూతలపతితనయా సతుల ♦ పొందు చెడు పిడుగ్.
- క. భూకాంతసుతా భృగుమని, లోకేశుసుతనురుచరిత ♦ లోలాత్మకుడై
హాకాదనకబలాత్కృతిఁ, బైకొని యిత్వాకుసుతుఁడు ♦ భిస్మముగాఁడే.
- క. నేదవరునిపుత్రికయగు, వేదవతిని రావణుండు ♦ వేధించి కటా
పోదరబంధుయూతంబుగ, మేదినిఁగూలుటయు వినవె ♦ మితవాగ్భూషా.
- క. పతిఁబాసి ఘోరవనమున, నతిచింతను ద్రిమ్మరు దను♦యంతిన్ జెరచన్
సుతిఁగోరి శబరుఁడు చనఁడె, హితవాక్కు లొకింత వినుమ ♦ నృపవరతనయా.
- క. మైథవుఁడు కటకటా మోహంధుండై కృష్ణనీడ్చి ♦ యాపదఁగనఁడే
సంధివహనూనుచేతను, బంధురగుణభూషితాంగ ♦ పలుకులువినుమా.

లలితాలతావిలాసము, ప 356-354.

- ఆ. శ్రాత్పదార్థఁ బుత్రి ♦ భాగ్య రజస్వల, భగిని హీనవనితఁ♦బతివిహీనఁ
దల్లుఁద్రావువెలదిఁ ♦ గలయువాఁడిలగురు, తల్పగతసముండు ♦ తపసులార. 1697
శేషధర్మము, ఆ 2.
- గీ. క్షేష్ఠమాతయు శ్రాత్పయా♦జనిగమజ్ఞ, మాతులశ్వశురాచార్య♦మహిషులు తలి
దండ్రులసహోదరులు వీరు ♦ దల్లులనఁద,గుదురు గురు తల్పగులువీరిఁ♦గూడువాగు
- గీ. మతీయు శూద్రకిరాతాది ♦ మానినీగ,మనుఁ డధోభాగనిక్షిప్త ♦ మస్తకుఁడయి
భవకపిఁతంబు గుడిచి యేఁ♦బదియుగంబు,లనలమునఁగ్రాఁగిపుల్కసుఁ♦డైజనించు
- క. నమ్మివనినెలంతను, నెమ్మిని గూడిననరుండు ♦ నిరతము పాషా
ణములహతుడై స్వాంగప,లమ్మఁ గుడిచి కీటకాది ♦ లఘుజన్ముఁ డగున్.
- క. వెలవెలదులఁ గలసినవాఁ, డలఘుతరక్షతజకూప♦మందు మునిఁగి దా
నిలుచునొకయుగము పిదపం, బలుజాగిలమై జనించు ♦ బహుకాల మిలన్.
- క. ఇల నేలిన నృపుతరుణిం, గలసినవాఁడు గురఃతల్ప♦గ సమానుఁ డగున్

బుద్ధిని శివమలః జెఱఁగొను, ఖలుని నిరయభాధలెన్నఁగదర మగువే.

శేషభర్తము, ఆ. సు. ఆ రి పే 50.

- క. తాచలవేదము సౌఖ్యం, బేవలనను లేదు వలచె ♦ నే దుఃఖంబౌ
గావున శివశ్రీరతి, యీవసుమతిఁ గూడ దందు ♦ రఱిఁగినజాణల్.
- జి. పక్షాంతిగ నారతి ♦ బాయకుండుటఁజేసి, మధుపానగోష్ఠికి ♦ మనసు పట్టు
మధుపానము ఖముచే ♦ మరఁగి మాంసమునకై, వేటవైఁ జిత్తంబు ♦ విడియఁజేయు
వేటవైఁ జిత్తంబు ♦ విడియ ధూర్తులతోడ, నర్థాశజూదంబు ♦ లాడఁ జొచ్చు
ననితంబు జూదంబు ♦ లాడుచుఁ దనయిచ్చ, దోడ్తొన చేయును ♦ దుష్టయంబు
- గీ. మన్వన్తముండయి పరుసంబుఁ ♦ నొనగఁబలుకు, పలికియంతటఁ బరదండ ♦ బరఁజొచ్చు
గాన వలసినంబునకు నాది ♦ కారణంబు, తలఁచిచూడంగ వారి కాంఁ తొగతంబు.
- క. సుగమతయను జంగురుఁడును, బరకాంతలఁ గోరికాడె ♦ పనిచెడి దోష
కరుత్త యుక్తర్తులబడి, వరుసలు చెడి రందురెల్ల ♦ వారలు నవ్వన్.
- చ. అగయఁగ మానహాని ధనహాని సమంచితకీర్తిహానియున్
బరమావివేక హానియును ♦ బాంధవహానియుఁ బ్రాణహానియున్
సురబిరమ్రణ్యహానియును, ♦ జొప్పడు నెప్పుడుఁ దప్పకుండఁ గా
బరసతిఁ గోరువారలకుఁ ♦ బల్మలు నెంతటివారికేనియున్.
- క. పరనారీసంగ ముసుఖ, మరనిముసము పరధనాప ♦ హరణమున నిశో
దరభూర్తి గొన్నిదినములు, నరునకుఁ గల్పొపభోగ ♦ నరకము వీసన్.

1707

శృంగారమల్లులచరిత్ర, ఆ 2.

భార్య భర్తల ధర్మములు

- సీ. నతి ప్రయత్నంబుతో ♦ భార్యభరించుచు, గీడ్డొండకుండ రక్షింపవలయు
నవిదోధవృత్తి ధర్మాగ్ధకామములు భార్యనుకూలతఁ బతి ♦ కటశయిల్లు
భార్యవిహీనతఁ ♦ పతికి వర్గత్రితయంబులో నొక్కటిఁ ద్రొక్కి వేరు
దేవది ప్రతిభిచూఁజావిధు లొనరింప, భార్యయు పతికి న ♦ పాశ్రయంబు
- గీ. మగఁడు వెలిగాఁగ సతికిధర్మంబుధనము, గామమునుమున్ను లభ్యముల్ ♦ గావుగాన
దండతులు పరస్పరవశతామ్రమోద, మగ్గుమానసులై కూడిమనట యొప్పు.

మర్కండేయ పురాణము, ఆ 2 ప 115.

భార్య వియోగము

- సీ. అభిలవత్సరములు ♦ నంబుజాక్షీవియో,గులకు విలంబులూ ♦ గుణసముద్ర
యుభయాయనములు కాంతోరుదుర్విధులకు, నుత్తరంబులు విచిత్రోజ్జ్వలాంగ
ముకువు లన్నియు సుందరీదూరునకు శరద్దులు కీరవశచాధోధిచంద్ర
సకలనూనములు యోషానిక్తజనులకుః శ్రేష్ఠంబు లనులభూయిష్ట చరితె
- సీ. ప్రక్షములు రెండు బహుళముల్ ♦ ప్రాజ్ఞతీలక, తిథు లశేషచుగళములు ♦ త్రిక్తశేష
వారములు సర్వమును గురువారములుప్ర,నూనశరకాయప్రియవధూ ♦ భూస్యలయను
చమత్కారమంజరి, ఆ 2 ప 66.

- సీ. విరులు గంధంబు మిగులను ♦ వెట్ట యగును, చెలులమాటులు చెవులకు ♦ జేదులగును
ప్రాణపదమైనయంగన ♦ బాయుకంటె, సతీయుదుఃఖంబుగలదొయి ♦ హృషీదలంప
శృంగారమల్లాణచరిత్ర, ఆ 3.

—♦ భార్య లేని బ్రతుకు ♦—

- సీ. భాగ్యలేకయొనర్చు ♦ పండువు దండువు, కులకాంత వెట్టని ♦ కూడు గీడు
పత్నితో బలుకని ♦ పలుకులు చిలుకులు, గృహిణిలేనికబంధ ♦ తేలి జాలి
జాయవాటింపని ♦ సరసముల్ విరసముల్, బ్రాణేశ్వరికిగాని ♦ పాటుచేటు
దయిత కై నేచని ♦ ప్రియములు భయములు,వల్లభ వెలియైన ♦ యిల్లు పొల్లు
- సీ. ముద్దులకాంతసుద్దు లే ♦ ప్రాద్దు విని, చెవులు గవులు నృధా నేయు ♦ జెప్ప నేల
యకట సతిలేని బ్రతుకేల ♦ యర్థమేల, వాహనము లేల కరు లేల ♦ వసుధ యేల.
పంచతంత్రము, ఆ 4 పే 149.

—♦ ముసలిమగడు—పడుచు పెండ్లిము ♦—

- సీ. వెలకొకవాడు గట్టెదుర ♦ నిల్వగఁ జూచినవాడుగాడు వీ
నల కొకవాడు మాటువి ♦ నోచినవాడును గాడు నవ్వులన్
వలపులఁ గల్గిపేల్దవి ♦ వాఁడును గాడతఁ డెందువాఁడుగా
డలజవరానితోడి ... ♦ యందనిమానిఫలంబు సెట్టికిన్.
- సీ. మొరడుపంగివసెట్టి ♦ ముదుకకు జవకాలి, మోము గాననివాని ♦ మువర మగియ్య
కగ్గుగ్గుప నాతి ♦ వాతెఱ చండాల,వాటివండినపిండి ♦ వంట లయ్యె
గొవ్వగాడినశెండ్లి ♦ కొడుకుకుఁ జెలివచ్చు, విపిననుండలిగాము ♦ వన్నె లగియ్య
వనసుసోయినబేరి ♦ నానికి సఖి ... గొండ లందనిమాను ♦ పొగులయ్యె
- సీ. బలితునకుఁ గోకిలాలాప ♦ జిలుగు పెలుగు, బధిసునకువైః సంగితి ♦ మాక మయ్య

మెలతనీ పీంచిగుక్కిళ్లు * మింగుఁగాని, సౌఖ్యవే మియు నెఱుఁగఁడ * జ్ఞనత్రయముఁడు
 సీ. పొలవేయుటె కాని * భక్త్యంబు లిచ్చిన, వాలెఱనంట ద * వ్యాలుఁగఁటి
 చించివై చుటె కాని * చీర లిచ్చిన గట్టి, గమునఁ గై సేయదా * అంపుతాఁడి
 తొలఁగఁబెట్టుటె కాని * తొడవు లిచ్చిన సొంపు, పసఱేనఁ బూనద * ప్పలువఁచెలువ
 మగుడ నిచ్చుటె కాని * మాడ లిచ్చిన ముల్లె, గట్టదాజు తాగ * కలువకంటి
 నీ. యింటి ముంజూరు పెండెల * నిడుటె కాని, పువ్వులిచ్చిన ముడువద * ప్పొరుగుఁగువ
 కుడివి కూర్చుండి యిదియేమి * గొడవఁ జేసె, వార్ధకంబున నా సార్థ * నాహకుండు
 పంచతంత్రము, పేంక. ఆ 2.

స హ గ మ న ము

క. చిచ్చుటికినసతి కెదురుగ, వచ్చు విమానములు ప్రాణ * పల్లభుతోడన్
 మచ్చగ భోగించును దివి, నచ్చరలేమలు భజింప * నజకల్పంబున్.
 సీ. బలభేదిసతులాతపత్త్రముల్ ధరియింపఁ, బావకస్త్రీ లడ * పములు దాల్చి
 శమనభామినులు విం * జామరంబులు వీన, దైత్యసుగదరులు సుం * దడల జడియ
 వరుణకామినులు కై * వారముల్ నేయంగఁ, గాలిలెమలుసాదు * కలు ఘటింప
 ధనుదకాంతలు గల్ప * దగ్వణఁబాలు మాప, శూలబాలికలు ని * వాళు లొసఁగ
 నీ. గరుడగంధర్వస్నుగాం * గనలు గొలువ, నగ్నిముఖముల వెడలిన * యలరుఁబోణి
 మగనితోఁ గూడ దివ్యవి * మాన మెక్కి, స్వర్గముననుండు నత్యంత * వైభవమున.
 క. వెనిమిటితోఁ జితి నుటికెన, వనజానన మహిమఁ బొ * డ * వచ్చు నె లక్ష్మీ
 పనితామణి తొడలపయిన్, జనపున పసియి చురాజ * సము దళు కొత్తిన్. 1717
 రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 4 ప 94-96.

—♦ పతివ్రతామాహాత్మ్యము ♦—

సీ. ఉదయసర్వత మెక్క * కుండ భానుని దొల్లి, వారించినది పతి * వ్రతయ కాదె
 హరిహరాబ్జజుల ము * వ్వరఁ దనూజులఁ జేసి, వాలినయది పతి * వ్రతయ కాదె
 2ముఁ బట్టి మగని పొ * ణము మామకన్నలు, రావించినది పతి * వ్రతయ కాదె
 ప్రగ లెల్ల మొక్క * గఁగ * తిఁ గూడి వినుకీతి, వర్తించినది పతి * వ్రతయ కాదె
 ఆ. సత్యకౌచములకు * జన్మశేషముపతి, వ్రతయ కాదె శాస్త్ర * వ్రతమునందుఁ
 గాన మహిఁ బతివ్ర * తానుభావము పేర్చి, యభినుతింపఁ గలరె * యన్యజనులు.
 భోజరాజీయము, ఆ 6 ప 196.

—♦ అరిషడ్వర్గములు ♦—

- సీ. ప్రకృతివైకాకృతి ♦ పరిణామదేహంబు, తన్నుఁగామూఢుండు ♦ దలఁచుఁ గానఁ
 దడుపభోగ్యమాలైన ♦ ధనగృహోదలయందుఁ, దనకుభోగ్యములను ♦ తలఁపు పుట్టి
 భోగ్యత్వబుద్ధిచే ♦ భోగింపఁ గామించు, భోగవిఘ్నములపైఁ ♦ బాడఁచుఁ గినుపు
 భోగంబు చవిసొంతఁ ♦ బాడఁచులోభములోభ, ముననొండెలుంగమి ♦ మోహ మొదలు
 గీ. భోగ లోభ గర్వముల మదం బుదయించు, భోగసిద్ధికొఱకుఁ ♦ భోక పెనఁగఁ
 గలుగు మత్సరంబు ♦ గాన దేహోత్పాది, జనితమిదురంతఁ ♦ సంస్కరణము.

కవికర్ణరసాయనము, ఆ ౮ ప 119.

—♦ కా మ ము ♦—

- ఉ. కామము ధైర్యవారణని ♦ కామము దుర్దమదుస్క్రియాలతా
 దామము సత్క్రియాధృతిని ♦ కామము క్రోధముఖాదిపంచక
 క్షేమము నాస్తికత్వగతిని ♦ సీనుము దుర్వ్యసనాబ్ధిరాట్సుధా
 దామము పర్వపక్షగుణ ♦ ధామము దానిఁ బరిగ్రహింతురే. దశావతారచరిత్ర, ఆ ౮.

—♦ క్రో ధ ము ♦—

- సీ. క్రోధంబు పాపంబు ♦ క్రోధంబునన చేసి, యగుఁ జువ్వె ధర్మకామాధ్యహాని
 గడుఁ గ్రోధి కర్జంబు ♦ గానండు క్రుద్ధుండు, గురు నైన నిందించుఁ ♦ గ్రుద్ధుఁ డైన
 వాఁ డవధ్యుల నైన ♦ వధియించు మఱియాత్మఘాతంబు సేయంగఁ ♦ గడఁగుఁ గ్రుద్ధుఁ
 డస్తావ్యసలకు ధర్మానుబంధుల కిట్టి, క్రోధంబు చాల్చుట ♦ గుణమె చెపుచు
 ఆ. మెఱుక గలమహాత్ముఁ ♦ డెఱుక యన్జలముల, నార్చుఁ గ్రోధనునుమ ♦ హానలంబుఁ
 క్రోధవర్జితుండు ♦ గుణుకొని తేజంబు, చాల్చు దేశకాలతత్త్వ మెఱిగి.
 భారతము, ఆర. ఆ 1 పద్య 222.

- క. క్రోధులు గురువభి క్రోధరు, క్రోధులు పరనింద సేయఁ ♦ గొంకరు క్రోపం
 బాపదల కెల్ల మూలము, క్రోపము సాపములపొత్తు ♦ కోపానలమున్. 1722

భాస్కరరామాయణము, సుంద. పద్య 497.

- సీ. చిర కయ గాంభీర్యపరిఖకు తాఁజేలు, నవ ధైర్య వప్రంబు ♦ కు సురంగ
 ఖల జాతి గుణ లతావళికిఁ బ్రాకుడు చెట్టు, నిష్ఠురత్వం బన ♦ నిమ్మ కెరువు
 కూర వాచా కాలకూటంబునకు వార్ధి, దాక్షిణ్య వన్య కుద్దాగు దవము
 ప్రికటితాత్మజ్ఞాన ♦ రవికి దుర్దిన వేళ, మూర్ఖతాస్థితికి సా ♦ ముఖ్యకరము
 గీ. కోప మిటు లోనొకాదొయొ ♦ భూపవర్ష, చదియిపుడువచ్చి నామిద ♦ నా పవించి
 కటమలదరించెమొకపెట్టు ♦ గానొనర్చె. బొమలుముడివెట్టెచుకుపుటం ♦ బులుగదర్చె.
 కువలయాశ్వచరిత్రము, ఆ 2 పద్య ౩౩.

- సీ. ధర్మగృహభీలః పహనంబునర్థస, స్యాంతక చండకః రాతపంబు
కా మాంబుద నిరాసః కారిప్రభంజన, మమృతామృతాంశు బిఁ బాస్తమయము
సర్వ సుఖోత్కరః సౌరభేయవ్యాఘ్ర, మభిలప్రియోజనః హాలహలము
స్నేహలతాతతిః చ్ఛేద నోగ్ర లవిత్ర, మెల్లవారి శకాలః మృత్యువ యవు
గీ. నీళ్ల నాటదు నీడచే విలువ దణఁగఁ, జెప్పుడును గల్గు నలయదు మేళు నుటదు
మొక్కవోవదు దప్పదు ముప్పఁదెచ్చు, గ్రోధమదియుగ్ర శత్రువుఁ గొనఁగనగునె
బిల్వేశ్వరీయము, బింబ. 5 పద్య 213.

—♦ లో భ ము ♦—

- సీ. వినుము పాపముల కెల్లను, నధిస్థానంబు, లోభంబు యది కామః లోలతయును
గ్రోధంబు మత్సరః ద్రోహంబులును బర, ధనదారవాంఛలు వై న్యపాటు
ప్రీడాక్షమాసత్యః విముఖభావంబును, గలిగించి ధర్మంబు గలఁచి నరునిఁ
బ్రయి మాలి యేమిటికియినమ గర్ధించు, వానిఁగా సమకట్టుఁ గాన లబ్ధ
ఆ. జనులఁ దొఱఁగి లోభః చనుతిరిం బడెనిస, త్యవ్రీతులను బరమః ధార్మికులను
బాపభీతమతులఁ బనిగొను లోభంబుఁ, జెందనీకు నీదు చిత్తవృత్తి.
క. విను లోభము నజ్ఞానంబును సదృశఫలప్రదముల పుట్టును లోభం
బున నజ్ఞానము గావున, జననాయక లోభ ముడుగ సౌఖ్యము లొందున్.
భారతము, శాంతి. ఆ 3 పద్య 399, 402.

- క. ధనముఁ గూడబెట్టి దాయాదులకు నీక, సద్వ్రీయంబు నేయు సరణితేక
ధనమదాంధవృత్తి దగిలివర్తించెడి, కామకుండు ముక్తిఁ గాంచఁ గలఁడె.
కుబ్జాకృష్ణవిలాసము, ఆ 4 పే 95.

- ఉ. ఏకడఁజొచ్చునోసుకృతః మెచ్చట డాఁగునొ తృప్తియెప్పుడో
పోకడశాంతికెందణఁగిపోవునొ సౌఖ్యము! మానకేమియూ
నో! కృపయెట్లు మాయమగునో? యశమేగహనంబుదూటునో
లోకమునందెఱుంగ మొకఁ లోభమెదిర్చినహత్రఁజిత్రమై. 1128

- చ. ఇదుమనుధర్మశాస్త్రకథః లిన్నియు మిథ్యలు కూటిమాత్రమున్
గుమచుట దుర్వ్యయంబు కొడుకుం బగవఁ దడుగంగఁ జూచునేఁ
గడపటఁ బ్రాణమన్న సుఖః గౌరవమన్న ను దైవమన్న వే
ద్గడయుధనంబ తత్త్వమనఁ గా వినుమర్మమపొమ్ము లోభికిన్.
కవికర్ణరసాయనము, ఆ 5 ప 128-129.

—♦ మో హ ము ♦—

- గీ. చంద్రనూర్యాగ్నిరుదులచే ♦ సడలిపోని, యట్టిమోహంపుటిర్లచే ♦ నంధులగుచు
సౌఖ్యమార్గంబు గానక ♦ సకలజనులుఁ, గూలుదురు మాతృగర్భాంధ♦కూపతతుల
క. మునుగతిగియు గూపతినఁ, గవియును విషయముల మఱియుఁ♦గాంక్షించునిహీ
యనుభవముమోఁద నెఱుంగని, మనుజాధముమోహమొరుల♦మాటలవిడుసె ?
గీ. మరలకుండుట యెఱిఁగియు ♦ మఱవలేరు, విడకపోరామియెఱిఁగియు♦విడువలేరు
కాని పనియోటయెఱిఁగియు ♦ మానఁజాల, రద్భుతముగాదె మోహంధు♦లైననరులు.
కవికర్ణరసాయనము, ఆ ౮ ప 12౪-1౩2.

—♦ మ ద ము ♦—

- ఉ. మేరువుఁబూరిగాఁదలఁచు ♦ మిన్నఱచేతన మూయఁజైకొనున్
నీరధిఁ బుక్కిలింతునను ♦ నిర్జరనాథుఁడ నేన పొమ్మనున్
ధారుణిఁజెల్లగింతుననుఁ ♦ దానొకమానవకీటమైన నె
వ్వాగలు మాన్పలేరిది ధ్రు♦వంబు మదంబనుసన్నిపాతమున్.
చ. గురువులకంటెఁ జుల్కనయుఁ ♦ గ్రూరతకంటెహితంబు దుర్జనో
త్కరములకంటెఁ జుట్టలు వృ♦ధాకలహంబులకంటెఁ గృత్యముల్
దురితముకంటెమేలు పర♦దూషణవృత్తముకంటె వేడ్కయున్
ధరఁదమకంబుకంటె మఱి♦ధన్యతగల్గుదు మర్త్యకోటికిన్.

—♦ మా త్స ర్య ము ♦—

- క. ఇచ్చెదనను సర్వస్వముఁ, జొచ్చెదనను మర్త్యుఁడెదిరి♦సాదయైనఁ దుదిన్
జచ్చెదనను వెడపనికై, మచ్చరమునకంటెఁగీడు ♦ మఱియుంగలదే ?
కవికర్ణరసాయనము, ఆ ౮ ప 1౩౩-1౩5.

—♦ తృష్ణ ♦—

- క. అది సర్వదోషముల కా,స్పద మది దురితక్రియాను ♦ బంధంబులకున్
మొదలు నిరంతరదుఃఖి,ప్రద మని మది నెఱిఁగి తృష్ణఁ♦బాతురు సుమతుల్. 17౩6
భారతము, ఆర. ఆ 1 పద్య 25.

- ఉ. వీతఖలీనమై యతుల♦వేగమున న్మోహగాలు ద్రొక్కుతృ
ష్టాతురగంబు నెక్కి యల ♦ సస్థితిఁ జేట్పుడకుండువానికిం

జేతెడు నేలమేగుగితిఁ సింధువు వత్సపదంబు దూరత్వ
స్థాతనుఁడైనవానికిని ♦ జాంకగతార్థముదవ్వు నెద్దయున్.

1787

పంచతంత్రము, నేంక. ఆ 2.

—♦ దు ర్వ్య స న ము లు ♦—

గీ. వెలఁది జూదంబు పానంబు ♦ వేట పలుకు, ప్రల్లదంబును దండంబు ♦ బరుసఁదనము
సొమ్ము నిష్ప్రియోజనముగ ♦ వమ్మునేత, యనెడు సప్తప్యసఁ జులఁ ♦ జనదుతగుల.
భారతము, ఉద్యో. ఆ 2 ప 44.

సీ. వేటఁబొందుతుమా ♦ విభుఁడు శాపమునొందె, గూతసంగతి నైష ♦ ధుండునొగిలె
బాసంబుననుయాద ♦ వానీకమిలఁగూలె, బరునొక్కిఁ గౌరవ ♦ ప్రతతినమసె
గతినదండమునమా ♦ గధుఁడు మేనువొఱంగె, భామినీరతిసింహ ♦ బలుఁడుగెడసె
దగనియీవిఁ ద్రిశంకు ♦ ధరణిపాలసుతుండు, తలపోయరాని దుర్దశఁజరించె

గీ. గానవ్యసనంబులేడును ♦ గానివగుట, యెఱిఁగి మనమున నందులో ♦ నించుకైనఁ
దగులానర్పకనిల్చిన ♦ ధరణియెల్ల, నేలు నిష్కంటకముగ భూ ♦ షాశ్వరుండు.
రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 3 ప 4.

శా. ఆలస్యంబును గామినీజనరతి ♦ వ్యాసక్తియున్ జన్మభూ
లోలత్వంబును రోగమున్ ఘనభయో ♦ ల్లోభంబు సంతోషమున్
బోలంగా నివి యాటు నెప్పుడు జగత్పూజ్యప్రతాపోదయ
శ్రీలంజెందఁగ విఘ్నకారణములై ♦ చెల్లున్ ధరామండలిన్.

చ. నెలఁతయు జూదముం బగటి ♦ నిద్రయు వేటయుఁ బానమున్ సదా
వలవనినిర్గమంబుఁ బరి ♦ వాదము వాజ్యము నాటపాటలున్
నిలనగుకామజంబు లివి ♦ యిందున సత్తుఁడుగాక మైవడిన్
వలయు నొనర్ప నెందుదశఁవర్గమునన్ శశివంకభూషణా. శకుంత, ఆ 4.

—♦ వే ట ని ర స న ము ♦—

మత్త. వేట లాడఁగ దూషితంబులు ♦ వేట లార్యవిరోధముల్
వేట లూర్జితధర్మహీనులు ♦ వేట లక్రమమార్గముల్
వేట లుగ్రతరాఘశాలలు ♦ వేట లత్యపవాదముల్
మాట లేటికి భూష! వేటలు ♦ మాని యుండుము సుస్థితిన్.

రుక్మాంగదచరిత్ర, ఆ 3 ప 77.

సీ. సోభెంబు పరువులఁ ♦ బొడముభేదంబునఁ, దగచొట్టి వడవాకి ♦ తనువుకలఁగు
నహ్నిదకంబులఁ ♦ చూయివేళల లేక, యొకగోగ మెద్దియో ♦ యుద్భవిండు

వలగొంటి యుగ్రసత్వము లాగ్రహంబునఁ, బయినచ్చెనేని నొప్పమి న్నట్టిఁ
దటివేచి పొడలలోఁ ♦ గరులచాటున శత్రు,లనరుగాఁచినఁ బ్రాణహాని పుట్టు
గీ. నవ్వయాగతధర్మంబులఁచరింపఁ, గాలవేళలుతప్పటఁ ♦ గలువనుందు
నండు నప్టతఁబొందు రాజ్యాభివృద్ధి,వలనుగానిది వేటు భూవరతనూజ.
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 4.

—♦ ద్యూ త ని ర స న ము ♦—

సీ. ఆహారవేళ శయ్యారతినంతఃపురాంగనాకేళి సౌఖ్యములు దొలుఁగు
గెలుసోటములు రెంటివలన నుత్సాహదై,న్యములఁ జిత్తము ప్రీతినంద దెపుడుఁ
దమియుచుత్సరముడెందముననంతంతకుఁ,బొడమి కాశఁడుప్రాద్దుపాదుపుఁగ్రుంకు
పెకసాయమై పందెమెక్కించి యోడెనేఁ, గలధనంబెల్లను ♦ బాలిసిపోవుఁ
గీ. గలనినోడించువిధముఁదాఁగెలుచువిధముఁ,దలఁచుకొనుచునురాజ్యతఁత్రెంబుచాఁగు
రీతిఁ గోల్పడి యంచితఁభ్యాతిఁ బాయు, నెరప నొప్పడు జూదంబునృపకుమార.
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 4.

—♦ సు రా పా న ని ర స న ము ♦—

అ. మొదలిపెక్కుజన్మములఁ బుణ్యకర్మముల్, పరగఁ బెక్కు సేసిపడయఁ బడిన
యట్టియెఱుక జనుల ♦ కక్షణమాత్రిన, చెఱుచు మద్యసేవసేయ నగునె.
క. భూసురు లాదిగఁ గలజను, లీ సుర సేవించిరేని ♦ యిది మొదలుగఁ బా
పాసక్తిఁ బతితు లగుదురు, చేసితి మర్యాద దీనిఁజేకొనుఁడు జనుల్.
భారతము, ఆది. ఆ 8 పద్య 129, 131.

సీ. త్రాచి యానాఁడు మత్తాగొని పొరలాడు, నెఱుఁగఁ డుల్లములోనఁనెదిరిఁదన్నుఁ
బిలిలేకచూపుఁగోపప్రసాదంబులు, భావింపనేరఁడు ♦ నావివరుస
విప్రలాపము లాడు ♦ విడువఁడు మేలంబు, నూటనొక్కటిలేదు ♦ మాటునిజము
గుప్తి సేయఁగ నోపఁ ♦ డాప్తహాస్యంబు,లొఁగాములనుదెలియంగలేఁడు
గీ. లజ్జ వొలియించుఁ దాలిమియుజ్జించు, నిండ కొడిట్టు కీలంబుచిందఁ జేయు
బ్రహ్మహత్యకు ములునూపు ♦ పాపవితతి, పానగోష్ఠీవిధంబు భూపాలపుత్రి.
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 4.

—♦ యా చ కుఁ డు ♦—

క. చరణములు పడఁచు భీతిం, బరవశమౌ వొడలు రాలు ♦ పడు నెలుఁ గాహ
శురణమునెట్టిచిహ్నము, లనయన్ యాచకుఁడు దాల్చు ♦ నచ్చిహ్నములన్.
పంచతంత్రము, పేంక. ఆ 2.

చ. నతువఁగఁ దొఁట్రుపా తొడవు ♦ నాలుక యాడదు మాట లాడఁగా
దొడఁగిన నీరెలుంగువడుఁ ♦ దొల్లిఁజిహ్వాంకము దొంకి జేహమున్
వడఁతు భయంబు గ్రమ్మి డురఁవస్థలఁ దల్లడచుందు వేడువోఁ
జెడుగగు నర్థికిన్ మరణఁచిహ్నము లన్నియుఁ దోచునారయన్.

పంచతంత్రము, నారా. సుహృ. ప 114.

—♦ స్వయంకృతాపరాధి ♦—

ఉ. వేసటతోడిపల్కు తను ♦ వేపనభావము సోష్టశీగ్ధని
శ్వాసము గద్గదస్వగము ♦ శంకితదృష్టికజోలహస్తవి
శ్వాసము వాడుదేటువదఁనంబు స్వయంకృతఘోరకల్మష
త్రాసితలక్షణంబు లనితత్త్వవిధిజ్ఞులు సెప్పి రేర్పడన్.

1750

—♦ సుఖదుఃఖములు ♦—

క. శకటగతచక్రభంగన్, సుకరములై తిగుచుండు ♦ సుఖదుఃఖము లిం
తకు భేద మంద సేటికి, నకటా సంతోషయుక్తుఁడగు టొప్పుఁ గనా.

పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 1 2.

—♦ కలిమిలేములు ♦—

క. ఓడల బండ్లును వచ్చును, ఓడలు నాబడ్డమీఁద ♦ నొప్పుగ వచ్చున్
ఓడలు బండ్లును వలెనే, వాడంబడుఁ గలిమిలేమి ♦ వసుధను సుమతీ. సుమతీశ. ప24.

—♦ మనుజుపశువు ♦—

క. కసట్రుఁ దినుఁ గూడుఁ దెమ్మని, కసరదుబరువిడివఱాయుఁ ♦ గర్భనమునకున్
విసువదు మారొడ్డాడదు, పసరమునకు సరియె మనుజుపశు వెప్పటికిన్.

పంచతంత్రము, వే.క. ఆ 1 పే 16.

—♦ శత్రుతుల్యులు ♦—

క. శత్రుఁడు చదువనిపుత్తుఁడు, శత్రుఁడు బుణకారియైన ♦ జనకుఁడు మిగులన్
శత్రువు రూపసియగుసతి, శత్రువు దుశ్చరితయైన ♦ జనని తలంపన్.

విక్ర చూర్క-చరిత్రము, ఆ 5 ప 159.

—♦ రాజకన్యకాగురుఁడు ♦—

చ. సదమలవర్తమండు, బహుశాస్త్రపురాణకథావధానతా
స్పదుఁడు, యశస్వి, సర్వమతఁసమ్మతశీలుఁడు, సత్కులీనుఁడున్
ముదుసలియున్, బ్రశాంతుఁడగు ♦ భూసుగముఖ్య వివేకజై భవం
బొదవఁగ రాజకన్యలకు ♦ నొజ్జలుగా నియమించు టొప్పుగున్.

1755

నయనోల్లాసము, ఆ 1 ప 105.

ఉ ద్యోగి

గీ. అమరమండూకములు పల్వలమును బట్టు, లరసి కాసారమును జీరఁగుగుకరణి
నథిక ధనములు సత్సహాయములుఁ దివిరి, ధరణి నుద్యోగిఁ బ్రాపించుఁబ్రమఖండమ

నిరుద్యోగి

గీ. అచ్చపక్ష సీతశాస్త్రంబువచ్చె నేని, బొరి నిరుద్యోగి ఫలసిద్ధిఁబొందలేడు
తెల్లమంధుండు కరమున ధీప ముండె, నేని యచటిపశార్థంబుఁ గాన లేడు.
క. ఉద్యోగతహితు నలగుని, నుద్యత్సహసవిహీను యొల్లదు సిరి సం
పద్యోగుఁ గొల్వఁ జేరదు, చోద్యముగా వృద్ధుఁ దదుణిచాడనిభంగిన్. 1758

నిత్యసంతోషము—తృప్తి

గీ. నిత్యసంతోషవతుడై యెగడువాని, కన్నిచోటుల సంపద లానియుండు
జెప్పులిడికొన్న కాళ్లకిఁజీతతలంబు, తోలు గప్పిన చందమై యోచుగల్గు.
క. ఏశేత సంత దొరకెన, నావేళల సంతచాలునని తనమదిలో
భావించి సుఖము నొందుట, భూవర సంతోష మనఁగఁబొగ డొందు మహిన్.
పంచతంత్రము, నారా. సువ్యా. ప 121, 131, 142, 150.

—♦ గద్య ♦—

శ్రీ పరమేశ్వర కరుణాకలాక్షలబ్ధ సుకవితావిలసితచరణజకులసంజనిత,
దాసరి కొండయాఖ్యసుజనసుత, పీఠికాపురప్రభుపోషిత, సకల
జనవిధేయ, ల క్ష్మణ నా మ ధే య సంకలితంబైన
వగ్గనరత్నాకరమునందు తృతీయభాగము
సంపూర్ణము.

శ్రీ
పరమేశ్వరాయనమః

వర్ణనరత్నాకరము

చతురభాగము

నవగ్రహస్తుతి

చ. అరుణ శతాంక చంద్ర బుధాదురహస్తి నికాగదేభ్య భా
స్కరసూత గాహుకేతువులు • సౌమ్యత నొంది యవక్రమూర్తులై
గురుకుగ నిల్చి యాపదునొకొండవరాశిఫలం బొసంగి బా
సురశుభవీక్షణస్ఫురణః • జాతురు మత్స్యత కావ్యకన్యకన్.

మహాలక్ష్మీపరిణయము ఆ 1 పే. 8.

మన్మథస్తుతి

క. హరుఁ డాదిగ సకలచరా, చరమయజీవాళి నెల్ల • సతతముఁ డానూ
తురులుగ వలగతిఁ జేసిన, మరుఁ డీవుత మఖిలవశ్యః • నతి మత్స్యతీకిన్.

కుమాగసంగననా న్నె. ఆ 1 ప 8.

మ. తనదుర్వారతగప్రతాపమునఁ జిత్తన్నే హముల్ ట్టిసే
యు నితం డెట్టి విదగ్ధుఁడో తలఁప నోహో యంచు లోకంబు గో
సనపుచ్చం గరమొప్పు దగ్ధకుఁడు రాశిత్సుందరాకారు ణో
భనసంపన్నఁ గృతీశ్వరుం బ్రచురసౌభాగ్యాన్వితుం జేయుతన్.

దశకుమారచరిత్రము, ఆ 1.

చ. గొనయము తమ్మినూత్ చెఱకుఁగోల ధనుర్లత పూవు లమ్ము లే
టును నొకమాటు తా నతనుఁడున్ మాను నుగ్రి జయించి జీవరా
శి నొడుచు లేమి చెప్ప నిఁచేయుచుతుల్ తగు మోహనప్రవ
ర్తనగలకాముఁ డీవుత ముదంబున మీ కిలఁ గాయసౌఖ్యమున్.

1764

విక్రమశేషము

అష్టాదశ పురాణములు

మ. శ్రీవి బ్రహ్మాండము వాచనంబు గరుడఁబున్ స్కాందమున్ గూర్మభా
వ తాగ్నేయకమాతస్య లైంగములు మాఁగ్గండేయమున్ బాద్మజై
ష్ఠవ శైవంబులు నారదీయము భవిష్యద్బ్రహ్మవై వర్తది
వ్యవరాహంబులునాఁ బురాణములు ముఁగ్గయాఱయ్యె విప్రోత్తమా.

విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 99.

సీ బ్రహ్మాండమును బ్రహ్మాఁబ్రహ్మవై వర్తమున్, వారాహవాసిష్ఠ ఁ వాచనములు
పద్మపురాణంబు ఁ భాగవతము గారుడంబు భవిష్యోత్తరంబు మఱియు
స్కాందపురాణ మాఁగ్గండేయ మాతస్యలైంగ్యంబులు నారదీయంబు వైష్ణవ
వంబు నాడిత్యకూఁర్మంబు లిట్లునునభిఖ్యల విశ్వలోకవిఁఖ్యాతిఁ గాంచి
గీ వెలయు సప్తాదశపురాణములును మఱియు, నుపపురాణంబులును జూడఁనుర్విలోన
రచుణ నీవిశ్వకర్మపుఁగాణమునకు, గరిమనంగంబులాయుపాంగములుగాజె.

విశ్వకర్మపురాణము, ఆ 1 పే 6.

పురాణ పఠనము

క. అద్యంతంబులఁ జేటతెల్లముగ వాఁకార్యంబు లార్యావళి
హృద్యంపాపటుభావముం దెలుపుచున్ ఁ శ్రీరాగముఖ్యంబులం
జోద్యంపా శ్రీవణోత్సవంబు నెరయన్ ఁ శ్రోతత్సభన్ మెచ్చఁగా
నువ్యత్సౌధిఁ బురాణముల్ సదువుధఁన్యం డొందు భద్రంబులన్.

శేషధర్మములు, అ. సు. ఆ 2 పే 47.

పురాణశ్రవణము

క. దినదినముఁ బురాణములను, వినువారికి నిత్యకృతవిఁవిధదోషంబుల్
జను గంగాస్నాన మొనఁబ్చినసుకృత మనారతంబు ఁ సిద్ధిందు నృపా.

1768

శేషధర్మములు, అ. సు. ఆ 2 పే 47.

పురాణలక్షణములు

క. సకల సర్గంబు నాఁబ్రతిఁసర్గ మనఁగ, వసుసతో వశవంశాను ఁ చరితములనఁ
గ్రమపరిపాఁప్తి మన్వంతఁశము లనఁగ, లలిఁ బురాణంబునకు నైదుఁలక్షణములు.

కాశీఖండము, ఆ 1 ప 74.

భారతమహాత్మ్యము

సీ. ధర్మతత్త్వజ్ఞులు ♦ ధర్మశాస్త్రం బని, యధ్యాత్మవిదులు వే ♦ వాంత మనియు
నీతివిచక్షణుల్ ♦ నీతిశాస్త్రం బని, కవివృషభులు శుహా ♦ కావ్య మనియు
లాక్షణికులు సర్వలక్ష్యసంగ్రహ మని, యైతిహాసకు తితి ♦ హాస మనియు
జరమపారాణికుల్ ♦ బహుపురాణసముగ్ధులం బని మహా ♦ గొనినాడుచుండ

గీ. వివిధవేదతత్త్వ ♦ వేది వేదవ్యాసుఁ, తాడిముని పరాశరాగ్మజుండు
విష్ణుసన్నిభుండు ♦ విశ్వజనీనమై, పరగుచుండఁ జేసె ♦ భారతంబు.

1770

సీ. ఆయురర్థులకు దీ ♦ ఋయురవాప్తియు, సర్థార్థులకు విపు ♦ తాగ్ములును
ధర్మార్థులకు నిత్య ♦ ధర్మసంపాప్తియు, విషయార్థులకు మహా ♦ సనయమతియు
బుత్తార్థులకు బహు ♦ పుత్తసమృద్ధియు, సంపదర్థులకిష్ట ♦ సంపదలును
గావించు నెప్పుడు ♦ భావించి వినుచుండు, వారల కిమ్మహా ♦ భారతంబు

ఆ. భక్తియుక్తులైన ♦ భాగవతులకు శ్రీ, వల్లభుండు భక్త ♦ వత్సలుండు
భవభయంబు లెల్ల ♦ బాపి యిష్టార్థసంసిద్ధిఁ గరుణతోడఁ ♦ చేయునట్లు.

మ. అమితాభ్యాసకశాఖలం బొలిచి వే ♦ దార్థామలచ్ఛాయ మై
సుమహావర్గచతుష్కపుష్పవితతిన్ ♦ శోభిల్లి కృష్ణార్జునో
త్తమనానాగుణకీర్తనార్థఫల మై ♦ ద్వైపాయనోద్యావజా
తమహాభారతపారిజాత మమరున్ ♦ ధాత్రీసురప్రార్థ్య మై.

సీ. ఇమ్మహాభారతం ♦ బిమ్ములఁ జాయకి, విసాతావధానులై ♦ వినుచు నుండు
వారికి విపులధా ♦ ర్మారంభసంసిద్ధి, యగుఁ బరమార్థంబ ♦ యశ్రమమున
వేదముల్ నాలుగు ♦ నాదిపురాణముల్, పదునెనిమిదియుఁ ద ♦ త్ప్రమితధర్మ
శాస్త్రంబులును మోక్ష ♦ శాస్త్రతత్త్వంబులు, నెఱిగినఫల మగు ♦ నెల్లప్రాజ్ఞు

ఆ. గానములను బహువి ♦ ధక్రతుమాలెజప, బ్రహ్మచర్యములను ♦ బడయఁ బడిన
పుణ్యఫలముఁ బడయఁ ♦ బోలు నశేషపాపక్షయంబు నగు శు ♦ భంబుఁ బెరుంగు.

భారతము, ఆది. ఆ 1 ప 71.

సీ. కమనీయధత్కార్థ ♦ కామమోక్షములకు, సత్యంతసాధనం ♦ బయినదాని
వేడ్కతోఁ దబిలి తన్ ♦ విను చున్న వారల, కభిమతశుభకరం ♦ బయినదాని
రాజుల కఖిలభూ ♦ తాజ్యాభివృద్ధిని, త్యాభ్యుదయప్రదం ♦ బయినదాని
వాఙ్మనఃకాయప్ర ♦ నర్తితా నేకజన్మాభినిబర్హణం ♦ బయినదాని

ఆ. సత్యవాక్ప్రబంధ ♦ శతసహస్రశ్లోక, సంఖ్యమయినదాని ♦ సర్వలోక

ఛాజ్య మయినదాని ♦ బుధమతవ్యాసచ, హామనిప్రణీత ♦ మయినదాని.

చ వినుతపరాక్రమత్ ధృతవి♦వేకులు సత్యసచన్వితల్ యశో
ధనులు కృతజ్ఞు లుత్తములు ♦ ధర్మపరుల్ శరణాగతానుకం
పను లనఁగాఁ బ్రసిద్ధు లగు♦భారతవీరులసద్గుణానుకీ
ర్తనముల నొప్పుదాని విడితం బగుదాని సభాంతరంబులన్.

భారతము, ఆది. ఆ 1 పద్య 31, 33, 65, 71, ఆ 3 ప 9-10.

గీ. మానుగా నింద్రియంబుల♦లోన మనసు, సురలలోన ముకుందుండు ♦ నరులలోన
బ్రాహ్మణుఁడుఁబోలెనెక్కుఁడై♦భారతంబు, వెలయుసకలదివ్యపురాణ♦విలేతలోన.
క. జలపూరము పొండవక ధ, జలరుహనివహములు విడిత♦సరసాఖ్యానం
బులు మృదుపదములు హంస, ముమ్మలు వేఁదిని భాగతాఖ్యై ♦ బాలుమకొలనికిన్.
మార్కండేయపురాణము, ఆ 1 ప 51-52.

భారతపరనము

మ. అననూయున్ జితకామశోషఁ గమనీ♦యాకారు సత్యోక్తశ్చ
లు నశేషాగమశాస్త్రతత్త్వనిపుణున్ ♦ లోకజ్ఞు వాగ్మిన్ ఋజున్
జనతాసమ్మతు భవ్యశక్తినియను♦శ్రద్ధాసమేతుం బ్రియం
బున సత్కారము లొప్ప వాచకునిఁగాఁ ♦ బూజించి యుంచం జనున్.
గీ. అతఁడు విఖలవస్త్రోపవీ♦తాంగరాగ, మాల్యభూషణశోభియై♦మహితలిఖిత
హృద్యచగుపుస్తకముఁగొని♦యెలమియెలయఁ, బ్రాజ్ఞుభోదజ్ఞాఖత్వత♦త్పరతనుండి.
క. నారాయణు నరుని నమ, స్కారంబునఁ దలఁచి వాణిఁ ♦ గల్యాణి నెదం
జేరిచి వేదవ్యాసుల, నారాధించి మఱివలయుఁ ♦ బ్రారంభింపన్
చ. మునుకొని పోవ కెంతయును ♦ ముట్టుక నిల్పఁగ భావమున్ రసం
బును వెలయం దగుల్పడక ♦ పొందుగ వాక్యవిభాగ మొప్పఁగా
నెనిమిదితానకంబులను ♦ నేర్పడి పర్ణము లుల్లసిల్లు నే
ర్చెనయఁగ వాచకుండు కడు♦నింపగురీతిఁ బఠింపగాఁ దగున్.

భారతశ్రవణము

క. విను నమ్మికయును భక్తియు, నెనయఁగ శుచియై శమంబు ♦ ఋజతయు సత్యం
బును గల్గి వినుత్సరవతి, వినవలయును భారతంబు ♦ విధియుక్తముగన్.
క. పరువడి పర్వసమాప్తుల, నరవర పుణ్యాహవాచ♦నపురస్సరభా
సుఁ భోజన పూజన విధు, లిరవుగ నొసరింపవలయు ♦ నెంతయుఁ బ్రీతిన్. 178:3

- సీ. అదిపర్వము విని యంచితమూలఫలాజ్యచదుప్రాయమైవపాయ
సమున బ్రాహ్మణతుష్టి సలుపుట ధర్మంబు, విను సభాపర్వంబు విని హవిష్య
మిడునది యారణ్యమింపార విని తని, పండ్లును మేలిదూంపలును శీత
జలకుంభములగల సర్వకామసచ్చుద్ధి, గలిగించునన్న మింపాలయ నొసంగ
గీ. దగు విరాటపర్వము విని తద్విధంబు, చేసి మఱియు విశేషించి చిత్రనూత్న
వివిధరమ్యాంబరంబులు వేక్ష నిచ్చుటర్హ మృతాంశువశచ హాభి నంకర.
క. నవగంధమాల్యపూర్వక, వివిధాన్న మా లభికత్పప్తి వెలయసమర్పిం
పవలయు వినయముతో వి, ప్రవరుల కుద్యోగపర్వ పర్యాప్తియెడన్.
క. సరసమును సుగంధియునగు, పరమామృతతుల్యబహుళ సానములన్ భూ
సురులకు నభీష్టభోజన, పరిణతి నేయునది భీష్మపర్వసమాప్తిన్.
క. మనుజేంద్ర ద్రోణపర్వంబున కడపట ధరణిదేవ యుఖ్యులకుం గో
రిన కుడు పచ్చి బాణా, సనశరకాక్షేయకము లొసంగవలయున్.
గీ. కర్ణపర్వంబు దా విని కడను నగ్ని, జన్మలకు నన్న మిడునది శల్యపర్వ
మున నపూపమోదకఘృత భూరియైన, యంచితాహారకల్పన చుక్క మనఘ.
క. ఘృతముద్గరూపబహుళం, బతులితభోజనము సౌప్తికాంతంబున స
న్మతి నొడఁగూర్చి ధరాదేవతలకుఁ బరితృప్తిచేయవలయు బ్రీతిన్
క. స్త్రీపర్వంబునరత్నము, లోపి తొలుత నిచ్చి బ్రాహ్మణోత్తమతతికన్
భూపాల నేకుమొప్ప మ, హాపూర్తిగఁగుడువఁబెట్టు పది కడు భక్తిన్.
గీ. శాంతిపర్వము నానుశాసనికము మఱి, పూర్ణమైవప్పు డాజ్యసంపూర్ణచ్చుద్ధి
మృదుహవిష్యాన్న మిడునది మేదినీసు, పర్వులకు భవ్యదక్షిణపూర్వకముగ.
గీ. వసుసనశ్వమేధాశ్రమ వాసపర్వ, యుగ్మమున భక్ష్యభోజ్యాది యుక్తవాంఛి
తాన్నమును హవిష్యంబు నింపారఁ గుడుదు, వారు ధారుణిదేవతావశ్యులె.మి.
క. అనులేపములును మాల్యములును వస్త్రములును నిచ్చి లోనోత్తరభో
జన మిడునది దగ మౌసలమునఁ దక్కినరెండుపర్వముల సద్వశముగన్.
క. వాచకుఁడు సంతసిల్లిక, నాచతురావసునిఁ దొట్టి యనుగవయు భ
వ్యాచాగతుష్టి నొందుదు, రాచంద మొనర్ప నిచ్చు నభ్యుదయంబున్.
గీ. అనఘ వాచకుఁ డెట్లుట్లు యుక్తుఁ డభిలమునకు నాలేఖకుండుఁ డఘ్నాతితోడ
నిష్టశుభదంబు సభ్యుల నెల్ల నీగి, వలన నలరించి దీవన వడయవలయు.
క. భారతపంచమవేద, ప్రాగంభమునపుడుఁ దత్సహస్తిని వెలయున్
ధీరమతిని బహువిప్రస, మారాధనచుదిమహర్షి సాపాదించున్. హరివంశము, ఉత్త ఆ10.

—♦ పర్వసంగ్రహము ♦—

క. మదిఁ జౌష్యపత్వ మాదిగఁ, బదు నెనిమిది పర్వములను ♦ బర్హి మనఃప్రీ
తిద మగుచు నాదీపర్వం, బడి వినఁగా నొప్పు భారతాద్యం బగుచున్.

—♦ సభాపర్వము ♦—

క. పర్వ సభా ప్రౌఢ్యతిగ నవ, పర్వములను విస్తరిల్లి ♦ పండితచేత
నికృత్యతిఁ జేయుచు తిండవ, పర్వమునా రమ్య మగు సభాపర్వ మిలన్.

—♦ ఆరణ్యపర్వము ♦—

క. ఆరణ్యపర్వ మనఁగా, నాతణ్యప్రముఖసోడఁకాంతఃపర్వా
ధాత మయి సకలసూరిస, భారమ్యం బగుత్పత్తియఁ పర్వము వెలయున్.

—♦ విరాటపర్వము ♦—

క. పర్వము వైరా టాదిక, పర్వచతుష్టయమునను సభారంజన మై
సర్వమనోజ్ఞము నాలవ, పర్వము నాఁడని విరాటపత్వము వెలయున్.

186

—♦ ఉద్యోగపర్వము ♦—

క. విశితం బై యుద్యోగము, వెలవలుగఁ జనుకొకఁడుపర్వముల నెంతయు నొ
ప్పిన మై యేనవపర్వం, బిది నా నుద్యోగపర్వమి మ్మగు సభలన్.

—♦ భీష్మపర్వము ♦—

క. జంబూమండవినిర్మాణం బాదిగ హృదయకోచఁనను లగునేన్న
ర్వంబులను భీష్మపర్వము, పంచి వినం జూలుచు మన్థపర్వం బగుచున్.

—♦ ద్రోణపర్వము ♦—

క. విక నేడగు పర్వము మేలనఁగా ద్రోణాభిషేక ♦ మాదిగఁ గలయు
య్యెనిమిదిపర్వములను సత్వచుపమ మై ద్రోణపర్వ మమరున్ సభలన్.

—♦ కర్ణపర్వము ♦—

క. అనుపచుబలు లగుకర్ణాత్మకవీరులకౌర్యమహిమ ♦ శోభిల్లంగా
నెనిమిది యగుపర్వం బిది, అనఁ జరగుం గర్ణపర్వ మతిహృద్యం బై.

—♦ శల్యపర్వము ♦—

అ. సభల విస్తరిల్లి ♦ శల్యాదికము లైన, నాల్గుపర్వముల విఁనంగఁ జాలి
నవమపర్వ మనఁగ ♦ చూర్ణార్థమజీయ్య మగుచు శల్యపర్వ మతిశయిల్లు

—♦ సౌప్తికపర్వము ♦—

క. నుతసౌప్తికాదిపర్వ, త్రితయంబునఁ దగరి వనుమఁతీసురతరస
మృత మై సౌప్తికపర్వము, ప్రతిభ వినం బాలుమ దశమఁతర్వం బగుచున్.

—♦ స్త్రీపర్వము ♦—

క. పర్వచా స్త్రీపర్వాదిక, పర్వంబుల నెనిటం గృహఁపాయిత మై స్త్రీ
పర్వంబు పనునొకం డగు, పర్వము నా వెలయు సుకవి పండితసభలన్.

—♦ శౌంతిపర్వము ♦—

క. ఒనతుఁ ద్రయోదశపర్వం, బనఁగా ననుశాసనాద్యఁమగు పర్వయుగం
బున మేలై విబుధశ్రేణిమతం బై యానుశాసనికపర్వ మిలన్.

—♦ ఆశ్వమేధపర్వము ♦—

గీ. అశ్వమతం బగునశ్వమేధాదికద్విపర్వయుత మై చతుర్దశపర్వ మనఁగ
నాశ్వమేధికపర్వ మత్యంతవివిధ, వస్తువిస్తర మగు బుధవరులసభల.

—♦ ఆశ్రమవాసపర్వము ♦—

క. ఆమితార్థము క్లితో నా, శ్రమవాసాదిప్రపర్వ సహితం బయి యా
శ్రమవాసపర్వ మత్యుత్తమకథలను వెలయుఁ బంచదశపర్వం బై.

భారతము, ఆది. ఆ 1 పద్య 49-63.

—♦ రామాయణపఠనము ♦—

ఆ. శ్లోకమైన నొక్కఁశ్లోకార్థమైనరామాయణము పఠించుఁకట్టిచునుజుఁ
డభిలషురితవితతి నణఁగించి శ్రీకృష్ణ, పదమునొంగు సకలబాంధవముగ.

పద్మపురాణము, ఆ 9 ప 60.

—♦ స్కాందపురాణము ♦—

సీ. పద్మాదికంబులు ♦ పదియు నెనిమిదియు, నాదిపురాణంబులఁపురాణ
జాతంబు నాల్గులక్షలసంఖ్యగలయది, యుపపురాణంబు లఁబుద్ధవించెఁ
బదునొకండవదియై ♦ బహుసంహితలతోడ, బహుఖండములతోడబహువిచిత్ర
కథలతో నేకలక్షగ్రంథపరిమాణ, కలితమై శ్రీమహాస్కాంద మొప్పు

గీ. సమ్మహాస్కాందమునట సారాంశ మనఁగ, నాల్గుపురుషార్థములకుఁగా నకమనఁగ
బ్రహ్మవిద్యకు నాదికాఁరణ మనంగ, నభిలఖండంబులందుఁ బ్రఖ్యాతి నడపె.

గీ. మూడులక్షలఁబదియేడు ♦ మఱిగి షోడశ, దాఁద్రవర్ణలక్షగ్రంథములతోడ

పమధికస్ఫూర్తి నేపురాణములు సాటి, గరిమకందమునకుమహాస్యాంబమునకు.
కాశీఖండము, ఆ 1 ప 71, 72.

—♦ సూ ర్యుఁ డు ♦—

- శీ. వరదాభయాష్టవిస్ఫురితచతుర్వాహు, నరుణప్రభాశుభామతనజేహా
దివ్యపీతాంబర ♦ దివ్యమానకటీరు, విలసితావయవగంధిలపటీరు
చారునాసానన ♦ స్మేరలసద్భాషు, కొస్తుభవనమాలి ♦ కావిభూషు
నవరత్నసుమతక ♦ పశుకృతలోష్ణు, మకరశుండలభాస ♦ మాంకర్ణు
శీ. దివ్యభూషణవద్దాతు ♦ దీప్త నేతు, నవసుసంజ్ఞాస్యపేతు ఛా ♦ యాస మేతుఁ
లింగకావ్యమచరయుక్తు ♦ బ్రీతభక్తు, సూర్యనారాయణస్వామి ♦ సుగుణభూమి.
బలరామక్షేత్రమాహాత్మ్యము, ఆ 5.

—♦ చంద్రుఁడు ♦—

- శీ. కలశేషాఘోరాశి ♦ గర్భవీచిమతల్లి, కడుపారనెన్వ్యాని ♦ గన్నతల్లి
యశబాక్షుసుకపటావననాటి కెవ్వఁడు, వన్నె వెట్టుననార్తవంశ్రు బువ్వు
సకలదైవతబుధుఁడౌ స్ఫూర్తి కెవ్వని, పుట్టుకాయములేని ♦ మెట్టుపంట
కటికిచీకటికిండి ♦ కరములగిలిగింత, నెన్వ్యాడు దొగకన్న ♦ నవ్వఁ జెనకు
శీ. శతఁడువొగడ్డాదుచునుకైటు ♦ భారముఁజిది, కళల నెలవగువాఁడుచు ♦ క్కలకు తోఁడు
మిసిమిపరసమ వలరాజు ♦ మేనమామ, వేవెలుంగులనొరఁజోడు ♦ రేవెలుంగు.
ఆముక్తమాల్యద, వీరిక. ప 19.

- మ. తళుకుంజెక్కుల గత్తుకుండలసముద్యతాంతిరంజిల్ల ను
జ్వలముక్తాపదే శూలి కానసులు వక్షస్పిమఁ బొల్పార ని
గ్మలసౌరభ్యపటీరచర్చసుమమాంరంబైననెమ్మేనఁ బెం
పలరన్ వచ్చు సుధాంశుఁ జూచి గురుఁ డత్యానందముం బొందుచున్. కవియ. ఆ 2.

—♦ పద్మనాయకకులము ♦—

- శీ. అట్టిహరిపాదపంకేరుహాబువలన, సుభవించెను గాంభీర్యశౌర్యభైరవ
కార్యచాతుర్యసౌందర్య ♦ ఘోరనిలస, దనుపయమలంబు పద్మనా ♦ మకకులంబు.
చ. దుచిత హరిద్యభూజనశోభ విరాజదుశోజమండలీ
విచిత్రమంజరీ ఘుస్పణవిభ్రమ విభ్రమకృద్విభావళీ
సుచితయశఃప్రకాశ పరిశోభితమై ఘనదానవిక్రమ
ప్రచురతః పద్మనామకకులం బమగాన జగత్ప్రసిద్ధిగన్.
జానపదత్వపరిణయము, వ, వీ. ఆ 1 ప 34, 35.

—♦ పద్మనాయకులు ♦—

సీ. వేయశిరంబులు ♦ వేయకరంబులు, వేయఁగన్నులుఁగల ♦ వేపుమిన్న
చరణాబ్జమందున ♦ సంభవ మొదిరి, గంగనైవోఁడు లఁకంగ డెబ్బ
దేవుగోత్రంబుల ♦ భూసుతులౌ పద్మనాయకుల్ ద్యుతిఁ బద్మనాయకు లన
వారిలొ నినగాలి ♦ వరగోత్రసంభవుల్, దామెల్లవార లుఁజారు తైరి

గీ. యం ద నేనులు స్వామికాఁర్యాప్రమత్తు, లహితభీషణవృత్తు లత్యమలచిత్తు
లఖిలవర్జ్యయశోధాములగుచు ధరణి, వెలసి రాభవ్యుల నుతింపఁవిధివశంబె.

వేంకటాచలమాహాత్మ్యము, చా. చిన.

చ. ఉరుతరపద్మనాయక కులౌద్భవులైన కుమారు లందఱున్
వెరవరులై లయాంతక సువిక్రములై మహనీయులై నిరం
తరమును ముఖ్యవర్ణగణితంబును పౌరుషనామధేయమే
వరవిరుదంబుగా వెలమఁవారన విశ్రుతి గాంచి రిమ్మహిన్.

1820

చ. వెలమవొరల్ గరంబుగుఁపెట్టఁగ నేర్చిననాఁటనుండియున్
నలువస్పృశించినట్టి పదునాలుగులొకములాఁక పెట్టియే
చిలమున డాఁగియుండినను ♦ బెక్కుచుహరింబులన్ జయంపుచున్
వెలయు స్వవిక్రమంబల త్రివిక్రముఁడొననఁగాంచి రున్నతిన్.

చ. వరగుణులైన యవ్వెలకుఁవారును భూజనులందు రావులై
దువమున సింహరావులయి ♦ భూర్జుటి మాసరిరావు విన్విష
త్సుగవిజయంబు పట్లఁనిఁ సోటరులై నుతివంది నంబెతో
ర్వరులయి రావువారి నెఱుఁగ రాజులు రాజిలి రాజిలెలలన్.

రాధాకృష్ణసంవాదము, ఆ 1 ప 185-187.

సీ. ఒకకాఁగము నగల్చి ♦ యుద్భిత్బిల్బైవ, సాశ్మాతుగునిపారుఁమంబు ఘనమె
ఒకయంధునిఁ ద్రుంచి ♦ యుగ్రతఁగైకొన్న, పశుపతివిక్రమ ♦ ప్రాధి యుదె
ఒకవీరు గెల్వసోపక వీరిపాతిన, నారిదశ్వు మగఁటిమి ♦ యబ్బుగంటె
ఒకనైఁగవోద్రేకఁముడిపి పెల్లుపటించు, సార్థునియాత్రోప ♦ పటిమ యురవె

గీ. యనుమ నభినవవిక్రమాఁర్యావతార, సారదోస్సారనిస్సారి ♦ తారివీర
వారదుర్వారగర్వాంధఁకారగిరులు, వెలమవొర లొప్పుచుండు రఁవ్వీఁటియందు

గీ. ఉగ్రవరసింహమూర్తులై ♦ యొప్పువారి, సాహసమ్మునకన్యరాఁజన్యసమితి
రహివహింపకమున్న హిరణ్యకశిపు, లీల లిఁక నేల దచ్చార్థశీల మరయ.

గీ. అంబరకుశివప్రభావవిశంబనంబు, ఘనతశోజ్జ్వలభితప్రభాకరనిరూఢి
వేలయఁ జూపట్టువారౌట ♦ వెలసవారు, పద్మనాయకౌట స్వాభావికంబు.
రంగారాయచరిత్ర, ఆ 2.

—♦ వైష్ణవలక్షణములు ♦—

అ. శత్రుమిత్రులందు ♦ సహబుద్ధియై నిజా, చారవర్తనముల ♦ సరిగ మెలంగి
యల్పమైన నధిక ♦ మైనఁ బరవ్రమ్మ, వాంఛలేనివాఁడె ♦ వైష్ణవుండు.
గీ. పసిఁడియైనను దృఢమైనఁ ♦ బసులరామ్ము, ఏకతంబునఁ దనకబ్బె ♦ నేనిఁ గొనక
యధికశుద్ధాత్ముడైయుండు ♦ నాశలేక, వాఁడె లోకోత్తరుండైన ♦ వైష్ణవుండు.
విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 114, 115.

—♦ మంత్రీలక్షణములు ♦—

గీ. మెలఁగువాఁడును నిజరంధ్ర ♦ ము సుసూయ, నే మఁబగర్వంధ్రములుగని ♦ విశ్వవజ్రపఁ
జాలునిపుణుండునై సువి ♦ శాలబుద్ధి, గావలయు మంత్రీముఖ్యుండు ♦ గౌరవేంద్ర.
భారతము, శాంతి. ఆ 2 ప 2.

—♦ దేవతాలక్షణములు ♦—

మ. ధరణిం బొండని కోమలాంఘ్రికమల ♦ క్వంద్వంబులున్ ఘనశ్రీ
కరసి క్తంబులు గాని ఫాలములు వ ♦ క్షేత్రోజులం బత్త)కే
సరముల్ గందనితూపువండలు నిమే ♦ పవ్యాప్తిఁ గైకొనివృ
క్తగ్రహిణంబులు నల్పురందుఁ గనియె ♦ గాతాలలూరు బొగినన్. 1823
శృంగగనైషధము, ఆ 5 పద్య 182.

—♦ శంకరాచార్యులు ♦—

సీ. కవియుచ్చుచును వై ♦ భవవితానంబుగా, మహనీయుచును మేమ ♦ మాసమునను
చెలుపుమిఱినమాస ♦ శివరాత్రి చుగుక్కష్ట, పక్షచతుర్దశి ♦ భవ్యదినము
నతిశివప్రేమకరం ♦ బై మహోన్నతముగా, మీసరంబుసహోమ ♦ వాసరంబు
బలియుతారకలలో ♦ ప్రథమగణ్యంబుగా, మిఱినయశ్వినీ ♦ తారకమున
గీ. గ్రహపతికి మందిరంబుగా ♦ గణుతి కెక్కి, లలితమైట్టికేసరి ♦ లక్ష్మణునను
ఖ్యాతిసంగ్రహము లుచ్చ ♦ కీర్తి నెసంగ, శ్రీ లెసంగెడు పటుశుభ ♦ వేళయందు.
గీ. సాంద్రీకుభవంబుగాతగు ♦ కేంద్రమందు, కుజుఁడురవిసుతుండును దేవ ♦ గురుఁడుచెలంగ
జనన మొందెను శివగురు ♦ సతి కడితికి, నలర నిండుగిండు ఋనియించు ♦ ననువు మెఱయ.

- సీ. శబ్దశర్కారవిద్యనవితానములు చెన్నచరినయట్టి మూలములు గాఁగ
భాసిల్లుసకలేతిహాససంచయములు, తొంగలిందితొలికొమ్మగాఁగ
సరిలేనియుక్యజుస్సామాదినిగమముల్, జతగుణుకాభి కాసమితిగాఁగ
బ్రకటశిక్షావ్యాకరణనిరుక్తాదిమ, దంగముల్ సివ్వకల డంబుగాఁగ
గీ. మాత్రములుపుష్పములుగాఁగశుభదచుంత్ర, చయములుశలాటువులుగాఁగజ్జాఃఫలము
గలిగి చెలువొందు శంకరకల్పవృక్ష, మాశ్రితాధారభూతమై యలగుదుండు.
మ. వరమైనట్టిత్రిశూలచిహ్నము శిరోనామస్థలిన్ బాలచం
ద్రరూచిహ్నము దక్షిణస్థలినిమీఁటన్ బొల్చి సాక్షాచ్ఛిదం
బరభర్తృత్వవిలాసవైఖరినిఁజూపట్టున్ మహాత్ముండు శం
కరుఁడత్యున్నతరీతి శిష్యశుభసాకల్యాణసంధానుడై.
క. సమమై ప్రమాణుగుళిర, మమరఁగ మౌంజియుచు దండమజినము భూమ
ధ్యమునను వేలిమి చుక్కయు, సముచితముఁగ దనర భైక్షుసరణిని దసరెన్.
శంకరవిజయము, ఆ 2.

— విశ్వకర్మ —

- సీ. భూమిమాకసము నభోపణి శీతాంశుఁ, డుదధులు బాడమకయున్నయపుడ
గ్రహములు నక్షత్రగణములు వహ్నియు, పవనంబు సంభవింపకయమున్న
బ్రహ్మవిష్ణువు సురపతిగుద్రవసువైత్య, సంఘమావిర్భవింపకయమున్న
గిరులు వృక్షములు కిన్నరసిద్ధులును సాధ్యులును గనుపించకయమున్నయపుడ
గీ. పారిజరాచరపంక్తితో భువనవితతి, యంతకంతనిరాలంబమైనయప్పు
డాశ్యుఁడవ్యక్తుఁడమృతుండనఁగదాన, వెలయుచుండుఁబరబ్రహ్మవిశ్వకర్మ
సీ. అణుమాత్రమైనవేదాంతముల్ కడముట్టి, వర్ణింపనేర నెవ్వనిమాయ
యాడించుబొమ్మలయట్ల బ్రహ్మదిడే, వతలనుజేయు నెవ్వనిమాయ
భేదవాదంబుల బెనఁచి మణ్మతముల, వర్తింపజేయు నెవ్వనిమాయ
పరగఁ బిపీలికాబ్రహ్మపర్యంతంబు, వ్యాప్తమైయుండు నెవ్వనిమాయ
గీ. వదలఁగానిదహమిక యెవ్వనిమాయ, వాగగోచర మయ్యె నెవ్వనిమాయ
యట్టి శ్రీవిశ్వకర్మచహానుభావు, శరవణోదయ యలవియెసన్నతంప.
చ. ఇనుండన నెవ్వఁడజ్ఞుండన నివ్వఁడు విష్ణు వనంగ నెవ్వఁడం
బునిధియనంగ నెవ్వఁడహిఁపుంగవహారుఁడనంగ నెవ్వఁడ
య్యనిలుఁడనంగ నెవ్వఁడు బలారియు నా నతఁడెవ్వఁడెంచఁగా

సనుపచువిశ్వకర్మచూహితాంశము లందుకు శ్రావణభేదనా.

నాగరఖండము, ఆ 1 ప 116, 118-120.

—♦ విశ్వకర్మచారిత్రియము ♦—

- గీ. అతిరహస్యములందు రహస్య మగుచు, నూత్నములకెల్లనత్యంతఃసూక్ష్మ మగుచు
గ్రంథసాహస్రముక్తమైః గలిగె విశ్వకర్మచారిత్రి మఖిలవిఘ్నాత మగుచు
చ. హితమొసరించు సాధకులఁ కెల్లను భుక్తియు ముక్తి నిచ్చు శా
శ్వతమగు విశ్వకర్మసుఃశాస్త్రము నా నమృతంబుమాడ్కి వి
శ్రుతమగు తత్త్వసారములసాంపు వహించి పురాణరాజమై
యతులితలీలతోఁ దగె నిరంతరమున్ శిఖిరాజవాహనా.

నాగరఖండము, ఆ 2 ప 3, 4.

—♦ విశ్వకర్మముబాధ్యవయవములవలనఁ గలిగినపురాణములు ♦—

- క. తుండమునఁ బద్మమును మా,ర్కండేయము నాభియందు ♦ గారుడము తనూ
కాండంబున మాళిని బ్రహ్మాండంబును విశ్వకర్మయం నుదయించెన్.
గీ. శ్రోత్రముల భాగవతమును- నేత్రములను, నారదేయంబులై యంబునఘగములను
ఘాతమున వైష్ణవం బంతఃరమున వాచనంబు నుదయించెనొ బర్హిఁ గాఖగతురగ.
సీ. హస్తాగ్రమున కైవఃమాన్వేయ మంఘ్రులప్రమదంబు వలనఁ గౌర్మ్యంబు రసన
త్రాహ్మ్యంబు జంఘులఁబ్రహ్మవైవర్తంబు, నూగువులను భవిష్యత్తగంబు
భ్యానసంఘటి మాత్స్యంబు వరాహంబు, హృదయదేశంబున ♦ నెందుమిగుల
ఘనతరంబై నట్టి ♦ స్కాండంబుననఁగల్గు, ప్రకటితంబైన పురాణసమితి
గీ. మహిని దీపించె వేదసమ్మతి దర్శి, శాశ్వతంబుగ జనియించెఁ విశ్వకర్మ
పరమ సర్వాంగములననిపలుకఁ దనరె, ననుచు విన్నప మొనరించి యమగమాని.

నాగరఖండము, ఆ 2 ప 25-29.

—♦ విశ్వకర్మవలన పంచభూతాద్యుత్పత్తి ♦—

- చ. అరయ సహస్రశీర్ష పురుషాధ్యుశిఖన్ జ్వలనుండు మోమునన్
హరుఁడు భుజంబులన్ హరి నిఁజాంకములం దజుఁ డంఘ్రిలందు ముక్
సురపతి చంద్రుఁ డాత్మనలఁచూర్మ్యుఁడు కన్నులఁ బ్రాణపజ్జి ను
త్కరమగునాయువున్న భము ♦ గైకొని నాభిని బుట్టె నెంతయున్.
క. శిరసున గగనము ధారుణి, చరణంబులఁ గర్ణముల దిశలు నుదయించెన్
జరమోపకారుఁడు జగద్గురుఁ డవఁ దగు విశ్వకర్మకును సేనానీ.

1815

నాగరఖండము, ఆ 2 ప 47, 48.

—♦ విశ్వకర్మకు త్రిమూర్త్యాత్మకత్వము ♦—

క. కమలాసనగూఢం బుద,యమునన్ మధ్యాన్న వేశే ♦ హరరూపము న
స్తచయంబున శ్రీహరిరూ,పమునగు నవిశ్వకర్మ♦పరమాకృతియై.

1816

నాగరఖండము, ఆ 2 ప 62.

—♦ విశ్వబ్రాహ్మణులు ♦—

ఉ. స్వస్తిసమస్తభవ్యగుణ♦సాధకు లీశ్వరపాదయుగ్మవి

శ్వస్తమనస్సరోజులు న♦యాప్రతిపాదులు సాధువుల్ సదా

భ్యస్తఘనశ్రుతిస్మృతిన♦యవ్యవహారులునైన విశ్వక

ర్మస్తవనీయవశజు ల♦మాన్యచరిత్ర లెఱుంగఁ జెప్పెదన్.

సీ. సర్వలక్షణగుణ ♦ సంపన్ను లసమాన, పరమవ్రతులు జగ♦ద్గురులు దుష్ట

విగ్రహుల్ సజ్జనా♦మగ్రహుల్ లోకప్రతీతులు ధార్మికుల్ ♦ ధీరవతులు

శ్రీయుతుల్ పంచాక్షరీమంత్రసిద్ధు ల,ప్రాంగయోగనిరూఢు ♦ లింగితజ్ఞు

లుచితసదాచారు ♦ లూర్జితుల్ బ్రహ్మని, స్థాగరిష్ఠులు సత్య♦సంధు లఖిల

గీ. వేదవేదాంగపారగుల్ ♦ విశ్వకర్మ, దైవతధ్యానశీలురు ♦ తత్త్వవేత్త

లమితశాస్త్రపురాణజ్ఞు ♦ లైతిహాసి,కులును సిద్ధాంతవిదులు వా♦రలు దలంప.

సీ. పెందోటపురవర♦చుందుఁ గాఁపుర ముండు, విశ్వకర్మావసీ♦విబుధవరులు

శ్రీమారుకొండుధ♦రిత్రీవరాగ్రపరి,గణ్యప్రదత్తవి♦ఖ్యాతములగు

సగ్రహారాదిస♦మగ్రసుస్వాస్థ్యాది,కములు గల్గుటచేత ♦ కలిమిఁ గాంచి

వేదశాస్త్రాదిత♦విద్యలు జదివి ది,వ్యజ్ఞానసంపత్తి ♦ సతిశయిల్లి

సకలయజ్ఞంబుల ♦ సరవితోఁ గావించి, నిరతాగ్నిహోతులై ♦ నెగడుచుండి

గీ. సురపితామహునినిశతా♦ధ్వరుని గురుని, ధిక్కరించియు నిరతవి♦తీర్థమహిను

ధైర్యమున వారిదాద్రుల ♦ దలఁకునటులఁ, జేసి బ్రహ్మణ్యులైరి యీ♦స్థిరమస్థిరత.

నాగరఖండము, ఆ 2 ప 32, 33, 50.

—♦ పుత్రుఁడు ♦—

గీ. దేవ పిత్రర్ని ఋణములు ♦ దీర్చియధిక,భక్తిఁబరిచర్యఁజేయుచుఁ♦బరగి తండ్రి

కరుణ బ్రతికియుండెడువాఁడు, గానియనఘ,వినుశరీరప్రదుండు ను♦తనయుఁడగునె.

సీ. తండ్రిచే సంపాది♦తములైన ధనయశేం,బులు ప్రతాపముపాలి♦వోవకుండ

దప్పక వర్తించు ♦ తనయుఁడు మధ్యమం, డాత్మీయసత్త్వసా♦మగ్రిఁ జేసి

తండ్రిమహత్త్వంబు ♦ దద్దయుఁ తనరార, నోనరించు సందనుం ♦ యుత్తముఁడు

ఉ. ఘంటలనాదమున్ భటులఁ కాళ్లను వెల్లెడునందియన్ వడిన్
మింటినినంటి దిక్కులను • మించిన యార్భటు లబ్జబాండపం
దంటి మహాభయంకరతఁ • దర్శింపని మ్రోయఁగ సాముఁ జేయుచున్
బంటుతనంబు లేర్పడఁగఁ • బల్కుచు సేగిరి వీరశేఖరుల్.

నీలకుంతలీవిలాసము.

—♦ ఈడిగవాఁడు ♦—

సీ. మొద్దుమ్రోడులు దాకి • మొనగొల్లమట్టుకు, మొరసిపోయినకాళ్లఁ మొద్దుజేళ్లఁ
గావడిమోయఁగా • గలుకెక్కి వెండ్రుకల్ మొలచినలోవంకఁ ముదురుపెడయుఁ
బొడవైన మ్రాకులు • పూనుకొనెక్కఁగా, గాయలుకాచిన • కరతలములుఁ
గట్టెండతాఁకునఁ • గనలి యంగము చెడి, కరిగిన నసీచాయ • గలుగుమేమఁ
గీ. బొలుపు మీఱంగఁ దృణరాజభూరుహముల, యగ్రములనున్న బుంగలఁ యాసవఁబు
నొడిచికొనితెచ్చుచున్నట్టి • మొఱపుకాఁడు, విక్రమాశ్వుండు వాడుజీ • విక్రయఁడు.
క. మోకును నిచ్చెనయును నాటామలబదంబు మెర్తి • నగువడదోలున్
జోకగుకత్తులదొనయును దూకంబునఁ బూని నిచ్చెఁ • తొయ్యియొడుటన్. 1859
సురాభాండేశ్వరము, ప 57, 58.

—♦ ఈడిగస్త్రీ ♦—

సీ. కటకుబందపుటాత్తు • బిరుసురట్టడికాలఁ, దొక్కఁ జేసెరదీని • చక్కనడుగు
మట్టగీసెడుకత్తిఁ • బట్టుబెబ్బులిచేతఁ, చిసుకజేసెర దీని • చిగువు ...
ఈత కాయఁతిండి • రోతప్రామిడిసోగ, జీకఁ జేసెర దీని • చిగురుమోది
సులిబద్దటీరుగోఁతలబదుసందిట, నలమఁ జేసెర దీని • తగుమహేసు
గీ. కటకటా పద్మగర్భఁ డెక్కడిరసజ్ఞఁ, డీంద్రనరకని టువంటి • తీంద్రపయసు
జ్ఞానమాపులనరహంతఁ • కారిదెచ్చి, యాలుఁగాఁగూర్చిపాపాత్ముఁడామోనహహః
సురాభాండేశ్వరము, ప 59.

—♦ ఈడిగగృహము ♦—

సీ. సారమేయానిక • సంసేవితంబులు, మక్కుటసంఘాత • కుంజితములు
ఖరమూత్రవిణ్మయ • కర్దమస్థలములు, నూకరగణపురీ • వాకరములు
ఘనతగవారుణీ • కలశసంగతములు, మక్షికార్కుంకార • లక్షితములు
బాలకోచ్చిష్టాస్త్ర • పరిపూరితంబులు, మేషార్ద్రచర్మస • మ్మిత్రములు
గీ. శ్వేదచ చండాల మాతంగ • సంగతములు, నిభిలసజ్జ-లోకాభి • నిదితములు

మాగ్నహంబులు దుర్గంధ • మందిరములు, నీకుఁ జొర నర్హమే భూమి • నిర్ణ రీంద్ర •
సురాభాండేశ్వరము, ప 79.

—♦ తలవరులు ♦—

పీ. గండ్రనొడ్డఁడ్లు గొం • గల్లును జికినిచల్లాడము లైల చ • ల్లాడములును
గుఱుతుచుంగులతల • గుడ్డలు గావిబొ, ట్లినుపకడేలుఁ దా • ల్లి నుపదఁడ్లు
నీలి కాసెలు మెడ • నీలికుచ్చులత్రాళ్లు, బిరుదైన వడిసెలల్ • బిల్లుమెట్లు
కారుమేనులు బలు • శోరమీ సములును, బిగివంపుచూపులు • బెట్టుగుడ్లు
గీ. నొడలఁ గోరోచనపుఁబూఁత • లుట్టిపడఁగ, వచ్చి తలవరులెల్లను • మెచ్చుకోగలు
నిలిచి చేతులు జోడించి • నేర్పుతోడ, దండముడియొరయైయున్న • భగణివిభుఁడు,
బిల్వాణీయము, ఆ 1 ప 30.

—♦ చోరసంగ్రహణీయవస్తువులు ♦—

పీ. భవనడిపాహిత • భ్రమరపేటికవాలు, కాభస్త్రీతలముల్లు • గద్దగోళ్లు
ములువోరణముబట్ట • మొలత్రాటికుఱువాఁడె, కై నువుదెసకట్టు • కావిబొట్టు
జిలుగుఁగన్న పుఁగ త్తి • బలసంబుమొగమాయ, మందుతాలపుటాకు • మొలగోచి
మడుహాకులుపోక • పొడికాయమోరచ్చు, చెప్పలు భుజగవృ • శ్చిక చికిత్స
గీ. ముత్తెచ్చదికరామధ • తోధమసిత, వసనభంగంబు ...
... ..
పంచతంత్రము, పేరిక. ఆ 8.

పీ. మందులముడి తాట • చులఁచివేసికసిగఁ, బొల్పుగానఁగనీని • బొమిడికంబు
పరులకుఁ దాను గ • న్పడకుండఘాలభా, గమునఁ బెట్టినయట్టి • కావిబొట్టు
పెడవంకఁ బచ్చరా • పిడివంకిఁ బొంకించి, బారికట్టిననీలి • బామదట్టి
చులకలఁ బిడెము దా • పలికేలఁ గేడెంబు, గంగంబునందు వ • న్నాంగిజోడు
గీ. మొల మతయునుదై తేయ • చోరభటుఁడు, కురుచకన్న పుఁగ త్తిన • మ్మ పొడిగిగని
మూలిక ర్మమణుల్ వాకట్టు • మొదలుగాఁగఁ, శోరసంగ్రహణీయవ • స్తువులుఁ గొనుచు
దశావతారచరిత్ర.

—♦ బ్రహ్మఘాతుకులు ♦—

పీ. మర్గభేదియును బ్రా • హ్మణమానకుండును, స్వార్థపాకియును • త్యాగనుండు
మేరనిగోరయ • వీరేవురును బ్రహ్మ, ఘాతుకు ల్మఱి విప్ర • గణములకును
భక్తిముఖ్యవస్తువుల్ • తగ నిత్తు నని పిల్చి, యంత తేతని పల్కు • నట్టివాఁడు

ధన్యగ్రహస్వరూపుఁడు ♦ తనకు బోధించిన, గురునితో వైరము ♦ గూర్చుకొనఁడు
 గీ. శివునివలె నీకు ద్రావంగఁ ♦ జేయఁజేయి, నోకరించుల మరలందు ♦ సత్వగుణము
 బ్రహ్మఘోషులనిపింపఁ ♦ బడిన మీకు, లనఁను ...

—♦ బ్రహ్మహత్యాస్వయంపము ♦—

సీ. మౌనాశ్వు దగలందు ♦ ముడిచికట్టిపఁజూతు, తలలులు కలకటి ♦ స్థామిహోద
 దిట్లులుగఁగఁ జం ♦ దనపంక మలదన, మురుగుపులికటక ♦ వలయుతోడఁ
 నీర్నికన్నులఁబోలు ♦ పింగరాక్షసులందు, గ్రూరఘోరముడు ♦ గ్రహ్లాతోడఁ
 బొడఁగట్టునడునపా ♦ ఘృష్ణంబుపలవి, పిరికిపిల్లమఁ ♦ ద్రావఁజేయఁ
 గీ. గణిదండస్థి కాళిరాజ ♦ క్షయింబుతోడ, జిహ్వకటకత్వహోర్జున ♦ క్షయింబుతోడఁ
 గట్టితోడ బట్టితోడ సహజగ్రత్వముంద, పాలశ్రమఁదొప్పరియింబ ♦ ప్రహ్లాదహత్యా
 కాళిరాజము, ఆ 6 ప 110.

—♦ బ్రహ్మరాక్షసాశ్రమము ♦—

సీ. ఎరసిటిహృదయంబు ♦ ముగించులోల మదఁజేల్లు, బాల్కన దిశనుజేల్లు ♦ ముట్టెనుములు
 నీలని నీలవతీల ♦ నీర్మదల గుడియొట్టు, నీలకంఠులవచ్చి ♦ నీలయలు
 దోడదోడలునునుగఁగ ♦ ముట్టెలు గూర్చి పోయి, పడవ గ్రహంబున ♦ నీలకంఠులు
 ధూత్తమగ్నిగ్ని - ములక శ్చేకపిల్లులు గలగు, వదల నుగ్రహనా ♦ దీక్షా మోక్షము
 గీ. దునిసిన నరాంగకములబా ♦ క్తులనుగమించి, పోక యుండొంటితోడ నిలఁ ♦ నీలకంఠులు
 శ్వపవంబులుఁ బదపాతి ♦ వ్రస్సెననుచు, ననుగుదల చకుముగ్రహోద ♦ పరగ నీలకంఠులు
 సీ. ముంగాశ్వఁ బాఁగిపై ♦ ముచ్చుగూఁపునపర్వ, బొయ్యిపెను బులబుల ♦ పోయెను
 బలహతోగణములు ♦ శట్టినిట్టెననుగా, భాగ్యుల సేనగయు కల ♦ పాపాదోదలు
 నర్జునునిరిగి తఁజూచులఁ బడి నొరసి, హస్తలలు నీడెనొరగ ♦ బాల్కనము
 దబ్బింబుమొనోగ్ని ♦ డలు నూపియపినునను, నడఁగ జీతెడఁజూపు ♦ వర్షింబులు
 గీ. నిర్వర్ణహోయిక్కఁదొప్పె వాఁ ♦ డిందువాఁడొనరుల గాఁడిఁగనాధికా ♦ బాగ్యమునాధి
 వేళమును గారు నొలగాల ♦ పీచెదనువు, పడెననుచుగాలగొనినంక ♦ యలదువేళ.
 అమృతకూర్మవ, ఆ 6 ప 17, 18.

—♦ వర్ణశాల ♦—

సీ. నొక్కదంకట్టువున ♦ నను గోదలుగవైచి, నుంచు రంగులఁగల ♦ గణములు నిర్వి
 లకున గోకుగురు ♦ గణములగూలము తెల్లి, వారాధిదంధుల ♦ పాపాదోద
 తీరుగా పాపంబు ♦ తీగవలదు లనఁచు, గాల్చింబులుపాప ♦ కట్టునట్టి

అహుచామరంబుల వై కప్పు సవరించి, కళుకుపచ్చలగృహం గణము దీర్చి
 గీ. పంచవటిలోన సౌమిత్రయంచితముగఁ, జాలనేరుపుతోఁ బర్ణశాలగట్టి
 పాస్త్రహోమంబుగావించి వాసుధేయి, ప్రేచతోఁగూడియుం బెత్తి రాముడవట.
 దశావతారచరిత్ర, ఆ 8.

—♦ కాకినాడదీప స్తంభము (లెట్ సూన్) ♦—

సీ. ప్రాగ్గావముఖ్యకూటాగ్రజాతప్రభా, తాంబరమాణిక్యబింబ మనఁగఁ
 ధరిణిమండలవసంతురుషోత్తమాన్ధపు, రశ్మికరస్థనీచాజన మన
 హాణాదిరాజ్యయన్మూలోపరిలసచ్చి, రత్న సారసరాగ రత్న మనఁగఁ
 చారఘరాధరా భరణాక్షమాజజ, నద్గచ్ఛదహిమస్తకమణి యనఁగ
 గీ. నగరవగదాదిదిక్చితానవజవాధి, రాజకల్పితకర్ణధారనిరపాయ
 జలధిసత్పథసందర్శితసత్పథనిక, మోలస్తంభసంభాసి దీప మలగు. 1870
 మ. వసుధోత్తపితపట్టాప్రథితదీపస్తంభశృంగాహతిన్
 వసుమత్సూర్యసుధాంకుబింబములు సశ్వభ్రౌగ్మయుక్తంబు ల
 య్యో సమాఘాతసముజ్ఞితాంగులగుధాత్రీకుల్ దినేన్మండలం
 బు సారంబోలువె మచ్చు చంద్రున కెదం బొల్పొందునే గానిచోన్.
 సుమనోమనోభరంజనము. ఆ 1 ప 10, 11.

—♦ వల్మీకము ♦—

ఉ. శ్రీకరమూర్తి యాస్మపతి సింహకిశోరము గాంచె జొక్క వ
 ల్మీకము సంతతప్రకట తీనవధూకరకంకణప్రభా
 నీకము వేషితామలక నింబకదంబతమాలవిదురీమా
 శోకము రంధ్రమార్గపరిశోభితగోచరనాగలోకమున్. 1872
 విక్రమార్కచరిత్రము, ఆ 6 ప 32.

—♦ ఆవుదూడ ♦—

సీ. పొట్టపొందువఁ దల్లి పొదివాసి పీఠికి, బాటి క్రమ్మలుఁ బెద్దపరుపుతోడ
 తలయొత్తి చూచుచుఁ బలుమాటుఁ దనుదల్లి, పిలువంగ నిటవటఁ బొలసియూడు
 నిలమిఁడ మోమిడి మేమేని మూఁక్కనుఁ బసివెట్టుకొనుచుఁడ తొవ్వింత పొలిదు
 వంతరితఁ బసిగడ్డ బడ్డంబు సుడిసిన, జంకించి మిన్నఁటఁ కౌతళించు
 గీ. పొట్ట వైశగడ్డల పెసంగుచున్న కొడుకుడైన జూచికన్నీరు గ్రుక్కుకొనుచుఁ

గటగటా యిట్టి నెత్తుమఁగందు నిచట, కైచి పోవంగ వలననే • నీచగతని.
భోజరాజీయము, ఆ 6 ప 25.

—♦ ఆఁబోతు ♦—

- సీ. కంటికింపగు శరఁక్కలఘాసము మేసి, పొగరక్కి సంపూర్ణ • పుష్టి దాల్చి
శగముఁ గొంతలువంచి • చిలుచిలు లాడుచు, గాలు దువ్వచుఁబ్రతిఁగానెదుర్చు
బగవృషభిలము • బొలుదోలి గుణిల్లు, రమచు అంకలు వైచుఁకొనుచు మోటి
తిడినీతిటంబులు • దటిసి రమోగ నెక్కి, సెలవకొమ్మలఁ గ్రుచ్చి • చిమ్ముకొనుచు
గీ. భగవోపలఁ గలయాట్టి • దగ్గ మెల్ల, విప్రహముదాల్చి యాసతి • వెలసినట్లు
లురుతిరాటోపముననొప్ప • మన్న యట్టికడిదియాఁబోతునొక్కటిఁగాంచియలగు.
కీరాతాద్భుతీయము, ఆ 2 ప 6.

—♦ కా కి ♦—

- సీ. వసుధ నెవ్వనిసదన్వయకర్త జీతీలు, శోనిఁగి గులమార్దఁరించుకొడుగు
పితృకార్యములు సహస్వంతు శవానకి, నాదిత్యుడద్రావన్వగ్రభక్షి
బొదలు నెవ్వనిగృహంబున మనఃపాదభారతీ భారవహముఖాద్విజయిలము
పథివసగతి నెఱుఁపించు నెవ్వనిగంధ, మిశ్రతారావంతు • మేలుగీర్లు
గీ. ప్రజ్ఞపింఛన నెవ్వఁ • బలమునకును, బ్రహ్మకొడుకైన లెక్కఁ • కప్పంగఁజూలఁ
డతఁడు సగరోపకంఠవై • త్రాగివర్తి, పక్షిమాత్రుంజె వాయసఁపరికృఢుండు.
పంచతంత్రము, పంక. ఆ 2.

—♦ మూవకము ♦—

- సీ. పరధరాధిపభేదఁకగము నీ కరము నీవివరంబు బహుమార్గఁబ్రసృతంబు
రాజశేఖరకుమారకమనోహరము నీ, చక్రవీరనామ్మఁసంబుగార్జ్య
మవిరళసుగతిహీఁగువు నీవినీతత్వ, రులనునీగుఱము గఁక్కామదూల
మతివృద్ధినుహించు బేఁన్నగు నీచతారాగమిత్వకార్యముల నీయొఁగి పెరుగు
గీ. నీకగుణలక్ష్మి వాటిల్లు • నీ గపజ్జ, సత్యభారతనిలము నీసన్నిధాన
మాధిమతార్థంబు లొసఁగు నిష్పృథిసుతింప, శక్యమే నాకు మూషకఁతొకభత్ర.
పంచతంత్రము, పంక. ఆ 2.

—♦ నొబత్తు ♦—

- సీ. ప్రళయకాలపయోదఁపటనీపరిస్ఫురద్వగ్గాసమార్జితాఁఖండశైలి
జైలఖిలతటఁస్థితగంధోపలు, బనితనిగ్ధోపపత్రి • చండపటిస

పురిధిదుద్యత్కరాంభోరుహోచ్ఛాలిత, కల్పాంతఘక్కాని ♦ కావలకలన
మంధరక్షోణిభృన్మథితమహాగ్ధవ, ఘుమఘుమారభటికాగుంభనంబు
గీ. వెలుతు నిది యేమి కలకలంబులును నినుచు, ననుడు రాజుడగుగోలుగానగ్గడిని
పెగ్గలంబుగ మ్రోయించు ♦ వెలమరెని, యనుపమంబైన నొజ్జుతునినాన నునిన.
రంగారాయచరిత్ర, ఆ 2.

—♦ కోలాటము ♦—

శా. కేలం బంగరు గచ్చుకోల లమరన్ ♦ శీర్వాణబాలామణుల్
క్రీలీలావతి పట్టి కట్టి కలవారింబోలితజైత్రవి
ద్యాలాలిత్యము లుగ్గడించి మృదులాలాపంబులం బాడుచుం
గోలాటంబులు వైచి రాయతి తముం ♦ గూర్మింగటాక్షింపంగన్.
క. మలచి వలమూపువై గీల్కాలిపినపాదంబుమీద ♦ గొమరగు నినుచుం
బలఘాన్నాభాంభోరుహ, తలకర్ణిక దెగడనొకతె ♦ తాండవ మూడెవ.
గీ. పాంథమృగయకుం జను మరుపజ్జు ద్రిప్పుభర్మమయదండబద్ధాతపృథ్వి మనగ
మెఱుంగుమెయిదీగవలగొనఁదుఱుముబొదల, దెఱవయొక్కతెబిలునిలుఁజియ్యగజ్జె
గీ. తముగలసి యష్టభూతులింతకునుగొనరు, వేల్పులనితెల్పుగతిబాట ♦ వ్రేలనెనగు
దృష్టని జెఱంగుఁగీలించి ♦ తక్కువ్రేళ్లు, మించి నిక్కంగ దేఱినటించె నొకతె.
చంద్రిభానుచరిత్రము, ఆ 2 ప 139, 142.

—♦ ఆకలి ♦—

శా. కరుగవ జీకటుల్ గవియుగర్ణపుటంబుల దిమ్మగ్రిమ్ము మిం
చుచు జకరాన్నిదుర్బలత ♦ చొప్పడు నంగములన్ శిరంబు నొ
చ్చు నితరభోజ్యవస్తువులు ♦ సూడ సహింపదు మాటమాత్రమా
దగుమదిపుట్టరాకట బడన్ వశమే తుణమైన నేరికిన్.
దశావతారచరిత్ర.

శా. పివిధినీతిపద్ధతికి ♦ నేగు దయాపరతంత్రచిత్తుడై
కైవడినామహాదురితకర్ముడు ♦ గాకెటులుండు ధర్మసం
భావితుఁ డెట్లగున్ వినయ ♦ పాటవ మేక్రియ నేర్పు గౌరవం
దేవలనన్ భజించు సుఖమేగతి గాంచు బుభుక్షితుం డెలన్.
క. కుక్షిహాకొన్నపట్టుక, వీక్షించునె దేహి రుచులువేళలు మునినా
శ్మక్షుము విహ్వామిత్రుడు, భక్షింపఁడె సారమేయ ♦ పలలముఁ దొలుతన్.

గీ. కలశేజుఁడు చూడ నొకరాజు ♦ కానలోన, దండియాఁకఁటఁదనమేను ♦ దానెతినఁడె
వఱపుతఱిఁ బుణ్యధనులు గీ ♦ ర్వాణమునులు, చేరి పీనుఁగుఁ గఱచి భ ♦ క్షింపరోటూ
గీ. కఱవునకుఁ గాకమున్నొక్క ♦ కాఁపుకొడుకు, దారపుత్రాదులవధిని ♦ తానెతినఁడె
యాపదలఁచోట నియమకా ♦ ర్యముపొలిక్కి, శాస్త్రమతమిదివలదుదు ♦ స్సంశయంబు
పంచతంత్రము, ఆ 1.

— ♦ దాహము ♦ —

గీ. పెదవి పేటెత్తు నాలుక ♦ పిడుచగట్టు, గొంతు తడితీయు నెక్కి.టఁ ♦ గొంతదడవు
దాహమున కుదకము లేక ♦ తడసెనేని, గలదె మఱి యంతకన్నదు ♦ ఖంబు జగతి.
దశావతారచరిత్ర, ఆ. 2.

— ♦ అమితభోజనము ♦ —

గీ. అన్నపానంబు తొకయింత ♦ యధికమైన, తఱి నజీర్ణంబయైనతో ♦ దొరయుక్లేష్మ
మైత్యవాతాతికఙ్వర ♦ బాధలవియు, విషమహేతువులగు పధ్య ♦ విరహితముగ.
దశావతారచరిత్ర, ఆ 2.

— ♦ నిద్ర ♦ —

గీ. కలుగు నూఁతేడ్లలోనర్థ ♦ కాలమపహరించు నిద్రయె యానిద్ర ♦ లేపుమాపు
మానియుండిన బాధ్యంబు ♦ మేనబొడముఁగన్నుఁగవయందునరుణిమ ♦ గడలుకొనును
దశావతారచరిత్ర, ఆ. 2.

— ♦ నిద్రఁబొందఁజాలనిమనుజులు ♦ —

క. బలవంతుఁడు వైనెత్తిన, బలహీనుఁడు ధనముగోలు ♦ పడినయతఁడు మ్రు
చ్చిల వేచువాఁడుఁ గామా, కులచిత్తుఁడు నిద్రలేక ♦ కుందుదు రధిపా. 1900
భారతము, ఉద్యో. ద్వితీ. ప 9.

— ♦ చలి ♦ —

మ. వనితాతీక్ష్ణదృగంబకంబులఁగుచ ♦ ద్వంద్వగ్రహాలంబులన్
ఘనసారై ణమదేరితప్రణయవా ♦ గ్బంధంబులన్ బాధబం
ధనలన్ గ్రాగెడునీకు లజ్జగలగా ♦ భర్మాత్ములన్ సత్క్రియా
ధనులన్ మమ్ముఁ గలంచనేటికి చలి ♦ దైవంబహ యొచ్చునే. 1901
లలితాలతావిలాసము, ప 106.

—♦ మంచు ♦—

- సీ. వేలమంతంతయః ♦ వేటిఁజంద్రకాంతపు, జాలఁ గట్టించిన ♦ కీలమేఱున
నింగిమంతంతయః ♦ బొంగిదుగ్ధాంభోధి, నిట్టవొట్టినమాడ్కి ♦ దట్టమయ్యె
సకలజీవులమీదఁ ♦ బ్రకటమై హరికీర్తి, కలయఁ బర్వినమాడ్కి ♦ బెలుపుచూప
నక్కజంబుగ వెల్ల ♦ దిక్కులు నొక్కటఁ, దెరచీరలెత్తిన ♦ కరణిఁదోచె
- గీ. నగములెల్లను నీహార ♦ నగములయ్యె, దరువులెల్లను ఘనసార ♦ తరువులయ్యె,
బక్షులెల్లను రాయంచ ♦ పదువులయ్యె, గురుతరంబగు పెనుమంచు ♦ గురియుకతన.
పద్మపురాణము, ఆ తి ప 78.

—♦ ఋణము ♦—

- గీ. అప్పుఁ గొనువేళ నధికసా ♦ ఖ్యమగుఁ దీర్పు, నట్టితటిఁ బ్రాణసంకట ♦ మై తనన్పు
ఋణము గలవారు జననమ ♦ రణములందు, సేనిఁ బూనరు సుఖమించు ♦ కై న నధిప.
- క. అప్పుఁగొని పప్పుగూడును, గొప్పగ భుజియించుకన్నఁ ♦ గూర దినుట మే
లోప్పుగు నుపవాస మయిన, నొప్పుగు దినపంచకమున ♦ కొకపరి దిన్నె.
- గీ. ఋణము కన్బదమగు నది ♦ యిక్క డక్కడనఁగ వల బెట కేఁగిన ♦ నచటి కరుగు
దెంచి బాధించుఁగావున ♦ దీనినెత్తుడు, విడిచియుండుము శుభములు ♦ వడయుదీవు.
- క. అప్పిచ్చినవానికి న, యప్పు గొనినివానికిని సు ♦ ఖాయాసంబుల్
జొప్పడు వెచ్చటి కేఁగిన, దప్పవు గాన ఋణముఁగొనఁ ♦ దగ దార్యులకున్.
- ఉ. కొన్న ఋణంబుదీర్ప కరు ♦ గుం ధరవై ఋణదాత కేనరుం
డన్నరుఁ డాత్మజాతుఁడయి ♦ యాలయి యెద్దయి దాసికుట్టఁడై
యెన్నఁటికప్పుదీర్చుకొను ♦ నేగును సద్గతిఁ కాక్షణంబునం
దన్ని భవంబులన్ లఘుతే ♦ రాయావు నొందును బుట్టికిట్టునున్.
శేషధర్మములు, అ. సు. ఆ 4 పే 80.

—♦ ఋణపత్రిము ♦—

- సీ. సంవత్సరంబు మా ♦ సము బతుమును దిధి, వారంబు దేశంబు ♦ వ్రాసి మఱియు
జనకవూర్వంబుగా ♦ ధనికునామము వ్రాసి, పిమ్మట ఋణికుని ♦ పేరు వ్రాసి
యాతనిచే నితం ♦ డిం తర్థ మీవడ్డి, నప్పుగాఁ గొనెనని ♦ యరసి వ్రాసి
యాయగ్ధ మెఱుఁగుదు ♦ మిట్టివారల మని, వరుసతో సాక్షుల ♦ వ్రాయఁ జెప్పి
- గీ. కోరి యిబ్బంగి నొడఁబడఁ ♦ గొంటి ననియు, బ్రీతిఁగొన్నా తనినివ్రాలుఁ ♦ బెట్టఁబనిచి
వ్రాసినాతండు తుదిఁ డన ♦ వ్రాలు పెట్ట, నమ్మఁగలపత్రమిదియండ్రు ♦ నాగరకులు
విజ్ఞానేశ్వరము, వ్యవ. ప 109.

—♦ దొంగసంగీతి ♦—

సీ. నెలకొని యొకచోట ♦ నిలువక పడవులు, జూలక యెడల ♦ నానక యెడల
నూదురు చెరుగ్పంగ ♦ పడవలకు వెల్లునె, పూరులు గడబడ ♦ జూడవలకు
చాలెఱు రడిరేక ♦ పలుకట్లుపట్టులగ, పడవులు నడుపుదు ♦ పడవలకు
బలుకుల జెయ్యులు ♦ దలఁపల దనవిగ, పశ్చిమిగ, పశ్చిమిగ, పశ్చిమిగ
ఐ. సాక్షి చెప్పుచోట ♦ సభఁదాడిచూడుచో, పెద్దల నెదిరెడ గుఱు ♦ పొవుగాన
నిట్టి లక్షణముల ♦ నడిగి సభ్యుల పాడి, నిట్లుండె చెప్పు ♦ పొవుగాన

కల్ప సర్వము, పా. ౨. ఆ. 10.

—♦ మిత్రవిరహము ♦—

అ. అంబుగానిపాఠ ♦ మిత్రను గనవచ్చు, నిర్మలమపకవచ్చు ♦ నిర్మలమపక
బ్రహ్మమిట్టిదనుచు ♦ బలువంతులను నున్మోక్షింప ♦ మెదిలె నున్మోక్షింప
గీ. అదియనువ్యక్త మది నిజ ♦ ప్రాంతముల, పునలు నిర్మలమపకవచ్చుగా ♦ నిర్మలమపక
జననిపై భగ్యుల దను ♦ జన్మలలను, గతిమిచ్చి మోక్షింప ♦ నిర్మలమపక
సీ. కల్ప సర్వములు ♦ గాలంబుల వర్షిణిములు, పునఁగిర్మలమపక
గనుకొంటి మది ♦ గనుకొంటి మది, పునఁగిర్మలమపక
పురుషోత్తమ ♦ భగ్యుల ప్రాంత, పునఁగిర్మలమపక
సము మది రెడల ♦ ములు బుద్ధిలగ, పునఁగిర్మలమపక
ఐ. యెట్లు నిలువ గుడు ♦ పెద్దంగి రుచియలదు, గుడు రుచి కట్టుగా ♦ పెద్దంగి
పని పొరణ్యకుండు ♦ దనలోన దుభింది, యపుడు పనిక జూయి పొరణ్యకుండు

పరవశిరము, పా. ౨. ఆ. 2.

—♦ పాండవుల కార్యసాధకశక్తిము ♦—

చ. అడఁకున గార్య కాలియగు ♦ పాండవు, పాండవు, పాండవు
లొకచోను నీను కొన్ని తిరు ♦ కుల నిర్మలమపకవచ్చుగా ♦ నిర్మలమపక
గొడిపెనెడల ♦ పాండవు, పాండవు, పాండవు
గడపెడల చుట్టె గానము ♦ భగ్యుల ప్రాంత, పునఁగిర్మలమపక
ఐ. పాండవుల శక్తి ♦ పాండవుల శక్తి, పాండవుల శక్తి
ధీరుడు కార్యసాధని ♦ తిల పుల గొన్ని మహా పాండవు
మహాధీశుల శక్తి ♦ పాండవులు నిర్మలమపక
కారము దీర్చును వెల్లునె ♦ గానల భీముడు మహాధీశుల శక్తి

ఉ. పౌరుష ముజ్జగించి నగుఁబాటున కోరిచి సాధుగర్హితా
కారతఁగాలకాంక్షపాసఁగన్ నిజకార్య మొనర్చుగాండీవ
జ్యారవ దేవదత్తరథః సత్కుభితాప్తహరిత్కరిశ్రుతి
ద్వారుఁడు గ్రీడి మాతస్యపురిఁయందు బృహస్పలయై నటించఁడే.

చ. ఒకదెసఁ గార్యదాహమున ♦ నుండఁగ నేరికినైనఁ దీరిదం
తకనిభసత్యుఁడాదరణః ధామకటాక్షుఁ డఖండవిక్రమా
ధికుఁడు విలాసవిశ్రవణః దేశము మాదికిఁ బొల్తపుత్రుఁడా
వకులుఁడు మత్స్యరాజభవః నంబున సాహిణియై చరింపఁడే.

చ. భుజబలకాలి నీతి పరిఃపూర్ణుఁడు గూపవిలాసవారిజ
ధ్వజుఁడు హరిజ్ఞయాభిముఖః దర్శుఁ డతిప్రియభాషుఁ డాశ్రిత
ద్విజనిధి కార్యదాహనిరఃతిన్ నిజవేషముఁ గప్పిపుచ్చి గో
వ్రజములఁ గాచువాడయి విఃరాటుపురిన్ సహదేవుఁ డుండఁడే.

ఉ. కాలము దాట నెవ్వరిలఁ గల్గలవారలు వారిరాశికి
లాలపరీతఘాతవిపుఃలాన్పపరాజముభీతిరస్సల
స్థాలఘురత్న భానునికః పాతీసమున్మితదంఘ్రిపద్మపాం
చాలతనూజ తొత్తుపనిః సల్పదె దైవగతిన్ సుధేష్ణకున్.

పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 3 ప 136.

క. మతిమంతుఁడు శాంతుఁడు విశ్రుతగుణసంసిద్ధుఁడున్ విశుద్ధుఁడు నీతి
ప్రతిరహితుఁడు బలసహితుఁడు, గతభయుఁడనఘుండుఁ గార్యఃఫుటకులుసుమ్మి.
పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 3.

—♦ కల్పవృక్షము ♦—

ఆ. ఎల్లయుతువులందు ♦ నెలరారి సరువ మై, యింద్రవిమలతోటఁ కేఱుదెచ్చి
కోరివచ్చువారి ♦ కోర్కుల నీనెడు, వేల్పుమాను పాలఁవెల్లిఁ బుట్టె.
భాగవతము, స్కం. 8 పద్య 261.

శ్రీ. ఏవేళఁ జూచిన ♦ నేచికోవిలలకా,మితలై నపల్లవః పరితపిత
నెన్నఁడుఁ జూచిన ♦ నిందిందిరములకు, వింతలై మెఱుఁగుక్రావిరులచేత
నెన్నఁడుఁ జూచిన ♦ నెలమిఁజిల్కలకోగి,రములైన పక్వఫలములచేత
నేకాలమునఁ గన్న ♦ నెల్లవారలకుఁ గోరిక లిచ్చు శాఖలఁతికలచేత
నెల్లయుత్తము నొకరీతిఁ నేఱు గలిగి, యెల్లఁ దగినట్టి తెనువైన ♦ పన్నెచేతఁ

దనరి యతిరమ్య పగుకల్పితయలు పుట్టె, పాలమాన్య తీర్థోప భూతాంతరంబు).
అష్టేనారాయణపరిణామము, ఆ 4.

—♦ సంతానసూనము ♦—

సీ. అతనుబహుశ్చ శ్చ ♦ సలరాని పెరిగిరిలు, నొరసిని స్ఫురికొన్నాడు ♦ సగ మనలగు
బానిపంకజమునం ♦ బ్రహ్మచారిని కలుగజేసెనెడ, దినబానిని పుట్టెనెడము ♦ పుట్టెనెడమున
హస్తాభిదానమో ♦ హాశిశిష్యులయిలు, శాస్త్రుని పయ్యెల్ల ♦ హానినెడమున
గమనీయవన్యశ్చం ♦ గానకనోగ్ధుకా, పునశ్చల్లలెరిందు ♦ హాలియెడ
గీ. శఖగనిష్కాంతకొంతిసం, తాన మనలగు, పుట్టుక రాక గ్ధులతికొన ♦ మాజ మనలగు
హస్తగతకలసుభాగ్యవగ్ధాభి యనలగు, సలయ సంతానసూనము ♦ పుట్టుక గానది.
దశావతారచరిత్ర.

—♦ కామధేయపు ♦—

క. తెల్లనిమేనును నమ్మతము, జిల్లున జల్లి యదోదులు ♦ సితశ్చరగమలులు
బ్రహ్మగ నల్లులకోర్కులు, జల్లిగొలుపు నుదాపు పూల ♦ జల్లిల యెక్కడి.
భాగవతము, స్కం. ౮. ౪. పద్య ౨౪౭.
సీ. గుల్లుగుల్లులు పేద ♦ నూలపల్లెలదొడ్డు, బోడ బమ్మ లగ్నోప్ప ♦ పొదుగుతొడ
జెలిజల్లులకునెడ ♦ గులుకొలుగొనబద్ధు, తోరము నిడదొడ్డు ♦ తోడ తోడ
రుదుగుడక్క లయగు ♦ గొర పలములదెరిలు, గలరుదువాటంపు ♦ తాళ్ళతోడ
తెలిగామరలదాయ ♦ తెలివొందుకనుదోయి, సొగసుమించినసోగ ♦ మొగముతోడ
గీ. సోయగపువంకరులుకొమ్ము ♦ నోయితోడ, వ్రేలుపలుచనినునుగంగ ♦ జోయితోడ
మెలుగుబలుపునుగలతల్ల ♦ మేనితోడ, కామధేయపుపుట్టె నా ♦ కడలియందు.
అష్టేనారాయణపరిణామము, ఆ 4.

—♦ విరావతము ♦—

క. దంతచక్రమోహాశి శ్చై, లాలతంబులు విరిగినడలె ♦ ననదాతనశ్చ
శ్చైతర బగున్దేరావణ, దంతావళి ముద్భవించె ♦ భగవీనాభి.
క. అడ తీనిడపొద గల, దుదులును బానిడు దకరిము ♦ నుదారులగ్ధములున్
బెడలెగ్గె యువతులముగిలపు, నెడక లతున్ మూలగుని వనన గడ ముద్భవన్.
భాగవతము, స్కం. ౮. ౪. పద్య ౨౪౮.
సీ. అంతమంధస్థలంకయిబాగు జవరాండ్రు, పాలిడ్లబిగి కోన ♦ పండ్లి గాన
బ్రహ్మచారిని కలుగజేసెనెడ, దినబానిని పుట్టెనెడము ♦ పుట్టెనెడమున
హస్తాభిదానమో ♦ హాశిశిష్యులయిలు, శాస్త్రుని పయ్యెల్ల ♦ హానినెడమున

షే నిపాండురమౌ • మానినీదరహాస, తతులకుమూలకఁ • వములుగాఁగ
గంభీరయానంబు • కాంతాళినడుపుల, తొయ్యారములునేర్పు • నొజ్జగాఁగ
గీ. నాల్గుకొమ్మలఁ దనరునం • దంపురూపు, కలితశృంగచతుష్కంబు • గలుగునట్టి
మేటికైలాసనగముతో • సాటిగాఁగ, వెలయు నైరావతగజంబు • జలధి మాడవి
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 4.

సీ. ఇంద్రసింహ ప్రభ • లీనుభూవణరుచుల్, చూడ్కికి మిలుమిట్లు • సొనుపునదియు
పద్మరాగంబుల • భాసిల్లుపదకంబు, తప్పక నుదుటిపై • నొప్పునదియు
హాతుకమణిమయం • బగునూపురధ్వనుల్, చెవులకానందంబు • సేయునదియు
హిమగిరిశరదించు • హీరతారద్యుతుల్, నిరసించుకాంతుల • నెగడునదియు
గీ. నాల్గుకొమ్మలవిలసిల్లు • నాగ మపుడు, దేవవిభునాజ్ఞ దివిజులు • తెచ్చి నిలుప
నించుకొండభిమన్యు నెక్కించి • హితులుగుతులు, వెంటనడువంగముదముతో • పెడఖోట్రుడు
శశిరేఖాపరిణయము, ఆ 5.

—♦ ఉచ్చైశ్శ్రీవము ♦—

క. సచ్చంద్రపాండురంబై, యుచ్చైశ్శ్రీవ మనఁగఁ దురగ • మొగి జనియించె
జుచ్చిగొనియె బలదైత్యుం, డిచ్చగొనందయ్యె నింద్రుఁ • డీశ్వరగతమి.
క. విజు పగునురముచు విజుఁదును, నెటిఁదోకయు ముఖముసిరియు • నిగ్గులఖాగముచే
కుటుచచెవులుఁ దెలిగన్నలుఁ, దఱి చగుకందంబుఁ జూడఁ • దగు నాహరిగజ్జి.
భాగవతము, స్కం. పద్య 255, 256.

సీ. గతిఘ్రుచ్చిలఁగ వేచు • గాలిఁ ద్రావఁగఁ తాము, నిడినకై వడిఁ గాలి • కడియమమర
నలదేవమణికిఁ గా • వలి యిడ్డ ప్రహరినా, గళమున ఘంటికా • వళులు మొరయఁ
బన్నగాలికి నెదు • ర్పడ వెండితెక్కలు, ధరియించె ననఁగఁ బ • క్కెర నెలంగఁ
తారిజాతాహృతి • ప్రభవరోషమనంగ, గతిరోషజనితపూ • త్కృతులు నిగుడ
గీ. ఖరముఖక్షుణ్ణకాంచన • తోణిరజము, పర్వి సంద్యానుజేందులి • గంబుఁ బో
వాహరోత్రముఁడైనరే • వంతుఁ డమర, వల్లభునిమోల నుచ్చైశ్శ్రీ • చంబు నిశ్చయ.
పారిజాతాపహరణము, ఆ 4 ప 78.

సీ. కర్పూరకదళి కా • కళికాదళంబుల, నెఱమించువిదళించు • నిశ్కుఁజివులు
దేలివదలికిఁ • ద్రైలోక్యస్థామ్రాజ్య, లక్ష్మీ నియ్యఁగఁజాలు • లక్షణములు
మానసాధికవేగ • మానఁగా జపియించు, పోలికఁ గదలెడు • ప్రోభపుటము
తామరసాప్తనందనునివాసమునకు, రోషంబుఁ బుట్టించు • హేషితంబు

గీ. గతీని శరదిందుకందశఃత్కంద బృంద, కుండ గోవింద తుందారవింద కంద
చందనామంద రుచినందచంద మగుచు, నొనరునుచ్చైశ్రవంబునేఁ త్రోవముగ.
దశావతారచరిత్రము, ఆ 3.

—◆ కౌస్తుభమణి ◆—

క. నిస్తులమై నిస్తులతే, జస్తులమై దీప్యమానఁ సకలదశదిశా
వాస్తుభమై కలశాంబుధిఁ, గౌస్తుభరత్నంబు తరణిఁకరణి జవించెన్.
దశావతారచరిత్రము, ఆ 2.

—◆ శమంతకమణి ◆—

క. దినదిన మెనిమిదిబాహ్వల, కనకంబులు గురియుచుండుఁ ◆ గావున నీర
త్ననిధాన మొయన కీరా, దని పలుకుడు నురకుండె ◆ నంతట మఱియున్. 1930
పద్మపురాణము, ఆ 1 ప 52.

—◆ పాంచజన్యము ◆—

గీ. చక్రిపూరింపఁ దనముఖాఁబ్జాతనినద, పవనమున దానవాంబుదఁప్రతతిఁ దోల
శంఖహరిణాంకరుక్పాంచజన్యమూర్తి, మూర్తిమంతంబుగా విష్ణుఁడ్రమాల నిలిచె.
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 25.

—◆ చక్రము ◆—

పీ. చండమై కంఠితాఁజాండమై భండనోద్ధండమై హాసితమాఁర్రాండ మగుచు
దివ్యమై నిగమసంఁసేవ్యమై దానసంభావ్యమై త్రిజగతీ ◆ భవ్యమగుచు
సత్యమై ధాతృసంస్తుత్యమై ఖండిత, దైత్యమై పండితాఁదిత్య మగుచు
భీమమై మునిజనఁస్థేమమై విక్రమాద్దామమై వినుతసుఁత్రామ మగుచుఁ
గీ. బ్రథమఫాలాక్షవీక్షణాఁనలసహస్ర, శంఖకీలాకలాపభాఁస్వత్కరోర
చటులధారావృతంబై నఁచక్రమూర్తి, మూర్తిమంతంబుగా విష్ణుఁడ్రమాల నిలిచె
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 24.

—◆ శార్ఙ్గము ◆—

గీ. త్రిపురజైరిత్రీశూలచఁతిక్రమించు, నిశితశరములు దొనలందు ◆ సెగడి నారి
దగిలి వెలువడి దనుజుల ◆ తలలు తునిచు, జేయు శాశ్వతంబుసన్నిధిఁజేరికొలుచు.
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 24.

—♦ కౌమోదకి ♦—

గీ. కనకశైలోప మాత్యంత ♦ కఠిన మగుచు, భండనంబుల దైత్యుల ♦ పిండినే ను
చండకౌమోదకియు మహా♦ద్దండలీల, మూర్తిమంతంబుగా విష్ణు♦మ్రోలని గెలిచె.
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 25.

—♦ నందకము ♦—

గీ. చారుశతకోటిశతకోటి ♦ సదృశకఠిన, ఘోరధాగోగ్రమైదైత్య♦కుధగపతు
విలతి ఖండించు నందకం♦బతిముదమున, మూర్తిమంతంబుగా విష్ణు♦మ్రోలని గెలిచె.
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 25.

—♦ వేత్రము ♦—

ఉ. సౌరచరాచరప్రచుర♦సర్వజగంబులు పుట్టఁ బెంప సం
హారము నేయఁగాఁ దగు మ♦హత్త్వముఁ దాల్చి వెలుంగుచున్న యా
సారసనాథు కన్బొమల ♦ సంజ్ఞనె ప్రాజ్ఞతనైననానాభా
దారకరస్థతన ♦ కాంచితవేత్రము పొల్చు సన్నిధిన్. 19: 9
మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 1 పే 24.

—♦ పారిజాతము ♦—

క. వీతరువుసురాభ్యర్చిత, మేతరువు కరంభీష్ట ♦ మింద్రదాణికి వి
ఖ్యాతంచేతరువు నిజవిభూతిఁ ద్రిభువనంబులం బ్రీ♦భూతస్థితులన్.
క. వీతరువుసమీపమునకు, నేతేరంగ నాక్షణంబ ♦ యెంతయు నరుదై
జాతిస్మరత్వ మగునే, జాతికినే నట్టిపారి♦జాతముఁ గనియెన్.
హరివంశము, ఉత్తర. ఆ 4.

మ. హరి కేలం దెకలించితెచ్చి భుజగేం♦ద్రారాతిపైఁ బెట్టె సుం
దరగంధానుగతభ్రమద్భ్రమరనా♦దవ్రాతముం బల్లనాం
కురకాఖాఫలపర్ణపుష్పకలికా♦గుచ్ఛాదికోపేతమున్
సింభిత్రాతముఁ పారిజాతముఁ ద్రిలో♦కీయాచకాఖ్యాతమున్.

భాగవతము, స్కం. ప 10, 21.

క. పరిమళము సెడదు వాడదు, పరువము దప్పదు పరాగ♦భరభరితంబై
నిరతము జగదేకమనో, హరమగు నీకుసుమరాజ♦మంబుజవదనా.

మ. అరిసీలాలక నీవు నీపతి రహ♦స్యక్రీడ వర్తించువే

శ్ లతాంతాయుధసంగరంబునకు నుల్లాసంబు గల్పించు ను

- జ్వలన్తీహంతురమై రతిశ్రమఁదనూఁ సంజాతధారాశ్రమ
 స్థలచలంబున్ దొలఁగింపఁగా సురఁటియై ఁ రంజిల్లు నిచ్చాగతిన్.
- చ. అడిగినఁచుంతలోన సరఁసాన్నములన్ సమకూర్చి యాకటన్
 బడలికఁ జేందనీయ దశుభంబు లడంచు జగత్త్రయంబునం
 బడయుఁగదాని సర్వగుణ భవ్యము సుమ్మిది దీనిఁ దాల్చి యి
 ప్పడఁచులలోఁ గనుంగొను మఁపారమహామహిమానుభావముల్.
- చ. తువలఁచుపత్రనేత్రనెఱిఁకొప్పున నీకుసుమంజుఁ దాల్చుటన్
 సవతులు వచ్చి నీచరణసారసయుగ్మము లాశ్రయింపఁగా
 భవుఁ డాటలేనికూర్మి జవఁదాటక నీపలుకాదరింపఁగా
 నవిరత్నభాగభాగ్యమహిమాన్వితవై విహరింతుగావుతన్.
- క. నెలకొని జేసవిఁ జలువయుఁ, జలివేళల నుష్ణగుణము ఁ సముచితభంగిం
 గలిగించు నీలతాంతము, కొలఁదులు చెప్పంగ నిచ్చఁకొత్తలు సుమ్మి. 1947
 పారిజాతాపహరణము, ఆ 1 పద్య 58-63.

—◆ నవరత్నములు ◆—

- క. నరియించితి గోమేధిక, మరకతవై దూర్యనీలఁమాక్తికవజ్రారి
 తురపునన్యగాగవిగ్రుమ, కురువిందపు మేడలందుఁ ఁ గోమలి పతియున్.
- రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 4 ప 34.

—◆ అమృతము ◆—

- సీ. ఇదిసుమి మిగులదుఃఖదవిఁదహనంబు, నాహుతిఁ గొనెడి దఁవానలంబు
 యిదిసుమి సర్వతోగ దవాగ్నిచల్లార్ప, నొదవిన ధారాపయోధరంబు
 యిదిసుమి తలకొన్న ఁ ముదిమి పెన్మరణంబుఁ, బాఱఁదోలెడి మహామానుతంబు
 యిదిసుమి జీవులఁ గదిసిన మృత్యుప్రభంజనంబులఁ గ్రోలు ఁ పన్నగంబు
- ఆ. సకలలోకవాసఁ జనులార యిదిసుమి, చేటులేనిమందు ఁ సృష్టియందు

...

...

...

...

...

లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 4.

—◆ విమానము ◆—

- సీ. జాంతతులంభ స్తంభఁసాహస్రములు గల్గి, వైదూర్యతోరణావళులు గల్గి
 నవ్యమాన్మేకవిజృంభణానవితానములు గల్గి, శశికాంతివేదికఁచయము గల్గి
 సాగ్ధాన్యమగుగజాలఁ సోపానములు గల్గి, కప్పటాలోవలఁ యొప్పుగల్గి

కామితార్థములిచ్చు ♦ ఘనవృక్షములు గల్గి, వికచకల్పారథీర్షికలు గల్గి
 సీ. మానసజనంబు లల్లి కామగతిగల్గి, కామరూపంబులు వహించు ♦ గిరిమగల్గి
 ప్రజలు పరమేశ్వరజతపుష్పకముఁ గాంచి, యంగువై నెక్కి యుతఁడు తు ♦ గాత్రాకరి
 ఉత్తరరామానుజము, ఆ 3 ప 104.

సీ. ఒకమాటు నభమునఁ ♦ బ్రకటంబుగాఁచుచు, నొకమాటు భద్రజ్యేష్ఠా నొకమాటు
 నొకమాటు శైలము ♦ స్తకమునవర్తించు, నొకపరిఁజరియించు ♦ నుదధిసముద్ర
 నొక్కతోయంబున ♦ నొక్కటియైయుండు, నొక్కడఁగి నుఁగొనఁ ♦ బుట్టె లగుమ
 నొకమాటు సాల్వసంయుక్తమై పొడనూపు, నొకతోయమన్నియు ♦ నుడిగితోమ
 ఆ. నొక్కతేపకొటవి ♦ యుడుగక త్రప్పివ, గతి మహాగ్రవృత్తిఁ ♦ గానవచ్చు
 మతేయుఁ బెక్కుగతుల ♦ నరివర్ణలఁగంగఁ, దిరిగె సౌభకంబు ♦ ధీవరేఖ్య.
 భాగవతము, స్కం. 10 ఉత్త. ప 106.

సీ. మానసియానంత ♦ మణికాంతధామమై, యిది హిమానీపేథ ♦ నింపునింపు
 శోణప్రవాళమంజులతానికాంతమై, యలరించు నిది వసంతాగమమునఁ
 డరళముత్తాదీప్తి ♦ ధారాధివాసమై, వేసవినిది మహాఘ్లాసమొసఁగు
 బ్రజలవజ్రోపల ♦ ప్రాసాదభాసమై, తొలకరినిది కుతూహలము నింపు
 సీ. జననరోతమయిది సర్వసమయసౌఖ్య, జనక మిందలియాశేఖ్యసాధ్యనీధ
 కిన్నరాంగనలవిగీత ♦ గీతస్పత్య, వాద్యములు నూపి నిలుతురు ♦ వలయునెడల
 వసుచరిత్రము, ఆ 3 ప 15.

సీ. అదె ప్రభాకరబింబ ♦ మది ప్రభాకరబింబమైన రాతిరి యేలఁగానవచ్చు
 నదె చంద్రమండలం ♦ బది చంద్రమండలంబైనఁ గలంకంబు ♦ గావఁ బడవ
 యిదె రోహణాచలంబది రోహణాచలం, బేని వియద్యధి ♦ నేల మెలఁగు
 నదె తటిత్సముదయంబది తటిత్సముదయం, బేని నద్భుత్యమై ♦ యేఁగ గున్న
 సీ. యనుచు జనులు విస్మయము నొందఁ దనదివ్య, లేజమఖిలదిశలఁ ♦ దీటుకొనఁగ
 మహిః నేఁగువెంచె ♦ మహనీయవైభవస్థానమైన వరవిమాన మొకటి.
 బసవరాజీయము, ఆ 6 ప 117.

సీ. దివకరుందునుబోలె ♦ దీప్తాంశుకలితంబు, ఖగమువోలె ననంత ♦ గమనశాలి
 గోత్రాశ్చరివోలె ♦ జిత్రరేఖాశోభి, పంజ్జికంఠుఁడువోలె ♦ బహుముఖంబు
 తతివిలాసమువోలె ♦ దతకామగమనంబు, నమరుండువోలె ముక్తామయంబు
 వైత్రవంశుఁడువోలె ♦ వసుసముద్గమహూర్తి, కేశవాంఘ్రియుఁబోలె ♦ గోకులయతిము

గీ. హానియునుదోర నవహంసఁ నాహాయుక్త, మనలము - గ్గి కుంభాకోట గీతాన్నికలము
నైస దనుజువిమానంబు • పుడు చూచి, మనుజుపతిఁ బుట్టు - ముత్రిమిఁ మార్గసింధు.
సుదగ్గిగావలంబుము, ఆ 5 ప 15.

—♦ వేదములు ♦—

మ. హరిరుపంబులు వేదజాలములు తిఁ ద్వాన్యసారమున్ నాటిసో
బరఁగిందాన్ గరిమరాజులేక మనుశుల్ • భవించి దుష్ప్రభులన్
దట్టఁజే తద్ద్రుఢిశాన్యసభ్యసరణి • దట్టఁగని దుర్బాన్ధుల
చదులై మోక్షము నొంద లేరు భావశి • సరిసానిగ్గొన్నట్టి.
ఉ. అను కళత్రుప్రాయము • సంగత్యుద్ధిం దిన్ని వంశ్యు
శ్వాసనాథకీర్తులు దింసంబును వృద్ధినిబొంద పట్టనే
జ్ఞానముచేతఁ గర్మములు • సంక్షయమందెడుచోట వేదమున్
జ్ఞానమహత్త్వముం బొలుప • సన్నతి నేయను గర్వకొనియుండ.
మత్స్యపురాణము, ఆ 5 ప 155, 156.

—♦ రాశుపరాశ్రమము ♦—

పీ. ప్రీతినిజేల్చు • పవన యాగమభోగి, బహుభావానుజులదీపములు నొందఁ
జరిసార్కఁగింపనిగ్రుతదలకువీచికల్, వేలుభ్రమ్రానికొల్పివ్యులు గార
గగనగర్భాత్మక • కాకోరకంబులు, ప్రస్థానాజులై • భవము గార
దిగిపాతుగదలి నిఁజ్ఞైయభూభృతోట్టి, యావటింమథలోపఁహోయలుగ
గీ. నయ్య జియ్య నమానమా • మారమహేశ్వయమచుబ్రహ్మగిమగలుర్పఁ నొంబలులుగ
జండకోదండమార్వీప్ర • చండముగను, శీనఁ రాశుపరాశ్రమఁగీ గాధ 3. 1957
మత్స్యపురాణము, ఆ 5 పద్య 118.

—♦ నాగాశ్రమము ♦—

పీ. అప్పుడు కొన్ని మహాహులు శివనాథ, శిముల్కదడి శిశిగములఁ జాట్టి
కొనియే భోగము కొన్ని • యునుపశ్చింభులములకి గది పుష్కరదాల • నిర్లఁబేదఁ
విసభురోలుకొన్ని • భీదురంబులవిధాన, నలగిముల్లంబి గాఁతములు పేద
వితతముఖంబుల • పడలునిశ్వాసమున్, కాఁతులు మిక్కిలి • గహుల శీన
గీ. నాలుకలు పొయచుఁ బ్రచలదశీల భుజులు, మొదలుబంధినిమాపి • వేదలరగద
సగ్ధమయమయ పాతాళ • జగము తంగి, సమరమేగినియొప్పి కా • సమయమందు
బుపాలపథి, ఆ 4 ప 181.

—♦ దానపద్ధతి ♦—

శా. అన్యాయార్జిత మైనవిత్తమునఁ జేయం బూనుదానంబు మా
ర్జన్యాయం బది దానఁ జేసి ఫలపాఠకం బేమియున్ లేదు యు
క్తన్యాయార్జిత మించుకంత యయినం ♦ గాలంబు దేశంబు స
మ్మన్యం బై తగఁ బాత్రయోగమున సామన్యంబై ఫలించుం దుదిన్.

1959

భారతము, ఆర. ఆ 6 ప 109, 112.

చ. అడిగిననిచ్చుకంటెను నయాచమఁగాఁగనెటింగి యిచ్చు టె
క్కుడు ఫల మిచ్చు దానవిధఁకోవిద వేడుట చావువేడ్కగాఁ
బడుటది వెద్దచావుదగు ♦ పార్థనపూర్ణముసేయునాతఁ డా
యడిగినవావిదన్నును దయారతిఁ గావఁగఁజాలువాడగున్.

భారతము, ఆను. ఆ 2 ప 25.

సీ. న్యాయార్జితం బైనయర్థంబు వేదవిత్తము శాంతి మొదలగు ♦ వగగుటయులు
గలవిప్రసమఁ బుణ్యకాలపావనదేశకలితంబుగా భక్తిగలిగి యూగి
మేలిదానము శక్తిమిగులుట శక్తికిఁ, దగుట దానికిఁ గడుఁ ♦ నగమి యుత్త
మము మధ్యమము నధమము నగు దానవిధానంబు విను మిట్లు ♦ దైవికంబుఁ
గీ. చైత్యకంబును లోనైనపనులఁ తాను, వేడ్కసేయుచున్నపుఁగొను ♦ విప్రకోర్కి
కనుకుణం బగువదియును ♦ సర్థి నిచ్చు, టధికతర మైన ఫల మిచ్చునలబుజున్.

భారతము, ఆను. ఆ 5 ప 188.

గీ. చేయు టెంతయు మేలైనఁ జేసి పిదప, వగచినట్టిదానము దనుఁబొగడిగొన్న
దానవిధి నిష్ఫలంబులుగాన రెండు, నుడుగుదాత మహాఫల ♦ మొందఁగాంచు.

భారతము, ఆశ్వ. ఆ 5 ప 180.

గీ. ఎద్దియొకొ వీరియభిలాషమెటుఁగుభంగి, యడుగకయమున్న యీవిభాన్యంబుగాడి
వాంఛ నెఱిగియు నర్థార్థివచన దైన్య, మాతృసహాయంపఁజాలువాడధిమది.

చ. కటికతనంబు మాన్చి చటుకాకు విడంబముఁ గూర్చి లజ్జ సం
కటపడఁ జేసి యర్థి గడుఁగాతీయపెట్టినసాతకంబు న
క్కట తలఁగంగఁ జాలునొకొ ♦ కాలవిలంబము నాచరించి పి
మ్మటఁ దదభిప్సితార్థము సమర్పణసేయుప్రదాతయొమ్మొయిన్.

శా. దాన కళా కలాప సముదంచిత సార వివేక సంపదన్
మాత మాచూచ జ్ఞానానస వృత్తభిపూర్తి బుద్ధి యె

వ్వానికి లే నొకింతయును ♦ వాఁ డొకరుండు భరంబు ధాత్రికిం
గాఁలు గావు శైలములు ♦ గావు పయోధులు గావు భారముల్.

శృంగారవైషధము, ఆ ♦ ప 53-56.

క. దానమునఁ గల్గుపుణ్యము, దానముననె కీర్తినిలుచు ♦ దర్పితులెల్లన్
దానముననె వశులగుదురు, దానమునకు నధిక మైన ♦ ధర్మముగలజే.

మత్స్యపురాణము, ఆ 5 ప 120.

క. మబ్బువిడి నేఁడు రేపని, సబ్బిడు లెడబొంకి బొంకి ♦ సడినొందకబల్
గొబ్బుననిచ్చినవాఁడే, యబ్బురమగుదాత దుష్క ♦ రాఘవిధూతా.

యాజ్ఞవల్క్యచరిత్రము, ఆ 2.

క. ఎన్నేని దానములు కలవన్నిట దాతకుఫలంబు, ♦ లబ్బుచు గొనువా
రన్నంట మేలువడయగు, కొన్నియ గలవం దుభయుల ♦ కను శుభదంబుల్.

క. బహువిధదానములు ప్రతిప్రహమున కర్హములుగదవె ♦ కన్యావిద్యా
మహిదానములను నివి మూఁడిహపరసాధనములుం ద్రి ♦ యీ సమ్మతముల్.

మహేంద్రవిజయము, ఆ 5 ప 37, 39.

—♦ ధర్మము ♦—

చ. తనువులుగావునిత్యములు ♦ తాచురసాక్షులు నశ్వముల్ కరుల్
దనములురాజసంబులు వృ ♦ థా సహజన్ములు బంధుమిత్రులుం
దనయులు నేమియకాదుయ ము ♦ దంబునఁ జేసిన ధర్మమొక్కటే
మనుజునరేణ్య ! నమ్మఁదగు ♦ మానవకోటికి నెల్లకాలమున్.

యక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 5 ప 136.

క. ధర్మంబు తన్నుఁ బెనుచున్, ధర్మంబభివృద్ధిఁబొంది ♦ తనుబ్రతికించున్
ధర్మము శర్మకరంబని, ధర్మం బేమఱురు సంత ♦ తముఁ దత్త్వజ్ఞుల్.

పంచతంత్రము, నేంక. ఆ 3.

గీ. ధర్మంబు చెఱుపఁజెఱుచును, ధర్మము మనుపంగ మనుచు ♦ ధగణీస్థలిలో
ధర్మంబె కర్త యంతకు, ధర్మం బొనరింపు నీవు ♦ ధర్మతనూజా.

శేషధర్మము, ఆ 8.

—♦ దానపాత్రులు ♦—

గీ. అనుటయు ధర్మసం ♦ దనుఁడు దానంబుల, కెవ్వరు పాత్రంబు ♦ లేగ్పరింపు
మనిన సద్గుణు ♦ నకోధనులు సత్యురతులు దాంతులును ధీ ♦ రత్నయుతులు

విజకర్మనిగతులు ♦ విజితేంద్రియులు సర్వభూతహతులు నలుభ్రులును శుచులు
దానపాత్రములు వేదంబు సాంగంబుగాఁ, జదివి మట్కర్మనిష్ఠులఁ దొడంగి
గీ. తత్త్వవిదు లైన బ్రాహ్మణోత్తముల కీగి, విను సహస్రగుణం బగు విశ్రుతశ్రు
తంబుఁ బ్రజ్ఞయు శీఘ్రోత్తములుఁ గలుగు, వారి కిచ్చుట వంశవిస్తారకంబు
ఆ. యోగ్యుఁడైన విప్రుఁ ♦ డొకరుండు సంతృప్తిఁబొంద నధికత్వప్తిఁబొందుదేవ
వితతి మునిసమూహ ♦ పితృసమాజములు నట్లగుట పెదకిలెచ్చునది విశిష్ట.

భారతము, ఆను. ఆ 2 ప 50, 52.

సీ. భోజనార్థంబుఁ దుష్టిఁ ♦ బొందించునతఁడును, దెరువాటువలనఁ దస్కరులచేతఁ
జేటొంది ధనము వాంఛించునతఁడు ప్రతంబున కుద్యాపనంబు సేయఁ
దలంచి యర్థించునతఁడును గురుఁ దల్లిదండ్రుల సంక్లిష్టదారపుత్తు
లను బ్రోవఁబడునతఁడును మహావ్యాధిని, రాసంబు సేయంగ నాససేయు
గీ. నతఁడు నిష్పాత్రుఁడైన ధరామరుండు, నెపుడు భిక్షయ బ్రతుకగునేని నట్టి
యతఁడు దైవపితృములకు ♦ నతిశయంబు, గల్గు పాత్రంబు లగుదురుకారవేంద్రు.
భారతము, ఆను. ఆ 2 ప 59.

క. కులమును విద్యయు వృత్తము, నలఘుమతీ యన్న మిడుటకై యడుగంగా
వలనకు విప్రుని నాదర, మలరంగా నిడుట లెస్సయడిగినమాత్రన్.

క. న్యాయార్జిత మగునన్నము, వేయిఁటికిఁ బెట్టవలయు ♦ విప్రజనము హ
న్వాయత్తంబుగ దానం, బాయని పాపములుఁ గలవె ♦ పౌరవముఖ్యా. 1977

గీ. తిరిసియేనియు నన్నంబుదెచ్చి శిథిలు, లైన విప్రులయాకలి ♦ యపహరించు
పురుషుఁడూర్ధ్వలోకంబులఁ పురుషవరుల, కర్చనీయుఁడై వెలుగుచునందయుండు.

భారతము, ఆను. ఆ 4 ప 270-276.

—♦ అన్నదానము ♦—

సీ. పనిలేదు కులశీలభావంబు లెఱుంగంగ, నన్నదానము సేయు ♦ నధికపుణ్యు
దగవుగా దాచారధర్మంబు దలపోయ, నన్నదానము సేయు ♦ నధికపుణ్య
సత్యశౌచములు విచారింపఁ బాటిగా, దన్నదానము సేయు ♦ నధికపుణ్య
వర్తనంబడుగంగ ♦ వలువదేక్రియనున్న, నన్నదానము సేయు ♦ నధికపుణ్య

గీ. బరుసమున పోకి లోహంబుబసిఁడియైన, పగిది నిరతాన్నదానసౌభాగ్యమహిమఁ
బాపములువాసి పుణ్యసంపదఁ దనర్చు, నతికృతార్థుని మార్గంబులరయఁదగఁడు.

సీ. అన్నదానము సేయు ♦ ననఘుఁబ్రాతఃకాలమునఁ దలంచిన దోషములు నశించు

నన్న దానము సేయు ♦ నమలచారిత్రుని, గనుగొన్నఁ గలువవత్సము లణంగు
నన్న దానము సేయు ♦ నతికృతాత్మనితోడ, భాషింపఁ దొలఁగుఁ బాపవ్రజంబు
నన్న దానము సేయు ♦ నధికపుణ్యుని పాద,ధూళిసోఁకినఁ బాయు ♦ దురితచయము

1. నన్న దానంబు నిరతంబు ♦ నాచరించు, పరమపావనశుభగాత్రు ♦ పంక్తియందు
భోజనము సేయువారికి ♦ భూప్రదక్షి,ణంబొనర్చినయాత్రి పుణ్యంబుగలుగు.

చ. వరుణుఁడు వంపెఁ బంపెగిరివైరి కుబేరుఁడువంపెఁ బంపెభౌ

స్కరుఁ డుడురాజువంపెఁ బురఁశాసనుడంపె నజుండువంపె మం

దరధరుఁడంపె నంచును బ్రధానవిమానము లన్న దాతకున్

బరువడిఁ జూపి యెక్కుమని ♦ పల్కుదు రంత్యమునందు దేవతల్.

1981

రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 2 ప 74-82.

సీ. అన్నంబు బలకరంబన్న మాయుర్వృద్ధి, కర మన్న మత్యంతఁకాంతికరము
తనుఁ జంపవచ్చిన ♦ ఘనశత్రునకునైన, నన్నంబు బంధుత్వమావహించు
నన్నంబువలనన ♦ యమరులు ప్రీతులై, నరులకుఁ గోరిన ♦ వరము లిత్తు
రన్న దానముఁబోల ♦ వన్యదానంబులు, ధరణిలోపల నెల్లదానములకు

ఆ. ఫలము సరిగఁ జెప్పఁబడుఁగానియన్న దానంబుసేతకీఫలంబనంగ

నబ్బభవుఁడు నోపఁడటగాన నీవును, నన్న దానపరుఁడ ♦ వగుముభూప.

భోజరాజీయము, ఆ 7 ప 233.

—♦ ఉదకదానము ♦—

క. పానీయదాన ముత్తమ, దానం బని యఖిలధర్మతత్త్వదృఢపరి

జ్ఞానానూనుం డగుమను, మానవపతి సెప్పె నృపసమాజవరేణ్యా.

క. కావునఁ జెలువులు నూతులు, బావులుఁ, గొలకులును నెపుడుఁ ♦ బారవవర్యా

కావింప వలయు నవి గడుఁ, బావనములు పుణ్యలోకభాగిత నిచ్చున్.

క. అనఘా యెన్వనికావిం,చిన సుఖిలాశయమునందుఁ ♦ జెలఁగుచు గోవుల్

గొను నీ రాతనివంశం,బున కవి గావించు మార్ధ్వభువనప్రాప్తిన్.

గీ. అఁక లేక యెవ్వనిజతాశయమున, మండువేసవియందును ♦ మనుజుతోటి

యవభృథస్నానపానంబు ♦ లాచరించు, నతఁడు వొందఁడు విషమదుర్గాభిగతులు

భారతము, ఆ 2 ప 283-286.

గీ. సలిలమున నిల్చుఁ బ్రాణము ♦ సలిలదాత, ప్రాణదాతయనంబడుఁబ్రాణులెల్ల

దాన శుభియించుగావున ♦ దానిమహిమ,బొడలునితిహాసమొకటిదెల్పెదనువినుము.

శేషధర్మము, అ. సు. ఆ. 1 పే 24.

గీ. మాఘమాసంబు మొదలుగా • మంచిసీళ్లు, చల్లయైనను పొనీయఁజాలఁ గట్టి
సోయవారల పుణ్యంబు • పోలువార, లుధయలోకంబులందును • సుభముగఁద్రుం.
శ్రేష్ఠధర్మము, ఆ 2.

— • గోదానము • —

క. గోవులపా లమృతం బని, దేవేంద్రుఁడు సెప్పెఁ గాన • ధీరత్వనిధి
గోవు నొసఁగ నమృతము స, ద్భావంబున నిచ్చినట్టి • ఫల మొడఁ గూడున్.
భారతము, ఆను. ఆ 2 ప 397-403.

క. ఆనయముఁ గొంచెత్తువెలకుం, గొనవచ్చును సారభూత • గోవును దానం
బున ఫల మధికము దానము, గొనినాతఁడు సుఖము దానఁ • గొనుఁ జేసేతన్.

ఆ. పుణ్యదినమునందు • భూసురానుజ్ఞతో, నుపవసించి గోవు • లున్నమంద
కరిగి పరమనియతి • నయ్యహోరాత్ర మ, గ్లోవ్యమున నసించి • నిష్ఠతోడ.

ఆ. సంగవాభిదాన • సత్కాలమునఁ దనఁ, యిచ్చుగోవుఁ బేర • నెలమిఁ బిలిచి
యజఁడు గరుణఁ జెప్పి • నట్టి యవ్వాక్యరత్నముఁ బఠించునది యు • దాత్తచోన్.

ఆ. తల్లిగోవు వృషము • దండగర్భప్రదేశంబు దినము ధరణి • సంప్రతిష్ఠ
యని పఠించి యోగ్యుఁ • డగువిప్రు నర్పించి, పలుక వలయు నీగి • కలిమి దెలియ.

క. సారము లగు గోవులు మృద్వీరసకలకల్మషములఁ • దుర్గించును సౌమ్య
త్వారూఢంబులు శాశ్వత, సారోదారపద మిచ్చి • సౌఖ్యముఁ జేర్చున్.

క. అని పలికి గోవు నిచ్చితి, ననుచు నుదకధారఁ బ్రీతి • నవ్విపురికగం
బునఁ బోయ వలయు నర్హ్యం, బని చెప్పుదు రజ్జులంబు • నాదిమునీంద్రుల్.

క. మొదవులలో నెల్లఁ గపిల, మొదవు వరిష్ఠంబు రాజ • ముఖ్య నియతమై
నది విప్రుని కిచ్చు టరయఁ, దుది దానంబునకు నతికు • దురితాటవులన్.

భారతము, ఆను. ఆ 3 పద్య 14-19.

క. ధర గోదానముచేసిన, పురుషులు యమధర్మరాజు • పూజింపంగా
సురలోకంబున నుందురు, తరుణీసుతబంధుమిత్ర • దాయాదులతోన్. 1997

క. పదిగలిగిన నొకటివరె, పదిపదులు గడించెనేని • పదియియ్యఁదగున్
పది పదులు పదులు దొరకిన, పదిపదు లావుల నొసంగ • ఫలమెంత యగున్.

గీ. ఆశ్రదానంబుకన్న రే • దధిక మొకటి, యవని న్యాయార్జితంబది • యర్యోనని
యధయకులసంభవులనెల్ల • నుద్ధరించు, నమృతమరయంగగోక్షీర • మనియెల్లబ్రహ్మ -
శ్రేష్ఠధర్మము, ఆ 1.

గీ. పదిమొదవులున్న నొక్కటి యదగుశతము, గలుగఁబడియియ్యదగుజేయి ♦ గల్గనూటొ
సంగఁ దగునిట్లుగావించు ♦ జనులకెల్ల, సమఫలచకలుగుచుండును ♦ జగ్గసేయ.

క. గోదానముకన్నను మఱి, లేదధికఫలప్రదంబు ♦ లెక్కింపఁగ న్నన్య
యోదంచితమైనను స్వర్గాదిసుఖములిచ్చు నన్య ♦ యద్వయమునకున్. 2000

సీ. భేనుదుగ్ధము తత్ప్రితిగ్రహీతృద్విజు, డెంతఁ గోరిలు నన్యత ♦ మంతయునగు
ననిపల్కె బ్రహ్మగావున బ్రహ్మచారి వృద్ధ యతులకిడక కా ♦ స్త్రజ్ఞులకుఁ గు
టుంబులకును బురా ♦ ణంబుఁ దెల్పెడివారి, కాహితాన్నులకు నీ ♦ యదగుఁబుణ్య
కాలపితృక్రియా ♦ గ్రహణాయనవ్యతీ, పాత సంక్రమణాది ♦ పర్వజన్మ

గీ. ధముల వరధేవులుఁదదభావమైన, ననుఁ దలఁచి నిష్కమాత్రకాం చనమొసంగు
నరులు వితతాయురై శ్వగ్య ♦ ధరులునగుచు, దుడినిమద్భువనంబుగాంతురునరేంద్ర.

శేషధర్మము, అ. సు. ఆ 1 పే 19.

— ♦ భూవానము ♦ —

క. దానము లన్నిటికిని భూ, దానం బెక్కుడు సమస్తధాన్యములుఁ బ్రభూ
తా నేకవస్త్రధనర, త్నానానత్వమును భూమి ♦ నవుట కతమునన్.

ఆ. పూర్వవత్త యైనభూమి నెవ్వఁడు వుచ్చి, కొనియె నతఁడు దనదుకులమువారి
నిరుచదొక్కతరము ♦ నరకవాసులఁ జేయుఁ దాను నడుము గాఁగధర్మవిరత.

క. మునుఁ దా విప్రైన కిచ్చెద, నని భువి యీ కుండుకంటె ♦ నధికపుఁ బాపం
బును నడుగ కిచ్చుటకు మిగి, లిన పుణ్యము నెందు నరయలే వంద్రు బుధుల్.

భారతము, అను. ఆ 2 పద్య 350, 365, 386.

తే. విను మకించునైయున్న ♦ విప్రునకును, ధరణి యంగుష్ఠమాత్రము ♦ దానమిచ్చు
నట్టి పుణ్యండు భూపాలుఁడై జనించు, నఖిలదేవతలును దృష్టులగుదు రందు.

క. ఊతి దాన మిచ్చునతఁడును, నతివేడ్కఁ బరిగ్రహించు ♦ నతఁడును దురిత
చ్యుతులై శతవత్సరములు, శతమఖులోకమునఁ గ్రీడ ♦ సలుపుదు రెలమిన్.

పద్మపురాణము, ఆ 7 ప 174, 175.

గీ. అయిదుతరములపూర్వుల ♦ నవులమీఁద, నందఱును గాచునూర్ధ్వలోకాలయములఁ
గవియఁ బండినవివిధసన్యములతోడి, యవనిదానంబుచేయు పుణ్యాత్మకుండు.

క. అనుములు గోధూమంబులు, మినుములు సెనగలును బండు ♦ మేదిని భూదే
వున కిచ్చు నెవ్వఁ డతనికి, ననఱాయస్వర్గసౌఖ్యమబ్బు మహేంద్రా.

భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 5 ప 66.

—♦ సువర్ణదానము ♦—

- క. అలఘుతర సకలకామ్యంబుల నిచ్చినయట్టి మహితఃపుణ్యంబై తా
వెలుఁగుఁ గనక మిచ్చుట యని, పలికెం గర్మజ్ఞుఁ డతః పరహితచరితా.
గీ. కనక మాయఃప్రదంబు పావనము భావ, శుద్ధి నొనరించుదాతకుఁ సుప్రతీక్షుచ
వేడ్కతో దాని నిచ్చుటఁ వేఱ పొగడ, నేల యనియె హరిశ్చంద్రుఁ డిద్ధ భోజు
భారతము, ఆను ఆ 2 పద 381, 382.

- క. భూమికి గోవులకును నై, హేచు మిడుట యస్మదీయఃపితమును దేవ
స్తోమప్రియముం భావన, తామహనీయంబుఁ జుమ్ము ♦ ధర్మవిధిజ్ఞా.
క. పావనము సువర్ణము వం, శావలికిం దనకు నిర్మలాత్మత నిచ్చున్
నీ వది యెఱిగి సకలయజ్ఞాతసరములను సువర్ణయాజిక యగుని.
భారతము, ఆను. ఆ 3 ప 184, 185.

—♦ కన్యాదానము ♦—

- క. అతివా కన్నియ నిచ్చినఁ, బిత్తపతి ముద మందు సురలుఁ బ్రీతు లగును రం
చితగతి గర్తకు దొరకొను, నతితేజస్వీయశస్కమగు నబ్భవమున్.
భారతము, ఆను. ఆ 5 ప 194.
గీ. భూమిధర రాజు సంపూర్ణకాముఁడయ్యె, ముదముతో మేనకా నేవిఁ మొగమునూచి
కన్యకాదానవేశలఁ గలదు చనవు, క్షీతిగృహస్థులకంటె సద్దేహినులకు.
హరవిలాసము, ఆ 4 ప 67.
గీ. కులము గలిగి ధర్మగుణములఁ జూపట్టి, కోగిగాక మంచిరూపు దనర
వేదజేయినఁ పేదకుఁ గన్యక, నొసఁగునతఁడు బ్రహ్మవసతిఁ గాంచు.
క. ధన మిచ్చి పెండ్లిచేసిన, ఘననకు నేలోకమయినఁ గలుగున్ విషావా
యనసంక్రాంతులు గ్రహణంబును దీర్థక్షేత్రములును ముఖ్యము లొసఁగెన్.
క. కన్యాదానము చేసిన, ధన్యుఁడు గంధర్వదేవతాతతి పొగడన్
మాన్యక్రియఁ బితరులతో, దైన్యము లేమందు నెపుడుఁ దా నా యొద్దన్.
గీ. పెక్కులు గల వన్న ♦ పితృమోక్షదములైన, దానంబు లందునుఁ త్తమము బెలియ
విను మెఱిగించెదఁ దనకన్యకను బిచ్చి, తగినట్టి వరునకు ఁ దారబోతు
రట్లుగూడనినాటిఁ కాత్మధనంబిచ్చి, చేయింతు రదియును జెల్లకున్న
దొరకెనమాత్రంబుఁ యోడైనఁ బెండ్లికి, ఘనమైన బ్రహ్మలోకంబు గల్గుఁ
గీ. గన్యకాదాన మిదిమున్న ♦ కమలభవుఁడు, చేసె నాఁడాదిగా నెల్లఁ పుష్పజనులఁ

చేతుకొనరింపు నీవిది + చేయవేని, తమకుఁ గూపంబునన యున్కి + తథ్యమరయఁ
శేషధర్మము; ఆ 1.

.. సిరిగలవారికి చేడల, నరయుచు నెవరైన నిత్తురది ఘనమగునే
నిరుచేదకిచ్చి నేనిన, సరసాగ్రాని కిహము పరము + సౌఖ్యము లబ్బున్.
శశిరేఖాపరిణయము, ఆ 2.

—♦ తిలదానము ♦—

1. తిలలు పితృభోగ్యములుగా, జలజభవుఁడు సేసెఁ దిర్పనిచయ మలరఁ గడుం
దిల లిచ్చిన శుచు లగుదురు, తొలఁగుం బర్వసురతాదిదోషము లెట్టన్.
2. దివ్యముని యగు కాశ్యపుభవ్యగాత్రముల జనించి భవ్యంబులై + తిలలు వెలయు
నట్లు గావునఁ దత్కృతయజన మఖిల, వస్తుయజనంబుతో సరివచ్చు నండ్రు.
3. తిలదాన మఖిలదానంబులకంటె విశిష్ట మెల్లమునులును నియతిం
దిల లర్హము లగుపాత్రంబుల కిచ్చియ కాదె పెంపువొందిరి వత్సా.
భారతము, ఆను. ఆ 2, ప 390, 392.

—♦ ఘృతదానము ♦—

1. యాగాదికర్మముల కుపయోగింపంబడుటఁ జేసియుత్తమము ఘృతం
బాగువస్తువు నిచ్చుట, యాగములకు నన్నికిం బ్రీయం బై యుండున్.

—♦ విద్యాదానము ♦—

2. రాజముఖ్య తగుసంరస్వతి శిష్యునకొసఁగ భూమిదానమార్జితముగఁ
జేసికట్టిఫలము + సిద్ధించు భేనువు, నిచ్చుటయును భూమి + నిచ్చినట్టి.
3. విద్యయిచ్చుట సత్పాత్రవిషయ మైన, నవ్యయాసందపదముఁ జేయంగఁజాలుఁ
దగఁగ దక్షిణ యిచ్చి పేదలకువిద్య, యీనియోగించుటయుఁదత్సమానకృత్యము.

—♦ గరగదానము ♦—

గీ. గరగ లాసఁగినగుఁడు భూసురు లొనర్చు, నాచనునముఖకర్మంబులందు వత్త
భాగఫల మొందు నెగడికిఁ + బాచనమున, కింధనములిచ్చిధనముల + సెనక మెసఁగు

—♦ వివిధదానములు ♦—

2. చిత్ర మిచ్చి కాంచుఁ + బుత్తులఁ బురుషుండు, సకలకామ్యదాన + సమముశకట
మిచ్చు టనఘ చెప్ప + లిచ్చినఁ గంటకు, లైనరిపులఁ ద్రొక్కి + యతఁడుదిరుగు.
3. తెవులు గొన్నవారి కవితీరుట కామధ మిగి దుర్గతుల్
దవులుజనాలిఁ బ్రోవు సుధంబున్ దైర్ఘికకోటి నన్ను బాం

ధవకగీతిత్వదీనశేషః దాహము దుఃఖతు లై నవారిఁదే

ర్ప పెంపు నోర్పుఁ గల్మియును * ప్రస్తుతి కెక్కిన మేటిధర్మముల్.

భారతము, ఆను. ఆ 2, ప. 387, 389, 412 ఆ. 5 ప. 195, 214.

ఉ. చేలములున్ సుగంధమును * జెంబులు నెల్లము దేనె కూర తాం

బూలము దాళవృంతము లఁపూపములున్ గొడుగుల్ ఫలంబులున్

పాలును బియ్యమున్ జెఱకుఁపాలును జెప్పులు గల్మికొద్ది నే

వేళల దాన మిచ్చుట భువిం గడు ధర్మము మర్త్యకోటికిన్.

2119

జాహ్నవీమాహాత్మ్యము, ఆ 2 ప 96.

సీ. వస్త్రవాసముచేయుఁవారలు శతవంశ, కలితులై శంభులోఁకంబునందు

కాశేయకంబళఁకంచుకాదు తాసంగు, ఘనులెల్ల సర్వలోఁకంబునందు

వజ్రగోమేధికఁవై ధూర్యపువ్యరా, గపృదు ల్విష్ణులోఁకంబునందు

నెద్దు నిచ్చినధన్యుఁడింద్రాదు లభినుతుల్, గావింప సత్యలోఁకంబునందు

గీ. విమలగంధాంబుపూర్ణమాఁవెండిముంత, తామ్రపాత్రసమర్పించు * ధర్మములు

లందముగ నూర్యలోకంబునందునెపుడు, నతులమహిమల విహరింతు * గణపతి

శేషధర్మము, ఆ 2.

సీ. తాంబూలముల నిరంతరము నిచ్చినవారు, లక్ష్మీకటాక్షుసంఁలబ్ధవిభవ

లగుదురు శూలామఁయాన్వితలకుఁ జన్ను, గుడుచు కుట్టలకుఁ బాఁలిడినవారు

పాలమున్నీటిలో * నోలలాడుచుఁ గల్ప,తరుఫలాసవములఁ * ద్రావుచుండ్రు

దధిమధుతక్రాదిదాతలు మృత్యుభయంబు నొందరు గ్రీష్మఁచుందు * గురు

గీ. లకు జెఱకుపాలు నారికేళఫలము, లాసంగువారలు ముప్పది * దురుగములు

పతి భవనముననుండి యబ్జభవలోక,మందు మెలఁగుదు రైదు మఁపాయుగములు

శేషధర్మము, ఆ. సు. ఆ 2 ప 43.

—♦ సక్షత్రదాననుహిమాత్రిశయము ♦—

సీ. కార్తెఁ బాచన చుట్టఁగన్భునితారమా, మములు మాంసమ్ము సంజంగఁ గలుగు

నన్నంబు శతతారఁయందు గోవార్ద్రస, దితితారఁ బులగంబుఁదీపుగలదము

నట్టులు గురుతార * నధిపమవర్ణ మా, శ్లేషరూప్యము మఖఁజెల్లు నుప్పు

తలలు భగం డధిదేవతయగుతారఁ, జెఱకుఁదేనియ నుపాఁసక్త మైన

గీ. శక్త ముత్తర ఫల్గునిఁ * పాలతోడ, పాష్టికాన్నంబుగవితారఁ * సకరినధము

చిత్తనాగు శ్రీగంధపుఁజెక్క స్వాతి, దనకుఁబ్రయుమై మునిమేలు * నానము

- సీ. అనఘ విశాఖ నిద్రానరాధఁ బైచీర, విను జ్యేష్ఠఁ దగ గతిఁవేము గూర్చి
ముల్లంగి మూల సమ్మూలఫలంబుఁ బూర్వాషాఢఁ బెరువుత్తరాఖ్య యైన
యాషాఢమాతీకాఁర్ద్రాఁన్నంబు హరివసు, జలతారకములఁ గంబళము గుడ్డు
లమరినబండియు • యవలుఁ జూర్వోత్తరాభాద్ర పౌష్ణాశ్వినీభరణులండుఁ
గీ. గ్రౌఠ్య గలమేఁకనంజుడు గొతీయయెఱచి, గంచుకుండతో మొదవశ్యకలితశకట
మతులతీలధేను లీఁ బాడిఁయఖిలతారకముల నీగులు నూర్ధ్వలోకములఁ జేయు
భారతము, ఆను. ఆ 2 ప 378, 379.

—♦ అభయదానమహిమ ♦—

- చ. వెఱచినవాని లోభయము • విప్పినత్రణ్యఫలంబు నెన్నఁగాఁ
దరమె విధాతకైన ఘనఁదక్షిణ లిచ్చి సమస్తయాగముల్
నెఱపినవారు గంగకడ • నిచ్చును నుండినవారు నీడుగా
రెఱుఁగు మొకింతయే నభయమిచ్చినవారలతో నరేశ్వరా.
క. విను మున్న శిబి కటోతం, బనుపులుఁ గున కభయమిచ్చి • యఖిలోన్నరమై
తనరెడు వైష్ణవలోకంబున కరిగెన్ సురలుపొగడ • భూపవరేశ్వర.
శేషధర్మము, ఆ 2.

—♦ శరణాగతరక్షణము ♦—

- క. శరణాగతరక్షణమునఁ, దురగక్రతుఫలము దొరకు • దొరకు యశోలం
కరణముభృతి గల్గు చొలఁగు, దురితంబులు చేర వొండు • దుఃఖౌఘంబుల్.
క. శరణాగతు రక్షించిన, పరహితచరితున కిహంబుఁ • బరముం దురగా
ధ్వరఫలముం గలదనిరొ, మరిమర్దన కావు మిమ్మహాచిరజీవిన్.
సీ. తనమేనికండలు • దఱిగి డేఁగకు మేఁపి, ఖగముఁ గావఁడె శిబిఁజ్ఞాపరుండు
గరుడుని కాహర • కబళమై నాగేంద్రవరుఁ బ్రోవఁడే మేఘవాహనుండు
నిజకళత్రతోహి • నిర్దయాత్ముఁ గిరాతు, మనుషఁడే నిర్లిద్ర • మైత్రి పత్ర
శత్రుసోదరు విభీషణు సమిద్భీషణు, రక్షింపఁడే తొల్లి • గాఢువుండు
గీ. సకలదిక్కామినీకుచఁస్తబకములకుఁ, దారహారకలాపమై • తద్యశంబు
నేఁడు నాఁడును నున్నది • నిత్యమగుచుఁ, గంటెశరణార్థిమనుచుట • కంటెశుభము
పంచతంత్రము, పేంక. ఆ 3.

- క. శరణాగతరక్షణమే, పరికింపఁగ ధర్మ మెందుఁ • బరమాణువుతో
సరిగావు దాన యాగ, స్మరణంబులు నోటయై • బుద్ధిన్ దెలియన్. శేషధర్మము, ఆ 2.

—♦ పాత్రాపాత్రనిర్ణయము ♦—

- సీ. పాడియు నాడియు ♦ బ్రదుకువారలఁ బరిహాసకు దుర్జనుఁసంగహీను
మత్తుని మ్రుచ్చు నుఁస్మత్తు నపుంసకుఁ, జెనఁటి మాటలఁ దెల్పుఁమనుజుఁ గులము
చాలమి వేదంబు ♦ చదువమి నిజవృత్తిహాని దుర్వృత్తి గఁలట్టివాని
జానపాత్రంబులుఁగా నియ్యకొనరు పెద్దలు దీకుఁడును విపఁద్యాధితుండు
- గీ. నీగి కర్హులు దయపేర్చి ♦ నిచ్చుచోట, నైన నవగుణ మెక్కుడై ♦ కానఁబడిన
నిందితాత్ముల కెచ్చుట ♦ నిష్ఫలంబు, పాత్రనిశ్చయ మిట్టిది ♦ పారవేంద్ర.
- క. శిల చేనమాను దెప్పగ, జలనిధిఁ గడవ నొరఁకొనిన ♦ చాడ్చుగుఁ బాత్రం
బులు గానియెడల దానఁబులఁ బాపము నిస్తరింప ♦ బుద్ధిఁ దలఁచినన్.
- ఆ. పునుకఁ గుక్కతిత్తిఁ ♦ బోసినపాలు నీ, శ్మధికనిందఁ బొరయుఁనట్లు దుష్ట
మై యపాత్రవిషయఁమగు నీగివృథవోవు, నిచ్చుచోటఁ పాత్రఁమెఱుఁగవలయు
- గీ. మండునకు బిడ్డ నిచ్చినఁచంద మొందు, బూదిలో నేయి వేట్టుటఁబోలు నోటి
కడవ నీళ్లులు వెట్టిన ♦ కరణి యగు న, పాత్రజనులకుఁ బెట్టుట ♦ పారవేంద్ర.
- క. దానవిధి యరయ నసమీ, చీనం బగునేనిఁ గీడుఁసేయుం గురుధా
త్రీనాథ మతీయుఁ పాత్రం, లైనను గొన్నతని కెచ్చు ♦ నతనికి నెట్లున్.
- క. కావున వినుపాత్రము మే, లై విహితాచరణసౌమ్యఁమగుదానము ధా
త్రీవర దాత్రాదాతలఁ, దా వెలయించు భవనద్విఃతయరంజకతన్.

భారతము, శాంతి. ఆ 1 ప 329-334-

- గీ. పుణభూదేవకులమునఁ ♦ బుట్టెనేమి, సకలవిద్యలుఁ దుదిముట్టఁజదివేనేమి
నిత్యకర్మంబు లొనరింప ♦ నేర్చెనేమి, దంభయుక్తుఁ డనర్హుండు ♦ దానమునకుఁ
సీమంతినీకశ్యాణము, ఆ 5.

—♦ దేవాలయప్రతిష్ఠ ♦—

- గీ. క్షాపాపానశ్చత్తులఁ ♦ గగము భక్తి, గడఁక దేవాలయంబులు ♦ గట్టినతఁడు
తివిలి పితరులతోఁగూడ ♦ దివ్యయుగము, లకురపదమున సౌఖ్యంబు ♦ లమభవించు
పద్మపురాణము, ఉత్తర. ఆ 2 ప 83.
- క. దారుశిలాదుల దేవా, గారంబులు కరము భక్తిఁ ♦ గట్టినపుణ్యో
దారుఁడు బహుయుగములు బృం, దారకలోకమున నుండుఁ ♦ దనపితరులతోన్.
- జాహ్నువీమాహాత్మ్యము, ఆ 3 ప 45.
- క. గట్టిన దేవాలయము, గట్టించినయతఁడు దానె ♦ కట్టినవాఁడు

స్మృట్టుకొని ఘనవినునము, మెట్టుచు నాలోకమునను ♦ మెలఁగుచునుండున్.
క. గట్టిగ రాలను మంటను, గట్టిన దేవాలయమును ♦ గలిగిననారల్
నెట్టించి రాలచేతను, గట్టించినయిల్లు నొక్క ♦ గతిఁ బుణ్య మగున్.

శేషధర్మము, ఆ 2.

—♦ బ్రహ్మప్రతిష్ఠ ♦—

గీ. వేడ్క బ్రహ్మప్రతిష్ఠఁగా వించునరుఁడు, వైభవంబున దేవతా ♦ వర్ణ్యుఁ డగుచు
భూతలంబున ధనధాన్య ♦ పూర్తిఁ బొంది, యంతమందుఁ సుఖియించు ♦ సురపురిని
మత్స్యపురాణము, ఆ ౪ ప 149.

—♦ విష్ణుప్రతిష్ఠ ♦—

క. విష్ణుప్రతిష్ఠ చేసిన, వైష్ణవుఁడు ధరిత్రిలోన ♦ వైభవమున న
ర్థిష్ఠుండై తుదఁ బొందును, విష్ణునివాసంబు లోక ♦ విశ్రుతుఁ డగుచున్.
క. అగణితధర్మప్రదచుగు, సుగతికిఁ జెడఁట్టితెరువు ♦ శోకాదులకుం
బగ వాంఛితార్థఫలదము, జగతిన్ విష్ణుప్రతిష్ఠ ♦ సామాన్యంబే.
క. అతులితపాషాణ వినిర్మితమగు సదనముఁ భక్తి ♦ మెలఁగుచు విష్ణు
ప్రతిమాప్రతిష్ఠ చేసిన, మతిమంతుం డగుగు మోక్ష ♦ మార్గంబునకున్.

మత్స్యపురాణము, ఆ 5 ప 145-147.

—♦ శివవిష్ణుప్రతిష్ఠలు ♦—

చ. హరునిఁ బ్రతిష్ఠ సేసిన మహాత్ములు తద్వరరూపయాత్తులై
హరునిపురంబుఁ జేరి ప్రమథావళిలోనసుఖింతు రిందిరా
వరునిఁ బ్రతిష్ఠ సేయుగుణవర్ణితు లెల్లను విష్ణుదివ్యమం
దిరవరసాధజాలముల ♦ ధీనుతులై విహరింతు రెప్పుడున్.

మత్స్యపురాణము, ఆ 5 ప 148.

—♦ ఆకామప్రతిష్ఠ ♦—

క. ఘనసంపత్ప్రాప్తిక మయ్యను సంతతి నిగుడుకొఱకు ♦ నొగి స్వర్గంబుం
తును నిలయము గలుగుటకును, వనములు దలకొలుప ధాత్రి ♦ వలయు మునీంద్రుఁ.
క. కలకొలఁది నూత్రసంఖ్యను, ఫలపుష్పసమేతరమ్య ♦ పాదపములచే
నిలసంగవలయు వనములు, గలిమియు సంతతియుఁగీర్తి ♦ కలిగఁగొఱకున్.

మత్స్యపురాణము, ఆ 5 ప 154, 155.

క. ఆరామ మనేకుల కుప,కారముగా వేయుటటి ♦ ఘనులు పిత గురున్
దారు సుఖంబున నుండురు, సారసభవు లోక మును ♦ సౌభాగ్యములన్. 2071
శేషభగవద్గుణము, ఆ 2.

—♦ వృక్షోరోపణము ♦—

గీ. ఛాయ నతిధివర్గంబుఁ బుష్పముల సురగ,ణంబుఁబండులఁబితృనిగ♦చాంబులఁబురున్
మందఁ జేయు వృక్షంబు లట్లుగుట వృక్ష,రోపణక్రియ మేటిధ♦ స్మృతి గుహన్.
భారతము, ఆను, ఆ 3 ప 332.

ఆ. దట్టమైననీడఁ ♦ దనరి మార్గము క్రేవఁ, బొదలుతరువులిచ్చు ♦ పుణ్యమునకు
నశ్వమేధశతములై నను సమముగా,వనితి ధర్మవేడు♦లై నమునున్.
గీ. విసుము రావియు వటమును ♦ వేము నొక్కటాకటి చిల్ల కపిత్థంబు♦లునీరి కలున్
మాఁడుమాఁడామ్రదశకంబు♦మొనసివనము,లానరనిల్పిననరకము♦నొందఁగోవున్.
పద్మపురాణము, ఆ 2 ప 70-73.

గీ. గుణగుణమనట్టి నీడలఁ ♦ గొరలి తెరువు, చెంత నొప్పారు ఫలతరు♦శ్రేణులొసఁ
నుకృతగరిమంబునకుఁ జూడ ♦ జోడుగావు, సద్గుణాకరమాయమేధ ♦ శతములయిన
క. పక్షుల కాశ్రయమగు ఫలవృక్షంబులు నఱకుపాప♦వృత్తులధర్మా
ధ్యక్షభటుల్ నరకానల ♦ నిక్షిప్తులఁ జేతు రధిక♦నిర్దయవృత్తిన్.
క. ఒకరావియు నొక వేమును, నొకమట్టియు వెలఁగబిల్వ ♦ ముసిరికయును బా
యకమాఁడుమాఁడుతిత్రిణు, లొకపదియునుమావివ్రాను♦లొక తొమ్మిదినున్.
క. నిలివినవాఁడును నరకంబులు చూడక దేవలోక♦మున వసియించున్
కులసీవన మఖిలవనంబులలో నెక్కుఁడగుఁ బరమ♦పురుషార్థకన్దమై.
జాహ్నువీమాహాత్మ్యము, ఆ 3 ప 32-35.

—♦ తటాకనిర్మాణము ♦—

గీ. దేవ తిర్యగ్నర♦స్థావరాశ్రయము ద,టాకంబు విను మట్లుఁ♦గాక యండు
గోకులంబులు నీరు♦గొవి దానికర్తకు,లయు నెల్లఁ బుణ్యలో♦కమున కనుచు
నీలోకమున శ్రీయు ♦ వెక్కుడు కీర్తియు, నతనికిఁ జేయువ♦ర్నాగమమున
నీకున వేసవిఁ ♦ తెలుపులో నీరున్న, నగ్నిహోత్రాదిమ♦యజ్ఞవాసి
ఆ. వేయఫలము లోలి ♦ వాయన కగుఁ గట్టఁ, దగినతరువు లిడిన ♦ మగతి గలుగు
విహసుఖంబుఁ జొందు ♦ విహగాదిబహుభూత, వాససౌఖ్య మతఁడు♦నీరుఁజూడ.
క. పరిరాశకులు సేసిన, నలఘాప్రియ మందుఁ బితృచ♦యము లూర్ధ్వగతుల్.

గొలుగును కానం దమ కను, తలఁపున నది గోరుచుండు ♦ ధర్మతనూబా.

భాగతము, ఆను. ఆ 3 పద్య 330, 331.

- గీ. చెఱువు వేయించునాతండు ♦ శేతఁ గాను, వే నుండును నితరులు ♦ వినుతినేను
నుండు నాచక్ష; త్రోవరి ♦ యొక్కఁడైనఁ, దజ్జలము లాని వారిపాతిక మణంచు-
క. నీ గొక్క దివస్సమైచను, భార్యని నిలువంగఁ జెఱువు ♦ ద్రవ్యింపుము నీ
వాగ్ధర్మ బ్రహ్మలోకం, బాదుఁధిగఁ జెందియుండు ♦ గణనీవాధా.
ఆ. చెఱువు వేయి మొదలు చేసినఁ దదుపాయ, మోటుంగఁ జెర్పి గీని ♦ యెట్టివారి
కైన బ్రహ్మలోక ♦ మతిసులభంబని, ధర్మవేల్త లండ్రు ♦ ధర్మతనయ.
క. బరుణే నపాటిమృత్తిక, చెఱువులలోఁ దీసి బయలు ♦ జేర్చిన పురుషుం
దరమగులేక వేల్పుల, యిరవున వసియించు నామఁహిమముం గాంచున.
క. డిగిరుఁ దటాకము జేవా, గారముఁ తాలిందువారి ♦ ఘనపుణ్యంబులే
జేరుదుఁ గర్తల కన్నను, నూలుగుణంబులను మించి ♦ నూల్కనుచుండున.

భాగతము, ఆ 2.

- గీ. న్యాసురూపమునను బ్రాప్తఁమొనఁబట్టి, నిత్యమునఁ నప్రమత్తుడై ♦ వేడ్కతోడ
సద్వ్యూహంబున కాత్మసంఠాన ముడిగి, పగలటాకములు నిలుపఁవలయు నెచట.
మత్స్యపురాణము, ఆ 3 ప 123.

—♦ గోపాక్షనిర్మాణము ♦—

- చ. యతిమత విప్రమందిర చాశ్రయదీన దరిద్ర గోపాముల్
చతురతతో రచించినవి చతులుఁ డుంచిత కాంచనాలయ
స్థితఁడగు గాని కెక్కుడగు ♦ జీర్ణసముద్ధరణంబు దేవతా
యతిధానిమిదగ్గఁగఁ హర్ష వసించు నపారదుర్గతిన్.

2087

బాహువీశుపాత్మ్యము, ఆ 3 ప 46.

—♦ నిక్షేపమహాత్మ్యము ♦—

- గీ. అంగుగా నరువది ♦ యంగుశంబులభూమి, గర్తంబుగాఁజేసి ♦ క్రమముతోడ
నందు నీవారముఁగ్యారణ్యకములైన, పంచధాన్యంబులు ♦ పంచగన్న
ములు పారిద్రయు గవ్యమును సప్తధాన్యముల్, వేదమంత్రంబులఁబాదుకొల్పి
సాగ్యవిత్తులు సహస్రము శుద్ధహేమంబు, తామ్రపాత్రాంశస్థితంబు జేసి
గీ. యివ్వ లవ్వల పెద్దగు ♦ నెఱుంగవట్లు, తమము చదవిన యర్థగాఁత్రంబునందు
జదియల దర్శన మర్థమగుండు నిట్లు, పుణ్యం దంబును స్వర్ణవజ్రభోగములనూ.

క. నిధి నిలిపిన ఘనపుణ్యం, దధికమహాకలుషరహితుః • తై తుదినిలుచున్
విఘనూర్ణులు గలకాలం, బధిగతపరమార్థం దగుచు • ననురంభరమునన్.

శీ. ఎంతకాలంబు నిక్షేప • మీధరిత్రీ, బరులచే బడకుండును • బదిల ఎగుగును
సంతకాలంబుః దత్కర్త • హన్వ మొదవ, స్వగ్గలోకంబునగుండు • సత్యవతితి.
మత్స్యపురాణము, ఆ 5 ప 140-142.

—♦ గరుడస్తంభప్రతిష్ఠ —

క. గరుడస్తంభము నిలిపిన, నరులు సరాధీశులై జ • నన మొందుదు రి
ధ్వజ శ్వేతపేథపుణ్యా, కరు లగుదు రఖండవీప • సుట నాకరులున్.

శేషధర్మము, అ. సు. ఆ 2 ప 41.

—♦ వృషోత్సర్జనమహిమ —

ఉ. దున్నినదున్న నేని మతి • దున్ను మహాక్షము నేని వై ప రిం
గోన్నతచిహ్నితంబుగ మ • దుజ్జ్వలచక్రవరాంకితంబుగాఁ
జెన్నలరించి పోవిడుచు • సిద్ధమనోరథు లంతకుండు శ్రీ
తిన్నుతియింప భోగులయి • దేవపదంబున నుండు రెప్పుడున్.

శేషధర్మము, అ. సు. ఆ 3 ప 42.

—♦ మోక్షసాధనములు —

శీ. దత్తాత్రేయతాపసం • తప్తః • కుండక, • తీనాద్ధులకు నిచ్చు • దాన మొకటి
విఘ్న మేతెంచుచో • విడువక మాటిగా, నిత్యంబు నడపెడి • సత్య మొకటి
భువనమంతయుఁ జతు • ర్భుజుని రూపంబని, పాలుపుగాఁదలపోయు • బుద్ధి మొకటి
యాత్మలో నతిభక్తి • నంబుజోదరునామ,ములు సర్వకాలంబుఁ • దలంచునొకటి
మహిని వివరింప సర్వసా • మాన్యసరణు, లివియె తెరువులు వైకుంఠ • భవన మొకటి
గలువసహితుని కైన దు • స్కర్ము కైన, జాతిహీనునికైన • బ్ర • హ్మవిత్తోద.
క. ఇంకొకతైనను దప్పక, కందువతో నడవనేర్చు • ఘను లెల్లను సం
క్రందననుతులై మోక్షముఁ, బొందుదు రఖిలాఘకర్మ • పూరితు లై నన్. 2074
శీ. కావించుపుండరీ • కాక్షప్రతిష్ఠలు, జలజనాభాలయ • స్థాపనములు
భక్తితో నెప్పువె • భవవర్ధనంబులు, మహిమఁ దన్మందిర • మార్జనములు
దద్వాసుదేవార్పితప్రణామంబులు, ప్రార్థితహరిపాద • తీర్థ సేవ
పరమవైష్ణవదీప్ర • పాదాంబురుహపూజ, దానంబు సుత్యంబు • దమము శమము
సంతకాచారవిధియను • సాత్వికంబు, ధ్యాన మార్జవ మక్రొధ • మతిముదింబు

ననఁగ నివి భాగవతమాసఁవావళికిని, మోక్షసంప్రాప్తికగభగ్గములు తనూజు.
మత్స్యపురాణము, ఆ 2 ప 119, 120, ఆ 3 131.

—♦ భాగవతులు ♦—

- సీ. శ్రుత్యంతవిశ్రాంత ♦ మత్యనుక్రమణీయ, భగవత్ప్రసంగతుల్ ♦ భాగవతులు
సకలసమ్ముఖయోగి ♦ జనసదానందైక, పరమభాగ్యదయుల్ ♦ భాగవతులు
కృష్ణపదధ్యాన ♦ కేవలాచ్యుతచాన, పరిణానుయుతులు శ్రీ ♦ భాగవతులు
బహుపాతకానీక ♦ పరిభవప్రికియా, పగుషోగ్రమూర్తులు ♦ భాగవతులు
- గీ. భావతత్త్వార్థవేదులు ♦ భాగవతులు, బ్రహ్మనాదానువాదులు ♦ భాగవతులు
సిరులు దనరంగ నెన్నఁడు ♦ జేటులేని, పదవి నొప్పారువారువో ♦ భాగవతులు.
భాగవతము, స్కం. 6 ప 186.

—♦ విష్ణుభక్తి ♦—

- సీ. జలజాతుపదపంక ♦ జములు పూజింపఁగా, వలవదా చేతులు ♦ గలుగుఫలము
శేషకాయుకిఁ బ్రద ♦ షీణ మాచరింపఁగా, వలవదా పదములు ♦ గలుగుఫలము
దితిజాంతకుని దివ్య ♦ దేహంబు గనుఁగొన, వలవదా కన్నులు ♦ గలుగుఫలము
నలిననాభుని దివ్య ♦ నామముల్ వినుతింప, వలవదా నాలుక ♦ గలుగుఫలము
- గీ. కనకపీఠాంబుని దివ్య ♦ కథలు వినఁగ, వలవదా కర్ణపుటములు ♦ గలుగుఫలము
భక్తితాత్పర్యముల యధు ♦ పతికి మ్రొక్కవలవదా యుత్తమాంగంబు ♦ గలుగుఫలము
రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 2 ప 54.

- సీ. హరిపాదభక్తి ద ♦ న్నినిశంబుఁ బాటించు, సురలకు తఁగేటి ♦ జున్న గాదె
హరిపాదభక్తి త ♦ న్నాశ్రయించినయట్టి, భక్తులనెగటిక ♦ బ్బకము గాదె
హరిపాదభక్తి ద ♦ న్నాసించి వర్తించు, నరులకు పెన్నిధా ♦ నంబు గాదె
హరిపాదభక్తి త ♦ న్నాత్మలోఁ గైకొన్న, వారిముంగొంగుబఁ ♦ గారు గాదె
- ఆ. యరిసి చూడ నెపుడు ♦ హరిపాదభక్తి ద, న్నాదరమునఁ జెంది ♦ నట్టిపుణ్య
వసుల కనవరతిము ♦ గరితలస్థితదివ్య, లోక రత్నమయశ ♦ లాక గాదె.

లక్ష్మీనారాయణపరియాణము, ఆ 2.

- క. నారాయణవిద్వింకులగు, క్రూరుల కాయువును శ్రీయుఁ ♦ గులము నులంబున్
బేరును బెంపును జొలయును, ఘోరనగకకూపములను ♦ గూలుదురు తుదిన్.

నృసింహ పురాణము, ఆ 2 ప 41.

మ. ఉపవాసవ్రతశౌచలీలమఖసంఘోపాసనాగ్నిక్రియా
జపనానాధ్యయనాదికర్మముల మోక్షప్రాప్తి సేకూరద
చ్చపుభక్తిన్ హరిఁ బుండరీకనయనున్ ♦ సర్వాతిశాయిన్ గనూ
ధిపుఁ బాపఘ్నుఁ బరేశు నచ్యుతుని నర్థిం గొల్వలేకుండినన్.

భాగవతము, స్కం. 2 ప 214.

పీ. అలరుజొంపములతో ♦ నభ్రంకమంబులై, బ్రదుకవే వనములఁ ♦ బాదపములు
ఖాదనమేహనా ♦ కాంతులఁ బశువులు, జీవింపవే గ్రామఃసీమలంగు
నియతిమై నుచ్చాస్వినిశ్వాస పవనముల్, ప్రాపింపవే చక్రఃస్థితికలును
గ్రామనూకరశునక శ్రేణు లింటింటఁ, దిరుగవే దుగ్యోధీనవృత్తి

గీ. నువ్వుఖరములు మోవవే ♦ యుగుభరములఁ, బుండరీ కాక్షణినెలుఁగని ♦ ఘోరమహాభయ
లడవులందు నివాసములందుఁ బ్రాణ, విషయాభరయుక్తితో నుండు ♦ విద్యుత్తులముగ

సీ. విష్ణుక్షేత్రముల ♦ విననికర్ణంబులు, కొండలబిలములు ♦ గుహలగోళ
చక్రిపద్మంబులఁ ♦ జడువని జిహ్వలు, గప్పలజిహ్వలు ♦ గౌరవేంద్ర
శ్రీమనోనాథు నీక్షింపనికన్నులు, కేకిపింఛాతులు ♦ గీర్తిదయుల
కమలాక్షుపూజకుఁ ♦ గానిహస్తంబులు, శవముహస్తంబులు ♦ సర్వేశవ

తి. హరిపదతులనీదఁశామోదరతి లేని, ముక్కు పందిముక్కు ♦ మునిచరిత్ర
గరుడగమనుభజనఁగతి లేనిపదములు, పాదపపలపాదఁపలుల చునగు.

మీ. నారాయణుని దివ్యఃసామాక్షరములవైఁ, గళఁగనిచునములు ♦ గతిఁజిలలు
మువైరికథలకు ♦ ముగితాశ్రురోమాంధ, మిళితమై యుండనిఁజేసె ముగ్ధు
చక్రికి మ్రొక్కని ♦ జడునియోదలనున్న, కనకకిరీటుంబు ♦ గల్గెమోపు
మాధవాద్పితముగా ♦ మననిసూనవుసిరి, వనదుర్గచంద్రికా ♦ వైభవంబు

తి. కైటభారిభజః ♦ గలిగి యుండనివాఁడు, గాలిలోన నుండి ♦ కదలుశివము
కమలవాభుపదముఁ ♦ గననివానిబ్రతుకు, ససిఁడికాయలోని ♦ పొరిలోబ్రదుకన్.

భాగవతము, స్కం. 2 పద్య 49-51.

కా. అంధేందూదయముల్ మాహాబధిరశంఖారావముల్ మూకసు
ద్ద్రంధ్రాఖ్యాపనముల్ నపుంసకవధూఃకాంతుల్ గృతిఘ్నావలీ
బంధుత్వంబులు భస్మహవ్యములు లఘుద్భద్రవ్యముల్ కోడెస
ద్దంధంబుల్ హరిభక్తివర్జితులఁ క్తవ్యగ్ధిసంసారముల్.

భాగవతము, స్కం. 7 ప 168.

మీ. హరివిద్యనామధేయామృతం బింపారఁ, జెలఁగి యాస్వాదియ ♦ జిహ్వజిహ్వ

- గోవిందకల్యాణః గుణవిశేషంబులు, పలుమాటల దలపోయు ♦ తలఁపుకొలఁపు
కసులాక్షునిత్యమఁ ♦ గళమూర్తి విభవంబు, సాంపార వీక్షించు ♦ చూపుచూపు
ఫణిరాజతల్పు శ్రీపాదపద్మంబులు, చేరి యగ్చన సేయు ♦ సేతసేత
గీ. వాసుదేవప్రియంబైన ♦ వ్రతమువ్రతము, దైత్యభేది నుపాసించు ♦ తపముతపము
శౌరి నారాధనముసేయు ♦ జపముజపము, విష్ణుపదభక్తి సమకొల్పు ♦ వినికివినికి
సీ. పటుతరభవరోగ ♦ పరితాపములఁ బాఁప, నబ్జాక్షుసేన ది ♦ వ్యోమభంబు
అచితజ్ఞానమ ♦ హావిధానముఁ జూప, నచ్యుతభక్తి శు ♦ ధ్ధాంజనంబు
దుర్వారభయములు ♦ దొడరకుండఁగఁ జక్ర, పాణిసంస్తుతి వ్రజ ♦ పంజరంబు
ఇష్టార్థఫలసిద్ధు ♦ లెసఁగింప హరినామ, పఠన మంగళకల్ప ♦ పాదపంబు
గీ. విపుల దుర్మోహ తిమిరంబు ♦ విరియఁజేయ, నురగశయనునిపూజనా ♦ ర్యోదయంబు
అనిమిషానందలీలల ♦ నునిచి మనుపఁ, గమనాభుని పదతీర్థ ♦ మమృతరసము
శ్రీరంగమహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 77, 78.
సీ. శౌరిశేహమునకుఁ ♦ జనఁగఁజాలనికాలు, కాలుగాదది మగ ♦ గాలుగాని
పురుషోత్తమునిదివ్య ♦ మూర్తిజూడనియక్షి, యక్షిగా దల్లగ ♦ వాక్షిగాని
యమ్యతుచరితంబు ♦ లాలకింపనిచెవి, చెవిగామ రాట్లపుఁ ♦ జెపియెగాని
సుగంధుఁ గీర్తింపఁ ♦ జొరలేనినాలుక, నాల్కగా దది కొండ ♦ నాల్కగాని
గీ. దానవారాతి పూజకు ♦ రానికరము, కరము గాదది ఘోరాఘ ♦ కరముగాని
హరిఃపదోదకమునఁ దోఁగ ♦ నట్టిరూపు, రూపు గాదది మఱిచిత్ర ♦ రూపుగాని. 2086
ఘటికాచలమాహాత్మ్యము, ఆ 1 ప 81.

— ♦ విష్ణుపూజ —

- సీ. పరగ నర్చన మంత్ర ♦ పఠనయాగంబులు, నాత్మయోగమును జ ♦ క్రాంకితములు
శామకీర్తనసేవ ♦ నలు విష్ణుభక్తి స, మారాధనంబులు ♦ ననఁగ నొప్పు
నీ నవక్రియలును ♦ నేపారివిపుండు, వాసుదేవార్చన ♦ వలయుఁ జేయ
క్షుత్రియశ్రేష్ఠుఁ డ ♦ ర్చనమంత్రపఠనంబులును, జక్రచిహ్నము ♦ లును ముకుంద
గీ. నామసంకీర్తనా సేవ ♦ నములు విష్ణుభక్తి పఠతయు వందన ♦ భావములును
ననఁగ నీసప్తవిధులను ♦ నలవరించి, వనరుహాక్షునిఁ బూజింప ♦ వలయుఁ జూవ్వె.
ఆ. ఇతఁడైవసేవ ♦ లెటుఁగకవ్యగ్ధసాధనము లెడలిగాగ ♦ మునకుఁ జొరక
ముక్తిగోగుచుండ ♦ మెరి నెవ్వరైనను, నచ్యుతార్చనమున ♦ కర్హు లబల.
శ. శ్రౌతస్మార్తక్రియ లన, యాలలిముగ విష్ణుపూజ ♦ చుగుఁ జేయఁగఁ దా

సేతెఱఁగు దొఱఁగి చేసిన, పాతకుఁడు ధరిత్రలోనఁ ♦ బాపండుఁ డగున్.

గీ. కాన వర్ణాచరూపప్రీతికారవిధుల, సర్వసలు సేయవలయుఁ దానమృతమనకు
స్వాధికారంబు చింతించి ♦ శాస్త్రధంగి, జాత్యరాహిత్యభక్తిని శృంగితఁ దగిలి.

పద్మపురాణము, ఆ 11-15.

సీ. విను ముష్యోకశ్రీశృంగుపూజావిధి, బతిరహస్యము నీకు ♦ హన్ష మెసఁగఁ
డెలిసెద ముద్రైవైదికతాంత్రికము లన, వెలయు తత్పూజ ముద్విధము నగుదు
హరిఁగూర్చి యజ్ఞాదు ♦ లనిశంబు సేయుట, యదివైదికాచారమగు నిలూదు
లగుప్రతికుంబుల ♦ హరిభావనముజేసి, తగఁ బూజసల్పుట ♦ తాంత్రికంబు

గీ. నెలమిచుభూమికికంబునైయలగునదియు, తధ్యముగమిశ్రమనఁగను ♦ దనగుమందుఁ
గాన మనుజుండు తనకర్తామైనసరణి, చక్రధరుపూజ సద్భక్తి ♦ సలుపవలయు.

కుబ్జాకృష్ణవిలాసము, ఆ 4 పే 96.

—♦ విష్ణుభక్తపూజ ♦—

ఆ. తరతరంబు విష్ణుచరణార్చనముఁ జెంది, హరికి నర్చ సేయునంతకంటె
నతనిదాసజనుల ♦ నతిభక్తి నిచ్చులు, గొలుచుటులవు సువ్వె ♦ కుభగతనము.

మ. హరి నర్చించియు వైష్ణవోత్తములఁ దానర్చింపకున్నేని న
ప్పుడును డెందును భక్తిదాంభీకుఁడునాఁ ♦ బొల్పొందు నట్లొట న
ప్పురమే శార్వన సేయుకంటె మది సద్భక్తిం దదీయార్చనా
పరులన్ బూజలఁ దప్పఁగా వలయు విప్రశ్రేష్ఠుఁ డెల్లప్పుడున్.

2093

పద్మపురాణము, ఆ 11 ప 54, 55.

—♦ విష్ణుకథలు ♦—

క. చిత్రంబులు త్రైలోక్యప, చిత్రంబులు భవలతాల ♦ చిత్రంబులు స
ద్చిత్రంబులు మునిజీవన, చైత్రంబులు విష్ణుజీవుఁ డారిత్రంబుల్.

క. మామణములు సెవులను ముఖతోమణము లనేకజన్మ ♦ దురితౌఘుని
శోమణములు మంగళతర, ఘోమణములు గగుడగనును ♦ గుణభాషణముల్.

క. తారల నెన్నఁగ వచ్చును, భూరేణుల లెక్క వెట్టఁ ♦ బోలును ధాత్రిన్
దాదాయాగుణకవనము, లారయ వర్ణింప లేదు ♦ హరబ్రహ్మదుల్

2095

తొగవతిము, సం. 6, 10, 11, ప 6, 1681, 61.

గీ. బ్రహ్మచరనెను గాఢాంధకారసమాహ, నుంతియుఁ దుదిముట్టఁగణఁచుకొలుకు
వివిధాన్యకృతపూర్ణవిధుల దుర్వాకృతుల్, శ్రవణముల్ సోఁగఁగ ♦ వనెడుకొలుకు

బహుజన్మపుణ్యసంఘాప్తలక్ష్మీశ్వర, పాదాబ్జసద్భక్తి • ప్రబలుకొఱకు
నిబిడదుమ్మతజాలనిలయమై వర్తించు, విదితసంసారేచ్ఛ • కదలుకొఱకు
గీ. బ్రహ్మకుమిధ్యగమదిలోనఁ • బరంగుకొఱకుఁ, సజ్జనులతోడి సంసర్గ • చరుగుకొఱకుఁ
బ్రతిదినంబును సంతోషభరితుఁ డగుచు, వినఁగవలయును దద్రీమా • విభునికథలు.

మత్స్యపురాణము, ఆ 2 ప 48.

—♦ విష్ణునామసంకీర్తనాదులు ♦—

సీ. బ్రహ్మహత్యా శేక • పాపాటవుల కన్ని, కీలలు హరినామ • కీర్తనములు
గురుతల్పకల్మష • క్రూరసర్పములకుఁ, గేకులు హరినామ • కీర్తనములు
తపనీయశూద్ర్యసంఘాతమసంబునకు నూర్వ్యకిరణముల్ హరినామ • కీర్తనములు
మధుపానకల్బిష • చుచ నాగసమితికే, గేసరుల్ హరినామ • కీర్తనములు
గీ. మహితయోగోగ్రనిత్యసమాధివిధుల, నలగుబ్రహ్మాదిసురలకు • నంద రాని
భూరినిర్వాణసామ్రాజ్య • భోగభాగ్య, ఖేలనంబులు హరినామ • కీర్తనములు.
సీ. ముక్తి కాంతై కాంత • మోహనకృత్యముతో, గేలిమై హరినామ • కీర్తనములు
సత్యలోకానంద • సౌభాగ్యయుక్తముల్, గేలిమై హరినామ • కీర్తనములు
మహితనిర్వాణసా • మ్రాజ్యాభిషిక్తముల్, గేలిమై హరినామ • కీర్తనములు
బహుకాలజనితత • పఃఫలసాముల్, గేలిమై హరినామ • కీర్తనములు
గీ. పుణ్యమూలంబు లనపాయ • పోషకంబు, లభిమతార్థంబు లజ్ఞాన • హరణకరము
లాగమాంతో పలబ్ధంబు • లమృతసేవ, లార్తశుభములు హరినామ • కీర్తనములు
ఆ. బిడ్డ పేరు వెట్టి • పిలుచుట విశ్రమ, కేలి నైనఁ మిగులఁ • గేలి నైనఁ
బద్య • ద్యోత • భావార్థముల నైనఁ, గమలనయనుఁ దలఁపఁ • గలుషహరము.
ఉ. కూలినచోటఁ గొట్టుపడి • కుందినచోట మహాజ్వరాదులన్
బ్రేలినచోట సర్పముఖ • నీడల నందినచోట నార్తు లై
తూలినచోట విష్ణు భవ • దూరునిఁ బేర్కొని రేని మీఁద న
క్కాలునియాతే నావితతిఁ • గానరు పూనరు దుఃఖభావముల్.

20101

భాగవతము, స్కం. 6 ప 118-123.

సీ. ఉపవాసములనుండి • నొలయునెండల నెండి, వాయుభక్షణసేయ • వలదు సుమ్ము
పశుమారణకు నోర్చి • బంగారువోకొర్చి, వాజిమేధముసేయ • వలదు సుమ్ము
లెలయెల్లజడకట్ట • దలమైనచలివెట్ట, వడిఁ దీగ్ధములు గుంఁ • వలదు సుమ్ము
బలుఁగుట్టములు నెవ్వ • గలబాదములు నొవ్వ, వానభాళికిబోవ • వలదు సుమ్ము

గీ. సత్కృతావర్తి దేవతాచక్రవర్తి, శ్రితజనాధారు నభిలదుఁక్కృతవిదూహి
నామకీర్తన చాలు పుణ్యములు మేలు, ఘనతరంబైన పాపసంఘముల నణచు.
రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 2 ప 11.

చ. అడవులఁ గందమూలకఫలాశనులై విజితేంద్రియాత్ములై
విడువక వేదముల్ చదివివిశ్రుతమైనతపంబు సేయఁగాఁ
బడసిన తత్ఫలం బొదవుఁ బంకజనాభుని నామసంస్మృతిం
దడయక చేయుచున్న హరిదాసులఁ కెందుఁ దలంచిమాడఁగన్.
పద్మపురాణము, ఉ. ఆ 2 ప 121.

గీ. తెల్లవారకతోల్లి చల్లనినీటిలో, వాయుకో నొడలెల్ల వణఁతువారు
నీరుకావులుగట్టి నీళ్లుదగ్బలచేత, సవ్యాపసవ్యము ల్సల్లువారు
బిగుసుకముక్కులు బిగియించి గొణుకుమ, మాఁగన్న వేయుచు శూఁగమున
సాముచేసినయట్లు సాగిలఁబడిపడి, ప్రాద్దుకెదురునిల్వఁ బోవువారు
గీ. బిరబిరనుచెట్లచుట్టును దిరుగువారు, నేయి చిడుగులు నగ్నిలో పేయువారు
వైశ్వదేవాదిపూజలఁచుటలువారు, కీర్తనలుసేయువారలఁ క్రిందివారు.
శ్రీరామస్తవరాజము, ఆ 2.

— విష్ణుపాదతీర్థము —

గీ. ఔషధంబున నొక వింతఁ యౌషధంబు, భక్తితులసీదళంబు శ్రీధర్మబాద
తీర్థ మనుపానముగఁ జేసిదినము సేవ, సేయుదును భవరోగమున్జీర్ణి పుగడి.
దశావతారచరిత్రము, ఆ 4 ప 144
క. కలిదోషంబులఁ జెఱచును, బలురోగచయంబు నణఁచుఁ బాపఘ్నము ని
శ్చలపుణ్యంబుల నొసఁగును, దెలియఁగ శ్రీవిష్ణుపాదతీర్థము తనయిహ.
మత్స్యపురాణము, ఆ 11 ప 144.

— విష్ణుప్రసాదము —

ఆ. భూమిసురుఁడు విష్ణుభుక్తశేషాన్నంబు, నర్థిఁ గుడువవలయుననుదినంబు
నతనిపితరు లెల్లనక్షయతోకంబు,లనుభవించు రతఁడునరుగు దివికి. 2106
పద్మపురాణము, ఆ 11 ప 114.

— శివభక్తి —

గీ. వలయాద్రిమధ్యభూవలయసామ్రాజ్యలక్ష్మీనిదానము సదాశివునిభక్తి
యౌజవంజనసాగరాల్లింగ్యమానవోద్ధరణంబు పార్వతీశ్వరునిభక్తి

జన్మసారంపరీః చరితో గ్రదురితసంహరణంబు నీలకంఠరునిభక్తి
 సురభూపచపంభః పరిరంభమాన నిర్మిద్రంబు కైలాసనిలయుభక్తి
 గీ. ముక్తి రమణీమణీనవాః మోక్షవత్కటాక్షవిన్యాసజన్యాసద్వక్షునిత్య
 విభ్రమాదభ్రసౌఖ్యనిఃశ్వేశఘటన, పటుతరోద్యుక్తి యమ్మహాఃఃటునిభక్తి.
 నీ. నీలకంఠస్తనః నీలకంఠములచే, సమమవే ధవకోగః సర్వసమితి
 గంగాధరస్తోత్రః గంగామృతంబుచే, బాటిహోజే మహాః సాతకములు
 పంచాననస్తుతిః పంచాననంబుచే, వ్రాలవే సంతాపః వారణము
 లుగ్రసద్గుణకీర్తనోగ్రాంశురశ్మిచే, బాయజే యజ్ఞానః బహుళతమము
 గీ. నాగకంఠకథయనుః నావకతన, మేటిసంసారజలరాశిః డాటరాదె
 మునికులోత్తమ పేయేలః ముదముతోడ, శివపురాణము మన్నించిః చెప్పవలయుః

శివరాత్రిమాహాత్మ్యము, ఆ 1.

నీ. శంభుపూజించు హస్తములు హస్తంబులు, శితికంఠ కథ విన్నః శ్రుతులుశ్రుతులు
 శివవందనముఃజేయుః శీర్షంబు శీర్షంబు, ప్రచుభేనుః గీర్తించుః తనన తనన
 చిత్తజారిభజించుః చిత్తంబు చిత్తంబు, దేవదేవుః సౌంధ్యః తెలివి తెలివి
 భవునకు వలగొన్నః పదములు పదములు, త్రిపురాంతకుని జూచుః దృష్టి దృష్టి
 గీ. భూతనాథునిపై గలః బుద్ధిబుద్ధి, భర్తృమహిమల నుడివినః పలుకు పలుకు
 విశ్వనాథుని దెలిపెడుః విద్యవిద్య, హరునియెడభక్తిగలిగినః నరుడు నరుడు.

బ్రహ్మాత్మరఖండము, ఆ 2.

— శివభక్తుడు —

నీ. యజ్ఞకుండంబునః మందుః కీర్తనబాడుః, బాయ కెవ్వండు నాభక్తుః దతఃడు
 గ్రుంకు తేపులు సప్తః గోదావరంబునః, బాయ కెవ్వండు నాభక్తుః దతఃడు
 ద్వాదశక్షేత్రయాః త్రావిధాన మొనర్చుః, బాయ కెవ్వండు నాభక్తుః దతఃడు
 దక్షవాతీమహాః స్థానంబునందుండుః, బాయ కెవ్వండు నాభక్తుః దతఃడు
 గీ. తెరువునడిచెడువారికిః నిశవుచేసి, ధాన్యములు నెయ్యి నూనె వః స్త్రములు లవణ
 మాదిగాః లయాత్రాపదార్థసమితిః, బాయ కెవ్వండు పెట్టు నాభక్తుః దతఃడు.
 భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 6 ప 52.

గీ. భూతిగుగ్రాక్షములు మేనఃః బూనుటయును, మహితపంచాక్షరీమహాః మంత్రజపము
 హరునివరనామకీర్తనః ధ్యానపూజనములు భక్తున కావశ్యఃః స్యాః
 నీమంతనీకర్తాఃః, ఆ 2.

—◆ శివపూజ —

చ. కలమెయిఁ బాల నేత నుదఁకంబుల నేని వగాభిషేకమం
గళము నొనర్చి భక్తిరతిఁగంధము నూల్యము ధూపదీపసం
కలనములున్ నివేద్యమునుఁగాఢసమర్పణ మొందఁ జేసి లిం
గలసితమూర్త్యందు ననుఁగాంచి భజించిన ముక్తి నేకులున్.

భారతిము, ఆకు. ఆ 5 ప 272, 273.

సీ. పంచామృతంబులఁ ◆ బంచగవ్యంబుల, విమలోదకంబులఁ ◆ గ్రమముతోడ
నభిషేక మొనరించి ◆ యభిలేశ్వరుని సమం, చితగంధసమితి నఁర్చితునిఁ జేసి
భూతిసౌరభచాతు ◆ పుష్పవామంబులఁ, బూజించి బహువిధఁస్ఫురితదీప
తతి యిచ్చి కపిలాఘ్నఁతల్లుతనర్తికా, రమ్యచీపముల వాఁరతు లమర్చి
ఆ. భక్త్యు భోజ్య లేహ్యాపానీయబహుళ నై, వేద్యములు ఘటించి ◆ హృద్యలీల
బగలు లేయి నిట్టు ◆ పంచర్య నడుపంగఁ, గొలిచి రేడు దివసములు క్రమమునఁ
హరివంశము, ఆ 6.

సీ. ఆర్కఃపుష్పంబుల ◆ నభవునిఁ బూజింపఁ, బరసతీసంగమఁపాప మణఁగు
తులసీదళంబుల ◆ ధూర్జటిఁ బూజింప, బరనింపచేనైన ◆ పాప మణఁగు
మారేడుదళముల ◆ మఱి శివుఁ బూజింప, బ్రహ్మహత్యాదిక ◆ పంక మణఁగు
నష్టగంధంబుల ◆ నభవునిఁ బూజింపఁ, బరహింసనక్రియా ◆ పాప మణఁగు
గీ. ధూప మర్చింపఁ గలువనిర్దూమకరము, దీప మర్చింప నజ్ఞానఁతిమిర మణఁగు
నక్షతలఁ బూజ నేయఁగాఁమాగ్ధమొనవు, భవునిభావింపసాయుజ్యఁ పదముగలుగు
సీ. ధ్యానంబు త్రిజగదాధారచిన్మూర్తికి, నావాహనముజైలఁజాధిపతికి
నవకత్న సింహాసనము దేవదేవున, కష్ట్యంబు త్రిపురసంహారునకును
బాద్యంబు త్రైలోక్యఁపాలనశీలున, కాచమనఁబు ఘాతాక్షునకును
నభిషేకములు నిర్జఁరాపశాధకునకు, వస్త్రయుగ్మంబు దిగ్వసనునకును
గీ. యజ్ఞసూత్రంబు బహువిధఁయజ్ఞపతికి, గంధపుష్పాక్షతములు శ్రీకంతునకును
పరిమళోపేత ధూపంబుపకుపతికిని, దీపమిడఁదగు బ్రహ్మాండఁదీపకునకు.

బ్రహ్మోత్తరఖండము, ఆ 2.

గీ. నుత్తగుణాకర యాశ్వరాఽర్చితములయిన, పత్రపుష్పాక్షతోదక ◆ ఫలము లెల్ల
నూతిలోపల నిడఁదగు ◆ నూత నిడక, పాదఁజల్లియు లంఘింపఁబాప మండ్రు.
జాహ్నువీమాహాత్మ్యము, ఆ 3 ప 42, 43.

సీ. కడతేనిసంసార ♦ జడధిలో మునిగిన, జనులపాలిటినాన ♦ శంభుసేన
కడుదూతమైయున్న ♦ కైవల్యసీచుకు, జక్కనిపెనుదోస ♦ శంభుసేన
యతిభోగభాగ్యంబు ♦ లనుముత్తియంబుల, సరులఁ గూర్చినతోన ♦ శంభుసేన
సకలాగమజ్ఞాన ♦ సారమహిజాత, జాతంబులోచేన ♦ శంభుసేన

గీ. నిరపధిక్కురిపాతక ♦ దురవగాహ, గహనదహన సుసున్నిద్ర ♦ సంభవాహ
సఖిశిఖామాలికలతేన ♦ శంభుసేన, సద్గుణలతాంతములతీక ♦ శంభుసేన

రాజశేఖరచరిత్రము, ఆ 1 ప 67.

సీ. తొగలు గండమ్ములు ♦ దుమ్మిహాలబ్బెండ, పువ్వులు పొన్నలు ♦ పొగడవిగులు
సన్నజాజులు సుగ ♦ పొన్నలు గలిగొట్లు, మల్లెలు సంపఁగల్ ♦ మొల్లచిరులు
బొండుమల్లె లతోక ♦ ములు మంకెనలు నంది, వర్ధనంబులు విర ♦ వాడివిరులు
గోరంటులును గొండ ♦ గోఁగులు దేవకాం, చనకుసుమములు గొ ♦ జ్జంగివిరులు

గీ. మాచిరత్తియుఁ గురువేరు ♦ చురువకంబు, దవనమును గగ్గోయు విల్వ ♦ దళము లాడి
యైన పూజార్హ చస్తువు ♦ లపుడు దెచ్చి, నంతులకుఁ గొండ పొడవుగా ♦ వై చుటయును

ఉత్తరరామాయణము, ఆ 3 ప 201.

క. ఉడిగినతావులపువ్వులు, గడిబోయినపుష్పములును ♦ కందివిరులుకే
తోడిమెలు బాసినపువ్వులు, పడతీ పూజింపరాదు ♦ పయ్యపితంబుల్.

క. సకలప్రమాదములలో, ముకుళీకృతపంచకాబ్జ ♦ ములు యవి దక్కన్
వికళితపుష్పము లగ్నము, ముకుళంబులఁ బూజగాదు ♦ ముఖ్యము జఁతిన్.

క. పత్రములలోన రవిశత, పత్రోత్పల బృహత్కనక ♦ సత్రము లై గున్
ధాత్రి నిషిద్ధము లింకఁగల, పత్రము లన్నియును కెల్లు ♦ శివుఁ బూజింపన్.

పర్వతపురాణము, ఆ 4.

—♦ శివకథాశ్రవణము ♦—

సీ. చిత్తంబు రంజిల్ల ♦ శివకథల్ వినువారి, బ్రాహ్మిను ధృవమైన ♦ బ్రహ్మహవము
శ్రవణం బొనర్పక ♦ సంతోష నుండిన, నయలైనఁ గాంతుడు ♦ పరమపదముఁ
బౌరాణికునకుఁ గం ♦ బళవస్త్రశయ్యల, ర్పించిన ఘను లుండ్రు ♦ త్రిదివమునను
బురభంజనపురాణ ♦ మునకు సూత్ర మొసంగు, జనులకు గల్గు వి ♦ జ్ఞా సిద్ధి

గీ. బ్రహ్మహత్యాదిదుగ్ధ ♦ సాతకోప, సాతకము లాచరించిన ♦ పతితుడైఁ
సంతతపురాణసత్కథా ♦ శ్రవణములను, జెందు నిగ్గులమోక్షుల ♦ స్మీసుఖంబు. 2123

క. శివదేవసత్పురాణ, శ్రవణావసతంబులందుఁ ♦ జయ్యవఁ జనినన్

నవభోగమభ్యవేళల, నవిరళసంపద్వివాశముగు వారలకున్.

2197

- సీ. శుక్తిమధ్యాయై యోగి బురాణము విన్న, జనుడు జలూకమై నలభిమందు
దాంబూలవరచర్వణంబొనర్చుచువిన్న, దినుచుండు దుగ్గతి యనుకములు
నున్న తాసనమున నుండి యాకర్ణింప, వాయసంబై పుట్టు వసుధయందు
పీరాసఁజేయఁజేయి విన్నదుర్మానపుం, దేర్జ్వలపాదపంబై జనించు
ఆ బద్వళించి వినిన పాపపు చునుజుండు, కొండచిలువయగుచు నుండు భోగి
వత్ససమతవెలయ వనియించిన ఖలుండు, గాంచుగురుక శత్రు సమంజసము
క. పారాజితు నిందించిన, కూరాత్ముడు రారవాది గురునగకములం
ధారుణి బాదల బొందుచు, ధారుణిపై శ్వాసయోని దగ జనియించుచున్
చ. సునపుగజిత్కథాశ్రవణ కాలమునందు దురుక్తు లాడు న
మృదుబుడు నిర్దంబగు గ్రంథమున దాగృకలాసజేహియై
జనము నొందు గ్రమ్మటను శంకరసంహిత లాలకింప
సును జనివట్టివాడు వన నూకరమై ప్రభవించు ధారుణిన్.

(బ్రహ్మోత్తరఖండము, ఆ ౧౧)

— శివనామసంకీర్తనము —

- సీ. జ్యోతిషాంశీ సంపాదితా శేక, కలుషకర్మనికాయ కర్తవ్యము
కాశాదికాళిక గ్రామగర్వకరదు, ర్నారూపతమోని వర్తనంబు
సకలపుణ్యవ్రాత జలూతవికసన, క్రమభరీభూతవికగనంబు
బృందారకాంగనా బృందవన్మందార, వాటికృతానంద వర్తనంబు
సీ. పరమయోగీంద్రదుర్లభ బ్రాజమాన, మానసానందసౌఖ్యసంభాసనిపుణ
నామముక్తీభూటికానర్తనంబు, కేవలంచానె శివనామసంకీర్తనంబు.

నీరుంతినీకర్తవ్యము, ఆ 2.

— రామనామము —

- సీ. ధాన్యేన్ని పుణ్యతీర్థము తైలం గలుగనీ, రామనామము సరిగావు దలంప.
విష్ణుజ్ఞాపిమించు నిధు లెల్లం గలుగనీ, రామనామము సరిగావు దలంప
శానావిధములైన దానముల్లుగనీ, రామనామము సరిగావు దలంప
సతీశయంబుగ మహావ్రతములు గలుగనీ, రామనామము సరిగావు దలంప
సీ. రామనామమై సాగంబు రామభద్ర, రామచంద్ర రఘూర్వహ రామ, యనుచున్

ననయము జపింపవలయు డక్కినవి యేల, రామనామంబునకు సరిగిగావు వలంప
వాల్మీకిచరిత్రము, ఆ 3.

చ. సకలజగత్పవిత్రము నిశాచగజైత్రము ధారుణీసుతా
ధికప్రమదప్రదం బఖిలదిక్పరిపాలనపాలనంబు సే
వకజనకల్పకంబు భయవారణవారణకేసకోపమం
బంబున మద్వితీయ మఖిలార్తినిరామము రామమంత్రమున్.

ఉ. నిత్యము నిస్సమానమును నీతివివేకము నిర్మలంబు నా
దిత్యకుభప్రదాయకము నీనజనార్తికరంబు యోగిసం
స్తుత్యము సజ్జనప్రకరతోషకరంబు కరంబు నంజనా
పత్యవరప్రదంబు రఘువర్యనిమంత్రము నన్నఁ బ్రోవుతన్.

చ. శ్రవణకుభంకరంబు పటుసంస్కృతితాపనివారకంబు నా
గనముఖహేతు దుష్కృతనిరాకరణంబు రిపుప్రహరణమున్
భవనివినుప్రకాశితము శోకాదమున్ సువివేకకారణం
మృ రఘురామనామకమహామను జన్యమైనర్లు నిత్యమున్.

రామకర్ణామృతము, ఆ 1 ప 44, 8లి ఆ 3 ప 46.

క. గా మొదలగుశబ్దము లవి, యేపే నియు విన్నమాత్రం నెసకంబెసంగన్
రామాహ్వాన మనుకెంకిను, నామది సంతసముఁ బొందఁగ నగవగతనయా.

శ్రీరామస్తవరాజము, ఆ 1.

సీ. బ్రహ్మహత్యాఖ్యపాపతమోర్కబింబంబు, మధుపానదోషాభిమానతంబు
తపనీయగూర్వసాతకశైలభిదురంబు, గుణవధూగమనాఘకుంజరహరి
జననీపితృభ్రాతృవనితార్భకాచార్య, గోవధారణ్యోరుదావవహ్ని
పతసతీసంగమపరధనహరణాది, ఘోరపంకోరగక్రూరబర్హి

గీ. యశ్వతధావణవల్లికుహలవిత్ర, మార్యనూషణపంకేరుహద్వివేంద్ర
మఖిలకలుషంబునిధి బడబానలంబు, రామనామంబు హిమశైలరాజతనయ.

ఉ. ప్రాపుగ రామనామము నిరంతరమున్ భజియించువారికిం
బాపము లేదటంచుఁ జెనుపామును బట్టంగవచ్చు నన్నిసం
దీపితలోహఖండము నతిత్వరితంబుగ మ్రొంగవచ్చు బ
లోకపముఁజెంచు నెద్దపులికోటలుఁ దీయఁగవచ్చు నిద్దగన్.

మంగళిశ్చ త్తము. రామ రామ రామ రామ * రామ రామ యంచ శ్రీ
రామ రామ రామ రామ * రామ రామ యంచ శ్రీ

రాను రాను రాను రాను • రాను రాను యందుఁ ద
న్నాను కీర్తనంబుఁ జేసి • సం గలుంగు మోక్షమున్.

శీతారామాంజనేయసంవాదము, ఆ 1 ప 47, 67.

—• సంధ్యావందనము •—

- సీ. భూమిలోత్తములు సంధ్యాసమయంబులై, వైదికప్రణవపూర్వముగ వేద
మాత్రము విలసిల్లు • మంత్రంబుచే భక్తి, నవ్వులంబు లిచ్చుచో • నాజలములు
వజ్రంబులై దైత్యవరుల నుదఱ వధి, యించి తేజంబు గావించు రవికి
నీచందమున యామి • నీచరత్రేణికిఁ, బ్రతిదినంబునుగల్గుఁ • బ్రాణహాని
గీ. యగ్నిహోత్రంబులకు బ్రథమహుతులవి, కర్త నాప్యాయనంబయి • కడున
భువనయూభులెంతయుఁ • గాంతి మెఱసి, భువనమంతయు నభివృద్ధిఁ • బొందఁ జేయు
క. కావున శాస్త్రానులకు సంధ్యావిధు లొనరింపవలయుఁ • దత్కాలమునన్
భూవినుత యగ్నిహోత్రము, గావింపఁగవలయు రెండు • కాలములందున్ -
ఆ. కాల మెఱిగి సంధ్య • గావింపనేరక, యగ్ని హోత్రవిధియు • నాచరింప
నొల్లఁజేని యెంత • యోగ్యుడైయున్న నా, బ్రాహ్మణుండుద్రోహి • భాస, గురుకు.
గీ. లేపు చుక్కలఁ జూచుచు • మాపు తిమిర, వైరఁ జూచుచు సంధ్యవాన్వంగవలయు
నట్టివేళల దప్పించి • యాచరించు, నిత్యసంధ్యావిధానముల్ • నిష్ఫలములు
విష్ణుపురాణము, ఆ 3 ప 180-182, ఆ 4 ప 213.

—• అర్ఘ్యప్రదానము •—

- సీ. మోకాళ్లు భూమిపై • మోపి హస్తాంబుజ, ద్వయమునఁ దామ్రపాత్రము భరించి
యన్యోదకంబుల • నుందు దుర్వాంకురా, తలములు నవరక్త • చందనంబు
కరవీరముఖ్యుర • క్తప్రసూనంబులు, వైచి యొక్కొకపేరు • వరుసతో న
మోతంబుగాఁ జతుర్ధ్వంతంబుగా బ్రణ, వాదిగాఁ బలియించు • చర్మ వ్రపాత్ర
గీ. హరిపర్యంతమెత్తుచు • మాటిమాటి, కర్పూమిచ్చినఁ బ్రీతుడై • యార్కుఁ జూసగు
సేవకున కాయ లోగ్య • భీవివేక, భాగ్యసౌభాగ్య వైభవప్రాభవములు. 2140
కాశీఖండము, ఆ 3 ప 185.

—• గాయత్రీ •—

- సీ. గాయత్రీ విష్ణుండు • గాయత్రీ శంభుండు, గాయత్రీ పరమేశ్వరి • కర్మనిష్ఠ
గాయత్రీ విధిక్షు • కమలంధవమూర్తియైన మూర్తాండుండు • మానినరత్న

గాయత్రి జపియించి • గాయత్రి గొనియాడి, కాంచువిప్రుఁడుముక్తి • కలితపుణ్య
గాయత్రి సేవించు • కాలంబు గాలంబు, మంత్రతంత్రములు నిర్మలవివేక

గీ. యనఁడు! సావిత్రి యనఁగ గాయత్రి యనఁగ, విశ్వజనయిత్రీయనఁజతు • ర్వేదమంత
యనఁ బరాపరబ్రహ్మద్వయం బనంగ, నమ్మహాదేవి కి సమాహ్వా • యాంతరములు.

సీ. మేలైన రెండుతో • మ్మిదులు విద్యలలోన, మహనీయ మగుచు మీ • మాంసవెలయు
మీమాంసకంటెను • మేలు సాధవమునఁ, దర్కశాస్త్రము శుభో • దర్కశాస్త్రము
తర్కశాస్త్రముకంటె • దాసచర్యధికంబు, వివరించి చూడంగ • వేదరాశి
యాహ్నయములకంటె • నభ్యర్చితంబులు, చర్చింప నుపనిషత్సముదయములు

గీ. నుపనిషత్తులకంటెను • నూర్ధ్వపదవి, మంత్రరాజంబు గాయత్రి • మహిమఁ గాంచు
బ్రహ్మచరుని కేపుతో • గూడి పాఠింపిదుకు, నవనిసురులకు గాయత్రి • యనెడుసురభి.
కాశీభండము, ఆ 3 ప 181, 191.

సీ. నిన్నుండి సంధ్యాది • నిత్యకృత్యంబుల, బ్రాహ్మ్యకర్మములేలు • పడఁగఁ గలిగె
నిన్నుండి పెక్కులు • నిగమముల్ ప్రభవించి, సకలధర్మంబులు • చాబఁగలిగె
నిన్నుండి బ్రహ్మాది • నిర్జగులకు ధర్మఁ, దీశ్వరుడని భాత్రీ • నెఱుక గలిగె
నిన్నుండి దివమున • నీరజమిత్రుండు, మందేహులను చుట్టు • మణిచెఁగలిగె

గీ. రమణ నోంకారదివ్యాక్షరంబునకును, నేరయ నిన్నుండి నిలువంగ • నీరఁ గలిగె
జనని గాయత్రి నీకును • సతులుసాటి, యనెడు మాటలువిజుగుప్ప • కాస్పదములు.
యాజ్ఞవల్క్యచరిత్రము, ఆ 2.

క. గాయత్రిమంత్రజపముఁ, బాయక ప్రతివాసరంబు • భక్తిదలిర్పం

జేయునుహాత్ముం డభాములఁ, బాయంగా నడచి బ్రహ్మ • పదమున నిలుచున్.

శా. గాయత్రిజపమాచరింప శుభసా • కల్యంబు సిద్ధించు వా

క్యాహ్మదిప్రభవోగ్రహపమడఁగుం • గైవల్యమునోచచ్చు దీ

ప్తాయుష్యంబు లభించు రోగములు మం • చై టోవు సేచుంత్రముల్

గాయత్రిపతనాయుతాంశసమముల్ • గాలేవుధీరోత్తమా.

2145

జాహ్నువీమాహాత్మ్యము, ఆ 3 ప 53, 54.

—• గాయత్రిస్వరూపము •—

సీ. ఉపశకోంకారసం • యోజితదివ్యాక్షరానుగుణ్యస్వ • యాభిధాన

తారకనీలము • క్తావిద్రుమసువర్ణ, ఘనతిరకాంతిప్ర • కాశితాంగ

క్తరవబాంధవ • భండపండలబద్ధ, భూనిత్యకాంచన • మయకీరీట

పరమేశ్వరీ సర్వత్రక • పటురదాభేరుక, పాశాంతశాభయ • పునరుపాద
 1. యశు పరంశ్లోతి మట్కుక్షు • త్రైగుళలలు, నూఁదు పాదలయిలును • బ్రహ్మసూత్ర
 ప్రత్యగాయత్ర శ్రుతులను • బుట్టినిల్లు, యాజ్ఞనల్కికి నెదురు బ్రహ్మసూత్రము • బ్రహ్మ
 యాజ్ఞనల్కికి విచిత్రము, 100

—• బ్రహ్మయజ్ఞము •—

సోమైశ్వాదేవునిపాపంబు • బ్రహ్మయజ్ఞ, మెఱుఁగుప్రణవంబు పేసివ్యాఘ్న • బ్రహ్మసూత్రము • బ్రహ్మ
 పాదపాదంబు గాయత్రీ • పలికి వసున, శ్రుతులు పరియింపఁదగునని • బ్రహ్మసూత్రము • బ్రహ్మ
 శేషధర్మము, 100

—• సూర్యనమస్కారము •—

చ. దినకరనిశ్ సర్వక్రియ నుతించి జపించి నమస్కరించినన్
 జనునకు దుష్కృతవ్రజము • జాణును వత్సరమాత్ర తజ్జపం
 బొనరుప రత్ని ధాన్యవసు • ధోజ్జ్వలభూషణమందిరాడులే
 భూతదేవతల గలుగు • గావున ముఖ్యము (సూర్యసంస్తుతం.)
 శేషధర్మము, 100 ను. 100 100 100

వసంతతిలకవృత్తములు.

గాఢాంధకారహరణాయ జుద్ధితాయ
 జ్యోతిర్మయాయ పరమేశ్వరలోచనాయ
 మందేహదైత్యభుజగర్వవిభంజనాయ
 సూర్యాయ తీవ్రకిరణాయ నమో నమస్తే.
 ధామాప్రియాయ మణికుండలమండితాయ
 సూర్యోత్తమాయ సరసీరుహజాంభవాయ
 సౌఖ్యరస్నమకుటాయ వికర్తనాయ
 సూర్యాయ తీవ్రకిరణాయ నమో నమస్తే.
 సంజ్ఞానసూక్ష్మదయసంకజమత్పదాయ
 గౌరీశంకజభవాద్యుతవిగ్రహాయ
 లోకేశ్వరాయ తపనాయ దివాకరాయ
 సూర్యాయ తీవ్రకిరణాయ నమో నమస్తే.
 సప్తాశ్వబద్ధశకటాయ గ్రహాధిపాయ
 రక్తాంబరాయ శరణాగతవత్సలాయ

జూఁబూనదాంబుజక రాయ దిశేశ్వరాయ
 నూర్యాయ తీవ్రకిరణాయ నమో నమస్తే
 ఆమ్నాయభారభరణాయ జలప్రణాయ
 తోయాపహాయ కరుణామృతసాగరాయ
 నారాయణాయ వివిధామతవందితాయ
 నూర్యాయ తీవ్రకిరణాయ నమో నమస్తే.

యాజ్ఞవల్క్యచరిత్రము, ఆ 2.

—♦ మంత్రములు ♦—

- సీ. వైష్ణవి కామరి ♦ వారాహి చామండ, బ్రాహ్మి మహేశ్వరి ♦ బగళతిత
 కాత్యాయ నీంద్రాణి ♦ కాళరాత్రి భువనేశ్వరి మహామాయి పంచదళమర్తి
 భగవతి మాతంగి ♦ శాల మహాకాళి, కామేశ్వరియు భద్రకాళి శక్తి
 మలహరి కృష్ణాక్షి ♦ మాధవి కాంభవి, కాకంభరియు లఘుశ్యామలాంగి
 గీ. మోహినీ కామరాజాఖ్యముఖ్యదేవి, రాజరాజేశ్వరియు మంత్రరాజరాజ
 ముఖి వరూపిణి ధైరవి ♦ ముఖ్యమాల, మంత్రములలోన మోహినీ ♦ మంత్ర ముగిసి.
 హంసవింశతి, ఆ 4 ప 95.

—♦ పంచాక్షరీమంత్రము ♦—

- శా. శ్రీమంత్రంబు శివస్వరూపమును దూరీభూతతాపత్రయం
 బామోదప్రద మార్యసమ్మతము తత్త్వార్థప్రదీపంబు శ్రీ
 రామాగస్త్యమహర్షి లోకభజనాత్మంత్రైవ పంచాక్షర
 శ్రీమంత్రంబు నమశ్శివాయయనుచున్ ♦ జింతింపుఁ ద్రాంతమున్. 2151
 సీ. రమణీయతరమంత్ర ♦ రాజంబు లందెల్ల, నధికమై యొప్పు పంచాక్షరంబు
 ఆగామిసంచిత ♦ ప్రార్థనపాతక, హరణకారణము పంచాక్షరంబు
 గణుతింప ధర్మార్థ ♦ కామమోక్షము అతిదక్షత నిచ్చు పంచాక్షరంబు
 కాళికాగస్త్యాది ♦ ఘనముని దెల్పని, చక్షుణం బరయఁ బంచాక్షరంబు
 గీ. జపపరాయణులకు పాదుజనుల కెల్ల, నక్షయఫలప్రదంబు పంచాక్షరంబు
 పూర్వజన్మకృతానేకపుణ్యసాధ్యమాగమోక్తంబు వైవపంచాక్షరంబు. 2152
 బ్రహ్మోత్తరఖండము, ఆ 1.

- సీ. పంచాక్షరీమంత్ర ♦ పంచాననముగాక, తలుమునే పాపదంతావళముల
 పంచాక్షరీమంత్ర ♦ బడుబాసముగాక, హరియించునే పాతకాంబునిధుల
 పంచాక్షరీమంత్ర ♦ పశుమాషధముగాక, యదాదునే ఘనదుష్కృతామృతముల

పంచాక్షరీమంత్రం ♦ పవనవేగముగాక, కలఁచు నే వృణిసోగ్ర ♦ చలఁగోమల
 గీ. మగువపంచాక్షరీమహా ♦ మంత్రాగ్రాజ, గాగుడత్రేంక్రియనాద ♦ గోగోరణ
 గాక చీకాకసేయునే ♦ లోకభీక, రాతికల్మషభూతవా ♦ తాశనములు. 2151
 క. ఇష్టమంత్రము ప్రణవసహా, యమ్ముగ జపియింప నదిష్టడత్సరసుగు గా
 చెమ్మెలు భజియింపిన నది, సమ్మతమగు శంకరునకు ♦ సమ్మతముగా. 2152
 సేమంతినిక ఏ వ్రణము, ఆ 2.

—♦ షడక్షరీమంత్రము ♦—

మ. కలుషధ్వంతతివాకరం బమృతమాగ్ధస్వచ్ఛపపంబు ని
 స్త్వతతాపత్రయజావపావకము సంసారాబ్ధిపోతంబు ని
 ర్మలకల్యాణఫలప్రదంబు విలసన్మంత్రాగ్రాజంబునై
 యలగున్ తైవషడక్షరంబు నిఖిలాగ్యస్తుత్యమై విత్వమున్. 2153
 ఆ. తాకలయందు శేషమును ♦ తరువులందు, కల్పకము వైలములుగలదు ♦ కల్పకము
 నతయ మంత్రంబులందు షడక్షరంబు, శ్రీనిధి యనంగదెగు ముని ♦ శ్రీనిధి
 బ్రహ్మోత్తరఖండము, ఆ 1.

—♦ అష్టాక్షరీమంత్రము ♦—

క. శ్రీమహితాష్టాక్షరీయను, నామంత్రము నభ్యసించునగు విశ్రువ త
 ధే మంత్రపష్టవర్ణని, యాచకమై ప్రణవపూర్వమై విలసిల్లున్. 2154
 సీ. ప్రణవనైసర్గిక ♦ పరశూర్థమిమంత్రమని చెప్పుదురు యుగలభ్యసనగ్రా
 ములకుఁ దత్ఫలపూర్తి బొంది చెప్పఁగ శుభ,దంబును సుస్వభావంబు నే
 ప్రణవంబు సర్వమంత్రములకు నాయకంబగు నాదియగుబ్రహ్మధుని. 2155
 యొకటి చెందును నేను ♦ నొసరింప వర్ణము, అష్టాక్షరాభ్యమై ♦ యతిశయము
 గీ. నదియునారాయణాహ్వయమాజిప్రణవ, మిడినమస్తృతితోఁగూడ ♦ నదియేమి
 సర్వశుభదంబు సర్వార్థపాధనంబు, సర్వధుకభాపహరణంబు ♦ సర్వార్థకరము.
 పద్మపురాణము, ఆ 5 ప 105.

క. ప్రణవాదిచేసి నారాయణనామచతుర్థితుదిగనటు మధ్యమానన్
 బ్రణతిప్రకాశకంబగు, మణిమయశబ్దంబు జొనుపమంత్రముపుత్రా! 2156
 క. ఈయష్టాక్షరీమంత్రము, ధీయతులై పఠనసేయు ♦ ధృతిమంతంబు మ
 త్సాయుజ్యముక్తి బొందును, రాయాసవిహీను లగుచు ♦ నతిమోదమునన్. 2157
 మత్స్యపురాణము, ఆ 1 ప 120, 121.

—♦ తారకమంత్రము ♦—

- క. తారకమంత్రం బెవ్వఁడు, సారెకు నొకనిముషమైన♦జప మొనరించున్
గోరిక మత్సన్నిధి నింపార మహాయుగసహస్ర♦మతఁడు వసించున్. 2160
- సీ. దుర్గమపంకాబ్ధి ♦ నిర్గమింపఁగ ధాత్రి, తారకనామంబు ♦ తరణియెన్న
ఘోరసంసారాఘ♦గుల్మినుల్ తెగఁగోయ, నలతారకము నిశి♦తాసియెన్న
దారుణకరదురి♦తగహనంబుల కెల్ల, తారకనామంబు ♦ దావవహ్ని
ఘనకిల్చిపాద్రీసం♦ఘంబుల కవనిలో, తారకం బొగి వజ్ర♦ధారయెన్న
- గీ. నహహ తారకమంత్రగా♦జాఖ్యమెవఁడు, గోరిజపియించువాఁడుస♦తోక్కుటలెన్న
మత్పదముఁ జెంది విబుధస♦న్మామ్యఁ డగుచు, దివ్యవగ్దాయుతంబుండు♦భవ్యసరణిః
కవినకోరచంద్రోదయము, ఆ 4.

—♦ శంఖచక్రాంకితములు ♦—

- సీ. అగ్ని సన్నిధినుండి ♦ యానాద్యఁ డాజ్యంబు, నోయిచుఁ దన్మంత్ర♦ముననువేయు
నెనిమిది యొండె నూ♦తెనిమిది యొండెను, వేల్చి తక్కినవెల్ల♦విష్ణుమంత్ర
తతిచేతఁ బురుషసూ♦క్తముచేతఁ బాయసఘృతములఁ గొన్నియా♦హతులు వేల్చి
యయ్యిల్లోపల ♦ నొయ్యనఁ జక్రశంఖములు నిడేపించి ♦ కృమముతోడ
- గీ. మఱిచడక్షురి నిరునది ♦ మాడ్లు వేల్చి, తప్తచక్రంబు మంత్రీపూ♦తముగ శిష్యు
కుడిభుజంబునఁ జక్రమ♦య్యెడమవలన, శంఖమును గాఁగగురుఁడుగూ♦త్సంగవలయు
- క. ధరణీదేవుఁడు దగ సం, స్కరణానలతప్తశంఖ ♦ చక్రాంకములం
గరమూలంబుల భక్తిని, ధరియించినయేని హరిప♦ధంబునఁ జెందున్ 2162
- ఆ. చక్రమైన శంఖ♦చక్రింబులైనఁ బం, చాయుధంబులైన ♦ నగ్నితప్త
ముగ భుజంబులందు ♦ మొగిఁబూని బ్రాహ్మణుఁ, డాచరింపవలయు♦సర్వవిధుల.
- క. చక్రాంకరహితుఁ డగుచుఁ ద్రి, విక్రిముఁ బూజించునట్టి ♦ విశ్రుని జపదా
నక్రతుపూజాధ్యయనా, దిక్రియలవి నిష్ఫలములు♦ధీవర తలఁపన్. 2165
- క. ఉపనయనవేళఁ జూప, వ్యపగతహోమాగ్నిఁ గాఁచి ♦ యాతనిఁ జక్రాం
కపునీతుఁజేసి తిమ్మట, నపరిమితబ్రహ్మ♦ర్మమగుఁ జేయింపన్. 2166
- క. శ్రీకరచక్రాంకితులగు, లోకులు శుద్ధులు మహాత్ము♦లును నగుదురు వా
రీక్రియలు లేకయుండినఁ, బ్రాకృతు లన ధాత్రి నెన్నఁ♦బడుదురు మనుజుల్.
- క. ఏయాశ్రమస్థుఁ డైనను, బాయక విప్రుండు విష్ణు♦పరుడై చక్రాం
కాయతనభుజుఁడు గాఁదగు, నీయర్థము క్రతులఁ జెప్పు ♦ నిందునిభాష్యా. 2168

—♦ బ్రాహ్మణప్రభావము. ♦—

- సీ. అనలంబు కరముల ♦ నశ్వినీదేవతల్, నయనయుగ్మంబున ♦ నలరుమిధుఁడు
 మూర్ధభాగంబున ♦ మునుకొని నదు లెల్లఁ బాదంబులందును ♦ బవనుఁ డాత్మఁ
 బరశూత్మ హృత్ప్రకృతిపద్మమధ్యమమున, వరుణుం డురంబున ♦ వాసపుండు
 కంఠనాళంబునఁ ♦ గంజాపుండును గుఱి; నమరవర్షులు భుజా♦గ్రీములమందు
 గీ. సామ్య లాధారజలకుహాఘ్నలమునందు, వనధు లెల్లను మోహనా♦వర్తములను
 నుందు తీరీతిఁ డడ్చును♦రోత్తమాంగ, మందులను దేవసంఘముల్ ♦ సందడిచుదు.
 సీ. అదిశాక విశు భూసు♦రాధిపదర్శనం, బక్షిసంభవపాప♦శిక్షకంబు
 నుగ్గీసురేశ్వరా♦శిర్వాదములు వాంఛితార్థప్రదంబులై ♦ యలరుచుండుఁ
 జెందెనెవఁడు నిలిపవందనముచే, దనుకల్మషములెల్లఁ ♦ దఱిగిపోవు
 నిట్టుతిట్టిజగంబులెల్లఁ బావనములు, గావించుచుందురు ♦ ధీవరేణ్య
 గీ. కోటిజన్మములకుఁగాని ♦ నూటిపడదు, విప్రజన్మంబు వసుధను ♦ విఘ్నఁ దఱున్
 విష్ణుశాదాంబురుహభక్తి ♦ విడిచె నేని,యతనికి న్నను శ్వపచుఁ డత్యధికుఁ డగు
 మత్స్యపురాణము, ఆ 2 స 126-131.

క. దైవాధీనము త్రిజగము, దైవము తన్మంత్రవశము ♦ తన్మంత్రము భూ
 దేవతలచేతికగుటను, దైవములకు దైవతములు ♦ ధరణీదివిజుల్. 2171

- సీ. శాశ్వతవేదముహిజనాశికి నెల్లఁ, బుణ్యచరిత్రుండు ♦ భూసురుండు
 అతులితాగామిసంచిత నటత్పరబ్ధ, భూతసంవేద్యుండు ♦ భూసురుండు
 యజనాధ్యయనసుకర్మాచరణాతి వి,లాసవిక్రాంతుండు ♦ భూసురుండు
 చరతపోన్యైరోత్కర్షహితాచిత్తో,ల్లాసమానధనుఁడు ♦ భూసురుండు
 గీ. భూరికరుణాసముద్రుండు ♦ భూసురుండు, భోగశక్ర సమానుండు ♦ భూసురుండు
 భూమిభృన్వరసేవ్యుండు ♦ భూసురుండు, భూసురాంబురుహాపుండు ♦ భూసురుండు

సత్యభామాపరిణయము, ఆ 1.

- సీ. ఆకొన్న సురలెల్ల ♦ ననుదినం నెవ్వరి, క్రతుశాలపంచలఁ ♦ గాచియుండ్రు
 భజియింతు రెవ్వని ♦ భవనముల్ ప్రతిమాస,మును పితృదేవతల్ ♦ భుక్తిగోగ
 సకలభూతంబులు ♦ సంతృప్తిఁ జెందు నెవ్వరు నేయఁదగు బలిమాగనకట్టి
 నర్చావతారంబు ♦ లక్ష్మాంతమును బూజి,లందు నెవ్వ రొనర్తు ♦ రక్షణీతి
 గీ. వేదశాస్త్రంబు లేరిచే ♦ వెలయుచుండు, నెంచు నెవ్వరిదినచర్య ♦ స్మృతచయములు
 లర్కజయ మిచ్చు నెవ్వరి ♦ యర్హ్యతోయ,చట్టి విఫ్రుల కెన రెవ్వరభిలమునను
 దశావతారచరిత్రము, ఆ 3.

—♦ బ్రాహ్మణపూజాఫలము. ♦—

- సీ. బ్రాహ్మణులకుఁ బదాభ్యంగముఁ జేసి, బహుళతీర్థస్నానఫలము దొరకు
ధరణి దేవతలకుఁ ♦ దలయంట నూతేండ్లు, గంగ నాడినయట్టి ♦ ఘనత యిట్లు
నుర్వీసు రేకులకుష్ణోదకము వోయు, వంశంబునకు బ్రహ్మపసతిగఱు
విపుల కామయఁ విసరంబు మాన్చిన, దివిజనాయకుఁగూడి ♦ తిరుగవచ్చు
గీ. పుడమివేల్పుల కిండ్లిచ్చు ♦ పుణ్యశాలి, కశ్యపేధం బొనర్చినయట్టి సుకృత
మొదవుఁ బాఁపలకును బాఁడి ♦ మొదవులియ్య, సత్యలోకంబుగలుగుని శ్చయము గాఁగ.
శేషభగ్గము, ఆ 2.

—♦ బ్రాహ్మణతిరస్కారదోషము. ♦—

- సీ. జన్మాతిశయదుఃఖఁ జలచంద్రయోగంబు, వంశసస్యక్షేత్రవగ్రహంబు
దారిద్ర్యలతికావిఁ తానదోహద కేళి, ఘనకవ్వజీవనకారణంబు
మరితోపనేశ సద్గురునంత్రసాతంబు, మిథ్యాతనాద సమృద్ధికారి
దైన్యగుణాభీష్ట ♦ తైవసాక్షాత్కార, మజ్జానదీపతైలాభివృద్ధి
గీ. లోపభయతాపహౌస్యఘంటాపథంబు, పరమకాదుణ్యజీర్ణశాంభవిపదంబు
ప్రాణహరణంబు బ్రాహ్మణపరిభవం బ, నంగ విప్రాపకార మెన్నంగ నేల.
గీ. సగర దశరథ పాండు త్రిశంకు నహుః, నృగ విషయ పాత్ర కర్ణాదినిపుణమతుల
కథలు చంద్రేంద్రమూర్తులకథలు వినఁడొ, తెలిసి విప్రాపకృతి కెట్లు తెగువజేసె.
యామినీపూర్ణతిలకావిలాసము, ఆ 5.

—♦ బ్రాహ్మణవిత్రాపహరణము. ♦—

- క. దురితము లనేకములు గల, వరయఁగ లోకమున నాని ♦ యన్నిటికంటెన్
ధరణిసురధనము పాపపుఁ, దెరువునఁ గొను టధిక మగద్రు ♦ భీరవిచారా. 2177
క. భూసురధనాపహరణము, సేసినఁ గులనాశ నగుట ♦ సిద్ధము దానం
జేసి యగును జండాల, త్వాసంగము నపరభవమునందు నలేంద్రా. 2178
భారతము, ఆను. ఆ 4 పద్య 43, 44.
సీ. నరనాథకులకాననము దహించుటకును, నవనీసుగుఱవిత్త ♦ మన్నికీల
జననాయకుల నిజైశ్వర్యాబ్ధినింకింప, బ్రాహ్మణక్షేత్రంబు ♦ బాడబంబు
పార్థివోత్తముల సంపన్నైలములఁ గూల్పు, భూసురధనము దంభోళితాత
జగతీవరులకీర్తి ♦ చంద్రికమాప విప్రోత్తము ధనము నూన్యోదయంబు
తే. విప్రతిరిసామ్ముకంటెను ♦ విషముమేలు, గరళమునకును బ్రతికృతి ♦ గలదుగాని
దాని మాన్పంగ భువి నొసఁగఁబులులేవు, గాఁగి స్మృష్టమున నొసఁగి ♦ గామపతిక

క. ఎటుఁగమి నైఁను భూసుక, గరులభనం బపహరింపఁకలఁగను నుండెడి
మఱిపున నెలము ముట్టిన, దరికొని వెసఁ దాల్చుటన్నె * నియమము 2180
భాగవతము, ఆ 10 ప 47వ శ్లో.

—* గోప్రభావము. *

- క. అరుణశశ మేచక ధూ, సరస్వతాకలితగోవిఁషయదానంబుల
భరతశకురపాగ్ని పవన, వరలోకసుఖముల నిచ్చు * వసుధాధీశుఁడు. 2181
- క. వేమకృమాన యగు తిల, ధేనువు నిచ్చిననరుండు * పీపుం డగుఁ బు
త్యామానలోక సంవా, సానందోన్నతిఁ జరించు * నప్రతిహతుఁ డై. 2182
- క. విను గోవులను బ్రభాతం, బునఁ దలఁచుట తగ్గుణములు * పొగడుట శక్తి
గనుఁగొనుట యధికపుణ్యము, లని యెఱిఁగించు జనములకు * నాగవంశము. 2183
- ఆ. క్షోదంబు గోశఁకృన్మాతృముల కేళ, పడుట సకలమాంసఁభక్షేంద్ర
భూరపాప మండ్రు * గోమాంసభక్షణ, మజ్జసంభవాదులైన సురలు. 2184
- క. జనములు దుస్స్వప్నంబులు, గని గోకీర్తనము సేయఁగాఁ దద్దురితం
బునఁ బొరయరు గోమయయుత, వినుతాంబున్నాన మతిపఁవిత్రం బాధు. 2185
- చ. పరసువిశ్రమల్ యజఃభాజనముల్ దము విన్నఁ జూచినట్
దురదయంబులం దొలగఁ * ద్రోవఁగఁ జాలుఁ బ్రదానకర్తకు
త్తఁ జూపవైభవము * తంగటిజాన్ముగఁజేయు గోవు లె
న్నర కల వారి గొల్పు గని * వారణఁ జొత్తురు నారు నాకముక్. 2186
- కీ. ఆనంబునను జిహ్వాకు శృంగముల బల, వైరి రంభంబుల * మాకుఁజేరిండు
గతుకంబునందు శ్రీకంఠుడ పదముల, యందు మరుద్దణ * మనఘ కుగ్గి
పహ్ని చన్నుల సరఃస్వతి వేడఁ బంచిత, కుశలక్షియునుగీర్తి * యును గర్తవ్య
కుశిలంబుకందుఁ జండ్రుఁడు హృదయంబున, భగుఁ డనుజేవత * పొలు పట్టి
- కీ. వెండుకలయం దనుష్ఠాఃఽవితతి దోక, ధర్ముఁ డక్షుల సూర్యుండు * బొడ్డుముఁ ద
పంబు పీర్చి తేజము సంఘిపట్టి సిద్ధులునికి గతి దటె గోవు నేఁతనఁగదాన్పు.
భారతము, ఆను. ఆ 10 పద్య 21-60

—* కపిలగోలక్షణాదులు. *

- కీ. కపిల యద్విరవానిఁ కాదు నిజమ, కొన్నవానిని బుణ్యాత్మకుఁడుఁడ * పరిమళ
నీవుఁ గపిలాపమృవానిరతమాన, నుండ వగు తెంతయును పేలు * సుప్రతాత్మ.
- కీ. కల్పకాక్షికుకనాసిఁ కాపుటములు, గపిలములుగుత్తుకయునుము * మృగములు 2187
పట్టు బొందు వెం దేవకఁపట్టు కఫిలమైనఁ గపిలాత్మగుణమాన. * కపిలాత్మము.

- క. మే నెల్లఁ గపిల మైనను, దానిం జెప్పంగ నేల ♦ తగదు కపిలలన్
 మానితగుణ పిదికి గుడువఁగా నేపనికైనఁ గాడిగట్టన్ నెఱికన్. 2190
- ఆ. కాలఁ గేలఁ గోలఁ ♦ గపిల డండించిన, నరకవాసమునకు ♦ నరుగవలయుఁ
 బూరి నీరు లెస్స ♦ యారసి యగ్గోవు, సత్కరింపే సుగతి ♦ సంభవించు. 2191
- క. అనఁకు కపిలాప్రదానం, బురకు ఫలం బిట్టి దనఁగఁ ♦ బోలునె కమలా
 సనుఁడు మహానదప్రవ, మని వెఱచుమఁ జెప్పె గానినట యే మందున్. 2192
- భాతతము, ఆను. ఆ 3 పద్య 103-108

— ♦ గోలోకము. ♦ —

- నీ. ప్రవహించు నెచ్చోటఁ ♦ బరిపూర్ణసంపదఁ, దొలుకాడుచు నపార♦దుగ్ధనదః
 సవరిల్లు నెచ్చోట ♦ జర దగ్ధఁగనీక, సంతతయావన♦సౌష్ఠవంబు
 లలరొందు నెచ్చోట ♦ నాన్యచిర్దురులతో, బహుసంఖ్యఁ బాయన♦పగ్వతములు
 బెడఁగొందు నెచ్చోటఁ ♦ గడమయెంతయులేమి, సామగ్రిసుభృషస్తు♦సంచయఁజు
- గీ. నట్టి గోలోకమునయందు ♦ నధివసించు, రభవుచేఁ బొద్దుప్రాద్దునె♦య్యంబుఁగనుచు
 నలఘుమూర్తులు నోమాతృ♦కలు గుశీల, యాదిగాఁగల పరమక♦ల్యాణనిధులు.
- కాశీఖండము, ఆ 2 ప 28.

— ♦ విఘ్నేశ్వరపూజ. ♦ —

- నీ. ఉండ్రాలునూఁచిండి♦పుండ్రోతులుం దేనె, యనఁటిపండ్లుం జూరి♦యలు ఘృతంబు
 బెసరుఁబప్పును బాలుఁబెరుఁ గోగిరంబులు, బాయసాన్నంబులుఁ ♦ బౌనకములు
 నారికేళంపుబొం♦డాలు మీఁగడయును, నవదధిపిండఖఁ♦డాల్ గుడుములు
 లడ్డువంబులు చక్కి♦లాలు మోరుండలు, ఖండంబు చలిమిడి ♦ హండపప్పు
- గీ. లాడిగా భక్త్యచోష్య లే♦హ్యదులైన, బహుపదాగ్ధంబు లర్పించి ♦ ప్రణతులైరి
 (జేలుపులు రాక్షసులును నా♦విఘ్నపతికి, దుగ్ధపాథోధిమంథనో♦ద్యోగవేళ.)
- హరవిలాసము, ఆ 6 ప 55.

— ♦ శనివారవ్రతము. ♦ —

- మ. శనివారోత్సవ మాచరించె ముని శి♦ష్యవ్రాతముం దానుఁ గ
 మ్మని పశ్చాత్తముతోడఁ బూరెగమితో ♦ మండంగతండంబుతో
 ననుఁగుంబాసెముతోడఁ బాండుకలమా♦హారంబుతో నేతితో
 ఘనరంభాఫలఖండశర్కరలతోఁ ♦ గారుణ్యపాథోధికిన్. 2195
- భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 2 పద్య 67.

—♦ ఆదివారవ్రతము. ♦—

- క. నరుడు రవివాసరంబున, నిరుమాలు భుజించె నేని ♦ హృతపుణ్యార్చనై
నిరయస్థితుఁ డగుదు వ్యథా, పరిగతుఁడగు బ్రహ్మకల్ప ♦ పర్యంతంబున. 2196
- క. దీనకరుఁ డుదయింపకమును, జనుఁ డీనవాసరమునందు ♦ స్నానముఁ గావిం
చిన నడఁగుఁ దొంటియెనిమిది, దినములఁ జేసిన యఘంబు ♦ భీరవరేణ్య. 2197
- గీ. భానువారవ్యతీషాతఃపత్వసంక్రమణములందేక భుక్త సమాచరణము
వెలయుగంగానదీష్నానఃఫలదమగుదు, నిరయమిదమాలుఁగుడిచిన నరుడువొందు. 2198
- గీ. రవిదినంబున నాదినాతాయణుండు, సర్వగతుడై వినిర్మలస్వాంతుఁ డగుదు
నుండుఁ గావున నేతద్వ్రతోత్తమమున, నతని నర్చింప శుభఫలఃస్మరులగునంగు.
శేషధర్మములు, అ. సు. ఆ 6 శ్లో 141.

—♦ సోమవారవ్రతము. ♦—

- గీ. అశ్వుతకరువాసరము నపరాష్ట్రవేళ, హరునిఁ బూజించి భోజనంఁ దాచరించి
మాపు శుజయింపకుండిన మౌనులార, సద్వ్రతమె యందు తస్యపదంబునందు. 2199
- గీ. ఇందువాసరమునను రాత్రిదివసంబు, భోజనము మాని హరుపదాంభోజపూజ
చేసిమలు నాడుపారణఃజేసె నేని, నుత్తమోత్తమమండ్రునేఁక మతఃకున.
సీమంతినీక శ్వాణము, ఆ 1.
- గీ. సోమవారవ్రతఃస్ఫుటభానుబింబులు, పుణ్యవారిజన ముద్బోధకంబు
సోమవారవ్రతః భీమజీమాతంబు, పాపదావానల భంజనంబు
సోమవారవ్రతః సురభూజతాజంబు, కామితఫలదాన కారణంబు
సోమవారవ్రతః శుగ మహావేగంబు, దారిద్ర్యజలదవి గ్రారకంబు.
- గీ. సోమవారమహావ్రతఃకామవిశిఖ, సముదయంబు నసర్గదుర్దమమదాప
వర్గలక్ష్మీనరూపనోవారిరుహ వశీకరణకారణంబు రాజీవగంధి. 2200
- గీ. ఉర్వీసుపర్వుఁ డఖర్వగీర్త్యైశ్వర్య, విద్యానవద్యుడై వెలయుచుండు
తాజనందనుఁ డస్యరాజతూజితపదాంభోజవిభ్రాజితఃస్ఫురణఁ గాంచు
మాకుసంభవుఁడు నిత్యోహమేదుసమాన, చారుకాంచనరాశి సంగ్రహించు
శూద్రుండు సద్విజ్ఞాన్నిద్రాసేవారుప, భద్రవద్రమ్యవైభవముఁ గాంచు
- గీ. నరులు పతివల్లభత్వంబు సంగ్రహింతు, రతివ యతివాంఛితార్థంబు లందుచుండు
జనులకుఁగెల్ల సౌఖ్యభాజనములగును, దధ్యముగ సోమవారవ్రతంబుచేత. 2201
- సీమంతినీక శ్వాణము, ఆ 2.

- సీ. సోమవారమున విశుద్ధమనస్కుడై, దివ్యమండుపహారించి శివుని సోమ
ఖండవతంసు శంకరు మహాదేవుని, గౌరీకురుద్రసూక్తమున నొండె
వామదేవాదిమహామంత్రముల నొండె, నభిషిక్తుఁ జేసి పుష్పాక్షతముల
నర్పించి గీతసృత్యపురాణగోష్ఠుల, సేవింప సంతుష్టిఁ జెందియత్తుడు
గీ. వాంఛితాశ్ఛము లొసఁగునీవ్రతముసర్వ, కామదముదోషహరమునక్తమునఁగుతును
నుపకరించిన శంభుసాముజ్య మబ్బు, నవనిపవలేణ్య పాండవేయాగ్రగణ్య.
శేవభర్మములు అ. సు. ఆ 6 శ్లో 140.

—♦ ఏకాదశీవ్రతము. ♦—

- సీ. కరుణ నిందింపక పాపండుజనగోష్ఠి, సలుపక యన్పతభామణము లాడ
కాగ్రహింపక శూద్రునంట కింట నెఱుంగండి, లలనతోఁ గలయ కన్యలకు నష్ట
సేయక దుష్టనశ్రేణిసంగతిఁబోక, క్రయవిక్రయాదుల కసనిపడక
కోర్కులు మడిఁబుట్టకుండ నిద్రింపక, యనుచితకర్మములొనరింప
గీ. కమలహాసకుడై యచ్యుతావతార, కథలు సద్భక్తి వినుచు భాగవతజన్మ
సంగడంబునఁ గాలంబు జరుపవలయు, హరిదినంబున నుపవాసియైనయత్తుడు.
శ్రీరంగమహత్త్వము, ఆ 5 ప 130.
సీ. దశమినాఁ జేకభుక్తముచేసి దేవగృహమున నధశ్శాయి యగుచు వేడ్క
నిద్రించి మఱునాఁడు నియతఁడై యేకాదశీదినంబునను రాజీవసేత్రుఁ
దలచుచు నిమ్మగా జలకృతస్నానఁడై, విమలుడై సంధ్యావివిధులఁ వీర్చి
లీలతో గోమయవిప్రస్థలంబునఁ, బద్మనాభాకృతిప్రతిమ నిలిపి
గీ. యందు భావించి లక్ష్మీకు నావహించి, పుష్పచండనములచేతఁ బూజ చేసి
భక్తి సైశేవ్య మర్పించి ప్రస్తుతించి, యతిముదంబునఁ దా నమస్కృతంబొనర్చి
ఆ. విష్ణుకథలచేత వితరనర్తనవాద్య, గీతనుతులుసెలఁగఁ బ్రీతితోడ
జాగరంబుచేసి చతురతనారాత్రి, గడపవలయునిట్లు గరిమ మెఱయ. 2227
క. హరివాసరమున నన్నము, పతితృప్తి భుజించుటెల్లఁ బానగృహమునన్
సురతోడుత గోహాసము, వెఱవక భుజించునట్లు వీక్షింపంగన్. 2228
ఆ. అనుపసీతులగుచు నజ్ఞులై తిరిగెడు, పంచవత్సరముల బాలకులకు
వృద్ధులగుటను వీక్షింపఁ జెందచు, విష్ణువాసతాన్న వృజిన మరయ. 2229
సీ. భూదేవగురువిత్తములు హరించినవైన, సంతతానాచార సహితుడైన
బ్రహ్మహత్యాదిపాపములఁ జెందినవైన, గురుభామినీబాలగోఘ్నుడైనఁ

- జంబాలకామినీ ♦ సంగతుండైనను, దఱచుగమధుపాస♦నిరతుడైన
 పల్లవి దండ్రుని ♦ ద్యజించువాడైన, బామండమార్గసంభరితుడైన
 గీ. నిఖిలదోషాశ్రయుండైన ♦ యట్టినరుడు, సుస్థిరంబగుబుద్ధితే ♦ సొంపు మిగిలి
 యొక్కహరివాసరంబున ♦ నుపవసించు, గలుగు నతనికి లక్ష్మీశ ♦ నిలయ మనఘ.
 క. పతియనుచుతిగలిగినచో, వ్రతములు సతి కాచరింప♦వచ్చును లక్ష్మీ
 పతివాసరోపవాస,వ్రతమునకుం బతియనుజ్ఞ ♦ వలవదు తలఁపన్. 221
 క. పరమంబగుసద్భక్తిని, బురుషుం డొకదూరయాత్ర ♦ పోయిననైనన్
 హరిపూజయు నుపవాసము, హరిదినముల జేయవలయు ♦ నతివల కెల్లన్. 222
 మత్స్యపురాణము, ఆ 4 ప 156-169, ఆ 5 28-26.

- సీ. తల్లివంకను పదితరములవారును, తండ్రీవంకను పదితరము లాలి
 దెసఁ బదితరము లార్థిం దనతోడరా,నోలి నేకాదశి ♦ నుపవసించు
 పుణ్యశీలుడు దేవపూజితుడై విష్ణు,ధామంబునకు నేగి ♦ తరలకుండు
 బాలవయోవృద్ధభావంబులను నెప్పుడైన నేకాదశియందు నొక్క.
 గీ. సాతి యుపవాస మొనరించు ♦ జనుడు పాప,మాచరించియు నిశ్చలహరిపదంబు
 జేరు నేకాదశేంద్రియాద్భిరమహాఘ,తతులుఁ దొలఁగు నేకాదశివ్రతముకతన.
 జాహ్నువీహాహాత్మ్యము, ఆ 3 ప 94.

- సీ. అమితపాపాఘవంశాటవీఘనదాహ,శిఖికీల యేకాదశీవ్రతంబు
 దర్శితాహితచైత్యదళశోగ్రవిష్ణుకా,క్షేయకం బేకాదశీవ్రతంబు
 కఠినపాతకసముత్కరభేకలోకభుగ్జిహ్మాగం బేకాదశీవ్రతంబు
 సంసారసంతాప ♦ సంతప్తమానసో,జ్ఞీవనం బేకాదశీవ్రతంబు
 గీ. సువ్రతాకల్ప మేకాదశీవ్రతంబు, చిరశుభాకార మేకాదశీవ్రతంబు
 చిన్మయానంద మేకాదశీవ్రతంబు, శ్రీసమంచిత మేకాదశీవ్రతంబు. 2
 గీ. పతికార్యభారసంభ్రమనశంబుననైన, నాకలి తేకైన ♦ నరుచి నైన
 భామినీవిరహసంప్రాప్తి నొందుటనైన, నశన మబ్బకయైన ♦ నలుక నైన
 మృగయావినోదనిమిత్తము లందైన, వ్యసనంబు నందైన ♦ వనటు నైన
 దారుణజ్వరపీడ ♦ దగులుట నైన సంగత మొనర్చుటనైన ♦ గణపునందు
 గీ. నైన హరివాసరమునాఁడహర్నిశంబుఁ, జాల శుష్కోపవాసంబు ♦ సంభవిం
 నేని నాత్రుణ్యనకుఁ గల్గునెప్పు సీ దునర్చు శ్రీహరి వైకుంఠనగరసుఖము.

క. శ్వానామిషభక్షకునకు, నైనను నిష్కృతులు గలుగు ♦ హతిజివసమునన్
మానక భుజించుదోషికి, నేనిష్కృతి గలుగేర♦దినవంశనిధి. 2236

సీ. రాజనూయాదిస♦త్కృతుడీతులందైన, మగువ యేకాదశి ♦ మానరాదు
కశ్యాణకమనీయ♦కాలంబులందైన, వనిత యేకాదశి ♦ వదలరాదు
పితృదేవతాసమం♦చితపూజలందైన, వెలఁది యేకాదశి ♦ విడువరాదు
జాతనూతకమృత♦నూతకంబులైన, నువిద యేకాదశి ♦ నుడుగరాదు
గీ. కాలరకు పృథ్వులకు గర్భ♦భారవాహ, త్రగుణులకు రోగులకు నౌష♦ధక్రియాది
నిరతులకునైన పర్జింప ♦ నీతిగాదు, సితకరాసన యేకాదశివ్రతంబు. 2237

రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 1, 5.

ఆ. ఎనఱు శేరికైన ♦ శేకాదశీతిథి, మిగిలి తల్లివండి ♦ మృతదినంబు
వచ్చెనేని వాఁడు ♦ వలవదాద్యాదశి, జేయు టర్హ మండు ♦ శిష్టజనులు.

ఆ. దశమి కలఁసుకుండఁ ♦ దనరునేకాదశి, నుపవసింపవలయు ♦ నుదయావేళ
దశమికతిగావేని ♦ ద్యాదశియందైన, నుపవసించుటయును ♦ నుత్తమంబు. 2238

పద్మపురాణము, ఉ. ఆ 6 ప 143-147.

—♦ ద్యాదశీవ్రతము. ♦—

ఆ. ద్యాదశిని రమేశుఁ ♦ దగుభక్తి నెప్పుడుఁ, బూజ సేయునట్టి ♦ పుణ్యమతుల
సప్తజన్మదోష♦సంచయం బంతయు, నణఁగుఁ దక్షణంబు ♦ యంబుజాక్షి.

క. తులశీసమ్మిశ్రితమగు, జలమున మజ్జనము చేసి ♦ సమ్యగ్విధి ని 2239
శ్వలమతితోఁ బితృతర్పణములు సేసియుఁ బిడప హరిని ♦ బూజింపఁ దగున్.

పద్మపురాణము, ఉ. ఆ 6 ప 142, 149.

గీ. భాగవతసంగమనకు న♦పారమైన, వత్సరంబున గంధమా♦ల్యాపచార
విధుల భుజియింపఁజేసి య♦వ్వెనుకనున్న, శేష మిల్లాలు జాను భు♦జింపవలయు
శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, ఆ 8.

—♦ శనిత్రయోదశీవ్రతము. ♦—

ఉ. ప్రవిమలకృష్ణపక్షమున ♦ భద్రకరంబు శనిత్రయోదశి
దివసముగాన నందు సుమ♦తిన్ శివపూజన మాచరించుమా
నవులు మహేశుసత్కరుణ ♦ నాగతురంగరథాధిరాజ్యవై
భవములు జెందియుందురు స్ప♦హలకులార భజింపుఁ డీశ్వరన్. 2242

శ్రీహాత్మతగ్రంథము, ఆ 2.

జ్ఞ. కోటిసహస్రవ్రతంబులును ♦ గోటిశతంబు విశిష్టదానముల్
కోటిసహస్రయాగములు ♦ కోటిశతాయుతతీర్థ సేవలున్
పాటలగంధి పరికరహా ♦ బాంధవశూను తినత్రయోదశిన్
హాటక శైలచాపధరు ♦ నర్చన సేయుట తోటిసాటియే.

2248

సీమంతినీకశ్వాణము, ఆ 2.

—♦ సప్తమీవ్రతము. ♦—

జి. వస్త్రీ నుపవసించి ♦ సప్తమీతిథి వోము, తెఱఁగు వినుము బిల్వ ♦ తరువు మొదట
గొక్కమైనయశఁగు ♦ సవతించి లక్ష్మీస, మేత శౌరినందు ♦ మీఁద నునిచి.

2245

క. శూ మెఁడుజల్ములు నించిన, హేమంబగుపాత్రయందు ♦ నలరు లునిచి ది
గ్భూముల నాలుగు కలశము, తామేత యమర్చి యంబు ♦ లనురించి తగన్.

కే. బడి నుప్పు తిలలు బసపుం, బొడిధాన్యములుంచి మట్టి ♦ మూఁకుడులందున్
గుడ్డమును జేన్చియ పాలున్, బొడిశర్కర యనిచి విడ్ర ♦ పూర్ణాంగనలన్.

2247

క. ఎనిమిది వాయనముల కొక, యైనమండ్ర నమర్చి పూజలిచ్చి యొసఁగి భో
జన మిడి కలశప్రతిసల, నెనయ రమన్ శౌరి నావ ♦ హింసఁగవలయున్.

2248

క. పూజించి పెక్కులగు నీ, రాజనములు నారతులును ♦ రమణులు పాటల్
శ్రీజానిఁ దడాష్టాక్షర, పూజారాధనలఁ బ్రీతిఁ ♦ బొదలింపఁదగున్.

2249

గీ. ఉవిదతో నాటి దినమెల్ల ♦ నుపవసించి, దక్షిణ లొసుంగి మంగళ ♦ జాయకంబు
సప్తమీవ్రత మీరితి ♦ జరుపవలయుఁ, జేసి మఱునాఁడు పారణ ♦ సేయవలయుఁ

శ్రీతంగమాహాత్మ్యము, ఆ 8.

—♦ అష్టమీవ్రతము. ♦—

గీ. అష్టమీవ్రత మెట్లన్న ♦ సప్తదశము, లలరఁ బద్మంబు తండులం ♦ బుల నమర్చి
పూజ లొనరించి మెట్టుల ♦ పొడువు సొంపుఁ, దనర నొక హోమకుండమ ♦ త్తతినమర్చి

క. దుత్తూరుప్రసవముగతి, నత్తుగడన్ హేమనాళ ♦ మలరించి కడున్

జిత్తులు దర్భలు నమరిచి, యత్తటి జెడిదముగ జ్వాల ♦ లల్లాడుతటిన్.

2252

క. జ్వాలాచుధ్యంబున లక్ష్మీలోలుని యుగ్రనార ♦ సింహుని గలుగన్

మేలెంచి తలఁపునిలిపి ద, యాళుని బ్రణవోక్తి వహ్ని ♦ నట నిల్పనగున్.

2253

గీ. అగ్నినిప్రతిష్ఠఁజేసి పూ ♦ ధ్యాయములుగ, దర్భ లమరించి తత్త్రిమా ♦ ద్రవ్య మెల్ల
యొడమకడనుంచి వేలిచి ♦ యిధ్మహాద్యుమున పూజింపునహోమంబు ♦ దనతఁజేసి.

గీ. అర్చన వర్ధించి కలికితో ♦ య్యలులు వేడి, బిల్వదళముల రుజలువో ♦ బెట్టి నుత్త

- శేనిస్ఫుతమున తిలలుఁబూని తిప్ప,తీగ నవమృత్యువువకు వర్తిల్ల వేల్వ. 2255
- క. సంపదలు వేడువారును, సంపెంగపువ్వులను వేల్వఁజను వైరుల ని
ర్జించుటకు నెట్టిగన్నెరు, లింపున హోమంబు సేయఁనెసఁగు మునీంద్రుఁడా. 2256
- క. మారణహోమంబునకున్, గారణ మావాలు వేతఁ గాయలజిగురున్
మారీచ ముప్పు నెఱుకయు, గాతంబులు తవుడు మొదలుఁగావేల్వనగున్. 2257
- క. చిత్తభ్రమ నొందఁగ ను, మైత్తలుఁ డామరలచేతఁ మెలఁతలవలపున్
బట్టియు స్తంభవమోహన, వృత్తాదులకొఱకు నిటులఁ వేలుపఁగఁదగున్. 2258
- క. కదళీఫలములు వేల్చిన, యది సృపవశ్యమగు శేతిఁ యాహుతు లిరువేల్
పదివేలు నైదువేలువ్, గుదురుగఁ జేయవలెఁ దోయఁ శోరికకొలఁదన్. 2259
- క. ఆకలశోదకములచే, శ్రీకరముగ ప్పాన మపుడుఁ ఁ చేసి నివాళుల్
గైకొని వ్రతము సమాప్తిగ, నేకడ సంకల్పసిద్ధిఁ నెసఁగుచునుండున్. 2260

శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, ఆ 8.

—◆ నవమీవ్రతము. ◆—

- ఉ. నేయును బాలునుం జెతుఁగుఁనించినపాత్రలు వాయనంబుగాఁ
జేయుచు దాన మీవలయుఁ ◆ జేకొని యేవురుపేరఁటాండ్రొక్కన్
బాయక వారిశల్లభులఁపఁక్తిని భోజన మాగరింపఁగాఁ
జేయుట యెయ్యెడన్ నవమి ◆ సిద్ధము లిట్టివ్రతప్రకారముల్. 2261.

శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, ఆ 8.

—◆ దశమీవ్రతము. —◆

- ఉ. దశమిని దండ్రెసోదరియుఁ ◆ దల్లియు మున్నగువారిలోపలన్
గుళలముఁ గోరి కన్యకలఁకున్ వ్రతముల్ నడిపింప నొప్పుఁ దా
రశనము మాని యానవమిఁచుం దుపవాసముఁ జేసి యిందిరా
వశునిఁ దలంచి కుంభము నఁవారిగ నుంచఁ దగున్ యురస్థలిన్. 2262
- గీ. హృద్యమైనగుడాన్ననైఁవేద్య మిచ్చి, తిలలు మండలముగ నుంచి ◆ తల సితాక్ష
దశసరోజంబు వ్రాసి యంతకుని గమల, భద్రకర్ణిక వావహిఁసంగవలయు.
- క. మొదలన్ గలశముపై శ్రీసదనుని బంచాయుధము లెసంగించి ముదం
బొదువ నిరుగడలఁ బూజలు, సదమలమతిఁ జేయవలయుఁ ◆ జక్కనివిధులన్.
- గీ. తనమనోబుద్ధ్యహంకారతతులఁ గూర్చి, కాలమూర్తిని లక్ష్మీశుఁగాఁ దలంచి
కల్పశనిహితాయుధాంచితుఁగాఁగ నాత్మ, భావనముఁ చేసి మోక్షసత్ప్రతిభునిని

క. పేదను విప్రక్షతులై సమాదరమునఁ బిల్చి యధికఁమగుదక్షిణతో

శ్రీదంబగుకాలప్రతిమాదాన మొనర్చి విప్రఁమండలి కెల్లన్.

2264

గీ. కామితాన్నంబు లిడి యందు ♦ కలశవారిజేత నభిషిక్తుడై యన్న ♦ శేష మపుడు
బాంధవులఁగూడిభుజియింపఁ బాయసఘము, నాయవభివృద్ధియగుసిరుఁలతిశయిల్లు.

శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, ఆ 8.

—♦ చైత్రమాసవ్రతము. ♦—

మ. చుడుమాసంబున రేపు శుద్ధమతితో ♦ మర్త్యుండు సుస్నాతుడై

మధువైరిం గల హారపంచకమున ♦ స్మాంగల్యలీలన్ యథా

విశిఁ బూజించి గుడాన్న పాయసము నైవేద్యంబు గావించి యి

ట్లధికఁబైనవ్రతంబు సల్పి మఱి యిష్టాన్నంబు విప్పొలికిన్.

2268

పద్మపురాణము, ఆ 11 ప 43.

—♦ వైశాఖమాసవ్రతము. ♦—

తే. కోరి వైశాఖమున నవఁవారిజముల, విష్ణుఁ బూజించి యుపచారఁవిధు లొనర్చి

పానకంబును దధ్యన్నఁ బహుపదార్థతతియు నుపహార మిచ్చి వ్రతంబు సలిపి.

పద్మపురాణము, ఆ 11 ప 45.

క. మాసాంతంబున విష్ణూపాసన మొనరించి పరమభాగవతులకు

ల్లాసమున భోజన మ్మిడు, నాసుకృతికిఁ గలుగు మీఁదఁనత్యుఫలముల్.

పద్మపురాణము, ఆ 11 ప 46.

—♦ జ్యేష్ఠమాసవ్రతము. ♦—

పీ. జ్యేష్ఠమాసమున సుస్నాతుడై విప్రుఁడు, పాటలసౌగంధిపద్మములను

నీలొత్పలంబుల ♦ నీలవర్ణునిఁ గృష్ణుఁడర్చించి యతిభక్తి ♦ ననుదినంబుఁ

బ్రాసకసహకారఁఫలసమేతంబగు, నుపహార మర్పించి ♦ యొగిన యిట్లు

మాసంబుకడపట ♦ మఱివిప్రసమితికి, నిష్టభోజన మర్చినిడెడునతఁడు

గీ. కోటిగోవుల నిజులకుఁ ♦ గోరియిచ్చునట్టిఫలమును బొంది దేహాంతగమున
నజభవామరవరులకు ♦ నందరాని, హరిపదప్రాప్తుడై యొప్పు నశ్రితనయ.

పద్మపురాణము, ఆ 11 ప 47.

—♦ శ్రావణమాసవ్రతము. ♦—

పీ. శ్రావణంబునయందు ♦ శనివాసరంబునఁ, గొమరారు నుభయపూర్ణిమలయందు

శ్రావణంబులందు సంక్రాంతులయందును, హరికిఁ బ్రీతిగ విశేషాగ్చనములు

- సేయంగవలయు విశేషించి గురుమృతా, హంబున విష్ణుయాగంబుఁజేసి
వేదమంత్రముల విలయంగఁ బుష్పంజ, లిచ్చి పాయసమున విసంగ వేల్చి
ఆ. విష్ణుభక్తులైన విప్రుల కిష్టాన్నభోజనంబు లిడిన పుణ్యనగుడు
కులమువారు దాను గోటియుగంబులు, విష్ణులోక మొంది వెలయు నగజ.

పద్మపురాణము, ఆ 11, ప 53.

— శ్రావణశుద్ధదశమి. —

- సీ. శుభమైనశ్రావణశుద్ధదశమి నింతి, వనజాత్మరాకకు మునుపు లేచి
జలకంబు లాడి నిజనికేతనము గంధ, పుష్పాక్షతాదులఁ బూజజేసి
పతియాజ్ఞఁ గైకొని పంకజాక్షునిముందు, చేకూర్పు మీకార్యసిద్ధి యనుచు
బ్రార్థించి యారాత్రి భద్రదీపము వెట్టి, యొంటిపూట భుజించి యుదయమైన
గీ. నెలమి నేకాదశవ్రత మలవరించి, ద్వాదశిని యజమానుండు ద్వాదశాక్షు
కాదిమంత్రంబులను హరి కర్పణంబు, నడవఁ దానును వందన మిడఁగవలయు.

శేషధర్మము, ఆ 5.

— భాద్రపదశుక్ల చతుర్థి. —

- ఆ. సాగసి భాద్రపదపుశుద్ధచతుర్థిఁ జం, మరునిఁ జూచినట్టి దోష మొదవి
హరియు నిందఁ బొందెనటు గాన నారేయి, వలదు చంద్రుఁ జూడవనరుహక్షి.

పద్మపురాణము, ఆ 10 ప 72.

— నతకచతుర్దశి. —

- సీ. సరవి నాశ్వయుజకృష్ణత్రయోదశి రేయి, నరుగోదయంబున నతిధిబంధు
జనులతో నభ్యంగ మొనరించి తత్కాలవిధులనుష్ఠించి శ్రీవిభు ననంత
నాద్యంతరహితు నిష్టార్థసంధాయకు, నఖిలలోకశరణ్యు నాదిపురుషు
హరిని ధ్యానావాహనాద్వ్యపాద్యాదులఁ, బూజించి నైవేద్యముల నొసంగి
గీ. స్తోత్రసంకీర్తనముల సంతుష్టు జేసె, నేని హయమేధశతఫలమాను నెవఁడు
హరిగృహంబునఁ గార్తికమందు దీప, మర్పణము జేయునతఁడొందు హరిపదంబు
ఉ. శ్రీయదువీరబాణహతిచే నరకాసురుఁ డీచతుర్దశిన్
గాయము డుస్సి నేల కొఱఁగంబడి యవ్విభు నాత్మ నాదినా
రాయణమూర్తిగా నెఱిగి రమ్యతదీయపదాంబుజద్వయిం
బాయనిభక్తిమొక్కు లిడి స్రస్తుతి సేయుచు బల్కె నీక్రియన్.
సీ. దివ్యరూపధరుండవన్యయుండవగు నీ, చేత శాశ్వతసుఖస్థితి వడసిన

నాకుపేరిటనిది ♦ నరకశతుర్దశి, యనఁగఁ బ్రసిద్ధమై ♦ తనరవలయు
 నభ్యంజనంబిందు ♦ నాచరించిన నిన్ను, సంస్మరించినఁ బూజ ♦ సలిపిన ని
 మానవు లభిలకా ♦ హృథలసంయుతులు గావలయు నావుఁడు విని ♦
 గీ. డల్లఁ యోగాక యీదివంబందు నన్ను, గొలిచినఁ దలంచిన నభీష్టము
 ఘనసుకృతమాబ్బు నభ్యంగమునను భోజన మొక విప్రున కిడ సవనభ
 శేషధర్మములు, ఆ. సు. ఆ 6

—♦ ఆశ్వయుజశుద్ధనవమి. ♦—

సీ. అరయంగ ధరణి మహానవమి యనంగ, సాబగొందు నాశ్వినశుద్ధనవమి
 తుంతుఁ బ్రొద్దున లేచి ♦ యత్యంతభక్తితో, భారతీజేవిని ♦ బ్రస్తుతించి
 ధ్యానంబు జేసి పుస్తకనికరంబుఁ బూజించి నైవేద్య మర్పించి వేల్చి
 ధనధాన్యపస్తువాహనభూషణాంబర, తాంబూలముఖ్యదానంబు లొసఁగి
 గీ. భోజనంబులు వెట్టి విశ్రుతను దశుప, నీప్సితార్థంబు లెల్ల నీడేటుచుండ
 గాన నవమీవ్రతమహత్త్వగరిమ నెన్న, బద్మహినకైన సాధ్యమేపా
 శేషధర్మము,

—♦ కార్తికమాసవ్రతము. ♦—

సీ. కార్తికమాసమాచుస్నానమునఁ బాయు, బహుజన్మజనితపాపవ్రజంబు
 కార్తికమాసవికాసదీపమునందు, భస్మంబులౌ నఘప్రతతు లెల్ల
 కార్తికమాసభాస్కరనమస్కారంబు, లను మహామరితజాలంబు లణఁగ
 కార్తికమాసగోగణపూజఁ దాపత్ర, యానేకదోషంబు లడఁగఁజేయుఁ
 గీ. కార్తికమునందు శుక్లపక్షమున వ్యాద, శీదినంబున శ్రీమూర్తి మేదినీసు
 వర్షనకు దానమిచ్చినభవ్యుఁ డొందు, దివ్యకైవల్యపట్టణ భవ్యసు
 రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 2

—♦ ఫాల్గునమాసవ్రతము. ♦—

ఆ. పరఁగ ఫాల్గునమున నరుఁడు సుస్నాతుడై, యుదయవేళవిష్ణుపదయు
 గొమఱుమిగులఁ గ్రొత్తగురువిదపువ్వులఁ, బూజచేసి భక్తిపూర్వకముగ
 పద్మపురాణము, ఆ 11 ప 41.

—♦ శివరాత్రివ్రతము. ♦—

గీ. బ్రహ్మవధయును గోవధ బాలవధయు, ఘనసురాపానచండాలుగమనము
 క్రొత్తగతిఁ గోటిజేసిన దురితమయినఁ, జేరి శివరాత్రిమహిమవీక్షింపఁదొలఁగ

—♦ జయంతీవ్రతము. ♦—

- క. భూముచ భాస్వము గాజ్యము, దనయులు మొదలైన సంపదలు మదిఁ దలచున్
బెచుపొంద జయంతీవ్రత, మొనరించిన సంతకంశ ♦ కూర్జితము లగున్. 2893
- ఆ. పుణ్యబుద్ధిలుగు ♦ పురుషులకు జయంతి, నన్న మాతగించుటనుచిత్రంబ
యారగించ నేని ♦ యధికపాపంబుల, నిరయములను వెడల ♦ వేరరెపుడు. 2894
- టీ. కాకున్జ్విధుడు మాగధిఁ గూడి యొనరించి, రాజవల్లభుడైన ♦ రఘువుఁ గాంచె
వందకాటవిని నీతాయుక్తుడై చేసి, రామచంద్రుఁడు కుశలవ్రులఁ గాంచె
స్వామియను దాను ♦ బలభేదిగావించి, యధికసౌందర్యజయంతుఁ గాంచె
గిరిజాసమేతుడై ♦ హయఁ దాచరించి నిర్భరచమూపతి శరజన్మఁ గాంచెఁ
- ఆ. గుంతి మాద్రీఁ గూడి ♦ కొమరొప్పఁగా నోమి, పాండుగాజాదివ్యభులలమిమ్ముఁ
గాంచె నాజయంతి ♦ కొంచెమే తగురాజ్యవిభవ మొసఁగు నలుపు ♦ వెలదితోడ
శేషధర్మము, ఆ 4.

—♦ శాంతివ్రతము. ♦—

- క. షీతివాయక విను శాంతివ్రత మింకఁ గార్తికము మొదలు ♦ వర్షావధిగాఁ
బ్రతికుక్లపక్షపంచమి, నతి నియమముతోడ రాత్రి ♦ హరి నహిశయమన్. 2895
- టీ. ధర్మ వారాధించి ♦ పదము లనంతాయ, యంచు వాసుకినే యటంచుఁ బిఱుఁగు
తక్షకాయ యటంచుఁ ♦ గుప్తీబాగంబు వత్సస్థలి కర్కాటకాయయంచు
పద్మాయయని గ్రివబాహుశాఖలు మహాపద్మాయ యని శంఖపాలకాయ
యని మోము గుళికాయ ♦ యని మస్తకంబును, బూజించ వ్రతకర్త పులుసునొగ్గ
గీ. యుండ నక్తంబుచేసి పఁడ్రెండునెలలు, నిండనోపినపాటి పసిండిచేత
జరగములఁ జేసి విప్రులకొసఁగ మాను, సర్పభయము లగుంబులు ♦ శాంతిఁ గాంచు
వరాహపురాణము, సం. మ. ఆ 9 ప 67.

—♦ బిల్వపంచమీవ్రతము. ♦—

- గీ. దంపతులు బిల్వవృక్షంబువరివి నీడ, త్రొక్కక ప్రదక్షిణముగ మాల్మారపండు
కాచు పిఁదెలుఁ గోదర కక్షముల పత్తిరింత గైకొని శిరసావహింపవలయు.
- క. కిలకింబులు నర్పించిన, ఫలములును ప్రసాదములును ♦ పత్తిరిఁ బూజన్
కలయఁగఁ గైకొని బానంబులు చేసినవెనుక తమరు ♦ భుజియింపఁదగున్.
- గీ. పశుధ నీబిల్వపంచమీవ్రతము తఱచు, నేయఁ గల్పోక్తముగ లక్ష్మీవాయకుండు
కొడుకగాఁజేయ శారవకూపములకు, నేగుదురు దీనసందేహ ♦ మింతవలదు.
- శ్రీరంగమాహాత్మ్యము, ఆ 7.

—♦ పాంచరాత్రమతము. ♦—

- సీ. వారాయణానిన్ను ♦ వాల్మీజీతులవారు, నేరీతి భజియింతు ♦ కెలుంగ నాన
తిమ్మన్నను గృహసంమేతుడై జేవుండు, ద్విజులకుఁ బురుషునా ♦ క్తజనియతి
భజియింపఁదగుఁ దజ్ఞుఁడం బలబ్ధులైనఁ, బంచరాత్రమతప్ర ♦ పంచముచ భ
జింపఁ దగుం జేవిఁ జేర్పఁగాఁ గాదు శూద్రజనంబునకుఁ బాంచరాత్రమతము
గీ. నూట పేయింతు వొకఁడు పుణ్యుండు గలిగె, నేని వానికి సిద్ధించు ♦ నేమతంబు
వానిహృదయంబులోనుండు ♦ వనధికస్య, చన్నుఁ గవనుండుకం టెను ♦ సమ్మదమున.
పరాహుపురాణము, సం. మ. ఆ 3 ప 116.

—♦ ఇంద్రోత్సవఫలము. ♦—

- సీ. దేవతాధీశఁడోదితములై మేఘముల్, కనుచుతీతలమున ♦ వానగురియం
వానగర్జిత మహీవలయంబు సస్యసమృద్ధమై ధాన్యంబు ♦ మిగులఁబల్లు
ధాన్యంబు గలిగిన ♦ భరణీప్రజలకెల్ల, సంతనానందంబు ♦ సలుపుచుండుఁ
ప్రజలకానందంబు ♦ జాటిల్లినను దేవ, సంతగ్గుణంబులు ♦ సాగివచ్చు
గీ. నావు తెల్లను బ్రతుకు ఓగంబువలసి, నటులఁ బిడుకును మొదవులు ♦ ట్టాలై.
నెల్లప్రజలకు మనకు నచ్చికము లేక, యుండఁ నలుగును మహానుంబు ♦ లుల్లనెల్ల.
విష్ణుపురాణము, ఆ 7 ప 228.

—♦ సంతానవ్రతములు. ♦—

- సీ. సగరుండు పుత్రసంజననంబు కొఱుకునై, తరుణేందుధరుఁ గూర్చి ♦ తపము చేసె
తనర దిలీపుండు ♦ తనయుల కొఱుకునై, కామధేనువుసేవ ♦ కడఁకఁ జేసె
దశరథేశ్వరుండు సంతానంబు కొఱుకునై, పుత్రకామేష్టి పొల్పుగ నొనర్చె
పాండుమహారాజు పత్యంబు కొఱుకునై, యారాధనము చేసె ♦ నఖిలసురల
గీ. మందపాల జరత్తార ♦ మాని వరులు, సుతులు వెలిగాఁగఁ బుణ్యసంగ్గతులు వడఁచుఁ
దసము చూపించి కాదె యాధరణిలోన, నెన్ని పాటులఁ బడిర ధాత్రీశుండ్ర
యక్కాంగదచరిత్ర, ఆ 5 ప 147.

- సీ. పొద్దుప్రాద్దుఁడ లేచి ♦ పుణ్యప్రదంబుల, హరితో జలకంబు ♦ లాడి యాడె
ముల్తైదువులఁ బ్రియంబునఁ బూజగావించి, నవనవఫలవాయనము లొసంగి
క్షీతిసురోక్తములకుఁ ♦ బ్రీతిదినంబు నపూసఁబ్బుణపాయసాదులఁ ♦ దృష్టి సలిపి
గృహదైవతముల మిక్కిలి భక్తిఁ గ్రొత్తించి, వానవిధాభ్యర్చనము లొసంగి

గీ. వ్రతములొనరించి శకునసంగతులు బెటసి, సిద్ధమనిచ్చుండములను పీఠించి ప్రసాదించి
సకులు గావించు యన్నములప్పులుపుచుండె, సమ్మగేతన సంతాపముతోగోరి.
వాసవదత్తాపరణయము, ఆ 2 ప 48.

ద్వి. సంతాపపేలేక • చాలకప్పించి, యవనిలోఁగల నోములన్నియు నోచి
తలచుగాఁ జేసితి • దానధన్యములు, దక్షిణతాంబూలతతులు సద్భక్తిఁ
గూర్చి చూచిడితి • కుమ్మరావముల, నాడెనుఁగానుగు • లవికొల్లబెట్టి
పెండ్లిండ్లు చేసితిఁ • బేదవిపులకుఁ, జూడెఁజేనతఁభవనంబులందుఁ
బొందించి నైవేద్యఁపూజలఁజక్తి, నామదామదమీఁద • సన్నసత్రిముల
వెలయంగఁ జేసితి • విస్తాగమైన, వ-ములలోఁ జలిపఁదెల్ల మంచి
ప్రసాది కేఁగెడు • శివభక్తతతికి, నిచ్చితి రాగిచే • నిర్మితంబైన
భువకమండలువులు • గన్నెరచయము, శ్రీధరచంద్రులకు • శ్రీశైలసతికి
రజతికాంచనముల • రంజిల్లుఁటై, కూర్చుండఁఫలములఁ • గూర్చి దక్షిణము
కానుక లిచ్చితిఁ • గడుభక్తితోడ, గౌరవపూర్వకఁభువనానుభవ
నెక్కియొ నోమితి • సేలేశ్వరంబు, దిగివచ్చి నోచితిఁ • దిలపర్వతముప
మొగి ఎఱ్ఱుకాంతనోమును సలిపితిని, వారక యాసంధ్యఁగర్తి నోమితిని
దప్పక నోమితిఁ • దగుజాజ్యోతిఁ, నేగురు వనితల • నింపుగఁ గూర్చి
యేకపాణపునోము • వెలమి నోచితిని, బదుగురువనితల • బాగుగఁ గూర్చి
పచ్చనిల్లునినోముఁ • బట్టినోమితిని, నందికిఁ బులగంబు • నయత నిచ్చితిని
శ్రీశైలపథమునఁ • జేలువంబు మీఱ, సర్వస్థిపఁజ్తుల • సఖివృద్ధి జేసి
రమణీయకాంచనఁరజతతంతువుల, సర్వతీరువుల • కలరఁ జూట్టించి
పెంట్టిపోతులకును • జెడ్లిచేసితిని, జీకటింతును నోముఁసేసితి భక్తి
వియతిఁ గేదారేశుఁనిల్పి నోమితిని, గొనకొని కనుఁగొన్న • గుంటికి నెల్లఁ
జేదెత్తి మ్రొక్కితి • జెప్పినేర్పడు, • రఘుత్తి మ్రొక్కితి • కాట్రేని లేను. 2001
పలు నాటికిరచకర.

— • మాఘసానము. • —

క. మాఘము యోగము కంటెను, మాఘము యజ్ఞములకంటె • మతి. బురకొనెను
మాఘు బశేషధర్మా, మాఘఫలప్రదముగాదె • ముల్లోకములన్.

2005

క. మాఘసానం బెవ్వఁ డ, మాఘంబుగఁ జేయు నొక్కొమునుకొని యని చా
పాఘములు గంపమొందును, లాఘవమునఁ దూర యడవులం గలుగును. మునీశ్వ.

- క. కమఁగొనరు నరక మెన్నఁడు, మనుజులు పుణ్యప్రయాగఁ మాఘస్నానం
బనయంబు మూడు దినము, లొనరించినవారు ధాతృ ♦ శుక్త చతురుషాన్ .
- నీ. పవమానపానీయఁ పత్రభోజనముల, దేహంబు శోషెల్ల ♦ గినముదినము
యోగంబు సాధించు ♦ మన్న వారలు ప్రయాగస్నాతుఁ డరిగడు ♦ గతికిఁబోవ
రందు మాఘములోన ♦ నవగాహ మొనరించు, నట్టివావనుల గఁహంగణములఁ
గంధమదామోదఁ కలితపట్పదగాన, సౌమ్యంబులై యొప్పు ♦ సారుజములఁ
- గీ. దురగముల నెల్లప్రార్ద్రులు ♦ గరము మిగుల, నశ్వమేధాదిస్వత్వంబుఁ తాఁగిరించి
సర్వదానంబులును జేయఁ సత్ఫలంబు, లపుడె సిద్ధించు నరులకు ♦ ననుచుచరిత.
పద్మపురాణము, ఆ 1 ప 66, 178 ఉత్త. ఆ 3 ప 208, 210.

— ♦ ఆదివారస్నానము. ♦ —

- క. ఇనుఁ దుదయింపక ముందఱ, నినవారమునందు స్నానఁ మెలమిన్ జేయన్
మునుపటి యెనిమిదిదినములఁ, గమనట్టిఁ పాప మణఁగుఁ ♦ గర్వాణ మగున్ .
- శేషధర్మము, ఆ 5.

— ♦ ద్వాదశీర్వానము. ♦ —

- క. ద్వాదశి నభ్యంగనము ప్రాఁగూడిమున సంఘటించె ♦ మనుజుపతి కమ
ర్యాహస్తి వచ్చుఁ గాదె ప్రమాదం బొకవేళ బుద్ధిఁ పుంతున కయినన్ . 3010
- ఉ. ఆదురితంబుచే నృపతి ♦ యాననసీమవికారభావ ము
త్వాదక మైస నాపులకు ♦ బ్రాహ్మణముఖ్యులతోడఁ దెల్పినన్
ద్వాదశిపుణ్యకాలమునఁ ♦ దైలమునన్ దలమంటికొంటు దో
పోదయమయ్యెఁ గానఁ గలఁ దొక్కయపాయము దీనిమాన్పఁగన్ . 3011
- కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 4.

— ♦ గురువారము. ♦ —

- నీ. వారములన్ గురుఁ వారమునకునె లక్ష్మీవాగమని పేరు ♦ చెల్లు జగతిఁ
గారణమారయఁ ♦ గానంబుదుంబరాశేరగు లక్ష్మీయన్ సతివలససె
యయ్యె లక్ష్మీస్థినిఁ హవతారము గురు, వారంబునం గాన ♦ వార మదియె
లక్ష్మీస్థినిహవాఁగమనియై పిమ్మట, నయ్యె లక్ష్మీవాగఁ మని వ్యవహృతి
- గీ. బ్రక్పతిలక్ష్మీస్థినిహవాఁగంబు నేఁడు, గద వాచాద్రిస్థినిహంకఁ కలితముగను
క్షేతిఁ గుమారస్థినిహంఖ్యఁ కృతియిదోదవె, జయమునైజయ మొనయవిఁ జయము గాదె.
కుమారస్థినిహము, ఆ 4.

— + అభిధానస్కారము. + —

- సీ. సన్న్యాసులును బ్రహ్మశాఖలు వేదవిద్యార్థులుఁ దీర్థయాత్రాభిముఖులుఁ
బరదేశులై భూమిఁ జిరిగెడువారును, గతిలేక యాకటఁ గ్రాగువారు
దూరంబు నడచి ప్రాద్దునఁబోకవచ్చిన, తెరువరులును నాటిఁ దిక్కులేని
వేదబ్రాహ్మణులు విఁనోదంబులకుఁదమ్ముఁ బొడఁగనవచ్చిన + భూమిసురులు
- గీ. మొదలుగ నతిథులయి తమసదనములకు, నేఁగుదెంచిన భక్తితో + నెదురుపోయి
తోడుకొనివచ్చి తనయింటఁదొరకినట్లు, లన్నపానంబులకు నుపాయంబు నేను
గలుగు నృహమేధి పుణ్యలోకముల కరుగు.
- ఆ. ఇంటఁగల పదార్థమేమియు దాపక, లేకయున్న ఋణము + బేక యతిధి
కధికభక్తితోడ + నన్నపానాదులఁ దృప్తి నేయవలయు + దినదినంబు.
- తే. అతిధి యాకటినొని యింటఁకరుదెంచి, కడు నుదాసీనతను బొంది + పెడఁగ నేని
తనయఁగల పాప మార్కహాస్థులకు నిచ్చి, వానిపుణ్యంబుఁ గొనిపోవు + వసుమతి.
- ఆ. కాన నతిధియందు + కర్వంబు నుదమును, బరుపఁదనము నెఱుకుఁ + బ్రల్లదగలుఁ
బొడపడుండఁ జేసి + భోజనశయవాస, నములఁ బ్రతుఁ జేయు + టమరు గృహి.

విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 154-157.

- సీ. ఎరువేగి సాష్టాంగమొరఁగి పాద్యం బిచ్చి, నారికేళకటాసనముల నొనిచి
మనుష్యుల పాత్రిఁ గుట్టిన దొప్పగమితోడ, రంభావికాలపండ్లములు వలది
కాల్యఃస్థుల సాద్యశుల్యాబళువ్యంజ, నక్షీరదధు లగ్నంబుఁ జేసి
వాచ్చిపేదవ సంవాహనమంఘ్రుల, కొనరించి తాంబూలం మొసఁగి కుశల
గీ. మడిగిపోయెదనున్న దశ్యునిచి సిరికి, దగినసత్కృతిఁజేసి భేదమునమగిడి
యర్చఁ గావించు రెవుడు నిట్లతిథులైన, భాగవతులకు నప్పురిభాగవతులు.

ఆముక్తమాల్యద, ఆ 1 ప 76.

- క. కలమొండె తక్కిమొండెను, ఫలమొండెను కాకమొండెఁ ధయభక్తినిదన్
నరఁ గాని యతిధిహరకె, నిలయము పెడలింపరాదు + నిర్దయుఁడగుచున్. 2018
- క. మానటి యతిధిఁ దపిన, పాపమునకు మితములేదు + భానుజ! యతనిం
గొప్పించక భోజనశయ, వోపేతముగాఁగఁ + బూజ యొనరింపనగున్. 2019

రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 2 ప 69-73.

— + ఉపవాసములు. + —

- క. భూసురులకు నృత్యులకు నుపవాసము దగుఁ గాని యశ్యవర్ణులకుఁ దడి
ఘోరక్తి గలిమి పెద్దయు, దోషం బని విందు ధర్మఁ సుర్యస్వాంతా.

- క. తాత్త్రిత్రయంబు బ్రహ్మ, త్తత్త్రియలకు నుపవసంపఁజనుఁ దదధికమున్
గాత్త్రిస్థితిఁ దప్పింపని, మాత్త్రి నయిన మేలు కురునఁజూచవరేజ్యా. ౩౦౨౧
- క. విను వైశ్యులకును శూద్రులకును వాలుగు గుడుపు లడుగుఁకొలఁదకి మిగులం
జన దుపవసంప నుపవా, సనిరూఢత పెంపు కల్గఁపము వారలకున్. ౩౦౨౨
- ఆ. పార్థమాశీః బూర్వః పఞ్చాష్టమీచతు, గ్దశుల నుభయపక్షః పశత వచ్చు
వష్టిఁ బంచమిని సునిష్ఠ మై నుపవాస, మున్న వివిధశుభము లాలయనంద్రు.
- సీ. ఏక భుక్త వ్రతఁ మెంతయు నిష్ఠ మా, సం బెల్ల నడపిన ఁ సద్విజుండు
శుభ గాకృతియు రూపఁజోభితాంగనయు స, త్సుతులును ధనధాన్యతతులు భోగ
ములు సద్గుణంబులు ఁ భూరియశంబును, మొదలైన బహుశుభంబులకుఁ బాత్ర
మగు నేడు గాల మయ్యతులవ్రతము సల్పి, యభిలభూలోక సౌఖ్యములుఁ ద్రినవ
- గీ. మోదమును గంద్రు రెండునుఁచూడు నాల్గు, నాకృతుంబున నోప సజ్జైక్కినట్టి
దినములెడ పెట్టిపడుచుచుఁ దృతివొ కేడు, నడపువారలతెఱఁగులేఁగ్గడఁగవినము.
- క. ఎక్కుడుదినముల శుభములు, నెక్కు నభిలవైధవములు ఁ నెక్కు దినములం
దక్కక యుండెడురాలము, నెక్కునుమాతృతయు నెక్కుఁనిభిపునాధా.
- గీ. పత్సరం బెల్లఁ బక్షోపఁవాసనియాతి, గడపి నతనికిఁ బుణ్యలోకంబు లెల్ల
వాసభూములు మాసోపఁవాసవృత్తియైన బ్రహ్మలోకంబు సౌఖ్యంబు గలుగు.
- ఆ. ఎంతనిష్ఠ గలిగెఁసేనియు మాసంబు, లోనియాద యెక్కుఁడైనదినము
లధిప యుపవసంపఁనగుఁగాని మాసాధి, కోపవాసవృత్తి ఁ పాప ముండు. ౩౦౨౭
- గీ. మాతకును వేదమునకు ధర్మంబులకును, బరము లగుగురుశాస్త్రులొధిములు లేవు
తపము లే దుపవాసవ్రతంబుకంటె, నధిక మైనది యుండునుఁచుఁగొల్పి లనఘ.
- గీ. పావనంబులలో నెల్ల ఁ బ్రాహ్మణుండు, పంచపావన మను శ్రుతిపారవేంద్ర
యట్లు గావున భూదేవతార్చనంబు, భక్తిసంభృతముగ నడపంగ వలయు.
- చ. అనశననిష్ఠఁ జేసి సుగంధానిమునున్ మహితానుభావు లై
రసఘ సవాసనివర్ష సమంతరకల్పిత మైనయేకభు
క్తనియమతంత్రమున్ నడపి ఁ గాధితనూజుండు బ్రాహ్మణత్వముం
గనియె మహోపవాసములఁ గానిఫలంబులు లేవు భూవరా. ౩౦౩౦
- క. కావున నుపవాసవ్రత, నేవనము నీరేరమునకుఁ జిత్తంబునకుం
పావన మైహికమహిమయు, దేవనిలయసుఖియ నిచ్చిఁగిన్ సమకూరున్.
- క. పర మగునీవ్రతమున కం, గిరసుండు దర్శకుండు దత్తుఁగీతవిధమునన్
నరు లెవ్వరు దర్శకు లగుదురు వారిం బొరయ నేమి ఁ దుఃఖములు నృపా.

క. ఈతంత్రంబు పఠించినఁ, బ్రీతి వినినఁ బాయు బహు దిఁగితములు బిగ్గ
గ్గాతులబావ. లెఱింగెడు, వాతెలి వగు నపగభవమునందు నడులకున్. 8022

భారతము, అను. ఆ 4 పద్య 148 159.

క. ఇరుపూజు బానువాసక, మాన భుజియించిన నరుండు • మునుఁగును నరకుం
బున వానిసరికల్పము, దనుక ను నొకభూటయైనఁ • దనరుసుఖంబుల్. 8023

గీ. పర్యసంక్రమణవ్యతిఁపాతభాను, వాసరంబుల రాతిరి • వలదు భోజ
నంబుఁ గావింపఁ జేసిన • నరుండు ఘోర, నిగమములనుండు మగుడంగ • పర్యసంక్ర
మణభర్మము, ఆ 5.

—♦ వివిధవ్రతములు. ♦—

సీ. ఇరుప్రాప్తు గుడుచుచు • నెడ నెడఁ గుడువక, యాండు నాతండు సుదో • వాని
బును కామున నాత్మఁసతియంద రతి సల్పు, భవ్యశీలుండు సదా • ప్రబోధి నాని
నేవపిత్రతథిపూజావిధులం దిడి, మఱి సంజుపురుషుం డమాంసభోజి
దనయల్లు పంక్తివాఁరును భుజింప భుజించు, నంచితాత్ముండు విషా • సాశంకండు
గీ. కృత్యార్థ బు గుడిచిన • పిదపఁ గుడుచు, నాతఁ డచ్యుతాశి దినసంబు • నానిగో
వోఁత్రయఁ డర్పప్నఁడి • ప్పాలము లప మ, హాధిక వ్రతములు బహు • బాధ కములు
భారతము, కాంతి. ఆ 4 పద్య 366, 367.

—♦ ఋషిశుశ్రూష. ♦—

సీ. స్నానంబు గావించి • చనుదెంచునంతలో, జపవేది దగురీతి • జక్కఁగ నును
జపవిద్య యొనరించి • చాలించునంతలో, జక్కఁగా జేవపూజకు నమస్సు
జేవపూజ యొనర్చి • తిలకించునంతలో, మద్రసాపూర్ణభోజనము పెట్టి
బోగంజై కర • బులు సద్గునంతలో, బర్హాజినములచే • బాన్పొనర్చు
సీ. బాన్పొనర్చు • బహునంతలో • బడలిరని మ, నంబునఁ దలంచి తాలవృ • తము ల విసుగి
తొడలవైసంక్రమించియొత్తుచుననేక, సేవ లొనరించుఁ దపసిక • చ్చిగురుఁబోడి
ఉత్తరరామాయణము, ఆ 1 ప 89.

—♦ ఆచార్యసేవ. ♦—

సీ. నిగ్ధానిరాజభావికి నేఁగువారికి, జక్కనితోప యా • చార్యసేవ
వి • బానిసముత్తరంబునకు మనో, జవమైననావ యా • చార్యసేవ
త్రేజులకు సంతోషతివ్యామై, చాగినప్రావ యా • చార్యసేవ
అర్హానిరాజులకు • విజ్ఞానులనుజేయు, సంతోషితీవ యా • చార్యసేవ

తే. యాశ్రయించినవారల ♦ కర్ణినిచ్చు, విష్ణుసాహాయ్యసారూప్య ♦ వివిధదిక్ప
భోగసామ్రాజ్యవైభవా♦భోగమహిమ, శాశ్వతంబైనతేవ యా♦చాగ్యసేవ.

తే. అనిశ మాచాగ్యసేవ గ♦ల్గినజనులకు, దేవభూదేవతీగ్గసం♦సేవ లేల
అనిశ మాచాగ్యసేవగ♦ల్గని జనులకు, దేవభూదేవతీగ్గసం♦సేవ లేల.

3039

వైజయంతీవిలాసము, ఆ 2 ప 112. 113.

—♦ దేవపితృసమారాధనము. —

క. నృపవర పూర్వాహ్లాంబును, నపరాహ్లాము దేవపితృస♦సమారాధన వి
ధ్యుపత్తిప్రకాలములు మధ్యపుసమయము మానుపార్చ♦హర్వాం బశయన్.

సీ. నరనాథ కాలహీ♦నంబును నశుచి సం,స్పృష్టంబుఁ బరిభుక్త♦శేషమును స
మంత్రకంబును వీత♦తంత్రంబుఁ గీటుకే,శప్రదప్తంబు రా♦క్షసులు గొండు
మాననీయద్రావ్య♦మేనియు గురపితృ,క్రియల దురాత్మకు ♦ తైనవారు
గుడిచిన నట్ల య♦క్కుడుపులఁ జొనుపక, మత్తుని జడుని ను♦న్మగ్నుఁ బతితుఁ

గీ. గ్లిబుఁ గుష్ఠి దేవలకుఁ జి♦కిత్సకునిని, వీతనియము నపస్మారి ♦ శ్విత్ర రాజ
యత్ముయుతుని నర్తకుని గా♦యపని సోమ,విక్రియునివేదవిక్రియు♦విడువవలయు

ఆ. వడ్డి కిచ్చికుడుచు♦వాఁడు నన్నియుఁ, బ్రాణివిక్రియమున ♦ బ్రదుకునతఁడు
దైవపితృములకుఁ ♦ దగరు సంధ్యోపాసనములు లేనివారు ♦ నరవరణ్య. 3042

భావతము, ఆను. ఆ 2 పద్య 54-57.

—♦ ధూపదీపనైవేద్యాదులు. ♦—

గీ. సల్లకీజాతనిర్యాస♦మెల్లదేవ,తలకు మే లంతకంటె గు♦గ్గిలము లెన్న
యగలు గంధర్వయక్షోర♦గాదులకుఁ బ్రి,యంబు ధూపదానము నెడ♦నధిపవర్య.

గీ. తగినయాట్టిధూపము దేవ♦తలకునిచ్చి, పరమపుష్టియు నాయువుఁ ♦ బడయుఁ గర్త
యక్షగంధర్వపన్నగ ♦ రాక్షసులును, ధూపమున మెచ్చి కోర్కు లి♦త్తురు కుమారం.

ఆ. దైవతార్చ లపుడు ♦ తానుసభూత ర,క్షోముఖంబు లైన ♦ కుత్సితంపు
జాతు లెల్ల దీప♦సన్నిధి నడఁగునట్లుగుట దీపదాన ♦ మధిక ఫలము.

గీ. ఆలసేయి ముఖ్యము మహి♦పాదిమేవ,జనితఘృతములుఁ దైలంబు ♦ మనుజనాథ
మధ్యమము లగు మేదోస్థి♦హంసరసము,లరయ నింద్యములో దీపస♦మర్పణమున.

క. దేవతలకు నగ్రపుసం,భావన నుపహార మిచ్చి ♦ పదపడి కుడువం

గా నెలయు నట్లు సేయని, ధీవిరహితుఁ గనుర యగుట ♦ దెల్లగ బధిసా.

క. తనయింటఁ గలుగునన్నము, మును దేవతలకు నివేద్య♦ముగఁ శని ప్రణా
మనియనుసహితసమర్పణముగఁ గృత్యకృత్యుఁడుగ నెలయుఁ ♦ బుష్కలం దేవభూ.

క. తిలక్కిము దధిమగ్ధంబులు మఱియును ధూపములును ♦ బువ్వపరిమళం
బులునగుపదార్థములు విజు, ధుతకుం బ్రియ మొసంగు బలివిధులఁ గురుముఖార్థి
భారతము, ఆను. ఆ 4 ప 12.

—♦ ఉపహారదులు. ♦—

క. ఉపహారసమగ్ధులఁ దగు, సుపురషుగ్ధహదైవతములు ♦ శుభములఁ గూర్చున్
వృసవర తత్కర్మరహితం, గృహ లేక నితాంతవిఫలకృత్యుం జేయున్.

ఆ. రక్తమాంససహితభక్తపిండముల నుల్లసితలోహితాక్త ♦ లాజములను 11050
సుగను బలి యొనర్ప ♦ మరగయమోసుర, ప్రముఖభూతములు శుభంబు లొసఁగ

క. సామ్యాసామ్యబలులు విను, సామ్యాసామ్యప్రకారజనకృత్యంబుల్ 11051
సామ్యవృత్తాదు యయ్యె, కామ్యముఁ దత్తత్ప్రభాజ్యకరణిం జేయున్.

భారతము, ఆను. ఆ 4 పద్య 5-7.

—♦ యజ్ఞము. ♦—

ఆ. శ్రద్ధ వలయు మిథ్యచనదు వేదంబులఁ, బరిభవింపఁ దగదు ♦ భవ్యయజ్ఞ
కర్త కపుడు నదియఁగాక దక్షిణలు మం, త్రార్థసోమకంబులందు రధిప.

క. ఈతి యెఱింగి చేసిన, యాగము సోమాపుఁ జేయు ♦ నప్పురుషునిఁ ద
ద్యోగ మొనర్చు మహాసుఖ, యోగము సోమాధిరాజ్యయంత్రము శ్రుతులన్.

భారతము, శాంతి. ఆ 2 ప 345, 346.

చ. పశులును లేయుఁ గుడ్చి జలపానము లోనుగఁ గుడ్చునట్ల తు
ష్టిగ నొనరించి మర్త్యుఁ డొకటిన్ నదుమన్ మఱియెట్లు నుట లే
మిగతని బాపముం బొరయమిం దలకొల్పుచు పహామకార్యముం
దగుమెయిఁ జేయుచున్న విను ♦ తంగెటిజున్నగు సూర్యలోకముల్. 11052

జీ. విను మింతి దైవికంబును లోకకంబును, నన రెండుదెలుగులు ♦ యజ్ఞవిధులు
చక్షుమో గ్యార్జవవర్ధనాంచితధన, ధాన్యముల్ గొని, దేవతలకుఁ దృప్తి
యగునట్లుగా ఋత్విగర్చనఁ మొప్పఁగాఁ, గావించునది వైదికంబు దేవ
తలకు మహోత్సవంబులు నేయుటయు చేత, వాద్యస్పర్తము లనవద్యములుగ

జీ. సంఘటించుటయును ♦ కర్ణంధమాల్యహూ, ప్రప్రదీపభోజ్యభక్ష్యములు స
మాదరంబుతో నిజేదింపుటయు లోకకంబు రెండు నమరగణపాతములు.

జీ. భక్తములు దాసములును సద్వ్రతచరుంబు, సద్భక్తములు గావు వినుము యజ్ఞమునక గొలు
యజ్ఞకర్త లోలోర్తమండతని కిచ్చుటతనిచేఁ గొను టధికపుణ్యములు నెలువ.

భారతము, ఆను. ఆ 5 పద్య 198, 199.

క . తనయాగమునకు శూద్రుని, భన మడిగి యొనర్చెనేని • తత్ఫలమాశూ
ద్రునిఁ జేరు నట్టియాగము, చనఁజేసినయతఁడు చచ్చి • చందాఁడుఁ డగున్.

క . యాగార్థ మడిగిన్థము, యాగమునకుఁ బెట్టవలయు • నడియఁదయై తా
భోగార్థముగాఁ దాఁచిన, యాగమబాహ్యుండు కాకిఁదయై జన్మించున్. 3059

విజ్ఞానేశ్వరము, ఆచా. ప 86-87.

సీ . అమృతోపమానంబుఁలైనయన్నంబులు, కడిమాడసేయంగఁ • గుడుచువారు
బహుభవధాన్యసంఁపదలసొంపు పహించి, పేదర్మికిని బొమ్మ • వెట్టువారు
నవరత్న భూషణాంబరసమగ్రిత మించి, పీఠిఁ బొద్దొకవన్నె • వెట్టువారు
నాచంద్రితారార్కమైననిర్వాహముల్, గాంచి యుల్లము పల్ల • పించువారుఁ

సీ . గోరికలకంటె సాహస్రిఁగుణితఫలముఁ, బొరసియవ్విను వెయినోళ్లఁ • బొగడువారుఁ
గాని మిన్నక యుండెడు • మానవుండు, చుండునకునైన లేడు తఁ • క్కమునందు.

విక్రీమార్కచరిత్రము, ఆ 5 ప 124.

సీ . నిఖిలజేశాయాతఁస్సపతిభూషాకర్ష, రేణుసంపాక్షితఁక్షోణికంబు
మహితావభృథలాభఁచహిమ ధన్యత్వబాష్పలదర్శితాపూర్వఁసౌన్దర్యంబు
వరమంత్రతంత్రహఁవ్యద్రవ్యహద్గుణ్య, సంభృతానల నహఁజ్వల్యకంబు
సన్నతసాన్నాయ్యఁసౌగంధ్యసంపదా, ధ్వంభవిష్ణుసృపూఁతానిలంబు

సీ . హోమధూమామరంజితఁద్యోతలంబు, నగుచు వసుజేవుఁధ్వజఁమతిశయిల్లె
భవ్యలీలామహాభూతఁపంచకమున, శాశ్వాతవిశేషమొనఁగుచు • నొప్పుమిటి.

ప్రభావతీప్రద్యుమ్నము, ఆ 1 ప 99.

సీ . స్థండిలస్థితయూపఁసయ్యకన్కుప్రోక్ష, నాక్షీణతంత్ర యఁగ్యాజకంబు
హోతృహస్తధవిత్రఁజాతవాద ప్రజ్వ, తితకీలికీలికాఁవృతనభంబు
పరమాన్నపుష్పదాజ్యఁచరువసామిక్షాది, హోమజస్వాహారఁవోల్లసితము
దత్తత్క్రియాహృద్వఁతరసభాస్తారలోక ముహుర్ముహుర్భుతఁకంపనంబుఁ

సీ . జంచదుర్గాత్మసామగాఁనాంచిలంబు, విశ్రుతాధ్వర్యులుగ్యజాఁర్వేదమంత్ర
నికర మకలుషహనిరర్థఁనిర్దరప్ర, సారితకరాబ్జ మగుచు నా • జన్న మమర.

ఉత్తరగామాయణము, ఆ 8 పద్య 81.

కా . నానానూనసుగంధబంధురలతాంఠశ్రీణిచే దివ్యసం
ధానానంతమహోపచారముల శ్రోఁత్రప్రీతి కృద్వేదమం
త్రానీకంబుల గీతనాద్యనటనాఁన్యధ్వానమానంబులన్

సావాఖ్యంబగుయగమున్ సలిపి విష్ణుస్తీతిఁ గావించుచున్.

3068

వేంకటాచలనూహిత్యము, దా|| పు|| ఆ 2 ప 243.

—♦ యజ్ఞశాల. ♦—

గీ. హోమగుండము నాభికాఁగూమరేఖ, పొలుపునూఁగారు తగుకుగాఁ ♦ బూర్ణకళక
కలశయగళంబుఁ జాలిండ్లుఁగాఁగ యాగ, శాల మేలగు జపరాలిఁబీలఁ దాల్చె.
రామవిలాసము, ఆ 2.

న పనిచిన నాతఁ డేఁగి కనెఁగఁజితనీలతరాజకాయ సం
జరితకఠోటికూటమును ♦ రాసఘుతపుతసచ్చలాశమాం
సనికరవర్ధమానవిలఁసత్పిఁబువహ్నిఁ భాప్రభాసను
త్యమపమమంత్రతంత్రకరఁయాజక రూటము యజ్ఞవాటమున్.

3069

చంద్రచేనూలిలాపము, ఆ 3.

గీ. వ్యంజనవిభక్తిచాతురిఁనంద మొంది, కర్మకారకగుణవృద్ధి ♦ గరిమ నొంది
యుత్తమాగమపురుషాఁమాత్తమగుమఁ, గ్రమభుజక్రియ మించె వ్యాఁకరణసాధి
గీ. అత్తనామంబు నజహ్మస్మృఁగాజినంబు, బరిచితశ్రుతిపదము గఁసాల్పదయభిము
హవ్యవాహనరథమునై ♦ హరునివిగ్రహంబుఁ దలపించె నయ్యర్చ్యఁరాలయంబు
రామాభ్యుదయము, ఆ 3 పద్య 26 20.

పీ. మాశవ నేపాశ ♦ మగ ధాంధ్ర పాంచాల, భోజ కాంభోజాదిఁభూమి పగులఁ
గరికథాశ్వశ్రేణి ♦ ఘనసమిత్కుశముల, జీమూతసమహోమఁభూమతతుల
దగ్ధాసనంబులఁ ♦ దగిఁపీతంబులఁ బంతులై కూర్చున్న పరమమునుల
సరసస్వరోదారఁసామఘోషంబుల, సురుచిరయాగోపఁకరణతతుల
గీ. భూరివధిఘృతక్షీరసంఘార్ణకుంభ, కవకమయవేదికాసముఁత్కరములమరి
పగుసమంచితయూపాళిఁ ♦ బరగుజవకు, యజ్ఞవాటము సొత్తేఁ ♦ నప్పుఁజెఱిఁగి
భౌస్కరరామాయణము, బాల. ప 514

—♦ యాగభాగానన్వయము. ♦—

గీ. స్నానసంధ్యాద్యమస్తోత్రకృత్యంబుల, సమకాలములయందు ♦ జరుప రసవిక్రి
బటులోభములదుఁభృతరాశాపాశ, బంధనంబునకు లోఁబడుటవలన
రసవివగంధకఁప్రభృతవస్తుగణైక, పాకనీరూఢి చొప్పడుటఁ జేసి
సంకల్పవల్లసంస్పృశ్యాద్యనాచార, కలనంబు గలిగి వర్తిలుటఁ బట్టి
గీ. యెట్టి వైద్యాగ్రగణ్యుఁకెప్పుడై, యాగభాగోచితత్వయోఁగానురూఢి

11.

క. పేర ని నూదము వాశీ, బృహదని నూదము కి పేర • మార్పతి లు కి
నూదంబుల జేతుల గె హ్యని, నూదము లోలులును కు • లు చ్చ సె వన .

6070

U.S. DEPARTMENT OF COMMERCE
BUREAU OF ECONOMIC ANALYSIS
WASHINGTON, D. C. 20540

181.

೬. ನಟಗಾರಿಕಾವಾದಿರ ಬಡ್ತುಗಳು, ಜಲಪ್ರಸೂಯಾ ವಿಧಾನಮೇತಮುಖ • ಸಂವತ್ಸರಗಳಿಂದ
ಬೆಳೆದಂತಹ ವಸ್ತುಗಳು ಮುನ್ನೋಟದಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ • ಈ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು.

- క. వశయూపసురౌజిత మగు, తుకంగమముచుట్టుఁ బశుతఁతుల నిల్పినశుం
 వరభావము దక్షశుఖ,స్ఫురణం బిట్టి నని చూపుఁపొలిక మెఱసెన్. 8076
- . అశ్వేషేధమునకు • నాచ్యులు దక్షిణ, ధరణి యంద్రు గాన • నరునిచేత
 విజిత యైన ధరణిఁప్రజవితప్రీతిమై, ఋత్విగర్చనముగ • నిచ్చినాడ. 8077
- గీ. కోటికోటులు మాడలు • గుప్పవోసి, ధరణి వెల యని చెప్పి యఁప్పరమసంఘ
 మాధిపతికి ననుర్పించె • నతఁడు ఋత్వి, గావలికిఁ బంచిపెట్టె నఁయ్యతులధనము.
- గీ. అతులకనకమయము లైన • యజ్ఞవాట, వేదికాయూపతోరణ • వివిధభాండ
 దండశయ్యాసవాదుల • ధరణినాథుఁ, డొసఁగె విప్రచయంబుల • కుల్ల మలర.
- గీ. అట్లు విప్రుల కిచ్చి యఁకంతరంబ, రాజులకు జైశ్యులకు శూద్ర • రాజి కన్య
 జాతులకుష్టేచ్ఛులకునుబ్ర • ధూతధనము, ద్రత్వితండంబు లిచ్చె నాధరణివిభుఁడు.
- భారతము, అశ్వ. ఆ 4 పద్య 190-200.
- క. పాటీరహీరవర్ణము, హాటకపుచ్చమును నల్ల • నగుచెవులు నిరా
 ఘాటజవంబును నధ్వర, ఘోటకలక్షణములివియు • గోచరమైనన్. 8081
- ఉ. కాయము చిత్రవర్ణములు • గల్గి మనోజవమైనయశ్వఁమే
 దీనుహయంబు వాగమవిధిన్ విడువందగుఁ జైత్రపూర్ణికున్
 రాయుచు నైశ్యముతో గొలిచి • రాసుతులైనను దమ్ములైన న
 త్యానతెక్కిఁ గావ నొకఁహాయన ముర్విఁ బరిభ్రమింపఁగన్. 8082
- క. శూరులు ల్గినఁ బట్టుఁడు, ధీరతఁని హయము ఁటల • దేశంబున బం
 గారపుఁట్రముమైఁ బతి, వీరాంకము వ్రాసి కట్టి • విడువఁగవలయున్. 8083
- సీ. విఙ్మాత్రములు సప్తి • విడిచినతావుల, నెల్లహోనుంబు సే • యించి యచట
 గోసహస్రంబు ధా • త్రీసుపర్వుల కాగ, మోక్షదక్షిణలతో • నొసఁగవలయుం
 దీక్షితుండు హయంబు • తిరిగివచ్చెడుదాఁక, నియతభోగంబు ల •న్నియును మువి
 భార్యతోడుత నసి • పత్రవ్రతముఁ బూని, బ్రహ్మచర్యంబు స • ల్పంగవలయు
- గీ. ననుగపతి నూలుతురగ మే • ధములు చేసె, గాని యీనిష్ఠఁజరియింపఁ • గానఁడయ్యె
 వ్రతయుతంబుగఁ జేయువి • క్రతువు నీవు, పాండునందన సకలసా • పములునడఁచు
- సీ. హరికథావిముఖుని • నన్యాయవర్తనుఁ, బురుషార్థరహితుఁ ద • పోవిహీను
 మిత్రవంచకుని స్వా • మిత్రోహిఁ బతితుని, యుద్ధభీరువు నన్య • యోనిదతుని
 జామాతృవిత్తభ • కుకు ధర్మబాహుని, మతి విదూషకుని దు • ర్వ్యసనశీలు
 బహుధా విద్యాస • పాతకు ముతుకాల్, కర్మపరిత్యాగిఁ • గప్పుబోధి

గీ. ఖలు వికల్పేన బహువాదకరుఁ గృతఘ్న, నాత్మభృత్యప్రతారణఁ నాతతాయఁ
దగఁడు కొనిపోవఁగా నెంతఁధనికులైన, నధ్వతాలొక నానర్హులగుటఁ జేసి

సీ. ఆపుణ్యదివసంబునందు ధర్మసుతుఁడు, ద్విపదపుత్రియుఁ గానఁనుపవసించి
జపహోమదానసంస్కారపూర్వకముగా, నధ్వరప్రతాపితఁ నలవరించి
తురగరత్నంబుఁ గొఁతూహలంబున గంధ,పుష్పక్షతాదులఁ బూజచేసి
నిజబిరుదాక్షరాన్విత హేమపట్టిక, ఫాలభాగంబునఁ బదిలపఱచి

గీ. చిత్రపటరత్న ఖచితమఁ జీరకనక, కింకిణీచామరముల నలంకరించి

మౌక్తికవలగొనబహువాద్యములుచెలంగఁ, గదతనశ్వంబుమధ్యాహ్న కాలమునను

సీ. జననాథ బహుదుఃఖసాధ్య మాయశ్వమేధంబు తత్కృతువిధానంబు వినుము
గోక్షీరతనువుఁ గుంఠమశిరోధియుఁ బీత,వాలంబు నసితశృంగంబునైన
వీరినర్చనచేసి విడిచి తద్రక్షకై, యతిశౌర్యధనులఁ దోడనుపవలయు
చేవు రుత్తమమలద్వీజాలఁ బుత్వీజాలుగా,వలయు వేర్వేఱ వారలకు నొక్క

గీ. గజము నరదంబు భటుచతుష్కమునబూజ్య,గోశతంబును నన్నియఁ ధనోటకములఁ
వేయిబారువు లగ్ధంబు విశేషమాక్తి,కములు నల్లుము వలయు దానము నొసఁగ.

క. మహినసిపత్రం బీవ్రత, మహిమాంశుకుతేంద్ర దీనికరయఁగ భార్యా
సహితుఁడు గావలెఁ బత్నీ,రహితునకు నుపక్రమింపరాదనిపలుకన్.

3088

జైమినిభారతము, ఆ 1 ప 75-78 ఆ 6 ప 101, 102.

తల్లిదండ్రులు

సీ. జతనంబు మిగుల మాసములు దొమ్మిది యుద,రంబునం గరము భతంబుతోడ
భరియించి పదపడి ప్రాణసంశయదశ,నొంది పుత్తునిఁ గాంచు నొనరఁ దల్లి
తపములు యజ్ఞముల్ దానముల్ వ్రతములు, దేవతాసజ్జన సేవనములుఁ
గావించు బుత్తునిఁ గామించి జనకుఁ డిట్లీరువురపాటును సరియె తలఁపఁ

గీ. దనయఁగని తల్లిదండ్రులదమకు నతఁడు, భక్తుఁ డగుటకుధర్మార్థసత్తుఁడగుట
కాసపడుదురు విను మట్టియాస సిద్ధి,జొందఁ జేయునతఁడ చువ్వెంతనుండు.

క. జనకుం డధికుఁ డుపాధ్యాయునకుఁ బదిమడుంగు లెక్కుదుర్వినాథా

జనకునకు దశగుణంబులు, జననిగురుత్వమున నిది ప్రశస్తము శ్రుతులన్.

3090

భారతము, ఆర. ఆ 5 ప 5 ఆను. ఆ 4 ప 139.

—♦ పితృభక్తి. ♦—

- సీ. సకలశాస్త్రజ్ఞుడౌటకు సేమిఫలచున్న, బిత్తభక్తియే కాదె ♦ సుతచదులకు
 ఘనవిక్రమక్రీడ ♦ కలిమి కేఫలమన్న, జనకుఁ గొల్చుటగాదె ♦ తనయులకును
 బహుతాద్రవ్యలాభమున కేఫలమన్న, దండ్రీసేవయె కాదె ♦ తనయులకును
 సగ్రయైశ్వర్యసామగ్రి కేఫలమన్న, నయ్యఁ గొల్చుటగాదె ♦ యాత్మజులకుఁ
 గీ. గానఁ బితృభక్తి గలయట్టి మానవులకు, సఖిలధర్మంబు సేకూరు ♦ నతఁడు సేయు
 పనులు కల్యాణయంతములై ♦ పరగుచుండు, ననురపదసౌఖ్య వాలినికీ హస్తగతము
 మూర్తిత్రయోపాఖ్యానము, ఆ 2.

—♦ మాతృభక్తి. ♦—

- సీ. సవదరించుట యెట్లు ♦ జతరగోళంబున, నవమమాసావసానంబు దాఁక
 వ్రేకనైఃప్రసూతి వేశాసముద్యుత, సంకటం బోర్వంగఁ జాలు టెట్లు
 కుత్సించుట టెట్లు ♦ లుత్సర్గవిణ్మాత్ర, లాలాద్రవశ్లేష్మ జాలమునకు
 నందంద నక్షోరు హములు దింపులువోపఁ, నొడుకనిచ్చుట టెట్లు ♦ దుగ్ధసము
 గీ. పంచకరపాట్లునడి తన్నుఁ ♦ బెంచి విసికి, యాపదలఁ బాపి రక్షించి ♦ నట్టి పల్లి
 జేపతాబుద్ధి బావించి ♦ తెలియవలయుఁ, గొడుకు వంశాభిసంవృద్ధి కొనలు సాఁగి
 క. పాపిఁ గొడుకు జనసి, శ్రీపాదములకు నమస్కరింపఁగఁ దగుఁ ద
 స్త్రీపాదపాదసలి, లాపాశన మెపుడు సుతుల కాయుష్య మగున్. 5093
 గీ. స్వతీర్థాంబువులకంటె ♦ సమధికంబు, పావనంబైన జనయిత్రీ పాదజలము
 వరతనూజుల కభిలషేవతిలకంటె, జనని యెక్కుడు సన్నతాచారనిరతి.
 కాశీఖండము, ఆ 4 ప 18-20.

—♦ పితృ కర్మ. ♦—

- క. అనున సమవసర బిత్తయజ్ఞముఁ దగఁ బిండప్రదాన ♦ సహితముగా భ
 క్తిమయం జేయునతఁడు నిత్యముఁ జేసినవాఁడ యగు సమంచితచరితా.
 పీ. పాద్యమిఁ బితృయజ్ఞపరుఁడైన జారుకాం, తాపతి వినియఁ గాంతలకుఁ దండ్రీ
 దదియను జవితని ♦ దా వాజిధనకుండు, పశుభాగి పంచమి ♦ బహుసుతుండు
 పౌత్రావాత్మండు ♦ సప్తమి గృహిభాగి, యష్టమి వాణిజ్యపుష్కరండు వసు
 బధర్మపూర్ణతాతీతులం దేక, శఫజంతువులును గోచయముఁ గుప్య
 మును దగ బ్రహ్మవర్చస్వి పుత్త్రీకులును, ధనము గలవాఁడు విను చతుఃద్రవిరైత
 భాగి పుష్కర సమవసర వ్యసర్వ, కామ్యఫలభాగి యగుఁ జువ్వే కావేంద్రు.

1. అపరం బగు పక్షులను, నపరాహ్ణము మేలు పిశ్చసమర్థమున కా
వస్త్రపురిధి దశమి చతుర్దశిసవర యష్టకమునను • నింజ్యతః బారయున్. 8097
2. తిలకాచుసస్పృతములు పితృకలనములకు నత్తమములు • గవ్యంబు మహా
భుల మెద్ది యైన మత్స్యంబులు మాంసము విహితవిధిఁ బ్రభూతఫలంబుల్.
3. గొఱియనంజుడుఖడ్గంబు • నెఱచి గండ, వృగముఁదలిపలలంబు • వేకమాంస
ముక్కఁ డొకటికి ఫలమున • నెక్కు డండుఁ, పితృసమర్థునవిదు లైన • పెద్దలధిప.
4. కాశ్చై బైత్యక మగుఁకర్మ మొనర్ప నిశ్శత్రుత రోహిణిఁ • బుత్రిఁబ్ది
తేజతాకమున నొజఃప్రాప్తి యాద్రిఁ గూర్చి, గవువర్తనము పుఁవ్వసువునందుఁ
గ్నపి పూదయ మనిమిషగురుతార సుపుష్టి యాశ్లేష నుత్కృష్టపీఠ
తేజుదూతము మఖఁ • దశకులమున పెంపు, పుష్ప సౌభాగ్యవిఘ్నార్తిసిద్ధి
యోగ్యమునితారఁ బెక్కపత్నీసులపుట్టు, హస్తమునఁ గర్మఫలతః • జపుతార
గూర్చు బాకారయుతు లగుఁసుతుల కనుట, యనిలతారవాణిజ్యగర్భము గలుగు.
5. విచారము నికాఖసత్త్వయబహుత్వ మ, నారాధ రాజాధికా మ్రొంద
నానా వర్ణభుత్వము పెంపుఁమూలఁ బూర్వసాఫ, నారోగ్యమును నుత్తఁ • మాతీశయము
నుత్తఁ రాసాఫ శోకోదయరహితత్వ, వభిజిత్తునందు విఘ్నాభియక్తి
తేజుదూతమునఁ బరమగతిసిద్ధి ధనిష్ఠ రాజ్యము జలనిధిపతార
మొలుదలుగాఁ దారకంబులుఁమూట నగిన, కార్యఫలములు సదబావికములు గోవు
లపుల మూటను గుర్యవృత్త్యశ్వేకాయఃపులు తుచఁబ్రాధికర్తృకఁ • గలుగు నధిప.
దైవికకృత్యంబులకును, భూవర భూసురుల నూష్మము శోధింపం
గా వలమ గాని పితృహాజావిధికిఁ బరీక్ష వలయు • సమ్యక్సంగిన్. 8102
6. పుత్రిగుణములు గనియుఁ • మిత్రజనము, ప్రాధ్దసాత్రంబుఁ జేయంగఁజన దమిత్ర
దత్తు మైనది ధన్యుహితంబుఁ జొట, నిడినః • తునుబోలె నైఁచెడు సృపాల.
మలను ముట్ట నెఱిగి శాద్ధఁబుఁకుం గైకొనట వేలు • భూసురునిం గై
కొని యరసి కాఁడనిన నా, తనియుఁకృత్రికంబు నెఱుచు • ధార్మికు నైనన్.
7. పిండవై సంబంధమునఁ బాయఁ • బ్రేతభావ, చది సుతినిచ్చ గయఁ బిండఁపట్టుగాన
యొకఁడుగో గయ కొకఁడైన • ననికగాయ, నేకపుత్రిలఁ గోదుఁగద్ధచరిత.
ప్రేతయమ లగోగు లవికల, గాత్రులు పాత్రులు వైత్యకములకు సచ్చా
గ్రహవ్యము ముఖ్యంబు స, గోత్రస్పృతకళత్రు నన్యఁకులుఁ గనఁజెలివా. 80105
8. మునుగ యుల్లి యడనిఁమునగ దుర్భాసము, లానగము ముఖిఁ • మైనయాస్ప
గట్టి ముఱిలకట్టి • గరివేలు గురుం యిం, సవ ప్రవృత్తినియఁకోటియగుట. 8106

అ. పూరివటపాళులు • నారులవర్ణము, జంబువు ఫలము • శ్రాద్ధపుత్రుల
గావు తుమ్మ నేర్వ • గాన శాస్త్రము, నగరానమయముల • గ్రామముల
భారతము, అను. ఆది ప 159-183, 200 ల 5 న 208, 209.

క. వడుగునకు శ్రాద్ధభోజన, మొదలదేదగు నడిగిని • నొడలదేదెనిన్
గుడుచునెడ నుడువు మాంసం, బుడిగి కుడునవలయునను • శత్రువు లెల్లన్.

క. వడుగుననుద్వాహక్రేయ, నొడయందును సోమమాజి • యుం నలు సూతున్
గుడిచినఁ జను నొక్కఁడుగాఁ, గుడిచినఁ దగు దీన కెగుఁగొన లెవ్వరొన్.

శిష్టానేశ్వరము, అచా. ప 27, 28.

క. అనుమాపదినముల గృహస్థుని గృహముగుఱించి వాంఛతో • విద్యురణమున్
చనుదెంచు నివాసస్థలమునకుం జనుదెంచు గోసమాహములక్రియన్.

క. తరుణవయాస్సున సమసీన, పురుషులకును శస్త్రనిహతి • భారసిఁజెగినయన్
న్నుపలమఁ గెర్తవ్యము పితృ, పరిచరణము భూతతిథి • దంపన్వివరణాన్.

తే. అను పితృసమారాధనంబాచరించు, నపుడు తత్త్రియ నాదిగ • ధ్యాంతరభ
లంబు లి నంతో దేవతా • వ్యపితృవ్య, నునునుమానూక్తి జపించు • తుధిక భుజిం.

క. విను పితృగ ననుచుం, బుంబుంబును భక్తిపూర్వముగ దీని • బతిం
చిన నయ్యె • బహుతము, నెనయ • దురగవేదఫలము • నిచ్చు • పృథుతాన్.

హరిచరితము, ఆది ప.

కీ. వృతుః ప్రేమయతనికి • సుతుః దతి భక్తిగో, బ్రతిమాసమును విధి • యుతముగా
కర్తవ్యమున శ్రాద్ధం బొనరింపుచు, నబ్దుబు పరిపూర్ణమై • జేయు

• ది సపిండిక రణావ్యాపకాద్ధులు, ప్రేతత్వమును బాసి • పితృవనంబు
• తదంత నేపేట • శృతిదింబు • శాద్ధ. మునరింపవలయు శాస్త్రోక్త భా

గీ. నాభు యట్ల యేకోద్దిష్ట • గంగలకు, విను సపిండిక రణము • దనులులేని
యతవలకుఁ గాచుకార్యము • శృతిదింబు, నందు వారి కేకోద్దిష్ట • మహానందము.

కీ. శ్రాద్ధముంబుంబును వినుపవి • త్రములుమూడూ, కుతపకాలంబుతిలంబు • గూ. తునొడ
నాభు దాతృభోక్తలకువ • ధ్యములుమూడూ, తెగవునడుచుట కినుక • గిరమనంగ

అ. రజనపాత్రచయము • రజతకీర్తనమును, రజతదగ్ధంబు • గజతక భయము
• నను రజతదా • మును చిత్పకోటికి, శ్రాద్ధవేళ • గడు • బ్రశస్త ముండున్.

క. వినుతగుణ హవిష్యాన్నంబున నొక నెల మత్స్యమూస • మున నెందు నెలన్
విను రేడిమాంసమున • ది, లోనర • మూన్నెలు దృష్టి • శౌంద మును గడున్.

- గీ. కలను పితలను పక్షిమండలంబు వండి, యామిచను వేటపలలంబు నధికమైన
తృప్తి యొకరించు నొగిం బిత్తి జేవతలకు, నెలలు నాలుగు నేనువా ట్టెడనాలలు
గీ. శ్రాద్ధకర్మలంబునందు కర్మములు వినుము, నెలడలంబును దోస పళిలాండు వుట్టి
యానుగ మ్మింగు వలసండియలు విచార, సారస్వత్యక్షులవణమ కారములును.
క. కన్నియ కుంకువకును జే, గొన్నధనము పతితువలనఁ గొన్నధనము ద
కోన్నతి నావజయమునఁ, గొన్నధనము శ్రాద్ధమునకుఁ గుత్సితము లిలన్.
గీ. రాత్రిఁ దెచ్చిన నీరు దుర్గంధఫేఁ, పూరితలబగు నీరును ట బొక్కనీరు
నూరుఁ దంటుని కూపంబు ట నీరు ననఘ, గోవు తృప్తిఁ బొందనినీరు ట కుత్సితములు
ఆ రోడి యూరఁబంది ట కుక్క నపులనకుఁ, దసురణము శ్రాద్ధహాని నేయుఁ
గాన ముఖపునందుఁ ట గావించునదిరత్న, గాఁగఁ దిలు ధరణిఁ గలయఁ జల్లి,
క. పతితులు సూతకులు రుజా, నివృతులు మలిను లంటిరేని ట విను ద్రవ్యము వ
ర్జ్యత నొందు రజస్వలమా, సతినింజ్యము శాద్ధవేళఁ జుందుఁ గుమారా. 8128

సూక్ష్మంజేయపురాణము, ఆ 8 ప 180-213.

- సీ. జ్యోత్ససాముఁడు యోగిఁ నమృతండు సోదరి, నూనలము త్రిభువు ట సోమయాజి
మారామహుఁడుత్రిసాఁమగుఁడు త్రిజాబికే, తుండు చిత్రిసుపద్మండుఁ మహిలసుతుఁడు
జాహత మతి మేఁ మాను మాతాపితృ, భక్తుండు విద్యుంబు ట భార్యశండ్రి
ఋత్విజం దతిథి మైత్రిక కర్మయోగ్యులు, శ్వాసదంతుఁడు నపులసకుఁడు కుశభి
గీ. దేహారమువాఁడు దొంగ నిలఁదితుఁడు రోగి, సోమవిక్రియి కొండీఁడుఁ గ్రామయావ
కుండు పరపూర్వ పెనిమిటి ట తూలి చువు, చెస్వవాఁడును శ్రాద్ధకర్మితులు ముమ్మ
నరామాపురాణము, సం. మ. ఆ 5 ప 85.

- తే. పెద్దనిదురకు మాఁగన్నుఁ వెట్టుచున్న, మానవునిదెచ్చి దక్షిణఁ మస్తకంబు
గామహేశయ్యనునిచి యుత్కృంతివాన, మనని జేవోత్త మునకొక్కఁ యాపునిచ్చి
తే. అచ్యుతానంద గోవింద ట యసుచుఁ బద్మనాభు నామత్రయోచ్చారణంబు జేసి
వ్రాణవాయువు దొలఁగఁ యంతమోద, విధియుతంబుగఁ దత్కృతఁ టకులుదీర్చి.
తే. అగ్ని సంస్కారకర్మంబులాదిగా స, మస్తవిధులును వేదోక్తఁ మర్గములను
తెరయఁ జేసి తిలోదకఁ పిండదాన, ములు యథావిధిఁ గావింపఁకలయు నెఱిగి.
ఆ. యోగ్యులైఁ బాహ్మిణోత్తమలను దొలు, నాటిర త్రి భోజనంబు పిడిపఁ
తైత్తికార్థమునఁ బాహ్మిణార్థము చెప్ప, వలయు పనయ గౌరవములతోడ.
క. కావునఁ గర్తయు భోక్తయు, భావపక్షాశుద్ధిఁ ట బాటించి ధరి
తీవర సున్నానదిల, గణించిపెడిపఁ గర్మకాలము నరేక్షన్. 8129

- క. తనయింటికి విప్రుల నొని, చని శాస్త్రార్థంబుగాఁగ • సకలముతో
నొనగన్ తుణాదికృశ్యము, లొనగని భావములు గడిగి • యచితప్రీతిన్.
- తే. విశ్వదేవాగ్ధ మిరువురు • విప్రులకుల, బ్రాహ్మణులకు నొనరించి • వైశ్యకగ్ధ
మనని దవిజాల ముచ్చగ • నలకరిచి, యత్త రాధిముఖులకు • సూక్ష్మాగ్ధఁడఁ డెట్టి.
- తే. భోజనము సేయఁ డెట్టి • భూపరణ్య, వైశ్యకిం బొప్ప నగ్ధసః • సన్న యగుట
సతిధి యపుడు తరస్కృతుఁడయ్యెనని, బైశ్యః క్రియ వృథమని • సత్కె శ్రమలు
- తే. వైశ్యకశ్రాద్ధ మొనరింపఁ • బరమభక్తి, యుక్తి లేక గురాత్ముడై • యుండె నని
మాలఁడైపుట్టుఁ గోటికన్యములయందు, ననుమఁ బలుకుదు రార్యులు • మనుజునాథ.
- అ. యవలు వడ్లు చామ • లావాలు మినుములు, తిలక పెసలు గోధ • మలు ప్రియంగు
పులు వనంబులందుఁ • గలయోషధులు మేలు, శాస్త్రార్థః క్మములకు • సుశిరింప.
- క. జలవలు కండులు కోద్రవములు కంబులు రాజమామ • ములు ననుములు చో
ల్లులు తమిఁదలు నూదలలును, గలవని యిడఁ జనను వైశ్యక • క్మతు సధిపా.
- అ. మునగకాయ యుల్లి • ముల్లంగి గుచ్చుడి, కాయ సతిలిజ • కాయ పుచ్చ
కాయ సక్కదోస • కాయ వట్టువసారి, కాయ గాదు శ్రాద్ధ • క్మములకు. 3136
- అ. గోగుకూర యీలకూర చెంచలికూర, తుంటికూర పొన్న • ఁటికూర
సల్లతోటకూర • పుల్లబచ్చలికూర, శ్రాద్ధములకుఁ గాదు • సంతరించ. 3137
- అ. గొటీయ మేక కడితి • గోడిక యెనుబెంట్టి, గార్ధవములకాలు • గావు పూతి
గంధఫేనిలములఁ • కల్గిన జలములు, గావు శ్రాద్ధములకు • భూవరేణ్య. 3138
- అ. పాపకర్ము నేద • బాహ్యుని నతిరోగి, గుక్క సక్కఁ బిల్లి • గ్రోలి గోడి
గ్రామనూకరంబు • గార్ధభంబును నగును, గాదు మాడఁ బైశ్య • కంబునాఁడు.

విష్ణుపురాణము, అ 4 ప 251-278.

- క. పితరులదినమునను నిమం,త్రితుడై భుజియించు ధరణి • నేవునిపితరున్
హతపుణ్యులౌచు నమరా,వతినన్నను సరకమునను • న్రాలుదు రధిపా. 3140

శేషధర్మము, అ 3.

- క. వపవాశ్యంజనతాంబూ,లపుర్రోజనములు మహి • శాగోష్ఠియును
గమూచారంబును శ్రాద్ధపుదినమునఁ గర్తవ్యోక్త • వగు మానంగన్. 3141
- పి. పతికు నిర్మర్యాదుఁశ్రుతిశాస్త్రప్రసాదుని, సంత్యక్తజపతప • స్నానకర్ము
గర్భకు మూర్ఖులౌగగ్ధు వైశ్య వైశ్యప్రవర్తనుని ద • క్రాదు లమ్ము
వాని శాయప మూగ • వాని మాతకుఁ గృప, వృషలీపతిని నలు • విటునిఁ గుటిలు
పితృహత్యవర్జి • వృష్ణుని బహుశాశి, గీక సహజుని • గ్నిజనుని

- గీ. గ్రామణిని జూదరిని గొండెఁగాని మత్తుఁ గుందఁగోతు మామీషిఁకునిఁ బా.
వాదనిఁతుఁ గృతిఁము గుఁన్వర్తించు బాఁసేవరునిఁ గవ్యభక్తికిఁ జీరఁ దగఁను
క. కృతిశాస్త్రజ్ఞుఁ యోత్రయు, హతిరపుమద్వర్ణుఁ బంచయజ్ఞపరుఁ దపో
న్వీతుని శుచి నధికకాలతుని, బిల్బకర్మములందుఁ గుడవఁబిలుచుట యొప్పున.
శేషధర్మములు, అ. సు. ఆ 3 పే 15.

—♦ జాతకర్మా : లు. ♦—

- చ. సుతుఁ డుదయించునపు సరిఁకుద్ధసహంచితశీతలోదక
పుత్రసకలాంగుడై నికువుఁబొడ్డటయోయకమున్న భక్తితోఁ
బితిరుల కామవస్తువులు ♦ ప్రీతిగ వానము జేసి శాద్ధముల్
వితతముగాఁగఁ జేయఁదగుఁవేడుక నిన్నముదక్క నన్నియున్.
విజ్ఞానేశ్వరము, అచా. ప 15.

- సీ. తలయంటి రతిపుణ్యశాపసాంగము వెంతయు నింగుచేఫలఁతైలమునను
నుటజాంగణమునఁ గాఁపునిచిరి లెచ్చుటో, వెల్లుల్లి పొగయిచ్చి ♦ పీతిహోత్రుఁ
జాగించి రంచిలోఁల్పిఁము ముప్పుపటాశ-వైధవంబు తృతీయఁవాసరమున
నాచనదినసంబూనం దాచరంచిరి. ఒహదెమోగిరీగణఁప్రార్థనములు
గీ. కొలనుగుడిఁజేరి దినములఁకొలఁచియెఱిగి, యభిలమునిధర్మపత్నుల ♦ నామతించి
విన్నఁబోకుండఁ గ్రియ లెల్ల ♦ విస్తరిల్లఁ, దగ నొనర్చిరి పురుటారి ♦ తగవు లెల్ల.
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 4.

- ఆ. తనకుఁ బెద్దలైన ♦ తాతతండ్రిలపేరు, బొండె గురులపేరుఁబొండె వఱియనఁ
దగినయిష్టదేవతలపేరు లొండెచుదండ్రిన వమిదఁగఁదగు సుతునకు

- సీ. అర్థహీనంబులు ♦ నపశబ్దములు నప్రశస్తంబులును జుగుఁప్పాసమేత
ములు నచంగలవర్ణములు నతిచేర్పాక్షురంబులు గోపాక్షఁగములు సర్వ
గురువులు సర్వలఁఘువులు నతి ప్రసాదముగాక యెల్లవాఁరలకుఁ బ్రియము
నతిముదంబునుజేయఁజేటిసమాక్షిగ, యుక్తంబుగా నాశుఁమొసఁగవలయు

- గీ. ధామణీసుగు లాగవిధానశబ్ద, వాచకాంతంబులను శర్మ ♦ వర్మ గుప్త,
దాసులను ప్రత్యయంబులఁదగఁనొనర్పవలయుఁనివేదములయందుఁ బలికెనజూడు.
విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 171-177.

- సీ. స్వహనితక్రియలసాగించిరి వాల్మవ, మానులునందుఁ గుఁచునునకును
పత్నీరాధమునందు ♦ నానాదుఁడుగఁ జేసి, నన్న సంప్రాశనం ♦ బర్చుననదు

నంతః సాధాకర్మ మాచరించిరి శిష్టానిశి గృహ్యసంప్రప్తః నియమపాత
 దతితోడఁ గన్జకః సంబు ల్పించిరి, శ్రీవల్లభ మున నాత్మ సంభవునకు
 గీ. బ్రహ్మతేజోభివృద్ధితైః పంచమాబ్ద జేత సత్త్వి రుషాకర్మ విధి సుతునకుఁ
 జనువఁబెట్టిరి వేదంబు పదముఁ గ్రమము, సాంగముగ బాలకుని నుపాధ్యాయునొద్ద
 కాశీఖండము, ఆ రి.

— డే వ న య న ప ద్ధ తి. —

- సీ. గృహ్యస్తమాదిగాఁగను పాదకాబ్దంత, ముపనయనము బ్రాహ్మణోత్తములకుఁ
 బదునొకం డాది యివ్వదిరెండు తుదగాఁగ, నుపనయనము క్షత్రియులకు నెట్లుఁ
 బండ్రెండు మొదలు నిర్వదినాల్గు తుదగాఁగ, వడుగు చేయఁగఁదగు వైశ్యులకును
 సంతిలోవడుగుచేయక తిక్కచేనియు, 2 తితుఁడొ నటమీఁద • బ్రాహ్మణుండు
 గీ. అప్తమై నాశశ్వాక కాబ్దములకు, నుపనయనములు చేయుట • యాత్మచుంబు
 చేయఁ జొప్పదనం దె నొనెప్పి కెంద్ల, మానుగాఁ జేయు టని కొంత • చుధ్యచుంబు
 క. మారెడు మోడు 3 విస్త్రాద, భూరిచణుఁడు కటము భిదిగమును వైశ్యుఁడు మెం
 పొరఁగ రావియు వేడేయు, నొంపమున దండములుగఁ • గైకొనవలయున్.
 క. చిక్కని చక్కని నన్నని, సుక్కిరితోలూడ్వఁడని • ఘల్లిసెగలచే
 నొక్కఁబడని దండఁబులు, తక్కఁక యుపనయన వేళఁ • నాల్పఁగవలయున్.
 క. తల నడుచు ముక్కు తుదయగు, కొలదిం గాళ్ళకును నిన్ని • కొల్చినదండం
 బులు విప్రరాజవైశ్యులు, తలకొని వర్ణ్యాశ్రమమున • ధరియింపఁదగున్. 3152

విజ్ఞానశ్వరము, ఆచార. ప 18, 21-23.

— ఆశ్రమధర్మములు. —

- సీ. గురునకు భక్తుడై • పరమాదరమున వేదాభ్యాస మెప్పుడు • నాచరించు
 చును శాచశీలత • విషయంబు తిష్ఠవణ, స్నానంబు భాస్కరాశలసపర్య
 పాటించు చుండుట • బ్రహ్మచారికన్పత్తి, ధనధాన్యములు గర్హితంబు గాని
 తెరువునఁ బడసి యతిథిపూజమున్న గా, నన్నపానాది భోగామభవముఁ
 గీ. పొందువాఁడు గృహస్థుండు • గండమాల, కాకఫలము లాహారంబు • శయ్యాభూమి
 పునఃపాసికి నిస్సంగవర్తనమున, క్షేమ బ్రదుకుగ యతి శాంతి • జేర్చియుండు.

భారతము, శాంతి. ఆ 4 ప 107.

— బ్రహ్మచర్యాశ్రమము. —

- సీ. గురునకుఁ బ్రియహితకరుఁడయి వేదాధ్యయన మొనరించుచు • నశన వహులు
 భిక్షు నొనర్చుచు • విల్వపరాశ్రద్ధంబులతో నొకటి ధాన్యముగఁ జేసి

స్వాధీయండు బ్రహ్మచర్యపగుండ ను, నియమితేంద్రియండును • విత్యక్తునియు
 కర్మభోగీతియు • నబహుభాషియు పే ధ్యుఃకాఢ్యు డై నై శర • నానుశ్రు
 గీ. చారవిధములు సముచితా • చరితములు, సత్యధర్మరూఢు డై • భారతి లిగి
 వేల్మియుచుప్రాద్భుత • డపుదుః • గల్మషంపుః, బహుల కలకంక కర్తృయ • బ్రహ్మచారి.
 భాగ. అశ్వ. ఆ 2 పద్య 168.

క. సరిహాసభాషణంబులు, పరనిందాభాషణములు • బహుభాషణముల్
 పరహర్థమాహాసేసివ, సగజముఖి వలగు బ్రహ్మ • చారికి నెపుడున్. 3155
 గీ. ఎప్పుడెమిప్రయాదమా • యెఱుంగరాదు, మఃసు గెలిచితి ననుచు న • హ్మగనరాదు
 కాన గానంబు శృంగార • కథలు వినుట, వటువరూక కావటముగాదు • చరితాత్మ.
 స్తీనుఁతినిక భాషణము, ఆ 2.

—• గృహస్థశ్రమము. •—

స్తీ. అర్హప్రకాశస • మావర్తనం డయి, నిజనాగనిరతుండ • నిర్మలప్ర
 కాశుండు బం చయ • జ్ఞపరుండు కతిధిః, మ్హాయు శక్త • స్తాన్నిత • డు
 శక్త్యనుగుణవాస • శాస • ము సచలేం, ద్రియండును తుచియు మై • త్తీప్రగుండు
 స్వాధ్యయశీలుండు • సద్వ్రతనిష్ఠుండు, నై యాజనంబు • భాషనంబు
 ఆ. శక్య మైన జల్పి • తుచు శక్తి సత్ప్రతి, హ ముంబి మిశ్రి • లిత లక
 మాటకాశ్యమునను • నుధ్యక్షు డై గృహ • స్థుండు నడచు గత • కుల గగుడు.
 ఆ. పంచపర్వసుగత • పరిస్థితితో నిజ,వాత్సల్య డగుచు • భాషకోటి
 పక్షి యెలక దినిన • బ్రదుకుఁ గాకను గృహ,పతి • శక్య వేధ • ఫలము లుగు.
 భారతిము, అశ్వ ఆ 2 ప 169 ఆను. ఆ 5 పద్య 41.

చ. శిరమున పేన సంస్కృతులు • సేయక చందనభూషణావ్యలం
 కరణము లెల్ల నూనె ఋతు • కాలములనీ నిజభార్య బొందుచు
 దరుణుల నుడ • బాహు ధృతప్రగు డై యధుమాంసనర్జి యై
 గురుతాపృత్తితో మెలంగు • లోపము డొక్క గృహ • స్థు భూషణ. 3159
 భాగతిము, స్కం 7 పద్య 424.

స్తీ. కలఁకులను తం • టిజున్న గృహ • స్థి, నాదమాను డం • క్తితార్థపేటి
 పండినపెగటిక • ల్పకము వాస్తవ్యుండు, పండితై • జల్య • గడ్డె • పు
 కడలేనియృత్తింపు • నడబావి సులపా • గునిపేరుకల • కమాభర్త
 మరుజేశ మధ్య • కుప్రపమల • తి, మూ • టి కొదవు న • న్యము టిటుంది

గీ. బధిరమౌ వ్యంభధేయః * ప్రిహ్మణాః, సతిపరివ్రాజకాః తిథిమపణ కావ
ధూత కాపాలికాద్యనా * కులకుః గాః, భూసుసోత్తమ స్వాస్థ్యమునకు సః గమి
మనునర్థితము, ఆ 2 పద్య 27.

పీ. పరిణతయాగునింతి * ప్రితికూలగాదేని, తనయుండు తనయాజ్ఞ * చాటుండేని
నిజసహోదయు వి * నీతులై చునిరేని, కొడ లోరువుఁ దక్కి * గొణఁగ దేని
కూఁతు రీలువునందుఁ * గొడవ చూడదయేని, బుణునును పాతకం * బెనయదేని
తేజోగరిమ పరాధీనతఁ జెడదేని, నింకాంధకారంబు * నెఱయదేని

గీ. న్యాయమున మొల్లములవెల్లు * డాయుదేని, యతిధిసంతర్పణంబింట * నమరుదేని
సముచితాచారములు గొ * సాగుదేని, కలదె గృహమేధిధర్మంబ * కంటె మేలు.
పాండురంగమాహాత్మ్యము, ఆ 5 పద్య 166.

— * నానప్రస్థాశ్రమము. * —

గీ. గాఢుంబు నొకఁగి యతిరణ్యస్థలంబునఁ, బద్ధకాలావాస * పగత నొంది
స్థానస్థితము రెండు * సంశ్యల నడపుచు, బ్రహ్మచర్యవ్రత * భాసి యగుచుఁ
బూరిపంటలు పలం * బులు మూలములు శాక, సముదయంబును నశ * వమునఁ గొనఁగొని
నజినంబు వలంబ * చుంబగంబునఁ గొని, శయనకృ * యంబు భూ * స్థలి నొనర్చి

గీ. యతిధులకు నెడ మిచ్చి యా * హారములను, కిక్కి నాత్మీయములలో * నెంబందివెల్లి
యధ్యయనహోమశీలు * డై * నన్నియిండ్రి * యములగెలిచివాన ప్ర * స్థు. * దతిరేయిల్లు.

కా. తానున్ భార్యయు నేఁగుఁ బేరడివికిం * నానొక్కఁడైనం జనువ
మానాహంకృతు లూడ్చు నింఁగియములన్ * చుద్దెంమ ననో జడల్
పూనుం దాపసకాస్త్రయుల్ సదువుఁ జ * బ్బున్ గోష్ఠి విజ్ఞాళితో
వానప్రస్థవిధాప్రవిష్టుఁడు ప్రజా * నాత్మస్థి నిఘ్నాత్మితఁ.

3163

భారతము, ఆశ్వ అ 2 ప 170. శాంతి. ఆ 2 పద్య 232.

చ. వరమగృహస్థధర్మపరి * పాలనఖేలకృత్తి ధన్యఁడై
త్రుడుషుండు నాధకంబు తనుఁబొందినఁ బుత్ర * పులన్ దదాశ్రయా
కరులుగఁ జేసి తానుఁ దన * కాంతయుఁ గానకు, నేఁగి సత్తప
శ్రవణవిధంబు లేమజక * సంతతమున్ దపమాచరించుచున్.

3164

విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 159.

— * సన్న్యాసిస్తాశ్రమము. * —

క. త్రతరీకశక్రరక్త, క్షేత్రా రామముల నాన * డెడి దాచోటన్
మైత్ర యొక్కక బ్రహ్మ * క్షత్రియవైశ్య క్షియలు వి * పద్దించి భృతన్.

3165

క. సౌహార్దవనరచనా, బాహుళ్యతవలన నెల్లఁ ప్రాణుల నధిక
స్నేహమున బుజ్జగించుచు, నైహికములు విడుచు లుచితఁమగు భిక్షునకున్.

ఉ. ఏకదినంబు గ్రామమున ఁ నేనుదినంబులు పట్టణంబునం
దేకచుకంబుతోడ వసిఁయింపఁ ద్రవర్గఁహంబులందు న
స్తోత్రభిక్షు మెత్తి పరిఁతోమమునన్ భుజియించి దేహయా
తామ్రశలంబుఁ నైకొనుట ఁ ధర్మము భిక్షునకున్ నచేశ్వరా. 3167

విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 162-166.

క. వ్యామోహంబునులోభము, కామక్రోధములు మదవిఁకారము దర్శి
ద్దామమును లేక యాత్మా, రాముండై భిక్షుఁ డున్న ఁ రంజిల్లుఁ జూచి. 3168

క. భిక్షాకదంబకంబున, నక్షయశారీరవహ్నిఁ మందును దినమున్
లక్షించి వేల్చుఁ గల్గిన, సాక్షాదీశ్వరుఁడు గాడె ఁ సన్న్యాసి శృషా. 3169

విష్ణుపురాణము, ఆ 4 ప 166.

— యతిధర్మములు. —

సీ. సర్వభూతదయాశుఁమంగంబు లిగి య, లీతపస్తువులఁ జిఁఁతింప కెవ న
నాగతంబులమోద ఁ నాన సేయక వర్తమానలబ్ధము లుపేక్షానిరూఢిఁ
గూర్చు చంగంబులఁ గూర్మ మెట్లట్ల యిం, క్రియముల లోనికెఁ దిగిచికొనుచు
సముచితకాలభిక్షాచగ్య దొరకొన్న, యంతన నిజదేహఁయాత్ర నడపి

గీ. గ్రాస మాచ్ఛాదనంబు దఁక్కంక నివ్వఁ, డర్థి నెయ్యది యిచ్చిన ఁ నందలేక
వారభోజి యగుచు ననుఁస్కారపఖ్య, నుతి నిగాకృతిరహితుఁ డైయతి జెలుంగున్

క. అననూయయు నక్రోధంబును దచుముచు బ్రహ్మచర్యఁమును ఋజుభావం
బును నత్యంబు నచైకున, ము నహింసయుఁ జూపె యతికి ఁ ముఖ్యవ్రతముల్.

గీ. కృక్షమూల నవిరేఁ విజననిలయ, విపినగిరిగుహనిత్యవిఁక్త దేవ
సదనవాసి యై కౌటిల్యఁసాధ్యవస్తు, సంవయనము లుడిగి యతి ఁ సంచరించున్

క. తన మేలు ప్రకాశింపక, తనుఁ గనుఁగొనుఁజ్ఞాపింప లుఁదాసీనతయై
నునికెకెఁ దగియెడుచందంబున వర్తించుయతి సర్వఁముక్తత నొంగున్. 3173

ఉ. ఏవోచనైవను నిల్చు నాకటికి నేఁమేనిం గొనుం రాత్రియై
నవోచ నెమ్మి శయించు నగ్నిపరిచఁగ్యం బొసి వర్తించుఁ దా
నిచ్చుం గోరఁ గొకండు నింసియజయఁ జేపాదభాగంబులన్
మొద్దున్ మ్రొక్కుచు నొల్ల కుండు యతి పేర్కొన్ నిగ్గులందై శృషా. 3174

చ. కింకరమి సంగవర్జన ముకించనభావము దాల్చి విప్రవా
సము ప్రశాంతి యార్జవము • శౌచము సవ్యక్రితనిష్ఠ తైక్షణ్య
జన మిల నిద్ర నేత కృసః సంతతతత్త్వవిచింతనంబు మా
నిని యతిధర్మముల్ శుక్రితగఃజించినభంగిన యేను శిష్పిరిన్.

3176

భారతము, అశ్వ. ఆ 2 ప 172-175. శాంతి. ఆ 2, 5 ప 223, 16.

—♦ యోగిధర్మములు. ♦—

చ. ఆలసతయున్ విచిత్తత్యయు • నత్యశవాదతణంబు గోగముం
గలయును లోభమున్ భయము • గామముఁ గ్రోభము తాల్పమున్ విరో
ధులు విను యోగ నేనకు నమృతం బేర్చిన యోగ మిచ్చునే
ద్ధు తెరిమిపింటు నప్రతిహతుం దయి యోగి చరించు శిల్లేడన్.

3177

ఆ. నిద్రపెంపు నిద్రనిగ్రహించుటయును, గొలఁది మీలుకుదుపుఁ గుడువమియును
యోగి శొప్ప నతఁడు • యుక్తచర్తనుఁ డైన, నువిదదుఃఖహాళి • యోగముందు.

భారతము, ఆను. ఆ 5 పద్య 262, 265.

క. మానము నవమానంబును, మానవులఁ బ్రమాదభేద • మగ్నులఁ జేయున్
మానము యోగికి వివ మవ, మానం బమృతంబునుమ్ము • మహితవిచారా.

3178

గీ. త్రావునుదకంబు వస్త్రపూతంబు నడుగు, వెట్టునెడ దృష్టిపూతంబుఁ ప్రితితోడఁ
బలుకుసత్యపూతింబును • బరమమైన, తలఁపు బుద్ధిపూతంబుగాఁ వలయు యతి.

గీ. సిద్ధిఁ గోరు యోగికి విను • శ్రాద్ధమునకు, దైవయాత్రామహాజన • స్థానమునకు
సర్వరాతిధ్యపూజల • కశులితోత్సవముల కెప్పుడఁ నరుగంగఁ జలవ దనభు.

చ. మనుజులు దన్నుఁ జూచి యవఁ మానపరాభవముల్ పొనర్చుర
ర్తనమును నట్టివేషమును • దాల్చి సమస్తజనములున్ భుజిం
చినమఱియోగి బాగు పొగ • చీకెలి ముంగలలేనియిండ్లకున్
జనునదిభిక్ష కెల్ల మునుఁ దన్నుగృహంబుల కేగరా దోగిన్.

3181

పీ. వేదవేదాంగపార • విప్రహము, లదుసంపాదితైదైన • యట్టిభిక్ష
మనకుప్రాణాన్నిహోత్రంబు • సాగమునొసర్చి యొనరించునభిభోనంబుయోగి.

క. విశ్వకరచరణకంఠు, విశ్వానన నయనకర్ణుఁ విశ్వాకారున్,
విశ్వాత్ముఁ బొందుటకు యోగీశ్వరుఁడు జపింపవలయు • నెపుడుప్రణవమున్.

మార్క. ఉదేయపురాణము, ఆ 3 ప 334, 336-341.

—* చాతుర్వ్యధర్మములు. *—

- సీ. అశనీసురుఁడు జపఁబఱచుఁడు దధ్యయనోపశీవి తపశ్శోభి • భూపరుఁడు
ప్రారంభయజ్ఞుఁడు • పరమదండోపశీ, వరుఁడు పాలనశోభి • వైశ్యుఁ డచల
పాశ్యయజ్ఞుఁడు విక్రఁశూజీవి యాతిధ్య, పరిశోభి శూద్రుఁడు • పరివరత్వ
యజ్ఞుఁడు శుక్రూషఁజాజీవి దక్షత్వ, శోభి యట్టులు గానిఁ నొప్పు లభిల
ఆ. వర్ణ బాతులకు నఁవశ్యంబు నాలన, వాని కెమ్మెయిం ద్రిఁవర్ణభక్తి
వలయు నడప యతులఁవలన విశేషించి, నిత్యధనపరతఁశ్చత్య మథయ. 3184
భారతము, ఆమ. ఆ 3 పద్య 290.

—* బ్రాహ్మణధర్మము. *—

- సీ. ఎవ్వఁడు సత్యంబుఁ నెఱుఁగుఁ బల్కు హింసావిదూరుఁడు గురుఁజనహితార్థి
యింద్రియంబుల నోర్చి • యెల్లవారలఁ దన, యట్లు కాజూచు ధర్మాభిరతుఁడు
గామంబు దగులండు • కర్మంబు లాటును, సముచితసంప్రయోగ్యత వొనర్చు
కట్టిపుణ్యాత్ముని • ననఘ బ్రాహ్మణుఁ డని, యనిశంబుఁ గీర్తింతుఁరమరకయ్య
ఆ. లార్జనంబు శేమము • వధ్యమనంబును, బరమధనము మువ్వె • బ్రాహ్మణునకు
ధర్మగతికి నవియఁతగుసాధనంబులు, వేదవిహితముఖ్యవిధులు నెఱయె.
చ. మనఁజను నుపహ్న మవ్వలును • మాంసము గోవు వృషఁజుఁ గుడుఁ గ
ల్లును ఘృతతైలమాక్షికముఁ లున్ ధృతశేసగ మైనజంతువున్
ధన మధికంబుగాఁ బడయఁదానికి నేనియు విక్రియింపఁ గా
దనుమతి యూఁది వైశ్యకృతిఁ నైనను విప్రన కాపదాగతిన్. 3188
భారతము, ఆర. ఆ 5 ప 24. శాంతి, ఆ 2 ప 344.

- సీ. అపనిసురునకు యజనంబు • యాజనంబు, నంచితాధ్యయనంబు నఁధ్యాపనంబు
కానము ప్రతిగ్రహం బనఁ • దనరనైన, యారు నర్హంబు లగుచుఁ కెన్నారఁడు
సీమంతినీక క్యాణము, ఆ 2.

—* క్షత్రియధర్మము. *—

- శ్రీ. శత్రుల నాజి నోర్చుటయు • సర్వభయంబులఁ బొందకుండఁగా
ధాత్రి బరిగ్రహించి యుచిఁతస్థితిఁ గాచుటయుం ద్రియంబుతోఁ
కాత్రుల కర్థ విశిష్యము • బ్రాహ్మణవ్రాజయుఁ జువ్వె యుత్తమ
క్షత్రియధర్మముల్ సుగతిఁకారణముల్ విపులార్థమూలముల్. 3189

చ. యజనము దానకర్మమును • సభ్యయానంబును దశమ్యహింసయును

బ్రజ కనురాగ మొందఁ బరిఁపాలన నేతయు సంగరంబునన్

విజితవిభీతిమై నురవఁగించుటయున్ నృసధర్మముల్ గురు

వ్రజతిలకాయమానసగుఁరంబు సుధర్మపు వీనిలోపలన్.

3189

ఆ. తుత్రియులకు విప్రిఁసంరక్ష ముఖ్యధర్మంబు ధరణి వాఁగఁగడఁగమునఁ

గాని బ్రదుక దమ్మఁహానుభావులపాల,నంబు నేయా శోభఁనంబు నొందు. 3190

క. కనుణీయధ్యయనము యజ,నము దానము సాధుపోషణము దుర్జనులన్

దమియించుటయు సముత్సాహము కల్మియు ధృతియు నృపులకగుధర్మంబుల్.

గీ. శస్త్రజీకకయును సరిఁపవ్యభౌగ, మాహరించుటయును భృత్యుఁగరయటయును

బ్రజవిపాదంబువినుచోటఁ • బతుఁపాతి, గామియును రాజులకుఁ గృత్యకర్మకాఁటి.

ఆరణ్య. ఆ 2 ప 247. శాంతి. ఆ 2 ప 224. ఆన. ఆ 5 ప 9-11.

—• వైశ్యధర్మము. •—

గీ. అధ్యయన దానయజ్ఞంబులధిప వైశ్యునకును గృత్యముల్ శుద్ధాశ్శఁకమునకునము

సంవిత్తవ్యంబు పనుల గృత్తించువాఁ డతండు వానికి నిది నుహఁధర్మ మనభిదా

పీ. వణిజుల లోకప్రవర్తనంబుల కెల్ల, సుపకారకులు గృహియును ననేక

భంగి బేహారంబుఁ • బనులఁ బెంచుటయుఁ గృత్యంబులు వాగలకధ్యయనము

యజనంబు దానంబు • సర్వకర్మంబులు, ద్రైవణికద్విజత్వముకతన

వాతిధ్యములు విధేయములు వారికిఁ దిల, గంధరసముల విక్రయము దగదు.

గీ. మూఁడుజాతులపశ్రావ, • మూలకార్యగతి దధుపయుక్తి-శూద్రులకలిఖి నడఁచు

వారు శుశ్రూషకులు విద్రఁవందనంబు, వినయ మత్రూరులగుట తద్విహితకృతంబు.

భారతము. ఆను. ఆ 5 ప 11, 12.

—• శూద్రధర్మము. •—

గీ. ప్రయవానితయును శాంతియును దాంతియు ననా,లస్యంబు నతులకీలం బుఁగఁబిగి

వా కిది వలయు దీన సుదుస్థరంబున్ శూరంబు నైవస్తుంసారజలధిఁ

గడతు పే నవి భిక్షుకజనంబులకు నెవ్వి హితము లప్పనులు సంత్తమున్ జేయు

చదుగు లాతును నిష్ఠమడగుచు నీచత, ననుసరించుచు ధర్మమున్ మహర్షి

ఆ. తంబు తెనయట్టి ద్వివ్యసంచయముల్, దృష్టి పేన్ దేహగుప్తి నడన్

పుగలు రేయు వాకపరిచగ్య లోరించి, శూద్రు డిహపురముల్ సుఖము నడయు.

క. జానోపవాసముల స, న్మానితగతి లేదు శూద్రాః స కు యతిదేవ స
స్మృతసమునఁ దత్పూజాధీశ్వరతిఁ గాని యెన్నితెగువులఁ జూడన్ 3196

గీ. తెగువుఁడప్పిశూఁగామమఁనుగదెంచు, యతిఁగనుంగొనిమనమునఁ దేల వొడమ
నెమరుకొనిడప్పికిచ్చిసఁకమ్మవముసేత, శూద్రాః కుభక్తవిధియనిశ్రుతులుసేన్పు.
భావము, అను. ఆ రి పద్య 291-298.

ఉ. స్నేయములేనివృత్తియు శుచిత్వము సన్నతయున్ నిజేశున్.
మాయలులేక డాయుటయు శమంత్రము సెప్పక పంచయజ్ఞముల్.
సేయుటయున్ ధరామరలసేవయు గోవులరక్షణయు న-
న్యాయములేమియున్ మనుజునాధ యెటులగుము శూద్రభక్తముల్. 3198
భాగవతము, స్కం. 7 ప 415.

గీ. స్వామిహితమును దానంబు శౌర్యరహితము, భూసురోత్తమసాదాబ్జపూర్ణసేవ
కరిపదాంబుజసద్భక్తియనఁ నిమియ, శూద్రాః కుభక్తవిధియనిశ్రుతులుసేన్పు.
మన్వ్యుపురాణము, ఆ 2 ప 120.

క. నాలుగవజాతినారికి, వాలాయముఁ జేయవలయు నన్వితవాసే
వాలయనిగ్మలధ, స్థూలంబున మదియ యెసఁగు నభిల శుభంబుల్. 3200
పీఠుతిసేక శాస్త్రణము ఆ 2.

—♦ కులాచారధర్మము. ♦—

క. ఒప్పెడునది యెవను గడు, నొప్పనియది యెవ నిజకుఁబోచితపథముం
దప్పఁదగదండుఁ ధార్మికులప్పని నిజభాగ్యవిహితముని యుండఁదగున్.
భారతము, ఆర. ఆ. 5. పద్య. 64.

తే. ఎంతదురకస్థవచ్చిన సంతగీడు, గల్గియుండిన నెన్నివిఁన్నంబులైనఁ,
దనకులాచారమార్గముల్ దప్పనడుము, టచచితంబనిచెప్పఁబడ్యాపనము.
విష్ణుపురాణము, ఆ. రి ప 143.

—♦ వృత్తులు. ♦—

గీ. వినుకర్షణాదికవృత్తికంటెను మేలు, యాచింపనొల్లని యట్టివృత్తిః
పొక్కుంబుఁగైకొనిబ్రదుకుకంటెను లెస్స, యనుదినంబును ధాన్యమడిగిజూట
యాదావనముకంటె నధికకళ్యాణంబు, పరిగయెన్నుల ధాన్యభక్షణంబు.
శిలవృత్తికంటెను శ్రేయ మాపణముల, బడ్డంబు దిని బ్రదుకుఁగనట

అ. యోమయోమ స్పృహతోకీనాల్పస్పృహలుఁ దగుఁ, బ్రతిగ్రహంబుఁ జగదు తఱఁప
నాపదవసరములఁ నధముఁ డెక్కునజాతి, వృత్తినున్న దోవఁ విభము గాదు.
భాగవతము, స్కం. 7 పద్య 410.

—* దశావస్థలు. *—

శ్రీ. సోగఁబంగ నొక్కటఁ చూడ్కికిఁ లెంటు, వగ మూట నూత్పులుఁ నిగుడ నాల్గింటఁ
కాప మైసింటుఁ దమ్ము నాటింట, నేపారఁ గుడువమిఁ యేడింట మరులు
నొక్కంటఁ బల్కమిఁ యొగ నెన్నిదింట, నిక్క మాయలులేమిఁ నెరిదొమ్మిదింటఁ
కాపు పదింటఁ గిరిచ్చరవిరహలకు, భావింప నిబయ దశావస్థలంద్రు. 3204
పండితారాధ్యచరిత్రము, శీతావృత్తం. పుట. 79.

—* ప్రతాపవాక్యములు. *—

శ్రీ. చున్నాను మంశ్రంబుఁ నూనుగా యమమాత, చటుల భూత గ్రహహాఁచ్చాఁగినదిలు
చు తృప్తితాపప్రాశ్నిఁ చుహియ గంధర్వ యుష్మసిక గహన బాహునలంబు
చు ద్భుజానములుఁ చుహనీయ జయలక్ష్మి, విహరించు నుద్యానఁ బెరుల గుఱులు
చు ప్తాప వేగంబుఁ చుత్తారి కుల వైల, పక్షపాతనికాతఁ పది వగలలు
శ్రీ. అట్టి నాలావుఁ దలపోయఁ కనువు లేక, నిఖిల రక్షణ పర యగుఁకతి తన
ఘోరతంబగు సద్వివేకంబు లేక, పో రొనర్పంగ నచ్చితఁ బుద్ధితక. 3205

భాస్కరరామాయణము, యుద్ధ పద్య 1946.

శ్రీ. అస్మదీయంబగుఁ నాదేశమునఁగాని, మిక్కిలి రవిమింటఁ మోలయ వెలుచు
నన్ని కాలములందుఁ ననుకూలుఁడైనాని, విద్యేషియై గాలిఁ పీచ వెలుచు
చుత్పితాపానలఁ మంత్రికృతార్చియై, విచ్చలవిడి నన్నిఁ వెలుంగ వెలుచు
ఁకటిక్షమైననాఁచూజ్ఞ నుల్లంఘించి, కమనుండు ప్రాణులఁ జంపవెలుచు

శ్రీ. నింద్రుఁ డౌదల వామోఁక నెత్త వెలుచు, నమర కిన్నర గంధర్వఁ యత్తు బహుగ
నాగ విద్యాధరావలిఁ నాకు వెలుచు, నేల వెలువపు పలుక నీకేదిదిక్కు. 3206

భాగవతము, స్కం. 7 ప 226.

శ్రీ. దిక్పాలకులఁ బట్టిఁ కెత్తునా తుణములూ, వ్రక్కలు సేతునాఁ వసుధ రైల్లు
చుక్కలు రాల్చినాఁ నూర్య చంద్రులఁ బట్టి, మోదుదునా భూమిఁ మీఁదప్రాల
దిగ్దంబుల నొక్కఁదిక్కున చుత్తునా, చితుపయి సేతునాఁ కేళుతలలు
కులపర్వతంబుఁ నూర్చునా కూర్మంబు, పెదచేత వ్రేతునాఁ పీఠ మణంగ

సీ గరుడ గంధర్వ యక్షకిన్నరులఁ బట్టి, చెఱలు బెట్టింతునా లేక • దురు నరేంద్రు
బలముతోఁ గూడఁ ద్రుంతునా • పట్టితెచ్చి, పాదములమీఁదఁ బ్రేతునా • సవనతమము
సౌగంధిక ప్రసూనసంగ్రహము, ఆ 1.

సీ. ఏలైనచూచిన • నినుఁడు బెట్టిదముగాఁ, బూని యెండలు గాయఁ • బాదల వెఱచు
వలసినప్పుడెకాని • మలసి యెచ్చటనైనఁ, జెలరేఁగి యనలంబు • మెలఁగ వెఱచు
నాకు భృశ్యులగీతి • నా సులందఱుఁ గను, సన్నఱు బను లెల్లఁ • జరుపుచుండు
తభిలతీవుల సేర్పు • యముఁడు నాముందఱు, గోలకాఁడైయుండు • వేళ యెఱిఁగి
గీ. శృత్యువున కేనుపుశ్యువై మెఱయుచుండుమతీయః నాయంసుఁగలనుహామహిమశ్చభృశ
తైనఁ జొప్పడ దట్టి న • రాధముండు, నతివయును గెల్వఁగలరే? యే • నణఁతుఁగాక
శతకంఠరామాయణము, ఆ 4 ప 112.

—• రౌద్రనాక్యములు.

ఉ. ఎక్కడఁ గంటి నీతఁ బ్రియ • నెక్కడికిం గొనిపోయె తక్కసుం
డెక్కడ నుండు వాఁడు ప్లవ • గేశ్వర చెస్వము నాకు నా ఖలువ్
హృక్కలు సేసెదం దనువు • వ్రచ్చెన నమ్ములఁ గ్రుచ్చెనం దలల్
చెక్కెద నుక్కడంచి నిద • శించెద నొంచెద సంహరించెదన్. 3209

కా. అస్మచ్చాప విముక్త బాణముల ను • ద్యమ్భాతలం బంతయున్
భస్మీభూతము సేసి యిందు భగణ • ప్రద్యోతనాకాశమున్
విస్మి త్యన్విత బాహుశౌర్యమున ను • ర్విం గూర్చి కల్పాంత కో
గ్రస్మర్తవ్యమహోద్ధతిన్ సకలలో • కప్రాణులన్ దురించెదన్. 3210

మ. ధరణీసందనఁ జూప తుండిన నమ • ర్త్యత్రేణి పాధించెదన్
నరుసన్ యక్ష పికాచ రాక్షస చమూ • వర్గంబు నుగ్గాడెదం
జూరి గంధర్వుల సంహరించెద మహా • భూతంబులం దురించెదన్
నిరులం జంపెదఁ గిన్నఁ గిన్నరులఁ జం • దక్రీడఁ జెండాడెదన్. 3211

భాస్కరరామాయణము, కిష్కిం. ప 67. ఆర. పద్య 330, 332.

—• రోదనము. —

సీ. స్రవిమలాక్షి నభోన • భస్మాంబుదములకు, నవ వృష్టి ధార నై • యవతరిల్లి
యాకర్ణ నీర్వు నే • త్రాం భోరుహములకుఁ, గమనీయ నాథ భా • నము భజించి
కలిత కజ్జలత ము • క్తా హార లతలతో, హరి నీల రత్న నా • యకతఁ దాల్చి
లలిత వక్షోజ కు • ట్మల చుంబనంబున, మధుప దంపతుల సా • న్యంబు వడసి

గీ. వేడి యశ్రులునిగుడంగం వెక్కి వెక్కి, యేడ్వఁ దొడఁగలతాంగి పుష్పీశుమౌలి
మృదుల పరివేద నాక్షణోన్మత్తఁ నుభయ, కంఠ కాటువికార కాకలిక యలర.

శృంగానైషధము, ఆ 4 ప 87.

చ. కొనక వసంతకాలమునఁ ♦ గోయిల కోల్పోయిన ధింగి నేడ్చె న
జ్ఞానమహానెత్తఁ కొందఁ చటిఁ ♦ బెద్ద యెలుంగున వెక్కి వెక్కి వె
త్తనమగు మన్యువే మునఁ ♦ గాటుక కన్నుల నీరు సోన లై
యనునీక కాసు లంతలు పయోధరముల్ దిగఁ బాలు చుండఁగన్. 3213

కాశీఖండము, ఆ 5 పద్య 167.

ఉ. పాటున కింతు లోర్తురె కృపా రహి తాత్మక ! నీవు దోవ ని
చ్చోట భవ స్సఖాంకురము ♦ సోకె గనుంగొను మంచుఁ జూపి య
ప్పాటలగంధి వేదన నెఁపం బిడి యేడ్చె గలస్వనంబుతో
మీటిన విచ్చు గుబ్బచనుమిట్టల నశ్రులు చిందు వందగన్. 3214

మనుచరిత్రము, ఆ 1 పద్య 70.

ఉ. ఈసునఁ బుట్టి డెందమున ♦ హెచ్చినశోక దవానలంబుచేఁ
గాసిలి యేడ్చెఁ బ్రాణవిఘ్నకటైనుటన్ లలితాంగి పంకజ
శ్రీసఖమైన మోము పయిఁ ♦ జేలచెఱు గిడి బాలపల్లవ
గ్రాసకషాయకంఠకలఁకంఠవధూకలకాక లీర్వచిన్. 3215

పాణజాతాపహరణము, ఆ 1 ప 133.

కా. ఆ బాబిలి వెలుంగు వెల్లికల డాయన్ లేక రాకానిశా
రాజశ్రీసఖమైన మోమునఁ బటాంగిం బొత్తి యెల్లెత్తి యా
రాజీ వాసన యేడ్చె గిన్నరవధూఁరాజ త్క రాంభోజ కాం
భోజీ మేళ విపంచికా రవ సుధాఁపూరంబు తోరంబుగాన్. 3216

మనుచరిత్రము, ఆ 4 పద్య 52.

కా. వణి వణ్ణిత కంఠ యై తరళ భావీ భూత చైతన్య యై
ప్రాణాలంబిత బిల్వణ స్మరణ యై ♦ బ్రాణంపు పెల్లెత్తి యా
వీణా లాపిని యేడ్చె నిర్జరవధూఁవిన్యస్తహస్తాబ్జ క
ల్యాణీరాగ విపంచికాశ్రుతి నాయాం జా సుతారగబుగన్. 3217

యామినీపూర్ణతిలకావితాసమా, ఆ 6.

మ. అకటా ! చేరడు నేలకుం దగఁడె నప్రాంభోధివేష్టిభవ
త్సకలవీర్యపక్షలాపభూపమకుటాం చత్పద్మరాగోజ్జ్వల

ప్రకటనగ్రంథ నిగ్రంథ త్కిరణ శుంభత్పాదుఁడైనట్టి రా
జుమారుం డని యేడ్చెఁ గన్నఁగవ నశ్రుత్ కాల్వ లై పాఠఁగన్. 3218
హరిశ్చంద్రోపాఖ్యానము, శంకర. ఆ 5 పద్య 96.

చ. సరవర యేమిచెప్పుదు విశంగదు నమ్మతమప్పుడత్తలో
దరి యెడతెంపిలెని సముదగ్రవంబున నేడ్వఁ జొచ్చె లోఁ
గరుణ దలిర్పఁ బతులు మృగంబులు మేతకు మాని కన్నులన్
దొరఁగదు బాష్పపూరములతోఁ దగుచుట్టలఁ జూచుచుండఁగన్.
నాసిలేత్రోపాఖ్యానము, ఆ 1 పద్య 210.

మ. బలవద్దర్పక శిస్త్రీకా హతులు సైపన్ లేక యవ్వేళ న
య్యులినీలాలక యంబ రాంతపరిణీతాత్మియా ఖిన్నానో
త్పలినీ బాంధవ యకామ నేడ్చెఁ గదు భూపాలైక రాగంబునన్
గలకఁగీతల కంగ కోమల కుహూకారంబు తోరంబుగాన్.
సంవరణచరిత్రము.

ఉ. పాటలగంధి యేడ్చె ఘనభాసుర పంకజ లోచనంబులన్
నీటు చెలంగ పొంగి నవతీలసరంబులభంగి నమ్మతో
త్పాటన మొప్ప నుప్పలిలి పయ్యెద సయ్యెన నయ్యడన్ పడన్
మీటెడు నీటుగుబ్బచనుమిట్టలపైఁ బడి బొర నీరముల్.
చంద్రదేవోపాఖ్యానము, ఆ 1.

— ప్రజ్ఞ. —

క. ప్రజ్ఞయ ప్రితిష్ఠలాభము, ప్రజ్ఞయ నాకం బనంగఁ బ్రజ్ఞయ చువ్వే
ప్రజ్ఞయ కైవల్యంబును, బ్రహ్మసాధ్యములు గాని పనులుం గలవే.
భారతము, శాంతి. ఆ 4 పద్య 68.

— తుమ. —

క. తుచుగలవానికిఁ బృథ్వీసమునకు నీత్యంబు విజయసంసిద్ధి యగున్
తుమ యైనవానిభుజవిక్రమము గడున్ వెలయు సర్వకార్యక్షమ మై. 3223
భారతము, ఆర. ఆ 1 పద్య 223.

గీ. తుమయజులకాభరణముతుమయ కీర్తి, తుమయ ధర్మంబు తుమయసంజ్ఞవగుణంబు
తుమయయజ్ఞంబుతుమయమోక్షంబుతుమయ, సకలదానంబుతుమయందెజగమువిలుచు
భాస్కరరామాయణము.

క. తుచు గలిగిన సిరిగలుగును, తుచుగలిగిన వాణిగలుగు ♦ సౌరప్రభయున్
 తుచుగలుగుఁ దోన కలుగును, తుచుగలిగిన మెచ్చు శౌరిఁ సదయుఁడు తండ్రి.
 భాగవతము, స్కం. 9 పద్య 463.

—♦ ప గ. ♦—

ఆ. పగయ కలిగెనేనిఁ ♦ బామున్నయింటిలో, నున్నయట్లకాక ♦ యూటడిల్లి
 యుండు నెట్లు చిత్తఁ మొకమాటఁ గావున, వలవ దధికదీగ్గు ♦ వైరవృత్తి.
 చ. పగ యడఁగించు టెంతయు శుభం బది లెస్సయడంగునే పగం
 బగపగగొన్న మార్కొనక ♦ పల్కకయుండఁగ వచ్చునే కడుం
 దెగమొదలెత్తిసోవఁ బగఁ కిర్పఁగవచ్చినఁ గౌరవ మొందునే
 మిగతఁ దలంచినం బగకు ♦ మేలిమిలేదు ధ్రువంబు గేశవా.

భారతము, ఉద్యో. ఆ 3 ప 53, 54.

—♦ ఉత్సాహము. ♦—

మ. అసెఁ జెందాడి విపక్ష వృక్షములు శౌర్యాన్నిచ్చటం బేర్చి శ
 స్త్రసరత్సీరములన్ రణోర్విలమున్ ♦ సంక్షుణ్ణముం జేసి వై
 ర్యస్పగార్ద్రం బొనరించి ప్రోది గొన కుద్యత్కిర్తి సస్యాఘము
 ల్వసః సిద్ధించు నె యంచుఁ బల్కు నరసోక్తీనాథు యోధావళిత్.

—♦ హాస్యము. ♦—

చ. అదె యిదె పచ్చె వచ్చె నరసాధిపు దాడి యటంచుఁ బాశెము
 ల్పదరి జరీదుఁ దేగు నెడఁ ♦ బెంపటి ఖానులు వెన్క ముందుగాఁ
 గదిసి హయాశి నెక్కి హయాకంధరము ల్పొడగాన కస్పదే
 చదిపిరి వాజి మస్తముల ♦ శత్రులటంచు భ్రమింతురెంతయున్.

3229

నరసభూపాలీయము. ఆ 3 పద్య 12, 13.

—♦ చి త. ♦—

శీ. భేషజం బెద్దాని ♦ భేషింపఁ గాలము, లంఘనంబున నెద్ది ♦ లావు చెడదు
 తఱిగించుబుద్ధిని ♦ ద్రావహోత్సాహకు, ధాకారతేజోబలాది నెద్ది
 శాసత్యచరకథఁ న్వంతరిప్రభృతివై, ద్యులకు నసాధ్యమై ♦ యుండు నెద్ది
 దివసంబు లాటేడఁ తిక్రమించినయత్తు, జీర్ణత్వదశనధిఁ స్థింప నెద్ది
 గీ. ప్రత్యహంబు ననర్థంబు ♦ వడయు నెద్ది, యట్టి చింతాజ్వరంబు నన్మలముకొనియె.

నేమి నయము నింక శే • నెచటఁ జొత్తు, నెట్లు నిర్జింతు మేగుచుఁ హీధరఁబు.
కాశీఖండము, ఆ 1 ప 111.

—♦ మూ ర్థ. ♦—

- చ. పననత నూజుచేత వినఁ బడ్డ విభాకరసూనుతోడి బాం
ధవము నిజంబు విక్కమొకొ • దైవమ యీచెడువార్తయంచు బి
ట్టవినినయుల్లముం దొరఁగు • నశ్రుజనై యటులుండి పోతన
య్యవనిజచూచి రామునిరఁహసని మార్చితి వ్రాత భూస్థలిన్.
- క. నటకైనక దశీకాండము, తెఱఁగున నటు వ్రాలి తెలిసి • తెప్పిరి మినుమై
విఠిగిపడినట్లు కడు ని,వ్వెఱపడి మఱియు నటు సూచి • విహ్వల యగుచున్.
- చ. విని విని యంతఁజూన తః • పీనులు వ్రయ్యఁగ మేనుదున్నఁ
బునఁ బరిపీతమైనక్రియఁ • బొల్పఁలం బ్రళయాపతస్మహః
శనిహారిఁ బొందుచాడున ని • శాతతరక్రకచంబు కోతలం
దుని సె నాభంగి నెమ్మనము • దూలఁగ వ్రాతె నతండు భూస్థలిన్.

భాస్కరరామాయణము, యుద్ధ. పద్య 385, 386, 1384.

- మ. బలితల్పిల్లన యనంగవేదనలఁజే • బల్మాలు నిత్యోపతే
కలిసిలాలక ప్రాణము ర్వెడలి శే • త్రాఁభోజమార్గమునం
గలయంబొగ్గఁచు వచ్చి యన్నెలవునఁ • గన్నీటియేఁడ్డమై
నిలువ నిన్నెల్ల నృసింహభూరమణ మ • న్నింపఁ • కా డింతటన్. 8234
- కావ్యాలంకారమాడామణి, ఆ 3 పద్య 134.

—♦ ద్వై త్య ము. ♦—

- సీ. బుద్ధింద్రియము • భ • ములకుఁ బెట్టనికోట, విపదంబురాశిఁ • ద్వికృతికోడ
ఖలదురాచారమా • ర్గణనజకవచంబు, రణమహీస్థతికిఁ • క్రి • రామరత్న
కాత్రపదుర్ధగ్య • సంస్తంభనావధి, మునయు చింతాశ్రేణి • మూకవిప్రు
యోగావిసంసద్ధు • తానఁగూర్చు పెన్నిధి, తూల సేకాకుల • తోడునీడ
- గీ. సకలసమగుణప్రధానంబు • సకలశౌర్యబాలసాఫల్యకరజైక • సాధనంబు
ధైర్యమున మట్టి ధైర్యంబు • దక్కి పోర, దత్తరింతురె యకట మీ • తరమువాడు.
మనుచరిత్రము, ఆ 4 పద్య 108.

—♦ శ మ ము. ♦—

- క. మే లర్థింపను గీడును, జాలింబడి తొలగఁగఁ ద్రోఁసఁచఁ దూష్టిభా
వాలంబిమనస్కుఁడ నై, యాలంబుగఁ జేసి నడతు ♦ నయ్యరుదెఱఁగున్.
క. సరసాన్నముఁ బిణ్యాకము, సరిగాఁగ భుజింతు మృదులశయ్యాతలమున్
ధరణియు శయనరుచికెనా, కరయం గా నొక్కరూఢ ♦ యసురప్రవరా.
అ. నారచీరయేనిఁ ♦ జారుచీవాంబరతి, బైనఁ గట్టికొనిఁ ♦ యపుడు హృదయ
మొప్పు బొప్పు వనక ♦ యుండు యాపాదుల, నలమికోసపు చక్షు ♦ గాదికములు.

భారతము, కాంతి. ఆ 4 పద్య 58-60

—♦ ద మ ము. ♦—

- పీ. శౌచ మక్రోధంబు ♦ సంతోష మార్జవ, మననూయ విగతతై ♦ న్యత్వవృత్తి
యప్రహడంబు దు ♦ కభిమానరాహిత్య, నుతివాదవర్జన ♦ మఖిలభూత
దయ గురుపూజ నిం ♦ కాస్తుతిప్రవణతా, త్యాగం బనైకుఁ ♦ స్వంబు సాధు
జనసంగమం బమ్మ ♦ సాభావణంబు ని, స్పృహత యహింస ను ♦ శీలభావ
గీ. మింద్రియగ్రాహజయవివి ♦ యెల్లదమము, నాకృతులువీనిఁగల ఫల్యుఁ ♦ డభయఁ దైహి
కములవలనను నాముష్మి ♦ కములవత్తన, కాంతిమంగళనిధి బోధ ♦ సామ్యమూర్తి.

భారతము, కాంతి, ఆ 4 పద్య 884.

—♦ సత్త్వరజస్తమోగుణములు. ♦—

- క. అతీనిఁదితము దమోగుణ, మతిమోహమయంబు సత్త్వ ♦ మనయంబుఁ బ్రకా
శిత నొప్పు నుభయగుణమి, శ్రీతఁ బరఁగు రజోగుణంబు ♦ సన్నతచరితా.
మ. అసుఖకారతనిద్రాదైవ్యము విమో ♦ హం బక్షుకుత్స్వంబుఁ జా
మసభావంబులు రాజలోభజడతా ♦ మానంబు లూహింప రా
జసత్వత్తంబులు ధైర్యకాంతికి రుణా ♦ సంతోషవిచార్యు లిం
పెసఁగన్ సాత్త్వికచేష్టితంబులు నిజం ♦ బిట్లాత్మఁ గ న్నిన్నియున్.

భారతము, ఆర. ఆ 5 ప 96, 97.

—♦ ఉ చ్ఛిష్ట ము. ♦—

- క. తతిదండ్రిలతోడను బుత్తురిలతోనైనను సవరోద ♦ నులతోనైనన్
అలి నుచ్చిష్టము దినువా, రలకుఁ బునరుపనయనంబుఁ ♦ బ్రాపింపఁదగున్.

824

శేషభగ్గము, అ. సు. ఆ 3 పే 52.

—♦ పరాన్నభుక్తదోషము. ♦—

- క. పరపాక పరాన్నంబులు, పరిహరణీయంబులగుటఁ ♦ బరభోజన మె
ప్పగుసునఁ జనదద్రివ్యము' లిరవుగఁ దా ధారఁగొని భుజించుట యొప్పున్.
ఆ. ఎవ్వనింట నశనఁమెవ్వఁడు భుజియించు, వానిపాప మెల్లఁవాఁడు నొందు
నటులఁ గాన ధరఁ బరాన్నము వర్జింప, వలయు సుగతిఁగోరుఁవారి కెల్ల.
పద్మపురాణము, ఉత్తర. ఆ 2 ప 93, 94.

—♦ పంక్తిదూషకులు. ♦—

- సీ. జూదరి గరడుండు ♦ వేదంబు సదువని,వాఁడు వడ్డికి నిచ్చుఁవాఁడు గాయ
కుండు గ్రామము పనిఁగుడుచునాతఁడు గృహ,నాహి కుష్ఠము గలఁతనువునాతఁ
డఱుఁదెవుల్ గొన్నాతఁ ♦ డభిలవస్తువులుచు, నమ్మెడునతఁడు సోఁచుమ్మువిక్ర
ణించినయతఁ డబ్ధిఁసంచారలాభోప, జీవకుం డుర్వీశఁసేవకుండు
గీ. భార్యయునుదాసుబుత్తులఁబంచికొన్న,వాఁడు పసులఁబెక్కేలెడుఁవాఁడు కడట
కృత్యములఁఘుచ్చిమినిశిల్పిఁకృతులబ్రతుకు,వారుపంక్తిదూషకులందుఁపొరనేలద్ర.
భారతము, అను. ఆ 3 పద్య 175.

—♦ అపేక్షంబులు, నభోజ్యంబులు. ♦—

- క. తురగియు మష్టియు ఖరియును, గురిసినదుగ్ధములు నింద్యఁకొటిగనితముల్
ధరణీసురాదిజను ల,హ్నరువునఁ బోయిన నభంబుఁ ♦ బొందుదు రభిషా.
సీ. మానుషీక్షీరంబు ♦ నీనినపదినాళ్ల,లోనిధేనువులపాఁలును నపేయ
ములు ప్రేతవిషయాన్నఁమును మాత కాన్నంబుఁ, దలవరియన్నంబుఁ ♦ గులటయన్న
మును వనితోపజీవనశీలునన్నంబు, నాడెడు పాడెడు ♦ నట్టివాని
యన్నంబు జూదరియన్నంబు నూనరియన్నంబు బహివెట్టి ♦ నతనియన్న
ఆ. మును విజాగ్రహానకు ♦ మును వెండ్లియాడిన, పురుషునన్నమును నభోజ్య ముద్రు
వంశియన్న మధికఁనించాస్పదంబు ప,ర్యుషితశుక్రములను ♦ నుడుగవలయు.
క. విశు సురతోఁగూడఁగఁదె,చ్చినయట్టిది యెద్దియును భుజింప రభోజ్య
త్వనితూపణనిపుణతగల, మనుజోత్తము లభిలలోక ♦ మాన్యచరిత్రా.
క. పులగముఁ జాయస మట్టులుఁ, బలలము నర్చనకుఁ గాక ♦ పక్వములయినం
గలుగు నభోజ్యత్వము వి,చ్చలవిడి పుటకము సేసిఁచనదు భుజింపన్. 3249

—♦ పాత్రాదిశుద్ధి. ♦—

- పీ. పుత్రయుక్తిఁ జిరపర్యుఁపిత మయ్య భోజ్యమా, సన్నంబు గోధూమఁ మవలు నేరు
పునఁజేయఁబడిఁవి ♦ విసుపుతాత్తమ్ములు, గాకున్న నవి పోఁవిఁగావు మత్స్య
కూర్మశల్యశతకఁ గోధావ్రజంబులు, భక్షణార్హము లూరఁబండి కోడి
యనుపయోగములొకఁ ధార్థమై నేవింపఁ, నగుఁ బోక్షితంబైన ♦ యామిషంబు
- గీ. పసిఁడి పెండి తాగి ♦ పవడంబు శంఖంబు, నీరు పాలు పెరుగు ♦ కూర గాయ
మాక్తికంబు మణులు ♦ మనుజునియొడలంబు, సేచనమున శుద్ధిఁ జెందు ననఘ.
- గీ. అరయ నుపహతి వాటిల్లిఁ నట్టిచోట, వాజ్యతైలాభ్యుపేతభాంఁ డావలులకు
శేష్తనీకుల నొండె వేఁ నీళ్లనొండెఁ, గడువతాతఁదోమిన నొండెఁ ♦ గలుగుశుద్ధి.
- క. విను శూర్పధాన్యకృష్ణ, జినము సలోలూఖలములు ♦ చీరలపెనుబ్రో
పును శుద్ధిబొందుఁ బ్రోక్షణ, మున నిట్టుల యుష్ణతోయఁ ముల వల్కలముల్.
- సీ. భసితోదకముల గాఁ రాష్ట్రోద్భవంబులు, దారుశృంగాస్థిదంతములు శుద్ధిఁ
బొందు మృదాభండముఁ ల్పునరగ్ని సంస్కృతి, నతిశుద్ధిదాల్చుఁ బఞ్చంబు ధైర్య
మును గారుహస్తంబు ♦ వనితాముఖమువిజ, స్త్యపానాసక్తఁ తనయవతియు
దుర్గంధబుద్ధుడఁ మామృతఁ బోరయని, యూటనీరును శుచుఁ లుర్విదహాన
- గీ. మాడ్జరంబులఁ గాలక్రమమున గోచయంబు దొక్కినవినుము గృహంబుమున్న
గలమఁ ద్రొక్కినఁ బూసిన ♦ నలికినను నలంకరించిన శుద్ధినుఁల్లాస మొందు.
- గీ. మనుజకృతతటాకాదులఁ మన్న ముద్ద, లైదుపుచ్చక సున్నానఁ మాచరింపఁ
జనదు దేవభాతములగు ♦ సరసులందు, బావులందును నదులందు ♦ వలదువత్స.
- సీ. అన్నంబు గోవు మూఁకొన్న కీటక మీఁగ, కెండ్రుకలందున్న ♦ విమలభూతి
యంతజలప్రోక్షణ ♦ నతిశుద్ధమగు భసి, తమునఁ గాంస్యంబు వాఙ్మమునఁ దామ్ర
మును తొరమున పీసఁ మును దగరంబు వై, వైవారిచల్లన్ ద్రవవిచయములు
శుద్ధి వహించురఁ శ్ములు రక్షోగోవహ్ను, లశ్వంబుమారుతె ♦ మవనినీళ్ల
- గీ. బిందువులు మక్షికలు ఁడఁ జెందియును బ, విత్రతనే పొందు వెప్పుడుఁ వినుమజాశ్వ
వదనములు పక్షికులముఖఁ విదళితంబు, లై వడిన ఫలములు శుచుఁ లందుఁ బుధులు.
- క. ఇఁ శశి కర పవనస్పర్శముల నతి శుద్ధిఁ బొందు ♦ శయ్యాయానా,
సనయానపాత్రన్యాయములును దృణమును బణ్యములును ♦ లోకస్తుత్యా.

3256

మార్కండేయపురాణము, ఆ తి ప 252-258.

—• ఆచారపద్ధతి •—

ఈ. ఆమతాగం బొదవన్ గృహాధిపతి బ్రాహ్మంబౌ ముహూర్తంబునం
దొనరన్ మేల్కని సావధానమతితో • నుద్యద్వికాసంబునన్
దనయాచార్యుని నిష్టదైవచరణ • ధ్యాసంబుఁ గావించి ధ
ర్మనిరోధంబులుగావియగ్ధమును గాఁమంబున్ విచారింపుచున్.

తే.గీ. ప్రకటభర్మాగ్ధకామంబులకుఁ బరస్పరానుకూలంబుగలయుపాఁయములుదలఁచి
యతిసుఖోదర్కమును జగఁవభిమతంబు, నైవధర్మంబు వదలని • మానసమున.

పీ. బుద్బుదవిరహితంబుగ వారిఁ గరమున, గొనకొని పారి డెందఁమునకుఁజేరు
నట్లుగ నిశ్శబ్దమై యుండ ముహూఱు, ద్రావి యిన్మాఱు తిగ్యగ్విధమున
నాస్యంబు దొడసి నీరంఘ్రుల శిరమునఁ, బ్రోక్షించి యోష్ఠసంఘటము ముట్టి
నాసికాపుటములునయనముల్ పెవులుమూఁపులు హృదయమునాభితలము మోలి

అ. ముట్టవలయు హస్తంబులు పాదయుగమధ్యగతములుగ నుదజ్జుఖత్వ మొండెఁ
బ్రాజ్ఞుఖత్వ మొండెఁబ్రాపించి యిమ్మెయి, నాచమనము సేయుఁబాఠ్యచుతము.

పీ. ముహూటిజలపానంబున నోలి ఋగ్యజు,స్సామవేదంబులు • సంతసిల్లుఁ
దొలితొలి వక్త్రంబుదొడయ నధర్వహర్షంబును రెండవుసారి ధర్మ
కాస్త్రతోషేతిహాసప్రమోదపురాణ, సంప్రీతులును గల్గుఁ జరణయుగముఁ
బ్రోక్షింపఁ బుండరీకాక్షుండు ప్రియ మందు, నయనంబులంటిననలినహితుఁడు

గీ. సమ్మదంబునఁ జేలు నాచమనసంప్రయోగ మిట్టిది వస్త్రయఃశ్లోపవీత
ధరణముల నన్నపానతంత్రముల మున్ను, నేసి పిదపను విది యనుష్ఠింపవలయు.

గీ. ఆస్యకుద్ధి యొనర్చినయపుడు పోకి, భక్ష్యభోజ్యలవంబులు • పండ్రెండుమ
నిలిచి పదపడి పోవుట • గలిగెనేని, నాచమన మాక్షణంబు చేయంగ వలయు.

అను. ఆ రి పద్య 285-87.

క. వలచెవి జన్నిద మిడి దివముల సంధ్యల నుత్తరాభిముఖుడై తాతా
త్రుల దక్షిణాభిముఖుడై, మలమూత్రోత్సర్జనంబు • మఱిచేయఁ దగున్. 3363

సీ. పండినచేనిలోపల దానిచేరుప, రాజమాగ్ధంబుల • రచ్చలందుఁ
బుట్టలో వేడిపై • బొక్కలో బూదిపై, మసనంబులో నాలమందలోన
జీవరాసులమీఁద • దేవాలయముపొంతఁ, జౌట బాటలఁ దరుఁచ్చాయలందు
నడుచుచు నిలుచుండి • నరు లేగు తెరువున, మలము వీక్షించుచుఁ • జలికి పతికి

గీ. యాగకాలనుగట్టినయట్టియొడల, ననలవిప్రానిలంబుల • కభిముఖముగ

- ముసుగు పెట్టక చేముక్కుఁ మాపికొనక, మలము విడుచుట శిష్టధర్మంబుగాదు.
 సీ. గనులలోపలఁ దటాకములలో గట్టువైఁ, గోటుకలంకులఁ ♦ నొలిమిగూటఁ
 బరిఘులోపలఁ జలిపందిల్లలోపలఁ, బాఠశాలలో గాదిపట్టునందు
 సత్తురువులలోనఁ ♦ జాకిచేవుల సఠో, వరసమీసంబుల ♦ వాపితటులఁ
 గూపంబుదరిఁ దోటలోపలఁ దోఁపుల, మగములపొంత గోమయమునొద్దఁ
 ఆ. బలుదెఱఁగుల జనులు ♦ పను లాచరించుచోఁ, గరితురంగవితతిఁ ♦ గగము వేడఁ
 యెసఁగ భూతలేశులెక్కివినోదించు, నచట మలము విడుచుటనుచితింబు.
 క. చాచే లింగముఁ నైకొని, లేచి మృదంబువుల గంధలేపములఁ దగన్
 శౌచము చేసి పిదపఁ దన, యాచారము తెల్ల నియతుఁడై చేయఁ దగున్.
 ఆ. చాటిసేలమన్ను ♦ శౌచశేషపుమన్నుఁ, బుట్టిమన్ను నెలుక ♦ బొక్కమన్నుఁ
 దక్క నొండుచోటఁ ♦ చా మన్నుగొని శౌచ, మాచరింపవలయునంద్రులుధులు.
 గీ. గుదమునం దేనుమాటులుఁ ♦ గోలనొక్క, మాటు చాపలిచేఁ బడిమార్లు చెందు
 చేతులను నేడుమాటులుఁబ్రీతిచున్ను, చమరి శౌచంబు చేయుటచదురుదనము.
 క. తనమనములోన నెంతట, ననుమానము తీఱ శుద్ధియగునందాకన్
 మనుశౌచముచేయుటతగు, నెనికయుఁ గొలఁదియును తెదకఁరెన్నఁడుశ్రద్ధతో.
 క. కాలములు మూడుఁ దప్పక, పోలఁగ సత్కర్మవిధులు ♦ భూసురు లెపుడుం
 జాలిచనఁ దీర్పవలయును, జాలక దిగవిడిచెనేని ♦ సద్విజాఁ డగునే.
 ఆ. నెనడు మెదడు మలమునెత్తురు శుక్లంబు, మూత్రమనెడునివియుఁమొదలుగాఁ
 గుబిలి చెమట పుసుఁగోగు శ్లేష్మం బశు, జలము లివి శరీరమలము లయ్యె.
 క. మొదలిటియాటును సోకిన, మృదుదకములఁ గడుగశుద్ధి ♦ మొదలిటియాటుం
 గదిసిన నీరునఁ గడిగిన, విదితంబుగ శుద్ధి యందు ♦ విద్యజ్ఞనముల్.
 విజ్ఞానేశ్వరము, ఆచార. ప 34—48.
 గీ. పగటిశౌచంబులోన సాఁబాలు రేయి, రాత్రిశౌచంబులోన నర్థమురుగార్తిఁ
 శోరబాధాదిదుష్టకాంతారమార్గమునఁ దదర్థంబు శౌచంబు ♦ మునివరేణ్య!
 క. పురుషులశౌచములోనం, దరుణుల కర్థంబుశౌచతంత్రంబు మునీ
 శ్వర! నిష్కారణ మింతికిఁ, బురుషునకుం దగదు శౌచముం జలఁగంగన్.
 గీ. ధరణిధరమంతపాడపుచ్చుఁద్రాశియొక, నంబునిధియంతజలమైన ♦ ననఘచరిత
 భౌవశౌచంబుఁ బోలదు ♦ బాహ్యశౌచ, మనిరి శౌచక్రియావేదులయినమునులు.
 గీ. అగ్నిహోత్రాహుతులకుఁజాంత్రాయణాన్ని, పిండమునకునుశౌచమృత్పిండమునకుఁ
 గలశసంభవ! యుసిరికఁకాయయంత, మానమనిచెప్పుదురు కర్మమశ్మవిధులు. 276

- గీ. శుభ్ర దగుచూర్చితములభూఁ సురుదునీళ్లు, శేనములభూమివలెతొలుఁ నున్నవోలె
 డాస్యగంబుల కూమ్రించుఁ నాటదియును, వాచకుఁ జేతఁ నుండవిఁ గొన్నవోలె
 గీ. ముక్త కేసుండు సంస్కృతఁ మూర్ఖగతుఁడు, గాఢ సంస్కృతితోఁ ఘోర్ముఁ గొన్నవోలె
 విమలజలముల నాచాంతిఁ విధి యొనగ్ను, వర్షచగు వింశస్థశేలఁ గొన్నవోలె
 ఈ. తుమ్మిదయప్పమం బుగనుఁ త్రోవఁ జటఁ బినానాపు పారవ
 నమ్మొరెంచి నన్నడశఁ నంబు భుజించినానాపు నన్నవ
 శ్రుఁబుభరించినపు దురితంబులు చాచినానాపు పుణ్యకా
 గ్యమ్మలలుపు ప్రియమంబఁ నంటినయప్పమి వాయువందగున్.

కాశీభండము. ఆ. 5 వ 197 పం.

- ఆ. అంటఁగానిదానిఁ సంత్యజుఁ బతితు శేవలయఁ పడి నగ్గుఁ గొన్నవోలె
 రాయలను నిధగ్మఁ గతు మృతపోరకుఁ, చాచి నే నామలనుఁ గొన్నవోలె
 ఈ. తోడి నాగఁబండిఁ బేడిఁ బిండాలుని, నక్కఁ గుక్కఁ స్పృహఁ గొన్నవోలె
 నవిధు ! పిల్లి నెలుకఁ నాశించి నాశిం, నాటివతిఁడు నీకుఁ గొన్నవోలె

మార్క. రజే.నాథరామము. ఆ. 5 వ 219 పం.

- వీ. గాఢాంధుడౌ తన్నుఁ గాన నెఱ్ఱొట్టి, పంజుల ముట్ట గుండ్లవాని
 ఊరభూమియుఁ శ్రీయోగానందోద్వి గుండ్లమువల్లి తోలివాఁడుఁ గడ్డవాని
 నొలంగఁద్రోయఁగరానిఁ దుర్జనాగమసంతోషశృ సంపదలయఁ గడ్డవాని
 దబ్బరతాఁగొట్టఁ తరిగి నాయువునేత, పడిపోవుప్రేతలయఁ గడ్డవాని
 గీ. తొలిచదువులపాఠ్యశ్చిత్తఁ ములను జేసి, దలఁటుఁ బాఠుఁ గొన్నవోలె
 యంటుపాపంగయలనడిఁ మింటిలోన, నంటుకోరాదు వానికిఁ గొన్నవోలె

శ్రీరామస్వామీరాజము. ఆ. 2.

—ఁ ఆశోచము, తచ్చుట్టిఁ—

- క. పదిదినములు శ్రాహ్మణులయఁ, బదియును మఱి రెండు నిగడిఁ పాఠుగను పొడి
 బదియేను వైశ్యులను ముప్పది కూడరిల కభిలకగ్మఁ బావ్యాఁ పాఠుగను
 గీ. పరిధను చతుర్థ సప్తమ సవమదినంబు, లక్ష్మీసంచయమునఁ గగ్గములు చ
 సుగ్గర్గులకును బఁకుగ్గాహములయగు, నగ్నివిషంబులఁ నంబువులనా
 శిశ్రుఁబులను నఁకెఁ విధిఁ బ్రాణహాస, వేళంబునను బగఁ దేళిమనను
 సన్నానమున బొల్బఁ సమయమునను మృకు, క్షణసద్యశ్చిదఁ మృతపిల్ల
 ఆ. ననఁగ మోడదినముఁ తాళఁ గనుండుని గొందఁబు ముగియఁ గులఁ భగ్గయగ్గి

నెన్ని నెలలవాలుఁ ♦ డీరై నన్ని దినంబు, లకుచిభావ మొందు ♦ విశదీర్తి !
 మార్కండేయపురాణము. ఆ రి ప 263-265.

—♦ ప్రియశ్చిత్తపద్ధతి. ♦—

- తే. అనఘ మూఁడు నెలలనొండె ♦ నాలు నెలలనొండె నేమిప్రాయశ్చిత్త ♦ మొనరఁజేసి
 జనములకు వాఙ్మనఃకాయ ♦ జంబులైన, యఘములడఁగును యమపురి ♦ కరుగఁడతఁడు
 సీ. వినుము కర్మము దెల్పు ♦ చును గపాలంబున, సత్తి నభైషాన్లు ♦ మేకకాల
 మశేనంబు గొనుచు ఖ ♦ ట్వాంగచిహ్నము బ్రహ్మ, చర్యంబునై యథ ♦ శ్చయన ముచ
 రించుచు నిల్లు పం ♦ డ్రేండువర్షంబులు, వ్రతవృత్తి నడపంగ ♦ బ్రహ్మహత్య
 కిల్బిషంబు దొఱంగుఁ ♦ గృచ్ఛ్రిముల్ నడపిన, నాలువత్సరముల ♦ నడఁగు మూఁడు
 గీ. హాయనంబులు నడపఁ జాం ♦ ద్రాయణములఁ, బోవునిష్ఠానిరతి మాన ♦ భోజయైన
 కబ్బమునఁ బాయు నట్లుగాక ♦ యశ్వమేధ, యాజి యగు నేని వలదు భి ♦ షాదులభిష
 గీ. పుష్పగోలక్ష యొండెఁ గాం ♦ భోజవాజి, శతక మొండెను భూసుగ ♦ తతికి నొసఁగఁ
 బాయు బ్రాహ్మణార్థాహవ ♦ స్రాణహాని, యైన నొండెను జెడు బ్రహ్మ ♦ హత్యకేడు.
 సీ. కల్లుగ్రావివపాత ♦ కం బది యగ్నివర్ణము గాఁగఁ గాఁచి పా ♦ నంబు సేయఁ
 గను మారి యులుకం ♦ ననలంబుఁ జొరమహా, ప్రస్థానమాచరిం ♦ పంగఁ బాయు
 నట్లునుగాక బృ ♦ హస్పతిసవన మ, స్కృతు వొసరించిన ♦ నతివిశిష్ట
 భూమిదానమునను ♦ బోవు నక్కి ధూరు, తల్పగుం డనలప్ర ♦ తప్తమైన
 ఆ. యాచుసాంకనాంక ♦ హలింగవము సేసి, యొంక గోసి కరము ♦ నందు మేహ
 నము భరించి యంబ ♦ రముఁ జూచు చరిగియే, నియును జచ్చి యుగము ♦ నిస్తరించు.
 క. గురుతల్పగుండు రణమున, గురునకు నై చచ్చియేని ♦ గురువర ధరణీ
 సురులకు సర్వధనము భ, క్తిరతి నొసఁగి యేనిఁ బాత ♦ కిత్వముఁ దొఱంగున్.
 క. ధరణీసురుస్వర్ణము నప, హరించినతఁ డంతకనక ♦ మట్టిద విన యో
 త్తరుఁ డై మగుడఁగ నిచ్చినఁ, బరిహృత మగుఁ గల్మషంబు ♦ పారవముఖ్యా.
 క. అప్పతోపచాగకలనఁ, బునఁ బట్టివపాతకంబు ♦ వోవుం దా నె
 వ్వచి నపరించెఁ దగ నా, తనిఁ బ్రీతుం జేయ ధగ్మతత్త్వప్రవణా.
 క. గురువునకు తూలు వల్కుటఁ, బొరసినకల్మషము వాసి ♦ పోవు నతనికిం
 బరితోమముగా వినయపు, వెరవున నుపహార మిచ్చి ♦ వినతుం డయినన్.
 క. పరదారగమనదోషము, పరిహృతమగు నొక్కయేఁడు ♦ పరమనియతుఁ డై
 చరియించినఁ గృచ్ఛ్రింబులు, గురుకులజలనిధిశాంక ♦ గుణమణినికరా.

ఆ. వావి గానియట్టిచనితఁ బొందినపాప, మాటునెలలఁ బాయు • నాగ్ద్రవ్యము
ధతణభస్మశయనఁపరతఁ బాటించుచు, నియతి నుండెనేని • నృపవరేశ్వర.

క. పరశ్రుమసంగమఁబునఁ, బరిహృత యై యున్నయట్టిభామిని శుద్ధి
బొరయు రజస్వల యై కం, చరయఁగ భస్మమున శుద్ధి మైనవిధమునన్.

ఆ. నటుకడగనిప్రమాను • నటికన దిర్యగ్న,ధంబుఁ జేసినను నఁఘంబుఁ గాని
కొనునరుండు మూఁడుఁదినములు దనచేత, పలుకుచును సమీరఁభిక్షుఁ డెరుస.

క. మితభోజి యై వివిక్త,క్షీతి సావిశ్రీజపంబుఁసేయు నది యహ
స్థితియు నిశాసీనత్వము, చుతి నేమఱ కట్టు లైస • మాను నఁఘంబున్.

గీ. పుణ్యకర్మముల్ సేయుచు • భూసుకులకు, వివిధధనములు ప్రీతితోఁగొనినయ మొప్ప
నొసగుచుండెడువారు పూర్వోపచితము, లైన కిల్కిమములఁ బాతు • రవనిశాధ.

క. విను మాస్తిక తా శ్రేద్ధా,పినయఁబులు గలుగువారు • వీనికి నెల్లన్
జననాథ యహ్ను లవి లేనినరులు పాపములఁ దొలఁగఁ నేర్తురె యెట్లున్.

భాగతము. శాంతి. ఆ పద్య 304-319.

సీ. అరయక విల్చినఁసరకు మెచ్చకయున్న, నాడ క్రమ్మణ నీగిఁశ్యాగునభము
పరదినంబుననైనఁబలికిన వెలలోన, వెలయఁ ద్రింశఁశంబుఁవిడువనలయు
సరకు మూడవనాడఁచురల నీదలఁచిన్, వెల పడేడవసాలుఁవిడువవలయు
బదినాశ్వబీజముల్ పదియేనుదినముల, ట్టుల నెలనాశ్వఁబానిసయను

ఆ. నేనుదినములందు • నెద్దును దురగంబు, మూడ దినములందు • మొదవు నెనుము
నేడునాశ్వరత్న • మిచు మొకనాటగు, మగల నీగి భర్మ • మాగ్గ మండున్. 3300

ఉ. అంఁవిహీనునైన వికఁలాంగునినైనఁ బ్రసిద్ధుఁగడు
ప్రాంగునినైనఁ జూచి చెడఁనాడుట యొప్పనివానిఁ జూచి సో
మ్యాంగుఁ డితండు వీని కెనఁయన్యులు లేరని గేలికొంటు త
ప్పంగట మూడురూకలునుఁజడ్డుగ దండుగు వానిపైఁ బడున్.

క. గురుఁ దల్లిని దండ్రుని సోదయని వకారణము ప్రల్లఁదముఁబల్కినము
వ్కురుచేత నూలుపణములు, ధరణీకుఁడు గొనుట నీతి • దండువుపేగన్.

గీ. వానితల్లితోఁబుట్టును • వానియాలు, వానిలంజెలు వారికిఁదాను మగఁడ
ననుచు నీక్రియబాతాట • మాడి తిట్టునతని గొనఁదగుఁ బంచవింశతిపణములు.

క. తనకంటె నధికుఁ బరసతి, నెనికమిగులఁ దిట్టెనేని • నేఁబదిపణముల్
తనకంటె హీనుఁ దిట్టినఁ, దనరఁగఁ జండ్రెండునరయు • దండుగ గలుగున్.

- క. క్రమమటే శూద్రుడు విప్రోత్తమువైనిం దప్పురేక ♦ శాస్త్రీతుడై
యుమిసినఁ బెదవులు కోయుట, యుమికోలఁదినిపించుటాచితఁముర్వీశులకున్.
- క. ఏనుంగముఁ గొని శూద్రుడు, పాయక విపునకుఁ దాను ♦ బాధకుడగువాఁ
డాయంఁము కోతపడక, పోయెదననరాదు తనకు ♦ భూపతిచేతన్.
- క. ప్రీతిఁ గులశ్రేష్ఠునిపై, వాతతముగలేని బ్రహ్మహత్యానిమహా
పాతకమునెట్టి తిట్టిని, యాతం దేనూటనాలుగచ్చుఁ బణంబుల్.
- క. భూవల్లభు వేదవిమని, వైవతమును దిట్టినతఁడు ♦ దండువుపేరం
వేవణముల నెనిమిదిటిని, వేవేగమె యలువవలయు ♦ విధివంతముగన్.
- క. అడిచెదననియూఁకించుట, యడుచుట మెయి తట్టుగట్టనడుచుట నెత్తు
ర్వడలఁగ నడుచుట విలుగఁగ, నడుచుట యొండొంటికంటెఁనధికపుడప్పుల్.
- క. హీనునినడిచినర్థము, హీనుఁ డధికు నడిచెనేని ♦ నిమచుడి సరివాఁ
డైనఁ బదిపణము లచ్చుట, తామచితము తప్పుకొలఁది ♦ దగు రెట్టిగనన్.
- క. మెడ చెయ్యి కన్న పాదము, తొడ నాలుక ముక్కు చెవులుఁజునియలుగాఁ గా
నడిచెదనని యొరుఁ బరుసము, నొడివినతఁడు దండు గచ్చుఁనూలుపణంబుల్.
- క. ఒక్కనిఁ బెక్కం ద్రడిచినఁ, దక్కక వేర్వేరు రెట్టిదండఁపు గొని తా
నక్కజముగ దండించుట, నిక్కపుధర్మంబు మేదిఁనీనాభునకున్.
- ఆ. ముటికినాటివారుఁమొఱకులు పెనుపరు, లఱవవారు ద్విజుల ♦ కాసపెద్ద
యనుచు వేళభాష ♦ లను గులంబును దిట్టునతఁడు దండువచ్చుఁశతపణములు.
- మీ. ఖలులతో నెమ్మొయిఁగలిసినవిపురిండు, మొఱయిడి నచటికిఁబఱవకున్న
రిత్త నె యుత్తముఁమొత్తినఁజండాలు, నంటినభ్రష్టశూద్రాదులకును
బిత్తజేవభుజ్యముల్ ♦ పెట్టిఁ దల్లితోఁబుట్టువుపేరఁ దానొట్టుగొన్న
వేదాదివిద్య శూద్రాదికిఁ జెప్పినఁ, బారిఁ బెద్దలిచ్చిఁపొత్తుధనముఁ
- గీ. బొడిచి తానీక కుడిచినవిడిచి తండిఁ, గొడుకు నన్నలఁ దమ్ములగురునిపత్ని
వెలయఁగాఁ దప్పురేకయెఁవిడిచెనేని, యతఁడు తానచ్చు నృపతికఁశతపణములు.
- క. మడివా లొడయనివస్త్రము, తడఁబటిచిన నమ్మికోనినఁ ♦ దాగో యిడినం
బడిదియవెట్టినఁ గట్టిఁ, నడయఁ బణత్రయము దండు ♦ నలుపఁగవలయున్.
- క. వెలయనిమిదియగుపాలును, వెలనాలవపాలు మోలివిడువఁగవలయున్
తొలురేవున మురేవునఁ, జెలు వేదఁగఁ జాకిచీరఁచెటిచినచోటన్.
- క. గరళానలశస్త్రాదులఁ, బరహింస యొనర్చునేనిఁబండ్రెండును పై

నరమాడ యరువవలయును, సరిచావఁగవలయు నెదిరిఁజంపినచోటవ్.

చంపినవానిని సరిగాఁ, జంపుటతగు విప్రుడైనఁజలపక పతి త
త్సంపదఁ గొని తలగొటిగి పదంపడి కుక్కచ్చువ్రాసిఁదండింపఁ దగున్.

ఉత్తమపురుషునియుత్తమరత్నంబుఁ, జనముచ్చిలినవానిఁజంపవలయు
వన్యులెవ్వరిధనఁమైనను గొనఁజేయ, ననిమిదిపణములుఁగొనఁగవలయుఁ
బరసతీహారకుఁబట్టించి సర్వస్వహారణంబు నృపతి చేయంగవలయుఁ
గన్నియనే చెఱఁగొన్నట్టిదుర్జనుఁ, జిత్రవధంబుగాఁజేయవలయుఁ

• గన్న మిడఁగ రాత్రిఁగన్నచో మ్రుచ్చులఁ, దోడితెచ్చి కేలుఁతుంచితైచి
వాడికొఱులదిగించివారిఁ జంపుట రాజధర్మ మనుచు నూత్నఁదండి చెప్పె.

• ఇరులున నొంటిఁబోఁబరసతి నెట్టుట, యది తన్ను నంటుటకాస వడుట
నలుపురముందఱఁదలచీరఁజుట్టుట, చేరి యేకాసనాఁసీనుఁ డగుట
పువ్వులుపూతతఁములమర్థిఁబుచ్చుట, ముచ్చటలాడుటఁమూలయునికి
సరిసక శాస్త్రాభిసరి లరేయెల్ల, మగనియాలికి నిచ్చఁమాటలాడు

9. టేనువొల్లియిట్లఁయీలువు చెటిచితి, నని యహంకరించియాలిఁ గొనుట
సజ్జనుండుగానిఁజనుఁడు చేసినఁ బరదాతగామియట్లఁదండ్యఁ డతఁడు.

10. తెల్లితోఁబుట్టువుఁతండితోఁబుట్టువు, తల్లిదండ్రుల సహోదరులసుతలు
తనతోఁడబుట్టువుఁతనతోఁడబుట్టినవారలసుతలు భూవరులసుతలు
తనయునికాతయుఁదనకన్న కూతును, గోడలు నత్తయుఁగోత్రజలును
బతిహితవ్రతయైనఁబ్రాహ్మణభార్యయు, కైలికానిసతియునుఁశిష్యుసతియు

11. గురునిసతి దాదియు ననంగఁబరగువారిఁ, గవయుకష్టండుగురుశిష్యఁగామి వాఁడు
ఉత్తమబ్రాహ్మణుఁడుగాకఁయుండెనేని, చంపకాతనికొరునుఁద్రెంపవలయు.

12. హీనుం డుత్తమకన్యకఁ, శానుగఁ దాఁ గలిసెనేనిఁజంపుట తగు న
న్యూనుఁడగునేనిఁ గన్నియ, వానివలచునేనిఁ దగు వివాహము సేయన్.

13. మును దాదిట్టిన దండ్యుఁ డతనికిఁ బిదపఁ బట్టినతఁడుఁదండ్యుడైనన్
మును పట్టినతఁడు దండ్యుఁడన మినుచుడి యఱువవలయుఁధర్మేశునకున్.

14. ఉద్దులపుపెనఁకువఁయం, పిద్దులుసయ్యెఁచోటఁనెవ్వఁడు వైవై
గద్దించి యరుగునాతఁడ, పెద్దయు దండ్యుండు చలముఁపెక్కువకతిమిన్.

15. సరిగా నొఁడొరువులతోఁ, బరుసపులెనఁకువలు పెనఁగిపాడికి ధరణీ
శ్వరుసభకు వచ్చిరేనియు, సరిసరిదండంబు గొనటఁసద్ధర్మ మగున్.

- క. తోయక విపురైడు మాలెతఁ, గాయజసుఖకేలిఁ గదిసికష్టాత్ముఁ డగున్
 బ్రాయత్పితముఁ జేయక, పోయినఁ జండాలజాతిఁ బొందు నిజముగన్.
- క. చండావితో ద్విజుం డొగి, గంగాదిన పక్షమున భంగము వ్రాసి తగన్
 తండువు గొని దేశఁబున, నుండకయుండంగనడుచుటచితము పతికిన్.
- గీ. కపటపక్షిజతగల్గెఁకఁకములను, గపటమాంసంబు నమ్మెడికష్టఁ బట్టి
 పణసహస్రంబు దండువుఁ గొనఁగవలయు, నాసిక చెవులుఁ జేతులుఁ నజకవలయు.
- క. భావతఁ నిట్టిఁ నానిన్, భూపతిపంత్రింబు బయలుఁపుచ్చినవానిన్
 కేపడ జిహ్వచ్ఛేదము, నాపోవక చేసి పాటఁనడువఁగవలయున్.
- క. భూనాథునియందలమును, నేనుఁగుఁ దురగంబు నాతఁడెక్కుమనక య
 జ్ఞానమున వెక్కినాతిఁడు, నా నచ్చుం బణసహస్రంబు పతికిన్.
- గీ. తాఁజుఁకుఁ గీడుపుట్టెడుఁ రాజ్యమడఁగు, ననుచు నెలుక చెప్పెడు జ్యోతిఁ పాదములను
 గుడుపుకొఱకు విప్రొక్యతిఁ గొన్న శూద్రుఁ, బణసహస్రదండము గొనఁ బాడిగలదు.

విజ్ఞానేశ్వరము. ప్రాయః ప 17-189.

—♦ బ్రహ్మచారి. ♦—

- సీ. మెలు గారముంజేయుఁ మేనికోమలికంబుఁ, గడుదిట్టగుణము గుఁల్కెడు మొగంబు
 పసపుగోచులయొప్పుఁ బ్రహ్మ తేజంబును, జారుకృష్ణాజినఁ ధారణంబు
 తలుకజన్నిదము మేఁ ధావిబొట్టును జిన్ని, సట్టనర్థమునుఁ జిట్టితడువు
 మొలవంకయుంగరంబులసొంపుఁ దండపుఁ, గోలయు సన్నపుఁ ప్రేలిసిగయు
- ఆ. నొప్పుబ్రహ్మచారియొకఁ డేగుదెంచెఁ బుస్తకముఁ గొంచు మిగులఁ సంభ్రమమున
 (నొజ్జయతనిఁ జూచియోరియేమిర కడు, నాలసించి తనియె ఁ ననిన నతఁడు.)
- కళాపూర్ణోదయము. ఆ 4 పద్య 44.

—♦ అవధూత. ♦—

- సీ. ప్రతినిమేషముఁ బరఁ బ్రహ్మంబు నీక్షించి, మదిఁ జొక్కి వెలుపలఁ చుఱచు వాఁడు
 కమలంబుమీఁదిభృంఁ ములకైవడి మోము, మై నెఱసిన కేశఁ పటలివాఁడు
 నెఱవ్రాసి నూయనఁ గీకరించినభంగి, వసనంబుఁ గట్టకఁ వచ్చువాఁడు
 సంగిగాఁడని వెంటఁ బాటుభూతములునా, బాలురహాసశఁ బ్టములవాఁడు
- గీ. మహితపదజానుజంఘారుఁ మధ్యహస్త, బాహువత్తోగళాననఁ ఫాలకర్ణ
 నాసికాగండచుస్తకఁ కయనయుగళుఁ, డైనయవధూతమూర్తివాఁడగుదుదెంచె. 2333

భాగవతము. స్కం. 1 ప 516.

—♦ ముని, యోగి, సిన్ధుడు. ♦—

సీ. కనకవల్లిమతల్లి♦కలవెంపు జడగుంపు, పుష్పపరాగసం♦భూతి భూతి
కమనీయశాఖాస్ర♦కాండంబు దండంబు, తిరుణపల్లవకోటి♦ధాతుశాటి
వల్కలధట్టంబు♦వరయోగపట్టంబు, జాఁకవిసరంబు♦జపసరంబు
ఫలగసాసారంబు♦పాత్రాంబుపూరంబు, కింజల్క-శులచాటు♦మౌంజినాటు

తే. సేయఁజూలినయన్ముహా♦శిఖరిశిఖర, రుచిగసుతభూజరాజిచే♦నుచితవేష
మెనసి నరపాలనిరపాయ♦హితవిహార, హారి గడిదేటి యొకజడ♦దారి యయ్యె.
వసుచరిత్రము. ఆ 2 ప 79.

సీ. పటుజటాజూటంబు♦భసితత్రిపుండ్రంబు, గండలంబితతామ్ర♦కుండలములు
ధవళయజ్ఞోపవీ♦తంబులుఁ గాంచన, మోగపట్టికయు శా♦తోదరంబు
దీర్ఘకూర్చం బనిం♦దితతనూవిభవంబుఁ, బదముల మణిమయ♦పాదుకలును
గరమున జలకుండి♦కయ నాగబెత్తంబు, శ్రుతితలద్విగుణాక్ష♦నూత్రకంబుఁ

గీ. గలిగి యడుగిడి యడుగిడి♦నలిననాభ, చక్రహస్త మురాంతక♦శ్యామలాంగ
కృష్ణ కేశవ పాహి ల♦క్షీశ యనుచు, నమ్మునీందుండు వనికి డా♦యంగ గరి.
వాసవదత్తాపరిణయము. ఆ 4 పద్య 97.

ద్వి. మడచిననునుపుగెం♦జడముడినడమ, మృదునిచందంబులు♦వెడవెడఁ దోఁప
కట్టినవెలిపాత్తి♦కచ్చడం బెందు, బుట్టనిరుద్రాక్ష♦భూషణంబులును
రాగికుండలమును♦రత్నకంబళము, యోగదండంబును♦నొకచేత గొడుగు
బూదిబొక్కసముచ♦బొలుపాగుమేఁ, బూదిపై నొప్పు త్రి♦పుండ్రశేఖలును
తళతళయను నును♦బలువరుసయును, కలయనొత్తినవారు♦గడ్డంబుఁ దనర.

బసవపురాణము. పా. సో. ఆ 1.

సీ చింతఁగుండక వేడ్క♦చే నింత యుబ్బక, యల్లికై వడినుండు♦నతఁడె యోగి
మునుకొన్న బుద్ధిత♦మోగుణం బెడబాసి, యారవివలెనుండు♦నతఁడె యోగి
సకలభగ్మప్రీత♦శముగల్గియుండియు, ననిలువివలెనుండు♦నతఁడె యోగి
యింతింతయని దన♦హృదయ మన్యల కీక, యంబరంబటులుండు♦నతఁడె యోగి

గీ. సర్వసముదయ్యు వెల్లర♦జాడ నడచి, క్షీతిని చంద్రునిగతి నుండు♦నతఁడె యోగి
యపని యెవ్వరి కెయ్యది♦యట్ల నడచి, యద్దమున్ వతెఁ గనుపించు♦నతఁడె యోగి.

విశ్వకర్మపురాణము. ఆ 9 పే 309.

- నీ. ముడిచినయొంటి కెంజడమూయ మువ్వన్నె, మొగముతోట కిరీటముగ ధరించి
కకపాలకేదారకటకముద్రితపాణి, గుఱుచలాతాముతోఁగూర్చిపట్టి
యైజేయజైనయొడ్డాంబు లవణిచే, నక్కలించినపాట్లచుక్కలింప
యారకూటచ్చాయనవఘలింపఁగఁజాలు, బడుగుదేహంబునభస్మ మలది
గీ. మిట్టయురమున నిడుయోగపట్టె మెఱయఁ, జెవుల రుద్రాక్షపోగుఱుచవుకలింపఁ
గావికుబుసంబు జలకుండికయునుబూని, చేతఁ దట్టేనా మాషధసిద్ధుఁడొకఁడు.
చ. లలితపుబూదిపూతయునులాలపుఁగోలయుఁ గతుపాలయున్
మలకొనుచిన్న కెంజెడలుమందులపాత్తము నాగబెత్తమున్
లలిఁ గనుపట్టుకిన్నెరయులాహిరిమోదము శృంగినాదముం
జెలు వలరంగనొప్పు నొకసిద్ధుఁడు సింగపువారువంబుతోన్.

3337

కళాపూర్ణోదయము. ఆ 2 పద్య 48.

—♦ బ్రహ్మవిజ్ఞానులు. ♦—

- క. ఇది నగర మిది యరణ్యం, చిది సౌఖ్యం చిది యసౌఖ్యమితఁడు పురుషుం
డిది సతి యని తోఁపద యెయ్యదిచూచిన బ్రహ్మమయమయారూఢుఁడు.
తే. సంగములు సర్వమునుగల్గిసంగికాఁడు, భోగములుసర్వమును జెందిభోక్తగాఁడు
కార్యములుసర్వమును జేసికర్తగాఁడు, విగతసంకల్పుఁడగు బ్రహ్మవేత్త యధిప
డు. చేయఁడు సత్క్రియల్ బయలఁజేసినయట్ల సుఖించు లోపలన్
జేయును గార్యముల్ బయలఁజేయునియట్ల సుఖించు లోపలం
జేయఁడు కృత్యమంచు మఱిచేసె నకృత్య మటంచు వెంచరా
జేయెడ బ్రహ్మవిద్య తుదకెక్కినయట్టిమహానుభావునిన్.
చ. అమితములై ఘటించువిషయానుభవంబుల భోగియయ్యు ను
త్తముఁడగు యోగి బ్రహ్మమయతన్ మది రంజిలుచుండు గీతస్స
త్యములను దాశమానవశుఁడయ్య శిరస్థిరపూర్ణకుంభమున్
సమధికయుక్తి నిల్పికొనఁజాలినవాట్యధురీణుకైవడిన్.

3343

కవిరాజమనోరంజనము. ఆ 1.

- నీ. పుత్రమిత్రకళత్రమైత్రీవర్తిల్లున, సిద్ధసంయమిబ్రహ్మనిష్ఠ వినమె
కర్మకుండయి రాజధర్మ మూని చరించు, జనకుని విజ్ఞానచర్య వినమె
వాణిజ్యవృత్తి జీవనుజైన యల తులా, ధారుని పూర్ణబోధంబు వినమె
కటిక గాయకముచేఁగాలంబుఁ గడపుధర్మవ్యాధు విజ్ఞాననుహిమ వినమె

గీ. వారిప్రాకృతమున నుండఁవలసి జ్ఞాను, అట్టి వ్యవహారముల నున్నఁదేమి కొదవ
జ్ఞానవైరాగ్యనిశ్చలానందపూర్ణులయినవారు జీవన్ముక్తులగుట నిజము.

కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 1.

—♦ పాపండులు. ♦—

సీ. హరికంటె నొక దైవఁమనన్యంబు గలదను, వారలు హరిభక్తిఁదూరమతులు
బహుళకపాలాస్థిఁభస్మలింగాంకులు, పైడికవిరహితఁవర్తనులును
ఘనవనప్రస్థితుల్ గాక జటాసల్క, ధారులై చరియించు తాపసులును
బొరఁ జక్రశంఖోర్ధ్వఁపుండ్రాంకములలేక, హరికథావిముఖాత్ములైనవారు
గీ. దైవముల విష్ణుసరిగాఁగఁ దలంచువారు, విష్ణుధర్మంబు గాదని విడుచువారు
సఖిలధర్మంబులును హరియందుఁ జేర్చుకుండువారలుఁ జువ్వె పాపండు లగఁజ.
పద్మపురాణము, ఉ ఆ 6 ప 153, 155.

—♦ దొంగసన్న్యాసి. ♦—

సీ. ఇంటిలోనైనను • లిల్లానితోనైన, నగరికప్పులనైన • దెగువఁజేసి
కావికోకలుగట్టి • కచ్చలు బిగియించి, బోడితలయి మెడఁపోచదీసి
కుండకోలయుఁబట్టి • నిండబూడిదెఁబూసి, పూసలు మెడఁగొన్ని • వేసి చేత
జపమాలధరియించి • జనులుగన్గొనుచోట, హరిహరియనుకొంచు • నాడుకొంచు
గీ. వేష మమరంగ భిక్షుకుఁవెంట వెడలి, తిరిగి యమరికగలచోట • తినఁగమతిగి
విషయసంగత్రయంబులు • వీగువాని, కేడ సన్న్యాస మదివాని • కేడగతులు.
శ్రీరామస్తవరాజము, ఆ 2.

—♦ శ్రోత్రియుఁడు. ♦—

ఉ. జ్ఞాని పురాణవక్తయును • శాస్త్రవిదుండు బ్రహ్మంతచిత్తుఁడున్
మానితసత్క్రియారతుఁడు • మామకభక్తియుతాత్ముఁడైన స
న్మానపుఁ డొప్పు శ్రోత్రియుఁడనన్మఱి యాతఁడు సంహృతాభిలాం
హహోవివహుండునై దివమునొంది సుఖించు సమంచితస్థితిన్.
గీ. అట్టి శ్రోత్రియుఁ డింటను • వెట్టివట్టి, యన్నము భుజించునరుఁడు జన్మాంతరముల
యందు బ్రాహ్మణుడై చెలువొందుభువినిశ్రోత్రియాన్నంబుకన్నఁబవిత్ర మెద్ది
శేషభగ్గము, అ. సు. ఆ 2 పే 47.

—♦ వృద్ధ బ్రాహ్మణుఁడు. ♦—

సీ. తెల్లనిదండ్రులు ♦ తెల్లనిమీసముల్, నగసినరోమపాఁ ♦ డూరశిరంబు
 మేఘావిబొట్టును ♦ మెఱుఁగుజన్నిదములు, భూతిలలాటత్రు ♦ పుండ్రొకంబుఁ
 గావిదోవతియును ♦ గంతోత్తరీయంబు, నిష్టికోలయుఁ జంక ♦ నిట్టితోలుఁ
 బంచాంగముష్టియుఁ ♦ బాణిఁ బవిత్రీంబు, నొక్కప్రేళికి వెండి ♦ యుంగరంబు
 గీ. జామబొజ్జయు నునుదబ్బి ♦ సంబెలయును, జెత్త గొడుగును బిక్కఁదా ♦ బ్రిహదుకముఁ
 దనకు సజ్ఞాతిగా నొక్క ♦ తపసివృద్ధ, బ్రాహ్మణుఁడు వచ్చె నొయ్యెయ్యఁ ♦ బాల్కు నెరి
 హరివిలాసము, ఆ 7 ప 12.

—♦ వృశ్చముని. ♦—

ఉ. ఊసరవెల్లి చందమున ♦ నొక్కట బీజనరాలు దేఱఁగా
 మీసలు దండ్రుముం జడలు ♦ మే నుదరంబును వీనులున్ జరా
 ధూసర మైరహోమతలి ♦ తో, బెనఁగంబడి దూచి రాశిగాఁ
 జేసినరీతి నున్నయొక ♦ వృశ్చమునిం గని కొతుకంబునన్.
 మనుచరిత్రము, ఆ 4 పద్య 79.

సీ. క్రిష్ట క్రిష్టంబులై ♦ తిరిగట్టిరుడమలు, గడచి తూలాడుకెం ♦ జడలతోడ
 వింజాచురము నిచ్చి ♦ న్రేలవైచినమాడ్కి, దాలొందు నరపగ ♦ డ్డంబుతోడ
 కాలబాహూదర ♦ పార్శ్వదేశంబులఁ, గొమరారుభూతిపుం ♦ ద్రములతోడఁ
 బుచ్చంబు విడిచి క ♦ ప్పకొనివచ్చినకొత్త, మడుఁగుఁ జమూరుచ ♦ ర్మంబుతోడ
 గీ. బ్రహ్మతేజోధికులై న ♦ బ్రహ్మచారు, బిద్ధ తీరువంక నలమిరా ♦ నలమిటోడ
 స్నోతిభివోలయునుఁ బల్ల ♦ నైనకాంతి, యడర నొకవృద్ధమునివచ్చె ♦ నధిపుకడదన్.
 శకుంతలాపరిణయము, పి॥ పి॥ ఆ 2.

—♦ యోగిని. ♦—

సీ. ఆలికంబుపై క్త ♦ తిలకంబు తెలిగన్నుఁ, గవయందుఁ గాటుక ♦ గ్గపాశ
 ములఁ బటికంపుఁగు ♦ కలములు గళముఁ, సంకుఁబూసలకంత ♦ సరులు గుబ్బ
 చుచుదొయివన్నెక ♦ చెల్లింత దాఁపలి, కరమునందు విభూతి ♦ కక్షపాల
 వాణిపద్మంబున ♦ మాణిక్యమయవీణ, పదయుగంబునఁ బైఁడి ♦ పాదుకలును
 గీ. మదరబంధంబు లాతంబు ♦ యోగపత్రై, సింగినాదంబు బెత్తంబు ♦ చెన్న మెఱయ
 నట్టిపడ్డట్లు యోగిని ♦ యోర్తు వచ్చి, లీల నారాజశేఖరు ♦ మ్రోల నిలిచె.

రాజశేఖరచరిత్రము, ఆ 2 ప 94.

—♦ మునికన్యకలు. ♦—

- సీ. సెలయేటి తెలిసీటుఁ జిలుబంతి పసపాడి, నేసక్రొమ్ముల్లఁ బచ్చిఁగలు న నీమి
గురువింద పేరులుఁ గుబ్బచన్నలఁ దాల్చి, నెమిలిపించంపుఁబొట్లములు గల్గి
పయ్యెదమాటుగాఁ బాటుటాకు లనుర్చి, చాఁడనఁ దిలకంబుఁ సంతరించి
కంకేళిచిగురాకుఁ ర్ణపూరముఁ జేసి, కుసుచపూవులధూళిఁ గురులఁ దాల్చి
గీ. చెంచుఁ జిగురాకుఁ బోలులఁ చేత లెల్ల, నభినయింతురు పర్ణశాలాంతఃములఁ
దండ్రు లెందేనిఁ జనుఁపుతల్లు లెదుర, గారవము నేను మునికన్యకఁ జనఁబు.
హాశవిలాసము. ఆ 5 ప 37.

- సీ. అజరతోరణములఁ కై యుంచితిని జుమా, యతివ నీవీచిగుఁ శ్శబ్దసంబోతు
మగ్రవేదార్చనఁ కై యుంచితిని జుమా, యబల నీవీమొగ్గఁ లంటఁ బోకు
మబ్జనాభసపర్యఁ కై యుంచితిని జుమా, కొమ్మ నీవీవియఁ జొక్కఁ బోకు
మతఃసంతర్పణఁ కై యుంచితిని జుమా, తరుణి నీవీపండ్లుఁ దడవఁ బోకు
గీ. మనుచునొండ్డారుఁ బలుకుచుఁ నలసగుతులఁ, గొనులసియాడఁగుచుముఁ గదలఁగుదులు
చెదరఁ బనఁటులు మూఁపునఁ జేర్చి లతల, కర్ణి నీరాయుమానికఁ క్రకలఁ గంఠె.
చంద్రభానుచరిత్రము. ఆ 1 ప 127.

—♦ మోగపద్ధతి. ♦—

- సీ. విను దూరవార్తలుఁ వీక్షించు దవ్వుగా, నడుచును శతయోగఁ గములు గదియు
నశ్చితంబగుశాస్త్రమైవ వత్కాణించు, గౌరవం బొందు లాఘవముఁ జెందుఁ
బరకాయములఁ జొచ్చుఁ బక్షికిటమృగాని, బహుజీవజాతులఁ భాష లెఱుఁగు
దివ్యగంధంబునుఁ దివ్యతేజము దివ్యకర్మంబులును దివ్యకళయుఁ దాల్చు
గీ. మోక్షనగరీచహాద్యారఁ ముఖకవాట, విఘటనాలోహకుంచి కావిభ్రమమున
నుల్లసిల్లెడును మడంగఁ మోగవిద్య, నభ్యసించినసాధకుం డద్రదమన.
కాశీఖండము. ఆ 5 ప 45.

- సీ. వితతమై విజనమైఁ విమలమై సుఖమై పొసంగు వివిక్తదేశమునందు
సచుధూమియందు నిశ్చలముగా మిట్టుపల్లములు గాకుండఁ బేలనముగాఁగ
వరుసఁ గుశాజినఁ చస్త్రంబు లనువుగా, బఱచి యొప్పుగ వానిపైఁ దిగముగ
బూని పద్మాసనాఁ సీనుడై యామిఁదఁ, గాయమధ్యమమునుఁ గళము శిరము
తే. జక్కఁగానిక్కి చృక్కులుఁ ముక్కుచక్కి, జిక్కఁదక్కించి తక్కినఁ దిక్కుఁ గనక

మిక్కిలిదశేంద్రియంబులఁ సుక్కుఁజేసి, ఫలితముగ నొక మధ్యసింఁసంఁకలయు.

సీతారామాంజనేయసంవాదము. ఆ 1 పద్య 99.

- సీ. అంత సుషున్నయాఁ నావశోహణము మెల్లనఁ జేసి ప్రాణంబులను దడియు
నిలయంబులను బూర్వవిలసనంబుల నిల్పి, యీతి దినమునుఁ దొంగివరుఁడు
సంధ్యల మధ్యనిఁశాసమయంబుల, సలువంగఁదగు యోగఁసరణి వేడ్క
వాయుధారణసేయఁవలదు కరంబుచే, నభ్యాసమున వాయుఁవాగివలయు
- గీ. నీకరణిఁజేయ వజ్రమఁయాకృతియును, కాలమృత్యుజయంబునుఁ గలిగి యతఁడు
బ్రతుకు నాచంద్రతారకఁమితిఁదగర్చు, కాల మమరౌఘములు నుతుఁల్గడలుకొలుప.
- సీ. మంత్రయోగంబుచేఁ మారుతసంసార, దేహమర్మంబులుఁ దెలియవచ్చు
లయముచేఁ దగలోనిఁలలితప్రణవనాద, నూత్రంబు మది నూనిఁచొక్కవచ్చు
హతముచే జరను రోఁగాని మృత్యువున్, ఛేదించి ధీరుఁడైఁచిలువవచ్చు
సాంఖ్యయోగంబుచేఁ సకలేంద్రియవ్యాప్తు, లరయుమఁ దన్నదాఁకరయవచ్చుఁ
- గీ. దా రఁముచేతఁ దనువులోఁదాను వెలుఁగు, చున్నరీతిని గనవచ్చుఁనుచితమయిన
రాజయోగంబుచేఁ బగఁబ్రహ్మమందు, బొందియుండఁగవచ్చు సఁఘాల్గుఁడగుచు.
- వేంకటాచలమాహాత్మ్యము. దా||చి|| ఆ 3 ప 235, 236.

- సీ. విను మంత్రయోగికఁన్నను గొప్ప లయయోగి, లయయోగి కధికుఁడఁలాసియైన
హతయోగియగుచుండుఁ హతయోగికన్నను, సరసమానసుఁడైనఁసాంఖ్యయోగి
యధికుఁడయగు వానిఁకన్నఁ దాఁకయోగి, యధికుం డగుచునుండుఁసతనికన్న
సాంఖ్యతారకములఁసంగ్రహించుకొని వైరాగ్యభావన నొప్పుఁరాజయోగి
- గీ. యుత్తమోత్తముఁడనిచెప్పఁనొప్పు సతనికన్న గొప్పైనయోగి లేఁడవనిమీఁద
సతఁడు సంసారమందున్నఁదడవినున్న, సకలవిల్లేపుఁడగుచుండుఁశాంతుఁడగుచు.
- వేంకటాచలమాహాత్మ్యము, ఆ 3.

— హతయోగి. —

- సీ. హతయోగసిద్ధుఁడై యమరినపుణ్యండు, మిగుల విఖ్యాతిచేఁ మెలఁగుచుండి
క్రమమున నణిమాదికంబులై తనచెడు, వైశ్వర్యములతను ఁ నాశ్రయింప
మరిదేవతలయందు ఁ మహిమబెంపొందుచు, సకలలోకములందుఁసంచరించు
సతఁడువసింపఁయట్టిస్థలంబులు, పుణ్యశీర్థములెచ్చుఁ బొలుపుమీఱు
- గీ. సతఁడుపుణ్యఁడగుండుఁకమితయశుఁడు, సతఁడుభవ్యంకడివ్యుండుననఘుచరితఁడు

దేతఁడు సిద్ధుండుబుద్ధుండు ♦ సతులితుండు, నగు చువిహరింపుచుండుమ ♦ హాత్తుఁడెలమి.
విజ్ఞానప్రదీపిక, ఆ ౩.

—♦ సాంఖ్యయోగము. ♦—

- శ్రీ. పంచతన్మాత్రలు ♦ పంచభూతంబులు, పంచీకృతంబులై ♦ ప్రబలుచున్న
సక లేంద్రియంబులు ♦ సర్వవిషయజాలములు గుణత్రయకావ ♦ ముఖవికార
ములు గాను దనువులు ♦ మూడును గా నవ, స్థలుగాను దగనన్న ♦ దలఁచియోలుఁగు
నటువంటియోలుక నే ♦ నని నిశ్చయించి వి, షే పావగణములఁ ♦ జిదిమి వైచి
శ్రీ. తాను దనలోనె తనుదాను ♦ దరిచి తరిచి, యన్నిటికిమీఁద శేషించి ♦ యచలవృత్తి
నుండుటదిసాంఖ్యయోగమై ♦ యొప్పుచుండు, గురుముఖంబుననియోగ ♦ మరయవలయు.

—♦ తారకయోగము. ♦—

- శ్రీ. చంద్రసూర్యాంతరములందు ♦ సహజముగను, వెలుఁగుతారకములయందు ♦ విచలబిందు
వచురఁ గూర్పఁగ నదితార ♦ కాఖ్యయోగమై ప్రకాశించి లక్ష్మితే ♦ యంబునగుచు

—♦ ధ్యానయోగము. ♦—

- శ్రీ. అపురుషసంహరించి గురుఁ ♦ డానతియిచ్చినకిక్ష్యముద్రలం
రుపముగ మానసంబు నిడి ♦ యెండొకచింతయు లేక చిత్తమున్
జపలతబొందనియ్యకను ♦ మద్వసజంబుల మాని లోకఁగా
నెపుడు జలింపకున్న మతి ♦ కింపొనరించెడి ధ్యానయోగమై.

—♦ ధారణయోగము. ♦—

- శ్రీ. ధ్యాన మభ్యాసమొనరింపఁ ♦ దలగ కపుడు, మానసమునిల్చుచుదినాని ♦ మతియునిల్చు
బుద్ధి నిలిచిన నానంద ♦ పూర్తి గలుగు, నదియొ ధారణయందు ♦ యోగాధ్యు లవని
వేంకటాచలమాహాత్మ్యము, ఆ ౩.

—♦ లయయోగము-ఘటికాక్రమము. ♦—

- శ్రీ. ఆధారమున హంస ♦ లాటు నూఱిర్పితం, బగువేళ కొకటి య ♦ రైగడియ
పదివినాడులుగను ♦ బరగస్వాధిష్ఠాన, మందాటువేలైన ♦ హంస లానర
నర్పితంబగువేళ ♦ కగును పోడశఘటికలు నర్థఘటికవి ♦ గడియలు బది
క్రమముగామణిపూర ♦ కమున కాత్వేలైన, హంస ల్పితమగు ♦ నపుడు పదియొ
శ్రీ. నాలుగరగడియవిగడి ♦ యలును బదియు, నగు ననాహతమున హంస ♦ లాటువేలు
నర్పితంబగు మఱిబది ♦ మాటునరయ, గడియ లొకపదమైన వి ♦ గడియ లగును.

- సీ. ప్రకటవిశుద్ధంబుఁగఁగ వేయహంసలు, నర్పితంబగువేళఁకగును రెండు
గడియలు సగమైనఁ గడియపదాలు విగడియలు హంసలఁక్కడికి నాల్గు
నాన్నియందు సహస్రఁహంసలర్పితమగు, నపుడు రెండరగడియలు విగడియ
లును బదాలును హంసలునునాలుగునుసహస్రసాతంబునందు సహస్రహంస
గీ. లక్షణముగాగ రెండునరైవగడియ. లలవిగడియలు పదియాలుఁహంస లొక్క
నాలుగుచుండు నీరీతిఁ ననుదినంబు, జరుగునటువదిగడియలైఁ జనుల కెల్ల
వేంకటాచలమాహాత్మ్యము, ఆ ౩.

—♦ రాజయోగము. ♦—

- పీ. పరమహంసంబు చేపఁలు చింతింపంగ, బిందు లిందందుఁ గన్సింపనుండు
దశవిధస్రణవనాఁదము లాలకింపంగఁ దదనుఘంటానాదఁ మెదవిమోయు
బహులక్షలక్ష్యముల్ఁ పరికించిమాడంగ, సురుచిరంబై స్వయంజ్యోతి యొప్పు
యామవ్యయంబు యోగారూఢుడై వాని, ధ్యానింపఁ దన్మయఁత్వంబు గలుగు
తే. నట్టి యున్మనియందు మనోవిలములు,వివిధవిషయేంద్రియములతోఁవిలయమొందు
నిదియెనూ సర్వవేదాంతఁ విదితపరమ,రాజయోగంబు దేవతాఁరాజివినుత.

సీతారామాంజనేయసంవాదము, ఆ 1 వ 187.

—♦ మంత్రయోగము. ♦—

- ఆ. ఏకశ్లోకైః నెలమి ద్వివర్ణంబు,లైవ వర్ణపట్కఁమైన నెనిమి
దక్షంబులైవఁ నాత్మసిద్ధ్యర్థమై, జపము చేయవలయుఁజనుల కెల్ల.

విజ్ఞానప్రదీపిక. ఆ ౩.

యోగాసనలక్షణములు

—♦ వీరాసనము. ♦—

- క. ఒకతొడవై నొకపాదము, నొకపాదముమీఁదఁ దొడయానునిచి శరీరం
బకుటిలగతి నిల్పినఁ దక్కక యది వీరాసనంబుఁకైవడి యయ్యెన్.

—♦ స్వస్తికాసనము. ♦—

- క. పిక్కల తొడల నడుముల, దొక్కటఁ బదతలము నిడి సమున్నతి నొడలిన్
నిక్కించిన నీయాసన, మక్కజముగ స్వస్తికాహ్వాయంబగు జగత్తన్.

—♦ పద్మాసనము. ♦—

- క. చామాంకంబున డక్షిణఁప్రాయన డఁ ద్వాపేతరాంకంబునన్

సామాంఘ్రిన్ ఘటియించి పశ్చిమదిశాఃవ్యాప్తంబులౌ చేతులన్
సేచుం బారఁగఁ గాశ్చయంగుళములంఃజేకొన్న పద్మాసనం
బౌ ముక్కుం గొనఁజూపునుం జుబుకహ్పఃవ్యాసంగముం గల్గినన్.

సీ. అది పద్మబంధంబెఁయగునైన నుత్తాన,చరణంబు లూరుసంఃస్థములు గాఁగ
నూరుచుధ్యంబునఁగుత్తానకరతల,ద్వయమును రాజదంఃతములమొదట
హత్తియుండెడిరసఁనాగ్రింబుఁ దొంటిభా,తివ యున్నచుబుకంబుఁగృప్తిగలిగి
మారుతం బల్లనఁజూరించుచుండిన, నది పద్మమగుమతాఁతరమునందు
తే మటియునిదిమత్స్యమతముపద్మమునఁబూర్వ,మట్లయుండుచు సంస్ఫుటహస్తయుగ్మ
మున గుదాకుంచనముఁ జలఁదనిలపూరి,తము విసర్జనవిధియు ధ్యాఃనమునువలయు.

—♦ యోగాసనము. ♦—

క. యోగవటుజానుయుగసం,యోగంబునఁ బదతలంబుఁబుర్ని నిలిపి లో
నీగినకరముల నుండిన, యోగాసన మండుఁ దీనిఁయోగవిధిజ్ఞుత్.

—♦ కూర్మాసనము. ♦—

క. వీడఁబడినగుల్ఫంబులఁ, గూడక సఁధించిపట్టిఁగుదమలనడఁగాఁ
బీడించినఁ కూర్మాసన, మీడితమతి నెఱుఁగుదురు యఁమిందుఁలు దీనిన్.

—♦ ఉత్తానకూర్మాసనము. ♦—

తే. కుక్కుటాసనబంధంబుఁగూర్చినట్టి, కరయుగంబుల మెల్లనఁగనుదరంబు
బంధనముఁ జేసి వెలికిలఁబడిన కూర్మ,మట్లి పడఁగ నుత్తానకూర్మాసనంబు.

—♦ భద్రాసనము. ♦—

గీ. అండములక్రింద నెలవులఁచుందుమధయ,పార్శ్వముబురాయరెండుగుల్ఫములఁబెట్టి
పార్శ్వ పదములఁ గరములఁబట్టి నిశ్చలాత్మఁడైయుండెనేని భద్రాసనంబు.

—♦ సిద్ధాసనము. ♦—

కా. యోవిస్థానముఁ బార్శ్వ భాగఘటనాఁయుక్తి ని బంధించుచున్
తాన న్నేత్రముమీఁద నోజ నొక పాదం బూన సిద్ధాసనం
బౌ నం దింద్రియనిగ్రహంబును సుదేవస్థాణుభావంబు యో
గానందైకమనంబు భూయుగళమఁధ్యాలోకముం గల్గినన్

క. వెండియును సవ్యగుల్ఫము, దండముపైఁ బెట్టి మీఁదఁపక్షిణగుల్ఫం

బుండఁగ నవక్రముగఁ గూర్చుండిన సిద్ధాసనంబుఁ యోఁ బతుమునన్.

—♦ సింహాసనము. ♦—

శ. ఆండాధస్థలి నూరుపార్శ్వముల సఃవ్యాసచ్యగుల్భద్వయం
బొండ్రింటిం గ్రమహీనభంగి నిడి దోయ్యగ్మండుగుళుల్ జానులం
దుండ నేవ్వ ప్రసరించి నిక్కి వివృతఃస్యందైన సింహాసనం
బొండేమిం గనఁబోక నాసికముఁ దానోలిం బరీక్షింపఁగన్.

—♦ కుక్కుటాసనము. ♦—

క. జలజాసనంబునం గరములు జానూరువులమధ్యఁమునఁ జొనిపి ధరన్
నిలిపి గగనమున నంగం, బలవడ నిలుపంగఁ గుక్కుటాసన మయ్యెన్.

—♦ గోముఖాసనము. ♦—

క. వామదిశ పృష్ఠపార్శ్వము, ధామముగా దక్షగుల్భఁతలమును నట్లు
వ్యామపుగుల్భము వలనిడ, గోముఖ మీయాసనంబుఁ గోముఖభౌతిన్.

—♦ ధనురాసనము. ♦—

క. మునుపాదాంగుష్ఠంబులు, దనచేతులు చెవులు దాక ♦ ధనువు దివియున
య్యనువున నెడమఁగుడిఁదివియ, ధనురాసన మందు యోగఁతత్త్వవిధిల్లన్.

—♦ మయూరాసనము. ♦—

మహాస్వర్గర. ధరణిన్ హస్తస్థలంబుల్ ♦ దగులనిలుపుచుం దండముం బోలెఁ దక్షుఁ
ర్పరయుగ్మన్యస్తనాభీఁభవనతలయుగోద్భాసియై యున్నతాస్య
స్థిరుడై యాకాశదేశఃస్థితనిలిచినఁ దాశ్రీమయూరాసనంబొ
హరియించున్ రోగదోషాయతన విమనమాఁహంబులన్ రంహయుక్తిన్.

—♦ కపాలాసనము. ♦—

సీ. ఉర్ధ్వసంస్థితనాభిఁయును నధస్తాఁబువు, నూర్ధ్వభానుఁడు నధోఁయుక్తిశశియు
నూర్ధ్వపాదంబులు ♦ నొగి నధశ్చరమును, గలయదివిపరీతఁకరణసంజ్ఞ
గలకపాలాసనఁక్రమ మయ్యె గురువాక్యమున నది సిద్ధించు ♦ జనుల కెలమి
నిత్యంబు వభ్యాసఁనిరతునకీకపా,లాసనం బభిలగోగాళిఁ జెలుచు

తే. జరరవహ్ని వర్ణిలఁజేయు ♦ జగతిసట్టి, సాధకునకు నాహారంబు ♦ సంగ్రహింపఁ
జను బహుళముగ నల్పభోజనముచేత, ననిలవేగంబు విడిపించు ♦ నతనిరనువు. దిగితి.

—♦ ముక్తాసనము. ♦—

క. పదగుల్ఫంబున గుదముం, గదియంగా నిల్చి నుంకఁగి తిష్ఠు నుండఁగి
బదముకటిసంఘటించిన, నది ముక్తాసనమనక్రమగు పాసమరేనె.

—♦ టిక్తిభాసనము. ♦—

క. వెలికిలఁ జరగాతలంబులు, దలమీదంబేర్చి ధిరుఁగిఁగలమున నిలువఁ
గలిగి యుండఁగల గరములు, నలపల్చి ముత్తం టిక్తిభాసనమనక్రమం.

—♦ పశ్చిమస్తాసనము. ♦—

చ. పదముల భూమిదండమురభౌతిగఁ జూచి ధిరాంగుళంబులనె
బదయుగరౌద్రము త్పిగియఁబట్టి లలాటము జూనుయుగ్గముల
బదిలముగా ఘటింప నిది ♦ పశ్చిమతాసనము దీని నొగియుల్
గదియఁబు పశ్చిమంబునను ♦ గాళియగున్ జనగాన్ని కాశ్యపముల్.

—♦ పూర్వితాసనము. ♦—

తే. పరుస విరాగాల్లు నేలమోపంగిమడిచి మడమలునుబిలుదలు గుల్ఫంబునకలఁ
నడుముఁగరకూర్పరంబులనదిమిమోసి, నడుమెగయనున్న బూర్వతానంబుండఁగఁ

—♦ అగ్భకాసనము. ♦—

మ. పదతలముల్ ధరాతలముపైఁ గడు దగ్గఱ నిల్చి లాతొడఁ
గదిసిన జంఘలు న్మఱి లలాటము మోపిన జూనుయుగ్గమున్
బిగ్గిదులకయులడు నొస్తపరిఁబడితజూనువు గల్గియుండెన్
నిదియగు నగ్భకాసనమహాననుభాస్పద మంద్రు సరియముల్.

—♦ కామదహనాసనము. ♦—

చ. ఆననతలంబుఁబొందఁగఁ బదాంగుళములములొన నిల్చి జ
నువులు నభిష్ఠులంబునన ♦ మూలకానఁ బొరెయుగంబు యూనియెన్
నవులఁగ యోగదండఘటంబాస్థితీహస్థతలంబు లుండెన్
నవిరళమైన కామదహనాసనముల ద్రెది యుగతత్వముల్

328

దీ తానామూలక నామఁ జూపిము, ఆ 1.

—♦ పంచముద్రలు. ♦—

క. పరుసన్ ఖేచరి యన భూ, చరి యన మధ్యమ యనంగ ♦ మణ్ముఖి యనంగ
వరశాంభవియనఁ గలవీ, ధరలోపల ముద్ర తైదు ♦ తారకమునకున్.

—♦ ఖేచరీముద్ర. ♦—

ఆ. కనులు మాసి యైనఁ ♦ గనువిచ్చి యైన భూ, మధ్యమమునఁ జూపుచులఁచినిలిపి
యూర్ధ్వముఖముగాఁగ ♦ నొసరఁ జూచిన నడి, ఖేచరియను ముద్ర ♦ కేశవర్య.

—♦ భూచరీముద్ర. ♦—

క. లోచనములు గడలింపక, యాచార్యోక్తస్వనాసికాగ్రిం బెళుడున్
గోచరముగఁ జూచిన నడి, భూచరియనుముద్రయగును ♦ బోధశరణ్యా.

—♦ మధ్యమముద్ర. ♦—

ఆ. కనులు సగము మాసి ♦ ఘననాసికామధ్య, సీమయందుఁ జూపుఁజెదరనీక
నిలిపి మీఁద నున్నచితులంబుఁ గాంచిన, మధ్యలక్ష్మ్యమగుఁ గుమారతిలక.

—♦ షణ్ముఖీముద్ర ♦—

తే. కర్ణలోచననాసాయుఁ గంబుమాసి, మలఁచిభూమధ్యమమునఁజూపులను మనసు
నిలిపి వరనాదబిందుచిత్తకళఁ గనుట, షణ్ముఖీముద్ర యందుఁగి సజ్జనులంబు.

—♦ శాంభవీముద్ర. ♦—

క. అంతర్లక్ష్మ్యము బహిర, త్యంతవినిశ్చలసుదృష్టి ♦ యపగతపవన
స్వాంతవికారము గలయది, వింతయగుచు నొప్పు శాంభవీముద్ర యనన్.

—♦ ప్రణవము. ♦—

తే. సద్గురుప్రీతిక్తముద్రచేత్రవణయుగము, మూసియాలింపఁబ్రణవంబుమ్రోయు మొదలు
జిణియనుచు సంఠితునుజిణిచిణి యటంచు, మించి శెండవమాలుఘోషించు ననఘ

పీతారామాంజనేయసంవాదము, ఆ 1 ప 102, 109, 118.

—♦ సూర్యభేదనకుంభకము. ♦—

సీ. చరియోగి యగువాఁడువజ్రాసనమునుండి, నయమొప్పుగా వామనాడిచేత
నాలోన కుంభించి నట్టిహరుతమును, మెల్లన విడిచి యామీఁద మణల
దక్షిణనాడిచేతను వెలుపలివాయు, నును మెల్లనే లోనికొసరఁ దీసి
యప్పుడు కేశకళాగ్రి పర్యంతంబు, నరికట్టి కుంభకంబుచటు చేసి

గీ. వానునాడిని విడువ నశ్వలఁ గపాల, కోధనంబగు శ్రమనాతఁబాధ లడఁగుఁ
గొమ్మయిది మూత్యభేదనఁకుంభకంబు, కోరి విను మింక నుజ్జాయిఁకుంభకంబు.

—♦ ఉజ్జాయికుంభకము. ♦—

సీ. తగ నోరు బంధించి ♦ తనముక్కునోపుల, నుంది హాయువునుబూఁతించి కంఠ
మున ధ్వని బుట్టించి ♦ మోససి హృదబ్జంబు, దాఁకలోనికిఁదీసి ♦ తనువునందు
బ్రాణునికుంభించి ♦ పరగ నిడానాడి, చేతను నిజముగాఁజ్ఞేష్మహారము
ననుజరఁగి మఁహావృద్ధియగుధాతు, గతరోగములు నేఁడుఁగ్రమముగాను

గీ. నడచుచుండినఁ గూర్చుండిఁచునుదినంబు, గోప్యముగ నిట్టియుజ్జాయిఁకుంభకంబు
క్రమముగాఁ జేయఁదగును సీఁత్రార్థమనెడికుంభకంబేనుజెప్పెదఁగొమ్మవినుము

—♦ సీత్రీకుంభకము. ♦—

తే. యోగిరసనంబుచేతవాఁయువునుమెల్ల, గాను జూరించి పూర్వప్రకారముగను
కుంభకంబునుజేసి కాఁగోళములను, విడువ బహురోగబాధలు ♦ వీడిపోవు. ౩౫00

—♦ భ్రమరికాకుంభకము. ♦—

క. పురుషమిల్లిదధ్వనివలె, నతిముఠి పూరించి శృంగియానందముతో
నరుదుగజేసిననాదము, కరణిని రేచింపవలయుఁ ♦ క్రమముగ నెఱుఁగున్.

క. ఈరీతి నభ్యసించిన, వాగల కానందమూర్ఛ ♦ వరచిత్తమునం
దారూఢిగ జనియించును, గౌరవమగు నిదియే భ్రమరికాకుంభకమా.

శ్లోకటాచలమాహాత్మ్యము, ఆ రి.

—♦ ల త్య ము లు. ♦—

పీ. యమమార్గములు పదియంబుజసత్రాపీ, నియమమార్గంబులు ♦ నెలతపదియు
ఆసనమార్గంబులతివరో పది యెంచ, నందులో నుత్తమంబరయ నాల్గు
మగువ ప్రాణాయామమార్గముల్ త్రివిధంబు, లింతి ప్రత్యాహారమెంచనాల్గు
ధారణ మార్గముల్ తగ నైదు కలకంతి, ధ్యానమార్గము లాఱఁతలిరుఁబోడి

గీ. తెఱవ విను మెంతయును సమాధిప్రకార, మరసి వివరించి చూచినశాఱుతెఱఁగు
లనుచుఁదనసుందతాంగికిలత్యమాలమ, దెలిపితత్కరిమములు వేడ్క ♦ పలుకఁదొడఁగ.

చ. సరవి నహింస సత్యమును ♦ చార్యవిహీనత బ్రహ్మచర్యము
త్తరి చెలువొందుకాంక్షయును ♦ ధైర్యము సద్దయ యార్జవంబు భా
సురమితభుక్ప్రవర్తకముఁసొంత జెలంగు శుచిప్రభావమున్

గరమరుదార వేద్యము ముఖంబున నిర్వేదశస్త్రకారముల్.

3404

ఒడయఁబడివిలాసము, ఆ 5.

—♦ ప్రత్యాహారము. ♦—

- సీ. ఇంద్రియార్థములందు ♦ నింద్రియంబులఁ బ్రవృత్తిలనీక కుడియించి ♦ త్రిష్వటాకటి
యవియందుఁజరియించె ♦ నది సమస్తంబునా, త్మయ కాఁగమఁసులోఁ ♦ వలఁచుటొకటి
నిత్యకర్మంబుల ♦ న్నియు నాత్మయంద సం, త్రితము చిత్త ముచే నొ ♦ య్చటాకటి
తనువుఁ గలపడు ♦ నెనిమిదిమర్మనీ, మలఁ గ్రమంబున గాడ్చు ♦ నిలుపుటొకటి
- ఆ. యోగశాస్త్రశీల ♦ యుతులు ప్రత్యాహార, భేదరీతు లనుచు ♦ నాదరమున
సాంద్రదాయకముగ ♦ సలుపుచునుండుచు, రోవసుంధరాసు ♦ రావతంస.

—♦ ప్రాణాయామము. ♦—

- సీ. పాదాదిగాజాన ♦ పర్యంతముద్వియు, ర్వాదిగాఁ బాయుప ♦ ప్యంత ముదక
ముదకాదిగామతీ ♦ హృదయాబ్జపర్యంత, మన్నియగ్నాద్విగా ♦ నంశుపాఁడ
భూమధ్యపర్యంత ♦ ము మరుత్తు మరుదాది, గా మూర్ధపర్యంత ♦ మోనుహాత్మా
నభము వర్తిల్లుఁ దా ♦ నకమదియైదు బా, వింపఁగా వేత్వేఱు ♦ విహితగతిని
- సీ. ధాతృ విష్ణు తుద్రేశ స ♦ వాశివాఖ్య, జైవతములఁ బృథివ్యాధి ♦ తత్త్వపంచ
కమున ధారణ మొనరింపుఁ ♦ గావలయును, బ్రణవముననుభ్రాణాయాన ♦ భంగులను,
- కళాపూర్ణోదయము, ఆ 5 ప 166, 167.

—♦ యమనియమములు. ♦—

- క. ఏచిఁనియతియుఁ దపమున, శౌచము వేదమును గలిగి ♦ సంహోవముతో
వాచవులు విడిచి బ్రహ్మముఁ, జూచుట యమయోగ్య మండ్ర ♦ సుజనులు మొదలన్
- క. సకలాసనములలోపల, నొక భద్రాసనము పూవి ♦ యోగియు గుణపం
చకయుతముగఁ దనచిత్తముఁ, బ్రకటబ్రహ్మమునఁ గూర్చఁబడ నియమ మగున్.
- విష్ణుపురాణము, ఆ 8 ప 438, 440.

—♦ నాడులు. ♦—

- తే. ఉండుఁ దనువున డెబ్బి ♦ రెండువేలు, నాడు లొకటియు నూలు గ ♦ ణ్యంబులందు
నందుఁ బదునాల్గు శ్రేష్ఠంబు ♦ లందులోన, చూడు నతికెక్కునందున ♦ ముఖ్య మొకటి
- కళాపూర్ణోదయము, ఆ 5 పద్య 164.
- క. ఇడవామనాడి పింగళ, నడినాడి సుషుమ్న చుష్మ ♦ గోచరముగననీ

కుడియెడమచుధ్యనాడుల, కుడురాజానన! త్రిమూర్తులొగి దైవంబుల్.

౯. హరియిడకు నలువపింగళ, కరవింకదళాయతాక్షి ! యమృతాంశుకళా
ధరుడు సుహమ్ననాడికి, బరిపాటి నధీశు లనుమఁ ♦ బలంకుదు రాగ్యుల్.

కాశీఖండము, ఆ 2 ప 122, 123.

- మ. వినుమా పింగళనాడి రెండునెలలున్ ♦ విస్తీర్ణమై యాడినన్
యనుమానంబును లేక నారునెలలుండాపై వృతుండొగదా
వనిలో మాసము పక్షమున్ విడువ కావశ్యంబు యీనాడినన్
తనువర్నాంతము వృశ్య వందును సుమాతథ్యంబువోపాశ్వతీ.
- క. పక్షంబు పింగళాడిన, రక్షణ లేకుండు వృత్తికి ♦ గారాజుసుమా
తక్షణము స్తంభనైనను, అక్షీణంబైనరోగ ♦ శూనరుడందున్.
- సీ. పదిదినంబులు యీడపట్టుగా నడిచిన, మాడుమాసములలోచృత్యుడగును
మాడుమాసములీడనాడుచున్న నరకుడు, యేడాదిలో దేహాబాదములు
సంవత్సరంబునీచంద్ర మాడకయున్న, హానిని జెందు మహాద్యుతముగ
అప్తమిదినవార ♦ మిప్తనాడియులేక, కప్తపాటైతుది ♦ కప్తగుండు
- గీ. విదియలో నాడి వెంకైనవెడలు ధనము, తదియదిన మీడ లేకున్నతట్టు భయము
నాలుగవనాడు వారంబు ♦ నడువకున్న, బంధువైరంబుచే మహిబాధ గలుగు.
- క. పంచమివారస్వగమును, చంచలమై లేకయున్న ♦ చపలత్వంబున్
మించినతాజుతో వైరము, యెంచును ధననష్టమాను ♦ యింతి వినుమా.
- గీ. సృష్టివారములేకున్న ♦ కప్తతరము అటులసప్తమివారంబు ♦ నంటెలేక
నాడిపరమైన దేశాలనంటితిరుగు, యీడపింగళనాథులీ ♦ బాడనుండు.
- గీ భాను మంగళ గురుస్థిరత్ భాస్కరునివి, తక్కినవిచంద్రవారముల్ తలపు నెఱుగు
వారములయందు నాడులు ♦ వరుసలేక, మారు నడచినవారికి ♦ మారుతత్వ.
- సీ. జలమానుసూర్యప్రసాదబింబముగన, నిండైనయారోగ్యముండు తనువు
పూర్వాదిసలుదిశల్ ♦ పూర్ణంబు గాకున్న, నారుమూడైరెండునెలలు
కన్నాలుబడురీతిగాబింబముండిన, పదిదినంబుల వృత్తిప్రాప్తుడగును
ధూమాకృతిగనులవోచ నిర్వదిదినాల్ మంటగానగడిననుందెబోవు
- గీ. ధృవుడ నేముక్కుచివరయు ♦ దోపకున్న, నటు లకుంధతినాలుక ♦ యానకున్న
జంద్రబింబము శౌకమైసాగుచున్న నారునెలలకు యమలోకచుంటియందు.(?)

సనారీవిశ్వేశ్వరసంవాదము, ఆ 1 ప 166-172.

—♦ సంచారములు. ♦—

సీ. ప్రదావహితృపతిః కేగోన్మతోగ్రహో, మప్రదోమనితర్కః చపలద్యో
 పయమసశ్రాసకః చరమలీలాపని, ర్వేదనాశూయవిః పాదగర్వ
 మోహించితాస్మృతిః మోహనమాధుగ్య, జడగుప్తిధృత్యపః స్మారపౌశ్య
 హర్షః జ్ఞానశః కాలస్యసుఖనామ, భేయముల్ గల్గి పః ర్తిల్లుః ట్టి
 తే. ముప్పదియూమూడు సంచారములను మ్రగ్గి, స్వేదవైభవ్యరోమాంచ విశ్రుతాః
 కంఠముల్ ప్రళయస్తంభకము లనఁ జను, సాత్త్వికపుభావములచేతిఁ బడినీతేలిసి.

హంసవింశతి. ఆ 4 ప 87.

—♦ చక్రములు. ♦—

క. రెండు బదామును పదిపై, రెండును పదియూలు నాల్గుఁ రేకుల దిరపై
 యుండును మట్చక్రములు, దండిగ జంతువుల కెల్లఁ దలక్రిందగుచున్.
 పీ. తెల్లఘాలచక్రముల వలయుగ్మమునరూఢి, హంసలుండెడును వీఁ జాక్షుగములు
 కంఠంబ్రంబుగఁ గలపదాదుదళంబు, లందు సుస్వరము లింఁ సాంజియందు
 హృదయచక్రమువలఁ బడిరెండుదళముల, కరమద్యవర్ణముల్ గలిగియుండు
 పటునాభిచక్రంబువైని గల్గుడడపా, ద్యంతాక్షరంబులు దవిలియుండు
 గీ. లింగచక్రంబు దళము లాఁగిరిటియందు, బాలమధ్యాక్షరంబులు ప్రబలియుండు
 లాలితాక్షరచక్రదళముల నాలుగింట నాసాంతవర్ణంబులంటియుండు. (?)

ఒడయనందివిలాసము. ఆ 5.

తే. ఘనప్రళిందకొల్లాళురిఁ వెనకపటక, కాలరేఖమహామాలిఁ కానిరామ
 యాఖ్య లలరాసుచక్రములందు వీజ, పంక్తి తిఖియింది తత్సలాఁ ఫలము లరసి.

హంసవింశతి. ఆ 4 ప 88.

—♦ మనస్సు. ♦—

గీ. కశకుఁబిరుగనియశ్వంబాఁ కరణఁ గడిది, యంకుశమామిటిసట్టినిఁ శృంకగజము
 ముత్రమునత్రిమింఁ దిసఁ నుత్తఁ ఫణియు, నేదియన్నను హృదయంబుఁ గాదె చెలియు.
 క. సాధన మొక్కటి గల్గఁగ, సాధింపఁగవచ్చు నెట్టిఁ సాధ్యముఁ దానె
 సాధనసాధ్యము లెట్లను, సాధింపఁగరాదు మనముఁ సన్మునికైనన్,

342-4

సీమఁతనీకల్యాణము. ఆ 2.

—♦ బొట్టు—ముఖచిహ్నము. ♦—

గీ. మృగమదాదులఁ జుక్కబొట్టగిసి యాకు, బొట్టు పూర్ణచంద్రులికంఠము నెలకంఠ
విధమునాచును గుమ్మడిఁబత్తునాచు, మొకటిగావని యొకటి యాఁమువిదదాల్చి
ప్రభావతీప్రద్యున్నము, ఆ 4 పద్య 187.

పీ. పుణ్యమృత్తికనూర్ధ్వపుండ్రంబు ద్విజానకుఁ, గస్తూరికాతిలకంబురాజ
తీతికి వైశ్యులకుఁగంధమునబొట్టేకాల, చుపరజాతికి భూతిఁడై మిడుట
యగు నెల్లజనులకు ♦ హరిభక్తిగలిగిన, నూర్ధ్వపుండ్రముదాల్చుటత్తమంబు
హరికంటె నన్యదేవార్చనంబులును ద్రి, పుండ్రంబు మొదలైన ♦ పుండ్రములును
గీ. నర్మములుకావు విప్రున కాతఁ డెట్టి, కులజుఁ డైనను బుధుఁడైన ♦ నలికమునను
భస్మ మిడుసేని సత్కీయాఁబాహుఁడందున్, సకలవేదార్థవిదులునుఁజైలభనయ.
పద్మపురాణము, ఆ 5 ప 79.

—♦ ఊర్ధ్వపుండ్రధారణము. ♦—

క. విను మూర్ధ్వపుండ్రధారణ, మొనరించినయట్టిభూసుఁశోత్తముఁడు జగం
బున నెల్లఁ బూజ్యుఁడై తుది, ననుపమసురయాన మెక్కి ♦ హరిపురి రవిగుణ్.
క. తిరుమణి వెట్టిన నద్విజ, వరుఁ జూచిన నణఁగుఁ బాపవర్గం బెల్లం
గరమర్ధిఁ జేరి మ్రొక్కినఁ, బరికింపఁగ సకలదానఁఫలములుఁ జెందున్.
ఆ. ఊర్ధ్వపుండ్రహీనుఁడొగిఁ జేయు సంధ్యాది, కర్మ మెల్ల ననురఁగణముపాలఁ
బడుట నిక్క మతఁడు ♦ పటుతరకౌరవ, నరకకష్టములను ♦ నలినవేత్త.
క. నడుమ నెడ మీక యెవ్వఁడు, గడువేడుక నూర్ధ్వపుండ్రకం బిడెనే న
య్యెడమున హరివసియింపక, కడువేగఁ దొలంగిపోవుఁ ♦ గమలయుఁ దానున్.
చ. అలికము గుఱి వక్షుమున ♦ నట్టున దక్షిణకుక్షినిన్ భుజ
స్థలమున మూఁపుమీఁద మఱి ♦ దాపలిప్రక్కను బాహుమూలమం
దలవడమూఁపు వీఁపు కకుఁదంబుల నొప్పుగఁ గేశవాడులై
చెలువగువామముల్ దలఁచి ♦ చెచ్చెరఁ బెట్టఁగ నొప్పుఁ బుండ్రముల్.
ఆ. హరిపదాకృతియును ♦ నలగుదండాకార, మునుఁగ దాల్చు టధికఁమోక్షదంబు
పద్మముకుశబోధిఁపత్రివంశచ్చదా, కాతములును వశ్యకరము లబల. 3432
మ. కరమూలంబులఁ జక్రచిహ్నితములున్ ♦ గండశ్రీదేశంబులన్
వరపద్మాక్షవికాలమాలికలు శ్రీవత్సాంకనామంబులం
గర మొప్పారెడు నూర్ధ్వపుండ్రకములుం ♦ గాత్రంబునం బొల్పు న

ప్వరుషుల్ ల్వర్వజగంబుఁ బుణ్యాగతులం ♦ బొందింతు రబ్జాననా
పద్మపురాణము, ఆ 5.

క. ఏజాతివారలైనను, భూజనములు నుదుటభూతిఁబూసినమాత్రం
దేజమున సగ్వమానవపూజితులై శివపదగలుఁ ♦ బొందుదు రనఘా.
బ్రహ్మోత్తరఖండము, ఆ 5.

— ♦ విభూతిధారణము. ♦ —

సీ. భసితంబు సకలపాపాంబుదవాతంబు, భసితంబు దారిద్ర్యఃఫణిసుషణ్ణి
భసితంబు శుశ్చింతఃకుశతతిగావంబు, భసితంబు దుఃఖాబ్ధిఃపాదబంబు
భసితంబు సంసారఃపర్వతదంభోళి, భసితంబు గర్వసత్పద్మదంతి
భసితంబు యజ్ఞానఃపటలకాననవహ్ని, భసితంబు మృతభయాపహసుధంబు
గీ. గాన భసితంబు లక్షగంధావశాహ, నములఫల మిచ్చు సద్విధి ♦ ననుజినంబు
ధారణముఁ జేయునతని పాదమున మన్న, తేణుపటలంబు సాటిగాఁగి తరజనులు.
నీలకుంతలీవిలాసము, ఆ 2.

— ♦ రుద్రాక్షధారణము. ♦ —

క. రుద్రుఁడు త్రురములఁ గూలిచి, భద్రంబుగ మన్నతటి శుభావహ మగుచున్
ద్రుదున్ సేత్రజలమున, రుద్రాక్షలు బొడమె దేనఁబుష్పలకు హితమై.
క. ఏకముఖాక్షము శిరమునఁ, బ్రాకటముగఁ దాల్చెనేని ♦ పరశివుడై ము
ల్లోకములయందుఁ బూజ్యుఁడు, గాకుండునె దానిమహిమఁ ♦ గనఁగాఁ దరఁజేసి.
చ. ఇరుతిగయుండమోరగతి ♦ రెన్ని కయకాయదురాక్కపేరుల
చ్చెరువుగ బోరయందిడినఁ ♦ జెన్నలరారఁగ వీనులందు సొం
పరయఁగ దండలందు నిరుప్రకల్లల గుత్తులయందు గుత్తుకన్
శిరమునఁ జాల్చుయోగి పరఃసిద్ధినిఁ జెందుఁజుమి కుమారకా.
క. పంచముఖంబుల నొప్పెడు, మించినరుద్రాక్ష లెవరు ♦ మెయిఁ దాలించినన్
బంచముఖుడైనయాశ్వరుఁ, దంచితముగ భక్తకోటి ♦ కధికునిజేయున్. 3440
సీ. శిరమునధరియింపఁ ♦ జెప్పె ముప్పదియారు, ఘనత ముప్పదిరెండు ♦ కంఠమునకు
వీనుల మూడేసి ♦ బూనవచ్చు నటండ్రు, మణిబంధములకు సమ్మతముగాను
పదిరెండు పదిరెండు ♦ బాహుదండలయందు, బదియారుబదియారు ♦ బరగుచుండు
సురమున నెగడ్డాందు ♦ నరువదినాల్లేసి, ధరియింపవచ్చు నలదంబుగాను

గీ. నూటయెనిమిది గాయత్రీవాట మగును, పరగ నొప్పెడు జపమాలఁపదీయునెడు
గాకయుండిన నక్షత్రకలితసంఖ్య, గాఁగ ధరియింప నిత్తాగ్రీగణ్య లయ్యె.
క. స్నానంబుఁ జేయువేళల, మానుగ రుద్రాక్షజలము • మాళినిజెందం
దానెంత దుష్టుఁడైనను, బూనికచే శివుఁడువానిఁ • బోషించుఁ జుమి. 3442
నీలకుంతలీవిలాసము, ఆ 2.

—♦ యజ్ఞోపవీతధారణము. ♦—

క. జన్నిదము శిఖయు వెలిగా, నెన్నిసుకర్మములుచేసె • నేనియు విప్రుం
తున్నతి కెక్కఁడు గావున, జన్నిదములతెలుగు వినుఁడు • సవిశేషముగన్.
నీ. గోష్ఠంబు నడియును • గుడియును నాదిగా, శుచియైనదేశంబు • చూచి యచట
వలచేతవరుసతోఁ • బదియాలుమాటులు, చుట్టిననూత్రంబు • సొబగుతోడ
గాయత్రి చదువుచుఁ • గడఁగి మున్నూలొడ్డి, వలచేయి యెక్కంగ • వలనుదాల్చి
ముమ్మడుం గెగఁదాల్చి • క్రమమృతి దిగఁదాల్చి, స్రుక్కులు పుచ్చి ము • చ్చుట్లుచుట్టి
ఆ. ముడిచి మంత్రీపూర్వ • ముగ వడు గొకటి స, స్నానసి యొకటి మఱిగృ • హస్థురెండఁ
దాల్చవలయు జన్ని • దంబులు ప్రీతితో, నెన్నికాల్చిరేని • నెగ్గుగాదు. 3444
క. చివికినయజినము దండముఁ, బివికినజన్నిదముఁ దీసి • శీఘ్రచక్రాత్మ
సవరించివెట్టుకొని యా, చివికినయవి జలముపాలు • చేయఁగవలయున్. 3445
విజ్ఞానేశ్వరము, ఆచా. ప 24-26.

—♦ మృత్తికాధారణము. ♦—

ఆ. రమ్యపీఠనీల • రక్తపాండురలగు, మృత్తికలు ధరించు • నుత్తములకుఁ
గడఁగి యర్థధర్మ • కామమోక్షంబులు, వరుసఁ గల్గు నంద్రు • పరమమునులు.
పద్మపురాణము, ఆ 5 ప 92.

—♦ తులసీమాహాత్మ్యము. ♦—

నీ. శ్రీతులసీవన • శ్రీవీక్షణము తులా, పురుషదానసమగ్రీ • పుణ్య మొసఁగు
శ్రీతులసీప్రద • ఊణ మశ్వమేధాధ్వ, రానేకఫల మిచ్చు • నతిశయముగ
శ్రీతులసీతీర్థ • సేవగంగాతీర్థ, శతగుణంబులనిచ్చు • సంతతంబు
శ్రీతులసీదళాం • చితధారణము నిఖి,లావనీదత్తసా • ఖ్యంబు సేయు
గీ. తులసిచూసలజపమాలి • కలజపంబు, లొకటికోటిమణుంగులై • యొసరుచుండుఁ
దులసికిని మృగ్గు వెట్టిన • జలజముఖుల, కింసరాదేవి సామీప్య • మందఁగలుగు. 3447
యక్కాగడచరిత్రము, ఆ 2 ప 64.

—♦ సాలగ్రామసుహీమ. ♦—

- క. ధరసాలగ్రామశ్రీ, హరిపూజలు సేయవలసి ♦ బ్రాహ్మినునా
 చరిత్రాన్తరామనామా, ధర్మహయామేధములఫలము ♦ లెద్దయూర గణకన్. 3448
- అ. గాఢస్థితైః ♦ శీఘ్రదైయండియః, సరుదూ ముక్తి నొందు ♦ బరమధక్తి
 నియమనిత్యలీల నెడి సాలగ్రామశిలల విష్ణుపూజ ♦ సేయవలెని. 3449
- క. విను సాలగ్రామశిలా, వినుతజలం బానునతఁడు ♦ వెండియు జని
 స్తుఁడూమాచరింపక, ఘనముగ వైదుంథమునను ♦ గాఢపుర ముండున్. 3450
- పద్మపురాణము, ఉ. ఆ 2 ప 115, 117, 122.

—♦ ద ర్శ. ♦—

- క. రా సోమఁడై సఁధ్యోపాసన జప హోమ వహ్ని ♦ పరిచర్యాదుల్
 భూసురుడు దర్శ వెలిగా, జేసిన ఫల మల్పమై ♦ సిద్ధింప దిలన్. 3451
- గీ. వజ్రదక్రితిశాలముల్ ♦ నాన నాచ్యు, లేళ్ళగుల కెట్లు లట్లు మహీసురులకు
 దర్శ సర్వార్థసిద్ధిప్రదంబు గాన, బ్రాహ్మణుఁడు దర్శ విడచుట ♦ సాడిగాదు.
- క. దర్శ యవశ్యము వలయునా, దర్శ చతుర్దణము భూతి ♦ దానదివలయున్
 దర్శయు భూతియు వెలిగా, నిర్భాగ్యుఁడు చేయునియతి ♦ నిష్ఫల మెందున్.
 విష్ణుసేవ్యరమ, ఆచా ప 46, 48.

—♦ జ ప ము. ♦—

- సీ. వేదాంతవిదు లను మోదించునట్టిది, జపకర్మ మత్యంత ♦ శౌచశాతి
 యై కుశాస్తీర్ణ సమావసీతలమున, గుశముష్టి సేకొని ♦ విశేషచిత్త
 శృత్తి నిండెనుములు ♦ విషయసత్తంబులు, గాకుండ నిలిపి తః షేకపరత
 మత్సరాహంకారమానదంభౌపగ, మంబును జ్రిహ్మచక్ర్యంబుర గలిగి
- గీ. జపము నెల్లించుపురుషుండు ♦ సర్వలోక, నిజయ నిస్సృహ మగుజపవిధివిశోక
 హర్షరాగాదికంబును ♦ నశ్యమంబు, వైసపదముర బొందించు స్వపాగ్రగణ్య.
- క. శౌచాదిగుణము లెడలుట, నీచత్వము వాటిలంగ ♦ నిశ్చలమతి దు
 ప్రాచరిత మైన జపవిధి, నాచెప్పినను నతి వేడు ♦ నరకము దెచ్చున్. 3455

భారతము, శాంతి, ఆ 4 పద్య 130, 131.

- సీ. సరసిజాకరముల నరసి పద్మాక్షముల్, పరిపక్వముగను నేర్పఱిచితెచ్చి
 త్పురుషయోగ్యములైన ♦ పూసలు వరికించి, ముఖములు ముఖముల ♦ మొనయర జేసి

పరభాగములతో నవరభాగముల నుంచి, నడుమ చేరువుగ జెందిది నానాన్లు
యంతగంబున గ్రంథులమర నూత్రంబున, నూటయొన్నిదియుఁ బొందుననుగ్రంథి
గీ. యట్టి యడుసరంబుఁ జేపట్టి తనకు, మాను విచ్చిన యదిగాగ • నూటయొక్క
దలచి యంగుష్ఠి కాద్యంగుళులను మేరు, పదముదాటుక త్రొక్కి జంపఁబుఁ దేసె
వాల్మీకిచరిత్రము, ఆ 2.

ఆ. శాత కుంభసీతః సజ్జీకృతా సః, లసితచిత్రకంబంభంబుమీఁద
హర్ష మొదవ నప్పుఁడాసీనుఁడై నిత్యకర్మవిధు లొనర్చె • గంభవై. 3457
సీ. స్వస్తిరాసనయుక్తి • సమకూర్చి యామీఁద, భుజము లురఁబ్బును • నొడవు చేసి
కరము లూరువులందు • భుజియించి పొంగుగా, నాసామ్రామున దృష్టి నాటఁజేసి
పవనకుంభకవృత్తి • బంధించి భుజక, క్యక నిద్రపేల్కొనఁ నుఁజేల్లొనర్చి
గ్రంథులు సడలించి • కమలముల్ నేదించి, వేయురేకులతచ్చి • పిష్టకొలిపి
గీ. యందుఁ బ్రకృతిపురుషులకుఁ బొందుకలుగఁ, జేసి తదన్యత సందర్శిన్చి • జెరిగియందఁ
మీఁదఁ జానాత్మ వ్యసంపత్తి • మెఱసి యపుడు, దపవిధానంబు సలిపెను • జక్రధారము
భోజనుతాపరిణయము, ఆ 1 ప 64, 65.

— త ప ము. —

క. నాలుకలు గ్రోయు వహ్నులు, నాలుగుదిక్కుల ననుర్చి • నడుమ నిలిచి నూ
ర్యాలోకనపరుఁడై మును, గా లొక్కటి మోపి నిలిచె • సుగృహసేథన.
సీ. ఏపాటుతుఁజిల్లి • నెఱచుంటు లొంజొండ, వ్రేసిన నెమిఁదు • వెగడు పడక
వడి గాలిసురిగిన • మిడుగును లందందఁ, బొదివినఁ తాలిమిఁచిదుల నీక
పొంగారిదట్టంపుఁ • బొగలుచూచుకొనంగఁ, బర్విన వెంతయుఁ బ్రమసి వడక
యతిముఱివల్లద • నదరి పెన్దొఱవులు, మై బడ్డ గడలకుఁ • బాసి చనక
ఆ. దిట్టతనముపేర్చి • దేహాభిమానంబు, విడిచి నివృద్ధుఁ • గడయు గాగ 3460
పరిమతప మొనర్చె • బంచతపస్సుల, కితఁడె యెక్కుఁ డనఁగ • దితిసుతుండు.
సృసేహపుగాణము, ఆ 2 ప 13, 14.
సీ. సంచార మాచెంత • నించుకంతయులేమిఁ, జెనలుఁబ్రవృత్తులు నేల • మెదలఁదొడఁగఁ
జెనఁబ్రవృత్తు లతనిఁ • బొదుగఁ బుట్టలువెట్టె, బుట్టకొవులలోన • బుట్టె జెట్లు
చెట్లయందెప్పివే • శించి నాల్కలు గ్రోయు, పెనుబాములను దీఁగఁ • బును బెనంగఁ
దీఁగలంతంతట • దిరిగి గూడులు గట్టె, గూడులలోన • బంతులు నెలంగ
గీ. సంతరాంతరములయందు • దంతిసింహ, శరభ శర్పాన్తసింహంబు • విర్రవున నియో

బాధివక శేబరంబుతోఁ ఫల వెలుంగు, సంతరాత్మయుఁ బలె నతఁడెందు నుండె.

వాల్మీకిచరిత్రము, ఆ 3.

—♦ ధ్యా న ము. ♦—

- క. అప్రీతిమముగ విజాతీ, యప్రత్యయనాసనాసిఁకాసంవిచ్చి
న్నప్రవహదుయసజాతీ, యప్రత్యయతూపమగుచు ♦ ధ్యానము వెలయున్. 3462
- క. అది సగుణధ్యాన మనవ్, సదమలగుణవినుము నిర్గుణధ్యాన మనవ్
విదితముగ నిరుతేజంగుల, మొదలిటియది చేయ నితగఁమును సిద్ధించున్. 3463
- చ. సగుణ మనంగ నింక విను ♦ శేఖసుదర్శనముఖ్యచిహ్నితం
బగు ఘనమోత్తమాకృతిఁ దదన్యము నిర్మలనిత్యచిహ్నయం
బగు పరమాత్మరూపమది ♦ యబ్బట దుగ్లభ మెట్టివారికిన్
సగుణవిలాసచింతనముఁ సల్పంగ సల్పంగఁ గాని భూసురా. 3464

కథాపూర్ణోదయము, ఆ 5 పద్య 170-172.

—♦ కాయసిద్ధి. ♦—

- ఉ. ఎండల గాలివానలను ♦ నెంతయుఁ దూలక నగ్నిలోపలన్
మండక యెంతయున్ బిడుగుఁ మార్కొని మొత్తినఁ జావులేక యొ
క్కొండొక వేళ రోగములఁ గూడక ముష్టనఁ బోక వెంపుతో
నుండుట కాయసిద్ధి యిదిఁ మొప్పకయున్నను రొండు గల్గునే. 3465
- ఉ. కాయముసిద్ధియైన గమఁకంబగు మాయయు గట్టియైమనున్
కాయము మాయయున్ వరుసఁ గట్టిగ నిల్పఁ బ్రపంచవాసనతో
పాయక నిల్చు నందుబహుఁ ధంగుల నీ త్రివిధంబు ద్రోసిసన్
శ్రీయుతదివ్యదేహమున ♦ సిద్ధులు గాంచునతెండు పుత్త్రీకా. 3466

ప్రభులింగతీ, పి॥ బ॥ ఆ 4.

—♦ లయము. ♦—

- పీ. అర్చిఘోషమహిమి ♦ యత్తరిదేగుచు, నగులమోతలు మించి ♦ యనువుపడుచు
వీణారవముకంటె ♦ విన నింపు గులుకుచు, వేణుస్వరముకంటె ♦ విమలమౌచు
తంఖవాదముభంగి ♦ సడలించి పొంగుచు, మఱి పెక్కువిధముల ♦ మరులుగొనుచు
సంతప్తి నాద మిట్లుతేళయఁ బైయుండుఁ, బరమాద్యుతం బౌచు ♦ బయలుపడగ
నట్టిదివ్యవాదఁ గుమనముతో జాని, సోలి డెందమందు ♦ సొక్కిసొక్కి

జాన తీన మఁది ♦ తన్మయంజాటయు, లయ మనంగఁ బరగ ♦ ప్రేమమతోడ.
ః జ్ఞానప్రదీపిక, ఆ ౪.

—♦ సమాధి. ♦—

క. మానసము విష్ణునందున్, తీన మగుచు నించుకయుఁ జ♦ లింశకయఁడన్
బూనుట సమాధియగు వి,ద్యానిరతాయక్తగూప♦మది భావింశన్.
కళాపూర్ణోదయము, ఆ 5 పద్య 173.

—♦ ధౌతికర్మము. ♦—

తే. వినుముమృదువస్త్రమొకనాల్గు♦పేర్లెఱుఘుఃపాసగఁబడియొడుచేతుల♦పొడవుగలిగి
నట్టివస్త్రంబు తేటనీ♦ళ్లందు దడిపి, మెల్లమెల్లగ లోనికై♦మ్రొంగవలయు.
సీ. అటుమ్రొంగి యీవల♦నతివేగమునఁ దీసి, యటుమీఁద వింశతి♦హస్తసంఖ్య
గలవస్త్రమును మెల్ల♦గా దిగమ్రొంగుచు, దీయుచునుండగా♦దీపనంబు
గలుగు నపానమ్ము♦గంధనాళముగఁడ, వెడలింపఁ జైత్యంబు♦వెడలిపోవు
నది యభ్యసింపఁగా♦నక్షిరోగములు కా, నవ్వానముఖిరోగ♦చయము లడఁగు
గీ. గురుముఖంబుగ నీమర్మ♦మరసి ధౌతి,గజకగణి యన నొప్పు నీ♦కర్మ మొనర
నధ్యసింపఁగ వాయువు♦లన్ని తనకు, వశములై నిల్చుచుండువో♦వారిజాక్షి.
వేంకటాచలమాహాత్మ్యము. ఆ ౪.

—♦ నిర్గుణము. ♦—

క. తాను పరధ్యానంబున, బూనుకయున్న పుడు యెదుటఁ♦బొడమినదెల్లన్
గానవిఁజెఱుఁగున విశ్వము, గానక మది విస్తరింపఁ♦గా నిర్గుణమా.
క. మది నిల్చి శోధఁజేసిన, తుది శబ్దముపైనివెలుఁగు♦దోచినయపుడే
యదిజొచ్చి యెఱుఁగఁడేమియు, నదియే నిర్గుణము పిదప♦నానంద మగున్.
క. లోకములో ముక్తికిఁ దా, నాకలములఁ దినఁగ నేల♦నన్నియు విడి పృ
త్యేకంబు నూరకుండిన, నాకాకాంతరమె నిర్గు♦ణార్థం బరయన్.
బృందావనవిహారము, ఆ ౪.

—♦ కర్మము. ♦—

క. కర్మమునఁ బుట్టు జంతువు, కర్మముననె వృద్ధిఁబొందుఁ♦కర్మమునఁ జెడుం
కర్మమె జనులకు దేవత, కర్మమె సుఖదుఃఖములకుఁ♦గారణ మధిపా. 8474
భావతము, స్కం. 10 ప 85౪.

దేహపాత మైన ♦ దేహస్థుఁ డగుజీవుఁ, డగుగుఁ గర్మవిహితమైనతెడుడుకు.

భాగతము, ఆగ. ఆ 3 ప 55, 67.

క. మొదలం బెట్టించుట్టిది, మొదలునె తొలు మేని నానఁయుల నానాగ్ధం

బులు సిద్ధిండుఁ బ్రయత్నం, బులు లేకయు నింత నిజము ♦ భూవన రేణ్యా.

గీ. అలఘుతపములు దొలు పేనఁ ♦ గలిగినేని, పెదకళాని వచ్చు నన్నరువిపులభోగ

ములు పురాకృతవృద్ధసేవల ఫలించు, బద్ధికలిమియు విద్యలఁబోలుచుటయును.

క. తొలుమైన నహంనాచుచి, గలిగిన దీర్ఘాయు వొందుఁ ♦ గారణభూతిం

బులు భూవన యివి యీగుణములు లేమియు కీడులకును ♦ మూలం బగయన్.

భారతము, ఆను. అ 5. ప 430-433.

పీ. నలువకా శనిచేత ♦ యలఁత హరిశ్చంద్ర, చుహిపాలమాళికామాలకొల్వు

రోహిణిభర్తాకాహుచేబడుపాలు, పంచసాయకునకాభస్మ మగుట

వనజసంభవునంతవానికా తలపోక, పాకశాసనునికా ♦ బ్రహ్మహత్య

యరవిందసేతుఁ ♦ కా బోయచే జావు, వారునకా భిక్షాటనావనక్తి

గీ. ఘనుఁడు రామన్మసాలునకా తలంప, నుత్కటఁడైన పత్నివియోగదుఃఖ

మెంతవారికిఁగాని మహిమచేంద్రకర్మ మనుభవనీయంబు ♦ గాకపోదు.

నిరంకుశోపాఖ్యానము, ఆ 4 ప 97.

—♦ ఓంకారము. ♦—

కా. కంటి న్నెమ్మడిఁ గంటి సద్గురుని నింకన్ మేనితోఁ బువ్వులా

టింటన్ బూజ లొనర్తునంచుఁ గర మర్థిన్ దేహి దా ముమ్మగా

ఘంటానాదముఁ జేసెనో యనఁగ నోంకారంబు హృద్విధియన్

మింటన్ మ్రోయుఁ దదారవంబుగతి యానిఁదన్ విబృంభించుచున్.

సీతారామాంజనేయసంవాదము. ఆ 1 ప 119.

—♦ ఆధ్యాత్మికాదులు. ♦—

తే. ఆనఘ యాధ్యాత్మికంబును నాధిభౌతికంబు నాధిదైవికమునాఁగలుగునట్టి

స్వభలు తాపత్రయంబులై యభిలజతు, వులమహాదుఃఖములఁజెట్టి యలఁపుదుండు.

క. శారీరమానసము లన, నారయ నిరుదేహిఁగులందుఁ నాధ్యాత్మికమా

శారీరము రోగములు మహాగోపక్రోధమదములగు మానసముల్.

క. ఇలఁ బరులవలనఁ బ్రాణికిఁ, గలదుఃఖము లాధిభౌతికము లన వాత,

జ్వలనాదుల పీడల నొప్పలవడి యుండుటయె యాధిభౌతిక మయ్యెన్.

విష్ణుపురాణము, ఆ 8 ప 352-354.

—♦ పంచభూతములు. ♦—

- గీ. అంబరము వాయువగ్నిదోయమ్ము ధరణి, భూతపంచకమిది క్రమంబున మహాత్మ
శబ్దసంస్పర్శనూపరంసములు గంధ, సంయుతంబుగ భూతపంచకగుణములు. 3491
- క. ఒనరంగ నాకస మాదిగ, ననులోమముతోడ నిమ్మహాభూతము లే
నును బుట్టి యొకటికొక్కటి, యనయముఁ బ్రతిలోమగతి లయంబునఁ బొందున్.
భారతము, ఆర. ఆ 5 పద్య 88-91.

—♦ అహింసాస్వరూపము. ♦—

- మ. హాకుం డెంతయు నోజతో దునఁగ సీతాగ్రంబునం జ్ఞోకి పొ
బు లనేకంబులు సచ్చ హింస యది యోనో కాదో వేయేల మ
ర్త్యులు నేలం జరియించుదో బదములం ♦ ద్రోక్కం బడుం బెక్కుజం
తులు హింసావిధి గా దనంగ వశమే ♦ దోషజ్ఞ యూహింపుమా. 3493
- చ. సలిలము బుర్వి యాకసము ♦ సర్వము జంతుమయంబు గావునం
గలుగు నవశ్యమున్ సకలకర్మములందును హింస హింసకుం
దొలఁగిన దేహయాత్రయును ♦ దుర్బట మైనటు లుండు నింతయుం
దలఁపరు హింస నేయ మని ♦ తార చరింతురు గొంద టిమ్ముహిన్. 3494
- క. పనివడి యహింసవ్రతముగఁ, నొని వనమున నున్న మునులకుం దొడగదె హిం
సనము తరుమూలఫలశా, కనిపీడన మదియు హింసగా దొక్కొ తలఁపన్.
- క. హింస నేయనివాఁడు లేఁడిజ్జగమున, నొక్కఁడైనను దచుతమ ♦ యోపినట్లు
హింస తెరువున కెడఁగి యేగవలయు, నదియ చూచె యహింస నా ♦ నతాశయిల్లు
భారతము, ఆర. ఆ 5 పద్య 52-60.
- చ. ఫలము దళంబునుం దొడిమఁ ♦ బాయుట రాలిన వానిఁ గొంచు నాఁ
కలి కెరనేసి గోరసము ♦ కార్యము నట్టుల నిర్వహించి బు
ద్ధులు వెలి లేక నిశ్చలతఁ ♦ దోయజపత్త్రనిభాక్షి చిత్రరూ
పులొక్కొ యనంగ నుండుశమఁపుణ్యులు నూవె యహింసనాత్మకుల్. 3497
- గీ. విధివశంబున మృతిఁ బొందు ♦ వివిధజంతు, నిచయ మం దనహంకారఁ నిష్ఠఁ డైనఁ
బురుషుఁ గల్మష మేమియుఁబొంద నేర, దెట్లు లంఘేని విను మదిఁ యేర్పరింతు.
- పీ. దివియలోఁ బడుఁ బ్రువ్వుఁదివియ యెత్తినవారిఁ, బాపంబు వొందునే ♦ యోపిదున్న
వాఁడేటిమొనఁ జచ్చు ♦ నానావిధప్రాణులన్నరుఁ బొందునే ♦ యధంము వారు

దమపనుల్ నేయ విధాశ్వవశమున నా,యువు వేగినట్టిజంతువులు సచ్చు
నేము సంపితి మని యిందు కేనియు నహం, కారంబు వారికిఁగలుగ దట్లు

ఆ. గాన చూచె వారిఁగల్గెను మొదలు, పుణ్యపాపములకు యుద్ధిమూల
మని శివుండు మఱియునను హింసవోలె నై, యధికధర్మమైనవిధము వినుచు.
భారతము, ఆను. ఆ 5 పద్య 55, 58, 65.

ఉత్సాహ. ఈరు పేరు నల్లి చీను యీఁగమొదలు జంతులన్
గూరసర్ప వృశ్చికాఁగురువిషప్రదావళిన్
ఘోరమృగములన్ వధింపఁగోరకునికి నాగమో
క్తొరుహింస నేయ రెండునొప్పు నా యహింసకున్.

3501

సీతారామాంజనేయసంవాదము, ఆ 1.

ఆ. మానసంబుచేత మాటలచేతఁ గ,ర్మంబుచేత నెపుడు ప్రాణిహింస
సేయఁబూనువాఁడు చేరు దుర్గతులకుఁ, దగ నహింసపరమధర్మ మనఘ.

సీ. మశక కీటకదంశమత్కుణప్రభృతిదు,ర్బలజంతుకులములఁబరమకరుణ
రక్షించుసుకృతులు వీక్షింపరు దురంత,నరకముల్ తమపాటఁకొఱికుఁ గవిసి
జలచరస్థలచరంబుల వధియించువా,రలు కాలసూత్రసంపాప్రైతై ని
జాంగమాంసాశనులగుచు కక్తంబు ద్రా,గుచు మొట్టవెట్టుచు ఘోరనరక
గీ. నిలయములఁ బెద్దగాలంబునిలిచి యడలి, స్థావరత్వము నొంది యత్యంతమూఢ
భావకలితతిర్యగ్యోని బహుశతముల, మొనసి జన్మించి కష్టంబులనుభవించి.
నాహ్నవీమాహాత్మ్యము, ఆ 3. ప 26, 28.

— మాంసభక్షణము. —

గీ. వాజిమేధంబుకంటెను బూజనీయ,కర్మమందురు మాంసభక్షణము విడుపు
వినుము చంపుటయును జంపఁబనుచుటయును,గల్మమంబుల కెల్ల నంగలము లధిప.
క. పితృకార్యయజ్ఞముఖముల, శ్రుతిచోదితహింసఁ గీడుసార నేరదు వి
శ్రుతగుణ మాంసముచవి గో,రి తినం బ్రాణి దెగటార్చుక్రియఁబాప మగున్.
క. తను నమలినవాని నమలు, నని మాంసము తెఱఁగు నెప్పునాగమములు గా
పునఁ దదృక్షణ ముడిగిన, ననఘ తపంబునకుఁ బోలునది యొక్కండున్.
క. జనవత మాంసముచవిఁ గడ,చినచవు లరయంగ లేమి జేసి చవి యెఱిం
గినవాఁడది యుడిగిన నా,తని దేవసమానుఁడండ్రు ధర్మవిధిజ్ఞుల్.
ఉ. మ్రానను తాతనుం గలదె మాంసము ప్రాణులహేఁగఁ గాక యు
హ్మేనుల నొంచునట్లు దమమేనులు సోకినమాత్ర నెట్లుగున్

దానిఁ దలంపఁగా వలదె ♦ తా నది మానిన హింస లన్నియున్

నూనవె యంచు నుత్తముఁడు ♦ మాంసము మాను ద్దయార్ద్ర విత్తుఁడై. 3508

ఆ. మాంస మాన కునికి ♦ మనుజేశ ప్రాణివ, ధాభిరతి దొఱంగుటగుటఁ జేసి
యట్టివాని కభయః మఖిలభూతంబుల, వలన నెపుడు నెందుఁగలిమి నిజము.

క. స్వాయంభువుఁ డనుచునువును, నీయగ్ధము నెప్పె లోకః హితముగ మార్కం
డేయాదులు మాంస ముడుగు, టాయుశ్శీరూపకారి యగు నని రక్షిసా.

క విను మాంసము గోరునరుఁడు, దనుజుఁడ చూచె మును దేవతలు మాంసంబుం
దిను టుడిగి కాదె దానవ, జనితభయముఁ బోవఁ ద్రోవఁజాలిరి వత్సా.

క. తపముల దానంబుల బ్రహ్మపురినివాసంబు దప్పదన రాదు జనా
ధిప మాంసము నచులని పుణ్యపురషునకు సులభ మందుఁరా నెల వాహ్యుల్.

గీ. అధిప యాషాఢముఖ్యంబుఁలైన నెలలు, నాలుగింటను మాంసంబుఁనమల కుడుగు
టాయుతారోగ్యబలకీర్తులనుఫలములు, నాలుగింటిని నిచ్చు నన్నరున కండ్రు.

ఆ. సగర నల దిలీపఁవృగ భగీరథ ముఖ్యవృపులు వాన్సి కంపునెలలు నాల్గు
మాంసభక్షణంబు మానుట నుభయలోకంబులందుఁ జెంపుఁగాంచి రండు.

భారతము, ఆను. ఆ 4 ప 293-302.

—♦ దైవపౌరుషంబుల తెఱఁగు. ♦—

క. విను పురుషుఁడు గావింపని, పనులకు దైవ మది యెట్లుఁఫల మొసరించున్
జనులు గాగ్యము నడపఁగ, ననుకూలత నిచ్చుఁ గాక ♦ యయ్యైఫలముల్.

గీ. పౌరుషము దైవంబునోఁడ్పాలు లేక, ఫలము బొందంగ నెరదుఁపార్థి వేఁగి
విత్తు సహకారి గా కున్న ♦ రిత్త నేల, వంధ్య మగుఁ గాక తా ఫలవంత మగు

గీ. మేలు రెండులోకంబుల ♦ మేల తెచ్చు, గీడు నేసినఁ దప్పదు ♦ కీడయగుట
గాన పురుషవర్తనమున ♦ కానుకూల్యశీల మగు దైవ మది ఫలఁసిద్ధిఁ జేయు.

సీ. తాపసవేషంబుఁధరించె రాముఁడు, బంధనప్రాప్తుఁడై ♦ బలి యడంగ
చనివాసగతులైరి ♦ వగఁ బొందుతనయులు, యాదవు లన్యోన్యఁబాతులఁజనిరి
ఘోరదుర్దశనొంది ♦ కుండె నైషధనాజు, శకతల్పగతుఁడయ్యె ♦ శాంతనవుఁడు
వామఁయాపఁబు ♦ వాసుదేవుఁడు దార్య, దశకంఠుఁ డర్జునోద్ధతికి నొదిగ

గీ. సర్వమును దైవవశమునఁజరుగు జగము, గాననేరక తాఁ గర్తఁగాఁ దలంచు
మాధచిత్తుఁడు సుజ్ఞానఁమూర్తియై, పురుషుఁ డిన్నియు నెఱిఁగి సుస్థిరతనము

పంచతంత్రము, నారా. సంధి. ప 151.

చ. గగనమునన్ జరించు పతంగంబు లగాధసముద్రవారిలోఁ
దగ విహరించుమీలు వలతండములంబడి చచ్చు నవిధిన్
దెగించన స్థానశక్తి గలదే వల దేర్పడఁ జింత దీనికై
తెగునెడ కెంతదవ్వయినఁదెచ్చుఁగదా విధి జేహధారులన్.

3519

పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 2.

గీ. దైవమునకంటె మనుజులత్నంబె మిగుల, నధిక మటువలె గాకున్నఁజిలసించి
దర్పకగురుండు మూడవతారములను, వెలసి మానవుడై పుట్టివేడ్క పడునె.
క. తానె స్వతంత్రుండైనను, మానవుఁ డిల నేలఁజచ్చు మసలక దైవా
ధీనము మృత్యువుప్రాణము, పోవనసాధ్యంబెకాలపూర్ణంబైనన్.
సీ. విశ్వద్యములు పెక్కులనుభవింపఁగఁగోరు, బ్రహ్మకల్పంబులఁగ్రతుకఁగోరు
సర్వసర్వంసహస్థము లేలఁగఁగోరు, చంచలాక్షుల సంతసించఁగోరు
గుఱుతుమిరిధనంబుఁ గూడఁబెట్టఁగఁగోరు, కడు బుత్రిపాత్రులఁగనఁగఁగోరు
కడలేనిగృహములు గట్టింపఁగాఁగోరు, గురుసరసాన్నంబు గుడువఁగోరు
ఆ. కట్టఁగోరు మేలుగడితంపుఁగోకలు, నలఁదఁగోరు మంచికలవడములు
తాను దలఁచినట్లు దైవంబు నేయునే, మనుజులుత్న మేడమంతు కెక్కు.
క. తానతి విద్యామాన్యుడఁ, దానె సవర్ణుండఁ బెక్కుధనధాన్యంబుల్
తానెగణించితి ననుకొను, మానవుఁ డెఖిలఁబునకును మాధవుఁ డుండన్.
క. తనపదములు తనకరములు, తనమోహము తనమనంబు తనదైవముండన్
తన కింపగు పను లొనరుపఁ, దనకును శక్యములు గావు దైవకృతంబుల్.

యాజ్ఞవల్క్యచరిత్రము, ఆ 6.

— గ్రహచారము. —

గీ. వాతి విను గ్రహచారంబుహేతువులుగ, నశుభములు శుభములు నడుఁజూచరించు
గ్రహము నేయించునేతానకాకచేత, కొడయుఁడటుగాఁ ఫలములుగుడునవలయు
భారతము, అను. ఆ 5 పద్య 123.

— మనోవాక్తాయకర్మలు. —

సీ. మానిని త్రివిధముల్ మానసవాచిక, కాయకంబుల శాతకంబు. లందుఁ
బరధనాపేక్షణ పాపానుమోదధర్మద్వేషముఖములు మానసంబు
లస్మతదారుణభాషణాదులు వాచిక, ములు వధంబును బంధమును నభివ్యక్తి
భిక్షుణంబును నన్యభౌమారతము మద్యపానంబు మొదలైః పాపకృతులు

గీ. గాయకంబులు విను మధికం బసేయ, సాన మన దుష్కృతంబులలోన నెల్లఁ
జానమున నిందతో వచ్చుఁ బ్రాణగొడ్డములును జేటులు నరకాద్ధిమునుఁగుటలును
భారతము, ఆను. ఆ 5 పద్య 174.

—♦ పరోపకారము. ♦—

పీ. అనుకేంద్రసంరక్షణార్థమై యొసఁగఁడే, యలయక తోలెమ్ము నాదధీచి
ప్రాణంబు లీఁడె తప్పక భోగిసుతునకై, యూహించిజీయూత వాహనుండు
నర్పింపఁడే కృత్రిమాండజస్నిగ్ధుడై, చెక్కి మాంసం బెల్ల ♦ శిబివిభుండు
తిరువుఁ ద్రిలోకముల్ ♦ ధారగాఁ జేయఁడె, బలివాసునుండైన ♦ బల్లిదునగు
గీ. నోపి నత్తిర్తికొఱకుఁ బరోపకారపరుల కొదవింపరానిది ♦ వగ్గరము గలదె
తనువుననియెంత ధరయెంత తనయుఁ డెంత, ఏప్రవయకొర్కి గావింపు ♦ విపుల శేఖ
సుదక్షిణాపరిణయము, ఆ 2 పద్య 62.

మ. చెవికిం గుండల మొప్పుగాను శ్రుతమే ♦ చేదమ్మికిన్ గంకిణం
బు విభూషాభ్యముగాను దానమె మహిన్ ♦ బుజ్జాత్మునె ప్పేనికిన్
బ్రవిలేపంబులుగావు సొమ్ము లుపకారప్రాధియేనిక్కమా
లవి తేఁద్రాతెవై ధనాసురభిమల్లా నీతివాచస్పతీ.

మ. జలజాతంబులు వేఁడె నే రవివికాసంబొందఁగాఁజేయుఁ గ
ల్యలు ప్రాధ్విం చెనె చందమామయనువేలంబొప్పరంజించు లో
కులు లంచంబెడిరే తటిన్ జలము మేఘుండెచ్చుఁ బుణ్యాత్మకుల్
దలంపన్ విశ్వహితక్రముల్ సురభిమల్లా నీతివాచస్పతీ.

మ. తమమధ్యంబు త్యజించికూర్తురు పదార్థం బుత్తముల్ మధ్యముల్
తిమయగ్ధం బఱకుండఁ గూర్తురు పదార్థంబుల్ పరార్థంబు స్వా
ర్థముకై క్రుంతురు మర్త్యరాక్షసులు వ్యర్థంబల్లి యన్యార్థముల్
సమయంజేయమనుష్యులే సురభిమల్లా నీతివాచస్పతీ.

8580

భర్తృహరిసుభాషితము, ఎ॥ బా॥ ప 62-64.

—♦ స్థానబలము. ♦—

క. వెలమొదప్పినమిగులన్, బలుచన నఖిదంత కేశమానవులపనుల్
తలపోసి బద్ధిమంతులు, దొలంగరు తమతావు తెంతదుర్దశ లైనవ్.

క. తనయున్నచోటునుండఁగ, ననుకూలతఁ గార్యసిద్ధులగుఁ దగిఁక్రియన్
విను మేఁకపొదుగుచున్నుల, జనితంబగుపాలు గిళముచున్నులఁ గలజే.

పంచతంత్రము, నారా. సుహృ. ప 138, 139.

—♦ ఆ శ. ♦—

క. ఆశయ యింద్రియజయము వి, నాశముఁ బొందించుఁ గావుఁ శం దొఱఁగద శే
నాశను సౌఖ్యము నిచ్చు ని, రాశయ యని పలికి యట్టిదై నిద్రించెన్.

భారతము, శాంతి ఆ 4 పద్య 19.

చ. విసికితి దుగ్గదుర్వివయ ♦ విభ్రమయొక్తిఁ గులాభిమానమున్
జనచేడ నేవఁ జేసితి విఘ్నముఁడనై పరగేహసీమ వా
యాసమువలెన్ భుజించితిఁ బ్రయత్నము నిష్ఫలమై నశించె సం
తసపడ వుగ్రకర్మపిశునత్వముఁ జూపెద వాశ యేటికిన్.

చ. నిధియనుశంక భూతలము ♦ నిచ్చులుఁ ద్రవ్విత నాపచే మహా
దధిఁ దరియించితిన్ శిఖరిధాతువులూఁదితి గాఢఁ గొల్చితిన్
వ్యధఁగొని ఘోరమంత్రజపమర్గి నొసర్చితి గవ్వయైన నే
విధమునఁ బొందనైతిఁ గదవే ముదమందఁగదే దురాశరో.

చ. పలుకలు పల్కుమాట లొకభంగి సహించితి బాష్పవారి లొ
పలనె వారించి శూన్యమగుభావముఁ వే వెడఁవ్వు నవ్వితిన్
బొలుపటి విత్తజాడ్యహతబుద్ధుల కంజలిఁ జేసితిం గటా
తలఁకక యింక నేపనికిఁదార్చెను నన్న మరాళ నీవిటన్.

8586

భర్తృహరసుభాషితము, ఏ॥ ల॥ తృష్ణా పద్య 2-4.

—♦ మాయాప్రభావము. ♦—

సీ. ఉన్నది లేదని ♦ యూహింపఁగా నేర్పు, లేనిది కలదనలెస్స నేర్పు
నజడంబు జడమనియఁగడింపఁగ నేర్పు, జడ మజడంబనిచాట నేర్పు
సుఖము దుఃఖంబుగాఁజూపి చెప్పఁగ నేర్పు, దుఃఖంబు సుఖ మనఁచొలుతనేర్పు
నిది యది గాదని ♦ యింపుగా నన నేర్పు, నిది యది గాదని ♦ యనఁగ నేర్పు

తే. చిదపఁ గలదియుఁ గలదులేనిదియు లేదు, కడగియజడంబెయజడముఁ జడమజడమ
సుఖమె సుఖముతలంపనఁ సుఖమసుఖము, అదియె యిదియిది యదియనియాడ నేర్పు

శ్రీతారామాజనేయస. వాదము, ఆ శి ప 81.

—♦ వేదాంతము. ♦—

- పీ. తనువనుకానలో♦నావలంబైయుండు, నరయ నహంకార♦నునుగృహంబు
పరగ నామృగములో♦పల నాల్గు శునకముల్, కరణంబు లన వాని♦గట్టిద?
గొలుసుచుననుదాన♦గురియించి బిగబట్టి, వాయునిరోధంబు♦వలకులోను
జేసి జ్ఞానమును సుస్థిరదృష్టిగీలించి, సరగసోహంభాన♦శరముదీటి
గీ. కలితసద్ధైశ్చును కాయకంబు దొడిగి, వేడ్క హృదయవివేకంబు♦వేటకాడు
నవససరిగోలవేసి జ్ఞానాగ్నిపండు, భక్తి భక్షింప బోయకు♦ప్రభువు నేర్చె?

ప్రభులింగలీల, పి. బస, ఆ 4.

—♦ వైరాగ్యము. ♦—

- పీ. అనఘక్షమాగుణంబునకు బెట్టనికోట, యావణత్రయమున ♦ కెదురుఁజుక్కు
చింతామహంబురా♦శికిని జెల్లలికిట్ట, రాగంబునకుఁ జేర♦రానిచేటు
బలవదంతర్విరోధులకును వేర్వెత్తు, శ్రేయోవధూతిక ♦ జీవగజ్జి
చిత్తవైశ్వానరసంస్థితికిని విడిచుట్టు, ప్రహ్లాదమునకును ♦ జట్టునొమ్మ
గీ. మారుగుణరత్నములకు విచూరభూమి, శమదమాదికములకును ♦ సంశ్రయంబు
దైన్యగ్రసమున కెడదవ్వు ♦ హౌస్యమునకు, నప్రదేశంబు వైరాగ్యమతసిచూడ.

విప్రీనారాయణచరిత్రము, ఆ 1 పద్య 84.

—♦ అ ద్వై త మ త ము. ♦—

- క. సత్యము సత్యము సత్యము, నిత్యము యద్వైతమతము♦నిరుపమమఖరా
హిత్యము మోక్షశ్రీసా, హిత్యము మిరెల్లసంది♦యింపకుఁ డింకన్.

శంకరవిజయము, ఆ 2.

—♦ ఆ త్మ బు ధ్ధి. ♦—

- గీ. ఆత్మబుద్ధి సుఖం బిచ్చు♦నంతకన్న, గురువుసెప్పినసద్బుద్ధి♦పరులబుద్ధి
కొదవ దెచ్చును స్త్రీబుద్ధి♦కులముఁజెలుచుఁ, గాన నాబుద్ధివిని సిరుల్♦గమమునీవు
దశావతారచరిత్రము, ఆ 4.

—♦ ఆ త్మ శ క్తి. ♦—

- క. చెడు నాత్మశక్తి యెఱుఁగక, కడు గర్వముతోడఁ గడిచి ♦ కార్యము చేయన్
దొడరి యవిచారమూఢుఁ, డడవిన్ గూపమునఁ బడిన♦యఁధుఁడువొలెన్.

క. విను శక్య మైకాన్యము, చనుఁ జేయ నశక్య మైచుఁ • జనునే చేయన్
వననిధిపై శకటంబును, నొనరంగా మిట్టనేలఁనోడయుఁ జనునే.

3513

పంచతంత్రము, దూ॥ నారా.

— ♦ ఎ టు క . ♦ —

సీ. రాజేంద్ర విను మనఃఁశ్రాణంబు లాత్మగా, దిన్నిటి నెఱిగెడిఁయెఱుక యాత్మ
పుత్త్రమిత్రకళత్రఁభూమ్యాదు లాత్మగా, దిన్నిటి నెఱిగెడిఁయెఱుక యాత్మ
తాపత్రయంబులు • తలఁపులు నాత్మగా, దిన్నిటి నెఱిగెడిఁయెఱుక యాత్మ
యష్టాంగయోగాదిఁనిష్ఠలు నాత్మగా, దిన్నిటి నెఱిగెడిఁయెఱుక యాత్మ

ఆ. యట్టి యాత్మ నీవుఁయఖిలంబులును నీవు, నీవు నే నటన్న్ • చావ మీవు
గాన నేరు లేదు • కైవల్యచదమాగ్గ, మేనటంచుఁ దలఁచు • నెఱుక వీవు.

శ్రీరామస్తవరాజము, ఆ 3.

— ♦ నియమము . ♦ —

సీ. నియమంబు వాఙ్మనోఁనియమంబు శారీర, నియమంబు నింద్రియఁనియమ మగుచు
నియమంబు గురుభక్తిఁనియమంబు సత్కర్మ, నియమంబు నాచారఁనియమ మగుచు
నియమ మాత్మజ్ఞానఁనియమంబు నధ్యాత్మ, నియమంబు సంతృప్తిఁనియమ మగుచు
నియమంబు సద్గోష్ఠిఁనియమంబు దైవిక, నియమంబు వాత్సైకఁనియమ మగుచు

గీ. నియమమతులితసద్భావఁనియమమగుచు, నియమమసదృశమోక్షార్థఁనియమమగుచు
నియమమనుపమచిద్భాసఁనియమమగుచు, నియమమాత్మానురాగసఁన్నియమమర్యో.

విజ్ఞానప్రదీపిక, ఆ 3.

సా ము ద్రి క ము

గీ. తిర్యగూర్ధ్వంబు గొలునంఁదేహమిష్టి, యెవ్వనికి వ్రేళ్లు నూలును నెనిమిదియగు
మానమున వాఁడు ధరణిసాఁమాజ్యపట్టు, బంధయోగ్యుఁడు భాగ్యవైభవముకలిమి

గీ. ముక్కుభుజములులో చనంబులునుజూను, హనువులును నైదుదీర్ఘంబులగుట మేలు
మెడయాజంఘాయుగంబును • మేహంబు, హ్రస్వములు గాఁగవలయుభాఁగ్యాన్వితునకు

గీ. నాభిరంధ్రంబు సప్తకంఠస్వరములు, మూఁడు నత్యంతగంభీరఁములుగవలయు
నంగుళీ దేశజత్వత్వఁగంఘ్రిగుల్ఫఃపంచకము నూత్ముమైయుండుఁభాగ్యనిధికి.

గీ. కరములునుగుక్షియునుగటిఁస్తంధములును, ఫాలమునుమోమునున్నతిఁవడయవలయు
హస్త రేఖాద్భుగంత జిహ్వోధరోష్ఠ, తలనఖములు గైంపైఁభస్మఁడతఁడు.

- గీ. కటియు వక్షస్థలంబునుఁ విటలతటము, విస్తృతము లెవ్వనికి వాఁడుఁ విభుతఁ గాంచుఁ
బదము గోమల మయ్యునుఁ బాణిక తిస, మయ్యు నైశ్వర్య మొసఁగు మహానుభావ.
- గీ. తాల్చు నెవ్వఁడు భూలతాంతరమునందు, వర్తులంబైన దక్షిణావర్తరేఖ
యాతఁ డే కాతపత్రిమాఁ ట్లుగాఁగ, ధరణిరాజ్యంబుఁ బాలించుఁ ధన్యచరిత.
- క. కమలాదరారుణములై, సమగుల్ఫములై మృదుత్వఁ సంయుక్తములై
విచలారుణసఖరములై, చెమరింపనియడుగులొసఁగుఁ సిరి మనుజులకున్.
- సీ. లింగంబు గృశమైనఁ తెస్స మాత్రము దక్షిణావర్తనిస్సృతంబైనమేలు
మధుగంధమైనను • మత్స్యగంధంబైన, నింద్రియంబు శుభంబుఁ నీనఁ జాలు
గంధనిర్ధాదంబు • గ్రొంచదుందుభిఘోష, గంభీరమగుట సౌఖ్యప్రదంబు
చక్షుఃక నీనికఁ సరఘామధుచ్ఛాయఁ, బింగళంబై యిచ్చుఁ మంగళంబు
- గీ. హస్తమిరియించిపట్టిఁ యపుడు కదిసి, యంగుళులు రంధ్రహీనంబులయ్యెనేని
నతనిఁ గల్యాణలక్షణాన్వితునిఁగాఁగఁ, శిష్టసాముదిరికట్టానఁ సిద్ధబుద్ధి
కాశీఖండము, ఆ 4 ప 24-32.

—♦ స్వప్న ఫలములు. ♦—

- ఆ. స్వప్న మనఁగ సుప్తఁ జనముమనశ్చేష్ట.యదియుఁ గాంచునొగినఁ నాగతములఁ
గాన కలు నూచఁకము లగు భావిశు, భాశుభోదయములఁకనుచుఁ జెప్పె.
భారతము, ఆను. ఆ 5 పద్య 154.
- క. మనమున విషయేంద్రియముల, పనులూహంజేసి కర్మఫలములచేతన్
దనివొందక నానావిధ, జనితములగుచున్నయదియ • స్వప్నం బరయన్.
విజ్ఞానప్రదీపిక, ఆ 2.
- క. పాయసముం గలలో భూ, నాయక భోజనమునేయుఁ నరులకు నంతే
శ్రేయస్కరమని స్వప్నాధ్యాయంబునఁ జెప్ప విందుఁ దద్జ్ఞులచేతన్.
శకుంతలాపరిణయము, ఆ 1.
- సీ. బుక్షవానరములఁ నెక్కి పాడుచుఁ దాన, కాలునిదెసకేగఁ గంటి ననియుఁ
దనమూలమున బొగ్గులును శిరోజంబులు, నుముకయు భక్షించుఁ చుంటి ననియు
ఁగ్నఁడై జై నసఁ న్నాసి నవ్వుచు మ్రోల, గంతులు వేయంగఁ గంటి ననియుఁ
దైల మాపాదమస్తమునందు వడియంగ, నుద్విపై నిద్రించుఁ చుంటి ననియు
- గీ. సతిభయంకరమూర్తులై యస్త్రధరులు, తాలఁగొని రుద్విరనియును • నీలిచీర
కాంతబడిదక్షిణమువోవఁ గంటి ననియు, స్వప్నమునఁ గన్నవారికిఁ జావుద్రువము.
జై మినిభారతము, ఆ 8 పద్య 103.

—♦ మరణచిహ్నములు. ♦—

సీ. పురుష హిరణ్మయః♦నరుఁ డెవ్వఁ డుత్తరమునఁ గాంచు దక్షిణఁముఖత నుండ
నతనికి వన్నత్రీ♦యమున మృత్యువు వచ్చు, రవిమండలంబుని♦ష్పృభము గాఁగఁ
గనిన రెండేడులఁ ♦ గౌముడిఁ దననీడఁ, దూఁటు నూచిన నొక్క♦రఘేట నది వి
మాళి యై యున్ను♦శ్మాసమాత్రంబునఁ, గర్ణముల్ గరములఁ ♦ గదియ మాసి
ఆ. కొనినయపుడు మ్రోతె♦విన కున్న నెలనాళ్లఁ, గర్ణములును నాసి♦కయును బ్రజ్ఞు
గదల వికృతవర్ణ♦కత పండ్లఁ గన్నులఁ, గలుగ నాడ మరణ♦మొలయు నంద్రు.

భారతము, ఆను. ఆ తి పద్య 304.

సీ. ధ్రువమండలమున న♦రుంధతిఁ గనుశక్తి, గంటికిఁ గలుగంగఁ ♦ గానకున్న
ముక్కున వలపటఁ ♦ జెక్కవాసివయట్లు, దోచినఁ బూర్ణచగ♦త్రుండు మతిసుఁ
డై కాన వచ్చిన ♦ నాయువు సంవత్సరంబునఁ గడచను♦తాజముఖ్య
కాంతి దొల్లిటియట్లు♦గాక యంతకు నెక్కుడైనను గడుఁ జెడ్డ♦నట్లు ప్రజ్ఞ

గీ. శ్రొత్త గాఁబెద్దయైవను♦గొంచెమైన, నాటునెలల మరణదశ♦యగుట గలుగు
నిందుమండలమున రవి♦యందు నడుమఁ, దెలిపి గాంచినఁ దెగు నేడు♦దివసములకు.

క. విను గుడిలో నున్న సమయమున సురభిద్రవ్యములను♦బొల వల్పుట గ
ల్గిన నాటుదివసములఁ గల్గును మృత్యుసమాగమంబు ♦ గుణరత్ననిధి.

గీ. ముక్కు వ్రాలుట కర్ణముల్♦మ్రొగ్గఁబడుట, రదనవైవర్ణ్య మక్షివి♦రాగభావ
మంగమతికృష్ణుగుబుల్ల♦మడరఁజెడుట, నూచక ములుసద్యోమృత్యు♦గోచరతకు.

గీ. కారణము లేక దాపలి♦కనుద్రవించు, నెత్తిచక్కటిధూమంబు♦నెగయునపుడ
మరణదశ యావహిల్లెడు♦మానవునకు, జనకన్యప యివి బ్రహ్మ సె♦ప్పినవిధములు.

భారతము, శాంతి. ఆ రి పద్య 126-129.

సీ. పలుకులు దొట్రిలు ♦ నెలుగు సన్నంబగు, నటత దేహంబున♦నగ్గలింఁచుఁ
గంపించు సకలాంగ♦కములు నాఁకలిచెడు, దాహంబుపొడముస♦త్వంబుపాలియుఁ
బరవశత్వం బంతఁ♦బాటిల్లుఁ జచ్చిన, వారితో భాషించు♦నోరలాల
దొరుగుఁ వినగ్గంబు♦దోచుఁ జేతులు కాళ్లు, మిగుల శైత్యములగు ♦ మీఁదుచూచు

గీ. ముక్కు గర్ణయుగంబును♦ముణిఁగివచ్చు, మర్మముల్ చించు♦ట్టియా♦మయము పెరిగి
ఱంపములచందముల విదా♦రింపుచుండు, మరణ మాసన్నమైనను♦మానవునకు. 3563

సీ. ధ్రువవస్థిస్థానంధ♦తులఁ దనుచ్చాయయుఁ, గాననివాఁ డేట♦లోనఁ గడచు
గిరకాన్వితాన్నిని♦స్కిరశాన్కుఁగనువాఁడు, మడియుఁ నేకాదశ♦మాసములకు

బనిలేనిపనిబక్క-♦బలిసినబొసుకచిక్కినవాడు దెగు నెలఁలేనిమిదింట
నడుగుచొప్పునఁ బార్శ్వియైఁవ్రేళ్లయినఖం,డితమైనవాఁ డేడుఁనెలలఁ దప్పుఁ

గీ. గాకియైన గృద్దెన నులూక మైన, నెత్తిసోకినవాఁ డాటఁనెలలఁ గడయు

స్నానమర్దన వేళ్లఁ మేనిచర్మ,మదరువాఁ డైదునెలలకుఁనంతరించు.

క. తననీడ వేటె యొకలా,గున నుండినవాఁడు నాల్గుఁనెలలకు నీల్గున్
ఘనరహితమైనమెఱపు జ,మునిదెసఁ గనువాఁడు నాఱుఁనెలలకు నీల్గున్.

క. తనబింబ మద్దమునఁ జూచినఁ దల లేకున్నవాఁడు ♦ చెల్లును రెన్న
ల్లను తనతనువుగమరువల,చినపక్షములోనవాఁడు ♦ జీవముఁ దొఱఁగున్.

గీ. జలకమాడిననవయవఁములకు మించి, హృదయమధ్యంబుజివ్వనియుండెనేని
నీరుఁ గ్రోలినదాహంబునిలువదేని, వాఁడు వేంచేయు సీరైదుఁవాసరముల.

క. మనుజులలోచనములలోఁ, దనరూపముఁ గానకున్నఁ ♦ దన వీనులలో
నను వేళ్లువెట్టిచూచిన, ధ్వని వినఁబడకున్నవాఁడు ♦ తడయక పొతియున్.

జైమినిభారతము, ఆ 8 ప 98-103.

—♦ గ్రహములు. ♦—

సీ. విద్రించుకఱినొండె♦నెరయ మేల్కనియున్న,తఱినొండెసురసముదయముఁగాంచి
బ్రచుసినపలుకులు ♦ వలుకుమానవుఁ బొందు, నదియ దేవగ్రహమని యెఱుంగు
నదిశయానుం డయ్యు♦వాసీరుఁ డయ్యుఁబి,తృప్తేశ్శిఁగని యున్మ♦దించెనేని
నది పితృగ్రహముభ్రాం♦తాత్ముఁడైనరుఁడుగం,ధర్వులఁగనినగాంధర్వమనియుఁ

గీ. బరఁగుగ్రహముసోఁకదికాలఁపర్యయమునఁ, గదిరిభ్రమియించె నేనియఁక్షగ్రహంబు
వాతవైత్యాదివికృతులవలన బుద్ధి,దప్పుటయునొక్క గ్రహవైకృతంబ యందున్.

క. విను డెబ్బదియేండ్లగుదాఁకను మానవులకు గ్రహోపఁఘాతంబులు గ
ల్గు ననంతరంబ గ్రహముల,పని వలవదు ముదిమి యెల్లఁపనులకుఁ జాలున్.

క. వియతి గలిగి యింద్రియముల,జయించి శుచు లైనకాంతి ♦ సంపన్నులకున్
భయ మొనరింపఁగ లే వ,వ్యయపుణ్యగ్రహము లేయఁవస్థలయందున్.

ఆ. ఆదిదేవుఁ డగుమహాదేవుమీఁద నె,వ్యానిమనసు భక్తివైభవమున
మల్లసిల్లు నతనినెల్లకార్యముల డ,గ్గఱవునూవె గ్రహవికారకృతులు.

3572

భారతము, ఆర. ఆ 5 పద్య 253-257.

—♦ పక్షిశకునలక్షణములు. ♦—

- సీ. మనుజుండు బక్షికర్చనఁ జేసియున్నచో, నొప్పుగా నది పేర్చితొక్కెనేని
కుజశాఖ దీగినచ్చిఁకూర్చున్నయాహాని, నలపలదిక్కునఁ నిలిచెనేని
మూత్రంబు విడిచిన ♦ ముదముతో శాంతపుదిక్కుననున్న యాదిశను విడిచి
యన్యదిక్కున కేగి ♦ యటులుబ్బియాడిన, క్షీతిజంబునకుఁ బ్రదక్షిణము గాఁగ
గీ. వచ్చెనేనియు వర్షం బవశ్యముగను, వచ్చు మఱియును దలఁచినఁ వాంఛితంబు
తెల్లఁ జేకూరు నిది తథ్యమెంచి చూడ, కలితకీర్తిప్రకాశ వేంకటమహేశ.
గీ. ప్రిశ్న మొనరించుచోటను ♦ బ్రేకికంటె, కంటిపై తాతిపై నీరువెంట నిడిన
వానియండంబు లొగి బేసియైనఁ జాల, వాన గలదని రెట్టఁడుపూని పదికె.
చ. పనివడి వానకై నరుండు ♦ ప్రశ్న మొనర్పఁగఁ బక్షియుండునో
చనునో యటందు నున్నతరుశాఖను నిల్చిన వామభాగమం
దేనయఁగఁ జేప్చఁజేసిననుఁ హీజము దాపటి కేగినం గనుం
గొనమఱిగుడ్లనైన మఱిమంభిని రెట్టఁడు వాన లేకనెన్.

3573

రెట్టమతశాస్త్రము, ఆ 1 ప 68-75.

—♦ గోశకునలక్షణములు. ♦—

- సీ. భక్తితో వాషాధఃపహుశనవమినాఁడు, మొదలింటి జామునఁ మొదవుగముల
నర్పించి రెండవయామంబున నరుండు, తనకోర్కె ఫలియించుననఁగ నపుడె
పొడియాపైనను బలుమూపురముగల్గు, వృషభమైనను బుందఁ పెడరె నేని
వానలు గురియు నవ్వారిగాఁ గడు రెస్స, బండు సస్యంబులు ♦ బహువిధముల
తే. మేదిసీస్థలి నర్హసఁచృద్ధి గలుగు, నఖిలజనులకు నారోగ్యమతిశయిల్లు
వాంఛితార్థంబు లీడేరునరుస మఱియు, నృపుల కాహవ మనెఁ జాలరెట్టఁ డిలను
ఉ. ఆల గమి న్నరుండు తగఁనర్చనఁ జేసినవేళ నెట్లనె
చాలఁగఁ గుంటిగుడ్డియును ♦ జాపిరిబొందినబక్కయాత్మభే
దాలసవృత్తి నెద్దయిన ♦ వావయినన్ గమిచాసి వచ్చినన్
గులుఁ దెవుళ్లచేతఁ బ్రజకుంభిని వానలు లేవు తస్మహే
పాలుఁడు హానిఁ జెందు ననె ♦ భాగుగ రెట్టఁడు మేదిసీస్థలిన్.

3573

- గీ. వేడ్క నావుల నర్పించువేళ నలుపు, నెలుపు గల గొడ్డుటావు దానెసఁగమంద
పెడరెనేనియుఁ గొద్దిగాఁచృష్టి గురియు, రచితసంస్కృతవేంకటరాజచంద్ర.

రెట్టమతశాస్త్రము, ఆ 1 ప 65-67.

—♦ వృక్షపుష్పఫలలక్షణములు. ♦—

- గీ. అడవితం గెడు రేలయు ♦ ననుము కుసుమ, పూచెనేనియు ముద మగు భూమిప్రజకు
నలిని బూచినద్విజాలకు ♦ త్వలముపూయ, క్షుత్రియులకండ్రుజయమువే ♦ కటనరేంద్ర.
- గీ. జమ్మి చండ్రులు గాచిన ♦ జాలపంట, గలుగు వేములు లెస్సగా ♦ గాచెనేని
రోగములు లేవు ప్రజలకు ♦ భోగ మమరు, మిహిరసంకాశ వేంకట ♦ మేదినీశ.
- సీ. కమగొన మోదుగు ♦ కాయలో గింజలు, గట్టిశా మూడు జా ♦ పట్టెనేని
గ్రమముగా వార్దాది ♦ కార్తులు పదునాల్గు, నన్నియు వ్విరించు ♦ నదియె గాక
మొదటిగింజయయున్న ♦ మొదటికార్తులయందు, నడిమిగింజయయున్న ♦ ననువుమీఱి
నడిమికార్తులయందు ♦ గడగింజ యుండిన, గడకార్తులందును ♦ గలుగు వాన
- తే. అందు నేగింజ కడుకొంచె ♦ మయ్యెనేని, తబకయై యుండెనేని త ♦ త్కార్తులందు
నల్పవర్షంబు గురియునం ♦ డ్రాగ్యజనులు, కాంతినిర్జితచంద్ర వేం ♦ కటనరేంద్ర.
- సీ. మట్టి యొద్దియు నిప్ప ♦ మారేడు నేరేడు, మెత్తి గోధుమలును ♦ వినుము యవలు
కవివియు నడవిలో ♦ గలచెట్లు శాచిన, రెట్ట డల్ప మనెను ♦ బృథివి బంట
కొడిసె బూచిన రు ♦ బాడము భూజనులకు, కడిమి గాచిన వా ♦ కడచ యగును
జీడి గాచిన భీతి ♦ సిద్ధించు నాగకే, సరులు గాచిన వాంతి ♦ సంభవించు
బిళ్లు గాచిన నగ్ని ♦ భీతి సంధిల్లును, వెలగ గాచిన గాలి ♦ గలిగియుండు
బుడమలు గాచిన ♦ భూమిపాలకులకు, దళవాయులకును ప్ర ♦ ధానులకును
- తే. దళములకు జాల నశ్యోన్య ♦ కలహ మొదవు, నేచి బొద్దుగ దిరిసెన ♦ పూచెనేని
పంట లల్పంబు లనియెను ♦ బ్రాజ్ఞు డగుచు, నేర్పుమీఱగ రెట్టకం ♦ దర్పుడిలను.

రెట్టచుతశాస్త్రము. ఆ 1 ప 59-64.

—♦ మేఘవిషయము. ♦—

- క. తరులవలె మేఘ ముచ్చును, విరివిగ దళు కెచ్చి తెల్ల ♦ విధముగ నున్నన్
ధరవర్ష ప్రదమగునని, గురుతరముగ బల్కె నయ్య ♦ క్రూరవిచారా.
- సీ. మఱియు మేఘము జూడ ♦ మంచంబువలె కుంభి, కుంభంబురీతి సిం ♦ గంబుకరణి
చామగంబులతీరు ♦ చంద్రబింబముసౌరు, గోపురంబులువెండి ♦ కొండలగతి
కొలనులు చెలువులు ♦ గొడుగులు మకరముల్, దేవవిమానముల్ ♦ వీటుగాను
శృంగారవనములు ♦ చెలువమా కత్తుల, విధము శంఖచయంబు ♦ వృషభములుగ
- ఆ. గడిమి రాక్షసాళి ♦ గతి గానుపించిన, వర్షమునకు హేతు ♦ వగుచునుండు
గాన దెలియుమిటుట ♦ గడుచ్రేమననిపల్కె, సుఖమొసంగు మయ్య ♦ నుబ్బరాయ.

సీ. అరుణమేఘంబునం ♦ దల్పవకానానయా, మేఘంబు గిరులందు ♦ మేయుచున్న
మెఱుపు గాన్పించిన ♦ ధరను వాయువ్యమం, దీశాన్యమండున ♦ దిటవుగల్గు
మెఱుపుతోఁ గూడియు ♦ మఱిభానుఁ డుండంగఁ, బూర్వపశ్చిమదిశల్ ♦ పూర్తివీణ
మెఱుపు గలిగి హోమ ♦ మేఘంబు గానున్నఁ, దటతతుగతిమబ్బు ♦ పరగదానిఁ
ఆ. గాంచ దానివైనఁ ♦ గాంచనవర్ణమై, మేఘ మున్న వర్ష ♦ శ్లాఘనీయ
మైన హేతువనుచు ♦ వైనంబు గాఁ బత్కె, సుఖ మొసంగు మయ్య ♦ సుబ్బరాయ.

రెట్టచుతశాస్త్రము. ఆ 5 ప 39-41.

—♦ ఉఱుమువిషయము ♦—

ఆ. బండి నారు విధము ♦ దండి పండులు రొప్ప, కరణి ఘంటతథము ♦ ఖరములవ్వని
గాను నుఱిమెనేని ♦ వాన శూన్యంబని, పలికె గురువరుండు ♦ పవనభక్ష. 3582

రెట్టచుతశాస్త్రము. ఆ 5 ప 42.

—♦ మెఱుమువిషయము ♦—

సీ. వన్నె ప్రత్యేకమై ♦ వడిమీఱ మెఱసిన, వాయువు ప్రబలును ♦ వాన యొసఁగ
నెఱుపుగా మెఱువంగ ♦ వర్షంబు దనరాచు, కలహము లొనఁగూడు ♦ గలవుమిగుల
విరువున నారుద్ర ♦ వరువుఁగాఁ దోచిన, వర్షంబు మించునీ ♦ వసుధలోన
దిరిసెన ములకపూ ♦ తెఱఁగున రాకేందు, విధము మెత్వఁగ వాన ♦ విస్తరించు
ఆ. పొంగుతవుడు భసిత ♦ పోలిక మెఱసిన, వెనుకఁ జిక్కి వర్ష ♦ మనువుపడును
యిట్లు దెలియుఁ డనుచు ♦ నిలలోనవినఁబల్కెఁ, జూడు మయ్యకరుణ ♦ సుబ్బరాయ

—♦ విత్తనములుచల్లుట ♦—

గీ. హస్త మృగశిర్ష మఖలయం ♦ దాధనిష్ఠ, రేవతి తార సుత్తరా ♦ త్రితయమునను
ధరణివిత్తిన ధాన్యముల్ ♦ తగ ఫలించు, నిశ్చయం బిది వేంకట ♦ నృపవరేణ్య.
గీ. రూఢిపువ్య పునర్యసు ♦ గోహిణులను, నుహివి విత్తిన వరియుఁ జా ♦ మయును నెసఁగు
నరయ మూలార్ద్రమున విత్తి ♦ ట్టివైగు. నిన్నియుఫలించుననె రెట్టఁ ♦ డధికముగను.
గీ. సరగ పుబ్బను విత్తిన ♦ సమసిపోవు, వార్ధ్ర విత్తినఁ దెవులుచే ♦ నణఁగిపోవు
చిత్తి విత్తిన వేవేగఁ ♦ జెరుచు మిడుత, లనియె రెట్టఁడు సకలవి ♦ ద్యావిదుండు.
గీ. హస్తనక్షత్రమున పెస ♦ లార్ధ్ర సువ్యులచుర నలమూలతారక ♦ యందు కంది
యును ననూరాధ నూలు వి ♦ త్తిన ఫలించు, వినుము వేంకటస్యవర్ష ♦ వినుతశౌర్య.
క. అల యశ్విసందు నెనగలు, నల పూర్వాషాఢలోన ♦ నలచందలు దా
దలపొసఁగూడఁగ విత్తిన, ఫలియించును వేంకటాద్రి ♦ పాశ్చివతిలకా. 3588

- క. కోరినయు త్తరముందున, మారాధను మూల కోహిణుల రేవతిలోఁ
 బైరులు బెట్టుట యుత్తమ, మారసి చూడంగ వేంకటాద్రివృషాలా.
- క. మఱియుత్తరయునుకోహిణి, వరుస నమారాధనంత్ల ♦ వరబుక్షమునన్
 ధర జొన్నవైరుఁ బెట్టుట, ర ముత్తమ మనెను రెట్టకవివరుఁడధివా.
- గీ. అశ్వని ధనిష్ఠ శతతార ♦ యాశ్రవణము, మఱి పునర్వసు రెంచంగ ♦ మధ్యమమును
 బృగ్విలోపలఁ బైరులు ♦ పెట్టుచును, నిజము కొండ్రాజువేంకట ♦ నృపవరేణ్య.
- గీ. శ్రేష్ఠయు విశాఖ కృత్తిక ♦ చిత్త యార్ద్ర, భరణి పూర్వశ్రియంబునఁ ♦ బైరు లిడుట
 నరసిచూడంగ నిష్ఫలఁబనఁగఁబరగు, వితతనయసాంద్ర కొండ్రాజువేంకటేంద్ర-
 నీ, తొలుతగంధాక్షతల్ ♦ ధూపోపహారముల్, గొట్టుబడ్డిగమున ♦ కొనఁగవలయు
 వార్షంబుతో జొన్నలాదిగా ధాన్యముల్, విత్తర ఫలియించు ♦ వెలితిలేక
 విత్తుచుండెడివేళ ♦ వెగపగ్గంబైన, మోకులైనను వెసమురిసెనేని
 యెద్దులు రొప్పగ ♦ నెద్దులు పడెనేని, యలపంటరాచకాఁగ్యములచేత
- తే. జెడును మునుయెగ్గు పడినదోమంబుచేత, చోయలకు నైన యనువునఁ ♦ జేరుగాని
 తగులునాకాపుతమ్మున ♦ దళముమీఁదఁ, గల్గహానియనెను రెట్టఁఘనుఁడు మహిని-
- నీ. విత్తుచుండెడివేళ ♦ వినువైడికంటెదా, పలరొప్పి నిలిచిన ♦ వలపటికిని
 గాడిదముంగిస ♦ కాకంబు వోయిన, శునకంబు వామడిఁక్కునకుఁ జనినఁ
 జెలఁగి పుణ్యాంగనల్ ♦ సేసలుచల్లిన, ముదమున వేదముల్ ♦ చమపుచున్న
 విత్తైడునప్పుడు ♦ వృషభంబు రెడముగా, జాలువాటిన మఱి ♦ చాలు దిరిగి
 వచ్చుచో నెద్దులు ♦ వలపల దిరిగియు, వచ్చిగీములుజేరవచ్చుతటిని
 ధ్యాంక్షంబురొప్ప నవ్వారిగాఁ బై రవ, శ్యంబును ఫలియించు ♦ చక్కగాను
- తే. రెట్ట కవివర్యుఁ డీరీతి ♦ మట్టుదెలిసి, గట్టిగాఁ బల్కె నిలలోన ♦ దిట్టఁ డగుచు
 సరసు లెల్లను విని చాల ♦ సంతసింప, నర్ధికల్పకవరవేంకటాద్రివృష.

—♦ వరిచేనుకోత ♦—

- నీ. కోరిపండినపంటఁ ♦ గోయఁ బోయెనువేళ, పలపటఁ గాకంబువచ్చి మఱియు
 బట్టునట్టున యమఁభాగంబునందునఁ, జేష్టలు గావింపఁ ♦ జేనికట్లు
 మేటియేనుంగులు ♦ మించుటద్దంబులు, ననఁటికంబంబులు ♦ నట్లు పూర్ణ
 కలశంబులును నన్నెగట్టినకోకలు, వీక్షింప ధాన్యసువృద్ధి మఱియు
- తే. నట్టి ధాన్యంబు లలరుట ♦ లంతలేక, యిట్లు చేరును గాఁపుల ♦ కింపు మీఱ
 రసికమందార పెదతిమ్మ ♦ తాకుమార్, వేంకటశ్లోప సర్వదిగ్విరుతధూప. 3595

గీ. పైరుఁ గోయ, బోనఁ బాటింప విధవ కుం, జేలు నన్ని కసవుఁ తెలికజాతి
వారిఁ జూచిరేనిఁ వారికి నాపంట, దక్క దనియె రెట్టఁఁకుక్కు మీఱ.
రెట్టచుతకాస్త్రము. ఆ రి ప 2-28.

—♦ గ్రహణము ♦—

సీ. ఫణిరాజు తల్పంబు పైఁ బద్మవాభుండు, తిన్న గా శయనించుఁ వన్నెఁ దెగడి
తనరు శ్వేతద్వీపఁమున గాఢతమి నొక్క, దెసకుండి పర్వెడుఁ పస వాసించి
క్రమమునఁ బుష్పగుచ్ఛము మీఁద మగతేటి, మొత్తంబు వ్రాలెడుఁ వత్తుమీటి
హిమశైలతుంగశృంగమున నీలాభ్రంబు, పర్యాయమునఁ గప్పుభాతి మెఱసి
గీ. సారకర్పూరడిండిరఁ హారహార, తారకోదారధవళాంశుఁ వారకలిత
నీరజారాతిబింబముఁన్నిద్రారాద్ర, గతి గ్రసించెను రాహు వక్త్రాలమునను.
హంసవిశేతి. ఆ 5 పద్య 313.
సీ. ఉత్తరాషాఢయుఁ సుత్తరాభాద్రయు, హస్తపునర్వసుఁ శశ్వనియును
చిత్త సుత్తరయునుఁ జెలఁగు నీయేడుతా, రల వాయుదిశనుండిఁ గ్రహణమైన
నరులకుఁ జిన్నవాంఁడ్రకు వ్యాధి గల్గును, ధాన్యంబు దలుగు యుద్ధంబు లగును
కోపంబు బహుళంబుఁ గొంచెన వానయుఁ దర్కించి చూడంగఁ ధరణియందు
తే. సరవి నీచెప్పినట్టిదోవములలోన, నొక్కటైనను గల్గినఁ సుర్వియందు
నత్యుదగ్గరిఁ బక్షుత్రయంబులోన, ననియె రెట్టఁడు సకలవిద్యావిదుండు.
రెట్టచుతకాస్త్రము. ఆ రి ప 44.

—♦ అశ్వలక్షణాదులు. ♦—

క. నెట్టినమొదవిరదంబులు, బుట్టిననొకయేడు నడిమిపల్లను నొసరం
బుట్టినరెండేడులు శుద, బుట్టిన మూడేళ్లు నిట్టిపరువడి నడచున్.
గీ. ఈనవవ్యంజనంబులుఁబట్టు నడువ, నెలమి యిరువదియేడేండ్లుఁబయలులోనఁ
దొలుత నైదేండ్లు గూడగ తురగమునకు, నరయ ముప్పదిరెండేండ్లుఁబాయువయ్యె
క. ఘ్రీవులు పది యశ్వకాతికి, నవితక్కువయైనతురగఁమల్పయు వగున్
సవరించుబతి కరిష్టము, సవరించరు గానబుధులుఁసహించరుగా. 8601
క. బాహులను సుల్లుగలిగిన, బాహువర్తంబులంద్రుఁ బ్రభులకు నెత్తుడున్
బాహులను దొడుగ తొడవులు, ఆహవమున జయము నొసఁగునరిబలభేదీ.

- క. పరగినమొగమును నాలుగు, చరణంబులు తెలుపు గలుగ ♦ జయ మొసగు నరే
శ్వరునకు నత్తురగం బిల, ఖరకరనిభ తేజ పంచకల్యాణి యగున్.
- క. నాలుగుకాళ్లుం గొనచెవి, వాలము వదనమువిశాల ♦ వక్షము తెల్లమై
క్రాటునది యష్టమంగళి, వేలిపతి యేలు ధరణి ♦ నేలినపతులన్.
- క. పట్టముక్రియ ఫాలంబున, నెట్టణమున సుల్లు మూడు ♦ నేర్పడియున్నన్
గట్టుము హయమును శాలను, సృష్టికి బతి యతఁడు సువ్వె ♦ స్థిగమతిఁ దలఁపన్.
- క. కుత్తుక సుడిగలతురగము, చిత్తజనిభుడైననేమి ♦ సిద్ధము దలఁపన్
ఉత్తమపురుషులు విలువరు, నిత్యంబును జూడజముని ♦ నిలయము కేఁగున్.
- క. పట్టుగు గోడిగ నేక్రియ, సృష్టిశ్వర వెనుకపదము ♦ సితమై యున్నన్
నెట్టనమాత్రము విడిసను, బుట్టవుదోషఁబులండు ♦ బొల్లరిలేమిన్.
- క. వెన్నున సుడిగల తురగము, కన్నంతనె విడక యొక్క ♦ గడగుట యెల్లన్
మున్ను గొని బ్రహ్మరాక్షసుఁ, డున్న మహిజంబునెక్క ♦ నుబ్బుట తలఁపన్.
- క. మునుచెంపలరోమజములు, గనుపట్టుహయంబు నెక్క ♦ గడఁగుట యనిలోఁ
దనభటులు దాను తధ్యము, నెనుబోతును ప్రియమతోడ ♦ నెక్కుట కృష్ణా.
- సీ. అశ్వంబుఁ కుఁబగ ♦ మాయఃప్రమాణము, పదులుముప్పదిరెండు ♦ వత్సరములు
పఠమాయువందులోఁ ♦ బదియవభాగంబు, తనరారు నొకదశ ♦ యనఁగఁబరగు
మాడేళ్లు శెణ్ణెళ్లు ♦ మాన్నాల్లుదివసంబు, లొకదశకలదియై ♦ యొప్పుచుండు
నత్రైతంగునదశ ♦ లయిదునురెండునుచెవులుండినన్నియ ♦ తేత్రముఁను
- గీ. పదిలమైదశాత్రేత్రంపుఁద్ధతులను లావణంబులునున్నట్టి ♦ లాగరింగి
చేప్పఁగాఁదగునత్ఫలమొప్పుగాగ, రాజదేవేంద్రయాభశరాజచంద్ర. 3610
- గీ. గార్ధభంబు కోతి ♦ కరణిని మఱిసల్ల, కాకిపగిది జంబు ♦ కంబుజూడ
నూరఁబందిభాతి ♦ నుష్ట్రంబువిధమునఁ, గడఁగి రచము సేయఁ ♦ గాంతిఁజేఱుచు.
అశ్వశాస్త్రము.

వాస్తులక్షణాదులు.

- పీ. ఊసరభూముల ♦ నూరికి నడుమను, గోణదేశంబుల ♦ గుంటపట్ల
నీళ్లుపాఁడుచోట ♦ నిందితంబగుతావు, పరగంగ గుడినీడ ♦ బాడునేలఁ
బుట్టతెట్టెడుచోట ♦ నిట్టుబొందెడుచోట, గోగణంబులు మంద ♦ గూడుచోటఁ
దగ్గైఁగ్గరుకార్క ♦ తనయులదెసలను, బిలసమీపమునందుఁ ♦ ప్రేతభూమిఁ

ఆ. తేనె నెయ్యి పెరుగు ♦ మీను రక్తంబును, శేషము పిట్టకంపు ♦ లవణరసము
తగదు యిడ్లఁగట్టఁ దధ్యంబు నరులకు, వాస్తుశాస్త్రచతుః ♦ వాఙ్మాయా.

—♦ మాసఫలలక్షణములు. ♦—

- సీ. చైత్రంబు ధనహాని ♦ జయము వైశాఖంబు, జ్యేష్ఠంబు మృతభీతిఁ ♦ జేయు నిజము
ఆషాఢమునఁ బశుహారణంబు శ్రావణంబున భృత్యసంతతిఁ ♦ మొనయఁ జేయు
భాద్రపదంబున ♦ బహురోగములు నొందుఁ, గలహ మాశ్విజఁజేయుఁ ♦ గార్తికంబు
శ్రీపదంబును మార్గశీర్షంబు భయమగు, నల పుష్యమునఁ జెందు ♦ నగ్ని భయము
- గీ. భాగ్యకరమగుమాఘంబు ♦ ఫాల్గునమున, రత్ననాశంబుఁజేయు ప్రహత్నమునను
అధిక మాసము క్షయమాసఁమశుభదంబు, లయచుఁ జెప్పిరి మునివరుఁలబ్జనాభ.

—♦ శంఖుస్థాపనలక్షణములు. ♦—

- గీ. శంఖుస్థాపనంబును ♦ జేయుటకును, శుక్లపక్షంబులోనెన్నఁ ♦ శోధనంబు
సంవరిక్తలుదర్శయఁ ♦ నష్టకారి, సౌమ్యగురుశుక్రవారముల్ ♦ సౌఖ్యదములు
- గీ. శతభిషశ్రవణోత్తరాఁషాఢహస్త, రేవతి స్వాతి రోహిణి ♦ మృగశిరాశ్వి
యుత్తర వునర్వసు ధనిష్ఠ ♦ చిత్త పుష్య, లలరు నిర్వేధలైకెండు ♦ నిలుపుతరిని.
- గీ. శంకుస్థాపనసంభవఁసంగతులకు, మొదటిజాముత్తమమురెంటు ♦ ముదముమాట
నధమమగువార్తిటనుసంధ్యఁలందు గాత్ర, లందు నింద్యము వాస్తుసీఁధ్ధాంతమభవ.

—♦ మాసక్రమవాస్తుపురుషస్థితి. ♦—

- సీ. ఉర్వి భాద్రపదాశ్వయుజ కార్తికంబుల, నల వాస్తుప్రాగ్దిశఁతలగ డౌను
మార్గశీర్షముపుష్యఁమాఖమాసంబులు, దక్షిణశిరసుఁడైఁతనరియుండు
నరుసఫాల్గుణచైత్రఁవైశాఖములయందు, బడమటితలగడైఁపవ్వళించు
సగవి శ్యేష్ఠాషాఢఁశ్రావణంబులయందు, నుత్తరశిరసుఁడైఁయందునెపుడు
- ఆ. నామశాయి యగుచుఁవర్తిండు నిరతంబు, నతని దృష్టి పథముఁనందు నిండ్లు
గట్టిరేని మృత్యుఁసునరోగములఁజెందు, శిరమానందువెనుకఁసిరులు కృష్ణ.

—♦ పక్షఫలము. ♦—

- ఆ. శుక్లపక్షముననుఁశుభములు సేకూరుఁ, గృష్ణపక్షమైనఁగీడుఁ జేయుఁ
బక్షములను చెంటిఁబరికించి గృహములు, గట్టిరేని సుఖముఁగలుగుఁ గృష్ణ.

—తిథిఫలనిర్ణయము. ♦—

- ఆ. సందతిఘటయం దఁనర్థమా నర్థంబు, భద్రతిథులయందుఁబంథనంబు
దర్శరిక్తలందుఁదప్పదుమృత్యువు, పూర్ణజయలశుభముఁబొందుఁ గృష్ణ.

ఆ. శుక్తపాద్యమైః శోకంబు సఁధిల్లు, రిక్తదినములందు రిక్తఁజేయు
దర్శయందుబటికి దప్పదు మృత్యువు, కడమదినములందు గలుగు శుభము.

— ♦ వారఫలము. ♦ —

గీ. ఆర్కకుజవాసరంబుల నగ్ని జాధ, సోరిది సోమవారంబునందొరపుగలుగు
సౌమ్యగుఱ శుక్ర వారముల్ సౌఖ్యదములు, శనిదినముత స్కరభయంబు సరసిజాగ్రు.

గీ. శుక్రసోమని వారముల్ శుభకరములు, బుధబృహస్పతివారముల్ పాసఁగుభనము
సూర్యభౌములవారముల్ శోకకరము, శనిదినము తస్కరభయంబు జలజనాభ.

— ♦ నక్షత్రఫలము. ♦ —

గీ. శతభిష ధనిష్ఠ పుష్యమి స్వాతిహస్త, చిత్తమృగశిరహరియుల్ రాశ్రయంబు
మైత్రరేవతికోహిణుల్ భాత్రిశుభము, తిడ్ల కారంభతారక వివిముకుంద.

సీ. రూపింపనశ్వని కోహిణి మృగశిర్ష, లలపుష్య హస్త చిత్తానారాధ
లాగూఢిమైనుత్త రాషాఢ విష్ణువు, ల్సరవి ధనిష్ఠయు శతభిషంబు
లనఁదగు నీతార లత్యుత్తమంబులు, యుర్వి నాద్వి పునర్వ నూత్తరములు
పరగజ్యేష్ఠోత్తర భాద్రరేవతులవి, మధ్యమతారలు మతీయు భరణి

గీ. వర్షియాశ్రేష్ఠమఖిలుపూర్వత్రయంబు, లెలమి స్వాతివిశాఖముగా లలకుబదియు
సధమతారలు నిత్యంబు లనఁగఁదగును, వాస్తుసిద్ధాంతమాగ్గము ల్వారిజాతు.

— ♦ లగ్నఫలము. ♦ —

క. శ్శిరలగ్నము లుత్తమములు, చరములు వెస మధ్యమములు చర్చింపంగా
ధరయందు ద్విస్వభావము, లరయ నిషేధంబు లందు నార్యులు కృష్ణా.

— ♦ శల్యపరీక్ష. ♦ —

క. కలహమగుఁ బెంకు లుండిన, వెలీమిడినోగంబు బుట్టు పేదటికము బొ
గ్గులు మృతిని కట్టెల్ని, జ్వలితము కులనాశంబు శల్యము లభవా.

3626

సీ. భూశోధనములేక పూర్ణిమామ్ములు, గట్టియుండినఁ జెందు నట్టిఫలముఁ
దెలిపెదఁ బశువులు లిగియుండియ నింటఁ, బాడిలేకుండిన బాలశల్య
ములు దూర్పుదెసనుండు నిలపతు లేప్రొద్దు, కోపంబుఁ జేసిన గుఱ్ఱమెముక
లాగ్నయముననుండు నహారహంబుజ్వల, తాపముల్లల్లిన దంతిశల్య
ములు నుండు దక్షిణంబున ఋణంబులచేత, సుడిబడియుండిన సుకరశల్య

ములునుండు రాక్షసుఁడవలను నెప్పుడు నక, మృత్యుదోషములు • మించెనేని
వృషభశల్యములుండు • వెనఁబచ్చిచుంటున, గ్రామంబులోఁబ్రజఁలకలనామంది
యూరు వెడలుమంచుఁబోరిన గార్దభ, శల్యముల్మారుతఁస్థలినినుండు
నర్థనాశనముప్రతిఁత్యహముఁగల్గిన మేష, శల్యము లుండు వైశ్రేకంబదెసను
పోరుగులెప్పుడు చాలఁబోరుచుండినగాని, ఈశాన్యమునశ్వాః • మెచ్చులుండు
నింటిలోఁ గలహంబుఁ మేఘాగ్నిఁగలిగిన, నట్టింటనుండుమఁగరునికెరము

గీ. ఇదివిచారింపవలసినఁనిట్టిచోట్లు, నాఁడు కేసలు వెడలు పుష్కరితలోతు
త్రెవ్వి యడితీసివేయఁ గఁర్తురు లభించు, నాయురాగోగ్యభాగ్యంబుఁబంబుకాక్ష.

—• జలగతిలక్షణము. •—

సీ. అన్యగేహజలంబుఁబాష్మి గేహంబున, గణ్యమైపచ్చిఁగఁగలహ మొదవుఁ
దనయింటిలోఁగిల్లుఁదగఁదూర్పుదెస నెఁగఁ, బుత్రిలాభంశైష్ట్యపానఁగఁశేయు
నాగ్నేయమున నర్థఁహాని సంపాదించు, మెఱసిదక్షిణమునఁ మృత్యుభయము
రాక్షసేశునిదెసఁరాజభయంబగుఁ, బచ్చిమంబునఁగేడుఁపత్ని కొదవుఁ

గీ. బనసునిదెసనస్త్రిఁపశువుల కెప్పుడు, ధనదునిదెసఁగల్గుఁధనసవృద్ధి
శివునికోణమండు • శివకరంబగు నింట, నింక నేని పానఁగఁదిందశే.

—• గ్రాహ్యగ్రాహ్యవృక్షములు. •—

అ. చంద్ర బట్టకణముఁచందనం బినుమద్ది, పలమ వేప లేకు • వడిశ వెగరు
కాన్తుగుద్రకణముఁకడిమి మొక్కము బిల్లు, నిట్టి నాయసమితఁయిండ్లకలగు.

ఉ. తేనెలుబెట్టుమాఁకులునుఁదేవరమ్రాఁకులు రచ్చమాఁకులున్
మకానులునిల్చుమాఁకు లొరఁమ్రాఁకులు మూలికెలున్న మ్రాఁకులున్
నేనుగుగట్టుమాఁకులునుఁనెక్కుడుతీగెలుబుట్టుమాఁకులున్
మానుగవీర్ల మాఁకులునుఁమంచివికావు గృహంబుఁట్టఁగన్.

2620

సీ. తాండ్రగుంపెనచిల్లఁతపసిబూరుగువేగి, జీడిపావిలిముష్టిఁపేడితాడి
అగిశ గోరండంబుఁఅకపచ్చారియొ, శేలపోలికిపల్వఁచేనుచిగిరె
మట్టి మోదుగు జువ్విఁమామిడి కెము డిప్ప, చెన్నంగి యుసిరికెఁచింత వెలగ
యూడుగ సోమిందఁయొప్పతింగెడు నెయ, వద్ది గావియు వెద్దఁమానువేము

అ. అన్యఖండేతంబుఁలారయ శల్యంబు, లెలమి మూలములనుఁగలపవలదు
ఖదిర మొకటి దక్కఁగఁటకద్రుమములు, నిందితములు శాస్త్రఁనియతికృష్ణ.

- గీ. మానుకాటుబెట్టిఁ పంజీస్తుకలకచ, తైలగుడపిశంకఁ నిలకపిల
కాంకులున్న గన్నఁ గొలితేలుచురాయి, యుడుముపాసునిల్వఁ దగదుక్కష్టాఁ
క. భూమిమునునటుపతటివి, భ్రాజితముగ దక్షిణమునఁ బశ్చిమమున బల్
లోజాచుఁ బడించు నీడగు, రాజితముగఁ మాన్పుచుత్తఁ రముల శుభంబుల్. 3683

—♦ మాసద్వారనిర్ణయము. ♦—

- మ. మనుచా శ్రావణికంబునందు భవఁ ఁబుల్ గట్టిఁ దూర్పుది
క్రయిఁ వ్యాకిలినిల్చి కార్తికమునఁ దింపొందఁ దక్షిణం
బున నాస్మాసుమునందు బచ్చిచుదిశన్ బొందింప యక్తంబగున్
జను వైశాఖమునందు నుత్తదిశన్ శస్త్రోక్తి సర్వేశ్వరా.

—♦ చోరాదిఖండిక ♦—

- అ. వైశివోరరాజఁ నహ్నిభయంబుల, వలన బయలుదేఱఁ వెలయుగండి
కెలమి లక్షణంబు వలను గూఢంబుగా, వలయుచోట నిలుపఁ పచ్చిఁ గృష్ణఁ

—♦ ద్వారబంధలక్షణదులు. ♦—

- గీ. సప్తతాలోన్నతంబునెఁ దఁగఁ ద్రితాళ, మాయతముద్వారబంధంబు లందుఁ దగును
నిడుపుతో మ్మిదిపాళ్లునఁ వెడలు పైదు, పాళ్లతో నైనఁ దగు ద్వారఁ బంధమభిష.
గీ. బావులు చెంట ద్వారబంధంబు తగదు, మంచమున మూఁడుజాతు లఁ చుచ్చగాను
తలుపుసరిపల్కలయియున్నఁ దగదటండు, తొడరిదూలమునడుముగా నడువరాదు
గీ. బయటివాకిలి కెదురుగాఁ బరునియింట, వాకిలియు గోడమూలయు వైర మొదపు
యింటిలోనైన వాకిలి కెదురుగాను, గోడమూలయు గంబముల్ జూడరాదు.
క. బట్టతలన్ ద్వారంబును, పట్టతెగ్గయినచోట నిలయంబు వెసన్
గట్టిన మేలుదొలంగును, కొట్టము పెనుగాడివిడివి గూడదు నడవన్. 3689
గీ. మూలకలవాకిలై యున్న మేలు దొలఁగు, కొంచమైయున్న బొడవైనఁ గూడదండ్రు
యెదురుగా వాకిటను బరు నింటిదీప, కాంతి లోఁగిట వెలుఁగ రోగ ప్రదంబు.

—♦ దూలములు ♦—

- పీ. తనరుమాల్పాదిప్రదక్షిణంబుగ దూలములు చౌకములుగూర్పఁ నలయునపుడు
ఆశ్చర్యమునను మూలఁ గ్రసంయోగంబు, మూలంబు మూలంబు మొనయుదైత్యు
దిక్కునఁ బవమానఁ దిశి యగ్రమూలసంఘటనంబు నీశానుకడను బొల్చు
నగ్రమగ్రముదీని కభిధానములు తూర్పు, గజమైనభోతుభా నుజునికడను

గీ. వృషముపడచుటనుత్తరం బెనయనజము, గజముపై పోరు సోతుపై కడగువృషము
వృషభగజములపైనజంబెసగు వరుస, తెలిసిదూలములెత్తగా వలయుచ్చెష్ట.

—♦ గోడలప్రమాణము. ♦—

మ. పదిదేనల్ పొడవైనగోడ ద్విగభూపాలప్రశస్తంబు తొ
మ్మిదిదేనల్ మఱి వైశ్యశూద్రులకు నెమ్మింకరిశ్రేణి కె
న్నిదిదేనల్ మఱివీటికమ్మవయినన్ ♦ పేలొందు లోభంబు చె
ల్లము మందంబిడ మూరె డాది తగు నీహస్తాంతిపర్యంతమున్.

—♦ గోడవెట్టెనులక్షణము. ♦—

క. నిజము గోడ బెట్టెగ, నెఱయెగవృత్తిక గ్రహింకనీశాన్యమునన్
దారుమ నూరెడుకీలును, నొరిచి నుటి గోడ బెట్టె ♦ నుచితము కృష్ణా.

—♦ గోడవిరిగినగురు. ♦—

క. నే నిమిగ గోడ బెట్టెగ, ప్రేలిన దస్కభయంబు ♦ వెలిసినచో
నాలములో విరిగిన నిల్లాలికి భయమగు నటందు ♦ రారులు కృష్ణా.

—♦ కి టి కీ లు. ♦—

క. నానావిధహస్త్యములకు, బూజుగదగు చిత్రకములు ♦ పొలువుగచుట్టున్
మానుగగృహస్థులిద్దకు, భానుజదిశఁబల్చిమమున ♦ బరగు గవాక్షుల్.

—♦ గృహాన్నతసూత్రము. ♦—

గీ. మాలమునకును భూమిక ♦ నూలు పట్టి, ఎన్నియంగుళులగునవి ♦ యెనిమిదింట
పాలుగొని శేష మాయముల్పరగునందు, బేసులు శుభంబు సమలందు ♦ బెరయుగీడు

గీ. తల్లి దండ్రీయు నన్నలు ♦ దక్షిణమున, బల్చిమంబుననుండిన ♦ భద్ర మగును
ఉత్తరము తూర్పు జరుపంగ ♦ నుత్తమంబు, దక్షిణంబునుపడమర ♦ తగదుజగుప.

—♦ అష్టభాగగృహలక్షణము. ♦—

మ. అరయన్ మజ్జనశాల తూర్పుదెసఁ బాకాగారమాగ్నేయమా
యరుతన్ సుప్తగృహంబు యావ్యమున నస్త్రాగారమా నైఋతిన్
గురియాభోజనశాల పశ్చిమమునన్ ♦ గోశాల వాయువ్యము
త్తరమందున్ ధనశాల శంఠుదెసన్ ♦ దేవాలయంబున్ దగున్.

—♦ వివాహవేదిక. ♦—

గీ. వెనువు విడుపును చాల్చుదేవులును నొకటి, పొడవువేదిక యింటికిఁ మొడచుదిశను
చవికె యొనరించి సౌపాఁ ♦ సరణిఁగూర్చు విభవము నొసంగు వైవాహా ♦ వేదియందు.

—♦ వివాహవేదికాస్తంభలక్షణము. ♦—

పీ. మృగపతిత్రయమున ♦ మిహిరుఁడునెలకొన్న, హరునికోణంబున ♦ నమరవలయు
నళిత్రయంబున ♦ హరిదశ్వుఁ డుండిన, ననిలకోణమునందు ♦ నునుపవలయుఁ
గలశత్రయంబున ♦ గమలాపుఁ డుండిన, దైత్యకోణాదిగాఁ ♦ దలఁపవలయు
వృషభత్రయంబున ♦ నుష్ణవీధితియన్న, జ్వలనదిశాదిగా ♦ దెలుపవలయు

గీ. ధరణి పరిణయవేదికా ♦ స్తంభసమితి, నిలుపుటకు వాస్తుశాస్త్రోక్త ♦ నిర్ణయంబు
గాక వేరొక్కవిధముఁ ♦ ఘాత మయిన, సంపదలు లేక పానియా ♦ దంపతులకు.

—♦ నుయ్యిత్రవృత్తు. ♦—

పీ. ఈశాన్యముఁ వృద్ధి ♦ యేప్రాద్దు నుచును, పాలుపొందు తూర్పునఁ ♦ గలిమిఁజెందు
ఆగ్నేయమునఁ బుత్ర ♦ హరణంబు గావించు, శమనుదిక్కుననున్న ♦ సతికి నష్టి
నిరుసుతిదిశయందు ♦ నెనయు మృత్యుభయంబు, పశ్చిమంబునఁ గల్గు ♦ భాగ్యమెపుడు
వాయువ్యమునవచ్చు ♦ వైకుంఠచేబాధ, యక్షరాడ్డిశయందు ♦ నల్పసుఖము

గీ. నుభ్యమంబున ద్రవ్యంబు ♦ నుడిసిపోవు, నవని నీరీతి దిక్కుల ♦ నరసి త్రివ్య
వలయు బావుల నిలయందు ♦ నెళపు దెలిసి, సుగుణులైఁజిట్టి మానవుల్ ♦ విగమవేద్య.

—♦ పోయ్యినివేయులక్షణము. ♦—

గీ. వహ్నివక్షత్రమునఁ గుజ ♦ నాసగమున, లగ్నమున నైవసప్తన ♦ రాశినయిన
గుజుఁడు వసియించుతరి హోమ ♦ గుండములును, ప్రాయలు పొందింప ♦ భాగ్యముల్
పొదలుఁ గృష్ణ.

—♦ మంచములకు, పీటలకు. ♦—

క. శేయ్యాసనయత్నంబులు, చయ్యన రచియింపధ్వజప్ప ♦ మభసింహములన్
నెయ్యింబగునితరక్రియ, లాయ్యన రచియింపధ్వజమె ♦ యుత్తమమునారీ. 2653

—♦ కంచములు తొలిచి నీళ్లను చల్లుదిశలకు ఫలము. ♦—

గీ. ఎలమిభుజీయించుకంచముల్ ♦ తొలిచి చల్లు,దిశలఫలమెత్త సురపతి ♦ దిక్కుమొడలు
గాఁగఁగల్గియుమానభం ♦ గమునుమృతియొ, తెవులసిరిపగధనముభూ ♦ తయునుగృష్ణ

శ్రీవైష్ణవాస్తుశాస్త్రము.

కృష్ణబలరాములబాల్యక్రీడలు.

- సీ. జానుభాగముల హస్తములు వీడ్వడ, నిడుచు రిగ్గునఁ బోదుఁరింతనంత
నవ్వల పయ్యెదలఁది జవ్వాడుదు, రాలకేపుఁతోక • లలమిపట్టి
విడువ నేరక వానిఁ వెనువెంట జరగుదు, రప్పంకములదుడుకడరఁ జొత్తు
రెత్తి చన్నిచ్చుచో • నిరుదెసఁ బాలిండ్లు, చేతులఁ బుడుకుచు • జేఁపుఁగలుగ
గీ. దూఁటుదురుగుక్కుగుక్కుఁకుఁదోరమగుచు, నాడుదురుముద్దుపలుకులశ్యక్తములుగ
గరములంఘ్రిలు :ల్లాచ్చికదలుపుమరు, రామకృష్ణులు శైశవఁతులఁ దగిలి.
సీ. గోవల్లభుడ నేను • గోవులు మీ రని, వడి అంకె వైచుచు • వంగియాడు
రాజునేభటులుమీఁదలు రండు రం డని, ప్రాధవంబునఁ బెక్కుఁపనులు వనుచు
నేఁ దస్కరుండ మీఁరింటివా రని నిద్ర,వుచ్చి సొమ్ములుగొనిఁపోయి డాఁగు
నే నూత్రధారి మీఁరిందలు బహురూపులని చెలంగుచు నాటఁలాడఁ బెట్టు
గీ. మూలలుఱుకును డాఁగిలిఁమూఁతలాడు, నయ్యెలల నూఁగుఁ జేబంతుఁలొనరవైచు
జారచోరులజాడలఁ • జాల నిగుడు, శౌరి బాలురతో నాడు • సమయచుండు.

భాగవతము, స్కం. 10. పూర్వ. పద్య 289-305.

—♦ కృష్ణలీలలు. ♦—

- సీ. కడవలపాలు సంగము గలయంఘ్రావి, నీరులు జేచ్చి యన్నిటను నినుచుఁ
బెరుగంతయును గ్రోలి • పిదప బాసలయందు, సరిపూర్ణముగఁబ్రాచిఁచల్లలునును
నేతులుగొనిపోయిఁ నెఱయ నిష్ఠలఁబోసి, పెనుమంటలొండొండఁదనరఁజేయుఁ
బెరువుతోఁ బాలును • బెరువు వెన్ననువెన్న, చల్లను జల్ల యాఁజ్యమునఁ గలుపుఁ
గీ. దలుగు లూడ్చి పెయ్యలనెల్లఁదల్లిచన్న, గుడువవిడుచుఁగొన్నిటికలుఁగడలఁబోలు
మఱక దామెనకొయ్యలు • పెఱికి పాఱ, వైచుఁగావల్లయుట్లను • వ్రచ్చిత్రెంచు.
చ. కలయఁగఁ బాలు పిండి పులకండము వెన్నయుఁ బెట్టి యట్టుతే
నలవడ వండితిం బతియఁ నాత్మజులం బ్రయఁడ్డ నాఁగే
నలకులదొంతిడించి యవిఁయన్నియు నుగ్మలి నీతనూజుఁ డొ
ప్పులు పడ మ్రింగఁ జోద్యమిది • భూతము లున్నవిగాక కడ్పనన్. 3658
క. మగఁడింక నన్ను సైచునె, దిగవిడుచుం జంపుఁగాక • తెల్లముమదిన
మ్మిగపుట్టునె యిదిచెప్పిన, మొగమాటనమనుపుచుండి • మూసితి వబలా.

తే. అనగ వేటొక్క గొల్లతయమ్మ వినుము, బాసలోపల యవపిండిఁ పంచచార
యొడవఁగలపిమూలను దాచియుండ వచ్చి. తనియసంతయుఁగృష్టమందుఁ నేవరాగ.
హరినంశము, 43 ర్.

క. బాలురకుఁ బాట లే వని, బాలెంతలు మొఱలు వెట్టఁ ♦ బకపక నగి యీ
బాలుం బాలము నేయించు, నాలకుఁ గ్రేపులను విడిచి ♦ నంభోబాక్షి.

క. పడతీ నీబిడ్డఁడు మాకడవలలో నున్న మంచిఁ కాఁగినపా లా
పడుచులకుఁ బోసి చిక్కినకడవలఁ బో నడిచె నాజ్ఞఁగలదో లేదో.

క. బాపాపఁడు మృహముల, నాపోవఁగఁ బాలు ద్రావ ♦ నగపడకున్నం
గోపించి పిన్న పడుచులు, నాపోవఁగఁ జిమ్ముకొనుచు ♦ వచ్చెం దల్లీ.

మత్తకోకిల. పుట్టి పుట్టఁడు నేఁడు దొంగిలఁబోయి మాయలు సాచ్చి తా
నుట్టి యందక తోలుఁ బీటలు ♦ నొక్కప్రో విడి యెక్కి చే
వెట్టఁ జాలక కుండక్రిం దొక ♦ పెద్దనూఁ తొనరించి మీ
పట్టి మీగడ పాలుఁ జేరలఁబట్టి త్రావె దలోదరీ.

క. ఆడం జని వీరలపెరుఁ, గోడక నీసుతుఁడు ద్రావి ♦ యొకయిందుక తాఁ
గోడలిమూఁతిం జరిమినఁ, గోడలు మ్రుచ్చునుచు నల్లఁగొట్టె లతాంగి.

క. వారిల్లు సాచ్చి కడవలఁ, దోరం బగునెయ్యి ద్రావి ♦ తుది నాకడవలో
వీరింట నీసుతుం డిడ, వారికి వీరికిని దొడ్డఁవా దయ్యె సతీ.

క. వేలుపులపై నాకంటెను, వేలుపు మఱి యెవ్వఁ డనుచు ♦ వికవిక నగి మా
వేలుపులగోడపై నో, హేలావతి నీతనూజుఁడెంగిలిఁ జేసిన్.

క. వెన్నఁ దినఁగఁ బోడగని మాపిన్న యడ్డంబు వచ్చి ♦ పిఱిఁదికిఁ దివియం
జ న్నొడిసిపట్టి చీలెను, జిన్నికుమారుండె యితఁడు ♦ శీతాంశుముఖి.

క. ఇమ్మగువ దన్ను వాకిటఁ గ్రుచ్చుచుచోఁ జీరి నిలిపిఁకొని పేరడుగం
గెమ్మొవిఁ గఱచి వడిఁ జనె, నమ్మా యీముద్దుఁగుఱ్ఱఁ ♦ దల్పుఁడె చెపుమా.

క. చేబఁతి దప్పి పడె నని, ప్రాబల్యముతోడ వచ్చి ♦ భవనము వెనుకన్
మాబిడ్డ జలక మాడఁగ, నీబిడ్డఁడు వలువ దెచ్చె ♦ నెలఁతుక తగునే.

క. ఇచ్చెలువఁ జూచి మ్రొచ్చిలి, యచ్చుగ నుఱికించుకొనుచు ♦ నరిగెద నాతో
వచ్చెదవా యని యన్నా, డిచ్చిలుతఁడు సుదతి చిత్రఁమిట్టిది గలదే.

క. కొడుకులు లే రని యొకనతి, గడు వగవఁగఁ దన్ను మగవిఁగాఁ నైకొనినం
నొడుకులు గలిగెద రని మ్రోబడినాఁడిది వినుము శిశువుఁ పనులేతల్లీ.

- క. తలఁగినదానఁ దలమనఁ, దలఁగక యాచెలికినానఁతల యెత్తఁగ నీ
తలఁగినచో టెయ్యది యని, తల యూచెన్ నీసుతుండు • దగవెచ్చుగాక్షి.
- క. వ్రాలఁగ వచ్చిననీసతి, చూలాలం దలఁగు మనుడు • జూలగుటకు నే
మూలంబు నెప్పు మనె నీ, బాలుఁడు నెప్పుదురె సతులు • పర్వేందుముఖి. 3674
- క. మగువా నీకొమరుఁడు మా, మగవా రటువోవఁ జూచి • మంతెనమునకుం
దగఁ జీరి పొంద నడిగెను, జగముల మున్నిట్టిశువు • సదునంబడెనే.
- ఆ. సమ్మి నిదురవోవ • నాపట్టిమంచు మా, లేగతోఁకతోడ • లీలఁ గట్టి
వీణులందుఁ దోలె • వెలఁది నీకొమరుండు, రాచబిడ్డఁ డైన • అవ్వ మేతః
- క. నాపట్టిపాట్టనిండఁగఁ, బైపడ నీపట్టి వెన్న • బానెం డిడినాఁ
దూపిరి వెడలదు వానిం, జూపెద నేమైన నీవ • చుమ్ము లతాంగి.
- క. తెఱవయొక తె నిద్రింపఁగ, నెఱిఁ గట్టిసవలువ వీడ్చి • నీ టగు తేలుం
గఱిపించి నీకుమారుఁడు, వెఱిమచు నది పఱవ నగియె • విహితమె సాధ్య.
- క. నాకొడుకును నాకోడలు, నేకతమునఁ బెనఁగఁ బాము • నీతఁడు వైవం
గోక లెటుంగక పాటినఁ, గూఁక లిడెన్ నీసుతుండు • గుణమె గుణాధ్య.
- ఆ. తరుణియొకతె పెరుఁగుఁగ్రచ్చుచోఁ దుదివంగి, వెన్న నీయ నొదిఁగి • వెనుకఁగదిసి
మగువ నీసుతుండు • మగపోడుములు సేయ, సాగినాఁడు తగవె • చక్కఁ జేయ.
- సీ. కలకంఠి నూనాడఁగరితల మెల్ల నీ, పట్టిరాఁగలఁడని • పాలుపెరుఁగు
లిండ్లలోపల నిడి • యే మెల్లఁ దనతోవఁ, జూచుచో నెప్పుడు • సొచ్చినాఁడొ
తలుపులముద్రలు • దాళంబులును బెట్టి, యున్న చందంబున • నున్న వరయ
నొకయింటిలో నాఁడు • నొకయింటిలోఁ జాడు, నొకయింటిలో నవ్వు • నొకటఁదిట్టు
- ఆ. నొకట వెక్కిరించు • నొక్కొకచో మృగ, పక్షిఘోషణములు • పఠఁగఁజేయు
నిట్లు సేసి వెనుక • నిక్కడఁ బోవునో, కానతాఁడు రిత్తి • కడప లుండు.
- క. కడు లచ్చి గలిగె నేనిం, గుడుతురు గట్టుదురు గాక • కొడుకుల నగుచువ
బడుగులవాడలవైఁ బడ, విడుతురె రాకాంత లెందు • విమలేందుముఖి.
- క. ఓయమ్మ నీకుమారుఁడు, మాయిండ్లను బాలుఁ బెరుఁగు • మననీఁ డమ్మా
పోయెద మెక్కడికైనను, మాయన్నల సురభులాన • మంజులవాణి. 3684

భాగవతము, స్కం. 10 పూర్వ. పద్య 307-329.

- సీ. ఒకచోట నవనీతఁనికరంబు భుజియించు, బ్రాధిచేనొకచోట • బాలుద్రావు
దధిభాండమొకచోట • దళితంబుఁగావించు, మీఁగడలావచోట • మెక్కుచుండు

దొంగులొక్కొక్కచోట • దొంగలొక్కొక్కచోట పరికించు, నొకచోట పెట్టుపై • నట్లుకొక్క
 నుటేయినొకొక్కచోట • పట్టుకొక్కొక్కచోట పరికించు, నొకచోట మాదయొక • దొంగలొక్కొక్క
 నీ • నొకొక్కచోట, గిరికించునొకొక్కచోట, జిక్కునొకొక్కచోట, బద్ధిడు: నొకొక్కచోట
 బెట్టును: చ్చుటలాడు పట్టుకొక్కచోట, కల్లవాగ్ధకమాళి ప్రేమపల్లెయందు
 మూర్తిత్రయోపాఖ్యానము, ఆ 4.

—♦ కృష్ణుడు చల్లులారగించుట. ♦—

- కా. ఎండన్ మగ్గితి రాకటం బడితి రి • కేలా విలంబింపగా
 నం దోబాలకులార చల్లి గుడువన్ • రమ్యస్థలం బిడి • డీ
 దండన్ లేగలని నీరు ద్రావి యిర వం • దం బచ్చికల్ మేయించు
 దండంబై విహరించు చుండంగ నమం • దక్రీతి భక్షింతపే.
- ను. జలజాతిస్థితకణ్ణికం దిరిగి రా • సంఘంబు లై యున్నతే
 కలచందంబున గృష్ణునిం దిరిగి రా • గూర్పుండి వీక్షించుచును
 కిలలున్ బల్లవముల్ దృణంబులు లతల్ • చిక్కంబులుం బుప్పు లా
 కులు కంచంబులు గా భుజించి రచటన్ • గోపాగ్ధకుల్ భూపరా.
- నీ. మాటిమాటికి ప్రేమ • మడిచి యూరించుచు, నూరుగాయలు దిన • చుండు నొక్క
 డొకనికంచమునోవి • వొడిసి చయ్యన మ్రింగి, చూడు లేదని నోరు • నూపునొక్క
 డేగు రాద్ధకచల్లు • లెలమి బద్ధిడు మాడి, కూర్మొనికూర్మొని • కుడుచు నొక్క
 డిప్పు యు: దంగ • బంచి యిడుట నెచ్చెలితన, మనుచు బం • లేనగుండు • లాడునొక • డు
- ఆ. కృష్ణుడు జూడు మనుచు • గిరికించి వడి మ్రోల, పే లిభత్యరాశి • మెసంగునొక • డు
 కప్పునొక • డుసఖుల • బద్ధించునొక్క • డు, ముచ్చటాడు నొక • డు • మురియునొక • డు •
- సీ. కడుపున దిండుగా • గట్టిపలువలో, లాలితవంశనా • లంబు • దొనిపి
 విమలశృంగంబును • పేద్రందంబును, జాటి రా నీక డా • చంక నిటికి
 మీగడపెరుగుతో • మేళవింపన చల్లి, మద్ద డాపలిచేత • మొనయ నునిచి
 చె: కేని కొనకి లే • ప్పియూరుగాయలు, ప్రేల్ల • సందులయందు • వెలయనిటికి
- ఆ. సంగడిలొడుగు • కక్కంగు గూర్పుండి, కర్మ • భాషణముల • నగివు • సెలవి
 యాగభోక్తకృష్ణు • డు: కులు వెలంగంద, శైశవంబు మొన • చల్లి గుడిచె.

భాగవతము, స్కం. 10 పూర్వ. పద్య 498-498.

—♦ మృద్భక్షణము—విశ్వరూపప్రదర్శనము. ♦—

- క. మన్నేటికిభక్షించెడు, మన్నియమము లేల నీవు • మన్నింపవు మీ
 యన్నయు సఖులును జెప్పెద, రన్నా మన్నేల మటి ప • వార్థము లేదే. 6689

క. అహ్మ మన్ను దిశంగ నే శిశువనో • యాజ్ఞాంతినో వట్టిసో
నమ్మం జూడకు పీరినూటలు మదిన్ • న న్నివు నొట్టంగ నీ
రిమ్మార్గంబు ఘటించి చెప్పెదగు కా • దేనిన్ మదీయాస్యం
ధ మ్మాఘ్రాణంబు నేసి నాచరణముల్ • దమ్మైన దండింపజే.

క. అలలితాంగి గనుంగొనె, బొలునియుభయంగు జలధి • పర్వతవః భూ
గోళభిరతరణితరణి, క్వాహాదకరంజి మై • బ్రహ్మాండంబున్.

మ. కలయెగా వైష్ణవమాహుయెగా యితరసంకల్పార్థగా పత్యకా
తలఁపవ్ నేరక యున్నగానవో ముగో • నాదెలుఁ గానో పగ
స్థలమో బాలకుఁ డెంతి యారినియభి • నై నుజాండంబు ప)
జ్వల మై యుండుట కేమిసేతువో మహాశ్వేద్యంబు చింతింపరావో.

అ. బాలనాగ్రుఁ డగున, నీలనియుభయంగు, నిగ్నే మెల్ల నెల్లు • నెలవి యుంకు
బొలుభంగి నితఁడు • భాసిల్లుఁగాని న, గ్వాయుర్ డాచవిష్ణుఁ • డేగులు నిజము.

ఆ. ఏమహాత్ములన • నీవిశ్వరూపంబు, గానఁ బడిని బుద్ధి • కంప నుయ్యె
నామహాత్ము విష్ణు • విభిలగో కాధారు, నార్తు లెల్లఁ బాయ • నాశ్రయింతు.

క. నాచుగఁడు నేను గోవులు, నీచుంకయు గోవజనులు • నీబ్యానిని నె
యొగ్గున మన్ననిధయు గని, యేరుతీతిమి గాని యాసుఁ • డీతఁడు నూతున్.

క. గడనపడి యెఱుక నెడి యా, పడతుఁక సర్వాస్కుఁ డనుమఁ • బలుకక నుభయ
గొడు కని తొడపై నిడుకొని, కడువేడుకతోడ మమత • గావించె పృథు.

భాగవతము, స్కం 10 పూర్వ పద్య కితక-క48.

—♦ డియూఖలబంధనము—యమశాస్త్రనభంజనము. ♦—

క. చిక్కఁడు సిరికాఁగిటిలోఁ, జిక్కఁడు సనకాదియోగి • చిత్రైబ్బయిం
జిక్కఁడుఁ శ్రుతిలతికావలిఁ, జిక్కె నరఁడు లీలఁ దల్లి • చేతన్ తోలన్.

క. తజ్జననిలోఁగిటంగల, రజ్జుపరంపరలఁ గ్రొద్దు • తన్ సుతుఁ గట్టన్
బొజ్జసిరిగి రా దయ్యె జగఁజ్జాలము లున్నబొజ్జఁ • గట్టన్ వశమే.

అ. ఒడలఁ జెరుట లెగయ • నుత్తరీయము బాణ, వీడి యున్న కుఱుము • విరులు కాలఁ
గట్టరానితన్నుఁ • గట్టెద నని చింతఁ, గట్టుకొనినతిల్లిఁ • గయణఁ జూచి.

క. బంధవిమోచనుఁ డీశుఁడు, బంధింపఁ జెనంగుజనని • పాటోచ్చ మహ్మ
ద్బంధుఁడు గావున జననీ, బంధంబునఁ గట్టువడియె • బాటించి శృణు

- క. బాలుఁడు తో లడ్డము దివ, మూలంబులు వెకలి విటపఁబులు విటిగి మహా
 భీలధ్వనిఁ గూలెను శా, పాలస్యవివర్జనములు ♦ యమశాస్త్రములో
 క. ఈపాదపములు గూలఁగ, నీపాపఁ డులూఖలమున ♦ నిట జన్మం నై
 యేపగిది బ్రదికెఁ గంటిరె, వాపోవఁడు వెఱవఁ డెట్టి ♦ వాఁడో యితఁడున్.
 ఆ. పిడుగు వడడు గాక ♦ వెనుగాలి విసరదు, ఖండితంబు లగుట ♦ గానరాదు
 బాలుఁ డితఁడు వట్టి ♦ పడఁద్రోయఁ జాలఁడు, తరువు లేల కూలె ♦ ధరణిమీఁద
 క. సంఘనికొమరుఁడు వినుఁడీ, సంఘన మును దూటి తోలు ♦ సరి యడ్డముగా
 ముందటి కీడ్చినమద్దులు, గ్రించుకొనం గూలె జనులఁ గంటి మిరువుగన్.

భాగవతము, స్కం. 10 పూర్వ పద్య 379-416.

—♦ వేణుగానము. ♦—

- సీ. కర్ణావతంసితఁకర్ణికారప్రభ, గండభాగద్యుతిఁ ♦ గడలుకొలుప
 భువనమోహన మైన ♦ భూవిలాపంబుతో, వామభాగానత ♦ వదన మొప్పు
 నవసవ్యకిరమ్పనుఁలాంగుళిచాతురి, పద్మద్వవికి మర్మ ♦ సరణిఁ జూప
 డాకాలిమీఁద నడ్డము సాచి నిల్పిన, పదనఖద్యుతిభూమిఁ ♦ బ్రబ్బి కొనఁగ
 గీ. మాళిపింఛముఁ గంతడామమును మెఱుఱు, విలసితగ్రామముగనొక్క ♦ వేణుశఁడు
 బ్రహ్మగాఁధర్వగీతంబు ♦ పరఁగఁజేసె, జతురవటమూర్తి గోపాలఁ చక్రవర్తి.
 క. గిరు లెల్ల జలము లయ్యెం, దరు లెల్లను బల్లవించె ♦ ధరణిగగనభూ
 చరు లెల్లను జొక్కిరి హరి, మురళిరవామృతము సోక ♦ ముద్దియ కంటే.

భాగవతము, స్కం. 10 పూర్వ పద్య 767-794.

- సీ. ప్రాణేశ్వరునిశయ్యఁవైనుండి యొకయిఁతి, కృష్ణలీలలను సాగించి పాడె
 నత్తమాచులు చూడఁనలివేణి యొక్కతె, తతకారములు చేసి ♦ తాళ మొత్తెఁ
 దల్లిదండ్రులమ్రోలఁ ♦ దమకించి యొకలేమ, లీలాగతుల సుమాళించి పాడెఁ
 జట్టంబు లెల్లను ♦ జూడ నొక్క పృగాక్షి, మెల్లనఁ దల యూచి ♦ మెచ్చె నతవి
 ఆ. వనజసయనుమీది ♦ వలపుక నొకకొమ్మ, యిల్లు వెడలివచ్చి ♦ యెదురుకట్ల
 పెద్దవారలున్నఁ ♦ బెద్దయు శంకించి మమతతోడ మేను ♦ మఱచియుండె.
 చ. వలసలిపాద మడ్డ మిడి ♦ వామపదంబు ధరిత్రీ మోపి మై
 మలఁచి త్రిభంగియై నిలిచి ♦ మానుగ నర్థనిమిలితాక్షుడై
 యలసతదోష సంగుళముఁలార్చుచు నిం పెసలార వేణువున్
 వెలయఁగ నొత్తెఁ గృష్ణుఁ డరఁవందదళాక్షుఁడు సౌమ్యమూర్తియై.

విష్ణుప్రరణిమః, ఆ ౧.

కృష్ణకణ్ణామృతము, ఆ • ప 37, 38.

3713

జా. పోలీనాకృతిః దోయరాశినమమన్ • భాసిల్లి ము స్నాథ్యుః డై
భాతివ్యక్తియ నీయ నేర్పు దనకుం • గల్మీన్ భుజంగేంద్రశ్చ

త్వీకాగ్రముః శోషవహ్ని లె యన్ • భీమంబుగా శీఘ్ర సు
లు శోక్తుః కరగం మై సుమంసు గుఃశ్లోక్యంబుగా బాహులన్.

3714

శా. తాలుం దొక్కఁడు వీఁడు నామదుఁగు విశ్రాంతోచ్చలత్కిణ్ణక
ల్లోలం బై కలఁగం జరించె నిట నేఁబో నుంటఁ జూడఁడు మ
త్కిలాభీలవికాలదుస్సహవిసాఁగ్ని జ్వాలలన్ ధన్మ మై
మూలం జేచెద నేఁడు లోమలతో నాఁకోపంబు దీపింపఁగన్.

తా. శోకవిసాఁలస్రభలు • గొబ్బనఁ గ్రమ్మఁగ నన్నపైఁబి
స్సాగుఁడు గాళియారగుఁడు • వాటి వడిం గఱచెం బయోధరా
కారుఁ బయోవిహారు భయఁకంపవిదూరు మహాభీరు నా
భీరకుమారు వీరు నవఁపీతిసుభాంబరధారు ధీమనిన్.

క. కఱచి పలుతిరక మఱియును, వెలవక నిజవదనజనిత • విషదహనశిఖలో
మోఱయఁ దన నిడుదయొడలిని, నెఱి హరిఁబెనఁగొనియె భుజగఁనివహఁగతి పడీన్.

నీ. సునయమునానఁజీఁగ్గ్లోలఘోషంబు, సదసహృదంఁగ్గ్లోఁపంబుగాఁగ
సామృద్ధింబావనఁచరచంచరీక గానబో గాయకసుగాఁపంబుఁగాఁగఁ
గలహంససానఁకమనీయ సుంజుశ్శబ్దంబులు జాళశఁజ్జనులు గాఁగ
దిరినుండి వీక్షించు • గివిజగఁధర్వాది, జనులు సభాసీఁబనులు గాఁగఁ

గీ. బద్మగాగాదిరత్నత్రఃభాసమాన, మహిత కాళియఘటిఫణఁకంబుండపమాన
నశీఁలోచనవిఖ్యాతఁకర్తృకుండు, నిత్యనైపుణ్యమునఁ జేర్చి • స్పర్శ మొడె.

భాగవతము, స్కం 10 పూర్వ ప 634-645, 663.

పీ. తనఘణావలిగలంఁతయు విచ్చి యెత్తిన, గగనంబు సర్వంబుఁగబళితముగఁ
దనమిక్కుటపుఁగోఱఁబాడలు దెఱచిన, విసపుచిచ్చొండొండఁదెసలు వేర్వఁ
దనచూడ్కూలుగ్రంపుఁ • గిరుకతోఁ బర్విన, నంబరచరకోటిఁయూర్తి నొనుఁగఁ
దనవేసుచులకలై • తనరారి నిగిడిన, యమున యంతయుఁదస్మయత్వ మొందఁ

నీ. బాదలు తన పూత్కిఁకులనెల్లఁచొగలుగవిసి,యబ్జశాంఠ మాఁదగవెట్టినట్లుగాఁగఁ
గాలకక్కశకాయుండు • కాళియుండు, గవిసెగోపాలబాలునైఁ సేనుసంగి. 3715

వారివంశము, ఆ 7.

శా. ఘోరిభువున్నునున్ మలఁచిపట్టి భయంకరశ్శత్రుతోడఁద
తృణములు ద్రొక్కి నిక్కి ఘనఁబాదనాతిన్ గట్టినాత్రఘటికా

భుజసూత్రముల్ మొదలు • గా వెన నృత్యము చేసె కల్లవా

గ్రణి మధుకూదనుండు బలరాముడు గోవులుః జూచి యాశ్చర్యున్. 8720

పశ్చిమరాణము, ఆ 9 ప 171.

క. నీవింక నిందు నుండక, నానచనముఁ జూచి యంగనామిత్రసుఖ
త్రావలితో జలరాశికి • వేవేగమకదలిపాగ్ము • విషధరముఖ్య.

క. నీపడగమీఁదనుండెడు, నాపదచిహ్నములు చూచిఁను గుడుఁడు ని
న్నేవున భక్షింపఁడు నా, వాపన్నగవరుల నట్లుఁజనుచు నతండున్.

క. మడుగు జెడలి హరి వచ్చినఁ, గడుమోదముతోడ గోపికలు గోపకులున్
వడిగుచ్చి కాఁగిలించిరి, కొడుకుం దలిదండ్రు లెత్తికొనికె మదమునన్.

విష్ణుపురాణము, ఆ 7 ప 161-190.

—• గోవర్ధనోద్ధారణము •—

పీ. కదలి డొల్లెడుమహాగండశైలములతో, నిలహ్రీకులును లెల్లఁగిలిపడంగ
వడిఁ దూలి చెదరెడు • వారినాహములతో, ఖనమృగవ్రజములుఁ • గలఁగి పాతి
నుదరి శ్రేష్ఠతీకెడు • నుగ్రకేశరులతో, బిలగతాహులుఁ గింక • వెలికి నెగయ
వెసఁ బాసిపోయెడు • విద్యాధరులతోడ, నియమస్థ మునిజనాశియఁ గొలంగ

గీ. నొత్తువడి కాంచనాదిధాతూచ్చయముల, రసము జొబ్బిల ఖనిరత్నరాసు తాళక
నదరి పానుసంధులు వ్రయ్యనమ్మహాద్రి, గలయ నాభీల మయ్యెఁ దచ్చులనశేళ.
హరివంశము, ఆ 7.

క. కిరియై ధర యెత్తినహరి, కరిసకసిజముకుళమెత్తుగతిఁ ద్రిమనశకం
కరకరుఁడై గోవర్ధనగిరి యెత్తెం జక్కనొక్క • కేలన్ లీలన్.

క. దండిని బ్రహ్మాండంబులు, చెందులక్రియఁ బట్టి యెగురఁజిమ్మెడు హరికిన్
గొండఁ బెకలించి యెత్తుట, కొండొకపనిగాక యొక్క • కొంచా తలఁపన్.

శా. బాలుం డాడుచు నాతపత్రమని సంభావించి పూకుత్తి కెం
నీలం దాల్చినలీల లేనగవుతోఁగృష్ణుడు చా నమ్మహా
శైలంబున్ వలకేలఁ దాల్చి విపులఁగృత్రంబుగాఁ బట్టె నా
భీలాభ్రచ్యుతదుష్టిలాచకితగోపిగోపగోపక్తికిన్. 8721

క. వడిగొని బలరిపుపనుపున, నడుగక జడిగురిసె నే దఁహారాత్రముల
య్యెడ గోపజనులు బ్రతికిరి, జడిఁ దడియక కొండగొడుగుఁచాలున నధిపా.

క. ఉడిగెను వాసయు శాలియు, వడిసెడి నదు లెల్లఁ బొలిచె ♦ వజ్రద త్తిగిరెఁ గొం
డడుగున నుండక వెడలుఁడు, కొడుకులుఁ గోడఁడ ॥ సతులు ♦ గోవులు వాచున్.

భాగవతము, స్కం. 10 పూర్వ ప 913.

—♦ మందరగిరిధారణము. ♦—

సీ. అంగదాభరణంబు ♦ లందుఁ గీలించిన, వజ్రాలకీలన ♦ వదలకుండ
వక్షస్థలంబున ♦ వైచిన నవకంఠుఁ, మలసిదండకు వాడు ♦ దోఁపకుండఁ
గడునొప్పఁ దీర్చిన ♦ కన్తూరితిలకంబు, చెమటబిందులచేతఁ ♦ జెదరకుండ
నెట్టెంబు సుట్టిన ♦ నెమ్మిపించముదండ, కొనరేక యొక్కింత ♦ గుదియకుండ
గీ. శ్రవణకల్హారముకుళంబు ♦ జాటకుండ, నిరులకీళ్ళొప్పువదలి వై ♦ కెక్కకుండ
వెత్తె శృంగారకంతుకం ♦ బెత్తి నట్లు, కైటభారాతి మందర ♦ త్నాధరంబు.

హరవిలాసము, ఆ 6 ప 34-45.

—♦ గోపికావస్త్రాపహరణము ♦—

ఉత్సా. కదలకుం డని తోడివారలఁ ♦ గన్న సన్నల నిల్పుచుం
బదము లొయ్యన నేలఁ బెట్టుచుఁ ♦ బద్మనేత్రుఁడు మాని యై
పొదలమాటున నల్లనల్లన ♦ పొంచిపొంచి నతాంగుఁ డై
యదను గోరుచు డాసి వేతల ♦ యంబరంబులు దొంగిలెన్.

శా. ఉద్యద్గంధగజేంద్రశౌరవముతో ♦ యోసాంబరంబుల్ విభుం
డాద్యుం డర్భకుభంగి నర్భకులతో ♦ హాస్థాధైకొంచుఁ డ
న్నద్యంభఃకణశీతవాతజనితా ♦ నందంబుతో నెక్కెఁ దా
సద్యోముక్తదురంతపాదపజను ♦ స్సంతాపమున్ నీపమున్.

క. మామావలువలు ముట్టకు, మామా కొనిపోకుపోకు ♦ మన్నింపు తగన్
మామాన మేల, కొనియొడు, మామానసహరణ మేల ♦ మానుము కృష్ణా.

సీ. బహుజీవనముతోడ ♦ భాసిల్లియుండుటో, గోత్రంబు నిల్పుటో ♦ కూర్మితోడ
మహినుద్ధరించుటో ♦ మనుజసింహంబ వై, ప్రజలఁగాచుటొకాక ♦ బలిఁదెరల్చి
పిన్నవై యుండియుఁ ♦ బెంపువహించుటో, రాజుల శల్పుటో ♦ గణములందు
గురునాజ్ఞ సేయుటో ♦ గుణనిధి వై బల, ప్రఖ్యాతిఁ జూపుటో ♦ ఛద్రలీల

ఆ. బుధులు మెచ్చ భువిఁ బ్రబుద్ధతమెఱయుటో, కల్కితనముసేయ ♦ భుగతగలదె
వావి లేదు వారిఁ వారు నావా రెను, నెఱుక వలదె వలువలముద్ద శ్మశ్మ. 3734

- సీ. శృంగారవతులార • సిగ్గల మిముఁ గూడి, పిన్న వాటను గోలఁ • బెరిగినాడ
నెఱుఁగనే మిలోన • నెప్పుడునున్నాడ, నేను జూడనిమర్మ • మెద్ది గలదు
వ్రతనిష్ఠ లై యుండి • వలువలు గట్టక, నీరు సాత్తురె మీరు • నియతి దప్పి
కాత్యాయనీదేవిఁ • గల్లసేయుట గాక, యారీతి నోచువా • రెందుఁ గలదు
- ఆ. వ్రతఫలంబు మీఁ • నలచినఁ జక్కగ, నింతు లెల్లఁ జేతు • లెత్తి మొక్కి
చేరి పుచ్చుకొనుఁడు • చీరలు సిగ్గు వో, నాడ లేల యెగ్గు • లాడ నేల. 8738
- మ. వ్రతముల్ సేయుచు నొక్కమాటయిన నె • వ్వానిన్ విచారించినన్
వ్రతఫలంబులు మాను నట్టివరదున్ • వామాక్షు లీక్షించియున్
గతచేలాప్లవసంబు నేడు వ్రతఫం • గం బంచు శంకించి ఘా
లతటన్యస్తక రాజ్జ లై సరసలీ • లన్ మొక్కి రట్లందలున్.
- క. బాలలకు హస్తకీళిత, ఫాలలకు నితాంతశీత • పవనాగమనా
లోలలకు సంబరములు శృంఖలుఁడు హరి యిచ్చె భక్త • పాలకుఁ డగుటన్.
- ఆ. చీర లపహరించి • సిగ్గులు విడిపించి, పహసించి యైనఁ • బరఁగ మనకు
ఘనుఁడు నోముకొఱఁత • గాకుండ మొక్కించె, ననుచు హరినుతించి • రబల లెల్ల.
- క. ఉల్లములు నొవ్వ నాడినఁ, గల్లులు సేసినను నగినఁ • గలఁచిన నైనన్
వల్లభులు సేయుకృత్యము, వల్లభలకు నెగ్గు గాదు • వల్లభ మధిపా.
- సీ. లక్షణవతులార • లజ్జించి చెప్పరు, గాని మీ మర్మముల్ • గానఁ బడియె
ననుఁ గొల్వఁ జింతించి • నారు నాచేతను, సత్యంబు మీనోము • సఫలమగును
గామితార్థంబుల • కలిమి జెప్పఁగ నేల, ననుఁ గొల్వ ముక్తికి • నడవవచ్చుఁ
గడను కూడఁగ నంబి • కాదేవి నోచంగ, నటమిఁద రాత్రిల • యందు మీకు
- ఆ. నన్నుఁ బొందఁ గల్లు • నమ్మి పొం డని హరి, వల్క నింతు లెల్ల • భ్రాంతిఁ జనిరి
తపము పండె ననుచుఁ • దత్పదాంభోజముల్, మానసించుకొనుచు • మందకడకు,

భాగవతము, స్కం 10. పూర్వ పద్య 815-847.

- ఉ. కోకలు మ్రుచ్చితించి తట • కుంజగృహంబున నిల్వ సిగ్గునన్
భూకుటియున్ దరస్మితని • రూఢియుఁ జేమముఁ దోపగట్టుకున్
రాకయిదేమిరా తగదు • రామని ముగ్ధనభూటి నీటిలోఁ
జేకొనఁబూనె నీడయగు • చిన్ని ముకు దుని చేతిచేలముల్. 8741

శ్రీకృష్ణకర్ణామృతము, ఆ 2 ప 8.

—♦ ద్రాపదీవస్త్రాపహరణము. ♦—

- ఆ. ఆరణ్యజానకం గుహకుః పశుమందు గడంగి గాజనూ
యాన్మృగభయమందు వసుః నామరమంత్రపరిత్రావారిధా
రావళిః జేసి పావనముః త్రైశిరోజములం దెమల్చి పా
పావహూః దీడ్చి తెచ్చె సభః కందలు సంభ్రమ మంది చూడఁగన్.
సీ. ఇది నేనుఁ గా దని ♦ మది విచారింపఁ, సద్గర్భితుండు దుఃశ్శాసనుండు
నెట్లుఁ బ్రాపది ♦ గట్టినఘట్టములు, సభలోన నొల్పెనా ♦ శంక లేక
యదుగక యెలువంగఁ ♦ బడియు మున్నపసీత, మోతద్వస్త్రంబుః ట్టైవలున
లలితాంగి జఘనముః డలమునఁ బామక, యొప్పుచు నున్న నయ్యవిదఁ జూచి
ఆ. సభ్యు లెల్ల మదితః సమ్మదు లయిరి దుఃశ్శాసనుండు వస్త్రః చయము పర్వ
తోపహాన మయిన ♦ నొలువంగ నోపక, యుడిశ లజ్జఁ బొంద ♦ యుక్కుడక్కి
సభాపక్వమా, ఆ 2 పద్య 206-231.

—♦ కృష్ణుఁడు—గోపికలు. ♦—

- సీ. అమ్మనేజెల్లె మాః యత్తజూచినఁ గొట్టుఁ, బయ్యెద విడర గోః పాలరాఁయ
ఓరి నా.....గోర జీరకు పోర, నీకు మ్రొక్కెద యశోః నాకుమార
అవులేర మంచివాఁడవు గంటి సేతురా, వాతెఱపై నవః సీతచోర
చెల్లబోనడివిధి ♦ నెల్లవారును జూడ, ముద్దాడ వత్తురా ♦ ముద్దుకృష్ణ
గీ. మంచుఁ బక్కనుపవళించు ♦ మించుబోండ్లు, నిదురమబ్బున వగ లిట్టుఁ చదురులెల్ల,
గలవరించిన యాసంచుఁ బెలియలేరు, పసులఁ గాచిరొ కాని తః త్పాణవిభులు.
చ. కడివెడు వేడినీళ్ల నలః కంబయి కమ్మనిపాలు వంటకం
లిడిన భుజించి నాథుఁడు శయించిన వీడెము వేసుకోక య
ప్పుడె నిదురా యటంచు నొకః బోటిహసింపుచుఁ దల్పుమాసి పె
ల్వడియె మునుందుఁడున్నాడకు ♦ బంచశీలుఖచంచలాత్మయై. 3745
సీ. మొఁములో తేటతెనఁగవువీడెముకెంపు, పెంపునింప సురుత్తః పెండ్లికూతు
లమమద నీరుఁ ద్రొవ మనితశతశత, దిలకింపఁ దొలిచూలు ♦ తలిరుబోండ్లు
పసదేరుపసపునుః వ్యలున కాటుకబొట్టు, వింతచెల్వూనఁ బాః లింతరాండ్లు
గమకపుగుబ్బలఁ యములలో నుడుటు నిచ్చలు ప్రేమగల నిందుః జన్వనులును
గీ. మతీయు వ్రేపల్లెలోనున్న ♦ మందమంద, గామినులు కామినులు కీః కాండకాండ
కుసుమబోధూయమానమాః నసముతోన, తోనదన్నందపుత్రుండు ♦ తోన నగుచు.

- సీ. అతివేణి నీవెకానా గుబ్బపయిచెయి, వ్రేసిక చెయిపట్టివ్రేసి చనుట
 వనజాక్షి నీవెకానా మోవి యానవచ్చిన నెమ్మొగం బోగఁజేసుకొనుట
 అంగవ నీవెకానా వేసిపట్టిన, పెరిగి నాచెయి విడిపించుకొనుట
 అబ్బాస్య నీవెకానా వెక్కజేరి నేకన్నలు మూసినఁ గనయ్యెనుట
- గీ. వలపు లేదేమొ కల్లవివాడ నగుట, పట్టులేలఁ బతివ్రతలగును రితే
 యనియె పంచిది సౌఖ్యంబులందువిందు, జెందుటకు మంచికార్యంబు చేసి నారయ.
- ఉ. చిత్త మెలగ్గుగా మలసేన లొనర్చకయిట్లెవలె
 వత్తురె మెత్తురె చయి • పంశెమువాసిక గాసెఁ దెత్తురె
 చొత్తురె జారవిద్యుడు • చాచుకెద్దలు పానియ్యరె
 యుత్తమశీలలార ననునూరక నిశానంబు లొందగన్.

దశావతారగర్భితము, ఆ 9.

—♦ విష్ణుహస్తాభిషేకము. ♦—

- సీ. మందువేసవినాటి • మార్తాండబింబంబు, గోదగిఁచుఁబసిండి • గుబ్బతోడఁ
 దోలుకాటుక్రొమ్మొంఁగులధాశఫశ్యంబు, తవజింఁచు రత్నదండంబుతోడ
 నచ్చవెన్నెలచాయ • హొచ్చుదంగాడెడు, వెల్లిట్టు బగబంపు • పలుకతోడఁ
 గడలియం జేకోదకమువెళి బట్టిన, పుండఁ పుచ్చిగల • పంజితోడ
- గీ. వేఁ వేల్వోజనంబు • విరివివోప్పు, లక్షకోటిశిలా కాంక్షితంబు
 గారగాస్థాలహక్తికస్తాపితంబు, విష్ణుకుఁ బట్టె వేకయ్య • వేల్లొడుగు.
- గీ. పార్వతీదేవి కైసెసె • బహువిధముల, బలుకుదొయ్యలిగల్గెదగ్గణము చూపె
 శచి నిజాశించె మణిదీపసంచయమున, శేషశయనని పట్టాభిషేకవేళ. 3160
- సీ చాముండి యొనరించు • జంపెతాళమునకు, భృంగీశ్వరుం డాడెఁజేరణంబు
 వెనుకదిక్కుననుండి • కనకభూమలుమ్రోయ, నాగ్యండు శశయు వీచోపులిడి
 వెండికట్టుతోడి • వేత్రదండము పూని, సందడినెడఁగల్గజడిసె యమోడు
 నాలోచితంబుగాఁ • నైవార మొనరించె, బలుకుదొయ్యలి గదియపద్య సరణి
- గీ. నభిలలోకములకును బ్రహ్మాండములకు, నాధిపత్యంబు పూని సింహాసనమున
 మునులచే వేలుపులచేతఁ మ్రొక్కుకొనుచు, నయ్యతుండోలగంబున్నయవసురమున

కాశీఖండము, ఆ 4 చ 294-296.

—♦ రామహస్తాభిషేకము. ♦—

- సీ. శృంగార మేపార • సీతాంగనామణి, మును నిజ వామాంకిమున వసితపఁ
 దనచాదులు శరంబున మోచి ముందఁ, హనుమంతుఁ దత్పత్తి ననుసరిండు

ధవళాతపత్ర మాతతధనుర్భాణమున్, చాల్చి లక్ష్మణుడు కైవండ్ నలర
 సరినిరుగడల వింజామరంబులు పూని, భగతశత్రుఘ్నులు పరిధవింప
 తే. ననుపమోజ్జ్వలరత్నసింహాసనమున, నమరఁ గూర్చుండి కోటిసూర్యప్రకాశుఁ
 డై వసిస్తాదిమునిసమాహమలచేతఁ, జెలఁగి రాముండు పట్టాభిషిక్తుఁ డయ్యె.
 పీతారామాంజనేయసంవాదము, ఆ 1 ప 72.

—♦ రామకృష్ణపృథ్విభీషేకము. ♦—

సీ. భానుండు గురుఁడుగాఁ బరగ ♦ నెయ్యమున మున్నట్టి యాపావని ♦ యుగ్రదిశను
 శోభనాకృతి లక్ష్మణాభిఖ్య నొప్పు ను, నీతివిందు సహజానియె వెనుకను
 అలసత్స్వభావహార్యబ్జ పరావతా, రములే మహితతఁ జేరఁ గుడినెడమఁ
 దారాదిహారాంకితసువత్ససుగ్రీవభద్రసద్భృతి మహిమాద్రికలుష
 గీ. భావహృద్విభీషణసుదంతావలశుభ, కరిలసద్భృజాంగదభల్లకవరజాత
 నాధులయ్యనిలాదికోణముల వెలయ, నడుమ సమహితనయత నున్నవిభుఁగొల్తు
 లంకావిజయము, ఆ 2.

—♦ లంకాదహనము. ♦—

మ. ఆచు రేంద్రాయుధ సన్నిభంబులయి పుల్లశోకకాలాయనా
 భములై కింశుకలోహితప్రకరరాఘ్నస్ఫూర్తులై హేమవి
 ద్రమధూమప్రతిమంబులై వివిధవర్ణశ్రేణులై వీరిధూ
 మములై యొక్కొక్కయింటివై నెగనెఁ బెన్మఁట ల్మహోగ్రధ్వనిన్.
 చ. పదములు నట్టుచుం దొడలు ♦ ప్రాఁకుచు నేచి కుచంబు లంటుచుం
 బెదవులు చీకుచుం గరముపేర్చి కచగ్రహణంబు సేయుచున్
 నుదతులయందు రాగములు ♦ నూపుచుఁ బావకుఁ డొప్పె వెంతయున్
 మదనసుఖోచితక్రియాలు ♦ మక్కువసల్పెడు కామిక్రైపడిన్.

భాస్కరరామాయణము, సుంద. 478, 488.

సీ. పాకాసురాంతకప్రాసాదభిత్తులఁ, బొలుపారుగన్తూరి ♦ పూతయయ్యె
 మహిమవాహాస్థానమంటపస్థలియందు, నానీలచేలవితానమయ్యె
 వరుణమహాపురీవరహర్మ్యరాజుల, గమనీయ హరినీలకాంతయయ్యె
 రాజరాజాంతిఃపురస్త్రీశిరోజవ్రజంబుల నగరుదూపంబులయ్యె
 గీ. నక్షత్రతేయముఖమహారాక్షసేంద్రవధవిచక్షణదక్షణనాయుతనయ
 వాలగతభానురాగలకీలదగ్ధభూరిలంకాపురీధూమపుంజ మపుడ.

3756

రామచంద్రోపాఖ్యానము, సుంద. ఆ 5. ముము

2. కొలువుకూటములకుఁ ♦ గుప్పించి గజవాజి, కాలలమీఁదికిఁ ♦ జొరకలించి
 ఛిందారగృహముల ♦ మైకిని బంఘించి, మెఱుఁగారుమేడలఁ♦మీఁది కుటికి
 చుప్పరంబులమీఁది ♦ కుప్పరంబునదాఁటి, యంతఃపురములకుఁ♦గంతువైచి
 చవికలమీఁదను ♦ సాహసంబునత్రాతి, గరిడికూటంబుల ♦ సొరిది నెక్కి
 గీ. వాడవాడల వీధుల ♦ వన్నె మెఱసి, హరుఁడు త్రిపురంబు వేల్చిన♦యట్టిలీల
 నొక్కగృహమైన తెక్కకుఁ♦దక్కనీక, దానవేశ్వరుపురము కుఁ♦గ్గంబు జేసె.

మొల్లరామాయణము, సుంద. ప 221.

— ♦ ఖాండవదహనము. ♦ —

- చ. పెడిలి సువర్ణపర్వతము ♦ పెక్కుదేఱంగుల వ్రయునట్టు ల
 ప్పడు వివిధప్రకారముల ♦ భూరిశిఖానలిఖాండవంబున
 స్త్రవఁ గడుఁ బర్వఁ గాఁ బెఱిగి ♦ కాల్పఁ దొడంక హుతాశనుండు సే
 ద్వవఁగ వనంబులోని మృగ♦పక్షిభుజంగు భూతసంఘముతో.
- చ. అమితకృశానుదగ్ధ మగు ♦ నయ్యమరేంద్రువనంబులోని యు
 త్తమసలిలాశయావళుల♦కెప్పజలంబులయం దపేతజీ
 వము లయి తేలు చుండె నగ♦వారిచరంబులు వారిపక్షులుం
 గమరె నశేషకోకనద♦కైరవపంతులు శైవలంబులున్.
- క. అలుగులవడి ఖాండవమునఁ, గలయాశీవివనుహోర♦గము లెల్ల విసా
 గ్నులు గ్రక్కుచు నత్యుగ్రా,నలబహులజ్వాల లండు ♦ నాశము వొండెన్.
- క. అఱుముచు మెఱుముచుఁ బిడుగులు, వఱలగ నలు గడలఁ బడ న♦వారితవృష్టుతో
 నుఱుకొని కురియఁగఁ బంచెను, మఱియను న య్యలమీఁద♦చుఘ్రుం దలుకన్.
- క. పొందుసుతుఁ డంతనానా, కాండసహస్రముల నేసి ♦ ఘనముగఁ జేసెన్
 ఖాండవగృహము నఖండా,ఖండలధారలకుఁ దూఱఁ ♦ గాకుండంగన్.
- గీ. దాని వెల్వడ నేరక ♦ తద్యంబు, జీవు లెల్లను బావక♦శిఖలఁ జేసి
 దగ్ధు లగు చున్నఁ దక్షక♦తనయుఁ డశ్వ,సేనుఁ డనుభుజంగు మగ్ని♦శిఖలక పుడూ
- ఆ. వెఱచి తల్లిఁ దోకఁ ♦ గఱపించుకొని దివి, బఱచువానిఁ జూచి♦పార్థుఁ డలగి
 వానితల్లిశిరముతోన తత్పుచ్చంబు, మనిసి యగ్నిశిఖలఁ ♦ దొరఁగ నేసె. 3764
- స్తీ. కడలేనిమిఱుఁగురు♦గములు బల్గొడి రేగి, చమరమ్మగంబుల ♦ సౌరదంపఁ
 బలువైయెగయుధూమ♦పటలిగ్రీష్మఁగ్రీష్మి,మృగపక్షికులముల♦బెగడుపఱుప
 మేఘమండలమును ♦ మించివెల్గెడు శిఖల్, పువ్వుపలావళిఁ ♦ బొలియఁజేయఁ
 బెల్లుగా భుగులుభుగుల్లఁ బలునెకల్; పంకజాకరముల ♦ నింకఁజేయఁ

గీ. బటపటభృశితో శృంగః పటలి దృశ్య, కావుకావనిజః తు సః శుభ్రు బడల
మిన్ను మన్నును దాఁడైఁ యున్నయట్టి, గాడ్పనేస్తుండు వన మెల్లఁ గాల్చుతేటిని.
కాళింద్రీపరిణయము, ఆ 3 ప 31.

—♦ క్షీరసాగరము. ♦—

సీ. శకునవాలోత్తిష్టః పక్షిః పరిశీక గంభీరః, కైలాస గుహాన్యాయాజ్ఞానోఽపరాధు
కల్పకిరాయంబఁతొక్కలమిఁ దెలియఁ, తెరల పేటయు గుఱుఁ తెలుఁగరాదు
జలవాలికొపాలిఁకలపొక్కిఁకులఁద్రు, బావర్తములభేఁ ♦ పురయరాదు
తఱచుగా గిటికొన్నఁ నునుఁగులపప్పల, నిసుకతిఁబుల నిర్ణయింపరాదు
గీ. కనుఁగొనుఁ దుదాత్త దాత్పత్యఁ జనితకీర్తి, ముందుకొనెనఁ సజాబజ్జైఁ మించుభవళ
కాంతి దిక్కులనెల్లఁ బిఁక్కటిల వెలయు, పాలమున్నీరుకన్నల ♦ పండుసయ్యె.
ఉత్తరరామాయణము, ఆ 5 ప 201.

సీ. భువనేశుదైరిచిన ♦ తః వారిలో నెంచి, జీవనంబిచ్చి రఁజీంచుదాత
భువననిదానమై ♦ కువలయప్రియముగాఁ, గళలకిమ్మగుపుత్తుఁ ♦ గనిన యలఁగు
క్షీతిజనల్గొనినూడ ♦ సిరికిఁబుట్టిఁరాలు, పునుసోత్తన స్థితిఁ ♦ బొసఁగుభద్రన్య
బలవైరిభయమునఁ ♦ బరఁగుభూభృతుల, మనుషవాసొనల నేఁలికమహాత్మా
గీ. శోభితానంతరత్న భాఁనూభితాము, గంకణకలాపలసదూర్మిఁ కాపరంప
రావిరాడితదిత్రాంబఁరప్రదేశు, భూరిసత్త్వసహరగంభీరుఁ గనిరి. 2767
రామచంద్రోపాఖ్యానము, వా. వేం. ఆ 1 ప 99.

—♦ క్షీరసాగరమథనము. ♦—

సీ. కపటకచ్ఛపమైన ♦ కైటభాంతకు వీఁపు, కొమరుమీతినమట్టుఁకుదురు గాఁగ
నారసాతలమూలఁమైనమందరమహా, ధరణీధరంబు మఁధానకముగ
దందశూకాన్వయాఁధ్యక్షుండు వాసుకి, తతపరిగ్రహణశూఁత్రంబుగాఁగ
వావహప్రవహాదుఁలగుమారుతంబులు, తగులఁగట్టిన యాకఁత్రాన్లుగాఁగ
త. బలిపురోఁములగు దైత్యఁపరివృధులును, దివిజనానుకుఁ దాదిగా ♦ దేవతలును
దరిచి రంభోధిఘుమఘుమఁధ్వానరవము, భువనగోళంబు దిక్కులుఁచెవును వడఁగ
భీమేశ్వరపురాణము, ఆ 4 ప 58.
సీ. పాలమున్నీటిలోఁపల సర్వత్పణలతో, మధములు దెక్కుంచి ♦ చాలవైచి
మందరశైలంబు ♦ మంధానముగఁజేసి, తపరివాసుకిఁ దరిఁతాడు సేపి

- నా సచోయతచేత • నలి నందలును మీరు, తరువుడు చేసెను • తండ్రులగును
ఫలమునూడయ్యెడు • బహుళముఖంబుల, బడుగు దైత్యులు • పాపచాతులు
- ఆ. అలసఁజేమిలేక • అభిలాగ్గులుంబులు, వివధిలోన నొక్క • విషము వుట్టఁ
గలగి వెఱవవలదు • కానుగోషంబులు, వస్తుచయమునందు • వలదు చేయ.
- సీ. వాసవచర్చకి • వాడిగాఁజఱచిన, కుద్దాలముఖముల • గొంతద్రవ్య
ముసలాఁములసాన్ని • మొలిసాఁతగలించి, దీప్తిసాశంబుల • ద్రింక సుట్టి
పెకలించిదాహుల • బీడించి కదలించి, నెల్లాన్చి తమతను • పేరువాడి
పెటికిమీఁదికినెత్తి • పృథులహస్తంబుల, దలల భుజంబుల • నిరలచుండ
- గీ. నాని మెల్లన కులుతప్ప • టుడుగులిడఁచు, భాగమధికంబు నుజవక • నెఱుండనుచు
మంధరనగంబు దెచ్చిర • మందగితిని, శేషదైత్యులు జలరాశి • తెరువునట్టి 3770
- క. మందరము మోవనోపమి, నందఱునై బడియె నదియు • నతిచోద్యముగాఁ
గొందఱు నేలం గలిసిరి; కొందఱు నుగ్గరించనిరి • కొందఱుభీతిన్.
- క. హరియును బేనానీకము, నురగేంద్రునితలలుపట్ట • నుద్యోగింపన్
హరిమానూపరవశులై, సురవచుతులు గూడి పలుకఁజొచ్చిరి కడిమిన్.
- మత్తకోకిలము. స్వచ్ఛమైన ఫణంబుమీరలు • సక్రబట్టి సుధంపఁగాఁ
బుచ్చపేటికి మాకుఁ ఒట్టఁగఁ • బూరుపత్విముగల్గి మే
మచ్చమైతపోబలాభ్యయ • నాన్వయంబుల వారమై
యిచ్చయింతుమె తుచ్చవృత్తికిఁ నిండు మాకు ఫణాగ్రముల్.
- క. విస్మయముఁబొంది దానవ, ఘనస్మరుఁ డహిఫణము విడువఁగైకొని యసురుల్
విస్మితముఖులై యార్చి య, విస్మితముగఁ గొనిక నురలు • వీరకన్ దోరకన్.
- క. విడువడుడని పణిపలుకఁగఁ, గడుభరమున మొదలఁ గుడుగు • బుగ్గి మివడఁగై
బుడబుడరచమున నఖిలము, వడకడకడకఁగ మహాద్రి • వనధిమునింగెన్.
- ఉ. గౌరవమైనభారమునఁ • గవ్యపుగొండ ధరింపలేక డో
స్సారవిహీనులై యుభయ • నైరులుం గడు నిగ్గుతోనకూ
సాగతటంబునం బడిరి • పాపముంజెడి పాండవేయ యె
వ్వారికి సేరఁజోలు బల • నంతపుదైవము నాకృమింపఁగన్. 3776

భాగవతము, స్కం 8 ప 175, 183, 184, 194-200.

—• ఈశ్వరుడు సోలాహలమును మ్రింగుట. •—

- క. కటుకమగువిషము విషధర, కటకంబగు కేలబూని • కాశూపావ్రియై
ఘటికాసంసిద్ధుడు రస, ఘటికయునుంబోలె మృదుడు • గుటుకున మ్రింగెన్.

గీ. కంతికాశీలగత్నంబుకరణి నొప్పె, లలితన్మృగనాభిపంకంబుచెలువు దాల్చెఁ
గాలకూటవిమంబు తత్కంతమునకు, నాభగణ చుయ్యె బ్రహ్మాదులభినుతింప.
హరవిలాసము, ఆ 6 ప 69, 70.

పీ. కాలాంతకాలాలఘాలానలోజ్జ్వల, జ్వాలనశీతతాభీల మొక్కొ
కల్పవసానప్రకల్పొష్ణకరశిఖా, నల్పాశ్రియాంకనహసరి మొక్కొ
యక్షీణతరుదుర్నిరీక్షణక్షయకాల, రూక్షసప్తతురంగలక్ష మొక్కొ
దుర్వారభయదోగ్రసర్వాయు విషయతా, ఖర్వార్వకోటిప్రకాశ మొక్కొ

గీ. యచుచుఁ జూపరు లతిభయంబంది పరువ; మొదల నల్లన నల్లనై యొదవి గూకు
పచ్చనై యంతఁ బొగరాజిప్రబలెనపుడు; ఘోరతిరమైన యక్షాలకూటవిషము.

పీ. భుగభుగమనిలోనఁ బొగలుచు గ్రక్కున, రవరవమనిపొగరాజికి నలి
భగభగమనిచాలప్రజ్వలంబై మండి, చిటచిటమిణుగురుతో చెదరమించి
ధగధగనెఱుమంటలెయ నల్లడకేగి, చిగచిరజలధులు తిరుగఁబారి
పటపటదిగిభకుంఁకస్థలంబులగల్పి, పెటపెటబ్రాణులఁ బేల్చి యుటికి

గీ. యాడుగునకు జారి పాతాళమాదిగాఁ, గ్రిందిలోకంబులేడును నది నొల్ప
యొగసి యామిదిలోకంబులేడునఁటి, దరికొనుచునిండె నెల్లచోదద్విషంబు.
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము, ఆ 8.

చ. శిరమున వేల్పుపేటిచెలి చెక్కుచెచుర్చదు శైలకన్య తొం
దరపడ దర్థదేహమునఁ బాల్చినపాపసరుల్ జనాడుచుం
బొరలవు మాళినున్న శశిపువ్వు రవంతయుఁ గందకుండు చే
మెఱసెడిజింక తూల్పడదు మేచెరు తెక్కదు శంభుమూర్తికిన్.

చ. కలఁగదు నెమ్మనంబు కసుఁగందదు కొండలపువ్వు కాఁక చి
ట్టలమదు కోమలాంగము జవాడదు బింకెము వీడ దూహాడీ
ల్పడదు నిజప్రకాశము తలంగ దొకింత జటాభరంబునన్
మాలమాలమార్మకంతమున కాహుతిఁ జేసిన శూలపాణికిన్.

3782

మహాలక్ష్మీపరిణయము, ఆ 2 పే 47.

— భూగోళము. —

పీ. వెలయు భూగోళంబు వెలగపండువలె నం, చంచురు సిద్ధాంతలగసి యద్ది
కొండలపిండుతోఁ గూడియుండుటచేతఁ, బససపండువలెనఁచనఁగను జను
బహునదీనదమాలఁ బరఁగుచుండుటచేత, గుమ్మడిపండుపోల్కిమ్మనఁ దగుఁ
బలుసంద్రములతోడ నలరుచుండుటచేతఁ, బండిపండుని దబ్బిపండున నగుఁ

శీ. దొడగి పతికింప హరిపదోఁదుంబరమున, నొక్కచినపంకగఁదోఁచుఁ నక్కజముగ
మఱియు నారయఁబరమాణుఁ మాత్రమనియు, నెన్న గారానుమతిశక్తిఁ నెన్నఁదగమె.
కుమారస్మసింహము, ఆ 2.

శీ. భూమిచుధ్యంబునఁ ♦ దాసురవలెనుండు, మేరువు జగతికి ♦ మేరయగుచు
మోఁదిభాగం బెనిఁమిదికోటులగు యోజనంబులు తద్ద్విగుఁబంబు వెనుదల
తస్మధ్యనస్థలి ♦ దగుయోజనంబు లి, కవదికోటులు జానిఁకూఢిగాను
దానిశృంగాగ్రంబు ♦ దా నెన్న నిరునది, నాల్గలక్షలయోజనంబు లగుచు

శీ. నరుణమును భ్రమదమును శీత మనవనత, మనఃగ నగములు నలుదిక్కుఁలందు అక్ష
యోజనంబులపాడవున ♦ యొప్పుచుండ, మేరునగరీతి నీరీతిమించె ధరశి.
నాగభండము, ఆ పి ప 76.

—♦ ఉత్తరాయణదక్షిణాయనములు. ♦—

చ. ఇనుఁపనిశంబు బ్రహ్మసభఁ కెల్లఁ బ్రదక్షిణ మాచరింపఁగా
ననుపనుజేవలీలఁ బితృయాసములం జరియింప నుత్తరా
యణమును దక్షిణాయనమునై కడు నున్నతనిన్నువృత్తులన్
దనరుచునుండు నంబరపథంబునఁ గాలగతిన్ మునీశ్వరా.

తే. మకరమాసంబుమొదలు యుక్తంబుతుదిగ, నాటు నెల లుత్తరాయణఁమయ్యె గవికి
నందురాత్మలుకులుచలైఁయహములెక్కు, డగు మనడుచునుగాలపఁత్యాయమునను.
కుమారస్మసింహము, ఆ 2.

—♦ భూలోకవర్ణనము. ♦—

మ. జననంబున్ మగణంబు నోగవిధముల్ ♦ సర్వత్ర బావింపఁ బూ
విన దుఃఖాతురులున్ శుభేతరులునా ♦ నిర్భాగ్యు లీభూజనుల్
అనయుల్ శుద్ధులు దుష్టదాండ్రులును రంధ్రాన్వేషు లీరాజులీ
జననాథక్షీతినొందు నీక్షీతినీసేసభ్యుం డపేక్షించెడిన్.

మ. తరుణత్వంబున బాల్యకాలమున వృద్ధత్వప్రకర్షంబునన్
మరణం బబ్బినఘోరయామ్యభటసఁస్మర్దార్తులీభూజనుల్
పరిమాణాతిగదుర్భరాత్తులగునీప్రాణుల్ సుఖం బందు పెం
దిరనా నెద్దులదుక్కిష్ట మిలలో ♦ సేయూరలేదారయన్.

3788

శీ. రావణదర్పవిఁరాముఁడు రాముఁడు, మానవుఁడై ధర ♦ మనుపలేదొ
అనురామయలపోరఁనచురసహాయుఁడొ, నతనితండ్రి నునుఁగ్కుఁడగునొకాఁడొ

కృష్ణిహోత్రణి ♦ కృష్ణుఁ డెవ్వఁ డతండు, మనుజేంద్రుఁ డననీవు ♦ వినఁగలేదొ
 ధరణీతలంజెల్లఁ దడవుధరించిన, భరతుఁ డెవ్వఁ డతండు ♦ వరుఁడుగాఁడొ
 గీ. పటుతరంబైన దివ్యప్రభావకలన, నిపుడు శుష్పివారిలో ♦ నెవఁ డతిశయఁ
 డెవఁడు దేవత యనఁగ నిం ♦ దెన్నఁ బడియె, వానవుండన యెవ్వఁడు ♦ ధాత్రి నెసఁగె
 నీ. మహిమాతిశయఁడైన ♦ మాంధాతయనురాజు, కేవలఘనుఁడు భ ♦ గీరఘండు
 సర్వోత్తముండైన ♦ సగరమహారాజు, గుణఖనియైన క ♦ కుత్త సృపతి
 పురుహూతిసముడనఁ ♦ బరఁగుపురూరవుం,డింగు భానుఁడు శే ♦ బిందుస్సపుఁడు
 గీ. నతి వదాన్యుఁడుశిబియు రు ♦ క్మాంగదుండు, జనకనహుషులు హైహయ ♦ జనవిభుండు
 పార్థకులు యయాతినాఁ ♦ బరఁగుస్సపతి,యిందుఁ బ్రభవించి ప్రబలత ♦ నెసఁగలేడె.
 విశ్వగుణాదర్శము.

— ♦ చోళదేశవర్ణనము. ♦ —

నీ. వారకాంతాకుచా ♦ పారమర్దనకళా, శారీణతను సదా ♦ పరిధవిల్లు
 కరములఁద్వ్యాది ♦ కంబులు విడుతురు, తక్షిటికారసో ♦ ద్వాసితంబు
 లగుచోళ్లచేతనే ♦ నిగమార్చనామంత్రముల నుచ్చరింతురా ♦ మూఢమతులు
 నిర్భయంబున జేవు ♦ వికిఁ గల విత్తముల్, దీగతఁ గొందురా ♦ జేవలకులు
 గీ. ఇట్టి దుర్మార్గనరులై ♦ నట్టివారి, పూజలేవేళలనుబొంది ♦ పాదలునట్టి
 విగ్రహంబులయందు నె ♦ విధమున హరి,యెంచిచూడంగ సాక్షాత్క ♦ రించియుండు
 ఆ. హంతచోళవాస ♦ మందతి స్థైర్యము, చిరము గల్గి యున్న ♦ ఖేడియలకు
 విగతచోళబంధ ♦ విదులుగోజంబుల, కనుటయే విరుద్ధ ♦ మై లభించె.
 తే. బుధజనంబులు నిజగృహ ♦ ముల ననేక, రుచులఁజేసినయన్న మ ♦ రుచ్యమగును
 దిందురుహరిస్థలంబుల ♦ యందు నెట్టి, యన్నమైనను భవహర ♦ మనుచుఁ దలఁచి.
 లే. ఆహితాగ్నులు నేర్పహ ♦ మందుఁ గనిన, హృద్యశాస్త్రావదోల్లాస ♦ హృదయులధిక
 పుణ్యాశాలులు పండితి ♦ పుండరీకు, లఘులనుజేతు రీప్రజ ♦ నఖిలవిధుల.
 చ. అనఘసతినృశాత్వముల ♦ నద్భుతశీలములన్ విశుద్ధలై
 తనరెడి చోళికాతతికిఁ ♦ దద్దయుఁ గంచెలలేమి దూష్యమా,
 ప్రణుతరతోపభాగ్యవయ ♦ వంబు బయల్పడియున్కి దూష్యమం
 చనినను మోవియింతులకు ♦ నావృతిఁగాంచెనె వస్త్రసంతతిన్.

8195

విశ్వగుణాదర్శము.

—* భరతునిబాల్యక్రీడలు. *—

- సీ. ముంజేతఁ గరకాఁడఁములు చుట్టుకొనివన, ద్విరదరాజంబులఁ * దిగిచితెచ్చి
కొనవెండ్రుకలుపట్టుకొని పంచరించిన, పంచాననంబులఁ * బట్టితెచ్చి
వాలాగ్రముల ముళ్లువైచి లంకెలుగ శార్దులపోతకములఁ * దోలెఁజెచ్చి
దొడ్డిపట్టుగనాఁగి * దొలఁగిపోవఁగనీక, యచ్చశల్లములఁ జెల్లార్చితెచ్చి
- గీ. కర్ణమూలంబు లురిమితేఁగలనుబోలె, నేకలంబుల నొండొంటి * నదితెచ్చి
దామెఁలుగట్టి యాశ్రమఁస్థలమునందు, శైవవక్రీడ లాడుదఁమ్యుఁరెనుట.

శకుంతలాసరిణయము, ఆ 4.

—* రామానుజనుతనన్తనము. *—

- సీ. శుద్ధరామానుజఁసిద్ధాంతరసికలౌ, శిష్టాగ్రఃణ్యులుఁతెచ్చునములగు
నుణములఁ బూర్ణులు * గురువేదవేదాంగ, పారీణులగునునాఁస్రబలులైన
విశుతస్థులేనియాఁవిబుధులఁజ్జియి, భుజియింప రెపుడైనఁ * బూతపుత్రిఁ
దెగలొనునందుకఁతినువేళ నాపరి, శుద్ధాన్న మితరులు * చూచిరేని
- గీ. విడుతు రిది యట్టులుండఁగాఁ * గడఁగి నైజ, మతము గలిగిఁవైష్ణవఁతతులఁజ్జిగ
నైన భుజియింప రొక వేళఁనైఁవారు, చూడ నీల్లెనఁ ద్రావరిఁబోద్య మేమె.
- చ. అనంత నాస్వగీటినుడుఁగంచని యంబుధిలో మునుంగఁగా
జనములు పంచగవ్యము నఁసహ్యతచేఁ ఒశుమూత్రివిష్కలం
చనిగణియింతురా శివుఁజూత్రాసగంబనిజాహ్నువీగలం
బును హసించుంతు రేఖలుల * భూరియఘంబు లగణ్యముల్లదా.
- సీ. హరి కర్చనముసేయు * నవసగంబులయందు, నఖిలలోకశ్లాఘ్యఁమైతనర్చ
ఘంటారవంబును * గైకొని సేయరు, జగదేకమాతయై * తగిలఁజ్జి
వివిధవేదాదలఁవివిధవిధంబుల, విధియయ్యనున్నట్టి * విభవములను
ఖండించివైచురు * గణనశేయక నైఁసాంకేతికశ్రద్ధ * సరణిఁ దవిలి
- గీ. స్వీయగోష్ఠిని నిజపాదఁసేవకముల, జలములను ద్రావుమరు తామె * సాధువులని
భూరివిశ్వంధరునిదోషఁభోగ్యుఁడనుచు, బల్కదురు కొందఱీమతఁప్రతిభవారు
- సీ. బ్రాహ్మణాదిసచస్తఁనర్థసంభవులను, బధములందరికట్టి * పట్టికొట్టి
సంచితధనముల * సర్వంబును హరించి, దుర్మదప్రభృతులఁతో రమించి
వివిధదుర్వర్తనాఁపిధముల వర్తించి, దొంగతనంబుల * దొంగిలించి
వనముల గిరులను * వర్తించి కడఁగ్రోవ్వు, పీఠనీరతలచే * విస్తరించి

- గీ. నట్టిభలులకుఁ జక్రాంకఁనాదికములు, చేసి తద్దత్తవిత్తముఁబ్రాసినగొని
వసుధ వంశపరంపరాఁప్రాప్తముగను, దేహభరణముఁ కేతు గుఁచీర్ణగుతుల. 3800
- సీ. కడుఁబవిత్రములైనఁకళలనొప్పటచేతఁ, జేవంగనీయ గుఁచ్చివృత్తములను
సజ్జానసంబంధఁసంభావితులుగాన, సలుపఁగాబో రసఁత్సంగతులను
బ్రాజాపదలనైన • బాంధవేతరులతో, వీరలు త్రావరు • నీరమైన
గామ్యకర్మలఁ జేయఁగాఁబోరు హితమైనఁ, బారమార్థికముల • ఋద్ధు లగుట
గీ. రతుల నేవేళభగవదాఁరాధనంబె, కాని యితరాగ్చరలసేయఁజూన రెపుడు
శమదమాదులు చాలుటీఁజనులకిట్టి, వీరవైష్ణవధర్మఁబు • వెలయుఁగాత.
తే. బాంధవేతరదర్శనాఁభావమైన, యన్నమును వైష్ణవులు తిందుఁరనెడిమాట
పాఞ్జఁజూడమి పాపమొ • పాపహరమొ, తెలిసికొమ్మడిఁయెటిఁగిసర్ధరముల.
విశ్వగుణాదర్శము.

—• జ్యోతిషవగ్గనము. •—

- ఉ. మానక మోదభేదములు • మర్త్యుల కెయ్యదియైనఁ గల్గెనా
దానిని మున్నె తెల్పితని • దధ్యమెకాయని మిథ్య లాడుచున్
దినత గల్గినొకఁని • తేకువ మెవవృషాదిసంఖ్యలం
గాఁనివారి మోహితులుఁగా నొసరిఁగురు దైవవిత్తముల్.
- తే. వసుధ సుఖదుఃఖములు కత్మఁపాకవేళ, నిలిచి కుడుచుట దేహికిఁనియతియఁగ్యు
వానిమాహూర్తికలునుండఁగానె తెలుపు, దానలభియింపుఫలమేమొఁగాని తెలుపు.
- శా. జ్యోతిశాస్త్ర మెటింగినట్టి బుధు లెఁచ్చొనుందురో యస్థలిన్
ఏతత్ప్రత్యక్ష దేవయజ్ఞనిచయాఁహీనవృతాచారసం
ఘాతంబుల్ గ్రహచారవారతిధిఁ • తుత్రప్రమేయాదుతే
రీతిం జేటగఁ జేయనా నెలుప్రవఁర్తించున్ సమస్త క్రియల్. 3805
- ఉ. భానునకున్ శకంకునకు • భావిధుశంగభయంబు తెల్పుటన్
మానవకోట్లకున్ జలనిఁచుజ్జన మబ్బె నఘూర్తి పాసె ను
త్రానకుభేష్టముల్ దెలుపఁధైర్యముఁ దుష్టియుఁ గల్గుఁ గష్టసం
తానమదంబు మంత్రజపఁధాటికినై తగె మూలహేతువై.
- సీ. కుముదినీనాథుడై • కొమరొప్పవిధునకు, వృద్ధిక్షయంబుల • విధము లమరి
బలియురొ పుష్పకంతులకు పరాగముల్, సంభవించుచునుండు • సంగతులను
భార్గవాదిగ్రహఁపటలికి మాటికి, విలయోదయంబులు • గలుగుటయును
ఇత్యాదికైభురుఁలెల్ల దైవజ్ఞుఁ, యభిలోక్తులను దెల్లఁమైనవి కద

గీ. సుక నివియెల్లఁ గుంభిపుఁలాఁక రూపమైనవ్యాయాన దైర్ఘ్యఁలైనవారి
 కైకఁగనిశ్చయవాక్యభావోన్నతులను, నెట్లెఱుంగఁగవలయును • హృద్యగుతుల
 విశ్వగుణాదర్శము.

— • వైద్యవర్ణనము. • —

తే. తమిళమిథ్యాక సాయాపఁ ధములచేత, మృషయేయా తైలలేహ్యఁ మృద్ధిచేత
 తొగవంచనలను వైద్యయోగులిట్లు, కుటీఘటములఁ బూరించుకొందు చెపుడు.

తే. ధూతుపరీక్షఁగానరు నిదావ మెఱుంగరు వైద్యశాస్త్రవి
 శ్వాతపవాగ్ధతత్త్వవిదులైనను గాఁటు లయ్య గోగులన్
 భోక్తులఁజేసి మృత్యువుల • వీకను బ్రాణములట్టివితముల్
 తిత్తురు వీరు వైద్యులని • ధీరతఁ బిల్చిన పామరాభిచోన్.

తే. కునక సాయాపవాపాదికములఁ బ్రజల, కైన నారోగ్యములు తన యాపధముఁ
 నయ్యెనని భేషజులు మృషలాడి మిగుల, విత్తములఁ దీతు రిది వీరినృత్తమరయ.

సీ. బుచ్చాపధవేదవాపాటవంబున నుత్తమాంగఁబు గఁబలితమగుచునుండ
 శ్వాసలైలువెల్లక • తనవైశిశ్యములోనె, మిక్కిలి ధృమై • మెలఁగుచుండ
 నాపాదమస్తకమైనదేహము మహోజ్వలవహ్నిఁఖలచే • ఁడలియుండ
 విషయేంద్రియంబులు • వివశభావము నొంది, విహితస్పృహలుగల్గివేఁగుచుండ

గీ. నెల్లబంధులు దూరానఁ నేడ్చుచుండ, నార్తులగువారి కెల్ల దైగ్యములు పెలిపి
 ముందులను బోసి రుజలనఁ మాన్పనిందు, వైద్యులకు దప్ప దక్షులెవ్వరుగలరు.

మత్త. భూగైద్య మెఱుంగకున్న సభాగ్వరోగవిషత్తిచో

నేతివైద్యులు గొప్పవారని • యిచ్చకఁబున వారినే
 పోరి యీవులుచెప్పి తీసుకఁపోదురీ ప్రజలెల్ల నా
 తిరువైద్యుల నిందచేసినఁ • దీటునా వెతరోగికిన్.

3812

సీ. సువనకర్మల యధాశాస్త్రంబుగాఁ దీర్చి, యడరు ఋత్విక్కుఁ యాజియఁగడు
 దాఁటశక్యముగాని • గాటంపుధాటియా, నదిని దాఁటినవాఁడు • నావికులను
 విజయంబుఁగైకొన్నవెనుకను నాస్థలి, వెనుకద్రోక్కకయున్న • వీరభటుని
 నుల్లుచేరినమీఁద • నెలమితో విలసిల్లు, నానానాతూఢుఁడు • వాహకులను

గీ. దడవునిర్విప్లవజ్యోతిఁ నుఁడు కితవుఁడు, వృద్ధనారాంగననురోగఁ పీడచనిన
 పిదప వైద్యుని నారోగి • వివిధగుతుల, నీవికై శ్వేషినిఁజూచు • నిదినిజంబు.

విశ్వగుణాదర్శము.

ఉ. ధాతుపరీక్ష, దేహములఁ తత్త్వము, వస్తుగుణంబు, శాస్త్రని
 ర్ణితపథంబు, సోమధుల సేవము, స్వయంజానిదానమున్
 తాత్రిగ నేర్చి వై వసుధఁ జెల్లులఁ బెద్దల నాశ్రయించి య
 జ్ఞాతరహస్యయోగముల • సార మెఱింగినవైద్యుఁ డెవ్వఁడో.

381

హేమసుందరోపాఖ్యానము.

—♦ రో గి. ♦—

సీ. వేదాంతదేశః • వివిధచోధితమహా, సాధుజనోచిత • సరణి విడిచి
 యన్యపదంబుల • నధులౌ దేహులు, చపలత నరికట్టి • చనుదు రింత
 నిష్టపస్తువుల • హీనంబుగాఁ దిను, మిష్టాంగనారతి • నెలమిసేయు
 మని ప్రియోత్తులు చెప్పఁ నట్టి వైద్యునిఁ గడఁ, జపలరోగార్తుఁడు • సన్నతింబు
 గీ. గాని పథ్యము సేయింపఁ • గడఁగునట్టి, గట్టివైద్యునివైనచు • భునుఁ డటంగు
 దధ్యముగ సన్నతింపఁ డ • పథ్యకాంతి, యైఁరోగిజనంబు మ • ర్యాద యిదియె.
 విశ్వగుణాదగ్యము.

—♦ నేత్రరోగము-తచ్చికిత్స. ♦—

సీ. తొలుదొల్త మారానఁ • గలదాని నిదియది, యని నిరూపించుదా • ధ్యంబు
 తెలివేసిఁ బుత్రే • జూడ్కి కటమిఁద, నావంతకొఱతనఁ • ప్రాప్త మౌగి
 మునునినుబ్బు • మ్మినమాడ్కిఁ దదపపఁస్తువుల నొక్కఁతయ • స్ఫుటత
 కదపడి యతిసూ • పములోని దేనియు, విస్వప్తలీలఁ గా • నింప కునికి
 గీ. కంటి కడ్డంబుగా నిల్పి • కలయఁ ద్రిప్పు, నంగులసంఖ్య దెలియంగ • నలవి గాచి
 యనునవస్థలఁ బొరయక • యంతలోన, హీనదశఁ గాంచె నొక్కట • మౌనిద్వై
 నయనోల్లాసము, ఆ 2 ప 6.

గీ. కోకపాట్లంబావిఁ గొననూఁది యెత్తుచుఁ, గవణోష్ణకరభభా • గమునఁ గాంచి
 సెత్తితంగేదాకు • మెత్తి రేచకినిమ్మ, పంటిపుల్ను నూటి • పట్టువెట్టి
 తెల్లనిఁతెనపువ్వు • దెచ్చి తద్రస మిడి, కలివెపవ్వులు గోసి • నిలిచి పిడిచి
 పేరిననెయి వెట్టి • నెరుగువత్తులు వైచి, చనుఁబాలతో రాచి • సంత చమిది
 గీ. విన్నమందులు తా నయి • కన్నచుందఁబడిగితెచ్చివందులు • నడవిచుందు
 లెన్నిచేసిన మానక • యిందుమాళి, కన్ను తొడిబడి నెత్తురు • గాఱుటయను.

కాశహస్తీహాత్యాయము, ఆ 3 ప 110.

శ్రేష్ఠాదిరోగములు.

- క. వినుము తెలియంగ శ్లేష్మంబునదోషం బారఁ బరఁగి ♦ యవయవములు బా
ద్యనిరూఢంబులుగాఁ శ్రే,మును లోపలిబయలు నెల్ల ♦ నొయ్యన కప్పవ్.
- క. కుత్తుకకు నడ్డుపడు నూ,నొత్తిలి పో నీక యాఁగు ♦ నూర్ధ్వశ్వాసం
బెత్తిఁగఁ శేయును జీవుఁ, డత్తునువున నుండ సేగఁకంతట వెడలున్.
- క. స్రాగోమాగ్గంబులఁ జూ,వే తరు కర్ణంబు లైఁ ♦ విషయంబులఁ బ్ర
స్థితమతిం బాతుఁగో,పేతము లై యింద్రియంబు ♦ లేసును బుట్టన్.
- క. స్రాతోమాగ్గములు గభము,చేత నిరుద్ధంబు లైఁ♦జెడు నిందియజా
తాతతశక్తులు దానను, వీతము లగుఁ జేష్టితములు ♦ విను మనుజులకున్.
- గీ. వాయువంగంబులందుఁ♦ర్వాప్తిఁగదిరి,నొవ్వుఁదెవులునుబుట్టించుఁ♦గ్రొవ్వు సెఱచు
సందు వెడలించుఁ గ్రమముఁ♦సెందుఁ బరఁగి,తనువు ప్రానుగఁజేసి జీవునివెల్పి
- క. నాలుక యాడుట శేలుం, గాలు ముడుఁపఁ జాఁప నగుట ♦ కాయంబునయం
దీలీలలు వాయుగతున్, మే లే నివి గలుగుఁ దక్కు♦మే లమలాత్మా.
- క. ఎక్కటి యిట్టివి దోషము, లొక్కొకమరి రెండుమూఁడు♦నొదవి యెరయుఁ దా
నక్కిడు సన్నిపాతం, జక్క జముగఁ దనువుఁ బాపు♦నది జీవాత్మున్. 8824
- భారతము, అశ్వ. ఆ 1 ప 171-177.

—♦ స్త్రీహితోపదేశము. ♦—

- చ. అలయకమంత్రతంత్రవివిధాపధభంగులఁ జేసి యెంతయున్
వలతురు నాధు లంట మగుఁవా! కడు చేలతనంబు దాన మున్
గలిగిన ప్రేమయుం బొలియుఁ♦గాని యొకండును సిద్ధి బొంద ద
ప్పొలఁతులతోడిచున్కి మహి ♦ పొత్తుగఁ జూచు విధుం డెఱింగినన్.
- చ. మగువ యొనర్చునశ్యవిధి ♦ మందులు మాయలు నొందుచంద మై
మగనికిఁ దెచ్చు రోగములు ♦ మానక మాకజడాదిభావముల్
మొగి నొనరించు నద్భుతఁముల్ దనచేసినచేత లై తుదిన్.
జగమున కెక్కి నిందయును ♦ నద్గతిహానియు వచ్చు నింతికిన్. 8826
- త. కావునఁ బతులకు వెప్పుడుఁ, గావింపం దగదు కపటఁకర్మంబులు ద
ద్యావ మెఱిఁగి యనువర్తిని, యై వనిత చరింప నదియ ♦ యగు నెల్లవియున్.
భారతము ఆర. ఆ 5 ప 95-97.

—♦ అర్థార్థులు ♦—

- సీ. దిననాధనందను ♦ దిత్తోల్పి విడిచిరి, కగుణలే కముకలేరిరి దధీచి
బాతాశబిలమున ♦ బలిగ గట్టివైచిరి, జీమాతవాహను ♦ జీవివాపి
రెత్తి పాల్గొనిరి శిబీంద్రునింతటివానిఁ, గలగుండు వెట్టిరి ♦ కలశవార్ధిఁ
దిపుటఁ జుక్కలరేనిఁ ♦ దిసఁగోరు మెసఁగిరి, పండ్లు దుల్చిరి కల్ప ♦ పాదపంబు
- గీ. నయ్య లెంతకు నేర రత్నార్థిజనులు, పీరిచుచునుపట్ట నెవ్వారితరము 3928
కీర్తియలులుండె విడుండు దాక్షిణ్య మింకఁ, దారుగల్గినఁ బదివేలుతమకుఁగలవు.
శృంగారనైషధము. ఆ 7 ప 8.

—♦ విప్రకుమారుఁడు ♦—

- సీ. వెన్నెలఁజరిముడ్డ ♦ వెండితీఁగలఁ బోలు, యజ్ఞోపవీతంబు ♦ లఱుత నమరఁ
గన్నె చెంగల్వవూ ♦ వన్నె మించిననీరు, కావిదోవతికట్టు ♦ కటిఁ దలిర్ప
వెలిదమ్మివిరిమిఁది ♦ యెలదేఁటిగతి గంగ, మట్టిపై వేలిమి ♦ బొట్టు దనగ
నీలికందుఁకముపైఁ ♦ గీలించుముత్యాల, విధమున సిగఁ గమ్మ ♦ వినులు మెఱచు
- గీ. లలితనవయాపనారంభఁ కలితమైనఁ, మేనిమెఱుఁగులుమెఱుఁగుల ♦ మెఱుఁగుఁదెగడఁ
జంద్రధరుకృప బ్రహ్మవత్సనముఁ గన్న, మారుఁ డన నొప్పువిప్రకుమారుఁగాంచె
విక్రమార్కచరిత్రము. ఆ 7 ప 14 శి

—♦ వైఖానసులు ♦—

- సీ. వైఖానసులు భరతవ్రత లెట్టు లంటేని, శిలఁ దృణధాన్యముల్ ♦ సిదుక నడిచి
కొండిలు పండులుఁ గొటికి కొందలు గన్న, గుఱుముల గువ్వల ♦ తెఱఁగు దోఁప
నప్పటి కప్పటి ♦ కాననంబున వైచి, కొని కొండ తాకు లెండినవి యేటి
కొని కొండ ఁంబువుల్ ♦ గొని కొండ ఁనిలంబు, గొండ తాహారంబు ♦ గొందు రట్లుఁ
- గీ. గాక యాహారపరులును ♦ గలరు వార,లింద్రునకుఁ బూజనీయు లై ♦ యెక్కు డైన
పదవిఁజిరకాలబహుసౌఖ్యభాగులగుదు, రనిమహేశ్వరుఁడుమకునిట్లునియెమఱియు
భారతము. ఆను. ఆ 5.

—♦ శివాలయము ♦—

- సీ. రూఢిగాబహువిధఁగుద్రినూక్తంబుల, శివు నభిషేకంబు ♦ సేయువారు
గంధపుష్పక్షతాగరుఘాపదీపనై, జేవ్యంబు లిచ్చి సేవించువారు

శివుని సన్నిధిఁ బ్రదఁక్షిణపూర్వకంబుగా, మునుకొని పలుమాటుఁ మొక్కువారు
 స్కందపురాణాది • శైవాగమములెల్ల, వీనుల కింపుగా • వినెడువారు
 గీ. నీలగళుపాటు వినుచు మైఁసోలువారు, శంఖమర్దశధ్వానముల్ • సలుపువారు
 నగుటఁ గని చోరుఁ డలరుల • కరుగుతఱిని, లలితమైనట్టి యాశివా • లయమునందు.
 శివరాత్రిమాహాత్మ్యము, ఆ 4.

—♦ వేదోత్పత్తిక్రమము. ♦—

సీ. నలువతోల్కొమున • నవజపాచ్ఛవి రజ్జోన్వితమునై పెడలె ఋగ్వేద మనఘ
 దక్షిణాస్యమున రక్తద్యుతిసత్త్వస్యముద్రికమై యజుఃపుద్భవించెఁ
 జరమముఖంబున • సామంబు తెలుపయి, పుట్టెఁ దమోగుణఁ న్నూర్తి మెఱయ
 నుత్తరాననమున • నుద్భవించె నథర్వ, మసితమై సత్వతః • మోఠిశయత
 గీ. నమరు నీనాల్గు శ్రుతులకు • నాద్యమైన, యట్టి ప్రణవంబు తేజోమహత్త్వమునను
 ఋగ్యజుస్సామతేజంబు • లేకభావ, మొంది త్రిగుణమయస్థితి • నుల్లసిల్లు.

—♦ దేవమనుజాద్యోత్పత్తిక్రమము ♦—

చ. వెరవగునీశ్వరాజ్ఞఁ బ్రభవించిరి బ్రహ్మయు విష్ణుదేవుఁడున్
 మారుఁడు చరాచరాత్మకఁ చయంబుల కుద్భవరక్షణక్రియా
 మారణగరిష్టలై తన యహంకృతి మించి • విరించి లోకమున్
 పరగ సృజింపగా దృఢతఁపంబుమహత్వముజూపునయ్యెడన్.
 చ. శిరముననంబరస్థలము • చిత్తమునన్ విధుఁ డాననంబునన్
 మురపతి వహ్నివిప్రులును • సూర్యుఁడు కన్నుల సర్వదిక్కులున్
 బరువడిఁ గర్ణగంధ్రములఁ • బ్రాణములన్ పవనుండు బాహుల
 స్నరయగ రాజరాజియును • సంచితనాభిమహాంతరిక్షమున్
 క. ఊరుతలంబున వైశ్యులు, చారణమతిన్ పృచరణఁ సరసీజములన్
 భూరమణియు సచ్ఛాద్రులు, గారవమునఁ బుట్టిరట్టిఁ ఘనతరమహిమన్. 3834
 వైశ్యపురాణము. ఆ 1

—♦ ఎఱుకచెప్పట ♦—

పీ. సరసవతీదేవి • సదువులదొర శేణు కాపరంజోతి, యాకాసనాణి
 వేడివెల్లులసామి • వెన్నెలరాజము, కన్నులదేవర • కాశినాథ
 సిరికొండమల్లేశ • శ్రీమూర్తినాయక, మాపాలిరింగ హన్మంతరాయ
 శ్రీరామదేవతా • శ్రీయొంకటేశ్వర, ముల్లోకమాత ముమ్మాలసత్తి

- గీ. సీతమాదేవి మాపాలి ♦ సిరులతల్లి, వమ్మ కొల్లాపురీదేవి ♦ యాదిలచ్చి
మీరలందఱుఁ దోడయి ♦ మించినుంచి, వాకుదయసేయఁడిపుడుభా ♦ వమున నుండి
- గీ. సకలభాగ్యశాలివె నీవు ♦ సన్నతాంగి, గరిమ నీసాటి సకలలోకములయందు
నూడఁగా లేదు నినుఁ గొల్వఁ ♦ బాడి పంట, సొమ్ము సోబనములుగల్గు సుమ్ము తల్లి
వేంకటేశ్వరవిలాసము.

తెలుఁగుభాష

- ఆ. తెలుఁ గడేల యన్న ♦ దేశంబు దెలుఁగేను, దెలుఁగువల్లభుండఁ ♦ దెలుఁకొకండ
యెల్లప్పులుగొలువ ♦ నెలుఁగవే బాసాడి, దేశభావలందుఁ ♦ దెలుఁగు తెస్స.
అముక్తమాల్యద. పీఠిక ప 15.

—♦ కవితాప్రశంస ♦—

- చ. కవితయనంగఁ బద్యములు ♦ గద్యములున్ రచియించుటొనె భా
వవిలసనంబు, లోకహితవర్తనముం బచరింపఁజేసి, క
న్దవకును నద్దమెట్లయుల ♦ గ్రంథచమత్కృతి నేర్పుపెంపుఁన్
బ్రవిమలవస్తుతత్వమును ♦ భాసెలఁజేయుటగాక యారయన్.

చాటువు.

- కా. సౌరభ్యంబును బంధచాతురితగన్ ♦ శయ్యాచమత్కారశృం
గారంబున్ వివిధార్థముల్ సరససాంఘత్యంబు నానాకళా
పారీణత్వము మంజువాగ్విభవమున్ ♦ పాంచాలరీతిగ దగన్
వారస్త్రీయునుబోలె నొప్ప వలదా ♦ వర్ణింపఁ గావ్యం బిలన్.
- క. నానుల్లును శృంగారము, నానావిధవృత్తవర్ణనలు సంపూర్ణం
బై నిల్చిన కృతి సత్కృతిఁ, గా మతియింతురు గదా నుకవు లెయ్యెడలన్.
- క. జాజులపొట్లమువిప్పిన, యోజఁ గవిత్యంబు వెలయఁకుండిన సభలన్
బూజింతురె యాప్యతియిభ, రాజులు రాజులును నుకవి రాజులు గరిచున్.
- చ. వడియును బ్రాసమున్ గణము ♦ వర్ణన లర్థము శబ్ద మొప్పు నే
కడమయులేదు మత్కృతికఁ ♦ గైకొని చూడుఁడు సత్కవీంద్రు లె
య్యెక నెది యొక్కపద్యమున ♦ నిందులసత్త్వము పద్మలోచనల్
కడివెఁడుకూటిలో మెదురుఁ ♦ గైకొని పాక మెఱుంగుకైవడిన్.

3842

యక్కాంగదచరిత్రము. ఆ 1 ప 24-27.

- సీ. శబ్దాగ్రనూధి రఁసస్థితి బహువిధవ్యంగ్యభేదములు భావములు గతులు
శయ్య లలంకార • సరణులరీతులు, బరిపాకములు దశప్రాణములును
వృత్తులు వస్తువివేకంబు గుణములు, గవిసమయము జనుత్కారములును
వర్ణనంబులు గణవర్ణఫలంబులు, దత్తులంబులు సద్ధిదైవతములు
- గీ. గ్రహములును శత్రుమిత్రయోగములు దశలు, నంశవేధయు భూతదీక్షాక్షరముల
పాత్తువులు దెల్పు శాంతవిస్ఫుగణదనర, సత్కవీంద్రుని కృతి బుధసభలవెలయు
- క. లోకోత్తరగుణపుణ్య, స్లోకకథామధురీసుధుర • శుభనాజ్ఞయర
త్నాకల్పంబగుకావ్యం, బాకల్పంబగు గృతార్థుడగు గవివరుడన్.

శ్రీరంగమాహాత్మ్యము. ఆ 1 ప 12-13.

- ఉ. తప్పను నొప్పు లేని కృతి • జాగకులంబుగ వింటిఁ గొంత త
ప్పొప్పులు రెండు గల్గు కృతి యొప్పునిజాతిలతోంగి తప్ప తే
కొప్పులు గల్గు సత్కృతి గుఱోన్న తివశెవెలాస రేఖలం
జెప్పఁగ సాటిలేని సరస్వతీహలాచనగాదె చూడఁగన్.

వరాహపురాణము, సం. మ. ఆ 1 ప 16.

- సీ. ఒకఁ డలంకారంబునకు వేడుక వసించు, నొకఁడు వార్తాసమ్మతికిఁ జెలంగు
నొకఁడు శబ్దస్ఫూర్తులకు మాయురే యను, నొకఁ డగ్రస్పృహకి • మత్స్యహించు
నొకఁడు రసాస్వాదకు మస్తముఁగదల్చు, నొకఁ డుపమానచర్చికకు నలగు
నొకఁడు పదప్రాధిమ్యును నిచ్చిలో మెచ్చు, నొకఁడు జాతశ్లాఘకుబ్బుచుండు
- గీ. గామిచందానఁ దలవరికరణి బధిరు, నలె దరిదునిగతి వానిపగిదిఁ గనక
కారుచాడ్చునఁ బంగువైఖరిఁ గుజాతి, జాడ నిండఁ తి ముదలింపఁజాలు టెట్లు
- క. ఒప్పులు గల కృతిలో నొక, తప్పన్నను గడమ గాడుదానికిఁ గళలం
జొప్పడు శక్తిఁగళంకము, గప్పేగ్పడి యేమినిందఁ • గావించెనొకో.
- చ. ఘనతరఘూర్జరీకుచయుఁగక్రియ గూఢముగాక ద్రావిడీ
స్తనగతిఁ జేటగాక యరచాటుగు నాంధ్రసదూటిచొక్కపుం
జనుఁగవఁబోలి గూఢమునుజాటుదనంబును గాకయుండఁ జె
ప్పిన యదిపో కపత్వమనిపించు నశిం చుటగాకయుండినన్.
- చ. ఎడపక తారు దారె రిఖియించి పఠించి కృతుల్ పఠుల్ జగం
బడిగిన నిచ్చి హెచ్చి సకలవాసధంబుల దాగెయై దిశల్

గడచి ఘటించుకావ్యములు ♦ కావ్యములా హరణాఘశాంతికి
విడువక కూలిఁ బెట్టి చదివించుకృతుల్ గృతులే ననుంధరన్.

3849

పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 1.

క. నిగుడునవరసములొలుకఁగ, ద్విగుణంబగువర్ణములును ♦ దీపింపఁగఁ ద
ద్విగుణాలంకృతులును ద,ద్విగుణములగు సర్థభావవిధములు గలుగున్.

క. తెనుఁగైన నేమి కవితా, జనితాలంకారచిత్ర ♦ సంగతపదన

గ్గన వచనరచనచతురత, విసయోన్యంబయిన కృతయిండ్లు మహాత్ముల్.

ఉ. దోషసమేతమెంతయును ♦ దొడ్డది యైనను నిందితంబు ని
ర్దోషము గొంచమైన జగదున్నతి వొందుఁ గళంకహీనసం
వేషశకాంకఖండమును ♦ విశ్వవిభుండు కిరీటకోటిపై
భూషణలీలఁ దాల్చె నల ♦ పూర్ణశశాంకు ధరింపఁ గోరునే.

క. భూషణలీలల దేశవి, భావలదత్తత్ప్రదేశ ♦ భూషణములగున్
భూషించుకస్తచుట్లు సు, బాషితమై సంస్కృతంబు ♦ బహుదేశములన్

చ. జనని సమస్తభావలభు ♦ సంస్కృతభాష ధరాతలంబునన్
ఘనలలితార్థగౌరవవికాసి తెనుం గభిరవ్యమంతకున్
గమఁగొనఁజూతబీజమున ♦ కంటెను కోమలపత్రపుష్పకో
భనమ్మగు పల్లవాభివజాళగసాలము సొంపు నింపదే.

ఉ. జల్లియుఁక్రమంబు నపశబ్దమువైరిపదంబు జడ్డునుం
బొల్లియు గ్రాబకంటకము ♦ బూరకమున్ విరసంబు బాదిగా
నల్లికలల్లు కబ్బములు ♦ వాదరణీయమె వాక్యచాతురీ
సల్లలితార్థస్పృష్టిగలసత్కృతి నేవ్యము టొందుకైనడిన్.

మ. సరసాలంకరణోపమానకవితా ♦ సంధిక్రియాచాతురీ
భరితప్రాధిరచించు సత్కవిజగత్ప్రఖ్యాతివర్తింపఁగా
గరిమంబేరించు దుస్సమానవిపుణుల్ ♦ గర్వింతు రల్పజ్ఞులై
హరియుండన్ హరినామభేకతతులై ♦ యబ్ధింబ్రలాపింపజే.

3856

గీ. కావ్య ముత్పాద్యమైన సత్కావ్య మింక, నక్త కావ్యంబయే పునఁ దాక్తిఁ దెచ్చు
గాఁగఁ గవితాభిముఖుడైన కవినరునకు, మిశ్ర కావ్యంబె కావ్యమై మెఱుఁగుదెచ్చు

గీ. నరగుణాంకితమయ్యె నే సగనకృతియు, దూష్యునుగు శునిధృతగతదుగ్ధమట్లు
హరిగుణాంకితమయ్యె నే నసమకృతియు, హారన్నాత్రంబుగతి హృదయంగమంబు

కవికర్ణగసామనము, పీఠిక. ప 10, 24, 26.

సీ. సరపువ్వులుగ మాలకరి పెక్కుతెఱుగుల, విగలనెత్తులుగఁ గావించుఁట్లు
కద్దూరకన్నూరికావస్తువితతిచే, శ్రీఖండచర్చవాసించుఁట్లు
ఒడికింబుగా గందవొడికి నానానూవ, పరిమళంబులు గూడఁ • బఱచినట్లు
సంఘలు వివిధపుష్పమరదలవములు, గొనివచ్చి తేనియఁ • గూర్చినట్లు
గీ. భారతప్రొక్తకథ మూలకారణముగఁ, గాళిదాసుని నాటకకృతము కొంత
తావకోక్తికి నభినవశ్రీవహింవఁ, గూర్మిఁ గృతినేయునాకు శాశ్వతలంబు.

శకుంతలాపరిణయము, ఆ 1.

సీ. శబ్దాపశబ్దవిచారియైఁట్టివ్యాకరణజ్ఞుజనునిఁగాఁ దలంచు
యొక్తి నాదములచే • నొప్పారు తార్కికు, భ్రాతగాబుద్ధి కేర్పడఁ దలంచు
ఒతురుఁడౌ మీమాంసశాస్త్రసారీణుని, గదియఁగ మండునిఁగాఁ దలంచు
నొదిగి వైదికనిష్ఠుఁడు నధ్యాపకుఁ, గనలి చండాలునిఁగాఁ దలంచు
తే. వివిధముగ నిట్లు లభిప కవిత్వకన్య, కావ్యనాటకలసదలంకారభావ
నవరసాభిజ్ఞు మది నిజనాయకునిఁగఁ,దలంచి వరియించుఁ దనుఁదానెవలపుమించి
బిల్వణీయము, ఆ 1 ప 78.

ఉ. పే దుగచాతురీమృదులమిశ్రవిచిత్రకవిత్వతత్త్వసం
మోదనసజ్జనాభితిమూఢుఁ డెఱుంగునె ప్రాజ్ఞుకైవడిన్
మోదటి యీకులన్ మెసఁగు • మేష మెఱుంగునె యిక్కుఖండికా
స్వాదరసానుభావ మతి • సారమదేభ మెఱుంగుకైవడిన్.

ఉ. వారిజగర్భపత్ని కరవారిజసస్మగుమాధురీధురీ
సాగకవిత్వతత్త్వమును • ప్రాజ్ఞునికైవడిఁ గూళ మెచ్చనే
సారపయోధితీతి సగసత్వవికస్వరచంద్రచంద్రికా
సారమయూఖశేఖలకుఁవైఁబడి యుబ్బునె యల్పకూపముతో.

పర్వతపురాణము, ఆ 1.

మ. వినులంబై విన రోగ్యమై విశదమై • వింతై విశేషంబునై
సమధారామధురంబునై సుసమై • చాతుర్యవంతంబునై
యమరం జంద్రుఁడు చిల్కవెన్నెలఁతిన్ • హర్షప్రదంబై సుగం
ధనురుత్పొతములీలఁ జూ కవిత యిద్ధాత్రీం జరింపందగున్.

3863

విశ్వకర్మపురాణము, ఆ 1 పే 7.

గీ. మారుమూలలఁ గలుగు కతోరశబ్ద, కలితపానాణపాకముల్ • యడలుకొలిపి
కట్టుములునెప్పి యరణిఁ • గాగ్రణులకుఁ, కృతులిడుదురవిదాఁభికోక్తులు గాన.

- సీ. మత్తేభ గామిని ♦ మత్తకోకిలకంటి, శ్రీకర్ణవరసర♦సిరుహవదన
 స్పృధిసీతతనితెంబ ♦ బింబచంపక నాసు,లలితపదాలాప♦జలదవేణి
 యుత్పలగంధి వి♦ద్యన్మాలికాంగి శ్రీ,ఫలవృత్తవత్తోజ♦పాలి తగళ
 నయనమదనదర్ప♦ణక పోలతలశంఖ,గళ భుజంగోరువి♦గ్రహారుహళి
- గీ. యగుమవిలసిల్లు కావ్యకళాకను సుకవి, లసదలంకారశయ్యార్థ♦లలితహర్ష
 కలనః దేలుసరిసున కీ♦చలయుఁ గానఁ, గృతిపతిని జేతు నీమహా♦న్నతిసుకృతిని.
- క. కృత మెఱుఁగని కుటిలుఁకున్, గృతి యిచ్చుటకంటెఁ గలదె♦కిల్బిష మవనిన్
 గృతమెఱిఁగి సంతసిల్లెను, మతిమంతుఁడధీశుఁడైన ♦ మహిఁ గృతి వెలయున్.
- క. ధరణిన్ రసహీనుఁ గృతీ,శ్వరుఁ జేసిన నదియు రూప♦వతియగుకన్యన్
 బరికింపక మంచున కిను, తెరువొ కవిపాత్రగతిమఁ ♦ తెలియఁగవలయున్.

ఓఘవతీపరిణయము, ఆ 1 ప 29, 71, 73.

—♦ తార్కికవర్ణనము. ♦—

- సీ. భోగాపవర్గని♦భూతిప్రదములైన, సాధుకర్మబ్రహ్మ♦సర్వచార
 సువణులనెల్లను ♦ గిరిసువిసర్జించి, కంఠశోషఫలంబు♦గత్తిసల్లి
 వ్యర్థిభాషణమున ♦ పాంబుగాఁజేతు, రీతార్కిక జనంబు♦లేదివేళఁ
 బాపసంఘంబులఁ ♦ బాపఁగాఁజాలవు, ప్రత్యక్షములు పవి♦త్రములఁజేయ
- గీ. లేదుపీలుచ్చుటల్ వ్యాప్తి ♦ లేశమైన, నేలఁగాఁజాలదనుమితి ♦ యేఁకొనదు
 రక్షణముసేయఁగాలేదు ♦ పక్షతయను, పద్ధ తిట్టిది తార్కిక ♦ వైఫవంబు.
- సీ. అలవిశిష్టజ్ఞాః ♦ మాహేతువేళాని, యలఘవొననిమితి ♦ యందుఁదలఁవు
 గాఙ్గాఽయుగ్మే ♦ కలుగదందురుగాని, త్వాచముగాదని ♦ తగననిశము
 బుధిజనులెల్లను ♦ మోహవాదంబుల, ముఖరులైరేసియు ♦ ముఖ్యఫలము
 లిలనుమే నాండంబు♦లీప్రమాణములని, కాకదంతంబులీ ♦ బోకవేని
- గీ. సంతతంబునునీచర్చ ♦ సలుపువారి, పద్ధతులుకావె యీతర్క ♦ పండితజన
 వైఖరు లటందుఁ బల్కి యా♦వలను శుష్క, తార్కికులరీతులెల్లను ♦ దలచిచూడ.
- మ. వివరాహ్నాయములందదంగములనే♦వేళన్ స్పృశింపంగ రా
 రణఘోద్యత్స్పృశులం బురాణములనీ♦హం గన్నులం జూడఁగాఁ
 జనరేవేళను శుష్కతర్కపతనా♦సక్తిన్ సుధీకోట్లనం
 చినలన్ గెల్వఁ బరంబెఱుంగక ధనే♦చ్చం ద్రోతు రాయుష్యమున్.

చ. వీనులముచేయుబుద్ధిఁగతిఁ వేగము మోహమునడ్డగించు న
శృంగుముగ సంస్కృతోక్తులవిశంకటలీలవచింపఁజేయు ను
త్తమముగ నశ్వశాస్త్రముల • ధాటిగ నభ్యసనంబుఁజేయు ను
ద్యమమునొసంగుదర్కజమఁహాశ్రమమె ట్లుపకారికానిదౌ.

3871

—♦ మీమాంసకవర్ణనము ♦—

మ. పటుమీంసకు లిందుఁ గొందఱుశ్రుతి • ప్రామాణ్యసంస్థాపనా
పటిమన్ భాసితులైన నీయుపనిషత్సామ్యదుశేవేళ ను
ద్భటఘోషంబులనేమహాత్ముఁ బరమున్ • వర్ణించు నాబ్రహ్మ నే
పటిమన్ మెచ్చరు దాన వీరు విరుతింపం గారు షాత్రుల్ కడున్.

తే. శుద్ధమీమాంసలోకప్రియసిద్ధులు కడు, సర్వముషిసత్తమ సహింపఁజాల రమర
చేతనత్వాద్యపహ్నవస్థితినివీరు, విశ్వమును నీశ్వరంబుగ • వెనఁదలతురు.

సీ. ఆదినిధర్మచందతులప్రమాణము, నావలవిశేషము • నాపిదపను
భేదంబును విశేషవిధిని నాతరువాత, వీఁకబ్రయుక్తి వివేక విధిని
నవలఁ బూర్వాపరత్వాధికారంబుల నవలను బహువిధంబైనయాతి
దేశము నావలఁవాసినంగంబును, బాదతంత్రంబును • బటుప్రసంగ

గీ. సంగతియు నీతి యను నేత్రశతముచేత, మిగుల నాలోచనలుసేయఁదగియెసంగు
నట్టిమీమాంసకులు దప్పనన్యు లెవరు, సాదరంబుగ వేదరక్షణ మొనర్ప.

—♦ వైయాకరణవర్ణనము. ♦—

ఉ. పాణినిచేఁ గృతంబులన • భాసిలు నూత్రములన్ బహుాక్షులన్
మానక నిర్ణయించి పగమాత్ము నుతింపఁగలేక కష్టస
న్మానితులైరి శబ్దికు లనంతరసంబులఁ బిండివంటలన్
మానితమైనయన్నరుచిమందరుచిన్ మది మెచ్చఁ జేయజనే.

క. దురితహరమైనయావ్యాకరణముఁ జదివినసుకృతులు • కడు బుధగణనా
సగణులఁ గనిష్ఠికాంగుళిఁ, బరమొన్నతి నొందఁజేసిభాసిలుదు రిలన్.

—♦ అధ్యాపకవర్ణనము. ♦—

తే. మాసమాసంబులను జీతమాసలఁ గొని, శిష్టులైయర్థచాపలావిష్టు లగుచు
వీరు చదివెడువారికి • వేదములను, హర్షమునఁ జెప్పుచుదురహర్నిశంబు. 3877

తే. తగ నుపాధ్యాయులు వేదములు శిష్యులు జనములకుఁ గవ్వపడిచెప్పఁ మొనరురేని
యుర్వి నిర్వేదవాదము • నిర్వితాన, మప్పుడే కాద తలపోయఁ నన్బుతముగ.

విశ్వగుణాదర్శము.

బంధకవిత్వము

—♦ శిఖిబంధము ♦—

క. మరకతమణి నయమహిమత, కరమలగుతసుకళకలిమి • కలికిసతమ్మా
యూరముచు భుజగవరధరా, ధరమును నమరు హరి మదనదమన నుత పదా.

—♦ రథబంధము ♦—

క. శ్రీ మీ వెంటు న్నామక, రా మకరిని టె క్కడంచి • రమ్యగజేశ
గ్రామణి గావన్ లేదా, నీమాయలీల నూవె • నీలనగపతీ.

—♦ చక్రబంధము ♦—

శా సత్యాకల్పకప్రస్ఫుటాశరభిదా • చారావిశేంకక్రమా
మత్యావిష్కృతబంధురాదరణభూ • మా జంతుకూటాశ్రితా
విత్వావేంధః ధర్మసారరతమూ • ర్తి ముత్కరాదిక్షమా?
మాత్యుల్లాసపదామహావిదితధా • మా సాధుతారక్షమా.

—♦ నాగబంధము ♦—

చ. కరివరదానశూరసుర • గౌరవసజ్జితపాదసారసా
భరధరధారిసూరినర • తారకనిత్యనిశోకదాసభా
స్వరమదకౌశలారహత • సారకుభృద్వరధీరమానిభా
సురశుకగీతమారనిభ • శోభనరమ్యశరీరసంభృతా

ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము. పద్య 853-862.

—♦ కంకణబంధము ♦—

ఉ. నారదసుందరాంగ ఖగ • నాథయధగ్మహారాహారార్చనా
నారకలోకదూరవర • నందప్రదత్తసుతాసురస్తుతా
తారప్రియాప్రియాకనక • ధామప్రమత్తపరాపదప్రదా
దారుణకోణపావళిన • ధవ్రితప్రజ్యనఘావివర్ధనా.

—♦ చాపబంధము ♦—

ఉ. సారవిమత్త పుణ్యజనః సార్థప్రసిద్ధక రాతిసాహసా
పారసలొచనాలసిత ♦ సాగరకన్యరతీప్రాలలసా
సారసనూన్యనేత్ర బుధః సంఘనుతాకరుణార్ద్రామాససా
సారవిమత్త పుణ్యజనః సార్థప్రసిద్ధక రాతిసాహసా.

3884

కవిజనచకోరచంద్రోదయము. 1 కి ప 167-158.

—♦ ఖిష్టబంధము ♦—

శుగం. భీమనామసోమదైత్య ♦ భేదనాభయోదయో
యామవత్యభీశకల్పిః తాభికామశేఖరా
తామపూజ్యపాదభక్త ♦ రక్షణాదికప్రియా
యామరేంద్రమౌళిఘ్నీః తాంఘ్రిపద్మశంకరా !

సీమంతినీక శ్యామము, ఆ 5.

—♦ పద్మబంధము ♦—

చ. కనుఁగొన శేతు లెన్నిదియుఁ ♦ గర్జికచుట్టిడి సృగ్ధరాఁఘ్రులన్
మునుపటియేడువర్ణములు ♦ నుం గడయేడుఁ బ్రవేశనిగ్ధతు
ల్పనుపడ నాల్గుదిగ్దళము ♦ లన్ లిఖియించి విదిగ్దళంబులం
దెనయఁగఁ బాదమధ్యగము ♦ లేడును న్నాయఁగఁ బద్మబంధమా.

నరసఖాపాలీయము: ఆ 4 ప 85.

—♦ చత్రబంధము ♦—

క. సారసభూనుతవనలమ, సారసభవభయభ కాభ ♦ సరమారామా
మారామారహారాధా, ధారాహారసామలనవః తనుభూసరసా.

—♦ మర్దలబంధము ♦—

చిత్రోదవృత్తము. భూరిదయావలదత్త, నూరిభవాపహదత్త
వారిదకోమలగాత్రా, వైరిభయావహగాధా.

3885

సుమనోమనోభిరంజనము. ఆ 2 199, ప 197.

—♦ గోమూత్రికాబంధము — ♦

క. హరిపద సరసిజమధుకర, మురభిదసితమూర్తిరామ ♦ భోగసురామా
కరిరదసురకుజవిధుకర, శరదుపసితకీర్తిధామ ♦ చాగయరామా.

శ్రీరంగమహత్త్వము. ఆ 5 ప 1292.

—♦ శుద్ధాంధ్రగోమూత్రికాబంధము ♦—

క. పునితోలుం బలుమేలుం, దలపై విన్నేటిజాలు♦దగునలవేల్పా
తేలిదాలుం నలుగేలుం, దలమా విన్నేటివాలు♦దగునెలదాల్పా.

శేషధర్మము. ఆ 5 ప 5.

—♦ అష్టదశపద్మబంధము ♦—

చ. జలనిధి కన్యకాంతకల♦సారసనేత హిమాంశులోచనా
సలితవ్యాసమూరినుత♦సామజవైరిరఃప్రలుంతశా
సలిలజపత్రనాభసర♦సాఘనమాధవశౌరిగోపికా
జలజనిభాన్యపోషరభ♦సా రిపుదూషవిరించివందితా.

కవిజనచకోర చంద్రోదయము. ఆ 2 ప 158.

—♦ చిత్రబంధవిచిత్రీకందము ♦

క. తారవతసువభజయజయ, సారశమసమగ్రమహిమ ♦ శరహాసరసా
పారసహారసుకరభా, భాకరసురసాయజయజ ♦ భవమతవరదా.

ముకుందవితాసము. ఆ 2 ప 259.

—♦ పుష్పమాలికాబంధము ♦—

చ. శమదమధామమానసల♦సద్వసనావృతనూతనాతసీ
సుచుసమకోమలాంగ శుచిశుభ్రశుభాకరధీరసారకీ
ర్తిమహిమసామగేయకృత♦కృత్యకృపానిధిరాధికాధిపా
సమదమహామరారిచ♦చక్ర చరాచరవారణాగణా.

3893

కవిరాజమనోరంజనము, ఆ 4.

—♦ పుష్పగుచ్ఛబంధము. ♦—

సృగ్ధర. శ్మశారీనాధనాశీ♦కనయనకవదా♦కారధీరస్ఫుతద్ధృ
ధ్యావాధీనాత్మనారా♦యణగుణగణపూర్ణావిధూవిజ్ఞవిన్వ

శ్చేనాతీనావనాసుఃస్థితరవరదా • శ్రీపతీపక్షిపత్రా
నానాతీనాసునా • సరసురపరవఃస్థానవానల్పవర్మా.

లంకావిజయము, ఆ 2.

—♦ పుష్పబంధము. ♦—

చ. సరసిరిఃశేరిరంగసంగు • సన్న సయల్లగనీక లోఁగజం
కరిగురిగేరివేలగని • గట్టిగఁ దిట్టిఁగ దోస నాఁగ జె
చ్చెర సెరసీత తియ్య జిగిఁజిల్కఁ జిరాకున లోనలోనఁ నా
గరుగురు మూరునీలగడిఁగల్గఁగఁ గూడెడు నీడు పేఁడుగా.

శుద్ధాంధ్రనిగోష్ఠ్యనిర్వచనకుశలచరిత్రము, ఆ 1 ప 115.

—♦ ఆశ్వాసపూర్ణనియత శైలబంధచిత్రకందము. ♦—

క. శ్రీకా గరుడాంచద్వా, హాశివసఖ లలితశీలిఃయాద్యుగేశీ
దాశరథి కనకరశనద, యాశరథి శ్రితాంబుజభవఃయంచితవిభవా.

“ఈపద్యమునందు శ్రీగద్వాలయకేశవ అని యున్నది.”

ముకుందవిలాసము, ఆ 1 ప 282.

—♦ ఏకాక్షరనామకందము. ♦—

క. లోలాశ్శిఖావీలీలా, శీలావీలాలలేలఃవీలలలులే
లోలోలైలాలలల, లీలైలలలాలలోలఃలేలోలేలా.

ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము, పద్య 228.

—♦ ఏకాక్షరకందము. ♦—

నానానమనిననూనః, నేనువిమనమన్ను నెన్నుఃనీనీపనిను
న్నానొననొన్నినానా, నేనీననునన్యూనానఃనేననునన్నన్.

వరాహపురాణము, సం. మ. ఆ 10. ప 90.

నానాననేననిమ్మే
నేనెన్నిననెన్నునున్ను • నేనానైనా
నానోనానననేనను
నానననీనానననినఃనామన్నేనీ.

3899

వాసవదత్తాపరిణయము, ఆ 4 ప 78.

రా. రా. చూచుచును, పో. పుకరమునకు. పో. పుకరమునకు
 పో. పుకరమునకు, పో. పుకరమునకు. పో. పుకరమునకు.

3900

సీతారామాంజనేయసంవాదము, ఆ 2 ప ౪౪.

—♦ ద్వ్యక్షరికందము. ♦—

నా నెమ్మనమునుమానీ, మాననిమానమునచునను • మన్ననననో
మానిని నీమనముననను, మానము మానమునుమాని • మనమునునెమ్మికో.

3901

కళాపూర్వోదయము, ఆ 7 పద్య 219.

కావలి కాక లకలకల, కోకిలనులల్ల కలులకులునులకలులే
కొడుకోలికొలదుల, కొకాలి కేలిమవిక్తికొంకకుకలిక్.

వరాహపుత్రాణము, పం. మ. ఆ 11 ప 69.

నిను నెమ్మనమునగమ్మిగ, ననుమానముమానమాః ♦ ని నేష ముగః
మాననీనామమునూనె, న్ను మమానిననిన్నుమాః ♦ నా నేషీనా.

ప్రబంధరాజవేంక టేళ్ళరవిజయవిలాసము, పద్య 222.

వేదవదావదవాదవి

చేతనేనాదిదేవ • విద్య ద్యోతి

ವ್ಯತಿಹಾಸ್ಯ

శేవోపేంద్రునిదిగ్గజశేఖరము.

వాసవదత్తాపరిణయము, ఆ 4 ప 79.

మేనుచునముహూనముమును, నేననుమానమ్ముమాని ♦ నేనుమ్మునన
 న్నే నేననినమ్మిననీ, మానమనూనానుమాన ♦ మైరును నెమ్మిక.

సీతాకామారంజనేయసంవాదము, ఆ 2 ప 89.

కోకిలకలకలవీలల, కేమలకేకలనులాళి • కెలకెలకళా
కాకలికేళాకూకుల, లోకాశులుకేళికళిక • లోలానులె.

ముకుందవిలాసము. ఆ 1 ప 241.

మిమ్మేమేమారేమా, మమ్మోముమరేమిమర్మ • మామమ్మారా
ముమ్మూపురమా బామా, రమ్మరమరమేరమిరి • తామమురారీ.

3907

మనముననీవామమ్మ న, నమమానముమాని నేమామానినినున్నె
మ్మినినమ్మిననన్నోముము, మనుమనునీమననమేను • మాననుమేవా.

3908

శేషధర్మము. ఆ సు ఆ 5 పే 99.

—♦ సర్వతోభద్రోక్తము ♦—

రమావాససవామార
మావతారరతావమా
వాతాదసాసాదతావా
సరసానసారస.

ఈశ్లోకమునకు అర్థరూపముగా మత్తేభవృత్తము.

మ. సిరికావాసముధారుణీసహితుఁడా • శ్రీఘంబసర్వావతా
రరతాప్రావృననున్ మరుద్ద్రసనదగ్నఘ్నాయనల్పత్వగ
న్యగహిన్ వేదగగీరవాచ్యసరసా • స్వాంభోజయంచున్ రమా
వరమిమ్మొంచితి శ్లోకరూపముగతేవన్ సర్వతోభద్రలోకన్.

ముకుందవిలాసము. ఆ 3 ప 289-303.

—♦ తలకట్లకందము ♦—

హరభవహరధరధరశర
వరపర్వతసదనపంచ • వదనఘనమరు
ద్వరదదరముడుగదయదగ
సరసతమముమనుషవయ్య • సతతమ కడఁకన్.

—♦ గుళ్ళకందము ♦—

గిరిగిరిఁ దిరిగితి విసికితి
విరిగితివిడిచితినిరికితి • విధికిరికిరిమి
విరివినివిగిడినితిచితి
సిరియిడినిల్పితివినిల్పి • క్షేతిమితిమిమ్మా.

3912

—♦ వీర్యములకందము ♦—

కేవేవేదేదే
కేవేకేయమ్మహాచ్చ • వేదేదేతే

తేనోనోనోనోనో

సేవేసేసేదోదోనో ♦ జేజేజేజే.

పట్నకృష్ణవర్తిచరిత్రము. ఆ 3 ప 105-114

—♦ సర్వలఘుసీసము ♦—

నవవికచసరసిరుహ ♦ నయనయగవిజచరణ, గగనచరనదిజనిత ♦ నిగమవినుత
జలధిసుతకుచకలశ ♦ లలితమృగమదరుచిర, పరిమళితనిజహృదయ ♦ ధరణిభరణ
ద్రుహిణముఖసురనికర ♦ విహితనుతికలితగుణ, కటిఘటితరుచిరతర ♦ కనకవసన
భుజిగరిపువరగమన ♦ రజతగిరిపతివినుత, సతతజపరతనియమ ♦ సరణిచరిత
తే. తిమికమరకిటిస్పృహరిము ♦ చితబలినిహి, తపదపరశుధరదళవ ♦ దనవిదళన
మురదమనకలికలుమను ♦ ముడపహరణ, కళివరదమునినరసుర ♦ గరుడవినుత.

భాగవతము. స్కం॥ప 72.

—♦ సర్వలఘుసీససమసీసము ♦—

నిఖిలసురదమజ ♦ నికరమధితజల, నిధిభవముమఘురు ♦ నిసద మనఁగ
నభినవఘనసరు ♦ యాసముడయదళని, లూదమితపెళపె ♦ తరప మనఁగ
నహంపగమనటు ♦ దభవకరఘృతప, రథచరూఢమఘమ ♦ రణిత మనఁగ
ఖలకనకకసిఘ ♦ దళనివిహరణస్పృ, హరిభయదకహక ♦ హరుత మనఁగ
గీ. దతతుహినమహినమహిధరతటు ♦ పతదతుత, గగనసరిదుదితబహుళ ♦ సుళసుళమహి
మయనఁగ దివిభువినెనయ ♦ రయము మెఱుము, రహినెనుకొనినిజపటహ ♦ రభటి నిగుడ

ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము. పద్య 75.

—♦ ముక్తపదగ్రస్తము. ♦—

పీ. క్రిమత్కటాక్షర ♦ క్షితవన్ద్విపరాజ, రావిభూమణ ♦ ప్రణుతపాక
సారంగరూపరా ♦ క్షుసదానచణబాణ, బొరాత్రించర ♦ ప్రాణహరణ
రణభోజనాత్రిమా ♦ ర్కండేయనుతిబృందస్పందావనాంతర ♦ ప్రియవిహార
హారకోటిరకే ♦ యూరముఖ్యాకల్ప, కల్పాసుమధరా ♦ కల్పమహిమ
గీ. హిమమయూఖాబ్జబాంధవ ♦ కమలనేత్రీ, త్రవల్కలధారణ ♦ స్పృహతిధామ
ధామవిదళితరాపణ ♦ దస్యసార, సారఘననామవేంకట ♦ శైలధామ.

8916

ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము, పద్య 387.

మ. దయసంకాశయశోవిభానురసురఃత్రాణైకదీక్షాపరా
పరమోదగ్రతమోహరాహరధనుర్భంగక్రియాసంగసం
గరతంగాహితలోకనైనికపరాఃగస్తోమధారాధరా
ధరణీజామలమానసాంబురుహమిత్రమిత్రవర్గాదరా.

నయనోల్లాసము, ఆ 2 ప 149.

మ. ధరణీపల్లవపల్లవాధరధరాఃద్యవ్యూహపావ్యూహపా
మరపేదావహదావహాప్రభప్రభాఃభస్మార్యగానూర్యగా
దరక్పన్నాధవమాధవాహ్వయవయఃస్తాగ్న్యప్రియాఃపరియా
శరభితస్యకసాయకాయితయితఃజక్రీధరాశ్రీధరా.

యాదవరాఘవపాండవీయము, ఆ 4.

—♦ { పాదాంతోదసపాదాద్యంతయమకసింహావలోకన } ♦—
ముక్తపదగ్రస్తము.

క. రామాజనవరకామా, కామాదివిరోధివర్గఃగర్వవిరామా
రామాభిధానసీమా, సీమాంతాగమవిహారఃస్థిత్యభిరామా.

యాదవరాఘవపాండవీయము, ఆ 4.

—♦ ముక్తపదగ్రస్తవిశేషాక్కిలివడిసీనము. ♦—

సీ. ఘనకీర్తిజితశరఃద్వనసారఘనసార, సారకుమారకాఃసారసార
సారభల్యుద్ధతాఃశరవారశరవార, వారణార్తిప్రతిఃకారకార
కారారిదళితశేఃఖరధీరఖరధీర, ధీరభక్తశుభదోఃదారదార
దారదాతికూరఃదవచారదవచార, చారచరాపదుఃధారధార

గీ. ధారణీధారధారరాఃద్వైర్యహార, హారనుతిపారపారమ్యఃదారితార
తారకాకారకారణాఃత్మకవిహార, హారమతమారమారశృంఃగాతగార.

ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము, పద్య 314.

—♦ సింహావలోకనముక్తపదగ్రస్తము. ♦—

క. మన వేటికి నూతనమా, తన మాయెడఁ బ్రేమఁ దనకుఁ ♦ దక్కితి ననుమా
ననుమానక దయ దనగం, దవరంతులు మాని నరసఃధవు ర మ్మనవే.

3921.

నరసభూపాలీయము, ఆ 6 ప 84.

—♦ పాదాంతపాదాదిముక్తపదగ్రస్తము. ♦—

క. సుదతీనూతనమదనా, మదనాగతురంగపూర్ణః మణిమయసదనా
సదనామయగజరదనా, రదనాగేంద్రనిభకీర్తిః రసనరసింహః.

3922

నరసభూపాలీయము, ఆ 4 ప. 83.

—♦ యతిభేదకందము ♦—

క. వలసినమేవులుగొని కా,ల్లులావులునునిక్కులించి ♦ దుక్కగరిపయిన్
బులుగులుచట్టుప లాద్యుచు, గొలకొలమనికూతలిడుచు ♦ గూడులు సేలెన్.

ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము. పద్య 6.1

—♦ ఏకప్రాససీసములు ♦—

సీ. డెందంబునింద్రియః బృందంబు నొకటిని, వృందంబుఁ గావించి ♦ క్రిందుపటిచి
యందంబుగ మనోరః విందంబునకు మూల, కందంబునొ చిదానందజలధి
నందంబు చిందువః చందంబుగానొందు, చందంబునం బొందః మందు లెల్ల
నిందించినను నభిః నందించినను మేలుఁ, జెందించినను గీడుఁ ♦ జెందునవ్వు

తే. డెందుఁ దగులుక విందుగా ♦ నందుకొనుచు, సందియంబులసందడి ♦ నిందఁజేసి
కందువేనిమనీషిసః నందనాది, వందనీయుండనైననా ♦ యందుఁ గలదు. 3924

సీతారామాంజనేయసంవాదము. ఆ 2 ప 150.

సీ. జౌరగంధపుమెట్టు ♦ దారిఁదారెడుపాఁప, కోరనోకినసెక ♦ యూరుటకును
తీరై నపాండ్యరాః శ్లాఠీకుచోదార, హారావళీయుక్త ♦ చారుగంధ
సారపంకవిహారః హరియై నిబిడశృంగ, గారవనంబులఁ ♦ జేరిమీతి
సారససారస ♦ పారసారభములు, చూరలుగొనుచుఁ గఃర్పూరముల గు

గీ. మారములు దోటి హిమవారిః పూర మాని, పేరెములు చాటి మిగుల గఁభీరముగను
సారె పురవీధి గడిదేటి ♦ స్వారి దిరుగు, మేర నందంద మందసః విరణంబు.

ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము. పద్య 17.

సీ. వసజాత్రి యాడఁబోః యినతీర్థ మెదురయ్యె, ననురీతి నిటఁ గనుఁ గొనఁగ నయ్యె
వసజాతమిత్తుని ♦ తనయ యిక్కన్నియ, నిను భర్తగాఁ గోరి ♦ తనదు తండ్రీ
యనుమతిఁ గొని సభీః జనములతో నిన్న, దినశక్తికృతగేహః మున వసించి
నిమగురించినపర్యః లెనలేని భక్తిచే, నొనరించు చుండెను ♦ దినదినంబు

గీ. కనికరంబున నను హరిఁ ♦ గనికరంబు, మనుచునో వేటు నేయునో యనుచు గాను
మనెడు కడలేనికడలిని యనుగుచు దరిఁ, గనక కనకాభగాత్రి యుం డెను రవేళ
కాళిందీపరిణయము. ఆ 2 ప 122.

—♦ ద్విప్రాసము ♦—

క. వనము నిఖిలజనసంజీ, వనము సకృద్దర్శనాభి ♦ వర్ధితపుణ్యా
వనము నిరంతరమునిసే, వనము పఱతిజీవనము సుననపావనమై. 3927

ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము. ప 41

క. మోమోటుము లే కింద్రుం, డామాటం బలుక నలుక ♦ ననిమిషవైద్యుల్
దామేటికిఁ దగ మని జే, జేమేటిం గారణంబుఁ ♦ జెప్పు మటన్నెన్.
నయనోల్లాసము. ఆ 3 ప 10

క. ఆపురమవనిగమణిమణి, నూపురమై భేదరేఖి నోదక రమహా
గోపురమై నృపకోటికిఁ, గాపురమై తనరు యజ్య ♦ కమలాకరమై.
వల్లవీపల్లవోల్లాసము. ఆ 1 ప 13.

—♦ త్రిప్రాసము ♦—

క. చిందమ్మల చందమ్మల, కెందమ్మల జిగి దెగడు సకియమెడ కేళ మా
రందమ్మల చెందమ్మల, యందమ్మలగు మహిళాధరాశ్యక్షణముల్.
ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము. పద్య 309.
క. హితులార యశ్వినీప్రియ, సుతులార యకారణంబ ♦ చొప్పుడుఁ గడునీ
గతిమీర నిచ్చటికి స, నృతిమీఱఁగ వచ్చు టెన్నె ♦ మాభాగ్యమేకా.
నయనోల్లాసము. ఆ 3 ప 62.

—♦ లాటానుప్రాసము ♦—

చ. ఘనతన్మసింహుఁజూడఁ గలఁకన్నులు కన్నులు వాని కౌఁగిటం
జనుపున నేపు చూపఁగల ♦ చన్నులు చన్నులు వానిమోవికిం
జొనిపినపాటలాధరము ♦ జున్నులు జున్నులు వానిమేనఁ జే
ర్చినసరసాంగవల్లికల ♦ చెన్నులు చెన్నులు వో తలొదరీ. 3932
నరసభూపాలీయము. ఆ 4 ప 78,

—♦ వృత్త్యనుప్రాసము ♦—

చ. సమదవిపక్షశిక్షణవిచక్షణదక్షణదోరసుక్షణ
భ్రమదసిద్ధర్ణిరీక్షసమరక్షపితక్షితిపక్షతక్షర

త్సంధికతోణితమరక్తఃతక్షణరక్షితపక్షిలోకనిన్
గమలదళాక్షుః జేలు బలః గౌరవసింహస్యసింహభూవరా.

నరసభూపాలీయము. ఆ 4 ప 77.

—♦ కకారాద్యక్షరకందము ♦—

క. కలకంతము కరపులుగును, కలవింకముకంకణంబు ♦ కహ్వాము కరుడున్
కలతనము కనకభుక్కును, కళుకును కంకమునుగాకింక క్కెరకైదున్
ప్రపంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము. పద్య 230

—♦ ద్వీరుక్తికందము ♦—

క. నకనకనినడుమునక్కులు, చకచకలవెలార్పుతోడలు ♦ జక్కనితోగలన్
వికవికనగులెలిగన్నులు, వికచకమలవదనకొనలె ♦ వేడుకమీఱన్.
ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము. పద్య 460

—♦ పాదభ్రమకందము ♦—

క. దానవజలేజవనదా, భానుతతవిభాకరైక ♦ భావితనూభా
మానాధవివిధనామా, యానసరసహారహీర ♦ హాసరసనయా.
కవిరాజమనోరంజనము. ఆ 4.

—♦ పాదయమకము ♦—

క. బౌరా యోబన్యపాలకు, మారా మనుమదనసమర ♦ మాధుర్యఁడవై
ధీరా నృసింహకూడితి, మారామనుమదనసమత ♦ మాధుర్యఁడవై.
నరసభూపాలీయము. ఆ 4581.

—♦ ఉభయభాషాకందము ♦—

క. రామము దేవర కావన, యామాజేజేయనయమ ♦ యామున్నలజే
జేమడినినారదేవుని, తేముద్దామోదరయది ♦ తేలందానిన్.
లంకావిజయము. ఆ 2.

—♦ ఆంధ్రగీర్వాణభాషాశ్లేషము ♦—

క. దేవరమే లారసికా, యేవరసన్మానకమది ♦ వే ననయము నీ
తావపురున్నాకదనం, దానాలాయువునుమాట ♦ దప్పవినతయా. 3939
కవిరాజమనోరంజనము. ఆ 4.

—♦ ఉభయభాషార్థానులోమవిలోమకందము ♦—

క. మానుగరవజేనమవర, గానుసనీతేరిలనవ ♦ గానివిడినుకా
రానుడివినిగావనలరి, తేనీసనుగారవమన ♦ జేవరగనుమా.

భద్రాపరిణయము. ఆ 4 ప 20.

—♦ ఓ ష్య ము. ♦—

క. పోలోమివిభవవపా,లోలుపగురుకోపచామ♦లూరూద్భవపా
జ్ఞాలోపశోభివైభవ,లోలోర్మిపయోభివార్వి♦లోష్యనుభావా.

చంద్రాంగదచరిత్రము, ఆ 1.

క. భూమిసుమనోమరద్రుమ,వామాప్రమ్యన్నభాను♦వంశోద్భవపా
లోమివిభుశుభవైభవ,భీమోపమభీమభీమ♦ప్రభువోర్విభవా.

నరసభూపాలీయము, ఆ ప 175

—♦ నిరోష్యము. ♦—

జయ దశరథరాజ ♦ జతరసాగరచంద్ర,జయ తాటకాకరం♦జకకరీంద్ర
జయ ధరాదికజగ♦జ్వాలరక్షాదక్ష, జయ దయారసనిరం♦జనకటాక్ష
జయ మనాహల్యాఘ♦లయదాఘ్రిసరసీజ, జయ సహస్రాదిత్య♦సద్వశతేజ
జయ చంద్రధరశరా♦సన ధరాధరశక్ర,జయ నిరీక్షాసక్త♦జటిలచక్ర
తే. జయ ఖరాదినిశాట శి♦క్షానిధాన, జయకిరాతికృతార్పః♦సన్నధాన
జయ నిశాతశరాహత♦జలనిధాన, జయ జనకకన్యకాధీన♦జయ నిధాన

ఉత్తరరామాయణము, ఆ 5 ప 238.

జయ జయ నగజానాయక
జయ జయ ఘనశేషహర ♦ జగదాధారా
జయ జయ కైలశరాసన
జయ జయ కాశీనిశాంత♦శాంతస్వాంతా.

8944

వాసవదత్తాపరిణయము, ఆ 4 ప 77.

కలితజటాచ్ఛటా♦ఘటితకలానిధి, కలికాకతచ్ఛన్న♦దహనదేశ
కరకంఠకీకృత♦స్థిరహరీనశిరఃక,నద్రత్నకిరణస♦సాధదిక్కు
సంతతసకలనిర్జ్వరరక్షణాధీన,గీతతితలస♦త్సారలీల
సరసిజహితసీత♦కరనిరంతరీనయ,ననిరంతరాయతా♦ఘనస్ఫుణిగణ

శీ. నాడశరజ్జలద కాశః కారణాది, తితనయ ధరాజచందః శ్రీదశశ్చ
కాలహరిచంద్రసచ్చాయః కజనిగేయ, యైన వీలగళాకృతిః కాననయ్యో. 3945
సర్వకామహాపరిణయము, ఆ 2.

—♦ ఓష్ఠ్యనిరోష్ఠ్యసంకతము. ♦—

శా. భూనాథోత్తమ జంభభంజనమహా భోగాభిరామక్రియా
దానోజ్జ్వంభితవారిభూరభరితో ద్యద్వాత్థిపీచిహ్రిజా
మానామేయసుధాబ్ధినిర్మలగుణా మాధ్యస్థహాయూధత
శ్రీకూర్మ ప్రధమానభాగ్యవరవై రివాతభేజివ్రతా.
నరసభూపాలీయము, ఆ 4 ప 90.

—♦ అచలజహ్వాము. ♦—

మూపై పాపము మున్నె
బాపము మై మొన్నపమ్మి ప్రభమింపుంబే
మూపై ప్రేమంబెవై
పూపై పెంపొప్ప మమ్ముః ♦ బంపుము భీమా.
వాసవదత్తాపరిణయము, ఆ 4 ప 80.

క. భోగాంబువాహనాహవి, భాగేహాభావు కాంఁ బావభవతుహా
భాగమహీభాగమహా, భోగావహా బాహుభోగి పుంసవభోగా.
నరసభూపాలీయము, ఆ 3 ప 159.

—♦ ప్రాసభేదము ♦—

క. పక్షీశ్వరతుఖ్ఖారభ, వత్తేమంకరగభీరః పాథోథిమహా
తాక్షీణధ్వజనుతదయ, రక్షింపుము వలదుపేక్షః రాజీవాక్షా.
క. అనిసంశయంబుతోడన, మనమునఁ జర్చింపఁగనకః మాలికనియెనే
నినుఁగని దెల్పిననారా, యణుఁ డితఁడే జక్కజూడః వమ్మకొమ్మా.
క. మిత్రునితేజము విశ్వా, మిత్రునిశక్తి గలదంచుఁ మెండుగ మిధ్యా
మిత్రస్తోత్రము విసను వి, ధాతృఁడు నీరీతి నీదః తలవ్రాసెనొకో.
క. నేతును మంత్రములందఱి, నేతును ద్రివిధుల ప్రేవుః శీరణమునకున్
నేతుల్రొంపడు జాలపుగ, నేత్రవిధమ్ములను మీఁలఁ యే తనకున్. 3952
ప్రబంధరాజవేంక ట్టేశ్వరవిజయవిలాసము

—♦ భంగ్యంతరకల్పన. ♦—

క. మిన్నగుమొగముననెలకలి, మిన్నగురాదానికాను ♦ మెరుగణువునలెన్
మిన్నననామిన్నననా, మిన్ననగాఁ జాలజేమి ♦ మెప్పొనె ధరన్.

వల్లవీపల్లవోల్లాసము, ఆ 2 ప 194.

—♦ అనులోమము. ♦—

క. సారసనయనావనచిర, సారవరాహాకనకద ♦ శివితతరానూ
మా రాతతవిశేషకనక, హారావరసారచనవ ♦ నాయనసరసా.

కవిజనచకోరచంద్రోదయము, ఆ 4 ప 212.

—♦ సంస్కృతచతుర్థ్యంతములపద్యము. ♦—

పీ. మాధవాయ నమదు ♦ మాధవాయ నమస్త, సాధుయూధారామ ♦ మాధవాయ
శ్రీకరాయ దయార ♦ సాకరాయ రుచిప్ర, భాకరాయ విపక్ష ♦ భీకరాయ
వ్యాపకాయ జగత్స్వ ♦ రూపకాయ నిగమ, స్థాపకాయ మతిప్ర ♦ తీపకాయ
కాశణాయ భువన ♦ కార్యస్యదురితాబ్జ, వాశణాయ నతార్తి ♦ నాగణాయ
తే. హరిణే భక్తహృదయవి ♦ హరిణే ఘ, హరిణే సంతవేధోంఘ ♦ ధారిణే వి
చారిణే పోషితాంత ♦ చారిణే ని, రంతరంతే నమోస్తు మాం ♦ త్రాహిక్పక్ష.

సుచనోమనోభిగంజనము, ఆ 2 ప 11.

—♦ అర్థయమకగీతము. ♦—

అమృతగోరాజకుండలీ ♦ శాభ్రహంస
కశుచిమూర్తితనూకృత ♦ కామదేహ
అమృతగోరాజకుండలీ ♦ శాభ్రహంస
కశుచిమూర్తితనూకృత ♦ కామదేహ.

3956

పట్నక్రవర్తిచరిత్రము, ఆ 3.

—♦ ఆచ్చతెనుఁగుసీపము. ♦—

పీ. గుడుగుపాల్ మబ్బుతా ♦ పిడుగువానకుగట్టు, గొడుగువాటముదాల్చు ♦ పడుగువాడ
నుడుగువాల్ గమ్మిమైల ♦ గడుగువారిమెటుంగు, లుడుగువాగనివేలి ♦ మడుగువాడ
పడుగువారికని ♦ చెడుగువారినిచెండ్, పొడుగువానకుకత్తి ♦ దొడుగువాడ
వడుగువాకుగబలి ♦ నడుగువాకువజేరి, యడుగువాలంగదొక్కు ♦ నడుగువాడ
గీ. నడుగు వదలనిజగజెట్టి ♦ మడుగుటకును, చిడుగుదునగరిడినడచె ♦ క్కుడగువాడ
సొగసు కాటుక పేగొండ్లగవివారి, మోమినెక్కొన్న వలకూపు ♦ సామిమిన్న.

—♦ సంవత్సరయుక్తసీసము. ♦—

శ్రీమఖ ప్రభవ సుశ్రేష్ఠాభ కాన్తుభ, సర్వజి ద్విక్రమచక్రవాస్త
సౌమ్య భావమునీంద్రీ సమ్మనోంబుజభృంగ, యవ్యయానందహాద్భవ్యరూప
భాత్ర సాధారణస్తవనీయ నిజచర్య, విభవ ప్రమాణాప్తవిబుధనాథ
జయ దుండుభిధ్వానచకితాసురాధ్యక్ష, దుర్మతి రాక్షసశర్మహరణ
చిత్రభాసు స్వభావజిత్స్విద్ధతేజ, విజయ నందిన ఖరనూతవిధివినోద
మస్మథ క్రోధి ధర్మనిర్మథనసాత, వృషగిరీశ్వరసంకాశవేంకటేశ.

3958

—♦ ఏకద్వితీచతుఃపంచట్సప్తాక్షర క్రిమపాదనియమసీసము. ♦—

- సీ. చారాతరారరూరూరరేరార, శేరరరీరరూరరార
భాభీరుభీభరభారభేరీభేరి, భూరిభాభాభిభూభూభరాభ
నిలిపీనిలీనైకలలనాకశానూన, లాలనలాలకళంకతీల
దరవారిదరధరకరదదాదోదర, దారదారకరోదారవరద
గీ. గోపబాలక పాలకపాపలోప, పాలకవిలాసవేంకటశైలవాస
భవ్యభావభవాకారదివ్యరూప, రాధికాస్ఫుటజిక్కరికాధరాంగ.

—♦ { నవగ్రహ, నవరత్న, నవనిధి, నవరస
ప్రతిపాదకప్రతాపసత్కీర్తిసీసము. } ♦—

- పద్మాప్తవిమృశప్రభః గరుణగనిహి, మకతతశ్చెంగారమహిమవెలసి
ఘననీలగురుమణిఖగరౌద్రతమగేరి, శంఖజకవులహాస్యంబుజేసి
త్మాజవిమూరకౌఘముకుందభయమిడి, కృతనజ్జివరతమస్థితేశమమయి
బుధపుష్కరాసామృతకచ్చః బరగించి, భానీలకుందభీభత్సహందః
గీ. దగి మహాపద్మగోమేధిః కగరిమహర, వీరకేతుద్యుతిజయించివేలువేలు
నీప్రతాపంబు సత్కీర్తివగడె నార, యప్పయామాత్యకవివేంకటార్యవర్ణ-
ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము.

—♦ నవగ్రహరత్నరసనిధానసీసము ♦—

పద్మరాగార్కప్రభాభూనకమయి, హిమకరతారాద్భుతము ఘటించి
నీలాప్తగురుచక్ర విభరాద్రగతిమించి, శంఖచక్రొత్తమోజ్జ్వలతేజవి
విద్రుమాళిముకుంద వీరకేతువు మీఠి, కుందతారామంద గోప మూని
రక్తాంగవరపుష్కరాభీభత్సమై, నవివిమూరకనూత్ర కచ్చపాసి

ప్రక్తమమలమగమణించి ♦ వసుధపెలయు, తనప్రతాపముశేంబుల ♦ దనరుపిబ్బుధి
సుతమహాపద్మగోమేధి ♦ కతరళేస్ర, గంగ శృంగాయుడగు వేంక ♦ టాద్రివిభుడం.

బహులాశ్వచరిత్రము. ఆ 1 ప 44

—♦ నవరసయుక్తసీసము ♦—

సీ. నిలువెల్ల శృంగార ♦ నిధిభువ్వుచృదులాంగి, చంద్రహాస్యము సేయు ♦ సఖముఖంబు
కరుణించుచెలికనుల్ ♦ కన్గోత్పలములవై, చివురన్నరొద్రంబు ♦ జిండునడుగు
పెనువీరమునకొండ ♦ పిండిసేయును చనుల్, మృగదృగ్భయానకం ♦ బగురమాపు
పాణు లంభోజబీ ♦ భత్సప్రవీణముల్, ప్రత్యంగ మద్భుత ♦ నిక్రమంబు

గీ. ఇతరనిర్వేద మొనరించు ♦ సతివమూర్తి, నవరసావేశపూర్తివి ♦ న్యాసమిడె
గాన నింకొక్కచో నిట్లు ♦ గానబడదు, హరిజగన్మోహినిరూప ♦ మందుదక్క.
అంగశృంగారము, ప 34.

—♦ నమశ్శివాయపంచాక్షరీసీసము ♦—

యమనియమాయామ ♦ శమనివేశనమనో, మానివశ్యాయ న ♦ మశ్శివాయ
యానాయమాననా ♦ నాయననవనవా, మ్నాయమయాయ న ♦ మశ్శివాయ
వనయోనియామినీ ♦ వామేశశశ్యంశు, మన్నయనాయ న ♦ మశ్శివాయ
వోశ్శూనుయాయమా ♦ యామానవాశన, మానవాకాయన ♦ మశ్శివాయ
యని వినయమున మునియన ♦ యమునవిశ్వ, మనువనమ్మన నెమ్మివై ♦ మన్ననన్న
నెమ్మ నమ్మన నమ్మన నెమ్మి నేను, నోమునీశానయిమ్మన ♦ నేమియనిన.

నరాచపురాణము. సం. మ. ఆ 10 ప 56.

* ఈపద్యముచివరనుండిచదివిన సంస్కృతమును మొదటినుండి చదివినఁ దెనుఁగునగును.

* క. తావినువారికి సరవిగ, భావనతో నానునతివి ♦ భావినుతేజా

జేవరగౌరవమహిమన, మావలసినకవితమరిగి ♦ మాకు నధీశా.

3964

కళాపూర్ణోదయము. ఆ 6 పద్య 172.

—♦ శబ్దచిత్రసీసము ♦—

సీ. తనసుదర్శనలీల ♦ తనసుదర్శనలీల, కరణి పుణ్యజనవ ♦ గ్గంబుఁ బెంపఁ
దనవిగ్రహోన్నతి ♦ దనవిగ్రహోన్నతి, వలె నసమాయుధ ♦ పటిమ జెలఁగఁ
దనదుశ్రివత్సంబు ♦ తనదుశ్రివత్సమ, ట్టఘనమాసంగతి ♦ లలిఁ దతిర్పఁ
దనదుదరస్ఫూర్తి ♦ తనదుదరస్ఫూర్తి, గతిశరజాతాచ్ఛ ♦ కాంతు లెసఁగఁ

గీ. బరిహవిలుసిద్ధసాధ్యసుఁ పర్వశర్వ, విధివిధుబ్రహ్మసాధోధిఁ విబుధసాధ
భాతనుతామూడిగూఢపాఁ త్వరిబృథాఖ్య, భూరిధగణీధరవిహార ఁ హరిశౌరి.

— శ్రీ ఏక సమాససీసము. —

కలిగెగా నిపు డ్బిఁదళఁ తన్మృకరంధ, రంభలయందెలమిలిందఁ కులనినాద
డిండితుచుండలిఁ ధిమిధిమినిష్ఠోష, విలసితశోణఁ నలయముకుళ
కైతవదిఁశీఁ కాశ్రేణి కాద్యుతి, హతవాతాహతఁ చరితతుంగ

రగత్తరంగస్ఫుఁ గచ్చామరాదిచు, మంగళబిరుదాంక ఁ మహిమకలిత

గీ. వర్ణనీయాపగాఢ్యసాఁ త్వప్రభావ, సుర్యగంగాగ్రజన్మహేఁ తుప్రిశస్త
హలకులిశమత్యపర్మాంకుఁ శాతపత్రి, భవ్యమహనీయతావకఁ పాదసేవ.

ప్రబంధరాజవేంకటేశ్వరవిజయవిలాసము.

— ఁ ప్రాకృతసీసము. —

లచ్చిద్ధణాహేయ ఁ లలితహద్ధసయోయ, పామ్మళోయజళోయ ఁ పూచుణ్ణిజ్జ
ఖయవతాయాణేయ ఁ గయతాయరఖయఖి, యరఖిందసిఖయర ఁ గయిణిగూస
యాసకజణయమ ఁ హేసగభయణిజ్జ, దిక్కమజాహతె ఁ ల్లోక్కణాహ
పున్నమయంకశాఁ వణ్ణ సుగుందర, భేవద్ధరాధార ఁ కిససవణ్ణ

గీ. ఛిత్తకామియిసళ వాణఁ పారియాయ, యాయయాయజణయైయయాయాయాయాయ
వాసుఁడేయణయాణందఁ వణయణాహ, కిత్తణీజణయహ్నిరఁ భేహిదేయ.

దశావతారచరిత్ర. ఆ 5.

— శ్రీ లాలిపద్యములు. —

క. మూడవనెలనుయ్యెలలోఁ జేడెలు బండుకొనఁజేసిఁ జిలిబిలిపాటల్
పాడుచు నూచుచునుండిరి, వేడుకతో రామరాయఁ విభుపాత్రుమణినే.

సీ. లాలి మహారాజఁ లాలి నూతనభోజ, లాలి రావన్వయఁ రాజ లాలి
లాలి సద్గుణసాంద్రఁ లాలి సన్ముఖచంద్రి, లాలి మహిమహేంద్రఁ లాలి లాలి
లాలి పద్మదళాక్షుఁ లాలి బాంధవపక్షు, లాలి యాశ్రితరక్షుఁ లాలి లాలి
లాలి రమ్యాకారఁ లాలి రాజకుమార, లాలి వాగ్జితవీరఁ లాలి లాలి

గీ. భళిర శ్రీనూర్యరాయపరిఁ పాత్ర లాలి, లాలి శ్రీరామరాట్పాత్రఁ లాలి లాలి
లాలి శ్రీనూర్యరాట్పత్ర లాలిలాలి, లాలి శ్రీరామరాట్పాత్రఁ రాజ లాలి.

క. లాలీ విద్యలతోజా, లాలీ సుకుమారనైజఁ లాలి మహశాజా
లాలీ ముఖజితరాజా, లాలీ శ్రీరామరాయఁ రాజా లాలీ.

క. లాతీ తాజకుమారా, లాతీ మాణిక్యహార • లాలి గభీరా
లాతి హిమావలధీరా, లాతీ శ్రీరామరామరాజా లాతీ.

8971

వాసవదత్తాపరిణయము. వ. వీ. య. ల.

—♦ జోలలు ♦—

క. జోజో కమలదళేక్షణ, జోజో మృగరాజమధ్య • జోజో కృష్ణా
జోజో సల్లవకరపద, జోజో పూర్ణేందువదన • జోజో యనుచున్.

భాగవతము. స్కం॥ 10 పూర్వపద్య 190.

కా. కేలం బట్టినకెంపుకాగొలుసులం • గించిచ్చులోలోజతో
ఝూలచ్చానులు మందనంపురవగుంపు న్నింప బాలు న్వహో
లాలిత్యంబున నిద్రాసామ్మనుమఁ దొట్లుం బెట్టి జోకొట్టుచున్
లాలోలాలి యటంచు నూపుడురు జోలల్పాడి లీలావతుల్.

చంద్రభానుచరిత్రము. ఆ 1 పద్య 106,

ఉ. బాలుని దొట్టిలో నునిచి • పంకజసేత్రులు జోలబాడిగో
బాలశేకాంక శేఖరుని • భక్తశిఖాచుణి యో మహాత్మ యో
పాలితకీర్తి యో విమల • భాచుసముజ్జ్వలనవ్యమూర్తి జో
జో లలితేక్షణా యనుచు • సాంపుజనింపఁగఁ గీరవాణులై.

ఒడయనంబివిలాసము. ఆ 3.

సీ. జోజో మహారాజ • రాజశకుంతలో, ప్రాక్తనపుణ్యత • పరిఫలంబు
జోజో సుభగతాను • నోజ రాజాన్వయా, మృతపయోరాశిరా • కేందుబింబు
జోజో విభాకర • తేజ నిజాప్తవ, నీపకనీపవ • నీపయోద
జోజో సుతసుధీస • మాజ సాగరమేఖ, లాభారభగణ క • శావివోదః

గీ. యనుచు జోకొట్టుదురు జవరాండ్రొగూడి, జోల వాడుచు రాచూలిసోలి బాటి
కిసలయగ్రాసముదితకోకిలకదంబ, కంఠకలనాదసమధుర • గానభణితి.

శకుంతలాపరిణయము. పె. నా. ఆ 3 పద్య 85.

క. జోజో సువర్ణవల్లి, జోజో బాలామతల్లి • జోజో తల్లి
జోజో కీర్తులవల్లి, జోజో శ్రీకుముదవల్లి • జోజో తల్లి.

3976

శ్రీరంగమాహాత్యము. క. వ. ఆ 6.

—♦ మేలుకొలుపులు. ♦—

ఉ. నిద్దుర మేలుకొమ్ము రజసీకర వంశ వతంస కుంకుమం
బద్ధిం భంగి మింట నడె • మామిని చెల్లెలు కాల్య సంఖ్య వా

నద్దిను సేయు చున్నయది యుష్ణ మయూఖసుత ప్రసూతికిం
బ్రాహ్మలు సొచ్చి యున్న యవి • పూర్వ దిశా సరసీరుహాక్షికిన్.

- కా. వైదర్బీ హృదయేశ మేలుకొని నిర్వర్తింపు సంధ్యా నవ
ప్రాదుర్భావ విధేయమున్ విధికలాపంబున్ ముహూర్తంబులో
నాదిత్యుం డిటఁ దోడు నూపుఁ బలురఁ హఃపిష్టక్షిప్తికృత
జ్ఞాదిగోప్యమహాతమోఘ్నమున మోఘంబున్ మయూ ఖౌఘమున్.
క. మేల్కనుము దేవ యివె రా, చిల్కలు గను మొగిచి యున్నఁ చెలువలఁ దమకుం
బల్కులు నేర్పఁగ ముద్దులు, గుల్కెడు పల్కులను మేలుకొలిపెడుఁ గృష్ణా.

పారిజాతాపహరణము, ఆ 2 పద్య 58.

- సీ. చోటవై నారాశఁదూటి చోరునిఁ జీరి, మాటుచారువిహారఁ మేలుకొనుము
మేటితఁ బేటిఱుఁ మెలు పూని మంధాన, శైల మెత్తిన ధీరఁ మేలుకొనుము
ఘోణి వై సంభృతఁ ఖోణివై రిపుయుద్ధ, కేళిఁ గూర్చినశూరఁ మేలుకొనుము
భక్తుమాటలఁ బట్టిఁ బలుకంబమునఁ బుట్టి, మెఱసిన నరసింహఁ మేలుకొనుము
గీ. లీల వలువృత్తిఁ గనుధన్య • మేలుకొనుము, మేదినిశప్రవర్ధనఁ మేలుకొనుము
శూలికొదండఖండన • మేలుకొనుము, నీలనీలాంబుదశ్యామఁ మేలుకొనుము.

ఉత్తరరామాయణము, ఆ 5 ప 242.

— నివ్యాళులు. —

- సీ. పద్మరాగనవీనఁ పాత్రితప్రభలకుఁ, గరఁఖద్యుతులు శృంఘార మొసఁగఁ
దిన్నై విలసిల్లుఁ నీపదీపులకును, కలికికన్నులడాలు • జెలు వొనర్ప
ఘనసారవర్తికాఁ కలితగంధమునకు, తనుసౌరభంబు మోదంబు నేయ
మధురమంగళగీతఁ మహితనాదములకుఁ, గరకంకణధ్వనుల్ • గరిమ యిడఁగ
గీ. మెఱుఁగుజెక్కులకాంతులుఁ నెఱయఁ బర్వితాటంకరుచులకుఁ వన్నె వెట్టి
వారిజానన లపుడు నివ్యాళు లొసఁగి, రమ్మహీపాలునకుఁ బ్రయఁత్నములలర,
రుక్మాంగదచరిత్రము, ఆ 4 ప 11.

— శోభనగీతము. —

- శోభనమే విష్ణునకున్, శోభనమే భక్తభవఁ సుచరిష్ణునకున్
శోభనమే జిష్ణునకును, శోభనమే కృష్ణునకును శోభన మనుచున్.

3982

ముకుందవిలాసము, ఆ 3 ప 305.

— శ్రీ వరూధినీప్రవరాఖ్యలు శ్రీ —

- ఉ. ఇంతలు కన్నులుండఁ దెరు • వెవ్వరి వేఁడెదు భూసురేంద్ర యే
కాంతమునందు నున్న జనఁరాండ్ర నెసం బిడి పల్కరించులా
గింతియ కాక నీ వెఱుఁగఁవే మును వచ్చినత్రోవచొప్పు నీ
కింతభయంబు లే కడుగ • నెట్లిన మైతిమి మాట లేటికిన్.
- సీ. చిన్ని వెన్నెలకందు • వెన్ను దన్ని సుధాబ్ధి, బొడమినచెలుక తోఁబట్టు మాకు
రహివుట్ల జంత్ర)గాఁత్రముల రాల్ గరఁగించు, విచులగాంధర్వంబు • విద్య మాకు
ననవిల్తుకాన్త్రుపుఁమినుకు లావర్తించు, పని వెన్నతోడఁ బెట్టినని మాకు
హయమేధ రాజసూయము లనఁ బేర్పడ్డ, సవఃతంత్రంబు లుఁపకలు మాకుఁ
- గీ. గనకనగసీమఁ గల్పవృక్షములనీడఁ, బచ్చరాచట్టుగమి రచ్చఁపట్టుమాకుఁ
బద్మసంభవ వైకుంఠఁధగ్గసరిలు, సాయుఁడిడియ మాకు గోత్ర)నురేంద్ర). 3968
- క. వేరు వరూధిని విప్రకు, మార గ్గుతాచీ తిలోత్తఁమా హరిణీ హే
మా రంభా శశిశేఖరు, దారగుణాధ్యలు మనీయ • లగుప్రాణసఖుల్.
- మ. బహురత్న ద్యుతిమేదురోదగదరీభాగంబులం బొల్పు ని
మ్మిహికాహార్యమునం జరింతు మెపుడుం • బ్రేమన్ నభోవాహినీ
లహరీశీతలగంధవాహపరిఘేఽలన్మంజరీసౌరభ
గ్రహణేందిందిరతుందలంబు లివి మఁత్కాంతాగసంతాఃముల్.
- క. భూసుర కైతవకుసుమశే, రాసన మాయింటివింద • వైతివి గైకొ
మ్మా సముదంచన్మణిభవ, నాసీనత సేదజేటి • యాతిధ్యంబున్.
- తే. కుండనమువంటిమేను మధ్యందినాత, పోష్కహతిఁగందెపడదాఁకెఁనొప్పులొలుకు
వదన మస్మద్భ్రహంబుపాఁవనము సేసి, బడలికలు వాసి చను మన్నఁబ్రాహ్మణుండు
- ఉ. అండజయాన నీ వొసఁగుఁనట్టిసపర్యలు మాకు వచ్చె నిం
దుండగ రాదు పోవఁతయుఁనూరికి నింటికి నిస్స డేను రా
కుండ నొకండు వచ్చి మఱియొందునె భక్తియ శాలు సత్కిర్యా
కాండముఁ నీర్ప వేగ చనఁగా వలయుం గరుణింపు నాపయిన్.
- ఉ. ఏ నిఁక నిల్లు సేరుటకుఁజెద్దియుపాయము మీమహర్ష్యముల్
మానిని దివ్యముల్ మదిఁ దలంచిన పెందుమ మీ కసాధ్యముల్
గానము గాన దల్లి ప్రజలన్ ననుఁ గూర్పు మటన్న లేతన
వ్యాసనసీమఁ దోప ధవఁకాయతలోచన వాని కిట్లుచున్.

ఉ. ఎక్కడియూరు కాల్ నిలువఁకింటికిఁ బోయెద నంచుఁ బక్కె డీ
వక్కట మీకటీరనిలఁజుంబులకున్ సరిరాక పోయె నే
యిక్కడిరత్నకంబళము • లిక్కడినందనచందనోత్కరం
లిక్కడిగాంగనైకతము • లిక్కడియాలవలీనికుంజముల్.

ఉ. నేలిమియున్ సురార్చనయు • విప్రసపర్యయుఁ జిక్కె భుక్తికిన్
వేళ యతిక్రమించె జనఁ నీజనములో కడు వృద్ధు లాఁకటన్
సోలుచుఁ జింతతో నెదురుఁ నూచుచు నుండుదు రాసితాగ్ని నేఁ
దూలుసమస్తధర్మములుఁ • దొయ్యలి నేఁ డిలు సేగకుండినన్.

ఉ. నిక్కము దాఁప నేల ధరఁజీసురనందన యింక నీపయిం
జిక్కె మనంబు వాకు ననుఁజిత్తజుపారికి నప్పగించెదో
చొక్కి మరందమధ్యముల • చూటలఁ బాటలు వాడుతేంట్ల సాం
పెక్కినయట్టిపూవుఁబొదఁరిడ్లను గౌఁగిట గారవించెదో.

మనుచరిత్రము, ఆ 2 పద్య 41-53.

— శ్లో చెంచులక్ష్మీనృసింహమూర్తులు. —

శీ. వెరవుననిష్పహఁల్యెదురుబియ్యమును, నేర నేత్తువె ధఁనింపు మీఱ
నిసుక పొక్కండ్రవైఁ వెనవండఁగలవే యు,సిరిక కాయలదొంఱిఁజేర్పఁగలవే
వటబీజసంతతిఁవలనప్రవీణత, మొలక లెత్తించెడిఁబక్షిమి లదె
మధుమక్షికలదోలిఁమథుకోశములతేనె, గుదురుగా వడపోసిఁగూర్చఁగలవే

శీ. యచ్చహారణ్యముల నొంటిఁనరుగుదెంచి, తుత్తిపాసల కోరువఁనూటి గలదె
పారుటాకులుదెచ్చియింఁపారమృదుల,వస్త్రములుగూర్చఁగలవెయోఁవన్నె కాడఁ

చిత్రవతీపరిణయము, ఆ 1.

శీ. ససిబాలయైవఁజేఁప్పనిబుద్ధిఁగలదను, మాతల్లి వినినఁ బల్కాఱుఁ గసరు
కులగోత్రములవన్నెఁగొనియున్న మాతండ్రి,విన్నంతమిక్కిలిఁవెఱపుఁజూపు
మాయత్త తెలిసిఁమాటికి మర్మంబు, బయటఁబెట్టుచు ఐశ్వఁపాఁ సేయు
గుణవంతుఁడాలు మాఁకోడ లంఘి గణించు, మామామగాంచినఁమాట వచ్చు

శీ. బావ వినిసంతధెబ్బరేఁర్పాటు సేయు,మఱదిగనుఁగొన్న నిలుపెళ్లుఁమనుచుఁదఱుము
ధవుఁడెఱింగిన నాసాందుఁదలఁపఁ డింక, సామి! యేనింద కెట్లోవ్వఁజాలియుండు

శీ. సమాచిక. ఇవ్విరిదోటలోఁ నేటికి మెలఁగెద, వింతి నీమగని పేఁదెవరు చెపుమ

ఎన్నరై తే నేమిఁమౌకాగ్యమున్నది, యెందువేంచేయుదుఁవంద్యఁ జనుము

కుదతిగో నీమోముఁజూచినవారికి, దలఁగిపోవఁగ మదిఁతాళునటవె
తలగఁక మాయొద్దఁనిలిచిన నీకేమి, గలదు మీయింటికిఁగ్రచ్చుఱఁజను
మొంటిమెలఁగద వీపువిదరో నీవెంట, పొందుగా న్నోడునేనుండు నటవె
బంటుతనం బెల్లఁబాగాయె మాచేతఁ, బట్టినవిండ్లు నిగ్భయతఁ దెలుపు .
తీరైనముత్తెంపుఁబారమిచ్చెద నొక్క, మాటు ముద్దిడి జాలిమాన్పఁ గదవె
మాటిగా దొర యీలాటిమాటలు పల్కఁ, గడనబోటిగఁజూచి నుడువఁ
దగునె

యలరుబూఁబొదలలోనాలలఁ బాడుచు, గొంతప్రాద్దిట్లుగ్రీడింత మటవె
మేలాయె నీతోడఁనాలలుపాడ నా, మేనమఱందివాఁమేర లగునె

శీ. కలికిగో నిన్ను మదిలోనఁగలయఁగోరు, చిలునమలరాయఁడ నెకొమ్మఁచెలిమిఁగనజె
ఎలమితోడుతనాసామివైతిసేమి! బల్మిఁ బట్టఁగఁ జూచుటేపాటివలపు.

మ. కలలో నిన్నటిరేయి వెన్నఁజొకసిఁగారంబు గప్పట్టి...

.....ధట్టించెఁ గవుంగిలించెఁ దమిదేగ్పన్ ముద్దు లుఁకించెఁ జె
ట్టలఁ గోరుల్ జిలికించె మోవిఁ బునొమ్మల్ నించె నామీదివే
డ్డలవేమో పచరించె నంతటను మేల్కొంటిన్ నిజం బంతయున్.

శీ. లికి నీముఖచంద్రకళలు చూడకయున్న, మోహంధకారమ్మఁముగియు టెట్లు
తరుణి నీయధరామ్మతంబుఁ గ్రోలకయున్న, వలరాచబలుదూఁపవోలఁగుటెట్లు
భామ నీ...దగ్గఁసీమఁ జేరకయున్న, గమ్మకల్లునిదాడిఁ గదచు టెట్లు
పాలఁతి నీనెనరుఁజూపులవృష్టిగురియక, కోరిక వైరులేకొలఁదిఁ బండు

శీ. వెలఁది ననుఁ గొఁగిటునుజేర్చివెఱపు మాన్చి, ...సామ్రాజ్యమేలించిమనుపుపేర్కి
మనవిఁ గొనవిందు నీపొందుమనమునందు, మఱువఁ గలనైన నీయాశఁమందయాన.

శీ. చానకెమ్మొవిపానకఁబాసకున్న, విమలజలపూరపుష్పసాగములచేత
దప్పితీటునె యీలాటిఁమెప్పువేళ, సుదతి సమయోచితములు నఁస్తువులగుచులు.

శీ. అన్యకాంతాధరామ్మతంబాససేయు, టంకరాట్టిమానిపఁడ్డగును నిన్ను
నాత్మసతిగాఁగఁగోరి నీయధరమధుర, మధురసం బాసచేయుటమధురవాణి.

శీ. తమిదీనిద్రొందుతటిని సారపుమోవి, గంటుదేఱఁగ మునిసంట నొక్కి
యిరుజొబ్బుకాగిల్లనెనసి లోచొడ లిరు, గడల బంధించి నటైడలకుండ
నిద్దర మొక్కటైనిద్దురఁ జెందుచో, నన్నఁ గన్మోఱఁగియ నన్నిలాడి
యేమ మున్నిటరీతినిట్లు లుండఁగఁ దాను, గొఁగిలి వదలుటకలుగుటెట్లు

శీ. పూని యిట్లువంటివింతలేపూవుబోణి, నేర్పు బళిబళి జాగేళినిలవేణి

- మటువఁజాలను నీహందుఁ మధురవాణి, మోహవారిధిఁ దరిజేర్చుఁ ముద్దుహరిణి.
 చ. పలు మొనమోవి నొక్కిననుఁ బల్మఱుఁ దేనియ చిందునంచు గో
 రులు జిగి.....లఁటివఁ జుఁజుక్కున బిక్కటిలున్నటంచుఁ గే
 ల్బలిమిని గొంగిలించినను • బంగరుమై కసుఁగందునంచుఁ గా
 వలసివయట్లుబల్పన్నెలదీఱక మోసపోయితిన్.
- సీ. పరిపక్వసురసాలఁ ఫలరసంబులు గ్రోలు, కీరఁబు చనునె దుఁత్తూఁములకు
 తెఱఁగఁటిమానిపుఁ దేనె లానెడితేఁటి, చేరు నే చెనటిబఁ రూఁరములకు
 నలమాతితలిరువింఁదులగఁడుఁగోయిల, చొచ్చు నే యలవేముఁజొంపములకు
 మినువాఁకతరఁగచాఁలున నూఁగు రాయంచ,డాయఁ గోరునె జలఁప్రాయములకు
- గీ. వేంకటాచలనాథువైఁ వెలయునాదు, మదికి హిత మౌనె యొకరాకుఁ మారుఁగదియ
 బోటి నీవెంతదానవిఁలాటిమాట,లింకి వివఁజాల మదిలోనఁ శంక లేల.

వేంకటేశ్వరవిలాసము, ఆ రి.

— శ్రీ లక్ష్మీనారాయణులు శ్రీ

- సీ. మంజులాధగసుధాఁ మధుర్య మూచుచు, గలకాభిక్తనృతోఁ • గలయవలయుఁ
 శాశీతి .. • చతుఃతిత్ నెఱపుచు, మీశాంకజననితో • మెలఁగవలయు
 జక్కముద్దులుగారు • చెక్కిల్లు నొక్కుచు, శ్రీదేవిఁ గొంగిటఁ జేర్చవలయు
 ...సామ్రాజ్యసౌఖ్యాబ్ధి నోలాడుచు, వనజగోపినితోడఁ • బెనఁగవలయుఁ
- గీ. గమల చిరి కాఱమెడతాసెఁ • గఱపుదీఱఁ, గోర్కు లీడేతఁగాఁ గేళిఁ గూడవలయు
 ననుచునిమివంబుయుగశతంఁబగుచుఁదోఁప, నెదురుచూచుచునుండెఁబఁ ద్రేక్షణుండు
- సీ. మృగనాభితిలకంబుఁ నొగి చిద్దునెపమున, మెఱుఁగుజెక్కులపైఁ • మీటుచుండు
 మణిసరంబులచిక్కు • మలపించునెపమున, మలసి చక్కిలిగింత • గొలుపుచుండు
 నుపగూహన మొనర్చు • నెపమున నధరాధ,రామృతపానంబు • నానరించుఁ
 జెలఁగి చూర్ణాలకంఁబులచిక్కు వదలించు, నెపమునఁ గీల్బడ • నిపురుచుండు
- ఆ. నిట్లు కొంతి నేర్ప • నిద్దటి..., మమితకంపమాన • మమితఘర్మ
 మమితచిత్తవే • మమితసుఖానంద, మమితకుతుకమయ్యె • సంతనంత. 4014
- సీ. కొలుకులు చదలి చిఁక్కులువడ్డహారముల్, సడలిసరత్నభూఁ నాచయములు
 గొంగిల్లఁ బెనఁగొన్న • కరసరోజంబులు, సుడివడ్డచుందార • సుమసగములు
 ఘక్కిల్లఁ జెందుతాఁబూలరసంబులు, చిందర్రుతెవీడు • చిన్నికుడలు
 శ్రీమదందు సంశీర్ణఁ చందనలేపముల్, కడనిద్రఁ జొక్కిన • కన్నులవలు

గీ. కలులదిగజారుదెన్యాఁశుఁకములు కలిగి, వేడ్క లిగురొత్తఁగా నికాఁవేళలందు
జలధిరాజస్యకస్యకా • చక్రభద్రులు, చిగురుసెజ్జను సుఖనిద్రఁజెంది రపును.

మహాలక్ష్మీపరిణయము. ఆ 5 పే 149

సీ. కలికిచే నొకవేళ • గానంబు చేయించి, యతివేడ్కతోడఁ దాఁనాలకించు
పణతిచే నొకవేళ • పద్యముల్ జదివించి, తేటగా నగ్ధముల్ దెలుపుచుండు
మగునచేనొకవేళ • మడుపులు జుట్టించి, మించుగా జేతి కిప్పించుకొనుచుఁ
బద్మాక్షినొకవేళఁ • బాన్పునై నిడికొని, వేడుక సరసుంబు • లాడుచుండు

గీ. బ్రేమతీరంగ నాచెలి • మోము తనదు, మోముపై నంటగా వంచి • ముద్దుగొనుచు
గ్రక్కునచురుక్కుచుఁ మోవిఁ నొక్కికాఁగి, లించునొకవేళ మిగులలాఁలించుకొనుచు

క. పొలతుక తనపై నెయ్యపు, టలుకన్ బవళించియొందు • నత్తటి మరుపూ
ములికీ కలికీ చిలుకల, కొలికీ లెమ్మనుచు ముద్దుఁగొని లాలించున్.

సీ. వలపించు నొకవేళ • వనితపై మోహంబు, దగిలి యొక్కకవేళ • దానె వలమ
పల్కరించఁగజేయు • పణతినొక్కొకవేళ, భ్రమనుచా నొకవేళఁ • బల్కరించు
నవ్వించు నొకవేళ • నాతి ముచ్చట విని, తలయూచి యొకవేళఁ • దానె నవ్వు
నోడించు నొకవేళ • నువిదనాటలయందు, దడబడి యొకవేళఁ • దానెయోడు

గీ. మురసి యొకవేళ సఖికి తాఁముద్దు బెట్టు, నతివనొకవేళ దానె ముద్దాడుచుండు
...దేలు మాధవుఁడొక్కవేళ, రమణి నొకవేళఁదా.....దేల్పు.

కుబ్జాకృష్ణవిలాసము. ఆ 4 పే 81-85.

—౩ యామినీపూర్ణతిలకాబ్జిణులు ౩—

క. మధురాధరమధురసుధా, మధురాలాపములఁబ్రేమ • మన్నింపఁగదే
మధురాజితనవకుంజసు, మధురాజితదంతకాంతి • మహిమ జెలంగన్.

క. హరిణీకృతాధరస్మిక, భరణీవరణీయచిత్త • భవవనభరణీ
హరణీసుఖకరణీవర, తరుణీయధరామృతంబు • దయసేయఁగదే.

క. బిగిమాటల మరుఁ డొగి జిగి, బిగిమాటలరించి పొంచె • బిగికాఁగిటదే
రఁగఁజేరిచి వగ గూరిచి, దగిరిచి మమపవేలఁ • దగునటె బాలా.

క. మనవేనెవరుగవేగము, గొనవేననవిలుతుబారి • గొనబెనగొనవే
వినవే నిను వేడెద నెద, నను వేడ్కను మమప నేల • నవ్వేందుముఖి.

క. ఇంతయు దయ జూడఁగ నను, జింతలవంతలను జివక • జేయుట దగునే
యింతి వినిబంతి మరు, దంతి మురిపెములదొంతి • తరుణిసూదొంతి.

క. అలికిరకేకికోకిల, ములవేలలమోసములకు • నులికితి నహహా

కలికి మురుగులికి మరు, ములికి వలపేటిపట్టి • ములకాయోగదే.

క. కొమ్మా నెమ్మది గోకలి, కిమ్మా యిమ్మాటలంగు • లిమ్మాటలు గై

కొమ్మా యిడె రమ్మా మది, ముమ్మాటికి మమ్మకొమ్మ • ముద్దులగుమ్మా. 4021

సీ. వలకాక దీరశౌఁగిలనింపకున్నర, వ్యలకాక దీరదో • కలువకంటి

తెరగుపాటునదీసి • జొరకున్న మాగుడే, తెరవుబాటించునో • తెరవమిన్న

కులుకుగుబ్బలరొమ్మ • గుదియింపకున్ననో, కులుకుగుబ్బలరునో • తలియబోడి

తళుకుజెక్కులముద్దు • తమిదీరకున్న గ్రొత్తళుకుజెక్కులమునో • జలజగంధి

గీ. మేల నన్నేలవేల యీవేళఁ జాల, జాలిపాలైతి నిక జలమేలఁ దాళఁ

జాల నీలావిశాలకఁ పోలఘాల, భాలలితమృగమదపుంజఁ బాలబాల.

ఉ. వాగురులయ్యెనేమరుని • వార్తలు మోహ మిదేమొ జాడఁగా

సాగరమయ్యెనే వలపుఁజాడ లివేమొ దలంప రేబగల్

జాగరమయ్యెనే మధురఁసంబులు నాచవిజాడ చేదుబా

టోగిరమయ్యెనే యిక నెటోగదె నీవిక జాగుచేసిసన్.

సీ. అతివనీకెమ్మోవియరుణబింబబలంబు, సఖియనీనెమ్మోముఁచంద్రబలము

చామ నీమెయిగోముఁసగ్వసుంగళబలం, బబల నీచూపుసోమాఖ్యబలము

కొమ్మనీచనుదోయిగురుబలం బలరుల, బొమ్మ నీపలుకులుకార్యబలము

కలికి నీమురిసెంపుఁగతులు మందబలంబు, ముదిత నీవేణితమోబలంబు

గీ. అతనుకేతుబలంబు చేలాంఛలంబు, రమణి నీనఖపాళితారాబలంబు

లలన నీకబ్బుచే మంచిల్పబలము, గాకయున్నదె శుభము లోకములయందు.

యామినీపూర్ణతిలకావీలాసము. ఆ. రో.

కా. అంధుం డెక్కడ చంద్రుఁ డెక్కడ తదీయంబైనయావర్ణనా

బంధం బెక్కడ నిట్టి వింత గలదే • భావింప నెచ్చోటనై

సంధాత్రీంద్రుఁడు మాకు నిర్వురకు సంధం బొప్ప నన్యోన్యహృ

త్సంధానంబగునంచుఁ జేసె నిటులంజర్చింప వేలున్నదే.

క. ప్రతిభంగ మయినఁ గానీ, మతిమఁతు నుదాత్తవేషఁమానితవిద్యా

న్వితునిం గాంచెదఁ గన్నల, కతులమహోత్సవముగాఁగఁయని చెలి వ్రీతిన్.

ఉ. తామరసాక్షి నీనిశితదారుణవీక్షణతీక్షణబాణముల్

నేమటునాటి నాహృదయఁవీధిప్రసంగం బొనరించెఁ జూడుమా

నీమెయి సావధద్వితయామియ్యనె త్రావెదఁ బూతపూసెదన్
నీచుధురాధరామృతమునీ...కుంకుమపంక మేర్పడన్.

సీ. సరవి నెన్నఁడును భోజనము సేయఁగలేదు, నీమీఁదిప్రీతిచేనీరజాక్షి
యెలమిగా నెన్నఁ డింతలను గూడఁగలేదు, నీమీఁదిప్రేమచేనీరజాక్షి
యరయ నెన్నఁడు చందనాదిచర్పయులేదు, నీమీఁదిప్రీతిచేనీరజాక్షి
చెలఁగి యెన్నఁడు మాల్యములు ధరింపఁగలేదు, నీమీఁదిప్రీతిచేనీరజాక్షి

తే. గాన భవదీయవిరహయోగమున నాకుఁ, గలనంతల మనసల్లుఁ గాదనప్పుఁ
గాంచి నమ్రుండనైవసత్కవిని నన్ను, రాగమిటనూని బ్రోవవేరాజపుత్రి.

సీ. శృంగాగమూర్తివై • చెలువొందు నినుఁ జూడవలెఁ గాక కన్నులుగలఫలంబు
చక్కనైట్టినీచెక్కులు ముద్దాడవలెఁగాక కెమ్మోవిగలఫలంబు
మది కింపు సేయు నీయెద తొమ్ము వెన గుమ్మన, లెఁగాక.....గలఫలంబు
నేర్పుమీరినయట్టి నీతోడ మాటాడవలెఁ గాక నాలుకగలఫలంబు

గీ. సేవ సేయంగవలెఁ గాక • చెలువరాయయలరులను గేరు చేదోయిగలఫలంబు
కలసి...మెలఁగుటవలనఁగాక, కవినిభావణిచెలిమిచేగలఫలంబు.

చ. సమయ మెఱింగి నేదలుపుఁచాటున నుండఁగఁ గేలుదమ్మిమో
హమున మొగంబునం దిడి మఁజాగమనంబుఁ దలంచి చూమచుం
గ్రమమున నుత్కులాంకపదఁ కాండములన్ మృదుగీతిఁ బాడుచున్
రమణిచునోవి కారయయిరాజిలుదాని మదిన్ భజించెదన్.

బిల్వణీయము, ఆ 5.

—♦ రాధాకృష్ణులు ♦—

క. ఆహాయే సునిదెల్పుదు, సాహసమునరాధకృష్ణజనకినవేళన్
యూహింపఁడు నీచంబని, బాహుముగాగరాధపదములుబట్టున్.

4031

సీ. పిరుదడగ్గరిమొగ్గి • బిగి....., నొత్తుచు నెఱికురుల్ • నునుపుదీర్చు
యొడికట్టువెదొడలూని తిల్కము దిద్ది, గద్దించి బుగ్గలు • గంటుసేయు
బలుజరీసుస్తులు • వైని శృంగారించి, బిగికొఁగిటచుజేర్చి • పెదవి నొత్తు
అదరిపాటునవచ్చి • యడిమి ముద్దికుమని, వదలక ముద్దులగుడులు గుచ్చు

గీ. మరలివేగిరరమ్మని • మనవి వ్రాయు, బాసి నిముసంబు యుగమని • పలువరించు
విమిషమైనను నెడబాసినిలువగలదె, యోహోహో కృష్ణకు దగియండెరాధ.

సీ. ఏమిటా కృష్ణ నాసామి ఠారాయని, వద్దికదండముల్ ♦ పంగియెసంగు
 నాముగ్ధు లట్లుఁడా ♦ నమ్మితిరానుని, మోము తప్పక చూచి ♦ ముచ్చటించు
 నేమోయి మాధవా ♦ యెచటి కేఁగితివని, పనిలేని నెపములు ♦ బమ్మచుండు
 అశునయ్యచయ్యార ♦ మత్తుకు జూపకు, దగదు నీకని గుట్టు ♦ మిగులఁ బట్టు
 ఆ. మోహవార్ధిలోన ♦ మునుఁగుచుఁ దేలుచు, సాహసంబుఁ జేయఁజాలలేక
 గదియమాను మఱుట ♦ గొంగలిందును రాధ, ...ఓసమాలి ♦ నభ్యసింప.

బృందావనవిహారము.

సీ. తోడలవైనుంచి యుగ్గిడువేళచికిలివె, దోడలసందోయ్యనఁబుడికిజూచు
 వేడుకవిందులఁవిందులంచును చిల్వఁగదినీ పయ్యెడ జార్చి ♦ కొంగిలించు
 నునుముద్దుచెట్టుమంచును వేడుకొన గోటి, కొనజెక్కుమీటి చుఁబన మొనర్చు
 ముదముతో నెత్తుకఁమోవిముద్దాడినఁ, జక్కెరకమ్మోవి ♦ చప్పరించు
 గీ. పట్టుకొనిలేదు గతిసీడ్చు ♦ కట్టుకొంగు, లొలఁగి జఘనంబు గనుపింపఁగలసి నవ్వు
 నెన్ని మాయలు వేర్చి నీచిన్నికృష్ణుఁ, డనుచుఁ దనుబెంచురాధ ముద్దాడకౌరి.
 సీ. ఫలఫ్రష్పములు దెచ్చి ♦ పట్టుమంచునుజైఁట,నించుచో.....దాకించుదేల
 నిట్టట్టుఁత్రోవలఁయెదురైన నెదురుగ, నొయ్యారిమేనుమే ♦ నొరయ వేఁగుఁ
 జీకటిలోఁ గన్నఁజెలియ నావైదయ,లేదటేయని కొంగి ♦ లింపఁ దివురు
 సఖులతో ...రహస్యములు ప్రసంగించు, నెలనాగ వినఁగతా ♦ వెలుఁగనట్లు
 గీ. చిలుకసాంబ్రాణిలేజివఁజీరు గేరు, కమ్మనెమ్మేన వగవగ ♦ సొమ్ము లూను
 యెమ్మె మెరయించు శ్రీకృష్ణుఁడెల్లవేళ, రాధతిలకించుకొనెడియా ♦ రాటమునను.
 సీ. పనిలేనిపనిబూని ♦ వైడియందియ ఘల్లు,ఘల్లునఁ గృష్ణుడెం ♦ గట వసించుఁ
 డనవైట యతనిదాకిన గిరుక్కున మొగంబోరయై చూచు సిగ్గొలయుచూడ్కి
 నేజెల్లనమ్మవానికి నెట్లు దోచునో, చెఱఁగుదాకెనటంచుఁజెవికి దెలుపు
 నెటుల దోచినమంచి ♦ దేయన్న మఱిచాలు, పొమ్మంచుఁ గంగేలతమ్మివైచు
 గీ. నాననము వంచు బొటనప్రేలవనివ్రాయు, వేడినిట్టూర్పులుంచు నా ♦ వెతయెఱుంగ
 వింతక దెయించునచుబ్రొక్కనంతలోన, గుర్రుక్కుమక్కువచొక్కియ ♦ కొక్కుమలాంగి
 చ. నిరతము నాపయిన్ జలమ్మ ♦ నిక్కము బూనినదానవైనచో
 ఖరతెరమానఖంబులను ♦ గంటు లొనర్చుము పంటికాటులున్
 నెరపుము భాహువల్లులను ♦ నేర్పున నోర్పునఁ బట్టి కట్టు మీ
 తిరమగునీదుకోపమును ♦ వీరును హాయియు మీఱు రాధికా.

4043

కాథామాధనవిలాసము.

జైలియ రావేయని చియివేయఁజేకటి, గాంచి నీవాయంచు, గడకుబోవు

హరిజేరవచ్చుచో నట్లే సే జూచిన, పడెతులకనుగీటి కడకుబోవు

మనితనీచేగాని•వల్లదుమీకృష్ణుడని నన్ను బహుభో•జనము నెట్లు

గంధమైనను విరులైనఁ గాని విడియమైనఁ బండైననాచేతఁ గానివేర

యొకరిచే సంపద జూతఁబడినొనిన, పేరు వచ్చు యశోద రా. దేవు యొలుగు.

చరిత్రకాయ • బటువు.....మీద, గోరుంచ నియ్యకే, తీరనేని

తల్లికు బంగారువిడ్డొచ్చెను టద్దాలు, ముద్దాడ నియ్యవేముద్దుగుమ్మ

కండచక్రై రపానః కము గుల్మై కైమ్మోవి, గండిసేయఁగనీవెఁకలువఁటి

తొలి గారు మొఱుగుతోఁ ♦ దులనాగునెమ్మను, గౌఁగిలింపఁగ వీడెఁకనులవదన

అంతా పాటలు జేసి తోపవ్వగంధి, మోము ద్రిప్పేదవేళకే మోహనాని

సా.రె. ఘంకించె శ్రీతి కే. సారసాక్షి, యేలమేనో సరించెదె. యిగురు బోణి.

దశావతారచరిత్రము, ఆ 9.

—♦ డార్వినీపురూరవులు ♦—

సీ. ఉచ్ఛిష్టమున కోర్చి • యుండునున్న నూఱు, దానైనఁజేసంటు • దానఁ గాను
పంచబాణునికేళిఁ • బగలు గాంతీంచుచు, దమకింప నరుదెంచు • దానఁ గాను
బహుమాన మెనయంగఁ • బల్కి పిల్పింపక, కానియే నరుదెంచు • దానఁ గాను
నగ్నుండ వగుచు ముందటవచ్చి నిల్చిన, దర్శించియుండెడి • దానఁ గాను

గీ. తన్ను బిడ్డలవలె బెంచుకొన్నయట్టి, తగరు లెడఁబాలు మోర్చెడు • దానఁ గాను
గాన నీమేర నిలువంగఁ • గలిగితేని, నీకు లోకయ్యెదను ధారుణీతలేక.

మట్టాక్షరశిల్పిత. పురా. ఆ 6 పద్య 124.

—♦ మేనకావిశ్వామిత్రులు ♦—

క. మేనకయని పిలుతురు నను; మానికుల గ్రామి తిలొత్త మా హేమాదుల

నానెచ్చెలు తమన్నర, చానల మొదటి వేడ్క • సలుపుడుము రహిన్. 4048

క. ఎక్కడిమీరెక్కడినే, మెక్కడి...పరమమునుల • కివియుం గలవే

మొక్కిడిదీవించుటకై, యొక్కటిరానిట్లుపలుక • జెల్లిద మైతిన్.

క. సామాన్యలఁగా మమ్ముం, గామింపకుఁ డేము నూలు • క్రితువులవానిం

గామోపభోగములకుం, గామింతుమునూ నిజంబుఁ • గనుఁగొను మనఘా.

క. పావనభవదంఘ్రిద్యయ, సేవనమును వినులకమల • శిశిరసభస్వ

తేవనమున్ దొరఁకొనునిట, నీవనమున మెలఁగువార • మిరలుగకుడీ.

తే. అనుచుఁ బ్రతికూలవాక్యంబు • లతివపలుకఁ, జిలుకబాబావజీయండు • బిలుకుములుకు

లలరుటంపఱతాఁకున • నలసి సాలసి,ధీరవర్తన మెడలి పొంగిఁగింపఁ దొడఁగ.

శీ. తిటిపివెన్నెలవేడిఁతలఁకించె గలికి నీయధరాధరాశ్చుతం • బాననిమ్ము

వలపుఁదెమ్మోకూఁ • నడఁకించె మగువ నీ, కళుకువైటచేఱంగుఁ • గప్పనిమ్ము

విరికిటారపుజోద • వెఱపించె వెలది నీ,దుగ్గముల హత్తు • కొనఁగనిమ్ము

పికకుకనికరమ్ము • చెవరించె నతివ నీ, సాహాయ్యముఁ • గేలి • సలుపనిమ్ము

గీ. జలదళభానిలాహార • సదుపవాస, చిరతరప్రతిదీక్షావి • శేవశుష్ట

దవయవాయాసము నభావ • మలస మయ్యె, బాల నీమ్రోల శుక్రూమ • బడయనిమ్ము

క. మెలఁగున్ దలఁగున్ భయమునఁ, నలఁగున్ మలఁగున్ లతాంగి • కపటారభటిన్

జెలఁగున్ వలఁగునునెనియన, నలగున్ దొలఁగున్ నగున్ వ • యారము మీఱన్.

కవిరాజు కలఁకలు సేయకువేఁలికీ నుడి • శైకొనవే మరపూములికీ

కొలఁకులఁ గ్రొంకకువే యబలా మదిఁ • గొంకకువే భృతకామబలా

కెలఁకుల డాఁగకువేలలనా వెద • కింపకువే కనుఁగొఁగలనా

సిలుకులఁ బెట్టకువే రమణీ నను • శైకొనవే గుణహారమణీ.

తే. అనుచుఁ బ్రార్థించిదోహృదం • బవధిగాఁగఁ, గూడియుండుటకొడఁబడి • కునుమగంధి

సంయమింఁద్రునితో వచ్చె • సహచరీసు, కల్పితంబైన కిసలయ • తల్పమునకు

— శ కుంతలాదుష్యంతులు. ౩ —

పీ. జలహక్షి నీతను • శ్రమవారిపూరమ్ము. పాద్యోదకమ్ముగాఁ • బరిణవి • తు

భద్రేభగమన నీ • ప్రమదాశ్రుకణజాల, మద్మతోయమ్ముగా • నవధరింతు

గలికి నీకడగంటి • గరువంపులేఱాడ్చు, లలరులపోనగా • నందగింతు

నతివ నీ యధరాధ • రాశ్చుతాస్వాదంబు, సురసలిపువిందుగా • సమ్మతంతు

గీ.చమత్కార • భరితమానితా యాసనిక్యా • మారుతమ్ము

హితజలాత్కారము కా • నిచ్చగింతు, గనికరమ్మున బంగారు • గనిక రమ్ము. 4057

పీ. పరుషవల్లలచీరఃపరిధాన మెట్లోర్చె, నీమేనునవనీతఃకోమలఃబు
వ్యగ్రలూనకుశశిఖాఃమిశ్రన మెట్లు సహించె, నీయంఘ్రుః) లభేనకఃనీగజములు
బాలపాదపసేకఃపాత్ర మెట్లు వహించె, నీకేలు పల్లవఃశ్రీకగంబు
ప్రసవరేణుకరాళఃపవన మెట్లు కరించె, నీమోము దర్శణఃనిష్కలంబు

గీ. శీతలజలావగాహనుఃస్నేహతుశరకఃదమూలపలాశాదిఃకదళేనంబు
సేయుటకు నెట్లు దనరె శఃచీవిలాస, మెన్నదొరకొన్న నీచిన్నెఃముపురుబోణి.

మ. రసరంభోనిధిచుధ్యభూవలయపూఃశ్యవ్రాజ్యసామ్రాజ్యశా
శ్వేతితివ్యావ్యయనవ్యభవ్యముల నఃశాగ్రింతంబు విశ్రాంతుఁడన్
ఃతఃగా నన్న వరించి యంచితమహాఃభాగ్యమ్మఁ గైకొమ్ము ర
మ్మతివా నామతి వాంఛఁ దీర్తు వది మేఃలాలించి లాలించవే.

శకుంతలాపరిణయము, కృష్ణ. ఆ 2.

—౩ కైకాదశరథులు. ౩—

ఉ. ఎందుకు బల్లవే తరుణిఃయేమిటి కల్గితివే మితారి నా
యందలి సేరమేమె చెలిఃయేమియెటుంగనె కొమ్మ కొండెముల్
వింగరె ముద్దుగుమ్మ వెడఁగిటివజీరున కొప్పగించకే
యిందుముఖ్ యయో.....ఃసేలఁగదే జగదేఃసుందరీ.

సీ. తరుణి నీయధరామృతం బొసంగఁగఁ గాదె, యవవిలో నాకు దీర్ఘాయు వొదవె
రమణి నీదుముఖాంతఃరమున గాదెయశేష, రాజమండలము గర్వం బడంగ
లలన నీశ్రోణీఫలకజితమైగదే, ధగణీచక్రింబు నాచుటుఁగుఁ జొచ్చె
లోలాక్షి నీదయాఃలోకంబుననెగాదె, పొప్పించె నాదుశంఃబరజయంబు

గీ. నిట్టి నినుఁ బాయజాల నీకేల యలుక, యనుచుఁ గైకను దశరథుఁడనునయించి.
ముదిసి ముప్పునఁ దనకేలఃమోహ మనుచు, పరుఁడు రతిచేతిలోఁజెయిఃసరచెననఁగ.

దశావతారచరిత్ర ఆ 8.

—౪ అహల్యాదూతికలు. ౪—

ఉ. ఇంతిరొ నీచుభాగ్య మిపుఃడెంతని సన్నతి సేయుదాన వి
క్రాంతదిగంతకాంతలు శిఖామణికాంతులు గూడ మోక్షుకే
లెంతయుఁ కాల్తు రెవ్వనియఃహీనకటాక్షము గోరి యాశచీ
కాంతుఁడు గాచినాఁడు కుతుఃకంబున నీచు కటాక్ష పీక్షకున్.

శా. జొనానే వెలయాలవా యిటుల నీవాడన్ బళా చాలు పో
పోనెవ్వారెపరైన విన్న నిట శేర్పుల్ నూపగా వచ్చితో
నానాథుం డిది విన్నయంతఁ దనకున్ నాకున్ మహాహానిరా
దా నావంటికులాంగహామణికి న్యామంబానె యీమాగ్గముల్.

మ. తగ జానే తనవంటివాఁడు పరకాంతం గోర సామాన్యఁడే
మగువా తాను శతాశ్వమేధి ద్రిజగన్మాన్యండు నేఁజెల్ల యీ
వగవర్తిం దన యాగభాగములఁ బిల్వం జూతురే బ్రాహ్మణుల్
నగరే తోడిసురల్ మహాబుష్పలచెంతిత్ గౌరవం బబ్బునే.

పీ. మంచిపున్నమచందమామ చూడనె కాని, వేడుకతోడ ముద్దాడ వళమె
యూరక చూచి నోదూరు టింతియె కాని, యందనిమానిపండ్లంద వళమె
తళుమత్తిల్ల నిమించునొలుకారిమెఱుము గాం,చనెగాని కొఁగిలింఁచంగ వళమె
కనకాద్రిశృంగముల్ గనుఁగొననేకాని, సులభంబుగాఁబట్టి చూడ వళమె

గీ. యటులఁ బరకాంతనగుమొగంబధరబింబ, మంగవల్లియు జనుదోయిఁ మలరుఁబోడి
కోయటయె కాక యేలఁ జేకూరుఁ దనకు, వలవని దురాశ యేటికిఁవలదు పొమ్ము.

దశావతారచరిత్ర. ఆ 7.

— శ్రీ అమాల్యాసంక్రందనులు. ౧ —

చ. నిలువునకుం జెరుచ్చె రమఁజీమణి మోహమొ కాక భీతియో
తెలియగఁ గూడ దప్పు డల • దేవవిధుండును గంప మొందె మి
క్కిలి యొడబాటులేనిపరఁకీయకరంబుదెమల్పఁ గొఁగిటం
గలయఁగ దొడ్డసాహసముఁగాదె బలారికిఁ జెల్లె నయ్యెడన్.

ఉ. నీపయి నాకు నాపయినినీకును గూరిమి గల్గఁ జూచియున్
బాపపుదైవ విట్టు లెడఁబాయఁగజేసెనుదొంటిపుట్టవం
దేవగఁజేసినామొ విధిఁకేచున నేర్తుము తోయబంధముల్
నాపయిఁజేరుయొంచు సురఁనాయక మర్వకు నన్నొకప్పుడున్.

4067

పీ. మానినీమణి బల్మి • మరిపట్టఁబోదునో, పట్ట బోయిన నెంత • ప్రళయ మగునొ
అతిన నే నిందుఁడ • నని మందలింతునో, మందలించిన నెంత • మండిపడునొ
వెలఁది నీకపుతంపు • విడెము విమ్మండునో, విడె మిమ్మనిన నెంత • వికట మగునొ
కమ్మవిల్లునికేళి • గలయనిమ్మండునో, కలయనిమ్మక నెంత • కలహ మగునొ

- గీ. కోరి కెఱిగింప నిక నెంతఁకుటిల మగునొ, రాక తెలివిన నిక నెంతఁకట్టుపడునొ
తరుణిహృదయము దెలియకఁదత్తరింప, దీర దిక నవ్వఁడెఱుఁగునుఁద్రీలగుణము
- సీ. అల్పుడా నన్నిట్టు ♦ అందువే నీనడు, చుల్పంబు కాదటేఁహరిణనయన
చపల నన్నిటు చేర ♦ సరలియే నీమేను, చపలంబు కాదటే ♦ చంద్రపదన
గతిన నీకిది వన్నె ♦ గాదు నీ....., కఠినము ల్గావటే ♦ కంబుకంతి
కుటిల యీతలఁపులు ♦ కూడు నానీకురుల్, కుటిలము ల్గావటే ♦ కుందగదన
- గీ. యింత గర్వింప నేలరా ♦ యింద నీకు, వెలది నీకొల్వ గల్గ గర్వింపఁ దగదె
చాలు చాలించరా యింత ♦ పేరి నేల, చాలదే నాకు నీదయ ♦ పారసాక్షి
- సీ. శుకూపమునవచ్చుఁటే హెచ్చు యీహూప, మున వచ్చుటే హెచ్చు ♦ వనితతనకు
వితరాంగనాసక్తి ♦ యేకీర్తి యితరాంగ, నాసక్తియేకీర్తి ♦ యతివతనకు
వింతులనలయించుఁటేవన్నె యింతుల, నలయించుటేవన్నె ♦ చెలియతనకు
నిట్టి నేర్పులు నేర్పుఁటే నేర్పురాయిట్టి, నేర్పులు నేర్పుటే ♦ నేర్పుతనకు
- గీ. ననుచు రోషంబు వుట్టఁ బఁద్యాక్షిపల్కు, మత్తరంబుల కెల్లఁ బ్రత్యుత్తరంబు
లిచ్చి యాకాంత మర్మ మొక్కింతయైనఁ దెలియఁజాలక వగచి యాదివిజభర్త.

విశ్వకర్మపురాణము. ఆ 5 పే 251, 252.

—♦ సుభద్రార్జునులు ♦—

- క. మీరింద్రప్రస్థముఁగని, నారా పాండవులఁజూచి ♦ నారా సుఖులై
వారందఱు నొకచో నున్నారా వీరాగ్రగణ్యు ♦ నరు నెఱుఁగుదురా.
- క. నీకైతపంబుఁజేసెద, నీకైవడి దాఁపనేల ♦ యే నర్జునుఁడన్
లోకోత్తరకుభలగ్నం, బోకోమలి నేఁడు కోర్పుఁలాడఁ గూర్పగదే.
- గీ. మేరలా యివి మీయంతఁవారలకును, బెద్ద లున్నారు వా రెరి ♦ పెండ్లిసేయఁ
గలరు వేగిరపాటింత ♦ వలదటంచు, విన్నపము సేయరాదె యో ♦ చిన్నచిలుక.
- క. మీవారెఱుఁగుట యెన్నఁడు, కావించుట యెన్నఁడింకఁ ♦ గర్భాణంబున్
నీవేలఁ జుపునడపెడు, రావే మాటాడ కింను ♦ రాకేందుముఖి. 4074
- సీ. కలకంతి నీకటాక్షముగల్గ నిన్నాళ్లు, మరుశరీముఖముల ♦ సరకుసేయఁ
గనకాంగి నీసమ్మతిముగల్గ నిన్నాళ్లు, చందమామ నొకింత ♦ సద్దసేయ
రమణి నీస్మియవచఁనము గల్గ నిన్నాళ్లు, గలికిరాచిలుక లక్ష్యంబు సేయ
కొమ నీకరాసలంఘము గల్గ నిన్నాళ్లు, తేమావిదిగురాకు ♦ లెక్కసేయఁ

గీ. జూడక నొగంబు ద్రిప్పి మాటాడ కిప్పుడు, చేసిగివిపట్టుకపరామ • చెప్పినపుడే
యేమి పుట్టునొ కైలాట • మింకమీఁద, తరుణిదయలేక విడనాడఁ • దగునె నీకు.

సీ. అర్జునుడను నేనెయని తెల్పినంతనే, మిట్టిమీనైపడె • మెలఁతచూపు
గాంధర్వమునఁ బెండ్లిగమ్మనునంతనే, పచ్చకప్పురమాయె • భామపల్లు
బలిమిమైఁ బట్టుగఁ • దలకొనునంతనే, యొఁ బండిఁల్లయ్యె • నువిదపిఱఁదు
సొలపుబయ్యెదఁదేటిఁ మాతునన్నంతనే, పచ్చపూసాయెఁబోఁపడతియూఁ.

గీ. పేరు వివరించి నేనేల • చేలనైతి, కోరికటిగించి నేనేల • గోలనైతి
బలిమిఁబైబడి నేనేలఁ • బయటఁబడితి, బత్తిఁగనిపించి నేనేలఁ • బలుచనైతి.

విజయవిలాసము. ఆ పి.

—• హిరణ్యకశపువరములు. •—

సీ. దేవకులంబుచేఁదేవయోనులచేతఁ, బిత్తుకోటిచే దైత్యవితతిచేత
గ్రహములచేఁ దారకములచే మునులచే, ననలసమీరతోఁముములచేత
నరులచే గిరులచేఁదరులచేఁ బశుమ్మఁ, సక్షిదంశకకీటఁపంక్తిచేత
నశికుంతశరపరిఁఘాద్యాయుధములచేఁ, గాఢపాషాణసంఘములచేత

గీ. నవని సంతరితుంబున • వివమునందు, వాసరంబులయందు శర్వకులయందు
వాకపాయఁబు లేకుండఁలోక వంద్యయిమ్ము మఱియెవ్వయునునొల్లఁవంత నిజము
స్మరింహపురాణము, ఆ 2 ప 98.

—౩ యక్షప్రశ్నములు. ౩—

క. దినకరు నెయ్యది నడపును, దినకరు నెవ్వారు గొలిచి • తిరుగుదురజ్జే
పునియస్తమించు పేమిట, ననఘ తదాధారభూతఁమది యెయ్యదియో.

గీ. అనిన ధర్మజుఁ డిట్లుఁబఁబ్బహితుని, నడపు బ్రహ్మంబు సురకోటిఁనడచుఁ గొలిచి
ధర్ముచే నస్తమితుఁడగుఁదపనుఁడమ్మహాత్మునకు సత్యమాధారఁమండ్రుబుధులు

క. ఏమిట శ్రోత్రియుఁడనఁ జను, నేమిటఁగడు మహిమ వడయుఁనిమ్ముగఁబురుషుం
దేమిట సహాయయుతుఁడగు, నేమిట నగు బుద్ధిమంతుఁడేర్పడఁజెపుమా.

క. శ్రుతమువలన శ్రోత్రియుఁడగు, నతులతపోయక్తిఁ గడుమహత్త్వమువడయున్
ధృతిచే సహాయయుతుఁడగు, నతిశయముగ బుద్ధిమంతుఁడగు బుధసేవన్. 4081

గీ. ఏమికతమున భూదేవుఁడెవఁగు దేవ, భావమున వాతనికి పాధుఁభావ మెవ్వ
ధమున నగు నసాగుత్వ మెద్దాఁజెందు, మానుషుం డగు వాతఁడేఁవానఁజెపుమా.

- చ. ఆనవుడు ధగ్మజుం దనియె • నధ్యక్షునంబున దేవభావముం
గను నవనీసుపర్వుఁ దెధి • కవ్రతశీలత సాధుభావ మా
లినికి విశిష్టవృత్తి దిగఁ • ద్రావి యసాధు వసంగ నుండు శౌ
చనియతి లేక మృత్యుభయ • సంగతి నాతఁడు మానుషుం దగున్.
- క. నా విని యతఁ డాతనితో, జీవన్ముతుఁ డెట్టివాఁడు? నెప్పు చునాటయియన్
దేవాతిథిపితృస్మృత్యుజ్జనావశులకు నిడక తడుచ • తఁ దని చెప్పెన్.
- చ. విని మగుడఁగ వాఁడు పృథి • వీపతిఁ జూచి ధర్మత్రికంబై జేరె
కని యగుదాని నాక సము • కంబైఁ గడుం బొడ వైనవాని గా
డ్చునకును నెక్కు డై జవము • పొంపిరి వోయెడుదానిఁ బూరికం
టెను దఱి వై నదానిని భు • టింపఁగఁ జెప్పుము నాకు నావుడున్.
- అ. తల్లి వ్రేఁగు సువ్వె • ధరణికంబెను నాక సుంబుకంబైఁ బొడ న • కంఠఁ దరయ
గాడ్చుకంబై మఁసు • గడు శిఘ్రగతి వృ • త్త్యైర్ముకంబైఁ జీత • గవయు తఱిమ
- గీ. మొనసి నిద్రించియును గన్న • మూయ దెద్ది, పట్టియును శీత • శ్వంబుఁ బొగయదెద్ది
యరయ రూపు గల్గియు ప్పాడి • వంబు లేని, దెద్ది వేగంబుక తమున • నెద్ది వొలుచు
- గీ. అనినఁగన్న మూయదుసుప్త • మయ్యుమీను, పుట్టి యుచుగ్రుడ్డు పేతన • బొ • మరుండు
హృదయరహితంబు రాకూ • పే. బురయము, కతనవర్తి • మనని చెప్పె • గొరవుండు
- క. ఎయ్యది ధర్మవునకుఁ గుదు, బెయ్యది యాశ్రియము కీర్తి • కిమ్మగుమాగ్గం
బెయ్యది సురలోకమునకు, నెయ్యది సుఖములకు నిక్క • యేర్పడఁ జెఱుమా.
- క. అమరఁగ ధాక్షిణ్యము ధర్మమునకుఁ గుదు రండు? కీర్తి • మహిమనెలవు దా
నము సత్యము సురపురిమా, ర్గము శీలము సంశ్రియము సు • ఖంబుల కెల్లన్.
- చ. నయనకు సాత్మయైవ్వఁడు భు • వంబుగ దైవిక మైనచుట్ట మె
వ్వ రతనికిం దదీయ మగు • వర్తన మేమిట నిర్వహించుభూ
వర యతఁ డేమి నూని యస • పధ్యతఁ బొందు నెఱుంగఁ జెప్పమి
వరుదుగ నన్న నక్కురుకు, లాగ్రణియాతనితోడ ని ట్లచున్.
- గీ. ఆత్మజుఁడు శువ్వె పురుషున • కాత్మ యయ్యె, నాతనికిభాగ్యదైవిక • మైనచుట్ట
మాతనిజీవిక పద్మచ్యు • కతనఁ జెల్లు, నతఁడు దానము గొనియాడి • యతికెయిల్లు.
- చ. అన విని మేటిధర్మ మగు • నట్టిది యెయ్యది యెట్టి దెప్పుడుం
గనియఁగఁ బండియందు నె • పంబుగ నెయ్యది నిగ్రహించినం
దనరుఁ బ్రమాదసిద్ధినియ • తంబుగ నెవ్వడితోడిసంధి యెం
దును వికలంబు గాదు పరి • తోష మెల్లర్ప నుపన్యసింపవే.

- ఆ. విను చుహింస మేటిఁచునఁ జనుధర్మంబు, యోగకర్మ మెపుడుఁ నొనరఁ బండి
యుండు మఁసుక్రోవ్యుఁఖండింపఁగా మోద, మెసఁగు సుజనసంధిఁయెడల బెండు
గీ. అనిన నతఁడు లోకమున కేయ్యదియు దిక్కు, జలము నన్నము నెట్లాఁ సంభవించు
విష మనంగ నెయ్యది శాస్త్రవిధికి నెద్ది, సమయ మనిన నిట్లని చెప్పెఁజనవిభుండు
గీ. సజ్జనులు దిక్కు నూవెయ్యాఁ సర్వమునకు, నభము ధరణియు జలము నన్నమున్ నుద్భ
వించు నెలవులువిష మగు • విప్రధనము, లఁఘు శాస్త్ర కాలము బ్రాహ్మఁజాగమంబు
గీ. సర్వజనసమ్మతుం డగుఁగర్వ ముడిగి, శాస్త్రమడఁచి శోకమునకుఁ గొలువుగాఁడు
వివవె యథాద్యుఁడగులోభఁ మొనర విడిచి, తృష్ణ వర్జించి సౌఖ్యంబుఁ తెరువుఁగాంచు
క. దివి ముట్టి ధరణి యంతట, నివిడి మెఱయుచుండు నెవ్వఁనియశోరమ య
ట్టివిఁష్ట నరెత్తుఁడు య, క్షవరా పురుషుండు నాఁ బ్రకాశత నొందున్.
- ఆ. ప్రియము నప్రియంబుఁ బెల్లగు సౌఖ్యదుఃఖములు భూతభావిఁ కార్యములును
నెవ్వనికి సమంబుఁలివి సర్వధని యనఁ, బరఁగుఁ జువ్వె యట్టిభవ్యుఁ డనఘ
భారతము, ఆర. ఆ 7 పద్య 422-454.

—• ప్రహ్లాదచరిత్ర •—

- సీ. శ్రీవల్లభుండు దన్నుఁజేరినయల్లెనఁ, జెలికాండ్ర నెవ్వరిఁజేర మఱచు
నసురారి దనమోలఁనాడినయల్లెనఁ, నసురబాలులతోడఁనాడ మఱచు
భక్తవత్సలుండు సంభాషించినయల్లెనఁ, బరభాషలకు మాటుసలుక మఱచు
సురవంద్యుఁ డనలోనఁ జూచినయల్లెనఁ, జొక్కి సమస్తంబుఁ జూడమఱచు
- గీ. హరిపదాంభోజయుగచింతఁ నామృతమున, నంతరంగంబు నిండినయల్లెన నతఁడు
నిత్యపరిపూర్ణుఁ డగుచు నన్నియును మఱచి, జడతరేకయునుండును జడునిభంగి
కా. పావీయంబులు గ్రావుమం గుడుచుచున్ • భాషించుచున్ హాసశీ
లానిద్రాదులు సేయుమం దిరుగుచున్ • లక్ష్మించుచున్ సంతత
శ్రీనారాయణపాదయుగ్మయుగళీఁచింతామృతాస్వాదసం
ధానుండై మఱచెన్ సురారిసుతుఁ డేతద్విశ్వమున్ భూవరా.
- సీ. వైమంతవంతావివర్జితచేష్టుఁ డై, యొక్కఁడు నేడుచునొక్కచోట
నశ్రాంతహరిభావఁ నానూభవిత్తుఁ డై, యుద్ధతుఁ డై పాడుఁనొక్కచోట

విష్ణుః డింతియగానిఁజేటొందు లేదని, యొత్తిలి నగు ముండుఁనొక్కచోట
నలినాటుఁడనునిధాఁసముఁ గంటి నే నని, యుద్భిగంతులు వైచుఁనొక్కచోటఁ

ఆ. బలుకు నొక్కచోటఁబరమేశుఁ గేశవుఁ, బ్రణయహన్వ జనితఁజాప్ససలిల
మితపులకుఁడై నిఁమిలితనేత్రుఁడై, యొక్కచోట నిలిచిఁయూరకుండు

సీ. మందారనుకరంద • మాధుర్యమునఁ జేలు, మధుపంబు వోవునే • మదనములకు
నిర్మలమందాకి • నీవీచికలఁ దూఁగు, రాయంచ సనునె తఁరంగిణులకు
లలితరసాలపఁల్లవఖాది యొ'చొప్పు, కోయిల సేరునె • కుటుజములకుఁ
బూర్ణేందుచంద్రికా • స్ఫురితచకోరక, మదగునే సాంద్రనీఁహారములకు

గీ. నంబుతోదరదివ్యపాదారవింద, చింతనామృతపానవిశేషమత్త
చిత్త మేరీతి నితరంబుఁ • జేర నేర్పు, విమతగుణశీల మాటలు • వేయు నేల.

సీ. కమలాక్షు నర్పించు • కరములు కరములు, శ్రీనాథు వర్ణించు • జిహ్వా జిహ్వా
సురరక్షకునిఁజూచుఁచూడ్కులుచూడ్కులు, శేషశాయికిమొక్కిక్కినిము కరము
విష్ణు నాకర్ణించు • వీనులు వీనులు, మధువైరిఁ డవిలిన • మనము మనము
భగవంతు వలగొను • పదములు పదములు, పురుషోత్తమునిమోది • బుద్ధి బుద్ధి

గీ. దేవదేవునిఁ జింతించు • దినము దినము, చక్రీహస్తునిఁ బ్రకటించుఁచగువు చదువు
కుంభినీధవుఁ జెప్పెడిఁగురుఁడు గురుఁడు, తండిహరిఁజేరుమనియెడిఁతండి తండ్రీ

సీ. కంజాక్షునకుఁ గాని • కాయంబు కాయమే, పనఁగుంఘితచర్మ • భస్మ్రగాక
వైకుంఠుఁ బొగడని • వక్త్రంబు వక్త్రమే, ధమధమధ్వనితోడి • డక్కగాక
హరిపూజనములేని • హస్తంబుహస్తమే, తగుశాఖనిర్మిత • దర్విగాక
కమలేశుఁ జూడని • కన్నులు కన్నలే, తమకుడ్యజాలరంధ్రములుగాక

ఆ. చక్రిచింతలేని • జన్మంబు జన్మమే, తరళసలిలబుద్బుదంబు గాక
విష్ణుభక్తిలేని • విబుధుండు విబుధుఁడే, పాదయాగముతోడి • పగువు గాక. 410

సీ. సందారశీమూత • గుంఘంబు విచ్చునే, చక్రీదాస్యప్రభంజనము లేక
తాపత్రయాభీలదావాగ్ను లాటునే, విష్ణుసేవామృత • వృష్టి లేక
సర్వంకషాఘాత • జలరాసు లింకునే, హరిచనీషాబడఁబాగ్ని లేక
ఘనవిపద్ధాధాంధఁకారంబు లడఁగునే, పద్మాక్షుచతిరవి • ప్రభలు లేక

గీ. నిరుపమాపునరావృత్తి • నిష్కళంక, ముక్తినిధిఁ గానవచ్చునే, • మృఖ్య మైన
కాశ్జకోదండచితనాఁజనము లేక, తామరస ర్భుకు నై • వానజేంద్ర.

1. ఒకమాటు దిక్కుంట్టె యూధంబుఁ దెప్పించి, కెల్ల డింభకునిఁ దొడ్డికింపఁబంపు
 నొకమాటు వివభీక ♦ రోరగశ్రేణులఁ, గడువడి నెట్టకుఁ ♦ గఱవ బంపు
 నొకమాటు హేతిసంఘోగ్రావలములోన, విసరికుమారుని ♦ వ్రేయఁ బంపు
 నొకమాటు గూలంక ♦ పోల్లలోలజలధిలో, మొత్తించి శాబకు ♦ ముంపఁ బంపు
 2. విషముఁ బెట్టఁ బంపు ♦ విదళింపఁగాఁబంపు, దొడ్డకొండ చతులఁ ద్రోయఁ బంపుఁ
 బట్టికట్టఁ బంపు ♦ బాధింపఁగాఁబంపు, బాలుఁ గినిసి దనుఁపాలుఁ దడిపఁ
 3. ముంచితి నార్థులలో గదల ♦ మొత్తితి శైలతటంబులందు ద్రో
 బ్బించితి శస్త్రరాజిఁ బొడిపించితి మీఁద నిధేంద్రపక్షి తొ
 ప్పించితి ధిక్కరించితి శిపించితి ఘోరదవాగ్నులందుఁ ద్రో
 యించితిఁ బెక్కుపాట్ల నలఁయించితిఁ జావఁ దీరేమి చిత్రమౌ.

4109

4. నాతోడం బ్రతిభావ లాడెను జగన్నాథుండ నాకింటె నీ
 భూతశ్రేణికి రాజు లేఁ డొకఁడు సంఘాన్తప్రభావుండు మ
 ద్భావితం జంపిన మున్న నే వెదకితి ♦ బల్కాటు నారాయణుం
 దేతద్విశ్వసుఖాఁ లేడు నతి వాఁడెందుండురా దుగ్ధతీ.
 5. ఎక్కడఁగలఁ దేక్రియనే, చక్కటి వత్తంచు నెట్టి ♦ బాడను వచ్చుం
 ఒక్కడుతు నిన్న విష్ణునిఁ, బెక్కులు ప్రేరెదవు నాని ♦ భృత్యునిపగిదిన్.
 6. కలఁ దంభోధిఁ గలండు గాలిఁ గలఁ దాకాశంబునం గుంభినిం
 గలఁ దగ్నిన్ దిశలం బగల్గ నిశలన్ ♦ ఖద్యోతచంద్రాత్మలం
 గల్గఁ దోంకారమునం ద్రిమాత్తులఁ ద్రిలిం ♦ గవ్యక్తులం దంతటం
 గలఁ దీకుండు గలండు తండ్రి వెదకఁగా నేల నీయాయెడన్.
 7. ఇందుఁ గలఁ దందు లేఁ డని, సందేహము వలదు చక్రి ♦ సర్వోపగతుం
 డెం దెందు వెదకి చూచిన, సందందే కలఁడు దానఁవాగ్రణి వింటే.
 8. డింభక సర్వస్థలముల, సంభోరుహనేత్రుఁ డుండు ♦ ననుచు మిగుల సం
 రంభంబునఁ బలికెద వీస్తంభంబునఁ జావఁ గలవె ♦ చక్రిన్ గక్రిన్.
 9. విహగేంద్రుం డహి వ్రచ్చుకైవడి మహాద్వైతిన్ సృసేఘుండు సా
 గ్రహుడై యూరువులందుఁ జేర్చి నఖసంఘాతంబులన్ వ్రచ్చె దు
 స్సహుదంభోలికి తోరదేహు నచలోత్సాహున్ మహాబాహు నిం
 ద్రోహుతాశాంతక భీకరున్ ఘనకరున్ ♦ దైత్యస్వయశ్రీకరున్.

4115

భౌగవతము సప్తమస్కంధము,

—♦ గ జేంద్రమోక్షము ♦—

- క. అలయక సాలయక వేసటు, నాలయక కరి మకరితోడ ♦ నద్దడత కా
తులి సుంధ్యలు దివసంబులు, సలిపెం బో రొక్కవేయి ♦ సంవత్సరము ల్.
- శ. ఏరూపంబున దీని గెల్తు నిట మీఁజేవేల్పుఁ జింతింతు నె
వ్వారిం జీరుదు నెవ్వ గడ్డ మీఁక నిఁవ్వారిప్రచారోత్తమున్
నారంపందగునార లెవ్వ రఖిల ♦ వ్యాపారపారాయణుల్
లేచే మొక్కిక్కెడ దిక్కుమాలినమొ తాఁజింపం బ్రపుణ్యాస్మికల్.
- శా. నానా నేకపయూధముల్ వనములోఁనం దెద్దకాలంబు ను
న్యాయంపన్ దశలక్షతోటికరిణీఁనాగుండ నై యుండి మ
దానాంభఃపరిపూర్ణచందనఃతాంతచ్ఛాయలం దుండ లే
కీనిరాస నిఁటే వచ్చితి భయంఁజెట్లో కదే యీశ్వరా.
- ఉ. ఎవ్వనిచే జనించు జగఁమెవ్వనిలోపల నుండు లీన మై
గెవ్వనియందు డిందుఁ బరఁమేశ్వరుఁ డెవ్వఁడు మూలకారణం
బెవ్వఁడ నాచిమధ్యలయుఁ ♦ డెవ్వఁడు సర్వముఁ దాని యైనవాఁ
డెవ్వఁడు వాని నాత్మభవుఁనీశ్వరు నే శరణంబు వేఁడెదన్.
- క. ఒకపరి జగముల్ పెలి నిడి, యొకపరి లోపలికిఁ గొనుచు ♦ మభయముఁ దా నై
సకలార్థసాక్షి యగునయ్యకలంకుని నాత్మమాలు ♦ నర్థిఁ దలంతున్.
- క. లోకంబులు లోకేశలు, లోకన్థులుఁ దెగిఁ దుది నఁలోకం బగుపెం
జీకటి కన్వల నెవ్వం, జేకాకృతి వెలుఁగు నతనిఁ నే నేవింతున్.
- క. కలఁ డందురు దీనులయెడఁ, గలఁ డందురు పరమయోగిఁ నములపాలం
గలఁ డందు రన్నిదిశలను, గలఁడు కలం డనెడువాఁడుఁ గలఁడో లేడో.
- నీ. కలుగఁడే నాపాలి ♦ కలిమిసందేహింపఁ, గలిమిలేములు లేక ♦ గలుగువాఁడు
నాకడ్డపడరాఁడె ♦ నలిససాధువులచేఁ, బడిససాధుల కడ్డఁపడెడువాఁడు
చూడఁడే నాపాటుఁజూపులఁ జూడక, చూచువారలఁ గ్కిఁజూచి వాఁడు
లీలతో నా మొత్తాలింపఁడే మొఱిఁగులఁ మొఱి లెఱుంగుచుఁదన్నఁ మొఱిఁగువాఁడ
- గీ. అఖిలరూపముల్ దనరూపఁమైనవాఁడు, అదిమధ్యాతములు లేక యడరువాఁడు
భక్తజనములదీనులఁపాలివాఁడు, విఁడఁడె చూడఁడె తలఁపఁడె వేగరాఁడె.
- శ. విశ్వకరు విశ్వదూరుని, విశ్వాత్ముని విశ్వవేద్యుఁవిశ్వు సవిశ్వున్
శశ్వతు నజు బ్రహ్మకృతు, శశ్వకనిం బరమభద్రుఁషుఁ నేభజియింతున్.

- కా. లా వొక్కింతయులేదు ధైర్యము నిల్వలం బయ్యెఁ బ్రాణంబులున్
తావుల్ దస్సెను మూర్ఛ వచ్చెఁ దినువున్ • డస్సెన్ శ్రమం • యెడిన్
నీవే తప్ప నితఃపరం బెఱుఁగ మఁగ్నింపం దగున్ దీనునిన్
రావే యీశ్వర కావవే వరద సఁరక్షించు భద్రాత్మకా.
- క. విను దంట జీవులమాటులు, సను దంట చఁరానిచోట్ల • శరణార్థుల కో
యను దంట పిలిచిన సర్వముఁ, గను దంట సందేహ మయ్యెఁ • గరుణావార్ధి.
- ఉ. ఓకనులా ప యోనరద • యోప్రతిపక్షవిపక్షదూర మ
యోకవియోగివంద్య సుగుఁజోత్తమ యోశరణాగతామరా
నోకపా యోమునీశ్వరమఁజోహర యోవిమలప్రభావ రా
వే కరుణింపవే తలఁపవే శరణార్థిని నన్నఁ గావవే.
- ఆ. విశ్వమయత లేమి • వినియు నూరక యుండి, రంబుజాసనాదుఁబడ్డపడక
విశ్వమయుఁడువిభుఁడ • విష్ణుండుజిష్ణుండు, భక్తి యుతున కడ్డపడఁదలంచె. 4126
- మ. అలనైకుంతపురంబులో నగరిలో • నామూలసౌధంబుదా
సల నుండారవనాంతరామృతసరః • ప్రాంతేందు కాంతోపలో
త్పలపర్యంకరమావినోది యగునా • పన్న ప్రసన్నుండు వి
హ్వలనాగేంద్రము పాహి పాహి యనఁ గుఁయ్యాలించి సంగంభి యై.
- మ. సీరికి జెప్పఁడు శంఖచక్రయుగముం • జేదోయి సంధింపఁ జే
పరినాంబును జీరఁ డభ్రగపతిం • బన్నింపఁ డాకర్ణికాం
తరథమ్మిల్లముఁ జక్క నొత్తఁడు వివాదప్రోత్థితశ్రీకున్
పరిచేలాంచల మైన వీడఁడు గజప్రాణావనోత్సాహి యై.
- మ. తనవెంటన్ సేరి లచ్చివెంట నవరోధవ్రాతమున్ దానివే
నక్కును బక్షింగ్రుఁడు వానిపొంతమ దినుః • కామాదకీశంఖచ
క్రనికాయంబును నారదుండు ధ్వజసిం • కాంతుండు రా వచ్చి రొ
య్యన వెకుంతపురంబుఁ గలుగువా • రాబాలగోపాలమున్.
- మ. తనవేంచేయుపదంబుఁ బెల్కొనఁడనా • ధస్త్రీజనాలాపముల్
వినెనో మ్రుచ్చులు ముచ్చిలించిరొ ఖలుల్ • వేదప్రపంచంబులన్
దనుజానీకము దేవతానగర్వై • దం డెత్తెనో భిక్షులం
గని చక్రాయాభుఁడేడి చూపుఁ దని ధి • క్కూరించిరో దుర్జనుల్.
- మ. కరుణాసింధు • దు శౌరి వార్ధిచయమున్ • ఖండింపఁ గాఁ బంపె స
త్వరత • కంపితభూరిచక్రము మహా • ద్యోవ్యస్ఫులింగచ్చలా

వెరిభూతాంరబశుక్రమున్ బహువిధః బ్రహ్మాండభాండచ్ఛరీం
తేరనిర్వక్రముః బాలితాఖిలసుధాంధశ్చక్రముం జక్రమున్.

శా. పూరించెన్ హరి పాంచజన్యముఁ గృపాంభోరాశిసౌజన్యమున్
భూరిధ్వానచలాచలీకృతమహాభూతిప్రచైతన్యమున్
సాలోదారశితప్రభాచకితసంజ్ఞన్యాదిరాజన్యమున్
దూరీభూతవిషన్వదైన్యమును నిర్ధూతన్యవైన్యమున్.

మ. మెరసెన్ నిర్జరదుందుభుల్ జలయహామోదంబు లై వాయుపుల్
దిరిగెం బువ్వులవానజల్లు గురిసెన్ • దేవాంగనాలాస్యముల్
వరంగెన్ దిక్కులయందు జీవచయభేలద్ధ్వానముల్ నిండె సా
గర ముప్పొంగె దరంగచుంబితవభోగంగాముఖాంభోజ మై.

త. నిడుదయగుకేల గజమును, మడువున వెడలంగఁ దిగిచి • మదజలశేఖల్
దుడుచుచు మెల్లన పుడుకుచు, సుడిపెన్ విష్ణుండు దుఃఖముర్వీనాథా.

త. శ్రీహరికరసంస్పర్శను, దేహము దాహంబు మానిధృతిఁ గరణీసం
దోహంబుఁ దాను గజపతి, మోహఃఖంకారశబ్దములతో నొప్పెన్.

4136

క. కరమున మెల్లన నివురుచుఁ, గర మనురాగమున మెరసికలయంబడుచున్
గరి హరికతమున బ్రదుకుచుఁ, గరపీడన మాచరించెఁగరిణుల మరలన్.

పీ. నరనాథ నీకును • నాచేత వివరింపఁబడినయాకృష్టానుభావ మైన
గజరాజమోక్షణకథ వినువారికి, యశము లెచ్చును గల్మసాపహంబు
దుస్స్వప్ననాశంబుఁదుఃఖసంహారంబుఁ, బ్రోద్ధున మేల్కొంచిపూతవృత్తి
నిత్యంబుఁ బరియించునిర్మలాత్మకు లైన, విప్రులకుమ బహువిభవ మమర

గీ సంపదలు గల్గు బీడలుఁశాంతిఁ బొందు, సుఖము సిద్ధించు వర్ధిల్లుశోభనములు
మోక్ష ముజ్జితదై యుండుముదము సేరు, ననుచు విష్ణుండుప్రీతుడైయానతిచ్చె.

త. గజరాజమోక్షణంబును, నిజముగఁ బరియించుఁట్రీనియతాత్మలకున్
గజరాజవరదుఁ డిచ్చుచు, గజతురగస్యందనములుఁ • గైవల్యంబున్.

భాగవతము, అష్టమస్కంధము.

— • వామనచరిత్రము • —

మ. వదుగా యెవ్వరివాడ వెవ్వడఁడవు సంవాసస్థలం బెయ్యది
యొకరన్ నీరకుడెంచుటన్ సఫలచుఁయ్యెన్ వశమున్ జన్మముం

గడు ధన్యాత్ముడ నైతి నీచుఖము యోగ్యంబయ్యె నాకోరికన్
గడతేటెన్ సుహృతంబులయ్యెఁగిఖులుం గల్యాణ మిక్తాలమున్.

మ. వరచేలంబులూ మాడలో ఫలములో • వ్యంబులూ గోవులూ
హరులూ రత్నములూ రథంబులూ విశిష్టాగ్రంబులూ కన్యలూ
కరులూ కాంచనమో నికేతనములూ • గ్రామగృహలూ భూములూ
ధరణీఖండమో కాక యే మడిగెదో • ధాత్రీసురేంద్రోత్తమా.

సీ. ఇది నాకు నెలవని • మేచుని పలుకుదు, నొకచో టనక యెందు • నుండ నేర్తు
నెవ్వనివాడనం • చేమని పలుకుదు, నాయంతవాడనై • నడవ నేర్తు
నీ నడవడి యని • యెట్లు వక్రాజింతు, బూని ముప్పొక్కల • బోవ నేర్తు
నది నేర్తు నిది నేర్తు • నని యేల చెప్పంగ, నేరుపు లన్నియు • నేన నేర్తు

ఆ. నొరులు గారు నాకు • నొరులకు నే నాదు, నొంటివాడఁ జుట్ట • మొకఁడు లేఁడు
సిరియుఁ దొల్లి గలదు • చెప్పెద నాటెంకి, సుజనులందుఁ దఱచు • సొచ్చి యుండు

ఆ. ఉన్నమాట లెల్ల • నొప్పును విపులిండ్, సత్యగతులువృద్ధ • సమ్మతంబు
లడుగఁ దలఁచి కొంచె • మడిగితివో చెల్ల, దాత పెంపుసొంపుఁదలఁప వలదె.

ఆ. ఒంటివాడనాకు • నొకటి రెం డడుగుల, మేర యిమ్ము సొమ్ము • మేర యెల్లఁ
గోర్కీ దీర జ్రిహ్మా • కూకటి ముద్దెద, దానకుతుకసాంద్ర • దానవేంద్ర.

మ. వసుధాఖండము వేడితో గజములన్ • వాంఛించితో వాజులన్
వెస నూహించితో కోరితో యువతులన్ • వీక్షించి కాంక్షించితో
పసిబాలుండవు నేర వీ వడుగ నీ • భాగ్యంబు లీపాటిగా
కసురేంద్రుండు పదత్రయం బడుగ నీ • యల్పంబు నీనేర్చునే.

మ. గొడుగో జన్నిదమో కమండలువో నా • కున్ ముంజియో దండమో
వడు గే నెక్కడ భూము లెక్కడ కరుల్ • వామాక్షు లశ్వంబు లె
క్కడ నిత్యోచితకర్మ మెక్కడ నుదా • కాంతామితంబైన మూఁ
డడుగుల్ మేరయ త్రోవ కిచ్చుటచి బ్ర • హ్మాండంబు వాపారిక్.

4154

సీ. సంతుష్టుడీ ఘూఁడు • జగములఁ బూజ్యుండు, సంతోషి కెప్పుడు • జరగు నుఖము
• సంతోషి గాకుంట • సంసారహేతువు, సంతసంబున ముక్తి • సతియు దొరకుఁ
బూటపూటకు జగం • బుల యదృచ్ఛాలాభ, తుష్టిని దేజంబు • దోన పెరుఁగు
బరితోవహీనతఁ • బ్రథ నెడిపోవును, జలధార ననలంబు • సమయునట్లు

ఆ. నీవు రాజ వసుచు • నిఖిలంబు నడుగుట, దగవు గాదు నాకు • దగినకొలఁది
యేను వేడికొనిన • యీపదత్రయమును, జాల దినక యిమ్ము • చాలుఁ జాలు

- సీ. దనుజేంద్ర యీతఁడు ♦ ధరణీసురుఁడు గాఁడు, దేవకార్యంబు సాధించుకొను
హరివిష్ణుఁడవ్యయం ♦ దదితిగర్భంబునఁ, గశ్యపనూనుడైకలిగె నకట
యెఱుఁగ కీతని కోర్కి ♦ నిచ్చెద నంటివి, దైత్యసంతతి కుషద్రవము వచ్చు
నీలక్ష్యఁ జేజంబు ♦ నెలపువైశ్వగ్యంబు, వచ్చించి యిచ్చుఁ దానానవు. క
- ఆ. మొనసె జగము లెల్ల ♦ మూఁడుపాదంబుల, సఖిలకాయఁ డగుదు ♦ నాక్రిమించు
సర్వధనము విష్ణుఁడతర్పణముసేసి, బదుగుపడి నెల్లు ♦ బ్రదికె డీవు. 4150
- క. ఒక్కపదంబున భూమియు; నొక్కటఁ ద్రదివంబుఁ ద్రొక్కి ♦ యుత్తమాశ్రిన్.
దిమ్మలు గగనముఁ దానై, వెక్కసమై యున్న నెందు ♦ వెడలెదు చెపుమా.
- అ. సర్వమయినచోట, సర్వధనంబులు, నడుగ లే దటంచునన్యతమాడు
చెనఁటిపంద నేమిసెప్పఁ బ్రాణముతోడి, శవమువాఁడు నాశిజన్మమేల.
- ఆ. వారిజాక్షులంగువై వాహికములందుఁ, బ్రాణవిత్తమానభంగములను
జకితగోకులాక్రజన్మగతుణమందు, బొంకివచ్చు నభుమువొందఁ దధిప.
- మ. కులమున్ రాజ్యముఁ జేజమున్ నిలుపునిఁకనుబ్బుడు విశ్వంభరుం
డలఁతిం బోఁడు త్రివిక్రమస్ఫుగణవాఁడై నిందు బ్రహ్మాండముం
గలఁడే మాన్వ నొకండు వాపలుకు లాకత్తింపు కర్ణంబులన్
వల దీ దానము గీనముం బనుపుమానర్జున్ వదాన్యోత్తమా.
- సీ. నిజ మాన తిచ్చితినివు మహాత్మక, మహిని గృహస్థధర్మంబు నిదియు
యగ్ధంబుఁ గామంబు యశమును వృత్తియు, నెయ్యది ప్రార్థింపనిత్తు ననియు
నర్థలోభంబున ♦ నర్థి బొమ్మను పెల్లు, వలికి లేదనుకంటె ♦ బాప మెద్ది
యెట్టిదుష్కర్మునిసే భరించెదఁ గాని, సత్యహినుని మోవఁజాల ననుచుఁ
- తే. బలుకదే తొల్లి భూదేవిబ్రహ్మతోడ, సమరముననుండి తిరుగకచచ్చుకంటె
బలికి బొంకక నిజమునఁ ♦ బరఁగుకంటె, మానభనులకు భద్రంబుమఱియుఁగలదె
- క. ధాత్రిని హరికునకును, తేత్రము బీజములు నొకటఁ ♦ జేమలుభంగిం
జిత్రముగ దాత కీవియుఁ, బాత్రము సమకూర్చుటై ♦ భాగ్యముగలదే.
- శా. కారే రాజులు రాజ్యముల్ గలుగవే ♦ గర్వోన్నతిం బొందరే
వా రేరీ సిరి మూటగట్టికొనిపోవం జాలిరే భూమిపైఁ
బేరైనం గలదే శిబిసముఖులుం ♦ బ్రీతిన్ యశఃకాములై
యీరే కోర్కులు వారలన్ మఱిదిరే ♦ యిక్కాలమున్ భార్గవా. 4163
- శా. ఆదిన్ శ్రీసతికొప్పుపైఁ దనువుపై ♦ సంసోత్తరీయంబుపైఁ
బాదాబ్జంబులపైఁ గపోతటిపైఁ ♦ బాలిండ్లపై నూత్నచ

- ర్యావం జెందు కరంబు గ్రిందగుట నిఱచెనై నాకరం బుంట మేల్
 గావే న్యావూ శీజ్యమన్ సతతమే • కావంబు నాపాయమే.
- మ. నిరయందైన నిబంధమైన ధగణీనిర్మూలంబైన దు
 స్మరణంబైన గులాంతమైన నిజమున్ • రానిమ్ము కానిమ్ము పో
 హుడైచన్ హరియైన నీరజభవుండభ్యాగతుండైననాఁ
 దిరుగన్ శరదు నాదు జిహ్వా వినుమాధీవర్య వేయేటికన్.
- మత్త. ఎన్నిడుం బరు వేడఁ బోడఁట • యేకలుం డఁట కన్నవా
 రన్నదమ్ములు నైన లేరఁటఁనున్నివిద్యలమూలగో
 థిన్నెఱింగిన ప్రోడగుజ్జఁటఁచేతు లొగ్గి వసింపనీ
 చిన్నిపాపనిఁ ద్రోసి పుచ్చఁగఁ • జిత్త మొల్లదు సత్తమా.
- తి. బ్రదుకవచ్చుఁ గాక • బహుబంధసములైన, వచ్చుఁగాక లేమివచ్చుఁ గాక
 దీపధసములైనఁ • జెడుఁ గాక పడుఁ గాక, మాటఁ దిరుగలేదుమానధనులు.
- క. సుదలోకసమద్ధరణము, నిరతశ్రీకరణమఖిల • నిగమాంతాలం
 కరణము భవ సహరణము, హరిచరణము నీటఁ గడిగె • నసురొత్తముఁడునొ
- శా. విప్రాయ ప్రకటవ్రతాయ భవతేవిష్ణుస్వరూపాయ వే
 దప్రామాణ్యవిదే త్రిపాదధరణిండాస్యామి యంచుం గ్రియా
 తీప్రుండై దనుజేశ్వరుండు వడుగుంజేసాఁచి పూజించి బ్ర
 హ్మసీతమ్మరి దారివోపె భువనంబాశ్చర్యముం బొందఁగన్.
- తి. కమలనాభు నెఱిగి • కాలంబు దేశంబు, నెఱిగి శుక్రమాటఁనెఱిగి నాశ
 మెఱిగిపాత్రచునుచునిచ్చెదానముఁబలి, మహిపదాన్యుఁడొకఁడుమఱియుఁగలఁడె
- క. బలి చేసిన దానమునకు, నలివాక్షుఁడు నిఖిలఘాతఁనాయకుఁ డగుటం
 గలకల మని దశదిక్కులు, బలిబలి యని పొగడె భూతపంచక మనఘా.
- శా. ఇంతింతై వటుఁ డింత యై మఱియుఁ దా • నింతై నభోవీధివై
 నం తైః నోయదమందబాక్రమున నల్లంతై ప్రభారాశివై
 నం తైః జందుగిని కలత యై ద్రువునై • నం తై మహర్వాటివై
 నం తై సత్యపవోన్నిశుం డగుచు బ్రహ్మాండాంతిసంపత్తియై.
- 4172
- సీ. దానవ త్రిపదభూతిల మిత్తు నంటివి, ధరణిఁ జంద్రార్కుఁ లెఁదాక నుండు
 రంతఘామి ను నొక్కఁనుడుగయ్యె నాకును, స్వర్లోకమునునొక్కఁచరణమయ్యెన్
 నీసామ్మ సకలంబు • నేడు చెందడుగులు, గడకుపాదమునకుఁగలదె భూమి
 యిచ్చెదన్నర్థమినిదురాత్ముండు, నిరయంబుఁ బొందుటఁనిజము గాదె

తే. కాన దర్శికిని గొల్తుకాల మగుగు, కాక యిచ్చెదవేని వేగంబు నాకు

నిపుడు మూడవపదమునఁ కిమ్ముఁజూఘ. బ్రాహ్మణాధీనములు దొర్లివచ్చివచ్చి కేమి

ఆ. సూన్యతంబుగాని • సుడియదు నాటిహ్వా, బొంకఁ జాల నాకుఁ బొంకు లేదు
నీతృతీయపదము నిజము నాశీరమున, నెలవు సేసి నెట్టునిర్మలాత్మ.

ఆ. నిరయమునకుఁ జొరఁగినిగ్రహంబునకును, బదవిహీనతకును బంధనమున
కర్ణభంగమునకు • నఖిలదుఃఖమునకు, వెఱవ దేన బొంకఁ వెఱచినట్లు.

మ. చెలియే మృత్యువు చుట్టమే యముఁడు సఁసేవాన్యలే కింకరత్
శిలలం జేసెనె బ్రహ్మ దన్ను దృఢమే • జీవంబునో చెల్లలే
చలితం జొట యెఱుంగ కీ కపటసంసారంబు నిక్కంబుగాఁ
దలఁచున్ మా ధుఁడు సత్యనానకయ. నాధర్మాదినిర్మలత్వై.

సీ. చుట్టాలు దొంగలుఁ సుతులు ఋణస్థులు, కాంతలు సంసారఁ కాగణములు
ధనము లస్థిరములు • దనువతిచలంబు, గార్యార్థ లభ్యలు • నడచుఁ గాల
మాయుష్య మైశ్వర్యఁ నుతిశీఘ్ర మనికాదె, యః ఘండు తమతండ్రిఁ తకరించి
మాతాతసాధుఁ మృతుఁడు ప్రిహ్లాదుండు, నీపాదకమలంబు నియతిఁ జేరె

తే. భద్రుఁడతనికి మృతిలేనిఁ బ్రదుకు గలిగె, వైరులె కాని తొల్లిమాఁచాల గాన
రర్థివై వచ్చి నీవు నొన్నడుగు పెల్లఁ, బద్మలోచన నాపుణ్యఁ భేదము గాదె.

మ. తతరుత్తద్విపర్యాద్యై రుచనిరుంధచ్ఛోతిసంవ్యాద్యై
ధృతబాష్పంబునితాద్యై కిరయుగాధీనాలిః స్థాద్యై
సతిభిత్తాం మమ దేహి కోమలచుతే • పక్వాపతే యంచుఁ ద
త్సతి వింధ్యాశి వేగ వచ్చెఁ ద్రిజగద్రితామసున్ వామసున్.

క. కా దనఁడు పొమ్ము లేది, రా దనఁడు జగత్త్రయైక • రాజ్యము నిచ్చెన్
నాదయితుఁ గట్ట నేటికి, శ్రీదయితాచిత్తచోరఁ శ్రితమండారా.

సీ. సేనుంబు నీకింద్రఁ నేనమహారాజ, వెఱవకు మేలు నీ వితరణంబు
జేయఁపులందుండఁ వేడుక పడుదురు, దుఃఖంబు లిదామలు • చుక్కరణము
లాతురతలు నొప్పులం దుండువారికి, నొండవు సుతలమందుండు నీవు
నీపంపు సేయని • నిర్జరారాతుల, నాచక్ర మేలెంచి • నటకుచుండు

ఆ. లోకపాలకులకుఁ లోసుగా వక్కడ, నన్యు లెంతవారఁలచట నిన్ను
నెల్లప్రాద్దు వచ్చి • యేను నక్షింశెదఁ, గరుణతోడ నీకుఁ • గాన వత్తు. 4150

భాగవతము, అష్టాశ్మకంధము.

—♦ భ మ ర గీ త లు. ♦—

మ. ఒకపువ్వందలితేనె ద్రావి మధుసాఁయూత్సాహివై నీవు వే
 తొకటిం బొందెడు భంగి మ మృధురవీఁయూవంబునం దేల్చి మా
 యకలంకోజ్జ్వలయావనంబు గొని యఁన్యాసక్తుఁ డయ్యెన్ విభుం
 డకటా యాతని కెట్లు దక్కె సిరిమిఁధ్యాకీర్తి నమ్మెంజుమీ.

4181

కా. భృంగా కృష్ణుఁడు మంచివాఁడనుచు సంఁక్రీతిం బ్రశంసించెదీ
 సంగీతంబున సేము సొక్కుదుమె తఁచ్చారిత్రముల్ వింతతే
 యంగీకారము గావు మాకుఁ బురకాఁతఁగ్రహిదేశంబులన్
 సంగీతం బొనరింపువా రిడుదుఁగోజ న్నీకు నిష్ఠాశముల్

పీ. కాంచనరత్న సంఘటితసాధంబులే, మా కుటీరంబులు • మాధవునకు
 వివిధనరేంద్ర సేవితరాజధానియే, మాపల్లె యదువంశఁమండనునకు
 సురభిపాదపలతఁబోభితరామమే, మానరణ్యము సింహఁమధ్యమునకు
 గమనీయాలక్షణఁగజనురంగంబులే, మాధేనువులు కంఠఁగర్దనకు

శీ. రూపవిభ్రాననైపుణఁదూడలైన, మగువలమె వేము గాఢ్యగోచరమునకు
 నేలచింతించుమముఁబృష్ఠఁడేల తలఁచుఁబృథివి నధిపలు గూతఁప్రియులు గాతె.

భాగవతిము, దశమస్కంధము.

—♦ అ న్యా ప దే శ ము. ♦—

ఉ. మాయురె భృంగమా వికచఁమల్లికల నివిడనాడి తమ్ముల
 నీయెడఁ బూవుఁదేనియల • నింపుజనింపఁగఁ గోరి సొక్కియం
 బోయెద నన్నభ్రాంతి నినుఁబొందను రా బుదయించె నిష్ప డీ
 తోయజపత్రముల్ వరుసఁతో ముకుళించెఁ జలింప కుండుమా.

మ. అళికులవర్య పద్మముకుఁభాంతరమందున విమ్ము చాలకే
 చలనము నందె దేల ననఁసారసమిత్రుఁడు రాక యుండువా
 తొలఁగక యందె యుండు మిఁకఁ • వోయజవైరి తిరంబె రాత్రి యీ
 కలవర మేల తమ్మితుదఁ • గానక శూఱక యూర కుండుమా.

మ. అళి నీతత్తర మేల నీడ నిదె నీయత్యేకుఁ డౌభ్యంగుఁ డీ
 జలజాతస్థమరఁదపానపశతన్ • సానందుఁడై యున్నవాఁ
 డులికింతేనియు లేక నీ వరుగుమీ • యొప్పారఁగా వేడ్క నీ
 ఛేలువుండుం బటతెంచు వే.కువను రాజీనంబు పుష్పంబునో.

4186

మ. సతమా రాతిరి తెల్లవాఱగను వచ్చెం జంద్ర యీకేళికా
యతనంబందు రతిరె)ను నిద్విభుఁడు నిచ్చానర్తుఁ డైనాఁడు నీ
శతపత్రేక్షణ మోము వాంచినది నీచారుర్యముం జూప నీ
వతివేగంబున నేఁగుమా తొలగి మాయాత్మల్ సుఖం బందెడిన్.

చమత్కారక థాకల్లోలిని.

—♦ నారాయణకవచము ♦—

- క. వననారాయణకవచము, సరిభీకరవజ్రకవచ♦ సూక్ష్మతనంప
త్పరిణామకర్మకవచము, పురుహూతువ కెల్లు మాని♦చోధించె దగన్.
- చ. పరమాధిపతిమూర్త్యైః బవయ్య♦గంబు ఘటిల్లగ శంఖచక్రవ
ర్మపనిరశాన్ భట్టాక్షైః ♦ సూర్యపూజా దాది సాధనో
త్కరణవికరంబు లాల్మృత్యు ♦ కంజములన్ ధరియించి భూలేశం
భరితమహావృణాహుఁడు కృ♦పామతితో : నుం గాముఁ గావులెన్.
- ఆ. సౌకటచుకరవరుణ♦పాశంబులందుల, బలములందు నెంగుం ♦ బొలియకుండో
గాదుఁ గాక నన్ను ♦ సునుం దొక్కఁడైఃట్టి, మత్స్యపూర్తి విద్య ♦ మానకీర్తి.
క. నటుఁడు సమాశ్రితమాయా, నటుఁడు బలిప్రబలశోభ ♦ నసృతిఘటనో
ద్యుటుఁడు త్రివిక్రమదేవుఁడు, చలుఁస్థలహండు నన్న ♦ సంరక్షించున్.
- చ. అడవుల సంకటస్థలుల ♦ నాజిముఖంబుల నన్ని కీలలం
దెడరుల నెల్ల వాళు నతి♦కెక్కఁగ దిక్కఁగుగాక శ్రీస్వసిం
హుఁడు సురశత్రుయూధసహ♦ధోగ్రుఁడు విస్ఫురితాట్టహాసవ
ర్తుఁడు ఘనదంష్ట్రపావక వి♦మాతనిగంతగుఁ డప్రహేయుడై.
- చ. అరయుఁగ నెల్లలోకముల ♦ నంకిలి నొంద మహార్ణవంబులో
నొరగి నిరుగ్నమైకథర ♦ నద్ధతిగొమ్మన నెత్తిఃట్టి యా
కిరిపతి యగ్ని కంబుఁ డుగు♦భేరుఁడు నాన్దితమేది నీచునో
హరుఁడు గృహనిధేయఁడు స♦వాధ్వనుల ప్నముఁ గాచుఁగావులెన్.
- క. రాముఁడు రాజకులైకవి, రాముఁడు స్వగుఁడు లాధి♦రాముఁడు సుగుణ
స్తోముఁడు నను రక్షించుచు, శ్రీ♦హితోన్మతుఁడు నది♦నిభాములందన్. 4194
- సీ. తాటక మర్దించి ♦ తపసిజన్మముఁగాచి, హరువిల్లువిటిచి ధై♦శ్యమున మెఱసి
ప్రబలులైఃట్టి వి♦శాధ కబంధోగ్ర, ఖరదూషణాదిరా♦త్రసులఁ దునిమి
వానగవిభు నేలి ♦ వారిఁ గూలఁగ నేసి, జలరాశిగర్వంబుఁ ♦ జక్కఁజేసి
నేతువు బంధించి ♦ చేరి రావణహంభ, కర్ణాదీవీరులఁ ♦ గడిమిఁద్రుంచి

గీ. యల విభీషణు లుకకు ♦ నధిపుఁడేసి, భూమిసుతఁగూడి సాకేతపురమునందు
రాజ్యసుఖములు నైకొని రామభిభుఁడు, వరుస ననుబ్రోచుచుండుఁ బ్రాచీనగతుల
భాగవతము. వ ఘ్నస్కంధము.

— శివకవచము —

క. శివహృద్యాయుఁడైనసదా, శివునకు వందన మొనర్చి ♦ సేమము వెలయన్
శివభక్తుఁడనగునెను, శివకవచ ముపన్యసించుఁ ♦ జిత్తం బలరన్
పీ. భూస్వరూపముననే ♦ పురుషుండు సకలప్రపంచము దాన భరించు నెపుడు
జలనూపుఁడగుచునే ♦ సర్వజ్ఞుఁ డెలఁగల్గు, నరులకు శంతిఁకనం బొనర్చుఁ
గాలాగ్నితూపుఁడై ♦ కల్పాంతమునఁ ద్రెల్లో, కములెల్లఁ నెవఁడు దృష్టములు చేయు
వాయురూపమున సర్వవ్యాపియైయుండు, గగనాకృతిని బూర్ణుఁడగుచు వెలయు
గీ. నట్టి లోకైకనాయకుఁ ♦ డెవ్వమూర్తి, సచ్చిదానందనయుఁడు వృష్ణభృంజుండు
సర్వవ్యాపి బాధల బోలెనుకుండఁ, జిరకృపాదృష్టి నన్న రక్షించుఁ గాత.
క. శూళాయుధుఁడు గిరీకుఁడు, కాలాంతకుఁడైన సీలకంఠుఁడు పగలున్
తేలును నను రక్షించును, లాలితకరుణాకటాక్ష ♦ లక్ష్మీతముఖుఁడై.
క. చింతితఫలదుఁడు గౌరీ, కాంతుఁడు పరమేశ్వరుం డశఁజ్యుఁడు బాహ్య
చంద్రుఁడై శంఖులనన్నంతట గక్షించుఁగాత ♦ ననవరతంబున్.
గీ. నిగిది కూర్పుండి శియనిందినిద్ర జెంది, మేల్కొనినవేశలను గాలఁమృత్యుహరణుఁ
డెదికారహణుండు ద్రుయంబకుండు, ఖండపరశుండు నను వేడ్కఁగాచుఁ గాత
పీ. అననీశనుతవిశామతిరహస్యంబైన, కవచంబు నాచేతఁ ♦ గధిత మయ్యె
నదియును దాపత్రయధ్వంతమిహిరంబు, ధారుణాపద్మిని వారణంబు
సకలసౌభాగ్యక ♦ సామ్రాజ్యసదనంబు, పశుపతికారుణ్య ♦ భాజనంబు
నీతైవకవచంబు ♦ నేకాగ్రచిత్తులై, హితమతిఁ బఠియింతు ♦ రెవ్వరేని
గీ. వారు శ్రీసాంబశివునికృపారసమున, నతిశయవ్యాధిమృత్యుభయంబులుడిగి
చిరతరాయఁష్ఠిఁబగుచుఁ డ్మీకటాక్ష, పాత్రులై బహుసౌఖ్యముత్ బడయఁగలరు
బ్రహ్మాత్మరఖండము. ఆ 4.

రా జ నీ త్రి

క. రాజునకుఁ బ్రజాపతికము, రాజు ప్రజకు వాత్మ గాన ♦ రాజుం బ్రజయున్
రాక్షాత్తుచు యన్యోన్యవి, రాజుతులై యుండవలయు ♦ గక్షాన్చలన్. 4202
కాంతి. ఆ 2 పద్య 274.

- మ. సకనాశీగమనాదితోషములు భూపాలుండు సేయంగఁ ద
 ధగకున్ వర్షము లేక యుండుఁ బ్రజకున్ • దైత్యంబు వాటిల్లఁబె
 క్కురుజల్ వైకొను నెందుచుం గలయు నుక్కుం జేజముం దమ్మ ను
 ధ్ధురదైత్యంబుల శత్రు లొత్తుదురు బంధుశ్రేణికిం జేటగున్.
- క. మృదుమధురవాక్యముల నింపాదవెడుచిలువవృత్తోడ • నర్వీకుఁడు స
 మృదము సచివులకుఁ బ్రజలకు,నొదవింపఁగ వలయుఁది మహోన్నతజేయున్
- గీ. ఈనియును బ్రముచచనసంహెయోమునన, కాని జనులకు సంతోష • కారికాదు
 పుచ్చికొనునట్లు పల్కులఁపొందుకలిమి,యెదిరిచుకీ గంద నీదింతయెఱుఁగుచుభిష.
- క. తనయుల నైనను నమ్మిన, జనపతి సిరి గోలుపోవుఁ • జతురతమై న
 మ్మినవాడపోలే నమ్మక, యునికి సకలజనులయెడలఁగర వై యుండున్.
- ఉ. ఒక్కటి యేను జెప్పెద మహోగ్రపుంగేసరి కైనఁదోడుగా
 నుక్కును లావునుం గలుగు • నుజ్జ్వలనత్వచయంబుఁ గొన్నఁగా
 కెక్కుడుకృత్యముల్ నడపఁనెట్లగు నిట్టివి సాగు నంచుఁ దా
 గుక్కలఁ గూర్చి చేయఁ దనఁకుం దలఁపుల్ దలకూడ నేర్చునే.
- క. వికచముఖుడగుచు శాత్రువు, లకు హితు లగునట్టివాఁకలం గని భూపా
 లకుఁ డెడ్డ కత్తెరయు నా,లుక బెల్లము నై మనంబులుం గన వలయున్.
- క. పానము జూదము వేటయు, మానినియును భూపతులకు • మధురవివోద
 స్థానము లగు నైనను దగ, వైవిధ్యము దక్కఁ దగుల • మానద బెచ్చున్.
- క. విని విననివాడఁడపోలెం, గని కాననివాడఁడపోలె • గావలయు విభుం
 డొనరింపఁ దలంచినపని, కనునగునంతకు నభేద్యుఁడై జనులయెడన్.
- క. ఒల్లని కార్యంబాసల, నల్లన కాలగతి, గడుపునది కాలముచే
 బెల్లాదవు విప్పుములు భూ,నల్లభువకు నెపమువెట్టవచ్చుం బిదపన్.
- క. తెగఁ దీర్పక తగ నార్పక, తెగటార్పక కడమా కొంత • గ్రక్కఁగ మన్నన్
 జగతిశ యప్పు నన్నియుఁ, బగయును గడుఁ బెరుగుఁ గీడువాటిల్లుఁ దుదిన్.
- ఉ. క్రూరుఁడు లోభియున్ శత్రుఁడు • గొండియుఁడున్ జనుఁడుం స్పృతఘ్నుఁడున్
 నేరనివాఁడు బొంకరియు • నిందకు నోర్పునతండుఁ బండయున్
 ధీరత లేమి దుర్మయ మతివ్యసత్వము గల్గువారలుం
 శత్రున నున్ని భూపతికిఁ • జెట్ట యొచ్చు నరేశ్వగోత్రమా.

ఉ. కొందటి మేలమాడుటలుఁ ♦ కొందటి వావులు దీర్చి పిల్చుటల్
కొందటి ముద్దుచేయుటయుఁ గొందటి నెయ్యపుఁజూపు చూచుటల్
కొందటి నాత్మభావమునఁ ♦ కొందటి మన్ననభృత్యులందు ని
ట్లందఱు నన్నిభుగుల నృపాగ్రాహి వశ్యులఁ జేయఁగాఁ దగున్.

నీతిసారము. ఆ 8.

- క. వివిధాన్నము లొకటి లంపిన, నచవినిమొగుఁగుడువఁబెట్టి ♦ యతనికిజీర్ణం
బవుటెఱిగి భుక్తిఁ గొనఁదగుఁ, బ్రవిమలమతిభక్తిభోజ్య ♦ పానీయాదుల్.
- క. జనపతి యన్యస్ససాలుడు, పనిచిన భూషణసుగంధ ♦ పరిధానంబుల్
మునుమున్నుపూనఁగాఁ దగ, దేనయఁగ విషయంత్రభంగు ♦ లెఱిగినదాఁకన్. 4216
- క. పతియు నమాత్యుఁడు దుర్గము, క్షీతియును మిత్రుండు ధనము ♦ సేనయు ననఁగా
నుతికెక్కును సప్తాంగము, లతులితగతి రక్ష సేయఁనగు నరపతికిన్.
- క. అక్కఱ కలదని ప్రజపతి, యెక్కువగా ధనముఁ గొనుట ♦ యిల్పై జెలువుల్
ప్రక్కలుగఁ ద్రవ్వి మొలను, గ్రొక్కునఁ బట్టుకొని తింటఁగణుతింపంగన్.
- క. తనభూమిప్రజల నిరతము, జననాయకుఁ డరయకుండి ♦ సచివుని నిలుపన్
ధనహానియె కాదామోదను రాజ్యము చెడు ప్రధాని ♦ దా స్వామి యగున్.
- క. కానివ్రయ మెన్నఁడును నొక, కానియుఁ జేయంగఁ దగదు ♦ కార్యము గలచో
మానకధనము తృణంబుగ, మానవపతి సేయ నగు సమగ్రవిభూతిన్.
- క. కృతు లిచ్చిన సుకవుల నాశ్రితుల ధరాప్రజలభటులఁ ♦ బ్రియబంధుల భూ
పతి యవసరమున సమసిన, హితులకుటుంబములఁ బోవఁనిలపతివలయున్. 4222

రుక్మాంగదచరిత్రము. ఆ 3 ప 60-66.

- సీ. పార్థివోత్తములకుఁ ♦ బ్రజల రక్షించుట, పరమధర్మంబగు ♦ నరవరేణ్య
ధరణీశులకుఁ బ్రజాపరిపాలనంబునఁ, బూని లోకులు సేయు ♦ పుణ్యమందు
షష్ఠాంశ మర్థిని ♦ సంప్రాప్తమగునట్లు, ప్రజలఁ బోవనిరాజు ♦ ప్రజలచేత
నపహృతసత్పుణ్యుడై వారు గావించు, ఘనపాపఫలముఁ దా ♦ ననుభవించు
- గీ. గాన నీవును విప్రవరాను మతము, సాంప్రదాయకవిధమునై ♦ జరగుధర్మ
మహిమఁ జేపట్టి యర్థకామములయందు, సమత నమ్మాటియందు నా ♦ నక్తి లేక.

భాగవతము, స్కం. 4 పద్య 541.

- సీ. శక్తిత్రయంబునఁ ♦ జతురుడై చతురుపా,యంబులకును సమయం బెఱింగి
పంచేంద్రియముల నిర్జించి స్వామిత్తుడై, వడ్డునీగరిమఁ బ్రశక్తిఁ గాంచి

- వ్యసనంబు తేడును * వర్జించి రాజదోషములు పద్నాలుఁ జిత్రమునఁ దెలిసి
సాక్షిమాత్రంబుగా * సచివుఁ బ్రతిష్ఠించి, యాత్మయత్నము తేశఁమంతయైన
గీ. నింగితాకారచేష్టలఁ నెఱుఁగనీక, పరుల నెవ్వరి విశ్వసింపక మనమున
సంతతంబు శరీరరక్షాక్రమంబు, లేచుటక యుండవలయు మహివిభుండు. 4224
- సీ. తఱితోడ జీతంబుఁకొఱత గాకుండ రొక్కంబు భండారుధంబ యిచ్చి
బంటుఁ దొలంగించి * స్రుతియు వెట్టకయుండఁ, గమికైక్కతక్కువఁగాకయుండఁ
గడఁగి వేశ్యాగామిఁగాకుండఁ బరికించి, ప్రతిభానువారంబుఁ ధటులతోడు
చూచుచుఁ దనపన్నెఁజూకయై యుండిన, వాని మన్నించుచు * లేనివాని
గీ. వాఙ్మ సేయుచు జీవికఁనప్పు వడక, యుంపఁబరికించికొనుచు నాఁచెఁగదనమున
నైమపదిసేయ కుత్సాహిఁయైఁయాప్త, బలము నేలఁగ వలయు భూపాలరుండుఁ

శకుంతలాపరిణయము, ఆ 4.

- క. నీతియు హితమును ధర్మముఁ, జాత్యుక్తముఁ గలుగునట్టి * సచివుఁడుచెప్పన్
ప్రీతి విన నొల్లకుండిన, భూతలనాయకుఁడు తాను * వొలియుం బినపన్. 4236
- ఆ. కాలకూటవిషముఁకడువాఁడిశరమును, గొనినయతఁడు చచ్చు * నేలనుదాకి?
దుష్టమంత్రమంత్రిఁదోషంబుదాకినఁ, బుడమిజనముఁ బతియుఁ * బొలిసిపోవు.

పద్మపురాణము, ఆ 3 ప 56, 57.

- ఆ. అరులవద్దనుండియగుదెంచి కొల్చి, ధటుఁడుఁ బాము నొక్కఁభంగి గాన
మోసపుచ్చి చెఱుచుఁనాసన్నుఁడౌవాని, నమ్మిఁట్లయుండి * నమ్మఁ దగదు.
పంచతంత్రము, నారా. మిత్ర. ప 309.

- క. సకలవ్యసనీకఁ జుట్టము, నకు మంత్రీకి నిష్టభృత్యుఁనకు నజ్ఞకు నొ
జ్ఞకు బోటుకానీ కర్ణాధిక మిచ్చుట చనదు నయగతిన్ బద్ధిన్పా.

- చ. వెరవరి గానివానికడుఁవేసరుచుండెడువాని మాటలన్
సరసుఁడు గానివాని మతిఁచాలవానిని లంచ మిచ్చినన్
బొరసినవానిఁ బోవునెడఁ * బ్రోద్దులు పుచ్చినవాని భీతునిన్
బరుసనివాని రాజు పనిఁపంపుట కీడు వివేకభూషణా.

- క. నాయకవిరహితమును బహు, నాయకముఖ్యమును బాలఁనాయకమును స్త్రీ
నాయకమై చెడు నీరి నర, నాయకులకు నందుఁ కీర్తిఁ నారాయణుఁడా.

బద్ధినీతులు, ఆ 2.

- క. తనువు భరంబని వీడ్కొని, తనలోఁ దలపోయుమూఢఁతరుచందమునన్
జూఁటిపతిచోదకోర్వక, గని రాజ్యము మంత్రీకయివఁసముఁ గావించున్. 4232

క. పంజరగౌరవము ధరా,వరుసకు సత్యంతగౌరవము వెండియు న
పురిజలలాఘవము ధరా,వరుసకు సత్యంత లాఘవము ను మ్మెందున్.

పంచతంత్రము.

క. నుకువులర బయలుపందిలి, యిడి హస్తము బలుసుముంటి కేరై దినముల్
గడుపుచుఁ బొమ్మనునయ్యా, గడపుస్పృహంబాయుఁ జేపగలనైన్యంబుల్.

చ. అదనుసజీవితంబిడమి యారజ మాడుట లేవివేరము

త్వేదనుట నిచ్చుచున్ బరిభవించుట కింకరసంకులంబునె
మ్మనికి నసహ్యమాట దయమానుట పిమ్మట నాడికోల్మహి
పదవికిఁ బాసి యొంటిపడిపాటులఁ బొందు నృపాలు చిహ్నముల్.

క. హితుఁ డని యొకనికిఁ జెప్పిన, నతఁడును దన కూర్చుండునికది దెలుపు నర
క్షితమై నృపమంత్రించి, గతిఁ బలువురు వినుటచే విఘాతత నొందున్.

పంచతంత్రము, పేంక. ఆ 1, 2, 3.

సీ. సౌఖ్యశాయనికభివక్తూర్వకము కాల్య, వేళఁ గార్తంతికఁజ్విజులగోష్ఠి
జామువోవ నమాత్యసామంతపూర్వకం, బర్హజ్జన్మకాయస్థగోష్ఠి
దినమధ్యక్షమున మర్దన మల్లపూర్వకం, బగునూనూపకృన్మగయుగోష్ఠి
యపరాహ్లామున దేవతార్చనాభ్యర్చకం, బార్హధర్మాధిక్యవ్యతులగోష్ఠి
తే. భుక్తిమీదబదూపకపూర్వకము పు,రాణకవిగోష్ఠి చారపూర్వకము సంజ
చాము గాయకగోష్ఠిశిశన్ సుషప్తి,పూర్వకము ప్రేయసీగోష్ఠిపాసఁగు బతికి.

ఆముక్తమాల్యద, ప 282.

క. మన నిచ్చినఁ దన కోడలు, చన విచ్చినఁ బ్రజలు వెక్కసము నేయుదురా
టచ్చపతిమనసేయక గడుఁ, జను వీకయమెలఁపవలయు యమ్ముఖచరులన్.

ఆ. ఎంతబలియురకుఁ దనంతగా సామంత, గణముఁ బెనుప కేలకలుగు జయము
శేషవంతవాఁడు యిరములు వెయి పూని, కాక మహి వహింపఁగలిగెనెట్లు.

క. పతికి ననుకూలసేనా, పతు లనఁగా నెంద టన్ని పటుతరభుజముల్
పతికిఁ బ్రతికూలసేనా, పతులనఁగా నెంద టన్ని పటుతరభుజముల్.

4241

కవికర్ణరసాయనము, ఆ 2.

సీ. సరిగాఁగఁ బడవు లొఁడూరులకు నడవఁగా, సమవివత్తునియందు యమ్మువిధియు
మూలబలంబు పెంపునదుర్బలముండయి, పేర్చుకాత్రవునందు భేదవిధియు
నెందును సంధిని హితులబలంగంబు, చేశొప్పు రిపునందు దానవిధియు
సాధునిశ్చితపరాజయుడై పహీనబలుండైన యరియందు దండవిధియు

- తే. సలుపవలయు భగవత్ శ్రేష్ఠవశేణ్య, బుద్ధిమండు తుయస్థానశృంగులను దిగి
వర్గము నెఱింగి పంచాంగవర్తనముల, దెలిసి శక్తిత్రయంబున వెలయవలయు.
- సీ. మంత్రగోపనమునే మలుటయు దీప్తిచింతయు నిర్దగ్ధకపుఁజింతయుఁ బ్రసాద
విరహితత్వము బుధావిజ్ఞానము శుభాప్రియోగంబు విషయానరాగభరిము
నస్ఫుటంబు నాలస్యమును నాన్తికత్వంబు, నర్థంబులందు సంగ్రహతయు
దీప్తిసూత్రత్వంబు • దీప్తిగోపంబు నిర్భీతకార్యములాచరింపమియను
- ఆ. భూమిపతికి దోషములు నివి పనునాల్గు, వీనిఁ దెలిసి నెఱయవిమవలయుఁ
గామగోపజంబులై ముఱిసిట్టిస్వస్యసములందు • దగుల వలదు.
- క. కొలిచిన వారల జీతంబులు వేళలు దప్పకుండఁ • బూర్ణముగా నీ
వలయును వారల ప్రేమము, బలము స్పృహలునకు నెల్లపట్టు మిగులన్.
- క. దండార్థుల దండింపమి, దండార్థులగు వారి • దండించుటయీ
రెండు సకీర్తిదములుభూమండలనాయకులనిరహఁ మగున్ లక్షయన్.

కళాభూగ్జోదయము, ఆ 7 పద్య 261-265.

- క. జలజాసనభితిముబలె, ఫలకాలమునంద కానఁ • బడఁజేయఁ దగున్
దలఁచినతెలఁ పంతమును, వెలివడకుండంగ మనుఁజవిభుఁ డో వత్సా
- క. కొండీని మాట నిజమని, దండింపఁగఁ దగదు రాజాభరణీదనలన్
నిండుమదిఁ గల్గ నిజములు, రెండును సరుబుద్ధిస్థానింపక మొదలన్.
- క. ధన మిచ్చిన నీనీ కడు, చన వీనమచితము క్రూరచరతుల కవనీ
జనులు తదాచరణంబున, మనసెడసిన భద్రదండె • మనుజేంద్రునికన్.

సుదక్షిణా, ఆ 2 ప 152-156.

- క. తనుఁ గొలిచి పోయి పగరను, గనికొలిచిన భటుఁడు వల్లఁగా వచ్చిన వా
నిని నేలఁ దగదు నరపతి, యను వెలుంగక యేలెనేని • హావం బొందున్.
- గీ. వైరి చుట్టఁబు గొలువం • వచ్చెనేని, వాని నేలంగఁ దగదు భూవల్లభుఁడు
శరణుఁ జొచ్చినయెటువంటి • శత్రువైనఁగాను టుచితంబుమేదిని • కాంతునకును.

మట్టుక్రవర్తిచరిత్ర. ఆ 6 పద్య 69-70.

- క. చారులు కన్నులు నిజపరి, వారము ప్రాణంబు మంత్ర • వరతిహృదయం
బారయ భూమిపతిమణి, యై రంజిల మనెను స్పృహతఁకగు విరవంబున్.

మిత్రవిందాపరిణయము. కుంభావని, ఆ 1 ప 41.

- క. దగ్గఁ గొండెము నెప్పెడు, పెగ్గడ కలువలకు రాజా • ప్రియుడై మజి త
నెగ్గు ప్రజకాచరించుట, బొగ్గులకై కల్పతరువు • బొదిచుట సుమతీ.

క. మే తెంచని మాలిన్యని, మాలను నగసాలనాని • మంలి హితుగా,
నేలినవరపతి రాజ్యము, నేలఁ గలసిపోవుఁ గాని • నెడదను సుమతీ.

సుమతీశతకము. ప 58-104.

క. విశ్వాసపరుల నెఱిగి న, రేశ్వరుఁ డధికార మిచ్చు • పెంతయు నుచితం
దైశ్వర్యముతులుగాఁగ న, విశ్వాసులఁ జేయఁ దగగు • విమలవిహారా.

తే. కరుణ తన కెంత కలిగిఁ • ననకవస్తు, వాహనాదులు చాల నీ • నలయఁ గాని
భూతరేశ్వరుఁ డెంత నూ • త్పులకు నైన, నాజ్ఞ ద్రోవంగ నిచ్చుట • యనుచితంబు.

క. నా నెంత యధికుఁ డైనఁ, గానీ మనుజేశ్వరుండు కార్యాకార్య
జ్ఞా • ను నిజప్రధానులతో నాలోచించి యుక్తి • తో నెఱుంగఁ దగున్.

కవిరాజమహోరంజనము, ఆ 1.

గీ. సత్య మన్వతంబు పరుషోక్తి • సగసభాప, ప్రాణిహింసయు దయయు లో • భంబునీగి
కనకసంగ్రహవ్యయములు • గలుగువార, రమణిజ్ఞానడి భావమీతి • రాసనీతి.

భర్తృహరిసుభాషితము, ప 39

గీ. కులమునారలు తన కనుకూ • నులైన, తన ప్రయోజనములయందు • నునసునిలిపి
తమవు లెచ్చెద రటొట్ట • ధానివిభుఁడు, పూజితము దా స్వజాతనిఁ • బోవవలయు

దిలీపచరిత్రము ఆ 4. సద్య 278.

నీ. అశ్వరాజశ్వాశా • జ్యస్థితుం డగువేళ, సరిదొరల్ సంధింప • దొరయువేళ,
చోగలు కన జయిల్పవరింపఁ జనువేళ, నారానుములఁ గేళి • నలరువేళ
సగగున దుగ్గముల్ • సాధింపఁ జనువేళ, వైరిభూభుజు లెత్తి • వచ్చువేళ

గుణులెఱుంగవి జనున్ • గొల్పవచ్చినవేళ, మృగయావినోదాప్తి • మెలఁగువేళ

గీ. మండలేశ్వరుఁ డుద్ధండ • దండనాథ, చండభట్టవీరసామంత • మండలంబు
లండ నుండక వైస నొంటి • యుండెనేని, గొధవ యగు సండు నీతితో • విదులు తలఁప

శుకసప్తతి. ఆ 1.

క. తనతరమునాటిహితుల, స్మరపతి విడనాడి యురక • నమ్మి యితరులం
బనివారముగా నేలిన, విరవిరగా కేల గాంచు • విజయాశీలన్.

నారసింహపురాణము. ఆ రి ప 3

నీ. ఏహింసాహింసాశీ కేతెంచునే యేగి, ప్రజ తెల్పికోనువిన్న • పముల వినునె
విని లెస్సగా విచార్య • మొనరించునే, యొనరించి పొడి • దప్పనివిధంబు
యొగ న్జనులదీర్పు • గావించునే స్వాధి, కరుణనినాడు కొ • ల్పెనఁ దీర్చి
మనవు లాల్పించు నే • జనము లాల్పించునే, భార ముద్యోగుల • మెని జేర్చి

గీ. యూరకుండక యాలస్య • ముజ్జగించి, చాగదృష్టలఁ బ్రచ్చన్న • సరణిఁ దెలిసి
కొనుచుఁదప్పున్నఁదొలఁగించి • గుణులనందు, నిలుపుచుండునె మీ ధాన్య • ణీశ్వరుండు
రామరాయవిలాసము. ఆ రి పద్య 54.

క. కాఁపుల నొప్పింపక తా, నేపట్టున రత్నపడక • యెల్లరు మెచ్చుం 4263
గాఁపులవలనను బన్నుల, నోషికతోఁ గొనఁగవలయు • నొడయం దెపుడున్.
శుద్ధాంధ్రభారతసంగ్రహము. ఆ రి ప 42

—• రాజసేవకులు •—

సీ. అవికలంబైనసంధ్యావిధివీరికి, లేశమాత్రంబైన • లేదు మిగుల
= చ్యుతసంగంబునైన లేదు కణంబు, స్వస్వకాలమునందు • సవననియమ
ములనొనర్చుటలేదు • తలఁప నొకప్పుడు, వేదాధ్యయనచింత • లేదు చూడ
నన్నపానాదులు • నాఁకటిసమయాన, నవకాశమేచాల • దాహరింప
గీ. నిలిచి సుఖనిద్రఁ గావింప • నిమిషమైన, సమయమే కల్గకుండు నే • సమయమునన్న
జ్ఞప్తులనుజూచి బాషించు • టేలుపడదు, మహిపతులసేవఁ గావించు • మాంపులకు.
చ. అలముతరాఘవోగ్రికలి • యందునునై పుధర్మపద్ధతిన్
నిలిచి ప్రవత్త తన్ వదలి • నిశ్చలబుద్ధిఁ బరోపకారులై
చెలిమిబహుప్రజావనము • సేయుటయందునె బద్ధనీతులై
కొలుతురు వీరు రాజుల న • కుంతితసౌఖ్యనిరాసభావులై.

విశ్వగుణాదర్శము.

—• రాజసేవాధర్మములు. •—

క. సరనాథుఁ గొలిచి యలవడఁ, దిరిగితి నా కేమి యమచుఁ • దేకువ లేమిన్
మరియాద దప్ప మెలఁగినఁ, బురుషార్థంబునకు హాని • వృట్టికయున్నే.
ఉ. రాజగృహంబుకంటె నభి • రామముగా నిలు గట్టఁ గూడ దే
యోజ నృపాలుఁ డాకృతికి • నొప్పుగువేషము లాచరించు నే
యోజ విహారముల్ సలుప • వల్లమునం గడు వేడ్క నేయునే
యోజ విదగ్ధుఁ డై పలుకు • నొడ్డుకుం దగ దట్లు సేయఁగన్.
అ. రాజునొద్దఁ బలువు • రకు సంకటము గాఁగఁ, కిరుగుపనుల కెంత • తేజ మయిన
వాని బుద్ధిగలుగు • వా కొల్ల తది మీఁదఁ, జేటు దెచ్చు టెట్లు • సిద్ధ మగుట.
క. ఊరక యుండక పలువురతో రవ మెసంగఁ బలుకఁ • దొడరుపక వదిలి
జేరువ గలనాగరకులఁ, దారు • లభి పలుక వలయు • ధరణీశుకడన్. 4268

- చ. ధరణిపువక్కిఁ దైపురు • దక్కిపిలుగురు గాని చుట్టుగా
నిరులలం దగం గొలిచి • యే మననో యెటు నూచునొక్కో యె
వ్వరిదెస నెప్పు డేతలఁజూచునొ యీతని కంచుఁ జూడ్కి సు
స్థిరముగఁ దన్ముఖంబున • చేర్చుచు నుండుట నీతి గొల్పునన్.
- క. సగళులలోపలినుటలు, దగునే వెలి చుగ్గడింపఁ • దని కేప్పడ నొం
డుడం బట్టినఁ బతి విస, నగుపని నెప్పెడిది గాక • యీతనితోడన్.
- క. అంతిపుగముచుట్టటికం, బెంతయుఁ గీ దంతకంటె • నెగ్గు తదీయో
పాంతిచరకుబ్జవాగున, కాంతాదులతోడిపాండు • కలిమిభటునకున్.
- ఆ. ఉత్తమాసుములు • నుత్తేష్టవాహున, బులును గరుణఁ దమకు • భూమిపాలుఁ
డీ తాగ యెక్కఁ జెంతటిచున్నన, గలుగువారి కైనఁ • గార్య మగునె.
- క. గున్నన గొట్టిన నూనెల, ధ న్నొందిన స్రుక్కఁబడక • ధరణీశుకడన్
మున్నునఁ బులఁబా, యన్నరునకు శుభము లొదవు • నాపద లదఁగున్.
- క. జనపతి యెగ్గరి నైఁకు, మనుషుఁ జెలుపఁ బూని యునికి • మదిఁ దెలియ నెటెం
గియేనిఁ గాని వెలివు. మృనె ముచును న్నెట్టిపాలఁ నుండును దానిన్.
- ఉ. ఎండకు చా కొచ్చి తఁ • యిల్లు ప్రవాసపుఁజూట వాక నూ
కొందు నలుగుడన్ నిడుఁకుం దటి దన్నెడు డక్కి వుత్తె నొ
క్కండఁ యెట్లాకో యనక • కార్యము మట్టిచోట నెలివా
తం జొకచాచు చూచినను • వత్సరతం బని నేయు టొప్పుకున్.
- క. తా వెంటయొప్పుఁ జేసెను, హి నాయకుసొమ్ము పొము • నెమ్ములుగా లో
నూనినరయఁబునఁ బొరయక, మానినఁగా కేల కలుగు • మానము బ్రదుకున్.
- ఆ. అవులింత తుమ్ము • హాసంబు నీష్ఠివ, నంబు గుప్తఁబర్త • నములు గాఁగఁ
జలుపవలయు నృపతఁగొలువున్నయెడల బా, హిరము లైనఁ శలని • కెగ్గులగుట.
- ఆ. వసుమతీశుపాల • వర్తించు నేనుంగు, తోడనైన దోష • తోడనైన
వైరి మగుటెఱంగు • వలనదు తా రెత, పూజ్యు లైనజనుల • పాండు లెస్స.
- క. కలిమికి భోగముల కదా, ఫల మని తను మెఱసి బయలు • పడఁ బెల్లుగ వి
చ్చలవిడి భోగింపక వేడ్కలు నలుపఁగ వలయు చటు • డఁడంకుఁతోడన్.

భారతము. విరా. ఆ 1. పద్య 121-140.

నీ. ఆఁకొని భుజియింపఁ నుగువేళ నొకింత, మొదలికి నుపమాన • మొదవినపుడు
భూరిదిద్రావరం • బున సోలునెడఁ గుల, స్త్రీలతో నలిగి • చేసినతెటి 4280

రతికి చువ్విళ్లుగుఁతి శతతుడుడైన, యవసగంబున వేటఁటలాడి యలసి
ధగఁజీరుచుచ్చాయఁ * లగఁబూచోటుఁ దిసాన, సలితమన్వేషించు * సమయమునను
గీ. మజ్జనం బాడుపట్టుఁమాననియతి, నర్థమితితలొనఁనుం * డై పురాణ
పురుష ధ్యానించు నక్కలఁముచ్చాళుఁ, శీర రాదండ్రు లవఁజ్ఞుఁడనేనకులకు.

పంచతంత్రము, బై. వెం. ఆ 1 ప 178.

సీ. చారుణాటని రుక్మతంబుఁ జేసినయట్లుచేరి శవంబుఁ గై * చేసినట్లు
నిర్జలంబైనచో * నీరజం బిడిఁట్లు, వట్టిచోటును కత్తు * వట్టి-ట్లు
సారమీయముతోఁక * జక్కఁ ట్టినయట్లు, చెనిటి కేకాంశంబు * చెప్పినట్లు
తనరఁ జీరునకున * ద్వంబుఁబాపినయట్లు, వెలిమిడిలో నెయ్యి * వేల్చినట్లు

గీ. చాల నవివేకయైఁట్టి * జనవరణ్యుఁ, దగిలి కొలుచుట నిష్ఫల * త్వంబునెయు
సేవకుల కెల్లధంగి వి * శేషబుద్ధి, నిల వివేకంబు గలరాజు * గొలువవలయు.

ఉ. ఏపని చేయుచుంచుఁ దనఁయేలిక సేవకుఁ బంచెఁ బొందుగా
నాపని దీచ్చి వచ్చుటయ * గూతనికిం దకు భక్త్య మిట్టిచో
బాపము పుణ్యమున్ విభుని * పాలగు భృత్యుని కేమిగారణం
బేపున మేఘవర్షునకు * నీసమయం బెఱిఁగింపఁ బొందగన్.

4283

పంచతంత్రము, నారా. మిత్ర. ప 335. సంఖ. ప 284.

—* రాజపరదేశగమనము *—

క. స్థానంబు సకలఫలసం,ధానం బొనరించుఁ బతికిఁదగ నజ కంఠ
స్థానస్తన మిడునె యథా, స్థానస్తనభంగి మఘర * తరదుగ్ధంబుల్.

క. చేవఁగలభూమిపతులటు, గావునఁ గోరదు విదేశ * గమనము జేవా
నీవెఱుఁగనికార్యములు, శ్రావణ మతి యెవ్వరెఱుఁగు * మను లోకమునన్.

పంచతంత్రము, వేంక. ఆ 3.

సీ. ధీమండును వివేక * వీక్షితుండును నై, ప్రభునకుఁ బరదేశ * భయము లేదు
నిజభుజవిక్రమో *న్నిద్రభవశ్రీల, నాత్మీయులును చాను * నచభవించు
నెట్లున్న విను సింహ * మేప్రాద్దు వసియించు, నహంక * గొండొక * మహవిస్తైన
నల్పజంతువులంచు * నాత్మీయపౌరుషో, ద్యుక్తికి సమ * దాని * యుక్తి మెఱసి

గీ. కులిశసన్ని భనఖముఖా * మశవిభిన్న, చుదభరాభీలపంభి * వప్రసక్తి 4286
మాంసరక్తానుభవమోద * మానసమునఁ, బొదలుచుండుక * నెంతో యొ * ప్పిదముగాఁగ.

పంచతంత్రము, నారా. సుహృ. ప 141.

—♦ రాజదర్శనార్థములు ♦—

సీ. మెడపట్టివెడలనూఁకెడి ద్వారపాలుర, కేమైవ లంచంబులిచ్చి యిచ్చి
మాపని కొకమంచిఁచూటాడుమని తదా, శ్రీతులకుఁ బ్రయములుఁచెప్పిచెప్పి
విభునితో మారాకఁచినుపింపుఁడని సేవ, కులకు నిచ్చకములుఁనలికిపలికి
మఱవకుండచట మాఁమాటని మంతులఁ, జేరి విన్నపములుఁచేసిచేసి
గీ. యయ్య కొకమాట యేకాంతమైనఁ దెలుపు, మనుచు నేలినవానికిఁమనవిఁ జెప్పు
వలసి తగునూడిగంపుతోఁయ్యలుల కెల్ల, నింపుమీఁతినకట్టఁబులంపి యంపి. 4288
సీ. ఏలిక యీవేళఁ నేకాంతమున నున్న, వాడెటుండడును సేవకులపలుకు
రాజుతోఁ బట్టపుఁరాణి చెప్పిన నొప్పి, నాఁ డుండుఁడని యింతులఁదాడుపలుకు
ప్రభుసమీపమున మీఁపలుకులు నెప్పినా, మేమనియెడువురోఁహితులపలుకు
అయ్య మాపటికిఁ గొఁతైన మీరును బొడఁగను, డను మంత్రిశేఁఖరులపలుకు
గీ. తమకు కుభనూచకంబులై ♦ తనరుచుండ, నా బలీంద్రుని మొగసాలఁనమరులెల్లఁ
గలయఁగాఁ గాచియుండిరిఁయలుగువాఱి, కొంగలనఁజేరుకొని గుంపుఁగుఁపులగుచు.
లక్ష్మీనారాయణపరిణయము. ఆ 3.

—♦ మంత్రిధర్మము. ♦—

ఆ. నేతిగూన పూని ♦ నిచ్చెన యెక్కెడు, నరునియట్లు రాజ్యభరము పూని
పతికి దుర్యశేంబుఁ బాపంబు రాకుండఁ, బదిలపటిచి మంత్రిమెదలవలయు.
పద్మపురాణము, ఆ 3. ప 58.

—♦ సేనాపతిధర్మములు. ♦—

క. మొనదీర్పు వేరవు యంత్రము, లనేకము లొనర్చునేర్పు ♦ సాయుధములఁ వి
న్నువును బోటులకర్ణంబును సేనాపతికి నైజములు గావలయున్.
భారతము, శాంతి. ద్వితి. ప 87.

—♦ సూతధర్మము. ♦—

చ. వెఱచినయట్టివేళ మఱిఁవింతగఁ గైదువు చక్కఁ బూనఁగా
మఱచినయట్టివేళఁ బలుమాటు సరాతికి వెన్నఁజూపుచుం
బఱచినయట్టివేళ నగుఁబాటు ఘంటింపఁగఁ జేరి పూరిఁ దాఁ
గఱచినవేళలందు నెడఁగల్గ రథంబు మఱల్పు టొప్పగున్.
4291
సీతావిజయము, ఆ 4 ప 96.

చమత్కారచాటుపద్యములు

- చ. సరసులుగానివారియెడఁ ♦ జాలఁ గవిత్వరసప్రసంగముల్
కఱచుట కంతశోషణమె ♦ కాక రసజ్ఞతకల్పనేర్పునే
స్మరశిరజాలవేదనకుఁ ♦ జాలక భ్రాంతిని తాతిబామ్మతో
మరఁగిరమింపఁగాఁదివిరి ♦ మానవుఁ డేమిసుఖింపఁగలెడిన్.
- మ. రసవాదంబులు పెక్కు నేర్చిన మహా ♦ రాజేంద్రులం గెల్చినన్
బసగా మేయపుచుట్టునుం దిరిగినన్ ♦ బంగారుకొండెక్కినన్
యసహాయంబగు శూరతం గనినఁదా ♦ సంభోధిలంఘించిన
న్నొసటున్ వ్రాసినశ్రాలకన్నఁ గలదా ♦ నూతేండ్లు చింతించినన్.
- చ. నిరుపహతిస్థలంబు రమఃప్రీతిదూతిక తెచ్చియిచ్చు క
ప్పురవిడె మాత్ర కింపయిన ♦ భోజన మయ్యెలమంచ మొప్పు త
ప్పురయురగజ్ఞు లూహ తెలియం గల లేఖకపాఠకోత్తముల్
దొరకినఁగాక యూరక కృతుల్ రచియింపుమనంగ శక్యమే.
- ఆ. అల్లసానిపెదన ♦ యల్లికజిగిబిగి, ముక్కుతిమ్మనాన్య ♦ ముద్దుపలుకు
పాండురంగవిభుని ♦ పదగుంభనంబును, కాకమానిరాయ ♦ నీకె తగుర.
- క. వాకిటికావలితిమ్మా, పొక్కిటముగసుకవివరుల ♦ పాలిటిసామ్మా
నీకిదె పద్యముఁగొమ్మా, నాకీపచ్చడమె చాలు ♦ నయముగనిమ్మా.
- క. పొక్కితస్కంకస్పృతఘృష్టర, మాకీకృతకుకవితుంగ ♦ ముస్తాతతికిన్
వాకిటి కావలితిమ్మని, వాకిటికవికోటిమాధ ♦ వాకిటికోటే.
- మ. కులుకుంగుబ్బలు సోగకన్న గవతఃకుంజెక్కులున్ మోవిసాం
పులుఁజూపింపక వేగ మవ్వలికిమోమున్ ద్రిప్ప నేమాయె ని
వ్వల లేవే నెటిగుంపులుం బిటుఁదులున్ ♦ వామాక్షి చాల్ మాకు హ
త్తెలకున్ రేవునుసున్నకున్ మొదలుగం ♦ టే వింటివే ? యెచ్చటన్.
- మ. వరబింబాధరమున్ బయోధరములున్ ♦ వకాళికంబుల్ మనో
హరలోలాక్షులు జూప కవ్వలిమొగం ♦ బైనంత నేమాయె నీ
గురుభాస్వజ్ఞునంబు గొమ్ముడియు మాకుం జాతవే గంగక
ద్దరిమే లిద్దరికీడునుం గలదె ! యుద్వద్రాజబింబాననా.

- ఉ. కాసరకూస్తరై బెడద ♦ గందరగోళమునై వెసన్ రసా
భాసను మూలమై వికట ♦ పద్ధతియై సిగపట్లగోత్రమై
దాసరిపాటియై వికట ♦ ధార్మిక్ జిహ్వానిరాచకార్యమా
కాశముముట్టి తోఁక తెగి ♦ గాడిదవాలక మయ్యె భూవరా.
- క. నరసింహకృష్ణరాయల, కరమరుదగుకీర్తి వెలసె ♦ కరిభిద్దిరిభి
త్కరికరిభిద్దిరిగిరిభి, త్కరిభిద్దిరిభిత్తురంగ ♦ కమనీయంబై.
- క. కలనాఁటిధనము లక్కట, గలనాఁటికిదాఁచఁగమల ♦ గర్భనివశమా
నెలనడిమినాఁటివెన్నెల, లలవడునా గాదెవోయ ♦ నమవసనిశికిన్.
- క. ఉమితక్రయదిని సెపెతో, పమితబ్బచుచేతఁ జెపితో ♦ పరికింపఁగ నీ
వెమిదిని సెపెతో కపితము, నమవసనిశి యనుచుఁ బలుక ♦ నలసనిపెదనా.
- చ. స్తుతమతియైనయాంధ్రకివి ♦ ధూర్జటిపల్కుల కేల గల్గెనో
యతులితమాధురీయహిమ ♦ హా తెలిసెన్ భువనైకమోహనో
ద్ధతసుకుమారవారవని ♦ తాజనతాఘనతాపహారిసం
తతమధురాధరోదితసు ♦ ధారసధారలఁ గ్రోలుటం జుమి.
- క. దంతపుపనిమంచమునైఁ, గాంతా కూర్చున్న వాఁడు ♦ కంతుఁడు గాఁడా
కంతుఁ డనంగుఁడు; - నీ తెలి, వింతేనావిజయరాఘు ♦ వేంద్రుఁడె చెలియా.
- ఉ. రాజవిభాననా సరసు ♦ రాలవె జబ్బుగ నల్లినావటే
నాజడ ? యింతకన్నవలెనా ? లలనా !; బిగియించి యల్లవే
యోజవరాల ? వేతొ పనియున్నది; దోసమే దోసమే మహా
రాజగునట్టి యావిజయ ♦ రాఘవుమేన్ చిగురాకె మానినీ.
- క. చిన్నయ్య ద్విపద కెరఁగును, పన్నగఁబెడతిరుమలయ్య ♦ పదముల కెరఁగున్
మిన్నంది మొరసె నరసిం, గన్నకవిత్వంబు పద్య ♦ గద్యశ్రేణిన్.
- ఉ. గాజు కళంకమూర్తి రతి ♦ గాజు శరీరవిహీనుఁ డంబికా
రాజు దిగంబరుండు చ్చుగ ♦ రాజు గుహంతరసీచువర్తి వి
భ్రాజితపూసపాఢ్యజయ ♦ రామనృపాలుఁడు రాజుగాక యీ
రాజులు రాజులా వెను త ♦ రాజులుగాక ధరాతలంబునన్.
- శా. తాజాగా సిరు లుండి యొర్ల కిడకం ♦ దా మెక్కలేనట్టియా
ఫాజీలోభులఁ బట్టి లోపలికి నీ ♦ పాదోదకం బిచ్చితే
తాజామిచ్చునుగర్జుడైన యహా మేల్ ♦ దాతృత్వ మీక్షింతితే
రాజా ! తిమ్మజగత్పతి నరపతి ♦ రక్షించు నీవే గతి.

- మ. ఇతఁడా రంగదధంగసంగరచమూఁ హేతిచ్చటాపావకో
 ధృతకీలాశలభాయమానరిపురాఁ డ్దావాశ్రుధారానదీ
 సతరంగిణ్యబలాసమాగమసమాఁ సందత్పయోదస్తుతా
 యతశౌర్యోజ్జ్వలుఁడైనవత్సవయరాఁ యత్కృతలాధీశ్వరా.
- చ. విలసితకావ్యకల్పనల • విశ్వపతి నినుఁ బోలు సత్కవుల్
 గలరె వసుంధరాస్థలి నఁఖండితతాండవకేళి కాఘళం
 గళరవనిందుశేఖరశి • ఖాలసదభ్రతరంగిణీవిశ్వం
 ఖలరవనిస్వనశ్రుతిసుఁఖంబులు నీమధురోక్తిగుంభనల్.
- క. మీఁగాల్గబంటినీళ్లకు, వీఁగుదు రమ్మక్కయనుచు • వెరపున వనితల్
 రేఁగి పయోధులు దాఁటెను, తాఁగై నీ కీర్తికాంతఁరాయనిబాచా.
- చ. వెలమకులంబునండునిలుఁవెల్లను కాంత లటంచు విందు మ
 ప్పలుకు లబద్ధమయ్యె గుణభవ్యుఁడు ధన్యుఁడు నప్పరాయరా
 ట్కలభముకీర్తికాంత కృతిఁకాంత మహిజయకాంత మువ్వరున్
 గలసి జగంబులన్ దిరుగఁగఁగనుఁగొంటిమి చిత్ర మెన్నఁగన్.
- ఆ. దేవునాన తొల్లిఁదేశానకొకకవి, యిప్పు డూరనూర • నింట నింట
 నేవు రార్పు రేడ్వు • రెనమండు తొమ్మండ్రు, పదుగురేసికవులుఁపద్మనాభ.
- క. ఆలిని హయమును గజమును, బాలుని బాలార్కముననుఁబనిగొన కున్నన్
 బాలుఁడు బడుగైపోవును, ఆలివినదు గజము చంపు • నశ్వము గజచున్.
- చ. పరమవివేకి రామమహిఁపాలకచంద్రతటాకమందుఁన్
 విరివిగనున్న భేకముల • వేమని నిత్యము మ్రోయుచుండె మ
 త్కరరమత్రబత్కరఁగత్రబగత్రబగత్రగత్రగత్
 నెరనెరనీట్టునీట్టునెరఁనీట్టుని మాటి కనేకభంగులన్.
- క. అల్లుఁడు బహుమానస్థుఁడు, అల్లునికొకపనియుఁ జెప్పఁనయినంగానీ
 చెల్లునుమాఁడుపనలకై, యిల్లులుకను పేడజేసి • యెంగిల్లెత్తన్.
- ఉ. ఆయతవత్సవాయసుకుఁలాంబుధిపూర్ణనిశాపతిజగ
 ద్దేయ శుభాకృతి విజితఁకీర్తి సతీక మనీయయావన
 ప్రాయనలాక్ష్మీ సతతఁవైభవ నిర్ణితపూర్వదిష్టి
 ధీయతవాక్పతీ జగపతీ నృపతీ సుకృతీ మహోన్నతీ.
- ఉ. తేజముపెంపులేనికడు • దీనునిహీనునివేడఁబోయితే
 నాజికినిట్లునున్నరుని • యలికినిట్లునున్నోట్లునున్

రాజితఃస్త్రీకాలియగు ♦ నాయనిభాచనివేడఁబోయితే

నాజికినిట్లునున్నరుని ♦ యాలికినిట్లునున్నఠిట్లునున్.

ఉ. మాకలికిండిబాపయకు ♦ మారుఁడురంగయ, తండ్రిపోలికే

నాక గుణాధ్యుఁడేలయగు ♦ గాడిదకుందురగంబుపుట్టునే

ఘోకొంకొంకఁక్కతును ♦ సింగముపుట్టునెనత్తొట్టుకుం

గోకిలపుట్టునేచిలుత ♦ కుక్కకుతుత్తగజంబుపుట్టునే.

ఉ. గండరగండఁడిమ్మహిని ♦ కల్దిడిరంగడు, జాణుఁడెంతయనొ

దండగఁబెట్టునేర్పుఁ దుని ♦ దారుణకర్మలునేయనేర్పుఁబె

న్గొండలనుండఁముండలను ♦ గోరికతో...యింపనేర్పుఁ గో

దండముఁ జేతఁ బూని రణధర్మముఁజూపనిదోస మొక్కటే.

క. కలికిండికంగరాజా, కులవృద్ధులు నిన్నజూచి ♦ గుర్తనువఁగరా

వెలచులకుఁబుట్టినావా, పలుబీజము కానరావు ♦ సద్దేశికిరా.

కా. రెండానాల్కలుసాంప్రదాయకునకున్ ♦ లెక్కింపఁగానొక్కటే

గండాగొండిశిఖండిగుండనికితె ♦ క్కల్ లేనినాల్కల్లదా

చండారాతికులాటవీదహసతే ♦ జస్సాస్సగఢాటీలస

త్కొండారాయనిమంత్రభాస్కరునికొం ♦ డాదండనాథాగ్రజీ.

ఉ. ఆరవివీరభద్రచరఁజాహతి దంతము లూడి బోసిరై

నేరఁడు రామలింగకవి ♦ నేరిచేబో మన ముక్కుతియ్యన

కూరపదాహతిం దెగిన ♦ కొక్కెరపంటికి దుప్పికొమ్మఁబ

ల్లారచియించనేర్చె రవి ♦ గాననిచోఁగవిగాంచునెయ్యెడన్.

ఉ. బూడిదబుంగవైయొడలు ♦ పోడిమిదప్పిమొగంబువెల్లనై

వాడలవాడలందిరిగి ♦ నారునువీరునుచీయనంగనా

గోడలగొందులఁబెనచి ♦ కోయనియూర్చెడుకొండవీటిలో

గాడిద, నీవునుంగవివి ♦ కావుగదా యనుమానమయ్యెడిన్.

క. వలరాచపనికిఁగాదా, వెలవెలఁదుకపొన్నునెక్క ♦ విటుఁడుసంహించునొ

జల మేల కార్యవాదికి, విలసద్గుణపాన్గుపాటి ♦ వేంకటమంత్రీ.

క. జిలిబిలిపలుకులవెలఁదీ, పలుగాకి నకారగుల్ల ♦ పాలయితిగదే

యిలలోవైదికవిద్య, త్తిలకంబులకేదిదిక్కు ♦ దేవపఁగదమ్మా.

క. అన్నాతిఁగూడవారుఁడవె, యన్నాతిఁగూడవస్సు ♦ డసుగగురుఁడవే

యన్నాతిగుపలరానూ, కన్నొక్కటిమి.లెగాక ♦ కారపఘటివే.

- క. పదివేలమాడలిచ్చినఁ యిదెఁగొమ్మినియగ్రహార • మిచ్చినఁగానీ
తుదఁబ్రియముఁజెప్పకుండిన, ముదుగుసుమిగుంటపల్లి • ముత్తయనుతీర్తి.
- గీ. ఏమిసేయుదుఁ బెండ్లాము • యేభ్యరాశి, వెట్టితలఘండతల్లి వివేకి కాదు
అందుపై నిది నాకాలు • నవిటికాలు, రామకవిగానిబ్రదుకు శ్రీరామరామ.
- కా. భూపాలత్వము పక్షిరాధ్వజమునున్ • భోగీంద్రతల్పంబునున్
గోపాలావళి నెల్లఁ గామకొఱకై • గోవర్ధనం బెత్తు టీ
న్యాపారంబులు లేవు గాని యిలమా • కూరెల్లగంగయ్యకున్ ?
గోపాలత్వము వస్త్రతస్కరణమున్ • గోపాంగనా కేళియున్
దావైయున్నవి యెంచిచూడ నితఁడున్ • దైత్యారియంశం బకో.
- మ. అల కైలాసము 'నందివాహనము కామారిత్వసంపత్తి మి
క్కిలి కన్నం వలయందుచందురుఁడు కెం • గేలం ద్రిశూలంబు భో
గులహారంబులు లేవు గాని యిలమా • కూరెల్లగంగయ్యకున్
దయేరుం గజచర్మమున్ గలిగె నీ • తండీశ్వరాంశంబకో.
- ఉ. పోడిమిమీఱఁ బిన్నపుడు • బొల్పుగ నూతిలిదండ్రు లిద్దఱున్
వేడుకమీఱ రామకవి • వేదవరుండని పేరు బెట్టుఁగా
వాడుక పేరుపోవిడిచి • వాడలవాడలవారు నవ్వఁగా
గాడిదెగుడ్డురాయఁడని • గద్దరిపేరు వహించితీస్థలిన్.
- గీ. ఒకటికల్గినవానికింకొక టి లేదు, రెండుగల్గినవానికి • దిండిలేదు
యివియుఁగల్గెనబో నటు • యీవి లేదు, కవులకును గాయకులకేటి • గౌరవంబు.
- ఉ. భూపతిఁ జంపితీన్ మగఁడు • భూరిధుజంగముచేతఁ జచ్చెఁ దా
నాపద నొంది నొంది యుదయార్కునిపట్లముఁజేరి వేళ్ళనై
పాపముఁగట్టుకొంటిఁ దనఁసట్టివిటుండని చెట్టురట్టి సం
తాపము నొంది యగ్నిబడి • దగ్ధము గాకిటు గొల్లభామనై
యీపని కొప్పుకొంటి నృపతీ వగ పేటికిఁ జల్లచింపెనన్.
- ఉ. ఇంచుక నూడిపోటు సహి • యించినమాత్రిన నంగనాకుచో
దంచితసౌఖ్యకేళి సతతంబును గంచుళిగాంచె న్నాజి ని
ర్వంచితీప్రబాణనికరక్షతదేహుల కబ్బవే మరు
చ్చంచలలోచనాచకిత • చారుకుచద్వయస్పంగసౌఖ్యముల్
- క. శీతజలస్నానంబును, భూతలశయనంబు నొంట • పూ టుశనంబున్
నాతిగల బ్రహ్మచర్యము, నాతరమా పూట గడప • నాశయభూపా.

మ. ధర సింహాసనమై నభంబు గొడుగై ♦ తద్దేశతల్ భృత్యులై
పరమాహ్నుయము తెల్ల వదిగణమై ♦ బ్రహ్మాండ మాకారమై
సిరి భార్యామణియై విరించి కొడుకై ♦ శ్రీగంగ సత్పుత్రియై
వరుసన్నీఘనరాజసంబు నిజమై ♦ వర్ధిల్లు నారాయణా.

క. బాచీబూచులతోపల, బాచయ్య పెద్దబూచి ♦ పండ్లుం బానుం
బూచంటె రాత్రివెఱతురు, బాచయ్యను జూచి పట్ట ♦ పగలే వెరతుర్.

క. పిండెఁతో నిప్పునంతే, మండలపతియెంతో నాని ♦ మంత్రీయు నంతే
గుండెఁతో తూనికంతే, మండలియొవెంతో వేశ్య ♦ మెల్లపునునంతే

గీ. వేణికాభారమందుండు ♦ వెదురుటాకు, కలికికోడల యెబ్బంగి ♦ గలిగెఁ జెపుమ
పలికి పలికించుకొనుటయే ♦ పాభవంబొ, అత్త నీవీపువెలిమిడి ♦ యంటుటేమి ?

క. ఆవులవెన్నయు ధరణీ, దేవులపాదములు యతుల ♦ నృక్కులు గవివా
చాన్పత్తివహ్నివాజియు, స్త్రీనదనంబులు గడున్ శు ♦ చిత్వపదంబుల్.

క. తమలము సేయనినోరును, రమణులచను మొనలమీద ♦ తాయని మేనున్
గమలములులేనికొలనును, హిమధాముఁడు లేనిరాత్రి ♦ హీనము సుమతీ.

ఉ. ఆంగఁజేనియిల్లు చతు ♦ రంగబలంబులులేనిరాజు ని
స్సంగుఁడుగానిమాని జన ♦ సమ్మతిలేనిప్రధాని కామినీ
సంగములేనియావనము ♦ శాంతములేనితపంబు స్త్రీలకున్
ముంగరలేనిభూషణము ♦ మోదమటే మదహంసగామినీ.

ఆ. పసపుచాయ చెడును ♦ బానిసచేతను, విడెము చెడును ధరణి ♦ విప్రుచేత
విషయభోగ మెల్ల ♦ వెలమలచేఁజెడు, జడువుచెడును వైశ్య ♦ జాతిచేత.

క. గూఢార్థము ఘనఁ డెఱుఁగును, మూఢుండేమెఱుఁగు రతికి ♦ మొనసినవేళన్
గాఢాలింగనసౌఖ్యము, ప్రాధాంగన యెఱుఁగుఁగాని ♦ బా లే మెఱుఁగున్.

క. మూఢుండెఱుఁగునెత్కవి, గూఢోక్తులసారమెల్ల ♦ గోవిదునివలెన్
గాఢాలింగనసౌఖ్యము, ప్రాధాంగనయెఱుఁగుఁగాక ♦ బా లే మెఱుఁగున్.

ఉ. కోతియునై శివంచెసఁగి ♦ గుండములోఁబడి నిప్పుద్రొక్కి త
ర్వాతను పచ్చికందదిని ♦ వారుణిద్రాగి యుమాదమెత్తి పెన్
భూతముసోకి తామసము ♦ బుట్టి చిటుక్కునఁదేలుకుట్టితే
యేతెఱఁగొనొ యట్లు గుణ ♦ హీనినిదీనుఁడు వేడఁబోయినన్.

చ. తెలియనివన్నితప్పులని ♦ దిట్టతనాన, సహస్థలంబునన్

బలుకఁగ రాకునోరి పలు ♦ మాటుపిశాచపుపాడుగట్ట నీ

పలికిననోటగుమ్మపడ ♦ భావ్యమెటుంగక పెద్దలైనవా
రల నిరసెంతురా వినుము ♦ రా సరసా విరసా తు సా భుసా.

4850

ఉ. నాకు గుణంబు లేకను మనంబుచే దైవముఁ గొల్వలేకనే
లోకులవారిచింతలకు ♦ లోలుఁడనై కులకాంతమానియున్
జేకొనివారకామినుల ♦ చెంతనుఁజేరి ఫకీసునైతి నే
డీకతిసానిపొందు లిక ♦ నెన్నటి కొందఁగనీకు దైవమా.

క. జగములు వణింకు నొక తెకు, నగణితముగ నిద్దతైన ♦ సంబుధులింకున్
ముగు రాడువాండ్రు గూడిన, సుగుణాకర పట్టపగలు ♦ చుక్కలు పొడుచున్.

ఉ. కోమటి కొక్కటిచ్చి పదిగొన్నును దోసము లేద యింటికిన్
నేచుమెటింగి చిచ్చిడినఁ ♦ జెందదపాపము వాని నెప్పుడే
నేమటుపాటునన్ మఱియు ♦ నేమి యొసర్చిన నెగ్గు లే డిలన్
వేములవాడభీమకవి ♦ వేదవరుండనుమాట నమ్ముడీ.

చ. గొనకొనిమర్త్యలోకమున, గోమటిపుట్టఁగఁదోడఁబుట్టెబొం
కును గపటంబు లాలనయుఁ ♦ గుత్సితబుద్ధియు రిక్తభక్తియున్
జనిమిరిమాటలున్ బరథనంబునుగ్రమ్మనమెక్కఁజూచుటల్
గొనుటయు నమ్ముటల్ మిగులఁ ♦ గొంటుతనంబును మూర్ఖవాదముల్.

క. రతిలేకయె చెడు నంగన, రతిగల్గినఁ జెడును వాఁరత్నము ధరలో
నతిరతులఁ జెడును పురుషుఁడు, గతియురతియు లేక చెడును ♦ గజము ధరిత్రిన్.

క. కవితాకన్యరసజ్ఞత, కవికన్న రసజ్ఞుఁ డెటుగుఁ ♦ గవి యే మెటుగున్
నవలాసురతోత్సవపస, ధవుఁ డెటుగును గాక కన్నతండ్రేమెటుఁగున్.

గీ. వ్యాసనారదు లొక్కొక్కవాసేయందు, పొందుపుత్తులునొక్కొక్కపట్లయందు
చంద్రదేవేంద్రు లొక్కొక్కచర్యలందు, వాలిసుగ్రీవు లొక్కొక్కవావియందు
దిగువతిరుపతికోనేటితీరమునను, కాపురంబుండువైష్ణవాగ్రణులుమణులు.

చ. సరసుఁడు గాడొ? జాన! రతిసంపద లేదొ? సమృద్ధి! యాపమో
మరునిజయియె మోహ ? మనమానమె ! యిన్నియుఁ గల్గ జారవై
తిరిగెద వేల జాల? యతిధీరవు ప్రాధవు నీవెటుంగవే
నెరగృహమేధియన్ పలుకునీచము దోచెఁ గొంతతడే సుమీ.

ఉ. కోపము నాపయిం గలిగెఁ ♦ గోమలి నేనిక నేమి నేయుదన్
బ్రాపగుఁగాక నీకదియుఁ ♦ బల్మలు నేనిడినట్టిముద్దులున్

గోపము లేనివేళ నొనఁగూర్చిననాదుకవుంగిలింతలున్

నాపయిఁ బ్రాజవేయు మిఁక ♦ నాకును నీకును జెల్ల నేటితోన్.

4355

చ. చతురులలోన నీవు గడుఁజాణ వటంచును నేను గొంగిలిం

చితి నిటు మాటుమో మిడఁగఁ ♦ జెల్లునె యో రసికాగ్రగణ్య య

ద్భుతమగునట్టిబంగరపు ♦ బొంగరపుం గవఁ బోలు నీ కుచ

ద్వితయము టొమ్మునాటి యలఁవీఁపున దూసె నటంచుఁ జూచితిన్.

ఉ. సానికిఁ దల్లియున్నఁ గలఁశంబునకుం బెనుచిల్లియున్న మం

చానకునల్లియున్నఁ గడుఁజారుశరీరికిఁ జొల్లియుండినన్

నూనశరాసనవ్యధలఁజొక్కెడువానికిఁ ద్రాగువానికిన్

బూనిపరుండు వానికిఁగఁనుంగొనువానికి సౌఖ్యమున్న జే.

ఉ. నల్లనిజేరి ? బేరి ! 'మృగఁవాభిర గొల్లడ !' 'దాన్ని దిందురా ?'

'అల్లటుగాదు, స్త్రీలు చనులందునఁ బూతురు !' 'పూసినంతనే

జల్లునఁ జేపువచ్చిఁ దెగజాటునఁ ! కాదు సుగంధమబ్బు' 'మా

పిల్లకు కాస్త పెట్టు' మన ♦ బేరియుఁ గస్తురి మూసెఁ గ్రీక్తు నన్.

గీ. కాలకంధర విశ్వేశఁగరళకంఠ, గరళమును దిన్న నీవోరు ♦ కనరుదీర

వేములూరిచకోరాక్షి ♦ వెలమయువతి, 'పనసతో నవంటిమోవిఁజుంఁబనముజేయుఁ

చ. గొరిజల మేఁకపోతులను ♦ గొట్టిపాటేళ్లనుగోడిపుంజులన్

బరిపరివీధులం దిరిగి ♦ భక్షణ జేసెద వింతెగాని నీ

చరణములంటరానియలఁచాకలదాని...ఠోమముల్

బెరుకఁగలేవు నీవునొకఁభీకరమూర్తివె కాళికేశ్వరీ.

ఉ. భూతలమందు బ్రహ్మకు నఁపూజ్యత గల్గెను రెంటుమూఁట భా

గోతులబుచ్చి గానికి ♦నేయఁగ నేరనందుకున్

శీతకురంగనేత్రయగు ♦ పెండెలనాగి.....సం

ఘాతముజేసినందుకును ♦ గంగిని నల్పానరించినందుకున్.

గీ. విజయరామమహారాజఁవీరుఁ డేలు,పట్టము లిఖించె రాజుభూఁపాలరాజు

కవచమాట లిఁకేమి యాఁకాలమునను, పుట్టె నవ్వెను పులిగుద్దఁగొట్టెకఱచె.

మ. సమరతోణిని గృష్ణరాయలభుజాఁశాతాసిచేబడ్డదు

త్తమదోర్దండపులిందకోటియవనఁవ్రాతంబు సప్తాశ్వుమా

శ్శమునన్ గాంచి శబాసహో హరిహరంఁగాఖాబుఘోడాకితే

తుమికిబాయిలబాయిగేమలికియంఁదర్ మింటికిం బోవుచున్.

4367

- క. సర్వజ్ఞసామధేయము, శర్వసకే రావుసింగః జనపాలునకే
యిర్విం జెల్లును దక్కొతు, సర్వజ్ఞుండనుట కుక్కః సామజ మనుజే.
- క. అనాటియగ్రహారము, మినాటికిగండ్రె కామె ధిమిదీరన్
మానాఁడు మాన్యమాదెను, నానాటికితీసికట్లు ధి నాగంబొట్లూ.
- క. తింగాలగుర్విసెట్టికి, గంగాధరు దేమి వ్యాప్తి ధి గల్పింఁచెనతా
బంగారువంటికోమటి, సంగీతముచేత బేగః సారము లుడిగన్.
- క. అంగీకుపచ్చడంబులు, చంగావిమెఱుంగునేలు ధి సరిగంచులమేల్
దంగులమప్పట్లన్నియు, గొంగడిసరిఁ బోలవన్న ధి గువ్వలచెన్నా.
- క. వెలయాలు సుతుఁడు నల్లుఁడు, నిలపతియును తాచకుండు ధి నేవురు భవతొఁ
గతిమియు తేమియు నెఱుంగరు, కుటపావనమూర్తివన్న ధి గువ్వలచెన్నా.
- చ. గురువులరాక వాసిమ్మతి ధి గుట్టపుఁదాడియజ్జావెల్లువల్
పారుగున నప్పురాధ చెఱిఁపోటును చొమ్మరులాట తింటిలో
వరసతిగర్భవేదనవిఁజాహము విత్తుట యల్లునల్కయున్
గఱపు దరివ్ర మార్దికము ధి గల్తె నొకప్పుడు కృష్ణభూవరా.
- క. దేవాసురు ల్భిదరువ, నాదిర్బూతమయి హాః హల మపుడు మహా
జేవునకున్ భీతిలి కా, త్రావులపతి నాతులందు ధి దాఁగెను జుడీ.
- క. వగ మాన్ని యర్థి కీయని, మగముండకు మీసమేల ధి మఱి మాతిపయిన్
తెగ గొలుగఁజాయె మంగలి, రగ డొందగఁగీర్తికాంత ధి రాయనిబాచా.
- చ. ఉలిమిరిచెక్కయిన్ మిగులఁసుక్కయఁ జప్పనిర్మొత్తెముక్కయిన్
మలినపుగుడ్డయు న్నులకఁచుంచపుఁగుక్కియఁ జీకటింటిలోఁ
దలఁచినరోతవచ్చు నొకఁనాటిసుఖంబొకయేటిశుఃఖమా
పలివెలవారకామిమల ధి వలచలకుం బడివేలదండముల్.
- ఉ. మొల్లసుగంధికూతురది ధి ముంగిటునున్నది దానిఁజూడు నే
నెల్లవిధంబులన్ రతుల ధి నేలెడుదానను ననుఁజూడు ము
త్తుల్లసరోజనేత్రవరః పుత్రకపుత్రకదానిఁజూడు నా
కల్లుడ వయ్యెదో? మగఁడ ధి వయ్యెదో? మనుమండవయ్యెదో.
- ఉ. మొల్లసుగంధికూతురది ధి ముంగిటుఁ గంటిని దానిమాన; నీ
జెల్లవిధంబులన్ రతుల ధి నేలెడుదానపు నిన్నుమాన; ను
త్తుల్లసరోజనేత్రవర ధి పుత్రకపుత్రకదానిమాన నే
నల్లుడవయ్యెదన్ మగఁడఁవయ్యెద నీచునుచుండవయ్యెదన్.

- క. పదివేలకులనె కిల్చియును దునె నొక్కని కీయకున్న • దొరకవు కీర్తుల్
పదివేలనోమునోబున, వదలదె యొకరంకువంక • వన్నియసుంకా.
- క. పెక్కాపు లిచ్చుచో నొక, బక్కావీకుండె నేనిఁగూడికిఁగఱవా
పెక్కుదొర లిచ్చుచో నొక, కుక్కలకొడుకీయకున్న • గూటికిఁగఱవా.
- మ. కొలిచేచిన్ వగలేకనే యడిగితే • లోపించుటిలేకనే
చెలులున్ మెచ్చుటలోకనే విభవముల్ • చేకూర్చుటల్ రూకనే
బలవంతులడ్డగుబూకనే సతి జెడున్ • బ్రాణేశుఁ గైకోకనే
జలదశ్యామలశంఖచక్రధరకృష్ణా యాపదుద్ధారకా.
- ఉ. అన్నటు లీయఁదేని సభఁ నాతఁడెపో పెనులోభిదున్న యీ
దున్నోకు రెండుకొమ్ములును • దోకయు లేమిని మొండికున్న యీ
దున్నతొ కున్న రెన్నరును • దున్నదుగామటి గఱగలమ్మకో
దున్నెడువారియిడ్లఁ జెడఁకున్నెడు దున్నర యెంచిచూడఁగన్.
- ఉ. కూరకు నల్లిగడ్డలకు • గుమ్మడిపిందెకుఁ జల్లనీళ్లకున్
నాకకుఁ గట్టెపుల్లల కఁ నాథలకుం గృతులీయ లోసి యీ
భాతతి పోయిలక్ష్మికి నుఁ పాయము జెప్పెను కైతకూటికిన్
జేరకుమమ్మ నేఁ బడిన • చిక్కులు పెక్కులు నిక్రమిక్కతల్.
- ఆ. కవులు పొగడునేళఁ • గాంతలురతివేళే, సుతులు ముద్దువేళ • శూరవరులు
రణమునేయువేళ • రాకొట్టిపిలుతురు, పాడి యదియె మిగులఁభజన కెక్కు.
- క. ఏమోననఁజాబెలన, నాముఁగిటికేలరాడు • శరహరిపిన్న
రామునిముమ్మారఁపితిఁ, బ్రేమంబునబుద్ధిఁజెప్పి • పిలువవెకలికీ.
- క. నక్కలుబొక్కలువెతకును, నక్కతోనూరఁబంది • యగడితవెతకున్
గుక్కలుచెప్పులువెతకును, తక్కఁబూలంజెకొడుకు • తప్పేవెతకున్.
- పీ. తలితాళుడాలుకఁదర్పరాఁజ్ఞేయముల్, దాలుచువాలుజెండాలుగాఁగ
తేటియుంకారముల్ • తోటవేలుపుబోండ్లు, వాయించువీడారఁవములుగాఁగ
వనదీగబారుల • తనుకేళిఁదేలువేల్పులతాంగులూగునుఁయ్యెలలుగాఁగ
చలితప్రసూనముల్ • ఛత్రకాంతలువీచు, మేలైనపూసురఁజీలుగాఁగ
- గీ. చెలఁగఁజేఁబోలుతాణాకఁచేరిలోని, పూలతోటలఁగని వీనిఁబోలుతరులు
నందనమునంకువేయఁబురందరుండు, కల్పనమునేయనవికల్పఁకంబులయ్యె.
- ఉ. పెండెలనాగిచెక్కిటను • బెద్దకటిస్థలిగంగిగుబ్బచ
న్గొండలనుండురామకవిఁకుంజరుహస్తముఁగిందుసే నెగా

పండక బంటుమిల్లి యది ♦ బాగుగఁబండినరావుధారుణీ

మండల్కనాథువంటిక సు ♦ మాలపుదాతలవేదనిచ్చునే.

ఉ. రొక్కములేకఁగాదు మది ♦ గోసియుఁగాకు మఱొక్క కాంతకుం .

దక్కియుఁగాదుచెప్పెద య ♦ భాగ్యపుసంగతిఁజిత్త కార్తి లోఁ

గుక్కలరీతి నొక్క వెల ♦ కోమలికై పదిమందిచేరినన్

జిక్కులనేకముల్ గలిగి ♦ సీయనిపింప విరక్తిఁ జెందితిన్.

క. శివుఁడద్రదిని శయనించుట, కవిచంద్రులు మింట నుంట ♦ రాజీవాత్మం

డవిరళముగ కేసునివైత బవలించుట నల్లిబాధ ♦ పడలేక సుమీ.

క. తుల్యం డాయుష్కర్మను, బరబనమని గీకుననుచు ♦ బ్రాహ్మణతమలో

గొతిగి కొనితీర్థమాడుట, మఱచిరి మంగలులనోట ♦ మట్టినిగొట్టన్.

క. తనయాలిచక్కఁదనముచు, తనతప్పును కరునితొయిప్పు ♦ తనయునిదుడుకున్

దననాటికవితగుణమును, గనఁజాలినవాని భువినిఁ ♦ గనఁజాలుదుషే.

క. వంకాయువంటిపూరయు, లంకాధిపువైవంటి ♦ రాజుం గలఁడే

శంకరునిపంటిదైనము, పంకజముఖి సీతవంటి ♦ పణతులు గలరే.

సీ. భావింపదేవకీ ♦ దేవి మాయత్తమ్మ, మామాయ వసుదేవ ♦ మాన్యఁ డమ్మ

బలభద్రమూర్తి మా ♦ బావగావతెనమ్మ, కొమ్మరేవతి తోడె ♦ తోడలమ్మ

సకియరుక్మిణి మాకు ♦ సవతి యేర్పడెనమ్మ, తగఁ బంచశేరుఁడె మా ♦ శనయుఁ డమ్మ

శుగువరోసాత్యకి ♦ మఱదిగావలెనమ్మ, యలసుభద్రయు మాకు ♦ నాఁడుబిడ్డ

గీ. ఇందలున్నారు నున్నందు ♦ కేమిఫలము, కలిమిబలఁగము సకలభో ♦ గ్యములు గలవు

ఎన్నియున్నును నింతుల ♦ కెందుకమ్మ, ప్రాణనాథుండు త న్నెడఁ ♦ బాయుచున్న

క. చీఁపరపాఁపరతీగలర్, జేఁపలబుట్టలినట్లు ♦ చెప్పెడునీయీ

కాఁపుకవిత్వపుమాటలు, బాఁపనకవిఁతునిచెవికి ♦ బ్రమదం బిడునే.

క. తువ్వఁట నాబాతలవై, పువ్వఁట జాబిల్లివల్వ ♦ బూదఁట చేదే

బువ్వఁట చూడఁగను హుళి, క్కవ్వఁట యరయంగఁట్టి ♦ హరునకు జేజే.

ఆ. చాఁకివానితోడ ♦ జగడాలు పడలేక, సిరిగలాఁడు పట్టు ♦ చీరగట్టె

శివుఁడు తోలు గప్పె ♦ సీ యని మదిరోసి, భైరవుండు చీర ♦ పొల్లవైచె.

సీ. కెమ్మోవిపానకఁ ♦ బిమ్ముగావలెఁగాని, తాఁబూలముననేమి ♦ తనివిదీరు

మిడిః..... ♦ ముడిసడల్చినఁగానియుత్త రాల్ విడదీయ ♦ నుడుగునెతమి

మేనినెత్తావిగ్రి ♦ మ్మినహాయియగుఁగాని, వెనులవండరుఁబూయఁ ♦ బ్రీతియగునె

వలరాచకేళిలో ♦ పలిమాటలేగాని, ముద్దుమాటలుమోహ ♦ ముడుపఁగలవె.

3. తాను భూతాసురక్తి సంపాదించునను వాంఛయుండిన మనసు దాపంగ నగునె
యిందునులు కాని..... జేతించువేగ, నూనశరకాయ్మకద్దుగంత సుగుణకాంత.

ఉ. లింగనిషిద్ధః గల్వలచేః లింగనిమేచకకంధరుండ్రీశూ
లింగని, శ్చంగతాళిలవః లింగని, కర్దమదూషితస్మృణా
లింగని, కృష్ణచేఱుని, హః లింగని, నీలక చక్ర విధాతృ నా
లింగని, రామలింగకవిః లింగని కీర్తి హసించు దిమ్మలన్

4396

క. పుండ్రాక్షోతులజిత్రము, దండగులకుఁదస్కురులకుఁ ♦ దద్దయువేశ్యా
 . రండలకుఁశాకచూడఁగఁ, బండితులకుఁసత్కవులకుఁ ♦ బాప్తియైకృష్ణః.

ఉ. బరిగనుబొదిగరాలు కుచః భారము లెన్నఁగ భీతనిత్తనా
రంగమువంటి నేత్రములు • రాకసుధాంకునిఁ బోలుమోముతో
నదిగజకేళికిన్ని జకుఃలాంగన లుండఁగ జాగచోరహ
రాంగవఱండు బుద్ధి కమఃలాససుఁడిచ్చుట కేమి హేతునో.

ఉ. బంగారుబొంగరాలు కుచిభారము తెన్నఁగ భీతచిత్త నా
తంగముపరిటి నేత్రములు ♦ రాక సుధాంతునిబోలు మోముతో
నర్కజు కేళికిక్కి జరుఁతాఁగ నాఘనిఁగూడుచోట సి
గ్ధాగతుఁభీతియుఁ గలుగఁ ♦ గోరికదీరను జాగకాత యు
హ్నాగుమ మర్మ మిచ్చి గతిభోగము పలును దావఁజేసి యు
య్యంగనపొందుగోరివిటుఁతై చమమందురుఘ్నారుషుల్ ధరన్.

—♦ వి చిత్ర వి వా హ ము. ♦—

సీ. పెండ్లి సేరంటాండు • వెనుకానుకలకేడ్వ, బాబాభజంత్రీలు • పప్పుకేడ్వ
తాజబంధువులంత • రంకుమండలకేడ్వ, బాబాతువెలదులు • పసుపుకేడ్వ
వచ్చిపోయెడువారు • వక్కలానులకేడ్వ, శుగ్గిళ్లకై పెండ్లి • శుట్టమేడ్వ,
బల్లకిజోయలు • భత్యాటకైమేడ్వ, బలువురోహితుఁడునే • బులకునేడ్వ,
హాతతిరూకల • తాడుబిడ్డలు సేడ్వ, శుట్టవాండ్రొందలు • గూటికేడ్వ
అల్లుఁడనాభయం • చత్తమామలు సేడ్వ. • ట్లంబుకై గామి • కరణమేడ్వ
పెద్దనుగండని • పెండ్లికూతురు సేడ్వ, పిల్లచిన్నదటాయ్ • ఎనిమిటేడ్వ

శ్రీ చాల్మీగానిన్నియేడ్పలఁసాగఁబెండ్లి, సఁసతాభూతలోపలఁవిరసముగను
నట్టివేగయ్యచేసెయ్యఁనాటికమాహ, కమ్మసులముఁజన్మించి ఁ, ఘురులునవ్వ. 4102

—♦ వైదికులు. ♦—

- ఉ. నీళ్లు నిట్టితోళ్లును ♦ నేతికరుళ్లును దొడ్డయుత్త రేన్
వేళ్లును దగ్భముళ్లును ♦ వేదపునోళ్లును సన్నకుట్టువి
స్తళ్లును రావిపేళ్లు కనిశంబును మళ్లును పప్పుగూరప
చ్చుళ్లును రాగిబిళ్లును ♦ సంతస మందుదు రాంధ్రవైదికుల్.
- ఉ. లేనరు లెందు లెం డనిన ♦ లేచినవారయినం దటాలున్
బోవరు పోవుమన్ నిలిచి ♦ పోదుము పోదుము త్రోయకుండట్లం
చీనరుసంగృహస్థులయింతురు బెండిలిలో సదస్యసం
భావననాడుచూడవలె ♦ బాపనసాముల సాము లన్నియున్.

—♦ నియోగులు. ♦—

- సీ. మెలిపెట్టివిడిచిన ♦ మిసాలవై గొప్ప, నిమ్మ కాయలు రెండు ♦ నిలుపవచ్చు
దేటగాఁ దెల్లఁగా ♦ దేగగాలులం కాకు, పొగచుట్టుజుంజురు ♦ బోల్పవచ్చు
ఁడుకఁ డిరెడ్డిగా ♦ లిడి రచ్చదీర్చుచో, సివిలుజడ్జీలని ♦ చెప్పవచ్చు
ఁ సమగాఁ బొసఁగించి ♦ నొసటఁబెట్టిఁబొట్టు, లొక్క చూ టుప్పని ♦ యూదవచ్చు.
- గీ. నడినడిగఁజిన్న నాడై ♦ వడుగునాడు, తడబడుచుఁ జెప్పుకొన్నట్టి ♦ తప్పుసంభ్య
ముక్త నాలుగునిముషాల ♦ ముగియవచ్చు, భళిగయఁవచ్చు లొకి ♦ బ్రాహ్మణులను.

—♦ పాగాకు ♦—

- క. ఖగపతి యమృతము తేగా, భుగభుగమని పొంగి పొతలి ♦ భూస్థలిఁబుణితాఁ
బొగచెట్టెజన్మించెను, పొగఁద్రావనివాడు దున్న ♦ పోతై పుట్టున్.
- క. మీరున్ బొగద్రాగుదురా, వారిజభవవామజేవ ♦ వైకుంఠపతి
యోరీ నారద వినరా, యారేడుజగంబులకును ♦ నిది ముఖ్యమురా.
- క. పొగద్రాగి తొల్లిభీముడు, పొగ రణచెన్ గురుబలంబు ♦ భుజశక్తి మెయిన్
బొగద్రాగక దుర్యోధనుఁ డిగిలిచెను గణమునందు ♦ నీహి యనఁచన్.
- క. రావణయుద్ధములోపలఁ, బావనుడై అత్కొలుండు ♦ పడి మూచ్చల్లన్
ఈవలఁ బొగజెట్టుండఁగ, నావల సజీవి కేల ♦ నరిగిరి చెవుమా?
- చ. ధరణితలంబునందుఁబొగఁద్రాగరువైష్ణవులెల్లఁద్రాగిరో
తిరువణిపెట్టెలోపలను ♦ దేవునిసన్నిధినుండుఁ ట్టిగూ
కురుచపొగాకుదీసికొని ♦ గ్రుక్కెడుగుక్కిెడుమెల్లమెల్లనే
మరుగుననుండిద్రాగెదను ♦ ముఖ్యులుగాఁనిశీఢిసేళలన్.

క. పొగఁదొంగిలొచ్చుచును, పొగఁదొంగిలొచ్చుచును • భోజనబ్రతును
వగఁదొంగిలొచ్చుచును, తగులాటమువానిబ్రతును • దండుగనుమొక్క

క. పొగఁదొంగిలొచ్చుచును, నగఁదొంగిలొచ్చుచును • కమృతఁబునకుం
దగఁదొంగిలొచ్చుచును, ఖగఁదొంగిలొచ్చుచును • కమృతఁబునకుం

క. పీకపొగ యమృతసారము, చేకొని పొక్కట్టుచుట్టిమఁ • చెప్పం దభమా
వాక్యోద్భరాదు ధుడుగుడి, యాతునఁ బొగఁదొంగిలొచ్చుచును • యజ్ఞఁదొంగిలొచ్చుచును

క. రావాహఁ జొగ ద్రాగినఁ, గేవలవైకుంఠ మనుచుఁ • గృష్ణఁడు వత్తికెన్
ఆవేళ బ్రహ్మ యాననె, నేజేగము శంకరుండు • విహితము జేసెన్.

చ. పదపడి ధూమ్రపానముఁ • బ్రాప్తము లొబడుమఁ • దుచేటులున్
మొత్తం భనంబు వోవుట న • పుంసకుఁ డౌట విదాహ మాటయున్
పెదవకు బాతిహేమలను • వేడుట తిక్కటచొక్కుటల్ తుచుల్
వేడుట కరిపువేయుట క • శల్ దొలఁగిందుట రిమ్మపట్టుటల్
పెదవులు న్లునె నెడుట • పెద్దకు లొఁగుట బట్టకాలుటల్.

—♦ న స్య ము. ♦—

చ. బలువగుశీర్షవాతమును • బాపఁగఁజాలెడుదొడ్డమఁదు భూ
తలమున నెట్టివాతము • దద్దయుయాచన నేయాటిద్దియా
పలుకఁగనశ్యతోకజఁ • వశ్యము సజ్జితమాననీయ మై
చెల్లఁగఁజూఁచుఁపత్రిముఁ • జేసెటిచూత్తమువర్ల న్నాన్యమా.

ఉ. నస్యము శీతమత్తగఁ • నాశనహేతువిచారధీరపతి
చాక్ష్మ్యము సుప్తకోగనిజి • డాంధతమఃపటతాత్కలింబసా
దృశ్యము వేదశాస్త్రపతి • తోత్తమమండితవాగ్విలాససా
తస్యము శర్యలోకజన • రంజనచాన్యమురాజవశ్యమున్.

శీ. ఎదుతై నచోఁ డన • మదకరీంద్రము డిగ్గి, క్షేలూత మొసఁగి యె • క్తింతుకొనియె
మనుచరిత్రంబందు • కొనువేళఁ బురమేఁగఁ, బల్లకి తనకేఁ • బట్టి యెత్తె
బిరుదైకవిగండ • పెండేరమున కీవె, తనుదని తానె పా • దమునఁ దొడిగె
గోకటగ్రామాద్య • నేకాగ్రహారము, అడిగినసీమల • యందు నిచ్చె

గీ. నాంధ్రకవితాపితామహ • యల్లసాని, వెట్టనకరీంద్రయని నన్ను • జిలుచునట్టి
కృష్ణరాయలతోఁ • డివి • కేఁగలేక, బ్రదికియున్నాఁడ జీవచ్ఛ • వంబ నగుచు.

శీ. కాశికావిశ్వేశుఁ • గలిసె వీరారెడ్డి, రత్నంబగంబులే • రాయఁ డిచ్చుఁ
నైలాసగిరిబండ • మైలారువిభుఁ డేగి, దినవెచ్చ మేరాజు • కీర్పఁ గలఁడు

- రంభః గూఢః దేనుంగుః గాయరాహుత్తుండు, కస్తుతిః జూః ♦ బ్రస్తుతిః తు
స్వగ్ధస్థః డయ్యెలిః స్సనమంః) పతిహేతు, పాత్రాన్న మెవ్వానిః పంక్తిః గలదు
గీ. భాస్ర పండు మున్నె దేవునిః పాలి తదితః, సతియుగంబున నిక నుండః ♦ గమ్మమనుచు
దివిజకవివరుగుండియల్ ♦ దిగ్గుతనఁగ, నమగుచున్నాఁడు శ్రీనాథః ♦ ధమతపుకి
సీ. గడియతోపలఁదాడిః కడఁగిముత్తునియుగాఁ, దిట్టినమేధావి ♦ భట్టుకంటె
రెండుగడెఱబ్రహ్మః చండిముండన్నియు, ముల్లదిట్టినకవిః మల్లుకంటె
మూఁడుగడెలకుఁదాః మొనసియెత్తినగండి, పగులదిట్టినకవిః భానుకంటె
అఱజాములోపలఁ ♦ బెలుపునీకింకంగఁ, దిట్టినబడబాగ్ని ♦ భట్టుకంటె
అ. నుగ్రహోపి శేను ♦ నోపుమశేపియింపఁ, గ్రమ్మరింపశక్తి ♦ గలదునాకు
వట్టిమానఁజిగురుఁ ♦ బుట్టింపగిట్టింప, బిరుదవేసుకాడః భీష్మకవిని.
క. దూరానశత్రుఁడుండిన, వేతేవిషమాక్షరణు ♦ వెడుకఁగశేలా
యూచింటను తాపెట్టిన, పేరణగును వానియింటఁ ♦ వీనుఁగువెళ్లున్.
క. అకచటతపయశపర్థులు, ప్రకటితముగఁబుతులగిరులః పదకొండొంటన్
వికటించకకవిచెప్పిన, నకటాపడిఁజావకుండ ♦ నజుఁడో మాకుఁడో.
చ. హయమదిసీత పోతషసుః ధాధిపుఁ డారయ రావణుండు ని
శ్చయముగ నేను రాఘవుఁడ ♦ జాహ్నువి వారధి మాకుఁ డంజనా
ప్రియతనయుండు సింగన విఃభీషణుఁ డాగుడిమెట్టలంక నా
జయమును పోతవక్తసునిః చావును నేడవనాఁడు చూడుడీ.
క. కాటికిగల్పెలుజేరెను, యేటావలనక్కలెల్ల ♦ నేడువఁదొడఁగెన్
కూటికికాకులుజేరెను, లేటవరపుపోతరాజు ♦ లేడా ! తేడా ? 4426
క. నాఁటిరఘురాముతమ్ముండు, పాటిగసంజీవిచేత ♦ బ్రదికిరితిన్
గాటికిఁబోన్ కేటికి, లేటవరపుపోతరాజు ♦ లేమ్మా రమ్మా
క. సాధువపెదతిమ్ముమహీ, పాలుండివె వచ్చె నిటఱుఁ ♦ బద్ధమువ్రాయన్
గేలను లే దా కొక్కటి, తాలమ ముత్తునియతాచు ♦ ధత్తఁ బ్రభుమా.
అ. కూతపాటివెంక ♦ కుక్కలుదినుకంక, లేనితోనిశేంకః మానుమింక
ముఖముఁజూడఁగుంక ♦ ముండవనెడుశంక, నాకుఁదోచెఁజంకః నాకుమింక.
సీ. ఊకుబేరుమలేని ♦ యుత్తరంబుల నుత్త, మూలపేరవ్రాసెడుః ఖిలగుణుండు
కవికరంబునసదా ♦ తనమేలె కోరుస, జ్ఞుల డూషించుమః త్తనవతుండు
అన్నపస్త్రము లిడి ♦ తన్నుఁబెంచినవారి, కపకృతిఁ జింతించు ♦ నధమతముఁడు
అనువు కాండ్ర) పుమాపుః నాలోచనంబున, నిశితంబు జరియింతు ♦ దుర్నిత్యంబు

—♦ మాణిక్యము—గుణవంతుఁడు ♦—

గీ. ఘనచుజీ నీను సద్గుణఁ గౌరవముల, నంఘ్రుడగువాఁడు నిరసింను ♦ నంతమాత్రాఁ
గ్రాజ్ఞులగువారిచే మెప్పుఁబడయనుండె, నౌరుజీంగ్రులు శిరములఁ ♦ చాల్పకుండెన్

—♦ గుడ్డికొంగ—కుశవి ♦—

గీ. రమ్యతరమూర్తులగుసర్వఁరత్నములను, డంబు మీఁతెను రత్నాకఁరంబులోన
నత్తగుల్లల నేరునఁజేత్తమునను, గోరె జేచుంను నిను గుడ్డికొక్కిరాయ.

—♦ కాగితపుబుట్ట—దుర్మార్గగామి ♦—

గీ. సత్పథము నొంది తన్నుగాఁ ♦ జనెడు నీకు, వక్రగతియును జంచలఁత్వంబు నిపుడు
గలుఁగఁజేయుట కేతట్టుఁగాలి వచ్చె, శ్రీకుల కపకీర్తి వుట్ట కాగితపుబుట్ట.

—♦ తోఁకబుట్ట—లంచముగొను కూటసాక్షి ♦—

గీ. పచ్చనగుచుందిమామిడిపండ్లుదెచ్చి, కడుపునిండింతురనియెంతు ♦ గౌరవముగఁ
బిడప నీనోట గడ్డిని ♦ బెట్టుచుంను, నీకు సిగ్గింత తేదఁజే ♦ తోఁకబుట్ట.

—♦ గాలిపడగ—ధనగర్వముగలవాఁడు ♦—

గీ. ఘనమహోన్నతపదవిని ♦ గంటి ననుచు, నెగిరిపడుచుంటి వయ్యయో ♦ పీగువుఁజూపి
కలితసద్గుణధంగంబుఁగలుగునపుడ, కాంచెద వధోగతి వడిగ ♦ గాలిపడగ.

—♦ చెప్పలజోడు—స్నేహముగొను పరోపకారి ♦—

ఉ. భాతిగ ముండలతో వెలయు ♦ బాటలఁ బాదము లంటి చంటువై
రాతిరియున్ బవల్ జనుల ♦ రక్షణఁ జేసెడు మేరమీటి బల్
పాతకవృత్తి పైకొనెడుఁవారల గర్వ మణుంతు మేల్ బలీ
భూతలచుండు స్నేహమునుఁబొంది చరింతువు పాదరక్షకా.

—♦ అగ్గిపుల్ల—మంచిపరోపకారి ♦—

చ. అలపరజేతముల్ దిరుగునందఱు నిన్ దరిఁజేర్చు కొందున్ చు
ట్టలు గొని కాల్చువారలు చటాలున నిన్ గ్రహియించికొందున్ పి
ల్లలుగల తల్లు లేల్ల నిను ♦ లక్ష్య మొనర్తు పరోపకారివై
విలయము నీవు జెందుచునె ♦ వెల్లొనరించెద వగ్నికాండమా.

—♦ తెలిగ్రాంతిగ—దేశవార్తలు తెలుపువాఁడు ♦—

చ. చుతిచుతివై విదేశగులఁహులు వీరికి వీరివార్త లం
చెలిగతి వారికన్ మితిగ ♦ శిఖ్రిముగాఁ జెవినించి డెందమా

యతహిత మొందఁజేసె దహఁహా మహిమోన్నతి గాంచు నీదు సరి
గతి శ్రుతిసమ్మతంబగు జఁగంబున లోహలతామశ్శలికా.

—♦ సరుక్కా—నిరతానందకారి ♦—

మ. జల మనలంబునుం బొగయుఁ ♦ జాల సువాసనలీను గాలియుం

గలిగి ధ్వనిం జెలఁగి కడుఁగర్జిలుటన్ ఘనసామ్య మొందియుం

గలితవిచిత్ర)లీలఁ గలఁకాలము మోదరసం బొసంగెదొ

వలసుగ నీదు నేవ గొనుఁవారికి వారక ధూమనాళికా.

గీ. పక్షివయ్యందు పరగుఁ బంఁచాక్షరముల, వాని తల దీయ క్షుద్రదేవత జనించు

దానితలదీయఁ డక్కెడఁజానుమీటు, దానితలదీసిచూడఁగా ♦ దనరు నృపతి.

(క, పో, త, రాజు.)

గీ. చనినవెనుకను రాకుండుఁజంట లెవియొ, వచ్చిననుపోవకుండు వ్యవస్థ లెవియొ

మరల వచ్చుచుఁ బోవునాఁమహిమలెవియొ, తెలియఁజెప్పుముతేటగఁదెలియభువిని.

(కీర్తి, అపకీర్తి, పుణ్యము, పాపము, కలిమి, లేమి.)

గీ. ఇంట నుండును నెప్పుడుఁనెన్ని యెవియొ, వెంట నుండును నెన్నియొఁవేఱుగాక

తప్పకను జెప్పవలయును ♦ తత్త ణంబ, విమలమతులార విజ్ఞానఁవిబుధులార.

(కలిమి, లేమి, పుణ్యము, పాపము.)

క. బావయు మఱఁదింగని యీ, యావులలో నొకటితెమ్మి ♦ యనఁగా నపుడే

యావని యడిగినవాక్యము, గావలయున్ భాషతైదుఁగా నొకపదమున్.

ఏ	రమ్ము	మహారాష్ట్రభాషలో
ఆవు	రమ్ము	శురకభాషలో
రా	రమ్ము	తెనుఁగుభాషలో
బా	రమ్ము	కన్నడభాషలో
వా	రమ్ము	అరవభాషలో

(ఏఆవురాబావా.)

ఆ. మామిడేల పూచుఁచుండువేసంగిని, బాలుఁ డేలఁ బోయెఁ ♦ బసులవెంట

వకనికింద నొకరు ♦ వంగినపనియేమి, మూటి కొక్కమాట ♦ ముద్దుకృష్ణ.

(కాయశే)

క. వృక్షము మూఁ డక్షరములు, తక్షణమున మధ్య గురువు ♦ తగ్గించినచో

నక్షయము వర్తమానము, నీక్షించును దీనికేరు ♦ నెద్దియొ చెపుమా. (నేరేడు)

చ. సమకతి నేయజేళఁ బతి ♦ సంప్రమ మంతయుఁ జూచి నిర్మలం
గుముగ నువంబులొని తనకోకి బయల్పడఁ బెల్ల లెకఁ దాఁ
గచులదళంబులొ నిడినకముచే-లిఖియించి మామ నా
మడి కుచంబుమీఁద నొక ♦ అంపము, కత్తిని, రాజహంసికన్.

—♦ హిందుస్తాని సంస్కృతం తెనుఁగుపద్యశ్లోకములు ♦—

తమరాజవాసుల్ హమాగ్రహారే, కదాపీహదంగాసజానే చతురదన్
హుకుంజీయతాన్నోహ కాంచాపదద్యా, త్థోదాతేముతస్తాత్సగాబంగనీ కా.
సలం లేదు బిల్కా ల్కలంబంద్ హాల్ సాల్. అలంబూదుగాకల్ క్విచిలేదు హుకుల్
అపురే కోయకొంపల్ మరీమాలకొంపల్, హయేముత్తకంపల్ హామ చిన్మిదన్.

కా. అంతా తర్కలయాత్రకంచు జనడం ♦ యాభ్యాయకో నేటిలో
నెంతో పేడుక మంగలిన్ బిలువడం ♦ నెత్తంత దిగ్గొగడం
అంతం బోడగవేగచృటికిజియ్యంగారు వేచేయడం
పంతంబొప్ప ధునాలు గాల్చి చుడం ♦ బాగాయె సన్మంగళం.

కా. అప్పంభొ ట్లుదయానమేలుకొనడం ♦ యందర్చి తాఁబిల్వడం
పన్నన్నానికి బోదమంచు జనడం ♦ పల్గోసులూరుండడం
తప్పల్ సందున దొంగలడ్డపడడం ♦ దిట్టంగ జోడించడం
చెప్పల్ గుడ్డలు చెంబు వోకెలివడం ♦ చీవాట్లు సన్మంగళం.

స మ స్య లు.

సమస్య:—ఎలుకలు తమ కలుగులోని కేనుఁగు నీడ్చెన్.

క. ఇలలో నిద్దలురాజులు, మలయుచుఁ జతురంగమాడి ♦ మాపటివేళం
బలమెత్తచుఁచిపోయిన, నెలుకలు తమకలుగులోని ♦ కేనుఁగు నీడ్చెన్.

సమస్య:—కుంజరయూధంబు దోచు కుత్తుక జొచ్చెన్.

క. గంజాయి త్రాగి తురకల, సంజాశులఁగూడి కిల్లుచవిగొన్నావా
లంజలకొడకా! యొక్కడి, కుంజరయూధంబుదోచు ♦ కుత్తుక జొచ్చెన్.

క. రంజనచెడి వాండవు లరి, భంజనులై విరటుఁగొల్పఁ ♦ బాల్పడిరికలూ
సంజము! విధి నేమందును, కుంజరయూధంబుదోచు ♦ కుత్తుక జొచ్చెన్.

సమస్య:—కాకికి కునకింబు కళ్ల కాటుకఁ దీర్చెన్.

క. పొకటవికారముగురొక, కోకన నితిలకమిడియె ♦ గుంకురువోడన్
భీకరతరముఖమున నొక, కాకికకునకంబు కళ్ల కాటుకఁ దీర్చెన్.

సమస్య:—కప్పకు సంపెంగనూనె కావలె వేగన్.

క. ఇప్పుడమేలెడుపార్థివు, డిప్పుడు నీతావు కనిచెలిదిగో సర్వా
తెప్పునసంగడితలుపులు, కప్పకు సంపెంగనూనె కావలె వేగన్.

సమస్య:—వైదికునిచేతి విడె మాయె వనిత బ్రగుకు.

గీ. పడుచుదనమునఁ బెనిమిటిపరులఁ గూడి, వారకాంక్షలతోఁ గూడిఁ బోగున్న
ముచ్చటలచేతలలితాంగి • మాన్చుఁజొదె, వైదికునిచేతివిడె మాయెవనిత బ్రగుకు

సమస్య:—పగసము లాడుచుందునది చక్కని వీరపతివ్రతే కదా.

చ. పుగుఱు నిద్రపుచ్చి సకప్రాద్దులలేని స్వహంబువెల్లెనం
బరుగునబోయి పాడుగుడిసంచలలో విటు కానితోడుతన్
స్థిరచుతిలేకఁ గూడి యతిశీఘ్రమె యి ట్టికవచ్చి భర్తతో
సగసములాడుచుందునది • చక్కనివీరపతివ్రతే కదా.

సమస్య:—ఇంకన్ గుఱుబొట్టు పెట్టుకుము తన్వీ ఫాలబాగంబునన్.

శా. పంకేగానన నేటిరేయివినుమా • ప్రాచీనబాగంబునం
శెంకాతంకములేక పొడశక రాసంపూర్ణుడౌ చంద్రునిం
బొంకంబొర్చెదనంచు రాహువెలమిన్ • బొందుండియున్నాడు నీ
బొంకన్ గుఱుబొట్టు పెట్టుకుముత • న్వీ! ఫాలబాగంబునన్.

సమస్య:—గాడిద రేడిచెందన్న ఘనసంపన్నా.

క. ఆడినమాటకుఁదప్పిన, గాడిదకొడుకంచుఁ దిట్టఁగా విని యయ్యో
వీఁడా నాకొకకొడుకలి, గాడిద రేడిచెందన్న • ఘనసంపన్నా.

సమస్య:—చెలువుగ రామలక్ష్మణులు సీతకుదమ్ములు శంభుఁడన్నయున్.

చ. అలర గణింపఁ బంక్తిరఘునాత్మజు లెవ్వరు? మైథిండు సే
లలనకుఁ దండ్రి వన్నఘనిలావు శరంజులు నేవి, యంచికా
చెలువుని నాచు మెద్ది మఱిఁగీరికి శౌర్యము నేమి కావలెన్
జెలువుగ రామలక్ష్మణులు • సీతకుదమ్ములు శంభుఁడన్నయున్.

సమస్య:—కుంజేటిని కోడిపిల్ల గుఱుకున మ్రింగెన్.

క. చందనగంధులు మువ్వరు, మంచారపుదోటలలోన • మాపటిమపువం
దఁదంద వూలు గోయీ, కుంజేటిని కోడిపిల్ల • గుఱుకున మ్రింగెన్.

సమస్య:—నిప్పున నొక చేతవంత నెత్తురు గారెన్.

క. కుప్పించి వెలుగు దూకిన, గొప్పగు ములు నాటె నాకు • కోమలి వేగన్
ఉప్పుఁ గొనిరావె కాతము, నిప్పున నొక చేతవంత • నెత్తురు గారెన్.

సమస్య:—ఉత్తరమున భానుబింబ ముదయం బయ్యెన్.

క. అత్తుగఁ దూగుపు పడచురఁ, జిత్తుమవు లిఖించి నిదురఁ జెందితి నారా
చిత్తుమవు వ్రాయఁ బోవలె, నుత్తరమున భానుబింబ • ముదయం బయ్యెన్.

సమస్య:—గుండ్రానికి కాళ్లు వచ్చి గునగున నడచెన్.

క. ఉండాని యడవిలోపల, గుండ్రాయై యున్న మట్టి • కోమలివైఁ గో
దండ్రాము పదము సోకిన, గుండ్రానికి కాళ్లు వచ్చి • గునగున నడచెన్.

సమస్య:—కమ్మలు మోకాళ్లు దాకి ఘులుఘులు మనెన్.

క. కొమ్మను మదనుం డపుడు జవమ్మున నీలోత్పలముల • వడి నేయంగా
సొమ్మసిలి మోము వంచిన, కమ్మలు మోకాళ్లు దాకి • ఘులుఘులు మనెన్.

సమస్య:—చట్రాతిని నార దీయ చయ్యన వచ్చున్.

క. ఇట్రారయుక్తి చెప్పెద, పట్రా యిది తాటిమట్టి • పదిలముతోడన్
కొట్రా నీభుజశక్తిని, చట్రాతిని నార దీయ • చయ్యన వచ్చున్.

సమస్య:—భల్లూకముకడుపులోన భానుఁడు గ్రుంకెన్.

క. అల్లంతప్రాద్దుకాడను, విల్లంతుక వేటకాడు • వేయఁ దొడంకన్
జిల్లంపకోలచిక్కెను, భల్లూకముకడుపులోన • భానుఁడు గ్రుంకెన్.

సమస్య:—చుక్కలలో నొక్క నక్క సుడివడఁ దిరిగెన్.

క. చక్కఁగ గోవర్ధనగిరి, నక్కజముగఁ గృష్ణుఁ డెత్త • నావులకొఱకుం
గ్రుక్కన గిరి మిన్నందినఁ, జుక్కలలో నొక్క నక్క • సుడివడఁ దిరిగెన్.

సమస్య:—చందురులో నిట్టి నేలచంగలి మేసెన్.

క. కందర్పహరుఁడు నరుఁడును, బందికినై పోరిపోరి • పరిపరిగతులన్
గ్రిందైన హరునిజూటపుఁ, జందురులో నిట్టి నేల • చంగలి మేసెన్.

సమస్య:—కప్పను జూడంగఁ బాము గడగడ వణకెన్.

క. కుప్పకు గావలి గాయఁగఁ, జెప్పులు గట్టియును బూని • శీఘ్రముతోడన్
జప్పుకుఁజేయుచుఁ జను వెం, కప్పను జూడంగఁ పాము • గడగడ వణకెన్.

సమస్య:—విపరీతపు పులుసుకూర విస్తరి మ్రింగెన్.

క. అపనూపపురేతామల, విపరీతపుబ్రాహ్మణుండు • విస్తరి గుట్టెం
జపలాక్షి వండిపెట్టెను, విపరీతపు పులుసుకూర • విస్తరిమ్రింగెన్.

సమస్య:—చూతుమె లవుడా యటంచు సుందరి పలికెన్.

క. భ్యాతిగల రామచంద్రిఁడు, చేతోమోదంబుతోడఁ • జెలఁగుచు నెంతేఁ
బ్రీతిగ నిటఁ జనుదొరిచినఁ, చూతుమె లవుడా యటంచు • సుందరిపలికెన్.

సమస్తాః—నిమ నిమ నిమ్న నిమ్న మతీ నిమ్నను నిమ్నను నిమ్న నిమ్ననున్.

చ. అనిలః ! శాంతిమంత ! కరుణాన్వితనాథ ! వాయుపుత్ర ! యో
మహా ! మహిమ ! నీల ! నిలః ! నిమగ్నమహిమంతకు రాగువేంద్రుఁ డ
ద్వమబుధుగంబు వే గొలువ • ద్విశ్రుతలఁ బంపఁగ వేగ రమ్మనెన్
నిమ నిమ నిమ్న నిమ్న మతీ నిమ్నను నిమ్నను నిమ్న నిమ్ననున్.

చ. అనిలః ! శాంతిమంత ! కరుణాన్వితనాథ ! విచిత్రవీర్యవం
దన ! గురుపుత్ర ! ద్రోణ ! కృప వాగపురీకార ! దుస్ససేన ! ర
మ్మనుమని రోజనూనుము యమాత్మజుఁ డిప్పుడు వేయఁ బూని తా
నిమ నిమ నిమ్న నిమ్న మతీ నిమ్నను నిమ్నను నిమ్న నిమ్ననున్.

46600

చ. అనిలః ! శాంతిమంత ! కరుణాన్వితనాథ ! విచిత్రవీర్యవం
దన ! గురుపుత్ర ! ద్రోణ ! కృప వాగపురీకార ! దుస్ససేన ! ర
మ్మనుమని రోజనూనుము యమాత్మజుఁ డిప్పుడు వేయఁ బూని తా
నిమ నిమ నిమ్న నిమ్న మతీ • నిమ్నను నిమ్నను నిమ్న నిమ్ననున్.

సమస్తాః—విధవాగమనంబు మిగుల వేడుక సేసెన్.

క. అధికాదగ్య సేచ్చా, గ్రథతుండనై శుశకునంబుఁ • గాంక్షించఁగ నా
కథక ఫలప్రద యగుచును, విధవాగమనంబు మిగుల వేడుక సేసెన్.

సమస్తాః—కన్నకుమారుండు మగఁడు గాఁగ వరించెన్.

క. అన్నన్న రాధ సోగసున, కెన్నికయగు మగఁడులేమి • హేలాగతిచే
కన్నయగు నందగోపుఁడు, కన్నకుమారుండు మగఁడు గాఁగ వరించెన్.

సమస్తాః—గతిరాజగృహంబుమీఁద రవి యుదయించెన్.

క. అనిల మొగ మెలుఁగక యీ, గతి గతి గతి వాంఛ దగిలి • గన్యసుఖములన్
మతిఁ దలఁపవు నే లెమ్మిక, గతిరాజ గృహంబుమీఁద • గవి యుదయించెన్.

సమస్తాః—భామాత వచుండలంబు భస్మంబాయెన్.

క. కామానుకుండై జంగము, ప్రేమంబున భూతి నలఁది • ప్రియ మలగంగా
గామించి కాఁగించిన, భామాత వచుండలంబు • భస్మం బాయెన్.

సమస్తాః—ఆణిముత్యంబు మీసమం దమరియుండె.

క. చంద్రశేఖరుఁ డొక నాఁడు • వైలపుత్ర, యధరబింబముఁ జూచించు • నవసరమున
గిరిజ నాసాగ్రపండున • మెరియుచున్న, యాణిముత్యంబు మీసమం దమరియుండె

సమస్య:—కన్నులలోఁ జన్ను లమరెఁ గాంతామణికిన్.

క. చిన్నివి ధువకంబులుగొని, చెన్నిలరఁగ బెస్తవారిఁబిన్నది రాఁగాఁ
బన్నగఱొమ్ముఁగల వలఁకన్నులలోఁ జన్ను లమరెఁ ♦ గాంతామణికిన్.

సమస్య:—కన్నెటికము చెడక మున్నె గర్భం బాయెన్.

క. చిన్నది పన్నెం దేండ్లని, యెన్నఁడు రతికేళిసుఖము ♦ నెలుఁగక మునుపే
వెన్నున తామర పుట్టెను, కన్నెటికము చెడక మున్నె ♦ గర్భం బాయెన్.

సమస్య:—కామినికుచమధ్యమందు గరుడుం డాడెన్.

క. చేమంతిచెట్టుక్రిందను, భామామణి నిమగ బోవఁ ♦ బయ్యెడబాటన్
రోమావళి పామో యని, కామినికుచమధ్యమందు ♦ గరుడుం డాడెన్.

సమస్య:—గుట్టానికి రెండు కాళ్లు కోడికివలెనే.

క. మట్టాకుఁ బాన్పుగాఁ గొని, బొట్టను బ్రహ్మాండపంక్తిఁబూనిన నుద్దుం
గుట్టఁడ విను వన్నెల గుహు, గుట్టానికి రెండుకాళ్లు ♦ కోడికివలెనే.

సమస్య:—భార్య లిద్దఱు శ్రీరామభద్రునకును.

గీ. రావణుని సంహరించియు ♦ రాజ్యమునకు, నంగనను గూడి యభిషిక్తుఁడై వెలుం
హార తిచ్చిరి ప్రేమతో ♦ హరునిముద్దు, భార్య లిద్దఱు శ్రీరామభద్రునకును.

సమస్య:—గుత్తపుతాపుతారవికకుట్టు పటుక్కున వీడె నింతికిన్.

ఉ. ఆత్తఁజీ జిత్తజుండు విరఁహంగనలం గనలింప నిక్షువి
లెత్తి ధనుర్దుణంబు మెఱియించి నికాతవినులనప్రసూ
నోత్తమబాణపంక్తిఁ గుచియుగ్మ మదాటునదాక నేసినన్
గుత్తపుతాపుతారవికకుట్టు పటుక్కున వీడెనింతికిన్.

సమస్య:—మార్తాండుం డపరాద్రుఁ గ్రుంకె నదిగో మధ్యాహ్న కాలంబునన్.

కా. కీర్తింపందగు రామసాయకమహాగ్నిజ్వాల శుంభ నికా
వర్తినావణుఁ గాంచి నారమఁడు దేవాధ్యక్షుతోఁ బల్కెన్
క్లీర్తిం జెందమిముం జయించెఁగద మున్నత్యుగ్రుడై దైత్యరా
జ్మార్తాండుం? డపరాద్రుఁ గ్రుంకె నదిగో ♦ మధ్యాహ్న కాలంబునన్. 461

సమస్య:—అక్కారమ్మనుచు మగఁడు నాలిం బలిచెన్.

క. రక్కసివలె నేప్రాద్దును, మెక్కుచుఁ దిరిగెదవు కాలిమెట్టున నిన్నుం
గి గుక్కుక మానను దసివీ, అక్కారమ్మనుచు మగఁడు ♦ నాలిం బలిచెన్. 461

సమస్య:—రారా తమ్ముడ రార యన్నయనె నా రాజాస్య ప్రాణేశ్వరున్

క. గారాబట్టును నర్జునుడు శ్వశురాఁగారంబునందుండఁగా

నీరేజాస్య సుధద్రా వచ్చి యతఁనిన్వీక్షించి పెన్నిగ్గునన్

బాటంజొచ్చెను సత్యవట్టుకొనియింపారంగ నయ్యట్టునున్

రారా తమ్ముడ రార యన్నయనె నాఁరాజాస్య ప్రాణేశ్వరున్.

4614

సమస్య:—తోచు నడంగు వెండియునుదోచు నడంగు మెలుంగుచాడ్పునన్

ఉ. తోచక పట్టితెమ్మనుచుఁ ♦ దొయ్యలి వేడిన వెంట నంటి చేఁ

బాచుచు మెల్లమెల్లఁగను ♦ జాడల జాడల నాశ లాశలన్

నాచుక వచ్చు రామరఘునాయకు ముందట మాయలేడి తాఁ

దోచు నడంగు వెండియును ♦ దోచు నడంగు మెలుంగుచాడ్పునన్.

ఉ. పీచమడంచి రాఘవ కఁపిప్రవరాదులు వాల్మగంటిమ

న్నేచఁగఁ మిన్ను మన్ను దిశఁలెచ్చటి వచ్చటఁ గాలఁగా రవిన్

గాచు శరాన్నికీలల జఁగంబులు ఘూర్జిల నింద్రజిత్తుతాఁ

దోచు నడంగు వెండియును ♦ దోచు నడంగు మెలుంగుచాడ్పునన్.

ఉ. పూచినమాటుపట్లఁ దలఁపోయఁగలేక మనోభవుండు ప్రే

రేచ గణాలునాలుఁగనుఁరెప్పలనార్పక చూడఁగామనం

బాచఁగలేనియట్టిత్రాపుఁరారిపురస్థలి శౌరి నారయై

తోచు నడంగు వెండియును ♦ దోచు నడంగు మెలుంగుచాడ్పునన్.

సమస్య:—కుటిలాలకయెడమకన్ను కుడికన్నాయెన్

క. నిటులమున నీవు దాల్చిన, పటుతరకస్తూరిరేఖ ♦ బహుగతి రతిచే

నటునిటు జాతిన చెమటుకుఁ, కుటిలాలక! యెడమకన్ను ♦ కుడికన్నాయెన్.

సమస్య:—ప్రాతరలో నూర్యుఁ డుదయ పర్వత మెక్కెన్

క. ఈతటిఁ గాపులఁ బిలుపుఁడి,రాతిరిప్రాద్వైల జాతఁరాయెను ధాన్యం

బాతురముగఁ బోయింతము,ప్రాతరలో నూర్యుఁ డుదయఁపర్వత మెక్కెన్.

సమస్య:—బడబాసలపంక్తిమీఁదఁ బచ్చిక మొలిచెన్

క. పడఁతియొ నవమేఘంబులు, విడిఁబడి జడిముసురుఁబట్టి ♦ విలయపువాసల్

కడుఁగొట్టి కురియఁ గోడలుఁ, బడబాసలపంక్తిమీఁదఁబచ్చిక మొలిచెన్. 4620

సమస్య:—వర్షాకాలము వచ్చె గ్రీష్మమువలెన్ వైశాఖమాసంబునన్.

శా. వర్షం బెట్లకు? వృష్ణదేవుఁ డెటకై యబ్బాక్షి! రాదాయె సా
వర్షాహంకృతిఁ బండుఁ డేచుతటి భీమశ్వపశామోగ్రదు
ర్ధ్వక్రూరిని శాతఘాతనవభూతవ్రాతబాణావళి
వర్షాకాలము వచ్చె గ్రీష్మమువలెన్ • వైశాఖమాసంబునన్.

సమస్య:—పక్రింబుల్ పది కన్ను లైదు కరముల్ వర్ణింపఁగా వే యగున్.

శా. ఈక్రాప్రాసము కష్టమాసమచు మీఁపింలేసివా గాడఁగా
వాక్త్రాసంబది సత్కపిశ్వరాలత్రోవల్ గావు నేఁ జెప్పెనన్
దిక్రాతికిఁ బార్వతీశ్వరులకుం • దిగ్మప్రభారాశకిన్
పక్రింబుల్ పది కన్ను లైదు కరముల్ • వర్ణింపఁగా వే యగున్.

సమస్య:—రండాగమనంబుఁ జేయ రమ్యంబ యగున్.

క. కుండిరపురమున రుక్మిణి, చండికకుం బూజ సలుపుఁసమయంబున కా
యండజవాహను దోడ్కొని, రం డాగమనంబుఁజేయ • రమ్యంబ యగున్.

సమస్య:—సుగ్రీవుని యెడమకాలు శునకము గఱచెన్:—

క. అగ్రారపుడడిపీధిని, నిశ్చహముగ బొమ్మలాట • నేర్పుగ నాడెన్
విగ్రహము లెత్త మఱచెను, సుగ్రీవుని యెడమకాలు • శునకము గఱచెన్.

సమస్య:—మతిలేనినరుండు మిగుల మన్నన నొందున్:—

క. హిత మాచరించువారికి, హిత మొనరించుచును సుజనఁహితఁ డగుచును డ
మృత మెప్పుడుఁ జేయనుస, మతిలేనినరుండు మిగుల • మన్నన నొందున్.

సమస్య:—అస్థలితబ్రహ్మచారి కార్దురు పుత్రిల్.

క. ఈస్థాప్రాసము దుష్కర, అస్థలనతనీయఁ దగునె • మది సుకవులకున్
సస్థలితలై గుహుంగని, అస్థలితబ్రహ్మచారి • కార్దురు పుత్రిల్.

సమస్య:—భూమిశా నరులకాళ్లు భోజన మయ్యెన్.

క. చీమలకాళ్లెలావున, సామజములకాళ్లుచాల • సన్నం బయ్యెన్
భూమలకాళ్లెమల్కన, భూమిశా నరులకాళ్లు • భోజన మయ్యెన్.

సమస్య:—మాసానకు మూడుకాళ్లు మానవనాథా.

క. ఏసీమ వెదకి చూచిన, నేసానకు నైన గాళ్లు • యెక్కువ గలవా
మాసాన కెన్ని కాళ్లో, మాసానకు మూడు కాళ్లు • మానవనాథా.

సచుస్య:—చట్టాయన విడెము నేయ మనసాయె గదే.

క. కొట్టిన్నము ఘృతసూయము, బట్టెపెరుగు నూరుగాయఃపచ్చడితో నే
జిట్టున భుజియి: పంగా, చట్టాయన విడెము నేయ • మన సాయె గదే.

సచుస్య:—కామిగాఁడు మోక్షకామి గాఁడు.

నీ. నిపుణత్వమునరాజఃనీతియెఱుంగక, నేల నేలెడువాఁడు • బేలగాని
సంగీతసాహిత్యఃసా సత నెఱుంగక, కృతిఁజెప్పువాఁడు దుఃస్వర్గుఁడుగాని
కుశిలుఁడైయింతుఁ • కోరికి లోదీగ్నని, విషయాతుగుండు దుఃస్వీటుఁడుగాని
మాధవశ్రీసాదఃచగ్నతఁజెందక, మక్తిగోరెడువాఁడు • రక్తిగాని

ఆ. అతిదయాభివక్తి • యతులితమగుయక్తి, యంగనానురక్తి • యచలభక్తి
పరతఁగాంచకున్న • బలికాఁడు, కవిగాఁడు, కామిగాఁడు మోక్ష • కామిగాఁడు.

సచుస్య:—అందటి కందఁజే మఱియు నందటి కందఁజే యంద అందరే.

ఉ. కొందఱు సార్థులెక్కిములు • కొందఱు కాలునివాహనంబులు
గొందఱుభైరవేశ్వరుని • గుఱుము లీశ్వరవాహనంబులున్
గొందఱుకృష్ణాస్మమున • గూసిఁధన్యులు గావ నిందలో
నందటి కందఁజేమఱియు • నందటి కందఁజే యంద అందరే.

సచుస్య:—కుక్కవో! నక్కవో! ఫణివో! క్రొత్తివో! పిల్లివో! భూతపిల్లివో!

ఉ. తక్కుకరావుసింగవసు • ధాధిపుఁ డద్దుల కిచ్చుచున్నచో
దిక్కులతేనికడ్లు దధీనిని ఖేదరు వేల్పునానిని పెం
పెక్కినకామధేనువు శిఃబీంద్రుల నెన్నెద నేమి గూచకా
కుక్కవో! నక్కవో! ఫణివో • క్రొత్తివో! పిల్లివో! భూతపిల్లివో.

సచుస్య:—గోలకొండ, మాలముండ, పూలదండ, కొత్తకుండ.

గీ. ఓయిధృతరాష్ట్ర నీకొడుఃకుత్తగోల, కొండవిధ మాలముండఁ గృష్ణుండుగాఁచి
పొందునూగుల గెల్పించుఃకండ యగుచు, నుదరమునఁ బూలదండరే • కొత్తకుండ.

సచుస్య:—గుమ్మ, బుస్సు, టింగు, బొణుగు. (మొల్ల)

నీ. అనిలాభిహతి దక్షి • ణావర్తశంఖంబు, గుంభితంబై కేలఁగుమ్మరనఁగ
గొడుగయితఱచుగాఁ • బడగలొక్కెడఁదట్టి, భుజగాధిపతి మీఁదఁబుస్సురనఁగ
చఱచి నిబ్బరముగాఁ • బఱతెంచుఖగరాజు, అక్కగాడ్పులు మింటఁటింగురనఁగ
దొంతిబ్రహ్మాండపం • త్తులుబొజ్జలోనుండి, బెణకెయొక్కొక మాఱు • బొణుగురనఁగ

గీ. కూకకనుచూపుమేరకు • గోకవిసరి, వెఱకు వెఱవకు వెఱవకు • వెఱవ కనుచు
నుద్దవడి వచ్చి గజరాజు • నొద్ద వ్రాలె, నార్తవజ్రచణుండు నా • రాయణుండు.

వ్యవహారపద్ధతి.

- క. ఇరువదియేడులు దనపాల, మొరుడు గుడుచుచునికి యెటిగియున్నేనియు.
దొరలక యున్నేనియు ద, త్పరిభోగము కుడిచినతనిపాగైపోవున్. 46
- క. పదియేడులు తనధన మొరు, డెదురం గుడువంగ జూచి • యెన్నండైనన్
ఇది నాధన మనడేనియు, బదపడి తా దొడరుసేని • ఫలహానియగున్.
- ఆ. తండ్రితోడఁ గొడుకు • ధరణీశుతోబంటు, పురుషుతోడ భాగ్య • గురునితో
శిష్యుఁ డోటలేక • శైవసి నైబడి సభ, బాడినూడఁ జనుట • పాడిగాదు
- సీ. తనదండమునవ్రేయఁ • దగదని యెటిగియు, నన్యాయమున గురుఁడడిచెసేని
తనతాతవృత్తులు • తనతండ్రీయన్యాయమున నాక్రమింపంగఁ • బూసెసేని
యాలియాభరణంబులన్యాయమునఁ గొని, తులువయై చుగఁ డీకఁతోగ్రనెనేని
తన్నుఁ గొల్చిననానుదాస్యం బెటుంగక, మొడచుండు కారించుచుండెనేని
- ఆ. వాడి కరిగి గురునితోడ శిష్యుఁడు తండ్రితోడఁ గొడుకు మగనితోడ నా
స్వామితోడ బంటు • సభఁ జెప్పఁ జనునైన, నందు నిహపరములనిదవచ్చు
- ఆ. నిచ్చనిచ్చనడ్డి • నెలనెలనడ్డొడఁ, బాటువడ్డి వడ్డినైనినడ్డి
యనఁగ నాల్గుదెఱఁగులయ్యె వానడ్డివా, దగవుతోడ నెక్కుఁదగతగంబ.
- క. పది పదునొకంట వడ్డి, స్వదలక యానడిమినడ్డి • చలయు నిజముగన్
గుడిగొన జేహారులకును, బదిపండ్రెం దుచిత వధిక • పథగాములకున్.
- క. తనచేనెద్దము వడ్డికి, గొని నతడేవచ్చునపుడు • గొన వొల్లక త్రో
చిన మధ్యస్థులచేతను, మనిచిన నటమీద వడ్డి • యుడుగు ధరిత్రిన్.
- క. పానస్త్రీగ్యూతాదుల, నైఋణము తల్లిదండ్రులరువరు సుతుడుం
దా నరువఁడు వారిఋణము, మానుగ నా లరువదెందు • మగనిఋణంబున్.
- క. గొల్లఁడు వ్యాధుఁడు రజకుఁడు, కల్లమ్మెడువాఁడు లోసుఁగాఁ గొందఱు ద
రిల్లా లప్పురునందగు, నిల్లునడపునవపు దానికిచ్చినకతనన్.
- క. సతి తనకొన్న ఋణంబును, బతి యిచ్చుని నిశ్చితముగఁ • బనిచిన ఋణమున్
బతి యియ్యకొలుపుఋణమును, వితతంబుగ నార్చుగాని • నెఱయరువ దిలన్.
- క. జనకుఁడు పరదేశమునకు, జనినను జచ్చినను గోగఁజడుడై యున్నన్
దనయులు ఋణ మరుపందగు, దనయులు లేరేని నరువఁదగు మనుమలకున్
- క. ఎనిమిదియేడులశిశువట, యెనిమిదియేడల్లకును బాలుఁడెడ యెటుఁగఁడు గా
వుఁ బాలుఁడెన్ని నంగుల, జనకున ఋణవరువఁజనది • చను నటమీదన్.

- క. జనకుడుగొచ్చు బుణము తత్తనయుడు వడ్డియును మొదలుఁచా నరువదగున్
మనుమడు మొదలరువం దగు, నునుమలపుత్తులకు నరువఁచుసీ లే దెందున్
- అ. అన్నదమ్మఁడైన • నాలుగుగండైన, గొడుగు తండ్రి యైన • గూడియుండి
పొత్తుధనమునందు • బూటవాటును నప్పు, సాత్యమున వహింపఁ జనుజగతి.
- క. అరువంగఁ బూటపడినతఁ, డరువక తాఁ జచ్చెనేని • నాతనిపుత్తుల
డరువదగు మొదట తత్సుతుఁ, డరువం బనిలేదు ధర్మమాతసిచాడన్.
- గీ. తనపడసినసొమ్మయినను, దనకలసినయట్లు పఁచి • దగు బుత్తులకున్
దనతండ్రిపడఁజుతులకు, జనకుడు పంచంగవలయు • సరిపాఠులుగన్.
- గీ. జనకునితోఁగెండైనను, జననికి బుతు సంభవంబు • సచుసినబుత్తుల
మునుకొని తమతమపాళ్లను, జనకునితోఁ బంచుకొంట • సద్దర్శ మగున్.
- క. పలువురుయువకులు బుత్తులు, పలువురు గలయతఁడు వేటు • వాయఁ దలఁచినన్
లబవలు బుత్తులు దానును, తలగొని మెయిపాలుగొనట • ధర్మం బెందున్.
- క. నాయంతబ్రతుక నేర్తుం, బోయెదనను సుతునిరెత్తఁ • బుచ్చ కననికన్
వేయింటికిఁ బదియైనను, దాయముగానిచ్చి పుచ్చఁ • దగు జనకునకున్
- క. ఉత్తమమగుద్రవ్యంబును, విత్తంబును వ్రజునికి • వింశాంశంబున్
బొత్తున నిచ్చి సహోదరు, లత్తి సమాంశంబు గొనటయ్యిం బెందున్.
- క. పెండ్లిచేసిన నిలుచెడిపేదలైన, కూతులకుఁ దల్లిధనమైన • గొనట యుచిత
మందఱునునొక్కభంగివాఁరగుదురేని, దారుమెయిపాలుగొనటయు • ధర్మ మెందు
- క. జనకునిధనమును బొరయక, కనినధనముఁ జెలిమి వేరె • నినధనంబు
దనయత్తవారు పెట్టిన, ధనముం దనధనమయఁదు • తత్వవిధిజ్ఞుల్.
- క. జనకుడు తనుఁ జదివింపక, జనకునిధనమైనఁ గుడిచి • చదువక తనయం
తనకుడిచి చదివి పడసిన, ధనముం బాలడుగలేదు • దాయాదులకున్.
- క. పితృధన మితరులచే నపహృతమై చెడియుండిపిదప • నెవ్వనిచే ను
స్థితమగు నది సాధించిన, యతినిధనము సోదరులకు • నతఁడే గలుగున్.
- క. నాలుగువర్ణములందును, నోలిని విప్రునకుఁబుట్టి • యున్నతనూజుల్
నాలుగు మూడును రెండును, బోలఁగ నొక్కటియు నరశఁములుగొనవలయున్.
- గీ. పొత్తున జనకుండు • పుత్రుండు నున్నవాఁడెర్పడఁ దమలోన • నెవ్వఁడేని
గట్టించిరలుఁ • బెట్టినతోడవులు, నెక్కడివాహంబు • లింటిలోనఁ
బాచునికొలుచును • బానిసలోనుగా, నవరుద్ధలై యున్న • సంగనలును
మంచంబు పీతంబు • కంచంబు చాపము, చెప్పులు గొడుగులు • చేట తెడ్డు
- గీ. పాయ కెప్పుడుఁ జెల్లుసం • పదలవరుసఁ, దొల్లి చెల్లినధంగిని • జెల్లనిచ్చి
పెరిధనంబులు తమలోన • వేటువేజు, నొక్కభంగినఁ బాల్గొన • పొత్తునంబు.

- క. జనకునినస్త్రాబులు వాహనములు శయ్యలును దొడవులతఁ దీల్చిన నా
తనిశ్రాద్ధంబునఁ గుడిచిన, తనికిం దగుఁ బుచ్చుకొనఁగఁ ♦ నగదు సుతులకున్
- క. మనుమలు తాత ధనము పొల్లొన యోగ్యత గల్గిపంచుకొనుచోఁ దమకుం
జనకులు పెక్కుండై)నను, జనకులయఁశములు గొనుట ♦ సద్ధర్మ మిలన్.
- క. కొడుకులు వేటైన తుడిచి, కొడు కుదయింబైనఁ దండ్రుడి ♦ కొని నంశం బా
కొడుకుధనము మును పొసిన, కొడుకులకుం దండ్రుధనము ♦ గొనలే దెందున్.
- క. వనిత పతిచేతఁ బకసిన, ధనము తగినవారి కియ్యఁ♦వగు తేత్రము దా
ననుభవము కొనక యొరులకుఁ, దనచనవున నీగి యనుచితం బంద్రు బుధుల్.
- క. స్త్రీధనంబుపేరఁ ♦ జెల్లినధన మెల్లఁ, గూతుఁ జేరుఁ గూతుఁ♦కూతుఁ జేరుఁ
గూతుఁ గానకుచ్చుఁ ♦ కొడుకుపాలగుఁ గాని, వేరుపాల్పివారు ♦ వెదకలేరు.
- క. కొడుకులుగలకూద్రులకుం, బొడమినదాసీసుతుండు ♦ పుత్తులలోఁ దా
నొడఁబడియాపొల్లొనఁదగుఁ, కొడుకులులేకున్నదానె ♦ కొను ధన మెల్లన్.
- క. ముందర వేటై పదపం, బొందిన సోదరుఁ డొకండ ♦ పుత్తుగిడ్డైపో
వం దడవనానియర్థముఁ, బొందినవారలకపోవు♦బో దితరులకున్.
- ఆ. జను లెఱుంగఁ బొడి ♦ సవతులకొడుకులు, కలసిరేని యొకఁడు ♦ పొలిపెనేని
వానిపాలిధనము ♦ వానిసోదరుఁడును, వానిఁగలసినతఁడు♦ వరుసఁ గొందున్).
- క. ఆదటమునువానిసభి,న్నోదగులును సోదరులును ♦ నొక్కటియొనన్
సోదరులకు నచ్చును భిన్నోదరులకు రాదు పుత్తు ♦ నొడమిధరిత్రిన్.
- ఉ. ఆలును దండ్రుయొన్ సుతసుఁతాలియు సోదరులుం స్పృహస్థులుం
బోలఁగ సద్గుఁగుండు తనుఁ ♦ బొందినశిష్యుఁడు పుత్రహీనసా
మ్నాల్లిన్ కైకొనంజను మ♦తొక్కనికీఁబనిలేదు భూవిభుం
దేలినవాఁడుగానఁ గొనుఁనెవ్వఁడు లేనిధనంబు లిమ్ముగన్.
- క. గాలిని దెవులున నాప,త్కలంబున మేటిరాజ♦కార్యంబున ని
ల్లాలిధనము పతిగొనఁదగుఁ, బోలదు పెఱపట్లయందుఁ ♦ బుచ్చుకొనంగన్.
- క. చీమం బిచ్చుకకుఁటును, మూకు శిఖండియును నిక్క♦ముగఁ దమపాల్గం
జేకొనఁ జాలరు వారిం, జేకొనఁగా వలయు ధనముఁ♦జేకొన్న జనుల్.
- క. తనయవిహీనుఁడు చచ్చిన, ధనముంగొని ఋణము నరువఁ♦దగు చాయాదుల్
ధనపుత్రహీనుపిచ్చుటఁ, బరిలేదు ఋణంబు దీర్పఁ ♦ బత్న్యాదులకున్.
- ఆ. ఒకనిపాలములోఁ♦నొకఁడు ధర్మార్థంబు, కొలను బావి నుయ్యి♦గొచ్చుచోట
నడిగి చేయవలయు ♦ నొడయఁడు చేనికి, హాని కల్గునేని ♦ నాఁగఁ దగును.
- క. దుఃఖియ్యకొన్నతృప్తికుఁడు, దుఃకయయున్నెచి యొకని♦దున్నింపఁ దగున్
దునక దుఃఖిక యాఁగినఁ, గొననగుఁ జేనియరిదానిఁ♦గోరునతనిచేన్.

లోకనీతులు

- ఉ. మాటలచేత దేవతలు* పున్ననఁజేసి వరము లిచ్చెదన్
మాటలచేత భూపతులు* పున్ననఁజేసి పుగంబు లిచ్చెదన్
మాటలచేతఁ గామినులు* పున్ననఁజేసి మనంబు లిచ్చెదన్
మాటలు నేరకున్న నవ*మానము న్యూనము మానభంగమున్.
- చ. పసువుతోడనిగ్రహము * బాంధవవర్గముతోడివై*మున్
గులసతితోడఁబోరుకడు * గూరినితోడసభిత్వమున్ మహా
బలయుతుతోడరావు పర*భామినితోడరహస్యభాషణల్
తలఁపఁగఁబ్రాణహానియిది * తథ్యమునుమ్ము వివేక భూషణా.
- ఉ. ఇచ్చెడుదాత యొక్కఁడె య* నెకులు నిమ్మచవారు గాన ద
బ్బిచ్చుట కష్ట మేరికిని * నిచ్చుచిగోరుట కేమి నూత్నమే
యచ్చుగ నితొఖండము* కంతయుఁ దీపి యటంచు మిక్కిలిన్
హెచ్చుగఁ బీకుచుం దినఁగ * నేమనవచ్చును బాధకం బగున్.
- చ. దొరతన కెంతయిచ్చినను * దుఃఖము దీరక చాలవంచుఁ బా
విగవిరవచ్చి చెప్పకొని * భేలవ మంతయు వెల్లడింపఁగా
సరసము దప్పి యంత విర*సం బుదయింపకమాన జేరున్
జెఱకు నడపనిన్ నమల*జిందునె పానక మంతకంతకున్.
- ఉ. పద్దెములోభి కేలమఱి* పందికిజాఫరుగంధమేల దు
క్కెద్దును పంచదారలుకు* లేల నపుంసకుఁడైనవానికిన్
ముద్దులగుమ్మయేలనెఱి* ముక్కరయేలవితంతు రాలికిన్
గద్దకున్నానమేమిటికిఁ * గావలె బెమ్మయసింగధీమణి.
- ఉ. పండితులైనవారలు స*భాస్థలి నుండఁగ నల్పుఁ డొక్కఁ డు
ద్దండతఁబీర మెక్కిన బు*ధప్రకరంబుల కేమిలోటగున్
గొండ్రికకోతి చెట్టుకొ* కొమ్మకునెక్కినఁ గ్రింద మత్తవే
దండపుహోగ్రసింహములు * దాలిమి నందవె రాజచంద్రమా.
- క. సామర్థ్య మున్న వేళల, నేచునుజునకేని నింద*యెట్లొదవుఁ గుసుం
బామేల్మిచీరఁదాల్చిన, భామ చెఱఁగుమాయుఁగాక * బయలంబడు నే.
- క. చేతనగువాఁడుకార్యము, కైతగ్గుచువంగుఁగాక * యల్పుండగునా
యేతమువడిఁదావంగును, బాతాళమునీరుదెచ్చి * బయలన్ జల్లున్,

- ఉ. ఇల్లు భుజంగమైన దనయిప్పుడు వైరికి మర్మ మిచ్చినన్
గల్గని జంబు నేర్పఱుపఁ గానక భూపతి చంపవచ్చినన్
దల్లి విమంబుఁ బెట్టినను • తండ్రి ధనాభ్యుల కమ్మఁ జూపినన్
వల్లభుఁ డొల్లకున్న నికఁ వారల కేగతి తిన్నభూపతి.
- క. బకుఁడేకచక్రపురమునఁ, బ్రకటితముగ నింటనొకనిఁ భక్షింపంగా
నొకఁడైనవిడువఁజాలఁడు, సుకరంబుగ జన్మభూమి • సుఖ మెట్టినియో.
- ఉ. ఆయువునూటువత్సరము • లందు సంగంబు నశించె నిద్రచే
నా మరలో సంగంబుగతఁ మయ్యెను బాల్యజరాప్రసక్తి చే
బామక తక్కినట్టి సగఁ పాలుగ తించుఁ బ్రయా సచ్చత్తి చే
నాయువు చించలంబగుటఁ • బ్రాణుల కెట్లు సుఖంబు చేకులున్
- మ. మడతల్ వల్కు నృపాలుతోఁ బలుకులు • న్మార్గరాడు పెండ్లాముతోఁ
జెడుబాడ నివహించు నాత్మజునితోఁ • జేడాపటు గోల్లెంకతోఁ
బొడవం దన్నఁగవచ్చు కామ్మనవుతోఁ • బోరాడు చుట్టంబుతోఁ
గడతేరం దరమా! గృహస్థునకు భ•ర్గా! పార్వతీవల్లభా.
- చ. చెఱకురసంబుకన్న నును • జేడెలకన్ను ను జేనెకన్న భా
సురసుధకన్న దియ్యనగు • చూతఫలంబునకన్నఁ బాండుశ
ర్కరయశికన్న ధాత్రి మధుఁరంబయి తోఁచు వివేకియహమహా
సరసునితోడి ముచ్చటలు • సారకు సల్పచునున్న భైరవా.
- మ. అధి కారంబున నుండు వేళలమహాహంకారులై కూర్చులై
బుధులేమాటలు చెప్పినం జెవులకుం • బోనీక యున్నట్లుతై
బధిరం బెక్కువ చూపుతక్కువ నుహాభాషల్ ప్రసంగంతు ర
య్యధికారాంతమునందుఁ జూడవలెఁగా • నాయయ్యసౌభాగ్యముల్.
- చ. పిలువనికూటికి న్నెత్తలఁ బెట్టుచు హీనవుఁడుండువీటికిం
జలములులేనియేటికిని • సారసజన్మఁడులేని నూటికిం
బలువురులేనిచోటికిన్ • పాలురసాటికిఁ బోవరాదయా
బలవదరీదరీకుహరఁ భాస్వదరీయదరీదరీహరీ.
- చ. కకి నెలుకేనెఁ బామతనిఁ గర్వఁగ వింటను మోదె నప్పుడా
కరి నర పన్నగంబుల సృ•గాలము జూచి క రొక్కమాసము
న్నరుఁడు దినాష్టకంబు నహి • నాల్గుదినంబులు చాలు నేటికి
నరములఁడిందునంచు నది • నాశముఁజెందెడు లుబ్ధుకెవడిన్.

మ. “త సప్రతు)లో స్వతంత్రములగు విద్యార్థులెన్నియోసెంతు” రం

చునుతథాప్రస్తులజేయుపండితులు నీమల్ గారె? వీరింకదా

వ్యముకై కూతులతోవెలండులుగజేయన్లేరె? యెవ్వరిదూ

మమతేవకాఁ గలిగొలపుస్మహిమవాఁర్యంబొనె? కామేశ్వరీ.

మ. ముగుపువ్వుగలులేరా? వారలుధనముంగూర్చరా? పూర్వవ

ర్తనలన్మారె? పూనిరే మలినహాఁధర్మమువారిట్లు? లే

మనచచ్చున్ బ్రకృతప్రపంచగతి వర్ణాచారముల్ మాత్ర నె

వ్వని నెవ్వండలి నిశ్చయింపదగు? నోవాసూక్ష్మ! కామేశ్వరీ.

మ. సకలయుగొఱిగించుకొందురకటా! సన్న్యాసులా? కారు బా

ట్నాకయింతేనియు ఫాలమందిడరదేమో! ముండలా? కారు వి

ప్రకులోత్తంసులకిట్టిపాటుకలిగెన్ • బైవారిమామే? యెం

దుకులోకంబిటుమాత్ర? నీకెఱుంగరాదో? దేవి! కామేశ్వరీ.

మ. భగవాన్వింపదే? వేశ్యయంతకును నింద్యంబొనసర్వప్రవ

ర్తనయున్ సేవయు విప్రజాతులకుఁరా “వశ్యస్వత్యాకహ

చన” యంచున్ మను వాడఁడా? “యిదియమాఁవ్యంబిట్టికాలమ్మనం”

దనవర్ణాశ్రమధర్మ లో విడుటయుఁ న్న్యాయంబె కామేశ్వరీ.

సీ. పుచ్చిపోకైర • వెచ్చింపఁ బనిలేదు, వాకిలి దాఁటెడు • పనియు లేదు

కదలకకూర్చుండు • కప్టంబునున్ లేదు, శ్వాసంబు బిగబట్టు • చావు లేదు

బుడికోళ్లవలె నీటఁమునుఁగుకార్యము లేదు, నోరెండవల్లించు • తీరు లేదు

పొగదాకి కన్నులుఁపోయెడుసనిలేదు, కడుపుగాల్చి శ్రమంబు • పడఁగలేదు

గీ. పడులసాచుముఁ గోరుచు • నారివెక్కి, బరువుపొజంగఁబనిలేదుఁభ్రాతలార

నాల్క మిసాత్తు రెండువత్సములు పలుక, ముక్తికన్యక మిసాత్తుఁపూజ్యులార.

ఆ. నీకు బనికరాచియే కార్యమునుగూర్చి,యైనఁ బోవు మొదవుఁనధికబాధ

త్రాయ గుడ్డ సేఁచేయి సోవ్యఁగ నేల, యనెడుపల్కు బెద్దలనఁగ వినవె.

గీ. చెగు గుఱనిఁ జేయ మొదలిడినడుమ వగవఁఫలిత మే మాదిసే మానఁవలయుఁగాన

యదుసుద్రొక్క నేటికిఁగాలుఁగడుగనేటి, కనెడులోకోక్తి నెపుడైనఁవినుటలేదె.

గీ. ఎవరితోడను గలహింపఁకెల్లవారి,తోడ న్నేహంబునే చేయఁజూడు లాభ

మొందనాఁబోరుఁష్టంబుఁపొందులాభ, మనెడిలోకోక్తి బుధులాడుఁకొనఁగవినమె.

గీ. పరుల నీవెంతగౌరవఁభావమునను, జూచెదవొ వారు విన్నట్లుఁనూచుచుందు

రవని నిందచ్చు యనిన నంధచ్చు యనుచు, బెప్పునామెత వినలేదెఁమెప్పుడైన.

చ. అననిపుఁ గావరించిఁభటాళిభటత్వము వైద్యు వైద్యమున్
గవి కవితాచూహత్వమును • గాయకు గానము కోటిసేయు న
య్యవనిపుఁ డాదరింపని భటాళిభటత్వము వైద్యువైద్యమున్
గవి కవితాచూహత్వమును • గాయకు గానము గవ్య సేయు నే.

49.

ఉ. తల్లికి భారమా శిశువు • తామరతూటికి పువ్వు భారమా
విల్లొకభారమా కడిదిఁవీరున కొంటెకు గూను భారమా
వల్లికి భారమా ఫలము • బట్టెకుఁ గొన్నులు భారమా నుతుల్
చెల్లును లింగధారులకు • లింగపుఁగాయలు భారమా మహిన్.

సీ. దానంబు సేయఁగ • ధనములు లేవని, వెతనొందఁబోకుఁడీ • వెట్టులార
మనను నిల్వదు యోగమును సాధనము సేయ, మని దుఃఖపడకుఁడీ • మజ్జులార
దేహ మస్వస్థంబు • తీర్థయాత్రలకని, మదిఁ గుండఁబోకుఁడీ • మందులార
అధ్యయనము సేయ • నధికారిఁగానని, యంగ లార్పకుఁడు మూఁఢాత్ములార
గీ. జపము లేటికి నో యథాఁజాతులార, చేయలేటికిఁదపము వై • భేయులార
తావుకృష్ణ యటంచుఁ గీర్తనము సేయ, నన్ని సేసినఫల మబ్బు • నన్నలార.

—♦ కా యి దా న ర్త క ము . ♦—

సీ. కాయినాకొట్టుకొగడు సుందరంబైన, మేడగైకొను వందఁబాదు గిచ్చి
యెన్నిక కలిగినఁయినుపపెట్టె యొకండు, తెప్పించి కొట్టులోఁగొప్పజేసి
నిలుపుటద్దంబులు • బలువైనలెస్సరు, గడియారములు డాబుఁగలుగఁ బెట్టి
రతనకంబడి దిండ్లు • రహియాదిపరుపులు, కోటిశ్వరులతీవి • కూడఁజొన్ని
గీ. డబ్బు లేకున్న బేరంపుఁడంబ మలర, నెవనికొంపయొ గూల్ప వాఁడేడ్చుచుండ
నెలకు మూఁడు దివాలాలుఁసలుపునట్టి, వారిభాగ్యంబు కాయినానర్తకంబు.

— ♦ అత్తకోడండ్రజగడము ♦ —

సీ. పాచిపెంటను దోసి • బాగుచేసిన నేల, పాడుచేసితి వేమి • పాప మమ్మ
నాపాడుకాదు పోనీపాడె యిది నీదు, తాతసామ్మయేమి • ధర్మ మమ్మ
ఆకొంపయేమి నీయబ్బ కట్టించెనా, నాసామ్మ కాదటే • నంగనాచి
నాకొంపయో లేక • నీకొంపయో రేపు, కల్లు నీపాట్లుకుఁక్కల కటంచు
నొకటఁ దప్పులె యుండిన • నుండకున్న, గోకి పోరాడు నత్తయు • గోడ చున్న
కాపురం బెట్లు కుదురుగాఁగలదు గాన, నాఁడువాండ్రకు విద్యయఁత్యవసరంబు.

- సీ. తాజేయుపనులను ♦ తానుజేయుక మఱి, యొకని నైననుచితా ♦ నొసలువాడు
గ్రామాంతరంబేగు ♦ కాలమందు ధనంబు, తనయొద్దనుంచక ♦ చనెడువాడు
అలిసి పుట్టింటికంపించి ♦ చిరకాలముంచి తిసుకురాక ♦ యందువాడు
ఆడుదానికి దాన ♦ యత్నతముగ లొంగి, చెప్పినపనులెల్ల ♦ జేయువాడు
- గీ. గుడ్డిగవ్వకు మారడు ♦ గొప్పవారు, గణన నేయరు గావున ♦ ఘనము లేదు
సద్గుణస్తోమ భూషిత ♦ సావ్యభౌమ, రాజశేఖరజగదీశ ♦ రమ్యచరిత.
- చ. ఫలితతరుల్ ద్విజాతులకు ♦ భక్తి నొసంగుటయుం గతోడక
స్థలములఁ బొగినిలోకము హితంబునకై సరసీతలాకముల్
నిలుపుటయున్ మహాత్ములకు ♦ పెంజిలి దీర్చుటయుం దలంప నీ
యలఘుసుకర్మపంక్తులు తగవ్యయమాగ్గసుఖైక హేతువుల్.
- సీ. భూసుర దగ్గింబు ♦ భూమిసురుల పాలు, రాజధనముమండిరములపాలు
వైస్యధనము వివాహోత్సవముపాలు, కాపులధన మధికారిపాలు
మద్యపాయులసామ్యు ♦ మహి నీడికలపాలు, జారులధనము తలారిపాలు
గురువులద్రవ్యంబు ♦ కూలిజనులపాలు, సంసారిసామ్యు వెచ్చములపాలు
- గీ. వ్యాధిజనుసామ్యు పారుగూర్చి ♦ వైద్యుపాలు, లబ్ధధనంబు బలిమిదండగులపాలు
మాధవము గోడమెరకకా ♦ షట్టిపాలు, కొమరపురిపాలికిరేణు ♦ గోపబాలు.
- సీ. కష్టరంబునుబోలు ♦ కమ్మనిసేతలో, గొడ్డుక్రొవ్వును దెచ్చి ♦ కూర్చుటయును
తిప్పలైలమున వేరు ♦ దినుసుమానెను గల్పి, వంచించి యది విక్రయించుటయును
మైరుదినుసులను ♦ బాగునేయక కొన్ని, చిట్లుచెట్లుగూడను ♦ జేర్చుటయును
దొంగతూనికెకది ♦ తోడుగా బూడిదె. నాడుదమ్మర గల్పియమ్మటయును
- గీ. చింతపండున జలముల ♦ జిల్కరించి, నల్లమందున నూటిమైసంబు గూర్చి
యమ్మచుండుట లెన్నిధిసమ్మ కొఱకె, ప్రకటధనమది లేకున్న ♦ సుకము సున్న
- సీ. వైరికంబును దెచ్చి ♦ కలబందతో నూరి, మకరధ్వజంబు ♦ మాయఁజేసి
యినుపచట్రము దెచ్చి ♦ యెఱ్ఱకాలుపుగాల్చి, కాంతం బుంచు నేకాంత మాది
రంగు గల్పించి పురాహేష్టికోహర్షమునుజూపి యుక్త ♦ మమమ బొంగి
పొంజిల్లవెంతులే ♦ పసరుతోడను నూరి, ఖడ్గలోహంబు ♦ కన్నుగప్పి
- గీ. అందమగుఁజ్ఱి సీసాల ♦ మందు బెట్టి, మందు లమ్మచు జీవింక్రొ ♦ కొందఁ జీరు
నెట్టులైనను ధనముగడించుచుండ్రు, ప్రకటధనమదిలేకున్న ♦ సుకముసున్న. 4౪౦
- సీ. తండ్రినంపాదించి ♦ దాచియుంచినదబ్బు, తనచేతి కల్పిన ♦ దత్తబంబ
జూదంబు పందెంబు ♦ చుట్టలు సిగరెట్లు, పెసరట్లు వడలు కాశీలు టీలు

- తిండికి ముండకున్ ♦ మిండు గాలి దగు వెల్లు, దండం లకు ల్లు ♦ పడుగలకు
 రొట్టెలకును నీటి ♦ తొట్టెలకును తోలు, పెట్టెలకును గంగు ♦ బట్టెలకును
 గీ నెలవు గావించి క్రాపింగు ♦ నిరముతోడ, నెఁసి గూడ్లను భోషింపి నీనాడైన
 రిక్తువకుఁ బట్టునే భుక్తి ♦ ముట్టు లకుటపుకటభవ మది లేకున్న ♦ సుకము నున్న
 పీ. ఏనాడు నెరుగని నీనాటికి టులై, కీలులై, ప్రిడగ్ల వాదముల్ ♦ సెక్కులగును
 నేనాడు నెరుగని నీనాటికి టులై, కోరులు తీసుపున్ ♦ పొల్లలగును
 నేనాడు నెరుగని నీనాటికి టులై, కూటసాక్ష్యంబులు ♦ కొల్లలగును
 నేనాడు నెరుగని నీనాటికి టులై, పద్మజస్తగుల్ ♦ పుకటమగును
 గీ. చిట్టములు కోడ్లు మఱియు నిత్యోత్పత్తులు, పోవు కాడ్లును బంగీలు ♦ పుస్తకములు
 మందు చేపట్టు దగు భవ ♦ మొగతులను నె, ప్రకటనను మది లేకున్న ♦ సుకము నున్న.
 పీ. నెలయాలిఁ గూడంగి ♦ లుదోషమనుగాని, విడ నాడు పురుషుడొ ♦ క్షిప్రమలేడు
 విధవముండల పెండ్లి ♦ వెలయుంతుఁ ను గాని, పుత్రుక జేసి పొంట్నాదఁ దెవఁడు
 భగ్గంబు నేను నితరులకు బోధించుఁ గాని చేసెడినాఁ డొకండు లేడు
 పరకాంతలను గూడఁ బాతకం బను గాని, యది మానువాఁడొక్కఁడైన లేడు
 గీ. ఇట్లుచైవైకి నుద్యోగులెల్ల మెచ్చుచుట్లు వల్గుచుగదు గాని ♦ యరసిచూడఁ
 బట్టుచులతోడఁ బని నేయువాఁడు లేడు, నూటికొక ఁడైన నిక్కంబు ♦ బోటివినుము.
 ఉ. జారసభిన్ భవాంగనను ♦ జారుని జోరుని దాగి గుబోతు నె
 వ్వాగును కీర్తి కానపడు ♦ వాగులు కొంపకు జేర్పరాదు త
 ద్వాసము గార్యముండినను ♦ దామును ద్రొక్కరాదు నిక్కరీ
 తీరు పెరుంగున్న కొని ♦ లేవలెనే యపకీర్తి యేరకిన్.
 పీ. చీపులో సాక్షికి చెప్పి చెప్పనియట్లు, తనకేను రుజువంత ♦ దనరవలయు
 కాగినులో సాక్షిని గడు హీనుగాఁ జేసి, రుచిరవాదము నేల ♦ బదరవలయు
 తనలోట్లు రీయందు ♦ దగఁ గూడదీయుదు, నిధికారిదయఁ జాలఁ నందవలయు
 కేసు నెచ్చి నయెడఁ గేకలు వేయుచు, బహుకూసముల జేలఁ బడయవలయు
 గీ. నోడిపోయిన జడ్జికి ♦ యూహలేద, టంచు నప్పీలువరు వేఁ నంప వలయు
 జడ్జి మాపింప భూపించె జనుమురుపదె, యనుచు పార్టీల నమ్మించి ♦ యనుపవలయు
 పీ. వీరముతో నిజమాత్మ ♦ విత్పభక్తి యొనరించు, ధర్మాత్మలకు వేతె ♦ దైవ మేల
 నుచుత మై సర్వభూతములందు దయగల్గు, ధన్యులకును వేతె ♦ తపము లేల
 సరససత్కమవికాన్య సరసి వినోదించు, తిపుణ్యులకు వేతె ♦ నువ్వుత మేల
 కుతంతలు సత్యభాషానిష్ఠులని, కృతకృతులకు వేతె ♦ క్రతువులే

- గీ. ప్రాణపదమైన లలితాంగిఁ బాయకుండు, పురుషులకు వేట చేవేంద్రఁ పుగ చుడల
రాచుచోహత్తనుల ధరావరాహ! గుండఘాపాలునరసింహఁ చుండలేంద్ర. 499
- సీ. రాఘవా యేఁటేట • రాసులీల లొనర్తు, మావీట పేకాట • మాన్వలేవె
శ్రీగంగనాథనివ్ • సేవింతు సేసొద్దు, చాపురవ్యభిచార • మాపలేవె
సోఁగుశేఖర నిన్ను • నాచునంబుఁగొల్తు, మధుపాన మిచ్చోట • మాన్వలేవె
జేకటరమణిన్ • వేడెద నెపుడు దు, గ్వ్యసనంబు తీయూర • నాపలేవె
- గీ. యచుచు నెందఱొ దైవాల • నాశ్రయించి, వేడికొని ఫలముగనక • విసుఁగు లిగె
గానబుధులార లోకవిఙ్గానులార, పారదోలరె యీదురాఁచారములను.
- సీ. బాల్యవివాహముల్ • సనికరావని తెల్పి, పెండ్లాడు మూడేడ్లఁపిల్ల నొకఁడు
సానిమేళంబుల • సభలలో గూషించి, కన్నెటిక మొనర్చ • ఘనఁడొకండు
విధవలపెండ్లిండ్ల • వేచోట్లబోధించి, తనయింటిమాటను • దలఁపఁడొకఁడు
పుష్పవివాహముల్ • వృద్ధికావనిపోరి, యగునదేండ్లపుడు పెండ్లాడు నొకఁడు
- గీ. కలుకలూ వీరు సంఘసంస్కర్త గ్రహ, దేశ మేరీతి నింక దుస్థితిని బాయుఁ
గాన బుధులార లోకవిఙ్గానులార, పారదోలరె యీదురాఁచారములను.
- సీ. శాగి నీధులవెంటఁ న్నోగి యూగుచుఁ బోవ, పరులు నవ్వుదుగంచు • నెఱుఁగరయ్య
నైలుస్తేనుల రిఁగ్రమ్మెంబునినిఁమి, విలువ తగ్గు నటంచు • దలఁపరయ్య
పేకాటలకు నగల్ • తాకట్టు పెట్టిన, నిల్లలు దిట్టుం • చెఱుఁగరయ్య
పరకాంతలకుమీగు • పరువులెత్తి నస్వంత, కాంతమాటేమికా • నెఱుఁగరయ్య
- గీ. పిన్నలకు బుద్ధిఁ జెప్పక • ఇద్దరెద్ద, పడవులందున్నచిరలే • పరువు విడిచి
నడచుచుండిన దేశంబు • చెడదటయ్య, ఆపగడరయ్య వేగడ • గ్వ్యసనములను.
- సీ. స్వర్గమా మోక్షమా • సంకటంబులెకాని, సానిపాపలపొత్తు • మానరయ్య
శుచితరంబా లేక • శుభకరంబాగొడ్డు, మాంసభక్షణమింక • మానరయ్య
అఱోగ్య మిచ్చునా • యప్పు హెచ్చునుగాని, వైసు బ్రాందీలను • వదలరయ్య
జనతీష్ణనూ మాంధరవృక్ష • గాని, పేకాట లింక గట్టి • పెట్టరయ్య
- గీ. జ్ఞానవంతులె కానిపో • ఁడలఁ బోవ, బరుల నిందింపఁగా నేమి • ఫలము గలదు
గాన బుధులార లోకవిఙ్గానులార, పారదోలరె యీదురాఁచారములను. 5000

సీతిపద్యములలోఁ బ్రస్తుతలోకమున కుపకరించు నాధునికకవుల
పద్యములుగూడ కొన్ని చేర్పఁబడినవి.

ఫలశ్రుతి

- శ్రీ. పుత్రహీనులకును ♦ పుత్రలాభముగల్గు, ధనహీనులకునెల్ల ♦ ధనముగల్గు
నుద్వాహరహీనులకును ♦ సుద్వాహములుగల్గు, స్థితిహీనులకునెల్ల ♦ స్థితులుగల్గు
మోక్షార్థులకునెల్ల ♦ మోక్షమార్గముగల్గు, యాత్రాపరులకెల్ల ♦ యాత్రాగల్గు
విద్యార్థులకుబ్రహ్మ ♦ విద్యలన్నియుగల్గు, జయకాంక్షులకుమహా ♦ జయముగల్గు
శ్రీ. గీర్తికాములకెల్లసత్కీర్తిగల్గు, సీతహీనులకెల్ల సు ♦ సీతిగల్గు
నిమ్మచాగ్రింధరాజమ్మ ♦ నెమ్మిమిఱి, వినిసఁ బఱియించినను బృధ్వి ♦ జనుల?

భరతవాక్యము

- శ్రీ. ప్రజలెల్ల కుభములు ♦ జడయుచుందురు ధర్మనిరతి నేలుదు రల ♦ నృపతు లెల్ల
గోబ్రాహ్మణుల కగు ♦ గురుతరక్షేమంబు, జనులెల్ల సౌఖ్యముల్గొనుచు నుండ
కాలానుగుణముగా ♦ ఘోషములు వర్షించు, సర్వసస్యాభ్యయై ♦ యుర్వరథగు
సంతో భరహితమై ♦ జగ మెమ్రొడ రహించు, గడుఁబుత్రపాత్రుల ♦ గాంతుజనుల
శ్రీ. సంపదలసాంపువిత్తంబు ♦ బెంపుమిఱి, నాయురారోగ్యములుమోద ♦ మధికసుఖవ
సత్యకౌచదయాత్మంతి ♦ శాంతిదాంతి, వెలయు శతవత్సరములు జీ ♦ వింతు ప్రజలు

మంగళము

- శ్రీ. మంగళం బభిలఘా ♦ మండలాధిపునకు, మంగళం వీ చుద్ర ♦ చుహిపసుతకు
మంగళం బభిలస ♦ స్మానిసన్నతునకు, మంగళం బంగవా ♦ మణికి నిపుడు
మంగళం బభిలాభి ♦ మాభీమునకును, మంగళం బతిమాన ♦ మానవతికి
మంగళంబు భుజంగ ♦ మండనప్రియునకు, మంగళంబీగుణా ♦ త్తుంగమణికి
శ్రీ. మంగళం బసద్భక్తముక్తి ♦ మందిరునకు, మంగళం బిందుబింబాన ♦ మానముఖికి
మంగళం బద్రనిభవిభా ♦ చుహిమునకును, మంగళం వీ రతిప్రతి ♦ మానినికిని. 5 (03

— ♦ గద్య ♦ —

శ్రీ పరమేశ్వర కరుణాకటాక్షులబ్ధ సుకవితావిలసితచరణజకులసంజనిత
దాసరి కొండయాభ్యసుజనసుత, పీఠికాపురప్రభుపోషిత, సకల
జనవిధేయ, లక్ష్మణ నామధేయ సంకలితంబైన
వజ్రనరత్నాకరమునందు చతుర్థభాగము

సంపూర్ణము.

1. C. B. 116

అనుబంధము

అనుబంధము

ఆం గే యు లు

౧

ఉ. న్యాయముదప్పి యన్యధాసంబులఁ గైకొని రద్దకాంక్ష న
న్యాయపుమాటలాడరు మహాద్భుతపస్తువులన్ రచింతు ర
న్యాయపుదండవంబుల మహాగస్సినైనను జేయరేమియున్
న్యాయముగా గ్రహింపుమిగుణాధ్యతనే కడు హూణశోట్లచోన్.

ప సు క్రి స్తు స్తు తి

సీ. వంగారుబృందతీవనరాశిపూర్ణాబ్జ, శంకాక శంక భుజంగనకుల
భూరిసంసారకాంతారశాతకుతార, కామమోహవికారఘనసమీర
దారిద్ర్యదుఃఖాంధకార బాలపతంగ, నరపాపతూలగణస్ఫులింగ
సురుచిరకల్యాణసుగుణరత్నకదంబ, మరియుజరరశుక్తిమాక్తికంబ

తే. యగణితజ్ఞానకరుణానయప్రభావ, భవ్యసుమమాలతావాల పరమపురుష
(యనుచు నిష్ఠాగరిష్ఠతనభినుతించి, తల్లిచురియాంబ నీక్షించియుల్లసించు)

ఉ. ఈతఁడు దివ్యగాతుఁడు సమిద్ధబలుండు సులక్షణక్షమా
నీతికథాదయానయఁ డవింద్యచరిత్రుఁడు భక్తపూజ్యుఁడు
ర్వీతలమత్త్యపాపము భరింపఁ ద్వవీయపిచండశుక్తిము
క్తాతిలకంబునాఁ బొడమెఁగా నుతుండై జగదేకమాత్మకా.

మాలఁడు

ఉ. మాలఁడు వీడటంచు నవమానము జేతురుమాధమానవుల్
మాలనిదేది? మాలయలమాదిసమై రక్తమై శల్యజాలమో
మేలుగ వానిలోమెలఁగుఁ మేటిపదార్థమై యీవితర్కమున్
మేలుగఁ జేయరీధరణిమించిన జెఱ్ఱని జానకీవరా.

చ. వలవనికాంతపైఁగవయఁవాఁడొకమాల ధనంబు గల్గియున్
వలసిఁసౌఖ్యమున్ గొననివాఁడొకమాల సభాంతరంబునన్
వలువనితప్పలన్ వెదకువాఁడొకమాలఁడుగాక యూరికిన్
వెలుపలనిల్లుకట్టుకొనివేడ్క నటించినవాఁడు మాలఁడో.

కా. “ మాలబద్ధున నుండఁగావలెనె? యామ్నాయమ్ములంఘింపరా
జే? లండన్ జన నేమగున్? చుడికి నిష్ఠ్రిష్టనింద్యంబె? ” యం
చాలోచింతురు పూర్వమెవ్వరును లేరా? యింతవారక్కటా!
పాలంబోలుకొలమ్ముచార్కలకు నీపాట్లే? కావేశ్వరీ

ఎద్వరుమట్టాభిషేకము.

- సీ. ఎవనివిభుత్వమం • దెల్లదేశంబుల, సరయ సౌఖ్యంబుగా • నరుగవచ్చు
నెవ్వానియధిక్యత • నెచటివార్తలనైన, సులభంబుగా వేగం • జెలియవచ్చు
నెవానియేల్పుడి • నెందుఁజూచినఁ గాని, కడు నబ్రమగుపనుల్ • గనఁగవచ్చు
నెనిపాలనమునం • నెట్టియహంబుధి వేని, బుద్ధిమంతు నైనఁ బడయవచ్చు
- గీ. యట్టి నీవైనదొరతనం • యవనియైన, ననుపమానప్రసిద్ధిచే • నలయఁ గానఁ
బూర్వరాజుచ్చలును నిరుత్తిహార గలఁ, నద్గుణనూర్తి యెప్పుడు • చక్రవర్తి
- సీ. సౌభాగ్యవిధియైన • తాత్ప్రీతికొల్పె సుస్పృహమహి • యెవనియితామహుండొ
మానితప్రాధిభు • యెడఁకెల్లఁప్రభుగ్రామని • యెవనియితామహుండొ
ప్రాంతద్యకుండైన • యాల్పరు నామక, ప్రభుమలమాళి యె • న్వానితంద్ర
విమలగుణశ్రేణి • విక్టోరయా రాణి, దీనకల్పకవల్లి • యేనితల్లి
- గీ. యట్టి నీకిట్టి భువనవిభాత్యతమైన, ప్రాజ్యతరచూర్యసామ్రాజ్య • వైభవంబు
గలుగు తెంతయు నుచితంబు • గాడ తలఁచు, సద్గుణనూర్తి యెప్పుడు • చక్రవర్తి
- సీ. ఆర్థాంగలక్ష్మీయై • యనుకతిమెలఁగునీ, పట్టంపుదేవి పా • ర్శ్వమున నిలువ
నాత్మస్వరూపుడై • యలరునీకొమరుండు, తఁరాణితోడఁ జె • తను వసింపఁ
గొడువమంతులతోడఁ • గుడిభుజంబగుముఖ్యమంత్రి కట్టెడుట • ప్రతవహింప
నాజ్ఞాకరుల్ బహి • పొణంబులగుపైఠ్య, నాయకుల్ వలగొని • పాయకుండ
- గీ. మూర్తు లూనినవిగుణంబులనఁ బెక్కు, దీవులందలిస్వపులు సే • వావసరము
గోర నోలగ మున్న మీ • సౌరుం జూడఁ, సంతస మెసంగు నెద్వరు • చక్రవర్తి.

జా రి చ క వ ర్తి

- సీ. మీ కాలమునఁగాక • యే కాలముననెక్కఁ, గల్గినారము రెయిల్ • గాడిమిఁద
మితరంబునఁగాక • యేతరంబునఁగాంచఁ, గల్గినారముపాట • గ్రాపుసొంపు
మిరాజ్యమునఁగాక • యేరాజ్యమునఁజూడఁ, గల్గినారముపెలి • గ్రాపుతీవె
మిహయామునఁగాక • యేహయామునఁజూడఁ, గల్గినారము పొన • గ్రాపుమిఁదఁ
- స్వర్లోకసుఖముల • కన్నజనుల, కధికసౌఖ్యములనొసంగు • నట్టిమిఁదు
రాజ్యముసత్తన • పారముగను, వృద్ధి నొందెడుఁగాత జా • త్తీక్షితీ. ద్ర. 5013

